ΤΑ ΤΟΥ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΠΑΝΤΑ.

HIPPOCRATIS
OPERA OMNIA
GRÆCE ET LATINE.

TOMUS I.

ΤΑ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑ.

HIPPOCRATIS OPERA OMNIA

Cum variis lectionibus non modo hucusque vulgatis, verum ineditis potissimum, partim depromptis

Ex CORNARII, & SAMBUCI codd.
In Cæsar. Vindobonensi Bibliotheca hactenus asservatis & ineditis, partim ex aliis ejusdem Bibliothecæ MSS. libris, ac denique ex Mediceis Laurentianis MSS. codd. collectis: quarum ope sæpenumero Græcus contextus fuit restitutus. Accessit Index Pini copiosissimus cum Tractatu de mensuris & ponderibus.

STUDIO & OPERA

STEPHANI MACKII,
ELISABETHÆ CHRISTINÆ AUG.
AULÆ MEDICI.

TOMUS I.

VIENNÆ AUSTRIÆ,
EX TYPOGRAPHIA KALIWODIANA.
ANNO M. DCC. XLIII.

SERENISSIMÆ,

AC

POTENTISSIMÆ

MARIÆ THERESIÆ

DIVINA

FAVENTE CLEMENTIA

REGINÆ

HUNGARIÆ, BOHEMIÆ,

DALMATIÆ, CROATIÆ, SCLAVONIÆ,
BOSNIÆ, RAMÆ, SERVIÆ, GALLICIÆ,
LODOMERIÆ, CUMANIÆ,
BULGARIÆ;

ARCHI-DUCI AUSTRIÆ;

DUCI

BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ,

MEDIOLANI, STYRIÆ, CARINTHIÆ,
CARNIOLIÆ, MANTUÆ, PARMÆ, ET PLACENTIÆ,
LIMBURGI, LUXEMBURGI, GELDRIÆ,
WÜRTEMBERGÆ,

SUPERIORIS ET INFERIORIS SILESIÆ;

PRINCIPI
SUEVIÆ, ET TRANSYLVANIÆ;
MARCHIONI
SAC. ROM. IMPERII, BURGOVIÆ, MORAVIÆ, SUPERIORIS & INFERIORIS LUSATIÆ;
COMITI
HABSPURGI, TYROLIS, FERRETIS, KYBURGI, GORITIÆ, GRADISCÆ, ET ARTESIÆ;
LANDGRAVIÆ ALSATIÆ,
COMITI NAMURCI,
DOMINÆ
MARCHIÆ SCLAVONICÆ,
PORTUS NAONIS, SALINARUM, ET MECHLINÆ, &c. &c.
NUPTÆ
DUCI LOTHARINGIÆ, ET BARRI,
MAGNÆ DUCI HETRURIÆ,
DOMINÆ, DOMINÆ
CLEMENTISSIMÆ.

SERENISSIMA
REGINA.

Ultis hercle nominibus me ad id obstrictum omnino ac devinctum sentiebam, ut novam hanc operum HIPPOCRATIS, Medicinæ Parentis, editionem, assidui mei laboris fructum, qualiscunque is tandem foret, TUO AUGUSTISSIMO Nomini consecrarem; quod a me & officii ratio, & profitendi grati

 ani-

animi necessitas postulabat. Quidquid enim in illa praecipuum ac singulare est, ac videri debet, omnino ex locupletissima TUA Gaza manavit, ex lectissimis nempe atque emendatissimis codicibus Regiae TUÆ ac magnificentissimae Bibliothecae, ex quibus quantam utilitatem ceperim, quantumque mihi adjumentum obvenerit ad tam vetustum & eximium Scriptorem, propter infinitam exscribentium multitudinem & oscitantiam, per plurium seculorum aetates innumeris mendis inquinatum, nitori suo, quoad ejus fieri potuit, restituendum, vix satis eloqui possum; Lectores certe usu ipso intelligent, ac verum, ni fallor, pro ingenuitate sua fatebuntur. Quapropter quum id omne TUUM sit: ex TUIS enim ditissimis Thesauris depromptum est, nihil profecto aequius videbatur, quam ut idem MAJESTATI TUÆ acceptum referrem, ageremque gratias pro amplissimo beneficio immortales. Simul vero in magnam spem adductus sum, haud exiguam huic operi dignitatem conciliatum iri, ejusque utilitatem latius propagandam; si veluti proprium, ac de TUA opulentissima penu profectum adsciscere, & potentissimo TUI Nominis tueri patrocinio non dedigneris. Nec illud hercle adeo indignum MAJESTATE TUA, atque altissimo dignitatis gradu, in quo TE ortus ipse collocavit, videri debet: etsi aliqui fortasse dicent; ecquid Regiae magnitu-

dini

dini cum Medicinæ ſcientia? ecquid regnandi artibus cum Phyſiologicis meditationibus? ecquid ſummæ poteſtati legum ferendarum, belli & pacis decernendæ, totius Reipublicæ adminiſtrandæ cum morborum ſanatione, ſalubris victus præſcriptionibus, & valetudinis conſervandæ diſciplina? Haud tamen hæc adeo inter ſe pugnant atque diſſentiunt, ut prima ſpecie videri poſſit; præſertim ſi ad clementiſſimam TUAM in ſubjectos TIBI populos voluntatem, ac res a TE huc uſque fortiter excellenterque geſtas pro illorum ſalute, atque incolumitate animum advertamus. Ex quo enim regnum iniiſti, ea de re continenter excelſi magnique animi TUI invicta virtute decertaſti, eis ſecuritatem ac tranquillitatem præſtitiſti, ipſosque in TUO æquiſſimo ac benigniſſimo dominatu retinuiſti; quum exteri ac potentiſſimi Reges cum vicinis Principibus ac Regibus communicatis arcanis conſiliis, ac belli inita ſocietate de TUA hereditate inter ſe partienda, quaſi derelicta, & cuivis ad prædam expoſita foret; TE imparatam, ſola TUÆ cauſæ æquitate confiſam, quin etiam ſæpius promiſſæ pacis ſpe, quam illi tamen inſidioſe & callide ſimularant, ex improviſo cum innumerabilibus copiis uno eodemque tempore adorti fuiſſent; ut TUÆ ditionis populos, antiquiſſimo jure & poſſeſſione in TUÆ Auguſtiſſimæ Domus poteſtate retentos, & ad TUAM

hereditario, quam optimo jure translatos, eorum bona, fortunas, lares, rapinis, cædibus, incendiis vastarent atque delerent, nisi injustissimam pati vellent servitutem. Sed TU, INVICTISSIMA REGINA, tot minis imperterrita, sola animi TUI virtute subnixa, fortissime restitisti, eos a fati faucibus servasti, belli calamitates depulisti; quæ paulo post, inclinante ad TE armorum fortuna, (etsi statim ab initio res parum secundæ fuissent, quod nondum vires TUAS militesque collegeras) in eos ipsos reciderunt, qui TUIS avitis Provinciis ac Regnis jam spe atque animo imminebant. Pluribus enim præliis fusi profligatique sunt: tot siquidem victorias strenuissimi TUI retulerunt milites, quot pugnas cum hostibus inierunt, quorum ingens multitudo captiva in TUAS Provincias abducta est. Has igitur ipsi non jam victores, atque animis exultantes, ut vana spe præsumpserant, sed victi, captivi, armis ac libertate exuti viderunt. Pergit adhuc apertissimus Divini Numinis favor, cui justitiæ propugnandæ perpetua cura est, res TUAS novis victoriis augere atque amplificare; ac magna spes subest, multo felicius res in posterum eventuras, quum vetustissimi AUSTRIACÆ DOMUS socii ac fœderati, quos rerum suarum respectus, & patriæ libertatis tuendæ studium in belli societatem pertraxerunt, Tecum suas opes, atque arma conjunxerint: ita

ut

ut non modo jam TUORUM ſalus, libertas, atque fortuna prorſus in tuto conſiſtant; verum etiam illis uberrimæ gloriæ ſeges parata ſit. Quod ſi, ut eorum vitam incolumem ſervares, tanta animi contentione, ac totis viribus depugnaſti; omnino credendum eſt idem ſane TE facere velle, ut eorundem valetudini conſultum ſit, iisque hanc partem humanæ felicitatis afferas, quæ in vita cum ſanitate degenda, ac ſine morborum offenſione ſita eſt; quum pro TUO in eos ſingulari amore, ac benevolentia prorſus felices, ac fortunatos eſſe cupias, in eamque rem omnem diligentiam, ac ſollicitudinem intendas. Nec profecto a Regum, atque omnium, qui Reipublicæ præſunt, officio ejusmodi cura aliena videtur: ſi enim eorum, quos ſuo imperio ſubjectos regunt, communi utilitati modis omnibus proſpicere ac providere tenentur, hanc etiam partem ſuo ſtudio, ac providentia complecti debent, ut cives ſani, ac morborum expertes degant, & ea, quæ corporis viribus pro civitatis ſalute, atque incolumitate, publicisque negotiis adminiſtranda ſunt, adminiſtrare ac perficere poſſint. Ecquid enim infirma, ac morboſa corpora Reipublicæ proſunt? jacebit porro, ac deplorata erit communis ſalus, ſi nullum in civium corporibus auxilium erit ad publicum ſtatum incolumem integrumque ſervandum. Quapropter quum id perſuaſum habeas, SA-

PIEN-

PIENTISSIMA REGINA, atque id TE persuasum habere omnes pro certo arbitremur; illud quoque mihi tanquam compertum exploratumque persuadeo, TE hoc opus, quod MAJESTATI TUÆ venerabundus offero, benigne, & clementer excepturam, TUOque potentissimo patrocinio haud gravate dignaturam; ut ejus utilitas ad omnes, qui TUO subsunt imperio, manet ac redundet. Præstantissimum, & clarissimum ejus disciplinæ Auctorem exhibeo, cujus ope civium TIBI subditorum corpora sana ac vegeta haberi, & conservari possunt, morbique omnes ab iis depelli, aut arceri, ut optimæ valetudinis jucundissimo statu fruantur, suique muneris, quod illis a natura tributum est, functionem obeant, ad plurimos, ac necessarios vitæ usus, & mutuam utilitatem summopere expetendam, atque impenso studio, & industria procurandam. Res quidem a TE, MAGNANIMA atque INVICTA REGINA, per duos annos cum maxima totius Europæ admiratione gestas pro Populorum TUORUM defensione atque tutela, nemo est, qui oratione complecti, ac satis pro merito possit extollere. Ita enim ab illis impendentium ærumnarum metum avertisti, ut jamdudum eorum tuta sit salus, vita, libertas, rei domesticæ facultates; jamdudum in altissima quiete ac tranquillitate degant, ac in rerum omnium copia & abundantia vivant,

nec

nec ullam annonæ penuriam ſenſerint, nec tunc quidem, quum ingens ac formidandus hoſtium exercitus Superioris Auſtriæ faucibus immineret, ſeque Regiam hanc Urbem obſidione preſſurum minaretur. Verum mirifica hercle TUI animi conſtantia & firmitate id celeriter effeciſti, ut acerbiſſima illa procella, quam e teterrimis nubibus jam coëuntibus erupturam metuebamus, ſtatim ac prorſus evaneſceret, nosque florentes, & beati, copiisque omnibus affluentes pleniſſimam quietis vitam traducamus, ac ſuperbiſſimos deſpiciamus hoſtes, iisdem malis & calamitatibus oppreſſos, quas ipſi nobis comminabantur. Hanc igitur etiam partem, quam ſuperius dixi, quæque bonæ ac firmæ valetudinis ſuſtentandæ rationem continet, absque ulla dubitatione TUA Clementia ac benignitas complectetur, ut cœptum opus perficias, numerisque omnibus abſolvas, a TE pro eorum felicitate jam inde a TUI regni exordio ſuſceptum, quos divini Numinis voluntas non TUÆ, dixerim, dominationi, ſed materno potius amori moderandos, tutandosque commiſit: atque id ego non tam ſpe, quam certa animi perſuaſione præcepi. Jam id tranquilla mente, cæterisque curis vacua efficere potes: jam fractis, ac vehementer debilitatis hoſtium viribus, Regni TUI opes firmatæ, & conſtabilitæ ſunt, quas novis victoriis mirum in modum auctum iri omnes non temere, nec vanis conjecturis au-

guramur: ita ut in eam rem impenſo ſtudio, atque opera poſſis incumbere. Hac quidem ratione omnem deſiderii noſtri expectationem penitus explebis: ita inexpugnabilis potentiæ TUÆ præſidio ſepti atque muniti, depulſis malis omnibus, cumulatam bonorum omnium complexione vitam producemus. Quod, ut nobis proprium ac perpetuum ſit, ab immortali Numine, cui TU ſapientiſſime rerum TUARUM curam omnem ac regimen commendaſti, aſſiduis obſecrationibus ac votis flagitabimus, ut TE quam diutiſſime nobis ſervet incolumem, TUAque incœpta non pro TUORUM modo, ſed pro totius Europæ libertate magis magisque fortunans, florentiſſimum hunc Reipublicæ ſtatum majoribus in dies auctibus amplificatum velit. Patere ergo pro avita Auſtriacorum Principum Clementia TUO Nomini Majeſtatique hoc Opus adſcribi, quo & gratius ipſum ab omnibus excipiatur, & obſequium erga TE meum decentius teſtatum faciat. Sic DEUS Optimus, Maximus, qui TE JUSTITIÆ CLEMENTIÆQUE COLUMEN in terris poſuit, qua PUBLICÆ quoque SECURITATIS, SALUTISQUE PRÆSIDEM fortunet.

SACRATISSIMÆ MAJESTATIS TUÆ

DEVOTISSIMUS

STEPHANUS MACKIUS.

PRÆFATIO.

DE Hippocratis operum dignitate, atque utilitate aliquid præfari, inutile prorſus, ac ſupervacaneum arbitramur; quum & vulgatiſſimum ſit argumentum, & à doctiſſimis Viris magna induſtria fuerit pertractatum, nec nos clariſſimæ tanti Viri famæ atque exiſtimationi quidquam oratione noſtra adjicere poſſe ſperemus. Illius porro laudum obtrectatores, qui vetuſtos atque ingenuos Medicinæ fontes contemnunt, & rivulos conſectantur, ineptiæ ſuæ relinquimus, ac per nos licet, ſtultitia ſua perfruantur. Id vero neceſſarium omnino duximus, noſtri ſcilicet conſilii & conatus rationem exponere; neque enim porro dubitamus, quin prope omnibus mirum videatur, nos ejusmodi operum novam editionem ſuſcepiſſe, quum a tot eruditiſſimis Viris omni doctrinarum genere excultis, jam pluries magno cum literariæ reipublicæ plauſu edita fuerint, atque vulgata; ita ut illorum egregiis in Medicinæ Parentem lucubrationibus nihil quidquam adjungi poſſe fere omnes opinentur. Verum quum nos evolvendis Hippocratis libris intenti rem diligentius examinaremus, & edita hucuſque exemplaria, ac verſiones conferremus, in multos perquam obſcuros, atque abſtruſiſſimos locos incurrimus, quorum difficultas vel ex græci contextus, vel ex translationis vitio enata videbatur; quapropter adhuc aliquid ad utriusque emendationem deſiderari perſpeximus. Quum autem doctorum Virorum interpretationes, ac expoſitiones inſpiceremus, eos ſæpe numero inter ſe diſſentire animadvertimus; quod ſane e textus mendis, quum vera deeſſet lectio, profectum arbitrati ſumus. In ea cogitatione defixus angebar animo, quod veterum ſapientia, ac antiquiſſimus noſtræ diſciplinæ fons tam turbidus, ac limoſus ad nos permanaſſet, ut illius aquæ hauſtus injucundi, ac inſalubres viderentur, e quo tamen puriſſimam omnes vetuſtis temporibus doctrinam hauſiſſent; quodque hujus auctor ac princeps, qui eloquens olim, ac diſertus habebatur, nunc elinguis, ac indiſertus ex iis operibus judicaretur, quæ ad nos uſque tradita pervenerunt, tanta obſcuritate, ac tenebris offuſa, ut multos a legendo deterreant. Inquirenti autem mihi omnia diligenter, ex inſperato auxilium oblatum eſt. Permotus enim Cæſareæ Vindobonenſis Bibliothecæ fama, quam ditiſſima rei literariæ ſupellectile inſtructam acceperam, eo me contuli, ac ſciſcitatus ſum, an illic inediti aliquid ex Hippocratis operibus ſupereſſet: rogantique Nicolaus Forloſia Neapolitanus, haud vulgari literatura præditus, ejus Bibliothecæ primus Cuſtos, cuique Præfecti vices ab Aug. Imperatore CAROLO VI. glorioſæ memoriæ, jam tum mandatæ fuerant, pro ſua ſingulari humanitate reſpondit; nullum quidem illic ineditum Hippocratis librum ſervari, ſed non paucos manuſcriptos codices, qui editos libros continerent, atque inſuper duo impreſſa typis exemplaria, quæ ipſe plurimi faciebat: quorum alter Joannis Sambuci, alter Jani Cornarii fuiſſet; uterque autem permultas varias Lectiones margini adſcriptas haberet. De his ſane Lambecius in Commentario Bibliothecæ Vindobonenſis, Libr. VI. pag. 154. *Joannes quidem Sambucus anno* 1561. *incredibili cura ac ſtudio in margine Codicis Aldini adjunxit aliquot mille varias lectiones manuſcriptas ex pervetuſto quodam codice MSto. Tarentino, & ex alio quodam codice MSto Fontemblenſi, nec non ex exemplari quodam, excuſo quidem, ſed plurimis locis Romæ correcto, quas ipſe ibi ſummopere commendat tanquam ſaluti hominum non parum neceſſarias futuras.* De altero autem Cornarii ait

 Lam-

Lambecius: *Extat quoque in eadem Bibliotheca Augusta aliud operum Hippocratis exemplar a Jano Cornario Basileæ anno* 1538. *græce in Folio editum, in cujus margine itidem plurimæ extant variæ lectiones MStæ; de quibus ipse Cornarius ibi propria manu scribit, se eas non exigua impensa sibi comparasse.* Horum itaque exemplarium adjumento mihi demonstravit, complures in editis locos emendari, ac restitui posse; quod in nova aliqua Hippocratis operum editione magno esset omnibus commodo futurum: unaque liberaliter ac benevole professus est, se inter eos, qui ad tantum opus perficiendum symbolam conferre vellent, haud postremum fore. Ac reapse id præstitit, statimque mihi ab Augustissimo Cæsare veniam impetravit, ut ex ejus Bibliotheca non solum hæc, verum & alia arcesserem subsidia, quibus indigerem.

Præter hosce impressos codices, aliquot etiam manuscriptos membranaceos, ac optimæ notæ reperimus; e quorum uno desperatum sane locum in fine libri de Morbo sacro sanitati restituimus: nempe omnes impressi codices habent: τοῦτο οὖν δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίςασθαι, καὶ τὸν καιρὸν διαγινώσκειν ἑκάςου, ὡς ἂν τὸ μὲν ἀποδώσει τροφῇ καὶ αὐξήσει, τὸ δὲ ἀφαιρέσει, καὶ μειώσει: quorum quidem verborum sententia, ut jacent, hæc est: *Hoc igitur medicum scire oportet, ac cujusque rei opportunitatem dignoscere, uti hoc quidem tribuat alimento, illud vero auferat, ac minuat.* Vidit quidem Foesius in verbis illis ὡς ἂν τὸ μὲν, ac sequentibus mendum subesse, ac notavit ita quidem in omnibus exemplaribus legi; at Cornarium ἀπολύσει, *resolvet*, *liberabit*, pro ἀποδώσει, *tribuet*, *dabit*, legisse. Sed nullum neque ex editis, neque ex MStis codicibus, neque ex variis, quas magno numero collegerat, lectionibus auxilium suppetebat: vertit tamen pertentando, ut potuit; *quodque huic quidem per alimentum incrementum dabit, illud vero detrahet, & imminuet*: id tamen Græca verba non significant ad amussim. At Vindobonensis MStus codex numero IV. habet: ὡς ἂν τῷ μὲν ἀποδώσει τὴν τροφὴν καὶ αὐξήσει, τῷ δὲ ἀφαιρέσει καὶ &c. *Quo modo huic quidem dabit alimentum & augebit, huic vero detrahet, ac imminuet:* quæ verborum structura consentanea est. Præterimus autem plures locos hujus codicis ope restitutos; nam hunc tantum speciminis loco attulisse satis erit.

Imperiales etiam Sambuci & Cornarii codices magnum nobis subsidium attulerunt; ex quibus exempli causa aliquot locos adducemus, ut cuivis innotescat, quid in hac nova editione præstitum sit. In libro de Partu Septimestri σκοπεῖν γὰρ χρὴ τὸν μέλλοντα ἰητρὸν ὀρθῶς ςοχάζεσθαι τῆς τῶν καμνόντων σωτηρίας θεωρέοντα μὲν περὶ τὰς πάσας, τῶν δὲ ἀρτίων τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην &c. *Considerare enim Medicum oportet, qui recte animum ad ægrorum salutem diriget, observando circa omnes* (nempe dies) *ex paribus vero decimam quartam* &c. Nos pro verbis illis περὶ τὰς πάσας *circa omnes* dies, ex Imp. Sambuco scripsimus περιττὰς πάσας *impares omnes* dies. Superius enim de imparibus diebus, præsertim primo & septimo ac de septimo mense locutus fuerat; statimque subjunxit: *ex paribus vero decimam quartam* &c. Quapropter sententia ipsa hanc emendationem postulare videtur; ac deinde præpositio περὶ verbo θεωρεῖν, *contemplari*, superflue jungitur, quum illud simpliciter accusandi casum requirat. In libro de Natura Muliebri legitur: ἔςαι δὲ καὶ βουπρήςιας συμμίξας ὀξύβαφον ἐλαιηρὸν, *erit autem buprestes admixto olei acetabulo;*

nullo

nullo plane sensu, & incongrua verborum textura; & hanc quidem lectionem Foesii, aliorumque editio præfert. Ipse autem ex Cornario vertit: *Ad decem autem buprestes olei acetabulum admisceto:* Et quidem in Imperiali Sambuci scriptum est; ἐς δέκα δὲ βυπρήστιας, *ad decem autem buprestes;* atque hæc vera est lectio, quam nos in Græcum contextum intulimus, quum cæteri vitiosam reliquerint, versioni minime respondentem, quod nullam ejus præter Cornarium notitiam habuissent. Præterea in Libr. II. de Morbis Mulierum haud congruenter, & mendose scriptum erat, πυρίην μαλθακὴν τῇ πυρίῃ: nos ex Imp. Cornar. emendavimus πυριῇν μαλθακῇ τῇ πυρίῃ &c. In eodem Libro locus est, quem Foesius corruptissimum arbitratur, neque ex codicibus emendari posse. Ταῦτα οὖν χρὴ σκεπτέεσθαι ἐς ὅλον τὸ σῶμα καθορέοντα, ὅταν παρέοντα λυθῇ νουσήματα: *Hæc igitur spectanda sunt, ad totum prospiciendo corpus, quum præsentes morbi soluti fuerint.* Sed ex memoratis superius codicibus affertur medela, si scribatur ὅταν τὰ παρέοντα ἔλθῃ νουσήματα *quum præsentes morbi affuerint* sive *advenerint*, non *soluti fuerint*, abscesserint: atque hujus quidem generis emendationes non paucæ in notis reperientur.

Præter hæc in subsidium advocavimus Mediceum codicem in Laurentiana Bibliotheca Florentiæ asservatum, ex quo plurimas scripturæ varietates Cl. Vir Angelus Maria Riccius eloquentiæ Professor, accurate collectas singulari humanitate ad nos misit; nec mediocrem etiam fructum cepimus ex Æmilii Porti emendationibus, ac præsertim ex copiosissima illa variarum lectionum congerie, quam Hieronymus Mercurialis, ac potissimum Anutius Foesius, Viri sane doctissimi, ac nunquam satis prædicandi, in suis editionibus cumularunt: quarum uberrima segete mirum in modum nos adjutos fuisse profitemur.

Porro autem, ni fallor, hic usus scripturæ varietatum esse debet, ut si qua sententiæ congruentior, & aperte vera ac recta videatur, quæ vero in vulgato & edito exemplari, mendosa, & inconsentanea; prior omnino, ac sine ulla cunctatione præferenda, & Græco contextui inserenda sit: alioqui nulla ex tantis opibus, summa cura & studio congestis, utilitas percipietur, ac veluti formicarum labor omnino erit infructuosus; de quo Theocritus Idyllio 17. in laudatione Ptolemæi Philadelphi, Ægypti Regis, qui rectum divitiarum usum norat;

Οὐ μὰν ἀχρεῖόςγε δόμῳ ἐνὶ πίονι χρύσος,
Μυρμάκων ἅτε πλοῦτος ἀεὶ κέχυται μογεόντων:

Videlicet:

Non tamen absque usu in domo opima aurum,
Ceu formicarum opes effusæ sunt semper laborantium.

Nec hercle satis est translationem ad veram scripturam accomodare, si vitiosa in textu relinquatur; tunc enim magna inter utramque erit discrepantia, quod quidem inconsentaneum videtur, atque a ratione prorsus alienum; ac propterea utraque erit immutanda. Hieronymus tamen Mercurialis, & Anutius Foesius, duo Medicinæ lumina in expoliendis, atque emendandis Hippocratis operum exemplaribus, nescio qua religione, ac verecundia adstricti, quum manifesto viderent reapse vitiatam esse Græci codicis scripturam, ex Manuscriptorum exemplarium lectione, aut ducto ex veterum testimoniis argumento, ita ut exscriptorum oscitantiæ sine ulla dubitatione esset tribuenda, illam mordicus retinuerunt, & aliquando versionem ad eam conformarunt.

Exemplo erit locus Hippocratis ſub finem Libri II. Prædictorum, ſeu Prorrhetici: Γίνονται δὲ λευκαὶ μὲν ἐκ τῶν θανατωδεστάτων νοσημάτων· οἷον καὶ ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη ita ſcriptum erat in vulgatis exemplaribus, ac itidem vertit Foeſius: *Oriuntur autem albicantes vitiligines ex maxime quidem lethalibus morbis, veluti quæ tabes dicitur.* Idem tamen in adnotatione ad hæc verba inquit, nemini dubium eſſe debere, quin hac parte mendoſi ſint codices omnes, ut ipſe in ſua Hippocratis Oeconomia demonſtraverat; ac legendum eſſe, οἷον καὶ ἡ νοῦσος ἡ φοινικίη καλεομένη *velut & morbus, qui Phœnicius dicitur;* idque oſtendi Galeni auctoritate in Exegeſi, ſive expoſitione verborum Hippocratis, ubi ait: Φοινικίη νοῦσος &c. *Phœnicius morbus in Phœnicia & qui aliis Orientalibus partibus abundans, ſignificari autem & hic videtur Elephantiaſis.* Præclara certe eſt hæc Foeſii adnotatio: at nullum ex ea fructum cepit; quippe quod compertum & agnitum mendum in contextu, ac in ipſa translatione reliquerit. Alius etiam locus eſt ſub finem libri de Humoribus, non omnino expeditus, ubi de morbis ſupervenientibus Hippocrates verba facit, qui priores ſolvunt: *& quicunque alii abſceſſus, velut fiſtulæ, aliorum medela ſunt.* Deinde ſubjungitur: ὅσα πέφυκεν ἐπιφαινόμενα παύειν, ῥύεται τούτων προσγενόμενα κωλύματα ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι: *quæ ſedare ſolent, quum poſtea apparent, liberant ab his ſupervenientia impedimenta aliis communicationes.* Quæ profecto quis non inconcinna, & mendoſa eſſe videt? Animadvertit hoc ipſum Foeſius, & corruptos vulgatos codices eſſe teſtatur, atque hæc in VI. Epidemicorum libro caſtigatius ſcripta eſſe; ac denique in Manuſcriptis exemplaribus, ac præſertim Servini, poſtrema illa verba, ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι *aliis communicationes*, quæ totam inconcinnitatem faciunt, ita perſcripta fuiſſe ἀλλ' οἷσιν αἱ κοινωνίαι; ita ut verbum ἄλλοισιν disjunctim legatur ἀλλ' οἷσιν *ſed quibus* aut *quibuscum* communicationes, ſeu communicatio eſt: quæ ſola ſcriptio hunc locum priſtinæ ſanitati reſtituere poteſt. Ipſe autem, neſcio qua ratione inductus, pervulgatam ſcripturam ſequi maluit, & contra interpunctionem, quam ipſe adhibuit, verba illa cum ſequentibus conjunxit; ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι· οἱ ὕποπτοι τόποι ὑποδεξάμενοι &c. quæ quidem ſonant; *aliis communicationes, ſuſpecti loci excipientes.* At ipſe conjunctim tranſtulit: *cum aliis communicationem habent ſuſpecta ad excipiendum loca* &c. ubi ſane illius diligentiam deſideramus.

Idem hercle paulo inferius admiſit, ubi eadem verba iterantur, & contra ac ſuperius fecerat, interpunctione conjunxit, videlicet: ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι διὰ τὴν ῥοπὴν οὐκέτι αἷμα ἔρχεται: quæ, prouti contexta ſunt, hoc ſignificant: *aliis communicationes propter inclinationem non amplius ſanguis prodit.* Ipſe autem contra ſui contextus fidem ita Latine vertit: *quæ cum aliis communionem habent, iis non amplius ſanguis prodit* &c. Hæc autem & obſcura ſunt, & Græco contextui haudquaquam reſpondent, & veluti conficta videntur cuilibet Græca verba cum verſione conferenti. Multo autem perturbatior hic locus eſt apud Hieronymum Mercurialem, qui ſcribit ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι. Οἱ ὕποπτοι τόποι, ὑποδεξάμενοι πόνῳ ἢ βάρει: *Alterius loci morbos loca excipientia, aut dolore, aut gravitate* &c. quæ a Græci exemplaris, quod edidit, ſcriptione toto cœlo aberrant. At nos Servini lectionem ſecuti multo probabiliorem, niſi nos fallit animus, magisque congruam Auctoris menti translationem

tionem vulgavimus, quæ ſuo loco inſpici poterit: unde hæc elicitur ſententia, aliquos morbos in alios reſolvi, qui a prioribus liberant, & in ea incidunt loca, quæ cum prioribus communicationem habent.

Multo verecundior ante Foeſium fuit Hieronymus Mercurialis, qui Frobenianam editionem cum pleriſque erroribus iterum evulgavit, quorum partem ipſe in Latina verſione correxit, quæ propterea multis in locis a Græca oratione diſcrepat. Qua de re, Thom. Barthol. Diſſert. IV. de legendis libris pag. 118. notat nec primam editionem Venetam approbari, quia manca; nec primam Latinam Calvi, quia in ſenſu deficit: nec primam Græco-Latinam Hieronymi Mercurialis, licet novo ordine digeſtam, quia in numerum interpretum ille male ſe ingeſſit, judicio Caſtrenſis, cujus rei aliquot afferemus exempla. Libro II. de Morbis Mulierum pag. 310. editionis anni 1588. verſus finem, ubi ſcriptum eſt, ἐλαίου ἡμικοτύλιον *olei dimidiam heminam*, Latine vertitur, *olei heminas dimidias tres*. Paulo inferius pag. 311. in Græco contextu: Ην δὲ προΐσχωσιν ἔξω τὰ νεῦρα, καὶ τὰ καλεόμενα οἶχοι χαλέωνται *ſi prominuerint extra nervi, & quæ vocantur* οἶχοι (ſcribendum erat ὄχοι ut apud Aldum, *retinacula, ligamenta*) *laxentur:* hæc ab ipſo ex Cornario ita vertuntur; *ſi vero uteri extra prominuerint, & dependent velut ſcrotum*; quæ plane diverſa ſunt, idque innumeris in locis deprehendere licet. Interdum tranſlatio ipſa perturbata eſt, & inexplicabilis, ut initio Libr. IV. Epidem. τῷ παρὰ Λεωκύδεος ἐν ποδί· Φανοδίκῳ οἱ δάκτυλοι οἱ ἐν τῷ ποδὶ, ἐπὶ τοῦ στήθεος *ei qui apud Leocydis ædes habitabat, in pede, Phanodico digiti in pede, in pectore.* Quæ quidem Foeſius recte interpretatus eſt, hoc modo: *ei, qui apud Leocydem erat, in pedem, Phanodico in pedum digitos, ad imam pedis plantam, (quod Græcis* στῆθος *dicitur.)* Hic autem diutius non immorabimur; haud enim Lectori cupidiſſime ad opus evolvendum properanti, ut optatos inde doctrinæ fructus colligat, moram injicere in ipſius operis veſtibulo, rationi conſentaneum arbitramur. At Joannis Freindii Angli, Medicinæ Profeſſoris eruditiſſimi, judicium ſubjungemus, qui in præfatione in aliquot Epid. Libros, quos edidit, hæc verba facit: *Id autem conſilium Foeſii ſæpe mirari ſoleo, quod etiam ea, quæ ipſe non modo corrigi debere, ſed a ſe eſſe correcta, typiſque commiſſa dicat, nequaquam tamen mutata ediderit. Itaque quidquid in doctiſſimi Viri illius notis emendatius occurreret, in textum haud dubitanter recepi. Ejuſdem quoque Foeſii interpretationem Latinam, utpote ad Hippocratis mentem præ aliis accomodatam, pauciſſimis mutatis, exhibui.* Ac paulo ſupra, *Aldi editio antiquiſſima quidem, ſed quum manca inprimis, tum etiam in iis, quæ eduntur, admodum vitioſa eſt. Caſtigatior paulo Frobeniana, quam Hieronymus Mercurialis ita in pleriſque ſecutus eſt, ut aliquando errores ipſos exſcripſerit. Foeſiana, vitio licet haud immunis, eſt tamen caſtigatiſſima.* De Charterio autem ſic ait: *Charterius vero ad id, quod ſuſceperat, muneris ita parum attendiſſe videtur, ut ſpecioſum illud, quod exhibuit, Hippocratis exemplar, ſit omnium, Editoris non inſcitia fortaſſe, ſed incuria ſaltem mendoſiſſimum.* Atque hæc ita ſe habere experientia ipſa deprehendimus, & ſæpe multa a prioribus prætermiſſa, a recentioribus non fuiſſe ſuppleta, atque correcta, veluti in libr. de Carnibus ſeu Principiis haud longe a fine in verbis illis: ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι εὑρήσεις ἔχειν πάντα μέλεα, id eſt: *Hanc carunculam in aquam conjectam ſi conſideraveris, in ipſa aqua invenies omnia membra habe-*

 re

re &c. Omnes etenim interpretes illa verba ἐν τῷ ὕδατι *in aqua* haud fuerunt interpretati, ut Prosper Martianus animadvertit, & nos suo loco adnotabimus.

Sicuti autem nimiam moderationem, ac metum in emendandis vulgatis exemplaribus, ita ut ab apertissimis etiam mendis manus abstineantur, haud dignam laude existimamus; sic etiam nimiam libertatem in immutando, detrahendo, supplendo probare non possumus, præsertim si nullius antiqui Scriptoris, aut Manuscripti codicis auctoritas adstipuletur. Id quidem a nobis in Lindeno sæpius animadversum est; qui emendatius sane quam cæteri Græcum exemplar reddidit, & castigatius, quod post illius obitum typis commissum fuit: sed multa non raro, dixerim arbitratu suo, mutavit, detraxit, ac multum admodum a vulgata lectione recessit, *quia ingenio suo abusus in textu emendando audacius, sicut in Celso, versatus est vir ille multiscius*, judicio Patini. Tom. III. Epistol. pag. 177. ita ut nullum manu exarati codicis scripturam prope assimilem, immutationi ab illo factæ adstipulantem, suspicari quis possit: idque a nobis suis locis adnotatum fuit. Ea de re Freindius loco laudato. *Nam Lindanus, uti multa suapte ingenio notavit; ita quædam satis pro imperio aut repudiavit, aut saltem omisit.* Nec silentio videtur prætereundum in Lindeni editione, etsi Græcus contextus a mendis purgatior sit, quam in cæteris, Latinam tamen versionem ab illo multum dissidere. Filius enim, qui post Patris obitum editionem perfecit, quum ille morte præventus novam versionem nullam reliquisset, Jani Cornarii Latinam translationem adhibuit, quæ innumeris in locis a Græco exemplari longissime distat, ita ut in ea Lindenianæ emendationis utilitas non appareat.

Præter illa, quæ hucusque commemoravimus Manuscriptorum codicum & variarum lectionum auxilia, quibus ad Græci exemplaris emendationem, aut explanationem usi sumus (nec enim quidquam nisi necessario, & gravissimis rationum momentis permoti, immutare ausi fuimus) doctissimorum etiam Virorum animadversiones adhibere operæ pretium duximus, unde aliquid lucis affulgere posset. Exempli gratia locum afferemus ex Hippocrate Epidemiorum V. In Foesiana editione anni 1657. pag. 1155. & totidem verbis in VII. pag. 1228. iteratum, qui sic habet: τῷ μαγείρῳ ἐν Ἀκάνθῳ τὸ κύφωμα ἐκ φρενίτιδος ἐγένετο: omnesque interpretes Calvus, Cornarius, Hieronymus Mercurialis, Foesius, Charterius ita vertunt: *Coco in spina gibbositas ex phrenitide facta est*. At Thomas Reinesius, vir sagacissimus, ad Nesteros Epist. XXXVIII. pro κύφωμα, *gibbositas*, levissima mutatione κώφωμα, *surditas*, scribendum censet his verbis, quibus opinionem suam confirmat. *Vides magnos viros totidem errores non exiguos commisisse, habesque simul, cum restituta per unius literulæ in affinem similemque mutationem υ in ω Hippocratis vera scriptura, effatum ejus ratione & experientia testatissimum. Experimur ipsi, febricitantes, maxime, qui maligne, esse* ὑποκώφους (surdastros) *& cum delirio proximi sunt, omnino* τυφώδεις *& stupidos. Senex ipse scribit Libr. III. Epidem. Sect. II. Ægrot. 4. Philistæ continua febre laboranti, & phrenitico surditatem contigisse, qui Coco Acanthino similis; & minari mentis emotionem* τὴν κωφότητα *Prorrheticorum I. 32. Quæro nunc, si quis ex isto textu Hippocratis asseruisset tibi, futurum, ut ægrotus vester phreniticus fieret ex morbo gibbosus (nam & istud Coco Hippocratico contigisse) anne risum teneres? usque adeo enim incredibile est istud, quod sic prædiceret, fore: nec haberes tamen qui hominem compesceres, ut qui auctoritate Hippocratis te premeret:* & post

pauca

pauca ſubdit: *Acantho autem urbe Macedoniæ ægrotaſſe iſtum Cocum intelligo, niſi Acanthus peculiaris in Coo inſula locus eſt: eum in ſpinam, quam Græci ἀκάνθαν, non ἄκανθον, appellant, puerili errore transformarunt interpretes omnes.* Quod mehercule a Thoma Reineſio rectiſſime dictum eſt, nec ſatis quiſpiam mirari poteſt tot interpretes, & quidem doctiſſimos homines, tam pueriliter peccaſſe: Græce ſiquidem ſpina ἀκάνθη, ac fœminino genere dicitur: ἐν ἀκάνθῳ autem liquet vertendum eſſe *Acanthi*, ſive *in urbe Acantho*; cujus nominis plures urbes a Stephano, Græco Scriptore ſatis noto, commemorantur, una in Thracia, ſuper Athonem ſita, ſpiniſque circumſepta, unde nomen mutuata eſt: altera in Ægypto trecentis viginti ſtadiis a Memphide diſſita: tertia juxta Gnidium, & præterea alia in Athamania ſita eſt: Legatur etiam Plin. Libr. IV. Cap. 10. & Pomponius Mela Libr. II. Cap. 2. Sed proclivius creditu eſt, caſum illum, de quo loquitur Hippocrates, in Thracia Macedoniæ finitima, aut in aliqua ex Græcis urbibus eveniſſe. Unicuique igitur ſatis manifeſtum fore arbitror, ſi, quæ hactenus a nobis dicta ſunt, ſine ulla præjudicata opinione perpenderit, haud fruſtra nos in hac nova editione adornanda operam, & ſtudium conſumpſiſſe; quum & in græca Hippocratis oratione, & in latina translatione tot adhuc, nec exigua menda ſupereſſent, quæ prorſus tollere oportebat, & utraque ad mutuam concordiam eſſet revocanda. Non enim parvam lectori, ei præſertim, qui Græcam Linguam vel mediocriter calleat, dubitationem injicit ejusmodi diſcrepantia, potiſſimum ſi nullum in notis monitum adjiciatur, ita ut neſcire omnino cogatur, quænam fuerit vera Medicinæ parentis ſententia, & quidnam ipſe in re Medica exequenda tenere, & ſervare debeat. Quod quidem in Hieronymi Mercurialis editione paſſim reperire eſt, ut ſupra monuimus: quod enim Libro II. de Morb. Mul. ἐλαίου ἡμικοτύλιον, *olei heminam dimidiam*, id in verſione vertitur *olei heminas dimidias tres*: aliquando duo aut plura verba, quæ in græco contextu deſunt, ſine ulla admonitione ſupplentur; quamobrem vehementer miratus ſum, qua de cauſa aliquot rei literariæ & Medicæ peritiſſimi viri hanc editionem magnis laudibus extulerint, & extollant.

Ut vero ad noſtræ editionis formam & rationem exponendam aggrediamur, inprimis dicimus, nos quotquot lucem hucusque viderunt exemplaria, & verſiones, & manuſcriptorum codicum varietates, nec non & ad hanc diem ineditas, non mediocri diligentia contuliſſe, ut emendatiorem græcum contextum, & conſentaneam translationem, quantum in nobis fuit, & humana fert imbecillitas, literis mandaremus. Id vero pudenter fecimus, & magnam in ea re adhibuimus moderationem, ita ut vulgatam ſcriptionem non temere immutaremus; at ſaltem Lectorem admoneremus, quænam eſſent ſcriptionis diſſimilitudines, ei ſuum arbitrium, & judicium relinquentes, ut ex iis ipſe, quam præſtantiorem judicarit, eligere poſſit; iis locis exceptis, quos veritas manifeſta redarguit. Ea vero fuit cauſa, cur nos arctis finibus contineremus, nec tam audacter judicaremus, quod inter complures Hippocratis libros, prout ad nos per plurium ſeculorum ætates transmiſſi fuerunt, aliquæ ſint diſſenſiones; ita ut alios ab ipſo elaboratos, alios ab ejus diſcipulis, aut ab ejus ſcholæ ſucceſſoribus, ſive alios ab ipſo adoleſcente, alios ab eodem jam ſene perſcriptos multi judicarint; cujus quidem rei vera cognitio admodum obſcura eſt, & denſiſſimis tenebris involuta. Ea vero diſſidia ac varietates in quatuor libris de Morbis, in illis de Natura Muliebri, & de Morbis Mulie-

Mulierum, de Sterilibus sive Infœcundis, de Superfœtatione, aliisque etiam reperiuntur, in quibus idem repetitur argumentum, & diversa ratione tractatur.

Quod ad Hippocratis operum divisionem attinet, ac in certas Classes distributionem, illam secuti sumus, quam ex Erotiani mente Foesius instituit, in octo Sectiones aut Classes Hippocraticos libros tribuendo, ita ut prima complectatur τὰ τεχνικὰ, sive quæ ad artem spectant. Secunda vero τὰ σημειωτικὰ, quæ ad morborum signa, & indicia pertinent. Tertia φυσικὰ καὶ αἰτιολογικὰ, Physica, & quæ rationes, causasque morborum explicant. Quarta διαιτητικὰ, quibus victus ratio præscribitur. Quinta τὰ θεραπευτικὰ, quæ curandi rationem exponunt. Sexta χειρουργούμενα, hoc est, ejus Medicinæ partis, quæ manu curat, tractationem. Septima τὰ ἐπίμικτα, miscellanea. Octava τὰ ἐξωτικὰ, extranea, ut sunt Epistolæ ad finem operis conjectæ. Longe aliam instituit divisionem Hieronymus Mercurialis in eximia illa, & acutissima Hippocratis operum censura, quam adhibitis ex Galeno testimoniis, aliisque antiquis Scriptoribus confirmat: quatuor enim Classes instituit, primam Librorum, qui ab ipso Hippocrate conscripti, castigati, & editi fuerunt; secundam eorum, qui ab illo scripti fuerunt memoriæ causa, verum minime castigati, sed editi a Thessalo ejus Filio, aut a Polybo, aliisve Discipulis: tertiam, quæ contineat libros nec scriptos, nec editos ab Hippocrate, sed vel a filiis, vel a discipulis secundum ejus dogmata, admixtis etiam alienis: quartam denique, omnino spurios & ab Hippocratica eruditione alienos, sub illius tamen nomine publicatos continentem.

Ad primam redigit Librum de Natura humana, excepta secunda parte ab illis verbis Εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ τάδε, *Nosse autem & hæc oportet*, quæ a Galeno spuria & erroribus scatens judicatur, præsertim ubi de venis agitur, & a lucri studiosis hominibus conscripta, & sub Hippocratis nomine venditata eo tempore, quo Ptolemæus Philadelphus undique libros ad Bibliothecam suam instruendam conquireret. Sequuntur libri de Aere, Aquis & Locis, Aphorismorum, Prognostica, Primus & Tertius Morborum Popularium sive Epidemiorum, de Morbis acutis usque ad tractationem de Balneis, de Vulneribus capitis, de Fracturis, de Articulis, de Officina Medici, Mochlicum, de Alimento, de Humoribus, de Ulceribus.

Secunda complectitur Libros de Locis in homine, de Flatibus, de Septimestri Partu, de Octimestri Partu, de Ossibus.

Tertia Libros de Carnibus seu de Principiis, de Genitura, de Natura Pueri, de Affectionibus, de Affectionibus internis, de Morbis, de Natura Muliebri, de Morbis Muliebribus, de Sterilibus, de Superfœtatione, de Virginum Morbis, de Morbo sacro seu Epilepsia, de Hæmorrhoidibus, de Fistulis, de Salubri Diæta, Libros tres de Diæta, de Usu liquidorum, de Judicationibus, de diebus Judicatoriis, Prædictionum libros, Coacas Prænotiones, de Insomniis.

In quartam rejiciuntur V. & VII. Epidemiorum, Jusjurandum, Præceptiones, de Lege, de Arte, de Arte Vetere, de Medico, de Decenti habitu, de Exsectione fœtus, de Resectione corporum, de Corde, de Glandulis, de Dentitione, de Visu, Epistolæ, de Medicamentis purgantibus, de Hominis structura, qui ultimi tantum Latine habentur. Hujusmodi quidem fuit Hieronymi Mercurialis Censura, in qua tamen non omnes acquiescunt; quum

ille

ille vel nihil, vel parum admodum a veritate aberrarit. Nos autem initio cujusque libri Scriptorum judicia de illius ingenuitate, aut falſitate recenſuimus, quæ quidem aliquando inter ſe diſſident.

Ex Renato Charterio diviſionem librorum, præſertim ſi longiores ſint, in certa capita, quibus argumenta præponuntur, mutuati ſumus; uti habeat Lector ubi identidem conſiſtat, & pedem figat, ac aliquando interquieſcat. Grave enim, & moleſtum eſt uno ſpiritu longioris libri lectionem continuare, idque legentis intentionem ſummopere fatigat. Facilius etiam arripitur doctrina, ſi conciſior ſit, & in juſtæ magnitudinis membra & articulos diſtributa, quibus diverſarum doctrinæ partium, quæ in illis explanantur, brevis enuntiatio præmittitur; quo fit, uti lector & laboris intermiſſionem, ubi voluerit, ſtatuere queat, & ſtatim prænoſcat inſequentis capitis materiam, aut quid ſibi legendum ſit; & ſi quid ex intervallo requirere velit memoriæ cauſa, inſpiciendo capitum argumenta, facili negotio reperire poſſit. Quapropter nos partitionem illam ſumma cum ratione a Charterio factam autumamus, & in noſtra editione haudquaquam prætermiſimus; ac, ſicubi deerat, adjunximus.

De notis autem id tantum admonemus, nos breviſſimas ſingulis paginis ſubjeciſſe, quibus editorum exemplarium, & manu exaratorum codicum varias ſcriptiones exhibeamus, identidem oſtendentes, quænam nobis correctior viſa, & in contextum recepta fuerit: & raro quidem, ſi quando res tulit, & obſcuritas loci poſtulavit, fuſiorem aliquanto explanationem adjecimus. In hunc enim Auctorem commentarios ſcribere in animum non induximus, quod ſane opus longum & laborioſum, ac noſtras ſuperans vires, doctorum virorum curæ, ſtudioque relinquimus; ſed tantum emendatius exemplar, quoad ejus fieri poſſet, evulgare.

Ad finem operis, *Galeni Exegeſin*, ſive expoſitionem vocabulorum *Hippocratis*, *Erotiani Lexicon*, *&* *Herodoteas phraſes*, ut alii fecerunt, perſcribi curavimus, adjectis variis lectionibus, & emendationibus virorum doctorum, & præſertim Foeſii, quod ex iis Ionica locutio, qua uſus eſt Hippocrates, imo peculiaris ejus dictio magnam lucem mutuetur, ita ut facilius Auctoris mens intelligi poſſit: ac ſæpenumero accidit, ut difficillimi loci, exſcribentium incuria depravati, illorum opuſculorum ope in veram Auctoris ſcriptionem, ac ſententiam reſtituerentur, atque omnis hoc pacto obſcuritas, & difficultas tolleretur; idque a nobis pluries adnotatum eſt.

His ſuper, quod cæteri omiſerunt, brevem addidimus notitiam ac tractationem de veterum Ponderibus, & Menſuris, ſane perutilem, imo apprime neceſſariam ad intelligendam medicaminum quantitatem, quæ ab Hippocrate præſcribitur; ne ullus in iis adhibendis, aut defectu, aut redundantia, error admittatur magno cum ægrorum periculo ac damno. Hac autem opera Lectorem moleſtia, ac labore levare voluimus earum rerum cognitionem aliunde conquirendi, quum in multis Scriptoribus ſparſa ac diſſeminata ſit. Denique, ut aliæ, quæ hanc præceſſerunt, editiones ſuum haberent uſum, & facile poſſet Lector in iis certos Hippocratis locos, aut ſententias reperire, ſi quando opus haberet, ut ex variarum ſcriptionum comparatione clarius aliquid & explicatius extunderet; ex Lindeni editione illam ſectionum, paginarum, linearum per numeros in præcedentibus notationem deſumſimus, & ad noſtram accommodavimus. Illam quidem notitiam Lindenus animo deſignaverat: verum quum morte præventus fuerit, illius filius Henricus Antonides Vander

Linden perfecit, & in Præfatione luculenter explicavit. Eandem huc nos totidem verbis transtulimus, quum ei nihil addi possit; & nostræ editionis numeros indicavimus, ad quos priores referuntur, id duntaxat immutantes, ut omnia secum apte cohærerent.

Primo, quia Theodorus Zuingerus Basileensis, anno 1579. evulgavit viginti duos Hippocratis libros, Tabulis & Commentariis judiciosissimis (ut loquitur Lindenus Physiolog. Med. p. 781.) illustratos; idcirco, ne illorum usus intercideret, Græco textui, ad initium cujusque libri, exterius ponitur numerus virgula — subjuncta distinctus a proxime sequenti. Indicat autem ille numerus, qua pagina in editione Zuingeriana incipiat libellus Hippocratis. Qui autem hanc Zuingeri editionem, ut auro contra æstimandam (verba sunt, quæ ex ore Lindeni sæpissime audita sunt) ita quoque rarissime inveniendam, possidet, illum numeri in textu Zuingeri denotati, ad ejusdem commentarios, Tabulis inspersos, manu ducent. Exemplo res clarior evadet: liber de *Decenti Habitu* in hac nostra editione invenitur pag. 42. Tom. I. apud *Zuingerum* vero reperitur pag. 74. Liber de *Natura Pueri* in hac editione extat pag. 217. ejusdem voluminis: in *Zuingero autem pag.* 150. Cum vero in paucissimos libros commentatus sit *Zuingerus*, ubicunque in hac editione liber occurrit, quem Zuingerus non illustravit, ut est exempli gratia liber de *Humoribus*, ibi solummodo scriptum est *pag.*

Secundo, quia in Doctorum manibus passim versatur editio Græca, quæ Basileæ prodiit ex officina Frobeniana anno 1538. voluimus ejus quoque rationem habere: ea propter in eodem latere externo, sinistrove hæc verba superscripta sunt *Basil. Græc.* numeri autem subjecti, & quidem majores, paginam denotant dictæ editionis; minores vero, perque quinarios distributi, respondent paginarum divisioni: quæ tamen licet in exemplari Græco instituta sit per decades, in hac editione per Pentades facta est, ut facilius, quidquid occurreret, inveniri posset. Sic ex. gr. Liber de *Genitura*, qui in hac editione incipit pag. 210. Tom. I. in *Frobeniana* reperitur circa medium pag. 27. cui numerus subjectus est alter 30. denotans trigesimam paginæ regulam incipere. Sequenti autem pagina invenies ad latus *Num.* 28. respondentem paginæ Frobenianæ. Et, quod monere insuper necesse est, in citato loco nostri exemplaris, hoc est pag. 210. juxta regulam appositam *Num.* 30. & ante vocabulum ' τοῦ vides virgulam ' simplicem: quæ ubicunque occurrit, denotat a tali vocabulo, quod juxta posita est, incipere Frobeniani exemplaris paginam.

Tertio, in medio paginæ, sub initium cujusque libri, vides scriptum esse *Foes. Sect.* Hic est ille Auctor, quo passim nunc utuntur, quotquot Hippocratem Græce & Latine habere in suis pluteis desiderant, cum nullum aliud, excepto Hippocrate Mercurialis (*& Charterii*) simile sit exemplar. Foesius autem Hippocratem nova quidem versione decoravit, & plurimis notionibus, variisque lectionibus illustravit; sed libros Hippocratis diversimode in *Classes* seu *Sectiones* distribuit, præterquam ab aliis factum est.

Quia autem geminæ sunt Editiones, quarum una *Francofurtana* anni 1595. quæ paginas numerat ab initio cujusque Sectionis, adeo ut ubi nova incipit Sectio, ibi novum numerationis fiat exordium; altera *Genevensis* anni 1657. quæ continuata serie paginas numerat a capite libri usque ad calcem: proinde duplex quoque numerus appositus est. Nam ex. gr. pag. 144. Tom. I. hujus editionis, est liber *Coacarum Prænotionum*, in quem Zuingerus haud com-

commentatus eſt, propptereaque a dextro latere tantum ſcribitur *pag.* 424. editionis *Frobenianæ:* in medio autem habentur hæc: *Foeſ. Sect. II.* 100. intellige editionis *Francofurtanæ*, & 115. editionis *Genevenſis*. Quos autem numeros poſitos vides medio inter textum Græcum & Latinum ſpatio, illi inſerti ſunt textui Foeſiano, & ejus notis reſpondent, quas ſingulis Sectionibus adjecit. Ut autem Lector una opera cognoſcere poſſit, in quasnam peculiariter voces Foeſius commentatus ſit, ſingulis appoſitæ ſunt " geminæ virgulæ, ex. gr. Libro de *Humoribus pag.* 80. apparet Foeſium commentatum eſſe in "τὸ χρῶμα, deinde in "ὄκου μὴ ἀμπωτίς ἐϛι & ſic porro.

Quarto, quoniam Hieronymus Mercurialis primus Hippocratem Græco-Latinum edidit Venetiis anno 1588. in folio, & novo, ſibique peculiari ordine in quatuor *Claſſes* digeſſit, hinc eſt, quod videamus in externo margine textus latini, ſub initium cujusque libri, appoſitum eſſe numerum Romanum, qui deſignat *Claſſem*, & ſub eo numerum Barbaricum, qui deſignat paginam, in qua apud Mercurialem Hippocratis liber reperiri poſſit. Sic exempli gratia lib. de *Judicat.* in noſtra editione reperitur pag. 90. *in Baſileenſi Græca pag.* 385. apud *Foeſium* vero *Sect. II.* pag. 20. intellige editionis Francofurtanæ aut 52. editionis Genevenſis, in editione autem *Mercurialis Claſſe III. pag.* 425. ſub quo numero ſubducta eſt virgula — ſeparans & diſtinguens eum a numeris ſubjectis.

Quinto, notandum prodiiſſe quoque ex officina Frobeniana anno 1546. editionem Latinam majuſculo charactere, in folio ex verſione Jani Cornarii. Hæc quoque noſtræ editioni adaptata eſt, ejusque paginæ, circa initium cujusque libri ſtatim transverſa — virgula ſunt notatæ: ex. gr. Liber de *Arte* in noſtra editione habetur. pag. 3. Tom. I. in *Zuingero pag.* 51. in *Baſileenſi Græca pag.* 1. in *Foeſio Sect. I.* pag. 2. aut 2. *in Mercurialis editione Claſſ. IV. pag.* 10. *in Baſileenſi Latina. pag.* 5.

Præterea accommodavimus noſtræ editioni *Petri Pini* Indicem in Hippocratis Opera, Venetiis impreſſum anno 1597. De illius utilitate atque neceſſitate plura dicemus in ultimo Tomo noſtræ editionis.

Hæc ſunt, quæ in hac noſtra editione præſtitimus, quæ ex ejus lectione multo clarius innoteſcent; nec ulli operæ, labori, induſtriæ, ſumptui pepercimus, ut caſtigatior in publicam lucem emitteretur. Quæ porro ſi Hippocraticæ doctrinæ ſtudioſis arridebunt, & doctorum virorum ſuffragiis probabuntur; maximum e noſtro labore fructum nos cepiſſe arbitramur: ſin ſecus, conatum certe noſtrum & ſtudium æqui bonique facient; ac ſi quid a nobis aut ignoratione, aut incuria peccatum animadverterint, nos ab illis monendos fore confidimus, ut ſecunda editione, ſi feret occaſio, menda funditus extirpentur.

TRACTATUS
DE
VETERUM PONDERIBUS
ET MENSURIS.

QUoniam in Hippocratis libris frequentissime veterum Ponderum & Mensurarum, quæ apud Græcos obtinebant, occurrit mentio in definienda medicaminum quantitate, quarum rerum non obvia passim est, nec satis explicata doctrina: haud inutile nec infructuosum nobis visum est, brevissimam hisce de rebus tractationem addere, ex variis Auctoribus collectam, ut facilior earum Lectori suppetat cognitio, quum non aliunde ipsi conquirenda sit. A Ponderibus autem initium ducemus, quod eorum notitia in mensuris necessaria videatur.

DE PONDERIBUS.

LIBRA, Græce λίτρα (quod vocabulum Julius Pollux in Onomast. ab antiquissimis Græcis usurpatum censet) in duodecim uncias dividebatur, apud Romanos scilicet, quorum id pondus fuit: nam λίτρα apud priscos Græcos non eandem habuit notionem, neque idem pondus, quod Latini *libræ* vocabulo significabant. Pro numero igitur unciarum, de quibus mox verba faciemus, grana frumenti sive hordei, quorum pondus minimum est, ac veluti modulus ad cætera pondera definienda, pendebat numero - - - - - - - - - 6912.

Cæterum quod ad grani pondus attinet, operæ pretium est monere, non idem esse in hordei, & frumenti granis; quin imo hæc pro regionum, & annorum diversitate multum inter se variare. Et quidem etiam nunc apud varias nationes, quod grani pondus dicitur, non idem est, nec pro certa & generali norma sumi potest. Verum si ad siliquæ dulcis grana redigatur, haud magnam varietatem ac dissimilitudinem metuendam esse censet Joannes Caspar Eisenschmidius in tractatu de veterum Ponderibus & Mensuris, quod inter se satis æqualia videantur, ac Rhemnius Fannius Palœmon in opusculo de ponderibus & mensuris hanc viam præmonstraverit, his verbis:

Semina sex alii siliquis latitantia curvis
Attribuunt scripulo - - - - - - & paulo post
Scripla tria drachmam faciunt - - - ita ut drachmæ octodecim, unciæ 144. ejusmodi semina tribuantur. At si mediocribus frumenti granis utaris, haud magnum discrimen invenies.

UNCIA, sive οὐγκία in octo drachmas tribuebatur, nempe apud Romanos; nam vetustis Græcis unciæ pondus ignotum fuit, neque hujus vocabuli mentio usitata est. Nunc autem potissimum in usu est; at pro nationibus varium habet pondus. Antiquæ Romanæ tribuuntur grana - - - - - - - - 576.

DRACHMA, δραχμὴ habet scrupulos tres, obolos sex: si veteris Atticæ drachmæ pondus exquiras, par invenietur veteri Romano denario, ac septima unciæ pars erit. Celsus enim ad Natalem, epistola præfixa operi Marcelli Empirici, ait se medicamentorum pondera, quæ Græci ad drachmas redigunt, per denarios explicasse, quod ejusdem essent ponderis; quum octoginta quatuor seu drachmæ, seu denarii ex argenti libra cuderentur, atque idem prorsus affirmat Scribonius Largus ad Calistum, & Plin. Libr. XXI. Cap. 34. *Drachma Attica (fere enim Attica observatione Medici utuntur) denarii argenti habet pondus.* Atque id quidem manente Republica servatum fuit. Verum deinde paulatim denarii pondus imminui cœpit, ita ut Nerone regnante jam octo ex argenti uncia, ex libra sex & nonaginta cuderentur. Quapropter Plin. Libr. XXXIII. Cap. 9. ait: *justum esse LXXXIV.* scilicet denarios, *e libris signari*: ac deinceps subdit; *alios e pondere subtraxisse*, innuens diminutionem ponderis, quæ sub Nerone accidit. Haud tamen propterea destiterunt insequentis ætatis scriptores, veluti Gale-

Galenus, Fannius, Cleopatras, Priſcianus, Atticam drachmam cum recentiore Romano denario comparare, ita ut octo Atticas drachmas in Romana uncia eſſe affirmarint, quot nempe denarios ex uncia cudi videbant. Sed tamen ratum eſſe debet Atticam drachmam vetuſtis temporibus fuiſſe ſeptimam Romanæ unciæ partem, etſi deinde ejus vocabuli notio ad Romani ponderis mutationem fuerit accommodata. Ægineæ drachmæ pondus, de quo ab Hippocrate interdum fit mentio, Attico gravius fuit; nam decem Atticos obolos continebat (quorum ſinguli ſextam partem Atticæ drachmæ faciebant) nempe drachmam unam, ac duas inſuper tertias partes; eademque ratione etiam gravior erat obolus Ægineus, qui ſexies in Æginea drachma continebatur.

SCRUPULUS, ſive ſcrupulum, ſcriplum & ſcriptulum, Græce γράμμα, ut putat Rhemnius Fannius Palœmon, & hoc verſu indicat:

Gramma vocant, ſcripulum noſtri dixere priores:

duos habuit obolos ac pondus granorum - - - - - - - 24.

OBOLUS, Græce ὄβολος, in ceratia, ſeu ſiliquas tres, chalcos ſex diviſus pendebat grana - - - - - - - - - - 12.

CERATIUM, κεράτιον, ſeu Siliqua pendit grana - - - - - - - 4.

SITARION denique granum eſt, cujus duplum eſt Chalcus, ponderis gran. - 2.

LUPINUS, ſeu θέρμος (id enim quoque pondus apud veteres memoratur) ex Cleopatra pendit grana - - - - - - - - - 8.

ait enim obolo, qui duodecim granorum pondus habet, unum & dimidium Lupinum contineri.

FABA, κύαμος, incertæ eſt quantitatis. Sæpe quidem Hippocrates in quibusdam medicamentis fabæ magnitudinem ſtatuit: ſi de Græca intelligas, ut par eſt, Serapio Practicæ VII. ait ſcrupulum, aut duos obolos ſignificari. Fit etiam a Scriptoribus fabæ Ægyptiæ, Alexandrinæ, & Syriacæ mentio; quarum duæ priores ex Serapione idem pondus habent, ſeu dimidiæ drachmæ, aut trium obolorum; Syriaca vero ſcrupulos duos, aut obolos quatuor, vel grana pendit - - - - - 48.

GLANS quoque ſeu βάλανος ex Dioſcoride drachma dimidia eſt. Quemadmodum vero, ut diximus, Æginea drachma gravior erat Attica, ac decem Atticos obolos continebat; ſic etiam Ægineus obolus, qui ſexta itidem illius drachmæ pars cenſebatur, gravior fuit; eademque ratio ad triobolum accommodanda eſt, qui nummi genus fuit, uti & drachma apud Græcos; de quo Xenophon Libr. V. Rerum Græcarum.

DE MENSURIS.

NOn eadem apud Græcos ac Romanos menſurarum fuit ratio, quibus res aridas ac liquidas metiebantur, & magnas in illis conſtituendis Scriptorum diſſenſiones invenimus. Nos autem, quod erit explicatius, ac ſimilius vero, proponemus.

CYATHUS, κύαθος, menſura liquidorum fuit, aquæ ac vini potiſſimum, pondus continens drachmarum duodecim, ſed recentiorum, ut ex Galeno conſtat Libr. V. τῶν κατὰ τόπους Cap. 3. ubi ait: *Mellis Attici cyathum unum, ſive drachmas duodecim*: quod de communi intelligendum eſt; ſiquidem Atticus, ut ex Plinio. Libr. XXI. Cap. 34. colligi poteſt, decem drachmas pendebat, uti Fannius quoque, & Cleopatras affirmant. Cyathus quidem duodecima pars erat Græci Sextarii, qui octodecim uncias capiebat. Romanus autem Cyathus, qui duodecima illius Sextarii, viginti uncias continentis, pars fuit, unciam unam, drachmas quinque, ſcrupulum unum aquæ aut vini in pondere habuit: inquit autem Priſcianus tract. de Pond. & Menſur. *Sextarii Cyathus pars eſt, quæ eſt uncia libræ.*

CONCHA, κόγχη, dimidia pars Cyathi, ſex habuit drachmas ponderales.

MYSTRUM, μύςρον, apud Atticos menſura liquidorum tres drachmas capiebat, ſive cochlearia duo & dimidium: erat autem quarta pars Cyathi.

CHEME, χήμη, major & minor apud Atticos, ut ex Cleopatra diſcimus, fuit: major drachmas habuit tres; minor drachmas duas pendebat, ut ipſe docet his verbis: χήμη μεγάλη ἔχει δραχμὰς γ. καὶ ἡ μικρὰ δραχμὰς β. hoc eſt, *Cheme major habet drachmas tres, & minor drachmas duas.* De majori Galenus loco citato λιθαργύρου χήμην, ἤτοι δραχμὰς γ: *ſpumæ argenti chemam, ſive drachmas tres.* Ceterum notandum venit illius pondus vere exprimi non poſſe ob rerum diverſam gravitatem; quemadmodum & hodie cochlearis capacitas incerto modo vulgo uſurpatur, in rebus præſertim, ubi parum refert, plus minuſve paulo quis ſumat.

COCHLEAR, Cochlearium, κοχλιάριον apud Græcos varia menſura fuit, ut ex multorum ſcriptorum collatione inferri poteſt: minimum quidem ſemidrachmam, parvum drachmam, magnum drachmas duas pendebat. Apud Romaros *Ligulæ* etiam nomen habuit, ac prope quarta pars Cyathi fuit, pondere drachmarum trium.

CYANE, κυάνη, duo cochlearia minima, ſeu drachmam unam capiebat.

CHERAMIS, χηραμίς, aliquot in locis ab Hippocrate memoratur; quod vocabulum Erotianus & Galenus pro concha majori ſumunt, & interpretantur, nec illius menſuram definiunt. Hæc autem, ſi Joſiæ Simlero Tigurino credendum eſt, acetabulo, ſive oxybapho æqualis eſt, quod Seſquicyathum capiebat, ſive unicas duas, ac totidem drachmas.

ACETABULUM, ὀξύβαφον, ut jam dictum eſt, Seſquicyathi menſuram habuit: quarta fuit heminæ pars.

COTYLE, κοτύλη, τρύβλιον, ἡμίνα, ἡμίξεςον, apud Romanos *hemina*, dimidia pars Sextarii, apud Atticos uncias novem in menſura habuit, quæ, ut auctor eſt Galenus Libr. V. τῶν κατὰ γένη Cap. 6. ubi de oleo verba facit, quod aqua & vino multo levius eſt, ad ſeptem & dimidiam ponderales redibant. Verum ipſe eodem libr. Cap. 3. & aliis in locis commune pondus novem unciarum ſtatuere videtur: Romani autem ſuæ heminæ decem uncias tribuebant. Cæterum hic notandum venit τὴν κοτύλην, non tam liquidorum, quam aridorum menſuram eſſe. Nam Libr. VIII. κατὰ τόπους, ubi Galenus arteriacas deſcribit, ait, nucum purgatarum heminam unam; & Libr. IX. Gallæ heminas duas.

SEXTARIUS apud Romanos ita dictus quod ſexta pars eſſet congii, duas heminas, ſive uncias viginti capiebat. A Romanis autem manavit ad Græcos, ut ait Galenus Libr. I. τῶν κατὰ γένη Cap. 16. qui ξέςην nominaverunt, ac duabus ſuis cotylis duodeviginti unciis exæquarunt.

Alius autem, & antiquior apud Græcos fuit Sextarius, ab illis ἑκτεὺς nuncupatus, quod ſexta pars medimni foret, menſura aridarum rerum, quæ octo chœnices capiebat. Hujus dimidia pars fuit ἡμιεκτέον, chœnicum quatuor menſura.

CHOENIX, χοῖνιξ, res aridas, ut frumentum, legumina, metiebatur, cujus & a Græcis, & a Romanis fit mentio. Habuit autem ex Cleopatra cotylas tres, & quidem Jul. Pollux in Onomaſt. Cotylen dicit tertiam eſſe Chœnicis partem. Ex Herodot. Libr. III. & VII. liquet tantum frumenti fuiſſe, quantum homini die uno ſatis ſit, ac ſimiliter ex Catone de re Ruſtica Cap. LVI. victus diurni menſuram; ex ea quatuor panes conficiebantur, ut ait Ariſtophanis interpres. Si cotylæ rationem habeas, quam ter capiebat, viginti ſeptem uncias continere videbitur, ſive menſura libras duas & quadrantem, quas nimis arcte contraxit Cleopatras ad centum & octoginta drachmas, ſive ad uncias viginti duas, & dimidiam, quum ille cotylem ex laudato ſuperius Galeni loco, ubi de olei pondere ſermo eſt, unciarum ſeptem & ſemis conſtituiſſet. Aridarum quoque rerum non idem eſt pondus, veluti frumentorum, & leguminum; & quidem aliquot in locis Hippocrates cicer album Chœnicis menſura præſcribit. Quapropter Chœnicis pondus exacte definiri nequit; trium tamen circiter librarum pondus habuiſſe videtur: at ſecundum Marcellum Empiricum, & Paulum Æginetam, 40. uncias continebat.

Ejusmodi autem difficultas in menſurarum pondere ſtatuendo non modo ex illarum apud alias atque alias gentes varietate, verum etiam ex diſſimili aridorum, & liquidorum gravitate exorta videtur. Præterea ne liquida quidem, & arida, ſi diverſorum ſint generum, inter ſe conſentiunt, imo ne unius quidem liquidi idem genus: aqua enim & vinum pro locorum, & regionum diſſimilitudine diverſum habent pondus, æque ac arida; nam Aſiaticum, & Syriacum frumentum noſtrate multo gravius eſt. Denique antiqui Scriptores menſuram indicaſſe contenti, de pondere nihil certi litteris mandarunt. Quamobrem non immerito Galenus in Libris de Compoſitione medicamentorum ſecundum genera de aliquot antiquioribus Medicis conqueritur, quod in iis præſcribendis liquidorum tantummodo menſuras, nec cujates intellexerint, num Romanas, an Atticas, expoſuerint; nec ponderis quantitatem demonſtrarint.

Apud Romanos quidem, ut ex Galeni Libr. V. τῶν κατὰ γένη Cap. 13. 15. & 16. colligitur, pro menſurali libra vas corneum orbiculatum, & concavum adhibebatur, variis in circuitu notatum lineis, quæ uncias deſignarent, ac præſertim ad oleum metiendum; de quo Horatius Libr. II. Satyr. 2.

Cujus odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, natales, aliosve dierum

Fe-

Festos albatus celebret, cornu ipse bilibri

Caulibus instillat - - - - Sed pro liquorum varietate diversum erat pondus. Quod ad vinum quidem attinet, nulla erat apud Romanos de pondere ambiguitas, ita ut mensuralis & ponderalis libra minime differrent. Sext. Pompejus Festus, qui Senatus-consultum Silianum refert in verbo *Publica pondera*, ostendit amphoram, quæ pedem quadratum undique continebat, ac propterea quadrantal etiam dicebatur, octoginta vini libras pondo habuisse; congium illius octavam partem libras decem, sextarium congii sextam partem uncias viginti, heminam uncias decem, quum pars dimidia esset sextarii. At non ita res apud Græcos explicata est, eaque de causa cotylæ Robertus Cenalis uncias novem, Lucas autem Pætus uncias octo, drachmas duas, scrupulos duos attribuit: sic etiam Chœnicem præter pondus superius memoratum alii duas libras & semissem, alii tres libras, & quatuor uncias habuisse opinati sunt; quod postremum pondus Georgicum est, sive agricolarum, quorum mensuræ ad urbanas proportionem habebant sesquialteram.

CONGIUS Romanus, ut dictum est, decem librarum pondo fuit: huic respondet χοεὺς sive χοῦς apud Græcos, quod vocabulum Plinius Latine *congium* vertit. Similiter in sex partes, aut ξέςας sive sextarios dividebatur, ac duodecim cotylas Atticas capiebat, quæ novem circiter libras efficiunt. Illius dimidia pars ἡμιχοῦς dicitur, nec raro ab Hippocrate memoratur.

URNA, Dimidia pars Romanæ amphoræ quadraginta libras pendebat: quamvis Soranus Ephesius scripserit integram amphoram continere, & cum Cado confuderit, docente Rhod. ad Scribon. Alias *Urna* erat vasculum, in quo veteres defunctorum crematorum cineres asservarunt.

MODIUS., aridorum mensura apud Romanos, ex Fannio & Volusio Metiano in Libr. de Asse, sextarios sexdecim capiebat, & pondus habuit librarum viginti sex, & octo unciarum.

AMPHORA, ἀμφορεὺς, μετρητὴς, κεράμιον. Romana quidem pondus superius explicatum habuit: sed Attica gravior fuit, quum tres Romanas urnas contineret, ut Fannius affirmat:

Attica præterea dicenda est amphora nobis,
Seu cadus; hanc facies nostræ si adjeceris urnam,

habuit igitur pondus librarum centum & viginti. Latine *cadus* & *metreta* dicitur. Juvenal. Satyr. III.

Ast hic tignum capiti incutit, ille metretam.

Quum autem Græci de amphora Italica loqui vellent, μετρητὴν Ἰταλικὸν seu *metretam Italicam* dicere solebant, ut loquitur Dioscorides in descriptione vini scillitici.

MEDIMNUS, μέδιμνος, apud Græcos fuit aridorum mensura, quæ sex Romanos modios caperet, ut Georgius Agricola Libr. II. de mensuris Græcis, Budeus in Libr. de Asse, aliique crediderunt; quapropter centum & sexaginta libras pondo habuisse videtur.

ARTABA, ἀρτάβη, Persica mensura apud Herodotum Libr. I. in usu etiam fuit apud Ægyptios, ac certo definiri nequit. Alii enim tres modios, & tertiam partem tribuunt, uti Priscianus hoc versu:

Namque tribus modiis expenditur artaba triplex.

alii modios quinque, alii septem, ac demum D. Hieronym. in Cap. 6. Isaiæ viginti modios eidem assignat.

CULEUS, seu culleus, quo nomine Latini saccum ex corio vocitabant, maxima apud Romanos liquidorum mensura, teste Plinio Libr. XIV. & Prisciano in tractatu de Pond. & Mensuris, viginti Romanas amphoras capiebat; quibus mille & sexcentæ libræ ponderales respondent.

IN EFFIGIEM
CLARISSIMI ATQUE EXCELLENTISSIMI VIRI
STEPHANI MACKII,
ELISABETHÆ CHRISTINÆ AUG. AULÆ MEDICI.

EPIGRAMMA.

Hic vera Makius *præfulget imagine; vultus*
Hæc species; animi pulchrior illa latet.

Sed Tibi nosse licet doctrina, operumque nitore,
Quosque Tibi promit, fructibus ingenii.

Hippocratem medica sanans ope juvit, & Illi
Jam renovata suo flore juventa nitet.

Abstersit fœdumque situm, tristemque senectam,
Atque omni purum labe sub astra refert.

Nunc præcepta tenes puris e fontibus hausta,
Quorum ope tuta diu vita, salusque viget.

Artis Apollineæ cultoribus utile donum
Obtulit, & doni gratia digna manet.

Nam tantum Makio *debent (nec vera negabunt)*
Quantum est Ionii fata novare patris.

BERNARDUS ANDREAS
LAMA.

CANTICUM HEBRAICUM
BLASII CARYOPHILI
IN LAUDEM STEPHANI MACKII.

הבו למכיום כבוד ושלמנים   גם יתן חיים לכהנים
גילו בלבביכם העלזו שמחים   למען יהלכונו בשבלים
הנה ישכן באפסי ארץ שמו   ישרים וללמד תורת אלהים
ולארך ימים תהיה תהלתו   יעוף קל כנשר יקרך ודעתך
הוא אמיץ כח שלח ידו   יהיו לרצון עד מאד אמרי פומך
למעשה אל יחזק על עצתו   יכבדך תמיד זבח תודה
להאיר ארת ספר זקן הרפא   תפתיך עטרת צבי והדרה
שיאו לשמים עתה התנשא   שורריך ברשעתם יבשו ויחרפו
ויגיע ככבד הרים ועב ראשו   חפצי רעתך ומאד יכלמו
ויטהר אותו משחרת לתשועתו   לאמר הספר לא אור יצא
כי נשחרת הבינה מקור   כי אם באמתך לבותיהם ידכא
ויציל ממורת ויצק עליו אור   אתה תשים אותם לחרפה
יישר רגלי כל רפאים   ולעג וקלס לשוכנם ורמיה
לשמר דרכו ולא שטים   וימששו המה חשך ויתעם
יבוז תרבות החלאים ופצעים   יהודה בתהו ויגל אותם
יגהה ושמם חבלי מלכים   כמוץ או עפר גנבתו סופה
למען יעשו לעמים צדקות   עתה על פני תבל ארצה
יציר חיי שרים לעשות   אזמר מלואה חודך בכנורת
מישרים ולצבא על עירם   וזמר עם מולד מפאילורת

IN STEPHANI MACKII
ΙΑΤΡΟΣΟΦΙΣΤΟΥ HIPPOCRATEM.

Ἰατρὸς τὶς ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἀνδρῶν,
Ὅτ̓ι νόσους ἀρκεῖ, κῆρ ἀποβαλλόμενος.
Κεῖνος ὃς ἰατροὺς τέχνην ἱερὰν ἐδίδαξεν.
Δαίμων Ἱπποκράτης δῶρα φέροιτο θεῶν.
Μακκῷ δ' αὖ κείνου ἄλθοντι νοόντε καὶ ὀμφὰς
Ποῖον ἄρ' ἆθλον ἔῃ; ἔσπετε Πιερίδες.

Φίλου ἑταίρου.

Μνήματα τοῦ Κῴου πολλοὶ διαδόντες ἀκεσοῦ.
Ἐξεῖλον σαπρᾶς σφάλματα πολλὰ γραφῆς.
Μακκιάδης ἀγαθὸς πόῤῥωθεν φαῦλα διώκει
Γνήσια κ' ἐξ ὑμένων ὥστε μέλισσα δρέπει
Τοῦτ' ἀρετῆς ἔργον, σπούδης πόνος ἐστιν ἐκεῖνο·
Τῷδε παλαῖον ἄγει, τῷδε νέοντε κλέος.

DOMINICUS BRICHERIUS COLUMBUS.

ODE SAPPHICA.

Ernis immenso, peramice lector,
Elaboratum studio Volumen,
Quod nec infamis petulante livor
Dente lacessat;
Quodque jam dudum sapientis ævi
Vota per longos repetita questus,
Quodque mortales miserata morbos
Optat Hygia.
Qualis Eoo redivivus igne
Nascitur Phœnix, tetricæ senectæ
Exuens annos, recipitque primæ
Fata juventæ;
Talis in lucem meliore prodit
Ars Senis Divi facie, nitetque
Labe detersa, bibit & sereni
Sideris auras.
Mackius vitam dedit auspicatam:
Mackius florem remeantis ævi
Suscitans jussit, tenebris relictis,
Surgere busto.
Ite, quos sano Medicina sensu
Imbuit, Coum colitote Patrem,
Cujus ex vultu radiare purum
Cernitis astrum.
Ite; sed laudem simul erudito
Suscitatori Stephano referte:
Hujus a cura vigilante munus
Grande tenetis.
Hic Vir, hic est, quem melior Prometheus
Finxit, & mentem dedit absolutam
Artium donis, sapientiæque
Semina priscæ.
Quidquid effundit scaturigo Graja,
Unde doctrinæ fluit imber almæ,
Ille collegit, tribuensque largo
Dividit haustu.
Vive per longos, studiose Macki,
Siderum cursus, & eunte seros
Sole per gyros, trahe fila cano
Nestore digna.
Dumque grandævos penetrabis annos,
Plura speramus documenta cultæ
Mentis, & tecum potiora gazis
Crescere dona.
Stare nec Virtus, neque Fama novit,
Ausa moliri, quod ad insequentes
Duret ætates, memorique cedro
Spiret, & ære.
Tuque jam noto stimulatus œstro,
Semper intentus meruisse laudem,
Impiger sudas tibi gloriosum
Scribere nomen.
Ire per canæ latebras senectæ,
Dulcis est ardor tibi, dulce munus:
Unde te totum rapit occupatis.
Vita diebus.
Perge tam pulchras agitare curas:
Perge cultores ab Apollinari
Arte ferventes vigili juvare
Luce laborum.
Te scholæ docto referent tumultu:
Te cathedrarum fremor inquietus,
Teque clamabunt resona per auras
Voce Magistri;
Et fatebuntur fore debitores,
Dum facem præbes dubiis in umbris,
Et quod est mancum, quod inexplicatum,
Solvere nosti.
Nemo, qui scripsit monumenta Coi
Numinis, tanto sua roboravit
Sensa cum nervo, fideive tanta
Lampade lustrat.
Eja ter Pæan! ter Io triumphe!
Mackii frontem redimite sertis:
Ferte tam digno capiti, Camœnæ,
Ferte coronam.
Fallimur voto. Στεφάνον corona
Nominis cingit proprii, simulque
Quidpiam Regis notat ominosæ
Vocis origo.
Vive! sic virtus animi, vigorque
Mentis, & candor calami meretur,
Quo libros condis, medicæque crescit
Gloria gentis.

FRANCISCI CAROLI PANCKELII,
Presb. Poetæ Laureati.

ELEGIA.

Fabula commenta est: furiis quod raptus equorum
Saxa per & dumos dilaniandus iit:

Et lacer Hippolytus quod vita excessit; & idem
Ad vitam medica mox revocatus ope.

Inachii quidquid frustra cecinere Poëtæ,
Vera fides oculis exhibet ecce meis.

Au-

Aureus Hippocrates non impete raptus equorum,
Sed varii ingenii dilaceratus erat;

Prorſus & occiderat: ſiquidem quæ ſcripſerat ipſe
Pharmaca, ut bis eſſet reſtituenda ſalus:

Hæc eadem mentes adeo torſere; veneni
Ut tabem induerit, quæ medicina fuit.

Non ergo occiderat ſolus: ſed plurima turba
Debuerat, quales ille, ſubire vices.

Dum verbum hic audax mutilat, dum protrahit ille,
Vel conſanguineum ſuppoſuiſſe ſtudet.

Cum foret Hippocratis textu panacea parata,
Danda erat illius tunc ophiuſa loco.

Aucupiis vocum, dum commendatur & alter,
Diluit, elumbem reddit & ille locum.

Alter ubi exponit, tricis involvit & umbris,
Qui proprio ingenio ſenſus apertus erat.

Hinc tantæ exardent hodie ſub judice rixæ;
De corio alterius lis & iniqua calet.

Huic damno occurris multus, tu MACKIE, *Phœbi*
Antiſtes, medicæ lumen, & artis honor.

Quotquot in Hippocratis docte ſcripſere libellos,
Colligis, impenſo cum ſtudioque legis.

Tum trutina expendis gloſſemata quæque ſevera,
Et quid quisque negat, vel ratione probat.

Omnibus e ſectis tum quæ ſententia ſurgit
Claſſica, quæ viſa eſt de potiore nota,

Eligit, electumque probat tua culta Minerva;
Ut mentem Hippocratis reſtituiſſe queat.

Hanc inde illius libris appingit; & umbram
Et nebulam errorum, qui ſubiere, fugat.

Hinc rurſum Hippocrates claras revocatur ad auras
Luminis ingenio, judicioque tuo.

Hinc quidquid quondam commenta eſt fabula, verum
Tu facis: extincto eſt, te duce, vita data.

Purior innata nunc ille in luce renidet;
Redditur ingenitus, ceu fuit ante, nitor.

Et fluit auctoris claro ſapientia rivo,
E ſcatebra illimis fontis ut orta fuit.

Qui medicas adhibere manus, ſentire vel optas;
Excute corde metus, has bibe tutus aquas.

Si bibis inde, vales: propera, cui cura salutis.
Qui morbo implicitus, si bibis inde, vales.

Nec tamen ingratus latices hinc nectaris hauri;
Sed toto grates pectore redde memor.

MACKIADÆ *reddas grates, qui mira salutis*
Pharmaca, qui vitæ pocula rara parat.

Utque paret, quosvis sumptus insumere pensi
Nil habuit, quodvis lætus obivit onus.

Nam non contentus cunctos evolvere libros,
Luminis usuræ quos typus ante dedit;

Eruit e tenebris etiam nondum edita scripta,
Quæ multa Austriadum Bibliotheca tegit.

MACKIUS *hæc raræ, quo pollet, acumine mentis*
Versavit tacitus nocte dieque manu.

Quodque in rem visum est, prudens selegit, ut isto
Præsidio Hippocratis clarius esset opus.

Hippocrates ille ipse mihi nunc ergo videtur
Pro meritis grates solvere velle viro.

Inter & Elysios campos sublimior ire;
Gaudiaque, ut sensit corde, referre genis.

Æthereas idem cuperet remeare sub auras,
Pectoris & memores exhibuisse notas.

Id quia sed vetitum est; gentes en convenit illas,
Egregium traxit MACKIUS *unde genus.*

Ecce duces inter varios CONRADON *adivit,*
Cui frontem eximiam laurea serta tegunt;

Cæsare sub CAROLO QUINTO *jam nominis hujus,*
Per sua qui ductus gesta Tribunus erat.

Huic is gratatur docti de sorte Nepotis;
Unde suis lux est addita tanta libris.

Has etiam bibula voces ANTONIUS *aure*
Haurit, ab excelsis ducit & ore senis;

Et sibi plus tali plaudit nunc nomine, quam quod
Sarmaticum Medicus fulserit ante thronum.

Si vitam Hippocrati reddis, pariterque tueris,
Et multis aliis, MACKIE, *vive diu.*

Vive diu, mentis studio, morumque nitore
Cum mereare diu vivere, vive diu.

FRANCISCI MARIÆ
CÆSARIS.

AP-

APPROBATIO
INCLYTÆ FACULTATIS MEDICÆ VIENNENSIS.

DIvini HIPPOCRATIS Opera ob diſſentientes magnorum Virorum interpretationes & MSC. Codd. ex vitioſa translatione differentes verſiones, in obſcuro poſita, ad veram Venerandi Senis mentem multo accuratius exponere intendit Clariſſimus STEPHANUS MACKIUS, IMP. ELISABETHÆ CHRISTINÆ Aulæ Medicus, Membrum Inclytæ FACULTATIS noſtræ digniſſimum, qui ingenti cum labore tam in evolvendis HIPPOCRATIS & Interpretum libris, quam ex commercio literario cum conſummatiſſimis Viris deſuper inſtituto, & ſelectiſſimis MSC. ex Bibliotheca Cæſarea gratioſe communicatis, feliciſſimo auſu & maturo conſilio Hippoc. ſenſum & adornavit, & illuſtravit. Prodeant proinde in publicam, qua digniſſima ſunt, lucem iſthæc Opera, ut ex vetuſtatis obſcuritate nitori ſuo reſtituantur, & uberrimum ac genuinum Divini HIPPOCRATIS lumen affundant, quo noſtræ Facultati Viennenſi nova lux affulgeat, ipſi quoque Reſtauratori novum gloriæ incrementum augeatur: ita judicat, ut typis mandetur, ſi ita videbitur Perilluſtri & Magnifico Domino RECTORI. VIENNÆ pridie Kalend. April. M.DCC.XLI.

PETRUS QUARIN,
Phil. & Med. Doctor, ejusdemque
PROFESSOR Publ. & Ordin. nec non
p. t. Inclytæ FACULTATIS MEDICÆ
DECANUS.

IMPRIMATUR.

JOANNES ADAMUS Nobilis
de GERSTORFF, Regni Bohemiæ
PROVINCIALIS, Sacræ Cæſareæ Regiæque
Maj. CONSILIARIUS & ARCHIATER, ac p. t.
Celeberrimæ & Antiquiſſimæ Univerſitatis Viennenſis RECTOR.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΠΑΝΤΑ.
HIPPOCRATIS
OPERUM OMNIUM
SECTIO I.

Τὰ τεχνικὰ, hoc eſt ea, quæ ad Artem ſpectant.
Libr. VII.

Ἱπποκράτους ὅρκος.	*Hippocratis Jusjurandum.*
Ἱπποκράτους νόμος.	*Hippocratis Lex.*
Περὶ τέχνης.	*De Arte.*
Περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς.	*De Veteri Medicina.*
Περὶ ἰητροῦ.	*De Medico.*
Περὶ εὐσχημοσύνης.	*De decenti habitu, aut decoro.*
Παραγγελίαι.	*Præceptiones.*

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΟΡΚΟΣ.

HIPPOCRATIS JUSJURANDUM.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

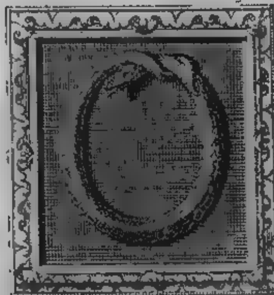
Τινὶ θεραπείῃ τὸν ἰητρὸν δεῖ τὸν σὸν διδάσκοντα θεραπεύειν· τίς τῆς ζωῆς ἀκακίη· τινὰ περὶ τοὺς νουσέοντας ποιέειν, τινὰ δὲ διαφεύγειν χρή.

ARGUMENTUM LIBRI.

Quæ Medici esse debeat erga suum Præceptorem observantia, & cultus; quæ vitæ integritas; quæ apud ægros præstare, quæ vitare ipsum oporteat.

Basil. Græc. 56. pag. 0.

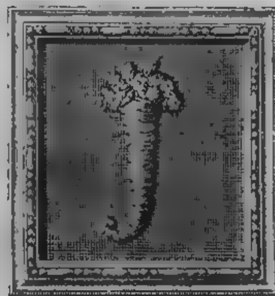
Foesius Sect. I. 2. I.

1-2 ¹ MNYMI " Ἀπόλλωνα ἰητρὸν, καὶ Ἀσκληπιὸν, καὶ Ὑγείαν, καὶ Πανάκειαν, καὶ ² θεοὺς πάντας, καὶ πάσας ³ ἵστορας ποιεύμενος, ἐπιτελέα ποιήσειν, κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ὅρκον τόνδε καὶ ⁴ ξυγγραφὴν τήνδε. "

3 ⁵ Ἡγήσασθαι μὲν τὸν δι-

Basil. Lat. IV. I. pag. 3.

URO Apollinem Medicum, & Æsculapium, Hygiamque, ac Panaceam, & Deos omnes, itemque Deas testes adhibens, me ratum pro viribus, judicioque meo jusjurandum hoc, hancque contestationem effecturum. Præceptori quidem ei, qui me hanc artem do-

Variæ Lectiones.

Hippocraticum jusjurandum Medicum est Sacramentum, quod Hippocratis operibus præfigendum omnes Medicinæ proceres auctores sunt, ut quicunque philiatri artem Medicam profiteri & exercere studio contendunt, quæ τῷ ὅρκῳ, sancita concluduntur, ea sese religiose observaturos jurent, in syngrapha stipulentur, ac proinde ad artem pie ac integre exercendam Sacramenti religione ἰητρικῷ νόμῳ, id est, medica lege obstricti impellantur. Hic ὅρκος quamvis a Galeno non citetur, spurius tamen non est: quicquid in contrarium dicat Hieron. Mercur. Eum namque legitimum Hippocratis fœtum Opsopœus, *&* Scribonius Largus *clarissimi Medici,* D. Hieronymus, Gregorius Nazianzenus, Erotianus, Soranus, Suidas, *aliique viri doctrina percelebres agnoscunt.* Ὅρκον *autem istum* εἰς τὸν περὶ τέχνης συντείνοντα λόγον *primum reponit* Erotianus, *quod ad Artis splendorem spectet vel maxime, eaque ratione ab eo* τὰ τεχνικὰ *auspicati sumus una cum* Foesio.

1 ὀμνύω Exemplar. quædam & Mercurial. ad marginem. ἀπόλλωνα ἰητρὸν, tanquam Medicinæ inventorem; Medicorum Deum ac Præsidem. Ibidem Ὑγίαν legendum censet Opsopœus pro Ὑγείαν.

2 καὶ θεούς τε πάντας, καὶ πάσας legit Codex Servini & Fevr.

3 μάρτυρας pro ἵστορας legit Imp. Samb. & Cod. Reg. Gall. ibid. ἐπιτελέα, hoc est: ἐντελῆ, ἀψευδῆ integre, minime falsa.

4 ξυγγραφὴν, hoc est: συμφωνίαν hæc lectio habetur in antiquo Codice Reginæ Galliæ, quam communicavit Josephus Scaliger Heurnio. Sic Imp. Samb. etiam habet.

5 ἡγήσεσθαι καὶ κοινώσεσθαι & ποιήσεσθαι videntur legisse interpretes, aoristis pro futuris Iones sæpe utuntur. ἡγήσασθαι δὲ legunt MSta, Regia. ἡγήσασθαι δὲ τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην ἴσα γονεῦσιν ἐμοῖσιν, καὶ βίου κοινώσασθαι. Καὶ χρέιος Mercurial. ad marginem.

docuit, peræque ac meis progenitoribus honorem præſtiturum, eique victum communicaturum, resque meas egenti impertiturum: ortos ex eo liberos germanis fratribus æquales æſtimaturum, eosque hanc artem, ſi addiſcere velint, absque mercede & pacto edocturum. Præceptionum ac narrationum, cæterorumque ad univerſam diſciplinam ſpectantium, tum meos, & ejus, qui me docuerit, filios, tum diſcipulos ſtipulatione conſcriptos, & lege medica ſacramento addictos participes facturum; alium præterea neminem. Victus quoque rationem ad ægrotantium ſalutem pro facultate, judicioque meo adhibebo, noxam vero & maleficium propulſabo. Neque vero cuiquam venenum mortiferum etiam rogatus dabo, neque hujusce conſilii auctor ero. Simili autem modo neque mulieri peſſum abortivum concedam. Verum caſte, ſanctеque vitam meam, meamque artem tuebor. Calculo vero laborantes haudquaquam ſecabo; ſed viris operatoribus hanc operationem obeuntibus relinquam. In quascunque autem ædes introiero, eas ad ægrotantium opem ingrediar: ab omni ſcelere voluntario & corruptela, tum alia, tum operum venereorum in corporibus mulierum, ac virorum, liberorum ac ſervorum procul remotus. At quæ inter curandum, aut etiam citra curationem in hominum vita vel videro, vel audiero, quæ foras nequaquam efferri oporteat, ea arcana eſſe ratus, ſilentio prætermittam. Hoc igitur jusjurandum mihi haud irritum facienti, neque violanti, tum vita & arte frui, tum meam gloriam apud omnes homines æterno tempore celebrari contingat. Transgredienti vero, ac pejeranti his contraria eveniant.

4 δάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην [6], " ἶσα
γενέτῃσιν ἐμοῖσιν, καὶ βίου κοινώσασθαι,
καὶ χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι· καὶ γένος τὸ ἐξ ἑωϋτέου, ἀδελφοῖς
ἴσον ἐπικρινέειν ἄῤῥεσι, καὶ διδάξειν τὴν
τέχνην ταύτην, ἣν [7] χρηΐζωσι μανθάνειν,
5-6 " ἄνευ μισθοῦ, καὶ ξυγγραφῆς. [8] " Παραγγελίης τὲ, καὶ ἀκροήσιος, καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος, μετάδοσιν ποιήσασθαι υἱοῖσί τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ
διδάξαντος· καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε, καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ·
ἄλλῳ δὲ οὐδενί. Διαιτήμασί τε [9] χρήσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ ' δύ-
7 ναμιν, καὶ κρίσιν ἐμὴν· " ἐπὶ δηλήσει δὲ
8 καὶ ἀδικίῃ εἴρξω. " Οὐ δώσω δὲ οὐδὲ
φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον. Οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. Ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον
τὸν ἐμὸν, καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. [10] Οὐ τε-
9 μέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας " ἐκχωρήσω
δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. Εἰς
οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ'
ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδι-
10 κίης ἑκουσίης, " καὶ [11] φθορίης τῆς τε ἄλλης, ' καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυ-
11 ναικείων σωμάτων " καὶ [12] ἀνδρώων, ἐλευθέρων τε, καὶ δούλων. Ἃ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ [13] θεραπείης κατὰ βίον [14] ἀνθρώπων, ἃ μὴ
χρή ποτε ἐκλαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι,
ἄῤῥητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. Ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι,
12 ' καὶ μὴ ξυγχέοντι, εἴη ἐπαύρασθαι, καὶ
βίου, καὶ τέχνης, δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐις τὸν ἀεὶ χρόνον. Παραβαίνοντι ' δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι τἀναντία
τουτέων.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

6 ἶσα καὶ legunt exemplaria MSta & in quodam MSto ad hunc locum adſcribitur, οἱ μὲν τοῖς γονεῦσι, οἱ δὲ συγγενέσιν, additurque teſtimonium ex Philebo & Rintho, neque tamen id ſatis purum, quæ videtur eſſe illius dictionis γενέτῃσιν explicatio. Quod ſcholion etiam habet Imp. Samb. hisce verbis: ἶσα καὶ γενέτῃσιν, hoc eſt, γονεῦσιν, vel, συγγένεσιν. οὕτως Ἀττικῶς λεγόντων· ὥς καὶ Φιλήμων ἐν κόλακί φησίν. ἀλλ' οὐδὲ γενητὴν δύναμαι εὑρεῖν οὐδένα τῶν τοσούτων, καὶ ἀπείλημμαι μόνος· καὶ Ρίνθος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀττικῆς συνηθείας φησίν. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς φυλῆς, φυλέται λέγονται. οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς φρατρίας φράτορες· οἱ δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους, γεννῆται. Et Cod. Medic. ibidem, μετάδοσιν, id eſt, κοινωνίαν.

7 ἣν adſcribit in margine Mercurial. & pro ξυγγραφῆς, συμφωνίας Imper. Samb., quam lectionem alii notarunt.

8 παρακλήσεως quædam exempl. & Imp. Samb. & Opſopœus pro παραγγελίης adſcribunt. παραγγελίαι dicuntur præceptiones ad inſtruendum medicum, tum ad artis uſum, tum ad cognitionem, cui ἀκρόασιν opponit Hippocrates, nempe explicatam præceptorum enarrationem, & diexodicam. vid. Hipp. Oecon. in παραγγελίῃ.

9 χρήσεσθαι, retento εἴρξειν· vel χρήσομαι retento εἴρξω· legendum, nam ita ſibi mutuo reſpondent, quod recte annotavit Opſopœus, etſi χρήσασθαι quidam adſcribant, quam lectionem habet Zvingerus. ibid. ἐπιδηλήσει vitioſe Aſulana exempl. Infra ἐσίω, id eſt, εἰσελθῶ.

10 Hæc verba referente renato Moræo ad Bartholinum Ep. 81. intelligi poſſunt de Orchotomia & Eunuchiſmo illis temporibus familiari, a quo abſtinendum velut a re impia. Οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴ λιθιῶντας, non ſecabo vero, inquit, ne quidem lapidem non habentes, cujusmodi fuere, qui caſtrabantur. Cum enim calculo non laborarent, exſecabantur tamen, ex quo dicebantur τομίαι. Vir autem pudiciſſimus, ne caſtrationem rem turpiſſimam, & ut fieri ſolebat (& nunc proh pudor!) ſceleratiſſimam verbo nominaret, honeſta circumlocutione uſus eſt, ut ambiguo ſenſu ſignificaret, nec ſe calculoſos, nec eos, qui calculo non laborarent, ſecaturum.

11 φθορίην his Gorræus abortivi fœtus ejectionem & corruptionem intelligit: verum nos amplexi ſumus Foeſii interpretationem, qui ad morum corruptelam tranſtulit. Gorrœus quoque ἄλης legit & τῆς πλάνης exponit, quod ab aliis notatum fuit, tum etiam quod quædam exemplaria φθορῆς hic pro φθορίης legunt, vitioſe tamen. φθορίης ſubintellige βλάβης noxa, damnum, detrimentum.

12 ἀνδρῶν legunt exemplaria. ἀνδρείων vero exemplar. Reg. quam lectionem alii annotarunt, & Zvingerus ad marginem & Servin. ex MSt.

13 θεραπηΐης κατὰ βίον ἀνθρώπων. Zving. θεραπείης Cod. Baſil. Ald.

14 ἀνθρώποις Idem. & Codices omnes. Paulo infra ξυγχέοντι, hoc eſt, παραβαίνοντι. Et ἐπαύρασθαι, id eſt, ἀπολαῦσαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΝΟΜΟΣ.
HIPPOCRATIS LEX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Τὶ τὴν ἰητρικὴν ἄλλοτε ἀρίστην καταφρονημένην · τὶ δὲ πρὸς αὐτῆς κατάληψιν ποθέηται ἰδίᾳ καταλέγεται.

ARGUMENTUM LIBRI.

Medicinam per se clarissimum, quid vilissimam reddiderit; quæ item ad ipsius perceptionem requirantur, sigillatim proponuntur.

Basil. Græc. 51. pag. 19. — Foesius Sect. I. 2. 1. — Basil. Lat. IV. 8. pag. 4.

Ιητρικὴ τεχνέων πασέων ἐπιφανεστάτη, διότι ἀτιμωτάτη νομίζεται.

Medicina omnium artium præstantissima, cur abjectissima ducitur.

ΗΤΡΙΚΗ " τεχνέων μὲν πα- 1
σέων ἐστὶν ἐπιφανεστάτη· διὰ
δὲ ἀμαθίην τῶν τε χρεωμέ-
νων αὐτῇ, καὶ τῶν εἰκῇ τοὺς
1 τοιούσδε κρινόντων, πολύ
τι πασέων ἤδη τῶν ' τεχνέων ἀπολείπεται.
Ἡ δὲ τῶνδε ἁμαρτάς, τὰ μάλιστά μοι δο-
κέει ἔχειν αἰτίην τοιήνδε· " 2 πρόσιμον γὰρ 2
ἰητρικῆς μούνης ἐν τῇσι πόλεσιν οὐδὲν ὥρι-
σται, πλὴν ἀδοξίης· αὕτη δὲ οὐ τιτρώσκει " 3
τοὺς ἐξ αὐτέης 3 συγκειμένους. Ὁμοιότα-
τοι γάρ εἰσιν οἱ τοιοίδε τοῖσι παρεισαγομέ-
νοισι προσώποισιν ἐν τῇσι τραγῳδίῃσιν. Ὡς
γὰρ ἐκεῖνοι σχῆμα μὲν, καὶ στολὴν, καὶ
πρόσωπον ὑποκριτοῦ ἔχουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ὑπο-
κριταί· οὕτω καὶ οἱ ἰητροὶ, φήμῃ μὲν, '
πολλοί· ἔργῳ δὲ, πάγχυ βαιοί.

EDICINA omnium equidem artium præclarissima est; verum propter eorum, qui eam exercent, ignorantiam, & eorum, qui temere eos tales esse judicant, omnibus jam artibus multo inferior est. At is error hanc potissimum causam habere mihi videtur, quod soli Medicinæ nulla in urbibus pœna præfinita sit, præterquam ignominiæ; sed hæc non lædit eos, qui eam sibi familiarem habent. Simillimi namque hujusmodi sunt personis, quæ in tragœdiis introducuntur. Quemadmodum enim illi formam quidem, vestem ac faciem histrionis induunt, neque tamen histriones sunt: sic & Medici fama quidem multi, re autem ac opere perpauci.

Ὡς ἰητρικῆς τεύξοντα ἓξ προλαγχάνειν δεῖ.

Ad Medicinam comparandam sex prius sortiri oportet.

ΧΡΗ γὰρ, ὅστις μέλλει ἰητρικῆς ξύ-
νεσιν ἀτρεκέως ἁρμόζεσθαι, τῶν δέ
μιν " 4 ἐπίβολον γενέσθαι· φύσιος, διδα- 4
σκαλίης, " 5 τόπου εὐφυέος, παιδομαθίης, 5

Oportet enim, quicunque Medicinæ scientiam sibi vere & apte comparare volet, horum eum compotem fieri: naturæ, doctrinæ, loci studiis apti, institu-

 tionis

Variæ Lectiones.

Hæc lex in Republica medica, Canon est, quo dignoscuntur docti ab his, qui non vera arte Medicinam faciunt. Ac deplorat Medicinam, artem omnium nobilissimam, jam vilissimam (ob quorundam improbitatem, qui hanc faciunt; ac aliorum ignava judicia, qui prave de Medicis judicant) evasisse. Ex hoc Libro videtur Gal. aliqua mutuatus fuisse Lib. II. Cap. I. de Optimo Medico. Hæc lex autem recensetur ab Erotiano inter Libr. qui ἐς τὸν περὶ τέχνης τεινόντων λόγον referuntur; & post ὅρκον adscribit, ideoque secundum locum attribuimus.

1 τοιούτους Zvinger. & Heurn. ad marginem.

2 pro πρόσιμον ζημία id est, mulcta, pœna, supplicium. Imp. Samb. & Fevr. & MSta. Regia in margine adscribunt, quod videtur Glossamentum quoddam esse.

3 συγχειμένης vitiose legunt quædam MSta.

4 ἐπίβολος idem quod ἐπήβολος alicujus rei compos, & qui eam adeptus est, aut possidet, vel qui aliquid obtinet, ὁ ἐπιτυχὼν, ἐγκρατής. Exemplaria quædam Hippocr. ἐπηβόλον habent, & μέτοχον ἢ γνωστικόν in margine explicant. Codex Servini adscribit ἐπήβολον καὶ χόλιον, σημαίνει δὲ τὸν γνήσιον ἢ τὸν γνωστόν· τινὲς δὲ ἐπήβολος γράφουσι. Codex vero Fevr. ad ἐπήβολοι quod in Aldino legitur, adscribit ἢ ὁ μέτοχος, ἢ ὁ γνωστικός. τινὲς ἐπήβουλος γράφουσι. Quam lectionem exemplaribus Regiis testatam adscripsit Foesius. καὶ ἐπίβολος Heurn. ad marginem.

tionis a puero, industriæ, ac temporis. Enimvero primum omnium natura opus est. Natura namque repugnante irrita sunt omnia. Natura vero ad optimum quodque deducente, artis doctrina paratur; quam sane cum prudentia assequi oportet, ita ut a puero institutio accedat, atque id in loco a natura ad disciplinam apto. Ad hæc industriam per multum tempus adferre, quo disciplina veluti ingenerata prospere, cumque bono incremento fructus afferat. Qualis enim eorum, quæ in terra producuntur, consideratio: talis & Medicinæ disciplina est. Natura namque nostra velut ager; doctorum præcepta velut semina sunt. Institutio a puero ceu satio, qua per opportunum tempus ipsa semina terræ mandantur. Locus autem, in quo ars traditur, ambienti aëri respondet, qui vegetis stirpibus alimentum suppeditat. Industria vero agricultura est. Tempus denique hæc omnia, quoad plane adoleverint, confirmat.

Medici veri non tantum verbo, sed opere & experientia æstimantur: imperitia, scientia, opinio, homines sacri, profani.

HÆc ad medicinam necessaria assecutos & veram illius cognitionem adeptos, cum hoc modo urbes obierint, non verbo solum, sed etiam opere Medicos haberi decet. At imperitia malus thesaurus, malæque opes reconditæ ipsam possidentibus, & insomnium, & somnium verum, & securitatis animi & lætitiæ expers, ac timiditatis & audaciæ nutrix. Ac timiditas quidem impotentiam: audacia vero artis ignorantiam præ se fert. Duo sunt enim scientia & opinio; quarum illa quidem scientiam, hæc vero ignorationem facit. Cæterum res Sacræ sacris hominibus communicantur: profanis vero nefas, priusquam sacris scientiæ orgiis initiati fuerint.

φιλοπονίης· χρόνου. Πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος. Φύσιος γὰρ ἀντιπρηττούσης, κενεὰ πάντα. Φύσιος δὲ ἐς τὸ ἄριστον ὁδηγεούσης, διδασκαλίη τέχνης γίνεται· ἣν μετὰ φρονήσιος δεῖ περιποιήσασθαι, παιδο-
6 μαθέα γενόμενον " ἐν τόπῳ, ὁκοῖος εὐφυὴς πρὸς μάθησιν ἔσται. Ἔτι δὲ ' φιλοπονίην προσενέγκασθαι ἐς χρόνον πουλὺν,
7 ὅκως " ἡ μάθησις [6] ἐμφυσιωθεῖσα, δεξιῶς τε, καὶ εὐαλδέως τοὺς καρποὺς ἐξενέγκηται. Ὁκοίη γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων θεωρίη· τοιήδε καὶ τῆς ἰητρικῆς ἡ μάθησις. Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἡμέων, ὁκοῖον ἡ χώρη· τὰ δὲ [7] δόγματα τῶν διδασκόντων, ὁκοῖον τὰ σπέρματα. Ἡ δὲ παιδομαθίη, τὸ καθ' [8] ὥρην αὐτὰ πεσεῖν ἐς τὴν ἄρουραν. Ὁ [9] δὲ τόπος ἐν ᾧ ἡ μάθησις, ὁκοῖον [10] ἐκ τοῦ περιέχοντος ἠέρος τροφὴ γενομένη τοῖσι φυομένοισιν. Ἡ δὲ ' φιλοπονίη, ἐργασίη.
8 Ὁ δὲ χρόνος " ταῦτα [11] ἐνισχύσει πάντα, ὡς τραφῆναι τελέως.

Ἀληθινοὶ ἰατροὶ μὴ λόγῳ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ καὶ πείρᾳ νομίζονται, ἀπειρίη, ἐπιστήμη, δόξα, ἱεροὶ ἄνθρωποι, βέβηλοι.

9 ΤΑῦτα ὦν [12] χρὴ " ἐς τὴν ἰητρικὴν τέχνην ἐνεγκαμένους, καὶ ἀτρεκέως αὐτέης γνῶσιν λαβόντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πόλιας φοιτεῦντας, μὴ λόγῳ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰητροὺς νομίζεσθαι. Ἡ δὲ ἀπειρίη κακὸς θησαυρὸς, καὶ κακὸν κειμήλιον
10 τοῖσιν ἔχουσιν αὐτέην, " [13] καὶ ὄναρ, καὶ ὕπαρ, εὐθυμίης τε καὶ εὐφροσύνης ἄμοιρος, δειλίης τε καὶ θρασύτητος τιθήνη. Δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει. ' [14] Θρασύτης δὲ ἀτεχνίην. Δύο γὰρ, ἐπιστήμη τε, καὶ δόξα· ὧν τὸ μὲν ἐπίστασθαι ποιέει· τὸ
11 δὲ ἀγνοεῖν. " [15] Τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα πρήγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται· βεβήλοισι δὲ, οὐ θέμις, πρὶν ἢ τελεσθῶσιν " ὀρ-
12 γίοισιν [16] ἐπιστήμης.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

5 τρόπου & τρόπῳ Ald. & Basil. Codd. semper habent hoc in loco, quam lectionem secuti videntur quidam interpretes & Calvus, ut optimam morum indolem intelligas, quæ sit a natura comparata, & sub ea comprehendatur. Verum τόπου & τόπῳ Vaticana exempl. habent, quam lectionem probat Foes. Cornar. & Zvinger. Infra ἐν τόπῳ legendum censet Foes. & Merc. in margine pro ἐν τρόπῳ.
6 ἐμφυτευθεῖσα legisse videntur Calv. & Corn. aut ἐμφυθεῖσα.
7 διδάγματα adscribit Codex Servini.
8 ὅρμον forte legendum.
9 γὰρ τόπος legendum censet Servinus ex MStis, quam lectionem probat Foesius.
10 post ὁκοῖον addunt ἡ ἐκ τοῦ Asul. exempl. & Serv. ex MStis.
11 ἐνισχύει legunt exemplaria Regia, quam lectionem adnotat Heurn. & καὶ τραφῆναι legunt MSta. Regia. & Asulan.
12 ταῦτα οὖν ἴσων Merc. ad Marg. post χρὴ MSta. Reg. addunt αὐτέουσιν, & ἐπενεγκαμένους habent exempl. quædam MSta. & ἐπεισενεγκαμένους, ἐσενεγκαμένους adscribit Servinus ex MStis. & Mercurial. Cæterum hæc paullo aliter Heurn. Ταῦτα οὖν εἰς τὴν ἰητρικὴν ἐπεισενεγκαμένους.
13 ὕπαρ καὶ ὄναρ proverbialis locutio, quæ significat inter vigilandum & inter dormiendum, aut opinione aut re vera. Dicitur autem ὕπαρ quasi ὕπνου ἄρσις, somni sublatio, nimirum per vigilias ut ὄναρ τοῦ ὄντος ἄρσις, nimirum cum per somnium tantum res cernuntur. Dicitur & ὕπαρ ἐναργὴς ὄψις & ὅρασις cum re vera cernuntur, ut ὄνειρον ἡ ἐν τῷ καθεύδειν φαντασία, cum per somnium inter dormiendum res cernuntur. Proverbialis autem desumpta est formula ex Homeri versu Od. τ. 547. Οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλὸν, ὅτοι τετελεσμένον ἔσται.
14 θρασύτης δὲ ἀτεχνίην σημαίνει, καὶ δόξα ἀγνοεῖν ποιέει legit Cordæus in Comment. pag. m. 505. B. C.
15 In quibusdam Codicibus hæc verba hic adscribuntur: ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη ποιέει τὸ ἐπίστασθαι, ἡ δὲ δόξα τὸ ἀγνοεῖν verum Foes. ex melioribus Codicibus (cum neque ab interpretibus legantur, neque in Aldino Codice adscribantur) delet.
16 ἐπίστημος exponitur Galeno in Exegesi apud Hipp. ἐπιστατικὴ σύνεως ἐφεκτικὴ i. e. cogitabunda, intelligens, hæsitans. ἐπιστήμη vero & δόξα inter se opponuntur, scientia & opinio, quorum ἐπιστήμη verum scientiæ habitum parit: δόξα vero falsam scientiæ opinionem, & malum artificem. Ibidem πρινὴ pro πρὶν adscribit Cod. Servin.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ.

HIPPOCRATIS DE ARTE LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι

Κατὰ τῶν τῆς τέχνης διαβαλλόντων, τὰ μὲν σοφιςῶν, τὰ δὲ δημοτικῶν διαλέγεται πρῶτον γενικῶς, εἶτα δὲ κατὰ τὸ εἶδος εἰς τὴν ἰητρικὴν ἀναςρέφεται, ὡς ἀψευδὴς τέχνη εἴη· καὶ πλεῖςα ἅμα μὲν πρὸς τοὺς νουσέοντας, καὶ νούσους τείνοντα προτίθησι.

ARGUMENTUM LIBRI.

Adversus artis calumniatores, tum Sophistas, tum Plebejos disputat, in genere primum, deinde in specie, ad medicinam sese convertens, quam certam esse artem demonstrat; & plurima, tum ad medicum ipsum, tum ad ægrotantes morbosque spectantia, proponit.

Basil. Græc. I. pag. I. — Foesius Sect. I. 2. 2. — Basil. Lat. IV. 10. pag. I.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Πρὸς τοὺς τὰς τέχνας, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἔργα διαβάλλοντας, ὁ λόγος θρασυνόμενος, εὐπορέων, δυνάμενος.

ΙΣΙ " τινες, οἳ τέχνην πε- 1
ποίηνται, τὸ τὰς τέχνας
2 αἰσχροποιέειν. " Ὡς μὲν 2
3 οἴονται, οὐ τοῦτο διαπρησ-
σόμενοι, ὃ ἐγὼ λέγω, " 3
ἀλλ' 4 ἱςορίης οἰκείης ἐπίδειξιν ποιεύμενοι.
" Ἐμοὶ δὲ 5 τὸ μέν τι τῶν μὴ εὑρημένων 4
ἐξευρίσκειν, ὅ, τι καὶ εὑρεθὲν κρέσσον ἢ ἀνεξεύρετον, 6 συνέσιος δοκέει ἐπιθύμημά τε, καὶ ἔργον εἶναι· 7 καὶ τὸ τὰ ' ἡμίεργα ἐς τέλος ἐξεργάζεσθαι ὡσαύτως. 8 Τὸ δὲ λόγων οὐ καλῶν τέχνῃ τὰ τοῖς ἄλλοις εὑρημένα αἰσχύνειν προθυμέεσθαι, ἐπανορθοῦντα μὲν

CAPUT I.

In artium & operum alienorum calumniatores, oratio vehemens, copiosa, potens.

UNT nonnulli, qui artes probris insectari, artem esse duxerunt. Hoc tamen, ut autumant, non assequuntur, quod ego assero, sed scientiæ propriæ ostentationem faciunt. Mihi vero aliquid eorum, quæ nondum inventa sunt, invenire, quodque inventum, quam non inventum esse præstiterit, intelligentiæ votum, munusque esse videtur; atque inchoata ad perfectionem adducere, consimile est. At eniti verborum inhonestorum arte, quæ ab aliis inventa sunt,

contami-

Variæ Lectiones.

1 Hunc librum de arte Hippocratis esse tradunt finitionum Medicarum author, & Erotianus. Imperial. Sambuci titulo: Ἱπποκράτους περὶ τέχνης, adscribit, λόγος δεύτερος, quis igitur ejusdem sermo primi locum obtineat, tu decernes. Dignus Hippocrate liber, sive quis τὸ πρᾶγμα, ita λέξιν ἢ τὴν τάξιν inspiciat. Inscribitur de Arte κατ' ἐξοχήν. Nec male puto inscriberetur περὶ ὑπάρξεως ἰατρικῆς.

2 ἀτιμάζειν Imp. Samb.

3 ὡς μὲν οἴονται τοῦτο διαπρησσόμενοι, οὐχ ὃ ἐγὼ λέγω MSta. Regia, quæ lectio etiam adscripta est a Zvingero & Heurnio in margine. ὡς ἐγὼ λέγω videtur legisse Cornarius.

4 γνώσεως pro ἱςορίης MSta. Reg. Imp. Samb. Heurnius & Fevreus adscribunt, sed videtur interpretamentum esse. οἰκείης omittunt, non sine suspicionis vitio, exempl. quædam.

5 τῶν ἑαυτῶν εὑρισκομένων Codd. MSti Regii. εὑρισκομένων Fevr. & Imp. Samb. Zvinger. & Heurn. in textu.

6 ξύνεσις sive σύνεσις ut scribit Aristotel. 6. Ethic. ἔςι καθ' ἣν λέγομεν συνετοὺς sive ξυνετοὺς οὔτε ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπιςήμη ἢ δόξη, ex quibus concludit Mercurialis non scientiam sed intelligentiam intelligendum esse, id, quod præprimis Hippocrati convenit, qui inter veteres omnium maxime proprias vocum significationes fere semper observasse reperitur.

7 Sic ex antiquis Codicibus restituit Fevreus, quam lectionem etiam servant Codices Germanici. καὶ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος Aldina Exemplaria.

8 τὸ δ' ἐκ λόγων οὐ καλῶν τέχνῃ ex MStis, legit Codex Servini in dandi casu.

contaminare, neque quicquam emendare, sed doctorum inventa apud indoctos calumniari sane intellientiæ scopus munusque id esse non videtur, sed magis naturæ criminatio, quam imperitia; solis enim artium ignaris hoc opus competit, qui ambitiose quidem contendunt (nequaquam tamen improbitate sua præstare possunt) ut, quæ recta aliorum sunt opera, calumnientur, vel non recta vituperent. Eos igitur, qui in alias artes hoc modo invadunt, quibus hæc curæ sunt, quorumque id interest, si possint, ipsi coerceant. At præsens oratio his, qui hoc pacto Medicinam adeunt, adversabitur; vehemens quidem, propter eos, in quos invehitur; copiosa vero propter eam, quam patrocinatur, artem; potens autem ob eam, qua pollet, sapientiam.

μηδὲν, διαβάλλοντα δὲ τὰ τῶν εἰδότων πρὸς
τοὺς μὴ εἰδότας ἐξευρήματα, οὐκέτι δοκέει
5 συνέσιος ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι, "
ἀλλὰ [9] καταγγελίη μᾶλλον φύσιος, ἢ
ἀτεχνίη· μούνοισι γὰρ τοῖσιν ἀτέχνοισιν,
ἡ ἐργασίη αὕτη ἁρμόζει, φιλοτιμουμένων
6 μὲν, [10] (οὐδαμᾶ δὲ δυναμένων [11] κακίης
ὑπουργέειν) εἰς τὸ τὰ τῶν πέλας ἔργα, ἢ
ὀρθὰ ἐόντα διαβάλλειν, ἢ οὐκ ὀρθὰ μωμέε-
σθαι. Τοὺς μὲν οὖν εἰς τὰς ἄλλας τέχνας
τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐμπίπτοντας, οἷσι μέλει
τε, [12] καὶ ἐν οἷς μέλει, οἱ δυνάμενοι κω-
7 λυόντων. Ὁ δὲ παρεὼν λόγος, " τοῖς ἐς
ἰητρικὴν οὕτως [13] ἐμπορευομένοις, ἐναντιώ-
σεται, θρασυνόμενος μὲν διὰ τουτέους,
οὓς ψέγει· εὐπορέων δὲ διὰ τὴν τέχνην ᾗ
βοηθεῖ· δυνάμενος δὲ διὰ σοφίην ᾗ πε-
παίδευται.

CAPUT II.

Artem omnem existere, & artibus nomina ex speciebus imponi.

VIdetur sane mihi in universum nulla ars esse, quæ non existat. Etenim eorum, quæ sunt, quidpiam non esse putare, perabsurdum est. Nam eorum, quæ non sunt, quamnam quis substantiam intueri queat & affirmare quod illa sint? enim vero si quæ non sunt, videre non licet, uti ea quæ sunt; nescio quo pacto, quis ea, quæ non sunt, uti ea, quæ sunt animo complecti possit (quæ quod sint, & oculis intueri, & mente comprehendere licet) neque vero id unquam ejusmodi contigerit. Sed ea, quæ sunt, perpetuo cernuntur, & cognoscuntur; quæ vero non sunt, neque cernuntur, neque cognoscuntur. Cognoscuntur vero demonstratis jam artibus, & nulla est ars, quæ non ex quadam specie cernatur; arbitror sane etiam illas ex speciebus nomina accepisse. Nam præter rationem est existimare, ex nominibus formas enasci; neque id fieri potest. Nomina namque naturæ lege sancita sunt; formæ autem non naturæ lege sunt inductæ, sed naturæ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τὴν τέχνην ἅπασαν εἶναι, καὶ τὰ τὰς τέχνας ὀνόματα διὰ τὰ εἴδη λαβεῖν.

[14] ΔΟκέει [15] δή μοι τὸ μὲν σύμπαν,
τέχνη εἶναι οὐδεμία οὐκ' ἐοῦσα.
Καὶ γὰρ ἄλογον τῶν ἐόντων τι ἡγεῖσθαι
μὴ ἐόν. Ἐπεὶ τῶν γε μὴ ἐόντων, τίνα ἂν
τίς οὐσίην θεασάμενος, ἀπαγγείλειεν ὡς
8 ἔστιν· " εἰ [16] γὰρ μὴ ἔστιν ἰδεῖν τὰ μὴ
ἐόντα, ὥσπερ τὰ ἐόντα, οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν
τις αὐτὰ νοήσειε μὴ ἐόντα, ὥσπερ τὰ ἐόντα
(ἅ γε εἴη καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, καὶ γνώ-
9 μῃ νοῆσαι ὡς ἔστιν) " [17] ἀλλ' ὅπως μὴ
οὐκ εἴη τοῦτο τοιοῦτον. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐόν-
τα αἰεὶ ὁρᾶται, καὶ γινώσκεται, τὰ δὲ μὴ
ἐόντα, οὔτε ὁρᾶται, οὔτε γινώσκεται. Γι-
νώσκεται τοίνυν δεδειγμένων ἤδη τῶν
τεχνέων, καὶ οὐδεμία ἐστὶν, ἥγε ἔκ τινος
εἴδεος οὐχ ὁρᾶται· οἶμαι δ' ἔγωγε, καὶ
τὰ ὀνόματα [18] αὐτὰς διὰ τὰ εἴδεα λα-
βεῖν. Ἄλογον γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων
τὰ εἴδεα ἡγεῖσθαι βλαστάνειν, καὶ ἀδύνα-
τον. Τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα φύσιος νο-
μοθετήματά ἐστι· τὰ δὲ εἴδεα, οὐ νομο-
θετήματα, ἀλλὰ βλαστήματα. [19] Πε-
ρὶ μὲν οὖν τουτέων εἴγέ τις μὴ ἱκανῶς ἐκ
τῶν

VARIÆ LECTIONES.

9 παράστασις κατηγορία Imp. Samb. Ibidem ἀτεχνίης etiam legitur in quibusdam Codd. quod adnotat Zvinger. Verum meliora exemplaria ἀτεχνίη habent.

10 οὐδαμῶς legit Codex Fevr. οὐπῶς Heurn. ad margin.

11 κακίης subintellige ὑπὸ propter imperitiam & improbitatem. τῇ κακίῃ ὑπουργέειν legit Gorrœus.

12 καὶ ἂν μέλει legit Codex Servini, & Gorrœus καὶ ἄν, καὶ Heurn. κωλυόντων pro κωλυέτωσαν poni scribit & annotat Atticismum esse, ut apud Homer. πινόντων ὀδύσσ. α. pro πινέτωσαν.

13 ἐμπορευομένοις καθοδοιπορεῦσι κέρδους ἐλευθέρου χάριν ad hunc locum adscribitur in Codd. Regiis, id, quod certe videtur esse quoddam interpretamentum, præsertim cum addatur Homericum testimonium, his verbis: Ὅμηρός φησί ἔμπορος, οὐ γὰρ νηὸς ἐπίβολος, οὐδ' ἐρετάων. Qui est versus 319. Ὀδυσσ. β. decurtato tamen sensu. Addendum enim γίνομαι ex sequenti versu esse videtur. Et Imp. Samb.

14 In Regio codice titulus hic erat: ὅτι ὑπαρκταί εἰσιν αἱ τέχναι. Δοκεῖ δή μοι τό, Ἐδοκέει δέ μοι MSta. quædam Regia habent.

15 κεφ. ὅτι ὑπαρκτικαί εἰσιν αἱ τέχναι λόγοις δευτέροις Imp. Samb. & Mercurial. in margine.

16 μὴ δή ἐστιν ἰδεῖν legunt Calvus, Cornar. & Zvingerus, quod ea, quæ non existunt, vere intueri non liceat. Codicum pluralitatem sequi mavult Foes. cum Gorrœo. Verum Doctissimus Martinus legendum ita præcipit; εἰ γὰρ μὴ ἐστιν' ἰδεῖν quam lectionem secuti sumus. Γὰρ delet Fevreus ex vetustis Codicibus.

17 γνώμῃ, hoc est: διανοίᾳ. Postea, ἀλλ' ὅπως σκεπτέον Heurn. ad marginem. Calvus & Zvingerus hæc ad ea, quæ non existunt, referunt, quæ non æque, ac ea, quæ vere existunt, percipiuntur.

18 αὐτῶν pro αὐτὰς Imper. Samb. & Fevr. & Heurn. αὐτῶν ὡς τὰ εἴδεα λαβεῖν Mercurial. ad Margin. αὐτῆς Codd. editi.

19 ἐπεὶ ὑπάρξεται ἰητρικὴ, καὶ λόγος δεύτερος Imp. Samb.

τῶν εἰρημένων ξυνίησιν, " ἐν ἄλλοις ἂν [20] λόγοις σαφέστερον διδαχθείη.

10 funt germina. Atque hæc quidem fi quis
ex iis, quæ dicta funt, non fatis intelligat,
in aliis commentariis apertius docebitur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Τί ἐστιν ἡ ἰητρικὴ· καὶ ὅτι ἐπὶ τὴν τέχνην, οὐ δὲ τὴν τύχην ἡ ὑγίανσις ἀναφέρεται.

ΠΕρὶ δὲ [21] ἰητρικῆς (ἐς ταύτην γὰρ ὁ λόγος·) ταύτης οὖν τὴν ' ἀπόδειξιν ποιήσομαι. Καὶ πρῶτόν γε δὴ ὁριεῦμαι, ὃ νομίζω· " ἰητρικὴν εἶναι, τὸ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τοὺς καμάτους, καὶ τῶν νοσημάτων τὰς σφοδρότητας ἀμβλύνειν, " καὶ τὸ [22] μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων, " εἰδότας ὅτι [23] ταῦτα οὐ δύναται ἰητρική. Ὡς οὖν ποιέει τε ταῦτα, καὶ οἵη τέ ἐστι διὰ παντὸς ποιέειν, περὶ τούτου μοι δὴ ὁ λοιπὸς ἔσται λόγος. Ἐν δὲ τῇ τῆς τέχνης ἀποδείξει, ἅμα καὶ τοὺς λόγους τῶν αἰσχύνειν αὐτὴν οἰομένων ἀναιρήσω, " ᾗ ἂν ἕκαστος αὐτῶν πρήσσειν τὶ οἰόμενος τυγχάνῃ. [24] Ἔστιν οὖν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου, ἣ καὶ ὁμολογηθήσεται παρὰ πᾶσιν. Ὅτι μὲν ἔνιοι ἐξυγιαίνονται τῶν θεραπευομένων ὑπὸ ἰητρικῆς, [25] ὁμολογέεται· ὅτι δὲ οὐ πάντες, ἐν τούτῳ ἤδη ψέγεται ἡ τέχνη. Καὶ φασὶν οἱ τὰ χείρω λέγοντες, διὰ τοὺς ἁλισκομένους ὑπὸ τῶν νοσημάτων, καὶ τοὺς ἀποφεύγοντας αὐτὰ, τύχῃ ἀποφεύγειν, καὶ οὐ διὰ τὴν τέχνην. " Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀποστερέω μὲν οὐδ' αὐτὸς τὴν τύχην ἔργου οὐδενός· ἡγεῦμαι δὲ, ' τοῖσι μὲν κακῶς θεραπευομένοισι νουσήμασι, τὰ πολλὰ τὴν ἀτυχίην ἕπεσθαι· τοῖσι δὲ εὖ, τὴν εὐτυχίην. Ἔπειτα δὲ καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστι τοῖς ὑγιανθεῖσιν ἄλλό τι αἰτιάσασθαι ἢ τὴν τέχνην, εἴπερ χρώμενοι αὐτῇ καὶ ὑπουργέοντες [26] ὑγιάνθησαν; τὸ μὲν γὰρ τῆς τύχης εἶδος ψιλὸν, οὐκ ἠβουλήθησαν θεήσασθαι, ἐν ᾧ τῇ τέχνῃ ἐπέτρεψαν σφᾶς αὐτούς· [27] ὥστε τῆς μὲν ἐς τὴν τύχην ἀναφορῆς, ἀπηλλαγμένοι εἰσί· τῆς μέν τοι ἐς τὴν τέχνην, οὐκ ἀπηλλαγμένοι. Ἐν ᾧ γὰρ ἐπέτρεψαν, καὶ ' ἐπίστευσαν αὐτῇ σφᾶς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ αὐτῆς, καὶ τὸ εἶδος ἐσκέψαντο, καὶ τὴν δύναμιν, [28] περανθέντος τοῦ ἔργου ἔγνωσαν.

CAPUT III.

Quid fit Medicina? Et quod arti, non fortunæ curatio tribuatur.

AT de Medicina (ad eam enim hæc oratio) claram itaque hujus demonftrationem inftituam. Ac primum quidem, prout
11 fentio; Medicinam definiam, effe, quæ
prorfus ab ægris morbos propellit, morborumque vehementiam obtundit, neque a
12 morbo victis manum admovet, quum hæc
13 Medicinam non poffe conftet. Quod igitur tum ifta præftet, tum etiam femper præftare queat, de hoc mihi certe reliqua erit oratio. Verum dum artem effe demonftro, fimul etiam, qui probris ipfam deprimere autumant, eorum rationes di-
14 luam; prout eorum quisque aliquid efficere fe poffe arbitratur. Itaque mihi orationis exordium eft, quod & ab omnibus concedetur. Nonnullos quidem arte Medica curatos fanitati effe reftitutos, confenfu omnium patet; quod vero non omnes, hac in re jam ars reprehenditur. At objiciunt, qui de ea deterius loquuntur, qui morbis corripiuntur, ex iisque evadunt, ipfos fortuna, non arte fanos
15 evadere. Ego vero fortunæ quidem quavis in re nihil quicquam detraho; fed cenfeo, morbis, qui male curantur, iis ut plurimum adverfam fortunam; qui vero recte, iis profperam fortunam obtingere. Deinde vero, qui fanati funt, quomodo cuinam alteri, quam arti caufam referre poterunt, fiquidem ejus ufu ac minifterio fanitatem adepti funt? ad inanem enim fortunæ fpeciem attendere noluerunt, cum feipfos arti commiferint; adeo ut a referenda fortunæ gratia liberi fint, ab ea autem, quam arti debent haud liberentur. Quod enim ipfi fefe commiferint ac concrediderint (palam eft) ipfos ea re ejus fpeciem fuiffe contemplatos, & vires perfecto opere agnoviffe.

CAPUT

VARIÆ LECTIONES.

20 λόγοισι MSta Reg. quædam, alia ἀναλόγως legunt, & Servin. Cod. fed Fevr. Exemplar ἀναλόγοις ex vetuftis addit. deinde ἂν λόγοις in margine emendatum adfcribit.
21 Κεφ. περὶ ὑπάρξεως ἰητρικῆς, ὅρος ἰητρικῆς. Mercurialis in Margine. ὑπάρξιος Heurnius & ταύτης νῦν Martin.
22 μὴ delet Servini Codex, & εἰδότα πᾶς pro εἰδότας legit.
23 ὅτι πάντα οὐ δύναται Calvus legiffe videtur, ἐν ante δύναται delet Serv. ex MStis.
24 ἔστι μὲν οὖν Imp. Samb. & Fevr. & Heurn.
25 ὁμολογείται ex vetuftis exemplar. Fevr.
26 ὑγιάσθησαν Idem legit, & ibidem τῆς τύχης διαψιλόν Idem.
27 ὅτι pro ὥστε Idem.
28 παραδιέντος Servin. & Fevr. verum exemplar vetus Fevr. cum impreffis confentire addit.

CAPUT IV.

Qui ægri, Medico non usi, convaluerunt, eos artis aut victus ope sanos evasisse; artemque ex recto & non recto dignosci.

OBjiciet sane hic adversarius, multos jam ægros, etiam Medico non usos, convaluisse. Atque hancce rationem non improbo. Ac fieri mihi posse videtur, ut qui medicum non adhibent, in medicinam incidant, neque tamen intelligant, quid in ipsa rectum, & quid non rectum insit; sed per se curatis eadem, quæ, si Medicis adhibitis curati fuissent, contigerunt. Atque id tandem certum magnumque est existentiæ artis argumentum & quod ars sit, & magna sit, quando & hi, qui ipsam esse non existimant, per eam servati conspiciuntur. Summe enim necessarium est, etiam Medicis non usos tum ægrotantes, tum convalescentes nosse, se, quod aliquid vel fecerint, vel non fecerint, sanitatem fuisse consequutos. Aut enim inedia, aut multo cibo, aut uberiore potu, aut siti, aut balneis, aut lotionum abstinentia, aut laboribus, aut quiete, aut somno, aut vigilia, aut horum omnium suppeditatione usi convaluerunt. Atque quod utilitatem senserint, quid fuerit, quod utilitatem tulerit, ipsos agnovisse omnino necesse est, & si quam læsionem acceperint, tum læsionem ipsam, tum quid fuerit, quod læserit. Neque enim, quæ utilitate & noxia distincta sunt, est cujusvis cognoscere. Si igitur is, qui ægrotavit, aliquam victus rationem, per quam sanitatem adeptus est, aut laudare, aut improbare noverit, omnia hæc Medicinæ esse comperiet. Neque vero minus, quæ læserunt, quam quæ profuerunt, artem esse comprobant. Quæ enim profuerunt, quod recte adhibita fuerint, juverunt; quæ vero læserunt, quod nequaquam recte usurpata fuerint, læserunt. At vero ubi rectum & non rectum suum terminum habet utrumque, quomodo id ars non erit? Id namque ego artis expers esse dico, quum neque rectum quicquam fuerit, neque non rectum. At ubi eorum inest utrumque, quomodo id non artis, sed nullius artis opus fuerit?

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Οἱ νοσέοντες οὐ χρησάμενοι ἰητρῷ ὑγιάνθησαν, τοὺς αὐτοὺς ὡς διὰ τὴν τέχνην, οὕτω διὰ τὴν δίαιτην σώσασθαι· καὶ τὴν τέχνην ἐκ τοῦ ὀρθῶν καὶ μὴ ὀρθῶν γινώσκεσθαι.

ΕΡεῖ [29] δὴ ἐνταῦθα ὁ τἀναντία λέγων, ὅτι πολλοὶ ἤδη, καὶ οὐ χρησάμενοι ἰητρῷ νοσέοντες ὑγιάνθησαν. Καὶ ἐγὼ τῷ λόγῳ οὐκ ἀπιστέω. Δοκέει δέ μοι οἷόν τε εἶναι, καὶ ἰητρῷ μὴ χρωμένους ἰητρικῇ περιτυχεῖν. Οὐ μὴν ὥστ᾽ εἰδέναι ὅ, τι ὀρθὸν
16 ἐν αὐτῇ ἔνεστι, καὶ [30] ὅ, τι μὴ ὀρθόν· ἀλλ᾽ ὡς ἂν ἐπιτύχοιεν τοιαῦτα θεραπεύσαντες ἑωυτοὺς, ὁποῖά περ ἂν ἐθεραπεύθησαν, εἰ καὶ ἰητροῖσιν ἐχρῶντο. Καὶ τοῦτό γε τέως τεκμήριον μέγα τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, ὅτι ἐοῦσά τέ ἐστι, καὶ μεγάλη, ὅπου γε φαίνονται, καὶ οἱ μὴ νομίζοντες αὐτὴν εἶναι, σωζόμενοι δι᾽ αὐτήν. 45
Πολλὴ γὰρ ἀνάγκη καὶ τοὺς μὴ χρωμένους ἰητροῖσιν, νοσήσαντας δὲ, καὶ [31] ὑγιαθέντας, εἰδέναι ὅτι ἢ δρῶντές τι, ἢ μὴ δρῶντες ὑγιάνθησαν. Ἢ γὰρ ἀσιτίῃ, ἢ πολυφαγίῃ, ἢ ποτῷ πλείονι, ἢ [32] δίψῃ, 2
ἢ λουτροῖσιν, ἢ ἀλουσίῃ, ἢ πόνοισιν, ἢ
17 ἡσυχίῃ, ἢ ὕπνοισιν, ἢ ἀγρυπνίῃ, ἢ τῇ ἁπάντων τούτων [33] παροχῇ χρώμενοι ὑγιάνθησαν. Καὶ τῷ ὠφελέεσθαι πολλὴ ἀνάγκη αὐτούς ἐστιν ἐγνωκέναι, ὅ, τι ἦν
18 τὸ ὠφελῆσαν, [34] καὶ εἴ τι τ᾽ ἐβλάβησαν, καὶ τὸ βλαβῆναι, καὶ ὅ, τι ἦν τὸ βλάψαν. Τὰ γὰρ τῷ ὠφελέεσθαι, καὶ τὰ τῷ βεβλάφθαι ὡρισμένα, οὐ πᾶς ἱκανὸς γνῶναι. Εἰ τοίνυν ἐπιστήσεται, ἢ ἐπαινέειν, ἢ ψέγειν [35] ὁ νοσήσας τῶν διαιτημάτων τι, οἷοισιν ὑγιάνθη, πάντα ταῦτα τῆς ἰητρικῆς ὄντα εὑρήσει. Καί ἐστιν οὐδὲν ἧσσον τὰ ἁμαρτηθέντα τῶν ὠφελησάντων μαρτύρια τῇ τέχνῃ, εἰς τὸ εἶναι. Τὰ μὲν γὰρ ὠφελήσαντα τῷ ὀρθῶς προσενεχθῆναι ὠφέλησαν· τὰ δὲ βλάψαντα, τῷ μηκέτι ὀρθῶς προσενεχθῆναι ἔβλαψαν καί τοι ὅπου τὸ ὀρθὸν, καὶ μὴ ὀρθὸν ὅρον ἔχει ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνη εἴη; τοῦτο γὰρ ἔγωγέ φημι ἀτεχνίην εἶναι, ὅπου μήτε ὀρθὸν εἴη μηδὲν, μήτε οὐκ ὀρθόν. Ὅπου δὲ τούτων ἔνεστιν ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνης ἔργον, ἀλλ᾽ ἀτεχνίης εἴη;

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

29 ἐροῦσι δὲ τίνες οἱ τὴν ἰητρικὴν διαβάλλοντες μὴ εἶναι τέχνην χρησάμενοι ἰητροῖσι Mercurialis. χρεόμενος Heurn. & Mercur. ad marginem pro χρωμένους.

30 καὶ ἔστι μὴ ὀρθὸν MSta Regia, & ἀλλ᾽ ὡς ἂν περιτύχοιεν legunt, quas lectiones notat in margine Zvinger. Quædam MSta etiam ἄλλως τ᾽ ἐπιτύχοιεν τοιαῦτα habent, quam lectionem sequitur Cornar. Verum pervulgata lectio melior.

31 ὑγιασθέντας Servin. & Fevr. ex MStis legunt.

32 δίψει Servin. Cod. legit.

33 Sic Imp. Samb. παροχῇ legit Ald. & Cod. Servin. ex MSt. quam lectionem adnotavit Merc. & Heurn. in margine, qui ἀποχῇ ad-dunt, id est, abstinentia.

34 καὶ ὅ, τι τὸ βλάψαν ἐν τῷ βλαβῆναι legunt exempl. MSta Regia Servin. & Fevr. quæ lectio minime aspernanda est. καὶ ὅ, τι ἦν τὸ βλάψαν ἐν τῷ βλαβῆναι Imp. Samb. & Heurn. Zving. & Mercurial. in margine adscribunt. An non ita in MSt. Regiis?

35 ὁ νοσήσας τὶ legit Codex Servin. & τὶ post διαιτημάτων delet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε′.

Τὴν ἰητρικὴν τέχνην εἶναι ἐκ τῶν φαρμακευτικῶν, καὶ διαιτητικῶν, καὶ θεραπευτικῶν ἔργων δοκιμάζει· καὶ τὴν αὐτὴν διά τι, καὶ ἐν τῷ διά τι γινομένην, καὶ τὸ αὐτόματον οὐδὲν εἶναι.

ΕΤι τοίνυν, εἰ μὲν " [36] ἐπὶ Φαρμάκων τῶν τε καθαιρόντων, καὶ τῶν ἱςάντων, ἡ ἴησις τῇ τε ἰητρικῇ, καὶ τοῖς ἰητροῖσι μοῦνον ἐγένετο, ἀσθενὴς ἦν ἂν ὁ ἐμὸς λόγος. Νῦν δὲ δὴ Φαίνονται τῶν ἰητρῶν οἱ μάλιςα ἐπαινεόμενοι, καὶ διαιτήμασιν ἰώμενοι, καὶ ἄλλοισί τε εἴδεσιν, ἃ οὐκ ἄν τις Φαίη, μὴ ὅτι ἰητρὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἰδιώτης ἀνεπιςήμων, ἀκούσας, μὴ οὐ τῆς τέχνης εἶναι. Ὅκου οὖν οὐδὲν, οὔτε ἐν τοῖς ἀγαθοῖσι τῶν ἰητρῶν, οὔτε ἐν τῇ ἰητρικῇ αὐτῇ ἀχρεῖόν ἐςιν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείςοισι τῶν τε Φυομένων, καὶ τῶν ποιευμένων ἔνεςι τὰ εἴδεα τῶν θεραπειῶν τε, καὶ τῶν Φαρμάκων, οὐκ ἔςιν ἔτι οὐδενὶ τῶν ἄνευ ἰητροῦ ὑγιαζομένων, τὸ αὐτόματον αἰτιάσασθαι, ὀρθῷ λόγῳ. Τὸ μὲν γὰρ αὐτόματον, οὐδὲν Φαίνεται ἐὸν ἐλεγχόμενον. Πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον, διά τι [37] ἀνευρίσκοιτ' ἂν γινόμενον, καὶ ἐν τῷ διά τι. Τὸ δὲ αὐτόματον, οὐ Φαίνεται οὐσίην ἔχον οὐδεμίην, ἀλλ' ἢ οὔνομα μοῦνον. Ἡ δὲ ἰητρικὴ, καὶ ἐν τοῖς διά τι προνοεομένοισι Φαίνεταί τε, καὶ Φανεῖται ἔτι οὐσίην ἔχουσα. Τοῖσι μὲν οὖν τῇ τύχῃ τὴν ὑγιείην προςιθεῖσι, τῆς δὲ τέχνης ἀφαιρέουσι, τοιαῦτ' ἄν τις λέγοι.

CAPUT V.

Medicinam artem esse ex pharmaceuticis, diæteticis, & therapeuticis operibus probat; ipsamque propter quid & ad aliquid fieri; spontaneum vero & fortuitum nihil esse.

19 AD hæc autem, si ex medicamentis purgantibus, & alvum sistentibus curatio in Medicina, & apud Medicos duntaxat perficeretur, imbecilla esset nostra oratio. Nunc vero qui inter Medicos maxime celebrari conspiciuntur, ii & victus ratione, & aliis remediorum generibus curant; quæ nemo Medicus, sed ne plebeius quidem indoctus, si audierit, artis esse non profiteatur. Ubi igitur nihil neque in bonis Medicis, neque in arte ipsa Medica est inutile, sed in eorum, quæ producuntur, aut efficiuntur, quamplurimis, insunt curationum & medicamentorum species; non est, quod etiamnum aliquis eorum, qui citra Medicum convaluerunt, ad fortuitum casum jure id referat. Spontaneum enim nihil esse, apparet ac deprehenditur. Quicquid enim fit, propter quid fieri comperitur, & ad aliquid refertur. Spontaneum vero essentiam nullam habere videtur, sed nudum tantum nomen. Medicina autem tum ex his, quæ propter quid de industria excogitata sunt, esse apparet, tum essentiam amplius habere, conspicietur. Quare his quidem, qui fortunæ sanitatem acceptam ferunt, artique derogant, hæc, quæ dixi, reponere aliquis possit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ′.

Τῇ ἐπιχειρήσει πρὸς τὴν ἰητρικὴν, ὅτι τὰς ἀποθνησκόντων συμφορὰς οὐ κωλύει, ἀποκρίνεται.

ΤΟὺς δ' ἐν τῇσι τῶν ἀποθνησκόντων συμφορῇσι τὴν τέχνην ἀφανίζοντας θαυμάζω, ὅτῳ ἐπαιρεόμενοι ἀξιοχρέῳ λόγῳ, τὴν μὲν τῶν ἀποθνησκόντων ἀκρησίην οὐκ αἰτίην καθιςᾶσι· τὴν δὲ τῶν ἰητρικὴν μελετησάντων σύνεσιν αἰτίην· ὡς τοῖσι μὲν ἰητροῖσιν ἔνεςι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάξαι, τοῖσι δὲ νοσέουσιν, οὐκ ἔςι τὰ προςαχθέντα παραβῆναι. Καὶ μὴν [38] πολύ γε εὐλογώτερον τοῖσι κάμνουσιν ἀδυνατέειν τὰ προςασσόμενα ὑπουργέειν, ἢ τοῖσιν ἰητροῖσι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάσσειν. Οἱ μὲν γὰρ ὑγιαινούσῃ γνώμῃ, μεθ' ὑγιαίνοντος σώματος ἐγχειρέουσι, λογισάμενοι τά τε παρεόντα, τῶν τε παροιχομένων τὰ ὁμοίως

CAPUT VI.

Controversiæ in artem medendi, quod morientium jacturam non prohibeat, respondet.

AT vero eos, qui ex morientium jactura artem demoliuntur, miror, qua idonea impulsi ratione, morientium quidem intemperantiæ causam non adscribant; sed eorum, qui Medicinam exercent, scientiam accusant: ac si Medicis datum sit, quæ non deceant, imperare; ægris vero non liceat imperata infringere. Atqui multo certe magis rationi consentaneum est, ægros non posse, quæ imperantur, exequi; quam Medicos, quæ non deceant, imperare. Hi namque sana mente & corpore, consideratis prius tum præsentibus, tum iis, quæ ex præteritis cum præsentibus peræque se habent, curationem aggre-

VARIÆ LECTIONES.

36 ἐπὶ φαρμάκων legunt MSta Reg. & Zvinger. ad margin. ἀπὸ Heurnius, Servin. & Fevr. legunt.

37 εὑρίσκοιτ' ἂν Zving. & paulo inf. ἀλλ' ἢ τοὔνομα μοῦνον Martn. leg.

38 Post μὴν, καὶ πολύγε legit Zvinger in margine.

aggrediuntur; adeo ut qui curatus est, aliquando fateatur, se illorum ope liberatum esse. Illis vero neque quo morbo laborent, neque quam ob causam ægrotent, neque quid ex præsentibus eventurum sit, neque quid ex horum similibus fiat, intelligentes, imperatur; præsenti quidem morbo afflicti, eventum vero metuentes, & morbo quidem gravati, cibis vero vacui, malunt ea, quæ morbo grata sunt, quam quæ ad sanitatem conferunt, admittere; non quod mori desiderent, sed quod patienter ferre nequeant. At hos sic affectos, an vero similius est, quæ a Medicis imperantur, facere; quam alia facere, quæ non imperantur? An Medicos eo modo, quo præcedens oratio exposuit, constitutos, ea, quæ minime conveniunt, imperare? Nonne multo æquius est, eos quidem recte imperare: illos vero, ut par est, obsequi non posse, atque non obsequentes in mortem incidere? quarum rerum causas, qui non recte perpendunt, in eos, qui culpa vacant, rejiciunt, ac reos a culpa eximunt.

διατιθέντα τοῖσι παρεοῦσι· ὥςέ ποτε θεραπευθέντα εἰπεῖν, ὅτι ἀπήλλαξαν. Οἱ δὲ οὔτε ἃ κάμνουσιν, οὔτε δι᾽ ἃ κάμνουσιν, οὐδ᾽ ὅ, τι ἐκ τῶν παρεόντων ἔςαι, οὐδ᾽ ὅ, τι οὖν ἐκ τῶν τούτοισιν ὁμοίων γίνεται εἰδότες, ἐπιτάσσονται· ἀλγέοντες μὲν τῷ παρεόντι, φοβεύμενοι δὲ τὸ μέλλον· καὶ πλήρεις μὲν τῆς νόσου, κενοὶ δὲ σιτίων· ἐθέλοντες τὰ πρὸς τὴν νοῦσον ἡδέα μᾶλλον, ἢ τὰ πρὸς ὑγιείην προσδέχεσθαι· οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες. Οὕτω δὲ διακειμένους, πότερον εἰκὸς, τούτους τὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ἐπιτασσόμενα ποιέειν, ἢ ἄλλα ποιέειν, ἃ οὐκ ἐπετάχθησαν; ἢ τοὺς ἰητροὺς τοὺς ἐκείνως διακειμένους, ὡς ὁ πρόσθεν λόγος ἡρμήνευσεν, ἐπιτάσσειν τὰ μὴ δέοντα; Ἆρ᾽ οὐ πολὺ μᾶλλον, τοὺς μὲν δεόντως ἐπιτάσσειν· τοὺς δὲ, εἰκότως ἀδυνατέειν πείθεσθαι, μὴ πειθομένους δὲ περιπίπτειν τοῖσι θανάτοισιν; ὧν οἱ μὴ ὀρθῶς λογιζόμενοι τὰς αἰτίας τοῖς οὐδὲν αἰτίοις ἀνατιθέασι, τοὺς αἰτίους ἐλευθεροῦντες.

CAPUT VII.

Quod morbus Medicinæ instrumenta superet, ægrumque enecet, morbi vim, non artem causam esse.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ὅτι ἡ νοῦσος κρέσσων ἐςὶ τῶν ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, καὶ τὸν νοσέοντα ἀποκτείνει, τὴν δύναμιν αἰτιᾶσθαι τοῦ πάθεος, μὴ τὴν τέχνην.

At quidam sunt, qui etiam propter eos, qui morbo superatis curatrices manus admovere nolunt, artem medicam reprehendunt; & dicunt, eos ipsos, quos curandos aggrediuntur, per se sanari; qui vero auxilio indigent, eos non attingere; oportere autem, si quidem ars sit, omnibus peræque morbis mederi. Qui igitur hæc proponunt, si de Medicis conquerantur, quod eorum, talia proferentium tanquam delirantium, curam nullam suscipiant, multo sane justius succensuerint, quam quod illa reprehendant. Si quis enim vim artis in iis, quæ non profitetur, aut naturæ in iis, ad quæ apta non est, exigat; is insana laborat ignorantia, quæ amentiæ potius, quam imperitiæ affinis est. Quorum enim facultas tum naturæ, tum artium instrumentis nobis data est, eorum nos artifices esse licet, aliorum vero non licet. Quum igitur quis aliquo afficitur morbo, qui Medicinæ instrumentis potentior sit, ne sperare quidem oportet, eum ab arte medica evinci posse. Exempli namque gratia, inter ea quæ in Medicina urendi vim habent, ignis summe urit; eo vero minus & alia multa. An certe levioribus vehementiores curari

Εἰσὶ δέ τινες, οἳ καὶ διὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νουσημάτων μέμφονται τὴν ἰητρικήν· λέγοντες, ὡς ταῦτα μὲν καὶ αὐτὰ [39] ὑφ᾽ αὑτῶν ἂν ἐξυγιάζοιτο, ἃ ἐγχειρέουσιν ἰᾶσθαι· ἃ δ᾽ ἐπικουρίης δεῖται, οὐχ ἅπτονται· δεῖν δὲ, εἴπερ ἦν ἡ τέχνη, πάνθ᾽ ὁμοίως ἰᾶσθαι. Οἱ μὲν οὖν ταῦτα λέγοντες, εἰ ἐμέμφοντο τοῖς ἰητροῖς, ὅτι αὐτέων τοιαῦτα λεγόντων οὐκ ἐπιμελοῦνται, ὡς παραφρονεύντων, εἰκότως ἂν ἐμέμφοντο μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνα μεμφόμενοι. Εἰ γάρ τις τέχνην, ἐς ἃ μὴ τέχνη, ἢ φύσιν ἐς ἃ μὴ πέφυκεν, ἀξιώσειε δύνασθαι, [40] ἀγνοεῖ μανίην ἁρμόζουσαν ἀγνοίῃ μᾶλλον, ἢ [41] ἀμαθίῃ. Ὧν γάρ ἐςιν ἡμῖν τοῖσί τε τῶν φύσεων, τοῖσί τε τῶν τεχνέων ὀργάνοις ἐπικρατέειν, τούτων ἔςιν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι· ἄλλων δὲ οὐκ ἔςιν. Ὅταν οὖν τι πάθῃ ἄνθρωπος κακὸν, ὃ κρέσσόν ἐςι τῶν ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, οὐ δέ προσδοκᾶσθαι δεῖ, ὑπὸ ἰητρικῆς κρατηθῆναι ἄν. Αὐτίκα γὰρ τῶν ἐν ἰητρικῇ καιόντων πῦρ ἐσχάτως καίει. Τούτου δὲ ἧσσον καὶ ἄλλα πολλά. Τῶν μὲν οὖν ἡσσόνων, τὰ κρέσσω, οὔπω δῆλον ὅτι καὶ ἀνίητα. 3 Τῶν δὲ κρατίςων, τὰ κρέσσω πῶς οὐ

VARIÆ LECTIONES.

39 ἀφ᾽ αὐτῶν legunt ex Codd. MStis Serv. & Fevr.

40 ἀγνοίῃ, ἁρμόζουσαν μανίῃ Zving. & Heurn. & ἀνοίῃ μᾶλλον exemplaria quædam legunt & Zving. in Margine, quæ secutus est Cornarius, & Servinus e Codicibus.

41 ἀμαθίην Servini legit Codex.

οὐ δηλὸν, ὅτι ἀνίητα; ἃ γὰρ πῦρ οὐ [42] δημιουργέη, πῶς οὐ τὰ τούτῳ μὴ ἁλισκόμενα δηλοῖ, ὅτι ἄλλης δεῖται τέχνης, καὶ οὐ ταύτης, [43] ἧς ἔνι τὸ πῦρ ὄργανον; ὡὗτὸς δέ μοι λόγος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὅσα τῇ ἰητρικῇ [44] ξυνεργέει, ὧν ἁπάντων φημὶ δεῖν ἑκάστου μὴ κατατυχόντα τὸν ἰητρὸν τὴν δύναμιν αἰτιᾶσθαι τοῦ πάθεος, μὴ τὴν τέχνην. Οἱ μὲν οὖν μεμφόμενοι τοῖσι τοῖς κεκρατημένοισι μὴ ἐγχειρέουσι, παρακελεύονται, καὶ ὧν μὴ προσήκει, ἅπτεσθαι οὐδὲν ἧσσον, ἢ ὧν προσήκει. Παρακελευόμενοι δὲ ταῦτα, ὑπὸ μὲν τῶν τῷ ὀνόματι ἰητρῶν θαυμάζονται, ὑπὸ δὲ τῶν, καὶ τέχνῃ καταγελῶνται. 21 Οὐ μὴν οὕτως [45] ἀφρόνων οἱ ταύτης τῆς δημιουργίης ἔμπειροι, οὔτε μωμητῶν, οὔτ' αἰνετῶν δέονται, ἀλλὰ λελογισμένων πρὸς ὅ, τι ἂν αἱ ἐργασίαι τῶν δημιουργῶν τελευτώμεναι πλήρεις εἰσὶ, καὶ ὅτευ ὑπολειπόμεναι ἐνδεεῖς. Ἔτι τε τῶν ἐνδειῶν, ἅς τε τοῖς δημιουργοῦσιν ἀναθετέον, ἅς τε τοῖσι δημιουργουμένοισι. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας ἄλλος χρόνος μετ' ἄλλου λόγου δείξει· τὰ δὲ κατὰ τὴν ἰητρικὴν, οἷά τέ ἐστιν, ὥστε κριτέα, τὰ μὲν ὁ παρῳχημένος, τὰ δὲ ὁ παρεὼν διδάξει λόγος.

nequeant, nondum constat; ex potentissimis autem quis dubitet ea, quæ præstantiora sunt curari non posse? In iis enim, quæ ignis non efficit, annon ea, quæ ab eo non evincuntur, satis ostendunt, alia sibi opus esse arte, & non ea, cujus ignis est instrumentum? eadem vero mihi oratio est & de cæteris instrumentis, quæ Medicinæ subserviunt, quorum omnium quemque successum si non assequatur Medicus, dico in morbi vehementiam, non in artem culpam rejiciendam esse. Qui igitur eos reprehendunt, qui victis a morbo manus non admovent, adhortantur etiam, non minus ea, quæ nefas, quam quæ fas est, attingere. Hæc autem suadentes nomine tenus Medicis duntaxat admirationi sunt; ab artis vero peritis deridentur. Neque vero hujus artificii periti tam imprudentes, nec reprehensores, nec laudatores morantur; sed eos, qui ratione perpendunt, quidnam sit illud, ad quod directæ actiones artificum perfectæ evadant, a quo deficientes sint, & imperfectæ; ac præterea defectuum quosdam artificibus, & quosdam ipsis operibus imputandos. Quæ igitur alias artes spectant, aliud tempus alio sermone docebit; quæ vero ad Medicinam, & qualia sint; & quomodo dijudicanda, partim quidem superior, partim vero præsens docebit oratio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Τί τὰ νοσήματα ἐν εὐδήλῳ, τί γε τὰ ἐν δυσόπῳ, καὶ πολλὰς ἐν τῷ σώματι κοιλίας εἶναι.

Ἔστι γὰρ τοῖσι ταύτην τὴν τέχνην ἱκανῶς εἰδόσι, τὰ μὲν τῶν νοσημάτων οὐκ ἐν δυσόπτῳ κείμενα, καὶ οὐ πολλά· τὰ δ' οὐκ ἐν εὐδήλῳ, καὶ πολλά ἐστι. 22 [46] Τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς τετραμμένα ἐν δυσόπτῳ· τὰ δ' ἐξανθεῦντα εἰς τὴν χροιὴν, ἢ οἰδαίνοντα, ἐν εὐδήλῳ. Παρέχει γὰρ ἑωϋτῶν, τῇ τε ὄψει, τῷ τε ψαῦσαι, τῆς [47] στερεότητος, καὶ τῆς ὑγρότητος αἰσθάνεσθαι. Καὶ ἅ τε αὐτῶν θερμὰ, ἅ τε ψυχρά. Ὧν τε ἑκάστου, ἢ παρουσίῃ, ἢ ἀπουσίῃ, 23 [48] τοιαύτη ἐστί. Τῶν μὲν δὴ τοιούτων πάντων ἐν ἅπασι τὰς ἀκεσίας ἀναμαρτήτους δεῖ εἶναι· οὐχ ὡς ῥηϊδίας· ἀλλ' ὅτι ἐξεύρηνται. Ἐξεύρηνται γε μὴν, οὐ τοῖσι βουληθεῖσιν, ἀλλὰ τούτων τοῖσι δυνηθεῖσι. Δύνανται δὲ, οἷσι τά τε τῆς παιδείης μὴ ἐκποδὼν, τά τε τῆς φύσιος μὴ ταλαίπωρα. Πρὸς μὲν οὖν τὰ φανε-

CAPUT VIII.

Quid morbi manifesti, quid obscuri, & multos in corpore esse ventres.

Sunt enim his, qui hanc artem probe norunt, morbi alii quidem non in obscuro positi, & non multi; alii vero non in manifesto, iique multi sunt. Qui enim ad internas partes vertuntur, in obscuro: qui vero in superficiem erumpunt, aut tumorem faciunt in manifesto. Exhibent enim sese tum visu, tum tactu, ut ipsorum durities, ac mollities sentiatur; quinam quoque eorum calidi, quinam frigidi, & quorum in singulis aut præsentia, aut absentia, tales sunt. Atque horum quidem omnium in omnibus medelas erroris expertes esse oportet, non quod faciles, sed quod inventæ sint. Inventæ autem sane sunt non ab iis, qui voluerunt, sed ab iis, quibus facultas fuit. At iis facultas est, tum quos liberales disciplinæ non procul deferunt, tum quibus naturæ dotes suppetunt.

VARIÆ LECTIONES.

42 δημιουργέει Codex Servini & Zving. ad marginem.
43 ἐν ᾗ MSta. quædam legunt.
44 Sic Zvingerus ad marginem. ξυνεργεῖ alii.
45 ἄφρονες legunt MSta. Asulana, quum lectionem secutus est Cornarius. ἀφρόνων melius. καὶ ὅτι ὑπολειπόμεναι MSta. Regia legunt, infra pro ὅτευ, ὅτι Zving. παρὼν vitiose Bas. Cod.
46 τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς desunt in MStis. Regiis, & Aldin. exemplaribus & probabiliter in Vaticanis, ea enim non legit Calvus. ἐξανθέοντα pro ἐξανθεῦντα Fevr. paulo infra ἐστι οἰδαίνοντα Imp. Samb. ἢ οἰδήμασιν legisse videtur Calvus.
47 ξηρότητος Codex Servini adscribit.
48 τοιαῦτά ἐστι MSta. Reg. & Vatic.

Itaque ad manifestos morbos artem hoc modo abundare oportet; neque sane ad minus manifestos ipsam inopem esse convenit. Sunt autem hi, qui ad ossa, & ventrem irruperunt. Habet autem corpus non unum, sed plures ventres. Duo namque sunt, qui cibum excipiunt, ac demittunt, aliique his plures, quos ii norunt, quibus ista res curæ fuit. Quæcunque enim partes carnem orbicularem habent, quam musculum vocitant, omnes ventrem habent. Quicquid enim non coaluit, sive cute, sive carne tegatur, cavum est; quod quidem sanum, spiritu; ægrum vero sanie impletur. Habent itaque brachia hujusmodi carnem, habent & femora, habent & tibiæ. Quin & in carne carentibus talis inest, qualem in carnosis esse demonstratum est. Nam & quod abdomen vocatur, in quo hepar absconditur; & capitis orbis, in quo cerebrum; ipsumque dorsum, cui pulmo annectitur; harum partium nulla est, quæ non & ipsa vacua sit, multisque spatiorum segmentis referta, quæ non multum abest, ut vasa sint, quorum tamen aliqua habentem lædunt, aliqua etiam juvant. Ad hæc etiam venæ multæ, ac nervi non in carne extantes, sed ad ossa protensi, articulorum ligamenta sunt. Ipsi etiam articuli, in quibus eorum, quæ moventur, ossium commissuræ vertuntur, & horum nullum est; quod non aliquantulum spumosum sit, quodque circa se forulos non habeat, quos sanies prodit, quæ iis apertis copiosa, & multis molesta effluit.

24 ρὰ τῶν νοσημάτων, " [49] οὕτω δεῖ εὐπορέειν
τὴν τέχνην· δεῖ γε μὴν αὐτὴν μὴ δὲ πρὸς
τὰ ἧσσον φανερὰ ἀπορέειν. Ἔςι δὲ ταῦτα,
25 ἃ πρός τετὰ ὀςέα τέτραπται, " καὶ τὴν
[50] νηδύν. Ἔχει δὲ τὸ σῶμα, οὐ μίαν, ἀλλὰ
πλέιους. Δύο μὲν γὰρ αἱ τὸν σῖτον δεχόμεναί
τε καὶ ἀφιεῖσαι· ἄλλαι δὲ τουτέων
πλείους, ἃς ἴσασιν, οἷσι τουτέων ἐμέλησεν.
Ὅσα γὰρ τῶν μελέων ἔχει σάρκα περιφερέα,
26 ἣν μῦν καλέουσι, πάντα νηδὺν ἔχει. " [51]
Πᾶν γὰρ τὸ ἀσύμφυτον, ἤν τε δέρματι, ἤν
τε σαρκὶ καλύπτηται, κοῖλόν ἐςι. [52] Πληροῦταί
τε, ὑγιαῖνον μὲν, πνεύματος· ἀσθενῆσαν
δὲ, ἰχῶρος. Ἔχουσι μὲν τοίνυν οἱ βραχίονες
σάρκα τοιαύτην, ἔχουσι δ' οἱ μηροὶ,
ἔχουσι δ' αἱ κνῆμαι. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖσιν ἀσάρ-
27 κοισι τοιαύτη ἔνεςιν, οἵη καὶ " ἐν τοῖσιν [53]
εὐσάρκοισιν εἶναι δέδεικται. Ὅ, τε γὰρ θώρηξ
καλεόμενος, ἐν ᾧ τὸ ἧπαρ ςεγάζεται·
ὅ, τε τῆς κεφαλῆς κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ἐγκέφαλος·
τό, τε νῶτον, [54] πρὸς ὃ ὁ πνεύμων, τού-
28 των [55] οὐδὲν, ὅ, τι οὐ καὶ αὐτὸ κενόν ἐςι, "
[56] πολλῶν διαφύσιων μεςόν. [57] Οἷσιν οὐδὲν
ἀπέχει πολλὸν ἀγγεῖα εἶναι· τῶν μέντοι βλαπτόντων,
τὸν κεκτημένον, τῶν δὲ καὶ ὠφελούντων.
Ἔτι δὲ πρὸς τούτοισι καὶ φλέβες πολλαὶ,
καὶ νεῦρα, οὐκ ἐν τῇ σαρκὶ μετέωρα, ἀλλὰ
29 πρὸς τοῖς ὀςέοισι " [58] προσεταμένα, σύνδεσμός
ἐςι τῶν ἄρθρων. Καὶ αὐτὰ τὰ ἄρθρα, ἐν
οἷσιν αἱ συμβολαὶ τῶν κινεομένων ὀςέων ἐγκυ-
30 κλέονται. Καὶ τούτων οὐδὲν, " ὅ, τι οὐχ [59] ὕποφρόν
ἐςι, καὶ ἔχον περὶ αὐτὸ θαλάμας, ἃς
31 καταγγέλλει ἰχὼρ, ὃς [60] ἐκδιοιγομένων αὐτέων
πολύς τε καὶ πολλοὺς λυπήσας ἐξέρχεται.

CAPUT IX.

Morbos manifestos oculis & sensibus deprehendi; abditos mentis ratiocinio; & ægros pati non ob medentem, sed ob ægri vel morbi naturam.

NEque enim sane eorum, quæ dicta sunt, quicquam oculis intuenti cuipiam conspicere licet: ideoque abditi morbi tum a me

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Τὰ μὲν ἐν εὐδήλῳ νοσήματα, τῇ τῶν ὀμμάτων τε καὶ αἰσθήσεων ὄψει κρατεῖσθαι, τὰ δὲ ἐν δυσόπτῳ τῷ τῆς γνώμης λογισμῷ, καὶ τοὺς νοσέοντας πάσχειν οὐ θεραπεύοντος ἕνεκα, ἀλλὰ τῆς φύσιος, ἢ νοσήματος.

32 ΟΥ " [61] γὰρ δὴ ὀφθαλμοῖσί γε ἰδόντι
τούτων τῶν εἰρημένων οὐδενὶ οὐδέν ἐ-
33 ςιν εἰδέναι· " [62] διὸ καὶ ἄδηλα ἐμοί τε
ὠνό-

VARIÆ LECTIONES.

49 Sic MSta. Regia legunt. Vulgata exemplaria οὕτω δεῖ εὐπορέειν τέχνην habent.
50 νηδὺν omnem cavitatem significare scribit Erotianus.
51 πᾶν γὰρ τὸ ξύμφυτον vitiose legitur apud Erotianum.
52 πληροῦταί τε ὑγιαῖνον μὲν πνεύματος ita quidem omnia exemplaria verum probabilior Martino videretur, si αἵματος substitueretur ut sit *sanguine*.
53 εὐσάρκοισιν τοιαύτη εἶναι δέδεικται leguntMSta. Regia quædam.
54 πρὸς ᾧ ὁ πνεύμων ex MStis. leg. Serv.
55 τούτων οὐδὲν ἔτι Zving. & Mercurial. & Heurn. ad Margin.
56 καὶ πολλῶν Serv. pro πολλῶν. διαφύσιες hic intervalla significant, & segmenta aut spatiorum intercapedines, quibus plurimæ & magnæ corporis cavitates refectæ sunt, & veluti discriminantur; poros etiam & meatus verterunt, quod vasorum usum fere præstent. Διάφυσις etiam Hippocrati significat pediculum & interstitium, ex quo fructus arboris inhæret, aut dependet, & maturus secernitur, ac decidit, uti habetur Libr. περὶ ὀκταμήνου.
57 ἔςιν pro οἷσιν Zvinger. & pro πολλὸ πολλῶν Servin. ex MStis; & paulo infra ὠφελεόντων MStum. Imperial.
58 προςεταγμένα legunt MSta. Regia & Serv. & Zvinger. προςαγμένα Heurn. in margine notat.
59 ὑπόρροον Servinus ex MStis. adscribit. Verum ex Erotiano ὕποφρον legendum est, & κρυφαῖον exponit, latens & occultum, & post Sophoclis testimonium, Hippocratem adducit. vid. Oecon. Hipp.
60 διηγουμένων Merc. adMarg. & Heurn. διοιγουμένων Manuscripta Regia. Quam lectionem adscribit Zving.
61 Hæc ratio facit, ut Erotiani lectio, quæ ὑποφρον legit Foesio multum arrideat, eamque veluti genuinam ἀρχαίαν agnoscat, etsi manca videatur & vitiosa.
62 διὸ δὴ MSta. Regia, & Zving. in margine, & Heurn.

ὠνόμασαι, καὶ τῇ τέχνῃ κέκριται εἶναι· οὐ
μὴν ὅτι ἄδηλα κεκράτηκεν, [63] ἀλλ', εἰ δυ-
νατὸν κεκράτηται. Δυνατὸν δὲ, " ὅσον αἵ 34
τε τῶν νοσεόντων φύσιες ἐς τὸ σκεφθῆναι
παρέχουσιν, αἵ τε τῶν ἐρευνησόντων ἐς τὴν
ἔρευναν πεφύκασι. " Μετὰ πλείονος μὲν 35
γὰρ πόνου, [64] καὶ οὐ μετ' ἐλάσσονος χρό-
40 νου τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ' ὁρᾶταί τε καὶ γι-
νώσκεται. Ὅσα γὰρ τὴν τῶν [65] ὀμμάτων
ὄψιν ἐκφεύγει, ταῦτα τῇ τῆς γνώμης ὄψει
κεκράτηται. Ὅσα δὲ ἐν τῷ μὴ ταχὺ ὀφ-
θῆναι οἱ νοσέοντες πάσχουσιν, οὐχ οἱ θε-
ραπεύοντες αὐτοὺς αἴτιοι, ἀλλ' ἡ φύσις ἥτε
τοῦ νοσέοντος, ἥ τε τοῦ νοσήματος. Ὁ μὲν
γὰρ ἐπεὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ὄψει ἰδεῖν τὸ μοχθέον,
οὐδ' ἀκοῇ πυθέσθαι, λογισμῷ μετῄει. Καὶ
γὰρ δὴ καὶ ἃ πειρῶνται οἱ τὰ ἀφανέα νο-
σέοντες ἀπαγγέλλειν περὶ τῶν νοσημάτων
τοῖσι θεραπεύουσιν, δοξάζοντες μᾶλλον ἢ
45 εἰδότες ' ἀπαγγέλλουσιν. Εἰ γὰρ ἠπίσταν-
το, οὐκ ἂν περιέπιπτον αὐτοῖς. Τῆς γὰρ
αὐτῆς ξυνέσιός ἐστιν, ἧς περ τὸ εἰδέναι τῶν
νούσων τὰ αἴτια, καὶ τὸ θεραπεύειν αὐτὰς
ἐπίστασθαι πάσῃσι τῇσι θεραπείῃσιν, αἳ κω-
λύουσι τὰ νουσήματα μεγαλύνεσθαι. Ὅτε
οὖν οὐδὲ ἐκ τῶν [66] ἐπαγγελλομένων ἐστὶ τὴν
ἀναμάρτητον σαφηνείην ἀκοῦσαι, προσοπτέον
τι καὶ ἄλλο τῷ θεραπεύοντι. Ταύτης οὖν
4 τῆς βραδύτητος ' οὐχ ἡ τέχνη, ἀλλ' ἡ φύ-
σις αἰτίη ἡ τῶν σωμάτων. [67] Ἡ μὲν γὰρ,
αἰσθανομένη, ἀξιοῖ θεραπεύειν, σκοποῦσα
ὅπως μὴ τόλμῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ, " [68] καὶ
ῥαστώνῃ μᾶλλον ἢ βίῃ θεραπεύῃ. Ὃ δ' ἢν
μὲν ἀρκέσῃ πρὸς τὸ ὀφθῆναι, ἐξαρκέσει, 36
καὶ πρὸς τὸ ἰαθῆναι. Ἣν δ' ἐν ᾧ τοῦτο ὁρᾶ-
ται, κρατηθῇ, διὰ τὸ βραδέως αὐτὸν ἐπὶ
τὸν θεραπεύσοντα ἐλθεῖν, ἢ διὰ τὸ τοῦ νο-
σήματος τάχος, οἰχήσεται. Ἐξ ἴσου μὲν
5 γὰρ ' ὁρμώμενον τῇ θεραπείῃ, οὐκ ἔστι θᾶσ-
σον· προλαβὸν δὲ, θᾶσσον. Προλαμβάνει
δὲ, διά τε τὴν τῶν σωμάτων [69] στενότητα,
ἐν ᾗ οὐκ ἐν εὐόπτῳ οἰκέουσιν αἱ νοῦσοι· " [70]
διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλιγωρίην. Ἐπι-
τίθενται γὰρ, λαμβανόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν νο- 37
σημάτων, ἐθέλουσι θεραπεύεσθαι.

appellati sunt, tum ab arte esse judicantur; nontamen quod abditi (artem) superent, sed, si fieri possit, ab ea superentur. Fieri autem potest, & quantum ægrotantium naturæ ad speculandum suggerunt, & investigantium ingenia ad perscrutandum apta sunt. Cum majori siquidem labore, neque pauciori tempore oculis cernuntur, & cognoscuntur. Quæcunque enim oculorum aspectum effugiunt, ea mentis acie comprehenduntur. Quæcunque vero ægri patiuntur, eo quod morbi non protinus innotuerint, eorum culpa non in Medicos, sed tum in ægrotantis, tum in morbi naturam rejicienda est. Ille namque quum neque pravum affectum oculis cernere, neque auditione percipere queat, ratiocinatione persequitur. Enim vero qui abditis morbis laborant, si quid de morbo Medicis indicare conantur, id ex opinione magis, quam certa cognitione denunciant. Nam si scivissent, in ipsos sane non incidissent, cum ejusdem prudentiæ sit, morborum causas nosse, & morbos ipsos omnibus medicamentis, quæ augescere morbum prohibent, curare posse. Quum igitur eorum, quæ ab ægris enunciantur, certissima declaratio non excipiatur, aliud quiddam curanti spectandum est. Hujus itaque moræ, non ars, sed corporum natura, causa est. Illa enim affectum sensu percipiens, mederi æquum censet, eo spectans, ut ne temeritate magis, quam consilio, & ut potius facilitate, quam violentia medeatur. Qui vero suffecerit ad cognoscendum, sufficiet etiam ad sanandum. Sin vero interim, dum affectus spectatur, æger succubuerit; vel quod serius ad Medicum accesserit, vel ob morbi celeritatem, peribit. Qui namque morbus ex æquo cum curatione procedit, celerior non est, sed qui prævertit, celerior est. Prævertit autem tum propter corporum densitatem, in qua abditi inhabitant morbi, tum etiam propter ægrotantium negligentiam. Remorantur enim curationes, sed tum demum morbis correpti curari desiderant.

 CAPUT

Variæ Lectiones.

63 ἀλλ' ἢ, ἴσως Mercurial. ad Marg. & ὅσαι τῶν νοσεόντων φύσιες legunt exemplar. Reg. & Vatican.

64 καὶ οὐ μετ' ἐλάσσονος χρόνου εἶναι, καὶ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶταί τε καὶ γινώσκεται. MSta. Regia. ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ἑωρᾶτο γινώσκεται legit Mercurial. & Servin. ex MStis; εἰ τοῖσιν ὀφθαλμ. Ald. exempl. quam lectionem secutus est Gorrœus. Verum codd. pluralitatem secutus est Foesius.

65 ὀνομάτων Heurn. & καὶ ἴσα Imper. Samb. post κεκράτηται.

66 ἀπαγγελλομένων Servin. ex MStis. adscribit, & σαφηνείην pro σαφηνίην. Verum ἐκ τῶν ἃ ἴσως ἐπαγγελλόμενον ἐστὶ Mercurial. in margine.

67 pro ἡ μὲν γὰρ Servini Cod. ἢ δ' legit.

68 Hic ῥαστώνη facilitatem ac lenitatem quandam denotat: alioqui ῥαστώνη dici potest naturæ quædam tarditas & cum prudentia conjuncta, quæ præcipiti temeritati & inconsideratæ levitati opponitur. vid. Foesium.

69 στενότητα Servin. ex MStis. Codd. & MSta Regia & Mercurialis ad marginem & Zving. quam lectionem secuti sumus cum Foesio.

70 διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλιγωρίην ἐπιτίθενται legunt Vaticana & Asulana exemplaria. ὑπερτίθενται Zving. ad marginem. Foesius innuit ἐπιτίθενται poni pro ἀναβάλλονται aut ἀνατίθενται, ut ægri ipsi sua negligentia curationem differant; sed tum demum morbis correpti, curationi se committunt. οὐ λαμβανόμενοι δὲ legunt vitiose Aldina exemplaria. ἐπιτίθενται συλλαμβανόμενοι Servin. ex MStis legit, & Heurnius. Plura vide apud Foesium.

CAPUT X.

Medicinæ vires, facultates auxiliatrices, certa signa.

QUare artis facultatem admirari longe æquius est, si quem ex obscuro morbo laborantem restituerit, quam si, quæ fieri non possunt, aggressa fuerit. Nequaquam vero in ulla aliqua jam inventarum artium tale quiddam inest: verum ex his quæcunque igne opus suum perficiunt, si eis desit, ab omni opere feriantur. Ubi vero eum contrectarunt, in opere continentur. Quæ item tractabili rerum materia artem suam exercent, veluti aliæ quidem lignis, aliæ coriis, aliæ sculpendo, tum ære, tum ferro, aliisque similibus rebus earum quamplurimæ. Quæ autem ex his, & cum his fiunt, & si facile tractentur, non tamen celeritati attendendum magis, quam ut quomodo oportet perficiantur, neque perfunctorie. Quod si instrumentum desit, quiescunt: & quamvis in illis tarditas utilitati incommodet, ea tamen pluris æstimatur. In Medicina autem licet in suppuratis, nec non iis, qui hepate, renibusque laborant, ac demum in quibusvis ventris affectionibus aperta inspectione privata sit, (hæc omnia omnes norunt) alias tamen facultates coadjutrices adinvenit: vocis nimirum claritatem & tarditatem, itemque destillationes, quæ singulis, qua exitus datur, defluere consueverunt; earumque partim odoribus, partim coloribus, partim tenuitate crassitieque expendens conjectura consequitur, ex eisque signa tum eorum, quæ ægri jam perpetiuntur, tum quæ perpeti possunt. Ubi vero hæc significationem de se præbuerint, neque ipsa natura sponte dimittit, necessarias vias quasdam invenit, per quas vi impulsa citra damnum ea emittat. Remissa vero, artis peritis, quæ facienda sunt, indicat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Η τῆς ἰητρικῆς δύναμις, εὐπορίαι σύνεργοι, τεκμήρια σαφῆ.

ΕΠεὶ τῆς γε τέχνης τὴν δύναμιν, ὁκόταν
τινὰ τῶν τὰ ἄδηλα νοσεύντων ἀναςή-
σῃ, θαυμάζειν ἀξιώτερον, ἢ ὁκόταν [71] ἐγ-
χειρίσῃ τοῖς ἀδυνάτοις. Οὔκουν ἐν ἄλλῃ δη-
μιεργίῃ τῶν ἤδη εὑρημένων οὐδεμίη ἔνεςιν ου-
38 δὲν τοιῦτον· ἀλλ' αὐτέων [72] ὅσαι πυρὶ
δημιεργεῦνται, τούτου μὴ παρεόντος [73] ἀεργοί
39 γοί εἰσι· [74] μετὰ δὲ τῦ τούτου ἀφθῆναι,
ἐνεργοί. Καὶ ὅσαι καὶ τοῖσιν εὐεπανορθώτοι-
σι τοῖσι σώμασι δημιουργεῦνται, αἱ μὲν με-
τὰ ξύλων, αἱ δὲ μετὰ σκυτέων, αἱ δὲ γρα-
φῇ, χαλκῷ τε, καὶ σιδήρῳ, καὶ τοῖσι τού-
των ὁμοίοισιν αἱ πλεῖσαι. Τὰ δ' ἐκ τούτων,
καὶ μετὰ τούτων δημιουργεύμενα, καὶ εὐε-
πανόρθωτα, ὅμως οὐ τῷ τάχει μᾶλλον, ἢ
τῷ, ὡς δεῖ δημιουργέεται, οὐ δ' ὑπερβατῶς·
ἀλλ' ἢν ἀπῇ τι τῶν ὀργάνων, [75] ἐλινύει.
40 Καί τοι κἀκείναις τὸ βραδὺ πρὸς τὸ λυσι-
τελέςερον ἀσύμφορον, ἀλλ' ὅμως προτιμᾶ-
ται. Ἰητρικὴ δὲ, τῦτο μὲν τῶν ἐμπύων· [76]
τῦτο δὲ τὸ ἧπαρ, ἢ τοὺς νεφρούς· τῦτο δὲ
τῶν ξυμπάντων ἐν τῇ νηδύϊ νοσεύντων, [77]
41 ἀποςερουμένη τῇ δεινοψίῃ. Τὰ πάντα
πάντες ἱκανωτάτως ὁρῶσιν, [78] ὅμως ἄλ-
42 λας εὐπορίας συνεργοὺς ἐφεῦρε. Φωνῆς τε
γὰρ [79] λαμπρότητα, καὶ βραδύτητα, καὶ ῥεύ-
ματα, ἃ διαῤῥεῖν εἴωθεν ἑκάςοισι, δι' ὧν
ἔξοδοι δέδονται. Ὧν τὰ μὲν ὀδμῇσι· [80] τὰ
δὲ, χροίῃσι· τὰ δὲ, λεπτότητι, καὶ πα-
χύτητι διαςαθμωμένη τεκμαίρεται· ὧν τε
σημεῖα ταῦτα, ἅ τε πεπονθότων, ἅ τε
παθεῖν δυναμένων· ὅταν δὲ ταῦτα μηνύων-
43 ται, μὴ δ' αὐτὴ ἡ φύσις ἑκοῦσα ἀφίῃ,
ἀνάγκας [81] εὕρηκεν, ᾗσιν ἡ φύσις ἀζή-
μιος βιασθεῖσα μεθίησιν. Ἀνεθεῖσα δὲ
δηλοῖ τοῖσι τὰ τῆς τέχνης εἰδόσιν, ἃ
ποιητέα.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

71 ῥήσῃ legit idem ex MStis.

72 ὅσαι πυρὶ MSta. Regia.

73 ἀνεργοί Servin. & Manuscripta Regia legunt.

74 καὶ ὅσαι μετὰ τοῦ ὀφθῆναι ἀεργοὶ legunt MSta Reg. cum Vaticanis & Asulanis. τὸ ἐργοί alia pro ἄεργοι legunt, quæ lectio magis probatur, notante Foesio, & secuti sumus.

75 Hæc lectio germana est, etsi ἐλλινύειν legunt MSta. Regia, Vaticana & Ald. MSta. Eadem quoque Regia καίτοι εἰ κἀκείναις & Zving. λυσιτελέος quoque adscribunt quædam exemplaria pro λυσιτελέςερον notante Foesio: paulo infra post ὅμως, τὸ ταχὺ Heurn. ad Marginem.

76 τοῦτο δὲ, τῶν ἧπαρ Mercurial. ad Marginem scribit.

77 ἀποςερεομένη τῇ ὄψει ἰδεῖν, ἃ πάντα πάντες ἱκ. Zvinger. ad marginem; πάντως pro πάντες Serv. & Fevr. Calvus ad aliarum artium artifices istud retulit, quem secutus est Gorrœus. τὰ πάντα πάντως ἱκανωτάτως ὁρῶσα Heurnius ad marginem. τὰ πάντα πάντες Ionica est phrasis pro ἃ πάντες, idque ad id, quod omnibus est manifestum, retuli, monente Foesio, pluralitatem secutus.

78 ὁμῶ καὶ ἄλλας ex MStis. Codex Servini.

79 λαμπρότητι, καὶ βραδυτῆτι, καὶ ῥευμάτων Zving. ad Marginem, & Asulana exemplar. legunt.

80 τὰ δὲ, χρόνοι Idem & Ald. exempl.

81 εὑρήσει MSta. Regia & Heurnius. ἀνάγκας εὕρη, κενῇσιν ἡ φύσις ἀζήμιος μεθίησιν vitiose legunt Vaticana Exemplaria. Id quod animadvertit Foesius.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἀπὸ τῶν ἀποχωρημάτων τὰ σημεῖά τε καὶ τὰ βοηθήματα εὑρεθέντα εἶναι καὶ τὸν ἰητρὸν ἔργῳ ἥδιον ἢ λόγῳ ἐπιδείκνυσθαι.

Βιάζεται δὲ τοῦτο μὲν πῦρ τὸ σύντροφον φλέγμα διαχεῖν, σιτίων [82] δριμύτητι καὶ πομάτων· ὅπως τεκμαρῆται τι ὀφθὲν περὶ ἐκείνων, ὧν αὐτὴ ἐμηχανᾶτο [83] ὀφθῆναι· [84] τοῦτο δ' αὖ πνεῦμα ὃν κατήγορον, ὁδοῖσί τε προσάντεσι καὶ δρόμοις ἐκβιᾶται κατηγορέειν. Ἱδρῶτάς τε τούτοισι τοῖσι προειρημένοισιν ἄγουσα, ὑδάτων θερμῶν ἀποπνοίῃσι τεκμαίρεται. Ἔστι δὲ ἃ καὶ διὰ τῆς κύστιος διελθόντα, ἱκανώτερα τὴν νοῦσον δηλῶσαί ἐστιν, ἢ διὰ τῆς σαρκὸς ἐξιόντα. Ἐξεύρηκεν οὖν καὶ τοιαῦτα πόματα, καὶ βρώματα, ἃ τῶν θερμαινόντων θερμότερα γιγνόμενα, τήκεί τε ἐκεῖνα, καὶ διαῤῥεῖν ποιέει, ἃ οὐκ ἂν διεῤῥύη, μὴ τοῦτο παθόντα. Ἕτερα μὲν οὖν πρὸς ἑτέρων, καὶ ἄλλα δι' ἄλλων ἐστὶ τάτε [85] διϊόντα, τάτ' ἐξαγγέλλοντα. Ὥστ' οὐ θαυμάσιον, αὐτῶν [86] τάς 44
τε πίστιας χρονιωτέρας γίνεσθαι, τάς τ' ἐγχειρίσιας βραδυτέρας, οὕτω δι' ἀλλοτρίων ἑρμηνειῶν πρὸς τὴν θεραπεύουσαν σύνεσιν ἑρμηνευομένων. Ὅτι μὲν οὖν καὶ λόγους ἐν ἑωϋτῇ εὐπόρους εἰς τὰς ἐπικουρίας ἔχει ἡ ἰητρικὴ, καὶ [87] οὐκ εὐδιορθώτοισι δικαίως οὐκ ἂν ἐγχειρέοι τῇσι νούσοισιν, ἢ ἐγχειρευμένας, ἀναμαρτήτους ἂν παρέχῃ, οἵτε νῦν λεγόμενοι λόγοι δηλοῦσιν, αἵτε τῶν εἰδότων τὴν τέχνην ἐπιδείξιες, ἃς ἐκ τῶν ἔργων ἥδιον, ἢ ἐκ τῶν λόγων ἐπιδεικνύουσιν· οὐ τὸ λέγειν [88] καταμελετήσαντες, ἀλ- 45
λὰ τὴν πίστιν [89] τῷ πλήθει ἐξ ὧν ἂν ἴδωσιν οἰκειοτέρην ἡγεύμενοι, ἢ ἐξ ὧν ἀκούσωσι.

CAPUT XI.

Ab excrementis morborum signa & remedia inventa esse; & Medicum opere non verbo præstare.

COgit autem partim insitum nobis calorem, pituitam per ciborum ac potuum acrimoniam diffundere, ut aliquid visum indicet eorum, quæ ipsa conspici voluit: partim autem spiritum velut indicem, acclivibus viis & cursibus (morbum) prodere compellit. Quin etiam sudores prius commemoratis excitans calidorum humorum exhalationibus pervestigat. Sunt præterea, quæ per vesicam egressa magis morbum ostendere possunt, quam quæ per carnem exhalantur. Invenit igitur & tales potiones, itemque cibos, qui calidiores alias calefacientibus quum sint, illaque & eliquant, & profluere faciunt; quæ sane non profluxissent, si non hoc modo tractata fuissent. Alia itaque ad alia, & alia per alia sunt, tum quæ corpus pervadunt, tum quæ indicant. Ut nihil miri sit, ipsis serius fidem haberi, & medendi conatus tardiores esse, quum sic per alienas expositiones ad medendi scientiam erudiantur. Quod igitur & rationes in seipsa ad ferendum auxilium idoneas habeat medicina, & quod morbis, qui corrigi non possunt, jure merito manus non admoveat; aut si opem ferre molita est, inculpatam se præbeat: tum præsens oratio manifeste indicat, tum viri hujus artis periti, re ipsa lubentius, quam verbis demonstrant, qui non tam orationis dictioni student, quam quod vulgi fidem ex his, quæ vidit firmiorem, quam ex his, quæ audierit, sibi comparaturos existimant.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

82 δριμυτάτων legit Codex Servini ex MStis, & Mercurial. ad marginem δριμυτάτι.

83 τὸ ὀφθῆναι Servin.

84 τότε τοτ' ἂν πνεῦμα ὂν κατήγορον ὁδοῦσι Mercurial. ad Marginem, & pro ἱδρῶτάς τε legit ἰδόντας.

85 ἐξιόντα Mercurial. ad Marginem.

86 Vaticana exemplaria τὰς τ' ἀπίστιας legunt, quam lectionem secutus est Calv. sed πίστιας legi mavult Foesius cum reliquis interpretibus, & ad morborum cognitionem refert, alii ad fidem quam ægri Medico adhibent, quam lectionem amplexi sumus: Ibid, lin. 34. βραδυτέρας pro βραχυτέρας legisse videtur Cornarius, quam lectionem adnotavit Zvingerus & nos secuti sumus.

87 οὐκ εὐδιορθώτων curatu difficilium; superius vocavit ἄδηλα νοσήματα a cognitionis difficultate. Hosce igitur morbos si Medicus artificiosâ conjectura deprehendat esse incurabiles, cum certa desperatione, ut Celsus loquitur, prudenter eos non aggreditur, sed prognosticis relinquit. Quod 2. Aph. comment. 29. Galen. repetit. Prudentis Medici est, eum, qui servari non potest, non attingere, nec subire speciem ejus ut occisi, quem sors ipsius peremit. Cels. Lib. II. Cap. 9. At humanitatis & naturæ occultæ potentiæ memor Avicienna, etiam deploratis, ita volentibus adesse jubet, & simulatione saltem prodesse, vel convalituris, ut sit præter omnem spem, interdum evadant, naturæ motus adjuvetur: vel morituris, ne inhumanitatem Medico objiciant, sed voluntate ejus perspecta, mortem, quæ nulla humana ope effugi potuit, æquiore ferant animo. Ibid. ἢ ἐγχειρευμένοις Mercur. legit ex veteri Cod.

88 καταμελήσαντες Heurnius & Zving. ad Marginem, Imp. Samb. & Fevr. ex Codicibus legunt, hoc sensu, non quod orationis dictionem negligant. Tum vel maxime arti Medicæ sua dignitas constat, cum ad operis fidem, dictionis puritas aut oratio non inelegans accessit. Verum per οὐ τὸ λέγειν καταμελετήσαντες artis Medicæ peritos intelligit Hippocrates, quemadmodum suspicatur Foesius, qui non tam persuasoriam verborum eloquentiam affectant, quam ut bene medendo, & bene curando, ipsisque artis operibus suam scientiam probent.

89 τὴν ἀληθῆ Mercurial. in margine ex Vet. Cod. pro τῷ πλήθει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΗΣ ΙΗΤΡΙΚΗΣ.

HIPPOCRATIS DE VETERI MEDICNA LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι

Περὶ ἰητρικῆς ἀρχαιότητος, εὑρέσεως, ἀσφαλείης καὶ ἐξοχῆς· περὶ τροφῆς τρόπου, γενικῶς τε, καὶ εἰδικῶς, εἶτα κατ' εἶδος περὶ ῥοφήματος, καὶ πότου, ἄρτου καὶ οἴνου, περὶ ποιότητων πρώτων, καὶ δευτέρων, καὶ τελευταῖον περὶ ῥευμάτων, χυμῶν, φυσῶν ὀλίγα.

ARGUMENTUM LIBRI.

De artis Medicæ antiquitate, inventione, certitudine, ac præstantia; de victus ratione quædam in genere, tum in specie de sorbitione, potu, pane, ac vino, de qualitatibus primis, ac secundis, ac postremo, de fluxionibus, humoribus, flatibus nonnulla.

Basil. Lat. IV. 18. pag. 10. — Foesius Sect. 1. 9. 8. — Basil. Græc. 19. pag. 4.

CAPUT I.

Medicinam existere principiorum hypothesis, artis opifices, inventa, observationes, usus communis, & affectiones comprobant.

QUICUNQUE de medicina dicere aut scribere aggressi, dicendi scopum sibi ipsis, ac fundamentum supposuerunt, calidum aut frigidum, aut humidum, aut siccum, aut aliquid quodcunque voluerint, rem in compendium contrahentes, principium caussæ, tum morborum, tum mortis hominibus omnibus idem, unum aut duo proponentes: hi in mul-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὴν ἰητρικὴν ὑπάρχειν, ἡ τῶν ἀρχῶν ὑπόθεσις, οἱ τῆς τέχνης δημιουργοί, εὑρήματα, τηρήσεις, ἡ κοινὴ χρεία, καὶ τὰ πάθη συνδοκιμάζει.

ΟΚΟΣΟΙ " ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν, ὑπόθεσιν σφίσιν αὐτέοισιν ὑποθέμενοι τῷ λόγῳ, θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ἄλλ' ὅ, τι ἂν ἐθέλωσιν, [1] ἐς βραχὺ ἄγοντες, τὴν ἀρχὴν τῆς αἰτίης τοῖσιν ἀνθρώποισι τῶν νούσων τε καὶ τοῦ θανάτου, καὶ πᾶσι τὴν αὐτὴν, ἓν ἢ δύο προθέμενοι, ἐν πολλοῖσι μὲν

VARIÆ LECTIONES.

In libro præcedenti fuse egit Hippocrates adversus imperitos & plebejos, qui artem calumniando ejus existentiam esse negabant: in hoc vero contra novos Jatrosophistas (Gorgiæ Leontini & Poli discipulos, quemadmodum suspicatur Turnebus) disputat, eamque defendit. Hi enim novam methodum hypothesibus falsis refertam introducendo conabantur jacta Medicinæ fundamenta ex toto destruere; id quod antiquorum inventis præprimis adversabatur. Commentarius iste profundæ eruditionis est, & tanquam totius Medicinæ fundamentum considerandus; namque in eo inconcussæ veritatis problema ab Hipp. proponitur: quod primæ qualitates v. g. frigidum, calidum, siccum & humidum in nostra corpora non agant, morbosque producant; sed secundis qualitatibus, acido, amaro, dulci, & salso id adscribendum esse, quæ antecedentes concomitantur. Hunc librum Hippocratis esse fœtum agnoscit doctissimus Boerhaave: vid. ejus orationem de commendando studio Hipp. pag. m. 25. Non desunt tamen, qui jure hunc librum Hippocratis genuinum fœtum esse negent, cum absurda plurima in iis contineantur, & multum primis qualitatibus detrahatur, quas scimus non modo Hippocratem maximi fecisse, verum etiam quicquid de his scripsit Aristoteles (ut commemorat Galenus) ab eo accepisse, & inter vere spurios collocent; quanquam doctrinæ antiquæ vestigia nonnulla habeant, ac quandoque Galenus aliqua ex his accepisse videatur, ut fortasse non male censuerint, qui Auctorem fecerunt Dexippum Coum Hipp. discipulum; cujus non semel meminit Galenus: ita Mercurial. in Censura Libror. Hipp. pag. m. 15. lin. 24. Hunc librum de Prisca Medicina Erotianus tertium εἰς τὸν περὶ τέχνης τεινόντων λόγων recenset.

1 ἐν βραχεῖ quædam exemplar. Mercurial. Heurn. & Zvinger. legunt. Infra vero Μᾶλλον δὲ ἄξιον μέμφεσθαι ἢ τοὺς ἀμφὶ τέχνης ὡς οὐκ ἐούσης διαλεγομένους, id est: dignius autem est animadversione, quam hic qui artem non esse disputant. legendum esse testatur viri cujusdam docti marginalis correctio in meo Hippocrate.

μὲν, καὶ οἷσι λέγουσι, καταφανέες εἰσὶν
ἁμαρτάνοντες. Μᾶλλον δὲ ἄξιον μέμψασθαι
[2] ἀμφὶ τέχνης ἐούσης, ᾗ χρέωνταί τε 2
πάντες ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι, καὶ τιμῶσι μά-
λιστα τοὺς ἀγαθοὺς χειροτέχνας. Εἰσὶ δὲ
δημιουργοὶ, οἱ μὲν φλαῦροι, οἱ δὲ πολὺ
διαφέροντες· ὅπερ, εἰ μὴ ἦν [3] ἰητρικὴ
ὅλως, [4] μηδ᾽ ἐν αὐτῇ ἔσκεπτο, μηδ᾽ εὕ- 3
ρητο μηδὲν, οὐκ ἂν ἦν· [5] ἀλλὰ πάντες ἂν
ὁμοίως αὐτῆς ἄπειροί τε, καὶ ἀνεπιστήμο-
νες ἦσαν, καὶ τύχῃ πάντα τὰ τῶν καμνόν-
των [6] διοικεῖτο. Νῦν δ᾽ οὐχ οὕτως ἔχει,
ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνέων πασέων
οἱ δημιουργοὶ πολλὸν ἀλλήλων διαφέρουσι,
καὶ κατὰ χεῖρα, καὶ κατὰ γνώμην· οὕτω δὴ
καὶ ἐπὶ ἰητρικῆς. Διὸ οὐκ ἠξίουν ἔγωγε [7]
κενῆς αὐτέην ὑποθέσιος δεῖσθαι, ὥσπερ τὰ
ἀφανέα τε, καὶ ἀπορεόμενα· περὶ ὧν ἀνάγ-
κη, ἤν τις [8] ἐπιχειροίη λέγειν, ὑποθέσει
χρῆσθαι. Ὃ περὶ τῶν μετεώρων, ἢ τῶν
ὑπὸ γῆν εἰ λέγοι τις, καὶ γινώσκοι ὡς
ἔχει, οὔτ᾽ ἂν αὐτῷ τῷ λέγοντι, οὔτε τοῖς ἀκού-
ουσι δῆλα ἂν εἴη, εἴτε ἀληθέα ἐστὶν, εἴτε
μή. Οὐ γάρ ἐστι πρὸς ὅ, τι χρὴ [9] ἐπανε-
νέγκαντα εἰδέναι τὸ σαφές. Ἰητρικῇ δὲ
πάντα πάλαι ὑπάρχει, καὶ ἀρχὴ καὶ ὁδὸς
εὑρημένη, καθ᾽ ἣν καὶ τὰ εὑρημένα πολλά
τε καὶ καλῶς ἔχοντα εὕρηται, ἐν πολλῷ
χρόνῳ· καὶ τὰ λοιπὰ εὑρεθήσεται, ἤν τις
ἱκανός τε ὢν, καὶ τὰ εὑρημένα εἰδὼς, ἐκ
τούτων ὁρμώμενος ζητέῃ. Ὅστις δὲ ταῦτα
[10] ἀποβαλὼν καὶ ἀποδοκιμάσας πάντα, ἑτέ-
ρῃ ὁδῷ, καὶ ἑτέρῳ σχήματι [11] ἐπιχειρέει
ζητέειν, καὶ [12] φήσει τι εὑρηκέναι, 4
ἐξηπάτηται, καὶ ἐξαπατᾶται. Ἀδύνατον γάρ.
Δι᾽ ἃς δὲ ἀνάγκας ἀδύνατον, ἐγὼ πειράσο-
μαι ἐπιδεῖξαι, λέγων καὶ δεικνὺς, τὴν τέχ-
νην [13] ὅ, τι ἐστίν. Ἐκ δὲ τούτου κατα-
φανὲς ἔσται ἀδύνατα ἐόντα ἄλλως πως εὑ-
ρίσκεσθαι. Μάλιστα δέ μοι δοκέει περὶ ταύ-
της δεῖν λέγοντα τῆς τέχνης, γνωστὰ λέγειν
τοῖσιν δημότῃσιν. Οὐ γὰρ περὶ ἄλλου τι-
νὸς, οὔτε ζητέειν προσήκει, οὔτε λέγειν,
ἢ περὶ τῶν παθημάτων, ὧν αὐτοὶ οὗτοι νοσέ-
ουσιν. Αὐτοὺς μὲν οὖν τὰ σφέων αὐτῶν πα-
θήματα καταμαθεῖν, ὥστε γίνεται καὶ
παύεται, καὶ δι᾽ οἵας προφάσιας αὔξεταί τε
καὶ φθίνει, ἰδιώτας ἐόντας, οὐ ῥηΐδιον·
ὑπ᾽ ἄλλου δ᾽ εὑρημένα καὶ λεγόμενα, εὐ-
πετές. Οὐδὲν [14] γὰρ ἕτερον ἀναμιμνήσκε- 5
ται ἕκαστος, ἀκούων τῶν [15] ἑαυτῷ ξυμβαι-

tis quidem quæ dicunt, manifesto erraſſe deprehendantur. Juſtior autem querela eſt de arte præſenti, qua omnes in maximis utuntur, & bonos artifices maxime colunt. Sunt autem opifices alii viles, alii longe præſtantes: quod ſane, ſi non eſſet omnino medicinæ ars, neque in ipſa obſervationes eſſent, neque quicquam inventorum, non utique extaret: ſed omnes æqualiter ejus ignari & inexperti eſſent, & per fortunam omnes ægrotorum res gubernarentur. Nunc vero res non ſic ſe habet, ſed quemadmodum aliarum omnium artium opifices multum inter ſe differunt, tum manu, tum mente; ſic etiam in medicina. Quapropter non cenſeo ego ipſam inani fundamento indigere, velut obſcura & dubia; de quibus ſi quis dicere conetur, eum neceſſe eſt fundamento uti. Velut ſi quis de ſublimibus in aere rebus, aut de ſubterraneis dicat, & quomodo habeant, ſciat; tamen neque dicenti, neque audientibus manifeſtum ſatis fuerit, verane ſint, an ſecus. Neque enim eſt ad quod quis ſe conferat, cuique innitatur, ut veritatem cognoſcat. Medicina autem jam ab antiquo exiſtit, & principium & via inventa, per quam inventa, & multa & probe habentia comperta ſunt, per multum adeo tempus & reliqua deinceps invenientur, ſi quis idoneus ſit, & jam inventorum gnarus, ex his ad perquirendum procedat. Quicunque vero his rejectis, ac omnibus reprobatis, alia via aliaque forma inquirere conatur, & quid inveniſſe gloriatur, falſus eſt & fallitur. Impoſſibile enim id eſt. Verum ob quas neceſſitates impoſſibile ſit, ego demonſtrare conabor, docens ac demonſtrans artem exſiſtere, ex hoc autem palam fiet, impoſſibile eſſe aliquo alio modo inveniri. Videtur autem mihi maxime, de hac arte dicturum oportere vulgo ac plebeis hominibus nota dicere. Neque enim de alio quopiam, neque quærere, neque dicere convenit, quam de affectionibus ex quibus illi ipſi ægrotant. Ipſos quidem igitur ſuas ipſorum affectiones condiſcere, quomodo fiunt ac deſinunt, & quibus occaſionibus augeſcunt, ac deficiunt, quum idiotæ ſint, non eſt facile: verum ab alio inventas ac proditas, proclive. Nihil enim aliud quisque recordatur, quam quæ ſibiipſi accidiſſe audit Si quis autem idiotarum ſenten-

ten-

Variæ Lectiones.

2 ἀντὶ τέχνης legunt quædam MSta Regia.
3 ἰητρικὴ ὅλως ἢ μηδὲν legit Codex Servin.
4 μηδὲν αὐτῇ ἔσκεπτο, καὶ μηδὲν αὐτῇ εὕρητο legunt MSta Reg. & ἀνεπίσκεπτοι; pro ἀνεπιστήμονες habent, quam lectionem Heurn. & Zvinger. adnotant.
5 ἀλλὰ πάντες ὁμοίως ἂν Mercurialis ad marginem, & Heurn.
6 διῳκεῖτο Iidem.
7 κενῆς legit Cod. Servin. ex Manuſcriptis.
8 ἐπιχειρέῃ Idem legit, forte ἐπιχειρέῃ quam lectionem margini adſcribit Zvinger. & Heurn.
9 ἐπανέγκαντα ex MStis Servin.
10 ἀπολαβὼν Imp. Samb. & Fevr. ex MStis.
11 ἐπιχειρέῃ ζητέειν legit ex MStis Cod. Servini.
12 φυσᾷ ex MStis Idem. φήσει τι fere exemplaria omnia, φήσει τι vel φησί τι legi mavult Foeſius.
13 ὅτι ἐστὶν legit Codex Servin.
14 οὐδέτερον pro ἕτερον legiſſe videntur Calvus & Cornar. Verum Foeſ. priorem lectionem magis probat.
15 ἑωυτῷ Codex Fevr. legit.

tentia destituetur, & audientes non afficiet ille etiam veritatis compos non fiet, & propterea neque fundamento, neque scopo opus habet.

CAPUT II.

Inventa alimenta naturæ ac affectui idonea; Medicinam existere ac necessariam esse declarant.

ETenim ars medica, neque inventa ab initio fuisset, neque quæsita. Nihil enim ea opus erat ægrotis hominibus, si eadem diæta uterentur, & assumerent, quæ sani edunt, ac bibunt, imo etiam alterius cujusdam diætæ usus eis profuisset, si non alia fuissent his meliora. Nunc autem ipsa necessitas homines coegit Medicinam inquirere, ac invenire. Quoniam ægrotis eadem in cibo assumentibus, quæ sani solent, non fuit utile, velut neque nunc utile existit. Ut autem ego opinor, neque ipsa sanorum diæta, ac alimonia, qua nunc utuntur, inventa fuisset, si suffecisset homini idem cibus ac potus, qui bovi ac equo, & omnibus aliis præter hominem, veluti sunt ex terra nascentia, fructusque ac herbæ & fœnum. Ex his enim nutriuntur, & augescunt, & illæsi degunt, non indigentes alia diæta. Quanquam ego sane ab initio etiam hominem tali victu usum esse putem. Quæ vero nunc inventa sunt edulia, multa arte excogitata, & multo tempore producta esse mihi videntur, quum multa & gravia ex robusto ac ferino victu homines paterentur, qui intemperatus, & magnas vires habens ingerebatur, qualia sane etiam nunc ex ipso paterentur, doloribus vehementibus, & morbis obnoxii, & brevi etiam morti. Verisimile est autem hæc mala tunc minus perpessos ipsos fuisse, propter consuetudinem: quamvis tunc quidem graviter laborarint, & plurimos quidem imbecilliore natura præditos interiisse: eos vero qui viribus præstarent, diutius exstitisse: non secus ac hoc tempore, quidam ex valentibus cibariis facile, alii non nisi cum multis doloribus & molestiis vindicantur. Ob hanc itaque necessitatem etiam

νόντων. Εἰ δέ τις τῆς τῶν ἰδιωτέων γνώμης ἀποτεύξεται, καὶ μὴ διαθήσει τοὺς ἀκούοντας, οὗτος τοῦ ἐόντος ἀποτεύξεται. Καὶ διὰ ταῦτα οὖν οὐδὲν δεῖται ὑποθέσιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τὰ διαιτήματα εὑρημένα τῇ φύσει, καὶ τῇ διαθέσει ἁρμοζόμενα· τὴν ἰητρικὴν ὑπάρχειν καὶ τὴν ἀναγκαίαν εἶναι καταφαίνονται.

ΤΗν γὰρ ἀρχὴν οὔτ' ἂν εὑρέθη τέχνη ἡ
ἰητρικὴ, οὔτ' ἂν ἐζητήθη· οὐδὲν γὰρ
αὐτῆς ἔδει τοῖσι κάμνουσι τῶν ἀνθρώπων,
τὰ αὐτὰ διαιτωμένοισί τε καὶ προσφερομένοισιν, [16] ἅπερ ὑγιαίνοντες ἐσθίουσι καὶ πί- 20
6 νουσι·" καὶ [17] κατ' ἄλλα διαιτωμένοις ξυνέφερε, εἰ μὴ ἦν ἕτερα βελτίω. Νῦν δ' αὐτὴ ἡ ἀνάγκη ἰητρικὴν ἐποίησε ζητεῖσθαί τε καὶ εὑρεθῆναι ἀνθρώποισιν, ὅτι τοῖσι κάμνουσιν τ' αὐτὰ προσφερομένοισιν, ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες, οὐ ξυνέφερεν· ὡς οὐδὲ νῦν ξυμφέρει. Ἔτι δ' ἄνωθεν ἔγωγε ἀξιῶ, οὐδ' ἂν τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιτάν τε καὶ τροφὴν, ᾗ νῦν χρέονται, εὑρεθῆναι· εἰ ἐξήρκει τῷ ἀνθρώπῳ, ταὐτὰ ἐσθίοντι, καὶ πίνοντι, βοΐτε καὶ ἵππῳ, καὶ πᾶσιν ἐκτὸς ἀνθρώπου· οἷον τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα, καρπούς 25
7 τε, καὶ ὕλην, καὶ χόρτον." [19] Οἱ ἀπὸ τουτέων τε καὶ τρέφονται, καὶ αὔξονται, καὶ ἄπονοι διάγουσιν, οὐδὲν προσδεόμενοι ἄλλης διαίτης. [20] Καί τοι τὴν ἀρχὴν ἔγωγε ἀξιῶ, καὶ τὸν ἄνθρωπον τοιαύτῃ τροφῇ κεχρῆσθαι. Τὰ δέ γε νῦν διαιτήματα εὑρημένα τετεχνημένα ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγενῆσθαί μοι δοκέει. Ὡς γὰρ ἔπασχον πολλά τε καὶ δεινὰ ἀπὸ ἰσχυρῆς τε καὶ θηριώδεος διαίτης σώματα, καὶ ἄκρητα, καὶ μεγάλας δυνάμεις ἔχοντα ἐσφερόμεναι, οἷά περ ἂν καὶ νῦν ὑπ' αὐτέων πάσχοιεν, πόνοισί τε ἰσχυροῖσι καὶ νού- 30
σοισι περιπίπτοντες, καὶ διὰ τάχεος θανάτοισιν. Ἧσσον μὲν οὖν ταῦτα τότε εἰκὸς ἦν πάσχειν, διὰ τὴν συνήθειαν· [21] ἰσχυρῶς δὲ καὶ τότε, καὶ τοὺς μὲν πλείστους τε καὶ ἀσθενεστέρην φύσιν ἔχοντας, ἀπόλλυσθαι εἰκός· τοὺς δὲ τουτέων ὑπερέχοντας, πλείω χρόνον ἀντέχειν. Ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλ-

VARIÆ LECTIONES.

16 ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες ἄλλα καὶ ἐσθίουσί τε καὶ πίνουσι. Cod. Servini.

17 Hanc lectionem sequitur Foesius. MSta Reg. & Zving. sic legunt. εἰ μὴ κατ' ἄλλα διαιτωμένοις ξυνέφερε, καὶ μὴ ἦν ἕτερα τουτέων βελτίω. vitiose Ald. διαιτέονται, & καὶ εἰ μὴ. καὶ τ' ἀλλ' ἃ διαιτέονται ξυνέφερεν legit Codex Servini.

18 ἕτερα τουτέων βελτίω Imp. Sambuci.

19 Sic legunt omnia exemplaria. οἱ ἀπὸ τουτέων quædam MSta, quam lectionem adnotavit Heurnius, & Zvinger ad marginem. ἀπὸ τουτέων Asulana. exemplar. Cornar. & Gorræus ἀπὸ τουτέων γὰρ. & οἱ ἀπὸ τουτέων τρέφονται ex Manuscriptis legit Codex Servini.

20 καὶ τοι τὴν ἀρχὴν ἔγωγε ἀξιῶ, καὶ τὸν ἄνθρωπον τοιαύτῃ τροφῇ κεχρῆσθαι: hæc deesse in veteri Codice scribit Fevreus. ibidem χρασμένα habet Mercur. pro τετεχνημένα.

21 ἰσχυρὰ legendum esse autumat Mercurialis, ut βρώματα subintelligatur, ut hæc sit sententia: Quamquam etiam tunc consentaneum est valida quamplurimos, & debiliore natura præditos perdidisse: nam paullo supra dixerat edulia illa propter consuetudinem antiquitus non nocuisse, & paullo infra sic quoque ait, ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ μετὰ πολλῶν πόνων τε καὶ κακῶν.

ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ, μετὰ πολλῶν πόνων τὲ καὶ κακῶν. Διὰ δὴ ταύτην τὴν χρείην, καὶ αὐτοί μοι δοκέουσι ζητῆσαι τροφὴν ἁρμόζουσαν τῇ φύσει, καὶ εὑρεῖν ταύτην, ᾗ νῦν χρώμεθα. Ἐκ μὲν οὖν τῶν πυρῶν βρέξαντες καὶ πτίσαντες πάντα, καὶ καταλέσαντες, καὶ διασήσαντες, καὶ [22] φορύξαντες, καὶ ὀπτήσαντες, ἀποτέλεσαν ἄρτον. 8 *Ἐκ δέ γε τῶν κριθέων μάζαν, ἄλλα τε συχνὰ, περὶ ταύτην πρηγματευσάμενοι, ἥψησάν τε, καὶ ὤπτησαν, καὶ ἔμιξαν, καὶ ἐκέρασαν ἰσχυρά τέ, καὶ ἄκρητα τοῖσιν ἀσθενεστέροις.* 9 *Πλάσσοντες πάντα πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν τε, καὶ δύναμιν. Ἡγεύμενοι, [23] ὅσα μὲν ἰσχυρότερα ᾖ, οὐ δυνήσεται κρατέειν ἡ φύσις, ἢν ἐσβάληται. Ἀπὸ τούτων δ᾽ αὐτῶν, πόνους τὲ καὶ νόσους, καὶ θανάτους ἔσεσθαι. Ὅσων δ᾽ ἂν δύνηται ἐπικρατέειν, ἀπὸ τουτέων τροφήν τε, καὶ αὔξησιν, καὶ ὑγιείην. Τῷ δ᾽ εὑρήματι, τί ἂν οὖν ὄνομα δικαιότερον ἄν τις, [24] προσῆκον μᾶλλον θεῖτο, ἢ ἰητρικήν; ὅτι εὕρηται ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνθρώπου ὑγιείῃ τὲ, καὶ τροφῇ, καὶ [25] σωτηρίῃ, ἄλλαγμα κείνης τῆς διαίτης, ἐξ ἧς οἱ πόνοι καὶ νοῦσοι γίνονται.* 10

illi mihi videntur quæsivisse victum naturæ convenientem, & invenisse hunc, quo nunc utimur. Ex tritico igitur macerato, & a cortice purgato, molitoque ac cribrato, & subacto ac assato, panem fecerunt. Ex hordeo vero mazam, aliaque multa ex hoc excogitantes, coxerunt, & assarunt, & miscuerunt, fortiaque & intemperata debilioribus temperarunt, effingentes omnia juxta hominis naturam ac vires, quæ quidem fortiora essent, ab ipsa natura non posse superari, si ingesta essent, existimantes: ab his ipsis quoque dolores, & morbos ac mortes oriri judicantes: contra ab his, quæ natura domare posset, alimentum & augmentum & sanitatem. Porro invento huic quod nam justius, aut magis conveniens nomen quis imposuerit quam Medicinæ? quandoquidem ad hominis sanitatem alimentumque ac salutem inventa est permutatio illius victus, ex quo dolores & morbi fiunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς διαίτης τῶν ὑγιαινόντων τὲ καὶ καμνόντων· τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἀσθενέος· τῆς ἁδρᾶς, καὶ λεπτῆς, καὶ ἀκριβέος· τῆς ξηρῆς καὶ ῥοφητῆς ὡς τῶν ῥοφημάτων, καὶ πομάτων εὑρήματος, καὶ τῆς χρείας· ὅθεν ἡ ἰητρικὴ τέχνη, καὶ ὁ ταύτης χειροτέχνης, καὶ ἰητρός.

CAPUT III.

De victu sanorum, & ægrorum; robusti, ac imbecillis; pleni, tenuis, & exquisiti; aridi & liquidi ut sorbitionum & potionum inventione, & usu; unde Medica ars, ejusque artifex, & Medicus.

ΕἸ δὲ μὴ τέχνη αὕτη νομίζεται εἶναι, οὐκ ἀπεικός. Ἧς γὰρ μηδείς ἐστιν ἰδιώτης, ἀλλὰ πάντες ἐπιστήμονες διὰ τὴν χρῆσίν τε, καὶ ἀνάγκην, οὐ προσήκει ταύτης οὐδένα τεχνίτην καλέεσθαι. Ἐπεὶ τό γε εὕρημα, καὶ μέγα, καὶ πολλῆς τέχνης τὲ καὶ σκέψιος. Ἔτι γοῦν καὶ νῦν οἱ τῶν γυμνασίων τε καὶ [26] ἀνακτήσιων ἐπιμελούμενοι, ἀεί τι προσεξευρίσκουσι κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ζητέοντες, ὅ, τι ἔδων τὲ καὶ πίνων, ἐπι- 11
6 *κρατήσει τε αὐτέων μάλιστα, καὶ ἰσχυρότερος ἑωϋτοῦ ἔσται. Σκεψώμεθα γοῦν, καὶ τὴν ὁμολογουμένως ἰητρικὴν, τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας εὑρημένην, [27] εἰ καὶ οὔνομα καὶ τεχνίτας ἔχει; [28] καὶ κρατεῖν καὶ αὐτὴ τῶν αὐτέων ἐθέλοι, καὶ ὁπόθέν ποτε ἦρκται. Ἐμοὶ μὲν γὰρ, ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, οὐδ᾽ ἂν*

Si vero ars ipsa esse non putatur, nihil absurdi est. Nam cujus nemo ignarus est, sed scientes omnes, ob usum & necessitatem, ejus non convenit aliquem artificem appellari. Atqui inventum ipsum & magnum & multæ artis, ac considerationis existit. Quin etiam in hunc usque diem exercitiorum, & reparandarum virium curam gerentes, semper aliquid amplius adinveniunt, juxta eandem viam investigantes, quod quis edens, ac bibens maxime superet ac seipso fortior evadat. Consideremus itaque & confessam ab omnibus medicinam, eam videlicet, quæ propter ægros inventa est, num & nomen & artifices habeat, & ipsa dominari ipsis velit, & unde nam initium traxerit. Mihi equidem, velut in principio dixi,

VARIÆ LECTIONES.

22 *φρύξαντες* legunt exemplaria MSta Reg. & Vaticana & Aldina. Zving. & Heurn. Unde etiam *ἀναφορύσσειν* & *ἀναφορύξαι* crebro legitur apud Hipp. Hesychio *φορύξαντες συγχέαντες* exponitur, & *φορύξαι συγχέαι, φυρᾶσαι* & *φορύνει, φυρᾷ, συγχεῖ φυράσαντες* ex MStis. legit Cod. Servini.

23 *ὅτι ὅσα μὲν ἂν* Zvinger. & Heurn. & Merc. ad marginem.

24 *καὶ προσῆκον μᾶλλον θεῖτο* Zving. & Heurn. & Mercur. ad Marginem.

25 *σωτηρίης* vitiose legitur in quibusdam MStis. Regiis pro *σωτηρίῃ*.

26 *ἀνακτίων* vel *ἀγωνίων* ex MStis legit Cod. Servini.

27 *ἢ* Zvinger. & Heurn. ad marginem. *εἰ καὶ οὔνομα* Id non legi in veteribus MStis asserit Codex Servini.

28 *εἰ* Zvinger. & Heurn. ad Marginem adscribunt.

dixi, nemo ne quæsivisse quidem medicinam videtur, si idem victus, & ægrotis, & sanis convenisset. Itaque in hunc usque diem hi, qui medicina non utuntur barbari, ac græcis confines, eodem modo quo sani victitant ad voluptatem, & a nulla re quam concupiscunt, abstinent, neque quicquam devitant. Cæterum qui medicinam quæsiverunt, ac invenerunt, eandem cum illis, de quibus superiori sermone dictum est, sententiam habuerunt, & primum quidem ex his ipsis cibis copiam detraxerunt, & pro multis paucos statuerunt. Quum vero ipsis aliquando hoc ad aliquos ægros sufficeret, palamque fieret, quod prodesset, non tamen omnibus, sed essent quidam ita habentes, ut neque modicos cibos superare possent, imbecilliore sane quopiam tales indigere illis visi sunt, sorbitionesque invenerunt, pauca ex fortibus multa aqua permiscentes, & robur ipsum temperatura, ac coctura detrahentes. Quod si qui neque sorbitiones superare possent, iis detraxerunt etiam ipsas, & ad potiones pervenerunt, observaruntque, ut & hæ tum usu, tum copia moderate haberent, & neque plures quam oportet, neque meraciores, & intemperatiores, neque defectuosiores offerentes. Probe autem nosse oportet, quibus sorbitiones in morbis non conducunt. Nam statim ubi hoc fecerint exacerbantur ipsis febres ac dolores, & manifestum fit, quod assumptum morbo quidem alimentum ac incrementum præbet; corpori vero tabes & infirmitas existit. Quicunque vero homines in hac affectione existentes siccum cibum assumunt, aut mazam, aut panem, etiamsi valde modicum, decuplo magis & manifestius læduntur, quam si sorbitione usi essent ob nullam aliam caussam quam fortitudinem edulii ad affectionem, in quo sorbere conducit, edere autem non. Sin plura comederit, plus utique lædetur: si vero pauca, dolebit tamen omnino. Omnes itaque doloris caussæ ad idem reducuntur, nimirum fortissima edulia maxime & manifestissime hominem lædere, sive sanus sit, sive ægrotus. Quid igitur aliud cogitasse videri queat hic appellatus medicus, & confessus artifex, qui ægrorum diætam ac victum adinvenit, quam ille, qui ab initio omnibus hominibus victum, quo nunc utimur, ex agresti illo ac ferino reperit ac subornavit: Mihi equidem videtur idem modus, & unum quod-

ζητῆσαι δοκέη ἰητρικὴν 29 οὐδεὶς, εἰ ταυτὰ
διαιτήματα τοῖσί τε κάμνουσιν, καὶ τοῖσιν
ὑγιαίνουσιν ἥρμοζεν. "Ετι γοῦν καὶ νῦν,
12 ὅσοι ἰητρικῇ μὴ χρέονται, οἵτε βάρβαροι
καὶ τῶν ἑλλήνων 30 ὅμοροι, τὸν αὐτὸν τρό-
πον ὅνπερ ὑγιαίνοντες, διαιτέονται, πρὸς ἡδο-
νὴν· καὶ ὅτ' ἂν ἀπόσχοιντο οὐδενὸς ὧν ἐπι-
θυμέουσιν, οὐδὲ ϛείλαιντο. Οἱ δὲ ζητήσαν-
τές τε, καὶ εὑρόντες ἰητρικὴν, τὴν αὐτέην κεί-
νοισι διάνοιαν ἔχοντες, περὶ ὧν μοι ὁ πρότερος
λόγος εἴρηται, πρῶτον μὲν οἶμαι, ὑφεῖλον
τοῦ πλήθεος τῶν σιτίων αὐτέων τουτέων, καὶ
ἀντὶ πλεόνων ὀλίγα ἐποίησαν. Ἐπεὶ δ' αὐ-
τέοισι τοῦτό ἐϛι μὲν ὅτε πρός τινας τῶν
καμνόντων ἤρκεσε, καὶ φανερὸν ἐγένετο
ὠφελῆσαι, οὐ μέντοι πᾶσί γε, ἀλλ' ἦσάν
τινες οὕτως ἔχοντες, ὡς μηδ' ὀλίγων σιτίων
δύνασθαι ἐπικρατέειν, ἀσθενεϛέρου δή τινος
ἐδόκεον οἱ τοιοῦτοι δεῖσθαι, εὗρον ῥοφήμα-
τα, μίξαντες ὀλίγα τῶν ἰσχυρῶν πολλῷ τῷ
ὕδατι, καὶ ἀφαιρεόμενοι τὸ ἰσχυρὸν τῇ κρά-
σει τε καὶ ἑψήσει. Ὁκόσοι δὲ μηδὲ τῶν ῥο-
φημάτων ἐδύναντο 31 ὑποκρατέειν, ἀφεῖλον
13 καὶ ταῦτα, καὶ ἀφίκοντο ἐς πόματα, καὶ
ταῦτα τῇσί τε 32 χρήσεσι, καὶ τῷ πλήθει
διαφυλάσσοντες ὡς μετρίως ἔχῃ, μήτε
πλείω τῶν δεόντων, μήτε ἀκρητέϛερα προσ-
φερόμενοι, μήτ' ἐνδεέϛερα. Εὖ δὲ χρὴ εἰ-
δέναι τοῦτο, οἷσι τὰ ῥοφήματα ἐν τῇσι νού-
σοισιν οὐ ξυμφέρει, ἀλλ' ἄντικρυς, ὅταν τοῦ-
το ποιήσωσι, παροξύνονται σφίσιν οἵ, τε πυ-
ρετοὶ, καὶ τὰ ἀλγήματα. Καὶ δῆλον τὸ
προσενεχθὲν, τῇ μὲν νούσῳ τροφή τε καὶ
αὔξησις γενόμενον· τῷ δὲ σώματι φθίσις τε
καὶ ἀῤῥωϛίη. Ὁκόσοι δ' ἂν τῶν ἀνθρώπων,
ἐν ταύτῃ τῇ διαθέσει ἐόντες, προσενέγκων-
ται ξηρὸν σιτίον, ἢ μάζαν, ἢ ἄρτον, καὶ
ἢν πάνυ σμικρὸν, δεκαπλασίως ἂν μᾶλλον,
καὶ ἐπιφανέϛερον κακωθεῖεν, ἢ ῥοφέοντες,
δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ βρώμα-
τος πρὸς τὴν διάθεσιν· καὶ ᾧ γε ῥοφεῖν συμ-
φέρει, ἐσθίειν δ' οὔ. Εἰ γὰρ πλείω φά-
γοι, πολὺ ἂν ἔτι κακωθείη, καὶ εἰ ὀλίγα,
πονήσειεν ἄν. Πάντα δὴ τὰ αἴτια τοῦ πόνου,
14 33 εἰς τὸ αὐτὸ ἄγεται, 34 τὰ ἰσχυρότατα
μάλιϛά γε, καὶ ἐπιφανέϛατα λυμαίνεσθαι
τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ὑγιέα ἐόντα, καὶ τὸν
νοσέοντα. Τί οὖν φαίνεται ἑτεροῖον διανοη-
θεὶς, ὁ καλεύμενος ἰητρὸς, καὶ ὁμολογημέ-
νως χειροτέχνης, ὃς ἐξεῦρε τὴν ἀμφὶ τοὺς
κάμνοντας, δίαιτάν τε, καὶ τροφὴν, ἢ κεῖνος
ὁ ἀπ' ἀρχῆς τοῖσι πᾶσιν ἀνθρώποισι τρο-
φὴν, ᾗ νῦν χρεόμεθα, ἐξ ἐκείνης τῆς ἀγρίης,
καὶ

Variæ Lectiones.

29 οὐδ' εἰ ταυτὰ διαιτήματα Cod. Fevr. & Imp. Samb.

30 ὅμοιοι MSta Regia quædam legunt, & Servinus, quam lectionem margini adscripserunt Mercur. Zving. & Heurn.

31 ἐπικρατέειν Zving. & Heurn. ad margin.

32 τῇσι τεχνήσεσι pro χρήσεσι in MStis Regiis legitur, & Cod. Fevrei. Quam lectionem margini adscripserunt Zving. & Heurn. qua notione variam præparationem ciborum, ac medicamentorum comprehendunt. & Imp. Samb.

33 τῶ εἰς τὸ αὐτὸ ἄγεται legit Cod. Servin. ex MStis.

34 Istud ad vehementissimas & evidentes dolorum caussas retulit Gor. Infra χρώμεθα pro χρεόμεθα Ald. exempl. leg.

κὴ θηριώδεος, εὑρών τε κὴ παρασκευάσας διαίτης; ἐμοὶ μὲν γὰρ φαίνεται ωὑτὸς τρόπος, κὴ ἕν τι κὴ ὅμοιον τὸ εὕρημα. Ὁ μὲν, ὅσων μὴ ἠδύνατο ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐπικρατέειν ὑγιαίνουσα, 35 ἐμπιπτόντων διὰ τὴν ἀγριότητά τε κὴ ἀκρησίην. Ὁ δὲ, ὅσων ἡ διάθεσις ἐν οἵῃ ἂν ἑκάστοτε ἕκαστος τύχῃ διακείμενος, μὴ ἦν δυνατὸς ἐπικρατέειν, ταῦτα ἐζήτησεν ἀφελεῖν. Τί δὴ τούτου ἐκεῖνο διαφέρει; ἀλλ' ἢ πλέον τό, τε εἶδος, κὴ ὅτι ποικιλώτερον, κὴ πλείονος πραγματείης· ἀρχὴ δὲ ἐκείνη ἡ πρότερον γενομένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιταν τοῖς κάμνουσι βλαβερωτέραν ἢ τὴν θηρίων τοῖς ὑγιαίνουσι· τὴν ἰητρικὴν ἐν τῇ διαίτῃ εὑρημένην ὑπερβάλλειν· τὸν λίμον ἰσχυρῶς δύνασθαι· ἀπὸ τῆς πληρώσιος, κὴ τῆς κενώσιος κακὰ ἑτεροῖα γίνεσθαι· τοὺς ἰητροὺς τοῖς κυβερνήταις ὁμοιοῦσθαι· κὴ αὐτῶν ἁμαρτήματα διαγνωρίζεσθαι.

Εἰ δέ τις σκέπτοιτο, τίς ἡ τῶν 36 καμνόντων δίαιτα πρὸς τὴν τῶν ὑγιαινόντων, εὕροι ἂν βλαβερωτέρην, ἤπερ τὴν ἡ τις τῶν καμνόντων θηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων. Ἀνὴρ γὰρ κάμνων νοσήματι, μήτε τῶν χαλεπῶν τε, κὴ ἀφόρων, μήτ' αὖ παντάπασιν εὐηθέων, 37 ἀλλ' οὔτε αὐτέῳ ἁμαρτάνοντι μέλλει ἐπίδηλον ἔσεσθαι, εἰ ἐθέλει καταφαγεῖν ἄρτον, κρέα, ἢ ἄλλό τι 38 ὧν ὑγιαίνοντες ἐσθίοντες ὠφελέονται, μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ ἂν ἐλάσσω, ἢ ὑγιαίνων ἠδύνατο. Ἄλλος τε τῶν ὑγιαινόντων φύσιν ἔχων μήτε παντάπασιν ἀσθενέα, μήτ' αὖ ἰσχυρὴν, φαγών τι, ὧν βοῦς ἢ ἵππος φαγὼν, ὠφελοῖτό τε, καὶ ἐσθίει ὀρόβους, ἢ κριθὰς, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιουτέων, μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ μεῖον, ἢ δύναιτο. 39 κἂν ἧσσον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσας πονήσειέ τε, κὴ κινδυνεύσειε, κείνου τοῦ νοσέοντος, ὃς τὸν ἄρτον ἢ τὴν μάζαν ἀκαίρως προσηνέγκατο. Ταῦτα δὴ πάντα τεκμήρια, ὅτι ταύτῃ, ἡ τέχνη ἡ ἰητρικὴ, τῇ ὁδῷ ζητεομένη, εὑρίσκοιτο ἄν. Καὶ εἰ 40 μὲν ἦν ἁπλῶς, ὥσπερ ὑφηγεῖται, ὅσα μὲν ἦν ἰσχυρότερα, ἔβλαπτεν· ὅσα δ' ἦν ἀσθενέστερα, ὠφέλει τε, καὶ ἔτρεφε τὸν κάμνοντα, καὶ τὸν ὑγιαίνοντα, εὐπετὲς ἂν ἦν τὸ χρῆμα. Πολλὸν γὰρ τοῦ ἀσφαλέος ἂν ἔδει περιλαμβάνοντας, ἄγειν ἐπὶ τὸ ἀσθενέστα-

dam ac simile esse inventum. Hic enim ea, quæ natura humana sana superare non potuit incidentia, & ingesta, propter feritatem intemperantiamque: ille vero quorum affectio, qua ubique quivis detinebatur, superare non poterat, ab illis eadem detrahere quæsivit ac instituit. Quid hoc ab illo differt? præterquam quod multiplicior & variegatior, ac majoris negotii est hæc species. Verum principium fuit illa, quæ prius est producta.

CAPUT IV.

Ægros sanorum victu, quam ferino sanos magis lædi; Medicinam in victu invento præcellere; famem vehementer posse; mala tum a vacuatione, tum a repletione varia nasci; Medicos navium gubernatoribus similes esse; eorumque delicta prodi.

Si vero quis consideret, quæ sit ægrotorum diæta, comparatione ad sanorum diætam facta, is inveniet hanc ægris nocentiorem, quam eam, quæ ferarum est, & aliorum animalium sanis. Etenim vir laborans morbo neque difficili & intolerabili,
15 neque rursus levi & despicabili, si panem aut carnem, aut aliud quid ex his, quæ sani edentes juvantur, comedere volet, non multum, sed multo minus, quam sanus poterat, contingat autem, ut nec sit, qui eum delinquere admoneat. Alius contra sanus naturam habens non omnino debilem, neque rursus fortem, si comederit quid eorum, quæ bos aut equus comedens juvatur, & edat sane ervum aut hordeum, aut aliud quid
16 hujuscemodi, non multum, sed multo minus quam potest: Sanus utique qui hoc fecerit, non minus gravabitur, & periclitabitur quam ægrotus ille, qui panem, aut mazam intempestive ingessit. Hæc itaque omnia signa sunt, quod ipsa ars medica via, aut methodo quæsita inveniri possit. Si quidem igitur simpliciter, velut aliqui putant, quæ fortiora sunt, nocerent; quæ debiliora prodessent, & nutrirent tum ægrum, tum sanum, facilis sane res erat. Longe enim tutius ageretur, si res ad imbecillimum deducatur.

VARIÆ LECTIONES.

35 *ἐμπιπτόντων διὰ τὴν ἀγριότητά τε* Imp. Samb. *ὑγρότητα* legit Fevreus & paullo infra *μὴ ἦ* legit Servinus pro *μὴ ἦν*. Quam lect. adscribit margini Zvinger. & Heurn. & Servinus ex Codicibus legit. Ald. quoque Exempl.

36 *ὑγιαινόντων* pro *καμνόντων* legi debere annotat Servinus. Ibidem & Zvingerus & Heurnius *ἤπερ τῶν θηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων* legunt.

37 *ἀλλ' ὅτι* legit Servin. ex MStis. *ἀλλ' ἢ μήτε αὐτέῳ τῷ νοσέοντι μέλλει ἐπίδηλον ἔσεσθαι*. Zving. legit in notis.

38 *οἱ ὑγιαίνοντες* legit Servinus & Fevr.

39 *καὶ οὐχ ἧσσον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσας πονήσειε* sic legi vult Foes. Infra *καὶ ἔτερα τὸν κάμνοντα* legit Mercurialis in contextu.

40 *μὴν ἁπλῶς* legunt Zving. & Heurn. in margine.

catur. Nunc autem non minus delictum, nec minus lædit hominem si pauciora, & defectuosiora quam satis est, assumantur. Fames enim magnam potentiam in naturam hominis habet, & sanandi & debilitandi, & occidendi. Multa vero etiam alia mala, diversa quidem ab his, quæ ex repletione fiunt, non minus autem gravia vacuationis sunt. Quapropter multa varietate plena est, & majorem diligentiam requirit. Oportet enim modum aliquem conjectare. Modum autem neque pondus, neque numerum aliquem alium, ad quem referens exactum cognoscas, non reperies, quam corporis sensum. Quapropter operosum est ita exacte condiscere, ut parum in alterutram partem delinquas: quanquam ego etiam eum medicum vehementer laudarim, qui parum delinquat: certitudinem autem exactam raro videre contingit. Quare plerique medici eadem, quæ mali gubernatores in se admittere mihi videntur. Etenim illi, quum in tranquillitate gubernantes delinquunt, non fiunt manifesti: quum vero deprehenderit ipsos ventus magnus, & tempestas, palam jam conspicui sunt omnibus hominibus, quod ignorantia & culpa erroris sui navem perdiderunt. Sic sane etiam mali & plurimi medici, quum curant homines nihil grave patientes, in quos si quis etiam maxime delinquat, nihil grave faciat. Sunt autem multi tales morbi, & multo sæpius, quam graves hominibus accidunt. In talibus sane delinquentes, non fiunt manifesti idiotis hominibus. Ubi vero obtigerit magnus & fortis, & periculosus morbus, tunc ipsorum delicta, & ars omnibus in conspicuo sunt. Horum enim cujusque vindices pœnæ præsto sunt, neque in longum differuntur.

CAPUT V.

Affectus ab intempestiva vacuatione ac repletione, ac a cibis præter consuetudinem assumptis, aut non assumptis oboriri; ac priscam Medicinam non abjici, sed admirationi esse.

QUod autem non minores afflictiones ab intempestiva vacuatione, quam a repletione hominibus contigant, probe discemus, si in sanis rem expenderimus. Sunt itaque aliqui ipsorum, quibus semel in die

τον. Νῦν δὲ οὐκ ἔλασσον ἁμάρτημα, οὐδὲ ἧσσον λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον ἢν ἐλάσσονα, καὶ ἐνδεέστερα τῶν ἱκανῶν προσφέρηται. Τὸ γὰρ τοῦ λιμοῦ μένος, δύναται ἰσχυρῶς ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὑγιῶσαι καὶ ἀσθενέα ποιῆσαι, καὶ ἀποκτεῖναι. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κακὰ ἑτεροῖα μὲν τῶν ἀπὸ πληρώσιος, οὐχ ἧσσον δὲ ἅμα δεινὰ 41 κενώσιος. Δι' ὧν 7
πολλὸν ποικιλωτέρη τε, καὶ διὰ πλέονος ἀκριβείης ἐστί. Δεῖ γὰρ μέτρου τινὸς στοχάσασθαι. Μέτρον δὲ, οὐδὲ σταθμὸν, οὐδὲ ἀριθμὸν οὐδένα ἄλλον 42 πρὸς ὃν ἀναφέρων εἴσῃ τὸ ἀκριβὲς, οὐκ ἂν εὕροις ἄλλο, ἢ τοῦ σώματος τὴν αἴσθησιν. Διὸ ἔργον, οὕτω καταμαθεῖν ἀκριβῶς, ὥστε μικρὰ ἁμαρτάνειν ἔνθα, ἢ ἔνθα. 43 Κἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἰητρὸν ἰσχυρῶς ἐπαινέοιμι, τὸν σμικρὰ ἁμαρτάνοντα. Τὸ δ' ἀκριβὲς, 5
ὀλιγάκις ἐστὶ κατιδεῖν. Ἐπεὶ οἱ πολλοί γε τῶν ἰητρῶν, ταυτά μοι δοκέουσι τοῖσι κακοῖσι κυβερνήταις πάσχειν. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν ἐν γαλήνῃ κυβερνῶντες ἁμαρτάνωσιν, οὐ καταφανέες εἰσίν· ὅταν δὲ αὐτοὺς κατάσχῃ ἄνεμός τε μέγας, καὶ χειμὼν, φανερῶς ἤδη πᾶσιν ἀνθρώποισι δι' ἀγνωσίην καὶ ἁμαρτίην δῆλοί εἰσιν ἀπολέσαντες τὴν ναῦν. Οὕτω δὴ καὶ οἱ κακοί τε, καὶ πλεῖστοι ἰητροὶ, ὅταν μὲν θεραπεύσωσιν ἀνθρώπους μηδὲν δεινὸν ἔχοντας, ἐς οὓς ἄν τις καὶ τὰ μέγιστα 10
ἁμαρτάνων, οὐδὲν δεινὸν ἐργάσαιτο (πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα, καὶ πολὺ πλέον τῶν δεινῶν ἀνθρώποισι συμβαίνει) ἐν μὲν 44 δὴ τοῖσι τοιούτοισιν ἁμαρτάνοντες, οὐ καταφανέες εἰσι τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. Ὁκόταν δὲ τύχωσι μεγάλῳ τε, καὶ ἰσχυρῷ, καὶ ἐπισφαλεῖ νοσήματι, τότε σφέων τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἡ τέχνη πᾶσι καταφανής ἐστιν. Οὐ γὰρ ἐς μακρὸν αὐτέων ἑκάστου αἱ τιμωρίαι, ἀλλὰ διὰ ταχέος πάρεισιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Κακοπαθείας τὰς ἀπὸ κενώσιος ἀκαίρου, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν περὰ τὸ ἔθος ἐσθιομένων, καὶ μὴ ἐσθιομένων γίνεσθαι, καὶ τὴν ἀρχαίην τέχνην οὐκ ἀποβάλλεσθαι, ἀλλὰ θαυμάζεσθαι.

ΟΤι δὲ οὐδὲν ἐλάσσους ἀπὸ κενώσιος ἀκαίρου κακοπάθειαι γίνονται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ καὶ ἀπὸ πληρώσιος, καταμανθάνειν 15
καλῶς ἔχει, ἐπαναφέροντας ἐπὶ τοὺς ὑγιαίνοντας. Ἔστι γὰρ οἷσιν αὐτέων ξυμφέρει, μονοσιτέειν,

VARIÆ LECTIONES.

41 Hanc dictionem deleri in MStis. asserit Servinus. ibid. πολλῷ leg. Servin. pro πολλὸν ex MStis.
42 Sic Fevr. restituit & Mercur., vulgata exempl. πρὸς ὃ ἀναφέρων. Pro εὕροις, εὕροις Zvingerus & Heurn. ad Margin.
43 καὶ Heurn. & Mercur. ad Marginem.
44 δὴ vacare in MStis. annotat Servin.

σιτέειν, καὶ τοῦτο διὰ τὸ ξυμφέρον τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐτάξαντο. Ἄλλοισί τε ἀριστᾶν, διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην· οὕτω γὰρ αὐτοῖς ξυμφέρει, καὶ μὴ τούτοισιν οἳ δι' ἡδονὴν ἢ δι' ἄλλην τινὰ συγκυρίην ἐπετήδευσαν ὁπότερον αὐτέων. Τοῖσι μὲν γὰρ πλείστοισι τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲν διαφέρει [45] πότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἴτε μονοσιτέειν, εἴτε ἀριστᾶν, τουτέῳ τῷ ἔθει χρῆσθαι. Εἰσὶ δέ τινες οἳ οὐκ ἂν δύναιντο ἔξω τοῦ συμφέροντος ποιέοντες, ῥηϊδίως ἀπαλλάσσειν. Ἀλλὰ ξυμβαίνει αὐτέων ἑκατέροισι παρ' ἡμέρην μίην, καὶ ταύτην οὐ σχολῇ μεταβάλλουσιν, ὑπερφυὴς κακοπαθείη. Οἱ μὲν γὰρ ἢν ἀριστήσωσι μὴ ξυμφέροντος αὐτέοισιν, εὐθὺς [46] βαρέες, καὶ νωθροὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν γνώμην, χάσμης τε, καὶ νυσταγμοῦ, καὶ δίψης πλήρεις. Ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, καὶ φῦσα, καὶ στρόφος, καὶ ἡ κοιλίη καταῤῥήγνυται. Καὶ πολλοῖσιν ἀρχὴ νόσου αὕτη μεγάλης ἐγένετο, ἢν τὰ αὐτὰ σιτία, ἃ μεμαθήκει ἅπαξ ἀναλίσκειν, δὶς προσενέγκηται, καὶ [47] μηδὲν ἔτι πλέον. Τοῦτο δὲ εἰ ἀριστᾶν μεμαθηκώς τις, καὶ οὕτως αὐτέῳ ξυμφέρον, μὴ ἀριστήσῃ, ὅταν τάχιστα παρέλθῃ ἡ ὥρη, εὐθὺς ἀδυναμίη δεινή, τρόμος, ἀψυχίη· ἐπὶ τούτοισιν, ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι· οὖρον παχὺ, καὶ θερμὸν, στόμα πικρὸν, καὶ τὰ σπλάγχνα οἱ δοκέει κρεμᾶσθαι, σκοτοδίνη, δυσοργίη, δυσθυμίη. Ταῦτα δὲ πάντα, ὅταν δειπνεῖν ἐπιχειρήσῃ. Ἀναλίσκειν δὲ [48] οὐ δυνατὸς ὁ ἀριστιζόμενος, ἃ πρότερον ἐδείπνει. Ταῦτα δὲ αὐτὰ μετὰ στρόφου τε, καὶ ψόφου καταβαίνοντα, συγκλείει τὴν κοιλίην, δυσκοιτέουσί τε, καὶ ἐνυπνιάζονται τεταραγμένα, καὶ θορυβώδεα. Πολλοῖσι δὲ καὶ τουτέων, αὐτὴ ἀρχὴ νούσου ἐγένετο. Σκέψασθαι δὲ χρὴ διὰ τίνας προφάσιας αὐτέοισι ταῦτα ξυνέβη. Τῷ μὲν, οἶμαι, μεμαθηκότι μονοσιτέειν, ὅτι οὐκ ἀνέμεινε τὸν χρόνον τὸν ἱκανὸν, μέχρις αὐτέου ἡ κοιλίη, τῶν τῇ [49] προτεραίῃ προσενηνεγμένων σιτίων [50] ἀπολαύσῃ τελέως, καὶ ἐπικρατήσῃ, καὶ λαπαχθῇ τε, καὶ ἡσυχάσῃ· [51] ἀλλ' ἐπιζεούσάν τε, καὶ ἐζυμωμένην καινὰ ἐπεισηνέγκατο. Αἱ δὲ τοιαῦται κοιλίαι πολλῷ τε βραδύτερον πέσσουσι, καὶ πλέονος δέονται [52] ἀνασπάσιός τε, καὶ ἡσυχίης. Ὁ δὲ μεμαθηκὼς ἀριστίζεσθαι, ὅτι οὐκ ἐπειδὴ τάχιστα ἐδεήθη τροφῆς τὸ σῶμα, καὶ τὰ πρότερα κατανάλωτο· καὶ οὐκ εἶχεν οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν, εὐθέως αὐτέῳ παρεγένετο καινὴ τροφή, [53] φθίνει δὲ, καὶ

cibum capere conducit, & hoc propter utilitatem sic observant. Alii etiam prandent, propter eandem necessitatem: sic enim ipsis conducit, & non his, qui aut ob voluptatem, aut ob alium aliquem casum alterutrum faciunt. Plurimorum enim hominum nihil interest utrum tandem faciant, sive semel tantum edant, sive etiam prandeant, hac consuetudine uti. Sunt autem quidam, qui non possint extra utilitatem facientes facile degere:

17 sed contingit utrisque ipsorum, per diem unum atque eum non otiose permutantibus, immensa afflictio. Alteri enim si pran-

18 si fuerint, idque eis non conducat, statim graves, & corpore segnes fiunt, itemque mente pigri, hiatuque ac oscitatione, & dormitatione, & siti pleni. Si vero etiam insu-

19 per cœnaverint, & flatus, & tormina, & alvus effringitur & multis magni morbi principium hoc fuit, si eosdem cibos, quos semel insumere consueverunt, bis assumant, & nihil his amplius. Alteri vero si prandere consueverunt, idque ipsis conducat, & non pransi fuerint, mox ubi tempus præterierit, statim impotentia vehemens, tremor, animi deliquium; postea oculi pallidi, urina crassa & calida, os amarum, & viscera pendere ipsis videntur, vertigo, iracundia, tristitia. Hæc autem omnia ubi cœnare tentaverint. Deinde autem pransuri consumere non possunt, quæ prius cœnarunt, atque hæc ipsa cum tormine ac strepitu descendentia alvum concludunt, ipsique ægre dormiunt, insomniaque conturbata, ac tumultuosa habent, plerisque vero etiam horum morbi hoc ipsum principium fuit. Considerare porro oportet ob quas causas hæc ipsis acciderunt. Et sane puto his, qui cibum sumere consueverunt, quod non expectaverunt justum tempus, donec ipsorum venter pridie ingestos cibos perfecte consumpsisset, & exsuperasset, evacuatusque esset, ac quievisset, sed in ferventem adhuc & fermentatum novos ingesserunt.

20 Ejusmodi autem ventres multo tardius concoquunt, & majore opus habent cessatione ac quiete.

21 His vero qui prandere assueti fuerunt, quod non ubi citissime alimento corpus indigebat, & jam priora consumpta erant, nec habebat aliquam amplius nutritionem, nō statim ipsi novū alimentum suppeditatū est, ideoque deficit & consumitur præ fame. Nā omnia, quæ tales homines perpeti dixi,

VARIÆ LECTIONES.

45 ὁπότερον ex MStis Serv. & paullo infra pro ξυμβαίνει Imp. Sambuci ξυμφέρει legit, ut & MSta Reg. & Vatic. Quam lectionem secutus videtur Calv. συμφέρειν Mercurialis & Heurnius in margine adscribunt.
46 βαρέες deesse in vet. MSt. asserit Fevreus.
47 καὶ μηδὲν τι legit Servin.
48 οὐ δυνατὸς ἦν legit Servin. MStum.
49 Ita Imper. Samb. & Zving. προτέρῃ Aldin. exemplaria.
50 ἀπολύσῃ Mercurial. ad marginem, & Heurn.
51 ἀλλ' ἔτι ex MStis Servinus. ἐπὶ ζέουσαν Zvinger. ad Marginem. καὶ ἐζυμωμένην κοιλίην καινὰ Foes. leg. ibidem.
52 Ita fere omnia exemplaria. Sed ἀναπαύσιος legit Zvingerus & Foes. cum interpretibus & Asulan. exemplaribus, MStis Regiis & Vaticanis; ut sit: majore cessatione & quiete indigent, hoc est, in otio & quiete sunt diutius continendi, ut facilius concoquant. ἀνάπαυσις enim τῇ κινήσει opponitur, ut quieti otium. ἀναπαύσιος Heurn. ad marg.
53 φθίνει τε δὲ καὶ Servin. ex MStis. & Zvinger in margine.

xi, fami imputo. Dico autem etiam alios omnes homines, qui duos aut tres dies inediam pertulerint, eadem passuros esse, quæ de impransis dixi. Cæterum tales naturas, quæ cito & fortiter ejusmodi delictis offenduntur, imbecilliores aliis esse censeo. Proximus est autem imbecillis languenti: verum imbecillior est languens, & plus laborare contingit ipsum, ubi justum tempus non est assequutus. Quum itaque ejusmodi exacta certitudo circa artem existat, difficile est semper id quod exactissimum est, assequi. Multæ autem species in Medicina ad tantam certitudinem perveniunt, de quibus dicetur. Non censeo itaque propter hoc artem, velut non existentem, neque probe investigatam, veterem oportere rejici, eo quod non habeat circa omnia certitudinem exactam. Verum multo magis propterea, quod propinqua est exactissimo, simulque ratione possit ad ipsum pervenire, admirari oportere censeo ea, quæ ex multa ignorantia sunt eruta, & inventa, quod probe & recte adinventa sunt, & non a fortuna aut casu.

συντήκεται ὑπὸ λιμοῦ. Πάντα γὰρ, ἃ λέ-
γω πάσχειν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, λιμῷ
ἀνατίθημι. Φημὶ δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους ἀν-
θρώπους ἅπαντας, οἵ τινες ἂν ἄσιτοι δύο ἢ
τρεῖς ἡμέρας γένωνται, ταῦτα πείσεσθαι,
οἷα περὶ τῶν ἀναρίστων γενομένων εἴρηκα. Τὰς
δὲ τοιαύτας φύσιας ἔγωγέ φημι, ταχέως
22 τε, καὶ ἰσχυρῶς τῶν ἁμαρτημάτων 54 ἀπο-
λαυούσας, ἀσθενεστέρας εἶναι 55 τῶν ἑτέρων.
Ἐγγυτάτω δὲ τοῦ ἀσθενέοντος, ἐστιν ὁ ἀσθενής.
Ἐστι δὲ ἀσθενέστερος ὁ ἀσθενῶν, καὶ μᾶλλον
αὐτῷ προσήκει, ὅ, τι ἂν τοῦ καιροῦ ἀποτυγ-
χάνῃ, πονέειν. 56 Χαλεπὸν δὲ τοιαύτης ἀ-
23 κριβείης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην, τυγχάνειν
24 αἰεὶ τοῦ ἀτρεκεστάτου. 57 Πολλὰ δὲ εἴδεα
κατ' ἰητρικὴν ἐς τοσαύτην ἀκριβείην ἥκει, περὶ
ὧν εἰρήσεται. Οὔ φημι δὴ διὰ τοῦτο δεῖν τὴν
τέχνην, ὡς οὐκ ἐοῦσαν, οὐδὲ καλῶς ζητευ-
μένην τὴν ἀρχαίην ἀποβαλέσθαι, εἰ μὴ ἔχει
περὶ πάντα ἀκριβείην. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ
τὸ ἐγγὺς εἶναι τοῦ ἀτρεκεστάτου ὁμοῦ δύνασθαι 8
ἥκειν λογισμῷ, 58 ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης, θαυμά-
ζειν τὰ ἐξευρημένα, ὡς καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐξεύ-
ρηται, καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης.

CAPUT VI.

Solas qualitates primas nec sanitatis, nec affectuum causas esse, sed a diverso pane diversas oboriri hominum affectiones.

PORro ad eos, qui novo modo artem ex scopis, ac fundamentis suppositis quærunt, sermonem reducere volo. Si enim calidum est aut frigidum, aut siccum, aut humidum, quod hominem lædit, & oportet recte medentem auxiliari, calido quidem in frigidum permutato, frigido vero in calidum, sicco in humidum, humido in siccum: contingat mihi homo non fortis naturæ, sed ex debilioribus, hic autem triticum edat, quod ex area sustulit crudum, & non elaboratum, & carnes crudas, & bibat aquam; hoc victu utens satis scio, quod multa & gravia perpetietur. Nam & doloribus vexabitur, & corpus debile evadet, & venter corrumpetur, & multo tempore vivere non poterit. Quodnam igitur auxiliũ præparare oportet sic habenti? calidum an frigidum, vel siccum, vel humidum? simplex enim est

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Μόνας ποιότητας τὰς πρώτας μήτε τῆς ὑγιείας, μήτε τῶν νοσημάτων αἰτίας εἶναι, ἀλλὰ μὲν ἀπὸ τοῦ διαφόρου ἄρτου τὰς ἐν τοῖς ἀνθρώποις, διαθέσιας διαφόρους γίνεσθαι.

ἘΠὶ δὲ τῶν τὸν καινὸν τρόπον τὴν τέχνην
ἐξ ὑποθέσιος ζητεόντων λόγον ἐπανελ-
θεῖν βούλομαι. Εἰ γάρ ἐστι θερμὸν, ἢ ψυ-
χρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, τὸ λυμαινόμενον τὸν
ἄνθρωπον, καὶ δεῖ τὸν ὀρθῶς ἰητρεύοντα βοηθεῖν,
τῷ μὲν θερμῷ, ἐπὶ τὸ ψυχρόν· τῷ δὲ
ψυχρῷ, ἐπὶ τὸ θερμόν, τῷ δὲ ξηρῷ, ἐπὶ τὸ
ὑγρόν, τῷ δ' ὑγρῷ, ἐπὶ τὸ ξηρόν· ἔστω μοι
ἄνθρωπος, μὴ τῶν ἰσχυρῶν φύσει, ἀλλὰ
25 τῶν ἀσθενεστέρων, οὗτος δὲ πυροὺς ἐσθιέ-
τω οὓς ἂν ἀπὸ τῆς ἅλω ἀνέλῃ, ὠμοὺς, καὶ
ἀργοὺς, καὶ κρέα ὠμά, καὶ πινέτω ὕδωρ· 59
Ταύτῃ χρώμενος τῇ διαίτῃ, εὖ οἶδ' ὅτι πεί-
σεται πολλά, καὶ δεινά. Καὶ γὰρ πόνους πο-
νήσει, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ἔσται, καὶ ἡ κοιλίη
φθαρήσεται. Καὶ ζῆν πολὺν χρόνον οὐ δυνή-
σεται. Τί δεῖ τοι γὰρ οὖν βοήθημα παρα-
σκευάσασθαι ὧδ' ἔχοντι; θερμὸν, ἢ ψυ-
χρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρόν; ἁπλοῦν γὰρ ὅ τι τού-
των

VARIÆ LECTIONES.

54 ἀπολαυούσας legunt MSta Reg. & Vaticana & Mercurial. ad Margin. ἀπολλυούσας, ἀπολιπούσας Zvingerus & Heurnius ad marginem. & MSt. Imp.

55 Imp. MSt. pro τῶν ἑτέρων habet τῶν ἐγγυτέρων, & Fevrii Codex.

56 Hunc locum subindicans Erotianus, paullo aliter profert contra omnium Codd. fidem, ait enim χαλεπὸν, μὴ τοιαύτης ἀκριβείης ἐούσης, περὶ τὴν τέχνην, τυγχάνειν τοῦ ἀτρεκεστάτου. Quæ tamen lectio amplectenda videtur Foesio. ἀτρεκέως, ἀληθῶς ἀκριβῶς & ἄτρεκες ἀληθὲς exponit Hesychius, ut ἀτρεκῆ, ἀληθῆ, ἀκριβῆ.

57 Erotianus hunc locum sic legit, πολλὰ οὖν εἴδεα κατ' ἰητρικήν ἐστιν ἐς τοσαύτην ἀκριβείην. Infra ἀποβάλλεσθαι, ex MSt. Servin. & εἶναι deesse in MStis Idem asserit.

58 προσίεσθαι καὶ ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης ex MStis legit Cod. Serv.

59 ταύτῃ δὲ χρώμενος ex MStis legit Idem.

των τί. Εἰ γὰρ τὸ λυμαινόμενον [60] αὐτῶν ἐστι τούτων τὸ ἕτερον, τῷ ὑπεναντίῳ προσήκει λῦσαι, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος ἔχει. Τὸ μὲν γὰρ βεβαιότατόν τε, καὶ προφανέστατον φάρμακον, ἀφελόντα τὰ διαιτήματα, οἷσιν [61] ἐχρῶτο· ἀντὶ μὲν τῶν πυρῶν, ἄρτον διδόναι· ἀντὶ δὲ τῶν ὠμῶν κρεῶν, ἑφθά· πιεῖντε ἐπὶ τούτοισιν οἶνον. Ταῦτα [62] μεταβάλλοντα οὐχ οἷόν τε μὴ ὑγιέα γενέσθαι. Ἤν γε
15 μὴ παντάπασιν ἢ διεφθαρμένος ὑπὸ χρόνου τε, καὶ τῆς διαίτης. Τί δὴ φήσομεν; πότερον αὐτέῳ ὑπὸ ψυχροῦ κακοπαθέοντι θερμὰ ταῦτα προσενέγκαντες ὠφέλησαν, ἢ τἀναντία; οἶμαι γὰρ ἔγωγε πολλὴν ἀπορίην ἐρωτηθέντι παρασχεῖν. Ὁ γὰρ τὸν ἄρτον σκευάζων τῶν πυρῶν, τὸ θερμὸν, ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ξηρὸν, ἢ τὸ ὑγρὸν ἀφείλετο· " 26
[63] ὁ γὰρ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι δίδοται, καὶ πολλοῖσιν ἄλλοισιν εἴργασται, ὧν ἕκαστον ἰδίην δύναμιν, καὶ φύσιν ἔχει. Καὶ τὰ μὲν τῶν
20 ὑπαρχόντων ἀποβέβληκεν· ἄλλοισι δὲ κέκρηται, καὶ μέμικται. Οἶδα μὲν γὰρ, καὶ τάδε δήπου, ὅτι διαφέρει εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καθαρὸς ἄρτος, " [64] ἢ συγκομι- 27
στός·" [65] ἢ ἀπτίστων πυρῶν, ἢ ἐπτισμένων· ἢ 28
πολλῷ ὕδατι πεφυρημένος, ἢ ἀφύρητος· ἢ ἔξοπτος, ἢ ἔνωμος· ἄλλα τε πρὸς τουτέοισι μυρία. Ὡς δ᾽ αὔτως, καὶ περὶ μάζης. Καὶ αἱ δυνάμιες δὲ μεγάλαι τε ἑκάστου, καὶ οὐδὲν ἡ ἑτέρη τῇ ἑτέρῃ ἐοικυῖα. [66] Ὅστις δὲ ταῦτα μὴ σκεπτόμενος, οὐκ οἶδε, πῶς ἄν τι οὗτος δύναιτο τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον παθημάτων εἰ-
25 δέναι; ὑπὸ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου τουτέων, πάσχει τε καὶ ἑτεροιοῦται [67] ὥνθρωπος, ἢ τοῖον, ἢ τοῖον· καὶ διὰ τουτέων πᾶς ὁ βίος, καὶ ὑγιαίνοντι, καὶ ἐκ νόσου [68] ἀνατρεφομένῳ, καὶ κάμνοντι. Οὐκ ἂν οὖν ἕτερα τουτέων χρησιμώτερα, οὐδ᾽ ἀναγκαιότερα [69] ἔη εἰδέναι δήπου.

quodcunque ex istis. Si enim id quod ipsum lædit, aliquod ex his est, contrario solvere oportet ac liberare, quemadmodum ipsorum sermo testatur. Atqui certissimum & manifestissimum medicamentum est, victum, quo utebatur, auferre, & pro tritico panem dare, pro crudis vero carnibus coctas, insuperque vinum propinare. His permutatis impossibile est non fieri sanum, nisi diuturniore ista victus ratione prorsus fuerit corruptus. Quid itaq; dicemus? num quod ipsi a frigidis afflicto calida hæc oblata auxilium tulerint, an contraria? Equidem opinor me multam hæsitationem interrogato præbiturum esse. Nam qui panem ex tritico paravit, calidum aut frigidum, aut siccum, aut humidum abstulit. Panis enim & in ignem & in aquam datur, & multis aliis elaboratus est, quorum singula propriam vim & naturam habent, & aliqua quidem a natura in ipso existentia abjicit, aliis autem temperatur, ac permiscetur. Sed & hoc scio, quod in corpus hominis refert, panis purus, aut cui nihil furfurum decessit; & ex tritico cortice non repurgato, aut purgato; & multa aqua subactus, aut contra; & superassatus aut crudior; aliaque præterea infinita. Similiter etiam de maza. At & singulorum adeo vires magnæ, alteraque alteri nihil simile habet. Quicunque autem hæc non considerans, non novit, haud scio quomodo ille affectiones in homine cognoscere possit? ab unoquoque enim horum afficitur & alteratur homo, vel hoc, vel alio modo; & ex his omnis vita & sano, & ex morbo convalescenti, & ægroto constat. Nihil igitur utilius, neque magis necessarium, quam hæc cognovisse.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶν πρώτων τε, καὶ δευτέρων ποιοτήτων ἢ δυνάμεων, καὶ περὶ τῆς αὐτῶν συμμίξεώς τε, καὶ ἀποκρίσεως, ἀφ᾽ ὧν ὁ ἄνθρωπος εὖ καὶ κακῶς διατίθεται.

ΩΣ δὲ καλῶς καὶ λογισμῷ προσήκοντι ζητήσαντες, πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν εὗρον αὐτὰ, οἱ πρῶτοι εὑρόντες, [70] καὶ

CAPUT VII.

De primis ac secundis qualitatibus, seu facultatibus, & earum mixtione & secretione, quibus bene aut male afficitur homo.

QUod & probe & convenienti ratiocinatione investigantes, juxta hominis naturam hæc primi inventores invenerunt, judica-

VARIÆ LECTIONES.

60 αὐτὸν Zving. Heurn. ibid. ὁ ἐκείνων, ὁ non leg. Ald. exempl.
61 ἀχρῶντο Fevreus.
62 μεταλαβόντα Servin.
63 Sic fere legunt pleraque exemplar. quædam etiam ὅτι γὰρ adscriptum habent in margine, quod lectionem ex se perplexam videtur quasi explicare, & phrasin obscuram evolvere, οὗτος γὰρ Servinus ex MStis, & δέδοται pro δίδοται legit. Infr. pro μέμικται μεμένεται Ald. exempl.
64 ἤτοι ῥυπαρὸς Imp. Samb. Hic συγκομιστὸν ἄρτον τῷ καθαρῷ opponit Foesius ex Galeni mente, qui eum ῥυπαρὸν καὶ μὴ καθαρὸν exponit. Vide Oecon. Hipp. in Ἄρτος συγκομιστός.
65 Hunc locum haud dubie exprimit Galenus in Exegesi, cum ἀπτίστων ὁλοχερῶν, εἰς ὁλοχερῆ ἄλευρα διῃρημένων, ἐλλιπῶς κεκομμένων, μὴ ἀποβεβρασμένων τὸ πιτυρῶδες exponit id est: integrorum, in integras farinas divisorum, negligenter & imperfecte contusorum, parte furfuracea non secreta.
66 τίς δὲ Fevr. τί δὲ Servin. ex MStis. τίς excluso δὲ legit Imper. Samb. ibid. οὐκ οἶδε, πῶς δ᾽ ἂν ex MStis Servin.
67 ὁ ἄνθρωπος Idem ex MStis.
68 ἀνατρεφομένῳ legit Cod. Servin. ex MStis.
69 εἴη εἰδέναι Idem.
70 καὶ deest in Cod. Servin.

dicaveruntque artem dignam, quæ Deo adſcriberetur, quemadmodum etiam eſt receptum. Non enim ſiccum, neque humidum, neque calidum, neque frigidum, neque aliud quicquam ex his putaverunt hominem lædere, neque aliquo horum homini opus eſſe opinati ſunt. Sed quod in unoquoque forte & humana natura potentius eſt, quodque non poſſit ſuperare, hoc ipſum lædere dixerunt, & hoc auferre quæſierunt. Fortiſſimum autem eſt inter dulcia, dulciſſimum: inter amara, amariſſimum: inter acida, aciſſimum, & in omnibus adeo rebus vigor ipſe, ac ſummum. Hæc enim & in homine ineſſe viderunt, & hominem lædere. Ineſt enim in homine & amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & inſipidum, & alia infinita, quæ pro copia & viribus, varias habent facultates. Atque hæc quidem mixta inter ſe temperata, neque conſpicua ſunt, neque hominem lædunt. Ubi vero quid horum ſecretum fuerit, atque ipſum in ſe ipſo fuerit, tunc & conſpicuum eſt, & hominem lædit. Quin & ex cibis, quicunque nobis incommodi ſunt, & ingeſti hominem lædunt, horum unusquisque, aut amarus eſt, & minime temperatus, aut ſalſus, aut acidus, aut alio quodam modo intemperatus & fortis; & propterea turbamur ab ipſis, quemadmodum etiam ab his, quæ ex corpore excernuntur. Omnia autem, quæ edit, aut bibit homo, talia edulia palam eſt minime hoc intemperato, & diſſidente ac excedente ſucco participare, velut ſunt panis & maza, & his ſimilia, quibus adſuetus eſt homo plurimis, & ſemper uti. Exceptis his, quæ ad voluptatem ac delicias condiuntur ac præparantur: & ab his plurimis in hominem ingeſtis turbatio, ac ſecretio corporis facultatum minime contingit. Verum robur & augmentum, ac alimentum præſertim, per nihil aliud contingit, quam quod & probe temperatum eſt, & nihil habet intemperatum, neque forte; ſed totum unum factum eſt, & ſimplex, & non forte. Et valde ſane dubito ego, quonam modo hi, qui talem ſermonem proferunt, & artem ex hac via ad ſcopum abducunt, curaturi ſint homines, quemadmodum proponunt. Non enim eſt ipſis, velut ego opinor, inventum quid

29 ώήθησαν ἀξίην " τὴν τέχνην θεῷ [71] προ-
σθεῖναι, ὡς ϗ νομίζεται. Οὐ γὰρ τὸ ξηρόν·
ȣ̓δὲ τὸ ὑγρόν· ȣ̓δὲ τὸ θερμόν· οὐδὲ τὸ ψυχρόν· οὐδ'
ἄλλο τουτέων ' οὐδὲν ἡγησάμενοι, οὔτε λυ-
μαίνεσθαι, οὔτε προσδεῖσθαι οὐδενὸς τουτέων
τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ' ὅ, τι ἰσχυρὸν ἑκάστου,
ϗ τὸ κρέσσον τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης,
οὗ μὴ ἠδύνατο κρατέειν, τȣ̃το βλάπτειν ἡγή-
σαντο, ϗ τȣ̃το ἐζήτησαν ἀφελέειν. Ἰσχυ-
ρότατον δέ ἐστι, τȣ̃ μὲν γλυκέος, τὸ γλυ-
κύτατον· τȣ̃ δὲ πικροῦ, τὸ πικρότατον· τȣ̃
δὲ ὀξέος, τὸ ὀξύτατον· ἑκάστου δὲ πάντων τῶν
ἐόντων, ἡ ἀκμή. Ταῦτα γὰρ ἑώρων, [72] ϗ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐνεόντα, ϗ λυμαινόμενα τὸν ἄν-
θρωπον. Ἔνι γὰρ ἐν ἀνθρώπῳ, ϗ πικρόν, ϗ '
30 ἁλμυρὸν, ϗ γλυκὺ, ϗ ὀξὺ, ϗ " στρυφνὸν,
ϗ πλαδαρὸν, ϗ ἄλλα μυρία παντοίας δυνά-
μιας ἔχοντα, πλῆθός τε, ϗ ἰσχύν. Ταῦτα
μὲν μεμιγμένα, ϗ κεκρημένα ἀλλήλοισιν,
ȣ̓́τε φανερά ἐστιν, ȣ̓́τε λυπέει τὸν ἄνθρωπον.
Ὅταν δέ τι τουτέων ἀποκριθῇ, ϗ αὐτὸ ἐφ'
ἑωυτȣ̃ γένηται, τότε ϗ φανερόν ἐστι, ϗ λυ-
πέει τὸν ἄνθρωπον. Τȣ̃το δὲ τῶν βρωμάτων
ὅσα ἡμῖν ἀνεπιτήδειά ἐστι, ϗ λυμαίνεται τὸν
ἄνθρωπον [73] ἐμπεσόντα, τουτέων ἕκαστον, ἢ πι-
κρόν τι, ϗ ἄκρητόν ἐστιν, ἢ ἁλμυρόν· ἢ ὀξύ·
ἢ ἄλλό τι ' ἄκρητόν τε, ϗ ἰσχυρόν. Καὶ διὰ
31 τȣ̃το ταρασσόμεθα ὑπ' αὐτέων, " ὥσπερ ϗ
[74] ὑπὸ τῶν ἐκ τȣ̃ σώματος [75] ἀποκρινομένων.
Πάντα δὲ ὅσα ἄνθρωπος ἐσθίει, ἢ πίνει, τὰ
τοιαῦτα βρώματα ἥκιστα τουτέου χυμοῦ ἀκρή-
του τε, ϗ διαφέροντος, δῆλα ἔσται μετέχοντα.
Οἷον ἄρτος τε, ϗ μάζα, ϗ τὰ ἑπόμενα του-
τέοισιν, οἷσιν εἴθισται ανθρωπος πλείστοισί τε,
ϗ αἰεὶ χρέεσθαι. Ἔξω τῶν πρὸς ἡδονήν τε, ϗ
κόρον ἠρτυμένων τὲ, ϗ ἐσκευασμένων. Καὶ
ἀπὸ τουτέων πλείστων ἐσιόντων ἐς τὸν ἄνθρω-
32 πον, ταραχή τε " καὶ ' ἀπόκρισις τῶν ἀμ-
φὶ τὸ σῶμα [76] δυνάμιων, ἥκιστα γίνεται.
Ἰσχύς τε, ϗ αὔξησις, ϗ τροφὴ μάλιστα [77] δι'
οὐδὲν ἕτερον γίνεται, ἢ ὅτι εὖ τε συγκέκρη-
ται, ϗ οὐδὲν ἔχει ἄκρητον, οὐδὲ ἰσχυρόν.
33 Ἀλλ' ὅλον ἕν τε γέγονε, " ϗ [78] ἁπλόον, [79]
ϗ ἰσχυρόν. Ἀπορέω δ' ἔγωγε, οἱ τὸν λό-
γον ἐκεῖνον λέγοντες, ϗ ἀπάγοντες ἐκ ταύτης
34 τῆς ὁδοῦ ἐπὶ ὑπόθεσιν τὴν τέχνην, " τίνα
ποτὲ τρόπον [80] θεραπεύσουσι τοὺς ἀνθρώ-
πους, ὥσπερ [81] ὑποτίθενται. Οὐ γάρ ἐστιν
' αὐτέοισι, ὡς ἐγὼ οἶμαι ἐξευρημένον αὐ-
τό τι ἐφ' ἑωυτȣ̃ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, 9
ἢ

VARIÆ LECTIONES.

71 προσθεῖναι legunt MSta Reg. & Vaticana, quam lectionem in margine adſcriptam habent Zvinger. & Heurn.
72 καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ legit Servin. & Aſul. exemplar.
73 ἐκπεσόντα Aſul. exempl. Paulo inf. ἀλλ' ὅτι Servin. deleto ἤ.
74 Quædam exempl. MS. ὑπὸ non legunt; quædam etiam ἀποκρινομένων habent. Ibid. ἐν τῷ σώματι Imper. Samb. Zving. & Heurn. & Mercur. in margine.
75 Quædam exemplaria MSta Regia ἀποκρινομένων legunt.
76 δυναμίων Vat. Exempl. Gorrœus & Calvus legiſſe videntur.
77 δι vacat in MSt. Fevr. γίνεται vero in MSt. Servini.
78 ἄπλεον legunt MSta Regia, eamque lectionem in margine adſcriptam habent Zvinger. & Heurn.
79 καὶ μὴ ἰσχυρόν legit Martinus, nam ut τὸ ἄκρητον alimentum eſt ἰσχυρὸν linea præcedente, ut quod eſt ἓν, quia συγκεκρημενον eſt μὴ ἰσχυρόν. Hic οὐκ ἰσχυρόν legiſſe videtur Cornarius. ἐπεὶ καὶ ἰσχυρὸν Servin.
80 θεραπεύσει vitioſe legunt Aſulana exemplaria. θεραπεύσουσιν Servin. ex MStis habet.
81 ὑποτίθεται Idem ex Manuſcriptis.

ἢ ὑγρὸν, μηδενὶ ἄλλῳ εἴδεϊ κοινωνέον. Ἀλλ', οἶμαι ἔγωγε [82] ταῦτα πόματα καὶ βρώματα αὐτέοισιν ὑπάρχειν, οἷσι πάντες χρώμεθα. Προστιθέασι δὲ τῷ μὲν, εἶναι θερμῷ· τῷ δὲ, ψυχρῷ· τῷ δὲ ξηρῷ· τῷ δὲ ὑγρῷ. Ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ἄπορον, προστάξαι τῷ κάμνοντι, θερμόν τι προσενέγκασθαι. Εὐθὺς γὰρ ἐρωτήσει, τί ἐστιν; ὥστε ληρεῖν ἀνάγκη, ἢ ἐς τουτέων τι τῶν γενομένων καταφυγεῖν. Εἰ δὲ δὴ τυγχάνει τὸ μὲν θερμὸν ἰὸν στρυφνόν· ἄλλο δὲ θερμὸν, πλαδαρόν· ἄλλο δὲ θερμὸν, [83] ἄραδον ἔχον· [84] ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα τε θερμὰ, καὶ ἄλλας δυνάμιας ὑπεναντίας ἑωυτοῖσιν ἔχοντα· [85] δεήσει δὲ τὶ αὐτέων προσενεγκεῖν; ἢ τὸ θερμὸν, καὶ στρυφνόν· ἢ τὸ θερμὸν, καὶ πλαδαρόν· ἢ ἅμα τὸ ψυχρὸν, καὶ στρυφνόν; ἔστι γὰρ, καὶ τοῦτο, καὶ τὸ ψυχρόν τε, καὶ πλαδαρόν. Ὡς μὲν γὰρ ἔγωγε οἶδα, πᾶν τοὐναντίον, [86] ἐφ' ἑκατέρου αὐτέων ἀποβαίνει· καὶ οὐ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν σκύτεϊ, καὶ ἐν ξύλῳ, καὶ ἐν ἄλλοισι πολλοῖσιν, ἅ ἐστιν ἀνθρώπου ἀναισθητότερα. Οὐ γὰρ τὸ θερμόν ἐστι τὸ τὴν μεγάλην δύναμιν ἔχον, ἀλλὰ τὸ στρυφνὸν, καὶ πλαδαρὸν, καὶ τἆλλα ὅσα μοι εἴρηται, καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἔξω τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐσθιόμενα, καὶ πινόμενα, καὶ ἔξωθεν ἐπιχριόμενα [87] τε, καὶ πῶς πλασσόμενα. Ψυχρότητα δ' ἔγωγε καὶ θερμότητα πασέων ἥκιστα τῶν δυναμίων νομίζω δυναστεύειν ἐν τῷ σώματι, διὰ τάσδε τὰς προφάσιας. Ὃν μὲν ἂν δήπου χρόνον μεμιγμένα αὐτὰ αὐτέοισιν, ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ θερμὸν ἦ, οὐ λυπέει. Κρῆσις γὰρ καὶ μετριότης, τῷ μὲν ψυχρῷ γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ· τῷ δὲ θερμῷ, ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. Ὅταν δὲ ἀποκριθείη χωρὶς ἑκάτερον, τότε λυπέει. Ἐν δὲ δὴ τουτέῳ τῷ καιρῷ ὅταν τὸ ψυχρὸν ἐγγένηται, καὶ λυπήσῃ τὸν ἄνθρωπον, διὰ ταχέος, πρῶτον δι' αὐτὸ τοῦτο πάρεστι τὸ θερμὸν αὐτόθεν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, οὐδεμιῆς βοηθείης, οὐδὲ παρασκευῆς δεόμενον· καὶ ταῦτα, καὶ ἐν ὑγιαίνουσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἀπεργάζεται, καὶ ἐν κάμνουσιν.

ipsum in seipso calidum, aut frigidum, aut
siccum, aut humidum, quod nulla alia spe-
cie communicaret. Verum ut sentio, iidem
apud illos potus & cibi existunt, & ii quibus
omnes utimur, sed huic calidi, illi frigi-
di, huic sicci, illi humidi nomen appo-
nunt. Quoniam illud sane dubium est,
35 imperare ægroto calidum quid assumere:
statim enim interrogabit, quid sit illud? ut
nugas producere necesse sit, aut ad aliquid
36 eorum, quæ fiunt, confugere. Si autem est
calidum quoddam acerbum existens, aliud
vero calidum insipidum, aliud calidum tur-
37 bulentum motum habens (sunt enim & alia
calida etiam alias vires subcontrarias sibi-
ipsis habentia) quodnam igitur ipsorum assu-
mere oportebit? calidumne & acerbum, an
calidum & insipidum, an simul frigidum & a-
cerbum? Nam & hoc est, uti etiam frigidum &
insipidum. Etenim quod ego scio, totum
contrarium ab utroque ipsorum evenit, id-
que non solum in homine, sed etiam in co-
rio ac ligno, & in aliis multis rebus, quæ magis
stupidum sensum habent, quam homo. Non
enim calidum est, quod magnam vim habet,
sed ipsum acerbum, & insipidum, & alia, quæ
a me relata sunt, tum in homine, tum ex-
tra hominem, sive edantur, sive bibantur,
sive forinsecus illinantur, aut quacunque
forma corpori adhibeantur. Frigiditatem
autem & caliditatem ego omnium faculta-
tum minime potentes esse in corpore exi-
stimo, ob has sane caussas. Quo equidem
tempore ipsa inter se permixta simul frigi-
dum, ac calidum fuerint, non lædunt.
Temperamentum enim & moderatio con-
tingit frigido a calido, & vicissim calido a
frigido. Ubi vero seorsim utrunque secre-
tum fuerit, tunc affligit. In hoc itaque tem-
pore, quum frigidum intus generatur, &
cito hominem affligit, primum propter hoc
ipsum adest calidum, inde adeo ex homi-
ne ipso, nullo alio auxilio, neque præpara-
tione opus habens: atque hoc & in sanis ho-
minibus, & in ægrotis operatur.

 CAPUT

VARIÆ LECTIONES.

82 ταυτὰ Servin. ex MStis Zving. & Heurn. Infra στρυφνὸν exponitur Hesychio στερεὸν, ἰσχυρὸν, ἀυστηρὸν ἐπεστυμμένον, πυκνόν. Quod per ι etiam scribitur, & στριφνὸς eidem exponitur σφιγγητὸς, πυκνὸς, στερεὸς, strictus, solidus, firmus, densus & durus. Eaque ratione compactum & compressum cerebrum dici potest. Libr. περὶ σαρκῶν (pag. 40. lin. 23.) ossa σκληρότατα, καὶ στριφνότατα dicuntur, durissima, & rigidissima, solidissima, ac maxime firma, quibus τὰ σηραγγώδεα, hoc est: cavernosa, fistulosa, porosa, rara & laxa opponit. Per υ vero scribi mavult Foesius. vid. Oeconom. Hipp. sub voce Στρυφνὸν.

83 Hic ἄραδον Erotianus exponit ταραχώδη κίνησιν, καὶ σάλον, turbulentam quamdam motionem ac tumultum. Calidum conturbatorium dixit Gorrœus. Cum pulsatione conjunctum Zvinger. rarum aut tenue Cornarius, unde ἀραιὸν legisse videtur. Ἄραδος Hesychio exponitur ἡ ἀπὸ τῶν γυμνασίων τῆς καρδίας κίνησις ex vehementi exercitatione cordis palpitatio. Quam etiam notionem secutus videtur Nicandri Scholiastes in Theriacis, ἄραδον κακὸν κακὴν κίνησιν exponens. ἄραδος γὰρ λέγεται, ut scribit, κίνησις σώματος μετὰ γυμνασίας καὶ ἀλγηδόνος, corporis motus cum exercitatione & dolore. Ab ἀραδέω, quod est commoveo, aut conturbo, deductum videtur, aut ἀράσσω, quod de his dicitur, quæ dum colliduntur, strepitum edunt. Ἀράδηται, κεκίνηται, συγκέχυται commotum, confusum est, exponit Hesych. & ἀράδει, θορυβήσει, ταράξει. Idem ἀράδος, βλαβερὰν, λεπτάς.

84 ἔστι γὰρ τοῦτο, ἢ καὶ ψυχρὸν, καὶ πλαδαρὸν legit ex MStis Servin.

85 τί δεήσει τὶ αὐτέων legunt MSt. Regia & Vatican. & Asul. exemplaria. δεήσει δὲ τὶ αὐτέων Basil. Cod.

86 ἀφ' ἑκατέρου αὐτέων Zvinger. & Heurn. ad marginem.

87 Servini Codex τε delet. In Fevrei vero Codice πῶς linea subnotatum reperitur.

CAPUT VIII.

Quo magis incaluerit corpus, eo magis refrigeratur; & quo frigidius redditum est, eo calidius redditur; nec a calido simplici, sed a calido & amaro, aut simili febres oboriri.

Itaque si quis sanus hyeme corpus perfrigerare velit, aut frigida lotione, aut alio quopiam modo, quo id melius obtinetur, faciet, sique non omnino corpus geletur, ubi se vestierit, & texerit, magis corpore incalescet. Rursus, si quis valde calefieri velit, aut calido lavacro, aut igne, id faciet. Idem etiam eveniet, si eandem vestem habens in eodem loco permaneat. Quemadmodum perfrigeratus, frigidiorve, & horridior longe apparebit, si quis præ æstu ventilationem sibi faciens, frigusque in eum modum, sibi præparans recreetur. Nam qui hoc facit, decuplo majorem æstum, ac ardorem percipiet, quam qui horum nihil fecerit. Verum sunt adhuc testimonia multo majora. Quicunque per nivem, aut aliud frigus iter facientes, supra modum pedibus, vel manibus vel capite, perfrigerati noctu patiuntur, quum cooperti, & in tepore fuerint, ab æstu, & pruritu divexantur: quibusdam etiam bullæ velut ambustis ab igne exsurgunt, neq; prius hoc patiuntur, quam calefiant: adeo prompte utrunq; ipsorum ad alterum accedit. Possem & alia innumera recensere. Cæterum circa ægrotos, nonne quibus rigor contingit, iis acutissima febris emicat? neque adeo fortiter, verum pauco tempore quiescens, & alias fere innoxia, & quo tempore affuerit, percalida, & per totum corpus penetrans, an non ea desinit quam maxime in pedes, in quibus rigor & frigus validissimum diutissime perdurarunt? rursus cum sudor prodierit, & febris decesserit, nonne multo magis frigescit æger, quam si ne apprehendisset quidem ab initio? Cui igitur brevi adeo contrarium succedit, cuique vis adi-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ὅσῳ μᾶλλον ἐκθερμαίνεται τὸ σῶμα, τοσούτῳ αὐτὸν μᾶλλον διαψύχεται, καὶ ὅσῳ ψυχρότερόν ἐστι, καὶ τοσούτῳ θερμότερον γίνεται· καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ἁπλοῦ οἱ πυρετοὶ, ἀλλὰ τοῦ θερμοῦ τε, καὶ πικροῦ, ἢ τῶν ἄλλων ὁμοίων γίνονται.

Τοῦτο μὲν, εἴ τις θέλει [88] ὑγιαίνον χειμῶνος διαψύξαι τὸ σῶμα, ἢ λουσάμενος ψυχρῷ, [89] ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ, ὅσῳ ἂν αὐτὸ ἐπιπλέον ποιήσῃ· καὶ ἢν γε, μὴ παντάπασιν παγῇ τὸ σῶμα, ὅταν εἵματα λάβῃ, καὶ ἔλθῃ ἐς τὴν σκέπην, μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέον θερμαίνεται τὸ σῶμα. Τοῦτο δὲ, εἰ 38 [90] ἐθέλοι ἐκθερμανθῆναι [91] στερεῶς, ἢ λουτρῷ θερμῷ, ἢ πολλῷ πυρί· ἐκ δὲ τουτέου, τὸ ὡυτὸ [92] εἷμα ἔχων ἐν τῷ αὐτέῳ χωρίῳ τὴν διατριβὴν ποιέεσθαι· [93] ὥσπερ ὁ διεψυγμένος, πολὺ φανεῖται, καὶ ψυχρότερος, καὶ ἄλλως φρικαλεώτερος [94]· ἢ ῥιπιζόμενός τις ὑπὸ πνίγεος, καὶ παρασκευάζων αὐτὸς 39 ἑωϋτῷ ψῦχος ἐκ τουτέου τοῦ τρόπου [95] διασπάσαι. Τῷ τοῦτο ποιέοντι δεκαπλάσιον πάρεστι τὸ καῦμα, καὶ τὸ πνῖγος, ἢ τῷ μηδὲν [96] τουτέων ποιέοντι. Τὰ δὲ δὴ καὶ πολὺ μείζω. Ὅσοι ἂν διὰ χιόνος ἢ ἄλλης ψύξιος βαδίσαντες, ῥιγώσωσι διαφερόντως πό-40 δας, ἢ χεῖρας, ἢ κεφαλὴν, [97] οἷα πάσχουσιν ἐς τὴν νύκτα, ὅταν περισταλέωσί τε, καὶ ἐν ἀλέῃ γένωνται, ὑπὸ καύματος, καὶ κνησμοῦ, καὶ ἔστιν οἷσι φλυκταῖναι ἀνίστανται, ὡς ἀπὸ πυρὸς κατακεκαυμένοισι. Καὶ οὐ πρότερον τοῦτο πάσχουσι, πρὶν ἢ θερμανθῶσιν. Οὕτως ἑτοίμως ἑκάτερον αὐτέων ἐπὶ θάτερα παραγίνεται. Μυρία δ' ἂν καὶ ἕτερα ἔχοιμι εἰπεῖν. Τὰ δὲ κατὰ τοὺς νοσέοντας, οὐχ οἷσιν 41 ἂν ῥίγος γένηται τουτέοισιν ὀξύτατος ὁ πυρετὸς ἐκλάμπει, καὶ [98] οὐχ οὕτως ἰσχυρῶς, ἀλλὰ καὶ παυόμενος δι' ὀλίγου, καὶ ἄλλως τὰ πολλὰ [99] ἀσινής; καὶ οἷον ἂν χρόνον παρῇ διάθερμος, καὶ διεξιὼν διὰ παντὸς [100] τελευ-42 τάων ἐς τοὺς πόδας μάλιστα, οὗπερ τὸ ῥῖγος καὶ ἡ ψύξις νενικωτάτη, καὶ ἐπὶ πλέον ἐχρόνισε. Πάλιν δὲ, ὅταν ἱδρώσῃ καὶ ἀπαλλαγῇ

VARIÆ LECTIONES.

88 ὑγιαίνων Servin. e Codd. legit.
89 ἄλλῳ τρόπῳ legunt MSta Regia.
90 θέλει Servin. ex MStis.
91 Pro στερεῶς ἰσχυρῶς legunt exemplaria quædam MSta Reg. & Servin. quod & superscriptum habet Fevrei Codex, quam lectionem ad Marginem notatam habent Zving. Heurn. & Mercurial. & Imp. Samb.
92 τὸ αὐτὸ εἶδος Heurn. & Mercurial. ad Marginem.
93 ἐν ᾧπερ legunt Vaticana exemplaria, Heurn. & Mercurial. ad marginem.
94 εἰ Zving. & Heurn. in margine.
95 διαπαῦσαι Zvinger. ad marginem διαπαύσας vel διαπαύσαιτο legunt Heurn. Mercurial. in margine. διαπαύσαιτο legisse videntur Gorrœus & Cornar. διαπαῦσαι τῷ Imp. Samb.
96 τοιοῦτοι Imper. Samb. & Servin. ex MStis & ibidem πολλῷ μείζω. Idem.
97 οἱ ἀπέχουσιν ἐς τὴν νύκτα legunt MSta Regia quædam & Vaticana, Mercurial. in margine. Quam lectionem secutus est Cornarius. Nos vero pluralitatem Exempl. secuti sumus.
98 οἷσι οὐχ legunt Vaticana exemplaria, quam lectionem adscriptam habet Heurnius. οἷσιν οὐχ Zvinger.
99 εὐσινὴς ex MStis legit Servinus, ibidem superscriptum habet pro παρῇ, παραγένηται Cod. Fevrei.
100 τελευταῖον Imperial. Samb. & pro οὗπερ, ᾧπερ MSt. Vaticana, Reg. & Asulan. exemplar. legunt; quam lectionem adscriptam habet Mercurialis. Potest quoque hic locus legi per interrogationem, ut vult Zvingerus.

γῇ ὁ πυρετὸς, πολὺ μᾶλλον ἔψυξεν, ἢ [101] εἰ μὴ ἔλαβε τὴν ἀρχήν· ᾧ οὖν διὰ ταχέος οὕτω παραγίνεται τὸ ἐναντιώτατόν τε, καὶ ἀφελόμενον τὴν δύναμιν ἀπὸ ταυτομάτου, τί ἂν ἀπὸ τουτέου μέγα ἢ δεινὸν γένοιτο; ἢ τίνος δεῖ πολλῆς ἐπὶ τουτέῳ [102] βοηθείας; εἴποιεν ἄν τις· ἀλλ' οἱ πυρεταίνοντες τοῖσι [103] καύσοισί τε καὶ περιπλευμονίῃσι, καὶ ἄλλοισιν ἰσχυροῖσι νουσήμασιν, οὐ ταχέως ἐκ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. Οὐδὲ πάρεστιν ἐνταῦθα τὸ θερμὸν ἐπὶ τὸ ψυχρόν. Ἐγὼ δὲ τοῦτό μοι μέγιστον τεκμήριον ἡγεῦμαι εἶναι, ὅτι οὐ διὰ τὸ θερμὸν [104] ἁπλῶς πυρεταίνουσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐδὲ τοῦτο εἴη τὸ αἴτιον τῆς κακώσιος [105] μοῦνον· ἀλλ' ἔστι καὶ πικρὸν, καὶ θερμὸν τὸ αὐτό· καὶ θερμὸν, καὶ ὀξύ. Καὶ ἁλμυρὸν καὶ θερμόν· καὶ ἄλλα μυρία· καὶ πάλιν γε ψυχρὸν μετὰ δυναμίων ἑτέρων. Τὰ μὲν οὖν λυμαινόμενα ταῦτά ἐστι. Συμπάρεστι δὲ καὶ τὸ θερμὸν, ῥώμης μετέχον. Ὡς ἂν τὸ [106] ἡγεύμενον, καὶ παροξυνόμενον, καὶ αὐξανόμενον ἅμα κείνῳ. Δύναμιν δὲ οὐδεμίην πλείω τῆς προσηκούσης δηλαδή. Ταῦτ' ὧδε [107] ἔχει. Ἐπὶ τῶν δὲ τῶν σημείων, πρῶτον μὲν ἐστι φανερώτατα, ὧν πάντες ἔμπειροι πολλάκις ἤδη ἐσμέν τε καὶ γενόμεθα.

mitur sua sponte, quidnam ab hoc magnum aut grave fiat? aut quid opus est multo ad hoc auxilio? Verum, dixerit aliquis: Qui ardenti febre febricitant, itemque peripneumoniis, & aliis fortibus morbis, non cito ex calore liberantur, neque
43 adest hic frigidum adversus calidum. Atqui ego hoc maximum signum esse puto, quod non propter calidum simpliciter homines febricitent, neque hoc sit simpliciter affectionis caussa: sed est & ama-
44 rum, ac calidum idem, & calidum ac acidum, & salsum ac calidum, & alia infinita, ac rursus frigidum cum aliis facultatibus conjunctum; hæc itaque sunt, quæ lædunt. Si simul adest autem & calidum robore participans, nimirum ducens, & exacerbans, & augens simul cum illis, verum nullam potentiam, majorem quam convenit videlicet, habens. Atque hæc quidem sic se habent. Signa porro primum quidem manifestissima producemus, quorum omnes jam sæpe experientiam sumpsimus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ ῥευμάτων τῶν ἐπὶ τὰς ῥῖνάς τε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τρεπομένων, καὶ τὴν κόρυζαν, καὶ τὰς τῶν βλεφάρων, καὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἑλκώσεις ποιουμένων.

Τοῦτο μὲν, ὅσοισιν ἂν ἡμέων κόρυζα ἐγγένηται, καὶ ῥεῦμα κινηθῇ διὰ τῶν ῥινέων, τοῦτο ὡς πολὺ δριμύτερον τοῦ πρότερον γινομένου τε, καὶ ἰόντος ἐκ τῶν ῥινέων καθ' ἑκάστην ἡμέρην [108], καὶ οἰδέειν μὲν ποιέει τὴν ῥῖνα, καὶ συγκαίει θερμήν τε, καὶ διάπυρον ἐσχάτως. [109] Ἢν δὲ τὴν χεῖρα προσφέρῃς, καὶ πλείω χρόνον περῇ, καὶ ἐξελκοῦται τὸ χωρίον, ἄσαρκόν τε, καὶ σκληρὸν ἐόν. Παύεται δέ πως τόγε καῦμα ἐκ τῆς ῥινὸς, οὐχ ὅταν τὸ ῥεῦμα γίνηται, καὶ ἡ φλεγμονὴ ᾖ· ἀλλ' ἐπειδὰν παχύτερόν τε, καὶ ἧσσον δριμὺ, πέπον τε, καὶ [110] μεμιγμένον μᾶλλον, τῷ πρότερον γινομένῳ, τότ' ἤδη, καὶ τὸ καῦμα πέπαυται. Ἄλλοισι δὲ ὑπὸ ψύχεος φανερῶς αὐτοῦ μόνου γίνεται, μηδενὸς ἄλλου ξυμπαραγενομένου. Πᾶσιν δὲ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ, ἐκ μὲν τῆς ψύξιος, διαθερμανθῆναι· ἐκ δὲ τοῦ

CAPUT IX.

De fluxionibus in nares & oculos irruentibus, coryzam, & palpebrarum aliarumque partium exulcerationes generantibus.

Itaque quibuscunque nostrum gravedo innascitur, & fluxus per nares movetur, hic ut plurimum acrior est, eo, qui prius erat, & quotidie ex naribus prodibat, & tumescere facit nasum, & exurit calentem & extreme ignitum; quod si longiore tempore
45 perseveraverit, & manum admoveas, etiam exulceratur locus minime carnosus, & durus. Sedatur autem aliquo modo ardor in naribus, non quum fluxus prodit, & inflammatio consistit; sed postquam fluxus crassior, & minus acris, concoctusque & magis permixtus priore fuerit, tunc sane jam etiam ardor cessat. Rursus autem aliis ex frigiditate ipsa sola manifeste gravedo fit, nullo alio accedente. Omnibus autem liberatio hæc est, ut ex frigiditate quidem affecti percalefiant, ex ardore vero perfrigeren-

VARIÆ LECTIONES.

101 εἰ deest in MSt. Servin. & διαταχέως legit.
102 βοηθέης MSta Reg. legunt.
103 καύμασι Imp. Samb. καύμασί τε legunt MSta Regia & Fevr. ex Codd.
104 θερμὸν ἁπλῶς intelligit calidum per se non junctum secundis qualitatibus, θερμὸν εἰλικρινὲς postea vocat. ἁπλῶς autem deest in duobus exemplaribus Regiis, & videtur deesse in Vaticanis, neque id legisse Calvus videtur.
105 μοῦνον deest in Vaticanis MStis & Servin. neque id legisse videtur Calvus.
106 ἡγεῦμαι legunt Vatican. Exempl. & Heurnius in margine, id est, duco.
107 ἔχειν Heurn. ad marginem & Zving.
108 καὶ deest in MSt. Servin. ibid. συγκαίειν legitur ex MSt.
109 ἢν τὴν χεῖρα προσφέρῃς. ἢν δὲ καὶ πλείω χρόνον παρῇ καὶ ἐξελκοῦται τὸ χωρίον legi mavult Zvingerus. ἐξογκοῦται Idem ad Marginem & Heurn. Mercur. habent, ut & Asulana exemplaria. Verum tria MSta Regia ἐξελκοῦται legunt.
110 πεπεμμένον legit Mercurial. in margine & Heurn.

gerentur, atque hæc brevi accedunt, & concoctione nulla opus habent. Reliquæ autem omnes fluxiones, quas propter humorum acrimonias, & intemperantias ego fieri sentio, restituuntur & curantur, ubi temperatæ fuerint, & concoctæ. Rursus quæcunque fluxiones ad oculos vertuntur, ut fortes & omnigenas acrimonias habentes, exulcerant quidem palpebras, erodunt autem aliquorum genas, & sub oculis partes, ad quascunque tandem influxerint, erodunt, tunicam etiam pupillam ambientem rumpunt, & exedunt. Dolor autem & ardor, & inflammatio extrema adsunt aliquandiu, donec fluxiones fuerint concoctæ, & crassiores redditæ, & lemæ ab ipsis extiterint. Fit autem concoctio ex permixtione, temperaturaque mutua, & quasi coctura.

καύματος, διαψυχθῆναι· ϗ ταῦτα ταχέως
παραγίνεται, ϗ πέψιος οὐδεμιῆς προσδεῖ-
ται. Τὰ δ' ἄλλα πάντα, ὅσα διὰ χυμῶν
δριμύτητας, ϗ ἀκρησίας φημὶ ἔγωγε γίνε-
σθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον [111] ἀποκαθίςανταί
τε κρησθέντα, ϗ πεφθέντα. Ὅσα τ' αὖ
ἐπὶ [112] τοὺς ὀφθαλμοὺς τρέπεται τῶν ῥευμά-
των, ὡς [113] ἰσχυρὰς, ϗ παντοίας δριμύτητας
ἔχοντα· ἑλκοῖ μὲν βλέφαρα, κατεσθίει δὲ,
ἐνίων γνάθους τὲ, ϗ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλ-
μοῖς, [114] ἐφ' ὅ, τι ἂν ἐπιῤῥυῇ, ῥήγνυσί τε,
46 καὶ διεσθίει τὸν ἀμφὶ τὴν [115] ὄψιν χιτῶ-
να. Ὀδύναι δὲ, ϗ καῦμα, καὶ φλογμὸς
ἔσχατος κατέχει μέχρι τινὸς, μέχρις ἂν τὰ
ῥεύματα πεφθῇ, ϗ γένηται παχύτερα, ϗ
[116] λήμη ἀπ' αὐτέων [117] εἴη. Τὸ δὲ πεφ-
θῆναι γίνεται ἐκ τȣ̃ μιχθῆναι, κρηθῆναί
τε ἀλλήλοισι, ϗ συνεψηθῆναι.

CAPUT X.

Ex facultatibus humorum exuperantibus morbos oriri; ac morbos alteratione, purgatione & contemperatione solvi, qualitatesque contrariis emendari.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Ὅτι ἐκ τῶν δυνάμεων τῶν χυμῶν, ἢ ποιοτήτων τὰ νοσήματα γίγνονται, ϗ νοσήματα κατ' ἀλλοίωσιν, κάθαρσιν, ϗ σύμμιξιν ἀπολύεσθαι, ϗ αἱ ποιότητες ἐπ' ἐναντίων ἐπανορθοῦνται.

QUin etiam fluxiones in fauces delabentes, ex quibus raucedines fiunt, anginæ, erysipelata, peripneumoniæ: omnes hæ primum quidem salsæ, & humidæ, acresque descendunt, & in talibus morbi firmantur. Ubi vero crassiores & maturiores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ, tum jam & febres, & alia hominem lædentia solvuntur. Oportet autem utique caussas uniuscujusque ea putare, quæ quum adsunt, talem modum fieri necesse est, quum permutantur in aliud temperamentum, cessare. Quando igitur ab ipsa caliditate sincera, aut frigiditate fluxiones contigerint, & nulla alia facultate participaverint, sic sane sedabuntur, ubi ex frigido in calidum permutatæ fuerint, & ex calido in frigidum. Permutantur autem eo, quem dixi, modo. Amplius porro etiam alia quæcunque mala homo patitur, omnia a facultatum potentiis proficiscuntur. Itaque quum amaritudo quædam dif-

ΤΟῦτο δ' ὅσα ἐς τὴν φάρυγγα, ἀφ' ὧν
βράγχοι γίνονται, κυνάγχαι, ἐρυσι-
πέλατα, περιπνευμονίαι· πάντα ταῦτα, τὸ
μὲν πρῶτον ἁλμυρά τε, ϗ ὑγρὰ, καὶ δριμέα
ἀφίει, καὶ ἐν τοῖσι τουτέοισιν ἔῤῥωται τὰ νο-
σήματα· Ὅταν δὲ παχύτερα, ϗ πεπαίτερα
γένηται, ϗ πάσης δριμύτητος ἀπηλλαγμένα,
τότ' ἤδη ϗ οἱ πυρετοὶ λύονται, ϗ τἄλλα τὰ
λυπέοντα τὸν ἄνθρωπον. Δεῖ δὲ δήπου ταῦτα
αἴτια ἑκάστου ἡγεῖσθαι· ὧν παρεόντων μὲν,
τοιοῦτον τρόπον ἀνάγκη γίνεσθαι· μεταβαλ-
λόντων δὲ ἐς ἄλλην κρῆσιν, παύεσθαι. Ὁκό-
ταν οὖν ἀπὸ αὐτέης τῆς θέρμης εἰλικρινέος,
ἢ ψύξιος γίνηται, ϗ μὴ μετέχῃ ἄλλης δυ-
νάμεως μηδεμιῆς, οὕτω παύοιτ' ἂν, ὅταν με-
ταβάλλῃ ἐκ τȣ̃ ψυχροῦ, ἐς τὸ θερμὸν· ϗ ἐκ
τȣ̃ θερμοῦ, ἐς τὸ ψυχρόν. Μεταβάλλει δ'
ὃν μοι προείρηται, τρόπον. Ἔτι τοίνυν τἄλλα
ὅσα κακοπαθέει [118] ἄνθρωπος, πάντα ἀπὸ
47 δυνάμεων γίνεται. Τȣ̃το μὲν, ὅταν πι-
κρότης τὶς [119] ἀποχυθῇ, ἣν δὴ χολὴν ξαν-
θὴν καλέομεν, οἷαι [120] καὶ ἄσαι, καὶ καῦ-
μα,

VARIÆ LECTIONES.

111 ἀποκαθίςαται & κριθέντα ex MStis Servinus.
112 περὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ῥευμάτων Imper. Samb.
113 ὡς ἰσχυρὰ ex MStis Servinus.
114 καὶ ἐφ' ὅ, τι Imp. Samb.
115 Etsi ὄψις oculum denotat, præcipue tamen videndi aciem, qua cernimus, ipsamque pupillam, quæ κόρη dicitur, atque sæpe sic vel nunc maxime vertit Foesius, quod μάλιστα αἱ ὄψιες βλάπτονται ἑλκούμεναι, & insignem noxam facit pupillæ acies exulcerata, ut scribitur in 2. Prorrh.
116 λῆμαι Servin.
117 ἴκωσι pro εἴη Idem ex MStis.
118 ὁ ἄνθρωπος legit ex MStis Idem.
119 ἀποκριθῇ legit Zvinger.
120 καὶ non legit Basil. Codex, id, quod retinent MSt. Servin, & Asul. exemplar. κόνονμι vitiose alii legunt.

μα, ἢ ἀδυναμίαι κατέχουσιν; ἀπαλλασσόμενοί τε τουτέου ἐνίοτε, καὶ καθαιρόμενοι, ἢ αὐτόματοι, ἢ ὑπὸ φαρμάκου, ἢν ἐν καιρῷ τι αὐτέων γένηται, φανερῶς καὶ τῶν πόνων, καὶ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. [121] Ὅσον δ᾽ αὖ χρόνον ταῦτα μετέωρα [122] ἦ, καὶ ἄπεπ]α, καὶ ἄκρητα, μηχανὴ οὐδεμίη, οὔτε τῶν πόνων παύσασθαι, οὔτε τῶν πυρετῶν. Καὶ οἷσι μὲν ὀξύτητες προσίςανται, δριμεῖαί τε, καὶ [123] ἰώδεες, οἷαι λύσσαι, καὶ δήξιες σπλάγχνων, καὶ θώρηκος, καὶ ἀπορίη; οὐ παύεται τουτέου πρότερον [124] πρὶν ἀποκαθαρθῇ τε, καὶ [125] καταςορεσθῇ, καὶ μιχθῇ τοῖσιν ἄλλοισι; Πέσσεσθαι δὲ, καὶ μεταβάλλειν, καὶ λεπ]ύνεσθαι, καὶ παχύνεσθαι ἐς χυμῶν εἶδος, διὰ πολλῶν εἰδέων, καὶ παντοίων. Διὸ καὶ αἱ κρίσιες, καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν χρόνων, ἐν τοῖσι τουτέοισι μέγα δύνανται. Πάντων δὴ τουτέων, ἥκιςα προσήκει θερμῷ ἢ ψυχρῷ πάσχειν. Οὔτε γὰρ ἂν τοῦτό γε σαπῇ, οὔτε παχυνθῇ. Τί δ᾽ ἂν αὐτὸ φαίημεν εἶναι; κρῆσίς τε αὐτέων ἐςὶ, [126] πλὴν πρὸς ἄλληλα ἔχουσα δύναμιν. Ἐπεὶ ἄλλῳ γε οὐδενὶ τὸ θερμὸν μιχθὲν παύσεται τῆς θέρμης, ἢ τῷ ψυχρῷ· οὐδέ γε πάλιν τὸ ψυχρὸν, ἢ τῷ θερμῷ. Τὰ δ᾽ ἄλλα [127] περὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅσῳ ἂν πλέοσι μίσγηται, τοσούτῳ ἠπιώτερα, καὶ βελτίονα. Πάντων δὲ ἄριςα διάκειται ὥνθρωπος, ὅταν πέσσηται, καὶ ἐν ἡσυχίῃ ᾖ, μηδεμίην δύναμιν ἰδίην ἀποδεικνύμενος. Περὶ μὲν οὖν τουτέων, ἱκανῶς μοι ἡγεῦμαι ἐπιδεδεῖχθαι.

fusa fuerit, quam bilem flavam appellare solemus, quales statim anxietates, & æstus, & impotentiæ occupant? Verum ubi liberati fuerimus ab illa, & purgati, aut sponte, aut per medicamentum, si modo tempestive quid ipsorum fiat, manifeste & a doloribus & a calore liberamur. At quamdiu ista sublata, incocta & minime contem-
48 perata fuerint, nulla arte neque dolores, neque febres finientur. Ex quibus quidem acuti, acres & æruginosi humores instant, quinam furores, & viscerum ac thoracis lancinationes, animique abjectio inde oriuntur? Neque prius hæc quiescunt, quam emaciati ejecti, & alii permixti fuerint. Concoqui autem & permutatari, attenuarique ac crassescere in humorum speciem, per multas & omnigenas species contingit. Quapropter & judicationes, & numeri temporum, in talibus multum possunt. Hæc vero omnia minime contingit calidum aut frigidum perpeti. Neque enim hoc putre-
49 scere, neque crassescere poterit. Quid autem hoc ipsum esse dicemus? & temperamentum ipsorum est, veruntamen inter ipsa mutuo vim habens, quoniam nulli alii
50 permixtum calidum, desinit esse calidum, quam frigido: sic rursus non permutatur alio frigidum, quam calido. Reliqua omnia in homine, quanto pluribus miscentur, tanto mitiora ac meliora fiunt. At vero homo omnium optime dispositus est, ubi concoquit & in quiete est, nullam peculiarem vim præseferens. De his igitur videor mihi abunde demonstrationem fecisse.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Τὸ περὶ φύσεως γνῶναί τι σαφὲς ἐξ ἰητρικῆς πάσης παραλαμβάνεσθαι, καὶ τῷ ἰητρῷ ἀναγκαῖον, καὶ ταυτὸ ἐν τῇ τοῦ ἑκάςου κατασκευῇ, καὶ διαίτῃ γίνεσθαι.

Λέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ, καὶ σοφιςαὶ, ὡς [128] οὐκ ἔςι δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅςις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐςιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη. Ἐγὼ δὲ, [129] τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιςῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσιος, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσ-

CAPUT XI.

Certam naturæ cognitionem artis esse Medicæ universæ: & Medico necessariam, eamque in cujusque constitutione ac diæta versari.

Porro Medici quidam, itemque Sophistæ dicunt, quod impossibile est Medicinam cognoscere eum, qui non novit, quid sit homo, & quomodo primum factus, &
51 compactus sit. Ego vero ea, quæ alicui Sophistæ, aut Medico, de natura dicta sunt aut scripta, minus censeo Medicæ arti conveni-

Variæ Lectiones.

121 ὅσον δ᾽ ἂν χρόνον legit MSt. Servin.
122 εἴη Idem pro ᾖ legit.
123 ἰώδεις MSt. Reg. legunt.
124 πρὶν ἢ legit MSt. Servin. & Mercurial.
125 καταςορέσαι est humi sternere, prosternere, deprimere, dejicere, & μεταφορικῶς pro componere, sedare, demulcere sumitur. Dicitur tamen tropice de Humoribus, qui evicti sunt, & concocti, prout hic accipitur.
126 πολλὴν Zvinger. & Heurn.
127 post ἄλλα addunt πάντα MSta Reg. & Vaticana, & Mercur. Quam lectionem adscriptam habent in margine Zvingerus, & Heurnius.
128 ἔνι legit MSt. Servin.
129 τοῦτο μὲν legunt MSta Regia.

venire, quam pictoriæ. Judico autem de natura aliquid manifestum ac evidens cognoscere, ex nulla parte aliunde contingere, quam ex Medicina: atque hoc tunc condiscere possibile est, ubi quis ipsam Medicinam totam recte conprehenderit. Verum quatenus illi prodiderunt, multi mihi cognovisse videntur, cognovisse autem dico, narrationem scilicet hanc. Quid est homo, & ob quas caussas nascitur, & reliqua diligenter. Atqui mihi necessarium esse videtur, ut omnis Medicus de natura sciat, & omni studio annitatur, ut cognoscat, si modo aliquid eorum, quæ fieri debent recte præstare velit. Quid est homo ad ea, quæ comeduntur, ac bibuntur comparatus, & quid cuique ab unoquoque continget ac accidet, & non simpliciter sic existimare, quod malum edulium est caseus. Dolorem enim affert repletio ex ipso. Sed quem dolorem, & propter quid, & cui parti intra hominem existenti incommodum existit. Nam & alia multa edulia ac pocula natura mala sunt, & afficiunt hominem non eodem modo. Proferatur autem mihi verbi caussa aliquid, velut vinum meracum multum potum hominem aliquo modo debilem reddit, & omnes, qui viderint hoc fatentur, & cognoscunt, quod hæc est vis vini, & quod ipsum est caussa, & in quas in homine partes maxime possit novimus. Talem itaque veritatem etiam de aliis ostendere volo. Etenim caseus (quandoquidem hunc in exemplum adsumpsi) non omnes homines lædit, sed sunt qui ex ipso repleti, ne tantillum quidem offenduntur, imo gracilibus mirabiliter etiam conferre proditur. Sunt autem qui ipso utentes difficulter a noxa liberantur. Horum vero naturæ differunt; differuntque etiam juxta hoc, quod est in corpore caseo contrarium. Nam a caseo excitatur & commovetur, in his quibus ejusmodi humor multus in corpore existit, & quo magis hic potens est, eo magis verisimile est ipsos male affligi. Si vero toti humanæ naturæ malus esset, omnes utique læderet. Hæc autem, si quis novisset, non incurreret ea, neque sane pateretur. In iis vero, qui ex morbis convalescunt, ac præterea longis morbis conflictantur, multi velut instructa acie conflictus fiunt, partim sua

ἥκειν, ἢ τῇ γραφικῇ. Νομίζω δὲ, ὅτι
περὶ φύσιος γνῶναί τι σαφὲς, ὐδαμόθεν ἄλ-
λοθεν ἔςαι, ἢ ἐξ ἰητρικῆς. Τῦτο δὲ οἷόν τε
καταμαθεῖν, ὅταν αὐτήν; [130] τις τὴν ἰητρι-
κὴν ὀρθῶς πᾶσαν περιλάβῃ. Μέχρι δὲ του-
τέου, πολλούς μοι δοκέει ἰδεῖν, λέγω δὲ τὴν
ἱςορίην ταύτην εἰδέναι, ἄνθρωπος τί ἐςι, 45
καὶ δι' οἵας αἰτίας γίνεται, καὶ τἄλλα ἀκρι-
βέως. Ἐπεί τοι γέ μοι δοκέει ἀναγκαῖον εἶ-
ναι παντὶ ἰητρῷ, περὶ φύσιος εἰδέναι, καὶ
πάνυ σπουδάσαι ὡς εἴσεται, εἴπερ τι μέλλει
τῶν δεόντων ποιήσειν. Ὅ, τί ἐςιν ἄνθρωπος,
πρὸς τὰ ἐσθιόμενα, καὶ πινόμενα, καὶ ὅ, τι ἀφ'
ἑκάςυ ἑκάςῳ συμβήσεται. Καὶ μὴ ἁπλῶς ὕτω
δοκέειν, ὅτι πονηρὸν βρῶμα τυρός. Πόνον
γὰρ φέρει τῷ πληρωθέντι αὐτῦ· ἀλλὰ τί- 11
να τε πόνον, καὶ διατί, [131] καὶ τίνι τῶν ἀν-
θρώπων ἐνεόντων ἀνεπιτήδειον. Ἔςι [132] γὰρ
καὶ ἄλλα πολλὰ βρώματα, καὶ πόματα φύ-
σει πονηρὰ, καὶ διατίθησι τὸν ἄνθρωπον, [133]
οὐκ αὐτὸν τρόπον. Οὕτως οὖν μοι ἔςω τῷ
λόγῳ, οἷον οἶνος ἄκρητος πολὺς ποθεὶς,
διατίθησί πως τὸν ἄνθρωπον ἀσθενέα. Καὶ
ἅπαντες ἂν ἰδόντες τῦτο, γνοίησαν, ὅτι αὕτη
ἡ δύναμις οἴνου, καὶ αὐτός ἐςιν αἴτιος. 5
Καὶ οἷσί γε τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῦτο μάλι-
ςά γε δύναται, οἴδαμεν. Τοιαύτην δὴ βού-
λομαι ἀληθείην καὶ περὶ τῶν ἄλλων φανῆναι.
Τυρὸς γὰρ, ἐπειδὴ τουτέῳ σημείῳ ἐχρησάμην,
οὐ πάντας ἀνθρώπους λυμαίνεται· ἀλλ' εἰ-
σὶν οἵ τινες αὐτέου πληρεύμενοι, οὐδ' ὁτιοῦν
βλάπτονται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰσχύοισιν ἂν
ξυμφέρειν θαυμασίως παρέχεται. Εἰσὶ δὲ
οἳ χαλεπῶς ἀπαλλάσσουσι. Διαφέρουσι δὲ
τουτέων αἱ φύσιες. Διαφέρουσι δὲ κα-
τὰ τῦτο· ὅπερ ἐν τῷ σώματι ἔνεςι πολέ-
μιον τυρῷ, ὑπὸ τοιουτέου ἐγείρεταί τε, 10
καὶ κινέεται. [135] Οἷσιν ὁ τοιοῦτος χυμὸς
τυγχάνει πλέον ἐνεὼν, καὶ μᾶλλον ἐνδυνα-
ςεύων ἐν τῷ σώματι, τουτέους μᾶλλον, [136]
καὶ κακοπαθέειν εἰκός. Εἰ δὲ πάσῃ τῇ ἀν-
θρωπίνῃ φύσει ἦν [137] κακὸν, πάντας ἂν ἐλυ-
μαίνετο. Ταῦτα δὲ εἴ τις εἰδείη, οὐκ ἂν πά-
σχοι. Τὰ δ' ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι, τῇσιν
ἐκ τῶν νούσων, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇσι νούσοισι
52 τῇσι μακρῇσι, γίνονται πολλαὶ [138] συμ-
παρατάξιες, αἱ μὲν [139] ἀπὸ ταυτομάτου·
αἱ δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν προσενεγχθέντων τῶν 15
τυχόντων. Οἶδα δὲ τοὺς ἰητροὺς τοὺς πολ-
λοὺς, ὡς τοὺς ἰδιώτας, ἢν τύχωσι περὶ τὴν
ἡμέρην ταύτην τι κεκαινουργηκότες, ὡς λου-
σά-

VARIÆ LECTIONES.

130 πᾶς Mercurial. in margine.

131 καὶ τίνων τῶν ἀνθρώπων ἐνεόντων ἀνεπιτήδειον ἐςί. καὶ τὰς καὶ ἄλλα ex MStis Servinus. καὶ etiam adscribit Fevr.

132 καὶ γὰρ καὶ ἄλλα adscribit Cod. Fevrei.

133 οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον legunt Vatic. MSta & Servin.

134 τουτέου habent MSt. Reg.

135 οἷσιν γὰρ ex MStis legit Servin.

136 καὶ κακοπαθέειν, καὶ idem delet ex MStis.

137 κακὸς idem ex MStis. εἰδείη Cod. editi.

138 συμπαραπράξιες legit idem ex MSto. quomodo etiam legisse videtur Calvus, qui prævaricationes dixit. συνταράξιες legi mavult Martinus. συμπαραπράξιες recte conflictationes Zvingerus. Cornar. autem conturbationes vertit.

139 καὶ ἀπὸ ταυτομάτου legit Imp. Sambuc. & Fevr.

σάμενοι, ἢ περιπατήσαντες, ἢ φαγόντες τὶ ἑτεροῖον, ταῦτα δὲ [140] πάντα βελτίω προσενηνεγμένα ἢ μὴ, οὐδενὸς ἧσσον τὴν αἰτίην τουτέων τινὶ ἀνατιθέντας· τὸ μὲν αἴτιον ἀγνοεῦντας· τὸ δὲ συμφορώτατον, ἢν οὕτως τύχωσιν, ἀφανίσαντας. Δεῖ δὲ οὔ, ἀλλ' εἰδέναι τί λουτρὸν ἀκαίρως προσγενόμενον ἐργάσεται, καὶ τί κόπος. Οὐδέποτε γὰρ ἡ αὐτὴ κακοπαθίη τουτέων οὐδ' ἑτέρου, οὐδέ γε ἀπὸ πληρώσιος, οὐδέ γε ἀπὸ βρώματος, τοίου ἢ τοίου. Ὅςις οὖν ταῦτα μὴ εἴσεται, ὡς ἕκαςα ἔχει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὔτε γινώσκειν τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτέων δυνήσεται, οὔτε χρέεσθαι ὀρθῶς.

sponte, partim a quibuslibet temere admissis. Novi autem Medicos multos velut idiotas, qui ubi ægroti die aliqua novi quippiam fecissent, velut si lavissent, aut deambulassent, aut quid alienum comedissent, atque hæc adhibuisse, quam omisisse præstitisset: nihilominus tamen causam alicui ex his contribuebant, veram quidem caussam ignorantes, & fortassis id, quod commodissimum erat, damnantes. Quod ipsum certe facere non oportet, sed scire, quid balneum intempestive adhibitum operetur; quid item fatigatio & lassitudo. Nunquam enim eadem afflictio ab his provenit, neque ab alio, neque etiam ex repletione, neque ex hoc vel illo cibo. Quisquis igitur hæc non cognoscet, quomodo hæc singula se habeant ad hominem comparata, is neque cognoscere, quæ ab ipsis fiunt, potest, neque recte iis uti.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ πολλῶν τε, καὶ παντοίων σχημάτων τῶν μερῶν.

Ἔςιν δέ μοι δοκέει καὶ ταῦτ' εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ παθήματα ἀπὸ [141] δυνάμιων ἔρχεται, καὶ ὅσα ἀπὸ σχημάτων. [142] Λέγω δή τι τοῦτο· δύναμιν μὲν εἶναι, τῶν χυμῶν εἰδέναι, τὰς ἀκρότητας τε καὶ ἰσχύς. Σχήματα δὲ λέγω, ὅσα ἔνεςιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Τὰ μὲν γὰρ κοῖλά τε, καὶ ἐξ εὐρέος εἰς ςενὸν ἐςὶ συνηγμένα· τὰ δὲ, καὶ ἐκπεπταμένα· τὰ δὲ ςερεά τε, καὶ ςρογγύλα· τὰ δὲ, πλατέα καὶ ἐπικρεμάμενα· τὰ δὲ διατεταμένα· τὰ δὲ μακρά· τὰ δὲ πυκνά. Τὰ δὲ [143] μανά τε, καὶ [144] τεθηλότα·
53
τὰ δὲ σπογγοειδέα, καὶ ἀραιά. Τοῦτο μὲν ἑλκῦσαι ἐφ' ἑωϋτὸ, καὶ ἐπισπάσασθαι ὑγρότητα ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος; πότερον τὰ κοῖλά τε, καὶ ἐκπεπταμένα, ἢ τὰ ςερεά τε, καὶ ςρογγύλα, ἢ τὰ κοῖλά τε, καὶ ἐς ςενὸν ἐξ εὐρέος συνηγμένα δύναιτ' ἂν μάλιςα. Οἶμαι μέντοι τὰ τοιαῦτα εἰς ςενὸν συνηγμένα ἐκ κοίλου τε, καὶ εὐρέος. Καταμανθάνειν δὲ δεῖ αὐτὰ ἔξωθεν ἐκ τῶν φανερῶν. Τοῦτο μὲν γὰρ, τῷ ςόματι κεχηνὼς, ὑγρὸν οὐδὲν ἀνασπάσαις. [145] Προσμυλλήνας δὲ, καὶ συςείλας, πιέσας τε τὰ χείλεα· ἔτι τε αὐλὸν προσθέμενος, ῥηϊδίως [146] ἀνασπάσαις ἂν, ὅτι θέλεις. Τοῦτο

CAPUT XII.

De multis ac variis figuris partium.

CÆterum & hæc cognoscere oportere mihi videtur, nimirum quæ affectiones homini ex facultatibus ac potentiis, quæ item ex figuris adveniunt. Quod autem dico, tale est. Nempe facultatem quidem esse humorum summas vires cognoscere, ac robur. Figuras autem dico, quæ in ipso homine insunt. Aliæ enim cavæ sunt, & ex amplitudine in arctum coactæ; aliæ expansæ, aliæ solidæ & rotundæ, aliæ latæ & pensiles, aliæ extentæ, aliæ longæ, aliæ densæ, aliæ raræ & floridæ, aliæ spongiformes
ac tenues. Quæ igitur ex his trahere ad sese allicereque humiditatem ex reliquo corpore maxime possunt? Num cavæ & expansæ, an solidæ & rotundæ, aut cavæ & in arctum ex amplitudine coactæ? Equidem puto tales esse, quæ ex cavitate & amplitudine in arctum sunt coactæ. Id quod ex manifestis forinsecus condiscere oportet. Veluti quidem si ore hiante fueris, nullum humorem attraxeris, ubi vero protensis labris
54
constrinxeris ac compresseris, insuperque fistulam admoveris, quicquid libuerit, attrahes. Hoc vero quod cucurbitæ, quæ corpori adponi solent, ex ampli-

VARIÆ LECTIONES.

140 *πάντως ἐναντίας* legit Mercur. ex Codicibus Vaticanis.
141 *δυνάμιων* legit Chart.
142 *λέγω δὲ* Servin.
143 *μανά τε καὶ* Hæc verba desiderantur in MStis Reg. & Servin. eaque omisit Calvus.
144 A *θάλλω τεθηλὼς* deducit Foesius, idem quod *τεθαλκὼς* virens, floridus veluti succo turgens, aut scatens. *Τεθηλότα* tamen Gorrœus apud Hippocr. mollia vertit, & a *θηλύω* deduci putat, velut effœminata, quod mulierum præcipua sit mollities. Idem mammarum instar exponi posse putat, quem in sensum sugentia vertit Calvus. Sed tunc a *θηλάζω* potius, quod *θηλάζω* significat deduci videtur, unde & *θήλαντο*, *ἐθήλασαν* Hesychius exponit. Cornarius hiantes vertit, unde *κεχηνότα* legisse videtur.
145 Ita omnia exemplaria publicata habent, MSta vero *προμυλλήνας* cum Galeno legunt, in quibus etiam *προδιαςρέψας* in margine apponitur, sed *προδιαςρέψας* legendum existimat Foesius: ut labrorum protensorum distortionem quandam significet, quod *μύλλον διεςραμμένον* indicet, & *ἀπομυλλαίνειν διαςρέφειν* intorquere, incurvare. Galenus in Exeg. *προμυλλαίνει, προεκπέπτωκε, προέχει εἰς τοὔμπροσθεν* exponit.
146 *ἀνασπάσεις* MSt. Reg. Zving. Heurn. ad marginem, *ἀνασπάσεις* Fevr. id quod & supra legend.

plitudine in angustiam arctatæ ad hoc factæ sunt, ad trahendum videlicet & alliciendum ex carne. Sunt autem & alia multa ejuscemodi. Verum intra hominem natura, & figura talia sunt vesica, & caput, & uterus in mulieribus: atque hæc manifeste maxime trahunt, & semper plena sunt attractæ humiditatis. At vero cavæ & expansæ figuræ, influentem quidem humorem maxime omnium susceperint; non autem similiter attraxerint. Solidæ autem & rotundæ, neque attraxerint, neque susceperint: dilabitur enim & non habet sedem in qua maneat. Spongiformes vero & tenues, velut lien, pulmo, & mammæ, ubi admotæ maxime fuerint & adhæserint, ebibunt, duraque fiunt, ac augescunt, humore accedente. Non enim in ventriculo inest, in quo humorem extrinsecus contineat ipse ventriculus, in quo est humor, ut quotidie exhauriatur: sed quum biberit, & susceperit ipse in seipsum humorem, & vacua & rara, ac parva penitus explentur, & pro raro ac molli, durus ac densus evadit, & neque concoquit, neque dimittit. Atque hæc patitur propter figuræ naturam. Quæcunque autem flatum, eorumque convolutiones operantur in corpore, ea in cavis ac amplis, velut ventre ac pectore, strepitum & sonitum facere solent. Etenim quod non sic repleant, ut stent, sed habeant transmutationes & motus, necesse est, ut ab ipsis & strepitus, & manifestæ commotiones fiant. Quæcunque vero carnosa sunt & mollia, in talibus stupores & repletiones, quales jugulatis fiunt. Cæterum quum inciderit flatus in latum ac renitens, & aliquid ipsi restiterit, idque natura fuerit neque forte, ut adversus violentiam durare possit, & nihil mali pati, neque molle & rarum, ut excipere ac cedere queat, verum tenerum, & floridum, & sanguineum ac densum velut hepar, quod propter densitatem quidem ac latitudinem resistit ac non cedit, flatus vero subiens augescit ac fortior evadit, & adversum reluctans maxime impetum facit. Pro-

δὲ, αἱ σικύαι [147] προβαλλόμεναι ἐξ εὐρέος
εἰς ςενώτερον ἐςενωμέναι, πρὸς τοῦτο τεχνέα-
ται, πρὸς τὸ ἕλκειν ἀπὸ τῆς σαρκὸς, καὶ
ἐπισπᾶσθαι', ἄλλά τε πολλὰ τοιουτότρο-
πα. Τῶν δ' ἔσω τοῦ ἀνθρώπου, φύσις καὶ
σχῆμα τοιοῦτον· κύςις τε, καὶ κεφαλὴ,
καὶ ὑςέρα γυναιξί· καὶ φανερῶς ταῦτα μά-
55 λιςα ἕλκει. Καὶ πλήρεά ἐςιν" [148] ἐπάκ-
του ὑγρότητος αἰεί. Τὰ δὲ κοῖλα, καὶ ἐκ-
πεπταμένα [149], ἐπιῤῥυεῖσαν μὲν ἂν ὑγρότη-
τα μάλιςα δέξαιτο πάντων. Ἐπισπάσαιτο
δ' ἂν, οὐχ ὁμοίως. Τὰ δέ γε ςερεὰ, καὶ
ςρογγύλα, οὔτ' ἂν ἐπισπάσαιτο, οὔτ' ἂν ἐπιῤ-
ῥυεῖσαν ἐκδέξαιτο. [150] Περιολισθάνοι τε γὰρ
ἂν, καὶ οὐκ ἔχοι ἕδρην, ἐφ' ἧς μένει. Τὰ
δὲ σπογγοειδέα τε, καὶ ἀραιὰ, οἷον σπλὴν,
πνεύμων, καὶ μαζοὶ προσκαθεζόμενα μά-
λιςα ἀναπίοι, καὶ σκληρυνθείη, καὶ αὐξη-
56 θείη ὑγρότητος προσγενομένης." [151] Ταῦ-
τα μάλιςα· [152] οὐ γὰρ ἂν ἦν ἐν κοιλίῃ
57 [153] ἐνῇ τὸ ὑγρὸν, ἔξω τε περιέχει" αὐτέη
ἡ κοιλίη τὸ ὑγρὸν, καὶ [154] ἐξαγγίζοιτ' ἂν καθ'
ἑκάςην ἡμέρην· ἀλλ' ὅταν [155] πίῃ, καὶ δέ-
ξηται αὐτὸς ἐς ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν τὰ κενὰ,
καὶ ἀραιὰ, καὶ τὰ σμικρὰ [156] πάντα. Καὶ
ἀντὶ ἀραιοῦ τε, καὶ μαλθακοῦ, σκληρός τε,
καὶ πυκνὸς ἐγένετο· καὶ οὔτ' [157] ἐκπέσσει,
οὔτ' ἀφίησι. Ταῦτα δὲ πάσχει διὰ τὴν
φύσιν τοῦ σχήματος. Ὅσα δὲ φῦσαν τε
58 καὶ" ἀνειλήματα ἐνεργάζονται ἐν τῷ σώμα-
τι, προσήκει ἐν μὲν τοῖσι κοίλοισί τε καὶ
εὐρυχωρήσεσιν, οἷον κοιλίῃ τε, καὶ θώρηκι,
ψόφον τε, καὶ πάταγον ἐμποιέειν. Ὅτι
γὰρ ἂν μὴ ἀποπληρώσῃ οὕτως ὥςε [158] ςῆ-
ναι, ἀλλ' ἔχει μεταβολάς τε, καὶ κινήσεις,
ἀνάγκη ὑπ' αὐτέων, καὶ ψόφον, καὶ κατα-
φανέας κινήσιας' γίνεσθαι. Ὅσα δὲ σαρ- 12
κώδεά τε, καὶ μαλθακὰ, ἐν τοῖσι τουτέοι-
59 σι" [159] νάρκαι τε, καὶ πληρώματα, οἷα ἐν
τοῖσιν ἀποσφαγεῖσι γίνεται. Ὅταν δ' ἐγ-
κύρσῃ πλατεῖ τε, καὶ ἀντικειμένῳ, καί τι
πρὸς αὐτὸ ἀντιπέσῃ, [160] καὶ φύσει τοῦτο
τύχῃ, μήτε ἰσχυρὸν ἐὸν, ὥςε δύνασθαι ἀν-
τέχεσθαι τῆς βίης, καὶ μηδὲν κακὸν παθεῖν·
μήτε μαλθακόν τε, καὶ ἀραιὸν, ὥς' ἐκδέ-
ξασθαί τε, καὶ [161] ὑπεῖξαι, ἁπαλόν τε,' 5
καὶ

Variæ Lectiones.

147 προσβαλλόμεναι Zving. & Heurn.
148 Sic legunt omnia exemplaria, quædam MSta & Imp. Samb. ἐπ' αὐτοῦ cum Servin. & Fevr. legunt.
149 ἐπιῤῥυείσας ὑγρότητας Imp. Sambuci in plurali legit.
150 ὄλισθον lubricum Heurnius ad marginem.
151 τούτοις Mercurialis ad marginem. Cæterum hic notandum pulmonem addidisse Cornar. contra omnium Codicum fidem.
152 οὐ γὰρ ἂν ἦν ἡ κοιλίη ex MStis Servin.
153 ἐν ᾗ Imp. Samb. & MSta Reg. & Mercur. ibid. τὸ ὑγρὸν deest in MSt. Servini.
154 ἐξαγγίζοι & ἐξαλίζοι leg. MSta Reg., ex quo ἐξαλίζοιτο Gal. legisse & ἐκκενοῖτο exposuisse suspicatus est Foes. ἐξαλίσαι autem Hesych. exponit κυλίσαι, ἐκκομίσαι, evolvere, emovere, exportare. ἐξαλίσαι autem ἐξάγειν educere, exhaurire significare potest, ut συναλίσαι, συναγαγεῖν, συναθροίζειν congregare, coacervare. ἐξογκίζοιτο Serv. legit.
155 pro πίῃ MSta Regia legunt ἴῃ.
156 πάντη Asulana exemplaria.
157 ἐκπίσῃ ex MStis legit Servinus.
158 συςῆναι MSta Reg. ibid. ἔχῃ ex MSto legit Servin.
159 ναρκὰς MSta Reg. & Imper. Samb. ibid. post οἷα ἃ legunt exemplar. Reg. & ἀποσφαγῆσι Zvinger. in Marg. verum ἀποσχαθεῖσι legendum existimat a verbo ἀποσχάζω venam seco. Mercurialis ἐν τῇσιν ἀποσφαγῇσιν legit, ut per ἀποσφαγὰς intelligamus Glandulas, quæ ἐν τῇ σφαγῇ, in jujulo sunt, & hujusmodi stupores & repletiones frequenter pati solent, propter juges defluxiones. Gorrœus ἀποσφαγεῖσιν contusis vertit. An legendum ἀποσφίγξεσιν? est enim ἀπόσφιγξις Hipp. constrictio, ubi fasciæ deligatam partem comprimunt.
160 καὶ φύσει τοῦτο non legunt Asulana exemplar. ibidem κακοπαθεῖν legit Servin. ex MSto pro κακὸν παθεῖν.
161 ὑποδεῖξαι MSt. Reg. Servin. & Fevr. legunt.

καὶ τεθηλὸς, καὶ ἔναιμον, καὶ πυκνόν· οἷον ἧπαρ, διὰ μὲν τὴν πυκνότητα, καὶ πλατύτητα, ἀνθέστηκέ τε, καὶ οὐχ ὑπείκει. Φύση δὲ ὑποδεχομένη, αὔξεταί τε, καὶ ἰσχυροτέρη γίνεται· καὶ [162] ὁρμᾷ μάλιστα πρὸς τὸ ἀντιπαῖον. Διὰ δὲ τὴν ἁπαλότητα, καὶ τὴν ἐναιμότητα, οὐ δύναται ἄνευ πόνων εἶναι. Καὶ διὰ ταύτας τὰς προφάσιας, ὀδύναι τε ὀξύταται, καὶ πυκνόταται πρὸς [163] τοῦτο χωρίον γίνονται, ἐκπυήματά τε, καὶ φύματα πλεῖστα. Γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ φρένας ἰσχυρῶς· ἧσσον δὲ πολλόν. [164] Διάτασις μὲν γὰρ φρενῶν πλατείη καὶ ἀντικειμένη. [165] Φύσις δὲ νευρωδεστέρη τε, καὶ ἰσχυροτέρη· διὸ ἧσσον ἐπώδυνά ἐστι. [166] Γίνονται δὲ καὶ περὶ ταῦτα, καὶ πόνοι καὶ φύματα. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα, καὶ ἔσω, καὶ ἔξω τοῦ σώματος εἴδεα σχημάτων, ἃ μεγάλα ἀλλήλων διαφέρει πρὸς τὰ παθήματα, καὶ νοσέοντι, καὶ ὑγιαίνοντι. Οἷον κεφαλαὶ σμικραὶ ἢ μεγάλαι· τράχηλοι λεπτοὶ· [167] ἢ παχέες· μακροὶ ἢ βραχέες κοιλίαι μακραὶ· ἢ στρογγύλαι· θώρηκος, καὶ πλευρέων πλατύτητες· ἢ στενότητες καὶ ἄλλα μυρία, ἃ δεῖ πάντα εἰδέναι ᾗ διαφέρει· ὅπως τὰ αἴτια ἑκάστων εἰδὼς, ὀρθῶς τηροίης.

pter teneritudinem autem & sanguineitatem absque doloribus esse non potest. Et propter has caussas dolores acutissimi ac frequentissimi circa eum locum contingunt, suppurationesque ac tubercula plurima. Fiunt etiam circa septum transversum vehementes dolores, sed multo minore. Distentio enim septi transversi lata est, & retinens, natura autem nervosior, & robustior, quapropter minus dolore affligitur; fiunt tamen & dolores, & tubercula circa ipsum. Multæ vero etiam aliæ, & extra & intra corpus figurarum species sunt, quæ magnopere inter se differunt, secundum affectiones, quas inferunt, tum ægroto, tum sano: cujusmodi sunt capita parva aut magna, colla tenuia aut crassa, longa aut brevia, ventres longi aut rotundi, pectoris & costarum latitudines aut angustiæ, & alia infinita: quæ omnia nosse oportet, quatenus differant, quo caussas singulorum cognitas probe observes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓʹ.

Περὶ δυνάμιων τῶν χυμῶν.

Περὶ δὲ δυνάμιων χυμῶν, αὐτέων τε ἕκαστος ὅ, τι δύναται ποιέειν τὸν ἄνθρωπον ἐσκέφθαι, ὥσπερ, καὶ πρότερον εἰρέαται, τὰς ξυγγενείας, ὡς ἔχουσι πρὸς [168] ἀλλήλους. Λέγω δὲ τὸ τοιοῦτον· εἰ γλυκὺς χυμὸς μεταβάλλοι ἐς ἄλλο εἶδος, μὴ ἀπὸ ξυγκρήσιος, ἀλλ' αὐτὸς ἐξιστάμενος, ποῖός τις πρῶτος γένοιτο, πικρός· ἢ ἁλμυρός· ἢ στρυφνός· ἢ ὀξύς; [169] ἄρα ὀξὺς χυμὸς ἀνεπιτήδειος [170] προσφόρων ἂν τῶν λοιπῶν μάλιστα εἴη. Εἴπερ ὁ γλυκύς γε πάντων ἐπιτηδειότατος. Οὕτως εἴ τις δύναιτο ζητέων ἔξωθεν ἐπιτυγχάνειν, δύναιτ' ἂν πάντων ἐκλέγεσθαι αἰεὶ τὸ βέλτιον. Βέλτιστον δέ ἐστι, τὸ προσωτάτω τοῦ ἀνεπιτηδείου ἀπέχον.

CAPUT XIII.

De humorum facultatibus.

De potentiis autem humorum perspectum habere oportet, quid singuli ipsorum in homine facere possint, quemadmodum etiam prius dictum est, quasque cognationes inter se habeant. Quod dico tale est: An videlicet dulcis humor in aliam speciem mutetur, non a contemperamento, sed ipse a natura propria exiens qualitatem aliquam trahat, nempe si sponte fiant, amarus, an salsus, an acerbus, an acidus? sique acidus, num acidus, præcellens, maxime incommodus sit, si quidem dulcis omnium commodissimus existit. Id quod si quis forinsecus quærens consequi possit, is semper quod melius est ex omnibus eligere queat. Optimum autem est, quod longissime ab incommodo abest.

162 ὁρμαὶ legunt Membranæ MSt. Reg. Zvinger. & Heurn. ad marginem.

163 τοῦτο τὸ χωρίον ex MStis legit Servin. illud τοῦτο etiam tamquam suspectum subnotat Fevreus. πρὸς χωρίον τοῦτο γίνονται legit Zving. & Heurn. in margine. Ibidem ἐκπλήματά τε vitiose legunt Asulana Exemplaria pro ἐκπυήματά τε.

164 διάστασις Zving. & Heurn. πλάτει ibidem legunt MSta Regia.

165 φύσις δὲ Imp. Samb. & MSta Regia, & νεύρων στερὴ Servin. & Fevr. ex MStis legunt, quam lectionem marg. adscribunt Zving. Heurn. & Mercur.

166 γίνονται legunt Asulana exemplaria. Ibidem καὶ πόνοι, καὶ desideratur in MSt. Servini.

167 παχέες νῶτοι Imperial. Sambuc. Fevr. & Heurn. in margine.

168 ἀλλήλας Imper. Sambuc.

169 οἶμαι ὀξὺς, ἄρα ὀξὺς legunt Aldina exemplaria. ἢ ἄρα ὀξὺς ex MStis Servin. & Fevr.

170 πρόσφορος ex MStis Servin. προσφέρων Fevreus, & Heurn. Zving. in margine. προφόρων Aldina exemplaria.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΤΡΟΥ.

HIPPOCRATIS DE MEDICO LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Ιητρὸν τῇ ἐπιτηδείῃ τοῦ σώματός τε, καὶ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείῃ, φανερὸν ποιέει· ἰητρεῖον τῷ ἰητρῷ τε, καὶ τῷ τόπῳ, καὶ τῷ φωτὶ, καὶ τοῖσι ὀργάνοισι, καὶ τοῖσι φαρμάκοισι, χειρουργίῃσί τε, καὶ σικύῃσι, χασμῷ τε, καὶ φλεβοτομίῃ, καὶ τῇ τῶν βελέων ἐξειρέσει, καὶ ἕλκεσι, καὶ φύμασι κατασκευάζει.

ARGUMENTUM LIBRI.

Medicum idoneo tum corporis, tum animi cultu illuſtrat; Medicam officinam Medico, loco, luce, inſtrumentis, medicamentis, operationibus, cucurbitularum admotione, ſcarificatione, phlebotomia, telorum extractione, ulceribus, & tuberculis extruit.

Basil. Lat. IV. 35 / 20 — Foesius Sect. I. 20. 19. — Basil. Græc 60 pag. 12

CAPUT I.

Qui cultus tum animæ, tum corporis Medicum deceat.

HIc liber Medici inſtitutio eſt, & præceptum quomodo officinam Medicam inſtruere oportet. Medici equidem inſtitutionem eſſe putamus, ut videat quo modo colore, & bona ac carnoſa corporis habitudine præditus ſit, quatenus ipſius natura patitur. Vulgus enim exiſtimat eos, qui non ſic bene diſpoſitum corpus habent, neque aliis bene proſpicere poſſe. Deinde ut in extrinſecis pure ſe habeat veſtitu decoro, & unguentis odoratis, non ſuſpectum odorem ad

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Κῶς τὸν ἰητρὸν ψυχήν τε, καὶ τὸ σῶμα διακεῖσθαι δεῖ.

1 ΤΟ μὲν γράμμα ἐστὶν ἰητροῦ προστασίη, καὶ παράγγελμα, κῶς χρὴ κατασκευάζειν ἰητρεῖον. Ἰητροῦ μὲν εἶναι προστασίην,

2 ὁρῆν εὐχρώς τε, καὶ εὔσαρκος ἔσται πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ φύσιν. Ἀξιόονται γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν, οἱ μὴ εὖ διακείμενοι τὸ σῶμα οὕτως, ὡς οὐδ' ἂν ἑτέρων ἐπιμεληθῆναι καλῶς.

3 Ἔπειτα περὶ αὐτῶν καθαίρειν, ὡς ἔχειν ἐσθῆτι χρηστῇ, καὶ χρίσμασιν εὐόδμοις, ὀδμὴν ἔχουσιν ἀνυπόπτως πρὸς ἅπαντα. 30 Τοῦτο γὰρ ἡδέως ἔχειν ξυμβαίνει τοὺς νοσέοντας. Δεῖ δὲ

Variæ Lectiones.

Commentarius iſte Chirurgum magis concernit, quam Medicum. Etenim cum priſci Medici, teſtante Celſo, non tam internorum morborum curam gererent, quam externorum; hi autem, ut qui ſub ſenſum potiſſimum cadunt, & experientia fulciuntur, cognitu & adminiſtratu faciliores ſint, quam interni: idcirco diſcipulos in chirurgicis primum inſtituebant. Chirurgia igitur veluti μάθησις ἰητρικῆς eſt, & commentarius præſens tanquam Iſagoge tyronis chirurgi: cum τὸ ὅτι, hoc eſt, quid agere debeat & ſpectare rudi minerva delineet: τὸ διότι interim ad alios libros pertinet, qui provectis aliquousque ſcribuntur in Chirurgia. Hicce liber ab aliquibus Dioſcoridi tribuitur, & Mercurialis in Cynoſura libror. Hippocratis ejus eſſe negat, quod & ſtylus diverſus, & incultus, ut ait, totque ridiculis rebus, & nugis conſperſus ſatis arguit, ut qui eum non aperte ſpurium putat, prorſus nihil videre judicandus ſit. Neque ab Erotiano in Proœmio inter cetera Hippocratis ſcripta recenſetur. Ad artis igitur authoritatem cum plurimum conferre cenſeatur, huc potius, quam inter χειρουργούμενα collocandus videtur, etſi Medici officinam non inepte inſtruit, & accomodat.

2 ὁρῆν ὡς εὐχρῶς legunt quædam MSta, & Servinus, quam lectionem notant Zving. & Heurn. ὡς ἴσως Mercurial. in margine. Pro ὑπάρχουσαν, οὖσαν legunt exempl. quædam MSta Regia & Imp. Samb.

3 Hunc locum ita reſtituit Mercurial. lib. II. Var. Lect. c. 20. ἔπειτα τὰ περὶ αὐτὸν καθαρῶς ἔχειν ἐσθῆτι χρηστῇ. Quam lectionem probat Foeſius. αὐτῶν καθαρῇ Servin.

δὲ τοῦτον σκοπέειν τάδε, περὶ τὴν ψυχὴν σώφρονα, μὴ μόνον τὸ σιγᾷν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν βίον πάνυ εὔτακτον. Μέγιστα γὰρ ἔχει πρὸς δόξαν ἀγαθά. Τὸ δὲ ἦθος εἶναι καλὸν, καὶ ἀγαθὸν, τοιοῦτον δ᾽ ὄντα πᾶσι, καὶ σεμνὸν 4 καὶ φιλάνθρωπον". Τὸ γὰρ προπετὲς, καὶ τὸ πρόχειρον, καταφρονεῖται, κἂν πάνυ χρήσιμον ᾖ" 5. Σκοπὸν δὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίης. Τὰ γὰρ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτέοις σπανίως ἔχουσιν, ἀγαπᾶται. Σχήμασι δὲ, ἀπὸ μὲν προσώπου, σύννουν μὴ πικρῶς· " αὐθάδης γὰρ δοκέει εἶναι, καὶ μισάνθρωπος· ὁ δὲ εἰς γέλωτα ἀνιέμενος, καὶ λίην ἱλαρὸς, φορτικὸς ὑπολαμβάνεται. Φυλακτέον δὲ τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥκιστα· δίκαιον δὲ πρὸς πᾶσαν ὁμιλίην εἶναι. Χρὴ γὰρ πολλὰ ἐπικουρέειν δικαιοσύνην, πρὸς δὲ ἰητρὸν οὐ μικρὰ συναλλάγματα τοῖσι 6 νοσοῦσίν ἐστιν. Καὶ γὰρ αὐτοὺς ὑποχειρίους ποιέουσι τοῖς ἰητροῖς· καὶ πᾶσαν ὥρην ἐντυγχάνουσιν γυναιξὶ, παρθένοισι, καὶ τοῖς ἀξίοισι πλείστου κτήμασιν. Ἐγκρατέως οὖν δεῖ πρὸς ἅπαντα ἔχειν ταῦτα. Τὴν μὲν οὖν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, οὕτω διακεῖσθαι.

omnia habentibus. Inde enim ægrotos jucunde affici contingit. Postea animadvertere ipsum oportet, ut animum habeat modestum, non solum quod ad taciturnitatem attinet, sed etiam circa reliquam vitam probe compositum. Maxime enim ad opinionem ac autoritatem comparandam conducit, bonis ac honestis moribus præditum esse. Nam quum talis fuerit, gravis quoque simul, & humanus esse debebit. Temeraria namque proclivitas, & promptitudo, quamvis valde sit utilis, despectui est. At considerandum quando his uti liceat. Eadem enim apud eosdem, cum rara sunt, æstimantur. Quod ad gestum attinet, vultu sit ad prudentiam composito, non aspero tamen, ne superbus & inhumanus videatur. Qui vero in risum exolutus est, ac nimium hilaris, molestus judicatur. Hoc itaque vitandum est, vel maxime. Justum autem ad omnem conversationem esse convenit. Justitia enim multum auxiliatur. Non exigua autem commercia ægris cum medico sunt. Nam seipsos Medicis subditos faciunt, & omni hora mulieribus, virginibus, & opibus maximi precii, illi occurrunt. Continenter igitur ad omnia hæc se habere oportet. Animo itaque ac corpore sic dispositum esse convenit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Χρὴ τὸν ἰητρὸν ἐργαστήριον ἁρμόδιον, φωτεινὸν, δίφρος νοσέοντος. Ὄργανα χειρουργικὰ, καὶ φάρμακα.

ΤΑ δὲ εἰς τὴν ἰητρικὴν τέχνην παραγγέλματα, δι᾽ ὧν ἐστιν εἶναι τεχνικὸν, ἀπ᾽ ἀρχῆς συνοπτέον, ἀφ᾽ ὧν, καὶ μανθάνειν ἄνθρωπος ἄρξαιτο. Τὰ τοίνυν ἐν ἰητρείῳ θεραπευόμενα, σχεδὸν μανθανόντων ἐστίν. Δεῖ δὲ πρῶτον μὲν, τόπον ἔχειν τῆς οἰκίης. Ἔσται δὲ τοῦτο, ἐὰν μήτε πνεῦμα εἰς αὐτὸν 7 παραγινόμενον ἐνοχλῇ, μήθ᾽ ἥλιος, ἢ αὐγὴ 8 λυπέῃ. Φῶς δὲ τηλαυγὲς, τοῖς μὲν θεραπεύουσιν ἄλυπον. Οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς θεραπευομένοις ὑπάρχει. Πάντως μὲν οὖν τοιαύτην τὴν αὐγὴν μάλιστα φευκτέον, δι᾽ ἣν ξυμβαίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νοσέειν. Τὸ μὲν οὖν φῶς τοιοῦτον εἶναι παρήγγελται· τοῦτο δὲ, ὅπως μηδαμῶς ἐναντίως ἕξει τῷ προσώπῳ τὰς αὐγάς. Προσενοχλεῖ γὰρ τὴν ὄψιν ἀσθενέως ἔχουσαν. Πᾶσα δ᾽ ἱκανὴ πρόφασις, ἀσθενέοντας ὀφθαλμοὺς ἐπιταράξαι. Τῷ

CAPUT II.

In Medici officina, locus idoneus, lux commoda, ægri sella. Instrumenta chirurgica & medicamenta sint.

PORRO præcepta ad artem medicam, per quæ artificiosus esse videbitur, ab initio considerabimus, ex quo primum homo discere incipit. Quæ igitur in officina medica curantur, fere ad discentes pertinent. Primum quidem locum domus habere oportet, qui sane talis sit, ut neque ventus ad ipsum accedens molestus sit, neque sol, neque splendor infestet. Lux enim splendida medentibus quidem non est molesta, non similiter autem ægrotantibus. Itaque talem splendorem penitus fugere oportet, per quem oculos ægrotare contingit. Tale igitur præceptum de luce observetur. Deinde, ut nequaquam faciem adversam splendori habeat. Infestat enim visum debilem. Omnis autem occasio sufficiens est ad debiles oculos conturbandos. Luce itaque

VARIÆ LECTIONES.

4 καὶ φιλάνθρωπον, καὶ ἐπιεικέα, id est, & humanus & pacatus, seu moderatus legit Imp. Samb. & Fevr.

5 σκοπεῖν legi mavult Foesius, quod Hesychio exponitur χλευάζει διὰ παίζει, καταπαίζει, μέμφεται.

6 ἁρμόζειν Imper. Samb.

7 ἐπιγινόμενον Idem & Fevr.

8 λυπέει Aldin. exemplar. legunt πράγματα παρέχει Imper. Sambuc.

que hoc modo utendum est. Sellæ autem æquales altitudine sint, quantum ejus fieri potest, ut in ipsis ægri collocentur. Aeramento, exceptis instrumentis, nullo utatur. Ornatus enim onerosus mihi esse videtur, talibus vasis uti. Aqua exhibenda est ægris potabilis & pura. Extersoriis utendum est puris ac mollibus: ad oculos quidem, linteis; ad vulnera vero, spongiis; hæc enim sponte nascentia probe auxiliari videntur. Omnia autem instrumenta rite fabrefacta ad usum esse oportet, magnitudine, gravitate, ac tenuitate. Quæ vero adhibentur omnia, considerare oportet, ut conferant, maxime si ægrotæ parti adhibebuntur. Talia autem sunt ligamenta, & medicamenta, & lintea circa vulnus, & cataplasmata. Hæc enim longissimo tempore circa ægrotantes locos sunt. At vero ablatio horum, refrigeratioque ac mundificatio, & aquarum affusio, pauco tempore absolvuntur. Diligenter autem considerare, quid horum faciendum sit, oportet, & ubi magis, aut minus ea adhibere convenit. Utrorumque enim usus opportunus est, itemque negligentia magnam differentiam habet.

CAPUT III.

De deligatione, & ustione, sectione celeri ac tarda, de sectionum gladiolis acutis, ac latis, ac de eorum usu.

EST autem Medicinæ accommodata deligatio, ex qua, qui curatur, utilitatem percipit. Maxime autem prosunt duo hæc, quibus utendum est; comprimere videlicet ubi oportet, & remisse deligare. Quod ad anni tempora videndum, quando contegere oporteat, nec ne, simulque ne imbecillitatis ignarus, utro horum utendum sit hæreas. Concinnas autem deligationes ad spectaculum comparatas, & nihil juvantes, reprobare oportet. Sunt enim ejuscemodi molestæ & omnino ad ostentationem factæ, ac plerumque ei, qui curatur, noxiam afferunt. Quærit autem æger non ornatum, sed auxilium. Cæterum in chirurgiis, quæ per sectionem, aut ustionem fiunt, velocitas ac tarditas æqualem laudem meren-

μὲν οὖν φωτὶ, τοῦτον τὸν τρόπον χρηστέον ἐστίν. Τοὺς δὲ δίφρους ὁμαλοὺς εἶναι τοῖς ὕψεσιν ὅτι μάλιστα, ὅπως κατ' αὐτοὺς ὦσιν. Χαλκώματι δὲ, πλὴν τῶν ὀργάνων, μηδενὶ χρήσθω. Καλλωπισμὸς γάρ τις εἶναί μοι δοκεῖ φορτικὸς, σκεύεσι τοιουτέοισι χρῆσθαι. Τὸ δ' ὕδωρ παρέχειν δεῖ πότιμον τοῖς θεραπευομένοις, καὶ καθαρόν. Τοῖς δὲ απομάγμασιν, καθαροῖς καὶ μαλθακοῖς χρῆσθαι. Πρὸς μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὀθονίοις· πρὸς δὲ τὰ τραύματα, σπόγγοις· [9] αὐτόματα γὰρ ταῦτα βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς. Τὰ δ' ὄργανα πάντα, εὐήρη πρὸς τὴν χρείαν ὑπάρχειν δεῖ τῷ μεγέθει, καὶ βάρει, καὶ λεπτότητι. Τὰ δὲ προσφερόμενα ἅπαντα μὲν χρὴ συνορῆν, ὅπως συνοίσῃ· μάλιστα δὲ πλεῖστον, εἰ ὁμιλεῖν μέλλει τῷ νοσοῦντι μέρει. Ταῦτα δέ ἐστιν ἐπιδέσματα, καὶ φάρμακα· καὶ τὰ περὶ τὸ ἕλκος ὀθόνια, καὶ τὰ καταπλάσματα. Πλεῖστον γὰρ χρόνον ταῦτα περὶ τοὺς νοσέοντάς ἐστι τόπους. [10] Ἡ δὲ μετὰ ταῦτα, ἀφαίρεσις τούτων· ἀνάψυξίς τε, καὶ περικάθαρσις· καὶ τῶν ὑδάτων κατάντλησις, ὀλίγου τινός ἐστι χρόνου. Καὶ τί ποιῆσαι, ὅπου χρὴ, μᾶλλόν τε, καὶ ἧσσον ἐσκέφθαι δεῖ. Τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἡ χρῆσις εὔκαιρός τε, καὶ μὴ γενομένων, μεγάλην ἔχει διαφορήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς ἐπιδέσεως, καὶ καύσιος, καὶ τομῆς ταχείης τε, καὶ βραδείης, καὶ περὶ μαχαιρίων τῶν ὀξέων τε, καὶ πλατέων, καὶ τῆς αὐτῶν χρείας.

7 ΕΣτι δὲ οἰκείη ἐπίδεσις τῆς ἰητρικῆς, ἀφ' ἧς ὠφελεῖσθαι [11] τὸν θεραπεύοντα. Μέγιστα δὲ ὠφελεῖ δύο ταῦτα, οἷς ἐστι χρηστέον, πιέσαι ὅκου δεῖ, καὶ ἀνειμένως ἐπιδῆσαι. Πρὸς δὲ τοὺς χρόνους τῆς ὥρης, πό-
8 τε δεῖ σκεπαστικῶς καὶ μὴ, συνορῆν· ὅκως μὴ δὲ ἀσθενῆ λεληθὼς ποτέρῳ τούτων [12] ἐνισχοῦ χρηστέον. Εὐρύθμους δὲ ἐπιδέσιας, καὶ θεητρικὰς μηδὲν ὠφελούσας, ἀπογινώσκειν. Φορτικὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον, καὶ παντελῶς ἀλαζονικόν. Πολλάκις τε βλάβην οἶσον τῷ θεραπευομένῳ. Ζητεῖται ὁ νοσέων, οὐ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ συμφέρον. Ἐπὶ δὲ τῶν χειρουργιῶν ὅσαι διὰ τομῆς εἰσὶν, ἢ καύσιος τὸ ταχέως, ἢ βραδέως ὁμοίως ἐπαινεῖται. Χρῆσις γάρ ἐστιν [13] ἀμφοτέρων. Ἐν οἷς μὲν γάρ ἐστι διὰ μιῆς τομῆς ἡ χειρουργία, χρὴ

VARIÆ LECTIONES.

9 *αὐτόματα γὰρ ταῦτα βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς*, ea dicuntur *αὐτόματα*, quæ sponte nascuntur, nullo apparente effectore: sicut animalia, quæ ex putri materia oriuntur. Inter hæc spongiæ marinæ *ζωόφυτα* a Philosophis nuncupata, quæ hic probantur: possunt & alia ratione spongias vocatas esse *αὐτόματα* remedia, quoniam prout natura producuntur sine ulla artis opera, in usum medicum ponuntur, perinde ac illa, quæ in Epist. Pæti ad Artaxersem *φυσικὰ βοηθήματα* nuncupantur.

10 *εἰ δὲ μετὰ ταῦτη* Asul. Exemplar.

11 *τὸν θεραπευόμενον* melius legit Foesius cum interpretibus.

12 Quidam istud ad deligationem referunt, ut ne levior, quam par sit adhibeatur. Cornar. etiam fortiorem adhibuit, ut *ἐνισχῦ* legisse videatur.

13 *ἀμφοτέρων αὐτῶν* Zving. & Heurn. margini adscribunt.

χρὴ ποιέεσθαι ταχεῖαν τὴν διαίρεσιν. Ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει τοὺς τεμνομένους πονέειν μὲν τὸ λυπέον, ὡς ἐλάχιστον χρόνον δεῖ παρεῖναι· τοῦτο δὲ ἔσται, ταχείης τῆς τομῆς γενομένης. Ὅπου δὲ πολλὰς ἀναγκαῖον γένεσθαι τὰς τομὰς, βραδείῃ χρηστέον τῇ χειρουργίᾳ. Ὁ μὲν γὰρ ταχὺς, ξυνεχῆ ποιέει τὸν πόνον καὶ πουλήν. Ὁ δὲ διαλιπὼν, ἀνάπαυσιν [14] ἔχει τινὰ τούτων τοῖς θεραπευομένοις. Τὸ
25 δ' αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὀργάνων λέγοιτ' ἄν. Τοῖς δὲ μαχαιρίοις ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι, καὶ πλατέσιν, οὐκ ἐπὶ πάντων ὁμοίως παραγγέλλομεν. Μέρη γὰρ τινά ἐστι τοῦ σώματος, ἃ ἐν τάχει μὲν ἔχει τὴν ῥύμην τοῦ αἵματος, καὶ κατασχεῖν ἐστὶν οὐ [15] ῥηΐδιον. Ταῦτα δέ ἐστιν, οἵτε κίρσοι, καὶ τινες ἄλλαι φλέβες. Τὰς μὲν τομὰς χρὴ εἶναι τῶν τοιουτέων στενάς. Οὐ 9
γὰρ οἷόν τε τὴν ῥύσιν γενέσθαι κατακορῆ. Ξυμφέρει δέ ποτε ἀπὸ τῶν τοιουτέων αἵματος ἀφαίρεσιν ποιέεσθαι. Πρὸς δὲ τοὺς ἀκινδύνους τόπους, καὶ περὶ οὓς μὴ λεπτόν
30 ἐστι τὸ αἷμα, πλατυτέροις χρῆσθαι τοῖς μαχαιρίοισι. Τὸ γὰρ αἷμα, πορεύοιτ' ἄν· ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. Πάνυ δ' ἐστιν αἰσχρῶς μὴ ξυμβαίνειν ἀπὸ τῆς χειρουργίης ὅ, τι θέλει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ σικύων, σχασμοῦ, φλεβοτομίης, τε καὶ ὀδοντάγρας.

Σικυῶν δὴ δύο τρόπους [16] εἶναι χρησίμους. Ὅτε μὲν γὰρ ῥεῦμα ξυνεστηκὸς πόῤῥω τῆς ἐπιφαινομένης σαρκὸς, τὸν μὲν κύκλον αὐτῆς εἶναι δεῖ βραχὺν, αὐτὴν δὲ [17] μὴ γαστρώδη, προμήκη τὸ πρὸς τὴν χεῖρα μέρος, μὴ βαρεῖαν· τοιαύτην γὰρ οὖσαν, ἕλκειν ἐς ἰθὺ ξυμβαίνει, καὶ τοὺς ἀφεστῶτας
35 ἰχῶρας καλῶς [18] ἀνεσπᾶσθαι πρὸς τὴν σάρκα. Τοῦ δὲ πόνου πλείονος κατεσκεδασμένου τῆς σαρκὸς, τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίην, τὸν δὲ κύκλον μέγαν. Οὕτω γὰρ ἐκ πλείστων μερῶν εὑρήσεις ἄγουσαν ἐς ὃν δεῖ τὸ λυποῦν τόπον. Οὐ γὰρ [19] οἴονται μέγαν 10
εἶναι τὸν κύκλον, μὴ συναγομένης τῆς σαρκὸς ἐκ πλείονος τόπου. Βαρεῖα δ' οὖσα, ῥέπει καὶ ἐς τοὺς ἄνω τόπους, κάτω δὲ μᾶλλον τὴν ἀφαίρεσιν, καὶ πολλάκις [20] ὑπολείπεσθαι τὰς νόσους. Τοῖσι μὲν οὖν ἐφεστῶσι ῥεύμασιν, καὶ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῶν

tur. Est enim utriusque usus. Nam in quibus per unicam sectionem chirurgia absolvitur, velocem dissectionem facere oportet. Quum enim contingat eos, qui secantur, dolere, id quod dolorem affert, quam minimo tempore adesse convenit; quod ipsum continget veloci sectione facta. Ubi vero multas sectiones fieri necesse est, tarda chirurgia utendum est. Velox enim continuum & multum dolorem inducit. Tarda vero & intermittens, requiem aliquam his, qui curantur, exhibet. Idem de instrumentis quoque dici potest. Gladiolis enim acutis, ac latis uti, non in omnibus similiter præcipimus. Nam partes quædam sunt corporis, quæ celerem sanguinis fluxum habent, & non facile est eum sistere: tales autem sunt varices, & quædam aliæ venæ. Itaque in talibus angustas sectiones facere oportet. Sic enim nunquam fiet immodica profusio, ab his tamen sanguinem interdum detrahere confert. At vero ad loca non periculosa, & circa quæ non tenuis est sanguis, latioribus gladiolis utendum est: sic enim sanguis profluet, aliter nequaquam. Valde autem turpe est non contingere a chirurgia, quod velis.

CAPUT IV.

De cucurbitulis, de scarificatione, & venæ sectione, & volsellis.

Cucurbitarum porro duo modi commodi existunt. Quum enim fluxus procul ab apparente carne constiterit, ejus circulum brevem esse oportet, ipsamque non ventrosam, sed oblongam parte ad manum vergente, non gravem: quæ enim talis est, in directum trahet, atque remotos ichores probe ad carnem adtrahet. Majore autem dolore per carnem disperso, in reliquis quidem consimilem cucurbitam esse oportet, sed circulum magnum. Sic enim ex plurimis partibus id, quod dolorem facit, educi comperies ad locum convenientem. Neque enim magnum circulum esse putant, si non ex ampliori loco caro comprehendatur ac contrahatur. At si gravis sit, ad superiores partes propendet, inferne autem magis detractionem facit, ut sæpe morbi relinquantur. Lati itaque circu-

Variæ Lectiones.

14 ἴσως παρέχει τινὰ τόνον Mercur. leg. Infra τοῖς δὴ μαχαιρίοις, ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι legunt Zving. & Heurn.

15 ῥηϊδίως legit Reg. Codex. Quam lect. notat Heurnius.

16 εἶναι φαμὲν χρησίμους Imper. Sambuc.

17 γαστρώδη μὲν Reg. Cod. & μὴ προμήκη non oblongam, sed depressam Imp. Sambuci legit.

18 ἀνασπᾶσθαι Servinus. Paullo infra διὰ σαρκὸς Idem legit.

19 οἷόν τε legit Gorrœus, quam lectionem probat Foesius.

20 ὑπολείπεται τὰς νόσους. Τοῖσι μὲν οὖν ἀφεστῶσι legit Servinus.

culi, una cum incumbentibus fluxionibus, & longe distantibus a supernis locis, multa simul attrahunt de alia carne. Contingit igitur humiditatem inde detractam apponi collecto inferne sub cucurbita ichori, & quæ quidem infestant, relinqui: quæ vero nihil molestant, detrahi. Magnitudinem porro cucurbitæ, quæ commoda sit, juxta corporis partes, quibus admovere oportuerit, conjectare oportet. Cum vero pertundere voles, altius scalpellum adigere oportet. Sanguis enim ex locis manus opera dissectis, conspicuus profluere debet. Alioqui ne circulum quidem attractum pertundere oportet. Laborantis namque loci caro contenta magis est. Gladiolis autem incurvis, in summo non valde angustis utendum est. Aliquando enim serosi ac saniosi humores viscosi, ac crassi veniunt: periculum igitur est, ne in incisuris substent, ubi arctæ fuerint incussæ. Porro venas in brachiis funiculorum apprehensionibus constringere oportet: caro enim contegens, in multis non probe coaptata est venæ: ubi enim lubrica fuerit caro, non contingit sectiones utrorumque juxta seipsas fieri. Nam venam contectam intumescere contingit, & sanguinis fluxum impediri, multis vero etiam propter hoc pus congregari. Quapropter duo nocumenta talis chirurgia inducit; secto quidem dolorem; secanti vero multam ignominiam. Idem in omnibus venis fieri præceptum est. Hæc quidem igitur necessaria sunt in officina Medica instrumenta, & circa quorum usum artificiosum esse oportet addiscentem. Volsellis enim quibus tum dentes, tum columellæ comprehenduntur, quilibet uti potest: simplex enim usus harum esse videtur.

ἄνω τόπων, οἱ πλατεῖς κύκλοι πολλὰ
ξυνεπισπῶνται παρὰ τῆς ἄλλης σαρκός. Ἐ-
πιπροσθεῖν οὖν ξυμβαίνει τὴν ἐντεῦθεν ἑλκο-
μένην νοτίδα, τῷ ξυναγομένῳ κάτωθεν ἰχῶ-
ρι· καὶ τὰ μὲν ἐνοχλεῦντα, ὑπολείπεσθαι·
τὰ δ' οὐδὲν λυπέοντα, ἀφαιρεῖσθαι. Μέ-
γεθος δὲ σικύης τι χρήσιμον, στοχάζεσθαι
χρὴ πρὸς τὰ μέρη τοῦ σώματος, οἷς ἂν δέῃ
11 προσβάλλειν. Ὅταν δὲ [21] καταχρέειν,
κάτωθεν δέχεσθαι. Τὸ γὰρ αἷμα φανερὸν
εἶναι δεῖ τῶν χειρουργουμένων τόπων. Ἄλλως
12 δὲ, οὐδὲ τὸν κύκλον τὸν ἑλκυσθέντα χρὴ
κατακρούειν. [22] Εὐτονωτέρη γάρ ἐστιν ἡ σὰρξ
τοῦ πονήσαντος. Μαχαιρίοις δὲ τοῖς καμπύ-
λοις ἐξ ἄκρου μὴ λίην στενοῖς. Ἐνίοτε γὰρ
ἰχῶρες ἔρχονται γλίσχροι, καὶ παχεῖς· κίν-
δυνος οὖν ἐστιν ὑποστῆναι τῇσι τομῇσιν, [23] ὅ-
ταν στεναὶ τμηθέωσιν. Τὰς δ' ἐπὶ τῶν βρα-
χιόνων φλέβας τῇσι καταλήψεσιν χρὴ φυ-
λάσσειν· ἡ γὰρ καλύπτουσα σὰρξ πολλοῖς
οὐ καλῶς συνήρμοσται τῇ φλεβί· τῆς γὰρ σαρ-
κὸς ὀλισθηρῆς οὔσης οὐ καθ' ἑαυτὰς ξυμ-
13 βαίνει τὰς τομὰς ἀμφοτέρων γίνεσθαι. 14
Τὴν γὰρ φλέβα [24] ἐκφυσᾶσθαι ξυμβαίνει
καλυφθεῖσαν, καὶ τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος κω-
λύεσθαι, πολλοῖσι δὲ καὶ πύος διὰ τοῦτο
ξυνίστασθαι. [25] Δὴ δοκεῖ δύο βλάβας φέρειν
ἡ τοιαύτη χειρουργίη· τῷ μὲν τμηθέντι
πόνον· τῷ δὲ τέμνοντι πολλὴν ἀδοξίην. Τὸ
δ' αὐτὸ κατὰ πασῶν παρήγγελται γίνεσθαι.
Τὰ μὲν οὖν κατ' ἰητρεῖον ἀναγκαῖα ὄργανα,
καὶ περὶ ἃ δεῖ τεχνικὸν εἶναι τὸν μανθά-
νοντα, ταῦτ' ἐστίν. Ὀδοντάγρῃσι γὰρ καὶ
σταφυλάγρῃσι χρῆσθαι τὸν τυχόντα ἐστίν·
ἁπλῆ γὰρ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι δοκεῖ.

CAPUT V.

De tuberculis & ulceribus, ac de ulcerum viis quatuor.

CÆterum de turberculis, & ulceribus, quæ majorum morborum sunt, amplius videndum est. Tubercula equidem deprehendere, & dissolvere posse, maxime artificiosum habetur, itemque collectiones ipsorum impedire. At consequens est, ea in conspicuum & quam brevissimum locum

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Περὶ φυμάτων τε, καὶ ἑλκέων, καὶ περὶ τεσσάρων τῶν ἑλκέων πορηίων.

ΠΕρὶ δὲ φυμάτων καὶ ἑλκέων, ὁκόσα μειζόνων ἐστὶ νοσημάτων. Τὰ μὲν φύματα τεχνικώτατον ὑπειληφέναι, καὶ δύνασθαι διαλύειν, καὶ τὰς συστάσεις αὐτῶν κωλύειν. Ἐχόμενον δὲ τουτέων, στέλλειν εἰς τὸν ἐπιφανῆ τόπον, ὡς εἰς βραχύτατον, καὶ τὴν σύστασιν ὁμαλῶς διὰ παντὸς ποιεῖσθαι

τοῦ

VARIÆ LECTIONES.

21 Foesius existimat Dioscoridem κατὰ κουρὴν legisse pro καταχρέειν, hoc sensu: Cum vero per cultrum rasorium sectionem adhibere voles; altius adigere oportet. Agitur enim de cucurbitulis per scarificationem admovendis, in quibus certe plagas altiores & biantiores requirit Hippocrates. Id enim κάτωθεν δέχεσθαι, significat, quod est ex inferioribus partibus recipere, ut altiores & profundiores sectiones fiant.

22 ἀτονωτέρη legit Martinus, debilitas enim caussa est cur non oportet κατακρούειν; quam lectionem videtur secutus fuisse Cornar. qui debilorem carnem vertit. Indicat autem carnem compactam magis esse & contentam, aut solidiorem, sanguine & humore attracto distentam. κατακρούσης Serv. legit.

23 ὅταν στεναί. Imperial. Sambuc.

24 ἐκφυσᾶσθαι intumescentem & inflatam venam interpretatur Foes. etsi ἐμφυσᾶσθαι legisse videtur Corn. Zwingerus autem ἐκφυσᾶσθαι legit & locum hunc ita interpretatur: Quandoquidem vena cute obtecta exundante & veluti expuente, sanguinis fluxum impediri contingit.

25 διὸ δοκεῖ Servin.

τοῦ φύματος. Ἀνωμάλως γὰρ ἔχοντος αὐτοῦ, ῥαγῆναί τε, καὶ δυσθεράπευτον τὸ ἕλκος κίνδυνός ἐστι γενέσθαι· ἐξομαλίζειν τε χρὴ πέσσοντα πανομοίως, καὶ μήτε διαιρεῖν πρότερον, μήτε αὐτόματον ἐᾷν ῥαγῆναι. Τὰ δὲ ἐκπέψαι δυνάμενα ὁμαλῶς, ἐν ἑτέροις εἴρηται. Τὰ δὲ ἕλκεα δοκεῖ πορείας ἔχειν τέσσαρας· μίαν μὲν εἰς βάθος· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ συριγγώδη, καὶ ὅσα ὕπουλά ἐστι, καὶ ἔντοθεν κεκοιλασμένα· ἡ δ' ἑτέρη εἰς ὕψος, τὰ ὑπερσαρκεῦντα· τρίτη δέ ἐστιν εἰς πλάτος· ταῦτα δέ ἐστι τὰ καλεόμενα ἑρπιστικά· [26] τετάρτη ὁδός ἐστιν· αὕτη δὲ μόνη κατὰ φύσιν εἶναι δοκέει [27] κίνησις. Αὗται μὲν οὖν ξυμφοραὶ τοιαῦται σαρκός εἰσιν, πᾶσαι δὲ [28] κοιναὶ τοῦ ξυμφέροντος· 14 καὶ τὰ μὲν τούτων ἐν ἑτέροις σημεῖα δεδήλωται, καὶ ἣ χρηστέον ἐστὶν ἐπιμελείῃ. Δι' ὧν δὲ τὸ ξυμφυόμενον διαλυθήσεται· καὶ τὸ πληρευμένον, ἢ κοῖλον γενόμενον, ἢ τὴν εἰς πλάτος πορείαν ποιούμενον, προσηκόντως περὶ τουτέων ἐν ἄλλοις [29] εἴρηται 15 σημεῖα.

contrahere, & compagem ipsam æqualem per totum tuberculum facere. Ubi enim inæqualiter se habuerit, periculum est, ne rumpatur, & ulcus ægre curabile reddatur; exæquare itaque oportet, similiterque totum maturum facere, & neque prius diducere, neque sinere, ut sponte rumpatur. Quæ vero maturum facere æqualiter possint, in aliis libris relata sunt. At vero ulcera quatuor vias habere videntur; unam in profundum, hæc autem sunt fistulosa, & quæ sub cicatrice sanie plena sunt, ac intus excavata; alteram in altum, quæ videlicet carne superexcrescunt; tertia via est in latitudinem, hæc autem sunt, quæ serpentia dicuntur; quarta via est (in æqualitatem) quæ sola secundum naturam motus videtur. Carnis itaque calamitates hæ sunt, omnes autem comunem rationem habent ad hoc, quod ipsis conducit: & signa quidem horum in aliis relata sunt, itemque qua utendum sit cura. Per quæ autem id, quod coaluit, solvatur, vel quod carne excrescente repletum est, aut cavum evasit, aut quod in latitudinem iter fecit, de his signa in aliis dicta sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Περὶ δυνάμεως, καὶ χρείας τῶν καταπλασμάτων, καὶ τὴν στρατιὴν τοῖς χειρούργοις ὠφελεῖσθαι, καὶ περὶ ἐξαιρέσεως τῶν βελέων.

Περὶ δὲ καταπλασμάτων ὧδε. Τῶν ἐπιτιθεμένων ὀθονίων, ὅκου ἂν ἡ χρῆσις κατὰ τοῦ νοσεύματος ἀκριβὴς εἶναι δοκέῃ, καὶ τῷ ἕλκει [30] ἁρμόζον τὸ ἐπιτιθέμενον ὀθόνιον. Τῷ δὲ καταπλάσματι πρὸς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ ἕλκεος χρῶ· χρῆσις γὰρ αὕτη καταπλάσματος ἔντεχνός τε, καὶ πλεῖστα ὠφελεῖν δυναμένη. Ἐδόκει γὰρ τῷ μὲν ἕλκει βοηθεῖν ἡ τῶν περιτιθεμένων δύναμις· τὸ δ' ὀθόνιον, [31] φυλάσσειν· τὰ 16 δ' ἔξω μὲν τοῦ ἕλκεος, τὸ κατάπλασμα ὠφελέει. Τὴν μὲν οὖν χρῆσιν αὐτέων, εἶναι δεῖ τοιαύτην. Περὶ δὲ καιρῶν, ὁκότε τούτοις ἑκάστοις χρηστέον ἐστί, καὶ τὰς δυνάμιας ὡς χρὴ τῶν γεγραμμένων καταμανθάνειν, παραλέλειπται δὲ τὰ τοιαῦτα· [32] 17 ἐπεὶ πλεῖον προήκται τῆς κατ' [33] ἰητρικὴν ἐπιμελείας· καὶ πόρρω τοῦ τῆς τέχνης ἤδη προεληλυθότος ἐστίν. Ἐχόμενον δὲ τούτων ἐστί, καὶ κατὰ στρατιὴν γινομένων τρωμάτων χειρουργίη, περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν βελέων.

CAPUT VI.

De facultate & usu cataplasmatum, militiam chirurgis utilem esse; ac de telorum extractione.

Amplius vero de cataplasmatis sic res habet. Ubicunque linteorum, quæ imponuntur, usum in morbo exquisitum esse oportet, ipsi sane ulceri linteum, quod apponitur accomodato. Cataplasmate vero per ambitum ulceris utitor; nam hic usus cataplasmatis & artificiosus, & multum prodesse potest. Videtur enim ulceri opitulari vis eorum, quæ circumponuntur; linteum autem conservare: verum partibus extra vulnus circumsitis cataplasma prodest. Talem igitur ipsorum usum esse oportet. Porro de temporum occasionibus, quando singulis horum utendum est, & quomodo præscriptorum vires condiscere oporteat, in præsens relictum est; talia enim longe præstantissima in studio Medicinæ sunt, & procul in arte jam progressi existunt. His consequens est chirurgia vulnerum in militia acceptorum, circa extractionem telorum. Nam in urbanis conversationibus modi-

VARIÆ LECTIONES.

26 τετάρτη δὲ ὁδός. Hic cum Hippocrates quatuor faciat ulcerum vias εἰς βάθος, εἰς ὕψος, εἰς πλάτος, nec declaret quænam sit quarta speciei idea, suspicio est hic deesse aliquid tale τετάρτη δὲ ὁδὸς ἐστὶν εἰς ὁμαλὲς. Si qui habeantur manuscripti Codices consulantur. Martin.

27 ξύμφυσις Zwingerus legit, ut denotet naturalem partium alias disjunctarum concretionem seu coalitum, eo quod nulla videatur manifesta exulceratio præcedere.

28 πάσαις δὲ κοινὸν τὸ συμφέρον legit Imperial. Sambuc.

29 εἴρηται. Simpliciter legit Corn. & Zwing. absque σημεῖα.

30 ἁρμόζον vel ἁρμόζειν. Servinus.

31 φλάσσειν legunt Ald. exempl. & Corn. id est contundere aut emollire.

32 ἐπεὶ πλεῖον Imp. Samb. & Zwing. ἐπὶ πλεῖον. vitiose legunt Aldina exemplaria.

33 ἰητρεῖον MSt. Reg. & Heurnius.

dicus horum usus existit. Raro enim per omne tempus civiles, ac hostiles expeditiones fiunt; hujusmodi autem sæpe ac frequentissime circa externas militias fieri solent. Qui igitur hac chirurgia uti volet, eum militare oportet, & externos exercitus sequi. Sic enim exercitatus fieri poterit ad ejusmodi usum ac necessitatem. Quod vero circa hæc artificiosissimum esse mihi videtur, referetur. Etenim signa exquirere ac invenire telorum in corpore existentium, maxima artis & chirurgiæ huc pertinentis pars existit. Ubi enim hoc cognitum fuerit, non relinqui potest vulneratus ex ignorantia neglectus, si quando non convenienter tractetur. Solus autem is, qui signorum peritus est, hanc chirurgiam rite aggredietur. Verum de his omnibus in aliis scriptum habetur.

Ἐν τῇσι κατὰ πόλιν διατριβῇσι, βραχεῖά τίς ἐστιν τουτέων ἡ χρῆσις. Ὀλιγάκις γὰρ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γίνονται πολιτικαὶ στρατιαὶ, καὶ πολεμικαί· ξυμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, πλειστάκις καὶ ξυνεχέστατα περὶ τὰς ξενικὰς στρατιὰς γίνεσθαι. Τὸν μὲν οὖν μέλλοντα χειρουργεῖν, στρατεύεσθαι δεῖ καὶ παρηκολουθηκέναι στρατεύμασι ξενικοῖς. Οὕτω γὰρ ἂν εἴη γεγυμνασμένος πρὸς ταύτην τὴν χρείαν. Ὃ δὲ εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα τεχνικώτερον, εἰρῆσθαι. Τῶν γὰρ ὅπλων ἐνόντων, καὶ σημεῖα πεπορίσθαι, τέχνης ἐστὶ πλεῖστον μέρος, καὶ τὴν πρὸς ταῦτα χειρουργίης. Τούτου γὰρ ὑπάρξαντος, οὐκ ἂν
18 παραλίποιτο τρωματίας ἀγνοηθεὶς, ὅταν χειρουργῆται μὴ προσηκόντως. Μόνος δ' ἂν ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος, εἰκότως ἐπιχειρείη. Περὶ δὲ τουτέων ἁπάντων ἐν ἑτέροις γεγραμμένον ἐστίν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΣΧΗΜΟΣΥΝΗΣ.

HIPPOCRATIS DE DECENTI HABITU LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Διδάσκεται ὁ ἰητρὸς περὶ τῶν ἁπάντων τῶν περὶ τὸν νοσοῦντα τηρητέων, ὡς εὐδίδακτός τε, καὶ σπουδαῖος, καὶ ἀγρυπνητικὸς νομίζηται.

ARGUMENTUM LIBRI.

Medicus hic instruitur de iis omnibus, quæ illi apud ægrotum observanda sunt, ut doctus, prudens, sedulus, ac pervigil habeatur.

Basil. Lat. IV. 40 pag. 23 — Foesius Sect. I. 24. 22. — Basil. Græc. 74 pag. 14

CAPUT I.

Sapientiæ utilitas; Medicorum verorum ac falsorum differentia, ac notæ.

NON sine ratione faciunt, qui sapientiam ad multa utilem esse prætendunt, eam videlicet, quæ in communi vita versatur. Multæ enim ad superfluam curiositatem factæ apparent, dico autem eas, quæ de nulla re utili disse-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Η τῆς σοφίας χρῆσις· αἱ τῶν ἰητρῶν ἀληθέων τε, καὶ ψευδέων διαφορὰ, καὶ οἱ χαρακτηρισμοί.

1 ΟΥΚ ἀλόγως, οἱ προβαλλόμενοι τὴν σοφίην πρὸς πολλὰ εἶναι χρησίμην, ταύτην δὴ τὴν ἐν τῷ βίῳ. Αἱ γὰρ πολ-
2 λαὶ πρὸς περιεργίην φαίνονται γεγενημέναι. Λέγω δὲ αὗται, αἳ 2 μηδὲν χρέος, τῶν πρὸς ἃ διαλέγονται. Δηφθείη

VARIÆ LECTIONES.

De ἰυσχημοσύνῃ agit hoc libro Hippocrates, de Ornatu decente i. e. de Elegantia, sive de persona decora, quam extrinsecus sibi Medicus superinduit, atque adeo de proba morum conformatione: in genere primum de ea, quæ in quemvis cadit artificem; mox in specie de ea, quæ Medico convenit, ut sit ἰυσχήμων, decorus, elegans, ornatus. Mercurialis hunc librum neque Hippocratis, neque cujusquam ex ejus sequacibus fuisse contendit. Dioscoridi ab aliquibus tribuitur. Cum vero hic liber ad Medicinæ dignitatem tuendam & Medici auctoritatem vel maxime spectet, quamquam ab Erotiano subticetur, ab omnibus tamen inter artis Prolegomena adscribitur.

1 Hunc librum *περὶ ἰυσχημοσύνης* interpretatur Zwingerus de Elegantia, Jul Cæs. Scaliger vero Moderationem.

2 μὴ δ'. Imper. MSt.

φθείη δ' ἂν τουτέων μέρεα ἐς ἐκεῖνα [3] · ἢ
ὅτι οὐκ ἀργείη, [4] οὐδὲ μὴν κακίη. Τὸ γὰρ
σχολάζον, καὶ ἄπρηκτον, ζητέει ἐς κακίην
καὶ ἀφέλκεται· τὸ δ' ἐγρηγορὸς, καὶ πρός
τι τὴν διάνοιαν ἐντετακὸς, [5] ἐφειλκύσατό 3
τε τῶν πρὸς καλλονὴν βίου τεινόντων [6] ἑαυ-
τοῦ τουτέων τὰς μηδὲν ἐς χρέος πιπτούσας
διαλέξιας. Χαριεστέρη γὰρ καὶ πρὸς ἕτε-
ρον [7] μέν τι ἐς τέχνην [8] πεποιημένη· [9] τέ- 4
χνην δὲ πρὸς εὐσχημοσύνην καὶ δόξαν. Πᾶσαι
γὰρ αἱ μὴ μετ' αἰσχροκερδείης, καὶ ἀσχημο-
σύνης, κἀκείνοισι μέθοδός τις ἐοῦσα τεχνικὴ
ἐργάζεται. Ἀλλ' εἴγε μὴ πρὸς ἀναι- 5
τίην, [10] δημεύεται. Νέοι τε γὰρ [11] αὐτέοι-
σιν ἐμπίπτουσιν. Ἀκμάζοντες δὲ [12] δι' ἐν- 6
τροπίην, [13] ἱδρῶτας τίθενται βλέποντες.
Πρεσβῦται δὲ, διὰ πικρίην, νομοθεσίην
τίθενται, ἀναίρεσιν ἐκ τῶν πόλεων. Καὶ 7
γὰρ ἀγορὴν ἐργαζόμενοι οὗτοι, μετὰ βα-
ναυσίης [14] ἀπατέοντες· καὶ ἐν πόλεσιν ἀνα-
κυκλέοντες οἱ αὐτοί. Ἴδοι δέ τις καὶ ἐπ'
ἐσθῆτος, καὶ τῇσιν ἄλλῃσι περιγραφῇσι.
Κἢν γὰρ ἔωσιν ὑπερηφανέως κεκοσμημένοι,
πολὺ μᾶλλον [15] φευκτέοι, καὶ μισητέοι 8
τοῖσι θεωμένοισίν εἰσι. [16] Τὴν δὲ ἐναντίην,
χρειῶδες σκοπέειν, οἷς οὐ διδακτὴ κατα-
σκευὴ, οὐδὲ περιεργίη. Ἔκ τε γὰρ περιβο-
λῆς, καὶ τῆς ἐν ταύτῃ εὐσχημοσύνης, καὶ
ἀφελίης, οὐ πρὸς περιεργίην πεφυκυίης·
ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς εὐδοξίην, τό τε σύννουν,
καὶ τὸ ἐν νῷ πρὸς ἑωυτοὺς διακεῖσθαι, πρός
τε τὴν πορείην· [17] οἵτε ἑκάστῳ σχήματι
τοιοῦτοι. Ἀδιάχυτοι· ἀπερίεργοι· πικροὶ 9
πρὸς τὰς συναντήσιας· εὔθετοι πρὸς τὰς
ἀποκρίσιας· χαλεποὶ πρὸς τὰς ἀντιπτώσιας·
πρὸς τὰς ὁμοιότητας εὔστοχοι, καὶ ὁμι- 10
λητικοί· [18] εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας· 11
πρὸς τὰς ἀναστάσιας σιγητικοί· πρὸς 12
τὰς ἀποσιγήσιας ἐνθυμηματικοὶ, καὶ καρ-
τερικοί· πρὸς τὸν καιρὸν εὔθετοι, καὶ

runt. Assumi autem utique possunt etiam harum partes ad illas, vel propterea quod neque cessatio est, neque malitia. Otium enim & ignavia tendunt ad malitiam, atque abducunt: vigilantia vero & mens ad aliquid intenta trahunt ad se quid eorum, quæ ad vitæ honestatem pertinent, etiam ex disputationibus nihil utile spectantibus. Gratiosior est enim sapientia, & ad quid aliud sane, ad artem constitutam, artem autem ad dignitatem & gloriam comparandam. Omnes enim non cum turpi lucro & turpitudine sunt, & illis methodus quædam est artificialis, quæ operatur; quod si non innocenter fiat, proscribitur. Adolescentes enim in ipsos incidunt, verum in vigore constituti, præ pudore, eorum conspectum sine sudore non sustinent. At senes effecti, propter amarulentiam, eos publica legum sanctione urbibus expellunt. Ii enim conventu facto ambitiosa & quæstuosa sua professione decipientes, in urbium circulis versantur. Cognoverit autem quis ex vestitu, & aliis lineamentis. Quamvis enim sint splendide ornati, multo magis fugiendi sunt, & a conspicientibus odio habendi. Qui vero contrario modo se gerunt, frugi homines judicandi sunt, quibus non est excogitatus apparatus, neque superflua curiositas. Ex vestitu enim cognosces, & decenti in ipso ornatu ac frugalitate, non ad superfluitatem parato, sed magis ad bonam opinionem, & meditationem, animumque intra se compositum, & ad profectionem; imo quocunque vestitu ac ornatu, tales sunt minime diffluentes; nec curiosi; amarulenti ad occursus; appositi ad responsiones; graves adversus resistentes; ad sui similes solertes, affabiles, temperati ad omnes; ad seditiones tacitur-

 ni

Variæ Lectiones.

3 ἀργίη Serv. ἢ ὅπη οὐκ ἀργείη legit Zvingerus & interpretatur: an quod ubi cessatio non est, neque improbitas erit?
4 οὐδεμίη idem in margine cum Heurnio.
5 ἐφελκύσατο absque τε Imp. Samb. & pro τε legunt τι exemplaria MSt. R. Quam lectionem videtur secutus Cornar. ἐφειλκύσατό τι Servinus. ἐφελκύσατο Fevr. legit.
6 ἑωυτοῦ. Fevreus.
7 μέν τοι, legit Zwingerus & Heurnius in margine.
8 πεπονημένη Cornarus & Zwingerus & Heurnius in margine.
9 δὲ τὴν πρὸς εὐσχημοσύνην Imper. Samb. & Serv. ex MSt
10 δημεύεται cum Zwingero legit Foes. etsi δημευταὶ habent reliqua exemplaria, quædam etiam MSt. R. διαμεῦται legunt.
11 αὐταὶ ἴσιν ex MSt. Servinus.
12 δὲ ἐντρόπῃ legit Martinus.
13 ἰδιώτας τίθενται pro ἱδρῶτας τίθενται legisse videtur Cornarius & Calvus.
14 ἀπαιτέοντες Imperiale Sambuci; & supra Cornarus καὶ ἀγορὴν ἐργαζόμενοι οὗτοι, sic explicat: Hi enim sunt, qui fora frequentant, ruditate ac inscitia sua imponentes, & in circulis civitatum versantes. Zvingerus autem Acroases facere dixit, de discipulorum frequentia capiens, quod Sophistæ in locis publicis Acroases facerent & discipulorum caterva stipati per fora vagarentur.
15 φευκτέον καὶ μισητέον habent exemplaria quædam.
16 Serv. ex MSt. τοῖς δὲ ἐναντίοις χρειώδεις σκοπέειν δὲ καὶ οἷς. At Fevr. Cod. his verbis τὴν δὲ ἐναντίην τὸ ἐσάλθαι λιτῶς superscriptum habet.
17 εἴτε ex MSt. Servinus, & paulo post πικροὶ Foes. explicat graves potius quam amarulentos significare, quique gravitatem aut severitatem magis ad occursus, quam amarulentiam vultu præseferunt. Et mox infra εὔστοχοι significare solerter ac acute prospicientes in similium conversatione, quique scite ac recte judicant in similium familiaritatibus contrahendis, in eisque se comes ac affabiles præbent.
18 εὔκριτοι Servinus. Foesius εὔκρητοι ad animi moderationem aut morum modestiam refert: & paulo infra πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας Zwingerus intelligi vult in responsionibus argutos & acutos, cogitabundos ut animi sensum & conceptum argute exponant. Cornarius vero ad tacendum obfirmato animo dixit. Calvus contra tacentes, iracundos & vehementes. Foes. tamen mavult in respondendo acres & argutos, ut respondeat ei, quod scribitur πρὸς τὰς ἀναστάσιας σιγητικοὶ, adversus eos, qui insistunt taciturni, hoc est, ad objectiones taciturni, patientes & modesti, deinde sequitur πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας ἐνθυμηματικοί.

ni; ad respondendum arguti & tolerantes; in occasione captanda & noscenda prudentes; in victu frugales & paucis contenti; patientes in occasione expectanda; ad sermones expediti; omne demonstratum proferentes; suaviloquentia utentes; gratiis affecti; & pro gloria, quæ inde provenit, decertare parati, doctrinam suam ad veritatis lucem repurgantes.

λημματικοὶ · πρὸς τὰς τροφὰς · εὔχρη-
σοι, καὶ αὐτάρκεες · 19 ὑπομονητικοὶ πρὸς
13 καιρὸν, πρὸς ὑπομονήν · " πρὸς λόγους
14 ἄνυσοί · " 20 πᾶν τὸ ὑποδειχθὲν ἐκφέ-
ροντες· εὐεπίῃ χρώμενοι · χάριτι διατιθέ-
μενοι · δόξῃ τῇ ἐκ τουτέων διϊσχυριζόμε-
15 νοι · " ἐς ἀληθείην, πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν
ἀποτελματιζόμενοι.

CAPUT II.

De Naturæ cum sapientia copulatæ præstantia, & Medicum esse non verbo, sed opere.

HOrum igitur, quæ ante diximus, præstantissima quidem dux est natura. Nam si his, qui artibus animum applicant, hæc affuerit per omnia prædicta penetrare poterunt. Incognita enim utilitas, tum in sapientia, tum in arte adhibita, ad principium capiendum edoceri potest. Natura autem defluit, & confunditur cum sapientia, ad cognoscendum ea, quæ ab ipsa natura facta sunt. Etenim in utrisque sermonibus multi convicti, nullatenus utrisque rebus usi sunt ad demonstrationem. Postquam igitur quispiam ipsorum expenderit ad veritatem ea, quæ retulimus, nullatenus naturæ bona ipsis procedent. Comperiuntur itaque hi non consimili cum illis via progressi. Quapropter denudati, omnem induunt malitiam ac ignominiam. Honestus est enim ex opere, quod quis effectu edocuit sermo. Quicquid enim artificiose factum est, ex sermone, productum est. Quicquid autem artificiose dictum est, non autem factum, methodi inartificialis demonstrativum est: Nam putare quidem, non autem facere, ignorantiæ & inertiæ signum est. Opinio enim maxime in medicina in crimen vertitur eam adhibentibus: his vero, qui ea in se usi sunt, perniciem affert. Etenim si sibiipsis in sermonibus persuaserint, & opus ex disciplina se scire putaverint, quemadmodum aurum adulterinum in igne probatum, tales seipsos esse demonstrant. Quanquam talis prædictio iis, qui

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ ὑπεροχῆς τῆς φύσεως τῆς τῇ σοφίᾳ συμπεπλεγμένης, καὶ τὸν ἰητρὸν μὴ τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ.

Ἡγεμονικώτατον μὲν 21 οὖν τουτέων ἁπάν-
των τῶν προειρημένων, ἡ φύσις. Καὶ
γὰρ οἱ ' ἐν τέχναισιν, ἢν προσῇ ' αὐτέοισι
τοῦτο, διὰ πάντων τουτέων προσπορεύωνται
τῶν προειρημένων. Ἀδίδακτον γὰρ τὸ χρέος
ἔν τε σοφίῃ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ προσθεμένῃ
22 διδαχθῇ εἰς τὸ ἀρχὴν λαβεῖν. Ἡ δὲ φύ-
σις κατεῤῥύη καὶ κέχυται τῇ δὲ σοφίῃ,
ἐς τὸ εἰδῆσαι τὰ ἀπ' αὐτέης τῆς φύσιος ποι-
εύμενα. Καὶ γὰρ ἐν 23 ἀμφοτέροισι λόγοι-
σι πολλοὶ κρατηθέντες, οὐδαμῇ σὺν ἀμφο-
16 τέροισιν ἐχρήσαντο τοῖσι πράγμασιν " 24 ἐς
δεῖξιν. Ἐπὴν οὖν τις αὐτέων ἐξετάζῃ τὰ
πρὸς ἀληθείην ' τῶν ἐν ῥήσει τιθεμένων, οὐ-
17 δαμῇ τὰ πρὸς φύσιν αὐτέοισι χωρήσει. "
Εὑρίσκονται γοῦν οὗτοι 25 παραπλησίην ὁδὸν
ἐκείνοισι πεπορευμένοι. Διόπερ ἀπογυμνού-
μενοι, τὴν πᾶσαν ἀμφιέννυνται κακίην, καὶ
ἀτιμίην. 26 Καλὸν γὰρ ἐκ τοῦ διδαχθέντος
ἔργου λόγος. Πᾶν γὰρ τὸ ποιηθὲν τεχνι-
κῶς, ἐκ λόγου ἀνηνέχθη. Τὸ δὲ ῥηθὲν τε-
χνικῶς, μὴ ποιηθὲν δὲ, μεθόδου ἀτέχνου
δεικτικὸν ἐγενήθη. Τὸ γὰρ οἴεσθαι μὲν,
μὴ πρήσσειν δὲ, ἀμαθίης καὶ ἀτεχνίης ση-
18 μεῖόν ἐστιν. " Οἴησις γὰρ, 27 μάλιστα ἐν ἰη-
τρικῇ, ' αἰτίην μὲν τοῖσι κεχρημένοισιν,
ὄλεθρον δὲ τοῖσι χρεομένοισιν ἐπιφέρει. Καὶ
γὰρ ἢν ἑωυτοὺς ἐν λόγοισι πείσαντες, οἰη-
θῶσιν εἰδέναι ἔργον τὸ ἐκ μαθήσιος, καθά-
περ χρυσὸς φαῦλος ἐν πυρὶ κριθεὶς, τοιούτους
19 αὑτοὺς ἀπέδειξε. " Καίτοι γε τοιαύτη ἡ
πρόῤῥησις ἀπαρηγόρητον εἰς σύνεσιν 28 ὁμο-
γένεσιν· ὡς ἔστιν, εὐθὺ τὸ πέρας, ἐδήλωσε,
γνῶ-

VARIÆ LECTIONES.

19 ὑπομνηματικοὶ ex MS. Servinus & καιροῦ pro καιρὸν ibidem, & Heurnius in margine legit εὔκαιροι.

20 πρὸς MSt. R. & πρὸς τοῦτο δειχθὲν ex MSt. Servinus. ὑποδειχθὲν Foesio idem, quod ὑπόδειγμα significat, & quod doctrina aut sub monitione acceptum est, ut illud in commune aut medium libenter proferant aut communicent, & paulo infra ἐς ἀληθείην. veritatem certa logicali demonstratione repurgantes.

21 οὖν deest in MSt. Servini.

22 διδαχθῆς Id. ex MS.

23 τοῖσι λόγοισι ex Manuscriptis legit Id. quemadmodum & Vaticana exemplaria. ἀμφοτέροισι λόγοισι in editis reperitur. συναμφοτέροισιν conjunctim legit Serv.

24 ἐς ἔνδειξιν Imperiale Sambuci MSt. R. Servin. & Fevr. & Heurnius.

25 οὐ παραπλησίην Serv. ex MSt. Corn. & Zving. ut sit sensus: qui igitur ad artis universales præceptiones singularium experientiam non adjungunt, eadem via progredi videntur, qua qui ex utrisque rationibus alteram tantum adhibent.

26 καλὸς γὰρ ex MSt. legit Servinus.

27 καὶ μάλιστα legit Zving. & Ibidem αἰτίην μὲν legunt exemplaria quædam.

28 Zvingerus ὁμογένεσιν legit & ad naturæ cognitionem, ad opera singularia refert, & idem ὡς δ' ἔστιν εὐθὺ in margine legit.

29 γνῶσις. Τῶν δ᾽ ὁ χρόνος, καὶ τὴν τέχνην ″ 30 εὐοδέα κατέστησεν, ἢ τοῖσιν ἐς τὴν παραπλησίην οἶμον ἐμπίπτουσιν τὰς ἀφορμὰς δήλους ἐποίησε. 20

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ′.

Τῇ σοφίῃ τε καὶ ἰητρικῇ κοινὰ, τὰ ταῖν ἀμφοτέραιν κοινωνίας αἴτια.

Διὸ δεῖ ἀναλαμβάνοντα τουτέων τῶν προειρημένων ἕκαστα, μετάγειν τὴν σοφίην ἐς τὴν ἰητρικὴν, καὶ τὴν ἰητρικὴν ἐς τὴν σοφίην. Ἰητρὸς γὰρ φιλόσοφος, ἰσόθεος. ″ 31 Πολλὴ γὰρ διαφορὴ ἐπὶ τὰ 21 ἕτερα. Καὶ γὰρ ἔνι τὰ πρὸς σοφίην ἐν ἰητρικῇ πάντα. Ἀφιλαργυρίη· ἐντροπή· ἐρυθρίησις· καταστολή· δόξα· κρίσις· ″ ἡσυχίη ἀπάν- 22 τησις· καθαριότης· γνωμολογίη· εἴδησις τῶν πρὸς 32 βίον χρηστῶν καὶ ἀναγκαίων καθαρσίων. ″ Ἀπεμπόλησις· ″ 33 ἀδεισι- 23-24 δαιμονίη· ὑπεροχὴ θεία. Ἔχουσι γὰρ ἃ ἔχουσι πρὸς ἀκολασίην, πρὸς βαναυσίην, πρὸς ἀπληστίην, πρὸς ἐπιθυμίην, πρὸς ἀφαίρεσιν, πρὸς ἀναιδείην ἐνιδεῖν. 34 Αὕτη γὰρ γνῶσις τῶν προσιόντων, καὶ χρῆσις τῶν πρὸς φιλίην, ″ καὶ ὡς ὁκοίως τε πρὸς τέκνα, πρὸς 25 χρήματα. Ταύτῃ μὲν οὖν ἐπικοινωνὸς, σοφίη τίς. Ὅτι καὶ ταῦτα τὰ πλεῖστα ὁ ἰητρὸς ἔχει. Καὶ γὰρ μάλιστα ἡ περὶ θεῶν εἴδησις ″ 26 ἐν νόῳ 35 αὐτῇ ἐμπλέκεται. Ἐν γὰρ τοῖσιν ἄλλοισι πάθεσι, καὶ ἐν συμπτώμασιν, εὑρίσκεται τὰ πολλὰ πρὸς θεῶν ἐντίμως κειμένη ἡ ἰητρική· οἱ δὲ ἰητροὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασιν· οὐ γὰρ ἔνι περιττὸν ἐν αὐτέῃ τὸ δυναστεῦον· καὶ γὰρ οὗτοι πολλὰ μὲν μεταχειρέονται, πολλὰ δὲ καὶ κεκράτηται αὐτέοισι δι᾽ ἑωυτέων· ἃ δὲ καταπλεονεκτεῖ νῦν ἡ ἰητρικὴ, ἐντεῦθεν παρέξει· τίς γὰρ ὁδὸς τῆς ἐν σοφίῃ, ὧδε· ″ καὶ γὰρ αὐτέοισιν ἐκείνοισιν· 27 οὕτω δ᾽ οὐκ οἴονται, ὁμολογέουσιν ὧδε τὰ περὶ σώματα παραγενόμενα· ἃ δὴ διὰ πάσης αὐτέης πεπόρευται, μετασχηματιζόμενα ἢ μεταποιεύμενα. Ἃ δὲ μετὰ χειρουργίης

cognatam habent naturam, ad intelligentiam 20 nullius est solatii, quod finis quam rectus sit, cognitio indicet. At horum arti tempus expeditam viam constituit, aut his, qui in consimilem viam incidunt, occasiones manifesto suppeditat.

CAPUT III.

Quæ Sapientiæ & Medicinæ communia, societatis utriusque causæ.

Quapropter oportet eum, qui singula prædicta collegerit, sapientiam transferre ad Medicinam, & Medicinam ad sapientiam. Medicus enim Philosophus est 21 Deo similis. Neque enim multum in cæteris rebus differunt. Nam omnia, quæ ad sapientiam requiruntur, insunt in medicina: 22 argenti contemptus; verecundia; erubescentia; modestia investitu; auctoritas; judicium; affabilis occursus; mundities; sermo senten- 23-24 tiosus; cognitio in vita utilium, ac necessariarum purgationum; aversio a nundinatione, & a superstitione; dignitas divina. Habent enim, quæ faciunt ad perspiciendam incontinentiam, illiberalem professionem, avaritiam, concupiscentiam, 25 rapinasque ac impudentiam. Hæc enim est cognitio accedentium, & usus eorum, quæ ad amicitiam pertinent, & quomodo ad li- 26 beros, ac quascunque res se gerere oporteat. Quatenus igitur cum hac societatem habet, sapientia quædam est; nam & plurima ex his etiam Medicus habet. Etenim scientia de diis vel maxime animo ipsius implexa est. Tum vero in aliis affectionibus & in symptomatis medicina erga Deos valde reverenter se habere comperitur; medici vero Diis cedunt. Non enim est potentia in ipsa redundans, nam & hi multa quidem ag- 27 grediuntur, in multis vero ab iis superantur. In quibus vero nunc rebus superior sit Medicina, hinc exhibebit. Quæ enim via ipsius sit in sapientia, hactenus dictum est. Nam & illis ipsis hoc modo se res habet.

Variæ Lectiones.

29 γνῶσις τῶν δ᾽ ὅσα χρόνος Servinus legit ex MSt.

30 εὐαδέα Imp. Samb. h. e. artem gratam & bene placentem, aut in qua feliciter succedat. Exemplaria tamen MSt. quædam εὐαλδέα legunt, hoc est artem felicem & cum profectu, aut prospero successu utentes. εὐαδέα Ald.

31 οὐ πολλὴ legit ex MSt. Servinus, quam lectionem sequuntur ferme omnes interpretes.

32 τῶν πρὸς βίον χρηστῶν legunt exemplaria Regia; & καθαρσίης pro καθαρσίων. Foes. mavult cum Calvo ἀκαθαρσίων aut ἀκαθαρσίης legere, qui certe pro rejectione & aversione cepit, legit ex Hesych. qui ἀπεμπολὴν, ἀπαλλαγὴν, πρᾶσιν ἐμπορίας exponit, cum præsertim hujus lectionis vestigia in MSt. exempl. extent, quæ καθαρσίης habent. ἀπεμπολεῖ πιπράσκει exponit Hesych. ἀπεμπολήσας, πωλήσας, πιπράσκων πραγματευόμενος & ἀπεμπολῆσαι, τὸ ἐπὶ κέρδος ἀποδόσθαι τι. Cornar. alienitatem a mercimoniis dixit. Zving. autem fugam mercimoniorum, ut turpem lucri quæstum aut lucri cupiditatem Medico devitandam indicet Hipp. & ægrorum nundinationem.

33 δεισιδαιμονίη legisse videtur Calvus.

34 αὕτη γὰρ ἡ γνῶσις legit Zving. ad marg., & καὶ ὡς καὶ ὁκοίως τε legunt Aldina exempl. καὶ ὡς μοὶ ὅκως τε MSt. R.

35 αὐτὴ vel αὐτῷ legit Foes. cum interpretibus, & paulo infra eidem καὶ γὰρ αὐτέοισιν ἐκείνοισιν suspectum est, & sic explicat, quod Hipp. voluerit Medicinam cum Sapientia conjungere, ex quo Deorum cognitio, tum via etiam & ratio quædam, hoc est, methodus ipsa pendeat, ad quam veram certam & indubitatam artis cognitionem referendam censeat. Zvingerus vero ita interpretatur: Nam ipsismet Diis auxiliantibus, & remediorum vires promoventibus, vel saltem non impedientibus, morbos curabiles Medicus curandos suscipit. At Medicus sophista felicem eventum suæ arti non Diis adscribit: infelicem vero eventum Diis, non sibi.

Verum hoc alii non credunt cum in confeſſo ſint, ea quæ circa corpora fiunt, & adveniunt, quæ ſane per omnem ipſam artem procedunt, dum illa transformantur, aut permutantur; quæ partim chirurgia ſanat, partim auxiliis & medelis aut victu curantur. Summa vero horum omnium tendat ad horum cognitionem. Quum igitur relata omnia tali modo ſe habeant, convenit, ut Medicus urbanitatem quandam ſibi adjunctam habeat. Auſteritas enim & ſanis, & ægris difficilem acceſſum præbet. Maxime autem obſervare ſe ipſum convenit, ut ne multas corporis partes oſtendat, neque cum imperitis multa confabuletur, ſed neceſſaria. Hoc enim vis quædam ad eliciendam curationem eſſe ſolet. Horum vero nihil neque nimis curioſe, neque pro lubitu agat.

ιώμενα· ἃ δὲ βοηθούμενα, θεραπευόμενα, ἢ διαιτώμενα. Τὸ δὲ κεφαλαιωδέςατον ἔςω, εἰς τὴν τοιουτέων εἴδησιν. Ὄντων οὖν τοιουτέων τῶν προειρημένων ἁπάντων, χρὴ τὸν ἰητρὸν ἔχειν τινὰ εὐτραπελίην παρακειμένην. Τὸ γὰρ αὐςηρὸν, δυσπρόσιτον, καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι, καὶ τοῖσι νοσέουσι. Τη-
28 ρεῖν δὲ χρὴ ἑωυτὸν ὅτι μάλιςα, μὴ πολλὰ 36 φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων, μὴ δὲ πολλὰ 37 λεσχηνευόμενον τοῖσιν ἰδιώτησιν, ἀλλά τ' ἀναγκαῖα. Νομίζει γὰρ τοῦ-
29 το βίη εἶναι ἐς [illegible] πρόσκλησιν θεραπηΐης. 16
Ποιέειν δὲ κάρτα μηδὲν περιέργως αὐτέων, μὴ δὲ 39 μετὰ φαντασίης.

CAPUT IV.

Medicum omnis generis instrumenta parata habere oportet, & quæ ſufficiant in peregrinatione.

HÆc vero omnia conſiderato, quo tibi præparata ſint ad abundantiam, prout opus erit. Sin minus, inſtante neceſſitate ſemper penuria fuerit. Meditari autem oportet hæc in medicina, cum omni apparatu, de contrectatione, illitione, & perfuſione, ad manuum concinnitatem: de linamentis vulſis, de ſpleniis, de ligamentis, de his, quæ pro re nata opus erunt de medicamentis tum ad vulnera, tum ad oculos & ex his ea, quæ ad ſingula genera, referuntur: quo tibi præparata ſint, & inſtrumenta, & machinæ, & ferramenta denique: nam in his penuria detrimentoſa eſt, & artem mancam facit. Sit autem tibi alter apparatus ſimplicior ad peregrinationes inſtructus, ad manus promptus. Expeditiſſimus autem per methodi rationem, neque enim fieri poteſt, ut Medicus omnia percurrat. Firma item memoria teneto medicamenta, & ſimplices facultates, & deſcriptas, ſi modo tales extant: Sint & in memoria tibi morborum curationes, & horum modi, quot, & quo modo in ſingulis ſe

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δʹ.

Οτι δεῖ τὸν ἰητρὸν τὰ παντόδαπα ὄργανα κατεσκευασμένα ἔχειν, καὶ τὰ πρὸς τὴν ὁδὸν ἀρκέοντα.

ΕΣκέφθω δὲ ταῦτα πάντα ὅκως ᾖ σοι προκατηρτισμένα εἰς τὴν εὐπορίην, ὡς δέοι. Εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ τοῦ 40 χρέους, ἀπορίη ἀεὶ 41 δή. Μελετᾷν δὲ χρὴ ἐν ἰητρικῇ ταῦτα, μετὰ πάσης καταςολῆς, περὶ ψηλαφίης, καὶ ἐγχρίσιος, καὶ 42 ἐγκαταντλήσιος, πρὸς τὴν εὐρυθμίην τῶν χειρέων. Περὶ 43 τιλμάτων· περὶ σπληνῶν· περὶ ἐπιδέσμων· περὶ τῶν ἐκ καταςάσιος· περὶ φαρμάκων ἐς τραύματα, καὶ ὀφθαλμικὰ, καὶ τουτέων πρὸς τὰ γένεα, ἵν' ᾖ σοι προκατηρτισμένα, ὄργανά τε, καὶ μηχαναὶ, καὶ σίδηρος 44 ὁ ἑξῆς. Ἡ γὰρ ἐν τουτέοισιν ἀπορίη, ἀμηχανίη, καὶ βλάβη ἐςίν. Ἔςω δέ σοι ἑτέρη
30 παρέξοδος ἡ λιτοτέρη πρὸς τὰς 45 ἐπιδη-
31 μίας, ἡ διὰ χειρέων. Ἡ δ' 46 εὐχερεςάτη, διὰ μεθόδων. Οὐ γὰρ οἷόν τε διέρχεσθαι πάντα τὸν ἰητρόν. Ἔςω δέ σοι εὐμνημόνευτα, φάρμακά 47 τε καὶ δυνάμιες ἁπλαῖ, καὶ ἀναγεγραμμέναι, εἴπερ ἄρα ἐςὶν ἐν νόῳ· καὶ τὰ περὶ νούσων ἰήσιος, καὶ οἱ 48 τοιουτέων τρόποι, ὁσαχῶς, καὶ ὃν τρόπον περὶ ἑκάςων ἔχουσιν. Αὕτη γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰητρικῇ, καὶ μέσα, καὶ τέλος. 49 Προκατεσκευά-

VARIÆ LECTIONES.

36 φαίνονται MSt. R. vitioſe tamen legi ait Foeſius.

37 ἀδολεσχοῦντα MSt. Servini in margine habet. Quædam vero MSt. λεσχημονευόμενον ut & Aldina exemplaria vitioſe legunt. λεσχηνευόμενον MSt. R. Foeſ. autem illud a λεσχηνεύειν vel λεσχηνεύεσθαι, quod otioſe & diutius confabulari, conferre cum aliquo ſignificat, ſic interpretatur μηδὲ πολλὰ λεσχηνευόμενον τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. Neque cum plebeiis de rebus multis, ſed tantum neceſſariis, confabuletur.

[illegible] πρόκλησιν legit Zvingerus & Heurnius vero πρόκλισιν in margine ſicut & MSR. παράκλησιν habent, hoc eſt, curationis advocationem. Eſt enim πρόσκλησις advocatio, ad opem ferendam vocatio, προτροπὴ Heſychio exhortatio: quo ſenſu hoc loco πρόσκλησις θεραπηΐης curationis advocatio, ut ſua loquacitate ineptæ ſuæ curationi ſubveniat Medicus, eamque ſua nugacitate tegat.

39 κατὰ φαντασίην MSt. Servini legit.

40 χρέως Ald. exempl.

41 δεῖ ex MSt. Servin. & R. MSt.

42 ἐγκαταπλήσιος, ἐγκατακλύσιος ex MSt. Servini.

43 τελμάτων. Imp. Samb.

44 ὀξεῖς ex MSt. Servinus, forte ὀξὺς, i. e. ferrum acutum.

45 Sic legunt omnia, quæ hucusque videre licuit exemplaria, eamque lectionem ſecutus eſt Calvus. At Foeſius mavult ἀποδημίας.

46 εὐσθενεςάτη legunt exempl. MSt. R. quam lectionem Calvus quoque eſt ſecutus.

47 φάρμακα καὶ Imper. Cornar.

48 τυφλῷ παρὰ τὸ δέον Zving. & Heurn. ad marginem.

49 λελογισμένου Mercur. Zving. & Heurn. in margine legunt.

σκευάσθω δέ σοι, καὶ μαλαγμάτων γένεα, πρὸς τὰς ἑκάστων χρήσιας. Ποτήματα τέμνειν δυνάμενα, ἐξ ἀναγραφῆς ἐσκευασμένα πρὸς τὰ γένεα. Προητοιμάσθω δὲ καὶ τὰ πρὸς φαρμακίην ἐς τὰς καθάρσιας εἰλημμένα ἀπὸ τόπων τῶν ' καθηκόντων, ἐσκευασμένα, εἰς ὃν δὴ τρόπον πρὸς τὰ γένεα, καὶ τὰ μεγέθεα, ἐς παλαίωσιν μεμελετημένα· τὰ δὲ πρόσφατα ὑπὸ τὸν καιρὸν, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον. Ἐπὴν δὲ ἐσίῃς πρὸς τὸν νοσέοντα, τουτέων σοι ἀπηρτισμένων, ἵνα μὴ ἀπορῇς, εὐθέτως ἔχων ἕκαστα πρὸς τὸ ποιησόμενον. Ἴσθι δὲ γινώσκων, [50] ὃ χρὴ ποιέειν, [51] πρὶν ἐσελθεῖν. πολλὰ γὰρ οὐ δὲ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ βοηθείης δεῖται τῶν πρηγμάτων. Προδιαστέλλεσθαι οὖν χρὴ τὸ ἐκβησόμενον ἐκ τῆς ἐμπειρίης. ' Ἔνδοξον γὰρ, καὶ εὐμαθές. Ἐν δὲ εἰσόδῳ μεμνῆσθαι, καὶ καθέδρης· καὶ καταστολῆς· περιστολῆς· " [52] ἀνακυριώσεως· 32 βραχυλογίης· ἀταρακτοποιησίης· προσεδρίης· ἐπιμελείης· " ἀντιλέξιος πρὸς τὰ [53] 33 ἀπαντώμενα· πρὸς τοὺς ὄχλους, τοὺς ἐπιγινομένους· εὐσταθίης τῆς ἐν [54] ἑαυτῷ· πρὸς τοὺς θορύβους ἐπιπλήξιος· πρὸς τὰς ὑπουργίας ἑτοιμασίης· ἐπὶ τουτέοισι μέμνησο παρασκευῆς τῆς πρώτης. Εἰ δὲ μὴ, τὰ κατ' ἄλλα ἀδιάπτωτον, ἐξ ὧν παραστέλλεται εἰς ἑτοιμασίην.

habeant. Hoc enim principium eſt in medicina, & medium, & finis. Præparata quoque tibi ſint malagmatum genera ad ſingulos uſus. Potiones quæ incidere poſſunt, ex deſcriptione præparatæ juxta genera. In promptu ſint, & quæ ad medicationem pertinent, ad purgationes, ſumpta de locis congruis, & parata eo, quo convenit modo, juxta genera, & magnitudines, ad vetuſtatem ferendam curata. Recentia vero juxta temporis occaſionem, & alia juxta rationem. His autem tibi præparatis hoc commodi erit, ut ubi ad ægrotum introieris, animo incertus non ſis, quum appoſite habeas ſingula ad id, quod faciendum eſt. Antea vero hoc cognitum habeas, quod facere oportet, quam ad ægrum ingrediaris. Pleraque enim non ratiocinatione, ſed auxilio opus habent. Itaque eventum experientia prædicere oportet. Eſt enim hoc glorioſum, & facile cognoſci poteſt. In ingreſſu vero meminiſſe convenit & ſeſſionis, & habitus ſubmiſſi, amictus compoſiti, auctoritatis, breviloquentiæ, ut nihil cum perturbatione facias, aſſeſſus, diligentiæ, reſponſionis ad ea, quæ occurrunt, & ad tumultus oborientes compeſcendos, conſtantiæ apud teipſum, increpationis ad turbas caſtigandas, promptitudinis ad miniſteria. Et ad hæc memor ſis primi apparatus. Sin minus, reliqua citra errorem fiant, quæ ad promptitudinem parandam præcipiuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τίνα τῷ ἰητρῷ περὶ τὸν κάμνοντα χρὴ ἐπιτηρεῖν· ὅκου καὶ ἡ μὲν σοφία τε, καὶ ἡ σπουδὴ, καὶ ἡ ἐγρήγορσις σκοπεῦνται.

CAPUT V.

Quæ medico apud ægrotum advertenda; ubi prudentia advertitur, ſedulitas, vigilantia.

Ἐσόδῳ χρέο ' πυκνῶς, ἐπισκέπτεο ἐπιμελέστερον, τοῖσιν ἀπατεομένοισιν, ἐπὶ τὰς μεταβολὰς ἀπαντῶν. Ῥᾷον γὰρ εἴσῃ, ἅμα δὲ καὶ εὐμαρέστερος ἔσῃ· ἄστατα γὰρ τὰ ἐν ὑγροῖσι. Διὸ καὶ εὐμεταποίητα ὑπὸ φύσιος, καὶ ὑπὸ τύχης. Ἀβλεπτηθέντα γὰρ τὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ὑπουργίης, ἔφθασαν ὁρμήσαντα, καὶ ἀνελόντα. Οὐ γὰρ ἦν τὸ ἐπικουρῆσον. Πολλὰ γὰρ ἅμα τὰ ποιέοντά τι χαλεπόν. " Τὸ γὰρ καθ' ἓν κατ' ἐπακο- 34 λούθησιν [55] εὐθετώτερον, καὶ ἐμπειρότερον ". 35 Ἐπιτηρεῖν δὲ δεῖ, ' καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν καμνόντων, δι' ὧν πολλοὶ πολλάκις διεψεύ-

INgreſſu utere frequenter, viſita diligentius, his, quæ a deceptis per errorem fiunt occurrens, ut mutentur. Facilius enim cognoſces, ſimulque expeditior eris: inſtabilia enim ſunt, quæ in humidis conſiſtunt. Quapropter etiam facile & a natura & a fortuna transmutantur; neglecta enim ea, quæ in ipſa occaſione adminiſtrare oportebat, impetu ſuo progreſſa occupant, ac perimunt; non enim eſt quod opem ferat. Multa enim ſunt, quæ ſimul mali aliquid faciunt; nam quod ſingulatim conſequenter (fit) oportunius & experientiæ accommodatius. eſt.

VARIÆ LECTIONES.

50 ὅ, τι ex MSt. Serv.

51 πρὶν ἢ ἐσελθεῖν idem quomodo & Vaticana exemplaria legunt.

52 ἀνακρίσιος quædam exemplaria legunt, ut Medicum meminiſſe velint interrogationis & ægrorum percontationis, ut exploret ex eorum ſermonibus morbi cauſam, & ortum. Qui vero ἀνακυριώσεως legunt, dicunt, quod Hippocrates Medicum in ingreſſu ad ægrum auctoritatis meminiſſe juſſerit.

53 ἀπαντώματα Aldina exemplaria legunt.

54 ἑωυτῷ Imper. Samb.

55 εὐθετώτερον καὶ ἐμπειρότερον dici videtur, quod ad experiendum magis eſt appoſitum & accomodatum, quodque ſenſu & experientia magis cognoſcitur, ideoque facilius tollitur & curatur. Ibidem ἐμπειρίας pro ἁμαρτίας legunt Imperialis Sambuci & Aldina exemplaria id probante Mercuriali.

est. Observare autem oportet ægrotorum errores, ex quibus multi frustrati sunt in oblatis assumendis, quandoquidem exosis sumptis potionibus, aut medicationibus, aut curationibus, perempti sunt. Et factum quidem hoc non ad ipsorum confessionem vertitur, verum Medico culpa imputatur. Considerare vero oportet etiam decubitus, quosdam ex ipsis juxta anni tempus, quosdam juxta genera; quidam enim in sublimibus, alii in subterraneis, ac tenebrosis locis decumbunt.

σαντο, ἐν τοῖσι προσάρμασι τῶν προσφερο-
36 μένων. " Ἐπεὶ τὰ μισητὰ ποτήματα [56]
λαμβάνοντες, ἢ [57] φαρμακευόμενοι, ἢ θε-
ραπευόμενοι ἀνηρέθησαν. Καὶ αὐτῶν μὲν
οὐχ ὡς ὁμολογίαν τρέπεται τὸ ποιηθέν· τῷ
δὲ ἰητρῷ τὴν αἰτίαν προσῆψαν. Ἐσκέφ-
θαι δὲ χρὴ, καὶ τὰ περὶ ἀναλλίσεων· ἃ μὲν
αὐτέων πρὸς τὴν ὥρην, ἃ δὲ καὶ πρὸς τὰ γέ-
37 νεα. " οἱ μὲν γὰρ αὐτέων [58] εἰς θρόνους,
οἱ δὲ ἐς καταγείους, καὶ ' σκοτεινοὺς τό-
πους.

CAPUT VI.

Strepitus & odores vitandos esse, prudentiam Medicum decere, indoctis ægrum non committendum.

STrepitus quoque, & odores maxime vini, deterior enim hic est, fugere ac permutare oportet. Et omnia hæc facere placide, expedite cum ministerio, ita ut pleraque ægroto occultes, & hilari ac sereno vultu ipsum consoleris, quo a suis illum cupiditatibus avertas, simul cum amarulentia, & contraria instantia increpando, simulque cum exhortatione, ac dexteritate suscipiendo; ac consolando; non tamen, ut quicquam futurorum, aut præsentium ipsi indices. Plerique enim ob hanc causam in utramlibet partem compulsi sunt, propter relatam videlicet prædictionem præsentium, aut futurorum. Sit autem ex discipulis aliquis præsens, quo præceptis non amarulente utatur; & quod mandatum est, faciat. Deligito autem ex ipsis eos, qui jam in arte progressum fecerunt, quo ea, quæ utilia sunt exhibeant, aut secure offerant, ut & in intervallis nihil te lateat. At vero imperitis nunquam quicquam committas; sin minus ejus, quod male factum est, reprehensio in te recidet. Si non ambigue res habeat, ex quibus id, quod recta methodo tractatum est procedat, & vituperationem tibi non afferet, sed & quod factum fuerit, ad genus referetur. Proinde omnia hæc prædicito in his, quæ fiunt, his quibus ea cognovisse propositum est. His igitur ita habentibus, ad bonam exi-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Τὰ ἀπὸ τῶν ψόφων, καὶ ὀσμῶν φυγεῖν, σοφίαν τῷ ἰητρῷ εὐπρέπειν, καὶ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν οὐ διδοῦναι τὸν κάμνοντα.

ΤΑτε ἀπὸ ψόφων, καὶ ὀσμῶν, μάλισ-
τα δ' ἀπὸ οἴνου, [59] χειριστοτέρη γὰρ
αὕτη· φυγεῖν δὲ καὶ μετατιθέναι. Πρήσ-
σειν δ' ἅπαντα ταῦτα ἡσύχως, εὐσταλέως,
38 μεθ' ὑπουργίης τὰ πολλὰ " τὸν νοσέοντα
ὑποκρυπτόμενον [60] ὧδε χρὴ, παρακελεύοντα
39 ἱλαρῶς· καὶ εὐδιεινῶς· " σφέτερα δὲ ἀποτρε-
40 πόμενον, ἅμα μὲν ἐπιπλήσσειν " μετὰ πι-
κρίης καὶ [61] ἐντάσεων, ἅμα δὲ παραμυ-
41 θέεσθαι μετ' ἐπιστροφῆς, " καὶ [62] ὑποδέ-
ξιος, μηδὲν [63] ὑποδεικνύντα τῶν ἐσομένων,
ἢ ἐνεστώτων ' αὐτέοισι. Πολλοὶ γὰρ δι' αἰ-
42 τίην ταύτην, " ἐφ' ἑκάτερα ἀπεώσθησαν, διὰ
τὴν πρόρρησιν τὴν προειρημένην τῶν ἐνεστώτων,
ἢ ἐπεσομένων. Τῶν δὲ μανθανόντων, ἔστω τὶς
ὁ ἐφεστὼς, ὅκως τοῖσι παραγγέλμασιν οὐ πι-
κρῶς χρήσηται, ποιήσῃ δὲ ὑπουργίην τὸ προ-
σαχθὲν. Ἐκλέγεσθαι δὲ ἀπ' αὐτέων ἤδη,
τοὺς ἐς τὰ τῆς τέχνης εἰλημμένους προσ-
δοῦναί τι τῶν ἐς τὸ χρέος; ἢ ἀσφαλέως
προσενεγκεῖν· ὅκως τὲ ἐν διαστήμασι μηδὲν
λανθάνησε. Ἐπιτροπὴν δὲ τοῖσιν ἰδιώτῃσι '
μηδέποτε διδοὺς περὶ μηδενός· εἰ δὲ μὴ, τὸ
43 κακῶς πρηχθὲν, εἰς σε χωρήσει τοῦ ψόγου. "
[64] Ἐὰν δὲ μήποτ' ἀμφιβόλως ἔχῃ· ἐξ ὧν τὸ
μεθοδευθὲν χωρήσει, καὶ οὔ σοι τὸν ψόγον
περιάψειε, καὶ τευχθὲν δὲ, πρὸς τὸ γένος
ἔσται. Πρόλεγε οὖν ταῦτα πάντα ἐπὶ τῶν
ποιευμένων, οἷς καὶ τὸ ἐπεγνῶσθαι πρόκειται.
Τουτέων οὖν ἐόντων, τῶν πρὸς εὐδοξίην, καὶ
εὐσχη-

VARIÆ LECTIONES.

56 οὐ λαμβάνοντες legisse videntur Calvus & Cornar. μὴ λαμβάνοντες legi vult Martin., eo quod increpet ægros, qui medicatas, quas oderunt potiones, non acceperunt, & mortui sunt.
57 ἢ φαρμακευόμενοι deest in MSt. Servini.
58 ἐς πόνους vitiose Imp. Samb. & MSt. Reg. & Mercurialis in margine. Quidam εὔπνους pro θρόνους legunt, quæ videtur esse quædam illius dictionis explicatio, ut loca perflata, pervia, ventis exposita, bonum odorem spirantia, intelligantur. Matthæi cap. 5. οὐρανὸς τοῦ θεοῦ θρόνος dicitur pro sede excelsa & in sublimi posita. vid. Oecon. Hipp.
59 χειροτέρη MSt. Reg. habent.
60 ὧδε Zvinger. & Heur. legunt in margine.
61 ἐνστάσεων legunt Heur. Zving. quam lectionem & Cornarius secutus videtur.
62 ἐπιδέξιος legunt exempl. MSt. Reg. Cornar. utramque sua interpretatione inclusit. Calvus vero manuscriptorum Codicum lectionem est secutus. ὑπόδεξις susceptio cum quis familiariter suscipitur, ut sensus prodeat: simulque consolando cum conversione & susceptione, hoc est, ut Medicus ægrum consoletur, animo excipiat & blande illius animum avertat erigendo & pollicendo felicem morbi eventum. vid. Oecon. Hipp.
63 ἐπιδεικνύντα Imper. Sambuc.
64 Sic Foes. Exemplaria autem edita ἐὰν μὴ legunt.

εὐσχημοσύνην, τῶν ἐν τῇ σοφίῃ, καὶ ἰητρικῇ, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσι τέχνῃσι, χρὴ τὸν ἰητρὸν διειληφότα τὰ μέρεα, περὶ ὧν
17 εἰρήκαμεν, περιεννύμενον πάντοτε τὴν ἑτέρην διατηρέοντα φυλάσσειν, καὶ παραδιδόντα ποιέεσθαι. Εὐκλέα γὰρ ἐόντα πᾶσιν ἀνθρώποισι, διαφυλάσσεται. Οἵτε δὲ αὐτέων ὁδεύσαντες, δοξαςοὶ, πρὸς γονέων καὶ τέκνων. Κἢν τινες αὐτέων μὴ πολλὰ γινώσκωσιν, ὑπ' αὐτέων τῶν πρηγμάτων ἐς σύνεσιν καθίςανται.

ſtimationem ac decentem ornatum, & in ſapientia, & in medicina, & in aliis artibus oportet medicum diſtinctis partibus, de qui-
44 bus diximus, ſemper utraque amictum, conſervare, ac cuſtodire, & opere ipſo cum cæteris communicare. Quum enim apud omnes homines inclyta ſint, conſervantur. Et qui per ipſa procedunt, celebres ſunt apud parentes & liberos. Et ſi quidam ipſorum non multa cognitione præditi ſint, ab ipſis tamen rebus ad intelligentiam deveniunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ.

HIPPOCRATIS PRÆCEPTIONES.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Τινὲς παραγγελίαι ἐνταῦθα περιέχονται, δι' ὧν καὶ πρὸς τὴν τῆς ἰητρικῆς κτῆσιν, καὶ τριβὴν, τὸν ἰητρὸν διδάσκει.

ARGUMENTUM LIBRI.

Breves quædam præceptiones hic continentur, quibus ad artem medendi tum adipiſcendam, tum exercendam, Medicum inſtruit.

Basil. Græc. 95 pag. 17 — Foesius Sect. I. 27. 25. — Basil. Lat. IV. 2. pag. 27.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ χρόνου τε, καὶ καιροῦ, καὶ θεραπείης, καὶ τριβῆς, καὶ λόγου, καὶ ἐμπειρίας, καὶ μνήμης· τὴν φύσιν κινεῖσθαί τε, καὶ διδάσκεσθαι· καὶ τὸν μόνον λόγον οὐκ ἐν τῇσι θεραπίῃσιν ἱκανὸν εἶναι.

ΧΡΟΝΟΣ ἐςὶν, ἐν ᾧ καιρὸς καὶ καιρὸς, ἐν ᾧ χρόνος οὐ πολύς. Ἄκεσις χρόνῳ· ἔςι δὲ ἡνίκα καὶ καιρῷ. Δεῖ γε μὴν, ταῦτα εἰδότα, [1] μὴ λογισμῷ πρότερον πιθανῷ προσέχοντα ἰητρεύειν, ἀλλὰ τριβῇ μετὰ λόγου. Ὁ γὰρ λογισμὸς μνήμη τίς ἐςι ξυνθετικὴ τῶν μετ' αἰσθήσεως ληφθέντων. Ἐφαντασιώθη γὰρ ἐναργέως· ἥτε αἴσθησις προπαθὴς

CAPUT I.

De tempore, occaſione, curatione, exercitatione, ratiocinatione, experientia, recordatione; naturam moveri, ac doceri; ac rationem ſolam in curationibus non ſatis eſſe.

EMPUS eſt, in quo occaſio: occaſio vero in qua tempus non multum. Medicatio tempore, aliquando etiam occaſione contingit. Hæc ſane noſſe oportet, & non ratiocinationi prius probabili intentum medelam aggredi, ſed exercitationi cum ratione. Ratiocinatio enim memoria quædam eſt, componens ea, quæ ſenſu percepta ſunt; evidenti namque imaginatione

Variæ Lectiones.

Hippocrates provecta jam ætate videtur hunc librum ſcripſiſſe, & de induſtria tum vocum obſcuritate, tum ſententiarum brevitate oracularem majeſtatem ſectari voluiſſe. Scopus hujus libri eſt Medicum doctiorem inſtruere ad artem ipſam tum acquirendam, tum exercendam, & ſui ratione & adſtantium & ægrorum, ut quæ ex eventu ad Medicum pertineant. Latius proinde patet commentarius iſte, quam qui de Decenti Ornatu inſcribitur: hic enim præcepta ἐπαγγελίας brevia & ſententioſa, multa paucis complectentia in univerſum dat, Medico jam formato tum per ſe, tum per accidens inſervientia, ſeu ex ipſa arte, ſeu aliunde petantur: illic vero de ſolo Ornatu aliunde petito, ex philoſophia ſcilicet, agit. Mercurialis inter ſpurios collocat, & quamvis ab Erotiano non citetur, tamen ab omnibus inter artis προλεγόμενα & τεχνικὰ reponitur.

1 pro μὴ MSta Regia habent καὶ.

tione concepta est; Sensus enim prius afficitur, & res sibi subjectas ad cogitationem remittit. Hæc vero sæpe illas excipiens, quæ, quando, qualiter sint, ista observans, & in se ipsam recondens, memoria retinet. Igitur collaudo quidem etiam ratiocinationem, si quidem ex fortuita occasione initium faciat, & deductionem ex apparentibus methodo persequatur. Si enim ex his, quæ manifesto perficiuntur, ratiocinatio initium duxerit, in mentis potentia inesse deprehendetur, cum ipsa ab aliis singula accipiat. Proinde statuendum est, naturam a multis ac omnigenis rebus, necessitate quadam subeunte, moveri ac doceri. Mens autem ubi ab ea accepit, ut ante dixi, postea ad veritatem perducit. Si vero non ex evidenti impressione, verum ex probabili rationis figmento procedat, sæpe gravem & molestam infert affectionem. Tales autem inviam arripiunt viam. Quid enim unquam esset damni, si mercedem auferrent illi, qui publice medicinæ opera perperam exercent? Nunc vero immerentibus ægrotis, quasi non sufficere videretur morbi vis, nisi accederet Medici imperitia. Itaque de his quidem hæc dicta sint satis. Verum non ex iis, quæ sola ratione concluduntur, fructum assequi est; sed ex iis, quæ opere demonstrantur. Fallax enim est, & ad errorem proclivis asseveratio, quæ est cum garrulitate conjuncta. Quapropter, ut in universum dicam, iis, quæ fiunt, inhærere oportet, & circa hæc vel maxime versari, si quis facilem ac minime inculpatum habitum (quem sane Medicinam appellamus) sibi comparare volet: valde namque magnam afferet utilitatem tum ægrotis, tum his, qui ipsos curant. Non tamen cunctandum est ab idiotis sciscitari, si quid ad curationis opportunitatem conferre videatur. Sic enim censeo universam artem commonstratam esse, quod singula ex fine observata, & ad eadem aggregata fuerint.

CAPUT II.

Præcepta de occasione fortuita, mercede paciscenda, & ægri curatione suscipienda.

ATtendere igitur oportet fortuitæ occasioni, quæ plerumque se offert, & ei,

καὶ ἀναπομπὸς ἐοῦσα εἰς διάνοιαν τῶν ὑποκειμένων. Ἡ δὲ παραδεξαμένη πολλάκις,
2 οἷς, ὅτε καὶ [2] ὅκοίως," [3] ταῦτα τηρήσασα, καὶ ἐς ἑωυτὴν καταθεμένη, ἐμνημόνευσε. Ξυγκαταινέω μὲν οὖν καὶ τὸν λογισμὸν, ἤν περ ἐκ περιπλώσιος ποιῆται τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν καταφορὴν ἐκ τῶν φαινομένων μεθοδεύῃ. Ἐκ γὰρ τῶν ἐναργέως ἐπιτελεομένων, ἢν τὴν ἀρχὴν ποιήσηται ὁ λογισμὸς, ἐν διανοίῃς δυνάμει ὑπάρχων εὑρίσκεται, παραδεχομένης αὐτῆς ἕκαστα παρ' ἄλλων. Ὑποληπτέον οὖν
3 " [4] τὴν φύσιν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ παντοίων πρηγμάτων κινηθῆναί τε καὶ διδαχθῆναι, βίης ὑπεούσης. Ἡ δὲ διάνοια παρ' αὐτῆς λαβοῦσα ὡς προεῖπον, ὕστερον εἰς ἀλη-
4 θείην ἤγαγεν." Εἰ δὲ μὴ ἐξ [5] ἐναργέος ἐφόδου, ἐκ δὲ πιθανῆς [6] ἀναπλάσιος λόγου, πολλάκις βαρείην, καὶ ἀνιαρὴν ἐπήνεγκε διάθεσιν. Οὗτοι δὲ ἀνοδίην χειρίζουσι. Τί γὰρ ἂν ἦν κακὸν, ἢν τὰ [7] ἐπιχείρια ἐκομίζοντο, οἱ τὰ τῆς ἰητρικῆς ἔργα κακῶς δημιουργέοντες; νῦν δὲ τοῖσιν ἀναιτίοισιν ἐοῦσι τῶν καμνόντων ὁκόσοισιν οὐχ ἱκανὴ ἐφαίνετο ἐοῦσα τοῦ νοσέειν βίη, εἰ μὴ ξυνέλθοι τῇ τοῦ ἰητροῦ ἀπειρίῃ; Περὶ μὲν οὖν τουτέων ἅλις ἔσω διειλεγμένα. Τῶν δ' ὡς λόγου μόνου ξυμπεραινομένων, μὴ εἴη ἐπαύρασθαι. Τῶν δὲ ὡς ἔργου ἐνδείξιος. Σφαλερὴ γὰρ καὶ εὔπταιστος ἡ μετ' ἀδολεσχίης ἰσχύρισις. Διὸ καὶ καθόλου δεῖ ἔχεσθαι τῶν γινομένων, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐλαχίστως γίγνεσθαι, ἢν μέλλῃ ἕξειν ῥηϊδίην καὶ ἀναμάρτητον ἕξιν, ἣν δὴ ἰητρικὴν προσαγορεύομεν. Κάρτα γὰρ μεγάλην ὠφελίην περιποιήσει τοῖσί γε νοσέουσι, καὶ τοῖσι τουτέων δημιουργοῖσιν. Μὴ ὀκνέειν δὲ παρὰ [8] ἰδιωτέων ἱστορέειν, ἤν τι δοκέῃ ξυμφέρον, εἰς καιρὸν θεραπίης. Οὕτω γὰρ δοκέω τὴν ξύμπασαν τέχνην ἀναδειχθῆ-
5 ναι, διὰ τὸ ἐξ ἑκάστου τοῦ τέλους τηρηθῆναι," καὶ [9] εἰς ταυτὰ [10] ξυναυλισθῆναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Δόγματα περὶ τῆς περιπλώσεώς τε, καὶ τοῦ μισθοῦ· καὶ τῆς τοῦ νοσέοντος θεραπείης.

ΠΡοσέχειν οὖν δεῖ περιπλώσει τε τῇ ὡς ἐπιτοπολὺ, καὶ μετ' ὠφελίης καὶ ... ἠρε-

VARIÆ LECTIONES.

2 Sic omnia exemplaria habent, Foesius autem ὁμοίως legit vitiose in contextu.
3 ταῦτα prætermittunt quædam exemplaria.
4 τὴν φύσιν, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν legunt MSta. Regia.
5 ἐνεργέος Heurn. ad marginem. ἀεργέος autem MSta Regia & Zvinger. ἔφοδος exponitur Hesych. ὁρμὴ, ἄφιξις, ἐπιδρομὴ, παρουσία βλάβη. Hippocrati vero, rerum similium vel dissimilium accessiones, quæ corporis temperaturam aut juvant, aut lædunt, ut ignis & aquæ ἔφοδοι, ἐπιφοραὶ & καταστάσεις eidem dicuntur & postea, quibus ἀποχωρήσεις & ἀπαλλάξεις opponuntur, vid. Oecon. Hipp.
6 ἀναπλήσιος Imperial. Samb.
7 ἐπίχειρα exemplaria quædam legunt.
8 ἰδιωτέρων Imper. Samb. & Fevr.
9 ταῦτα vel εἰς ταυτὸ Servin. & Imp. Samb. ταυτὸ Fevr. Zvinger. Heurn. αὐτὸ Mercurial. ad marginem.
10 Ad universalem rationem revocata fuerit, dixit Zving. ξυναυλησθῆναι legisse videtur Cornar. & Calvus, quod consonantia in idem concurrerit, dixerit. Verum ξυναυλισθῆναι exponitur una commorari, stabulari, congregari, convenire, metaphora ducta a gregibus, cum ejusdem generis in unum stabulum congregantur. vid. Oecon. Hipp.

ἠρεμαιότητος μᾶλλον, ἢ ἐπαγγελίης, καὶ
ἀπολογίης τῆς μετὰ πρήξιος. Χρήσιμος δὲ
καὶ ποικίλος τῶν προσφερομένων τῷ νοσέοντι,
καὶ ὁ προορισμός. Ὅ τι μόνον τι προσε-
νεχθὲν ὠφελήσει. Οὐ γὰρ ἰσχύρσιος δεῖ.
Πάντα γὰρ τὰ πάθη διὰ πολλὰς περιστά-
σιας, καὶ μεταβολὰς μονῇ τινι [11] προσκα-
θίζει. Παραινέσιος δ' ἂν καὶ τοῦτο ἐπιδεη-
θείη τῆς θεωρίης. Εἰ γὰρ ἄρξαιο [12] παρὰ
μισθαρίων· ξυμβάλλει γάρ τι, καὶ τῷ
ξύμπαντι· τῷ μὲν ἀλγέοντι τοιαύτην δια-
νόησιν ἐμποιήσεις, τὴν ὅτι οὐκ ἀπολιπὼν
αὐτὸν πορεύσῃ, μὴ [13] ξυνθέμενος, καὶ 6
ὅτι ἀμελήσεις, καὶ οὐχ ὑποθήσεις τινὰ τῷ
παρεόντι. Ἐπιμελεῖσθαι δεῖ οὖν περὶ στάσιος
μισθοῦ. Ἄχρηστον γὰρ ἡγεύμεθα ἐνθύμη-
σιν ὀχλεομένου τὴν τοιαύτην, πολὺ δὲ μᾶλ-
λον, [14] ἐν ὀξεῖ νοσήματι. Νόσου γὰρ 7
ταχύτης καιρὸν μὴ διδοῦσα ἐς ἀναστροφὴν,
οὐκ ἐποτρύνει τὸν καλῶς ἰητρεύοντα ζητεῖν
τὸ λυσιτελὲς, ἔχεσθαι δὲ δόξης μᾶλλον.
Κρέσσον οὖν σωζομένοισιν ὀνειδίζειν, ἢ 8
ὀλεθρίως ἔχοντας προμύσσειν. Καίτοι ἔνιοι
νοσέοντες ἀξιοῦσι τὸ ξενοπρεπὲς, καὶ τὸ [15]
εὔδηλον προκρίνοντες, ἄξιοι μὲν ἀμελίης,
οὐ μέν τοι γε κολάσιος, προκρίνοντες. Διὸ
τουτέοισιν ἀντιτάξῃ εἰκότως, [16] μεταβο- 9
λῆς ἐπὶ σάλου πορευομένοισι. Τίς γὰρ ὦ
πρὸς διὸς, [17] ἠδελφισμένος ἰητρὸς ἰητρεύει
πίστει ἢ [18] ἀτεραμνίῃ. Ὡς ἐν ἀρχῇ ἀνα- 10
κρινέοντας πᾶν πάθος, [19] μὴ ὑποθέσθαι τι-
νὰ ξυμφέροντα ἐς θεραπίην, ἀποθεραπεῦ-
σαί τε τὸν νοσέοντα καὶ μὴ περιϊδεῖν. Τῆς
δ' ἐπικαρπίης, μὴ ἄνευ τῆς ἐπισκευαζού-
σης πρὸς μάθησιν ἐπιθυμίης· παρακελεύο-
μαι δὲ μὴ λίην ἀπανθρωπίην εἰσάγειν, ἀλλ'
ἀποβλέπειν ἔς τε περιουσίην, καὶ οὐσίην. Ὅτε
δὲ καὶ προῖκα, ἀναφέρων μνήμην εὐχαριστίης
προτέρην, ἢ παρεοῦσαν εὐδοκιμίην. Ἢν δὲ
καιρὸς εἴη χορηγίης ξένῳ τε ἐόντι, καὶ ἀπο-
ρέοντι, μάλιστα ἐπαρκέειν τοῖσι [20] τοιουτέοι-
σιν. Ἢν γὰρ παρῇ φιλανθρωπίη, πάρεστι,
καὶ φιλοτεχνίη. Ἔνιοι γὰρ νοσέοντες, ἠ-
σθημένοι τὸ περὶ ἑωυτοὺς πάθος μὴ ἐὸν ἐν
18 ἀσφαλείῃ, καὶ τῇ τοῦ ἰητροῦ ἐπιεικείῃ εὐ-
δοκιμέουσι, μεταλλάσσοντες ἐς ὑγιείην. Εὖ
δ' ἔχει νοσεόντων μὲν ἐπιστατέειν, ἕνεκεν

quæ cum utilitate ac lenitudine potius fit, quam cum pollicitatione & facti excusatione. Utilis quin etiam est eorum, quæ ægroto offeruntur, varietas, & præfinitio. Non enim asseverare oportet, quod unum aliquod exhibitum (remedium) profuturum sit. Omnes enim affectiones ob multas circumstantias & mutationes diuturniore quadam mora assident. Præterea suadendum, hoc quoque diligenti consideratione opus habere: si nempe a mercede initium duxeris. Id enim toti negotio aliquid confert; ægroto quidem cogitationem immittes, te non, ipso relicto, abiturum. Si vero non pacisceris (cogitationem immittes) & quod ipsum negliges, & quod, quæ præsentem ad rem faciant, non sis subministraturus. Studium itaque adesse debet de constituenda mercede. Incommodam putamus esse hanc cogitationem dum æger affligatur, maxime in morbo acuto. Morbi enim celeritas cum nullam ad regressum opportunitatem præbeat, probum medicum impellit, non ad suam utilitatem quærendam, sed ut potius suæ existimationis rationem habeat. Itaque satius est morbo liberatis exprobrare, quam lethaliter affectos emungere. Et sane ægroti quidam hospitii jus, & notitiam anteferri postulant; digni quidem sunt, qui negligantur, non tamen pœna, qui ita judicant. Proinde his, uti decet, occurres in salo inconstantiæ fluctuantibus. Qui enim verus est Medicus, is hercle fide magis, quam duritate in medendo utetur. Adeo ut & per initia toto affectu cognito, quædam ad curationem conferentia subministrare oporteat, ægrumque ad finem usque curare, & non negligere. At vero remunerationem ne exigito, absque cupiditate ad discendum spectante; hortor autem, ne nimiam inhumanitatem adhibeas, sed ad opum abundantiam, facultatesque respicias; interdum autem gratis cures, imprimis grati animi memoriam habens, aut præsentis bonæ existimationis. Si vero occasio ferendæ opis se obtulerit, & peregrino & egeno, maxime opituleris. Si enim adfuerit benignitas, erga artem amor parabitur.

 Qui-

VARIÆ LECTIONES.

11 προσκαθίζει Aldina exemplaria habent.
12 περὶ μισθαρίων legunt MSta Regia & Mercurial. in margine. paullo infra κυμινῷ παντὶ pro ξύμπαντι Idem legit.
13 Sic ferme legunt omnia exemplaria tum MSta, tum publicata; verum omnes interpretes μὴ ξυνθέμενος δὲ legunt, quam lectionem laudat & approbat Foesius.
14 Sic meliora legunt exemplaria, quædam etiam ἐν, alia ἐπί.
15 Cum hic reprehenduntur vitia ægrotantium, puto legi melius καὶ τὸ ἄδηλον προκρίνοντες, & quod est incertum præferentes; sic enim melius quadrabit cum præcedente ξενοπρεπὲς quod Erotiano est ἐξηλλαγμένον. Sequens προκρίνοντες expungendum censet Martinus. καὶ τὸ ἴσως. ἄδηλον Mercur. in margine.
16 Hanc lectionem omnibus Codd. contestatam sequitur Foesius, etsi μετὰ βολῆς legit Cornarius & cum bolidis jactu dixit. Sunt qui etiam μετὰ βόλου legi posse existiment.
17 οἰκειωμένος MSt. Imperiale.
18 ἀτέραμνα τὰ δυσκατέργαστα καὶ σκληρὰ i. e. difficilia ad conficiendum, & dura, exponit Galenus in Exeg. ἀτέραμνον Hesych. exponit τὸ μὴ ἐνδιδοῦν, σκληρὸν quod non cedit, aut flectitur, durum & quod τῷ ἁπαλῷ i. e. moli est contrarium. Eidem ἀτεράμνων est σκληρὸς, ἀκαμπὴς, ἀκαταπόνητος, ἀνελεήμων, durus flecti nescius, inexorabilis, qui nullis fatigatur precibus, inhumanus. Ἀτεραμνίη enim hic idem quod ἀτεραμνότης denotat. vid. Oecon. Hipp.
19 μὴ bene & recte delet Cornarius, est enim ὑποθέσθαι τινὰ ξυμφέροντα ἐς θεραπίην remedia ad curationem utiliter subjicere.
20 τουτέοισιν Imp. Samb. & Fevr. paullo infra ἑωυτέων ὑγιαζόντων Zvinger ad marginem, quod, ad medicum curam gerentem aliorum refertur.

Quidam enim ægroti licet sentiant se periculoso implicari morbo, tamen propter Medici benignitatem sibi persuadent se sanitati restitui posse. Convenit autem ægrorum curam suscipere sanitatis gratia; at sanorum, ut sine morbis vivant. Quin & sanorum cura gerenda est decori causa.

ὑγιείης· ὑγιαινόντων δὲ φροντίζειν, ἕνεκεν ἀνοσίης. Φροντίζειν καὶ ὑγιαινόντων, ἕνεκεν εὐσχημοσύνης.

CAPUT III.

Qui Medici Præceptionibus Hippocratis percipiendis apti, qui inepti; duplex ægrorum error; Medicorum concilia probanda, contentiones vitandæ.

CÆterum qui in profundo ignorantiæ artis versantur, prædicta non capiunt. Hi enim imperiti Medicinæ, artis dedecora in summum e vestigio elati a fortuna quidem pendentes; fortunæ tamen egentes a divitibus quibusdam & ægrotis exordium sumunt. Utrique ob felicem successum nominis celebritatem adepti, & in pejus delabentes, luxu diffluunt, ea, quæ artem inculpabilem reddunt, negligentes, ex quibus tamen bonus Medicus excellit, & socius artis appellatur. Hic autem medicationes facile sine ullo errore perficiens, in nullo horum peccarit, ne in summa quidem facultatis inopia. Neque enim fraudulentus est, velut qui injuste se gerunt. Enimvero ad medicationem non acccedunt, periculosam affectionem captando, aliorum medicorum introductionem cavendo; laudantes se cum improba detestatione aliorum auxilii. At ægri morbo conflictati, natant in utraque improbitate, quod se ipsos potiori in arte medendi non dederint ad morbi usque finem: morbi enim remissio magnum ægro effugium præbet, adeo ut quamvis sanitatē expetant, usum tamen eorundem remediorum inire nolint, Medici varietatem imitantes. Sumptuum enim facilitate ægroti carent, nefariis moribus primum venerantes (medicum) mox ingrati evadunt. Cum vero contingere possit, ut facultatibus abundent, circa mercedem difficiles sese præbent, cum re vera sani evadere

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Οἵτινες ἰατροὶ τῶ τῶν Ἱπποκράτους παραγγελιῶν αἰσθάνεσθαι ἱκανοί, οἱ δὲ ἀνεπιτήδειοι· διττὸν τὸ τῶν νοσεόντων σφάλμα, τοὺς τῶν ἰητρῶν ξυλλόγους δοκιμαστέον, καὶ μηδέποτε φιλονεικητέον.

ΟΙ μὲν οὖν ἐόντες ἐν βυθῷ ἀτεχνίης,
τῶν προλελεγμένων οὐκ ἂν αἰσθάνοιντο. Καὶ γὰρ οὗτοι ἀνίητροι ἐόντες, ἔλεγχοι [21] ἐκ ποδὸς ὑψεύμενοι, τύχης γε μὴν
11 δεόμενοι, ὑπό τινων εὐπόρων, " καὶ [22] στενῶν ἔνδοσιν ἀναλαμβάνονται. Ἑκάτεροι ἐπὶ τεύχεσιν εὐδοκιμέοντες, καὶ διαπίπτοντες ἐπὶ τὸ χεῖρον, [23] καταχλιδοῦσι. καταμεμε-
12 ληκότες " τὰ τῆς τέχνης ἀνυπεύθυνα, ἐφ' οἷς ἂν ἰητρὸς ἀγαθὸς ἀκμάζοι ὁμότεχνος καλεόμενος. Ὁ δὲ τὰς ἀκέσιας [24] ἀναμαρτήτους ῥηϊδίως ἐπιτελέων, οὐδὲν τουτέων παραβαίη, οὐ παντὶ σπάνει τῶ δύνασθαι. Οὐ γὰρ ἄπιστός ἐστιν ὡς ἐν ἀδικίῃ. [25] Πρὸς γὰρ θεραπηίην οὐ γίνονται, σκοπέον-
13 τες " διάθεσιν φθεγγώδεα φυλασσόμενοι ἑτέρων ἰητρῶν ἐπεισαγωγήν· αἰνοῦντες ἐν μισοπονηρίῃ βοηθήσιος. Οἵτε νοσέοντες ἀνιώμενοι, νήχονται ἐπὶ ἑκατέρῃ μοχθηρίῃ, μὴ ἐγκεχειρικότες ἑωϋτοὺς ἕως τέλεος τῇ ἐν τῇ τέχνῃ πλείονι θεραπηΐῃ. Ἄκεσις γὰρ νούσου τινὸς κάμνοντι παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν. Διὸ δεόμενοι τὴν ὑγιεινὴν διάθεσιν, οὐκ ἐθέλουσι τὴν αὐτὴν χρῆσιν αἰεὶ προσδέχεσθαι, ὁμοιοῦντες ἰητροῦ ποικιλίῃ. Πολυτελείης γὰρ ἀπορέουσιν οἱ νοσέοντες, κακοτροπίῃ ' προσκυνεῦντες καὶ ἀχαριστέοντες ξυντυχεῖν, δυνατοὶ δ' ἐόντες εὐπορέειν,
14 " διαντλίζονται, περὶ μισθαρίων ἀτρεκέως ἐθέλοντες ὑγίεες εἶναι εἵνεκεν ἐργασίης τόκων, ἢ γεωργίης, ἀφροντιστέοντες περὶ αὐ-
15 τέων λαμβάνειν. " [26] Παρασημασίης τοιαύ-

Variæ Lectiones.

21 Ex MSto Reg. id restituisse ait Charter. pro καὶ & δὲ pro γὲ, sed & alia exemplaria id habent, in Ald. exemplario μὲν male pro μὴν.

22 καὶ στενῶν cum Cornar. legit Foesius. ὑπὸ τινῶν εὐπόρων ἀσθενῶν id est a quibusdam divitibus ægris; sunt qui εὐπόρων καὶ στενῶν divites avaros intelligant, qui mercedis loco falsis præconiis medicos indoctos extollere consueverunt, alii ad morbos referunt, & εὐπόρους dici morbos. ἔνδεσιν mavult legi Heurnius. vid. Zving. comment.

23 καταχλιδῶσι Servin. καταχλιδέουσι Fevreus legit.

24 ἀναμαρτήτους MSt. Imp. Servin. & Fevr.

25 πρὸς γὰρ θεραπηίην οὗτοι γίνονται. Si morbum viderint magni momenti, curam illius non suscipiunt. Zving. Calvus διάθεσιν σφυγμώδεα legit, & pulsum arteriarum ab indoctis medicis non observari interpretatur. Corn. forte φθινώδεα pro φθεγγώδεα legit. μεγαλοῤῥήμονα ἐπῄρμενοι adscribit Codex Fevr. quod Glossema esse videtur. Servin. Cod. φθινώδεα legi censet. ἐργώδεα id est molestiarum plena substituit Martin. pro φθεγγώδεα quomodo dixit in Aph. καθάρσιας ἐργώδεας.

26 περὶ σημασίης Zving. & Heurn. in margine legunt, & Fevr. Calv. MSt. Reg. & Imp. Samb.

αὐτῆς ἄλις ἔςω. "Ἄνεσις γὰρ καὶ ἐπίτασις
νοσέοντος," 27 ἐπινέμησιν ἰητρικὴν κέκτην- 16
ται. Οὐχ ἄσχημον δὴ, οὐδ' ἤν τις ἰητρὸς
ςενοχωρέων τῷ παρεόντι ἐπί τινι νοσέοντι,
καὶ ἐπισκοτεόμενος τῇ ἀπειρίῃ, κελεύῃ καὶ
ἑτέρους εἰσάγειν, εἵνεκα τοῦ ἐκ κοινολογίης
ἱςορῆσαι τὰ περὶ τὸν νοσέοντα, καὶ συνερ-
γοὺς γενέσθαι ἐς εὐπορίην βοηθήσιος." 28 17
Ἐν γὰρ κακοπαθίης παρεδρίῃ ἐπιτείνοντος
τοῦ πάθεος, δι' ἀπορίην τὰ πλεῖςα ἐκκλίνου-
σι τῷ παρεόντι." 29 Θαῤῥητέον οὖν ἐν και- 18
ρῷ τοιουτέῳ. Οὐδέποτε γὰρ ἐγὼ τὸ τοιοῦ-
το ὁριεῦμαι, ὅτι ἡ τέχνη κέκριται. Περὶ
τουτέου μηδέποτε φιλονεικέειν," 30 προσκυ- 19
ρέοντας ἑωϋτοῖσι κατασιλλαίνειν. "Ὃ γὰρ
ἂν μεθ' ὅρκου ἐρέω, οὐδέποτε ἰητροῦ λογισ-
μὸς φθονήσειεν ἂν ἑτέρῳ' 31 ἀκιδνὸς γὰρ ἂν
φανείη. Ἀλλὰ μᾶλλον οἱ ἀγχιςεύοντες
ἀγοραίης ἐργασίης πρήσσουσι ταῦτα εὐ-
μαρέως. Καίτοι γε οὐδὲ ψευδέως κατα-
νενόηται, πάσῃ γὰρ εὐπορίῃ, ἀπορίη ἔ-
νεςι.

cupiant, sumta occasione ex fœnoris & agriculturæ quæstu, ac deinde de ipsis quæstum facere negligentes. Ac de tali admonitione hæc satis sunto. Ægroti enim remissio & intentio, Medici administrationi moderantur. Nec vero indecore se ille geret Medicus, qui in rei præsentis angustia circa ægrum aliquem, & imperitia tenebras offundente, alios quoque arcessi jusserit, quo ex communi consideratione res ad ægrum pertinentes cognoscantur, & simul conferant ad auxilii facultatem. Nam in afflictionis assiduitate augescente morbo ob consilii inopiam plurima ab assidente Medico prætermittuntur. In ejusmodi igitur temporis occasione non nimium sibi fidendum est. Nunquam enim ego quid tale definiam, quod ars ipsa decrevit. Verumtamen neque de hoc cum conviciis decertandum, ne seipsos ludibrio præbeant. Hoc enim sancte affirmare ausim, Medici ratiocinationem alteri nullam invidiam allaturam: imbecillis enim hoc pacto videretur. Sed facilius hæc faciunt hi, qui negotiis forensibus dediti sunt. Neque enim hoc perperam animadversum est, cum in omni copia, inopia insit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅτι ὁ ἰατρὸς δεῖ κελεύειν τοῖσι νοσέουσι μηδὲν ὀχλεῖσθαι κατὰ διάνοιαν, φυλάττειν τὴν εὐεξίην, ἐπικρατίδάς τε, καὶ ὀδμὰς, καὶ τὴν ποιητικὴν ἀκρόασιν φεύγειν.

Μετὰ τουτέων δὲ πάντων, μέγα ἂν τεκ-
μήριον φανείη σὺν τῇ οὐσίῃ τῆς τέχ-
νης, εἴ τις καλῶς ἰητρεύων, προσαγορεύ-
σιος τοιαύτης μὴ ἀποςαίη, κελεύων τοῖσιν
νοσέουσι, μηδὲν ὀχλεῖσθαι κατὰ διάνοιαν,
ἐν τῷ σπεύδειν ἀφικέσθαι εἰς καιρὸν σωτη-
ρίης." Ἡγεύμεθα γὰρ 32 ἀχρησίην, καὶ 20
προτασσόμενός γε οὐ διαμαρτήσει. "Αὐτοὶ
μὲν γὰρ οἱ νοσέοντες διὰ τὴν ἀλγεινὴν διά-
θεσιν ἀπαυδέοντες, ἑωϋτούς τε μεταλλάσ-
σουσι τῆς ζωῆς." Ὁ δ' ἐγκεχειρισμένος 21
τὸν νοσέοντα, ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ τῆς τέχνης
33 ἐξευρήματα, σώζων οὐκ 34 ἀλλοιῶν φύ-
σιν, ἀποίσει τὴν παρεοῦσαν ἐπικαρπίην, ἢ
τὴν παραυτίκα ἀπιςίην. Ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώ-
που εὐεξίη," Φύσις τίς ἐςι φύσει 35 περι- 22

CAPUT IV.

Quod Medicus ægrum spe erigere, naturam seu bonum habitum servare, sudaria, ac odores, comptam ac poeticam orationem vitare debeat.

CÆterum præter jam dicta omnia, magnum indicium solidæ artis fuerit, si quis recte medicinam faciens, ægros hortari non desinat, ne nimium angantur animis, dum ad salutis tempus pervenire festinant. Hoc enim incommodum putamus, & qui ita præceperit, non aberrabit. Ipsi enim ægroti propter dolorificam affectionem desperantes se ipsos vita exuunt; qui vero ægrum sibi commissum habet, si artis inventa demonstraverit, conservans, non mutans naturam, præsentem fructum feret, aut statim diffidentiam. Probus enim hominis habitus natura quædam est, quæ motum non alienum ex natura acquisivit, sed valde congrua est, & spiritu, & calore & humorum concoctione undiquaque & uni-

VARIÆ LECTIONES.

27 ἐπινέμησιν Suidas χρόνου μερισμὸν explicat. Hesych. verò ἐπιμερισμὸς exponit. Aldina exemplaria ἐπινέμησιν legunt. ἐπὶ νέμησιν Merc. in marg. & pro δὴ, δὲ Idem legit.

28 Sic legit Foesius ex Cornar. publicata exemplaria habent εἰ γὰρ vel καὶ γὰρ κακοπαθίης παρεδρίης.

29 Loci sensus requirit μὴ θαῤῥητέον οὖν nam loquitur de eo affectu, in quo Medicus propter difficultatem, alios in consilium adhibere debet, nec nimium sibi fidere. infra ὅ, τι τῇ Zvinger. & Heurn. in margine.

30 προσκυρέοντας Hesych. exponit προσεγγίσαι prope accedere, appropinquare. Ibidem συλλογισμὸς Imper. MSt. & Imp. Sambuc. & Fevr. pro λογισμὸς.

31 ἀσθενὴς Imper. MStum.

32 οὐκ ἀχρησίην legit Cornarius ad perceptionem medicam referens.

33 Sic Serv. ἐξευρέματα legunt exempl. edita.

34 Sic legisse Cornarius videtur: verum Exemplaria omnia σώζων οὐκ ἀλλοίην φύσιν habent. ἢ ἀλλοιῶν mavult Martinus. servans vel immutans, naturam, nam si servat ἀποίσει ἐπικαρπίην, si pervenerit ἀπιςίην. οὐκ ἀλλοιῶν in margine legunt Zvinger. & Heurn.

35 Sic legisse videntur Cornar. & Calvus: exemplaria publicata distinguunt & legunt: φύσις τίς ἐςι φύσει περιπεποιημένη, κίνησιν οὐκ ἀλλοτρίην.

universa victus ratione, aliisque omnibus composita & constructa: nisi quispiam ex ortu, aut ab initio defectus fuerit. Si vero etiam quis fuerit, is si exilis est, conandum est, ut subjectæ naturæ assimiletur. Præter naturam est, quod diminutum est, etiam per tempus. Fugienda & porro est frictio per lintea sudatoria ad parandam medendi auctoritatem; itemque odor curiose adscitus. Propter multam enim peregrinitatem in calumniam incides: propter modicam vero decorem tibi conciliabis. In parte enim dolor exiguus est, in toto multus. Comitatem autem non tollo: digna enim est auctoritate medica. Applicationis etiam instrumentorum, & demonstrationis eorum, quæ significant, reliquorumque ejusmodi memoriam adesse oportet. Si vero etiam vulgi causa dissertationem facere velis, ne valde gloriose id captes, neque tamen cum ostentatione poëtica fiat; impotentiam enim ostendit industrii laboris. Aversor enim ad alium usum transferri industriam cum labore partam, quæ per se sola, ut eligatur, grata sit. Habebis enim fuci in morem cum deducentium turba paratam molestiam.

πεποιημένη, κίνησιν οὐκ ἀλλοτρίην, ἀλλὰ
λίην τὲ εὐαρμοστεῦσα πνεύματί τε, καὶ
θερμασίῃ, καὶ χυμῶν κατεργασίῃ πάν-
τῃ τὲ, καὶ πάσῃ διαίτῃ, καὶ τοῖσι ξύμπα-
σι δεδημιουργημένη. Ἢν μή τις ἐκ γενετῆς,
ἢ ἀπ' ἀρχῆς, [36] ἔλλειμμα ᾖ. Ἢν δ' ἂν
γένηται τι ἐξιτήλου ἐόντος, πειρᾶσθαι
23 ἐξομοιοῦν τῇ ὑποκειμένῃ. Παρὰ γὰρ φύ-
σιν τὸ μινύθημα, καὶ διὰ χρόνου. Φευκ-
24 τέη δὲ καὶ τρῖψις ἐπικρατίδων διὰ προ-
σκύρησιν ἀκέσιος· ὀδμή τε περίεργος. Διὰ
γὰρ ἱκανὴν ἀξυνεσίην, διαβολὴν κέκτησαι.
Διὰ δὲ τὴν ὀλίγην, εὐσχημοσύνην. Ἐν γὰρ
μέρει πόνος ὀλίγος· ἐν πάσῃ, ἱκανός. Εὐ-
χαριτίην δὲ οὐ περιαιρέω· ἀξίη γὰρ ἰητρι-
κῆς προστασίης. Προσθέσιος δὲ δι' ὀργάνων,
καὶ σημαντικῶν ἐπιδείξιος, καὶ τῶν τοιουτο-
τρόπων μνήμην παρεῖναι. Ἢν δὲ καὶ εἵνεκα
25 ὁμίλου θέλῃς ἀκρόασιν ποιήσασθαι, οὐκ
ἀγακλέως ἐπιθυμέεις. Μὴ μέντοι γε μετὰ
μαρτυρίης ποιητικῆς. Ἀδυναμίην γὰρ ἐμ-
φαίνει φιλοπονίης. Ἀπαρνέομαι γὰρ εἰς
χρῆσιν ἑτέρην, φιλοπονίην. μετὰ πόνου [37]
ἱστορευμένην. Διὸ ἐν ἑωυτῇ μούνῃ, αἵρεσιν
ἐοῦσαν χαρίεσσαν. Περιποιήσῃ γὰρ κηφῆ-
26 νος μετὰ παραπομπῆς ἑτοιμοκοπίην.

CAPUT V.

Præcipit Medico decorum, continuam exercitationem, & præscriptionem diætæ idoneæ.

Optanda etiam est ejusmodi dispositio, ut non sero didiceris. Quod quidem præsentium nihil perficit; absentium vero memoria tolerabilis est. Contingit itaque omnia tentans infelicitas cum juvenili peste, quæ decorum negligit, tum in definitionibus, & denunciatione, tum permagnis juramentis Deorum causa factis, dum Medicus morbo præest assidua recognitione, & eruditione imperitorum, qui animo fluctuant, ac figuratos sermones imitantur, & antequam morbi compos factus sit, congregantur. Talibus igitur ubi præessem, non certe de curandi ratione cum illis conferrem: verum auxilium audacter implorarem. Honestæ enim cognitionis intelligen-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τῷ ἰητρῷ τὴν εὐπρεπίην τε, καὶ συνεχῆ τριβὴν, καὶ ἱκανὴν δίαιταν παραγγέλλει.

Ἐπιτέη δὲ καὶ διάθεσις, ἐκτὸς ἐοῦσα
ὀψιμαθίης. [38] Παρεόντων μὲν, οὐδὲν
ἐπιτελέει· ἀπεόντων δὲ, μνήμη ἀνεκτή. Γί-
νεται τοίνυν [39] πάμμαχος ἀτυχίη, μετὰ
λοιμέης νειαρῆς. Ἀφροντιστεῦσα εὐπρεπίης,
ὁρισμοῖς τε, καὶ ἐπαγγελίῃ, ὅρκοις τὲ παμ-
μεγέθεσι θεῶν εἵνεκεν, ἰητροῦ προστατέον-
27 τος νούσου, [40] ἀναγνώσιος ξυνεχείης, κα-
28 τηχήσιός τε ἰδιωτέων [41] φιλαλυσέων λό-
29 γους ἐκ μεταφορῆς [42] διαζηλευομένων,
[43] πρηνῇ νούσῳ καταπορέων ξυνηθροισμένων.
Τῶν μὲν οὖν τοιουτέων ὅποι ἂν καὶ [44] ἐπι- 19
στατήσαιμι, οὐκ ἂν ἐπὶ θεραπίης ξυλλόγου
30 αἰτήσαιμι δ' ἂν θαρσελέως [45] βοηθεῖν.
Ἱστορίης γὰρ εὐσχήμονος σύνεσις ἐν τουτέοι-
σι διεσπαρμένη. Τουτέων οὖν δι' ἀνάγκην
ἀξυ-

VARIÆ LECTIONES.

36 ἔλειμα MSt. Reg. ἔλλιμα Imp. MStum.

37 ἱστορευμένα legunt MSt. Reg. Mercurial. & Heurn. in margine & paullo infra ἑτοιμοκοπίη Hippocrati dicitur inanis labor fuci instar. Verum etiam significare potest promptam nugacitatem, aut loquacitate cum ostentatione comparata, nihil laudi dignum præstant, sed artis honestum pretium bonis medicis debitum inaniter absumunt.

38 Sic in MSto Regio, Foesius autem in contextu παρεόντων legit.

39 πρόμαχος MSt, Reg. corrigit. Imperial. MSt. πάμμαχος habet, ibid. λοιμίης Zvinger. & Heurn. in margine.

40 Sic omnia exemplaria, sed Calvus legit ἀγνώσιος.

41 φιλαλήθεοι Mercur. & Zving. φυλαλήτεων aut φιλαλήτων legisse videtur Cornar. cum fugitivos dixit. Calvus vero φιλαλητῶν aut φιλαλησικῶν, qui loquacium vertit. φιλαλήθης, ὁ τὴν ἀλήθειαν φιλῶν dicitur Hesychio.

42 Sic legunt Exemplaria, tum MSta, tum publicata; sed διαζηλευόμενοι, ut ξυνηθροισμένοι legendum censet Foesius.

43 πυρίνη MSta Regia. Calvus πυρινὴν νοῦσον morbum perurentem & igneum legit, sed absque sensu, ibidem Zving. καὶ πρηνὴ νούσῳ καταπορέοι legit, quam lectionem amplectitur Foesius, aliter Calvus legit.

44 τῶν μὲν οὖν τοιουτέων ὅκοι ἂν καὶ ἐπιστατήσαιμι id est: Si his collega in curandi ratione adjungerer.

45 Sic legunt omnes interpretes, verum exemplaria omnia βοώσθαι legunt, ubi certe vitium subesse apparet. Calvus βίην vehementiam habet, quo sensu nescio. Mercurial. βουλὴν legit, quemadmodum refert Zving.

ἀξυνέτων ἐόντων, παρακελεύομαι χρησίμην
εἶναι τὴν τριβὴν μεθ᾽ ὑςέρησιν δογμάτων ἱςο-
ρίης. Τίς γὰρ ἐπιθυμεῖ " δογμάτων μὲν 31
[46] πολυσχεδίην ἀτρεκέως ἐθέλειν ἱςορέειν,
" μήτε χειροτρίβίης ἀτρεμεότητι; διὸ πα- 32
ραινέω τουτέοισι, λέγουσι μὲν, προσέχειν·
ποιέουσι δὲ, ἐγκύπτειν. " [47] Ξυνεςαλμένης 33
διαίτης μὴ μακρὴν ἐγχειρέειν. " Τοῦ κάμ- 34
νοντος χρονίην ἐπιθυμίην ἀνίςησι· καὶ ξυγ-
χωρίη ἐγχρονίη νούσου. Ἤν τις προσέχῃ [48]
τυφλῷ τὸ δέον, ὡς μέγας φόβος φυλακτέος.
Καὶ χάριν, δι᾽ ἧς ἑνότης.

tia apud hosce dispersa reperitur. Cum igitur hi necessario indocti sint, moneo ipsis utilem esse exercitationem, cum scientiæ præceptis destituantur. Quis enim præceptionum varietatem se vere cognoscere posse speret, citra exercitationis constantiam? Quapropter ipsos moneo, ut dicentibus quidem aurem præbeant; facientibus autem incumbant. Contractæ victus rationi ne diu insistas. Diuturnam enim ægri cupiditatem suscitat, & indulgentia quoque morbum prorogat. Si quis cœco assentiatur, ultra quam oportet, is velut res horrenda caveri debet. Gratiam quoque (præcipio) perquam concordia.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Δόγματα βραχέα περὶ ἠέρος τε, καὶ ἡλικίης, καὶ ἀσαφίης τῆς γλώττης· περὶ τῆς ἀταραξίης τῆς νόσε, περὶ κρίσεως, περὶ μικρῆς αἰτίης, περὶ νόσε, περὶ τριβῆς, περὶ τε ἀλυώδεος τόπου.

Ἠέρος αἰφνιδίη ταραχῇ φυλακτέη. Ἀκμὴ ἡλικίης, πάντα ἔχει χαριέντα. Ἀπόληξις δὲ, τοὐναντίον. Ἀσαφίη δὲ γλώττης γίνεται, ἢ διὰ πάθος, ἢ διὰ τὰ οὔατα. Πρίν τε πρότερα ἐξαγγεῖλαι, ἕτερα ἐπιβαλεῖν· ἢ πρὶν τὸ διανενοημένον εἰπεῖν, ἕτερα ἐπιδιανοεῖσθαι. Τὸ μὲν ἄνευ πάθους ὁρατε [49] λελεγμένου μάλιςα ξυμβαίνει φιλοτεχνοῦσιν. Ἡλικίη, σμικροῦ ἐόντος τε ὑποκειμένου, δύναμις ἐνίοτε πάμπολυς. Νούσου ἀταραξίη, μῆκος σημαίνει. Κρίσις δὲ,
ἀπόλυσις νούσου. Μικρὴ αἰτίη " [50] ἄκεσιν 35
λύεται· ἢν μή τι περὶ τόπον [51] καίριον πάθῃ. Διότι συμπάθησις ὑπὸ λύπης ἐοῦσα ὀχλέει, ἐξ ἑτέρου συμπαθείης τινὲς ὀχλεῦνται. Καταύδησις λυπέει· φιλοπονίης κρατερῆς
ὕπο, " [52] παραίτησις " [53] Ἀλυώδης τόπος 36-37
ὀνησιφόρος.

CAPUT VI.

Præcepta concisa de aëre, ætate, linguæ obscuritate; de morbi imperturbatione, de crisi, de causa levi, de morbo, de exercitatione, de loco amœno.

Aeris repentina turbatio vitanda. Ætatis vigor omnia habet jucunda, decrescens vero contra. At obscuritas linguæ oboritur aut propter affectum, aut propter aures: ut si priusquam priora enunciarit, alia inceptet: aut si quid prius, quam id, quod mente concepit, eloquatur, alia insuper cogitet. Quæ citra affectionem visibilem appellatam contingit, ea illis maxime evenit, qui artium studio tenentur. Ætati etiam, cum parva sit res, valde magna vis inest. Morbi idem status diuturnitatem portendit. Crisis autem morbi solutio est. Exilis causa curationibus solvitur, nisi quis præcipuus locus affectus sit. Quandoquidem ex dolore per consensum exortus affectus affligit, quidam per alterius societatem vexantur. Vociferatio dolore afficit. Præ laboris vehementia indulgens concessio. Locus amœnus utilitatem affert.

HIPPO-

VARIÆ LECTIONES.

46 πολυσχιδίην legi mavult Foesius, velut πολυτροπίας. ibid. videtur paranomasia ludere: nemo methodi ἀτρέκειαν percipiet, nisi experientiæ ἀτρεμεότητα hoc est certitudinem & fidem adhibeat. Exemplaria MSta Regia quædam ἀτρεμεότατα legunt, quædam etiam ἀτρεμέοντι, quam lectionem habet Imp. Samb.

47 συνεςαλμένης MSta Regia. Τοῦ κάμνοντος χρονίην &c. interpretatur Foesius: Ægri namque diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quæ interdum morbum fovet.

48 τυφλῷ παρὰ τὸ δέον Zvinger. Heurn. ad marginem.

49 λελογισμένου Mercur. Zvinger. & Heurnius in margine legunt.

50 Ita MSta Regia habent, verum ex Erotiano ἀκέων legendum, vel ἀκέσιον melius, quod legitur Libr. de rat. Vict. in Morb. acut. atque Galenus ibidem ἀκέσιον ἰάμματα exponit, medelis. Est ἀκέεσθαι & ἀκεῖσθαι id quod θεραπεύεσθαι mederi, sanare, ut apud Homer. Il. X. v. 2. ἀκέοντό τε δίψαν, sitim sanabant, hoc est sedabant, aut restinguebant. Vid. Oecon. Hipp. in Ἀκέεσθαι.

51 κύριον Zving. & Heurn. in margine ex Cornario. Si hoc rectius loquetur absque negatione: ἤν τι περὶ τόπον κύριον πάθῃ. Si pars aliqua affecta sit, levi de causa curatio impediri potest.

52 Παραίτησις aversationem, recusationem significat. Cornarius subterfugium. Zvinger. indulgentiam & concessionem vertit, ut gratiam, veniam, aut indulgentem concessionem significet, nempe quando ægro indulget, & aliquid concedit Medicus. vid. Oecon. Hipp.

53 ἀλυώδης a verbo ἀλυώ gaudeo, lætor, exulto. Loci enim amœnitas spiritus ægri excitat, & tristitiam eximit. ἀλώδης legit Cornar. & ab ἀπὸ τῆς ἀλὸς deducit, & maritimum locum interpretatur. Forte quod maritimæ urbes plerumque populosæ esse soleant, & abundantem messem Medico suggerere. Uti etiam non paucæ ex mediterraneis. Calvus ἀλεώδης legit, & apricum vertit: quod sol putredinem arceat. Unde locus fabulæ datus de Apolline Pythonem sagittis suis conficiente. vid. Zving. comment.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑ.

HIPPOCRATIS *OPERUM OMNIUM* SECTIO II.

Τὰ σημειωτικὰ, hoc est, ea, quæ de ſignis agunt, Libr. VI. continens.

Προγνωστικόν.	*Prænotionum.*
Περὶ χυμῶν.	*De Humoribus.*
Περὶ κρισίων.	*De Judicationibus.*
Περὶ κρισίμων.	*De diebus Judicatoriis.*
Προῤῥητικόν.	*Prædictorum.*
Κωακαὶ Προγνώσεις.	*Coacæ Prænotiones.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ.

HIPPOCRATIS PROGNOSTICON.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Η χρεία τῶν προγνώσεων, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ τῶν νοσούντων προσώπου τε, καὶ κατακλίσεως, καὶ φορᾶς, καὶ ἀναπνοῆς, οὔρων τε καὶ πτυσμάτων, καὶ τῶν ἄλλων περιττωμάτων τε, καὶ συμπτωμάτων προγνωστικά.

ARGUMENTUM LIBRI.

Prænotionum utilitas, & ducta ab ægrotantium vultu, decubitu, gestu, respiratione, urinis, sputis, aliisque excrementis, & accidentibus prognostica.

SECTIO I.

Basil. Græc. pag. 401. — Foesius Sect. II. 3. 36. — Basil. Lat. I. 37. pag. 533.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Τὸ τῆς προνοίας διπλοῦν συμφέρον· ὑγιέας ποιεῖν ἅπαντας τοὺς ἀσθενοῦντας ἀδύνατον. Γνόντα τὸν ἰητρὸν χρὴ τῶν παθῶν τῆς φύσεως, ὁκόσον ὑπὲρ τὴν δύναμίν εἰσι τῶν σωμάτων, ἅμα καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν ταῖς νόσοις.

CAPUT I.

Præsagiendi duplex utilitas; morbi omnes sanari non possunt. Affectionum naturæ, quantum corporis vires excedunt, Medico noscendæ, tum etiam si quid divini in morbis inest.

ΤΟΝ ἰητρὸν δοκέει μοι ἄριστον εἶναι πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. 1 Προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσι, 2 τά τε παρεόντα, καὶ τὰ προγεγονότα, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ὁκόσα τε 2 παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες ἐκδιηγεύμενος, πιστεύοιτ' ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσεόντων πρήγματα· ὥστε τολμᾷν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφέας ἑωυτοὺς τῷ ἰητρῷ. 3 Τὴν δὲ θεραπείην ἄριστ' ἂν ποιέοιτο προειδὼς 4 τὰ ἐσόμενα ἐκ τῶν παρεόντων παθημάτων. 3 Ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας ἀδύνατον· τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλ-

EDICUM providendi studio incumbere, optimum esse mihi videtur. Prænoscens enim, atque prædicens apud ægrotos & præsentia, & præterita, & futura, & quæcunque ægri prætermittunt, exponens, res utique ægrotantium magis intelligere credetur; adeo ut sese homines medico committere audeant. Curationem autem optime instituet, qui ex præsentibus affectibus futuros præviderit. Sanos etenim omnes ægrotos efficere nemo potest. Id enim foret præstantius, quam

Variæ Lectiones.

Prognosticorum Libros germanum fœtum Hippocratis esse medicorum omnium consensus est, quos qui aliquid intelligunt, necesse est nunquam admirari desinant, tanta est ipsorum præstantia, atque divinitas, ut nullus liber eis unquam sit comparandus: in ipsis autem descriptio ea faciei cadaverosæ apud Terentium appellata habetur, quæ pene in proverbium traducta passim facies Hippocratica vocata est. Quæ vero ex prognosticis exurgit utilitas, amplissime declarat Galenus integerrimus librorum Hippocratis judex suis in commentariis. Hicce liber inscribitur Ἱπποκράτους προγνωστικὰ, ἢ τὸ προγνωστικόν.

1 λέγειν τὰ προγινόμενα, γινώσκειν τὰ παρεόντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα, καὶ μελετᾷν ταῦτα. ex lib. I. Epid. leg. Cod. Mediceus. id est: dicere præterita cognoscere præsentia, prædicere futura, hæc meditari.

2 οἷον ἐρυθρὰ τὰ μῆλα τοῖς περιπνευμονικοῖς ὅσα γὰρ τῶν ποιεόντων παραλείπουσι leg. idem.

3 οὕτω δὲ καὶ τὴν θεραπείην idem.

4 Sic Galenus legit & MSt. Cæsareum Num. IX. Codices vero MSti & publicati τὰ ἐσόμενα τῶν παθημάτων habent. Quædam etiam membranæ τὰ ἐσόμενα ἐκ τῶν παθημάτων legunt: aliæ denique τὰ ἐσόμενα τῶν παθημάτων ἐκ παρεόντων. Pro ἀσθενέοντας Cod. Cæsar. legit νοσέοντας.

quam futura prænoscere. Quum vero homines intereant, alii quidem vi morbi, priusquam medicum arcessant, correpti, alii vero etiam vocato medico repente deficiant: hi quidem unum diem viventes: illi vero paulo plus temporis, priusquam medicus adversus singulos morbos arte resistat. Debet utique medicus morborum ejusmodi naturas cognoscere, quantum corporum vires exuperent; simulque, & si quid in morbis divinum insit, hujus providentiam ediscere. (Debet autem differentias morborum assidue in vulgus grassantium cito animadvertere, nec temporis statum ignorare.) Sic enim eum omnes merito admirabuntur, & medicus optimus censebitur. Namque & eos, qui servari possunt, multo etiam melius servare poterit, longe ante singulorum curationem præmeditatus, & morituros ac salvandos prænoscens, atque prænuncians, vacabit crimine.

λοντα ἀποβήσεσθαι, [5] κρέσσον ἂν ἦν. [6] Ἐπειδὴ
δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν, οἱ μὲν πρὶν ἢ
καλέσαι τὸν ἰητρὸν ὑπὸ ἰσχύος τῆς νούσου κατε-
χόμενοι οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι, παραχρῆ-
μα ἐτελεύτησαν· οἱ μὲν ἡμέρην μίην ζήσαν-
4 τες· οἱ δὲ ὀλίγῳ πλέονα χρόνον, πρὶν ἢ
τὸν [7] ἰητρὸν [8] τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νούσημα
ἀνταγωνίσασθαι· [9] Γνόντα οὖν χρὴ τῶν πα-
θέων τῶν τοιουτέων τὰς φύσιας, ὁκόσον ὑπὲρ
τὴν δύναμίν εἰσι τῶν σωμάτων· ἅμα δὲ καὶ [10]
εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσοισι, καὶ τουτέου
5 τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν ([11] χρὴ δὲ τὰς
διαφορὰς τῶν νοσημάτων ἀεὶ τῶν ἐπιδημεόντων
ταχέως ἐνθυμέεσθαι, καὶ μὴ λανθάνειν τῆς
ὥρης τὴν κατάστασιν.) Οὕτω γὰρ ἂν [12]
θαυμάζοιτό τε δικαίως, καὶ ἰητρὸς ἀγαθὸς
ἂν εἴη. Καὶ γὰρ οὓς οἷόν τε περιγίνεσθαι,
τούτους ἔτι μᾶλλον δύναιτ' ἂν ὀρθῶς διαφυ-
λάσσειν, ἐκ πλείονος χρόνου προβουλευόμενος
πρὸς ἕκαστα, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τε, καὶ
σωθησομένους προγινώσκων τε, καὶ προαγο-
ρεύων, ἀναίτιος ἂν εἴη.

CAPUT II.

Faciei & speciatim oculorum notæ in morbis acutis. Signa ab oculorum subapparationibus in somnis, a labiis, & decubitu.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τὸ πρόσωπον ἐν τοῖς ὀξέσι νουσήμασι χρὴ σκέπτεσθαι, μάλιστα δὲ τοὺς ὀφθαλμούς. Τὰ σημεῖα ἐκ τῶν ὑποφάσεων τῶν ὀφθαλμῶν ἐν ὕπνοις ἐκ τῶν χειλῶν, καὶ ἐκ τῆς ἀνακλίσεως.

COnsiderare autem oportet hoc modo in morbis acutis; primum quidem ægri faciem, si sanorum similis sit, maxime vero sui ipsius: ita enim optima erit. Summe autem contraria simili, pessima est. Erit autem talis, nasus acutus, oculi cavi, tempora collapsa, aures frigidæ & contractæ, & imis partibus inversæ, & cutis circa frontem dura, intenta, & arida existens, & color totius faciei ex viridi pallidus, aut niger aut lividus, aut plumbeus. Si igitur in principio morbi talis fuerit facies, & nullo modo possi-

Σκέπτεσθαι [14] δὲ χρὴ ὧδε, ἐν τοῖσιν ὀξέ-
σι νουσήμασι· πρῶτον μὲν τὸ πρόσω-
πον τοῦ νοσέοντος, εἰ [15] ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν
ὑγιαινόντων· μάλιστα δὲ, εἰ ωὐτὸ ἑωυτῷ,
οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον. Τὸ δὲ [16] ἐναντιώ-
τατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον. Εἴη δ' ἂν [17]
τὸ τοιόνδε, [18] ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι,
κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ, καὶ συ-
νεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ [19] τῶν ὤτων ἀπεστραμ-
μένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σκλη-
ρόν τε, καὶ περιτεταμένον, καὶ καρφαλέον
ἐόν, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου
6 χλωρόν τε, ἢ καὶ [20] μέλαν ἐὸν, καὶ πέ-
λιον,

VARIÆ LECTIONES.

5 κρεῖττον εἴη MSt. Reg. legunt. Codex vero Mediceus hæc verba sic scribit τοῦτο γὰρ καὶ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι, κρεῖσσον ἂν εἴη.

6 ἐπεὶ δὲ οἱ ἄνθρωποι· οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν sublato ἢ Cod. Med. Ibid. κατεχόμενοι adscripsimus ex Cod. Med.

7 καὶ οἱ μὲν ἡμέρην μίην ζήσαντες. οἱ δὲ ὀλίγον πλεῖονα leg. Cod. Medic.

8 τὴν τέχνην Basil. τῇ τέχνῃ vero Codicum magna pars legit.

9 γινώσκοντα Cod. Mediceus. γνῶναι vero MSt. Regia legunt. γνῶντα οὖν χρὴ τὰ τοιουτέων νουσημάτων φύσιας legit Cod. MSt. Cæsar. Num. XIX.

10 εἴτε θεῖόν ἐστι ἐν ταῖς νούσοισι, καὶ τουτέων τὴν πρόνοιαν. Cod. Med.

11 χρὴ δὲ τὰς διαφορὰς τῶν νοσημάτων ἀεὶ τῶν ἐπιδημεόντων ταχέως ἐνθυμέεσθαι, καὶ μὴ λανθάνειν τῆς ὥρης τὴν κατάστασιν. Hæc verba inserta sunt a Charterio post ἐκμανθάνειν usque οὕτω γὰρ exclusive. Hæc nullibi in Codicibus inveniuntur, unde nobis conjectare licet, hæc adnotata Charterium invenisse in quodam MSt. ut ille dicit, sibi concesso a Clariss. Domino Privat. Med. Reg. de quibus tamen nullam mentionem facit.

12 οὕτω γὰρ ἄν τις ponit Cod. Med. quam lectionem in Margine legunt Mercurialis & Heurn. & paulo infra περιγενέσθαι MSt. Reg. habent pro περιγίνεσθαι. & sequens τούτους delet MSt. Cæsar. Num. XIX.

13 περὶ σημείων τῶν ἐν τῷ προσώπῳ pro titulo MSt. Regia habent περὶ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον σημείων Cod. Med. in Margine adscribit.

14 ἐπισκέπτεσθαι δὲ Cod. Mediceus.

15 εἰς αὐτὸ αὐτέῳ MSt. Reg. legunt, ἐς ὅμοιόν ἐστι τοῖσι προσώποισι τῶν καὶ μάλιστα δὲ εἰ αὐτὸ ἑωυτέῳ.

16 ἐναντίον MSt. Regia.

17 αὐτὸ MSt. Reg. legunt.

18 ῥὶς ὀξεῖα i. e. λεπτὸς, καὶ κατὰ πέρας ἰσχνή. In commentario meminit Galen. epilog. & analogismi.

19 αὐτῶν Cod. Med. pro τῶν ὤτων.

20 μελάνιον MSt. Reg. quædam habent.

λιδν, [21] ἢ μολυβδῶδες. Ἦν μὲν οὖν ἐν ἀρ-
χῇ τῆς νούσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ
μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι
ξυντεκμαίρεσθαι, [22] ἐπανέρεσθαι [23] χρὴ, 7
μὴ ἠγρύπνησεν ὁ ἄνθρωπος, ἢ τὰ τῆς κοιλίης
ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ 8
αὐτόν. Καὶ ἢν μέν τι τουτέων [24] ὁμολογέῃ,
ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. Κρίνεται δὲ τὰ 9
τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε, καὶ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύ-
τας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ.
Ἢν δὲ μηδὲν [25] τουτέων φησὶν εἶναι, μὴ δ' 10
ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ καταστῇ, εἰδέναι
χρὴ [26] τοῦτο τὸ σημεῖον θανατῶδες ἐόν. Ἢν
δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νουσήματος,
ἢ [27] τριταίου, ἢ τεταρταίου, τὸ πρόσωπον τοιοῦ-
τον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανέρεσθαι, περὶ ὧν καὶ
[28] πρότερον [29] ἐκέλευσα, καὶ τἄλλα σημεῖα
σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ σύμπαντι [30] προ-
σώπῳ, καὶ τὰ ἐν τῷ σώματι. Καὶ τὰ
ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, ἢν γὰρ [31] τὴν αὐ-
γὴν [32] φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέ-
τως, ἢ διαστρέφωνται, [33] ἢ θάτερος θα-
τέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχω-
σιν, [34] ἢ πέλια, ἢ μέλανα φλέβια ἐν [35] αὐ- 11
402 τέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι ἐόντες φαίνωνται
περὶ τὰς [36] ὄψιας, ἢ καὶ [37] ἐναιωρεύμενοι,
ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι,
ἢ [38] αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι, καὶ ἀλαμπεῖς (ἢ αἱ
βλεφαρίδες καμπύλαι, ἢ ἰσχυρῶς αἰόλαι, ἱστά-
μεναι [39], καὶ τὸ πρόσωπον πέλιον, καὶ φο-
βερὸν ἰδεῖν καὶ οἱ ὀδόντες πέλιοι [40] γίνονται)
ἢ τὸ χρῶμα τοῦ σύμπαντος προσώπου ἠλλοιω-
μένον [41] ᾖ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν, καὶ
ὀλέθρια εἶναι. Σκοπεῖν δὲ ὧδε (χρὴ πρὸς τού-
τοις, καὶ) τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλ- 12
μῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. Ἢν γάρ τι ὑποφαί-
νηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ συμ-
βαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης, ἢ φαρμακοπο-
σίης ἐόντι, ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν,
φλαῦρον τὸ σημεῖον, καὶ θανατῶδες [42] σφό-
δρα. Ἢν δὲ καμπύλον, ἢ ῥικνὸν γένηται, 13
ἢ πέλιον, ἢ ὠχρὸν βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ
ῥὶς μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι

bile fuerit aliis signis conjectari: interrogare oportet num vigilaverit homo, aut venter vehementer solutus fuerit, aut fames ipsum oppresserit. Et si quidem aliquid horum confessus fuerit, minus malum esse existimabit. Judicantur autem hæc intra diem & noctem, si ob causas hujusmodi facies talis fuerit. Si tamen nihil horum esse dixerit, neque in prædicto tempore constiterit, nosse oportet hoc signum lethale esse. Si tamen morbo vetustiore triduano existente, aut quatriduano, talis fuerit facies, interrogare oportet de his, de quibus supra præcepi, & alia signa considerare, quæ in tota facie, & in corpore & in oculis sunt. Si namque lumen refugiant aut sine voluntate illachrymentur, aut pervertantur, aut alter altero minor fuerit, aut quæ in his alba esse debent, rubescant, atque in iisdem venulæ lividæ, vel nigræ sint, aut sordes appareant circa oculos, aut etiam assidue mobiles, tumidi, vel admodum cavi facti, aut squalentes & obscuri fuerint, (aut supercilia curva aut rigida, aut vehementer maculosa, & vultus lilividus, & aspectu terribilis, dentesque lividi fiant) aut color totius faciei immutatus fuerit: hæc omnia mala & perniciosa esse existimandum est. Sed & ipsas oculorum subapparitiones per somnos in hunc modum considerare oportet. Si namque aliquid ex albo subapparuerit, non commissis palpebris, non ob ventris fluxum, aut medicamenti potionem, vel non sic dormire assueto, malum signum est, & admodum exitiale. Si vero palpebræ, aut labra, aut nares una cum alicujus alius signi accessione pervertantur, aut corrugentur, aut livescant: nosse oportet morti proximum esse. Lethale etiam est, si labia resoluta, & pendentia, & frigi-

VARIÆ LECTIONES.

21 ἢ μολυβδεῖδες, Cod. Med. μολιβδῶδες Cod. Basil. & Foes. καὶ ἀπελίου ἢ μολυβδώδες legit a Vega in comment.
22 ἐπερωτᾶν δὲ MSt. Regia. ἐρωτᾶν δεῖ Cod. Mediceus.
23 χρὴ εἰ δὴ. Heur. & Mercur. ad marginem μὴ ἠγρύπνησεν ἄνθρωπος ex MStis ὁ νοσέων pro ἄνθρωπος legit Servinus, quod adscribit etiam Fevreus. εἴη ἰσχυρῶς ibid. Cod. Med.
24 ὁμολογέῃ Cod. Med. & post καὶ νυκτὶ, μιῇ add. Cod. MSt. Cæsar. Num. XIX.
25 τοιουτέων leg. Cod. Med. & φῇ Mercur. & Heur. in Marg.
26 Ita Mercurialis ad Marginem. ἐγγὺς vero ἐόντα τοῦ θανάτου. id est nosse convenit morti proximum esse, legunt publicata exemplaria.
27 τριταίου ἢ τεταρταίου τὸ πρόσωπον ἢ τοιουτέων ἐπανερωτᾶν χρή. Cod. Med. ἢ τεταρταίου non legit Galen.
28 πρόσθεν quædam MSt. & membranæ.
29 ἐκέλευσα μὲν καὶ τ' ἄλλα δὲ σημεῖα Cod. Med.
30 προσώπῳ desideratur in Cod. Med.
31 τὴν ἀρχὴν alii legisse videntur.
32 ἀποφεύγωσι Cod. Med.
33 ἢ διαφέρῃ. ἕτερος τοῦ ἑτέρου καὶ ἐλάσσων γίνηται. idem. ἢν ὁ θάτερος τοῦ θατέρου ἐλάσσων γίγνηται Cod. MSt. Cæsar.
34 ἢ πέλια βλέφαρα Vatican. exempl. Calv. ἢ πελιδνὰ βλέφαρα, ἢ μέλανα φλέβια ἐν αὐτοῖς ᾖ. ἢ λῆμαι φαίνονται. Cod. Cæsar. Num. XIX. in Servini vero Codice βλέφαρα deest.
35 ἐν αὐτέοισιν ὦσιν ἢ λῆμαι ἐόντες φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι Cod. Medic. in editis non legitur ἐόντες.
36 ὄψιες Heur. in margine, & dicit aliquos pupillam vertere.
37 ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι delet MSt. Cæs. Num. XIX. ἐναιωρεύμενοι legendum esse notat Cardan. quod est instabiles, vid. comment. ejus. ἐπαιωρούμεναι Mercur. & Heur. in margine.
38 ἢ αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπέες ἱστάμεναι istud non legitur a Laurent. & delet Cod. MSt. Cæsar. Num. XIX.
39 MSt. Reg. hic addunt οἱ ὀφθαλμοί.
40 γίγνονται Cod. Med. καὶ οἱ ὀδόντες πέλιοι γίνονται. Hæc non legisse videtur a Vega.
41 ἢν ταῦτα πάντα οὕτως εἴη κακὰ ὀλέθρια πάντα εἶναι Cod. Med. & paulo infra Cod. impressi σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας. Paulo infra ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι, ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φαῦλον τὸ σημεῖον, καὶ θανατῶδες σφόδρα legit Cod. MSt. Cæsar. Num. XIX.
42 Sic Galen. λίαν vero editi Codd. ἢν δὲ καμπύλον ἢ ῥικνὸν γένηται. ὠχρὸν τὸ βλέφαρον Cod. Med. ῥιγνὸν Cod. Ald. habet, Heur. vero in marg. ῥικνὸν legit.

da, & albicantia fuerint. Jacentem autem oportet inveniri ægrotum a medico super latus dextrum, aut ſiniſtrum, manibus, cervice, ac cruribus parum inflexis, & univerſum corpus molliter jacens. Sic enim plurimi ſanorum decumbunt. Optimi autem ſunt decubitus, qui ſanorum decubitibus ſimiles ſunt. Supinum vero jacere, & manibus, & cervice, cruribusque porrectis, minus bonum eſt. Si vero etiam præceps fiat, & de lecto delabatur ad pedes, magis horrendum. Si vero inveniatur nudos habens pedes, ubi non fuerint admodum calidi, & manus, & collum ac crura inæqualiter disjecta ac nuda, malum eſt. Anxietatem enim ſignificat. Lethale autem eſt etiam ore hiante aſſidue dormire. Pariter & crura ſupini jacentis vehementer inflexa, disjunctaque eſſe.

χρὴ, ἔγγὺς [43] ἐόντα θανάτου. Θανατῶδες δὲ καὶ τὰ [44] χείλεα ἀπολυόμενα, καὶ κρεμασμένα, καὶ ψυχρὰ, ϗ [45] ἔκλευκα γινόμενα. [46] Κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τȣ͂ ἰητροῦ, ἐπὶ τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν, ἢ τὸ ἀριστερὸν, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ [47] τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ἐπικεκαμμένα ἔχοντα, καὶ τὸ ξύμπαν σῶμα ὑγρὸν κείμενον. Οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑγιαινόντων κατακλίνονται. Ἄρισται δέ εἰσι τῶν κατακλισίων, αἱ ὅμοιαι τῇσι τῶν ὑγιαινόντων. Ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, ϗ τὰς χεῖρας, ϗ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχον-
14 τα, ἧσσον ἀγαθόν. Εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο, καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ τοὺς πόδας, δεινότερόν ἐστιν. [48] Εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, [49] καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως [50] διεῤῥιμμένα, καὶ γυμνὰ, κα-
15 κόν. Ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. Θανατῶδες δὲ,
16 καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν [51] ἀεί. [52] Καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου συγκεκαμμένα εἶναι
17 ἰσχυρῶς, καὶ διαπεπλεγμένα.

CAPUT III.

In ventrem decumbere & erectum ſedere, quando malum? a dentium ſtridore in febribus notæ, ab ulcere, a manuum geſticulatione, a ſpiratione. Prænotio a ſudoribus, cauſæ ſudorum, præcordium quale bonum, malumve.

PRonum vero in ventrem cubare, ſi modo per ſanitatem non aſſueverit, delirium, aut partium ad ventrem attinentium dolorem deſignat. Quod ſi, dum morbus viget, ægrotus velit reſidere, hoc in omnibus acutis morbis malum; in pulmoniis vero peſſimum eſt. Stridere autem dentibus in febribus, niſi quis a puero conſueverit, inſaniam, & mortem portendit. Sed quantum quidem ab utroque periculi immineat, prædicendum. Si vero etiam delirans hoc agat, id jam valde perniciosum eſt. Nec vero ignorandum, an

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι, ϗ ἀνακαθίζειν πότε πονηρόν; τὰ σημεῖα ἐκ τῆς τρίσεως ὀδόντων ἐν πυρετοῖς, ἐκ τȣ͂ ἕλκους, ἐκ χειρῶν φορῆς, ϗ ἐκ τ͂ πνοῆς. Πρόνοια ἐκ τῶν ἱδρώτων. Τὸ τῶν ἱδρώτων σύνολον. Ὑποχόνδριον πότε ἄριστον πότε κάκιστον.

ΕΠὶ [53] γαστέρα δὲ κατακεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων. Ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα [54] τῆς νούσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι· κάκιστον δ' ἐν τοῖσι [55] περιπνευμονικοῖσιν. [56] Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ σύνηθές ἐστιν ἀπὸ παιδίου, μανικὸν, καὶ θανατῶδες. Ἀλλὰ προλέγειν ἀπ' ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενον. Ἢν δὲ καὶ παραφρονέων τȣ͂το ποιέει, ὀλέθριον γίνεται κάρτα ἤδη. Ἕλκος δὲ ἤν τε καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἢν

VARIÆ LECTIONES.

43 ἐόντα τοῦ θανάτου. θανατῶδες δὲ τὸ τὰ χείλη. Cod. Med.

44 ὑπολυόμενα Gal. & Heur. in margine & pro κρεμασμένα ibid. κρεμαμένα legit.

45 καὶ λευκὰ, Cod. Med. Cæterum a θανατῶδες usque ad finem ſententiæ γινόμενα non habentur in antiquo.

46 In margine e regione Cod. Med. περὶ κατακλίσεως, ἢ σχήματος τοῦ νοσέοντος.

47 καὶ τὸν τράχηλον in duobus antiquis abeſt & paulo infra ὁμοιόταται Mercur. & Heur. in margine legunt pro ὅμοιαι.

48 τοῦτο ἐκείνου addit Cod. Med. poſt δεινότερόν ἐστι.

49 κάρτα ἐόντας ἐν οἷς inſerit Cod. Med.

50 διεῤῥιμένως τὸ καὶ Charter. διηῤῥιμμένα Cod. Med. νομίζεται. addit, quod ſequitur, τοῦτ' ἔστι, ἄκραν ἐν τῷ στομάχῳ δυσφορίαν prius apud Charter. legebatur contra tamen omnium Codd. fidem. quæ lectio ex Galen. Exeg. deſumta eſſe videtur.

51 ἀεὶ abeſt in Cod. Medic.

52 καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὰ σκέλεα εἶναι ἰσχυρῶς abeſt εἶναι. ſequitur ἢ pro καὶ διαπεπλεγμένα Germanicam lectionem notavit Doctiſſimus Foeſ. in Oecon. Hipp. Cod. Medic. διαπεπληχμένα, aut διαπεπληχμένα, aut διαπεπλιγμένα legit Foeſ. περιπεπλεγμένα etiam legi poſſe indicat Galenus in comment.

53 κατακεῖσθαι καὶ ὑγιαίνοντα οὕτω καθεύδειν, καὶ τοῦτο κακόν. παραφροσύνην γὰρ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τινὰ τῶν περὶ τὴν γαστέρα τόπων. Sic duo hi verſus leguntur in antiquo Cod. Med. κεῖσθαι Codd. impreſſi.

54 τῆς νούσου μάλιστα ἀκμαζούσης leg. Cod. Medic. μᾶλλον addit Charter.

55 περιπλευμονικοῖσι Codd. impreſſi.

56 ὀδόντας δὲ τρίζειν ἐν πυρετῷ ὁκόσοισι ἀπὸ παιδίων καὶ μανικὸν, καὶ θανατῶδες σφόδρα, ἀλλὰ χρὴ προλέγειν ἐν ἀμφοτέροισι τούτοισι κίνδυνον ἐσόμενον Cod. Med. & in margine πρίσις τῶν ὀδόντων.

ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γένηται καταμανθάνειν χρή. [57] Ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου πελιδνόν τε, καὶ ξηρὸν ἔσται, ἢ ὠχρόν τε, καὶ ξηρόν. [58] Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς, τάδε γινώσκειν χρή. Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν, ἢ περιπνευμονίῃσιν, ἢ ἐν φρενίτισι, καὶ ἐν κεφαλαλγίῃσι πρὸ τοῦ [59] προσώπου φερομένας (τὰς χεῖρας, καὶ ὡσανεὶ μυίας) καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς, καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν [60] ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς, καὶ θανατώδεας. [61] Πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐὸν, [62] πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνην δηλοῖ. Ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον [63] ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. Εὔπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν [64] εἰς σωτηρίην, ἐν ἅπασι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ὁκόσα σὺν πυρετοῖσίν ἐστι, καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται. Οἱ [65] ἱδρῶτες ἄριστοι μέν εἰσιν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ὁκόσοι ἂν ἐν ἡμέρῃσί τε κρισίμοισι γίνονται, καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάξωσι. [66] Ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκόσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι, [67] ἀπέδειξαν τὸν ἄνθρωπον εὐπετέστερον φέροντα τὸ νούσημα. Οἱ δ' [68] ἂν μὴ τουτέων τι ἐξεργάσωνται, οὐ λυσιτελέες. Κάκιστοι δὲ, οἱ ψυχροί [69] τε, καὶ μοῦνον περὶ τὴν κεφαλὴν γινόμενοι, καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ τὸν [70] αὐχένα. Οὗτοι γὰρ, σὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ, [71] θάνατον προσημαίνουσι, σὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος νόσου. [72] Καὶ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι τοῖσι περὶ τὴν κεφαλήν. Οἱ δὲ κεγχροειδέες, καὶ μοῦνον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι πονηροί. Οἱ δὲ μετὰ σταλαγμῶν, καὶ ἀτμίζοντες, ἀγαθοί. Κατανοεῖν δὲ χρὴ [73] τὸ σύνολον τῶν ἱδρώτων. Γίνονται γὰρ οἱ μὲν δι' ἔκλυσιν σωμάτων, οἱ δὲ διὰ συντονίην φλεγμονῆς. [74] Ὑποχόνδριον δὲ ἄριστον μέν ἐστιν εἰ ἀνώδυνόν τε ἐὸν, καὶ μαλθακὸν, καὶ ὁμαλὸν, καὶ ἐπὶ δεξιὰ, καὶ ἐπ'

ulcere, vel ante morbum, vel in ipso morbo nato laboret. Nam si homo moriturus est, lividum, & siccum, aut pallidum & siccum ante mortem evadet. Cæterum de manuum gestibus hæc nosse oportet. Quoties in acuta febre, aut pulmonis inflammatione, aut insania, aut capitis dolore ægrū videris manus ante faciem attollere, & quasi muscas inani opera venari, & festucas carpere, atque floccos a vestibus, vel ab adjuncto pariete, si qua minuta eminent, evellere, ea omnia mala esse, & mortifera censendum. Porro autem spiritus frequens quidem dolorem, aut partis alicujus supra septum transversum inflammationem significat. Magnus vero, & longo tempore inspiratus, delirium nunciat. Quod si vero frigidus naribus, & ore exspiretur, id jam valde perniciosum est. Spirandi vero facilitatem existimare oportet, valde magnam vim ad salutem habere, in omnibus acutis morbis, quibus conjuncta febris est, quique diebus quadraginta judicantur. Sudores in omnibus acutis morbis optimi sunt, quum & diebus criticis proveniunt, & febrem prorsus auferunt.

18 Boni quoque, qui toto corpore manant, faciuntque ut homo facilius ferat morbum. Qui vero nihil eorum effecerint, haudquaquam commodi videntur. Pessimi autem sunt frigidi, & qui circa caput tantum, & faciem, & cervicem oriuntur. Isti enim cum febre quidem acuta mortem, cum mitiori vero morbi longitudinem denunciant. Similiter, & qui in toto corpore eodem, quo & in capite, modo proveniunt. At qui milii instar prodeunt, quique solo in collo emergunt, mali sunt. Boni vero, qui guttatim stillant, & vaporem tollunt. Cæterum universalem sudorum rationem novisse oportet. Fiunt enim aliqui propter corporum exolutionem, alii vero propter inflammationis vehementiam solent excitari. Optimum vero est, si hypochondria sine ullo sen-

Variæ Lectiones.

57 ἢν γὰρ ὁ ἄνθρωπος μέλλῃ ἀπόλλυσθαι, πρὸ τοῦ θανάτου ἢ πελιδνόν τε, καὶ ξηρὸν ἔσται, ἢ χλωρὸν Cod. Med. δεῖ pro χρὴ Codd. impressi. ἢ χλωρόν τε, καὶ ξηρόν quæd. MSt. legunt.

58 περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε χρὴ γινώσκειν, ὁκόσοις ἐν πυρετοῖς ὀξέσι, ἢ ἐν πλευρίτιδι, ἢ περιπνευμονίῃ. καὶ ἐν κεφαλαλγίῃσι abest in Cod. Med. post φρενίτισι ἢ ἐν πλευρίτιδι leg. Charter. ex antiquo Cod. περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκειν Codd. impressi Merc. Heur.

59 προσώπου ὡς ἀντὶ φερομένας τὰς χεῖρας, καὶ μυίας θηρευούσας Cod. Med. προσώπου φερομένας, καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς Cod. impressi.

60 ἱματίων ἀφαιρούσας, ἀπὸ τῶν τοίχων ἄχυρα ἀποτιλλούσας ταῦτα εἶναι κακὰ καὶ θανατώδεα Cod. Med. κρονίδας Codd. impressi pro κροκύδας.

61 περὶ ἀναπνοῆς Cod. Med. in margine.

62 πόνον σημαίνει, καὶ φλεγμονὴν idem.

63 ἐκ τε τῶν ῥινῶν, καὶ τοῦ Cod. Med.

64 εἰς σωτηρίαν ἐν πᾶσι τοῖσιν Cod. Med.

65 οἱ δὲ ἱδρῶτες legit Cod. Med. in margine περὶ ἱδρώτων.

66 ἀγαθοὶ δὲ οἱ. καὶ ὅσοι διὰ παντὸς ἀπαλλάττουσιν Cod. impressi. & τοιοῦτον.

67 ἀπεδείξαμεν Erotianus vitiose legit.

68 ἂν μὴ τουτέου τι ἐξεργάζονται Cod. Med. ἐργάσωνται Codd. impressi.

69 τε omittit Cod. Med.

70 καὶ τὸν αὐχένα γινόμενοι, καὶ θερμοὶ τυγχάνοιεν ὄντες idem legit.

71 Galen. innuit Dioscoridem hunc locum ita legisse: κάκιστοι δ' οἱ ψυχροὶ, καὶ μοῦνοι περὶ τὴν κεφαλὴν γινόμενοι, καὶ τὸν αὐχένα, οὗτοι γὰρ θάνατον σημαίνουσιν, ἢ μῆκος νόσου.

72 καὶ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα usque ad φλεγμονῆς non leguntur in aliis Codd. ut Galen. adnotavit in Comment. τοῖσι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν αὐχένα γινόμενοι πονηροὶ Mercurialis in margine.

73 τὸ σύνολον εἶδος τῶν ἱδρώτων Cod. Med.

74 In margine περὶ τῶν ὑποχονδρίων Cod. Medic. ibidem δὲ ἄριστον μέν idem.

sensu doloris æqualiter mollia in utraq; parte sint. Sin autem phlegmone laborent, aut dolorem adferant, aut tensa sint, aut dextrum a sinistro varium, aut sinistrum a dextro, & inæquale, hæc omnia vitare oportet. Quod si in præcordiis pulsus insit, perturbationis, vel delirii indicium est. Verum oculos eorum intueri oportet. Si enim pupillæ sæpe moveantur, exspectanda insania.

CAPUT IV.

Tumorum in præcordiis, & in ventre prænotio, eorumdem diuturnorum suppurationes, quæ optimæ, quæ pessimæ. Item quod optimum est pus, quod deterrimum.

AT vero tumor in hypochondrio durus, & dolorificus, pessimum est, si totum hypochondrium occuparit. Sin autem alteram tantum partem pervaserit, periculi minus habet in sinistra. Verum tumores ejusmodi per initia quidem nati mortem brevi futuram significant. Si vero febris vigesimum diem superet, nec tumor interea considat, in suppurationem vertitur. Accidit autem his, in primo circuitu, etiam sanguinis e naribus profluvium, & plurimum confert. Interrogare vero oportet, an capite doleant, aut hebetes sentiant oculos; si quid enim eorum adsit, illuc fertur. Verum potius in junioribus, qui trigesimum quintum annum agunt, sanguinis profluvium expectandum. Tumores vero molles, & doloris expertes, quique digito, dum premuntur, cedunt, multo tardius judicantur, suntque minus quam illi, perniciosi. Quod si febris ultra sexagesimum diem detineat, & tumor interim non resideat, in suppurationem vertendum esse indicium est, nec eum quidem modo, sed illum similiter, qui in reliquo

ἀριστερά. [75] Φλεγμαίνον δὲ, ἢ ὀδύνην παρέχον, ἢ ἐντεταμένον, ἢ ἀνωμάλως διακείμενον τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά, ἢ ἀριστερὰ πάλιν πρὸς τὰ δεξιά, [76] ταῦτα πάντα φυλάσσεσθαι χρή. [77] Ἢν δὲ καὶ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην. Ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπικατιδεῖν χρὴ τῶν τοιουτέων. Ἢν γὰρ [78] αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτους ἐλπίς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Πρόγνωσις τῶν οἰδημάτων ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ καὶ ἐν τῇ γαστρί. Τροπὴ εἰς διαπύησιν τῶν οἰδημάτων μὴ καθισαμένων. Διαπύησις πότε ἀρίστη, πότε κακίστη· τὸ πύον ἄριστον ἢ κάκιστον.

Οἴδημα [79] δὲ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν, καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν, [80] εἰ παρ' ἅπαν εἴη τὸ ὑποχόνδριον. Εἰ δὲ εἴη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, ἀκινδυνώτερόν ἐστιν ἐν τῷ 403
ἐπ' ἀριστερά. Σημαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα οἰδήματα, ἐν ἀρχῇ μὲν, κίνδυνον θανάτου ὀλιγοχρονίου ἔσεσθαι. Ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων, καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθιστάμενον, [81] ἐς διαπύησιν τρέπεται. Γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ, καὶ [82] αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει· [83] ἀλλ' ἐπανερωτᾶν χρὴ, εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, ἢ ἀμβλυωποῦσιν· ἢν γάρ τι [84] τουτέων εἴη, ἐν ταῦθα ἂν ῥέποι. [85] Μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε, καὶ τριήκοντα ἐτέων, τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν [86] χρὴ προσδέχεσθαι. [87] Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδη-
19 μάτων, καὶ ἀνώδυνα, καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα, καὶ ὑπείκοντα, χρονιωτέρας τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσον ἐκείνων δεινότερά ἐστιν. [88] Εἰ δὲ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων, καὶ τὸ οἴδημα μὴ
20 καθιστάμενον, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει, καὶ τοῦτο, [89] καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τ' αὐτό. Ὁκόσα μὲν οὖν ἐπώδυνά τέ ἐστι, καὶ

VARIÆ LECTIONES.

75 φλεγμαῖνον δὲ καὶ ὀδύνην παρέχον sublato ἢ idem. deinde διακείμενα legunt impressi Codd. & ἢ ἀριστερὰ πάλιν πρὸς τὰ δεξιά Cod. Med.

76 ταῦτα πάντα omittit Cod. Med. & loco φυλάσσεσθαι φυλάττεσθαι scribit.

77 εἰ δὲ καὶ σφυγμὸς ἔνι ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ Cod. Med. pro σφυγμὸς παλμὸς quosdam legere Galen. in Comment. monet. verum prior lectio probabilior esse videtur.

78 ὄψιες πυκνὰ κινέωνται τραπῆναι τουτέων ἐλπίς Cod. Med.

79 E regione in margine περὶ τῶν οἰδημάτων. Cod. Med.

80 εἰ περὶ πᾶν εἴη τῷ ὑποχονδρίῳ, εἰ δὲ τῷ εἴη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, τῷ δεξιῷ ἢ ἑκατέροισιν, ἀκινδυνότερόν ἐστιν ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερά & in margine ἢν δὲ τῷ ἀριστερῷ ἐὸν ἧττον κακόν Cod. Med. & loco μέρει ponit Mercurialis in margine πλευρῷ & paulo post θάνατον ὀλιγοχρόνιον Cod. impres.

81 ἐς διαπύησιν τρέπεσθαι σημαίνει Cod. Med.

82 αἵματος ῥῆξις διὰ τῶν ῥινῶν. idem.

83 ἀλλ' ἐπανέρεσθαι χρή idem.

84 ἢν γάρ τι τουτέων εἴη. ἐνταῦθα, idem.

85 μᾶλλον δὲ χρὴ τοῖσιν νεωτέροισιν idem.

86 ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι deest. χρὴ in Codd. Med. sequentia vero τοῖσδε γεραιτέροις ἐκπύησιν in Codd. impressis non inveniuntur. δὲ ἄριστον μέν ἐστι εἰ ἀνώδυνον Cod. Med. leg. ibid.

87 τὰ δὲ ἄλλα μαλθακὰ πιεζόμενα καὶ, absunt hæc, eademque vero habentur infra. ὑπείκοντα habent Codd. quidam tum scripti tum publicati. Sed libello περὶ κρισίων ubi hæc repetuntur, ἀνώδυνα καὶ ὑπείκοντα ὑπὸ θιγγάνης legitur. πιεζόμενα καὶ Mercur. & Vet. Codd. cum Cod. M.

88 ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας, Cod. Med.

89 καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τ' αὐτό. legunt omnia publicata exemplaria. Verum MS. quædam habent καὶ τοῦτο, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τ' αὐτὸ hoc sensu: idque in reliquo ventre ad eundem se habet modum, quod certe magis accedit ad libellum περὶ κρισίων, ubi hoc modo scribitur ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ φυμάτων. Hic vero quod legitur καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, μὴ καθιστάμενον leg. Vatic. exempl. & pro ὀλιγοχρόνιον, ὀλιγοχρονίου. Quas varias lectiones si quis videre amat, adeat Mer. qui omnes diligentissime ex membranis Vatic. excerpsit.

καὶ σκληρὰ (οἰδήματα) καὶ μεγάλα, σημαίνει κίνδυνον θανάτου 90 ὀλιγοχρονίου ἔσεσθαι. ὁκόσα δὲ μαλθακά τε, καὶ ἀνώδυνα, καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα ὑπείκει, χρονιώτερα ἐκείνων. 91 Τὰς δὲ ἀποστάσιας, ἧσσον 92 τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. Ἥκιστα δὲ τὰ ὑπὸ κάτω τοῦ 93 ὀμφαλοῦ ἐς ἀποπύησιν τρέπεται. Αἵματος δὲ ῥῆξιν μάλιστα τῶν ἀνωτάτω τόπων προσδέχεσθαι χρή. Ἁπάντων δὲ χρὴ τῶν οἰδημάτων χρονιζόντων τῶν περὶ ταῦτα τὰ χωρία, 94 ὑποσκέπτεσθαι τὰς ἐκπυήσιας. 95 Τὰ δὲ διαπυήματα ὧδε χρὴ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. Ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται ἄριστά ἐστιν, μικρά τε ἐόντα, καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα ἔξω, 96 καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. Τὰ δὲ μεγάλα τε ἐόντα, καὶ πλατέα, καὶ ἥκιστα ἐς ὀξὺ ἀποκορυφούμενα, κάκιστα. Ὁκόσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ' ἐστι προσεσταλμένα τε, καὶ ἀνώδυνα, καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται. 97 Τὸ δὲ πῦον ἄριστον, λευκόν τε εἶναι, καὶ ὁμαλὸν, καὶ λεῖον, καὶ ὡς ἥκιστα δυσῶδες. Τὸ δὲ ἐναντιώτατον 98 τουτέου, κάκιστον.

ventre constiterit. Itaque qui tumores dolorem cient, & duri magnique sunt, mortis periculum haud longe abesse significant. Qui vero molles sunt, & expertes doloris, & digito compressi cedunt, illis diuturniores sunt. Qui vero ventrem occupant tumores, non tam abscessus faciunt, quam qui in præcordiis. Minime vero omnium, qui sub umbilico sunt, in suppurationem vertuntur. Sed sanguinis profluvium e supernis partibus maxime expectare oportet. Omnium autem tumorum, qui diutius istis in partibus manserint, suppurationes contemplari oportet. Porro suppurationes, quæ ab ipsis prodeunt, expendere oportet hoc modo. Quæ foras quidẽ abscedunt, tum quæ parvæ sunt, & permultum prominent, atque in acutum attolluntur, optimæ sunt. Magnæ vero, & latæ, nec in acutum fastigiatæ, pessimæ. Quæ vero interius rumpuntur, optimæ quidem illæ sunt, quibus cum externo spatio non communicatio est. Sunt autẽ eæ contractæ, & doloris expertes, totaq; loci facies exterior concolor apparet. Est autẽ pus optimum, quod album, æquale, leveque est, & minime fœtidum; quod autem e contrario se habet, deterrimum est.

SECTIO II.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Οἱ δὲ ὕδρωπες, οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων γενόμενοι, πάντες κακοί. Δίσσαι τῶν ὑδρώπων ἀρχαὶ καὶ αὐτῶν σημεῖα, καὶ ἅμα ἐν αὐτοῖς σωτήρια καὶ ὀλέθρια τεκμήρια.

Οἱ 99 δὲ ὕδρωπες, οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νουσημάτων πάντες κακοί. Οὔτε γὰρ τοῦ πυρὸς 100 ἀπαλλάσσουσιν, ἐπώδυνοί τέ εἰσι κάρτα, καὶ θανατώδεες. Ἄρχονται δὲ οἱ 101 πλεῖστοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀσφύος, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος.

CAPUT V.

Aquæ inter cutem ex morbis acutis omnes malæ: duplex earundem genesis, & bujus utriusque signa. Prognostica in dictis hydropibus periculosiora & salutaria.

HYDROPES ex acutis morbis omnes mali; neque enim febrem solvunt, & cum dolore sunt vehementi, ac lethales. Incipiunt autem plurimi ab ilibus, & lumbis; quidam vero a jecore. Quibus ergo ab ilibus

Variæ Lectiones.

90 pro ὀλιγοχρονίου ἔσεσθαι, ὀλιγοχρόνιον Codd impressi. τὰ καὶ ἀνώδυνά ἐστι τὰ οἰδήματα καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα legit Cod. Med.
91 pro ἐκείνων scriptum est ibid. ἔσεσθαι σημαίνει. ibid. & αἵματος δὲ ῥῆξιν ἐκ τῶν ἄνω τόπων μάλιστα προσδέχεσθαι Codd. impressi.
92 τὰ ἐν γαστρὶ sublato τῇ Cod. Med.
93 ὀμφαλοῦ ἐς ὑποπύησιν idem & itidem αἵματος δὲ ῥῆξιν ἐκ τῶν ἄνω τόπων μάλιστα προσδέχεσθαι legunt editi Codd. quam lectionem notat Galen. in Comment.
94 ἐπισκέπτεσθαι idem. ἐμπυήσιας melius in Cod. Ald. legitur.
95 τὰ δὲ ἐμπυήματα. ὁκόσα μὲν αὐτέων ἔξω τρέπεται. Cod. Med.
96 καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκορυφούμενα idem. καὶ ἥκιστα ἐς ὀξὺ συνεσταλμένα, κάκιστα. idem.
97 τὸ δὲ πύον τὸ ἄριστον λευκόν τε ἐὸν καὶ ὁμαλόν. Cod. Med.
98 ἐναντίον pro ἐναντιώτατον Cod. impressi τουτέῳ κάκιστον & in margine e regione περὶ πύου. Cod. Med.
99 περὶ ὕδρωπος vel ὑδρώπων scribit Cod. Medic. in margine.
100 ἀπαλλάσσουσι καὶ ἐπώδυνοι idem.
101 πλεῖστοι μὲν ἐκ τῶν κενεώνων idem.

bus & lumbis principia fiunt, iis pedes tument, & diarrhϾ diuturnæ detinent, quæ neque dolores ex ilibus ac lumbis obortos solvunt, neque ventrem molliunt. Quibus vero ab hepate hydropes fiunt, tussis, & tussiendi cupiditas ipsis innascitur, nihilque effatu dignum expuunt, ac pedes tument, venterque non dejicit, nisi & dura & ad necessitatem, & circa ventrem tumores prodeunt, qui partim ad dextram, partim ad sinistrā partem tum consistunt, tum desinunt. Quod si caput, & manus pedesque frigeant, ventre & lateribus calentibus, malum. Optimum vero totum corpus calidum, & molle æqualiter esse. Oportet autem eum, qui laborat, facile converti, & in assurgendo levem esse. Sin autem tum reliquum corpus, tum manus, pedesque graves esse videantur, majus periculum est. Mors confestim expectanda vero est, si præter gravitatem ungues digitique lividi evaserint. Pedes autem, digitique penitus nigri minus perniciosi sunt lividis. Sed & alia signa considerare convenit. Nam si æger malum leviter ferre videatur, atque signum aliquod salubre præterea se ostendet, morbum in abscessum versum iri spes est, ex quo homo quidem incolumis evadet, partes autem corporis, quæ nigredinem contraxere, decident. Testes, & pudenda retracta, vehementes dolores & mortis periculum significant.

[102] Οἷσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀ-
σφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε [103] πόδες οἰ-
δέουσι, καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε
τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων τε, καὶ
τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν [104] γαστέρα λαπάσσουσαι.
Ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος [105] οἱ ὕδρωπες γί-
23 νονται, [106] βῆχές τε, καὶ [107] θυμὸς ἐγγίνε-
ται αὐτέοισι, καὶ οὐδὲν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον
λόγου, [108] καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ
οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ σκληρόν τε καὶ πρὸς ἀνάγ-
κην, καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίνεται οἰδήματα, τὰ
24 μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ, ἱστάμενά τε,
καὶ καταπαυόμενα. Κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες
ψυχρὰ ἐόντα, κακὸν, τῆς τε κοιλίης, καὶ τῶν
πλευρῶν θερμῶν ἐόντων. Ἄριστον δὲ καὶ ἅπαν τὸ
σῶμα [109] θερμόν τε εἶναι, καὶ μαλθακὸν ὁμα-
λῶς. [110] Στρέφεσθαι δὲ χρὴ [111] ῥηϊδίως τὸν ἀλ-
γέοντα, καὶ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν
εἶναι. [112] Εἰ δὲ βαρὺς ἐὼν φαίνοιτο καὶ τό τε ἄλλο
σῶμα, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας, ἐπικινδυνώ-
τερόν ἐστιν. [113] Εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ βάρει οἱ ὄνυχες καὶ
οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται, προσδόκιμος [114]
ὁ θάνατος παραυτίκα. Μελαινόμενοι δὲ παντε-
λῶς [115] οἱ δάκτυλοι, καὶ οἱ πόδες, ἧσσον ὀλέ-
θριοι [116] τῶν πελιδνῶν εἰσιν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλ-
λα σημεῖα σκέπτεσθαι χρή. Ἢν γὰρ εὐπε-
τέως φέρων φαίνηται τὸ κακὸν, ἢ καὶ ἄλλό τι
τῶν περιεστηκότων σημείων πρὸς [117] τουτέοισι
τοῖσι σημείοισιν ὑποδεικνύει, τὸ νούσημα ἐς
ἀπόστασιν [118] τρέπεσθαι ἐλπὶς· ὥστε τὸν μὲν ἄν-
θρωπον περιγενέσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα τοῦ
σώματος ἀποπεσεῖν. Ὄρχιες δὲ [119], καὶ αἰ-
δοῖα ἀνεσπασμένα, πόνους ἰσχυροὺς σημαίνει,
καὶ κίνδυνον θανατώδεα.

CAPUT VI.

Somni apud ægros, qui boni, qui deteriores: non dormire neque noctu, neque interdiu cur pessimum. De ejectionum modo, qualitate, quantitate, & tempore, & quando has inspissari oportet, & quales.

Quod autem somnum attinet eodem modo, quo per naturam consuevi-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Περὶ ὕπνων τῶν νοσούντων, τίνες ἀγαθοὶ, τίνες κακοί: τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα μὴ καθεύδειν διὰ τί κάκιστον. Περὶ διαχωρημάτων τρόπου κατὰ τὸ πλῆθος, τὴν ποιότητα, τὸν χρόνον, καὶ πότε αὐτὰ παχύνεσθαι χρὴ, καὶ ποῖα.

Περὶ [120] δὲ ὕπνων, ὥσπερ καὶ κατὰ φύσιν σύνηθες ἡμῖν ἐστι, τὴν μὲν ἡμέρην ἐγρη-
γο-

VARIÆ LECTIONES.

102 ὁκόσοισι μὲν οὖν Med. Cod. & Gal.
103 πόδες ὁ δαίνουσι καὶ αἱ διάῤῥοιαι πολὺν χρόνον ἔχουσιν. idem. Cæterum hic notandum est Galen. legisse post γίνονται τῶν ὑδρώπων. id est. hydropis principia fiunt.
104 γαστέρα ἀπαλλάσσουσι Cod. Med.
105 οἱ ὕδρωπες εἰσί idem.
106 βῆξαί τε ex Manuscriptis legit Servin. βὴξ vero legit in margine Mercurial. & Heurn.
107 θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται Codd. quidam legunt.
108 καὶ οἱ πόδες οἰδαίνουσι Cod. Med.
109 θερμόν τε εἶναι καὶ ὁμαλόν. Cod. Medic. legit. θερμόν τε ἐὸν καὶ μαλθακόν. Codd. impressi.
110 στρέφεσθαι δὲ χρή. abest χρή in Codice Mediceo.
111 ῥηϊδίως τὸν νοσέοντα. idem. ἀλγέοντα Codd. impressi.
112 ἢν γὰρ βαρὺς ἐών. τό τε ὅλον σῶμα. idem. καὶ τὸ ἄλλο σῶμα Codd. quidam.
113 ἢν δὲ καὶ πρὸς τῷ βάρει καὶ οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιοὶ γίνοιντο. Codex Medic.
114 θάνατος αὐτίκα, Galen. αὐτίκα, abest in Cod. Med.
115 δάκτυλοι ἢ οἱ πόδες. idem.
116 τῶν πελιῶν. & εἰσὶν quod sequitur, abest in Codice Mediceo.
117 τουτέοισι σημείοισιν, idem. ut in Aldino, ἐπιδεικνύει τὸ νούσημα. περιεστηκότων σημείων, σημείων abest in Codd. impressis.
118 τρέπεσθαι. ἐλπὶς abest in Cod. Med. ὥστε τὸν μὲν ἄνθρωπον Codd. impressi.
119 καὶ αἰδοῖον ἀνεσπασμένον πόνον σημαίνει καὶ θάνατον, sublatis κίνδυνον θανατώδεα. idem.
120 περὶ δὲ ὕπνου ὥσπερ. ἡμῖν ἐστι ξύνηθες, & in margine e regione περὶ τῶν ὕπνων. idem.

γορέναι χρὴ, [121] τὴν δὲ νύκτα, καθεύδειν. Ἢν δὲ εἴη τῦτο μεταϐεϐλημένον, κάκιον. Ἥκιςα δ' ἂν λυπέοιτο, εἰ κοιμῷτο τὸ πρωῒ ἐς τὸ τρίτον μέρος τῆς ἡμέρης. Οἱ δ' ἀπὸ τουτέου τῦ χρόνου ὕπνοι, πονηρότεροί εἰσι. Κάκιςον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι, μήτε τῆς νυκτὸς, [122] μήτε τῆς ἡμέρης· ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε, καὶ πόνων ἀγρυπνίη, ἢ παραφροσύνη ἔςαι ἀπὸ τουτέου τῦ σημείου. [123] Διαχώρημα δὲ ἄριςόν ἐςι, τὸ μαλθακόν τε καὶ συνεςηκὸς, καὶ τὴν ὥρην, ἥν περ καὶ ὑγιαίνονται ὑπεχώρει, πλῆθος δὲ, πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων. Τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου, ἡ κάτω κοιλίη ὑγιαίνοι ἄν. 25 Ἢν δὲ εἴη ὑγρὸν τὸ διαχώρημα, [124] συμφέρει μήτε τρύζειν, μήτε πυκνόν τι εἶναι· καὶ κατ' [125] ὀλίγον ὑποχωρέειν. Κοπιῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς ξυνεχέος ἐξαναςάσιως, καὶ ἀγρυπνοίη ἄν. Εἰ δὲ ἀθρόον πολλάκις διαχωρέει, κίνδυνος λειποθυμῆσαι. Ἀλλὰ χρὴ, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰσιόντων, δὶς ὑποχωρέειν ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης, καὶ τῆς νυκτὸς [126] ἅπαξ. 26 Πλεῖςον δ' ἐπὶ τὸ πρωῒ, ὥσπερ κατὰ φύσιν σύνηθές ἐςι τῷ ἀνθρώπῳ. 404 Παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα, πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νούσυ. Ὑπόπυῤῥον δὲ ἔςω, καὶ μὴ [127] λίην δυσῶδες.

mus, interdiu quidem vigilandum, noctu vero dormiendum. Quod si contra fiat, malum est. Verum minus incommodi attulerit, qui matutino tempore ad tertiam diei partem, deterior autem, qui ab eo tempore invadit. Pessimum autem, si neque noctu, neque interdiu dormiat: vel enim a dolore, laboreque vigilia oritur, aut delirii futuri nota est. Alui excrementum optimum est, si molle, concretum dejiciatur, eodem fere tempore, quo secunda valetudine assuevit, modoque conveniens his, quæ assumuntur. Talis enim dejectio inferiorem ventrem valere ostendit. Verum si alui excrementum liquidum est, id nec stridere, nec crebro, paulatim excerni expedit. Fessus enim homo ex continua exurrectione succumbens insomnis fit; si vero affatim sæpe dejiciat, defectus animi periculum est. Sed oportet pro assumptorum copia, aut bis, aut ter interdiu dejicere, & noctu semel. Sed mane plurimum, ut naturalis homini consuetudo est. Crassiorem autem fieri dejectionem oportet procedente ad crisin morbo. Sit etiam subfulva, neque admodum graveolens.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἕλμινθας διεξιέναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος πότε ἐπιτήδειον· ποῖος τῆς κοιλίας τρόπος ἐν παντὶ τῷ νοσήματι ἀγαθός. Τὰ σημεῖα τῶν διαχωρημάτων πονηρῶν, καὶ θανατωδεςέρων, καὶ ποικίλων. Περὶ φύσης ἄνευ ψόφου, καὶ σὺν ψόφῳ διελθούσης. Περὶ τῶν πόνων καὶ κυρτωμάτων τῶν ἐξ ὑποχονδρίων, οὓς λύει ὁ βορβορυγμὸς ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ ἐγγενόμενος

CAPUT VII.

Lumbricos quando commodum est egerere: ventris habitus, qui probus. Dejectionum malarum & magis letbalium, prout & variarum signa. De flatu sine sono prodeunte: de præcordiorum doloribus & tumoribus, quos murmur in iisdem, obortus solvit.

27 Ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας ςρογγύλας διεξιέναι μετὰ τῦ διαχωρήματος, πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νούσου. [128] Δεῖ δὲ ἐν παντὶ τῷ νουσήματι λαπαρὴν τὴν κοιλίην εἶναι, καὶ εὔογκον. Ὑδαρὲς δὲ [129] κάρτα, ἢ λευκὸν, ἢ

Sed & lumbricos teretes morbo judicium subeunte, una cum excrementis prodire, utile fuerit. In omni autem morbo ventrem mollem esse, & proba mole donatum oportet. At valde aquosum, aut

Variæ Lectiones.

121 τὴν δέ γε νύκτα, & pro κάκιον, habetur κακὸν γίνεται, in Cod. Med.

122 μήτε τῆς ἡμέρης, τῆς abest in Cod. Medic. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε, καὶ πόνου ἀγρυπνίη, παραφροσύνη ἔςαι ἀπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος, sublato ἢ quod est ante παραφροσύνη. ἀγρυπνοίη ἄν. Imperial. Cornar. εἰ γὰρ Serv. Ald. Exempl. Mercur. & Heurn. loco παραφροσύνη in margine legunt παραφρονέοντι.

123 περὶ τῶν διαχωρημάτων, in margine e regione habet Cod. Medic.

124 ξυμφέρει μήτε τρύζειν. idem. Quibusdam etiam ςρύζειν scribi asseverat Erot. quod & in Comment. adscribit Galen. τε pro τι Imper. Cornar.

125 ὀλίγον διαχωρέειν. κοπιᾷ γὰρ Aldus. ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς ξυνεχέος ἀναςάσιος ἀγρυπνέει ἄν. ἢν δὲ ἀθρόως πολλάκις διαχωρέῃ κίνδυνος λειποθυμῆσαι Cod. Med. Mercurialis legit κοπιῇ γὰρ ἄνθρωπος.

126 ἅπαξ τὸ πλεῖον δ' ἐπὶ τῷ πρωῒ ὥσπερ καὶ συνηθὲς ᾖ τῷ ἀνθρώπῳ. idem. Vulgata exempl. πλείονα δ' ἐπὶ τῷ πρωῒ, legunt. quædam autem πλεῖςον δ' ὑπαίτιον τῷ πρωῒ quam lectionem videtur agnoscere Galenus, qui & πλέον ὑπὸ τὸ πρωῒ, in Comment. adscribit. Mercurial. vero cum Heur. in margine legit πλεῖςον δ' ὑπείτω vel πλέον δὲ ὑπίτω.

127 λίαν δυσῶδες, Cod. Medic.

128 Δεῖ δὲ ἐν ἅπαντι νουσήματι, sublato τῷ λαπαρήν τε τὴν κοιλίην. idem.

129 κάρτα καὶ λευκόν. ἐρυθρὸν non legit Galenus, quod deletum in antiquo Codice. ὑποχωρέειν.

aut album, aut ex viridi pallidum, aut vehementer rubrum, aut ſpumans dejicere, mala hæc omnia. Sed malum quoque eſt, & exiguum & glutinoſum, & album, & ſubpallidum, & leve. His autem alvi excrementis magis lethalia ferint nigra, aut pinguia, aut livida, aut æruginoſa, aut fœtida. Ubi vero varia excrementa rejiciuntur, longioris quidem morbi notæ ſunt, nec tamen minus habent periculi. Sunt autem ea ſtrigmentoſa, & biliosa (& ſanguinea) & porracea, & nigra, modo ſimul inter ſe mixta, modo per vices prodeuntia. Optimum autem eſt flatum absque ſono & crepitu exire; ſed eum tamen præſtat cum ſono prodire, quam ibi revolvi. Et ſic quidem prodiens hominem vel dolore affligi, vel delirare arguit, niſi ipſe fortaſſis de induſtria crepitum emittat. Dolores, tumoreſque præcordiorum, qui recentes ſunt, & ſine inflamatione, ſonus in præcordiis excitatus diſſolvit, magisque, ſi cum ſtercore, & urina, & flatu exceſſit; ſin autem ipſe non exceſſerit; at prodeſt tamen ad inferiores partes evolutus.

CAPUT VIII.

Urinarum in morbis conſideratio, & ex illis prognoſticon: Pinguedinis urinæ ſupernatantis, & nubecularum in eadem apparentium dijudicatio. Vomitus, qui bonus, qui malus.

OPtima autem urina eſt, in qua per totum morbi curriculum donec ipſe judicatus ſit, ſubſidet album, leve & æquale. Securitatem enim, & brevitatem morbi pollicetur. Si vero intermittat & modo liquida, & pura eſt, modo habet quædam ſubſidentia alba, atque levia, morbus longior erit, & minus ſecurus. At ſi fuerit & urina ſubrubra & ſedimentum ejus ſimile ſubrubrum & leve, hæc quidem diuturnior priore fit, ſed admodum ſalutaris. Malum vero ſi urinarum ſedimenta tan-

χλωρὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς, ἢ ἀφρῶδες [130] διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. Ἔτι δὲ [131] πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν, καὶ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ ὑπόχλωρον, καὶ λεῖον. Τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλανα, ἢ λιπαρὰ, ἢ πέλια, ἢ ἰώδεα, ἢ κάκοσμα. Τὰ δὲ ποικίλα χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. Ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα [132] ξυσματώδεα, καὶ χολώδεα (καὶ αἱματώδεα) καὶ πρασοειδέα, καὶ μέλανα, ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ [133] κατὰ μέρος. [134] Φῦσαν δὲ, ἄνευ ψόφου, καὶ περδήσιος διεξιέναι ἄριστόν ἐστι. Κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν,
28 ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι· καὶ οὕτω διελθοῦσα, σημαίνει, ἢ πονέειν τὶ τὸν ἄνθρωπον, ἢ παραφρονέειν, ἢν μὴ ἑκὼν ὁ ἄνθρωπος οὕτω τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης ποιήσηται. [135] Τοὺς δὲ ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόνους τὲ, καὶ τὰ κυρτώματα, ἢν ᾖ νεαρὰ, καὶ μὴ σὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ· καὶ μάλιστα μὲν διεξιὼν σὺν κόπρῳ τὲ, καὶ [136]
29 οὔρῳ καὶ φύσῃ. Εἰ δὲ μὴ," καὶ αὐτὸς [137] διαπεραιωθεὶς· ὠφελέει δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Τῶν οὔρων ἐν νόσοις σκέψις, καὶ ἐξ ἐκείνων προγνώσις περὶ λιπαρότητος ἄνω ἐφισαμένης, καὶ νεφελῶν τοῖς οὔροις ἐναιωρουμενῶν διάκρισις. Ὁ ἔμετος ὠφέλιμος καὶ πονηρός.

ΤΟ δὲ οὖρον [138] ἄριστόν ἐστιν, ὅταν λευκή τε εἴη ἡ ὑπόστασις, καὶ λείη, καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἔστ' ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. Σημαίνει γὰρ ἀσφάλειάν τε, [139] καὶ νούσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. [140] Εἰ δὲ διαλείποι, καὶ ποτε μὲν καθαρὸν οὐρέοι, ποτὲ δὲ ὑφίσταται τὸ λευκὸν, [141] καὶ λεῖον, χρονιωτέρα γίνεται ἡ νοῦσος, καὶ ἧσσον ἀσφαλής. [142] Εἰ δὲ εἴη τό, τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη, ὑπέρυθρη τὲ, καὶ λείη, [143] πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ προτέρου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. [144] Κριμνώδεες δ' ἐν τοῖσιν οὔροισιν

VARIÆ LECTIONES.

130 ὑποχωρέειν. idem,
131 πονηρὸν δὲ, καὶ γλίσχρον, καὶ μικρὸν, καὶ λεῖον, καὶ ὑπόχλωρον. idem.
132 ξυσματώδεά τε, καὶ αἱματώδεα, καὶ χολώδεα, καὶ πρασοειδέα. in quibusdam Exempl. αἱματώδεα & χολώδεα, obliterantur. idem.
133 καὶ inſeritur a Godice Mediceo.
134 φῦσαν δὲ, abeſt δὲ & μὲν in Cod. Medic. quoque, καὶ καρδίανος ὑπὸ ξιέναι ἄριστόν ἐστι. κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διεξελθεῖν, ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι, καὶ alias ἢ αὐτοῦ ἐναπολειφθῆναι. καὶ τοὶ καὶ οὕτω συνεξελθοῦσα σημαίνει πονέειν τι τὸν ἄνθρωπον, id. legit. Mercur. vero & Heurn. ſcribunt in margine loco ἀνειλέεσθαι, ἐναπολῆφθαι & ſtatim poſt καὶ ἔτι.
135 τοὺς δὲ τῶν ὑποχονδρίων πόνους καὶ κυρτώματα νεαρὰ ἤν τε καὶ μὴ ξὺν φλεγμονῇ λύει βορβορυγμὸς ἐπεγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ. Cod. Med.
136 οὔρῳ καὶ φύσῃ. Cod. Med.
137 Ita Galenus legi mavult, verum exemplaria MSta paulo aliter hunc locum legunt.
138 ἄριστόν μέν ἐστιν ὅταν λευκή τε εἴη ἡ ὑπόστασις ἢ καὶ λείη & in margine περὶ τῶν οὔρων. leg. Cod. Medic.
139 καὶ τὸ νούσημα. idem,
140 εἰ δὲ μὴ διαλείποι, idem.
141 τε, addit idem.
142 ἢν δε ᾖ τὸ μὲν οὖρον ὑπέρυθρον καὶ ἡ ὑπόστασις, αὐτέου ὁμοίη, καὶ λείη. Codd. quidam leg.
143 πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο, τοῦ πρώτου (προτέρου τυγχάνει φαίνεται) γίνεται.
144 κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν αἱ ὑποστάσιες πονηραὶ, τουτέων δὲ ἐπὶ κακίους αἱ πλατώδεες. Deficiunt in veteri, quæ ſequuntur λεπταὶ δὲ, usque ad πιτυρώδεες.

σιν ὑποστάσιες πονηραὶ, τουτέων δὲ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδεες. Λεπταὶ δὲ, καὶ λευκαὶ κάρτα φλαῦραι· τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες. " Νεφέλαι δὲ [145] ἐμφερόμεναι τοῖσιν οὔροισι, λευκαὶ μὲν ἀγαθαὶ, μέλαιναι δὲ φλαῦραι. " [146] Ἐς' ἂν δὲ πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον, καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νούσημα ἄπεπτον εἶναι. " Ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τὸ νούσημα, τὸ δὲ [147] οὖρον τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, " ἔς' ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον. ' Θανατωδέστερα δὲ [148] τῶν οὔρων, τά τε δυσώδεα, καὶ ὑδατώδεα, καὶ μέλανα, καὶ παχέα. Ἔτι δὲ [149] τοῖσι μὲν ἀνδράσι, καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων, κάκιστα· τοῖσι δὲ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα. " Ὁκόσοι δ' ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ [150] ὠμὰ οὐρέουσι πολὺν χρόνον, ἢν τἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. Καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς " [151] ἄνω ἐφισαμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι· ξυντήξιος ' γὰρ [152] σημεῖα. Σκοπεῖν δὲ χρὴ τῶν οὔρων ἐν οἷσιν αἱ νεφέλαι, [153] ἤν τε ἄνω, ἤν τε κάτω ἔωσι· καὶ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι. Καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας σὺν τοῖσι [154] χρώμασιν οἷσιν εἴρηται, ἀγαθὰς εἶναι νομίζειν, καὶ ἐπαινέειν· τὰς δὲ ἄνω σὺν τοῖσι [155] χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται, κακὰς εἶναι, καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιαύτας. Μὴ ἐξαπατάτω δὲ σε, ἤν γε ἡ κύστις τι νούσημα [156] ἔχουσα τῶν οὔρων τὰ τοιαῦτα ἀποδιδῷ· οὐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖόν ἐστιν, ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑωυτῆς. ' [157] Ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος, " ὁ φλέγματός τε, καὶ χολῆς συμμεμιγμένος, ὡς μάλιστα, καὶ μὴ παχὺς κάρτα, [158] μήτε πολὺς ἐμείσθω. Οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. [159] Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς, ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ὅ, τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι. [160] Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ ωὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον ἤδη γίνεται. Τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων, [161] εἰ ὄζοι δυσῶδες. Πᾶσαι δὲ αἱ ὑπόσαπροι καὶ ' δυσώδεες ὀσμαὶ, κακαὶ [162] ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἐμεομένοισιν.

quam farinam crassiorem repræsentent, pejus autem si quasi bracteolas. Tenuia quoque, atque alba sunt admodum vitio-
30 sa ; omnium autem pessimum, si quod subsidet, furfuraceum est. Nubes vero, quæ
31 in urinis efferuntur, albæ quidem bonæ, nigræ vero malæ sunt. Quoad autem
32 urina fulva fuerit, & tenuis, crudum esse morbum significat. Si vero & morbus
33 longus sit, & urina talis, periculum est, ne sufficere homo non possit, quoad concocta sit urina. At magis lethales sunt urinæ foetidæ, & aquosæ, & nigræ, & crassæ. Sunt autem viris quidem & mulieri-
34 bus urinæ nigræ deterrimæ; pueris vero aquosæ. Qui urinas tenues & crudas meiunt multo tempore, si reliqua signa salutaria sint, his abscessum ad loca infra
35 septum transversum expectare oportet. Quin pinguedines supra innatantes araneosæ, improbandæ; colliquationis enim signa sunt. Spectare autem oportet urinarum nubeculas sursumne, an deorsum ferantur, & quales hæ habeant colores; & quæ deorsum cum iis, qui dicti sunt, coloribus feruntur, eas esse bonas censere, ac laudare; quæ vero sursum cum dictis coloribus, eas pravas esse, talesque improbare decet. Ne vero te fallat, si vesica aliquo morbo laborans hujusmodi urinas reddat; non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est. Vomitus autem uti-
36 lissimus bile & pituita quam maxime permixtus, neque admodum crassus, neque multus vomatur. Sinceriores enim deteriores sunt. Si vero quod vomitur porraceum, aut lividum, aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum fuerit, eum malum esse existimare oportet. Si vero omnes idem homo colores vomat, id admodum exitiale jam est. Celerrimam autem mortem prodit vomitio livida, si graviter oleat. Omnes autem supputridi, fœdique odores in omni vomitu mali sunt.

VARIÆ LECTIONES.

145 Hanc lectionem publicatam & Galeno contestatam sequuti sumus, quamquam membranæ quædam Reg. MSt. ἐναιωρεύμεναι pro ἐμφερόμεναι legunt, quam lectionem adnotare operæ pretium duxit Foes. quod eam assecutus sit vetus interpres, cum nebulam pendentem in urina dixit. Mercurialis autem cum Heurn. legit pro ἐμφερόμεναι, ἐναιωρεύμεναι in margine.

146 ἐς' ἂν δὲ λεπτὸν καὶ πυῤῥὸν ᾖ τὸ οὖρον, σημαίνει τὸ νούσημα. Cod. Med. & pro πυῤῥὸν Merc. & Heur. in marg. ὑπόπυῤῥον.

147 οὖρον τοιοῦτον ἐὸν κίνδυνος μὴ, ἂν γὰρ δυνήσεται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος, ad finem sententiæ τὸ οὖρον vel ἡ νοῦσος Cod. Med. & paulo infra post πεπανθῇ Heurn. & Mercurialis in margine addunt τὸ νόσημα, τὸ τε οὖρον.

148 τῶν οὔρων ἐστὶ τάτε ὑδατώδεα καὶ δυσώδεα. Cod. Med.

149 τοῖσι μὲν ἀνδράσι, abest μὲν, τάτε μέλανα. idem.

150 ὠμὰ οὐρέουσι ἢν καὶ τ' ἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ ἐν τουτέοισιν ἀπόστασιν, τὰ κάτω χωρία τῶν φρενῶν vel τῶν νεφρῶν. idem.

151 τὰς ἄνω (κάτω) ἐφισταμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι legit Cod. Medic. pro μέμφεσθαι, ἐπισημαίνεσθαι legit Galen. ἐφισαμένας, Codd. publicat.

152 ξυντήξιος γὰρ σημεῖον habet Cod. Medic.

153 ἤν τε κάτω ἴωσι, ἤν τ' ἄνω Cod. Medic.

154 χρώμασιν οἷα εἴρηται ἀγαθὰ εἶναι καὶ ἐπαι. idem.

155 χρώμασιν οἷα εἴρηται κακὰ εἶναι μέμφεσθαι, quod sequitur τὰς τοιαύτας abest. idem. τοιάσδε Codd. impressi.

156 ἔχουσα τῷ οὔρῳ τοιαῦτα αὐτὰ ἀποδιδῷ. idem. ἐστὶν abest. eodem versu ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑαυτῆς τῆς κύστεως, idem. Mercurialis in margine sic habet ἤν γε αὐτὴ ἡ κύστις. & paulo infra ad ἑαυτὴν addit Imper. Corn. τῆς κύστεως.

157 περὶ ἐμέτου. ὁ φλέγματός τε καὶ χολῆς συμμεμιγμένος abest ὁ. Notant Mercur. cum Heurn. in margine, quod in Galeni Codice ὡς μάλιστα ponatur post συμμεμιγμένος.

158 μήτε πολὺς abest οἱ δ' ἀκρητέστεροι κακίους abest εἰσὶν Cod. Medic. πολὺς ἐμείσθω. ἐμείσθω æque abest.

159 ἢν δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον μέλαν ἢ ὅ, τι ἂν ᾖ τῶν χρωμάτων τουτέων νομίζειν, χρὴ πονηρότατον κάρτα εἶναι idem. ἐμεύμενον Codd. quidam.

160 ἢν δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει κάρτα ὀλεθριώτατον abest ἤδη γίνεται Cod. Med.

161 καὶ εἰ ὄζει δυσώδεες. idem.

162 ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι. idem.

CAPUT IX.

Prænotiones in morbis pulmones exedentibus ex ſputo, gravedine, & ſternutamento. Suppurationis ex doloribus pectoris & pulmonum futura ſigna cum ſuppurationum admodum pernicioſarum & lethalium, tum etiam earum, quæ cum ſignis aliis ſalutaribus conjuncta ſunt.

AT ſputum in omnibus pulmonis & laterum doloribus, celeriter, ac facile expui oportet; & valde commixtum ſputo flavum apparere. Si namque multo poſt doloris initium flavum expuatur, aut fulvum, aut quod multam tuſſim excitet, neque valde commixtum, deterius eſt. Flavum enim ſi ſincerum fuerit, periculoſum; album autem, & viſcidum, & rotundum, non bonum. Malum autem & quod pallidum admodum, & quod ſpumoſum eſt. At ſi adeo ſincerum fuerit, ut & nigrum appareat, hoc illis deterius eſt. Malum quoque ſi nihil expurgetur, neque projiciat pulmo, ſed plenus in gutture ferveat. In omnibus autem morbis, qui pulmonem exercent, malum eſt gravedines, atque ſternutamenta præceſſiſſe, & conſequi. In aliis vero maxime exitialibus morbis, ſternutamenta utilia ſunt. Sputum vero flavum mixtum cum pauco ſanguine, in peripneumonicis, ſi inter initia edatur, ſalutare eſt, & valde confert; ſi vero ſeptimo die, vel etiam ſerius procedat, ſecuritatis minus eſt. Omnia autem ſputa mala ſunt, quæ dolorem non ſedant; peſſima vero nigra, ut deſcriptum eſt; omnium autem, quum excreantur, optima, quæ dolorem ſedant. Quicunque vero dolores ex his locis neque per ſputorum expurgationes, neque per fœcum alvi dejectionem, neque per venæ ſectiones, & victus rationes, & purgationes ſedantur; eos ſuppurationem concitaturos eſſe ſciendum eſt. Quæcunque purulenta etiamnum bilioſo quidem exiſten-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τῦ πλυέλου ἐπὶ πᾶσι τοῖς περὶ τ̀ πλεύμονα νοσήμασι, καὶ περὶ τῶν κορυζῶν, καὶ τῶν πλαρμῶν. Τὰ τῶν ἐμπυημάτων ἐκ τῆς περὶ τ̀ πνεύμονα, καὶ τὸ ςῆθος ἀλγηδόνος μέλλοντα σημεῖα· καὶ περὶ ὀλεθρίων, καὶ θανατωδέων ἐμπυημάτων, ἢ ἅμα τῶν ἄλλων, ἃ σωτήρια ἔχουσι σημεῖα.

37

ΠΤύελον δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀλγήμασι, τοῖσι περὶ τὸν [163] πλεύμονα, καὶ τὰς πλευρὰς, ταχέως τε ἀναπλύεσθαι, καὶ εὐπετέως. Συμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν, ἰσχυρῶς τῷ πλυέλῳ. [164] Εἰ γὰρ πολλῷ ὕςερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπλύοιτο, ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥὸν, [165] ἢ πολλὴν βῆχα παρέχον, καὶ μὴ ἰσχυρῶς συμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται. Τό, τε γὰρ ξανθὸν ἄκρητον ἐὸν, κινδυνῶδες· τὸ δὲ λευκὸν, καὶ γλίσχρον, καὶ ςρογγύλον, ἀλυσιτελές. Κακὸν δὲ, [166] καὶ χλωρὸν ἐὸν κάρτα, καὶ ἀφρῶδες. [167] Εἰ δὲ εἴη οὕτως ἄκρητον, ὥςε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερόν ἐςι τῦτο ἐκείνων. Κακὸν δὲ καὶ, ἢν μηδὲν ἀνακαθαίρηται, μηδὲ προΐῃ ὁ πλεύμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν ζέῃ ἐν τῷ φάρυγγι. Κορύζας δὲ, καὶ πλαρμοὺς ἐπὶ πᾶσι τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα νουσήμασι, καὶ προγεγονέναι, καὶ ἐπιγενέσθαι κακόν· [168] Ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἄλλοισι νουσήμασιν τοῖσι θανατωδεςάτοισιν, οἱ πλαρμοὶ λυσιτελοῦσιν. [169] Αἵματι δὲ συμμεμιγμένον μὴ πολλῷ πλύελον ξανθὸν, ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν [170] τῆς νούσου πτυόμενον περιεςηκὸς, καὶ κάρτα ὠφελέει. Ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι, ἢ παλαιοτέρῳ, ἧσσον ἀσφαλές. [171] Πάντα δὲ τὰ πλύελα πονηρά ἐςιν, ὁκόσα ἂν τὴν ὀδύνην μὴ παύῃ· κάκιςα δὲ τὰ μέλανα, ὡς διαγέγραπται· [172] τὰ παύοντα δὲ τὴν ὀδύνην, [173] πάντων ἄμεινω ἀναπλυόμενα. [174] Ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν [175] χωρίων μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πλυέλων ἀνακαθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε, καὶ διαίτας, καὶ φαρμακείας, εἰδέναι χρὴ ἐκπυήσοντα. [176] Τῶν δὲ ἐμπυημάτων, [177] ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τῦ πλυέλου ἐκπυΐ-

38

VARIÆ LECTIONES.

163 πνεύμονά τε, καὶ τὰς πλευρὰς τάχιςά τε ἀποπτύεσθαι καὶ εὐπετέως. ad oram περὶ πτυέλου ἀναπτύεσθαι, Græc. corrector & melius.

164 ἢν δὲ πολλῷ ἀποπτύοιτο ξανθὸν ἐὸν, Codex Medic.

165 ἢ βῆχα παρέχον, ἢ μὴ ἰσχυρῶς ξυμμεμιγμένον. Mercurialis autem & Heurn. in margine legunt ἢ καὶ μὴ ἰσχυρῶς, κάκιον γὰρ γίγνεται. Sublatis in ſecundo verſu πολὺν & καὶ. idem.

166 καὶ τὸ χλωρόν τε ἐὸν κάρτα idem habet.

167 ἢ οὕτως χαλεπώτερον δεινότερόν ἐςι ἐκείνου ſublato τοῦτο. κακὸν δὲ hic ſecundus verſus usque ad φάρυγγι in duobus antiquis exemplaribus deeſt. Cod. Med.

168 ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν τοῖς θανατώδεσι νουσήμασιν, οἱ πλαρμοὶ λυσιτελέες. Codex Medic. legit.

169 αἵματι δὲ ἀναμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτυέλῳ ξανθῷ ἐν τοῖσι περιπνευμονικοῖσιν idem habet.

170 τῆς νόσου ὠφελέει vel λυσιτελέει. Cod. Med. περιεκ?ικὸν leg. Ibidem Servin.

171 πάντα τὰ πλύελα idem.

172 τὰ παύοντα δὲ abeſt τὰ. idem.

173 πάντα ἀμείνω ἀναπτυόμενα (κάκιςα δὲ τὰ μέλανα ὡς διαγέγραπται) hæc non leguntur in veteribus Codicibus Med.

174 In margine e regione περὶ τῶν ἐμπύων idem.

175 χωρίων μὴ παύοιτο ἡ ὀδύνη.

176 in Margine e reg. περὶ ἐμπυημάτων legit idem.

177 ὁκόσα μὲν ἐςι χολώδεα. ἐκπυίσκεσθαι ὀλέθρια κάρτα εἴτε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πτυέλῳ ἀναπτύοιτο εἴ τε ὁμοῦ idem Cod. Med. habet.

πύϊσκεται, ὀλέθρια κάρτα, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπ̓ύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ. Μάλισα δὲ, ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τ̃ πτ̓ύελου ἑβδομαίου ἐόντος [178] τ̃ νουσήματος, ἢ παλαιοτέρου. [179] Ἐλπὶς δὲ τὸν τὰ τοιαῦτα πτ̓ύοντα ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν. Ἔσι δὲ τὰ μὲν [180] ἀγαθὰ τάδε· εὐπετέως φέρειν τὸ νούσημα, εὔπνουν εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, [181] τό, τε πτ̓ύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν, τό, τε σῶμα ὁμαλῶς, φαίνεσθαι [182] θερμόν τε εἶναι, καὶ μαλθακὸν, καὶ δίψαν μὴ ἔχειν, οὖρά τε, καὶ διαχωρήματα, καὶ ὕπνυς, καὶ ἱδρῶτας, ὡς διαγέγραπ̓αι· ἕκασα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα ταῦτα, καὶ ἐπιγίνεσθαι. Οὕτω μὲν γὰρ [183] ἁπάντων τουτέων ἐπιγινομένων, ὐκ ἂν ἀποθάνοι ὁ ἄνθρωπος. Ἢν δὲ τὰ μέν τοι αὐτέων ἐπιγίνοιτο, τὰ δὲ μή· οὐ πλείονα χρόνον ζήσας, ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ἀπόλοιτ᾽ ἂν ὁ ἄνθρωπος.

te sputo suppurant, admodum exitiosa, sive biliosum illud sputum separatim, sive cum pure expuatur. Maxime vero si ab hoc sputo septimo aut vetustiore prodeunte morbi die, suppuratio procedere cœperit. Qui vero talia spuit, ne decimo quarto die moriatur, metus est, nisi quid boni ipsi accesserit. Sunt autem hæc bona, morbum ipsum non difficulter ferre, ex facili spirare, dolorem sedatum esse, facile excreare, corpus æqualiter molle, & calidum esse videri, sitis nulla, urinæ, dejectiones, somni, sudores quales a nobis dicti sunt; singula nosse oportet, cum superveniunt, bona esse. Hæc enim omnia si supervenerint, non morietur homo. Quod si alia quidem ex his apparent, alia autem non; is quartumdecimum diem non evadet, quin intra illum pereundum sit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῶν ἐμπύων θανόντων ἢ ἐνναταίων, ἢ ἑνδεκαταίων. Περὶ ἄλλων ἐμπυημάτων, πῶς ῥήγνυνταί τινες, τούτων ἀρχαὶ, καὶ ἀπὸ τίνων χαρακτηρισμῶν αὐτὰς χρὴ διαγινώσκειν. Περὶ πλευροῦ τοῦ ἐμπυήματος, καὶ περὶ τ̃ ἐμπύων.

Κακὰ [184] δὲ ἐναντία τουτέων· δυσπετέως φέρειν τὴν νοῦσον, πνεῦμα μέγα, καὶ πυκνὸν εἶναι, τὴν [185] ὀδύνην μὴ παύεσθαι, τὸ πτ̓ύελον μόλις ἀναβήσσειν, δίψῆν κάρτα, τό, τε σῶμα ὑπὸ πυρὸς ἀνωμάλως ἔχεσθαι, καὶ τὴν μὲν κοιλίην, καὶ τὰς πλευρὰς θερμὰς εἶναι ἰσχυρῶς, τὸ δὲ μέτωπον, καὶ τὰς χεῖρας, [186] καὶ τοὺς πόδας ψυχρούς. Οὖρα δὲ καὶ διαχωρήματα, καὶ ὕπνους, καὶ ἱδρῶτας, ὡς διαγέγραπ̓αι· ἕκασα εἰδέναι κακὰ ἐόντα. [187] Οὕτως γὰρ, εἰ ἐπιγένοιτό τι τῷ πτ̓υέλῳ τουτέων, ἀπόλοιτ᾽ ἂν ὁ ἄνθρωπος, πρὶν ἢ ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ἀφικέσθαι, ἢ ἐνναταῖος, ἢ ἑνδεκαταῖος. Οὕτως οὖν συμβάλλεσθαι χρὴ, [188] ὡς τοῦ πτ̓υέλου τουτέου θανατώδεος ἐόντος μάλα, καὶ οὐ περιάγοντος τὸν νοσέοντα ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας. Τὰ δὲ [189] ἐπιγενόμενα κα-

CAPUT X.

Qui ex suppuratis nono aut undecimo die pereant. Aliæ suppurationes, quomodo rumpantur, earumque principia, quibus notis observanda. Item latus in suppuratis obsessum, & ipsi suppurati quoque.

Mala vero his contraria sunt: si morbum non facile sustinet, si spiritus magnus, & frequens est, si dolor non desinit, si sputum difficulter edit, si valde sitit, si corpus a calore inæqualiter affectum est, si ventre & lateribus vehementer calentibus, frons, manus pedesque refrixerunt, si urinæ, & dejectiones, & somni, & sudores, quales descripsimus, provenerint; hæc omnia mala esse sciendum est. Nam si aliquod ex his cum sputo se ostenderit, certa mors est nono, vel undecimo die, priusquam æger ad decimumquartum perveniat. Ista igitur ratio conjecturæ debet esse in hoc sputo, quod admodum mortiferum est, nec ad diem decimumquartum perducit ægrotantem; atque bona mala-

VARIÆ LECTIONES.

178 τοῦ νουσήματος additur ἢ παλαιοτέρου. Non legunt Cod. impressi ἢ παλαιοτέρου, desideratur in quibusdam Codd.
179 ἐλπὶς δὲ τὸν νουσέοντα ἀποθανεῖσθαι sublatis τὰ τοιαῦτα πτ̓ύοντα. Cod. Med.
180 ἀγαθά, τά δὲ ταῦτα vel τοιαῦτα. τὸ νόσημα. Dubitant nonnulli an totus hic contextus sit Hipp. Certe agnoscit Galen. in commentario.
181 τότε πτ̓ύελον. abest τότε. τότε σῶμα πᾶν ὁμαλῶς εἶναι abest τε.
182 θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακὸν καὶ δίψαν abest καὶ.
183 ἁπάντων τῶν τοιούτων ἐπιγινομένων. οὐκ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος. εἰ δὲ τὸ μέν τοι αὐτέων ἐπιγίνοιτο, τὸ δὲ μὴ, οὐ πλείονα χρόνον ad finem decimi versus ὁ ἄνθρωπος abest. Cod. Med.
184 κακὰ δὲ τὰ ἐναντία idem.
185 ὀδύνην μὴ πεπαῦσθαι. ibidem σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἀνωμάλως ἔχεσθαι, καὶ τὴν μὲν γαστέρα. idem legit.
186 καὶ τοὺς πόδας ψυχρούς. οὖρα τε καὶ Cod. Medic. ponit loco δὲ τε.
187 ἢν δ᾽ οὕτως ἐπιγίνοιτο. idem. alia quædam Exempl. legunt ἐπιγένοιτό τι ut notat Heurn. Mercurialis vero legit ἀπογένοιτό τι, & paulo post Heurn. in margine legit ἀπόλοιτ᾽ ἄν.
188 ὡς τοῦ πτυέλου μὲν τουτέου. ibidem περιάγοντος τὸν νοσέοντα εἰς τὰς τέσσαρας. id. Cod. Med.
189 ἐπιγινόμενα ἀγαθά τε καὶ κακὰ συλλογιζόμενον, idem.

que signa, quæ superveniunt, reputantem, ex ipsis præsagire oportet: sic enim verissime præsagias. At aliæ suppurationes rumpuntur, plurimæ vigesimo die, aliæ trigesimo, aliæ quadragesimo, aliæ ad sexaginta dies perveniunt. Spectare autem oportet principium suppurationis, & numerare ab eo die, quo primum homo febricitavit, aut si rigor primum ipsum prehendit, aut si pro dolore gravitatem sibi factam esse dixerit, in eo quo dolebat loco. Hæc enim per initia fiunt suppurationum. Ex his igitur temporibus ruptionem oportet exspectare suppurationum ad prædicta tem-
39 pora fore. Si vero suppuratio duntaxat fuerit in altero latere, tum vertere, tum ediscere ad hæc convenit, num dolor aliquis alterum latus detineat, & an alterum altero sit calidius; & ægro in latus sanum decumbente, interrogare ipsum, si quod ei pondus desuper impendere videatur. Si enim hoc fuerit, in altero la-
40 tere suppuratio est, in quo pondus affuerit. At purulentos omnes hisce signis cognoscere oportet. Primum quidem si febris non dimittit, verum interdiu tenuis detinet, noctu vero major, & multi sudores oboriuntur, tussesque, & tussiendi cupiditas ipsis inest, & nihil effatu dignum expuunt, oculique cavi fiunt, malas rubores obsident, & ungues quidem manuum adunci evadunt, digiti vero summi maxime incalescunt, & in pedibus tumores fiunt, & cibos non appetunt, & pustulæ per totum corpus nascuntur.

κά τε καὶ ἀγαθὰ συλλογιζόμενον, ἐκ τουτέων χρὴ τὰς [190] προῤῥήσιας προλέγειν· οὕτω γὰρ ἄν τις ἀληθεύοι μάλιστα. [191] Αἱ δ' ἄλλαι [192] ἐμπυήσιες ῥήγνυνται, αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ τεσσαρακονθήμεροι, αἱ δὲ πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. Ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι λογιζόμενον [193] ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἢ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε, καὶ εἰ φαίη ἄντι τῆς ὀδύνης βάρος αὐτῷ γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεε. Ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχῇσι γίνεται τῶν ἐμπυημάτων. Ἐξ οὖν τουτέων τῶν χρόνων, τὴν [194] ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι τῶν ἐμπυημάτων ἔσεσθαι ἐς τοὺς χρόνους τοὺς προει-
39 ρημένους. "Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τὲ, καὶ [195] καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι, [196] μήτι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ, καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, καὶ κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βαρὺ ἐκκρέμασθαι ἐκ τοῦ ἄνωθεν. Εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα ἐπὶ ὁκοῖον
40 ἂν πλευρὸν τὸ βάρος ἐγγίνηται." Τοὺς δὲ σύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ τοῖσδε τοῖσι σημείοισι. Πρῶτον μὲν, εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, [197] βῆχές τε, καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι, καὶ ἀποπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι, καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυποῦνται, [197] οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, [198] καὶ μάλιστα ἄκροι. Καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν [199] οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα.

CAPUT

Variæ Lectiones.

190 προῤῥησίαι ποιεῖσθαι. idem.

191 In margine e regione περὶ ἐκπυήσεως ἐν πλευρᾷ. idem.

192 ἐκπυήσιες αἱ πλεῖσται ῥήγνυνται, αἱ μὲν εἰκοσταὶ, αἱ δὲ τριηκοσταί. idem.

193 ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἢ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν ἢ τὸ αὐτὸν ῥῖγος ἔλαβε, καὶ ἢν εἰ φαίη ἀντὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος ἐγγενέσθαι ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἤλγει. ἀρχῇσι γίγνεσθαι τῶν ἐμπυημάτων. id est: a prima die, aut cum primum homo febricitavit, cum ipsum frigus corripuit; & si dicat pro dolore sibi gravitatem in eo loco, ubi dolebat, incidisse; in principiis fieri suppurationum.

194 ῥῆξιν χρὴ abest χρή. προσδέχεσθαι τοῦ πύου ἔσεσθαι εἰς τοὺς χρόνους. Cod. Med.

195 μανθάνειν χρή sublato κατά. idem.

196 μήτι ἔχοι ἄλγημα ἐπὶ τὸ πλευρὸν καὶ ἢν ἔστι θερμότερον ἢ θάτερον τοῦ ἑτέρου κατακλινόμενον ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρόν. ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτέων δοκέει βάρυ ἐγκρέμασθαι αὐτέῳ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. Εἰ γὰρ ἐπὶ θάτερά ἐστι τὸ ἐκπύημα ἐφ' ὁκοτέρῳ ἂν πλευρῷ τὸ ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν βάρος ἐγγίνεται. id est: An nullum dolorem in latere sentiat, & an alterum altero calidius sit, cum in sanum latus reclinatur, interrogare an nullum ex illis videatur ipsi graviter incumbere ex superiore loco, si enim in alterutra parte est suppuratio, in illo latere erit, in quo latere pondus innascitur. Cod. Medic.

197 βῆξ καὶ θυμὸς αὐτέοισι. idem.

198 καὶ οἱ δάκτυλοι μάλιστα οἱ ἄκροι. idem.

199 οἰδήματα γίνεται ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα, καὶ σιτίων. idem. Linden. ibidem legit ξυνιστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα. id est: concrescunt ac desinunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κʹ.

Τὰ τῶν ἐγχρονιζόντων, καὶ ὀλιγοχρονίων ἐμπυημάτων, καὶ τῆς ταχυτέρας βραδυτέρας αὐτῶν ῥήξεως σημεῖα. Περὶ τῶν ἐμπύων τῶν περιγενομένων, τῶν ἐν πολλῷ χρόνῳ περιγενομένων, καὶ περὶ τῶν ἐμπύων θανόντων. Τὰ τῶν ἀποστάσεων, τῶν ἀνὰ τὰ ὦτα καὶ σκέλη ἐν ταῖς περιπνευμονίαις γιγνομένων ἀγαθῶν τε, καὶ κακῶν σημεῖα. Κύνδυνος ἐκ τῶν ἀποστάσεων ἀφανιζόντων, καὶ παλινδρομούντων· ἄλλαι τοῖς γεραιτέροις, ἄλλαι τοῖς νεωτέροις πονηραί εἰσι.

CAPUT XI.

Suppurationum diuturnarum ac brevium ſigna, earumque celerioris aut tardioris ruptionis. Ex ſuppuratis, qui maxime ſuperſtites, qui intereunt, qui multo tempore ſuperſtites. Abſceſſus circa aures & ad crura peripneumonicis fiunt; boni & mali naſcentium ſigna: ſubſidentes, & recurrentes periculoſi, quidam ſenioribus, quidam junioribus magis fatales.

Ὁκόσα μὲν οὖν ἐγχρονίζει τῶν ἐμπυημάτων, [200] ἔχει τὰ σημεῖα ταῦτα, καὶ πιστεύειν αὐτέοισι χρὴ κάρτα. 41 Ὁκόσα δὲ ὀλιγοχρόνιά ἐστιν, ἐπισημαίνεσθαι τουτέων, ἤν τι ἐπιφαίνηται, οἷα καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇσι γινομένοισιν· 45 [201] ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνούστερος ᾖ ὁ ἄνθρωπος. Τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων, καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα, τοῖσδε γινώσκειν χρή· ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γένηται, καὶ ἡ δύσπνοια, καὶ ἡ βὴξ, καὶ ὁ πτυελισμὸς [202] διατείνῃ, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, [203] προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι [204] ἔμπροσθεν. Ἢν δὲ ἡσυχαίτερος ὁ πόνος εἴη, καὶ τἆλλα πάντα κατὰ λόγον, τουτέοισι προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν ἐς ὕστερον. 42 [205] Προσγίνεσθαι δὲ ἀνάγκη, καὶ πόνον, καὶ δύσπνοιαν, καὶ πτυελισμὸν 406 πρὸ [206] τῆς τοῦ πύου ῥήξιος. 43 Περιγίνονται δὲ τουτέων, μάλιστα μὲν, οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμέωσι, [207] καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε, καὶ συνεστηκότα ὑποχωρέῃ, καὶ τὸ πῦον λευκόν τε, [208] καὶ λεῖον, καὶ ὁμόχροον ᾖ, καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον, καὶ ἄτερ πόνου τε, καὶ βηχὸς [209] ἰσχυρῆς (ἀνακαθαίρηται) Ἄριστα 5 μὲν οὖν οὕτως, καὶ τάχιστα [210] ἀπαλλάσσουσιν. Ἢν δὲ μὴ, οἷσιν ἂν ἐγγυτάτω τουτέων γίνονται. Ἀπόλλυνται δὲ, οὓς ἂν ὅ, τε πυρετὸς (αὐθημερὸν) μὴ ἀφείῃ, ἢ δοκέων αὐτέους ἀφιέναι, αὖθις φαίνηται ἀναθερμαινόμενος, καὶ δίψαν μὲν ἔχωσι, σιτίων δὲ μὴ ἐπιθυμέωσι, καὶ ἡ κοιλίη ὑγρὴ ᾖ, καὶ τὸ [211] πῦον χλωρὸν, καὶ πέλιον πτύῃ, [212] ἢ

Quæcunque igitur diuturnæ ſunt ſuppurationes iſta habent ſigna, & iis admodum fidendum eſt; quæ vero breves ſunt, his ſignis deprehendere oportet, ſiquid eorum appareat, qualia & iis, quæ inter initia fiunt; ſimul autem & ſi aliquanto difficilius ſpiret homo. At ex his, quæ celerius aut tardius rumpuntur, his ſignis cognoſcere oportet; ſi dolor quidem per initia oriatur, & ſpirandi difficultas, ac tuſſis, & ſputatio perſeverans ad vigeſimum diem obſideat, expectare ruptionem vel etiamnum prius oportet: ſi vero quietior ſit dolor, & pro hujus ratione cetera omnia, iſtis expectare ruptionem poſterius. Præterea vero & dolorem & ſpirandi difficultatem, & ſputationem ante puris eruptionem oboriri neceſſe eſt. Superſunt autem ex his potiſſimum, quos febris eodem poſt ruptionem die dimiſerit, & qui cibos celeriter appetant, & ſiti liberati ſint; & venter tum exigua, tum compacta dejiciat, & pus album, & leve, & ejusdem coloris ſit, & a pituita liberum, & citra dolorem, & tuſſim vehementem expurgetur. Sic quidem optime & celerrime liberantur; ſin minus, hi, quibus proxima his contigerint. Intereunt vero quos & febris eodem die non dimiſerit, ſed quum videtur dimiſiſſe, iterum recaleſcens appareat, & ſitim quidem habuerint, cibos vero non appetiverint, & alvus liquida fuerit, pusque ex viridi pallidum & livi-

Variæ Lectiones.

200 ἴσχει τὰ σημεῖα Cod. Med. Ib. σημαίνεσθαι Cod. Impreſſi.
201 ἅμα δὲ καὶ ἢν εἴ τι δυσπνοῦ. idem.
202 διατελέει Cratandri Cod. διατείνει Ald. id eſt, extendatur.
203 προσδέχεσθαι χρὴ τὴν ῥῆξιν. idem.
204 πρόσθεν. ἢν δὲ ἡσυχαίτερος ὁ πόνος ᾖ. καὶ τ' ἄλλα πάντα τουτέοισι κατὰ λόγον τοῦτον legit Foeſius.
205 γίνεται legit Foeſius.
206 τῆς τοῦ πύου πτύσιος vel ῥήξιος Cod. Medic. πτύσιος Manuſcripta Regia.
207 καὶ δίψους legit Cod. Medic.
208 καὶ λεῖον, καὶ ὁμόχροον, καὶ φλέγματος ſublato ᾖ id.
209 ἰσχυρῆς ἄνευ ἄριστα ἂν εἴη, καὶ τάχιστα. id.
210 ἀπαλλάσσουσιν, ἢν δὲ μὴ. οἷσιν. γίγνονται vel τι γίνοιτο. ἀπόλλυνται δὲ οὓς ἂν ὅ, τε πυρετὸς αὐθημερὸν ἀφῇ ἢ δοκέων ἀφιέναι φαίνεται αὖθις ἀναθερμαινόμενος vel ὅ, τε πυρετὸς μὴ ἀφείῃ ἀλλὰ δοκέων ἀφιέναι, φαίνεται αὖθις ἀναθερμ. καὶ δίψαν μὲν ἔχουσι σιτίων δὲ οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ ἡ κοιλίη χλωρὸν, καὶ πελιδνὸν πτύελον ſublatis καὶ πέλιον πτύῃ. Mercurialis loco ἄλλα δοκέων legit καὶ ἢ δοκέων. infra ἀπόλλυνται δὲ οἷσιν legit Galen. pro δὲ οὓς.
211 πτύελον Manuſcript. Reg. Mercurialis in margine poſt χλωρὸν legit ἢ καὶ πέλιον. & poſt ἀφρῶδες· ὦν.
212 ἢ οἷσι φλεγματῶδες γίνεται. Cod. Med.

vidum expuerint, aut pituitosum aut spumosum. Si hæc omnia contigerint, intereunt. At quibus ex his quædam evenerint, quædam non; ipsorum quidam intereunt, quidam etiam multo post tempore superstites evadunt. Verum ex omnibus signis, quæ adsunt, tum in his, tum in aliis omnibus, conjecturam facere oportet. Quibuscunque ex pulmonis morbis abscessus ad aures fiunt, & ad inferiores partes suppurant, (& rumpuntur) fistulamque gignunt; hi superstites evadunt. Ista vero hunc in modum consideranda sunt. Si febris detineat, neque dolor sedatus sit, neque sputum ex ratione procedat, neque biliosæ alvi dejectiones, neque solutu faciles, neque sinceræ fiant, neque urina admodum multa, & crassa, & copiosum habens sedimentum. Suffragantur autem evasuro reliqua omnia signa salutaria; his oportet tales abscessus futuros sperare. At oboriuntur abscessus hi quidem ad inferiores regiones, quibus circa hypochondria inflammationis aliquid affuerit; illi vero ad superiores, quibus hypochondrium molle, & doloris expers permanserit; & quum difficultas spirandi aliquamdiu facta, citra aliam evidentem causam quieverit. At abscessus, qui ad crura fiunt peripneumonicis tum vehementibus, tum periculosis, omnes sane utiles sunt. Optimi vero, qui quum sputum in mutatione jam est, fiunt. Si namque & tumor & dolor suboriatur, ac sputum pro flavo purulentum fit, ac foras prodeat; ita securissime & homo superstes evadet, & abscessus citra dolorem celerrime sedabitur. At si sputum non probe excernatur, neque urina bonum sedimentum habere videatur; periculum est, ne articulus claudicet, aut multum molestiæ facessat. Si vero evanescant abscessus, & intro recurrant sputo non prodeunte, & febre obsidente, grave est; periculum enim est, ne deliret, & intereat homo. At suppuratorum ex peripneumonicis quidem morbis; seniores magis intereunt, ex cæteris autem suppurationibus juniores potius moriuntur.

φλεγματῶδες, καὶ ἀφρῶδες. Ἢν ταῦτα πάντα γίνηται, ἀπόλλυνται. Ὁκόσοισι δ' ἂν [213] τετέων, τὰ μὲν ἐπιγένηται, τὰ δὲ μὴ, οἱ μὲν αὐτέων ἀπόλλυνται, οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ περιγίνονται. Ἀλλ' ἐκ [214] πάντων τῶν τεκμηρίων τῶν ἐνεόντων ἐν τουτέοι-
44 σι, σημαίνεσθαι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ἅπασιν. [215] Ὁκόσοισι δὲ ἀποστάσιες γίγνονται ἐκ τῶν περιπνευμονικῶν νουσημάτων, παρὰ τὰ ὦτα, καὶ ἐμπύουσιν, ἢ ἐς τὰ κάτω χωρία (καὶ ῥήγνυνται) καὶ συριγγοῦνται, οὗτοι περιγίνονται. [216] Ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὧδε· Ἢν ὅ, τε πυρετὸς ἔχῃ, καὶ ἡ ὀδύνη μὴ παύηται, καὶ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ κατὰ λόγον, μηδὲ [217] χολώδεες αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσιες, μηδὲ εὔλυτοί τε, καὶ ἄκρητοι γίνωνται, καὶ μηδὲ τὸ οὖρον κάρτα πουλύ τε, καὶ παχὺ, καὶ
45 πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον. Ὑπηρετεῖται δὲ περιεστηκῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν περιεστηκότων σημείων· τουτέοισι χρὴ τὰς τοιαύτας ἀποστάσιας ἐλπίζειν ἔσεσθαι. [218] Γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία, οἷσιν ἂν περὶ τὰ
46 ὑποχόνδρια τοῦ φλέγματός [219] τι ἐγγένηται· αἱ δὲ ἄνω, οἷσιν τὸ (μὲν) ὑποχόνδριον λαπαρόν τε, καὶ ἀνώδυνον διατελέῃ· [220] δύσπνοον δέ τινα χρόνον γενόμενον, παύσηται ἄτερ φανερῆς προφάσιος ἄλλης. Αἱ δὲ ἀποστάσιες, αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι περιπνευμονίῃσι τῇσιν ἰσχυρῇσί τε, καὶ ἐπικινδύνοισι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι· ἄρισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου ἐν μεταβολῇ ἤδη ἐόντος γιγνόμεναι. Εἰ γὰρ τὸ οἴδημα, καὶ ἡ ὀδύνη γίγνοιτο, τοῦ [221] πτυέλου ἀντὶ ξανθοῦ πυώδεος γιγνομένου, καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, οὕτως ἂν ἀσφαλέστατα ὅ, τε ἄνθρωπος περιγίνοιτο, καὶ [222] ἡ ἀπόστασις ἀνώδυνος τάχιστα ἂν παύσαιτο. Εἰ δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ καλῶς, μηδὲ τὸ οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος χωλὸν γενέσθαι τὸ ἄρθρον, ἢ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. [223] Ἢν δ' ἀφανίζωνται, καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, τοῦ πτυέλου μὴ ἐκχωρέοντος, καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν· κίνδυνος γὰρ, μὴ [224] παραφρονήσῃ, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρω-
47 πος. [225] Τῶν δ' ἐμπύων, τῶν ἐκ τῶν περιπνευμονικῶν νουσημάτων, οἱ γεραίτεροι μᾶλλον ἀπόλλυνται, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐμπυημάτων, οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

213 τουτέων, τὰ μὲν γένηται sublato ἐπὶ. Cod. Med.

214 πάντων τῶν τεκμηρίων τοιουτέων ἐν τουτέοισι τεκμαίρεσθαι. Idem, id. & πᾶσιν legit Mercur. Cod. Basil. pro ἅπασιν.

215 οἷσι δὲ ἀποστάσιες Cod. Med. in margine περὶ ἀποστάσιων περιπνευμονικῶν νουσημάτων, ex Cod. leg. Valesius, & Mercur. περὶ τὰ ὦτα καὶ ἐκπυέουσι. ἢ quod sequitur abest. χωρία καὶ ῥήγνυνται, καὶ συριγγοῦνται. Cod. Med. ἐκσυριγγοῦνται Servinus, & paulo infra ἐμπυοῦσιν leg. Æmil. Portus hinc τὸ ἐμπύημα. ἐκπύουσιν. edit. Codd.

216 Ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ πυρετὸς ἔχει. Cod. Med.

217 χολώδεες αἱ διαχωρήσιες τῆς κοιλίης ἐῶσι μηδὲ εὔλυτοί τε, καὶ ἄκρητοι. μηδὲ οὖρον sublato τό. κάρτα παχύ τε, καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, ὑπηρετεῖται δὲ περιεστηκὼς sublato καὶ. Idem Codex Med. legit & Galenus & paulo inferius ὑπηρετῆται; quædam exempl. legunt & περιεστηκῶς & περιεστηκῶν σημείων, περιεκτικῶν, leg. Servinus.

218 Hicce locus gemino modo scriptus reperitur: μηδ' οὖρον πολύ τε, καὶ παχὺ. καὶ ὑπόστασιν ἔχον πολλήν. Alii vero ita: μηδ' οὖρον πολὺ κάρτα, καὶ ὑπόστασιν πολλὴν ἔχον. Galen. in Comment. γίνονται μὲν αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία οἷς ἂν περὶ τὸ ὑποχόνδριον τοῦ. Cod. Med.

219 τι ἐγγένηται ἐὸν αἱ δὲ ἄνω, οἷσιν ἂν τὸ μὲν ὑποχ. διατελῇ. idem.

220 δύσπνους δέ τινας χρόνῳ. γιγνομένους παύσεται ἄτερ φανερῆς. Idem.

221 πτυέλου ἀντὶ τοῦ ξανθοῦ. Idem.

222 ἡ ἀπόστασις εἰ ἀνώδυνος τάχα ἂν παύσηται. ἢν δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέοι sublato καλῶς μηδὲ τὸ οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον. ultimo versu πράγματα legit Cod. Med.

223 ἢν δὲ μὴ ἀφανίζωνται idem Codex habet.

224 παραφρονήσῃ τε, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος. idem.

225 In margine idem Codex habet περὶ ἐμπύων. ἀπὸ τῶν περιπνευμονικῶν, omisso νουσημάτων Codd. impressi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Πρόγνωσις τῶν ὀδυνῶν περὶ τὴν ὀσφύν τε, καὶ τὰ κάτω χωρία σὺν πυρετῷ, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται. Οἱ ἔμπυα καιόμενοι πότε σώζονται, καὶ πότε ἀποθνήσκουσι. Τὰ τῶν κύστεων ἐπωδύνων σημεῖα ἀγαθὰ, καὶ ὀλέθρια. Ποίαν ἡλικίαν τοιάδε νόσος λαβεῖν εἴωθε.

CAPUT XII.

Prognosis lumbos & infernas partes cum febre vexantium dolorum, atque septum transversum attingentium. Ex suppuratis usti, qui salventur, qui pereant: inflammatæ vesicæ signa tum salutaria, tum exitilia. Ætas, quam hic morbus potissimum attingit.

Αἱ [226] δὲ σὺν πυρετῷ [227] γενόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ [228] τὰ κάτω χωρία, ' ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθριαι κάρτα. Προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον (καὶ) τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν· ὡς ἤν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων πονηρὸν ἐπιφαίνηταί τι, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. [229] " Ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν μὲν καθαρὸν τὸ πύον ᾖ, καὶ λευκὸν, καὶ μὴ δυσῶδες, σώζονται· οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε, καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυνται." [230] Εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νουσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας, (καὶ) τ' ἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι πολλαὶ ἐλπίδες τοῦτον. [231] Κύστιες δὲ σκληραί τε, καὶ ἐπώδυνοι δειναὶ μὲν [232] παντελῶς, καὶ ὀλέθριαι. Ὀλεθριώταται δὲ, ὁκόσαι σὺν πυρετῷ συνεχεῖ γίνονται. Καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων τῶν κύστεων πόνοι ἱκανοὶ ἀποκτεῖναι, [233] καὶ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρέουσιν ἐπὶ τῶν τοιούτων; [234] καὶ ἐν τουτέῳ χρόνῳ, εἰ μὴ σκληρόν τι, καὶ πρὸς ἀνάγκην. Λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὐρηθὲν, λευκὴν, καὶ λείην ἔχον τὴν ὑπόστασιν." [235] Ἢν δὲ μήτε τῷ οὔρῳ μηδὲν ἐνδιδῷ ὁ πόνος, μήτε ἡ κύστις μαλθάσσοιτο, ὅ, τε [236] πυρετὸς συνεχὴς ᾖ, ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι τοῦ νουσήματος ἐλπὶς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι. [237] Ὁ δὲ τρόπος οὗτος ἅπτεται τῶν παιδίων μάλιστα τῶν ἑπταετέων, ἕως ἂν ἐς τὰ πεντεκαιδεκαταῖα γένωνται.

At qui cum febre fiunt dolores circa lumbos & inferiores partes, si septum transversum attingant, inferiora relinquentes, exitiales sunt admodum. Adhibere igitur animum oportet cæteris signis, ut si quod aliorum signorum pra-
48 vum appareat, omni spe destituitur homo. Quicunque vero suppuratorum uruntur, quibus purum quidem pus sit, & album, nec fœtidum, ii servantur; at quibus sub-
49 cruentum, & cœnosum, pereunt. Si vero irruente ad septum transversum morbo alia signa non prava superveniant, suppuratum hunc fore multa spes. At vesicæ & duræ & dolentes, graves omnino ac exitiales; sed exitiosissimæ quæcunque cum febre continua sunt. Etenim qui ab ipsis vesicis dolores prodeunt interimere sufficiunt, & alvi in talibus ab eo tempore nihil nisi durum, ac coactum excernunt. Soluit autem urina purulenta micta, album
50 & læve habens sedimentum. Si vero neq; cum urina quicquam dolor remiserit, neq; vesica mollescat, & febris continua sit, ne in primis morbi circuitibus æger intereat, metus est. Hic autem modus potissimum attingit septennes pueros, donec ad decimum quintum annum pervenerint.

VARIÆ LECTIONES.

226 E regione in margine περὶ πυρετῶν. Idem.

227 ὀδύναι γενόμεναι περὶ τὴν. Idem.

228 τὰ κάτω χωρία ἐκλείπουσαι ὀλέθριοι κάρτα. Καὶ προσέχειν δεῖ τὸν νοῦν καὶ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν ἢν εἴ τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων πονηρὸν ἐπιφαίνηται, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. Cod. Med. omisso ἢν τῶν φρενῶν.

229 ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν μὲν καθαρὸν τὸ πύον ᾖ καὶ λευκὸν καὶ μὴ δυσῶδες σώζονται. οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε, καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυνται. Hæc verba non habentur in aliis Codicibus, quæ nihil ad hunc locum pertinent, & quorum non meminit Galenus in Comment. Imper. Cornar. æque supposititia esse ad oram notavit. Verum Foesius notat illa cum Aphor. 44. Libri VII. correspondere.

230 Ex hoc loco ἀναΐσσοντος ἀνορμῶντος exponit Erotianus apud Hippocratem ἀΐσσειν τὸ ὁρμᾶν λέγεται. Ibidem πολλαὶ ἐλπίδες τοῦτον σωθῆναι Cod. Medic. id est: magna spes est hunc servatum iri.

231 In margine περὶ κύστεως φλεγμαινούσης. Cod. Medic.

232 παντελῶς καὶ ὀλέθριοι, in aliis Codicibus non habentur.

233 καὶ αἱ κοιλίαι δὲ οὐ διαχωρέουσιν ἐπὶ τῶν τοιουτέων. Cod. Med.

234 ἐπὶ τῶν τοιούτων non habetur in Codd. impressis & sequens καὶ ἐν τουτέῳ χρόνῳ non legit Gal. εἰ μὴ σκληρόν τι, καὶ πρὸς ἀνάγκην æque non legitur in duobus antiquis exemplar. σκληρότητι, Fevr. legit.

235 ἢν δὲ μήτε οὖρον ᾖ μηδὲν μήτ' ἐνδιδῷ ὁ πόνος, id est: At si nec urinæ quicquam sit, nec dolor remissus est. Galen. in Comment. ἢν δὲ μήτε τῷ οὔρῳ μηδὲν ἐνδιδῷ ὁ πόνος. Codd. impressi. μὴ λυομένων δὲ τούτων, μήδε τῆς κύστιος λαπασσομένης. id est: neque solutis istis, neque vesica emollita.

236 πυρετὸς ξυνεχὴς ἔσαι ἐν τῇσι πρώτῃσι ἐφόδοισι ἀλγέοντα ἀποθανεῖσθαι. Cod. Medic. legit vitiose.

237 ὁ δὲ τρόπος οὗτος ἅπτεται μάλιστα τῶν παιδίων τῶν ἀπὸ ἑπταετέων. ἕς ἂν πεντεκαίδεκα ἔτεα γένηται. Idem.

SECTIO III.

CAPUT XIII.

De Crisibus febrium placidissimarum & malignissimarum: illarum insultu integris diebus haud numerabili & quare. De Periodis criticis: de difficili per initia diuturnorum morborum notione; quando eorum animadversio facienda? exemplum a quartanis.

FEBRES diebus numero iisdem judicantur, ex quibus homines tum servantur, tum etiam intereunt. Nam & mitissimæ febres, & quæ in securissimis incedunt signis, die quarto, aut ante desinunt; maxime vero malignæ & quæ cum gravissimis fiunt signis, quarto, vel prius interficiunt. Primus itaque earum insultus sic desinit; secundus ad septimum perducitur; tertius autem ad undecimum; quartus ad decimum quartum; quintus ad decimum septimum; sextus ad vigesimum. Hi ergo insultus ex acutissimis morbis per quatuor facta accessione, ad vigesimum terminantur. Neq; vero horum quicquam integris diebus exacte numerari potest. Neque enim annus, neque menses integris diebus numerari solent. Postea vero eadem ratione juxta eandem additionem, primus circuitus est quatuor & triginta dierum; secundus quadraginta dierum; tertius sexaginta dierum. At per horum initia difficilius est eos prænoscere, qui intra longissimum tempus judicari debeant, similia namque sunt eorum principia. Verum a primo die animadvertendum est, & prout singuli quaternarii adduntur, consideradum; nec latebit quo se versurus sit morbus. Quartanarum quoque conditio eundem servat ordinem.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τῆς τῶν πυρετῶν εὐηθεστάτων, καὶ κακοηθεστάτων κρίσεως. Περὶ τῆς ἐφόδου αὐτῶν, ὅτι οὐ δύναται ὅλαις ἡμέραις ἀριθμεῖσθαι. Περὶ τῆς τῶν περιόδων κρίσεως· πρόγνωσις τῶν πολυχρονίων νόσων, ἐν ἀρχαῖς χαλεπωτάτη. Πότε χρὴ ἐνθυμεῖσθαι; παράδειγμα ἀπὸ τῶν τεταρταίων.

Οἱ [238] δὲ πυρετοὶ [239] κρίνονται
ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσι τὸν
ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνον-
ται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ὧν
51 ἀπόλλυνται. ‟ [240] Οὔτε γὰρ
εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀσ-
φαλεστάτων βεβῶτες, τεταρταῖοι παύονται, ἢ
πρόσθεν· οἵ, τε δὲ κακοηθέστατοι, καὶ ἐπὶ ση- 45
μείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτεί-
νουσιν, ἢ πρόσθεν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος
αὐτέων, οὕτω τελευτᾷ· ἡ δὲ δευτέρη, ἐς τὴν
ἑβδόμην [241] περιάγεται· ἡ δὲ τρίτη, ἐς τὴν
ἑνδεκάτην· ἡ δὲ τετάρτη, ἐς τὴν τεσσαρεσκαι-
δεκάτην· ἡ δὲ πέμπτη, ἐς τὴν ἑπτακαιδεκά-
52 την· ἡ δὲ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν. ‟ [242] Αὗται
μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτάτων νουσημάτων διὰ τεσ-
σάρων εἰς τὰς εἴκοσιν [243] ἐκ προσθέσιος τελευ-
τῶσιν. [244] Οὐ δύναται δὲ [245] ὅλῃσιν ἡμέρῃ-
53 σιν οὐδὲν τουτέων ‟ ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Οὐδὲ
γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε, καὶ οἱ μῆνες ὅλῃσιν ἡμέρῃ- 407
54 σι πεφύκασιν ἀριθμεῖσθαι. ‟ [246] Μετὰ δὲ ταῦ-
τα ἐν τῷ αὐτέῳ [247] τρόπῳ, κατὰ τὴν αὐτέην
πρόσθεσιν, ἡ μὲν πρώτη περίοδος, τεσσάρων, καὶ
τριήκονθ' ἡμερέων· ἡ δὲ δευτέρη, τεσσαράκον-
τα ἡμερέων· ἡ δὲ τρίτη, ἑξήκονθ' ἡμερέων. Του-
τέων δ' ἐν ἀρχῇσιν ἐστὶ [248] χαλεπώτερον προ-
γινώσκειν, τὰ μέλλοντα ἐν πλείστῳ χρόνῳ κρί-
νεσθαι. Ὁμοιόταται γὰρ αἱ ἀρχαί εἰσιν αὐ- 5
τέων. Ἀλλὰ χρὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἐνθυ-
μέεσθαι, καὶ καθ' ἑκάστην τετράδα προστιθεμένην
[249] ἐπισκέπτεσθαι, καὶ οὐ λήσεται [250] ὅπη τρέ-
ψεται τὸ νόσημα. [251] Γίνεται δὲ καὶ ἡ τῶν τε-
55 ταρταίων κατάστασις ‟ ἐκ τοῦ τοιούτου κόσμου.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

238 περὶ τῶν πυρετῶν in Marg. Cod. Medic. in MSto Reg. pro titulo insertum: ἀρχὴ τοῦ τρίτου τμήματος.

239 γίνονται, Cod. Medic.

240 Hic locus repetitur Lib. περὶ κρισίων, sed ibi βεβῶτες desideratur & pro κακοηθέστατοι φονικώτατοι scribitur. Hunc etiam totum locum adducit Galen. Lib. II. περὶ κρίσεων & Comment. III. in Lib. I. Epid.

241 περιάγεται, Cod. Medic.

242 Lib. περὶ κρισίων hoc paulo aliter legitur: αὗται μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων διὰ τεσσάρων εἰς τὰς εἴκοσι προσθέσεις. Hæc verba vero non habentur in veteri. Cod. Medic.

243 ἐκ προσθέσιος τελευτῶσιν, hæc quoque desunt, quocunque loco scriptum est ἀφικνέονται. Idem.

244 οὐ δύναται ἐν ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν. Idem.

245 ἄλλῃσιν pro ὅλῃσιν vitiose scribit Erot.

246 Sic legunt exemplaria omnia Galen. autem Lib. II. de dieb. decret. μετὰ ταύτας.

247 τρόπῳ καὶ κατὰ τὴν αὐτέην πρόσθεσιν. Cod. Medic.

248 χαλεπώτατον edita exempl. legunt Mercur. & Heurn. διαγινώσκειν. τὰ μέλλοντα ἐν πλείονι δὲ χρόνῳ. Cod. Med.

249 σκέπτεσθαι, sublato ἐπί. idem cum Heurn. & Mercurial.

250 ὅπου τρέχει τὸ νόσημα. Idem.

251 γίνεται δὲ ἡ τεταρταία κατάστασις ἐκ τοῦ τοιούτου κόσμου. Cod. Medic. Ibidem κόσμου τάξεως exponit Erotianus, ut dierum criticorum series & ordo intelligatur, notante Foesio, quam lectionem secuti sumus. Interpretes aliter hunc locum exposuerunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ τῶν νοσημάτων εὐπελεστέρων γινώσκεσθαι, καὶ πότε μάλιστα διαφέρουσι. Περὶ κρίσεως τῶν γυναικῶν ἐκ τῶν τόκων. περὶ τῶν τῆς κεφαλῆς ὀδυνῶν ὀλεθρίων. περὶ τῆς ῥήξεως τοῦ αἵματος διὰ ῥινῶν, καὶ ἐμπυήσεως ἐν αὐτοῖς μελλούσης. ποία ὠτὸς ὀδύνη βαρυτάτη, καὶ τίνας ταχέως ἀναιρεῖ, καὶ τίνας ἐλπὶς περιγενέσθαι;

Τὰ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κρίνεσθαι, εὐπετέστερα [252] προγινώσκεσθαι· μέγιστα γὰρ τὰ διαφέροντα ἀπ' ἀρχῆς αὐτέοισίν ἐστιν. Οἱ μὲν γὰρ περιεσόμενοι εὔπνοοί τε καὶ ἀνώδυνοί εἰσι, [253] καὶ κοιμώμενοι τὰς νύκτας, τά τε ἄλλα σημεῖα ἔχουσιν ἀσφαλέστατα. Οἱ δὲ ἀπολλύμενοι [254] δύσπνοοι γίνονται, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες, τά τε
56 ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες. Ὡς οὖν τουτέων οὕτω γιγνομένων, συμβάλλεσθαι [255] χρὴ κατά τε τὸν χρόνον, κατά τε τὴν πρόσθεσιν ἑκάστην, ἐπὶ τὴν κρίσιν ἰόντων τῶν νουσημάτων. [256] Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τῇσι γυναιξὶν αἱ κρίσιες ἐκ τῶν τόκων γίνονται. [257] Κεφαλῆς δὲ ὀδύναι ἰσχυραί τε, καὶ συνεχέες σὺν πυρετῷ, ἢν μέν τι τῶν θανατωδέων σημείων προσγίγνοιτο, ὀλέθριον κάρτα. [258] Εἰ δὲ ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδύνη ὑπερβάλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, [259] ὅ, τε πυρετὸς ἔχοι,
57 ὑποσκέπτεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, [260] ἢ ἄλλην τινὰ ἀπόστασιν ἐς τὰ κάτω χωρία.
58 [261] Ἐς ἂν δὲ καὶ ἡ ὀδύνη ᾖ νεαρὰ, προσδέχεσθαι [262] χρὴ ὡσαύτως αἵματος ῥῆξιν διὰ [263] ῥινῶν ἢ ἐκπύησιν, ἄλλως τε κἢν ἡ ὀδύνη περὶ τοὺς [264] κροτάφους τε, καὶ τὸ μέτωπον ᾖ. Μᾶλλον δὲ χρὴ προσδέχεσθαι τοῦ μὲν αἵματος τὴν ῥῆξιν τοῖσι νεωτέροισι [265] πεντεκαιτριήκοντα ἐτέων· τοῖσι δὲ γεραιτέροισι [266] τὴν ἐκπύησιν. [267] Ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη σὺν πυρετῷ ξυνεχεῖ τε, καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. Κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπολέσθαι. Ὡς οὖν τουτέου τοῦ [268] τρόπου σφαλεροῦ ἐόντος, ταχέως δεῖ προσέχειν τὸν νόον, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης. Ἀπόλλυνται δὲ, οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι [269] θᾶσ-

CAPUT XIV.

De morbis cognitu facilioribus, & quando hi maxime differunt, exemplum a puerperis. Capitis dolores, qui perniciosi, aut hæmorrhagiæ e naribus, aut abscessus in iisdem futuri. Ecquis auris dolor sit gravissimus, & quosnam celeriter interimat, quosve superfuturos spes sit?

Qui vero brevissimo tempore judicandi sunt, facilius prænoscuntur; maxime namque ab initio inter se dissident. Qui enim superfuturi sunt, facile spirant, & dolore vacant, noctuq; dormiunt, aliaq; securissima habent signa. Qui vero pereunt, difficile spirant, delirant, vigilant, aliaque signa habent pessima. His igitur sic contingentibus, conjectare oportet, tum ex tempore, tum ex unaquaque additione, morbis ad crisim procedentibus. Ad eundem vero modum etiam mulieribus crises a partu contingunt. Capitis autem dolores & vehementes & continui cum febre, si quod certe lethalium signorum præterea accesserit, exitiosum admodum. Si vero sine ejusmodi signis, dolor vigesimum diem superet, & febris detineat, sanguinis e naribus eruptionem, aut alium quendam abscessum ad inferas partes expectare oportet. Verum quoad dolor recens fuerit, eodem modo sanguinis ex naribus eruptionem, aut suppurationem expectare convenit; cum alias, tum si dolor circa tempora & frontem fuerit. Magis autem exspectanda est sanguinis quidem eruptio junioribus quinque & triginta annis; at senioribus suppuratio. Auris dolor acutus cum febre continua & vehementi, gravis. Periculum enim est hominem delirare, ac interire. Proinde quum hic modus minime tutus sit, cito mentem advertere oportet etiam omnibus aliis signis, a primo statim die. Intereunt autem ex hoc morbo, juniores quidem homines septimo die, aut etiam citius; seniores ve-

Variæ Lectiones.

252 γινώσκεσθαι editi Codd. ibid. ἀπ' ἀρχῆς αὐτέων ἐστί. Cod. Med. cum Merc. & Heur.
253 καὶ κοιμῶνται. Cod. Med. cum Merc. & Heur.
254 δύσπνοοι γίνονται ἀγρυπνέοντες, ἀλλοφάσσοντες τά τε ἄλλα. Cod. Medic.
255 χρὴ καὶ κατὰ τὸν χρόνον. id. & ibidem ἰόντων non legunt Cod. impressi.
256 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τῇσι κρίσιες γίνονται ἐκ τῶν τόκων. Cod. Medic.
257 In margine, e regione περὶ κεφαλῆς ὀδύνης. Idem.
258 κάρτα. ἢν δὲ ἄτερ. Idem.
259 Hæc verba quibusdam in exemplaribus desiderantur; neque adscribuntur in Coac. Prænot. ubi ista repetuntur, neque leguntur a Galeno Lib. III. περὶ κρισ. ubi hunc totum locum fusissime exponit. ubi etiam pro ὑποσκέπτεσθαι, προσεπισκέπτεσθαι scribitur.
260 ἢ ἄλλην ἀπόστασιν, sublato τινά. Cod. Medic.
261 ἔς ἂν δὲ ἡ ὀδύνη ᾖ ἐν ἀρχῇ προσδέχεσθαι. sublatis καὶ & νεαρὰ. Id. πόνον σύντομον ponit in Coac. præn. pro ὀδύνην νεαρήν.
262 χρὴ ὡσαύτως αἵματος, sublato ὡσαύτως. Idem.
263 ῥινῶν ἢ ἐμπύησιν. Idem. Mercur. vero πύησιν legit.
264 κροτάφους τε, abest τε, & in fine versus μέτωπον ᾖ abest ᾖ. Cod. Medic.
265 πέντε καὶ δέκα ἐτέων. Idem.
266 τὴν ἐμπύησιν. Idem.
267 ὠτὸς δὲ ὀδύνη, ὀξείη σὺν πυρετῷ ὀξεῖ τε, καὶ ἰσχυρῷ κακόν. κίνδυνος γάρ. id. ὠτὸς δὲ ὀξέαι κακὰ ὀδμὴ, Fevr. legendum censet.
268 τόπου pro τρόπου legisse videtur a Vega. Ibidem. καὶ τοῖσιν ἄλλοισι, abest καὶ. in margine e regione hujus sententiæ περὶ ὠτὸς ὀδύνης. Cod. Medic.
269 θᾶσσον ὑπὸ τοῦ τοῦ νοσήματος. Cod. Med.

ro multo tardius. Nam & febres & deliria minus eis superveniunt; auresque ob eam causam suppuratio præoccupat. Verum his quidem ætatibus evenientes morbi reversiones plurimos enecant. Juniores vero, priusquam auris suppurarit, intereunt. Quum quidem pus album ex aure fluxerit, juniorem superfuturum spes est, si quidem & aliud quoddam ei bonum signum supervenerit.

CAPUT XV.

Faucium cum febre exulceratarum prognosis, ut & diversarum anginæ specierum, gurgulionum periculosa operatio, quando instituenda: febrium recidivæ, quibus expectandæ. Abscessus aut quartanæ qualibus in febribus & cui ætati succedant, & quo tempore.

FAuces autem exulceratæ cum febre, grave; sed si quod aliud etiam signum fuerit ex his, quæ ante prava esse judicata sunt, hominem in periculo versari prædicendum. Anginæ gravissimæ quidem sunt, & celerrime interimunt; quæcunque neque in faucibus, neque in collo quicquam conspicuum faciunt; plurimum vero dolorem exhibent, & erecta cervice spirandi necessitatem; hæ namque & eodem die, & secundo, & tertio, & quarto strangulant. Quæcunque vero in cæteris quidem similiter dolorem exhibent, tument autem & in faucibus rubores excitant, admodum exitiales; prioribus tamen diuturniores, si ingens rubor fuerit. Quibuscunque vero fauces & cervix simul ruberint, hæ anginæ diuturniores sunt, & ex ipsis maxime evadunt, si & cervix & pectus ruborem habeat, neque intro erysipelas recurrat. Si vero neque diebus criticis evanescat erysipelas, neque tuber-

σον ὑπὸ τῦ νοσήματος τουτέου· εἰ δὲ γεραίτε-
59 ροι, πολλῷ βραδύτερον. ″ Οἵ τε γὰρ πυρετοὶ, καὶ αἱ παραφροσύναι, ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται· καὶ τὰ ὦτα διὰ τῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι. Ἀλλὰ ταύτῃσι μὲν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὑποστροφαὶ τῦ [270] νουσήματος ἐπιγινόμεναι ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους. Οἱ δὲ νεώτεροι πρὶν ἐμπυῆσαι τὸ οὖς, ἀπόλλυνται. [271] Ἐπήν γε ῥυῇ τὸ πύον λευκὸν ἐκ τῦ ὠτὸς, ἐλπὶς [272] περιγενέσθαι τῷ νεωτέρῳ, ἤν τι καὶ ἄλλό τι χρηστὸν αὐτέῳ ἐπιγένηται σημεῖον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Πρόγνωσις τῆς φάρυγγος ἑλκωμένης σὺν πυρετῷ, καὶ τῶν κυναγχῶν δεινοτάτων. Καὶ τίσιν ἐνίσταται. Περὶ τῆς τῶν πυρετῶν ὑποστροφῆς. Ἐν ποίοις πυρετοῖς ἡ ἀπόστασις, ἢ κατάστασις εἰς τεταρταῖον, πότε, καὶ ἐν ποίᾳ ἡλικίᾳ συμβαίνει.

ΦΑρυγξ [273] δὲ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ, [274] δεινόν· ἀλλ' ἤν τι καὶ ἄλλο σημεῖον [275] ἐπιγένηται, τῶν προκεκριμένων πονηρῶν εἶναι προλέγειν, ὡς ἐν κινδύνῳ ἐόντος τῦ ἀνθρώπου.
60 ″ [276] Αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μέν εἰσι, καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν, [277] ὁκόσαι μήτ' ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, μήτ' ἐν τῷ αὐχένι· πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι, καὶ ὀρθόπνοιαν. Αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀποπνίγουσι, καὶ δευτεραῖαι, καὶ τριταῖαι, καὶ τεταρταῖαι. [278] Ὁκόσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, ἐπαίρονται δὲ, καὶ ἐν τῇ φάρυγγι ἐρυθήματα ποιέουσιν, ὀλέθριαι μὲν
61 κάρτα, ″ χρονιώτεραι δὲ μᾶλλον τῶν πρόσθεν,
62 ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. ″ Ὁκόσοισι δὲ [279] ξυνεξερευθείη ἡ φάρυγξ, καὶ ὁ αὐχὴν, [280] αὗται δὴ χρονιώτεραι· καὶ μάλιστα [281] ἐξ αὐτέων περιφεύγουσιν, ἤν ὅ, τε αὐχὴν, καὶ τὸ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ, καὶ μὴ παλινδρομέῃ τὸ ἐρυσίπελας
63 εἴσω. ″ [282] Ἢν δὲ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν ἀφανίζηται τὸ ἐρυσίπελας, μήτε φύματος συστραφέντος ἐν τῷ ἔσω χωρίῳ, μήτε πύου

VARIÆ LECTIONES.

270 νουσήματος γινόμεναι sine ἐπὶ. Cod. Medic.

271 ἐπὴν δὲ ῥυῇ τὸ πύον ἐκ τοῦ ὠτὸς sublato λευκὸν. idem. Mercurialis autem cum Heur, legit in margine πλὴν ἀλλ' εἴγε.

272 περιγενέσθαι τῷ νεωτέρῳ καὶ ἄλλο χρηστὸν sublatis νεωτέρῳ ἤν τι. Cod. Med.

273 In margine περὶ φάρυγγος. idem.

274 δεινόν. ἀλλὰ μὲν εἰ ἄλλο σημεῖον. id.

275 γένηται legunt Heur. & Mercur. & paulo post τῶν προκεκριμένων πονηρὸν εἶναι. Cod. Med.

276 e regione περὶ τῆς κυνάγχης. idem. αἱ μὲν κυνάγχαι δεινόταταί εἰσι καὶ τάχιστα, sublato μὲν. id.

277 ὁκόσαι μὴ ἐν τῷ φάρυγγι, ἔκδηλον μηδὲν ποιέουσι. idem.

278 Ab initio hujus constructionis legunt Heurn. & Mer. ὅσαι loco ὁκόσαι. & in fine loco μᾶλλον ὀλίγον uterque in margine. παραπλησίως ἔχουσι. Πόνον δὲ οὐ παρέχουσιν, ἐπαίρονταί τε, καὶ ἐρυθήματα ποιέουσιν ἐν τῷ φάρυγγι ὀλέθριαι μὲν κάρτα, χρονιώτεραι δὲ ὀλίγον τῶν πρόσθεν, desunt autem in antiquis exempl. quæ sequuntur ad finem hujus sententiæ. ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. Cod. Medic.

279 ξυναιρεθῇ pro ξυνεξαιρεθῇ Imp. Samb. ξυνεξερευθείη, quædam exemplar. in Coac. Prænot. autem, ubi ista repetuntur ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα legitur, quod hic ἐρυσίπελας dicitur, & testatur Galenus ἔρευθος aut ἐρυσίπελας in multis exempl. legi, qui lectioni suffragatur aphor. 49. Lib. VII. Foes. οἷσι δὲ ξυνεξερευθεῖ ὁ φάρυγξ καὶ αὐχὴν, sublato ὁ. Mercur. & Heurn. ξυνεξερευθείη legunt.

280 αὗται τε χρονιώτεραι. Cod. Medic.

281 ἐξ αὐτέων περιγίνονται, ἢν ὅ, τε αὐχὴν καὶ τὸ στῆθος ἐρυθήματα ἔχῃ. Cod. Med. Mercur. autem αὐτέων τινὲς γίνονται περιφεύγουσι legit.

282 Expeditior est oratio & apertior lectio in Coac. Prænot. ἢν δὲ ἀφανίζηται, μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω, μήτε πύου ἀναχρεμπτομένου πρηέως καὶ ἀπόνως, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν ὀλέθριον γίνεται. Ib. ἐμφανίζηται τὸ ἐρύθημα μήτε φύματος Cod. M.

283 πύον ἀποβήσσῃ ῥηϊδίως τε, καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ, θάνατον σημαίνει, ἢ ὑποστροφὴν τοῦ ἐρυθήματος. 284 Ἀσφαλέστερον δὲ τὸ οἴδημα, καὶ τὸ ἐρύθημα, ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. Ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τραπέῃ, παράνοιάν 64 τε ποιέει, καὶ ἔμπυοι ἐξ αὐτέων τινὲς γίνονται, ὡς τὰ πολλά. 285 Οἱ δὲ γαργαρεῶνες 65 ἐπικίνδυνοι, καὶ ἀποτέμνεσθαι, καὶ ἀποσχάζεσθαι, 286 καὶ καίεσθαι, ἔστ' ἂν ἐρυθροί τε ἔωσι, καὶ μεγάλοι· καὶ γὰρ φλεγμοναὶ ἐπιγίνονται τουτέοισι, καὶ αἱμοῤῥαγίαι. Ἀλλὰ χρὴ τὰ τοιαῦτα, τοῖσιν ἄλλοισι μηχανήμασι 287 κατισχναίνειν πειρῆσθαι ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. Ὁκόταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν, ὃ δὴ σταφυλὴν καλέουσιν, καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος 288 μεῖζόν τε, καὶ περιφερὲς, τὸ δὲ ἀνωτέρω λεπτότερον, ἐν τουτέῳ τῷ καιρῷ ἀσφαλὲς διαχειρίζειν. Ἄμεινον δὲ καὶ ὑποκενώσαντα τὴν κοιλίην τῇ χειρουργίῃ χρέεσθαι, ἤν ὅ, τε χρόνος συγχωρέῃ, καὶ μὴ ἀποπνίγηται ὁ ἄνθρωπος. 289 Ὁκόσοισι δ' ἂν οἱ πυρετοὶ παύωνται, 66 μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὑποστροφὴν προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν. Ὅστις δ' 67 ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ 290 περιεκτικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου, μήτε ὀδύνης ἐχούσης διὰ 408 φλεγμονήν τινα, μήτε διὰ πρόφασιν ἄλλην μηδεμίην ἐμφανέα, 291 τουτέῳ προσδέχεσθαι ἀπόστασιν, μετ' 292 οἰδήματός τε, καὶ ὀδύνης, ἐς τι τῶν ἄρθρων, καὶ οὐχ ἧσσον τῶν κάτω. Μᾶλλον δὲ γίνονται, καὶ ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀποστάσιες, τοῖσι νεωτέροισι 293 τριήκοντα ἐτέων. 294 Ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ τουτέοισιν εὐθέως περὶ τῆς ἀποστάσιος, ἢν εἴκοσιν ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἔχων ὑπερβάλλῃ. Τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν ἧσσον γίνονται, πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. 295 Χρὴ δὲ τὴν μὲν τοιαύτην ἀπόστασιν προσδέχεσθαι συνεχέος ἐόντος τοῦ πυρετοῦ· ἐς δὲ τεταρταῖον καταστήσεσθαι, ἢν διαλείπῃ 296 τε καὶ καταλαμβάνῃ πεπλανημένον τρόπον, 297 καὶ 68 ταῦτα ποιέων τῷ φθινοπώρῳ προσπελάσῃ. Ὥσπερ δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τριήκοντα ἐτέων αἱ ἀποστάσιες γίνονται, οὕτως οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι τριηκονταετέσι, καὶ γεραι- 69

culum ad exteriorem partem converſum ſit, neque pus extuſſiat, facileque ac ſine dolore habere videatur, mortem ſignificat, aut ruboris reverſionem. At ſecurius eſt tumorem & ruborem quam maxime foras verti; Quod ſi ad pulmonem vertatur, & dementiam parit, & ex his nonnulli ſuppurati plerumque fiunt. Gurguliones vero periculoſe inciduntur, & ſcarificantur, & uruntur, quandiu rubri & magni fuerint; his enim inflammationes, & ſanguinis eruptiones eveniunt. Sed hos aliis machinamentis eo tempore extenuare conandum eſt. Ubi vero ſeparatum jam fuerit id totum, quod ſane uvam vocant, & ſumma quidem gurgulionis pars & major, & rotunda, ſuperior autem tenuior extiterit, per id tempus manum admovere tutum eſt. Præſtat autem & alvo ſubducta, hac uti chirurgia, ſi & tempus ſinat, & non ſuffocetur æger. Quibus autem febres ceſſant, neque apparentibus ſolutionis ſignis, neque in diebus criticis, iis recidiva exſpectanda eſt. Quæcunque vero febris longior fiat affecto ad ſalutem homine, neque dolore detinente ob inflammationem aliquam, neque ob ullam aliam evidentem cauſam; huic abſceſſus cum tumore & dolore ad articulum aliquem, maximeque in inferioribus partibus expectandus eſt. Magis autem oboriuntur, & breviori tempore hujuſmodi abſceſſus, annis triginta junioribus. Attendendum vero in his ſtatim ad abſceſſus ſigna eſt, ſi viginti dies febris detinens ſuperet. Senioribus autem minus contingunt, quum febris diuturnior eſt. Hujuſmodi autem abſceſſus expectandus eſt, quum febris continua eſt; in quartanam vero ceſſuram, ſi & intermiſerit, & erratico modo prehenderit, & hoc modo ſe habens ad autumnum acceſſerit. Quemadmodum autem junioribus triginta annis abſceſſus fiunt; ita quartanæ magis his, qui triginta ſunt annorum, & ſenioribus. Scire autem convenit

VARIÆ LECTIONES.

283. πύον ἀναβήσσῃ ῥηϊδίως ὅτε ἄνθρωπος ἀπόνως ἔχειν δοκέει, θάνατον σημαίνει. Cod. Med. & poſt σημαίνει pro ὑποστροφὴν legunt Merc. & Heur. ἀποτροπήν.

284 ἀσφαλέστατον. Cod. Medic. quæ ſequuntur usque ad finem ſententiæ deſunt in antiquis exempl., quæ tamen ita leguntur ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τρέπωνται παράνοιάν τε ποιέουσι καὶ ἔμπυοι. Foeſ. legit τραπείη. quorum non fit mentio in Coac. Prænot. ubi iſta repetuntur, etſi illic adſcribitur ἀτὰρ γε ἔμπυοι γίνονται. poſt τρέπεσθαι quædam exemplaria adjiciunt, καὶ τὰς ἑτέρας τε ἀποστάσιας ἔξω τρέπεσθαι ἀμφοτέρας.

285 in margine περὶ γαργαρεῶνος. Cod. Medic.

286 ἀποχάζεσθαι. idem.

287 καὶ κατισχναίνειν χρόνῳ. ὅταν δὲ ἀποκρεμασθῇ ἤδη πᾶν Cod. Med. Mercur. & Heur. in marg. καὶ ἰσχναίνειν.

288 μεῖζόν τε καὶ πελιδνὸν τό τε ἀνωτέρω. Cod. Med. Mercur. & Heur. legunt in margine poſt μεῖζόν τε καὶ πελιόν.

289 ὁκοίοισι δ' ἂν πυρετοί. idem.

290 περιεκτικῶς vel περιεστηκῶς. ἀντὶ τοῦ περιεστηκότος, κατὰ συγκοπὴν Æmil. Portus. Ibidem ἀνθρώπου μήτε ὀδύνην ἔχοντος διὰ φλεγμονήν. Codex Medic.

291 τουτέων προσδέχεσθαι. idem.

292 οἰδήματός τε, καὶ ὀδύνης ἐκ τῶν ἄνω, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκ τῶν κάτω. id. & poſt ὀδύνης Mercur. ἐκ in margine legit.

293 τριάκοντα. Cod. Medic.

294 ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ τουτέοισι εὐθέως περὶ τῆς ἀποστάσιος, ἐν εἴκοσιν. Cod. Med. Heur. poſt εὐθέως σημεῖα in margine legit.

295 χρὴ δὲ καὶ τὴν τοιαύτην ἀπόστασιν. Galen. in margine περὶ ἀποστάσιος ἐν πυρετῷ legit Cod. Medic.

296 Hæc ſententia ita in emendatore Græco legitur poſt διαλείπῃ τε (καὶ ἐπὶ μεῖόν τι προσεπιγίνηται, τῶν ἰσχυροτάτων δὲ καὶ κάκιστον οἷάπερ ἐπὶ φρενίτισι γίνονται, τοὺς δὲ περιεσομένους καὶ ἀπολλυμένους τῶν παιδίων τε, καὶ τῶν ἄλλων τεκμαίρεσθαι τοῖσι σύμπασι σημείοισιν, ὡς ἐφ' ἑκάστοις ἕκαστα διαγέγραπται. id.

297 καὶ ταῦτα πάντα ποιέων. Cod. Med. ibidem τεσσαράκοντα. id. ἐτέων quidam Cod. & MSta Regia.

venit abscessus hyeme magis contingere, tardiusque cessare, & minus intro recurrere.

CAPUT XVI.

De signis vomitiones spontaneas & hæmorrhagias narium in febribus futuras indicantibus.

Quicunque vero in febre non lethali dixerit caput sibi dolere, aut etiam præ oculis tenebrosum quiddam obversari, si etiam oris ventriculi morsus accesserit, ei biliosa vomitio aderit. Si vero etiam rigor accesserit, & inferiores hypochondrii partes frigidas habuerit, adhuc citius vomitio aderit. At, si quid sub id tempus biberit, aut ederit, id perquam celeriter evomet. Quibus autem horum inceperit dolor primo die fieri, ii quarto die premuntur maxime, & quinto; at septimo liberantur. Quin eorum plerique tertio die dolere incipiunt, jactantur autem maxime quinto, verum nono, aut undecimo liberantur. Qui vero quinto die dolere cœperit, & reliqua pro ratione prioribus respondeant, ad decimum quartum diem judicatur morbus. Ista autem viris quidem & mulieribus, in tertianis præcipue contingunt; junioribus vero eveniunt quidem & in his, verum magis & in perassiduis febribus, & in legitimis tertianis. At quibus per hujusmodi febrem caput dolet, ac pro tenebris ante oculos apparentibus visus hebetudo contingit, vibrantesque splendores obversantur, & pro oris ventriculi morsu in hypochondrio ad dextram vel ad sinistram partē aliquid contenditur, neque cum dolore, neque cum inflamatione; iis sane pro vomitu sanguinem e naribus fluxurum expectandum est. Magis vero & hic juvenibus sanguinis eruptionem expectare oportet; at trigesimum annum agentibus, aut etiam senioribus minus; sed his vomitiones expectandæ.

τέροισι. Τὰς δὲ ἀποςάσιας, εἰδέναι χρὴ τοῦ χειμῶνος μᾶλλον γινομένας χρονιώτερόν τε παυομένας, ἧσσόν τε [298] παλινδρομεύσας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ις'.

περὶ τῶν σημείων τοῦ αὐτομάτου ἐμέτου, καὶ τῆς ῥήξεως τοῦ αἵματος διὰ ῥινῶν ἀντὶ τοῦ ἐμέτου ἐν πυρετῷ.

70 Ὅστις δ' ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει φῇ
τὴν κεφαλὴν ἀλγέειν, ἢ καὶ ὀρφνῶ-
δές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, εἰ καὶ
καρδιωγμὸς τουτέῳ προσγένηται, χολώδης ἔμε-
τος παρέσαι. Ἢν δὲ [299] καὶ ῥίγος προσγένη-
ται, καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ
ἔχῃ, καὶ θᾶσσον ἔτι ὁ ἔμετος παρέσαι. Ἢν
δέ τι πίῃ, ἢ φάγῃ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον,
κάρτα τοῦτο ταχέως ἐμεῖται. Τουτέων δὲ οἷ-
σιν ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ γί-
71 νεσθαι, [300] τεταρταῖοι πιεζεῦνται μάλιστα,
καὶ πεμπταῖοι· ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσ-
σονται. [301] Οἱ μέν τοι πλέιονες αὐτῶν ἄρχον-
ται μὲν πονέεσθαι τριταῖοι, [302] χειμάζονται
δὲ μάλιστα πεμπταῖοι, ἀπαλλάσσονται δὲ ἐννα-
ταῖοι, ἢ ἑνδεκαταῖοι. Οἳ δ' ἂν ἄρξωνται πεμ-
πταῖοι πονέεσθαι, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον [303]
72 αὐτέοισι τῶν πρόσθεν [304] γίνονται, ἐς τὴν
τεσσαρεσκαιδεκάτην κρίνεται ἡ νοῦσος. [305]
Γίνεται δὲ ταῦτα τοῖσι μὲν ἀνδράσι, καὶ τῇσι
γυναιξὶν, ἐν τοῖσι τριταίοισι μάλιστα· τοῖσι
δὲ νεωτέροισι γίνεται μὲν καὶ ἐν τούτοισι,
[306] μᾶλλον δὲ, καὶ ἐν τοῖσι συνεχεστέροισι πυ-
ρετοῖσι, καὶ ἐν τοῖσι γνησίοισι τριταίοισι. [307]
Οἷσι δὲ ἂν ἐν τοιουτοτρόπῳ πυρετῷ κεφαλὴν
ἀλγέουσιν, ἀντὶ μὲν τοῦ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἀμβλυωγμὸς γίνεται,
73 ἢ μαρμαρυγαὶ προφαίνονται· ἀντὶ δὲ τοῦ καρ-
διώσσειν ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, [308] ἐπὶ δεξιὰ, καὶ
ἐπ' ἀριστερὰ συντείνεταί τι, μήτε σὺν ὀδύνῃ
μήτε σὺν φλεγμονῇ· αἷμα δὴ διὰ ῥινῶν τουτέοισι
ῥυῆναι προσδόκιμον, ἀντὶ τοῦ ἐμέτου.
Μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθα τοῖσι νέοισι τοῦ αἵματος
τὴν ῥῆξιν προσδέχεσθαι· τοῖσι δὲ τριήκοντα
ἔτεσι, καὶ γεραιτέροισιν ἧσσον· ἀλλὰ τοὺς ἐμέτους
τούτοισι προσδέχεσθαι.

KE-

VARIÆ LECTIONES.

298 παλινδρομεούσας. Cod. Medic. παλινδρομεῖν est recurrere, intro redire, recursare, & de humoribus, qui intro redeunt, dicitur, eandemque originem repetunt; aut abscessibus accommodatur, qui ex humorum interno recursu abolentur, detumescunt, aut subsidunt. vid. Oecon. Hipp. παλινδρομεῖ, ἀνατρέχει, ὑποστρέφει, recurrit, revertitur, exponit Hesychius.

299 καὶ ῥίγος ἐπιλάβῃ, καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ᾖ καὶ ταχίως ἔτι ὁ ἔμετος. idem.

300 τεταρταῖοι μάλιστα πιεζεῦνται καὶ πεμπταῖοι. Cod. Medic. Heur. & Mercur. legunt in margine μᾶλλον ἤ, πιέζονται μᾶλλον, ἢ πεμπταῖοι Galen. μᾶλλον καὶ πεμπταῖοι Exemplar. quædam Cornar. autem priorem lectionem secutus videtur.

301 οἱ μέν τοι πλεῖστοι αὐτῶν ἄρχονται. Cod. Med.

302 πιέζονται, Galen. leg.

303 αὐτέοισι πρόσθεν γίγνονται. idem.

304 γίνονται. Cod. εἰς τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἐς τὴν ιδ'. Galenus.

305 γίγνονται Cod. Med.

306 μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι ξυνεχέσι. idem.

307 ὅσοι δὲ ἂν id. paullo infra μαρμαρυγαὶ exponuntur Erot. apud Hippocratem λαμπηδόνες πυκναὶ, καὶ οἷον ἀστραπαὶ πυκναὶ, αἰφνίδιοι, πυρώδεις. Hesychio vero μαρμαρυγαὶ exponuntur αἱ συνεχεῖς τῶν ποδῶν κινήσεις ἢ λαμπηδόνες. in margine Cod. Med. Mercur. vero & Heur. in margine ante τοῖσι δὲ παιδίοισι legunt χρή.

308 ἢ ἐπὶ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ συντείνεταί τι. Cod. Med.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

Περὶ τῶν σημείων τοῦ σπασμοῦ τῶν παιδίων προερχομένων. Τίνα τῷ ὀρθῶς προγινώσκειν βουλομένῳ μανθάνειν, καὶ κρίνειν ἀναγκαῖον. Αἱ φοραὶ τῶν νοσημάτων ἐπιδημίων, καὶ αἱ καταστάσεις τῆς ὥρης αὐτῶν. Ποῖα χρὴ εἰδέναι τὸν ἰητρὸν τῆς προγνώσεως χρῆσθαι θέλοντι.

Τοῖσι [309] δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται, ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ [310] διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνέωσί τε, καὶ ἐκπλαγέωσι, καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ [311] χλωρὸν, ἢ πέλιον, ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι. Γίνεται δὲ ταῦτα ἐξ ἑτοιμοτάτου μὲν τοῖσι παιδίοισι τοῖσι νεωτάτοισιν, ἐς τὰ ἑπτὰ ἔτεα. Τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων, καὶ οἱ ἄνδρες, οὐκέτι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑπὸ τῶν σπασμῶν ἁλίσκονται, ἢν μήτι τῶν σημείων προσγένηται τῶν ἰσχυροτάτων τὲ, καὶ κακίστων, [312] οἷά περ ἐπὶ τῇσι φρενίτισι γίνεται. [313] Τοὺς δὲ ἀπολλυμένους τὲ, καὶ περιεσομένους τῶν παιδίων τὲ, καὶ τῶν ἄλλων, τεκμαίρεσθαι τοῖσι ξύμπασι σημείοισιν, ὡς ἐφ' ἑκάστοισιν ἕκαστα διαγέγραπται. Ταῦτα δὲ λέγω περί τε τῶν ὀξέων νουσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τουτέων γίνεται. Χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς προγινώσκειν [314] τοὺς περιεσομένους, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους, ὅσοισί τε ἂν μέλλῃ πλέονας ἡμέρας παραμένειν τὸ νούσημα, καὶ ὅσοισιν ἂν ἐλάσσους, τὰ σημεῖα ἐκμανθάνοντας [315] πάντα, διακρίνειν λογιζόμενον τὰς δυνάμεις αὐτέων πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ διαγέγραπται περί τε τῶν ἄλλων, καὶ τῶν οὔρων, καὶ τῶν πτυέλων, ὅταν ὁμοῦ [316] πύον τὲ ἀναβήσσῃ καὶ χολήν. Χρὴ δὲ, καὶ τὰς φορὰς τῶν νοσημάτων τῶν ἀεὶ ἐπιδημεύντων, ταχέως ἐνθυμεῖσθαι, καὶ μὴ λανθάνειν τήν τε τῆς ὥρης κατάστασιν. Εὖ μέν τοι χρὴ εἰδέναι [317] περί τε τῶν τεκμηρίων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων, καὶ μὴ λανθάνειν, ὅτι ἐν παντὶ [318] ἔτει καὶ πάσῃ ὥρῃ, τά τε κακὰ κακόν σημαίνει, καὶ τὰ χρηστὰ ἀγαθόν. Ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυθίῃ, φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθεύοντα σημεῖα. [319] Εὖ οὖν χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι χωρίοισιν, οὐδὲν δεινὸν τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν, ἢν ἐκμαθών τις αὐτὰ κρίνειν τὲ, καὶ λογίζε-

CAPUT XVII.

De signis convulsiones puerorum præcedentibus: recte prænoscere volenti, quæ ediscere & judicare convenit. Morborum populariter grassantium impetus, & temporis constitutiones. Medico prænotionem adhibituro, quæ cognoscenda.

74 AT vero pueris convulsiones accidunt,
si febris acuta fuerit, & venter non
dejiciat, & vigilent, & perterreantur, &
ejulent, & colorem immutent, & ex viridi pallidum, aut lividum, aut rubrum induant. Hæc autem puerulis quidem recens natis ad septimum usque annum promptissime eveniunt. Adultiores autem pueri & viri non jam per febres convulsionibus prehenduntur, nisi vehementissimorum ac pessimorum signorum, quæ phrenitidi oboriuntur, quoddam accesserit. Morituros autem & superfuturos tum pueros, tum alios ex omnibus signis conjicies, prout in singulis singula descripta sunt. Hæc autem dico & de morbis acutis & cæteris, quæ ex his oriuntur.
75 Oportet autem, qui recte præcogniturus,
superstites futuros, & morituros, & quibus plures dies, & quibus pauciores permansurus est morbus, eum signa omnia ediscentem, ac eorum vires inter se conferentem discernere (quemadmodum præscriptum est) cum cæteris, tum etiam de sputis & urinis, ubi una pus & bilis tussi ejiciuntur. Quin etiam morborum sem-
76 per in vulgus grassantium impetus, cito
animo concipere, nec tempestatis constitutionem ignorare oportet. Probe sane nosse oportet de certis indiciis, ac cæteris signis, nec ignorare quod quovis anno, & quavis anni tempestate, & mala malum, & bona bonum denuncient. Quando-
77 quidem & in Libya, & in Delo, & in Scy-
thia prius scripta signa vera esse compro-
78 bantur. Probe itaque sciendum est, quod
in his regionibus longe plura his assequi haud arduum sit, si quis ea cognitione complexus recte tum judicare, tum recte ra-

VARIÆ LECTIONES.

309 περὶ σπασμοῦ. in margine Cod. Med. Mercur. vero & Heurn. in margine ante τοῖσι δὲ παιδίοισι legunt χρή.
310 μὴ ὑποχωρέῃ καὶ ἀγρυπνῶσί τε, καὶ ἐκπλαγῶσι, Cod. Med. Heur. autem cum Mercurial. in margine legunt ὑποχωρέει.
311 χλωρὸν ἢ πελιδνὸν, ἢ ἐρυθρόν. Idem.
312 οἷα περ ἐν τῇσι φρενίτισι. Cod. Medic.
313 τοὺς δὲ περιεσομένους τε, καὶ ἀπολλυμένους τὸ τῶν παιδίων τὸ ἢ καὶ τῶν ἄλλων, Cod. Med. Mercur. & Heur. legunt ἀπολουμένους.
314 τούς τε περιεσομένους. Cod. Med.
315 ταῦτα δύνασθαι κρίνειν. id. & paulo ante Heur. & Mercurialis legunt. ἐκμανθάνοντας.
316 πύον τε καὶ χολὴν ἀναβήσσῃ. Cod. Med. & paulo infra pro ἐπιδημεόντων legunt Mercur. & Heurn. ἐπιδημευόντων.
317 περί τε τῶν τεκμηρίων. Idem.
318 ἔτει καὶ πάσῃ χώρῃ. Idem. κακόν τι σημαίνει.
319 ἐξ ὧν, quædam exempl. leg. Ibid. αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν, αὐτῶν non legit Cod. Med.

ratione colligere ſciat. At nullius morbi nomen, quod hic ſcriptum non ſit, expetendum eſt. Omnia enim, quæ in prædictis temporibus judicantur, iisdem ſignis cognoſces.

θαι ὀρθῶς ἐπίσηται. Ποθέειν δὲ χρὴ οὐδενὸς νουσήματος ὄνομα, ὅ, τι μὴ τυγχάνει ἐνθάδε γεγραμμένον. Πάντα γὰρ, ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισι κρίνεται, γνώσῃ τοῖσιν αὐτέοισι σημείοισιν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ.

HIPPOCRATIS DE HUMORIBUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Ἰητρικὰ παραγγέλματα· ἃ περὶ τῶν νοσεύντων μηχανᾶσθαι χρή· ἃ ἐν ταῖς νόσοις ἐπιγίνεται· αἱ τῶν νόσων ποικίλαι γενέσεις κατὰ τὰς τοῦ οὐρανοῦ ποικίλας καταστάσεις. Ὅπως ἐκ τῶν νόσων αἱ τῶν ὡρέων καταστάσεις προεξαγγέλλωνται· καὶ αἱ ἐκ τῶν αἱμοῤῥοΐδων ὠφέλειαι.

ARGUMENTUM LIBRI.

Medica præcepta, tum de his, quæ circa ægrotantes molienda ſunt, tum de his, quæ in morbis eveniunt; diverſi morborum ortus pro variis cœli tempeſtatibus, & conſtitutionibus. Quomodo ex morbis temporum conſtitutiones prædicendæ; & quæ ex hæmorrhoidibus commoda.

BASIL. LAT. I. 358. pag. 167. — FOESIUS Sect. II. 14. 47. — BASIL. GRÆC pag. 114.

CAPUT I.

Congeſtiones humorum per commodas vias & conveniente tempore ducendas eſſe: easdem derivatione, revulſione aliisque modis ſolvi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Τοὺς συλλεχθέντας χυμοὺς διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων, καὶ ὅτε προσήκει, ἀκτέον· αὐτοὺς δὲ παροχετεύσει, ἀντισπάσει, καὶ ἄλλοις τρόποις διαλύεσθαι.

Color humorum, niſi ad interna receſſerint humores, 1-2 velut (in cute) effloreſcit. 3 Ducendi quo vergunt per loca conferentia, his exceptis quorum maturationes e temporibus contingunt. Maturationes foras aut in-

ΤΟ´ 2 χρῶμα τῶν 3 χυμῶν, ὅκου μὴ ἄμπωτίς ἐστι τῶν χυμῶν, ὥσπερ 4 ἀνθέων. Ἀκτέα ᾗ ῥέπει διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων, πλὴν ὧν οἱ πεπασμοὶ ἐκ τῶν χρόνων. Οἱ πεπασμοὶ ἔξω, ἢ εἴσω ῥέπουσιν, ἢ ἄλλῃ ὅπῃ δεῖ. Εὐ-

VARIÆ LECTIONES.

Maxima fuit inter priſcos Hippocratis interpretes diſſenſio de libro, qui de Humoribus inſcribitur. Zeuſis enim & Heraclides, qui in omnia Hipp. opera commentarios conſcripſerunt, ipſum eſſe a veris Hipp. libris omnino rejiciendum cenſuerunt. Glaucias autem, & alii ad Hipp. quidem referunt; non autem ad Magnum, quam ſententiam Dioſcorides & Artemidorus cognomento Capito habuerunt; alii à Theſſalo, Hippocratis filio, aut Polybo ejus genero confectum eſſe, contendunt. Quæ vero in hoc Opere continentur, non brevi modo, & conciſa oratione pronuntiantur; ſed etiam interrupta adeo, ut qualibet vox ſæpe integram ſententiam contineat, pluresque ſenſus admittat: unde, quæ fuerit Auctoris intentio, percipi nec poſſe, nec Medici multum referre, crediderit Galenus. Hippocrates enim recordationis gratia, quæcunque ad humorum tractationem pertinere videbantur, in unum colligens, librum hunc confecit: ſententiarum quidem ubertate immenſum, at verborum copia anguſtiſſimum. Erotianus inter σημειωτικὰ recenſet.

1 In MSt. Reg. fronte ſcriptum reperitur γνήσιον εἶναι τοῦτο Ἱπποκράτους φησὶν Γαληνός. ita MSt. Imp.

2 τὸ μὲν χρῶμα Imp. Samb. legit. Servinus vero τὸ ῥεῦμα vel χεῦμα.

3 χυμὸς κυρίως μὲν λέγεται ἡ τῆς θαλάσσης ἐπαναχώρησις, καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπὶ ἡμετέρων σωμάτων τὴν ἐκ τῆς ἐπιφανείας εἰς τὸ βάθος τῶν χυμῶν ὑποχώρησιν ἄμπωτιν ὀνόμασιν ita MSt. Reg. Imp. & ad oram Imp. Samb.

4 ἀνθεόντων quidam legunt.

" [5] Εὐλαβείη, ἀπειρίη, δυσπειρίη, ' μαδαρότης, σπλάγχνων κενότης, τοῖσι κάτω, πλήρωσις τοῖσιν ἄνω, τροφή. Ἀναῤῥοπίη, καταῤῥοπίη. Τὰ αὐτόματα ἄνω, καὶ κάτω, ἃ ὠφελέει, καὶ βλάπτει. Συγγενὲς εἶδος· χώρη, ἔθος, ἡλικίη, ὥρη, κατάστασις νούσου, ὑπερβολὴ, ἔλλειψις, οἷσιν ὁκόσον λείπεται, ἢ οὔ. [6] Κάθαρσις, κένωσις, " ἄκη. [7] " ἔκκλισις, " παροχέτευσις ἐς κεφαλὴν, ἐς τὰ πλάγια, ᾗ μάλιστα ῥέπει· ἢ ἀντίσπασις ἐπὶ τοῖσιν ἄνω, κάτω· ἐπὶ τοῖσι κάτω, ἄνω, " ἢ [8] ξηρῆναι, ἢ οἷσι τὰ κάτω· ἢ οἷσι τὰ ἄνω· ἢ (οἷσιν) ' ἐκπλύνεται, ἢ οἷσι παρηγορήσεται. " Μὴ τὰ [9] ἐκχυμώμενα εἰς τὸ εἴσω ἀπολαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς [10] ἀφόδους ξηραίνειν. Τάραξις, κατάκλυσις, διάνιψις, οἷσιν ἀποστήσεται πρὸς ἕδρην· " ὅθεν ἀθέλγεται, ἢ φάρμακον, ἢ ἕλκος, ἢ χυμός τις συνεστηκώς· ἢ βλάστημα, ἢ φῦσα, ἢ σῖτος, " ἢ θηρίον, ἢ καῦμα, ἢ ἄλλό τι πάθος.

4 tro vergunt, aut alio quo oportet. Cautio, imperitia, experiendi difficultas, calvities, viscerum vacuitas; inferioribus repletio, superioribus nutritio, sursum inclinatio, deorsum inclinatio. Quæ sua sponte sursum ac deorsum feruntur, quæ juvant, ac lædunt. Cognata forma, regio,
5-6 consuetudo, ætas, anni tempestas, morbi status, exuperantia, defectus, quibus
7 quantum desit, aut non. Purgatio, evacuatio, remedia, declinatio, derivatio in
8 caput, in latera, qua maxime tendit, aut revulsio in supernis deorsum; in infernis sur-
9 sum; aut exiccare, aut quibus inferiora, aut quibus superiora, aut (quibus) eluitur, aut quibus lenietur. Ne humores effusi in-
10 tro revellantur; sed ejectionum viæ siccentur. Conturbatio, perfusio, ablutio,
11 quibus ad sedem abscedit, unde resolvitur, aut medicamentum noxium, aut ulcus, aut humor aliquis concretus, aut pustulosa eruptio, aut flatus, aut cibi recrementum, aut animalculum, aut æstus, aut alius quidam affectus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἃ τῷ ἰητρῷ σκεπτέα· ἡ ταχύτης ἐν τῇ ἰητρικῇ· ἡ χυμῶν τῶν ἀσταθέων ἐπίνοια· κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ στρόφοι.

Σκεπτέα ταῦτα, τὰ αὐτόματα λήγοντα, ἢ οἷον αἱ ἀπὸ καυμάτων ἐπεγειρόμεναι φλυκτίδες· ἐφ' οἷσιν οἷα βλάπτεται, ἢ ὠφελέει· σχήματα, κίνησις, μετεωρισμὸς, παλινίδρυσις, ' ὕπνος, " ἐγρήγορσις, ([11] ἀλυσμὸς, χάσμη, φρίκη) ἅτε ποιητέα, ἢ κωλυτέα φθάσαι. " Παίδευσις ἐμέτου, κάτω δι' ἐξόδου, ἢ πτυάλου, μύξης, βηχὸς, ἐρεύξιος, λυγμοῦ, " [12] φύσης, οὔρου, πταρμοῦ, δακρύων, κνησμῶν, τιλμῶν, ψαυσίων, δίψης, λιμοῦ, " [13] πλησμονῆς, ὕπνων, πόνων, ἀπονίης, σώματος, γνώμης, μαθήσιος, " [14] μνήμης, φωνῆς, σιγῆς. [15] " Τῇ ὑστερικῇ καθάρσεις, [16] τὰ ἄνωθεν καταῤ-

CAPUT II.

Medico, quæ consideranda; Celeritas in Medica arte; humorum inconstantium consideratio; tormen infra umbilicum.

Consideranda hæc sponte desinentia, an velut ab ardoribus excitatæ pustulæ, in quibus qualia lædant, aut prosint; figuræ, motus, elevatio, rursum depressio,
12 somnus, vigilia, anxietas, oscitatio, horror, ut quæ molienda, aut prohibenda prævertas. Institutio vomitionis, eorum quæ per
13 inferiora subducuntur, aut sputi, muci, tus-
14 sis, ructus, singultus, flatus, urinæ, sternutamenti, lachrymarum, pruritum, vellica-
15 tionum, contactuum, sitis, famis, repletionis, somnorum, laborum, otii, corpo-
16-17 ris, mentis, disciplinæ, memoriæ, vocis, silentii. Mulieri hystericæ purgationes, quæ

Variæ Lectiones.

5 εὐλαβεῖν ante hæc verba apparet alia multa adscripta fuisse in veteribus exemplaribus ex Galeni Commentariis, quæ hodie circumferuntur. Foes.

6 Hæc in Commentariis, qui sub Galeni nomine extant, leguntur. κάθαρσις κίνησις ἄκη. Ἄκη autem τὰ ἰάματα sanationes, medelas exponit Galenus in exegesi, hoc forte subindicato loco.

7 ἔκλυσις legit Calvus cum Serv.

8 ξηρῆναι legunt Aldina Exempl. & Serv. quam lectionem probat Foes. ξυρῆναι editi Codd.

9 In MS. Imp. & ad oram Imp. Samb. hoc Scholion legitur: τὸν ἔκχυσιν τῶν χυμῶν ἐπειδὰν μέν φησιν ἐκπεπυωμένα, καὶ ἐκχυμωθῆναι τὸ ἐκπυωθῆναι νοήσας οἶμαι ἐκχύμωσις γὰρ κυρίως λέγεται ὅταν ὁ κατὰ μέρος χυμὸς ἐκτὸς τοῦ ἰδίου γένηται ἐρυθρός. συμβαίνει γὰρ τοῦτο οὐκ ἐπὶ τῶν ἀφισταμένων σωμάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν περιτεθλασμένων. ὅταν ἀγγείου ῥήξεται γινομένη ἡ τοῦ αἵματος σύνοδος εἰς τὰ τῆς σαρκὸς πλησίον ἀραιώματα.

10 ἐφόδους Fevr. legit & ibidem. ξηρῆναι Serv. Ald. exempl. melius legunt quam lectionem probat Foes. τάραξις significat alvi irritationem ad excretionem. vid. Foes. Oecon. in τάραξις.

11 In Galeni Commentariis ἄση legitur loco ἀλυσμός. Foes. hæc tria verba prorsus omisit, quemadmodum in Codicibus nulla eorum mentio fit.

12 φύσις legunt omnia exempl. tum scripta cum publicata & Calvus ex Vatican. Codd. verum Foes. φύσης cum omnibus interpretibus legit.

13 κενώσιος id est: vacuationis hoc loco sequitur ex Galeno, ut Foes. docet, & post ὕπνων ἀγρυπνίης aut ἐγρηγόρσιος & post πόνων ἀπονίης.

14 Post μνήμης, λήθης legere videtur Galv. & pro μνήμης, γνώμης legunt exempl. quædam MSt.

15 τῆς ὑστερικῆς καθάρσιος legisse videtur Cornar. καὶ καθάρσεις Servinus legit ex MStis. At Imp. Cornar. τῇ ὑστερικῇ καθάρσει habet.

16 τὰς ἄνωθεν MSt. Reg. & Servin. καὶ καθάρσεις τὰς ἄνωθεν ex MStis legit.

quæ ſuperne prorumpunt, & tormina concitant, pinguia, ſincera, ſpumantia, calida, mordacia, æruginoſa, varia, ramentoſa, fæculenta, cruenta, flatus expertia, cruda, cocta, ſicca; quæque undique circumfluunt, ferendi facilitas, ac difficul- 18
tas, ſpectanda eſt, priusquam periculum
accedat, quæque ſedare non oporteat. 19
Maturatio, deſcenſus eorum, quæ infra 20
ſunt, fluitatio eorum, quæ ſupra, & quæ 21
ex uteris (feruntur) & in auribus ſordes; emollitio, adapertio; vacuatio, calefactio, refrigeratio, intra, extra: horum quidem, illorum minime. Quum infra umbilicum, quæ torquent, fuerint, ea tarda ac mollia tormina ſunt, vice verſa, contra.

ῥηγνύμενα, καὶ ϛροφοῦντα, [17] λιπαρὰ, ἄκρητα, ἀφρώδεα, θερμὰ, δάκνοντα, ἰώδεα, ποικίλα, ξυσματώδεα, τρυγώδεα, αἱματώδεα, ἄφυσα, ὠμὰ, ἑφθὰ, αὖα· ἄσσα περιῤῥέοι, εὐφορίην καθορατέον, (καὶ) δυσφορίην, πρὶν κίνδυνον ἰέναι, " [18] οἷα οὐ δεῖ παύειν. Πεπασμὸς, κατάβασις τῶν κάτω, ἐπιπόλασις τῶν ἄνω· καὶ τὰ ἐξ ὑϛερέων· καὶ [19] " ἐν ὠσὶ ῥύπος, " [20] ὀργασμὸς, ἄνοιξις, κένωσις, θάλψις, ψύξις, ἔσωθεν, ἔξωθεν· τῶν μὲν, " τῶν δ' οὔ. Ὁκόταν ἔη κάτωθεν ὀμφαλοῦ τὸ ϛρέφον, βραδὺς, (καὶ) μαλθακὸς ὁ ϛρόφος, ἐς τοὐναντίον.

CAPUT III.

Egeſtionum alvi conſideratio.

QUæ per alvum ſecedunt, qua tendunt, ſpumæ expertia, cocta, cruda, frigida, fœtida, ſicca, humida, prave olentia. Quæ ſitis prius non adfuit, neque æſtus, neque alia cauſa, urina, naſi humectatio. Pro- 22
jectionem, & ſiccitatem, corporis molem in 23
ſe non ſubſidentem, ſpiritum turbidum, hy- 24
pochondium, extrema, oculos male affectos, (ſpectabis). Coloris mutatio, pulſus, frigus, palpitationes, cutis duritіes, nervorum, articulorum, vocis, mentis, figura voluntaria, pili, ungues, tolerandi facilitas, aut ſecus, & qualia oportet. Signa hæc ſunt, odores corporis, oris, ejectionis alvi, auris, flatus, urinæ, ulceris, ſudoris, ſputi, naris, corpus ſalſum, aut ſputum, aut naſus, aut lachrymæ, aut alii humores; omnino ſimilia juvantia, lædentia. Inſomnia qualia quis videat (ſpectanda) & in ſomnis quæ faciat; an acute audiat; & prompto animo obediat, an quæ commoda ſunt, & ad ſalutem adferunt; an aliis fortiora, pluraque ſint commoda, quæ ſervant; an omnia omnibus ſenſibus ſentiant, & ferant, ut odores, ſermones, veſtitus, figuras, atque hæc facile, quæ etiam ſponte apparentia juvant. Et quum talia judicationem afferunt, ac tot, & talia, ut flatus & urina, qualis, quantaque & quando; 25
quæ vero contraria ſunt, ea avertere, iis-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ τῶν διαχωρημάτων σκέψις.

ΤΑ' [21] διαχωρέοντα, ᾗ ῥέπει, ἄναφρα, πέπονα, ὠμὰ, ψυχρὰ, [22] δύσοσμα, ξηρὰ, ὑγρὰ, [23] ὀδμὴν κακώδεα· Δίψα πρόσθεν μὴ ἐνεοῦσα, μὴ δὲ καῦμα, μηδὲ ἄλλη πρόφασις, οὖρον, ῥινὸς ὑγρασμός. " Τὴν ἔρριψιν, " καὶ τὸν [24] ἀνασμὸν, καὶ τὸ ἀσύμπτωτον, " καὶ τὸ θολερὸν πνεῦμα, ὑποχόνδριον, ἄκρεα, ὄμματα προσκακούμενα. Χρώματος μεταβολὴ, σφυγμοὶ, ψύξις, παλμοὶ, σκληρυσμὸς δέρματος, νεύρων, ἄρθρων, φωνῆς, γνώμης, σχῆμα ἑκούσιον, τρίχες, ὄνυχες, τὸ εὔφορον, ἢ μὴ, οἷα δεῖ. Σημήϊα ταῦτα, ὀδμαὶ χρωτὸς, ϛόματος, διαχωρήματος, ὠτὸς, φύσης, οὔρου, ἕλκεος, ἱδρῶτος, πτυάλου, ῥινὸς, χρὼς ἀλμυρὸς, ἢ πτύαλον, ἢ ῥὶς, ἢ δάκρυον, ἢ ἄλλοι χυμοί· πάντη ὅμοια τὰ ὠφελέοντα, τὰ βλάπτοντα. Ἐνύπνια, οἷα ἂν ὁρέῃ· καὶ ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, οἷα ἂν ποιέῃ· ἢν ἀκούῃ ὀξύ· καὶ πείθεσθαι προθυμέηται ἐν τῷ λογισμῷ· μέζω ἰσχυρότερα τὰ πλείω, ἐπίκαιρα τὰ σώζοντα τῶν ἑτέρων· ἢν αἰσθάνωνται πάσῃ αἰσθήσει πάντων, καὶ φέρωσιν. Ὁκοῖον ὀδμὰς, λόγους, εἵματα, σχήματα, [25] τοιαῦτα εὐφόρως, ἅπερ καὶ αὐτόματα ἐπιφαινόμενα ὠφελέει. Καὶ ὁκότε κρίσιν τὰ τοιαῦτα ἐμποιέει, καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα, οἷον φῦσαι, οἷον οὖρον, καὶ ὁκόσον, καὶ ὁκότε· ὁκόσα δὲ τἀναντία, ἀποτρέπειν ἢ μάχεσθαι αὐτοῖσι. " [26] Τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ κοινὰ τοῖσι παθήμασι, πρω-

VARIÆ LECTIONES.

17 διαχωρημάτων εἴδη λέγει Imper. Samb.
18 οἷα δεῖ παύειν, ἢ ὃν legiſſe videtur Calvus.
19 καὶ ὃν ἐν ὠσὶ Cod. Regii MSti legunt. Eſt autem iſta velut ſcoporum Medicorum recenſio quædam.
20 ἐρασμὸς vitioſe legunt quædam MSta Scholion MSt. Imp. & Imper. Samb. ὀργασμὸς, μαλαγμός. μέμνηται τῆς λέξεως καὶ Σοφοκλῆς ἐν Πανδώρᾳ λέγων. καὶ πρῶτον ἄρχου πηλὸν ὀργάζειν χεροῖν. καὶ Ἀττικοὶ δὲ ἰδίως λέγουσιν ὀργάσαι, τὸ τὰ ὑγρὰ τοῖς ξηροῖς μῖξαι, καὶ ἀναφυρᾶται καὶ οἷον πηλὸν ποιεῖν. Quod adducitur in Foeſii Oecon. ex MSto Reg. At vero Commentar. Galeno attributi ὀργασμὸν ab ὀργᾶν deducunt.
21 τὰ δὲ διαχωρέοντα Imp. Samb. & Fevr.
22 Sic ex MStis Servin. & Fevr. δυσώδεα Edit. Codd.
23 ὀδμὴ, κάδεια legit Servin.
24 ἀνασμὸν ξηρασμὸν ex hoc loco Erotianus exponit ut αὖον τὸ ξηρὸν adducto Homeri teſtimonio. vid. Oec. Hipp.
25 καὶ τοιαῦτα Imper. Cornar.
26 Hunc locum notante Foeſ. ſubindicare videtur Galenus ex Commentario III. in Lib. de Artic. his verbis, quæ vitioſiſſime noſtris in Codd. leguntur. συμπάσχει δὲ τὰ ὁμογενῆ, καὶ τὰ πλησίον ἅπερ ἐλέγετο κὰν τῷ συνεγγὺς, καὶ τὰ κοινὰ, καὶ μάλιστα κακοῦντα.

πρῶτα καὶ μάλιστα κακοῦται. Κατάστασιν δὲ ἐκ τῶν πρώτων ἀρχομένων· ὅ, τι ἂν ἐκκρίνηται ἐκ τῶν οὔρων, ὁκοῖα ἂν ἔῃ, καὶ οἵη τὶς σύμπτωσις, χροιῆς [27] ἀπάλλαξις, πνεύματος μινύθησις, καὶ τἄλλα μετὰ τούτων τὰ διαιτήματα. Τὸ μὲν εἰ ὅμοια τὰ ἀπιόντα, δεῖ εἰδέναι· διέξοδοι, οὖρα καθ' ὑστέρας, πτύαλα κατὰ ῥῖνας, ὄμματα, ἱδρῶς ἐκ φυμάτων, ἐκ τραυμάτων, ἐξανθημάτων, ὁκόσα αὐτόματα, ὁκόσα τέχνῃσιν. Ὅτι ὅμοια ἀλλήλοισι πάντα τὰ κρίνοντα, καὶ τὰ ὠφελέοντα, καὶ τὰ βλάπτοντα, καὶ τὰ ἀπολλύοντα· ὡς τὰ μὲν περιφεύγων ἀποτρέπῃ, τὰ δὲ προσκαλέων, καὶ ἄγῃ καὶ δέχηται. Καὶ τ' ἄλλα δὲ οὕτω· δέρματος, ἀκρέων, ὑποχονδρίων, ἄρθρων, ὄμματος, στόματος, σχημάτων, ὕπνων· οἷα κρίνει, καὶ ὅ, τε τὰ τοιαῦτα μηχανᾶσθαι. Καὶ ἔτι ὅσαι τοιαῦται ἀποστάσιες γίνονται· [28] οἷα ὠφελέουσι, βρώμασι, πόμασιν, ὀδμῇσιν, ὁράμασιν, ἀκούσμασιν, ἐννοήμασιν, ἀφόδοισι, θάλψει, [29] ψύξει, ὑγροῖσι, ξηροῖσιν· ὑγρῆναι, ξηρῆναι, χρίσμασιν, ἐγχρίσμασιν, ἐπιπλάστοισιν, ἐμπλάστοισιν, ἐπιπάστοισιν, [30] ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐπιθέτοισι. Σχήματα, ἀνάτριψις, ἴησις, πόνος, ἀργίη, ὕπνος, ἀγρυπνίη· πνεύμασιν ἄνωθεν, κάτωθεν, κοινοῖσιν, ἰδίοισιν, τεχνητοῖσιν· ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι μήτε ἐοῦσι, μήτε μέλλουσι, μήτε ποδῶν ψύξει, ἀλλ' ἐν καταρρόπῳ τῇ νούσῳ. Τοῖσιν, ἐν τῇσι περιόδοισι, παροξυσμοῖσι, τὰ προσάρματα μὴ διδόναι μηδὲ ἀναγκάζειν, ἀλλ' ἀφαιρέειν τῶν προθέσιων, πρὸ τῶν κρίσιων. Τὰ κρινόμενα, καὶ τὰ κεκριμένα [31] ἀρτίως, μὴ κινέειν, μήτε νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμακίοισι, μήτε ἄλλοισιν ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐᾶν. [32] (Τὰ κρίνοντα ἐπὶ τὸ βέλτιον, μὴ αὐτίκα ἐπιφαίνεσθαι.) Πέπονα φαρμακεύειν, καὶ κινέειν, μὴ ὠμά, μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν, εἰ μὴ ὀργᾷ· τὰ δὲ πολλὰ οὐκ ὀργᾷ. Ἃ δεῖ ἄγειν, ὅπῃ ἂν μάλιστα [33] ῥέπῃ, διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων, ταύτῃ ἄγειν. Τὰ χωρέοντα, μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ' ἕως ἂν χωρέῃ, οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ εὐφόρως. Ὅκου δὲ δεῖ [34] γυῶσαι ἢ λειποθυμῆσαι ἕως ἂν τοῦτο ποιήσῃς, ἐπ' ἄλ-

que adversari oportet. Quæ propinqua, & communia sunt affectibus, ea prima & maxime vitiantur. Constitutionem autem spectato ex iis, quæ prima incipiunt; quicquid tandem excernatur, ex urinis qualesnam sint, & quænam sit corporis concidentia, coloris immutatio, spiritus imminutio, & cæteræ cum his victus rationes. Id quidem sciendum, num quæ prodeunt sint similia, egestiones, urinæ per uteros, sputa per nares, oculi, sudor ex tuberculis, ex vulneribus, pustulis, quæ sua sponte, quæ per artem. Quod similia sunt inter se omnia, quæ judicant: & quæ juvant, & quæ lædunt, & quæ liberant, ut illa quidem effugiens avertat, hæc vero asciscens adducat, & suscipiat. Aliaque etiam eodem modo in cute, extremis partibus, hypochondriis, articulis, oculis, ore, figuris, somnis, qualia judicent, &
26 quando talia moliri oporteat. Ac præterea
quinam tales abscessus oriantur; quænam juvent, cibis, potionibus, odoribus, visu, auditu, cogitatione, secessibus, calefactione, frigefactione, humoribus, siccitatibus, humectando, siccando, unctionibus, illitionibus, cataplasmatis, emplastris, inspersionibus, tum vero iis, quæ imponuntur. Figuræ, defrictio, medela, labor, otium, somnus, vigiliæ, spiritibus superne, inferne, communibus, propriis, artificiosis; in acces-
27 sionibus, neque præsentibus, neque futuris,
neque pedum frigore; sed declinante morbo. In accessionibus per circuitus repetentibus neque cibos dare, neque cogere opor-
28 tet; sed ante judicationes, de iis, quæ appo-
nuntur, auferre. Quæ judicantur & judicata sunt integre, neque movere, neque innovare, sive medicamentis, sive aliis irrita-
29 mentis, sed sinere oportet. (Judicantia in
melius, non statim apparere.) Concocta
30 medicamentis aggredi, ac movere oportet,
non cruda; neque in principiis, nisi turgeant; multa autem non turgent. Quæ ducere oportet, quo maxime vergunt, eo per loca convenientia ducenda sunt. Quæ pro-
31 deunt, haud multitudine æstimanda sunt;
sed quandiu prodeant, qualia oportet, & æ-

Variæ Lectiones.

27 ἐπάλλαξις Imp. Samb. & Cornar. infra ἀποφεύγων legit Serv.

28 οἷαι ὠφελέουσι editi Codices.

29 ψύχει legit Servin.

30 ἔτι pro ἐπὶ. Imper. Cornar.

31 ἀπαρτὶ legunt Comment. Galen. attributi, & Comment. ad Aph. XX. Lib. I. quam dictionem antiquis ἀπηρτισμένως καὶ ὁλοκλήρως καὶ ἀνελλιπῶς, exacte, integre, juste ac plene significare scribit, idemque quod ἀπαρτίως: quam lectionem Erotianus etiam apud Hippoc. agnoscit. Suidas ἀπαρτὶ pro ἀπηρτισμένως ut & Varin. apud Herodot. poni scribit, apud quem etiam adverbium est temporis significationem habens; quemadmodum & Galen. in ἀρτίως aut ἀπαρτίως, τοῦ πρὸ ὀλίγου notionem agnoscit. vid. Oecon. Hipp.

32 τὰ κρίνοντα ἐπὶ τὸ βέλτιον μὴ αὐτίκα ἐπιφαίνεσθαι. Hæc verba in omnibus Codd. Græcis desiderantur, & ab Hippoc. scribuntur Lib. II. Epid. Sect. I. Infra MSt. Imperiale & Imper. Samb. sequens adscribunt ὀργᾷν, ὀρέγεσθαι, ἐπιθυμεῖν πρὸς συνουσίαν. ὀργὰς γὰρ τοὺς τρόπους ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι, ὡς καὶ Ἀλκμάν φησι. ἐν μὲν ἀνθρώπῳ ὀργαὶ κεκριμέναι μυρίαι.

33 ῥέπῃ διὰ lego ex Aph. 21. Libr. I.

34 ita Foes. ex MStis Regiis & Ald. exempl. legunt: verum γυῶσαι in editis exempl. vitiose legitur, quemadmodum & λυποθυμῆσαι. Γυῶσαι ex Scholio quodam exponitur in MStis Reg. & Imp. βλάψαι, κακῶσαι. Quam lectionem illic videtur secutus Calvus. Δεῖ ἀσθενῶσαι pro γυῶσαι legit Mart. De quo Homerus IL. θ. γυώσω μὲν σφῶϊν ὑφ' ἅρμασιν ὠκέας ἵππους. Est autem γυοῦσθαι proprie membris esse fractis, debilitari, & viribus esse exolutis. Ubi Galenus τοὺς γεγυωμένους καταλελυμένους τὴν δύναμιν, eos quibus vires languent & exolutæ sunt, exponit. vid. Oeconom. Hipp. in Γυῶν.

ger facile ferat. Ubi vero virium debilitatem, aut animi defectionem inducere oportet; donec id effeceris, cujus causa hoc fit, alio vertere, aut siccare, aut humectare, aut revellere, si sufficere æger possit. Ex his conjiciendum, sicca quidem erunt calida; humida vero, frigida; quæ vero alvum subducunt, plerunque contraria. Hæc diebus imparibus sursum fiunt, si & circuitus, & constitutio ex ipsis exacerbationibus talis sit; plurima autem paribus diebus fiunt deorsum. Sic enim quæ sua sponte eveniunt, juvant, nisi circuitus in diebus paribus exacerbationes faciant; in hujusmodi autem paribus diebus sursum; imparibus, deorsum; tales autem pauci sunt; & tales etiam constitutiones difficilius judicantur. Quin etiam tempore ulterius progressa sic fieri necesse est, velut quæ ad decimumtertium, decimumque quartum diem; ac decimo quidem tertio, deorsum; decimoquarto vero, sursum; sic enim ad judicationem confert; & quæ ad vigesimum; præter ea, quæ deorsum feruntur: multa autē purganda sunt, eaque non prope judicationem, sed longius (ab ea.) In acutis autem raro multa ducenda sunt; in delassatis vero, totum. In febribus ad articulos, & maxillas maxime abscessus fiunt, in vicinia dolorum cujusque ad superiorem partem magis & in totum. Si vero morbus lentus fuerit, & deorsum feratur, infra etiam abscessus fient: maxime autem pedes calidi infra significant; frigidi vero supra. Iis, qui e morbis convalescunt, si statim in manibus aut pedibus dolores oboriuntur, in his abscessus fiunt. Sed si qua pars ante morbum laborarit, ibi morbi sedes erit; ut accidit iis, qui Perinthi tussi, & angina laborarunt; tusses enim, non secus ac febres, abscessus excitant. Eadem quoque ratione contingit vel ab humoribus, vel corporis colliquatione, & animi. Humores igitur, quibus anni temporibus efflorescant, nosse oportet & quosnam in singulis morbos efficiant; & quasnam in unoquoque morbo affectiones pariant. Tum vero corpus reliquum spectandum est, ad quem morbum maxime natura vergat; & quidnam lien intumescens faciat: horum etiam quiddam natura facit; ac colores fere deteriores sunt, & corpora desiccat: & si quid aliud sit, in his te exercere oportet.

λα τρέψαι ἢ ξηρῆναι, ἢ ὑγρῆναι, ἢ ἀντισπάσαι,
οὗνεκα τοῦτο ποιέεται, ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων.
Τούτοισι τεκμαίρεσθαι· τὰ μὲν ξηρὰ, θερμὰ ἔσαι· τὰ δὲ ὑγρὰ, ψυχρά· διαχωρητικὰ δὲ, τἀναντία ὡς ἐπιτοπολύ. Ταῦτα
τῇσι περισσῇσιν ἄνω, ἢν καὶ αἱ περίοδοι
32 καὶ ἡ κατάστασις τοιαύτη [35] ἔῃ τῶν παροξυσμῶν· γίνεται δὲ τὰ πλεῖστα τῇσιν
ἀρτίῃσι κάτω. Οὕτω γὰρ καὶ αὐτόματα
ὠφελέει, ἢν μὴ αἱ περίοδοι τοὺς παροξυσμοὺς ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι ποιέωνται· ἐν δὲ τοῖσι τοιούτοισιν, ἐν μὲν ἀρτίῃσιν, ἄνω· ἐν δὲ
τῇσι περισσῇσι, κάτω· ὀλίγαι δὲ τοιαῦται·
αἱ δὲ [36] τοιαῦται δυσκριτώτεραι καταστάσιες. Ἀτὰρ καὶ τὰ πρόσω χρόνου προήκοντα ἀνάγκη οὕτως· οἷον τρισκαιδεκαταῖα,
τεσσαρεσκαιδεκαταῖα· τρισκαιδεκάτῃ μὲν,
κάτω· τεσσαρεσκαιδεκάτῃ δὲ, ἄνω· πρὸς
γὰρ τὸ κρίσιμον οὕτω συμφέρει· καὶ ὁκόσα εἰκοσταῖα· πλὴν ὁκόσα κάτω· πολλὰ δὲ
33 δεῖ καθαίρειν· ταῦτα δὲ ἐγγὺς [37] οὐ
τῆς κρίσιος, ἀλλὰ προσωτέρω. Δεῖ δὲ ὀλιγάκις ὀξέσι πολλὰ ἄγειν· τοῖσι (δὲ) κοπώδεσι,
34 τὸ σύμπαν. Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, εἰς ἄρθρα, καὶ παρὰ γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται, ἐγγύς τε τῶν πόνων ἑκάστου
ἐπὶ τὸ ἄνω μᾶλλον, καὶ τὸ σύμπαν. [38]
Ἢν ἀργὸς ἡ νοῦσος ἔῃ, καὶ καταῤῥοπος, κάτω αἱ ἀποστάσιες· μάλιστα δὲ πόδες θερμοὶ
κάτω σημαίνουσι· ψυχροὶ δὲ ἄνω. Οἷσι δὲ
ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων, αὐτίκα δὴ
ἐν χερσὶν ἢ ποσὶ πονέουσί τι, ἐν τούτοισιν
ἀφίστανται. Ἀτὰρ καὶ ἤν τι πεπονηκὸς ἔῃ
πρὶν ἢ νοσέειν, [39] ἐνταῦθα ἀποστηρίζεται·
35 οἷον καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι, καὶ
κυναγχικοῖσι· ποιέουσι γὰρ αἱ βῆχες τὰς
ἀποστάσιας, ὥσπερ οἱ πυρετοὶ τοιαύτας.
Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει [40] ἢ ἀπὸ
36 χυμῶν ἢ σώματος συντήξιος, [41] καὶ
ψυχῆς. Τοὺς μὲν οὖν χυμοὺς εἰδέναι ἐν
ᾗσιν ὥρῃσιν ἀνθέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστοισι νοσήματα ποιέουσι· καὶ οἷα ἐν ἑκάστῳ νοσήματι παθήματα. Τὸ δὲ σῶμα 116
τὸ ἄλλο, ἐς ὅ, τι μάλιστα νόσημα ἡ φύσις ῥέπει· οἷόν τι σπλὴν ἐνοιδέων ποιέει,
τούτων τι, καὶ ἡ φύσις· σχεδόν τι καὶ χρώ-
37 ματα κακίω, καὶ σώματα [42] σειριαῖ· καὶ
εἴ τι ἄλλο, ταῦτα διαγεγυμνάσθαι.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

35 ἐκ Cornar. & Aldus legunt cum aliquibus exempl.
36 τοιαῦται καὶ δυσκριτώτεραι Ald. & Cornar. cum multis aliis legunt.
37 Sic legit Foes. verum edita exempl. οὕτω legunt.
38 ἢν δὲ ἀργὸς Imper. Cornar. & paulo infra Mercurialis legit αἱ ἀποστάσιες.
39 Sic restituimus ex Serv. verum ἐς ταῦτα legunt editi Codd.
40 ἢ σώματος ἀπὸ χυμῶν συντήξιος Imp. Samb. Cornar. & Aldus. Vaticani Codd. legunt, σώματος ἀπὸ χυμῶν σύντηξις & Mercurialis in margine.
41 καὶ ψυχῆς legunt quidem exemplaria omnia & Galeno adscripti Commentarii. ψύχους autem pro ψυχῆς legere videntur Cornar. & Calvus; id est frigore.
42 συρεοῖ habet Serv. σειριᾶ Imper. Cornar. οἰδέει videtur legisse Cornar. & corpora tument dixit. & Galeno attributus Commentarius. vid. Oecon. Hipp.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Αἱ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος ἀηδίαι· ὄφις ἐξαίφνης ὀφθεὶς χλωρότητα ποιέει· ἡ γῆ ὥσπερ ἡ γαστήρ.

ΨΥχῆς [43] " ἀκρασίη ποτῶν καὶ βρωμάτων, ὕπνου, ἐγρηγόρσιος, ἢ δι' ἔρωτάς τινας, οἷον κύβων, ἢ διὰ τέχνας, ἢ δι' ἀνάγκας καρτερίη πόνων, καὶ ὧν τινων τεταγμένη, ἢ ἄτακτος. " Αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα. Ἐκ τῶν ἠθέων Φιλοπονίη ψυχῆς· " ἢ [44] ζητέων, ἢ μελετέων, ἢ ὁρέων, ἢ λέγων, ἢ εἴ τι ἄλλο, οἷον λῦπαι, δυσοργησίαι, ἐπιθυμίαι. Τὰ ἀπὸ συγκυρίης λυπήματα γνώμης, ἢ διὰ τῶν ὀμμάτων, ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς, οἷα τὰ σώματα, μύλης μὲν τριφθείσης πρὸς ἑωϋτὴν, ὀδόντες ἠμωδησαν· " παρά τε κοῖλον παριόντι σκέλεα τρέμει. Ὅταν δὲ τῇσι χερσὶν, ὧν δεῖται [45] ἆραι, αὗται τρέμουσιν· " ὄφις ἐξαίφνης ὀφθεὶς, [46] χλωρότητα ἐποίησεν. Οἱ φόβοι, [47] οἷον αἰσχύνη, λύπη, ἡδονὴ, ὀργὴ, τ' ἄλλα τοιαῦτα " [48] οὕτως ὑπακούει. Ἑκάστῳ δὲ τὸ προσῆκον τοῦ σώματος τῇ πρήξει, ἐν τούτοισιν ὑπακούει· ἱδρῶτες, καρδίης παλμὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δυναμίων. Τὰ ἔξωθεν, ὠφελέοντα, ἢ βλάπτοντα, ἄλειψις, κατάχυσις, κατάχρισις, κατάπλασις, ἐπίδεσις ἐρίων καὶ τῶν τοιούτων· καὶ τὰ ἔνδοθεν ὑπακούει τῶν τοιούτων, οὐ μόνον ὥσπερ τὰ ἔξω τῶν εἴσω προσφερομένων, ἀτὰρ καὶ τάδε " ἐν ἐρίοισι [49] κοίτῃ πινώδεσι, " καὶ τὸ παρὰ βασιλέος λεγόμενον [50] κύμινον ὁρῶσιν (ἢ) ὀσφραινομένοισιν. " Ὅσα κεφαλῆς ἀγωγὰ, ταρακτικά· λόγοι, φωνὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα. Μαζοὶ, γονὴ, ὑστέρη, σημήϊα τά τε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσι, καὶ ἐν τοῖσι πνιγμοῖσι, καὶ βηξὶ, τὰ πρὸς ὄρχιν. " Ὥσπερ τοῖσι δένδροισιν ἡ γῆ, οὕτω τοῖσι ζώοισιν ἡ γαστὴρ, καὶ τρέφει, καὶ θερμαίνει, καὶ ψύχει· ψύχει μὲν κενουμένη· θερμαίνει δὲ πληρουμένη, " [51] ὥσπερ γῆ κοπρευομένη· (ὥσπερ δὲ ἡ γῆ) χειμῶνος θερμή· οὕτω καὶ ἡ κοιλίη. Δένδρεα φλοιὸν λεπτὸν ξηρὸν ἔχει, ἔσωθεν δὲ ξηρόσαρκα, ὑγιηρὰ, ἄσηπτα, χρόνια· καὶ ζώων, οἷον χελῶναι, καὶ ὅ, τι τοιοῦτον, ἡλικίῃσιν, ὥρῃσιν, ἐνιαυτοῖσιν ὅμοια, τὰ ζῶντα οὐ τρίβεται [52] χρωμένοισι

CAPUT IV.

Animi & corporis molestiæ. Serpens derepente conspectus pallorem cum virore inducit. Terra similis ventriculo.

38 ANimi intemperantia in cibis, potibus,
somno, vigilia, aut propter amores
quosdam, ut tesserarum, aut propter ar-
tes, aut propter necessitates, laborum tole-
39 rantia, & quorumcunque, ordinata est, aut
inordinata. Mutationes ex quibus ad quæ-
40 nam fiant, considerandæ. Ex moribus ani-
mi industria, aut quærens, aut meditans,
aut videns, aut loquens, aut quid aliud fa-
ciens; velut tristitiæ, iracundiæ, cupidita-
tes. Quæ ex casu accidunt animi molestiæ,
aut aspectu, aut auditu contractæ, ut e-
41 tiam corpora afficiuntur, nam malis ad se ip-
sas attritis, dentes stupescunt, juxta foveam
42 ambulanti, crura tremunt, quum quis ea,
quibus opus habet, manibus extollit, eæ tre-
munt; serpens derepente conspectus, pallo-
43 rem virescentem inducit. Timores, sicut
pudor, mœror, lætitia, ira, aliaque ejusmo-
di sic respondent; unicuique autem pars cor-
poris ad actionem accommodata in his ob-
temperat; sudores, cordis palpitatio, & ejus-
modi facultates. Quæ extrinsecus, prosunt
aut nocent; unctio, perfusio, illitio, cata-
plasmatum usus, lanarum deligatio & rerum
earum, quæ sunt hujusmodi. Ac internæ
44 partes talibus obediunt; ac non solum exter-
45 næ iis, quæ intro assumuntur, sed etiam quæ
in lanis ab ovili succidis adhibentur; & quod a
46 rege nomen duxit cuminum videntibus, (vel)
olfacientibus. Quæ de capite ducunt, pertur-
bationem adferunt, sermones, vox, & talia.
Mammæ, genitura, uterus, signa in ætatibus, &
47 in suffocationibus, & tussibus, quæ ad testes
perveniunt. Ut se habet terra in arboribus,
ita in animantibus venter, alit, calefacit, ac
48 refrigerat; refrigerat autem dum evacuatur;
calefacit, dum impletur, ut terra stercorata;
(sicut autē terra) hyeme calida est, ita etiam
venter. Arbores corticem tenuē siccum ha-
bent, intrinsecus vero carne sicca, sanæ, impu-
tres, diuturnæ; & ex animantibus, testudines,
& quicquid est hujusmodi, ætatibus, tempori-
bus,

Variæ Lectiones.

43 Sic quidem legunt exempl. omnia. At ψύχους ἀκρασίη Calvus legisse videtur, vitiose tamen. Imper. Cornar. autem οἷον ψυχῆς.

44 ζητεόντων Mercurialis in margine, MSta Reg. & Vaticana Exemplaria legunt.

45 ἄιρει Imper. Cornar.

46 χλωρότερον ex MSt. legit Serv. & ἐποίησαν οἱ φόβοι.

47 οἷον delet Imper. Cornar.

48 ὅπως ὑπακούει aut ὅκως videtur legisse Cornarius & Galenus. Quam lectionem habet Imp. Cornar.

49 πινώδεσι ῥυπαροῖς ex hoc loco Foes. videtur exponere Erot. apud Hipp. κοίτην autem ovile aut ovium sordes intelligit, ibidem παρὰ βασιλεῖ editi Codices.

50 Cuminum Aethiopicum Regium Hipp. dictum testatur Dioscorides cap. 68. Lib. III. & Plin. cap. 15. Libr. XX. videlicet, quia efficacius ex Aegypto judicatur. Probabilius est sic dictum per ἀντονομασίαν, quod regia mensa dignum esset. Cuminum autem potum aut illitum colorem pallidum reddit, unde pallens dicitur, ut pallentes curæ, quod pallorem inferant, ut adnotavit Foes. Ib. ἐκ κεφαλῆς videntur legisse Galen. & Corn. cum intelligantur ea, quæ pituitam evocant.

51 Hunc locum Calvus longe aliter profert.

52 χρώματα τοῖσι βελτίονα legit Imper. Samb.

bus, annis similia. Quæ vivunt non atteruntur, si melioribus moderate utantur; quemadmodum parva hydria recens transmittit, vetus facta retinet; sic ventriculus alimentum transmittit, & fæcem, veluti vasculum, retinet.

49 μετρίως βελτίω," "Ωσπερ [53] ὑδρήϊον νέον διαπηδᾷ, παλαιούμενον στέγει· οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ διΐει τὴν τροφὴν, καὶ ὑποστάθμην ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον.

CAPUT V.

Morborum modi qui? Morbi temporibus pares; tempora, quæ morbos judicatu faciles pariant.

MOdi morborum sunt hi; partim quidem congeniti sunt, quos interrogando licet cognoscere; partim a regione proficiscuntur (multis enim sunt regionibus familiares ac multi ipsos norunt) partim ex corpore, & victus ratione, & morbi constitutione, vel ab anni temporibus. Regiones autem ad anni tempora male affectæ, tales morbos pariunt, quale fuerit tempus, cui sunt similes, verbi gratia inæqualis calor aut frigus, si eodem die, quum talia fuerint, autumnales morbos in regione creabunt; hæcque ratio in cæteris tempestatibus servabitur: alii quidem ab odoribus cœnosis, aut palustribus, alii vero ab aquis, calculosi, lienosi; alii a ventis tum bonis, tum malis oriuntur. Quales vero futuri sunt anni temporis morbi, tales etiam ex his constitutiones erunt, si anni tempora tempestivam & ordine procedentem temperiem habuerint, morbos judicatu faciles faciunt; vernaculi vero temporum morbi indicant mutationes, & prout tempus variaverit, similes, aut dissimiles morbi erunt, qui eo tempore oriuntur. Si vero similiter procedat, morbi quoque hujusmodi erunt, & ad talem modum deducentur, qualis est morbus regius autumnalis; frigora enim ex caloribus, & calor ex frigore. Et si æstas biliosa fiat, & bilis aucta intus relicta sit, etiam aliquantulum lienosi fiunt. Quum igigitur & ver ita processerit, vere etiam morbi regii nascentur; hic enim motus est secundum hanc speciem tempori anni proximus. At quum æstas fuerit veri similis, sudores in febribus, eæque faciles, & non peracutæ, neque linguæ aridæ fient. Cum autem ver hybernum fuerit, & extremæ hyemis frigora senserit, hyberni etiam

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Οἷοι τῶν νούσων τρόποι; οἷαι ὧραι, τοῖαι νοῦσοι· αἱ ὧραι τὰ νουσήματα ποιέουσι κρίνεσθαι εὔτροπα.

ΟΙ τρόποι τῶν νούσων· τὰ μὲν συγγενικά
ἐστιν εἰδέναι πυθόμενον, καὶ τὰ ἀπὸ
τῆς χώρης [54] οἰκέονται γὰρ διὰ πλειόνων,
καὶ πολλοὶ ἴσασι· τὰ δὲ ἐκ τοῦ σώματος καὶ
50 τῶν διαιτημάτων," καὶ [55] καταστάσιος
τῆς νούσου, ἢ ἀπὸ ὡρέων. Αἱ δὲ χῶραι
πρὸς τὰς ὥρας κακῶς διακείμεναι, τοιαῦτα
τίκτουσι νουσήματα, ὁκοίῃ ἂν ὥρῃ ὁμοῖαι
51 ἔωσιν· οἷον " ἀνώμαλον θάλπος, ἢ ψῦχος,
τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅταν τοιαῦτα ποιέῃ φθινοπωρινὰ
ἐν τῇ χώρῃ τὰ νουσήματα, καὶ ἐν
52 τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι κατὰ λόγον." Τὰ
μὲν ἀπὸ ὀδμέων [56] βορβορωδέων ἢ ἑλωδέων.
Τὰ δὲ ἀπὸ ὑδάτων λιθιῶντα, σπληνώδεα·
τὰ δὲ ἀπὸ πνευμάτων χρηστῶν τε, καὶ κακῶν
53 ἄρχονται. [57] "Ὥρης δὲ οἷαι ἔσονται,
(τοῖαι αἱ) νοῦσοι, καὶ καταστάσιες ἐκ τῶν δὲ·
ἢν αἱ ὧραι ὡραίως, εὐτάκτως, εὐκρινέας νούσους
ποιέουσιν· αἱ δὲ ἐπιχώριοι τῇσιν ὥρῃσι νοῦσοι
δηλοῦσι τοὺς τρόπους. Ὅ, τι δ' ἂν ἐξαλλάξῃ
ἡ ὥρη, ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἔσται τὰ νουσήματα,
οἷα ἐν τῇ ὥρῃ ταύτῃ γίνεται. Ἢν
δ' ὁμοίως ἄγῃ, ἢ τοιουτότροπα καὶ ἐπὶ
τοιοῦτο εἱλκυσμένα, οἷον ἴκτερον φθινοπωρινόν·
ψύχεα γὰρ ἐκ θαλπέων, καὶ θάλπος
ἐκ ψύχεος. Καὶ ἢν τὸ θερινὸν χολῶδες γένηται,
καὶ αὐξηθὲν ἐγκαταλειφθῇ, καὶ
54 ὑπόσπληνοι." Ὅταν οὖν καὶ [58] τὸ ἦρ οὕτως
ἀγάγῃ, καὶ ἦρος γίνονται ἴκτεροι· ἐγγυτάτω
γὰρ αὕτη ἡ κίνησις τῇ ὥρῃ κατὰ
τοῦτο τὸ εἶδός ἐστιν. Ὅταν δὲ θέρος γένηται ἦρι
ὅμοιον, [59] ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ εὔτροποι,
καὶ οὐ [60] κατοξέες, οὐδὲ κατάξηροι γλώσ-
55 σῃσιν. Ὅταν δὲ χειμέριον γένηται ἦρ" καὶ
ὀπισθοχειμὼν, χειμεριναὶ καὶ αἱ νοῦσοι, καὶ
βηχώδεες, καὶ περιπνευμονικαὶ, ἢ κυναγ-
60 χικαί. Καὶ [61] φθινοπώρου, ἢν μὴ ἐν
ὥρῃ καὶ ἐξαίφνης χειμάσῃ, μὴ συνεχῶς
τοι-

VARIÆ LECTIONES.

53 Ὑδρήϊον exponitur Galen. in Exegesi ἡ μικρὰ ὑδρία, ὑποκοριστικῶς, parva hydria: diminutive, urnula, parvum vas aquarium. παλαιούμενον δὲ στέγει legit Mercur. in margine. Ibid. ἔχει pro ἴσχει Idem.

54 οἱ κέονται ex MStis legit Servin.

55 καὶ τῆς καταστάσιος τοῦ ὅλου legit Foes. quam lectionem secuti videntur Galeni Comment. & Cornar. καταστάσιος νοσώδεος, ἢ ἀπὸ ὥρης Imp. Cornar. legit.

56 βαρβωδέων legunt MSta Reg. rectius vero βορβορωδέων legitur, quod notat Foes. Ibidem τὰ δὲ ἀπὸ πνευμάτων alii volunt hisce, non ventos significari; sed aerem, quem inspiramus. vid. Galen. comment.

57 περὶ καταστάσιων τῶν ὡρῶν legunt MSt. Reg. At in Imper. Samb. περὶ καταστάσιος ὡρῶν. Sed id nihil aliud est; quam ejus, quod continetur, argumentum, qualia frequentia adscripta ad oram sunt in Imper. Sambuci.

58 ὁ ἀὴρ MSta quædam & Vaticana. ἦρ vero Aldina exempl. sed τὸ ἦρ aut ἔαρ legit Foesius cum Galeno & Cornar.

59 ἱδρῶτες Imp. Cornar.

60 Sic Æmil. Port. κατόξεες ed. Codd.

61 φθινόπωρον Foes. leg. cum interpretibus, sed nihil immutandum cum Ellipsis elegans intelligatur & frequens. ἐν ὥρῃ, scilicet.

τοιαύτας νούσους ποιέει, διὰ τὸ μὴ ἐν ὥρῃ ἤρχθαι, ἀλλὰ ἀνώμαλα γίνεσθαι· διόπερ καὶ αἱ ὧραι ἄκριτοι καὶ ἀκατάστατοι γίνονται· ὥσπερ καὶ αἱ νοῦσοι, ἐὰν προεκρηγνύωνται, ἢ προεκκρίνωνται, ἢ ἐγκαταλείπωνται· φιλυπόστροφοι γὰρ καὶ αἱ ὧραι γίνονται, ὥσπερ αἱ οὕτω νουσοποιέουσαι. Προσλογιστέον οὖν, ὁκοίως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα αἱ ὧραι παραλαμβάνωσι.

morbi, & tusses, & peripneumoniæ, & anginæ fiunt. Autumnus quoque si non in tempore, ac derepente hybernarit, non assi-
57 due tales morbos facit, propterea quod non in tempore incepit, sed inæqualiter fit; ideo etiam tempora judicatione carent, & instabilia fiunt; sicut & morbi si ante tempus erumpant, aut prius excernantur, aut intus relinquantur; recidivas enim quoque tempora faciunt, sicut & ejusmodi morbos pariunt. Itaque insuper considerandum est, quomodo affecta sint corpora, quum ab anni temporibus excipiuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Τῶν ὡρέων ἀνωμαλία ποιέει τὴν τῶν νούσων κρίσιν χαλεπωτέρην· ὑπόστροφοι καὶ αἱ ὧραι γίνονται.

Νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί· ὅταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιουτότροπα ἐν τῇσι νούσοισι πάσχουσιν· ἕλκεα μαδαρὰ, μάλιστα στόμα, αἰδοῖον, καὶ τ' ἄλλα. Ἢν δὲ βόρειον, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληρότεραι, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων· ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα προσδέχεσθαι μᾶλλον τὰ νουσήματα. Ἢν μᾶλλον πλεονάζῃ, αὐχμοῖσιν οἱ πυρετοὶ ἕπονται, καὶ ὄμβροισιν, ἐξ ὁποίων ἂν οἱ πλεονασμοὶ μεταπέσωσιν, καὶ ὅκως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα παραλάβωσιν ἐκ τῆς ἑτέρης
117 ὥρης, καὶ ὁκοίου τινος οὖν χυμοῦ δυναστεύοντος ἐν τῷ σώματι. Ἀτὰρ ἀνυδρίαι νότιαι, βόρειαι· διαφέρει γὰρ καὶ τ' ἄλλα οὕτω· μέγα γὰρ καὶ τοῦτο· ἄλλος γὰρ ἐν ἄλλῃ ὥρῃ, καὶ χώρῃ, μέγας· οἷον τὸ θέρος, χολοποιόν· ἦρ, ἔναιμον· καὶ τ' ἄλλα ὡς ἕκαστα. Αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τίκτουσι νουσήματα, καὶ αἱ μέγισται μάλιστα· καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι· τὰ δὲ ἐκ προσαγωγῆς γίνεται· αἱ ὧραι αὗται ἀσφαλέσταται, ὥσπερ καὶ δίαιται, καὶ ψῦχος, καὶ θάλπος μάλιστα ἐκ προσαγωγῆς· καὶ ἡλικίαι οὕτω μεταβαλλόμεναι. Φύσιες δὲ ὡς πρὸς τὰς ὥρας· αἱ μὲν πρὸς θέρος· αἱ δὲ πρὸς χειμῶνα [62] εὖ καὶ κακῶς πεφύκασιν· αἱ δὲ [63] πρὸς χώρας, καὶ ἡλικίας, καὶ διαίτας, καὶ [64] τὰς ἄλλας καταστάσιας τῶν νούσων. Ἄλλαι πρὸς ἄλλας [65] εὖ καὶ κακῶς πεφύκασι· καὶ ἡλικίαι πρὸς ὥρας, καὶ χώρας, καὶ διαίτας, καὶ πρὸς καταστάσιας νούσων. Καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσι δίαιται, καὶ σιτία, καὶ ποτὰ, οἷα· ὅτι ὁ μὲν χειμὼν ἀργὸς

CAPUT VI.

Temporum inæqualitas morborum judicationem difficiliorem reddit; tempora etiam recidivas faciunt.

58 Austri auditum gravant, oculis caliginem inducunt, capitis gravitatem concitant, torporem faciunt, dissolvunt; quum hic ventus dominatur, talia in morbis patiuntur, ulcera madentia os præsertim, pudenda aliasque partes occupant. Si vero aquilo, tusses, faucium asperitates, alvi duriores, urinæ difficultates, horrores, laterum, pecto-
59 risque dolores: hoc autem dominante, tales morbos magis expectare oportet. Si magis invaluerit siccitates febres consequuntur, itemque imbres, ex quibus utique redundantiæ inciderint; & quomodocunque sese habentia corpora, ex alio anni tempore (quid) susceperint, & quicunque tandem humor in corpore prævaluerit. Sed siccitates austrinæ, aquilonaresque sunt; differunt enim, & alia hoc modo; nam & hoc magnum est; alius enim alio tempore, atque in alia regione ma-
60 gnus est: ut æstas, bilem; ver, sanguinem parit; & alia tempora, ut singulorum fert natura. Mutationes potissimum morbos pariunt, præcipueque maximæ, & in anni temporibus magnæ mutationes, itemque in aliis; quædam sensim accessione facta fiunt; atque hujusmodi tempora sunt securissima; sicut etiam diætæ, & frigus, & calor maxime progressu sensim facto; itemque ætates ita commutantur. Naturæ quod ad anni tempora attinet, aliæ ad æstatem, aliæ ad hye-
61 mem, bene aut male affectæ sunt; aliæ ad regiones, ætates, diætas, & alias morborum costitutiones, aliæ ad alias bene aut
62 male se habent; & ætates ad tempora, & regiones, & diætam, & morborum constitutiones. Atque in temporibus diætæ, cibi ac po-

Variæ Lectiones.

62 ἢν ᾖ κακῶς, Imper. Corn. ὡς δὲ pro αἱ δὲ. Idem.

63 πρὸς χώρας καὶ ὥρας, Imp. Samb. & Fevr.

64 τὰς ἄλλας μεταστάσιας, legit Foes. deinde τῶν νούσων ἄλλας πρὸς ἄλλας ut ὥρας subintelligatur.

65 ἢν ᾖ κακῶς. Imp. Cor.

potus quales sint; nam hyems vacationem habet ab actionibus; & quæ in corpus ingeruntur, ea matura, simpliciaque requirit; hoc enim etiam magnum est: autumnus laboribus est dicatus; insolatus habet crebros potus, cibos instabiles, vina, arborumque fructus.

ἔργων, καὶ πέπονα τὰ εἰσιόντα, καὶ ἁπλᾶ· μέγα γὰρ καὶ τοῦτο· αἱ ὀπῶραι δὲ, ἐργάσιμοι, [66] ἡλιώσιες, τὰ πινόμενα πυκνὰ, ἀκατάστατα σιτία, οἶνοι, ἀκρόδρυα.

CAPUT VII.

Morbos ex temporibus, & ex morbis aquas & ventos dijudicari. Aquæ inter cutem prænotio; colores pro temporum ratione variant.

QUemadmodum autem ex anni temporibus morbos conjectare datur; ita quandoque etiam ex morbis aquas, & ventos, & siccitates, præsagire licet, velut aquilonares, & austrinas constitutiones; hoc enim ei integrum erit facere, qui probe, ac recte didicerit, unde hæc spectanda; veluti & lepræ quædam, & circa articulos dolores, ubi futuræ sunt aquæ, pruritum excitant, & alia hujusmodi. Et quæ pluviæ aut tertio die, aut singulis diebus, aut per alios circuitus aut assiduæ contingunt. Et venti quidam per multos dies flant, & inter se oppositi spirant, alii per pauciores, & iidem per circuitum. Hæc autem habent cum temporum constitutionibus similitudinem, ejusmodi autem breviores. Si vero annus talis magna ex parte fuerit, qualem constitutionem fecerit, tales quoque morbi diutius erunt; ac si graviores fuerint, maximi quoque morbi sic erunt, & communissimi, & ad plurimum tempus. Ex primis aquis, ubi post multam siccitatem, futura aqua est, licet hydropes prædicere; & ubi talia parva signa in ventorum quiete & (aeris) mutatione apparuerint. Colligendum igitur, qui quidem morbi, qualibus aquis aut ventis de se significationem præbeant, neque negligendus est, & audiendus est, si quis norit, quod tali hyeme prægressa, tale ver aut æstas erit. Colores non sunt similes in anni temporibus, neque in æquilonaribus, neque in austrinis constitutionibus, neque in ætatibus, neque cum sibi quispiam, neque alius cum alio collatus: considerandi autem colores sunt ex iis, quæ præsentia, quiescentiaque esse novimus; & ætates similes anni temporibus esse, & colore & modo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Τὰς νούσους ἐκ τῶν ὡρέων, καὶ ἐκ τῶν νούσων ὕδατα, καὶ ἀνέμους τεκμήρασθαι. ὑδρώπων πρόγνωσις· ἀνόμοια χρώματα, ὅ, τι ἐξαλλάξῃ ἡ ὥρη.

ΩΣπερ δὲ ἐκ τῶν ὡρέων τὰς νούσους ἐστὶ τεκμήρασθαι, ἔστι ποτὲ καὶ ἐκ
63 τῶν νούσων [67] ὕδατα, καὶ ἀνέμους, καὶ ἀνυδρίας προγινώσκειν· οἷον βόρεια, νότια. Ἔστι γὰρ εὖ μαθόντι καὶ ὀρθῶς, ὅθεν σκεπτέα· οἷον καὶ λέπραι τινὲς, καὶ περὶ τὰ ἄρθρα πόνοι, ὕδατα ὅταν μέλλει, κνησμώδεές εἰσι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Καὶ τῶν ὑσμάτων οἷα ἢ διὰ τρίτης, ἢ ἑκάστης, ἢ διὰ περιόδων ἄλλων, καὶ τὰ συνεχέα. Καὶ ἀνέμων οἱ μὲν πολυήμεροι πνέουσι, καὶ ἀντιπνέουσιν ἀλλήλοισιν· ἄλλοι δὲ διὰ βραχυτέρων· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περίοδον. Ταῦτα ἔχει τῇσι καταστάσεσιν ὁμοιότη-
64 τας· ἐπὶ βραχύτερον δὲ τὰ τοιαῦτα. [68] Ἢν μὲν ἐπὶ πλέον τὸ ἔτος τοιοῦτο ἔῃ, οἵην κατάστασιν ἐποίησεν, ἐπὶ πλεῖον, καὶ τὰ νουσήματα τοιαῦτα· καὶ ἢν μᾶλλον ἰσχυρότερα, καὶ μέγιστα νουσήματα οὕτως ἐγένετο, καὶ κοινότατα, καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον. Ἐκ τῶν πρώτων ὑδάτων, ὅταν ἐξ ἀνυδρίης πολλῆς μέλλῃ ὕδωρ ἔσεσθαι, ἔστι περὶ ὑδρώπων προειπεῖν· καὶ ὁκόταν τ' ἄλλα σμικρὰ σημήϊα φανῇ ἐν νηνεμίῃ, ἐν μεταβολῇ. Συνακτέον οὖν, [69] ὅσαι μὲν ἐφ' οἵοισιν ὕδασιν, ἢ ἀνέμοισιν αἱ νοῦσοι ἐπισημαίνουσι, καὶ
65 ἀκουστέον εἴ τις οἶδεν, ὅτι τοιούτου χειμῶνος [70] προγενομένου, τοῖον ἦρ ἢ θέρος ἔσται. Τὰ χρώματα οὐχ ὅμοια ἐν τῇσιν ὥρῃσιν, οὐδὲ ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισιν, οὐδ' ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν, αὐτὸς πρὸς ἑωυτὸν, οὐδ' ἄλλος ἄλλῳ οὐδέν· σκεπτέον δὲ ἐξ ὧν ἴσμεν καὶ παρεόντων, καὶ ἀτρεμεόντων, περὶ χροιῶν· καὶ ὅτι αἱ ἡλικίαι τῇσιν ὥρῃσιν ἐμφερέες εἰσὶ, καὶ χροιῇ, καὶ τρόπῳ.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

66 ἡλιώσιες Imper. Cornar. Ibidem ἀκρόδρυα significant omnes arboreos fructus, præcipue vero, qui in ambitu putamen habent lignosum, eoque concluduntur, ut juglandes, avellanæ, castaneæ, malum punicum, quod genus nucum appellatione Latinis & καρύων Græcis comprehenditur, ut scribit Athenæus Lib. 2.

67 ὕσματα id est pluvias leg. quædam Exempl. pro ὕδατα, ut etiam paulo post, quam etiam lectionem sequuntur Gal. Commentar.

68 ἢ μὲν, Imper. Cornar. ἢ δὲ.

69 ὅσα, Imper. Cornar.

70 προγενομένου, legunt Ald. Exempl. & τοῖον ἦρ εἶτε θέρος ἔσται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντες ποίαις νόσους οὐχ ἁλίσκονται.

Οἱ αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντες, οὔτε πλευρίτι- 66
δι, οὔτε περιπνευμονίῃ, οὔτε φαγε-
δαίνῃ, οὔτε δοθιῆσιν, οὔτε [71] θερμίνθοισιν
ἁλίσκονται· ἴσως δὲ οὐδὲ λέπρῃσιν," ἴσως 67
δὲ οὐδὲ [72] ἀλφοῖσιν. Ἰητρευθέντες γε μὴν
ἀκαίρως," [73] συχνοῖσι τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βρα- 68
δέως ἥλωσαν, καὶ ὀλέθρια οὕτως." Καὶ ὅ- 69
σαι ἄλλαι [74] ἀποστάσιες, οἷον σύριγγες, ἑτέ-
ρων ἄκος." Ὅσα πέφυκεν ἐπιφαινόμενα 70
παύειν, ῥύεται τούτων [75] προσγενόμενα
κωλύματα [76] ἀλλ' οἷσιν αἱ κοινωνίαι." 71
[77] Οἱ ὕποπτοι τόποι, ὑποδεξάμενοι πόνῳ,
ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ, ῥύονται." ἀλλ' 72
οἷσιν αἱ κοινωνίαι. Διὰ τὴν ῥοπὴν οὐκ ἔτι
αἷμα ἔρχεται, ἀλλὰ κατὰ τοῦ χυμοῦ τὴν
συγγενείην τοιαῦτα πτύουσιν. Ἔστιν οἷσιν
αἷμα ἀφίεσθαι ἐν καιρῷ, ἐπὶ τοῖσι τοιού-
τοισιν, ἐπ' ἄλλοισι δὲ ὥσπερ ἐπὶ τούτοισι,
τοῦτο οὐκ εἰκός." Κώλυσις ἐπὶ τοῖσι δὲ 73
δὴ αἱματώδεα πτύουσιν, ὥρη, πλευρῖτις,
χολή." Τὰ παρὰ τὸ οὖς, ὁκόσοισιν ἂν ἀμ- 74
φὶ κρίσιν γινόμενα, ἢν μὴ ἐκπυήσῃ, [78] τού-
του ἀπαλλασσομένου ὑποστροφὴ γίνεται, καὶ
κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφέων [79] τῆς ὑποστρο-
φῆς κρινόμενα, αὖθις αἴρεται καὶ παραμέ-
νει. [80] Ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαὶ,
ἐν ὁμοίῃ περιόδῳ· ἐπὶ τούτοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρ-
θρα ἀφίστασθαι. Οὖρον παχὺ, λευκὸν,
οἷον τὸ τοῦ Ἀρχιγένεος, ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι
τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται, καὶ ῥύε-
ται τῆς ἀποστάσιος· ἢν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ
αἱμοῤῥαγήσῃ ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς" καὶ πά- 75
νυ. Καὶ [81] ᾧ τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ ἀρθρητι- 76
κῷ πάθει ἐγένετο, ἦν ἡσυχαίτερος· ἐπεὶ δὲ
τοῦτο ἰητρεύθη, ἐπιπονώτερος.

CAPUT VIII.

Hæmorrhoidarii, quibus morbis non corripiuntur.

Qui hæmorrhoides habent, ii neque pleuritide, neque pulmonis inflammatione, neque ulcere exedente, neque furunculis, neque tuberculis; fortassis vero neque lepra, ac fortassis neque vitiliginibus corripiuntur. Intempestive tamen curati frequentibus ejusmodi morbis non multo post correpti sunt; iisque ita perniciosis. Et quicunque alii abscessus, ut fistulæ, aliorum medela sunt. Quæcunque suapte natura supervenientia sedant, ea cum prius fiunt veluti impedimenta ab his liberant, sed quibuscum communicatio est. Suspecta loca, aut dolore, aut gravitate, aut ob aliud quiddam liberant, quum exceperint, sed quæ communicationem habent. Ob inclinationem non amplius sanguis prodit, sed juxta humoris cognationem talia expuunt. Est interdum sanguinem detrahere iis, qui hujusmodi sunt; in aliis vero, ut in iis, non par est. Impedimentum certe in cruenta expuentibus tempus anni, pleuritis, bilis. Quibus circa crisim juxta aures exorta tubercula minime suppurarint, iis subsidentibus, reversio fit: ac pro recidivarum ratione dum reversione judicantur, rursum attolluntur ac permanent, quemadmodum febrium reversiones in simili circuitu, in his spes est ad articulos abscedere. Urina crassa, alba, qualis Archigenis erat, in febribus lassitudine obortis quarto die interdum prodit, abscessuque liberat: si præterea sanguis etiam e naribus abunde, copioseque fluat. Cui intestinum in dextra parte dolebat, & articulari affectu correptus erat, quietior fuit; quum autem hic sanatus fuit, magis doluit.

Variæ Lectiones.

71 Imperialis Sambuci hoc habet Scholion. θέρμινθός ἐστιν ἀπόστημα, περὶ τὴν ἐπιφάνειαν γινόμενον μετὰ φλυκταινώσεως, ἧς ῥαγείσης, ἰχῶρες ἀποῤῥεῖ καὶ ἡ ὑποκειμένη σὰρξ κατατετριμμένη φαίνεται. id est: tuberculum est abscessus in superficie nascens cum pustularum eruptione; quibus ruptis sanies, quæ serosa effluit, & subjecta caro videtur contrita.

72 ἄλφοισι, legisse videtur Galenus.

73 συχνοὶ, leg. Corn. Gal. & Imp. Corn. quam lectionem secutus est Foes. ex Lib. VI. Epid. & Servinus.

74 ὑποστάσιες pro ἀποστάσιες, legitur in Epid. & longe aliter.

75 προγενόμενα, legisse Galenum adparet ex Comment. Lib. VI. Epid.

76 Sic Servin. pro ἄλφοισι legit, quam lectionem amplexi sumus. Hæc vero valde suspecta videntur Foesio, ideo quod in Epidem. & a Cornario omittantur, etsi possunt ad sequentia referri. Ibidem pro ῥοπὴν, τροπὴν. i. e. conversionem legunt, sanguinis mutationem intelligentes in varios humores, uti Galen. hunc in locum animadvertit.

77 ἄλλου τόπου ὑποδεξάμενοι videntur legisse Galeno attributi Commentarii, & Cornar. quæ lectio notante Foesio ex Libr. VII. Epid. desumta videtur. Cujus magnam esse in Codd. varietatem cum indicent Galeno hic attributi Commentarii, & Gal. Comm. in Libr. VI. Epidem. eadem tamen est utrobique notio.

78 τουτέων ἀπαλλασσομένων, legit Servinus.

79 τῆς ὑποστροφῆς γινομένης legisse videtur Cornar. & Galen. ex Lib. VI. Epid.

80 ὥσπερ αἱ περὶ τεταρταίων τῶν πυρετῶν ὑποστροφαί, legit Fevr. Imper. Sambuc. autem ὥσπερ αἱ ἐπὶ τῶν πυρετῶν.

81 ᾧ καὶ ἔντερον ἐπὶ, Imper. Samb.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΩΝ.

HIPPOCRATIS DE JUDICATIONIBUS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι

Τὰς τῶν νοσημάτων ἐπὶ τὴν σωτηρίαν τε καὶ θάνατον κρίσιας περιέχει, αἵ περ ἐκ τῶν διαχωρημάτων, καὶ οὔρων, καὶ ἱδρώτων, ἀποστάσεών τε καὶ συμπτωμάτων, καὶ κρισίμων ἡμερῶν, καὶ ὁμοίων παραλαμβάνονται· καὶ τίνα ἐπὶ τῶν πυρετῶν τε καὶ ἄλλων νούσων ὑπάρχει, ἢ ἀγαθὰ, ἢ κακά.

ARGUMENTUM LIBRI.

Judicationes complectitur morborum ad salutem, & perniciem prodeuntium, quæ ex dejectionibus, urinis, sudoribus, abscessibus, symptomatis, diebus judiciariis & consimilibus depromuntur; & quæ in febribus, aliisque morbis tum bona, tum mala sunt.

Basil. Lat. III. 425. pag. 510. — Foesius Sect. II. 20. 52. — Basil. Græc. pag. 385.

CAPUT I.

Qui sudores, quæ dejectiones, urinæ, & magna signa etiam ad melius, securamque crisin portendant.

1 JUDICATIONUM, quæ brevi meliorem statum portendunt, plerumque eadem, quæ sanitatis, signa sunt.
2 Sudores enim optimi sunt, & citissime febrem sedant, qui judicatoriis diebus contingunt, & febrem prorsus submovent; boni quoque sunt, qui per totum corpus oborientes, faciliorem morbi tolerantiam reddunt. Qui vero horum nihil moliuntur, nihil oborti conducunt. Morbo autem ad judicationem tendente, dejectionem crassio-
3 rem reddi oportet; subfulva vero, nec admodum graveolens esto: lumbricos etiam sub judicationem exire commodum est. Urina autem optima est, quæ per totum tempus

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Οἵτινες ἱδρῶτες, ἅτινά τε διαχωρήματα, καὶ οὖρα, καὶ μεγάλα σημεῖα ταχίστην ἐπὶ τὸ ἄμεινον, καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν σημαίνουσιν.

1 ΠΕΡΙ κρισίων συντόμων ἐπὶ τὸ ἄμεινον, τὰ μὲν πλεῖστα ταῦτ' ἐστιν, ἅπερ [1] ὑγίης
2 σημεῖα. Ἱδρῶτες γὰρ ἄριστοί εἰσιν, καὶ τάχιστα πυρετὸν παύοντες, οἱ ἐν τῇσι κρισίμῃσιν ἡμέρῃσιν γινόμενοι, καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάσσοντες· ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὅσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γενόμενοι, εὐπετεστέρως τὸ νόσημα φέρειν ποιήσωσιν. Οἳ δ' ἂν τουτέων τὶ μὴ ἐργάσονται, οὐ λυσιτελέσουσι
3 γινόμενοι. Παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νούσου. Ἔστω δὲ τὸ ὑπόπυῤῥον, καὶ μὴ σφόδρα δυσῶδες· ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας ἐξιέναι πρὸς τὴν κρίσιν· οὖρον δὲ, ἄριστόν ἐστιν, ὃ ἂν ἔχῃ

VARIÆ LECTIONES.

Præsentem librum de Judicationibus inscriptum in exemplari Vaticano diversum habuisse principium Calvus docet. Videtur liber hic minus genuinus, sed varie ex Prognosticis, Aphorismis & aliis Hippocratis libris, conflatus. Quam ob causam eum non plane a genuinis Hipp. libris separandum duximus. Scopus Auctoris in hoc libro est instruere Medicum, ut judicare possit in morbis, quid futurum sit: utrumne morbus lethalis sit futurus, an salutaris; brevisne, an diuturnus: quod quidem facile assequi poterit, si præsentis libri doctrinam diligenter observabit; ita ut in horum prædictione fere nunquam decipiatur, atque hoc pacto ab omnibus peritus æque, ac diligens existimetur.

1 ὑγιῶν legunt Aldus & Cornarius.

ἔχῃ λευκότατον ὑπόστημα, καὶ λεῖον, καὶ ὁμαλὸν παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἕως ἂν κριθῇ τὸ νόσημα· σημαίνει γὰρ ἀσφαλέα καὶ ὀλιγοχρονίην τὴν νοῦσον ἔσεσθαι. Ἢν ἱδρῶτος ἐγγενομένου ἡ νοῦσος ἐκλίπῃ, καὶ τὸ οὖρον πυῤῥὸν θεωρηθῇ λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, τουτέοισιν αὐθημερὸν ὑποστροφὴ τοῦ πυρετοῦ γίνεται, οὗτος καὶ ἐν πέντε ἀκινδύνως κρίνεται. Τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ὑγιάζεσθαι μέγιστα σημεῖα ἅπαν γίνεται. [2] Ἀπονώτεροι γὰρ διατελέουσιν, καὶ ἀκίνδυνοι, καὶ τὰς νύκτας κοιμέονται, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα προφαίνουσιν ἀσφαλέα.

quoad judicatus fuerit morbus, albissimum, læve, & æquale habet sedimentum; securum enim ac brevem fore morbum indicat. Si suborto sudore morbus cesset, & urina fulva sedimentum habens album conspiciatur, iis eodem die febris reversio fit, atque hæc quinto die citra periculum judicatur. Qui brevissimo tempore sani evasuri sunt, iis in totum maxima signa contingunt.

4 Nam magis citra dolorem & extra periculum degunt, & noctu dormiunt, cæteraque securitatis signa præ se ferunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει, τίς ἡ τοῦ τῆς κεφαλῆς ἀλγήματος αἰτία, καὶ πότε ἡ ἀπάλλαξις γίνεται· ἐς τίνας ἡμέρας τε, καὶ διὰ τίνων ἡ τῶν τε ὀξέων, καὶ καύσων πυρετῶν κρίσις γένηται ἄν, καὶ τί ἐν τούτοις ἐπισημαίνῃ ὁ ἴκτερος.

CAPUT II.

In febre non lethali doloris capitis, quæ causa, & quando solutio. Febrium acutarum, & ardentium judicium quibus diebus, & per quæ fiat, & quid in his icterus portendat.

Οἷσιν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει κεφαλῆς ἄλγημα, καὶ τὰ ἄλλα περιέστηκε σημεῖα, χολὴ τουτέων κρατεῖ· οἷς ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν, τεταρταῖοί τε μᾶλλον, καὶ πεμπταῖοι πιέζονται· ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται τοῦ πυρετοῦ. Οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσιν τὸν ἀριθμόν, ἐξ ὧν ἀπόλλυνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ὧν περιγίνονται. Οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. Οἵ τε φονικώτατοι, καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι τεταρταῖοι κτείνουσι, ἢ πρόσθεν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος οὕτως τελευτᾷ· ἡ δ' ἑτέρη, ἐς ἑπτὰ περιάγει· ἡ δὲ τρίτη, ἐς τὴν ἑνδεκάτην· ἡ δὲ τετάρτη, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ἡ δὲ πέμπτη ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην· ἡ δὲ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν· αὗται μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων διὰ τεσσάρων, ἐς τὰς εἴκοσι προσθέσεις. Οὐ δύναται δὲ ὅλαις ἡμέραις οὐδὲν τουτέων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνιαυτοί τε, καὶ μῆνες ὅλαις ἡμέραις πεφύκασιν, οὐδὲ συνεστήκασιν. Ἐν τοῖσι καύσοισι τὰ ἀγαθὰ σημεῖα γινόμενα, οἷα ἐν τοῖσιν ὑγιεινοῖσι γέγραπται, μείονα μὲν [3] ἐόντα, ἐς τρίτην ἄνεσιν δηλοῖ· παχύτερα δὲ αὔριον πάνυ· παχέα δὲ αὐθημερόν. Ἐν τοῖσι καύσοισιν, ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ἐπιγένηται ἴκτερος, δῆλον ἱδρῶτος. Τὸ γὰρ νόσημα οὐ φιλέει ἐξιδροῦν, οὐδὲ ἄλλῃ ἀφίστασθαι οὐ-

Quibus in febre minime lethali, capitis dolor, aliaque signa circumsistunt, in his bilis superat. Quibus inceperit dolor primis diebus, quique quarto & quinto die magis vexantur; hi sub septimum diem febre liberantur.

5 Febres vero judicantur in iisdem numero diebus, ex quibus homines intereunt, & quibus superstites evadunt. Mitissimæ namque febres & cum securissimis signis, quarto die aut prius desinunt. Maxime vero lethales, & quæ cum periculosissimis signis contingunt, quarto die aut prius interficiunt. Primus igitur (earum) impetus sic finitur; alter ad septimum deducit: tertius ad undecimum; quartus ad decimum quartum; quintus ad decimum septimum, sextus ad vigesimum. Hæ igitur in acutissimis morbis per quatuor ad viginti accessiones fiunt. Non potest autem horum quicquam integris exacte diebus numerari. Neque enim anni, neque menses integris diebus constare solent. In febribus ardentibus bona signa, si qualia in sanis scripta sunt, oboriantur,

6 minora quidem, quæ fuerint, in tertium diem remissionem indicant; crassiora vero in crastinum omnino, sed crassa eodem die. In febribus ardentibus si post septimum diem morbus regius incidat, (sublati) sudoris indicium est. Non enim exudare morbus, neque alibi unquam abscessum facere consuevit, sed sane-

VARIÆ LECTIONES.

2 Sic legunt exemplaria omnia, sed [illegible] legi mavult Foes. eo quod subsequenti [illegible] respondeat.

3 οὖρα Calvus legisse videtur de urinis istud sumens.

sanescit. Quum calor discesserit & humorem ad se attraxerit, febri judicationem fieri necesse est, & urinas, aut etiam alvi egestiones procedere, aut sanguinis ex naribus fluxionem, vel copiosam mictionem, aut alvi fluxum vehementem, aut sudorem, aut vomitum; mulieri vero etiam mensium viam patefieri. Hæc igitur præcipue judicationem faciunt, aut quodcumque his proxime accedit. Molitur autem & alias judicationes, minus quidem quam has. At si morbus regius in febre ardente septimo die aut postea contingat, & difficilis multi sputi ejectio, tum in ardentibus, tum in aliis febribus, si nullis ex his signis contingentibus febris dimittat; has judicationes pro illis fieri necesse est, aut magnorum tuberculorum abscessum, aut dolores vehementes ex abscessu, aut humorum ex calore colliquationes.

7-8 δαμῆ, " ἀλλὰ [4] ὑγιὴς γίνεται· ἀνάγκη " τοῦ θερμοῦ [5] ἀπιόντος (καὶ) ἐφ' ἑωυτὸ τὸ ὑγρὸν ἑλκύσαντος, τῷ πυρετῷ κρίσιν γενέσθαι· ἢ τὰ οὖρα τὰ ἀποχωρέοντα, ἢ καὶ διαχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ
9 οὔρησιν πολλὴν, " ἢ [6] διαῤῥοίην ἰσχυρὴν, (ἢ) ἱδρῶτα, ἢ ἔμετον· γυναιξὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ὁδόν. Μάλιστα μὲν οὖν ταῦτα ποιέει κρίσιν, ἢ ὅ, τι ἂν τουτέων ἐγγὺς γίνεται. Ποιέει δὲ καὶ ἑτέρας κρίσεις ἧττον μὲν τουτέων. Ἴκτερος δὲ ἢν ἑβδομαίῳ ἐπιγένηται, ἢ ὕστερον ἐν καύσῳ, καὶ δυσχερεῖα σιάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ἔν τε τοῖσι καυσώδεσι πυρετοῖσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ἢν μηδενὸς τουτέων τῶν σημείων γενομένων, ἀφίῃ ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι, ἢ φυμάτων μεγάλων ἀπόστασιν, ἢ ὀδύνας ἰσχυρὰς ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος, ἢ τηκεδόνας τῶν ὑγρῶν ἐκ τοῦ θερμοῦ.

CAPUT III.

Ardentis febris ad salutem, mortem, diuturnitatem judicia; in lipyriam & epialum mutatio; huic succedens icterus, bonum, malum, anceps; tertianarum & acutarum febrium judicia.

EOrum, quæ febrem ardentem significant judicationes & remissiones, longior morbus; si vero vehementia fuerint, mors plerumque sequitur. Reliquæ febres ardentes securæ, septimo aut decimo quarto desinunt. Solet autem ad lipyriam devenire, & maxime quadraginta dies occupat, & in epialum transit; & lipyria eodem die prehendit, & dimittit; capitis etiam dolor oritur. Si vero eum lipyria febris per quadraginta dies non dimiserit, sed producta fuerit, dolorque caput detinuerit, ac deliraverit, eum purgato. At febre ardente desinente si morbus regius succedat, non solet amplius sudare, neque alibi usquam abscessum facere, sed sanus evadit. Tertiana ut plurimum septem circuitibus judicatur. Quibuscunque in molestis febribus septimo, nono, aut decimo quarto die morbi regii oriuntur, bonum est; nisi dextrum hypochondrium obduruerit, sin minus, anceps. Acuti morbi

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Αἱ τοῦ καύσου ἐπὶ τὴν ὑγίειάν τε, καὶ θάνατον, καὶ μῆκος κρίσεις· ἐς λειπυρίαν, καὶ ἠπίαλον μετάστασις· τούτῳ ἐπιγενόμενος ἴκτερος, ἀγαθὸν, κακὸν, ἀμφίβολον· αἱ τῶν τριταίων τε, καὶ ὀξέων πυρετῶν κρίσεις.

ΚΡίσιες δὲ καὶ ἀφέσιες τῶν καῦσον σημαινόντων, μακροτέρα ἡ νοῦσος· τῶν δὲ ἰσχυρῶν, θάνατος, ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. Οἱ δὲ λοιποὶ ἀσφαλέες παύονται καῦσοι, ἑβδομαῖοι, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. Φιλέει δὲ καὶ ἐς λειπυρίην περιΐστασθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ ἐξηπιαλοῦται· καὶ ἡ λειπυρίη τῆς αὐτῆς ἡμέρης λαμβάνει τε καὶ μεθίησι· γίνεται δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς ὀδύνη. Ἐὰν δὲ μὴ μεθίῃ αὐτὸν ἡ λειπυρίη ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις ἀλλ' ἄγχῃ, καὶ ὀδύνη ἔχῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ φλυηρέῃ, ἐπικάθαιρον αὐτόν. Λήγοντος δὲ καύσου, ἂν ἐπιγένηται ἴκτερος, οὐ φι-
10 λέει ἔτι ἱδροῦν, " οὐδ' ἄλλη [7] ἀφίστασθαι
11 οὐδαμῆ, ἀλλ' ὑγιὴς γίνεται. " [8] Τριταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ που-
12 λύ. " ὁκόσοις ἐν ἀφορήτοις πυρετοῖς τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐννάτῃ, ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι γίνονται, ἀγαθὸν, ἐὰν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν γένηται· εἰ δὲ μὴ,
13 ἐνδοιαστόν. " Τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσ-

VARIÆ LECTIONES.

4 Sic Imper. Sambuc. & Vaticana exempl. ὑγιὴς edit. Codd.
5 ἱκανὸν leg. Ald. Exemplaria.
6 Sic Vaticana Exempl. & Mercurial. ad marginem. Editi Codd. διὰ ὑγρῶν legunt.
7 Sic interpretes legunt, & Foes. ἐφίστασθαι editi Codices
Λειπυρίας πυρετὸς est febris ex continuarum & valde malignarum genere, in qua externa frigent, interna uruntur. ἠπίαλος autem est febris, in qua calor & rigor simul sunt, quam querqueram Latini dixisse videntur, de qua Lucilius apud Fest. Pomp. de verbor. significat. Querquera consequitur febris capitisque dolores.
8 Calvus τεταρταῖος legisse videtur.

τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν, [9] ὡς ἐπὶ τὸ
πουλύ. " Ἰδρῶτες [10] πυρεταίνοντι ἢν γίνων- 14
ται τριταίοις, καὶ πεμπταίοις, καὶ ἑβδο-
μαίοις, καὶ ἐνναταίοις, καὶ ἑνδεκαταίοις, καὶ
τεσσαρεσκαιδεκαταίοις, καὶ μίηκαιεικο-
σαίοις, καὶ [11] τριηκοσταίοις, οὗτοι οἱ ἰδρῶτες
νούσους κρίνουσιν. Οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμε-
νοι, πόνους σημαίνουσιν· αἱ πεπάνσιες τῶν
386 οὔρων κατὰ μικρὸν ἐκπεπαινόμεναι, ' ἐν
τοῖς κρισίμοις ἐὰν πεπανθῶσιν, λύουσι τὴν
νοῦσον. " [12] Παράδειγμα δεῖ τῶν οὔρων τὰ 15
ἕλκεα ποιέεσθαι. Τά τε γὰρ ἕλκεα, ἢν μὲν
ἀνακαθαίρηται πύῳ λευκῷ, ταχείην θερα-
πείην δηλοῖ· ἐὰν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τοὺς ἰχῶ-
ρας, κακοήθη γίνονται: τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
καὶ τὰ οὖρα σημαίνει: ἐὰν ἐκ πόνου λεπτὰ γέ-
νηται, ἀπὸ τῆς προφάσιος δεῖ λογίζεσθαι,
" ἢν τὸ νόσημα περεγένετο, καὶ ' ταύτην 16
ὁρᾷν ἐπεὶ [13] παύηται, ὡς ταύτης ἐπιλειπο-
μένης, τῶν ἄλλων σημείων ἐπιγινομένων
οἵων δεῖ, οὐκ εἶναι ἀπαλλαγὴν νούσῳ
οἰητέον· ἐὰν ἀλγέῃ ἡ κεφαλὴ, καὶ ἀπὸ
ταυτέου πυρετὸς ἐπιγένηται, ταυτέου μὴ κα-
ταπαύσηται, μηδὲ τῆς ὀδύνης παυομένης, οὐ
κρίσιμος ὁ πυρετός· κρίσεως μακρῆς ἔτι ἐπὶ
τὸ ἄμεινον, πλεῖστα ταῦτ' ἐστι, καὶ ἐπὶ του-
τέων ἅπερ ἐς ὑγίην ἐόντα. " Ἐν τοῖσιν ὑπο- 17
χονδρίοισιν οἰδήματα μαλθακὰ, καὶ ἀνώδυνα,
καὶ ὑπείκοντα ἐπεὶ θιγγάνῃς αὐτέου, χρονιωτέ-
ρας ' μὲν τὰς κρίσιας ποιέει, ἧσσον δὲ φοβε-
ρὰς τῶν ἐναντίων τουτέοις φυμάτων. Ὡσαύ-
τως δὲ ἔχῃ καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ φυμάτων.

diebus quatuordecim plerumque judican-
tur. Sudores febricitanti si tertio, quinto,
septimo, nono, undecimo, decimo quarto,
vigesimo primo & trigesimo die contingunt,
hujusmodi sudores morbos judicant; qui
vero non sic contingunt, labores porten-
dunt. Urinarum concoctiones paulatim
maturescentes, si diebus judicatoriis con-
coctæ fuerint, morbum solvunt. Exem-
plum autem ab ulceribus ad urinas sumen-
dum est. Ulcera namque, si repurgantur pu-
re albo, celerem curationem denunciant;
sed si in saniosos humores convertantur,
maligna evadunt. Eodem vero modo &
urinæ significant: si ex dolore tenues fiant,
ex occasione ratiocinari oportet, si mor-
bus accessit, eamque inspicere, quum ces-
savit. Quod si hæc deficiat, aliaque signa
qualia oportet accedant, nullam esse mor-
bi solutionem existimandum. Si doleat ca-
put, & ex eo febris succedat, neque hæc
sedetur, dolore non cessante, febris non
judicatur. Judicationis longæ etiamnum ad
melius, plurima ejusmodi sunt etiam, in his
quæ ad sanitatem tendunt. In præcordiis
tumores molles, doloris expertes, & ta-
ctui cedentes, diuturniores quidem, sed
minus formidandas, quam his contraria tu-
bercula, judicationes faciunt. Eodem mo-
do se res habeat & de reliquis ventris tu-
berculis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τῶν ποδαγρικῶν νοσημάτων ἐξ οὔρων τε, καὶ ἱδρώτων, καὶ διαχωρημάτων κρίσεις ἐπὶ τὴν σωτηρίαν τε, καὶ θάνατον, καὶ μῆκος.

ΟΥρων δὲ, ἢν τὸ μὲν οὐρηθὲν " [14] μὴ κα- 18
θαρὸν ᾖ· τὸ δ' ὑπόστημα λευκόν τε, καὶ
λεῖον ἔχῃ, χρονιωτέρη ἡ κρίσις· ἢ καὶ
ἧσσον ἀσφαλὲς τοῦ βελτίστου οὔρου. Ἢν δὲ
ποτε ὑπέρυθρον οὖρον, καὶ τὸ ὑπόστημα ὑπέ-
ρυθρον καὶ λεῖον, πουλυχρονιώτερον μὲν τοῦ-
το τοῦ προτέρου· σωτήριον δὲ κάρτα. " Ὁ- 19
κόσα δὲ ποδαγρικὰ νοσήματα γίνεται, ταῦ-
τα ἐν ' τεσσαράκονθ' ἡμέραις ἀφλέγμαντα
καθίσανται· κρίσεως μακρᾶς ἐπὶ τὸ ἄμεινον
[15] ἐπὶ τουτέων τὰ πλεῖστά ἐστιν. Ἅπερ ἐς θά-
νατον, ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ κρίνεται· ἅπερ ἀ-
σθενεώσεως σημεῖα· οἷον φαρμακοποσίης,
κοιλίης ἐκταράξιος, καὶ ἄνω καὶ κάτω,
ἄσης, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων· ἢν μὲν
οὖν ἀπαλλάσσηται τούτων τὰ σημεῖα ἐν ἡ-

CAPUT IV.

Podagricorum morborum ex urinis, sudoribus, & dejectionibus judicia ad salutem, mortem & diuturnitatem.

EX urinis autem, si quod mictum est, id
quidem non purum sit, sedimentum
vero album & læve habeat, diuturnior ju-
dicatio; aut minus etiam quam optima urina
secura est. At si quandoque urina subru-
bra fuerit, ac sedimentum subrubrum ac
læve, diuturniorem quidem, quam prior,
hæc morbum significat; sed admodum sa-
lutarem. Quicunque podagrici morbi fiunt,
hi citra inflammationem, quadraginta die-
bus sedantur: in his plerique longæ judica-
tionis in melius cedunt. Qui ad mortem
ruunt, intra diem ac noctem judicantur;
quæ imbecillitatis signa sunt, velut epoti
medicamenti, exturbationis alvi & sursum
& deorsum, anxietatis, & aliorum hujus-
modi:

VARIÆ LECTIONES.

9 In Coac. prænot. ubi hæc sententia repetitur, non additur ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.
10 πυρεταίνουσι legit Servinus.
11 Sic legunt Exempl. omnia; sed Ald. τριακοσταίοις legit.
12 Calvus hoc cum negatione legisse videtur, contra omnium Codicum fidem.
13 ὃ legunt exemplaria. & ὁρᾷν ἐπεὶ παύεται. ἀφ' ἧς τὸ νόσημα παρεγένετο legit Foesius.
14 Foesius hic sequitur Cornarium, qui negative legit ex Prognostico. κρίσις loco κίνησις vitiose Aldina legunt exemplaria.
15 καὶ ἐπὶ Æmilius Port.

modi: si igitur horum signa die ac nocte solvantur, satis est; alioqui lethalia esse reputanda sunt. Sudores pessimi sunt frigidi, quique circa cervicem oboriuntur; hi enim mortem & morborum longitudinem prænunciant. Alvi dejectiones variæ, nigris aliisque exitialibus dejectionibus diuturniores quidem, nihilo tamen minus perniciosæ; cujusmodi sunt ramentis similes, biliosæ, cruentæ, porraceæ nigræ, eæque interdum simul quidem omnes, interdum etiam singulæ per se dejiciuntur. Urina si quandoque pura mista fuerit, quandoque vero sedimentum album & læve habens, diuturniores minusque securæ hæ sunt, quam optima urina; si per multum tempus urina fulva & tenuis fuerit, periculum est, ne, quoad concocta fuerit, æger sufficere non possit: atque si alias superstitis futuri signa fuerint, his abscessum fore in locis septo transverso inferioribus expecta. In febribus si urina mutationes habeat, temporis diuturnitatem indicat, ægrumque tum ad deteriora, tum in alteram partem necessario commutari: si urinæ incipientes minime similes sint, sed ex tenuibus crassæ evadant, & omnino tenues, eæ difficilem ac incertam judicationem faciunt.

μέρη, καὶ νυκτί· εἰ δὲ μὴ, θανατώδη νομίζειν εἶναι.
20 Τῶν ἰδρώτων κάκιςοί εἰσιν, οἱ ψυχροί τε, καὶ περὶ τὸν αὐχένα γενόμενοι· οὗτοι γὰρ θανάτους, καὶ μῆκος νόσων προσημαίνουσι. Τὰ ποικίλα ὑποχωρήματα χρονιώτερα μὲν τῶν μελάνων, καὶ τῶν ἄλλων θανασίμων ὑποχωρημάτων. Οὐδὲν δὲ ἧσσον, ὀλέθρια· ἔςι δὲ τοιάδε, ξυσματώδεα, χολώδεα, αἱματώδεα, πρασοειδέα, μέλανα, καὶ τοτὲ μὲν ὁμοῦ πάντα διαχωρέει, τοτὲ δὲ κατὰ μέρος ἕκαςον.
21 Οὖρον δὲ ἐὰν τοτὲ μὲν καθαρὸν ἐρηθῇ, τοτὲ δὲ ὑπόςημα ἔχον λευκόν τε καὶ λεῖον, χρονιώτερα καὶ ἧσσον ἀσφαλῆ ταῦτ᾽ ἐςὶ τοῦ βελτίςου οὔρου· ἐὰν πυῤῥὸν, καὶ λεπτὸν ᾖ τὸ οὖρον [16] πολὺν χρόνον, κίνδυνος μὴ οὐ δύνηται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος, ἕως ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον· καὶ ἢν ἄλλως περιεσομένου σημεῖα ᾖ, προσδέχου τουτέοις ἀπόςασιν προσεσομένην ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία.
22 Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐὰν μεταβολὰς ἔχῃ τὸ οὖρον, χρόνον τε σημαίνει, καὶ ἀνάγκη τῷ ἀσθενέοντι μεταβάλλειν, καὶ ἐπὶ τὰ χείρω, καὶ ἐπὶ θάτερα· ἢν ἀρχόμενα οὖρα μὴ ὅμοια ᾖ, ἀλλὰ γένηται παχέα ἐκ λεπτῶν, καὶ παντελῶς λεπτὰ, δύσκριτα καὶ ἀβέβαια τὰ τοιαῦτα.

CAPUT V.

Judicia morborum deprompta ex sudoribus frigidis & copiosis; corporis calore ac frigore, dejectionibus, venis pulsantibus, facie, hypochondriis, manuum palpitationibus, dyspnæa, vigiliis, tetano, ictero, singultu, & judiciariis diebus.

FRigidi sudores cum acuta quidem febre, lethales, cum mitiore vero, morbi longitudinem significant. Et ubi corporis calor, aut frigus inest, hic morbus est, eique celeres in toto corpore mutationes contingunt. Ac si corpus perfrigescat, aut rursus incalescat, colorque subinde mutetur, ista morbi longitudinem portendunt. Si febricitanti sudor accedat; neque febris desinat, malum; producitur enim morbus, & humiditatem significat. Febricitanti sudores frigidi contingentes, febrem longam denunciant. Sudor copiosus, sano immodice oboriens, morbum portendit: æstate quidem minorem; hyeme vero majorem.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Αἱ τῶν νούσων κρίσεις ἔκ τε τῶν ψυχρῶν, καὶ πολλῶν ἱδρώτων, σώματος θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ· διαχωρημάτων· σφυζουσῶν φλεβῶν· προσώπου· ὑποχονδρίων· τῶν ἐν ταῖς χερσὶ παλμῶν· δυσπνοίας· τετάνου· ἰκτέρου· λυγγὸς, καὶ κρισίμων.

23 ΨΥχροὶ ἱδρῶτες σὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ, θανάσιμοι· σὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος σημαίνουσι τῆς νούσου. Καὶ ὅκου τοῦ σώματος θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ὅπου τοῦτο ἔνι, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος,
24 καὶ τουτέῳ [17] ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ ὀξεῖαι γίνονται, καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ τὸ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλληται, μῆκος νούσου σημαίνουσι.
25 [18] Κὴν πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγένηται, μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κακόν· μηκύνει γὰρ ἡ νοῦσος, καὶ ὑγρασίην σημαίνει. Πυρέσσοντι ψυχροὶ ἱδρῶτες ἐπιγενόμενοι, μακρὸν τὸν πυρετὸν σημαίνουσι. Ἱδρὼς πουλὺς ἀκρίτως [19]
26 γινόμενος, [20] ὑγιαίνοντι νόσον σημαίνει· θέ-

VARIÆ LECTIONES.

16 Ald. Exempl. πολὺ χρόνου pro πολὺν χρόνον legunt.
17 Sic quidem legunt omnia exemplaria. Cornarius tamen Aphor. 39. & 40. Lib. IV. secutus est.
18 κὴν πυρέσσοντι Aphor. est 56. Lib. IV.
19 ἀκρίτως mavult Foes. ἀκρήτως enim illi est suspectum.
20 μὴ ὑγιαίνοντι legunt Asulana exempl.

θέρεος μὲν μείω· ψύχιος δὲ πλείω." [21] Ἐς 27
τὸ αὐτὸ χωροῦντα, ἐὰν ἐάσῃς ξυστῆναι, ὑ-
φίσταται ὁκοῖον ξύσματα· ἢν ὀλίγα, ὀλίγη
ἡ νοῦσος· ἢν πολλὰ, πολλή· τουτέοισι συμ-
φέρει τὴν κοιλίην ἐπικλύζειν. " [22] Ὁκό- 28
σοις δὲ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει χολῆς με-
λαίνης ὕπεστιν, ἢν πλεῖον, πλείων ἡ νοῦσος·
ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσων. " Ἐὰν αἱ φλέβες 29
σφύζωσι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ,
καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρ-
μένα, χρονίη ἡ νοῦσος· καὶ ἄνευ σπασμοῦ
οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων
ῥύσιος, ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. Καὶ οἱ παλμοὶ ἐν
τῇσι χερσὶν πουλυχρονίου πυρετοῦ σημεῖον, ἢ
κρίσεως συντόμου ἐπὶ τὸ κάκιον, καὶ ἐπὶ
τούτων τὰ πλεῖστα, ἅπερ ἐς θάνατον. Τοῖσιν
ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ἀπόλλυσθαι, μέ-
γιστα σημεῖα ἀπ' ἀρχῆς γίνεται· δυσπνόη-
τοι γάρ εἰσιν, καὶ οὐ κοιμέονται τὰς νύκτας,
καὶ τὰ σημεῖα προφαίνουσιν ἐπικίνδυνα.
Συνεχοῦς δὲ πυρετοῦ ἐὰν τεταρταῖος πονεῖται,
καὶ ἑβδομαῖος, καὶ μὴ κριθῇ ἑνδεκαταῖος,
ὀλέθριος, ὡς τὰ πολλά. " [23] Ὅσοι ὑπὸ 30
τετάνου ἁλίσκονται, ἐν ταῖς τέσσαρσιν ἡμέ-
ραις ἀπόλλυνται· ἢν δὲ ταύτας ἀποφύγω-
σιν, ὑγιέες γίνονται. Ἐν τοῖσι καύσοισιν
ἐὰν ἐπιγένηται ἴκτερος, καὶ λὺγξ πεμπταίῳ
ἐόντι, θανατῶδες. Ὑποστροφαὶ λαμβάνονται,
οἷσιν ἂν ἀπυρέτοισι γενομένοισιν, ἀγρυπνίαι
ἐῤῥωμέναι προσγίνωνται, ἢ ὕπνοι ταραχώ-
387 δεες, ἢ ῥώμη τοῦ σώματος, ἢ ἀλγήματα
ἑνὸς ἑκάστου τῶν μελέων· καὶ ὅσοις ἂν οἱ πυ-
ρετοὶ παύσονται, " μήτε σημείων [24] γενο- 31
μένων λυτηρίων, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι·
καὶ ἐὰν ἐκλελοιπότος τοῦ πυρετοῦ, καὶ ἱδρῶτος
ἐπιγενομένου, πυῤῥὸν οὖρον οὐρήσει, λευκὴν
ὑπόστασιν ἔχον, προσδέχου τούτοις ὑποστρο-
φὴν πυρετοῦ " αὐθημερόν. [25] Αὗται δὲ καὶ 32
ὑποστροφαὶ, πεμπταῖαι κρίνονται ἀκίνδυνοι.
Καὶ ἢν κρίσιος ἐκγενομένης οὖρον ἐρυθρὸν οὐ-
ρήσει ὑπόστασιν ἔχον ἐρυθρὴν, καὶ τουτέοις
ὑποστροφὴ γίνεται τοῦ πυρετοῦ αὐθημερὸν, καὶ
ὀλίγοι ἐκ ταύτης σώζονται. Ὅταν ὑποστρέφῃ
ὁ καῦσος, τὰ πολλὰ, καὶ ἐξιδροῖ· " καὶ ἢν μὲν 33
τὰς ἡμέρας λάβῃ ὑποστρέψας ὅσας τὸ πρῶτον.
Ὑποτροπιάζει δὲ, καὶ τρὶς (ὁ) πυρετὸς, ἢν μὴ
περισσῇ ἡμέρῃ ἀφῇ ὑποτροπιάσας· τὰ πολ-
λὰ, ἐὰν ἀπέπτων ἐόντων τῶν οὔρων, καὶ τῶν
ἄλλων σημείων μὴ κατὰ λόγον ἐόντων " ἡ 34
νοῦσος [27] κρισίμῃ ἡμέρῃ (ἀφῇ,) ὑποτροπιάζει." 35
[28] Ὅτε δὲ, καὶ ὑποστρέφει ἐν κρισίμῃ ἡμέρῃ
τουτέων καταλειπομένων τοιούτων.

Dejectiones, si consistere permiseris, veluti ramenta subsident, si pauca, parvus est morbus, si multa, magnus: his alvum subluere confert. Quibus in inferiore dejectione bilis atræ quid subest, si copiosius, major est morbus, si parcius, minor. Si venæ pulsent, & facies bene habita fuerit, hypochondria minime mollia, sed sublata, diuturnus morbus (significatur,) neque sine convulsione, aut copiosa ex naribus sanguinis profusione, aut vehementi dolore solvitur. In manibus etiam palpitationes, diuturnæ febris signum, aut brevis in deterius judicationis, & in his plurima, quæ ad mortem (tendant.) His qui brevissimo tempore perituri sunt, maxima signa per initia contingunt; nam & difficilem habent spirationem, neque noctu dormiunt, & periculosa signa præmonstrant. In febre continua, siquis quarto & septimo die laborat, neque undecimo judicatus fuerit, plerumque perit. Quicunque distensione corripiuntur, intra quatuor dies pereunt; si vero hos effugerint, convalescunt. In febribus ardentibus, si accedat morbus regius, & singultus quinto die, lethale est. Recidivæ hos corripiunt, quibus febre solutis vehementes vigiliæ, aut turbulenti somni accedunt, aut corporis robur (solvitur,) aut singulorum membrorum dolores (adsunt), & quibus febres, non accedentibus solutionis signis, neque diebus judicatoriis sedantur; & si deficiente febre, & accedente sudore, urinam fulvam, album sedimentum continentem reddiderint, his eodem die febris reversionem expecta. Ejusmodi vero recidivæ quinto die citra periculum judicantur. At si ex judicatione facta, urina rubra sedimentum rubrum continens reddita fuerit, his quoque febris reversio eodem die contingit, ex eaque pauci servantur. Quum redit febris ardens, plerumque etiam exudat, & si revertens tot diebus, quot prius, detineat. Tertio etiam febris revertitur, nisi reversa die impari dimiserit: plerumque si non coctæ fuerint urinæ, neque alia signa secundum rationem processerint, morbus judicatorio die revertitur; interdum vero his ejusmodi relictis etiam die judicatorio revertitur.

CAPUT

Variæ Lectiones.

21 Videtur legendum esse ἐς τὰ κάτω χωρεῦντα. quam lectionem secuti sumus in versione: decerptum esse apparet ex Aphor. 67. Lib. VII. ideoque incertum est, an de alvi egestionibus, an de urinis accipi debeat, & certe id Foesio parum integrum videtur.

22 Ex Aphor. 70. Lib. VII. desumtum est, etsi detruncatum videtur.

23 Aphor. est 6. Lib. V.

24 γινομένων legunt exempl. omnia vitiose.

25 Vaticana Exempl. αὗται δὲ αἱ καὶ ὑποστροφαὶ legunt.

26 καὶ ἢν μέσας ἡμέρας λάβῃ legunt Vatic. exempl. quæ secutus est Calvus.

27 κρίσιμος legunt Exempl. Ald.

28 ὅταν δὲ legunt Exemplaria edita.

CAPUT VI.

Judicia recidivarum, abſceſſus; quartanarum, melancholiæ phreniticæ, maniæ; ſuppuratorum; dolorum partium inferiorum; magni morbi, febrium ardentium.

QUibus circa judicationem exorti ad aures abſceſſus non ſuppurantur, his ſolutis morbi reverſio pro recidivarum ratione ſimili circuitu contingit: in his ad articulos abſceſſum fieri ſpes eſt; ſi urina craſſa (fuerit,) qualis alba in laborioſis quartanis, ab abſceſſu liberat; horum vero quibusdam etiam ſanguinis e naribus eruptiones contingunt, quæ quartanas non ſolvunt, neque morbos, quos pus prodiens ſanat. Melancholicis, & phrenitide detentis ſuccedentes hæmorrhoides, bonum. Quicunque inſaniunt, aut ſua ſponte a morbis liberati, iis dolor ad pedes aut pectus ſubiens, aut vehemens tuſſis oborta, inſaniam ſoluit. Si ſoluta inſania nihil ex his accidat, cæcitas contingit. Qui lingua offenſant ac balbutiunt, labra non tenentes, ſi hæc ceſſaverint, purulenti evadunt. Vehementem in locis inferioribus dolorem ſurditas ſoluit, aut copioſus ex naribus ſanguis profluens. Inſania magni morbi ex conſuetudine oborientis ſolutio. Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor (eſt,) oculorum perverſio, aut cæcitas, aut teſtium tumores, aut mammarum elevatio, hæc febrem ardentem ſolvunt, aut etiam ſanguinis ex naribus profluvium. In febre ardente ſi rigor corripiat, ſudorem evocare ſolet. A febre ardente detento, rigore ſuccedente, ſolutio contingit. Quibus in febribus ardentibus tremores oboriuntur, (eos) delirium ſolvit. Quibus in febribus aures obſurduerunt, hos non ſoluta febre inſanire neceſſe eſt; ſolvit autem ſanguis ex naribus effluens, aut alvus bilioſa effundens, aut dyſenteria, aut coxendicum, aut genuum dolor ſuccedens. Quibus febribus rigor ſuccedit, febris ſolvitur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Αἱ τῶν ὑποςροφῶν κρίσεις, ἀποςάσιος· τεταρ]αίων, μελαγχολίας μετὰ φρενιτίδων ἐχομένης, μανίας· ἐμπύων, ὀδύνης τῶν κάτω χωρίων, μεγάλου νοσήματος, καύσων πυρετῶν.

36 ΤΑ" παρ᾽ οὖς οἷσιν ἀμφὶ κρίσιν γενόμενα
μὴ ἐκπυήσῃ, τουτέων ἀπαλλασσομένων, ὑποςροφὴ γίνεται κατὰ λόγον τῶν ὑποςροφῶν, ὁμοίῃ περιόδῳ· [29] ἐπὶ τουτέοις ἐλ-
37 πὶς ἐς ἄρθρα ἀφίςασθαι·" [30] ἢν οὖρον παχὺ, οἷον τὸ λευκὸν, ἐπὶ τοῖς κοπιώδεσι τεταρταίοισι, ῥύεται τῆς ἀποςάσιος· ἐνίοις δὲ τουτέων, καὶ αἱμοῤῥαγίαι γίνονται ἐκ τῶν
38 ῥινέων·" ἤ τις τεταρταίοις οὐ λυτικὴ, [31] καὶ τοῖς πύα ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νού-
39 σοις." Τοῖς μελαγχολικοῖς μετὰ φρενιτίδων ἐχομένοις, αἱμοῤῥοΐδες ἐγγενόμεναι, ἀ-
40 γαθόν. "Ὅσοι [32] μαίνονται, ἢ αὐτόματοι ἀπαλλασσόμενοι ἐκ τῶν νούσων, τουτέοις τὴν μανίην ὀδύνη ἐς τοὺς πόδας εἰσελθοῦσα, ἢ ἐς ςῆθος, ἢ βὴξ ἰσχυρὴ γενομένη λύει. Ἐὰν τουτέων μηδὲν γένηται, [33] λυομένης τῆς
41 μανίης, ςέρησις τοῦ ὀφθαλμοῦ γίνεται." Ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ [34] παφλάζουσι τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται,
42 ἔμπυοι γίνονται." [35] Ἡ οδύνην ἰσχυρὴν ἐν" τοῖς κάτω χωρίοις λύει, [36] ἢ κωφό-
43 της, ἢ αἷμα πολὺ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυέν." Ἡ [37] μανίη τοῦ μεγάλου νουσήματος ἐν ἔθει γενο-
44 μένου λύσις." Ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν ἰσχίων ὀδύνη, (ἢ) ὀφθαλμῶν διαςροφὴ, ἢ τύφλωσις, ἢ ὄρχεων οἰδήσεις, ἢ τιτθῶν ἄρσις καῦσον λύει, ἢ καὶ αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥύσις. Ἐν
45 καύσῳ ἐὰν ἐπιλάβῃ ῥῖγος φιλέει ἐξιδροῦν." Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ῥίγεος ἐπιγενομένου
46 λύσις." Ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισι τρόμοι
47 ἐγγίνονται, παρακοπὴ λύει." Ὅσοισιν ἂν ἐν τοῖσιν πυρετοῖσιν τὰ ὦτα κωφωθῇ, τουτέοισι μὴ λυθέντος τοῦ πυρετοῦ, μανῆναι ανάγκη. Λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων, ἢ γονάτων. Ὅσοισι πυρετοῖσι ῥῖγος ἐπιγένηται, ὁ πυρετὸς λύεται.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

29 καὶ ἐπὶ legit Æmil. Portus.

30 ἢ οὖρον παχὺ. Aldina & Vaticana Exempl. legunt, quas ſecutus eſt Cornar.

31 καὶ τοῖς πύα ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νούσοις hæc valde ſuſpecta eſſe videntur Foeſio, quamvis in eo conſentiant omnia Exempl. Cornarius vero, καὶ τοῖς διὰ ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν. νόσοις legiſſe videtur, ut ſanguinis profluvia eos morbos, qui per alvi dejectiones, ſanari ſolent, non ſolvant. Verum Foeſ. καὶ τοῖς πύα ἀποχωρέοντα ὑγιάζει νούσοις: hoc ſenſu legit ut ſanguinis profluvia minime iis morbis liberent, quibus pus prodiens ſanitatem confert. Paulo infra pro φρενιτίδων, περιτικῶν legit Foeſ.

32 ὅσοι μαίνονται αὐτομάτου ἀπαλλασσόμενοι legiſſe videtur Cornar. cum tamen ἢ αὐτομάτου legant exempl. omnia.

33 λελυμένης Æmilius Portus.

34 φλάζουσι legit Galen. in Exegeſi exponens ἀσαφῶς καὶ ἀδιαρθρώτως φθέγγονται, id eſt, obſcure & inarticulate loquuntur. παφλάζειν quoque de balbutientibus & inter loquendum hæſitantibus uſurpat Aretæus Cap. VII. Libr. I. περὶ χρονίων. Pag. 68. Ἄλλοτε δὲ ἄμφω ξυμπεσόντα παφλάζει. interdum vero ambobus labiis collapſis balbutiunt, & inter loquendum hæſitant.

35 ὀδύνην ἰσχυρὴν legit Servin.

36 κωφότης in editis legitur vitioſe tamen.

37 ἡ μανίη legiſſe videtur Cornar. quam lectionem ſecutus eſt Foeſius.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζʹ.

Κρίσεις τῶν ἐξαπίνης, ὕδρωπος, λευκοφλεγματίου, διαῤῥοίας, εἰλεοῦ, κεφαλαλγίας, ὀφθαλμίας, σπασμοῦ, τετάνου.

ΟΣοισιν " [38] ὀδύναι γίνονται ἐξαπίνης, τὸ ὑποχόνδριον ἀπῄρεται ἄνω: καὶ ἐὰν περὶ τὴν νόθον πλευρὴν περισκελέες αἱ ὀδύναι γίνονται, τουτέοισι λύσις φλεβοτομίη, καὶ κάθαρσις κάτω· οὐ γὰρ λαμβάνει πυρετὸς ἰσχυρὸς ἀδυνατούντων τῶν χωρίων. " Ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων (τοῦ) κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν, ἢ κοιλίην ὑδατώδους ῥυέντος, λύσις. " Ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάῤῥοια ἐπιγίνηται ἰσχυρὴ, λύσις. " [39] Ὅσοι ὑπὸ διαῤῥοίης πουλὺν χρόνον λαμβάνονται σὺν βηχὶ, οὐχ ἀπαλλάσσονται, ἐὰν μὴ ὀδύναι ἰσχυραὶ ἐν τοῖς ποσὶν ἐμπέσωσιν· εἰ βούλεται διαστροφὴ γίνεσθαι φύσιος, ἐπειδὰν μὴ [40] διαῤῥοίαι ᾖ, ἢ κενὴν διαχώρησιν πρὸς πᾶσαν λάβῃ· ἐπιγίνονται γὰρ φῦσαι ἔξωθεν οὖσαι. Δῆλον τοίνυν οὐκ ἔχουσιν οὐδὲν ὑγρὸν, ὥστε προσφέρειν εἰδήσει τὰ ἀσφαλῶς τῷ οὕτως ἔχοντι. " Εἰλεοῦ ἐπιγενομένου, οἶνον ψυχρὸν δίδου πίνειν πουλὺν ἄκρητον, κατὰ λόγον, ἕως ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδύνη γίνεται. Λύει δὲ καὶ πυρετὸς, ἢ δυσεντερίη. Κεφαλὴν περιωδυνοῦντι, καὶ νουσέοντι πύου ῥέοντος, ἢ κατὰ τὰ ὦτα, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας, λύει τὸ νούσημα. Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ἐξαπίνης ὀδύναι ἐγγίνονται, ἐν ταῖς κεφαλαῖς, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγκουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέραις, ἐὰν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. " Κεφαλὴν περιωδυνέοντι ὅ, τι ἂν τῶν ἄνω χωρίων πονήσῃ, σικύην πρόσβαλε· λύει ὀδύνη ἐς ἰσχία, καὶ γούνατα, καὶ ἆσθμα, ὅ, τι ἂν τουτέων γίνεται. " Ὀφθαλμιῶντι, " ὑπὸ διαῤῥοίης ἁλῶναι, ἀγαθόν. " Ὑπὸ σπασμοῦ, ἢ τετάνου ἐχομένῳ, πυρετὸς ἐπιγενόμενος, λύει τὸ νούσημα. " [41] Ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ, σπασμὸς ἢν λάβῃ, παύηται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. Ὁπόταν συντεταμένος τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας, μανίην ἐμποιέει. Ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν αἱ ἐν ταῖς χερσὶν, καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ μαλακὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος ἄνευ τοῦ σπασμοῦ.

CAPUT VII.

Judicia repentinorum dolorum, hydropis, leucophlegmatiæ, diarrhœæ, volvuli, cephalalgiæ, ophthalmiæ, convulſionis, tetani.

48 QUibus dolores derepente oriuntur, hy-
pochondria ſurſum attolluntur; ſi do-
lores acerbi ad notham coſtam oriantur,
hi venæ ſectione, & deorſum purgatione
liberantur; non enim locis invalidis vehe-
49 mens febris invadit. Hydrope detentis, ſi
aquoſitas ſecundum venas in ventrem, aut
veſicam fluat, ſolutio fit. Si pituita alba
50 vexato diarrhœa ſuccedat ſolutio. Qui
diarrhœa multo tempore cum tuſſi deti-
51 nentur, non liberantur, niſi dolores ve-
hementes in pedes inciderint: ſi velit natu-
ræ converſio fieri, quum non amplius alvus
profluxerit, aut inanem omnem egeſtionem
habuerit; flatus enim foras prodeuntes ſu-
perveniunt. Manifeſtum igitur nullum hu-
morem habent. Quare ei, qui ita habet,
ſecure exhibere ſcies, ea, quæ conve-
52 niunt. Si volvulus ſuperveniat, vinum fri-
gidum copioſum, meracum, paulatim pro-
pinato, quoad ſomnus, aut crurum dolor
oboriatur; ſed & febris, aut dyſenteria ſol-
vit. Capitis dolore obſeſſo, ſi pus per au-
res aut nares effluxerit, morbum ſol-
vit. Quibuscunque ſanitate fruentibus
derepente capitis dolores obveniunt, con-
feſtimque voce privantur, ac ſtertunt,
intra dies ſeptem pereunt, niſi febris pre-
53 henderit. Ex univerſo capite dolenti,
quicunque ex ſuperioribus locis doluerit, cu-
curbitulam admoveto. At coxendices, &
54 genua dolor, & aſthma, quicquid horum
55 contigerit, ſolvit. Lippienti a diarrhœa
56 corripi, bonum. Convulſione, aut di-
ſtenſione laboranti, febris accedens morbum
57 ſolvit. Si febre detentum convulſio pre-
henderit, febris eodem die, aut po-
ſtero, aut tertio deſinit. Quando mani-
bus, & pedibus diſtentus in maniam in-
cidit, ſi manuum venæ pulſant, facies-
que robuſta, nec non hypochondria non
mollia, ſed elevata ſint, diuturnus mor-
bus eſt, abſque convulſione.

VARIÆ LECTIONES.

38 Melius hæc leguntur in Coac. Prænot. ubi ἢ περὶ σκέλεα ὀδύναι pro περισκελέες ὀδύναι leg. id quod adnotavit Foeſ.

39 Ante hanc ſententiam Codd. Vatic. hæc habent ὑπὸ διαῤῥοίης ἐχομένῳ ἰσχυρῆς, ἔμετος ἐπιγενόμενος ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου λύει, id eſt: vehementi diarrhœa detentum vomitus ſponte accedens liberat, quam lectionem ſequitur Calv. eſt autem Aphoriſmus 15. libr. VI. Libr. I. de Morbis repetitus. Reliqua ſubobſcura, & parum integra notante Foeſio videntur, ut & Aldina Exemplaria, quæ πολὺν χρόνον legunt vitioſe.

40 Sic legit Æmil. Port. Codices editi διαῤῥοιαίῃ.

41 Hæc ſententiæ fere iisdem verbis repetitur in Coacis Prænotionibus. Quam ob cauſam cum Gornario omittenda & reſecanda duxit Foeſius. Vaticana Exemplaria defectuoſa eſſe videntur, & aliquid deſiderari ſuſpectant, ut etiam ex Galeno patet. Foeſ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ.

HIPPOCRATIS DE DIEBUS JUDICATORIIS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Τὰς τῆς τέχνης ὑπάρχειν κρίσιας· τίνα δεῖ ἐπίςασθαι τὸν ἰητρὸν, ὅκως κρίνῃ τὰς νούσους· περὶ ποικίλων τὲ, καὶ παθῶν, ἐξ ὧν γίνονται αἱ κρίσεις.

ARGUMENTUM LIBRI.

Artis Medicæ esse judicia; quæ Medico, ut de morbis judicia ferat, noscenda sint; de variis signis & affectibus ex quibus desumuntur judicia.

Basil. Lat. III. 431. pag. 514. — Foesius Sect. II. 24. 56. — Basil. Græc pag. 388.

CAPUT I.

Quæ Medico noscenda ac advertenda ut non fallatur in arte.

MAGNAM artis partem esse duco, posse de his, quæ recte scripta sunt explorationem inire. Qui enim hæc noverit, iisque utitur; is mihi in arte non multum falli videtur. Equidem tempestatum anni & morborum constitutionem exacte addiscere oportet, & quinam morbus bonus, quis periculosus, aut in temporis conditione, aut in morbo; quinam morbus longus sit, & lethalis: longus quinam salutaris; acutus quinam lethalis; acutus quinam salutaris. Ex his tum judicatoriorum dierum series contemplanda est, tum etiam prædicendi facultas suppetit. Præterea que ex his, quibus, & quando, & quamnam victus rationem præscribere oporteat, cognoscere licet. Maximum igitur in ægris, qui victuri sunt, signum est, si febris ardens, cæterique mor-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἅπερ δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίςασθαί τε, καὶ κατασκοπεῖσθαι, ὥςε μὴ σφάλλεσθαι κατὰ τὴν τέχνην.

1 ΜΕΓΑ μέρος ἡγέομαι τῆς τέχνης εἶναι, τὸ δύνασθαι κατασκοπέεσθαι περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς.
2 1 Ὁ γὰρ γνοὺς, καὶ χρεόμενος τούτοισιν, οὐκ ἂν μοι δοκέει 2 μέγα σφάλλεσθαι κατὰ τὴν τέχνην. Δεῖ δὴ καταμανθάνειν τὴν κατάςασιν τῶν ὡρῶν ἀκριβῶς,
3 καὶ τῶν νούσων 3 ἑκάςην· ὅ, τι νόσημα ἀγαθὸν, καὶ ὅ, τι κινδυνῶδες, ἢ ἐν τῇ καταςάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ· μακρὸν, ὅ, τι νούσημα, καὶ θανάσιμον· μακρὸν, ὅ, τι περιεςηκός· ὀξὺ, ὅ, τι θανάσιμον, ὀξὺ, ὅ, τι περιεςηκός. Τάξιν τῶν κρισίμων ἐκ τουτέων σκοπέεσθαι, καὶ τὸ προλέγειν ἐκ τουτέων εὐπορέεται. Ἔτι δὲ ἀπὸ τούτων ἐςὶν, οὓς, ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτῆν. Μέγιςον τοίνυν σημεῖον ἐν τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσασθαι, ἐὰν μὴ παρὰ φύσιν ᾖ ὁ καῦσος, καὶ τ' ἄλλα δὲ νουσήματα ὡσαύτως. Οὐ-

Variæ Lectiones.

Hunc librum de Diebus Judicatoriis Hippocratis fœtum esse arbitrantur omnes, quod ex variis Hipp. sententiis ac documentis constructum animadvertant, quemadmodum & superiorem. Verum pauca in eo continentur, quæ in aliis Hippocratis Libris non reperiantur: quia vero Libri Titulus est de Diebus Judicatoriis, de quibus in eo pauca admodum tractantur, inde suspicari licet, non integrum esse, quod nobis relictum est, & multa desiderari, quæ ad dierum criticorum naturam explicandam Auctor nobis donaverat. Ad σημείωσιν pertinet, & ab Erotiano non recensetur.

1 ὁ γὰρ νοῦς legunt exemplaria Vaticana pro γνοὺς; sed utramque lectionem apposuit Calvus. Foes.

2 μέγα κέρδος legunt Exemplar. Regia, sed in Vaticanis supra μέρος adscriptum est, quam etiam lectionem secutus est Calv. μέγα σφάλλεσθαι μεγάλως Fevreus ex Codd.

3 ἑκάςων videtur legisse Corn. faciliore sensu & ad κατάςασιν retulisse. νόσων, ἑκάςη ὅ, τι edit. Codd. Foes.

Οὐδὲ γὰρ δεινὸν τῶν κατὰ φύσιν γίνεται, οὐδὲ θανατῶδες. Δεύτερον δὲ " 4 ἐὰν αὐτή τε ἡ ὥρη τῷ νουσήματι συμμαχήσῃ· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ νικᾷ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὴν τοῦ ὅλου δύναμιν." Ἔπειτα δὲ, ἢν τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι, καὶ ἐπὶ τῇσιν ὀφρύσιν ἡσυχίην ἔχωσι, πρότερον μὴ ἡσυχάζουσαι. Τούτῳ δὲ, ἢν ἡ φωνὴ ᾖ ἀσθενεστέρη, καὶ λειοτέρη γίνεται, " καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον, καὶ 5 λεπτότερον, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς νούσου. Ταῦτα οὖν χρὴ σκοπεῖν πρὸς τὰς κρίσιας," 6 καὶ ἐς τὸ παραδικροῦν τῆς γλώττης ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ 7 ἐπαλείφεται, καὶ ἐν ἄκρῃ τῇ γλώττῃ, ταυτὸ τοῦτο γεγένηται, ἧσσον δέ." 8 Εἰ μὲν οὖν σμικρὰ ταῦτα εἴη, ἐς τὴν τρίτην ἄνεσις τῆς νούσου· ἢν 9 δέ τι παχύτερον, αὔριον· " ἢν δ' ἔτι παχύτερον, αὐθημερόν." Τοῦτο δὲ, ὁκόταν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου ἀνάγκη μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχύῃ ἡ νοῦσος. Ταῦτα οὖν καθαρὰ γινόμενα, τελείην ὑγείην δηλοῖ· ἀτρέμα μὲν, βραδύτερον· σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον.

bi eodem modo, præter naturam non fuerint.
4 Nihil enim in his, quæ sunt secundum naturam, aut formidandum, aut lethale contingit. Secundum si non ipsa anni tempestas simul cum morbo
5 conspiret; etenim plerumque hominis natura universi vim non superat. Deinde si faciei partes extenuentur, & venæ in manibus, & oculorum angulis, ac superciliis quietem habeant, quum antea minime
6 quiescerent: huic si vox imbecillior & exilior, spiritus rarior, ac tenuior fuerit, in sequentem diem morbi remissio contingit.
7 Hæc igitur ad judicationes consideranda sunt, & si linguæ bifurculum velut saliva alba obducitur, sive in summa lingua hoc
8 idem contigerit, minus tamen. Si quidem igitur parva hæc extiterint, ad tertium diem
9 morbi remissio (expectanda est,) si vero ali-
10 quanto crassius, in crastinum; si autem adhuc crassius, eodem ipso die. Quin etiam oculorum alba per initia quidem morbi nigrescere necesse est, si morbus invaluerit. Hæc igitur si pura fuerint, perfectam sanitatem; remisse quidem, tardius; vehementer vero, citius contingere denotant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περιγραφή τε, καὶ αἰτία, καὶ σημεῖα, καὶ συμπτώματα τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιρρεόντων, ἅπερ ἐν ἀποδημίῃ, καὶ ἐρήμῃ ὁδῷ προσπίπτει.

ΤΑ " 10 δὲ ὀξέα τῶν νουσημάτων γίνεται ἀπὸ χολῆς, ὁκόταν ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιρρυῇ, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν καταστῇ. Τάδε οὖν πάσχει τὸ ἧπαρ, οἰδέει, καὶ ἀναπτύσσεται πρὸς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος· καὶ εὐθὺς ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἐμπίπτει· μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους· καὶ τοῖσί τε ὠσὶν οὐκ ὀξὺ ἀκούει· πολλάκις δὲ καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁρῇ· καὶ φρίκη, καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. Ταῦτα μὲν οὖν κατ' ἀρχὰς τοῦ νουσήματος αὐτέῳ γίνεται ' διαλιμπάνοντα· τοτὲ μὲν σφόδρα, τοτὲ δὲ ἧσσον· ὁκόσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος τῆς νούσου προΐῃ, ὅ,τε πόνος πλείων ἐν τῷ σώματι, καὶ αἱ κόραι σκίδνανται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ σκιαυγεῖ· καὶ ἢν προσφέρῃς τὸν δάκτυλον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐκ αἰσθήσεται διὰ τὸ μὴ ὁρῇν.

CAPUT II.

Acutorum morborum hepar obsidentium, quales peregrinatio & per deserta loca profectio, descriptio, causæ, signa, symptomata.

11 AT vero acuti morbi ex bile oriuntur, quum ad jecur confluxerit, & ad caput pervenerit. Hæc igitur patitur jecur, intumescit, & præ tumore ad septum transversum expanditur; statimque ad caput, maxime vero ad tempora dolor irruit; neque auribus acute audit; sæpe vero oculis non videt, horrorque & febris invadit. Hæc igitur per morbi initia ei contingunt, & quandoque vehementer, quandoque minus intermittunt; quoque magis morbi tempus processerit, eo corporis dolor major est, & oculorum pupillæ dissipantur, ac cæcutiunt; & si digitum ad oculos admoveris, non percipiet, eo quod non videat. Istud autem, quod non videat, hinc cognoveris: non enim dum digitus admovetur, nictat; &

VARIÆ LECTIONES.

4 ἐὰν μὴ αὐτή τε ἡ ὥρη τῷ νουσήματι ξυμμαχήσῃ legunt Aldina & Vaticana exemplaria, quam lectionem sequimur cum reliquis interpretibus: etsi αὐτῇ τῇ ὥρῃ vitiose legunt Aldini Godices.

5 λειότερον videtur legisse Calvus, cum leniorem spiritum dixit, velut etiam legitur in Coacis prænot. Foes.

6 Sic legunt vulgata exemplaria, MSta vero Regia, εἰ τῷ παραδικρῷ non magis integre. Foesius autem καὶ εἰ παρὰ τὸ δικροῦν τῆς γλώττης ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ ἐπαλείφεται velut in Coacis Prænot. annotatum est. εἰ τὸ παραδικροῦν Fevreus.

7 ἐπαλείπεται ex MStis Codicibus legisse videtur Calvus, quemadmodum in Coac. Prænotionibus: καταλείπεσθαι pro καταλείφεσθαι legitur ex MStis Codicibus, quam lectionem adscribit Foesius. ἐπαλήφεται Fevr.

8 Sic legimus cum Cornario & Foesio, quam lectionem notat Fevreus. εἰ μὲν οὖν legunt quædam exemplaria.

9 Sic Foesius & Cornarius. ἧσσον δὲ εἰ μὲν οὖν σμικρὰ ταῦτα εἴη quædam vulgata Exemplaria.

10 περὶ ὀξέων νουσημάτων MSta Regia.

floccos ex veſtibus ſtragulis detrahit, ſi quos viderit, pediculos eſſe ratus. Quumque jecur ad ſeptum transverſum magis explicatum fuerit, delirat; ſibique ob oculos reptilia, & varias cujusvis generis feras obverſari exiſtimat, & milites armatos pugnantes, isque in ipſos pugnare ſibi videtur; & tanquam videat, ejusmodi loquitur, irruit, minaturque, ſi quis eum exire non permittat. Et ſi ſurrexerit, crura attollere nequit, ſed cadit: pedesque perpetuo ſunt frigidi; quumque dormierit, a ſomno exilit, horrendaque inſomnia videt. Quod autem per ſomnos exiliat, & terreatur, cognoſcimus, quum ad mentem redierit. Inſomnia enim ejusmodi exponit, & quæ corpore geſſit, quæque lingua loquutus eſt. Iſtaque ejusmodi patitur; interdum vero per totum diem ac noctem voce privatur, multum ac confertum ſpiritum ducens: quum autem delirium ceſſavit, ſtatim ad mentem redit, & ſi quis eum interroget, recte reſpondet, & omnia, quæ dicuntur, intelligit; deinde rurſus paulo poſt iisdem proſtratus doloribus decumbit. Hic morbus potiſſimum in peregrinatione contingit; & ſi quando per deſerta loca quis iter fecerit. Sed & aliter invadit.

Τῦτο δ᾽ ἂν γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ· οὐ γὰρ σκαρδαμύσσει προσφερομένου τῦ δακτύλου· καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρέει ἀπὸ τῶν ἱματίων, ἤνπερ εἴδῃ, δοκέων φθεῖρας εἶναι. Καὶ ὁκόταν τὸ ἧπαρ μᾶλλον ἀναπτυχθῇ πρὸς τὰς ʹ φρέ-
12 νας, παραφρονέει· ʺ καὶ [11] προφαίνεσθαί οἱ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἑρπετὰ, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ θηρία, καὶ ὁπλίτας μαχομένους, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δοκέει μάχε-
13 σθαι· ʺ καὶ τοιαῦτα λέγει, [12] ὡς ὁρέων, καὶ ἐξέρχεται, καὶ ἀπειλεῖ, ἤν μή τις αὐτὸν ἐῇ διεξιέναι. Καὶ ἢν ἀναςῇ, οὐ δύναται αἴρειν τὰ σκέλεα, ἀλλὰ πίπτει· οἱ πόδες δὲ γίνονται αἰεὶ ψυχροί· καὶ ὁκόταν καθεύδῃ, ἀναΐσσει [13] ἀπὸ τῦ ὕπνου, καὶ ἐνύπνια ὁρῇ φοβερά. Τῦτο δὲ γινώσκομεν, ὅτι ἀπὸ ἐνυπνίων ἀναΐσσει καὶ φοβέεται, ʹ ὅταν ἔννοος γένηται. Ἀφηγεῖται γὰρ τὰ ἐνύπνια τοιαῦτα, ὁκοῖα καὶ τῷ σώματι ἐποίεέ τε, καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε. Ταῦτα μὲν οὖν ὧδε πάσχει· ἔςι δ᾽ ὅτε καὶ ἄφωνος γίνεται ὅλην τὴν ἡμέρην, καὶ τὴν νύκτα, ἀναπνέων πουλὺ (καὶ) ἀθρόον πνεῦμα· ὅταν δὲ παύσηται παραφρονέων, εὐθὺς ἔννοος γίνεται· καὶ ἢν ἐρωτᾷ τις αὐτὸν, ὀρθῶς ἀποκρίνεται, καὶ γινώσκει πάντα τὰ λεγόμενα. [14] Εἶτα πάλιν ὀλίγῳ ὕςερον, ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. Αὕτη ἡ νοῦσος προσπίπτει μάλιςα
14 ʹ ἐν ἀποδημίῃ, ʺ [15] καὶ ἢν πη ἐρήμην ὁδὸν βαδίσῃ. Λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλως.

CAPUT III.

Tetani triplicis deſcriptio, judicatio.

NErvorum diſtenſiones duæ vel tres; ſi ex vulnere diſtenſio contingit, his æger afficitur; maxillæ velut ligna rigeſcunt, os aperire non poteſt, oculi frequenter illacrymantur, & contrahuntur, dorſum rigidum eſt, neque crura, neque manus, neque ſpinam inflectere poteſt; quum vero lethalis fuerit, potus & edulia, quæ prius devoravit, per nares interdum exeunt. Opiſthotonus reliqua eadem ut plurimum inducit. Oritur autem quum ad poſteriores cervicis tendones ægrotarit; ægrotat autem aut ex angina, aut uva, aut locis ad tonſillas ſuppuratis. Quibusdam etiam ex capite, quum febres ſupervenerint, convulſio contingit. Jam vero etiam ex vulneribus vi quadam retrahitur, & præ dolore dorſum rigeſcit, & pectus ingemiſcit. Is vehementer convellitur, ut vix

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γʹ.

Περιγραφή τε καὶ κρίσις τῦ τριπλῦ τετάνυ.

15 ΤΕτανοὶ [16] δύο ἢ τρεῖς· ʺ ἢν μὲν ἐπὶ τρώματι γένηται, πάσχει τάδε· αἱ
16 γνάθοι πήγνυνται, ὥσπερ ξύλα, καὶ ʺ τὸ ςόμα ἀνοίγειν οὐ [17] δύναται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι θαμινὰ καὶ [18] ἕλκονται, καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύναται συγκάμπτειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας, καὶ τὴν ῥάχιν· ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν καὶ τὰ βρώματα, ἃ πρότερον ἐβεβρώκεεν, ἀνὰ τὰς ῥῖνας ἐνίοτε ἔρχεται. ʹ Ὁ δὲ ὀπισθότονος τὰ μὲν ἄλλα πάσχει [19] διὰ πλῆθος τὰ αὐτά. Γίνεται δὲ ὁκόταν τοὺς ἐν τῷ αὐχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσήσῃ· νοσέει δὲ, ἢ [20] ἀπὸ συνάγχης, ἢ ἀπὸ ςαφυλῆς, ἢ τῶν ἀντιβραγχίων ἐμπύων γινομένων. Ἐνίοισι δὲ καὶ, ἀπὸ κεφαλῆς πυρετῶν ἐπιγεγενημένων, σπασμὸς ἐπιγίνεται. Ἤδη δὲ, καὶ ὑπὸ τρωμάτων οὗτος ἕλκεται εἰς τοὔπισθεν, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τὸ μετάφρενον πέπη-

VARIÆ LECTIONES.

11 καὶ προφαίρεσθαι vulgata Exemplaria, verum προφαίνεσθαι, aut προφαίνεσθαι legi mavult Foeſius ex Libr. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, quam lectionem ſequimur, quod notavit Fevreus.
12 Iſtud libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν ſic legitur: ὡς ὁρέων μάχας, καὶ πολέμους.
13 ἐκ τοῦ ὕπνου Fevreus.
14 εἶτ᾽ αὖθις Imp. Samb. Fevreus & Cornarius legunt.
15 Hunc locum aliter legit Cornarius, qui videtur lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν adhibuiſſe.
16 Hic lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν adhibuimus monente Foeſio cum Cornario.
17 Sic legimus ex eodem libro. δύνανται editi Codd.
18 ἕλκονται Servinus legit. ἑλκοῦνται editi Codd.
19 διὰ πλῆθος delet Servinus.
20 ὑπὸ συνάγχης Idem. & ἀμφιβραγχίων Idem.

πέπηγε, καὶ τὰ σήθεα οἰμώζει. Οὗτος σπᾶται σφόδρα, ὥςε μόλις [21] κατέχεσθαι
389 ὑπὸ τῶν παρεόντων, μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπλειν. [22] Ὁ δὲ τέτανος ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν· γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτέων, καὶ σπᾶται πᾶν τὸ σῶμα ὁμοίως. Καῦσος δὲ τοῖσι προειρημένοισιν οὐχ ὁμοίως γίνεται. [23] Φύσει γὰρ ἅπαξ, ὡς ἠναγκάσθαι πυριάσασθαι. Δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει τὸν ἄνθρωπον, καὶ πυρετὸς σφοδρός· γλῶσσα δὲ ῥήγνυται, τρηχυνομένη, καὶ ξηρὴ γίνεται· καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς τὸ μὲν πρῶτον ὠχρόν ἐςιν, οἷόν περ εἴωθε. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, μελαίνεται. Καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇσι μελαίνοιτο, θάσσους αἱ κρίσιές εἰσιν· ἢν δὲ ὕςερον, χρονιώτεραι.

ab iis, qui adsunt, contineatur, quin e lecto excidat. Alia distensio minus est prioribus lethalis; ex iisdem autem oritur,
17 eodemque modo totum corpus convellitur. At febris ardens non similiter, ut prædicta, oritur. Semel enim natura sua prehendit, ut accendi necesse sit. Sitis igitur mul-
18 ta, & vehemens febris hominem detinet;
19 lingua autem exasperata finditur, & sicca fit, colorque ipsius primum quidem pallidus est, uti consuevit, procedente vero tempore nigrescit. Ac si quidem per initia nigrescat, celeriores judicationes contingunt; si postea, tardiores.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Διάγνωσίς τε, καὶ κρίσις τῆς τε ἰσχιάδος καὶ τοῦ ἰκτέρου.

Ἰσχιάδες δὲ ἀπὸ τῶν δε μάλιςα γίνονται τοῖσι πολλοῖσιν· ἢν ἔλθῃ ἐν ἡλίῳ πουλὺν χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία διαθερμανθῇ, καὶ τὸ ὑγρὸν, τὸ ἐνεὸν τοῖσιν ἄρθροισιν, ἀναξηρανθῇ ὑπὸ τοῦ καύματος. Ὡς δ' ἀναξηραίνεται καὶ πήγνυται, τόδε μέγα τεκμήριον. Ὁ γὰρ νοσέων ἐνςρέφεσθαι, καὶ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος τῶν ἄρθρων, καὶ τοῦ συμπεπηγέναι τοὺς σπονδύλους. Ἀλγέει δὲ μᾶλλον τὴν ὀσφὺν, καὶ τοὺς σπονδύλους, τοὺς ἐκ τοῦ πλαγίου τῶν ἰσχίων, καὶ τὰ γούνατα. Ἵςαται δὲ ἡ ὀδύνη πλεῖςον χρόνον ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἅμα καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξείη καὶ καυματώδης· καὶ ἤν τις αὐτὸν ἀνιςῇ, οὐ [25] μετακινέεται. Οἰμώζει δὲ ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, ὅσον ἂν μέγιςον δύνηται. Ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμὸς ἐπιγίνεται, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετός. Γίνεται δὲ ἀπὸ χολῆς, [26] καὶ φλέγματος, γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ αἵματος, καὶ ὀδύναι παραπλήσιοι ἀπὸ πάντων τῶν νουσημάτων· ῥῖγος δὲ, καὶ πυρετὸς ἐνίοτε δὲ ἐπιλαμβάνει βληχρός. [27] (Ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετῆν.) Ἴκτερος δέ ἐςιν, ὀξὺς καὶ ταχέως ἀποκτείνων, ἡ χροιὴ δὲ ὅλη σιδιοειδής· σφόδρα δέ ἐςι χλωροτέρη, καθὰ, καὶ οἱ σαῦροι οἱ χλωρότεροι· παρόμοιος δὲ οἱ ὁ χρὼς, καὶ ἐν τῷ οὔρῳ ὑφίςαται οἷον ὀρόβιον πυῤῥόν· καὶ πυρετὸς, καὶ φρίκη βληχρὴ ἔχει. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχεται ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται, καὶ ξύεται [28] τὰ ἑωθινὰ, ἄσιτος ἐὼν [29] τὰ ἔν-

CAPUT IV.

Ischiadis, & Icteri dignotio, judicatio.

20 Coxendicum morbi, plerisque ex his potissimum causis oriuntur; si quis diutius in sole versetur, & coxendices incaluerint, humorque, qui articulis inest, ab ardore resiccatus fuerit. Quod autem resiccetur & concrescat, id magnum est indicium. Æger enim articulos præ dolore articulorum inflectere, ac movere non potest, & eo, quod spinæ vertebræ constrictæ sunt. Dolent autem magis lumbi, & vertebræ, quæ ex obliquo coxendicum sitæ sunt, & genua. Dolor autem acutus, & æstuosus plurimo tempore in iguinibus, sed etiam in coxendicibus insistit; & si quis
21 eum erigat, non transmovetur; ingemiscit autem, quam maxime potest, præ dolore. Interdum vero etiam convulsio, & rigor,
22 & febris supervenit. Oritur autem a bile, & pituita, oritur quoque etiam a sanguine, & dolores ab omnibus morbis sunt similes; & rigor, & febris levis interdum
23 prehendit. (Sed ita meditari oportet) Mor-
24 bus regius acutus est, & qui celeriter enecat, color totus mali punici corticem refert; vehementer autem ex viridi pallescit, quemadmodum lacerti viridiores; ac similis ei cutis est, & in urina subsidet, velut ervum fulvum; & febris, & horror levis detinet. Interdum vero etiam vestem stragulam habere non sustinet, sed matutino tempore jejunus intus mordetur, & raditur,

N 3 dein-

Variæ Lectiones.

21 κατέχονται οἱ παρέοντες Imp. Samb.
22 ὁ δὲ ἄλλος τέτανος ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν legit Foesius ex Libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, quam hic vitiatam esse apparet, & ex illa desumptam.
23 φλέγει pro φύσει legisse videtur Cornar.
24 ἀνάζεσται etiam legi posse asserit Æmil. Portus. τὸ ἀνθρώπινον editi Codd. quæ desumta esse videntur ex Libr. III. de Morbis.
25 μετακινέει Imperiale Sambuci, & ὅσον ἂν μέγιστον δύνηται legit ibidem Foesius.
26 Sic Foesius, ut locus clarior evadat. editi Codd. καὶ φλέγματος non legunt.
27 ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετῆν rejicit Cornarius, quod probat Foes.
28 τὰ ἑώθινα delet Servinus.
29 τὰ ἑώθινα ἀμύσσεται σπλάγχνα Servinus. Quæ lectio sumitur ex III. Libr. de Morbis.

deinde ut plurimum viscera mussitant, & si quis eum erigat, aut alloquatur, non sustinet. Hic fere intra dies quatuordecim moritur; hos si effugerit, convalescit.

CAPUT V.

Peripneumoniæ, & febrium diagnosis, & judicatorii dies.

PEripneumonia hæc efficit, febris vehemens detinet; densa, & calida est respiratio, & anxietudo, & impotentia vexat, & jactatio, & dolores ad scapulas, & claviculam, & mammam, in pectore pondus, & deliria. Interdum vero quoad tussire cœperit, sine dolore est: sed illa diuturnior & molestior est. Sputum autem album & spumosum primum spuit, lingua vero flava est, sed procedente tempore nigrescit. Si igitur per initia nigrescat, celeriores sunt liberationes; si vero postea, tardiores. Tandem etiam lingua finditur, & si digitum admoveris, adhærescit. Morbi autem liberationem, peræque ac in pleuritide, lingua denotat. Hæc contingunt diebus, ut minimum, quatuordecim; ut plurimum vero, uno & viginti; quo tempore vehementer tussit, unaque cum tussi sanguinem rejicit; primum quidem copiosum sputum, & spumosum; at septimo, ac octavo die, quum febris viget, & humida pulmonis inflammatio fuerit, crassius; alioqui minime; nono vero, & decimo die, aliquantulum ex viridi pallescens, & subcruentum; duodecimo autem ad decimum quartum usque, copiosum & purulentum. Quibus a natura humidæ insunt corporis affectiones, iis vehementior morbus est. At quibus natura & morbi conditio sicca est, hi minus (conflictantur.) Atque de judicatoriis diebus jam quidem etiam antea a me dictum est. Judicantur autem febres quarto die, septimo, undecimo, decimoquarto, decimoseptimo, uno & vigesimo. Ex his vero acutis, trigesimo; deinde quadragesimo, postea sexagesimo. Quum vero hos numeros excesserint, diuturna jam evadit febrium constitutio.

δοθεν. Ἔπειτα μύζει τὰ σπλάγχνα, ὡς ἐπιτοπολὺ· καὶ ὁκόταν ἀνιστῇ τις αὐτὸν, ἢ προσδιαλέγηται, οὐκ ἀνέχεται. Οὗτος ὡς ἐπιτοπολὺ θνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων· ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιαίνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Διάγνωσίς τε, καὶ κρίσιμοι ἡμέραι τῆς τε περιπλευμονίας, καὶ τῶν πυρετῶν.

25 Ἡ δὲ [30] περιπλευμονίη τοιάδε ποιέει· πυρετός τε ἰσχυρὸς ἴσχει· καὶ πνεῦμα πυκνὸν, καὶ θερμὸν ἀναπνέει· καὶ ἀπορίη, καὶ ἀδυναμίη ἔχει, καὶ ῥιπτασμὸς, καὶ ὀδύναι περὶ τὴν ὠμοπλάτην, [31] καὶ τὴν κληΐδα, καὶ τὸν τιτθὸν, καὶ βάρος ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ παραφροσύναι. Ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀνώδυνός ἐστιν, ἕως ἂν ἄρξηται βήσσειν. Πολυχρονιωτέρη δὲ ἐκείνης, καὶ χαλεπωτέρη. Τὸ δὲ σίαλον λευκὸν, καὶ ἀφρῶδες πτύει τὸ πρῶτον, ἡ δὲ γλῶσσα ξανθὴ, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. Ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνοιτο, θάσσους αἱ ἀπαλλαγαί· ἢν δὲ ὕστερον, σχολαίτεραι.

26 [32] Τελευτῶσι δὲ, καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα, κἢν προσθῇς τὸν δάκτυλον, ἔχεται. Τὴν δὲ ἀπαλλαγὴν τῆς νούσου σημαίνει ἡ γλῶσσα, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. Ταῦτα δὲ πάσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα τὸ ἐλάχιστον· τὸ πλεῖστον δὲ, εἴκοσι, καὶ μίαν· καὶ βήσσει τοῦτον τὸν χρόνον σφόδρα, καὶ καθαίρεται ἅμα τῇ βηχί· τὸ μὲν πρῶτον, πουλὺ καὶ ἀφρῶδες σίαλον· ἑβδόμῃ δὲ καὶ ὀγδόῃ, ὅταν ὁ πυρετὸς ἀκμάζῃ, καὶ ὑγρὰ εἴη ἡ περιπλευμονίη, παχύτερον· ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ἐννάτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ, ὑπόχλωρον καὶ ὕφαιμον· δωδεκάτῃ δὲ, μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πουλὺ καὶ πυῶδες. Ὧν ὑγραὶ εἰσιν αἱ φυσικαὶ διαθέσεις τοῦ σώματος, καὶ ἡ νοῦσος ἰσχυρή. Ὧν δὲ ἤτε φύσις, καὶ ἡ στάσις τῆς νόσου ξηρὴ, ἧσσον οὗτοι. Περὶ δὲ κρισίμων ἡμερέων, ἤδη μέν μοι καὶ πρόσθεν λέλεκται. Κρίνονται δὲ οἱ πυρετοὶ, τεταρταῖοι, ἑβδομαῖοι, ἑνδεκαταῖοι, τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, ἑπτακαιδεκαταῖοι, εἰκοστῇ [33] πρώτῃ μιᾷ. Ἐκ δὲ τούτων τῶν ὀξέων, τριακοσταῖοι· εἶτα τεσσαρακοσταῖοι· εἶτα ἑξηκοσταῖοι. Ὅταν δὲ τούτους τοὺς ἀριθμοὺς ὑπερβάλλῃ, χρονίη ἤδη γίνεται ἡ κατάστασις τῶν πυρετῶν.

ΙΠΠΟ-

Variæ Lectiones.

30 Hæc paulo aliter leguntur Libr. III. de Morbis.

31 ἐς τὸν Imper. Sambuci.

32 τελευτῶσι editi Codices; verum melius legitur Libro III. de Morbis τελευτῶντες, quam lectionem notat Foesius, & nos secuti sumus.

33 πρώτῃ Imperial. Sambuci legit, quam lectionem retinuimus; editi autem Codices πρὸς τῇ μιᾷ habent.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

HIPPOCRATIS PRÆDICTIONUM LIBER I.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι

Ὅ, τι ἐν νούσοισι σωτήριον, καὶ ὀλέθριον ᾖ, ὅ, τι αὖ ἀγαθὸν, καὶ κακὸν καταγγέλλῃ, κατὰ μέρος διεξηγεῖται, καὶ πάντα ἀκριβῶς ἀποφαίνει, ἃ τοῖς νουσέουσιν ἐν ἁπάσῃσι σχεδὸν νούσοισι συμβαίνειν εἰώθασι.

ARGUMENTUM LIBRI.

Quid in morbis ſalutare, quid pernitioſum ſit, quid item bonum, quid malum prænuntiet, ſigillatim proſequitur, ſingulis exacte propoſitis, quæ in omnibus pene morbis circa ægrotantes evenire ſolent.

Basil. Græc. pag. 409. — Foesius Sect. II. 44. 65. — Basil. Lat. III. 435. pag. 542.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Προῤῥήσιες αὐλῶν, οἱ ἐν ἀρχῆσι γίνονται κωματώδεες· ὁκόσα τὴν φρενίτιδα σημαίνει; καὶ ὁκόσαι κάκισαι; μανίαν παρεσομένην τί προκαταγγέλλῃ; φρενίτιδος σημεῖα πονηρά· τί περὶ τῶν μελαγχολικῶς, καὶ ὀξέως μαινομένοις προλέγεσθαι.

CAPUT I.

Præſagia eorum, qui in principio ſopoſi fiunt: phrenitidem quæ ſignificent? deſipientiæ quæ peſſimæ? Inſaniam affore quid portendat? phrenitidis ſigna mala: quid de Melancholice, & quid de acute delirantibus præſagiendum?

1 Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῆσι γινόμενοι μετὰ κεφαλῆς,[1] ὀσφύος, ὑποχονδρίου, τραχήλου ὀδύνης ἀγρυπνέοντες ἆρά γε φρενιτικοί εἰσιν; Μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποσάζων; ὀλέθριον· ἄλλως τε, καὶ ἢν τεταρταίοισιν ἀρχομένοισιν.

Qui ſoporati ſunt in principiis cum capitis, lumborum, hypochondrii, & cervicis dolore, vigilantes, num phrenitici ſunt? Narem in his diſtillare, perniniosum; tum alias, tum ſi quarto die cœperit. Alvi proluvies admo-

Variæ Lectiones.

Hi Prædictionum libri an Hippocratem, an Polybum, aut Theſſalum autorem habeant, anceps Doctorum judicium eſt. Hippocrati prope omnes propter ſublimes ſententias, prædictionum veritatem attribuunt. Galenus quamvis propter ſtyli inconcinnitatem, & errata, quæ pluribus in locis ſupereſſe putat, id neget; negare tamen nequit ex Hippocratis fonte horum librorum manaſſe doctrinam: idque propter ſua commentatione, & quidem fuſiſſima dignos cenſuit; quæ ſane veriſimilior ſententia eſſe mihi videtur: quibus adjiciendum eſt, ſecundum librum, & ordine, & locutione multò caſtigatiorem eſſe.

1 Fevreus ex MStis legit ὀφρύος.

modum rubra, malum quidem in omnibus morbis, non minime vero in prædictis. Densæ linguæ, (sive asperæ,) & aridæ, phreniticæ. In perturbatis mente & vigilantibus urinæ decolores, cum nigris innatantibus, in sudoribus, phreniticæ. Insomnia in phreniticis conspicua, (bona) sunt. Screatus frequens, si sane quoddam & aliud signum affuerit, phrenitidem nuntiat. Qui in hypochondrio refrigerata febre ardores relinquuntur, tum alias, tum in sudoribus, mali sunt. Prædebilitatorum desipientiæ pessimæ; ut & Thrasynonti. Phreniticæ vehementes affectiones in tremorem desinunt. In capitis doloribus æruginosi vomitus cum surditate & pervigilio, citam insaniam significant. In acutis faucium partes dolentes, graciles, parvæ, & suffocantes, quum æger hiaverit, non facile os tum cogere, tum claudere posse, deliria portendunt: ex talibus phrenitici fiunt, ac perniciose laborant. In phreniticis per initia moderatum esse, sed crebro permutari, malum id est; sputatio quoque, malum. In phreniticis alba dejectio, malum; quemadmodum & Archecrati: num & his torpor accidit? rigor in his, pessimum. Mente ob melancholiam aberrantibus, quibus tremores superveniunt, malignum. Qui emotæ mentis sunt, si acrior febris accedat cum sudore, phrenitici fiunt. Phrenitici, pauculum bibentes, levi strepitu quum turbantur, tremuli fiunt. Ex vomitu fastidioso vox clangens, oculique sordes habentes, insaniam portendunt; ut Hermozygæ uxori, quæ vehementi insania correpta, muta obiit.

2 " [2] Κοιλίης περίκλυσις ἐξέρυθρος, κακὸν μὲν
ἐν πᾶσι τοῖσι νουσήμασι, οὐχ [3] ἥκιστα δὲ
3 ἐπὶ τοῖς προειρημένοις. " Αἱ δασεῖαι γλῶσ-
4 σαι, καὶ κατάξηροι φρενιτικαί. " Τὰ ἐπὶ
ταραχώδεσιν ἀγρύπνοισιν οὖρα ἄχροα [4]
μέλανα ἐναιωρούμενα, [5] ἐφ᾽ ἱδρῶτι φρενι-
5 τικά. " Ἐνύπνιά τε ἐν φρενιτικοῖσιν ἐναργῆ,
6 (ἀγαθόν.) " [6] Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δή τι καὶ
7 ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικά. " Τὰ ἐγ-
καταλιμπανόμενα καύματα ἐν ὑποχονδρίῳ,
πυρετοῦ περιψυχθέντος, [7] κακόν· ἄλλως τε
8 [8] κἂν ἐφ᾽ ἱδρῶσιν. " [9] Αἱ προεξαδυνατησάν-
των παραφροσύναι κάκισται, οἷον καὶ Θρα-
9 σύνοντι. " Τὰ φρενιτικὰ νεανικῶς τρομώ-
10 δεα τελευτᾷ. " Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσιν ἰώδεα ἐ-
μέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρυπνώδεα, ταχὺ
11 ἐκμαίνει. " Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ὀδυνώ-
δεα, ἰσχνὰ, σμικρὰ, πνιγώδεα, ὅτε χάνοι, [10]
μὴ ῥηϊδίως συνάγειν τε, καὶ [11] κλείειν τὸ στό-
μα, παρακρουστικά· ἐκ [12] τοιουτέων φρενι-
12 τικοὶ, καὶ ὀλέθριοι. " Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖ-
σιν ἐν [13] ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς, πυκνὰ δὲ με-
ταπίπτειν, κακὸν τοιοῦτο, καὶ πτυελισμὸς,
13 κακόν. " Ἐν φρενιτικοῖσι λευκὴ διαχώ-
ρησις, κακόν· ὡς καὶ [14] Ἀρχεκράτει. " Ἆρά
γε ἐπὶ τουτέοισι, καὶ νωθρότης γίνεται; ῥῖγος
14 ἐπὶ τουτέοισι κάκιστον. " Τοῖσιν ἐξισταμένοι-
σι μελαγχολικῶς, οἷσι τρόμοι ἐπιγίνονται,
15 [15] κακόηθες. " Οἱ ἐκστάντες ὀξέως, ἐπιπυ-
ρέξαντες σὺν ἱδρῶτι, φρενιτικοὶ γίνονται.
16 " Οἱ [16] φρενιτικοὶ [17] βραχυπόται, ψό-
17 φου καθαπτόμενοι, [18] τρομώδεες. " Τὰ
ἐξ ἐμέτου ἀσώδεος, κλαγγώδης φωνὴ, ὄμ-
ματα ἐπίχνουν [19] ἔχοντα, μανικά· οἷον
καὶ ἡ Ἑρμοζύγου ἐκμανεῖσα ὀξέως, ἄφωνος
ἀπέθανεν.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

2 Ante κοιλίης Mercurialis refert in vetusto Codice primam deesse sententiam, cujus vicem explent hæc verba: τὰ κατὰ μικρὸν ἐν πυρετῷ ἀλγήματα, ἔχει τι παρακρουστικόν· ἄλλως τε καὶ ἢν οὖρον ἐναιωρηθῇ λεῖον, καὶ ὁκόσα περὶ κύστιν ἴσχυσι τοιαῦτα ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης, τρόπῳ χολερῷ κωματώδεες, νωθροὶ, οὐ πάνυ παρὰ ἑωυτοῖσιν. i. e. dolores in febre paulatim subeuntes, aliquid turbatorium habent, tum alias, tum maxime, si in urina læve suspensum appareat; & quæcunque circa vesicam talia habent, venter turbatus cum febre in modum Choleræ, comatosi, pigri, non admodum sibi constantes.

3 ἥκιστα leg. Imperial. Cornarius.

4 μέλασιν ἐναιωρεύμενα, ex MS. leg. Serv.

5 ἐφ᾽ ἱδρῶτι, & ἐφ᾽ ἱδρῶσι Gal. Quædam Exempl. ἐφιδρῶντι, vel ἐφιδρῶντα, M. R. ut prius παρακουστικὰ, & postea νεφριτικὰ, pro φρενιτικά, sed vitiose ἐφιδρῶντι νεφριτικά Calvus, Fevr. scribendum censet. ἐφιδρῶντα νεφριτικά, Ibidem ἀγαθόν legimus ex Coacis Prænotionibus.

6 ἀνάχρεμψις πυκνή γε, leg. Exempl. quædam, πυκνὴ, dicitur in Coac. Prænot. ubi φρενιτικὸν pro φρενιτικὰ melius sonat. ἀνάχρεμψις exscreatio, seu per screatum sputi eductio. Galeno est excretio per os, unde illi ἀνάχρεμψις πυκνὴ frequens & irrita exscreatio, ac sputorum eductio in phreneticis: exponitur autem Hesychio ἀνάχρεμψις, ἀνάβηξις per tussim expuitio, aut sputi eductio. Est autem ἀνάχρεμψις proprie pituita, crassa & viscida extremæ arteriæ & faucibus inhærens screatu excludenda.

7 κατὰ, Imper. Sambuci.

8 pro κἂν, idem habet καὶ ἢν.

9 προαπαυδησάντων, idem, οἱ ἀπαυδησάντων God. R. προαπαυδησάντων legunt, quæ lectio ad veterem scriptionem propius accedit, vide Foes.

10 μὴ ῥηϊδίως συνάγοντι ἴσχειν παρακρουστικὸν τοιοῦτον.

11 ἐκλύειν, Imperial. Cornarius & Sambucus. Vitiosa tamen censet Foes. exempl. quæ ἐκκλείειν pro κλείειν scribunt & ἀνάγειν pro συνάγειν habent. ῥηϊδίως ἀνοίγειν τε Opsop. legit.

12 τουτέων & pro φρενιτικοὶ, καὶ ὀλέθριοι, Imp. Samb. habet φρενιτικῶν, καὶ ὀλεθρίων.

13 ἰσχνότητι Imper. Samb. & ἀρχῇσι τὸ δὲ, idem. οὐκ ἐπιεικὲς, videtur legisse Calvus vitiose, μὴ ἐπιεικὲς, Imper. Samb. & M. Reg. uti & Fevr.

14 ὡς καὶ Ἀρχεκράτει, leg. Exempl. τῷ Ἀρχεκράτει. Imp. Samb. & Fevr. & ἦρά γε Imp. Samb. ibidem pro γίνεται, ἐπιγίνεται καὶ habet Fevr.

15 Quod hic κακόηθες in Coac. Prænot. κακὸν dicitur. Infra legendum videtur additis commatibus: οἱ ἐκστάντες, ὀξέως ἐπιπυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι, φρενιτικοὶ γίνονται, id est, qui emotæ mentis sunt, si acrior febris accedat cum sudore, phrenitici fiunt. Hinc quantæ ambiguitates ex distinctionum omissione oriantur, satis liquet. Cleric. de Arte Critica, Parte III. Sectione I. Capite 10. pagina 141.

16 φρενιτικοὶ γίγνονται M. R.

17 βραχύποτοι ψόφου καθαπτόμενοι, cum superiori sententia conclusisse & legisse videtur Calvus.

18 post τρομώδεες γίνονται adscribit Fevr. γίνονται. Imp. Samb.

19 ἴσχοντα, Imp. Samb.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Μανίαν, καὶ μελαγχολίαν ὅθεν χρὴ προγινώσκεσθαι; ποικίλα φρενιτικῶν τεκμήρια. Τί πόῤῥω φρενίτιδα προδίδωσι; καὶ σημεῖα αὐτῆς ὀλέθρια.

ΕΝ πυρετῷ καυσώδει ἤχων [20] προσγενομένων μετὰ ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας προσελθόντος βάρεος, ἐξίσανται μελαγχολικῶς. Αἱ παρακρούσιες σὺν φωνῇ κλαγγώδει, γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες,[21] καὶ αὗται τρομώδεες γενόμεναι, ἐξίσανται· σκληρυσμὸς [22] τουτέοισιν ὀλέθριον. Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης. Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι, τὸ [23] ἀφρῶδες ἐπάνθισμα, κακὸν· ἄλλως τε καὶ ὀσφὺν προηλγηκότι, καὶ παρενεχθέντι. Τὰ ἀραιὰ κατὰ πλευρὸν ἐν τουτέοισιν ἀλγήματα [24], παραφροσύνην σημαίνει. Αἱ μετὰ λυγγὸς ἀφωνίαι, κάκιστον. Αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος ἀφωνίαι, κάκιστον. Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα, οἷον τοῖσι πνιγομένοισι [25] πρόχειρον, πονηρόν· Ἆρά γε καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτο; Αἱ ἐπ᾽ ὀλίγον [26] θρασεῖαι παρακρούσιες θηριώδεές εἰσιν· Αἱ μετὰ καταψύξιος, οὐκ ἀπυρέτῳ [27] ἐφιδρώοντι τὰ ἄνω δυσφορίαι, φρενιτικαί· ὡς καὶ Ἀρισταγόρῃ, καὶ μέντοι καὶ ὀλέθριαι. Τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα. Τὰ οὐρούμενα μὴ ὑπομνησάντων, ὀλέθρια. [28] Ἆρά γε τουτέοισιν οὐρέεται, [29] οἷον εἰ τὴν ὑπόστασιν ἀναταράξειας; Οἱ παλμώδεες δι᾽ ὅλου, ἆρά γε [30] ἄφωνοι τελευτῶσιν; Τὰ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξεως πτυελίζοντα, μέλανα ἀνεμεῖται. Κώφωσις, καὶ οὖρα ἀκατάστατα, ἐξέρυθρα, [31] ἐναιωρούμενα, παρακρουστικόν. Τοῖσι τουτέοισιν ἰκτεροῦσθαι, [32] κακόν. [33] Κακὴ δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις· τούτους ἀφώνους μὲν αἰσθανομένους δὲ συμβαίνει γίνεσθαι· [34] οἶμαι δὲ καὶ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται τουτέοισιν, οἷον ἐγένετο Ἑρμίππῳ, καὶ ἀπέθανεν. Κώφωσις ἐν ὀξέσι, καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν. Αἱ τρομώδεες, [35] ἀσα-

CAPUT II.

Insania & melancholia unde prænoscenda? varia deliriorum signa & omina. Quid porro phrenitidem ominetur? & signa ejusdem perniciosa.

18 IN ardente febre, si aurium tinnitus cum
visus hebetudine fuerit, proveneritque
in naribus gravitas, mente ex melancholia
19 aberrant. Desipientiæ cum voce clangente, linquæque convulsiones tremulæ, & (voces) ipsæ tremulæ evadentes, mentis indicant alienationem, duritiesque his perniciosa.
20 Linguæ tremulæ signum non constantis mentis.
21 In biliosis, sincerisque dejectionibus spumosa efflorescentia, malum, tum alias, tum ei, qui lumbis ante doluerit, & desipuerit.
22 Rari in his laterum dolores, delirium significant.
23 Vocis interceptiones cum singultu, pessimum.
24 Cum exolutione vocis interceptiones, pessimum.
25 In vocis defectione spiritus, veluti his, qui strangulantur, promptus, malum; an & tale delirium portendat?
26 Quæ parvo tempore feroces fiunt desipientiæ, ferinæ sunt; ja-
27 ctationes cum refrigeratione non febris experti, superioribus partibus parce sudanti, phreniticæ; ut & Aristagoræ, atque etiam perniciosæ.
28 Crebræ in phrenitide permu-
29 tationes, convulsionem denunciant. Quæ urinæ immemoribus redditæ, perniciosæ; num his meiuntur, ac si sedimentum con-
30 turbasses? Palpitantes per totum, num vo-
31 ce capti intereunt? Quum crebræ in phreniticis cum perfrigeratione sputationes fiunt, nigra revomuntur.
32 Surditas, & urinæ non subsidentes, prærubræ, cum suspensis, mentis emotionem portendunt. His icterum oboriri, malum. Mala vero & ictero fatuitas succedens; hos quidem voce privari, verum sentientes esse contingit: sed arbitror, his alvum prorumpere, ut Hermippo
33 contigit, ac mortuus est. Surditas in morbis acutis, & turbulentis consequens, ma-
34 lum. Tremulæ non manifestæ, & palpan-

Variæ Lectiones.

20 προσγενομένων, & pro βάρεος βαρέως scribit Fevr. δὲ ἀμβλυωπισμοῦ Mercurial. in margin.

21 καὶ αὗται τρομώδεες γενόμεναι omittit Calvus.

22 ταύτῃσι, Imper. Samb. ταυτῇσιν vero Fevr. leg.

23 ἀφρῶδες ἐπάνθισμα τὸ ποικίλον, ἀντὶ τοῦ καὶ ἄνθηρα χρώματα τὰ ποικίλα κακά. ἔνιοι δὲ τὰ πορφυρίζοντα, καὶ οἷον αἷμα ἡγοῦνται habetur in Scholio quodam: ubi tamen vitium subesse videtur, & pro χρώματα, διαχωρήματα legendum apparet. Cod. MSt. ἀκρήτοισι omittunt, ut & Calvus & in Cois præsagiis.

24 κάκιστον, Imp. Samb. addit.

25 πρόχειρον πονηρόν, Calvus jungit contra Galeni mentem, quod etiam vitium in Coac. Prænot. permanavit.

26 Cod. MSti Reg. ἐπ' ὀλίγον θράσεος, legunt, ut & Imper. Samb. Vitiosa tamen constat esse exempl. quæ huic sententiæ καὶ μόνον ἐὰν ἐπ' ὀλίγον χρόνον γίνωνται adscribunt. ἐν μόνον enim potius legendum censet Foes. Calvus superiori sententiæ extremum huic Prorrhetico attexuit.

27 ἐφιδριῶντι, Cod. MSt. vitiose legunt.

28 ἆρά γε Imper. Sambuc.

29 οἷον ἐπὴν ὑποστῆσι ταράξῃς. Fevr. habet, quæ tamen lectio non mihi videtur integra.

30 ἄφωνος editi Codices.

31 ἐναιωρήματα, Fevr.

32 κακόν legit id. & ibidem. παρακρουστικὸν pro παρακρουστικά.

33 κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ ἰκτέρῳ κώφωσις. idem. & alia exempl.

34 τοῖσι Imp. Samb. τοῖσι δὲ. MSt. Reg. pro οἶμαι.

35 ἀσαφώδεες, Imper. Samb. ἀσαφώδεες, Vatic. Cod. MSt. Reg. Διδυμάρχου legunt.

tes desipientiæ, prorsus phreniticæ; ut Didymarcho in Coo. Ii, quibus torpor ex rigore contingit, non valde sibi constant.

CAPUT III.

Dolores circa umbilicum palpitantes, & circa suram, & dolor circa femur dissipatus, quid prænuntient? Præsagia ex lumborum dolore, voce, siti, responsione, oculis, dentibus, respiratione, facie, egestionibus alvi, & urina.

DOlores circa umbilicum cum palpitatione, habent etiam aliquid de mentis alienatione; sub judicationem vero his spiritus cumulate cum contensione prodit. Suræ quoque dolores in his, mentis emotionem significant. Si quid in urina innatarit, dissipato femoris dolore, delirium portendit; & quæ circa aurium sonitus talia existunt. In alvo liquida, lassitudine laboranti, caput dolenti, siticuloso, vigilanti, obscure loquenti, impotenti; quibus talia sunt, mentis emotio metuenda est. Exudantes, ac potissimum circa caput in acutis, (&) submoleste ferentes, malum; tum alias, tum si urinæ nigræ sint; turbidus quoque in his spiritus, malum. Virium defectus præter vacuatorum vasorum rationem, cum vasa exinanita non sunt, malum. Alvi interceptæ, sed parva, nigra, caprinis stercoribus similia, ad necessitatem dejicientes; nasus præterea sanguinem fundens, malum. Quibus lumborum dolor diuturnus cum æstu fastidioso, hi, si exudent, malum. Num & his tremores fiunt? sed & vox ut in rigore conspicua? Extrema corporis, in utramque partem cito transmutari, malum; sitis quoque hujusmodi, malum. Ex moderato ferox responsio, malum. Quibus vox acuta, his hypochondria intro trahuntur. Oculus hebescens, non bonum, concretus vero & lachrymans, malum.

φέες, ϗ ψηλαφώδεες παρακρούσιες πάνυ
35 φρενιτικάι· ὡς ϗ τῷ Διδυμάρχῳ ἐν Κῷ. " Αἱ
ἐκ ῥίγεος νωθρότητες, οὐ πάνυ παρ᾽ ἑωϋτοῖσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Οἱ περὶ ὀμφαλὸν παλμώδεες πόνοι, ϗ περὶ γαστροκνήμιον, ϗ πόνος περὶ μηρὸν διασπαρεὶς τί σημαίνει; Προγνωστικὰ ἐκ τῶν τῆς ὀσφύος ἀλγημάτων, φωνῆς, δίψης, ἀποκρίσιος, ὀφθαλμῶν, ὀδόντων, ἀναπνοῆς, προσώπου, διαχωρημάτων καὶ τοῦ οὔρου.

36 ΟΙ " περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔ-
χουσι μέν τι ϗ γνώμης [36] παράφο-
ρον περὶ κρίσιν δὲ, τουτέοισι ' πνεῦμα ἄ-
λις σὺν πόνῳ διέρχεται. Καὶ οἱ κατὰ γαστρο-
κνημίην πόνοι ἐν τούτοισι, γνώμης παράφο-
37 ροι. " [37] Ἢν ἐναιωρηθῇ τι τῷ οὔρῳ, τοῦ κα-
τὰ τὸν μηρὸν ἀλγήματος ἀφανισθέντος, πα-
ρακρουστικὸν, ϗ οἷα περὶ ἤχους τοιαῦτα.
38 " Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, [38] κοπρώδει, κεφαλαλ-
γικῷ, διψώδει, [39] ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυ-
39 νάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ἐκστῆναι. " Οἱ
ἐφιδροῦντες, ϗ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσιν
(ϗ) ὑποδύσφοροι, κακόν· ἄλλως τε ϗ ἐπ᾽ οὔροι-
σι μέλασι, ϗ τὸ [40] θολερὸν ' ἐπὶ τουτέοισι
40 πνεῦμα, κακόν. " Αἱ παρὰ λόγον κενεαγ-
γικαὶ ἀδυναμίαι, οὐκ ἐούσης [41] κενεαγγείης,
41 κακόν. " Κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικρὰ
δὲ μέλανα [42] σπυραθώδεα [43] πρὸς [44] ἀνάγ-
κην χαλῶσαι, [45] μυκτήρ τ᾽ ἐπὶ τουτέοισι ῥη-
42 γνύμενος, κακόν. " Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα
ἐπὶ πολὺ μετὰ καύματος ἀσώδεος, [46] ἐφι-
δροῦντες οὗτοι, κακόν. [47] Ἆρά γε τουτέοισι
τρομώδεα γίγνεται; ϗ [48] Φωνὴ δὲ, ὡς ἐν
43 ῥίγει αὐτοπτική; " [49] Ἄκρεα ἐπ᾽ ἀμφότερα
ταχὺ μεταπίπτοντα, κακόν· ϗ δίψα τοιαύ-
44 τη, πονηρόν. " Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπό-
45 κρισις, κακόν. " Φωνὴ [50] ὀξεῖα, ὑποχόνδρια
46 τουτέοισιν εἴσω [51] εἰρύαται. " [52] Ὄμμα ἀ-
μαυρούμενον, φλαῦρον· ϗ τὸ [53] πεπηγὸς,
47 ϗ ἀχλυῶδες, κακόν. " Ὀξυφωνίη [54] κλαυθ-
μώδης;

VARIÆ LECTIONES.

36 παράφρονες M. R. Cod. quos secutus Calvus, qui etiam ἅλις συχνὸν & ξὺν πόνῳ legisse videtur; & Fevr. & Imper. Sambuc.

37 In veteris Codicis margine Imp. Samb. & Fevreus in MS. R. hæc scripta patere ajunt: τὰ κατὰ μηρὸν ἐν πυρετῷ ἀλγήματα ἔχει τι παρακρουστικὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν οὖρον ἐναιωρηθῇ λεῖον· καὶ ὅκόσα περὶ κύστιν ἴσχουσι, τοιαῦτα. ἅμα πυρετῷ, κοιλίας ταραχώδεις τρόπῳ χολερώδεα· οἱ καυματώδεες, νωθροὶ οὐ πάνυ περὶ αὐτέοισιν, sed τρόπῳ χολερώδει mavult Foes. aut τρόπον χολερώδεα, quam τρόπῳ χολερώδεα, & παρ᾽ αὐτέοισιν. καὶ ὅσα περὶ κύστιν τοιαῦτα legisse videtur Calvus, & ἐν πυρετῷ æque addidisse.

38 Sic Fevr. scribit. κεφώδει editi Codices.

39 ὑπὸ ἀγρύπνῳ. Imperial. Sambuc.

40 Quidam θαλερὸν legunt.

41 κενεαγγικῷ, Calvus legit cum aliis MStis.

42 περιφερῆ. Imperial. Sambuc.

43 κατὰ idem & Fevr.

44 διὰ κλυστῆρος ἢ βαλάνου, Imperial. Samb.

45 μυκτήρ τε σὺν τουτέοισι ϗ ῥηγνύμενος. Idem. ἐπιρρηγνύμενος vero Fevr.

46 ἤγουν ὀλίγον ἱδρῶτα καθόλου τοῦ σώματος γινόμενος. Idem.

47 ἦρά γε Imperial. Sambuc.

48 ϗ φωΐδες & αὐτοπτικαὶ, Æmil. Port. & Servinus. Qui αὐτοπτικὴ velut adulterinum subsignat, quod & facit Fevr.

49 θερμασίαν δηλοῖ, ϗ ψύξιν τὴν ἐπὶ τ᾽ ἀναντία πίπτουσαν ἢ τάχει παραπλησίως τοῖς ἐναντίοις. Imper. Sambuc.

50 ὀξείη. Cornar. leg.

51 εἰρύεσθαι, quædam Exempl. leg. quod Erotian. apud Hipp. ἕλκεται, exponit εἰρύαται tamen agnoscit Galenus ἕλκεται, Imperial. Sambuc.

52 ὄμματα ἀμαυρούμενα, φαῦλον leg. Fevr. & ibidem ϗ ἀχλυῶδες, ϗ delet.

53 τὸ πεπηγὸς γίνεται διὰ τῆς ἀκινησίας τῶν κινούντων μόγις τοὺς ὀφθαλμοὺς, Imper. Samb. ad marginem.

54 κλαυθμώδης, ex MStis leg. Serv. & Fevr. qui & κακὸν pro πονηρὸν scribit. κλαγγώδης editi God. i. e. clangens.

μώδης, πονηρόν. " Ὀδόντων [55] πρίσις ὀλέ- 48
θριον, [56] οἷσι μὴ σύνηθες, καὶ ὑγιαίνουσιν·
πνιγμὸς ἐν τουτέοισι, πάνυ κακόν. " Προ- 49
σώπου [57] εὔχροια, καὶ τὸ λίην σκυθρωπὸν,
πονηρόν. " Τὰ τελευτῶντα ὑποχωρήματα 50
εἰς ἀφρώδεα ἄκρητα, παροξυντικά. " Αἱ 51
[58] ἐκ καταψύξιος ἐν ὀξέσιν, οὔρων [59] ἀπολή-
ψιες, κάκισαι. " Τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥα- 52
ϛωνήσαντα, θάνατον σημαίνει.

Vox acuta & ſtridula, malum. Dentium ſtridor, pernicioſum, quibus non eſt per ſanitatem aſſuetus; ſuffocatio quoque in his, peſſimum. Probus faciei color, & vultus vehementer triſtis, malum. Dejectiones in ſpumoſas, ſincerasque deſinentes, exacerbant. Urinarum in morbis acutis ex refrigeratione interceptiones, peſſimæ. Pernicioſa, ſi abſque ſignis levia facta ſint, mortem ſignificant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Διαχωρήματα, καὶ τὰ οὖρα ἐν ὀξέσι χολώδεσιν, ὁκόσα πονηρά; Ὁκόσα ἐμέσματα, ἡ ἄγνοια, λήθη, κατάψυξις, καὶ καῦμα ἐν τοῖσι πλευροῖς, καὶ καυματῶδες ῥῖγος, καὶ φλογῶδες πρόσωπον, καὶ ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις κ. τ. λ. πονηρά εἰσί;

CAPUT IV.

Egeſtiones & urinæ in acutis bilioſis, quæ malæ? vomitus qui, quæ ignorantia & oblivio, & perfrigeratio, & ardor in lateribus, & æſtuans rigor, & flammea facies, & oculi diſtortio, &c. mala ſint?

ΤΑ᾽ ἐν ὀξέσι [60] χολώδεσιν [61] ἔκλευκα, 53
ἀφρώδεα, περίχολα διαχωρήματα,
κακόν· κακὸν δὲ καὶ οὖρα τοιαῦτα· ἆρα του-
τέοισιν ἧπαρ ἐπώδυνον; " Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀ- 54
φωνίαι σπασμώδεα τρόπον, [62] ἐξίςανται σι-
γῇ, ὀλέθριον. " Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι, δυ- 55
σθάνατοι. " Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγημά- 56
των πυρετοὶ, κακοήθεες. " Δίψα παραλό- 57
γως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι, κακόν. " [63] Ἱδρὼς 58
πολὺς ἅμα πυρετοῖσιν ὀξέσι γιγνόμενος,
φλαῦρος. " [64] Καὶ οὖρα δ᾽ ἐπίπονα, πονη- 59
ρόν. Καὶ τὰ ἐρυθρὰ ἐκ τούτων [65] ἐπανθίσ-
ματα κατεχόμενα, καὶ τὰ ἰώδεα, πονηρά· καὶ
τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι οἷον ςάξιας. " Καὶ 60
ἔμετοι μετὰ [66] ποικιλίης, κακόν· ἄλλως τε
καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων [67] ἰόντων. " [68] Ὁκόσα 61
ἐν κρισίμοις ἀλυσμῷ ἀνιδρῶτι περιψύχεται,
κακόν· καὶ τὰ ἐπιρριγώσαντα ἐκ τουτέων,
κακά. " Ἐμέσματα ἄκρητα, ἀσώδεα, πο- 62
νηρά. " Τὸ καρῶδες, ἆρά γε πανταχοῦ; 63
κακόν; " Μετὰ ῥίγεος [69] ἄγνοια, κακόν· 64
κακὸν δὲ, καὶ λήθη. " [70] Αἱ ἐκ ῥίγεος κα- 65
ταψύξιες, μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακαί.

IN acutis bilioſis albicantes, ſpumoſæ, & circumbilioſæ dejectiones, malum; malum quoque, & urinæ hujusmodi; an & his jecur dolore affectum? Si vocis interceptiones in febribus, convulſivo modo obortæ, mentis alienationem cum ſilentio adferant, pernicioſum. Vocis ex dolore interceptiones cum cruciatu, lethales. Febres ex hypochondriorum doloribus, malignæ. Sitis præter rationem ſedata in acutis, malum. Sudor multus, cum febribus acutis oboriens, malus. Atque urinæ difficulter emiſſæ, malum. Ex his quoque rubras efflorescentias retinentes, ac æruginoſæ, malæ; parvas quoque veluti ſtillas apparere, (malum.) Vomitus quoque cum varietate, mali; tum alias, tum ſi brevi ſe mutuo conſequantur. Quæcunque in diebus judicatoriis, cum anxietate abſque ſudore perfrigerantur, malum; & quæ ex his inſuper riguerint, mala ſunt. Vomitiones ſinceræ atque faſtidioſæ, malæ. Sopor an ubique malus? Ignorantia cum rigore malum; malum quoque & oblivio. Ex rigore perfrigerationes,

VARIÆ LECTIONES.

55 τρύσιες, legit Fevr. & exponit βρυγμοὶ κτύποι ὀλέθριοι, ex Scholio & πνιγμοὶ legit non πνιγμός. ut & Imp. Samb.
56 οἷσι μὴ σύνηθες. οἷσι δὲ σύνηθες καὶ ὑγιαίνουσιν. Imp. Samb.
57 ἄχροια. Exempl. quædam.
58 ἐκ καταψύξιος, Calvus non legiſſe videtur.
59 ἐπισχέσιες Imper. Samb.
60 χολώδεα, Imp. Samb. Calvus χολώδεσιν omiſiſſe videtur, ac ἐν ὀξέσι tantum legiſſe.
61 τὸ ἔκλευκον, legendum cenſet Foeſius.
62 ἐξίςαντες, Fevr. & σιγῇ delet, quod & feciſſe Calvus videtur, ut & alii interpretes & Galenus fatetur. Qui hoc loco πάθος ἢ σύμπτωμα, ſubaudiri cenſet.
63 ἱδρὼς πολὺς ἐγγινόμενος ἅμα πυρετῷ ἐν ὀξέσι φαῦλον Fevr. leg.
64 καὶ οὖρα δὲ πέπονα. Fevr. & exponit πεπεμμένα, κεχαυνωμένα, id. πονηρὸν legit ut & Imp. Samb. Servinus vero ad ἐπίπονα, ταχὺ καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον πέπονα adſcribit. id quod & Galenus adnotat in comment.
65 ἐπανθίσματα ἰώδεα κατεχόμενα. leg. Fevr. & καὶ τὰ ἰώδεα, delet. καὶ etiam delet Imper. Samb. ςάξιες. Fevr.
66 ποικιλίης, idem & addit ad oram: τῶν ἐμουμένων δηλονότι ἅμα καὶ ἱδρῶτι.
67 τουτέστιν οὐ κατὰ πολὺν χρόνον. Imp. Samb. additque ἱδρὼς πολὺς ἅμα πυρετῷ ἐν ὀξέσι γενόμενος, φαῦλον. ibid. ἰόντα, leg. Fevr.
68 Ὁκόσα ἐν κρισίμοισιν, leg. Cornar. Fevr. vero ὁκόσα ἐν κρισίμοις ἀλύσμοις ἐν ἱδρῶτι περιψύχεται. κρισίμοις ἀλυσμῷ ἀνιδρῶτι leg. Imp. Samb. & addit χωρὶς ἱδρῶτος.
69 ἄπνοια, pro ἄγνοια vitioſe quædam Exempl. & Aldus, id quod ſatis abunde demonſtrat Gal.
70 οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρῶτες μὴ ἀναθερμαινόμενοι, κακόν. Aldus. Scribendum exiſtimat Foeſ. melius ſic: αἱ ἐκ ῥίγεος ἄγνοιαι καὶ καταψύξιες μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακόν. Quam lectionem ſecuti ſumus.

non recalescentes, malæ. Sudantes ex perfrigeratione (non) recalescentes, malum; in his laterum æstus cum dolore, & rigor superveniens, malum. Æstuosi rigores quadantenus perniciosi, & flammea cum sudore facies in his, mala; ex his posteriorum partium refrigeratio, convulsionem arcessit. Parum sudantes vigiles, recalescentes, malum. Ex lumborum (doloris) recursu oculi perversio, malum. Dolor ad pectus firmatus, cum torpore, malum; hi suborta febre acute exæstuantes intereunt.

66 ʺ Οἱ ἐκ καταψύξεως ἱδρώδεες (μὴ) ἀναθερμαι-
νόμενοι, κακόν· ἐπὶ [71] τούτοις ἐν πλευροῖς
καῦμα ὀδυνῶδες, καὶ τὸ ἐπιῤῥιγῶσαι, κακόν.
67 ʺ Τὰ [72] καυματώδεα ῥίγεα, ὑπό τι ὀλέ-
θρια, καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ [73] μεθ'
ἱδρῶτος ἐν τούτοις κακόν· ἐπὶ τούτοις ἡ
ψύξις τῶν ὄπισθεν σπασμὸν ἐπικαλέεται.
68 ʺ Οἱ [74] ἐφιδρῶντες ἄγρυπνοι, ἀναθερμαινό-
69 μενοι, κακόν. ʺ Ἐξ [75] ὀσφύος ἀναδρομῆς,
70 ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις, κακόν. ʺ Ὀδύνη ἐς στῆ-
θος ἱδρυνθεῖσα σὺν νωθρότητι, κακόν· ἐπι-
πυρετήναντες οὗτοι καυσικοὶ ὀξέως, ἀπο-
θνήσκουσιν.

CAPUT V.

Medicamentis purgare quos non oporteat? oris ventriculi dolor qui malus? colli dolor quando pessimus? Febres quæ malignæ? vomitiones quæ, & quibus malæ? de puerperis, oculorum distorsione, & sideratione.

QUi nigra revomunt, cibos aversantur, deliri sunt, ad pubem nonnihil dolent, oculum ferocem, aut clausum habent, eos medicamentis purgare non oportet; perniciosum enim est. Neque eos, qui intumescunt, tenebricosa vertigine laborant, levi motu deficiunt, cibum aversantur, decolores: neque in febre, si exæstuantes decumbunt; perniciosum enim. Oris ventriculi dolor cum hypochondrio distento, dolorque capitis, malignum, & suspiriosum aliquid. Num repente hi moriuntur? ut Dysodi accidit, huic & urina valde fermentata, & prærubra erat. Cervicis dolor, malum quidem in omni febre; sed pessimum, quibus insania timetur. Febres cum sopore, lassitudine, lucis caligine, vigiliis, & levibus sudoribus, malignæ. Crebri ex dorso horrores, celeriter recidentes, molesti; urinæ (enim) interceptionem dolorificam significant. Qui anxie se jactantes citra vomitum exacerbantur, male habent. Perfrigeratio cum duritie signum perniciosum. Ab alvo

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ὁκόσους χρὴ μὴ φαρμακεύειν; καρδιαλγία ὁκόσα πονηρά; πόνος τοῦ τραχήλου πότε κάκιστος; Πυρετοὶ τίνες κακοήθεις; Ἔμετοι οἵτινες, καὶ οἷσι πονηροί; περὶ τῶν παιδοτόκων, καὶ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἰλλώσεως, καὶ σφακελισμοῦ.

71 ΟΙ ʺ ἐπανεμέοντες μέλανα, [76] ἀπόσιτοι,
[77] παράφοροι, καθ' ἥβην μικρὰ ὀδυ-
νώδεες, [78] ὄμμα θρασὺ ἢ [79] κεκλεισμένον,
[80] τούτους μὴ [81] φαρμακεύειν· ὀλέθριον
γάρ. Μηδὲ τοὺς ἐποιδέοντας, σκοτώδεας,
ἐν τῷ πλανᾶσθαι ἐκλείποντας, ἀποσίτους,
ἀχρόους. Μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ εἰ [82] καυμα-
τώδεες κατακεκλισμένους· [83] ὀλέθριον γάρ.
72 ʺ [84] Καρδίης πόνος, [85] ἅμα ὑποχονδρίῳ συν-
τόνῳ, καὶ κεφαλαλγίῃ, κακόηθες, καὶ ἀ-
σθματῶδες. ʺ Ἆρά γε ἐξαίφνης οὗτοι τε-
λευτῶσιν; [86] ὡς ἐν Δυσώδει, [87] τούτῳ καὶ
οὖρα ἐζυμωμένα ἐγένετο βιαίως ἐξέρυθρα.
73 ʺ Τραχήλου πόνος, κακὸν μὲν ἐν παντὶ πυ-
74 ρετῷ· κάκιστον δὲ, οἷσιν ἐκμανῆναι ἐλπίς. ʺ
Κωματώδεες, κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυ-
75 πνοι, ἐφιδροῦντες πυρετοὶ, κακοήθεες. ʺ
[88] Ἐκ νώτου φρίκαι πυκναὶ, ὀξέως μεταπί-
πλουσαι, δύσφοροι· [89] οὔρου (γὰρ) ἀπόληψιν
76 ἐπώδυνον σημαίνουσιν. ʺ Οἱ ἀσώδεες, ἀνε-
77 μέτως παροξυνόμενοι, κακοί. ʺ Κατάψυξις
78 μετὰ σκληρυσμοῦ, σημεῖον ὀλέθριον. ʺ Ἀπὸ
κοι-

VARIÆ LECTIONES.

71 τουτέοισι, quædam Exempl.
72 κωματώδεα, MSt. Reg. & Calvus. Coac. Prænot. Gal.
73 μεθ' ἱδρῶτα, Calvus. & MSt. Reg. legunt.
74 ἐφ' ἱδρῶτι. Imper. Samb.
75 ὀφρύος pro ὀσφύος, & εἴλωσις pro ἴλλωσις vitiose legunt quædam exempl. Calvus hoc præsagium male sequenti annexuit.
76 ἀνόρεκτοι. Imper. Samb.
77 παραφρονοῦντες, idem.
78 οἷσιν ὄμμα, MSt. Reg. nec citra rationem adscribunt.
79 κεκλεισμένον, id.
80 τουτέοισι. MSt. Reg.
81 καθαίρειν imperial. Samb.
82 εἰ delet Imp. Samb. legitque καυματώδεις, quam lectionem secuti sumus. καθεκεκλισμένους additque ἐκλύτους. καυματώδεες, Galen. & Calvus. καθεκεκλασμένους, Exemplar. quædam MSta. κωματώδεες editi Codices.
83 ὀλέθριοι, legit Galen. sed optima Exemplar. ὀλέθριον leg.
84. καὶ τοι ἀσθματῶδες quædam exempl. sed male. Imp. Samb. adscripsit ἤγουν στόματος.
85 ἅμα ὑποχονδρίου. quidam Cod. MSt.
86 ὡς ἐν ὀδυνοσῷ MSt. Reg. ὡς καὶ λυσίας ἐν Ὀδυνοσῷ, legisse videtur Calvus, quæ lectio probatur.
87 τούτου τὰ οὖρα. Imperial. Samb. τούτῳ τὰ οὖρα. Fevr. Imperial. Samb. adscribit σφοδρῶς τὸ ζυμούμενον δηλαδὴ, δηλοῦν τὸ μόλις, καὶ μετὰ βίας οὐρεῖν.
88 αἱ ἐκ νώτου Imp. Sambuc. καὶ ὀξέως idem. αἱ ἐκ νώτου φρίκαι πυκναὶ, εἰ καὶ ὀξέως μεταπίπτουσαι leg. Fevr.
89 οὔρου ἀπόληψις ἐπώδυνον σημαίνει Calvus. οὐρήσιος ἀπόληψιν, quædam Exempl. Reg. MSta vitiose legunt.

κοιλίης λεπ]ὰ μὴ αἰσθανομένῳ διϊέναι, [90]
ἐόντι παρ' ἑωυτῷ κακόν· οἷον τῷ [91] ἡπατικῷ.
" Τὰ σμικρὰ ἐμέσματα, χολώδεα, κακόν· 79
[92] ἄλλως τε, καὶ ἢν [93] ἐπαγρυπνήσωσιν·
μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν [94] ἀποστάζων, ὀλέ-
θριον. " Αἷσιν ἐκ τόκου γε λευκὰ, ' [95] ἐπι- 80
στάντα δ' ἅμα πυρετῷ, κώφωσις, καὶ εἰς πλευ-
ρὸν ὀδύνη ὀξείη, ἐξίστανται [96] ὀλεθρίως. " [97] Ἐν 81
πυρετοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι, (σὺν)
διαχωρήμασιν, [98] ὑδατοχόλοισι, συχνοῖσιν,
ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, [99] σημεῖον κακόν, ἄλ-
λως τε, καὶ ἢν κάτοχοι γένωνται. " Τὰ 82
ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως, ἐπιπυ-
ρετήναντι χρονίως, ὀλέθρια· [100] οἷόν τι
ἐπεπόνθη ὁ Νουμηνίου υἱός.

tenuia non sentienti prodire, ei, qui apud se sit, malum, ut hepatico. Vomitus exigui, biliosi, malum; tum alias, tum si pervigilia supervenerint; nasus in his stillans, perniciosum. Quibus a partu alba purgamenta retinentur cum febre, surditas oboritur, & acutus lateris dolor, hæ perniciose insaniunt. In febribus ardentibus cum aliqua perfrigeratione, & aqueis biliosisque dejectionibus crebris, oculorum distortio, signum malum, tum alias, tum si alto stupore corripiantur. Repentinæ apoplexiæ, leves, si febris diuturna supervenerit, perniciosæ; quale quiddam passus est Numenii filius.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Ἀναδρομαὶ ἐξ ὀσφύος ἀλγημάτων πρὸς καρδίην· αἵ τινες ὀλέθριαι; Τρομώδεες καὶ κωματώδεες οἵ τινες τελευτῶσι; τί λύγγα γενομένην προδίδωσι.

CAPUT VI.

Recursiones ex lumborum dolore ad ventriculum, quæ funestæ? Trementes ac soporosi, qui moriantur? singultum quid indicet?

Ἐξ " [101] ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ εἰς 83
καρδίην, πυρετώδεες, φρικώδεες [102] ἀνε-
μοῦσαι ὑδατώδεα λεπ]ὰ πλέονα, παρενεχθεῖ-
σαι, ἄφωνοι, ἐμέσασαι μέλανα, τελευτῶ-
σιν. " Ὄμματος [103] κατάκλεισις ἐν ὀξέσι, 84
κακόν. " Ἆρά γε τοῖς ἀσώδεσιν ἀνεμέτοισιν, 85
ὀσφυαλγέσιν, [104] ἢν θρασέως παρακρούσω-
σιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν; " Φάρυγξ ἐπώ- 86
δυνος ἰσχνὴ μετὰ δυσφορίης πνιγώδης, ὀλε-
θρίη ὀξέως. " Οἷσι πνεῦμα ἀνέλκεται, φω- 87
νὴ δὲ [105] πνιγώδης, ὅ, τε σπόνδυλος [106] ἐγκά-
θηται, τουτέοισιν [107] ἐπὶ τῶν τελευτῶν, ὡς
συσπῶντός τινος τὸ πνεῦμα γίνεται. " Οἱ 88
κεφαλαλγικοὶ, κατόχως παρακρούοντες,
κοιλίης ἀπολελαμμένης, [108] ὄμμα θρασύ-
νοντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.
" Ἐπ' ὀμμάτων [109] διαστροφῇ πυρετώδει, κο- 89
πιώδει, [110] ῥῖγος ὀλέθριον· καὶ οἱ κωματώ-
δεες ἐν τούτοισι, πονηρόν. " Αἱ ἐν πυρετοῖ- 90
σι πρὸς ὑποχόνδριον ὀδύναι ἀναύδως, [111] ἱδρῶ-

Quibus ex lumborum dolore ad os ventriculi recursiones febriles fiunt cum horrore, & aquosa, tenuia, & multa revomunt, mente aberrant, voce privantur, nigra vomunt, moriuntur. Oculi obseratio in acutis, mala. Num anxie se jactantibus citra vomitum, & lumbos dolentibus, si ferociter deliraverint, spes sit nigra per alvum prodire? Dolentes fauces absque tumore, cum molestia ac suffocatione, præceps exitium minantur. Quibus spiritus retrahitur, vox autem iis, qui suffocantur, similis, & vertebra intro considet, his in fine, velut contrahente quodam, spiritus redditur. Caput dolentes, cum alto stupore delirantes, intercepta alvo cum oculi ferocitate, & florescenti (facie), hi parte postica convelluntur. In oculorum perversione febriculoso, lassato, rigor perniciosus, & si qui soporosi in his, malum. In febri-

VARIÆ LECTIONES.

90 Imp. Samb. adscribit: ὑγιεῖ καθεστοῦντι σωφρονοῦντι.
91 ὑπατικῷ. ex MStis. Servin.
92 ἄλλως delet Imperial. Sambuc.
93 ἐπαγρυπνήσωσι ἄλλως τε ἐπὶ τῶν νεσούντων. Imp. Samb.
94 ἀποστάζοντα legit Calvus.
95 ἐπιστάντα, Cod. Reg. ut & in Coac. Prænot. ἀποστάζοντα Calvus.
96 ὀλέθρια Fevr. ὀλεθρίως πονηρόν, quidam Cod.
97 πονηρὸν αἷμα τοῖς ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν. leg. & Fevr.
98 καὶ τὰ ὑδατόχολα, πονηρὸν σύμπτωμα, adscribit Imp. Samb.
99 εἴλλωσις, idem. κατοχὴ est affectus cerebri cum gravi sopore, & totius corporis stupore & rigiditate quadam, in quo ægri immoti & omnino fixi manent, diductis palpebris, apertis oculis, & obrigescentibus membris, velut qui catalepsi laborant.
100 οἷον ὁ Νουμηνίου υἱός. quædam Exempl. legunt, alia οἷόν τι ἐπεπόνθη ὁ καὶ Νουμηνίου υἱός.
101 αἷσι ἐξ ὀσφύος. Imperial. Sambuc.
102 ἀνεμέουσαι, idem.
103 Calvus κατάκλισιν, legisse videtur. Quædam Exemplar. ἐν ὀξείᾳ legunt.
104 ἢν ὀλίγα θρασέως, legit Fevreus. ὀλίγον MSta quædam uti & Calvus.
105 πνιγώδους, leg. Fevr.
106 ἐγκαθήσεται. Imper. Samb. & Fevr.
107 τῆς τελευτῆς, Imper. Samb.
108 ὄμματα θρασύνοντα, quædam exemplar. MSta legunt.
109 διαστροφῆς Fevreus leg.
110 Sic Calvus legit: οἷσιν ἐν πυρετῷ κοπιώδει πνεῦμα ταχέως ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ ἡ ἀσαφὴς, ῥῖγος ὀλέθρ. κ. τ. λ. Imp. Sambuc. ante ῥῖγος inserit: ὀξέως οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται, καὶ φωνὴ ἀσαφὴς, πυρετώδει, κοπιώδει, ῥῖγος κ. τ. λ. κακὸν pro πονηρὸν Codd. impressi.
111 ἀνιδρωτὶ legit Foesius ut sit ἄνευ ἱδρῶτος, id est sine sudore, quam lectionem secuti non sumus, sed Galeni legentis: ἱδρῶτι μὴ λυόμεναι.

bus ad hypochondrium dolores fine voce, si sudore non solvuntur, maligni; his ad coxas dolores cum ardente febre, & si alvus affatim proruperit, perniciosum. Quibus voces cum febre deficiunt post judicationem, hi tremuli ac soporosi pereunt. Quibus affectiones ardentes, fatuitatem inducentes, & altum stuporem, hypochondria variantia, & ventris tumor, cibis interceptis cum sudatiunculis, num his turbidus spiritus, & genituræ simile quid exiens, singultum indicat? sed & alvus spumosa biliosa insuper egerit: splendescens in his mictus prodest; venter autem his insuper turbatur. Quibus sopor, spumosis prodeuntibus, oritur, febris exacerbatur acuta. Si ex capitis dolore, vocis interceptiones fiant cum sudoribus, febrientes laxantur in se ipsos, fiuntque morbi revertentes diuturniores; his insuper riguisse, malum non est. Manus tremulæ, caput, ac cervicem dolentes, surdastri, nigra & densata meientes; quibus hæc sunt, his nigra proditura esse expectare oportet, perniciosum. Quæ cum exolutione & alto stupore fiunt vocis interceptiones, perniciosæ. Lateris dolor ex sputis biliosis, si absque ratione evanuerit, in furorem aguntur.

τι (μὴ) λυόμεναι, κακοήθεες· [112] τούτοι-
σιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα καυσώδει πυ-
ρετῷ· καὶ ἢν κοιλίη καταῤῥαγῇ, ὀλέθριον.
91 " Οἷσι φωναὶ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσαι
μετὰ κρίσιν, τρομώδεες, [113] καὶ κωματώδεες
92 τελευτῶσιν. " Οἷσι καυσικὰ, μεμωρω- 411
μένα, κάτοχα, [114] ποικίλλοντα ὑποχόν-
δρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, σίτων [115] ἀπο-
λελαμμένων, ἐφ᾽ ἱδρῶσι, [116] ἆρα τούτοις
τὸ θολερὸν πνεῦμα, καὶ τὸ [117] γονοειδὲς ἐ-
πελθὸν, λύγγα διασημαίνει; καὶ κοιλίη δὲ
ἔπαφρα, χολώδεα προσδιέρχεται· τὸ [118]
λαμπῶδες ἐν τούτοισιν ὠφελέει οὐρηθέν·
93 κοιλίη δὲ τούτοισιν ἐπιταράσσεται. " [119]
Οἷσιν κῶμα γίνεται ἐπάφρων περιελθόντων,
94 πυρετὸς παροξύνεται ὀξύς. " [120] Αἱ ἐκ κε-
φαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶσι πυρετώ-
δεες, [121] χαλῶνται [122] ἐφ᾽ ἑαυτοὺς [123] ἐ-
πανιόντα, χρονιώτερον· ἐπιῤῥιγῶσαι τουτέοι-
95 σιν οὐ πονηρόν. " Χεῖρες τρομώδεες, [124]
κεφαλαλγέες, τράχηλος ὀδυνώδεες, [125] ὑ-
πόκωφοι, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμένα· οἷ-
σι [126] ταῦτα ἢ μέλανα προσδέχεσθαι ἥξειν,
96 ὀλέθριον. " Αἱ μετ᾽ ἐκλύσεως κατόχως ἀ-
97 φωνίαι, ὀλέθριαι. " Πλευροῦ ἄλγημα,
ἐπὶ [127] πτύσεσι χολώδεσιν ἀλόγως ἀφανι-
σθὲν, ἐξίσανται.

CAPUT VII.

Oculi dolor quomodo solvatur? Alvi circumtensio: oris putrefactio viridis: dolores e lumbis ad præcordium & caput revoluti exitiosi: affectiones rigentes in quid desinant? Præsagia quædam perniciosa: & signa convulsionum quid indicantia.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Ὀφθαλμία πῶς λύθῃ; κοιλίης περίτασις· σόματος σῆψις χλωρή· ἀλγήματα κατ᾽ ὀσφὺν πρὸς ὑποχόνδριον, καὶ κεφαλὴν ἀναβαίνοντα, ὀλέθρια· διαθέσιες ῥιγοῦσαι ἐς τί ἀποτελευτᾷ; Προῤῥητικὰ ὀλέθρια, καὶ σημεῖα σπασμῶν τί διασημαίνει.

Ex cervicis dolore cum sopore, & sudore, alvus inflata, si ad necessitatem liquida demiserit, ubi subluta fuerit, ex his bile carentia cohibentur. Talia vero si ser-

98 Ἐπὶ " τραχήλου ἀλγήματι κωματώδει, ἱδρώδει, κοιλίη φυσηθεῖσα, εἰ δὲ τι πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα, [128] ὑποπεριπλευθεῖσα, ἐκ τουτέων ἄχολα [129] ἐξίσανται.

Variæ Lectiones.

112 τουτέοισιν, ἐς ἰσχίαδα Imperial. Sambuc.
113 ἢ κωματώδεες legit Fevreus.
114 Calvus in hac sententia ἀνώδυνα καὶ βορβορίζοντα ὑποχόνδρια legisse videtur.
115 ἀπολελοιμμένων Imper. Samb. alii σίτων ἀπολελαμμένοι legunt, alii simpliciter ἀπολελαμμένοι, velut in Coac. Prænot. & Erotian.
116 ἆρα τούτοις, & ἐξελθὸν, Fevr. leg.
117 γονοειδὲς δ᾽ ἐπελθόν, Imperial. Samb.
118 λαπῶδες Erotian. legisse videtur.
119 οἷς κῶμα γίνεται ἐπ᾽ ὀμμάτων διαστροφῇ ὀλέθριον ὀξέως. οἷσι πνεῦμα ἀνίλλεται, φωνὴ δὲ ἢ ἀσαφὴς, ἐπάφρων προσδιελθόντων, πυρετὸς παροξύνεται. M. R. & omnes fere Cod. MS. has sententias ita legunt & distinguunt. Quæ lectio etiam ad Vaticanas membranas pervasit, ut ex Calvo apparet. Minutum vero est, quod hic ἐπάφρων habent exempl. quædam, alia ἐπ᾽ ἀφρῶν. vid. Foes.
120 καὶ αἱ κεφαλαλγίαι, MS. Cod.
121 λύζουσι pro χαλῶνται, leg. Calvus.
122 ὑπὸ σφᾶς pro ἐφ᾽ ἑαυτοὺς, MSta quædam legunt.
123 ἐπανιόντα. MSti Codic. cum Interpret.
124 κεφαλαλγίη, Imper. Samb. κεφαλαλγίη τράχηλοι, Fevreus legit.
125 ὑπόκουφοι, Calvus. ibidem δεδασυσμένα a δασύω vel hoc dictum, ut πεπλυμένα quod passim occurrit, licet a πλύνω sit deductum. In quibus forte suavitati consultum. Æmil. Port.
126 ταῦτα προσδέχεσθαι leg. idem, nec μέλανα addit.
127 πτύσει, χολώδει, Imper. Sambuc.
128 ὑπεκπλυθεῖσα, Imperial. Sambuc. & paulo ante Mercurialis legit κοιλίη φυσηθεῖσα.
129 ἱφίσανται, leg. Galenus, quam lectionem secuti sumus pro ἐξίσανται, uti habetur in vulgatis exemplaribus.

ται. Τὰ τοιαῦτα διασωζόμενα, μακροτέρως διανοσέει. "Ἀρά γέ εἰσιν [130] ἄχολοι περιπλύσιες εὐηθέσεραι, κ) τὸ φυσσῶδες ὄγκῳ προσωφελέει; "Κοιλίης περίτασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα, ταχὺ ὀγκυλλομένη, ἔχει τι σπασμῶδες· οἷον κ) τῷ Ἀσπασίου υἱῷ· τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοις ὀλέθριον; ἐκ τουτέων σπασμώδης γενηθεὶς, κ) ἐμφυσηθεὶς, μακρότερον διανοσήσας, [131] σόματι σῆψις χλωρὴ ἐπεγένετο. "Τὰ κατ' ὀσφὺν κατὰ λεπ]ὸν χρόνια ἀλγήματα, [132] πρὸς ὑποχόνδριον γριφόμενα, ἀποσιτικὰ, ἅμα πυρετῷ, τουτέοισιν εἰς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν, κτείνει ὀξέως τρόπῳ σπασμώδει. "Τὰ ἐπιῤῥιγοῦντα κ) ἐς νύκτα μᾶλλόν τι παροξυνόμενα, ἄγρυπνα, [133] φλεδοδονώδεα ὄντα ἐν τοῖς ὕπνοις ἐσὶν, ὅτε οὖρα ὑφ' ἑωυτοὺς χαλῶντα ἐς σπασμοὺς ἀποτελευτᾷ κωματώδεας. "Οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐφιδροῦντες, οὔροισι πέποσι καυσικοὶ, ἀκρίτως περιψύχοντες, [134] διαταχέως περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες, ὀλέθριοι. "Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ, καρώδεα μετὰ βάρεος γινόμενα, φλαῦρα· ἴσως δὲ ταύτῃσι, κ) σπασμῶδές τι παθεῖν [135] ὀφείλει. "Τὰ ἐν συνάγχῃ ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα, ἔχει τι σπασμῶδες, ἄλλως τε, κ) ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶντα· οἷον κ) τῇ Θρασύνοντος ἀνεψιῇ. "Τὰ τρομώδεα, σπασμώδεα γενόμενα, ἐφ' ἱδρῶσι, φιλυπόσροφα· τούτοις ἡ κρίσις ἐπιῤῥιγώσασιν· οὗτοι ἐπιῤῥιγέουσι περὶ κοιλίην καύματι προκληθέντες. "Ὀσφύος πόνος, [136] κ) κεφαλαλγικὸς, κ) καρδιαλγικὸς μετὰ [137] ἀναχρέμψεως βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες. "Τὸ [138] ὑπόφοβον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

ventur retenta, diutius ægrotat; num & his non biliosæ proluvies benigniores sunt, & flatuoso tumori proderunt? Alvi circum-
99 tensio ad necessitatem liquida demittens, cito intumescens, convulsivum quiddam habet; ut & Aspasii filio: insuper rigere his perniciosum; ex his convulsus & inflatus quum diutius ægrotasset, in ore putredo viridis oborta est. Lumborum tenues, & diu-
100 turni dolores circum hypochondrium involuti, cum febre & ciborum fastidio, si intensum capitis dolorem advehunt, acute convulsivo modo perimit. Supervenientes
101 rigores, & nocte magis quodammodo exacerbati, cum vigiliis, & venarum agitationibus, ita ut interdum in somno urina nolentibus laxetur, in convulsiones cum sopore conjunctas desinunt. A principio leviter
102 exudantes urinis concoctis, æstuantes, qui citra crisin perfrigescunt, & celeriter peruruntur, torpidi, soporati, convulsi, per-
103 niciose affecti sunt. Uterum gerentibus capitis dolores, cum sopore & gravitate oborientes, mali sunt; fortassis autem & his
104 convulsivum quid pati contingit. Dolores in faucibus gracilibus suffocantes, convulsivum quid habent, tum alias, tum a capite
105 oborti; ut & Thrasynontis consobrinæ obtigit. Tremores convulsivi contingentes in sudoribus, reverti solent; his judicatio evenit, ubi superriguerint; superrigent hi ar-
106 dore circa ventrem provocati. Lumborum dolor, & capitis dolor, & oris ventriculi dolor, cum excreatu violento, convulsivum
107 quiddam habet: submetuendus est cum judicatione rigor.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἐν διαχωρήμασι ὑποπελίοισι, ταραχώδεσι τίνα σημεῖα πονηρὰ, σπασμώδεα, κ) ἀγαθά; Τί ἐν πυρετοῖς σπασμὸν, κ) τοῦ νόου ἔκσασιν διασημαίνει;

CAPUT VIII.

Qui sublivida, turbulenta egerunt, quæ in his signa mala, convulsoria & bona? Quid in febribus convulsionem, & mentis emotionem portendat?

Ἀπὸ "κοιλίης ὑποπέλια, ταραχώδεα, [139] κ) οὖρα λεπ]ὰ κ) ὑδατώδεα, ὕποπτα. "Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ' ὀλίγον, κ) κοιλίη διαβορβορίζουσα κενῇσιν ἐξαναςάσεσι, κ) μετώπου ἀλ-

108 A Ventre sublivida, turbulenta, & lotia
109 tenuia, aquosaque suspecta. Fauces leviter exasperatæ, & alvus inanibus surrectionibus obmurmurans, & frontis dolores, pal-

VARIÆ LECTIONES.

130 αἱ ἄχολοι. Imp. Samb. & Fevr. & paulo infra φυσῶδες loco φυσσῶδες Mercurialis legit. φυσσώδεις Imp. Samb.
131 σόματος, Imper. Sambuc. & paulo supra Mercurialis ἐμφυσηθείς.
132 καὶ τὶ περὶ ὑποχόνδριον γριφόμενα, in quibusdam Exemplar. MS. quam lectionem sequitur Calvus, ὑποχόνδρια Imperial. Sambuc.
133 φλεδονώδεα, Galen. & Foesius legunt, id est delirium afferentes. φλεγμονώδεα M. R. φλεγματώδεα, Calv. Coac. Prænot. φλεγμαδώδη Erot. φλεδονώδη.
134 διὰ ταχέων, Galenus legisse videtur.
135 ὠφελέει, Imper. Samb. Quædam exempl. ὠφείλει, sed utrumque vitiose. ibidem φάρυγξι editi Codices.
136 κεφαλαλγικῷ καὶ καρδιαλγικῷ. Fevreus, Calvus, quemadmodum in Coac. Prænot. habetur.
137 διαχωρήσιος Calvus legit.
138 ὑπόφοβον id est submetuendum etiam legi Galenus indicat. σπασμῶδες ὑπόφορον, legit Calvus, quam lectionem quoque ex vetustis Exemplar. agnoscit Galenus: post σπασμῶδες; τοῦτο ἄφωνον, adscribit Fevreus: τὸ ὑπόφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος deest in Mercur. editione.
139 τεταραγμένα, ex Codic. addidisse videtur Calvus.

palpantes, fatigati, in stragulis ac vestimentis dolentes; quæ ex his augentur, molesta sunt: somnus multus in his convulsivus, & dolores in frontem graves, & mictio difficilis. Urinæ suppressio, quibus rigores, & in his convulsoriis affectionibus, ut & ipsa ubi inhorruit, leviter sudavit. Sincere desinentes purgationes, certe in omnibus morbum exacerbant; his vero etiam valde; ex talibus quoque circa aurem abscessus exurgunt. Turbulētæ, ferocissimæ e somno excitationes, convulsivæ; cum alias, tum si cum sudore contingant. Tum cervicis, tum dorsi perfrigerationes apparentes, sed & per totum corpus, in his & spumosæ mictiones cum animi deliquio, atque oculorum caligine, convulsionem prope esse indicant. Cubiti, & cervicis dolores convulsivi; a facie autem prodeunt isti; atque in faucibus sonitus crebri cum salivatione; his in somnis sudores, boni; num & sudore plurimos levari non malum? Quibus dolores, ad inferas dilabuntur partes, his toleratu faciles. In febribus exudantes, caput dolentes, intercepta alvo, convulsi fiunt. Friabiles liquidæ dejectiones, perfrigerationesque non sine febre, pravæ. Rigores ex his tum vesicam, tum ventrem prehendentes, dolorem inferunt. Num in his sopor aliquid convulsionis habet? non fuerim admiratus. Quæ in acutis malis in modum vomitentis trahuntur, mala: & albæ alvi dejectiones, difficiles: non viscosa ex his progressa, cum multo ardore mentem alienant: ex his soporosi torpidi fiunt, morbi ex talibus diutius durant; num circa judicationem hi arescentes difficulter spirant? Quæ ex lumbis ad collum, caputque redundant, resolvuntque levis siderationis modo, convulsionem, & delirium pariunt. An & talia convulsione solvantur? Ex his varie ægrotant, & quidem per eadem euntes. Convulsiones in hystericis sine febre faciles sunt; ut etiam Dorcadi contingit. Vesica intercepta tum alias, tum cum capitis dolore, convulsi-

γήματα, ψηλαφώδεες, κοπιώδεες, ἐν ςρώμασι, κ̀ ἱματίοισιν ὀδυνώδεες· τὰ ἐκ τουτέων αὐξανόμενα, δύσκολα· ὕπνος πελὺς ἐν τουτέοισι σπασμώδης, κ̀ τὰ εἰς μέτωπον ἀλγήματα βαρέα, κ̀ οὔρησις δυσκολαίνουσα.
110 [140] Οὔρου ἐπίςασις, οἷσι ῥίγεα κ̀ ἐπὶ τούτοισι σπασμώδεσι· οἷον κ̀ αὐτὴ φρίξασα,
111 ἐφίδρωσεν. [141] Αἱ ἄκρητοι τελευτῶσαι καθάρσιες, πῆ μὲν ἐν πᾶσι παροξυντικαί. [142] Τουτέοισι δὲ, κ̀ πάνυ· ἐκ τοιούτων,
112 [143] κ̀ (τὰ) πὰρ ὦς ἀνίςανται. Αἱ ταραχώδεες [144] θρασύταται ἐπεγέρσιες, σπασμώδεες·
113 ἄλλως τε κ̀ μεθ' ἱδρῶτος. Καὶ αἱ τραχήλε, κ̀ αἱ [145] μεταφρένε καταψύξιες, [146] δοκέουσαι, κ̀ ὅλε δὲ τȣ̃ σώματος, [147] ἐν τȣ́τοισι, κ̀ [148] ὑμενώδεες οὐρήσιες. Ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ σπασμὸν ἐγγὺς σημαίνει.
114 Πήχεως ἀλγήματα μετὰ τραχήλου, σπασμώδεα, ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα, κ̀ κατὰ φάρυγγα, [149] ἦχοι συχνοὶ [150] σιελίζοντες· ἐν τούτοισιν [151] ἐν ὕπνοις ἱδρῶτες, ἀγαθοί· ἆρά γε κ̀ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖς πλείςοις οὐ πονηρόν; Οἱ εἰς τὰ κάτω
115 μέρη πόνοι, τουτέοισιν [152] εὔφοροι. Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδροῦντες, κεφαλαλγέες, κοι-
116 λίης ἀπολελαμμένης, σπασμώδεες. Τὰ [153] ὑποψάθυρα ὑγρὰ διαχωρήματα περιψύχοντα, ἐκ [154] ἀπύρως, φλαῦρα. Τὰ ἐπὶ τȣτέοισιν ῥίγεα, κύςιν κ̀ κοιλίην ἐπιλαμβάνοντα, ὀδυνώδεα. Ἆρα τὸ κωματῶδες τούτοισιν
117 ἔχει τὶ σπασμῶδες; οὐκ ἂν θαυμάσαιμι. [155] Τὰ ἐν ὀξέσι ἐμετωδέως ἑλκόμενα, φλαῦρα· κ̀ αἱ λευκαὶ διαχωρήσιες δύσκολοι· [156] ἄγλισχρα ἐκ τούτων διεξελθόντα, ἐξίςανται καύματι πολλῷ· οἱ ἐκ τούτων κωματώδεες νωθροί, ἀπογίνονται· τὰ ἐκ τοιούτων μακροτέρως ἐπινοσέει· ἆρα περὶ κρίσιν οὗτοι [157]
118 ξηρώδεες δύσπνοοι; Τὰ ἐξ ὀσφύος εἰς τράχηλον, κ̀ κεφαλὴν ἀναδιδόντα, κ̀ παραλύσαντα, [158] παραπληκτικὸν τρόπον, σπασμώδεα παρακρουςικά· ἆρά γε κ̀ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμῷ; ἐκ τῶν τοιούτων ποικίλως
119 διανοσέουσι, κ̀ διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες. Οἱ ἐν [159] ὑςερικοῖσιν ἀπύρως σπασμοὶ [160] εὐχερεῖς,

Variæ Lectiones.

140 ἐπὶ τούτοισι σπασμώδεα, Galen. οὔρου ἐπίςασις οἷσι ῥίγεα, καὶ ἐπὶ τοῖς σπασμώδεσι, hæc Galeni indicio melior est lectio. καὶ οὕτως pro οἷον καὶ αὐτὴ in antiquis legi testatur idem Galenus in comment.
141 κενώσιες ἄκρητοι, Imper. Samb.
142 τοῖσι δὲ σπασμώδεσι κ̀ πάνυ, Galen. & in Coac. Prænot. leg.
143 κ̀ τὰ παρ' οὖς ἀνίςανται, sic legunt meliora Exempl. tum scripta & publicata, ut & Coac. Prænot.
144 θερμαίνοντες, quædam leg. Exempl.
145 μεταφρένου, μετώπου addit Calvus.
146 δοκέουσι pro δοκέουσαι in Coac. Prænot. vitiose scribitur. δοκέουσαι δὲ ὅλε τȣ̃ σώματος. Galen. legit.
147 ἐν τουτέοισι δὲ κ̀ πυώδεες οὐρήσιες, κ̀ ἀφρώδεες Imp. Sambuc. ἐν τούτοισι δὲ ἢ πυώδεες οὐρήσιες ἢ ἀφρώδεες & ἀμαυρώσεις legit Fevreus.
148 Calvus ἀφρώδεες, & πυώδεες οὐρήσιες, simul posuit ὑμενώδεες Coac. Prænot. κεχρυσώδεες οὐρήσιες. idem ὀμμάτων ἀμαυρώσεις ἅμα ἀψυχίῃ σπασμώδεις συντόμως, Coac. Prænot. ἀποψυχῇ Dioscorid.
149 pro ἦχοι συχνοὶ, Calvus ὠχροὶ, ἰσχνοὶ legisse videtur, quæ est Coar. Prænot. lectio & Galeno adprobatur.
150 πτυαλίζοντες, pro σιελίζοντες leg. Calvus, etsi utriusque lectionis apud Galenum est altum silentium.
151 οἱ ἐν ὕπνοις, Imp. Samb. ἆρά γε κ̀ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖς πλείςοις. Codd. impressi.
152 εὔφοροι & δύσφοροι, legunt expositores, id est faciles toleratu, & difficiles toleratu, ut refert Galenus in suo Commentar.
153 ὑποψάφαροι pro ὑποψάθυροι in Coac. Prænot. legitur.
154 ἀκαίρως. Imper. Samb. & Galv. & Fevreus.
155 τὰ ἐν ὀξέσι αἱματωδέως ἑλκόμενα, contra omnium Exempl. fidem legit Calvus. αἱματώδεσιν, Imper. Samb. & Fevr.
156 πάλιν γλίσχρα. Imper. Samb. & Fevr.
157 ξηρώδεες, βηχώδεες, Imp. Samb. & Fevr. Calvus tamen videtur legisse βηχώδεες aut χολώδεες.
158 παραπληκτικῶν, Imp. Sambuc.
159 ὑςερικῇσιν ἀπύροις Imp. Samb. ἀπύροις Fevr. ὑςερικαῖς Codd.
160 εὐχέρέες leg. Imp. Samb. εὐχερές legit Fevreus.

ῥέῃς, οἷον καὶ Δορκάδι. Κύστις ἀποληφθεῖ- 120
412 σα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει
τι σπασμῶδες. Τὰ ναρκωδέως ἐν τούτοισιν
ἐκλυόμενα δύσκολα, οὐ μὴν ὀλέθρια· ἆρά
γε καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον; [161] Ἆρά 121
γε καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διακοπαὶ, σπασ-
μὸν ἐπικαλέονται; [162] ἢ τὸ, μεθύοντα πλη-
γῆναι; ἢ τὸ, ῥυῆναι πολὺ ἐν ἀρχῇσι, εἰ τοῦ-
το ποιεῖ [163] σπασμώδεα; Ἐν ἱδρῶτι πτύε- 122
λα παραῤῥέοντα πυρετώδει ἐόντι, [164] εὐήθεα·
ἆρά γε τουτέοισιν ἐπὶ τινας ἡμέρας κοιλίαι
καθυγραίνονται; οἶμαι· ἆρά [165] γε τούτοι-
σιν εἰς ἄρθρον ἀπόστημα ἔσεσθαι; Τὰ ἐπ' 123
ὀλίγον θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολι-
κά· ἢν [166] δὲ ἀπὸ γυναικείων ἢ, θηριώδεα·
[167] ἐπὶ πλεῖω δὲ ταῦτα συμπίπτει· ἆρά γε
καὶ σπασμώδεες αὗται; ἆρά γε καὶ αἱ μετὰ
κάρου ἀφωνίαι, σπασμώδεες αὗται; οἷον τῇ
τοῦ Σκυτέως θυγατρὶ, ἤρξατο γυναικείων [168]
παρεόντων. Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφ- 124
θαλμοὶ ἐκλάμπουσιν [169] ἀτενέως, οὔτε παρ'
ἑωυτοῖσίν εἰσιν, διανοσέουσί τε μακροτέρως.
Τὰ ἀνάπαλιν [170] αἱμοῤῥαγέοντα, κακόν· 125
οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ δεξιοῦ [171] ῥέειν,
καὶ τὰ καθ' ὑποχόνδριον ὡσαύτως· [172] ἐφ'
ἱδρῶτι δὲ, κάκιον. [173] Ἐκ ῥινῶν μικροῖς 126
ἱδρῶσιν περιψυχόμενα, κακοήθεα, μοχθη-
ρά. Μεθ' [174] αἱμοῤῥαγίην, μελάνων διό- 127
δος, κακόν· [175] πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ἐξέρυθρα.
εἰ δὲ ἆρά γε τεταρταίοισι ταῦτα αἱμοῤῥα-
γέει; κωματώδεες, ἐκ τοιούτων σπασμῶν τε-
λευτῶσιν· ἆρα μελάνων προδιελθόντων; καὶ
κοιλίης ἐπαρθείσης; [176] Τὰ αἱμοῤῥαγέον- 128
τα, ἐφιδροῦντα [177] τρώματα, κακοήθεα·
οὗτοι διαλεγόμενοι, λαθραίως τελευτῶσιν.
[178] Ἡ μεθ' αἱμοῤῥαγίην βραχεῖην, καὶ με- 129
λάνων διαχώρησιν ἐν ὀξέσι κώφωσις, κακόν·
αἵματος [179] διαχώρησις ἐν τούτοισιν ὀλέ-
θριον· κώφωσιν δὲ λύει. [180] Ὀσφύϊ ἐπω- 130
δύνῳ καρδιαλγικὰ προσεόντα, σημεῖα [181] αἱ-
μοῤῥαγώδεα. Οἶμαι δὲ, καὶ προγεγενημένη
σημεῖον.

vum quid habet: quæ in his torpide exolvuntur, difficilia sunt, non tamen perniciosa; Num & id mentem emovet, quod ejusmodi est? Num & ossium circa tempora discissiones convulsionem arcessunt? vel temulentum sauciari, vel sanguinem valenter erumpere, in principiis, si id faciunt, convulsiva? In sudore sputa defluentia febrienti ægro levia sunt; an ad dies aliquot ventres humectentur? arbitror; an his abscessus ad articulos futurus? Deliria paulisper ferocientia, melancholica sunt; si vero a muliebribus retentis fuerint, ferina; sæpius autem hæc accidunt; num & hæ convelluntur? num & cum sopore vocis interceptiones convulsivæ? quomodo Coriarii filiæ obvenit, cœpit autem malum præsentibus menstruis. Quibus convulsis oculi fixi & immoti relucent, non apud se hi sunt, diutiusque ægrotant. Sanguinis eruptiones ex parte adversa, malæ; ut in liene magno, si dextra ex nare fluat; atque res in hypochondriis ita se habet; verum cum sudore id deterius est. Ex naribus effluente sanguine tenuibus cum sudoribus perfrigeratio maligna, pravaque est. A sanguinis eruptione nigrorum dejectio mala: prava autem & prærubra; num vero & quarto die hæc sanguinis eruptio contingit? soporosi comatosi ex his convulsione moriuntur; an nigris prius excretis, & tumefacto ventre? Sanguinem profundentia cum exsudatione vulnera, maligna; loquentes ita affecti occulte pereunt. Post modicam sanguinis eruptionem, & nigrorum dejectionem, in acutis surditas, malum; sanguinis dejectio in his perniciosa; surditatem vero solvit. Lumbis dolentibus oris ventriculi dolores accedentes, signa hæmorrhoidum fluxionis fututæ sunt. Arbitror autem & hos prægressæ hæmorrhoidum eruptionis signum esse.

Variæ Lectiones.

161 ἤρά γε καὶ κατὰ κρόταφον, legit Fevreus. κατὰ æque leg. Imperial. Sambuc.
162 Imperial. Sambuc. sic corrigit deleto ἢ τὸ μεθύοντα πληγῆναι πολὺ, ἐν ἀρχῇσι τοῦτο ποιεῖ.
163 τὰ σπασμώδεα, Imper. Samb. & Fevr.
164 Sic Imp. Samb. & Fevr. & interpretes legunt, Galeni authoritatem secuti, qui εὐήθη εὔτροπα exponit; etsi vitiose in omnibus Codd. αὔθη legitur. In Cois Prænot. etiam repetitur hæc sententia, quamvis tamen vitiose, ubi εὐήθεα recte scribitur. Vide Foesii Oeconomiam.
165 δὲ pro γε, Imper. Samb. & τουτέοισιν habet.
166 ἢ καὶ, idem. ἐ ἀπὸ γυναικείων, legit Fevreus.
167 ἐπὶ πλεῖω. idem.
168 Post παρεόντων πυρέξας, addit Imper. & Samb. Exempl. MS. Reg. & Calvus.
169 ἀτενὲς Fevreus, sed vitiose ἀγενὴς id quod Imperial. Sambuc. habet.
170 αἱμοῤῥαγεοῦντα, Imp. Samb.
171 ῥέοντα, legit Fevreus.
172 κακόν, idem. ἐφιδροῦντι, Imp. Samb. habet.
173 τὰ ἐκ ῥίγεων. Servin. τὰ ἐκ ῥινῶν, Fevreus.
174 αἱμοῤῥαγίη Imperial. Samb.
175 πονηρὸν ἢ καὶ τὰ ἐξερυθρώδεα, ἆρά γε τεταρταῖα αἱμοῤῥαγεῦσαι. Fevr. ἆρά γε τεταρταίοισι ταῦτα αἱμοῤῥαγέει, κωματώδεες ἐκ τοιούτων σπασμῶν τελευτῶσιν. Galen. quædam etiam Exempl. σπασμῶν, vitiose. αἱμοῤῥαγεῦσαι, Exempl. quædam. ἐξερυθροειδέα, etiam Servin.
176 τὰ αἱμοῤῥαγέοντα, ἐφιδροῦντα, συντόμως κακοήθεα, Fevreus. pro ἐφιδροῦντα, ἐπιῤῥιγοῦντα, Coac. Prænot. leg.
177 pro τρώματα, Imperial. Sambuc. συντόμως, adscribit. τρώματα delet Fevreus.
178 μεθ' αἱμοῤῥαγίην Fevr. αἱμοῤῥαγίη, Imper. Samb.
179 διαχώρησις τουτέοισιν deleto ἐν, idem & Fevreus.
180 ἐν ὀσφύϊ, Fevreus legit.
181 αἱμοῤῥώδεα, & προγενόμενα idem, quam lectionem secuti sunt interpretes. οἶμαι ἢ καὶ προγενόμενα, Imp. Samb. deletis προγεγενημένον σημεῖον.

CAPUT IX.

De variis convulsionum, & mentis emotionum, præcipue in mulieribus, causis & signis. De Convulsis & Hæmorrhagiis quomodo judicandum?

Qui statis temporibus sanguinem fundunt, siticulosi hi, difficiles, & exoluti; si non fuderint sanguinem, epileptici moriuntur. Qui statim perturbantur, pervigilant, e naribus sanguinem stillant, sexto die levantur, noctu laborant, postridie leviter sudant, in somnum feruntur, delirantque, abunde sanguinem profundent; num & aquosa urina tale quiddam indicat? Quibus sanguinis eruptiones plures fuerint, procedente tempore alvi male afficiuntur, nisi urinæ concoctæ fuerint. In judicatoriis perfrigerationibus sanguinis eruptiones vehementes, pessimæ. Capite gravati, ad sinciput dolentes, insomnes, sanguinem profundunt, tum alias, tum si quid in cervice fit distendens. Vigiliis vexati derepente cum jactatione sanguinem profundunt, tum alias, tum siquid non ante fluxerit; num & ubi inhorruerint? Cervicis dolores, valde rubri oculi, sanguinis eruptionem significant. Quibus alvo sanguinis eruptio fit, & insuper vigent; num suppressa alvus lienterica ac obdura fit, vel tenues lumbrici infestant, vel utrumque? Quibus ad caput manusque ex lumbis fit recursus, hi torpidi, ventriculi ore dolentes, & saniosi, sanguinem abunde profundunt, venterque turbatis his copiose fluit. Quibus ex copiosa sanguinis eruptione, & frequenti, nigrorum multorum est dejectio, hi suppressa alvo dolentes sanguinem profundunt; cum aliqua vero fluxione facile ferunt. An hi sudatiunculas frigidas habent multas? Conturbata in

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ ποικίλων τῶν σπασμῶν καὶ τῶν ἐκςάσεων, μάλιςα δὲ ἐν τῇσι γυναιξὶν αἰτίων καὶ σημείων. Περὶ σπασμωδέων, καὶ αἱμοῤῥαγιῶν πῶς χρὴ κρίνεσθαι.

131 ΤΑ' " τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμοῤῥα-
γεῦντα, διψώδεα, [182] δύσκολα, ἐκ-
λυόμενα, μὴ [183] αἱμοῤῥαγήσαντα, ἐπιλη-
132 πῖικὰ τελευτᾷ. " [184] Τὰ εὐθὺ ταραχώ-
δεα, ἄγρυπνα, ἀποςάξαντα, ἑκταῖα κουφι-
σθέντα, νύκτα πονήσαντα, εἰς τὴν αὔριον
ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαν-
τα [185] αἱμοῤῥαγήσει λαύρως. ἆρά γε τὸ
133 ὑδατῶδες οὖρον, τοιοῦτόν τι σημαίνει; " Οἷ-
σιν αἱμοῤῥαγίαι πλείους, [186] προεληλυθότος
χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, [187] ἢν μὴ τὰ
134 οὖρα πεπανθῇ. " [188] Ἐν κρισίμοισι [189] περι-
ψύξεσι [190] τῶν αἱμοῤῥαγιῶν αἱ νεανικαὶ,
135 κάκισαι. " Οἱ καρηβαρικοὶ, κατὰ βρέγμα
ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμῤῥαγικοὶ ἄλλως
136 τε, καὶ ἢν [191] τί ἐν τραχήλῳ ἐντείνει. " Τὰ
ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμοῤῥα-
γεῖ ἄλλως τε, [192] καὶ ἢν μή τι προεῤῥυήκῃ.
137 [193] ἆρά γε φρίξαντα; " [194] Τραχήλου ὀ-
δυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμοῤῥαγικά.
138 " [195] Οἷσι κοιλίης ἐπιςάσης αἱμοῤῥαγέει,
καὶ ἐπιῤῥιγέει. ἆρα κοιλίη λειεντεριώδης, καὶ
139 ἐπίσκληρος, ἢ ἀσκαρίδες, ἢ ἀμφότερον; "
Οἷσιν ἐξ ὀσφύος, ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν, καὶ
χεῖρας, ναρκώδεες, καρδιαλγικοὶ, [196] ἰχω-
ρώδεες, αἱμοῤῥαγέουσι λάβρως, καὶ κοιλίη δὲ
καταῤῥήγνυται, τούτοισι [197] ταραχώδεσιν.
140 " [198] Οἷσιν ἐφ' αἱμοῤῥαγίῃ λάβρως πυκνῇ,
μελάνων, συχνῶν διαχώρησις, [199] ἐπιςάσης
δὲ αἱμοῤῥαγοῦσιν, οὗτοι [200] κοιλίης ὀδυνώδεες,
[201] ἅμα δέ τινι ῥύσει εὔφοροι. [202] ἆρα οὗτοι
ψυχροῖς ἐφιδρῶσι πολλοῖς; τὸ ἀνατεταραγ-
μένον ἐν τούτοισιν οὖρον οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ
[203] ὑφιςάμενον γονοειδές. ἐπίσυχνον δὲ, οὗ-
τοι

VARIÆ LECTIONES.

182 δύσκολα delet Imp. Samb. id quod etiam fecit Calvus, neque legisse videtur Gal. ut nec scribitur in Cois Prænot.

183 αἱμοῤῥαγεύσαντα ἐπιληπῖικῶς τελευτᾷ, legit Fevr. ἐκρεύσαντα αἷμα, adscribit Imp. Samb. ἐπιληπῖικῶς, idem.

184 τὰ ἴυθυῶ, id est composita leg. Exempl. sine ullo tamen sensu. καὶ ἄγρυπνα. Fevr. & Imp. Samb.

185 αἱμοῤῥαγέει idem & Fevr. qui addit λάβρως.

186 παρεληλυθότος χρόνου leg. Servin.

187 πεπαίνει ἢ χανεύῃ. idem, πεπαίνῃ, Imper. Sambuc. æque habet.

188 αἱ ἐν κρισίμοις, Imper. Samb. & Fevr.

189 περιψύψεις, Imper. Samb. περιψύξεις, Fevreus.

190 ἐκ τῶν αἱμοῤῥαγιῶν νεανικαὶ, Imp. Samb. & Fevr. quædam Exempl. pro κάκισαι, κράτισαι legunt.

191 τις ἐς τράχηλον, Imp. Samb. εἰς τράχηλον. Fevr. & pro αἱμοῤῥαγικὰ, κεφαλαλγικὰ, leg. id. αἱμοῤῥαγικά. Imp. Samb.

192 καὶ ἢν τι προεκρύῃ Imp. Samb.

193 ἆρά γε καὶ φρίξαντα κάτοχα, idem.

194 τραχήλου ὀδυνώδεα ὄμματα ἐξέρυθρα ἰόντα, κεφαλαλγικὰ id.

195 Imp. Samb. ab aliis ita legi adnotat: βλέφαρα, ὀδυνώδεα τὸ αἱμοῤῥαγεῖν τουτέοισι κοιλίην λειεντεριώδη ποιέει, καὶ ἐπίσκληρον, ἢ ἀσκαρίδας ἢ καὶ ἀμφότερα. Exemplaria quædam MSta legunt. ἆρα τὸ αἱμοῤῥοεῖν τούτοισι κοιλίην λειεντεριώδεα ποιέει καὶ ἐπίσκληρον, καὶ ἀσκαρίδας ἢ ἀμφότερα; Quæ lectio ad Exempl. Italica permanavit, etsi in Cois Prænotionibus paulum vitiose retinetur. Cujus scriptionis etiam vestigia retinet Dioscoridis lectio, Galeno attestata ἆρά γε καὶ πρὸς τὸ αἱμοῤῥαγέειν τοιοῦτον.

196 Calvus videtur Galeni lectionem ex codicibus scriptis secutus esse, cum pro ἰχωρώδεες, χολώδεες legit. ἠχώδεες Servinus. Post ἰχωρώδεες καὶ χολώδεες Fevreus, ut & Imper. Samb. ibid. δὲ delet.

197 Pro ταραχώδεσιν, γνῶμαι ταραχώδεες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Fevr. leg.

198 Οἷσι & λαύρως Imp. Samb.

199 ἐπιςάσης κοιλίης fere pleraque Exemplar. legunt, etsi quædam ἐπίτασις.

200 κοιλίην Imper. Sambuc. legit.

201 ἅμα δέ τισὶ φύσεσιν Fevr. leg. Calvus vero videtur legisse ἅμα δὲ τῇσι φύσεσιν εὔφοροι, ut & Imp. Samb.

202 ἆρά γε οἱ τοιοῦτοι ψυχροῖσι ἐφιδρῶσι πολλοῖσι. τὸ & τουτέοισιν idem legit & Fevreus.

203 Quædam Exemplaria ἐφιςάμενον legunt: meliora vero ὑφιςάμενον habent.

τοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν. " 204 Οἷσιν ἐν ἀπὸ 141
ῥινῶν 205 ἐπικώφωσις, κ) νωθρείη μικρὰ ἡ
ἀπόςαξις, ἔχει τὶ δύσκολον· ἔμετος 206
τουτέοισι συμφέρει, κ) κοιλίης ταραχή.
" 207 Ἧσιν ἐκ ῥίγεος πυρετοὶ κοπιώδεες, 142
γυναικεῖα κατατρέχει, τράχηλος δ' ἐν
208 τούτοις ὀδυνώδης, αἱμοῤῥαγικόν. 209
Καὶ διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγῆσαι, ἐλπίζειν· " 143
τὰ σείοντα κεφαλὴν, κ) τὰ ἠχώδεα, αἱ-
μοῤῥαγέειν, ἢ γυναικεῖα καταβιβάζειν·
ἄλλως τε, κ) ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρα-
κολουθήσῃ ἴσως δὲ, κ) δυσεντερικόν. 210
Καὶ " οἱ κατὰ κοιλίην παλμοὶ, ὑποχον- 144
δρίου ἐντάσει, ὑπομάκρῳ, ὀγκώδει, 211
αἱμοῤῥαγικοί· 212 φρικώδεες ουτοι.

his urina mala non est, neque quod residet genituræ simile; frequentius vero hi meiunt aquosa. Quibus e naribus in surditate & torpore pauca sanguinis est destillatio, molestum quid habet; vomitus his confert, alvique perturbatio. Quibus ex rigore febres cum lassitudine fuerint, his menstrua decurrunt; cervix autem in his dolens, sanguinis eruptionem portendit. Et per nares sanguinem profundere sperandum est ea, quæ caput concutiunt; & quæ aurium sonitum faciunt, sanguinem profundere, vel muliebria deducere (spes est) tum alias, tum si ad spinam æstus insequetur; fortassis vero & dysenteriam facient. Ventris quoque palpitationes cum hypochondrii tensione sublonga, & tumente, sanguinis eruptionem significant; inhorrescunt autem hi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Τῶν ῥινῶν αἱμοῤῥαγίαι ποικίλα ἐν πόνοις πεοῤῥητικά. Τί πόῤῥω περὶ ῥινῶν αἱμωῤῥαγίην βλέπεσθαι.

ΤΑ' " ἐκ 213 ῥινῶν λάβρα, βίαια, πολλὰ 145
ῥυέντα, ' 214 ἐςιν οἷον εἰς σπασμοὺς
215 προσάγεται· φλεβοτομία λύει. " Αἱ 146
πυκναὶ, κ) κατὰ μικρὰ ἐπαναςάσιες ὑπόξαν-
θοι, γλίσχραι, ἔχουσαι μικρὰ 216 κοπρώ-
δεα μεθ' ὑποχονδρίȣ ἀλγήματος κ) πλευροῦ,
ἰκτεριώδεες. 217 Ἆρα δὲ ἐπιςάντων αὐτῶν
οὗτοι ἐκλύονται; οἶμαί τε κ) αἱμοῤῥαγέειν;
τούτοις τάσις ὀσφύος, ἀλγήματα ἐν του-
τέοισιν αἱμοῤῥαγικά. " Ὑποχονδρίου ἔντασις
μετὰ καρηβαρίης, κ) 218 κωφώσεως, κ) τὰ 147
πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα, αἱμοῤῥαγικά. " 219
Ἑνδεκαταίοισι ' ςάξιες δύσκολαι, ἄλλως τε, 148
κ) ἢν ἐπίςαξῃ. " Τὰ ἐν φρίκησιν ἅμα ἱδρώ-
σαντα κρισίμως, εἰς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα 149
παραλόγως 220 ἀγρυπνέοντα, αἱμοῤῥαγή-
σειν οἴομαι. ' Οἷσιν ἐξ ἀρχῆς αἱμοῤῥαγίαι 150

CAPUT X.

Narium hæmorrhagiæ varia in morbis præsagia. Quid porro circa narium stillicidia observandum?

QUæ e naribus copiosa, violenta, multa fluxerint, ad convulsiones interdum deducunt; venæ sectio solvit. Frequentes in parvis intervallis egestiones subflavæ, viscosæ, stercoracea pauca habentes, cum hypochondrii, & lateris dolore, morbum regium prænunciant. Num autem his suppressis hi exolvuntur, simulque sanguinem profundunt? lumborum tensio his, & dolores sanguinis eruptionem significat. Hypochondrii tensio cum capitis gravitate, & surditate, & ad splendorem visum turbantia, sanguinis denuntiant profusionem. Undecimo die sanguinis stillicidia difficilia; tum alias, tum si superstillaverint. Qui in horroribus simul judicatorie sudarunt, postridie vero, ubi inhorruerint, præter rationem vigilant, hos san-

VARIÆ LECTIONES.

204 οἷσιν ἀπὸ Imper. Sambuc.
205 ἐπὶ κωφῶν Servinus. ἐπὶ κωφώσει κ) νωθρίῃ, μικρὰ ἀπόςαξις ἔχει τὶ δύσκολον, ἔμετος τουτέοις συμφέρει, κ) κοιλίης ταραχή. Fevreus legit deleto ἡ cum quibusdam Exemplaribus. ibidem ἡ delet Imper. Samb.
206 τούτοισι idem legit.
207 οἷσιν vulg. Exempl. melius ᾗσιν scribitur in Coac. prænot. sed tunc quoque ταύτῃσιν legendum, quemadmodum fecit Servinus. αἷς ἐκ ῥίγεος vult Fevreus.
208 τούτοισι leg. Imp. Samb. ib. τὸν αἱμοῤῥαγικὸν leg. Æmil. Port.
209 κ) διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγῆσαι, ἐλπίζειν. Hæc verba delet Imp. Sambuc. Servin. & Fevreus. sed incipit: τὰ σείοντα κεφαλὴν, κ) τὰ &c. Imp. Sambuc. Fevreus autem deletis prioribus incipit τὰ σείοντα κεφαλὰς, κ) τὰ ἠχώδεα αἱμοῤῥαγέει, κ) γυναικεῖα καταβιβάζει & ibidem παρακολουθῇ. αἱμοῤῥαγέει καταβιβάσει, pro αἱμοῤῥαγέειν καταβιβάζειν Codd. impressi.
210 καὶ delent Fevreus & Imper. Sambuc.
211 αἱμοῤῥαγικοὶ legit Fevreus.
212 κ) φρικώδεες Imper. Sambuc.
213 Τὰ ἐκ ῥινῶν Imper. Sambuc. & Fevr. τὰ deest in editis.
214 Pro ἕτοιμον εἰς σπασμοὺς substituit ἐςιν οἷον Galenus, quam lectionem secuti sunt interpretes. ἐςιν ὅτε Servinus & Oporæus, sic in Coac. Prænot. legitur. ἐςὶ δ' οἷον Fevreus & Imper. Sambuc.
215 προάγεται Fevreus legit. ibidem ἐπαναςάσιες quædam Exemplaria legunt pro ἀναςάσιες.
216 κοπρώδεα legit Imper. Samb.
217 Reliquum hujus sententiæ sic legit cum Fevreo Imper. Sambuci: ἆρά γε ἐπιςάντων τούτων ἐκλύονται; οἶμαί τε κ) αἱμοῤῥαγέειν τουτέους· τὰ γὰρ ἐς ὀσφὺν ἀλγήματα ἐν τουτέοισιν αἱμοῤῥαγικά. id est: An hisce excitatis exsolvuntur? Puto autem hos quoque sanguinem fusuros; dolores enim lumborum in hisce sanguinis eruptionem significant. Ibidem pro ἐκλύονται in Coac. Prænot. legitur ἐκχλιοῦνται, quod sæpius occurrit, & τὸ ἐκχλιοῦσθαι ἐκλύεσθαι explicat Galenus, quod hic non est assecutus Calvus. In quibusdam Exemplaribus τουτέοις τάσις ὀσφύος legitur.
218 κωφώσιος, κ) τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα αἱμοῤῥαγικά. Impolis Sambuc. habet.
219 αἱ ἑνδεκαταίαι ςάξιες δύσκολοι, ἄλλως τε κ) ἐὰν τὶς ἐπιςάξῃ Imp. Samb. ἐὰν ἐπιςάξῃ Galen. leg. quæ lectio melior est. αἱ ἑνδεκαταῖαι MSta Reg. & Fevreus legunt.
220 τὰ πεπαρημένα αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι. Exempl. tum scripta, tum publicata leg. Fevr. πεπαρημένων, quod exponitur χαλωμένων. quam lect. consulto cum Interpretibus omisit Foes. quum nulla in Galeni Codic. fiat mentio.

sanguinem effusuros esse arbitror. Quibus ab initio largæ sanguinis eruptiones, rigor fluxionem sistit. (Si copiosa supervenerit sanguinis profusio, in contrarium revellitur.) Ex hæmorrhagia rigores longi. Quibus capitis & cervicis dolores, atque totius corporis cum tremore imbecillitas, quædam eos sanguinis eruptiones liberant; sed & tempore ita liberantur. Urinæ, quibus abscessus post aures fiunt, si celeriter, & exigue concoquantur, vitiosæ; & ita refrigescere, malum. Aliquantulum soporati, icterici, non admodum sentientes; quibus singultus, alvus his erumpit, fortassis & suppressio; hi exolvuntur; an & his parotides fiunt? Suppressæ cum rigore urinæ, malæ, tum alias, tum si sopor præcesserit; num juxta aures abscessus in his fore spes est? Ex torminoso sedimentum limosum, sublividumque, malum; an ex hypochondriis dolet? puto dextrum, & exolvitur; num parotides talibus parum dolorificæ? alvus copiose fluens his (in omnibus) perniciosum; in anxiis quibusdam pervigiliis parotides maxime. Ex volvulis graveolentibus, cum febre acuta, hypochondrioque sublimi inveteratius permanente, parotides exurgentes enecant. Ex surditate moderate parotides fiunt, tum alias, tum siqua jactatio supervenerit, & soporosis inter hos adhuc magis. In leviter sideratis parotides malæ sunt.

151 λαῦραι, ῥῖγος ἵϛησι [221] ῥύσιν. " [222] (Ἐὰν
δὲ ἐπιγένηται λαύρα αἱμοῤῥαγίη, ἀντισπᾶ-
ται.) Τὰ ἐξ αἱμοῤῥαγίης ῥίγεα, [223] μακρά.
152 " Οἷσι κεφαλαλγίαι, καὶ τραχήλου [224] πό-
νοι, καὶ [225] ὅλου δέ τις ἀκράτεια τοῦ σώματος
τρομώδης, [226] αἱμοῤῥαγίαι λύουσιν· ἀτὰρ
153 καὶ χρόνῳ οὕτω λύονται. " [227] Οὖρα τοῖσι
παρ' ὦτα, ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμε- 413
να, φλαῦρα· καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πο-
154 νηρόν. " [228] Τὰ ὑποκαρώδεα ἰκτερώδεα, οὐ
πάνυ αἰσθανόμενα· οἷσι λύγγες κοιλίη καταῤ-
ῥήγνυται· ἴσως καὶ ἐπίϛασις, οὗτοι ἐκλύον-
ται· ἆρα τούτοισι, καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα;
155 " [229] Τὰ ἐπεσχημένα μετὰ ῥίγεος οὖρα,
πονηρά· ἄλλως τε, καὶ προκαρωθέντα [230]
156 τὰ παρ' οὖς· ἆρα ἐπὶ τούτοισιν ἐλπίς; " [231]
Ἐκ στροφιωδέων, ὑπόϛασις ἰλυώδης, ὑποπέ-
λιος, κακόν· ἆρά γε [232] ἐκ τῶν ὑποχονδρίων
ὀδυνᾶται; δοκέω δὲ δεξιόν, ἐκλύονται· [233] ἆρα
τὰ παρ' ὦτα τοιούτοισιν, ὀδυνώδεα ἐπ' ὀλί-
γῳ; κοιλίη καταῤῥαγεῖσα τουτέοισιν [234] (ἐν
157 ἅπασιν) ὀλέθριον. " Ἔν τισιν ἀσώδεσιν
158 [235] ἀγρυπνίῃσι, τὰ παρ' οὖς μάλιϛα. " [236]
Ἐπὶ εἰλεοῖσι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, [237] ὑπο-
χονδρίῳ μετεώρῳ χρονιωτέρῳ, τὰ παρ' οὖς
159 ἐπαρθέντα κτείνει. " Ἐκ κωφώσιος [238] ἐπιει-
κῶς τὰ παρ' ὦτα· ἄλλως τε, καὶ ἢν ἀσῶδές
τι ἐπιγένηται, καὶ τοῖσι κωματώδεσιν, ἐπὶ
160 τουτέοισι [239] μᾶλλον. " Τὰ παρ' ὦτα φλαῦ-
ρα τοῖσι παραπληγικοῖσι.

CAPUT XI.

Ex hæmorrhagia convulsio: alvi quæ icterum subindicent? futuræ narium hæmorrhagiæ præsagia, & de eadem judicia. De Ictericorum præsagiis & parotidibus. Abscessus juxta aures quibus accidant, & de iisdem judicia.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἐξ αἱμοῤῥαγίας σπασμός· κοιλίαι, ἥτινες ἴκτερον ὑποσημαίνει; μελλούσης τῶν ῥινῶν αἱμοῤῥαγίας προῤῥητικά, καὶ περὶ αὐτῆς κρίσεις. Περὶ τῶν ἰκτερικῶν προῤῥητικῶν καὶ παρωτίδων. Ἀποϛάσιες παρ' οὖς, τίσι γένωνται; καὶ περὶ αὐτέων κρίσεις.

QUæ convulsivo modo cum alto stupore exacerbantur, parotides movent.

161 ΤΑ' " σπασμώδη τρόπον παροξυνόμενα
162 κατόχως, τὰ παρ' οὖς ἀνίϛησιν. " Τὸ
σπα-

VARIÆ LECTIONES.

121 ῥύσιν Imper. Samb. delet cum Fevreo.
122 Ἐὰν δὲ ἐπιγένηται λαύρη αἱμοῤῥαγίη, ἀντισπᾶται Galenus legit, quam lectionem amplexi sumus. Hæc non habent Codd. Impressi, nec Imp. Samb. sed tantum quæ sequuntur, & quidem hoc modo: τὰ ἐξ αἱμοῤῥαγίης ῥίγεα, πονηρά, id est: ex sanguinis effusione rigores, mali.
223 Manuscript. Reg. πονηρὰ non μακρά legunt.
224 τόνος Galenus, & quædam Exemplaria, quam lectionem secutus est Foesius.
225 ὅλου δὲ τοῦ σώματος τὸ ἄκρα τρομώδη Fevreus legit.
226 αἱμοῤῥαγικαί & οὕτω χρόνῳ λύονται idem. αἱμοῤῥαγίαι Imperial. Sambuc.
227 τὰ οὖρα idem. παρὰ τὰ ὦτα Fevreus.
228 τὰ ὑποκαρώδεα, καὶ ἰκτερώδεα, οὐ πάνυ αἴτια αἰσθανόμενα. λύγγες, κοιλίας καταῤῥήγνυται, ἴσως δὲ ἡ ἐπίϛασις· οὗτοι ἐκλύονται. Imper. Sambuc. κοιλίαι legit Fevr. & pro ἐκλύονται in Coac. Prænot. ἐκχλοιοῦνται legitur. Calvus hanc sententiam perturbavit.
229 ἐπισχόμενα Imperial. Sambuc.
230 ὦτα idem legit. τὰ ὦτα ὡς Fevreus.
231 ἐκ στροφωδέων legunt Exemplaria Regia, & Fevreus, & Imperial. Sambuc.
232 ἐκ τοιουτέων ὑποχονδρίων. Fevreus habet.
233 Ἄρα καὶ ἀχλυώδεες οἱ τοιοῦτοι, καὶ τὰ παρὰ τούτοισιν ὀδυνώδεα ἐπ' ὀλίγον. Imp. Sambuc. Fevreus vero ἆρα καὶ ἀχλυώδεες οἱ τοιοῦτοι, καὶ τὰ παρὰ τουτέοισιν ὀδυνώδεα ἐπ' ὀλίγον; κοιλίη καταῤῥαγεῖσα τουτέοισιν ὀλέθριον.
234 ἐν ἅπασιν delet Imperial. Sambuc.
235 ἀγρυπνίῃσι delet Fevr. & Imper. Sambuc.
236 τὰ ἐπὶ Fevr. & Imp. Sambuc.
237 ὑποχόνδρια μετέωρα χρονιώτερα vitiose legunt quidam.
238 ἐπιεικέως Imperial. Sambuc.
239 Idem deletis μᾶλλον. τὰ παρ' ὦτα; cum ἐπὶ τούτοισι jungit sequentia: φλαῦρα τοῖσι παραπληκτικοῖσι.

σπασμώδεες, τρομώδεες, ἀσώδεες, κατόχως [240] μικρὰ παρ' οὖς ἐπιπαροξυνόμενα. ″ Ἆρά γέ εἰσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλαγικοί; ἆρά γε καὶ ἐφιδρῶσι τὰ ἄνω, καὶ ἐπιρριγοῦσιν; [241] εἶτα καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται, [242] καί τι κωματῶδες; [243] ἆρά γε καὶ ὑδατώδεα οὖρα ἐναιωρευμένα λευκοῖς, καὶ ποικίλως ἔκλευκα, δυσώδεά πως, εἶτα παρ' οὖς; [244] ἆρά γέ εἰσι τὰ τοιαῦτα οὖρα, στάξιες πυκναί; ἆρά γε καὶ γλῶσσα τούτοις λείη; ″ [245] Οἷσι πνευματουμένοισιν ἐοῦσιν ἴκτεροι, καὶ πυρετοὶ ὀξέες μεθ' ὑποχονδρίων σκληρῶν κατεψύχθαι, εἰ τὰ παρ' ὦτα μεγάλα ἵσανται; ″ Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, [246] ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα, ἐμετώδεα μικρὰ, [247] ἐν τουτέοισι τὰ παρ' οὖς ἐπανίσανται· πρόσθεν δὲ καὶ τὰ περὶ πρόσωπον. ″ Κοιλίης μέλανα [248] κοπρώδεα διεἵσης, κῶμα ἐπιφανὲν, τὸ παρ' οὖς ἀνίστησιν. ″ [249] Βήχεα μετὰ πτυελισμοῦ ὄντα, τὰ παρ' οὖς ἀπαλλάσσει. ″ [250] Ἐν κεφαλαλγίῃ κῶμα, καὶ κώφωσις, παρ' οὖς τι ἐξερεύγεται. ″ Ὑποχονδρίου [251] σύντασις μετὰ κώματος ἀσώδους, καὶ κεφαλαλγίης, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει. ″ [252] Τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς ἀκρίτως καταμωλυνθέντα, φλαῦρα.

Convulsio, tremor, jactatio cum alto stu-
163 pore parvos circa aures abscessus proritant.
Num qui parotides habent, a capite dolent?
num & supernis partibus exsudant? num in-
super rigent quoque aliquo modo? deinde
&, alvus erumpit, & soporosum quid ha-
bent? num & aquosæ urinæ alba innatantia
habentes, & quæ varie exalbidæ sunt, ac
fœtidæ, parotides faciunt? num quibus ta-
164 les urinæ, frequentes stillationes e naribus?
num & lingua his lævis est? Quibus magnum
ac crebrum spiritum ducentibus, & morbus
165 regius, & febres acutæ cum duris hypocon-
driis refrigeratæ fuerint, his abscessus ma-
gni secundum aures suscitantur? Sopore de-
tentis, cum jactatione, hypochondriorum
166 dolore, exigua vomitione, in his parotides
exurgunt; antea autem & faciei signa. Al-
167 vo nigra, & stercorosa dejiciente, sopor
168 superveniens parotides excitat. Tussiculæ,
quæ sunt cum sputatione, abscessum circa au-
169 res emolliunt. In capitis dolore coma, & sur-
ditas abscessum aliquem ad aures effundunt.
170 Hypochondrii contentio, cum sopore an-
xio, & capitis dolore parotides attollit.
Dolorem concitantes aurium abscessus ci-
tra crisim sensim dissipati, damno sunt.

Variæ Lectiones.

240 Imperialis Sambuc. cum μικρὰ jungit sequentia: ἆρά γέ εἰσι τὰ πρῶτα &c. deletis παρ' οὖς ἐπιπαροξυνόμενα. Hoc totum ita habet Fevreus: ἦράγε οἷσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοὶ οὗτοι; ἦρά γε ἐφιδρῶσι τὰ ἄνω, ἴσως τι καὶ ἐπιρριγέουσιν, εἶτα καὶ κοιλίη καταρρήγνυται, καί τι καὶ κωματώδεες. ἆρά γε καὶ τὰ ὑδατώδεα οὖρα ἐναιωρεύμενα λευκοῖς, καὶ τὰ ποικίλως ἔκλευκα, δυσώδεα ποιέει τὰ παρ' οὖς. ἦρά γε εἰσὶ τὰ τοιαῦτα οὖρα, στάξιες πυκναί; ἦρά γε καὶ γλῶσσα τούτοις λείη.

241 ἦράγε Imp. Samb. ἆρά τι καὶ ἐπιρριγέουσι, εἶτα καὶ κοιλίη &c. Imp. Corn. & Opsopœus.

242 Τὶ καὶ κωματώδεες Imp. Samb.

243 Ἀτὰρ καὶ ὑδατώδεα οὖρα ἐναιωρεύμενα λεύκοισι, καὶ τὰ ποικίλως idem legit deleta ἆράγε.

244 ἦράγε οἷσι τὰ τοιαῦτα οὖρα idem.

245 Οἷσι πνευματίης, ἐοῦσι ἴκτεροι, καὶ πυρετοὶ ὀξέες ἐπιγένονται μεθ' ὑποχονδρίων σκληρῶν, κατεψύχθαι εἶσι Imperiale Sambuci, & deleto εἰ, sequitur: τὰ παρὰ τὰ ὦτα. Fevreus vero legit: Οἷσι πνευματίῃσιν, & paulo post κατεψυχθεῖσι, & pro ἵσανται ἀνίσανται, ut & Servinus ex MSS. & Æmil. Port.

246 τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα Cod. impressi & paulo post: ὑποχονδρίου & αἱματώδεα vitiose legunt quædam Exemplaria & Fevreus.

247 ἐν τούτοισι παρὰ τὸ οὖς ἐπανίσταται, & mox τὸ πρόσωπον Imperial. Sambuc. τὰ παρὰ τὸ οὖς Fevreus & τὰ περὶ τὸ πρόσωπον idem.

248 κοπρώδεα, χολώδεα κροκώδεα διεἵσης, κῶμα ἐπιφανέν τι παρ' οὖς ἀνίστησιν Idem Imper. Sambuc. & Manuscripta Reg. μαλακὰ pro μέλανα legunt.

249 Βήχεα λεπτὰ μετὰ πτυελισμοῦ ἐόντα τὰ παρ' οὖς λαπάσσει Imp. Sambuc. uti etiam legisse videtur Galenus. Ibidem μετὰ πτυελισμοῦ Aldus vitiose legit.

250 ἐν κεφαλαλγίῃ κῶμα, καὶ κώφωσις, καὶ φωνῆς μύρωσις παρακολοῦντα, παρ' οὖς τι ἐξερεύγεται Imp. Sambuc. Cod. Manuscript. Reg. ἀμαύρωσις melius legunt, cujus lectionis altum est silentium apud Galenum. Et vocis tarditas, & obscuritas aliud quid potius, ut convulsionem, & epilepsiam, quam parotides denuntiant. Foesius.

251 Vitiosa sunt Exemplaria, quæ σύστασις μετὰ καύματος legunt, & περὶ οὖς, quemadmodum legisse videtur Calvus.

252 τὰ καταμωλυνθέντα, τὰ κατὰ βραχὺ ἀπομαραινόμενα, καὶ ἀφανιζόμενα significant, & de tumoribus secundum aures dicuntur, quæ sensim disparent, & evanescunt, & sine ulla signorum significatione subsident, neque ad suppurationem perveniunt: sic enim usurpavit Hippocrates Libro II. Epid. de parotidibus scribens: ταῦτα κατεμωλύθη, καὶ οὐκ ἀπεπύησεν. Hic Galenus universale præsagium facit, nec ad parotidum dolores accommodat, sed doloribus in universum, qui præter rationem, & absque ulla allevationis significatione conquiescunt, aut dissipantur, attribuit, & τὰ ἐπώδυνα simpliciter legisse videtur; estque dignum certe præsagium artis complexione. Reliqua Exemplaria τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς legunt. Foesius.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

HIPPOCRATIS PRÆDICTIONUM LIBER II.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι

Τοὺς τῶν ἀρχαίων προῤῥητικοὺς τρόπους, τό τε μεγάλης εἰς τέχνην δυνάμεως εἶναι τὰς τῶν ἐν τοῖς νουσήμασι μελλόντων προῤῥήσιας, ϗ σημεῖα τὰ ἀγαθά τε ϗ πονηρὰ κατὰ μέρος συγγράφει.

ARGUMENTUM LIBRI.

Præfatus veterum prædicendi modos, tum magni ad artem momenti esse futurorum in morbis prædictiones, ac signa tum bona, tum prava sigillatim conscribit.

SECTIO I.

Basil. Lat. III. 443. pag. 549. — Foesius Sect. II. 63. 83. — Basil. Græc. pag. 413.

CAPUT I.

Varii veterum prædicendi modi; quales Hippocratis prædictiones; delirii ex diæta cognitio, & ex hæmorrhoidibus prædictiones, in quibus prudentia adhibenda.

RÆDICTIONES Medicorum enunciantur permultæ, tum præclaræ, tum admirandæ, quales ego quidem neque ipse prædixi, neque alium, qui prædiceret, audivi. Ex ipsis vero quædam sunt hujusmodi. Hominem videri perniciose affectum esse tum Medico ejus curam habenti, tum cæteris; ingressum vero alium Medicum dixisse, hunc hominem non periturum, verum oculis captum iri. Et ad alium, qui prorsus male affectus existimabatur, ingressum prædixisse, hominem

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Οἱ ποικίλοι παλαιῶν προῤῥητικοὶ τρόποι· ποῖαι τοῦ Ἱπποκράτους προῤῥήσιες· ἡ τῆς παραφροσύνης ἐκ διαιτημάτων γνῶσις, ϗ αἱ ἐξ αἱμοῤῥοΐδων προῤῥήσιες, καθ' ἃς τὴν φρόνησιν παρέχειν χρή.

ΩΝ ἰητρῶν 1 προῤῥήσιες ἀπαγγέλλονται συχναί τε, ϗ 2 καλαί, ϗ θαυμασταί· οἵας ἐγὼ μὲν οὔτ' αὐτὸς προεῖπον, οὔτ' ἄλλου του ἤκουσα προλέγοντος. Εἰσὶ δ' αὐτῶν, αἱ μὲν τοιαῖδε. 3 Ἄνθρωπον δοκέειν ὀλέθριον εἶναι, ϗ τῷ ἰητρῷ τῷ μελεδαίνοντι αὐτέου, ϗ τοῖσιν ἄλλοισιν. Ἐπεισιόντα δὲ ἰητρὸν ἕτερον εἰπεῖν, ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἀπωλεῖται, ὀφθαλμῶν δὲ τυφλὸς ἔσται. Καὶ παρ' ἕτερον δοκέοντα 4 παγκάκως ἔχειν, εἰσελθόντα προειπεῖν, τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀναστήσεσθαι, χεῖρ-

VARIÆ LECTIONES.

1 ἐπαγγέλλονται συχναί, ϗ καλαί, ϗ θαυμασταί. Imperial. Sambuc. & Fevreus.
2 ποικίλαι pro καλαὶ Imperialis Cornarius, aut ἄλλαι, idem καὶ μαλακαὶ pro καλαὶ Asulanus Cod. cum aliis legit.
3 ὀλεθρίως Imperialis Sambucus.
4 ἂν κακῶς ἔχειν Fevreus legit.

χεῖρα δὲ χωλὴν ἕξειν· καὶ ἄλλῳ τῷ δοκέοντι οὐ περιέσεσθαι, εἰπεῖν, αὐτὸν μὲν ὑγιέα ἔσεσθαι, τῶν δὲ ποδῶν τοὺς δακτύλους μελανθέντας, ἀποσαπήσεσθαι. Καὶ τἄλλα τοιουτότροπα προῤῥήματα λέγεται ἐν τοιουτέῳ τῷ εἴδει."

2 "Ἕτερος δὲ τρόπος προῤῥήσεως ὠνεομένοισί τε, καὶ διαπρησσομένοισι προειπεῖν,' τοῖσι μὲν θανάτους· τοῖσι δὲ μανίας· τοῖσι δὲ ἄλλας νούσους· ἐπὶ πᾶσι τουτοισί [5] τε, καὶ τοῖσι προτέροισι χρόνοισι, προφητίζειν, καὶ πάντα ἀληθεύειν."

3 "Ἄλλο δὲ σχῆμα προῤῥήσεων [6] τόδε λέγεται· τοὺς ἀθλητὰς γινώσκειν, καὶ τοὺς τῶν νούσων εἵνεκα γυμναζομένους τε, καὶ ταλαιπωρέοντας, ἤν τι, ἢ τοῦ σιτίου ἀπολίπωσιν, ἢ ἑτεροῖόν τι φάγωσιν, ἢ ποτῷ πλέονι χρήσωνται, ἢ τοῦ περιπάτου ἀπολίπωσιν, ἢ ἀφροδισίων τὶ πρήξωσι. Τούτων πάντων οὐδὲν λανθάνει, οὐδ' εἰ' σμικρόν τι εἴη ἀπειθήσας ἄνθρωπος, οὕτως ἐξηκριβῶσθαι. Οὗτοι πάντες οἱ τρόποι λέγονται τῶν προῤῥησίων."

4 "Ἐγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν οὐ μαντεύσομαι· σημεῖα δὲ γράφω, οἷσι χρὴ τεκμαίρεσθαι τούς τε ὑγιέας ἐσομένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους· τούς τε ἐν [7] ὀλίγῳ χρόνῳ, ἢ ἐν πολλῷ ὑγιέας ἐσομένους, ἢ ἀπολουμένους."

5 "Γέγραπται δέ μοι καὶ περὶ ἀποστασίων, ὡς χρὴ ἐπισκέπτεσθαι ἑκάστας.

6 [8] "Δοκέω δὲ καὶ τοὺς προειπόντας περί τε τῶν χωλώσιων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ' τοιουτέων ἤδη ἀποστηριζομένου τοῦ νουσήματος προειπεῖν, καὶ δήλου ἐόντος, ὅτι οὐ παλινδρομήσει ἡ ἀπόστασις, εἴπερ νόον εἶχον· πολὺ μᾶλλον, ἢ πρὶν ἄρχεσθαι τὴν ἀπόστασιν γινομένην."

7 "Ἐλπίζω δὲ καὶ τ' ἄλλα προῤῥηθῆναι ἀνθρωπινωτέρως, ἢ ὡς ἐπαγγέλλεται (ἃ δὲ τοῖσιν ὠνεομένοισί τε, καὶ περναμένοισι λέγεται [9] προῤῥηθῆναι) θανάτους τε, καὶ νουσήματα, καὶ μανίας. Ταῦτα δέ μοι δοκέει τοιαῦτα γενέσθαι, καὶ οὐδέν τι [10] δοκέει χαλεπὰ εἶναι προειπεῖν τῷ βουλομένῳ τὰ τοιάδε διαγωνίζεσθαι."

8 "Πρῶτον μὲν γὰρ [11] τοὺς [12] ἐφύδρους τε καὶ 414 φθινώδεας τίς [13] οὐκ ἂν γνοίη; ἔπειτα " τοὺς [14] παραφρονήσαντάς ἐστι μὴ πολὺ λανθάνειν, εἴ τις εἰδείη, οἷσι τὸ νόσημα τοῦτο " ἢ συγγενές ἐστιν, ἢ πρόσθεν ποτ' ἐμάνησαν.

9 Εἰ γὰρ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι οἰνόφλυγες εἶεν, ἢ κρεηφαγοῖεν, ἢ ἀγρυπνοῖεν, ἢ τῷ ψύχει, ἢ

quidem evasurum esse, verum manum mancam habiturum. Et alii cuidam, qui superstes fore non putabatur, pronunciasse ipsum quidem sanum fore; at pedum digitos denigratos putrefactione corruptum iri. Atque alia hujuscemodi prædicta in tali specie narrantur. Alius autem prædictionis modus est, ementibus & negotia tractantibus prædicere; aliis quidem mortem, aliis vero insaniam, aliis alios morbos, & ad hæc omnia etiam, quæ prioribus temporibus facta sunt, vaticinari, ac omnia vera narrare. Alia præterea prædictionum forma dicitur, athletas, eosque, qui propter morbos sese exercent, & laboribus fatigant, cognoscere, siquid aut circa cibum deliquerint, aut quid alienum ederint, aut potu pleniore usi fuerint, aut deambulationem intermiserint, aut res Venereas exercuerint. Horum omnium nihil eos latet, ne vel si pusillum quid fuerit, in quo homo non paruerit, id exacte cognoscant. Hi omnes narrantur prædictionum modi. Ego vero talia quidem non vaticinabor; verum signa scribo, quibus & sanos futuros homines, & morituros conjectare oportet; eosque brevi tempore, aut longiore, sanos futuros, aut perituros. Scriptum est autem a me & de abscessibus, quomodo singulos considerare conveniat. Arbitror autem & eos, qui de claudicationibus prædixerunt, aliisque ejusmodi, confirmato jam morbo, prædixisse; & quum jam manifestum esset, quod abscessus non esset recursurus; si modo intelligentiam habuerunt, multo sane magis, quam priusquam abscessus fieri inciperet. Existimo quoque & alia prædicta fuisse magis humano more, quam refertur (quæ videlicet ementibus, & vendentibus prædicta fuisse feruntur) mortes, & morbos, & insanias. Atque hæc mihi videntur talia facta esse, & nulla videtur esse difficultas prædicendi ei, qui circa talia studium, ac curam adhibere velit. Primum etenim hydropicos, & tabidos quis non cognoverit? Deinde deliraturi non diu latere possunt, si quis noverit, quibus hic morbus cognatus est, aut prius aliquando insaniverunt. Si

VARIÆ LECTIONES.

5 pro τὲ habet τὰ Imp. Corn.
6 Codices publicati τάδε pro τόδε habent.
7 ὀλιγίτῳ legit ex Manuscriptis Servinus.
8 Paulo ante legit Mercur. ὑγιεασμένους pro ὑγιέας ἐσομένους. Calvus περί τε τῆς χωλωσίων καὶ βλαβῶν legisse videtur. Asulana Exemplaria ἀποστηριζομένους pro ἀποστηριζομένου vitiose legunt.
9 Post προῤῥηθῆναι Imperiale Cornarii ex Fevreo, & Imperialis Sambucus in Germanico Codice hæc inserunt, & in antiquis libellis legi adnotarunt, quæ tamen in Codd. impressis non inveniuntur: Ἀνθρωπινωτέρως, ἢ ὡς ἐπαγγέλλεται. ἃ δὲ τοῖσι ὠνεομένοισί τε, καὶ περναμένοισι λέγεται προῤῥηθῆναι. Quæ etiam addit Servinus, & videntur adjunxisse Corn. & Calv. Foesius aliam huic similem lectionem in quodam MSS. Reg. mavult sequi, quæ talis ἐλπίζω δὲ καὶ τ' ἄλλα προειπεῖν ἀνθρωπίνως μᾶλλον, ἢ ὅτι περ ὠνεομένοισί τε καὶ διαπρησσομένοισι προῤῥηθῆναι λέγεται. Quæ lectio videtur esse Calvi. Mercurialis in margine ἀνθρωπινωτέρως, ἢ ὡς ἐπαγγέλλεται, αἱ δὲ τοῖς ὠνεομένοισι καὶ περναμένοισι λέγεται προῤῥηθῆναι habet.
10 δοκέει delet Imperialis Sambuc.
11 τοὺς delet. Idem.
12 ὑφύδρους legisse videtur Galenus in Exegesi, & τοὺς ὕδερα ἔχοντας exponit, aqua inter cutem laborantes.
13 οὐκ delet Imperialis Sambuc.
14 παραφρονέοντας Imperialis Cornarius.

Si enim hi homines ebriosi fuerint, aut carnes voraverint, aut vigilaverint, aut in frigore, aut calore inconsiderate versati fuerint, multus timor est ex tali victus ratione ipsos deliraturos esse. Et eos, qui hæmorrhoides habent, siquis hieme multo potu uti viderit, & bono colore præditos, de his prædicere licet, quod ad ver multa spes sit sanguinis eruptionis, & ut decolores, & aquosi sub æstatem fiant. Verum prædicere decet eum, qui hæc cuncta didicerit, siquis in talibus studiis palmam ferre expetat. Licet enim ex scriptis prædicere, & mortem, & insaniam, & bonum habitum. Possem autem referre & alia multa hujusmodi; sed quæ facillima cognitu sunt, visum est mihi scribere. Suadeo autem, ut quam prudentissime agant, tum in reliqua arte, tum in hujusmodi prædictionibus, probe memores, quod si cui successerit prædictio, is apud ægrotum intelligentia præditum in admiratione erit. Si vero quis aberrarit, præterquam, quod odio habebitur, fortasse etiam insaniisse videbitur. Quapropter præcipio, ut tum alias omnes, tum has prædictiones prudenter instituant; quanquam sane & audiam, & videam, neque judicare recte homines ea, quæ dicuntur, ac fiunt in arte, neque narrare.

τῷ θάλπει ἀλογίστως ὁμιλοῖεν, πολλαὶ ἐλπίδες, ἐκ τουτέων τῶν διαιτημάτων, παραφρονῆσαι αὐτούς. Τούς τε αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντας εἴ τις ὁρῴη τοῦ χειμῶνος πολυποτέοντάς τε καὶ εὐχρόους ἐόντας, ἔστι προειπεῖν ἀμφὶ τούτων. Ἐς γὰρ τὸ ἔαρ καταῤῥαγῆναι τὸ αἷμα
10 πολλαὶ ἐλπίδες, ὥστε ἀχρόους τε καὶ ὑδαλέους ὑπὸ τὴν θερείην τούτους εἶναι. Ἀλλὰ χρὴ προλέγειν καταμανθάνοντα πάντα ταῦτα, ὅστις τῶν τοιουτέων ἐπιθυμέει ἀγωνισμάτων. Ἔστι γὰρ ἐκ τῶν γεγραμμένων προειπεῖν, καὶ θάνατον, καὶ μανίην, καὶ εὐεξίην. Εἴποιμι δ' ἂν, καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα· ἀλλὰ τὰ εὐγνωστότατα ἔδοξέ μοι γράψαι. Συμβουλεύω δὲ, ὡς σωφρονεστάτους εἶναι, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τέχνῃ, καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι προῤῥήμασι γνόντας ὅτι ἐπιτυχὼν μὲν ἄν τις τοῦ προῤῥήματος, θαυμασθείη ὑπὸ τοῦ
11 [15] ξυνεόντος ἀλγέοντος. [16] Ἁμαρτὼν δ' ἄν τις, πρὸς τῷ μισεῖσθαι, τάχ' ἂν καὶ μεμηνέναι δόξειεν. Ὧν δὴ ἕνεκα κελεύω, σωφρόνως τὰ προῤῥήματα ποιέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα πάντα, καὶ ταῦτα· καί τοί γε ἀκούω, καὶ ὁρῶ, οὔτε κρίνοντας ὀρθῶς τοὺς ἀνθρώπους τὰ λεγόμενά τε καὶ ποιεύμενα ἐν τῇ τέχνῃ, οὔτ' ἀπαγγέλλοντας.

CAPUT II.

Incertam de exercitatis prædictionem dari; errata in morbis facile cognosci; uberiore potu, ac cibo usos, non autem morborum, & ægrotantium mores certis signis deprehendi.

DE his autem, qui exercentur, ac laboribus se fatigant, eas assertiones, quas afferunt hi, qui ipsas proferunt, neque esse puto, neque siquis existimet, prohibeo, quo minus putet; a nullo enim signo neque bono, neque malo; læduntur suspiciones, cui signo fide habita quis sciat, an recte pronunciatum sit, an secus; alioqui per me licet, ut si quis velit, credat; non enim ego impedimento sum. Arbitror autem, si quid veri ab ipsis dicatur, aut iis, qui de his, qui exercentur, asseverant; aut illis, qui prius scripti sunt, primum quidem hunc, qui co-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἄδηλον ὑπάρχειν τὴν τῶν γυμναζομένων πρόῤῥησιν· ἐν τῇσι νούσοισιν εὐπετὲς τὰ ἁμαρτήματα γινώσκειν· τοὺς τῷ σιτίῳ τε καὶ τῷ ποτῷ πλέονι χρησαμένους, οὐ δὲ τὰ ἤθεα τῶν νοσημάτων τε καὶ τῶν ἀλγεόντων τοῖς ἀσφαλέσι σημείοις ἐκμανθάνεσθαι.

ΑΜφὶ δὲ τῶν γυμναζομένων, καὶ ταλαιπωρεόντων, τὰς μὲν ἀτρεκείας τὰς λεγομένας, ὡς λέγουσιν οἱ λέγοντες, οὔτε δοκέω εἶναι, οὔτ' εἴ τις δοκέει, κωλύω δοκέειν. Ὑπὸ σημείου μὲν γὰρ οὐδενὸς [17] βλάπτεται
12 τὰ ὑπονοήματα, οὔτε καλοῦ, οὔτε κακοῦ, ᾧ χρὴ πιστεύσαντα εἰδέναι, εἴτε ὀρθῶς ἀπήγγελται, [18] εἴτ' οὔ. Ἄλλως δὲ [19] ἐκποιέει τῷ βουλομένῳ πιστεύειν· οὐ γὰρ ἐμποδὼν ἵσταμαι.
13 Δοκέω δὲ αὐτῶν εἴ τι ἀληθὲς λέγεται, ἢ τῶν δὲ τῶν περὶ τοὺς γυμναζομένους, ἢ ἐκείνων τῶν πρότερον γεγραμμένων, πρῶτον μὲν τῶν σημείων τεκμήρασθαι τοῦτον γνόν-

VARIÆ LECTIONES.

15 ξυνόντος Imperial. Sambuc.
16 ἀτυχῶν ex Manuscriptis Servinus. ἀποτυχὼν legit Foesius.
17 βλάπτεται, Imperial. Sambuc. legit.
18 pro εἴτ' οὔ, ἢ οὔ, idem.
19 ἐκποιέω, Imper. Cornar. leg. ponitur ἐκποιέει pro ἔξεστι Æmil. Port.

γνόντα· ἔπειτα ἐνδοιαςῶς τε κὴ ἀνθρωπίνως
προειπεῖν· ἅμα δὲ κὴ τοὺς ἀπαγγέλλοντας
" [20] τερατωδεςέρως διηγεῖσθαι, ἢ ὡς [21] 14
ἐγένοντο· " [22] ἐπὶ οὐδ᾽ ἐν τῇσι νούσοισιν εὐ- 15
πετὲς γινώσκειν τὰ ἁμαρτήματα, καίτοι
κατάκεινταί γε οἱ ἄνθρωποι, κὴ διαιτήμασιν
ὀλιγοτρόφοισι χρῶνται· ὥςε μὴ πάμπολλα
[23] δεῖν ὁρᾶσθαι ὑποσκεπτόμενον τὸν μελεδαί-
νοντα. Οἱ μὲν γὰρ πίνουσι μόνον, οἱ δὲ πρὸς
τῷ πίνειν, ἢ ῥόφημα, " ἢ [24] σιτίον βέλ- 16
τισον ἐπιφέρονται. Ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ τοι-
ούτῳ, τοὺς μὲν τῷ ποτῷ πλέονι χρησαμέ-
νους δυσπνοωτέρους γίνεσθαι, κὴ οὐρέοντας
πλέον φαίνεσθαι. " Τοὺς δὲ τῷ ῥοφήματι, 17
ἢ τῷ σιτίῳ πλεονάσαντας, διψῆν τε μᾶλλον
κὴ πυρεταίνειν. Εἰ δέ τις [25] ἀμφοτέροις κὴ
τῷ ποτῷ, κὴ τοῖσι περὶ τὰ σιτία ἀμέτρως
χρήσαιτο, πρὸς τῷ πυρεταίνειν, κὴ δυσπνοεῖν,
κὴ τὴν γαςέρα περιτεταμένην ἂν κὴ μείζω
ἔχειν. " Ἔξεςι δὲ κὴ ταῦτα πάντα καταξα- 18
σανίζειν κάλλιςα, κὴ τ᾽ ἄλλα τοῖσι δοκι-
μίοισι, οἷσιν ἔχομέν τε κὴ χρεόμεθα, εὖ πάν-
τα. Πρῶτον μὲν γὰρ τῇ γνώμῃ τε κὴ τοῖ-
σιν ὀφθαλμοῖσιν ἄνθρωπον κατακείμενον ἐν
τῷ αὐτῷ, κὴ ἀτρεκέως διαιτώμενον, ῥᾷόν ἐςι
γνῶναι, ἤν τι ἀπειθήσῃ, ἢ περιοδοιπορέον-
τα, κὴ πάμπολλα ἐσθίοντα. Ἔπειτα τῇσι
χερσὶ ψαύσαντα, τῆς γαςρός τε, κὴ τῶν
φλεβῶν, ἧσσόν ἐςιν ἐξαπατᾶσθαι, ἢ μὴ
ψαύσαντα. " Αἵ τε ῥῖνες, ἐν μὲν τοῖσι 19
πυρεταίνουσι, πολλά τε κὴ καλῶς σημαίνου-
σιν· αἱ γὰρ ὀδμαὶ μέγα διαφέρουσιν.
" Ἐν δὲ τοῖσιν [26] ἰσχύουσί τε κὴ ὀρθῶς διαι- 20
τωμένοισιν, οὐκ οἶδα, ὅ, τι ἂν χρησαίμην, οὐδ᾽
ἐν τούτῳ τῷ δοκιμίῳ. Ἔπειτα τοῖσιν ὠσὶ, τῆς
φωνῆς ἀκούσαντα, κὴ τοῦ πνεύματος, ἔςι
διαγινώσκειν, ἃ ἐν τοῖσιν ἰσχύουσιν, οὐχ
ὁμοίως ἐςὶ δῆλα, ἀλλ᾽ οἷως πρόσθεν. " [27] Ἢν 21
(δὲ μὴ) τὰ ἤθεα τῶν νοσημάτων τε, κὴ τῶν
ἀλγεόντων ἐκμάθῃ ὁ ἰητρὸς, οὐ χρὴ προλέ-
γειν οὐδέν· οὐ γὰρ ἂν δυσπνούςερος ὤνθρω-
πος γένοιτο, ἔτι πλανωμένης τῆς νούσου, κὴ
πυρετήνειεν ὀξυτέρῳ πυρὶ, κὴ ἡ γαςὴρ ἐπι-
ταθείη. Ὥςε διὰ ταῦτα οὐκ ἀσφαλὲς
προλέγειν πρόσθεν, πρὶν ἂν κατάςασιν λα-
βεῖν τὸ νούσημα· μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὅ,
τι ἂν παράλογον γένηται, λέγειν χρή. Δῆ-
λα δὲ τὰ " διὰ τὴν [28] ἀπειθίην γινόμενα 22
κακά. Αἵ τε γὰρ δύσπνοιαι, κὴ τ᾽ ἄλλα [29]
τοιαῦτα, τῇ ὑςεραίῃ πεπαύσεται, ἢν δι᾽ ἁ-
μαρτάδα γένηται. Ἢν οὖν τις " ταύτην τὴν 23

gnovit ex signis conjectasse; deinde vero ambigue, & humano more prædixisse; simulque eos, qui id narrant, prodigiosius, quam factum fuit, recensere; nam neque in morbis facile est errata cognoscere, etiam si decumbant homines, & victu parum nutriente utantur; ut non adeo multa intueri opus sit eum, qui hæc considerandi curam suscepit. Alii enim bibunt solum, alii ad hoc, quod bibunt, aut sorbitionem, aut cibum optimum assumunt. Necesse igitur est eos, qui uberiore potu usi sunt, difficilius spirare, & plus urinæ reddere; eos vero, qui sorbitionem, aut cibum largiorem sumpserunt, magis & sitire, & febrire. Si vero quis utroque, & potu, & cibo, immodice usus fuerit; præter febrem, & spirandi difficultatem, etiam ventrem circumtentum, & majorem habebit. Licet porro & hæc, & alia omnia experimentis optime explorare, quæ & habemus, & omnibus recte utimur. Primum equidem & intelligentia, & oculis cognoscere facile est, hominem in eodem loco decumbentem, & exacta victus ratione utentem, si non paruerit, quam obambulantem, aut multa edentem. Deinde, qui manibus contrectavit ventrem, ac venas, minus falli potest, quam qui non contrectavit. Et nares in febrientibus quidem & multa, & bene significant; odores enim multum inter se differunt. At vero in sanis, & recto victu utentibus, haud scio, quare vel in hoc experimento faciendo uti possim. Postea audiendo vocem, & spiritum auribus cognoscere datur, quæ in sanis non similiter sunt manifesta, sed qualiter etiam antea. Quod (si non) etiam mores morborum, ac ægrotorum didicerit Medicus, haud quidquam prædicere oportet; non enim difficilius spirabit homo, morbo adhuc errante, & corripietur acutiore febre, & venter intentus erit. Quare propter hæc non tutum est prædicere, priusquam ad statum pervenerit morbus; verum post hoc tempus, quicquid præter rationem acciderit, dicere oportet. Manifesta vero sunt mala, quæ propter ægri inobedientiam fiunt; nam & spirandi difficultates, & alia hujusmodi postridie sedabuntur; si ob errata fiunt. Si igitur quis hanc judicationem con-

VARIÆ LECTIONES.

20 τερατωδεςέρως edita Exemplaria, vitiose tamen.
21 ἢ ὡς ἐγένοντο vitiose edita Exemplaria.
22 ἐπὶ οὐδ᾽ ἐν τῇσι, Imp. Cornar. melius legit, quam lectionem secuti sunt Interpretes ἐπεὶ οὐδὲν editi Cod. οὐ δὲ ἐν, ex Manuscripto Servin.
23 Sic Imp. Corn. δεῖ editi Codices.
24 σιτίον ὀλίγισον, MS. Reg. Asul. Cod. & Mercurialis in margine legunt.
25 ἀμφότερα, Imp. Samb.
26 ἰσχύουσι, legit Calvus contra omnium Codicum fidem.
27 Sic Imp. Corn. ἢ τὰ ἤθεα, editi Codices.
28 ἀπειρίην vitiose editi Codices. ἀπειθίην, Imp. Corn. Æmil. Port. ἀπειθείην vero Mercurial. in margine, & Codic. leg. vide Oeconomiam Hippocratis in ἀπειθευμένα.
29 Sic Imp. Corn. editi Codices ταῦτα legunt.

considerans prædixerit, non delinquet. Atque ego quidem hunc considerandi modum nunc consulo, tum de his, qui domi manent, tum de iis, qui exercentur, itemque de aliis omnibus, qualia errata committant. At exactam illam narrantes rationem & audio, & derideo. Quum enim parum non obtemperarint homines, haud scio, quomodo id deprehendere possim. Si vero majora fuerint errata, quem in modum considerare oporteat, scribam.

CAPUT III.

Quomodo, quando, quæ, quibus sensibus homines, eorumque errores in cibo, potu, exercitio, ac Venere spectare deceat.

OPortet autem primum hominem, in quo quis per inobedientiam commissa cognoscere volet, per totum diem intueri, & in eodem loco, & eadem hora, sole præsertim recens orto; hoc enim tempore aliquantulum evacuatus fuerit, & adhuc jejunus est, & nullo labore fatigatus, præterquam matutinis deambulationibus, in quibus minimum delinquit; si sane, ubi de somno surrexit homo, ad deambulandum prodierit. Quare necesse est eum, qui justa victus ratione utitur, hac hora maxime æqualiter affectum esse, quod ad coloris, & totius corporis constitutionem spectat. Quapropter & is, qui hujus curam gerit, acutissimus fuerit & mente, & oculis, eo tempore. Contemplari præterea oportet hominis mentem, & mores, & corporis vires; alii enim alia facilius, aut difficilius imperata faciunt. Primum igitur is, cui inedia imperata est, si plura comederit, & biberit; per hæc manifestus fiet, & tumidius corpus ipsius apparebit, pleniusque, ac coloratius erit; si non excrementa alvi male ipsi processerint. Erit item animosior ad ferendum laborem. Considerandum etiam, an ructum edat, aut a flatibus urgeatur; hæc enim fieri solent his, qui ita affecti sunt, propter hoc erratum. Si vero, dum edere multa cogitur, & fortiter laborare, aut cibum non ederit, aut ebrius factus fuerit,

κρίσιν [30] προϊδὼν λέγῃ· οὐχ ἁμαρτήσεται. Ἐγὼ μὲν νῦν τόνδε τὸν τρόπον ἐσηγέομαι τῶν ἐπισκεψίων, καὶ περὶ τῶν οἴκοι μενόντων, οἷα ἐξαμαρτάνουσιν, καὶ περὶ τῶν γυμναζομένων τὲ, καὶ τῶν ἄλλων πάντων. Τὰς δ' ἀκριβείας κείνας ἀκούω τε, καὶ καταγελῶ τῶν ἀπαγγελλόντων. Σμικρὰ μὲν γὰρ ἀπειθούντων τῶν ἀνθρώπων, οὐκ οἶδ', ὅπως ἂν ἐλέγξαιμι. Εἰ δ' εἴη μείζονα τὰ ἁμαρτήματα, ὅντινα τρόπον ὑποσκέπτεσθαι χρὴ, γράφω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὅπως, πότε, τίνα, δι' ὧν αἰσθήσεων τοὺς ἀνθρώπους τε, καὶ τὰ αὐτῶν ἁμαρτήματα περὶ σιτία τε, καὶ ποτὰ, καὶ γυμνάσια, καὶ ἀφροδίσια ὑποσκέπτεσθαι χρή.

ΧΡὴ δὲ, πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐν ᾧ
24 μέλλει τὶς γνώσεσθαι " τὰ [31] ἀπει-
θευμένα, ἅπασαν ἡμέρην ὁρᾷν, ἐν τῷ αὐτῷ
25 τε χωρίῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ὥρην, " [32] μάλιστά
τ' ἦμος ἥλιος νεωστὶ [33] καταλάμπει· τοῦ-
τον γὰρ τὸν χρόνον ὑποκεκενωμένος ἂν εἴη,
καὶ νῆστις ἂν ἔτι ἐστὶ, καὶ τεταλαιπωρηκὼς οὐ-
26 δὲν, πλὴν τῶν ὀρθρινῶν περιπάτων," ἐν οἷς
ἥκιστα [34] ἀπειθεῖ· ἤν γε ἐπανεγερθεὶς ὥν-
θρωπος ἐς τὴν περίοδον καταστῇ. Ὥστε ἀνά-
γκη τὸν δικαίως διαιτώμενον μάλιστα ταύτην
τὴν ὥρην ὁμαλῶς ἔχειν τὴν κατάστασιν τοῦ χρώ-
ματός τε, καὶ τοῦ σύμπαντος σώματος. Διὸ
καὶ ὁ ἐπιμελούμενος ὀξύτατός τ' ἂν εἴη, καὶ
τὸν νόον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὑπὸ τοῦτον τὸν
χρόνον. Ἐνθυμέεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῦ ἀνθρώ-
που τὴν γνώμην, τοὺς τρόπους, τοῦ σώμα-
τος τὴν δύναμιν. Ἄλλοι γὰρ ἄλλα ῥηϊδίως
ἐπιτελοῦσι τῶν προστασσομένων, καὶ χαλεπῶς.
Πρῶτον μὲν οὖν ὁ λιμαγχεόμενος εἰ πλείονα
φάγῃ τὲ καὶ πίῃ, τούτοισι δῆλος ἔσται, καὶ
ὀγκηρότερον αὐτοῦ τὸ σῶμα φανεῖται, καὶ λι-
παρώτερον, καὶ εὐχρούστερον ἔσται· ἢν μὴ κα-
κῶς διακεχωρήκῃ τὰ ἀπὸ τῆς γαστρὸς αὐ-
τῷ. Ἔσται δὲ καὶ εὐθυμότερος ἐν τῇ ταλαι-
27 πωρίῃ. Σκεπτέον δὲ καὶ " ἤν τι [35] ἐρυγγάνῃ,
ἢ ὑπὸ φύσης ἔχηται· ταῦτα γὰρ προσή-
κει γίνεσθαι τοῖσιν ὧδε διακειμένοισιν, ἐπὶ
ταύτῃ τῇ ἁμαρτάδι. Ἢν δὲ ἐσθίειν τὲ ἤδη
ἀναγκαζόμενος συχνὰ, καὶ ταλαιπωρέειν ἰ-
σχυρῶς, ἢ τὸ σιτίον μὴ καταφάγῃ, ἢ θω-
ρη-

VARIÆ LECTIONES.

30 προειδὼν, legunt Exemplaria quædam Manuscripta, quæ secutus videtur Calvus, & M. R. προϊδὼν edit. Cod.

31 ἀπειθευμένα sic Manuscripta quædam melius legunt ἀπιθευμένα, vitiose ἀπειθέμενα.

32 Scripti duo Codices μάλιστα τῆμος legunt, quos secuti videntur Interpretes, unus etiam pervetustus μάλιστα θ' ἦμος, ἦμος autem, & τῆμος, Ionica est dictio Homero familiaris.

33 καταλάμψει, Imp. Samb. leg.

34 Sic Imp. Corn. ἀπειθεῖ editi Cod.

35 ἐρυγγάνει, ἐρυγγάνειν, Cod. quidam MSti.

ῥιχθῇ, ἢ μὴ περιέλθῃ ἀπὸ τοῦ δείπνου συχνοῦ, ὧδ' ὑποσκέπτεσθαι. Τὸ μὲν δεῖπνον εἰ μὴ καταφάγοι, [36] περιπατήσαι δὲ τὰ μεμαθηκότα, ἡδίων τε ἂν προσιδεῖν, ὀξύτερός τε, καὶ ἐργαστικώτερος, ἐν τοῖσι γυμνασίοισιν. Ὁ δ' ἀπόπατος σμικρότερός τε καὶ συνεστηκὼς μάλιστ' ἂν τούτῳ γένοιτο. Ἢν δὲ τὸ δεῖπνον καταφαγὼν μὴ περιπατήσῃ, ἐρυγγάνοι τ' ἂν, καὶ φυσώδης εἴη, καὶ πλῆθος οὐκ ἔλασσον φαίνοιτο, καὶ ἱδρώσει ἂν μᾶλλον, ἢ πρόσθεν ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ, καὶ δύσπνοος ἂν εἴη, καὶ βαρὺς, αἵ τε διέξοδοι τῆς κοιλίης μέζονές τε καὶ ἧσσον γλίσχραι τουτέων γένοιτ' ἄν. Εἰ δὲ μήτε τὸ σιτίον καταναλώσειε, μήτε περιπατήσειε, νωθρότερος ἂν εἴη καὶ ὀγκωδέστερος. Εἰ δὲ μεθυσθείη, ἱδρώη τ' ἂν μᾶλλον, ἢ πρόσθεν, καὶ δύσπνοος ἂν εἴη, καὶ βαρύτερος αὐτὸς ἑωυτοῦ καὶ ὑγρότερος. Εἴη δ' ἂν καὶ εὐθυμότερος, ἢν μή τι αὐτῷ ἡ κεφαλὴ ἀνιῷτο. Γυναικὶ δὲ χρησάμενος ἅπαξ, ὀξύτερος τ' ἂν εἴη καὶ λελυμένος μᾶλλον. Εἰ δὲ πλειστάκις διαπρήξαιτο, σκληρότερος ἂν γένοιτο, καὶ αὐχμηρόν τι ἔχων καὶ ἀχρούστερός τε, καὶ κοπιώδης μᾶλλον.

aut a cœna larga non obambulaverit; hoc
modo explorare oportet. Si quidem cœ-
28 nam non sumpserit, solito autem more de-
ambulaverit; jucundiorem aspectum præ-
seferet, & vegetior, ac operosior in exer-
citiis erit. Verum alvi egestio modica, &
compacta maxime in hoc fuerit. Si vero
cœna sumpta non deambulaverit; ructum
utique edet, & flatuosus fuerit, & plenitu-
do non minor apparebit, & inter laboran-
dum magis, quam antea sudabit, & difficul-
ter spirabit, ac gravis erit, & alvi secessus co-
piosiores, ac minus viscosi his fuerint. Quod
si neque cibum consumpserit, neque deam-
bulaverit; pigrior utique fuerit, ac tumi-
dior. Si vero ebrius factus fuerit, sudabit
magis, quam antea, & difficulter spirabit,
& se ipso gravior erit, ac humidior; sed
& lætior erit, si non ipsi caput doleat.
29 Quod si uxore semel usus fuerit, vegetior
utique erit, & magis solutus. Si vero sæ-
pius rem peregerit; & durior evadet, &
squalorem aliquem habebit, & decolora-
tior, ac magis lassatus erit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐξ ἀποπάτων τε, καὶ οὔρων τῶν κατακειμένων διαγινώσκεσθαι τὰ ἁμαρτήματα περί τε τὰ σιτία, καὶ ποτὰ, καὶ γυμνάσια, καὶ ἀφροδίσια.

Ἀποπάτους δὲ χρὴ διαχωρέειν τοῖσι ταλαιπωρέουσιν, ἐς ἂν ὀλιγοσιτέωσί τε, καὶ ὀλιγοποτέωσι, σμικρούς τε καὶ σκληρούς, [37] ἢν δὲ πᾶσαν ἡμέρην· Ἢν δὲ καὶ διὰ τρίτης, ἢ τετάρτης, ἢ διὰ πλέονος χρόνου (μὴ) διαχωρέῃ, κίνδυνος, ἢ [38] πυρετὸν, ἢ διαρροίην ἐπιλαβεῖν. Ὅσα δὲ ὑγρότερά ἐστι τῶν διαχωρημάτων, ἢ ὥστε ἐκτυποῦσθαι ἐν τῇ διεξόδῳ, [39] ταῦτα δὲ πάντα τοῖσι κακίω. Τοῖσι δὲ συχνὰ ἐσθίουσιν ἤδη, καὶ πολλὰ ταλαιπωρέουσι, τὴν διέξοδον χρὴ μαλθακὴν ἐοῦσαν, ξηρὴν εἶναι, πλῆθός τε τῶν εἰσιόντων [40] κατὰ λόγον τῆς ταλαιπωρίης. Διαχωρέει δὲ ἀπὸ τῶν ἴσων σιτίων, τοῖσι μὲν ἐλάχιστα ταλαιπωρέουσι πλεῖστα· τοῖσι δὲ πλεῖστα ταλαιπωρέουσι ἐλάχιστα· σμικρὸν, (δὲ) ἢν ὑγιαίνωσί τε, καὶ δικαίως διαιτῶνται· ἀλλὰ πρὸς ταῦτα συμβάλλεσθαι. Αἱ δὲ ὑγρότεραι τῶν διαχωρήσεων, καὶ ἄτερ πυρετῶν γινόμεναι, καὶ ἑβδομαῖαι, καὶ θᾶσσον κρινόμε-

CAPUT IV.

Ex dejectionibus & urinis decumbentium errores in cibo, potu, exercitio, ac Venere commissos deprehendi.

30 Porro dejectiones alvi contingere oportet
his, qui laboribus exercentur, quamdiu
parum ederint, ac parum potaverint, mo-
dicas, & duras, atque hoc quotidie. Si vero
tertio quoque die, aut quarto, aut ex longiore
intervallo (non) prodierint; periculum est,
ne aut febre, aut alvi profluvio corripiantur.
31 Quæcunque vero dejectiones liquidiores
sunt, quam ut in transitu conformentur, hæ
sane omnes illis pejores sunt. At vero his,
qui multum edunt, & multum laborant, ege-
32 stionis transitum mollem, oportet esse sic-
cum, & copiam ciborum ingestorum pro ra-
tione laboris. Prodeunt autem ab æquali ci-
borum copia, his quidem, qui minimum la-
borant, plurimæ dejectiones; his vero, qui plu-
33 rimum laborant, minimæ; parvæ vero, si sani
fuerint, & justa victus ratione utantur; nam ab
his conjecturam facere oportet. Liquidiores
autem dejectiones, & sine febribus contin-
gen-

Variæ Lectiones.

36 περιπατήσῃ, Exempl. quædam MS. περιπατήσαι ut sit 3. Opt. Aor. I. quæ τῷ καταφάγοι respondeat, in Opsop. Cod. περιπατῆσαι, duobus modis vitiose scriptum videtur, vel περιπατήσειεν. Æmil. Port. περιπατήσας vero Imp. Corn. paulo inferius ἱδρώσει, vel ἱδρώη ἂν, vel ἱδρώσειεν ἂν, vel mutata constructione Subjunctivus positus, idem valens, ac præcedens Optat. ἱδρώσῃ editi Codd.

37 διὰ πᾶσαν, Imp. Corn. ἢν δὲ, idem.

38 πυρεταίνειν. MSta Reg. leg.

39 ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ, Imper. Corn.

40 μὴ κατὰ λόγον. MS. Reg.

gentes, & quæ septima die, aut citius judicantur, commodæ sunt; si semel una vice omnes fiant, & non revertantur. Si vero insuper febrierint homines, aut alvi profluvia redierint; si longa fuerint; penitus mala sunt, sive biliosa fuerint, sive pituitosa, sive cruda; & victus ratione propria, singula opus habent, itemque aliis alia medicamentis. Ceterum urinam juxta potionis copiam mingere oportet, & semper æqualem, & affatim effusam, & parvo momento crassiorem, quam id, quod epotum fuit. Si vero fuerit aquosa, & copiosior, quam pro eo, quod bibi imperatum est; significat hominem non obedire, sed copiosiore potu uti, aut non posse renutriri, quamdiu ita affectum fuerit lotium. Si vero paulatim stridat urina; aut medicamentis hominem opus habere significat, aut morbum aliquem circa vesicam habere. At sanguinem mingere, raro quidem, & sine febre, ac dolore, nihil mali significat, sed lassitudinum solutio fit. Si vero sæpius mingat, & aliquid ex his accesserit, malum est. Verum prædicere oportet, sive cum dolore mingatur, sive cum febre, fore, ut insuper pus mingat, atque ita dolores quiescant. Crassa vero urina albam subsidentiam habens, aut circa articulos dolorem aliquem, aut tumorem significat. Aliæ vero omnes subsidentiæ in urinis eorum, qui exercentur, a morbis circa vesicam fiunt, id quod ipsi manifestum facient; cum doloribus enim erunt, & ægre ab illis liberari poterunt. Atque hæc quidem de his scribo, & hujusmodi alia dico. Ceterum ex his, qui exactam, ac certam prædictionum rationem prædicant, cum aliquibus ipse versatus sum, cum aliquorum vero filiis, ac discipulis rem contuli; quorundam vero scripta accepi. Quare cum probe sciam, quæ quisque ipsorum sentiret, nec usquam certam rationem compererim; hæc scribere aggressus sum.

34 ναι, λυσιτελέες " ἐς ἅπαξ πᾶσαι γινόμε-
35 ναι, ϰαὶ μὴ ὑποστρέφουσαι. " Εἰ δ' ἐπιπυ-
ρεταίνοιεν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ὑποστρέφοιεν αἱ
διάῤῥοιαι, εἰ μακραὶ γίγνοιντο, πάντως
πονηραὶ, εἴ τε χολώδεες [41] εἴησαν, εἴτε
φλεγματώδεες, εἴτε ὠμαὶ, ϰαὶ διαιτημά-
των τε ἰδίων προσδεόμεναι ἕκασται, ϰαὶ φαρ-
36 μακευσίων ἄλλαι ἄλλων. [42] " Οὖρον δὲ
χρὴ κατά τε τὸ τοῦ πινομένου πλῆθος διου-
ρέεσθαι, ϰαὶ ἴσον αἰεὶ, ϰαὶ [43] ἀθρόον, ὡς μά-
λιστα, ϰαὶ ῥοπῇ ὀλίγον παχύτερον, ἢ οἷον ἐ-
37 πόθη. " Εἰ δὲ εἴη ὑδατῶδές τε, ϰαὶ πλεῖον
τοῦ προστασσομένου πίνεσθαι, σημαίνει μὴ
πείθεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πλέονι πο-
τῷ [44] χρέεσθαι, ἢ οὐ δύνασθαι ἀνατραφῆ-
ναι, ἔστ' ἂν τὰ τοιαῦτα ποιέῃ τὸ οὖρον.
38 " Εἰ δὲ κατ' ὀλίγον τρύζοι τὸ οὖρον, σημαί-
νει, ἢ φαρμακεύσιος δεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον,
39 ἢ νόσημά τι τῶν περὶ κύστιν ἔχειν. " Αἷμα
δὲ οὐρῆσαι, ὀλιγάκις μὲν, ϰαὶ ἄτερ πυρετοῦ,
ϰαὶ ὀδύνης, οὐδὲν κακὸν σημαίνει, ἀλλὰ κόπων
λύσις γίνεται. Εἰ δὲ πολλάκις οὐρέοι, ἤ τι
τούτων προσγίνοιτο, δεινόν. Ἀλλὰ προλέ-
γειν ἤν τε σὺν ὀδύνησιν οὐρέηται, ἤν τε σὺν
πυρετῷ, πῦον ἐπιδιουρήσειν, ϰαὶ οὕτω παύε-
40 σθαι τῶν ἀλγεόντων. " Παχὺ δὲ οὖρον [45]
λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει, ἢ περὶ
41 τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην [46] ἢ ἔπαρσιν. " Αἱ
δ' ἄλλαι ὑποστάσεις, αἱ ἐν τοῖσιν οὔροισιν
τῶν γυμναζομένων πᾶσαι, ἀπὸ τῶν νουση-
μάτων γίνονται τῶν περὶ τὴν κύστιν. Δῆλον
δὲ ποιήσουσι, σὺν ὀδύνῃσί τε γὰρ ἔσονται,
ϰαὶ δυσαπάλλακτοι. Καὶ ταῦτα μὲν γράφω
42 περὶ τούτων, ϰαὶ λέγω τοιαῦτα ἕτερα. " Ὧν
δὲ δι' ἀκρίβειαν κατηγορέονται τῶν προῤῥη-
σίων, τοῖσι μὲν αὐτῶν αὐτὸς συνεγενό-
43 μην, τῶν δὲ παισί τε ϰαὶ μαθητῇσιν " [47] ἐ-
λεσχηνευσάμην· τῶν δὲ συγγράμματα ἔ- 416
λαβον. Ὥς τε εὖ εἰδὼς, οἷα ἕκαστος αὐτῶν
ἐφρόνει, τὰς ἀκριβείας οὐδαμοῦ εὑρὼν, ἐπε-
χείρησα τάδε γράφειν.

CAPUT V.

De Hydrope sanabili, ac insanabili prædictiones.

At vero de hydropibus, & tabidis, & podagricis, & his, qui a morbo sacro appellato corripiuntur, hæc dico; (&) ex aliqua quidem parte de omnibus idem. Nam qui hos morbos congenitos habet, is ægre ab ipsis li-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ ὕδρωπος ἰατοῦ τε ϰαὶ ἀνιάτου προῤῥήσιες.

Περὶ δὲ τῶν ὑδρώπων τε [48] ϰαὶ φθισίων, ϰαὶ
τῶν ποδαγρῶν, τῶν τε λαμβανομένων
ὑπὸ τῆς ἱερῆς νούσου καλεομένης, τάδε λέ-
γω· (ϰαὶ) κατὰ μέν τι περὶ πάντων τὸ αὐτό.
44 " Τὸν γὰρ [49] συγγενέα τουτέων τῶν νουση-
μά-

VARIÆ LECTIONES.

41 Sic ex MS. Servinus. ἔωσι, editi Codd.

42 In M. Reg. Epigraphe hic apponitur: περὶ ὑγιεινῶν οὔρων, ita & in Imp. Sambuc.

43 ἀθρόως, Imp. Samb. & Fevreus.

44 Sic Imp. Samb. χρῆσθαι editi Cod.

45 λευκὸν, Foes. & alii volunt, ut & Cornar. pro λεπτὸν, sicut legunt editi Codices.

46 Sic Imper. Corn. καὶ editi Codices

47 ἐλεσχηνευσάμην. MS. Asulan. Cod. ἐλεσχηνευσάμην, ἐλεσχὲ νευσάμην, vitiose passim scribitur.

48 ϰαὶ τῶν φθισίων, leg. Servin.

49 οἷς γὰρ ξυγγενὴς ἦ γὰρ ξυγγενές τι, ϰαὶ ξυγγενέσι τουτέων τῶν νουσημάτων, MSta quædam habent Exempl. quod tamen mendosum, & videtur cujusdam additamentum esse.

μάτων ἐστιν εἰδέναι δυσαπάλλακτον ἐόντα.
Τὰ δὲ ʹ ἄλλα καθʹ [50] ἕκαστον γράψω. ʺ 45
Χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος ἐχόμενον, καὶ
μέλλοντα περιέσεσθαι, [51] εὔσπλαγχνόν τε
εἶναι, καὶ [52] ἀνατείνεσθαι, καὶ φαγεῖν ἅμα πέ-
πτεσθαί τε εὐπετέως, εὔπνοόν τε ὄντα, ἀ-
νώδυνον εἶναι, ʺ καὶ χλιαρὸν ὁμαλῶς πᾶν τὸ 46
σῶμα ἔχειν, καὶ μὴ περιτετηκὸς περὶ τὰ ἔ-
σχατα, κρέσσον δὲ ἐπάρματα μᾶλλον ἔ-
χειν ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισιν. Ἄριστον δὲ μη-
δὲ ἕτερον τούτων· ἀλλὰ μαλακά τε χρὴ καὶ
ἰσχνὰ εἶναι τὰ ἀκρωτήρια, καὶ τὴν γαστέ-
ρα μαλθακὴν εἶναι ʹ ψαυομένην. ʺ Βῆχα δὲ 47
μὴ προσεῖναι, μηδὲ δίψαν, μηδὲ τὴν γλῶσ-
σαν ἐπιξηραίνεσθαι, ἔν τε τῷ ἄλλῳ χρόνῳ,
καὶ μετὰ τοὺς ὕπνους· γίνεται δὲ ταῦτα,
κάρτα. Τὰ δὲ σιτία ἡδέως δέχεσθαι, καὶ ἐ-
σθίοντα ἱκανὰ, μὴ πονεῖσθαι. Τὴν δὲ κοι-
λίην πρὸς μὲν τὰ φάρμακα ὀξέην εἶναι, τὸν
δʹ ἄλλον χρόνον διαχωρέειν μαλθακὸν ἐκτε-
τυπωμένον. Τὸ δὲ οὖρον φαίνεσθαι [53] πε-
ραιούμενον ʺ πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ τῶν 48
οἴνων τὰς μεταβολάς. ʺ Τὴν δὲ ταλαιπωρίην 49
εὐπετῶς ʹ φέρειν, καὶ ἄκοπον εἶναι. Ἄριστον
μὲν οὕτω πάντα διακεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον,
καὶ ἀσφαλέστατʹ ἂν γένοιτο ὑγιής· εἰ δὲ μὴ,
ὡς πλεῖστα τουτέων ἐχέτω, ἐν ἐλπίδι γὰρ
ἔσται περιγενέσθαι. Ὃς δʹ ἂν μηδὲν τούτων
ἔχῃ, ἀλλὰ τὰ ἐναντία, ἀνέλπιστον ἐόντα εἰ-
δέναι. Ὃς δʹ ἂν τούτων ὀλίγα ἔχῃ, ἃ φη-
μι χρηστὰ εἶναι τῷ ὑδρωπιῶντι προσόντα, ὀ-
λίγαι ἐλπίδες αὐτῷ. ʺ Ὧι δʹ ἂν αἱμορραγέῃ 50
πολλὸν ἄνω καὶ κάτω, καὶ πυρετὸς ἐπιγένηται,
ὕδατος ἐμπλησθῆναι πολλαὶ ἐλπίδες ʹ τοῦ-
τον· καὶ τῶν ὑδρώπων, οὗτος ὀλιγοχρονιώτα-
τός τε, καὶ ἐν τοῖσιν [54] ἀφυκτοτάτοισιν. [55]
Ἄλλῳ δὲ προσημαίνειν περὶ τούτου. ʹ Οἷσι 51
δὲ οἰδήματα μεγάλα γινόμενα καταμαραί-
νεται, καὶ αὖθις ἐπαίρεται, οὗτοι δὲ μᾶλλον
περιγίνονται τῶν ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναρ-
ῥήξιος ʺ [56] ἐμπιμπλαμμένων. ʺ Ἐξαπατέου- 52-53
σι δὲ τοὺς ἀλγέοντας οὗτοι οἱ ὕδρωπες, ὥς
τε ποιέουσιν αὐτοὺς ἀπιόντας τοῖσιν ἰητροῖσιν
ἀπόλλυσθαι.

berari poteſt. Reliqua vero ſingulatim ſcribam. Eum, qui ab hydrope correptus eſt, & ſuperſtes eſt futurus, bonis viſceribus præditum eſſe oportet, ita, ut natura ſe exerat, ſimulque facile concoquat, & facile ſpiret, ſitque ſine dolore, & totum corpus æqualiter tepidum habeat, & non circa extremas partes extenuatum; melius eſt autem, ut tumores potius habeat in extremis partibus. Optimum vero eſt, neutrum horum habere; nam molles, ac graciles eſſe convenit extremas partes, itemque ventrem ad contactum mollem. Tuſſim vero adeſſe non oportet, neque ſitim, neque linguam reſiccari, tum reliquo tempore, tum poſt ſomnos; id, quod maxime fieri ſolet. At cibos libenter accipere oportet, & ubi ſatis comedit, non affligi. Alvum vero ad medicamenta quidem celerem habere, reliquo autem tempore egerere recrementum molle figuratum. Urinam autem in tranſitu, pro inſtituto victu, & vini mutationibus, apparere. Laborem vero facile ferre, nec defatigationem ſentire. Ac optimum quidem eſt, hominem ita per omnia diſpoſitum eſſe, & ſic ſecuriſſime ſanus fieri poterit; ſin minus, plurima ex his habeat, nam ſpes erit, ut ſuperſtes evadat. Qui vero nihil horum habuerit, ſed contraria; eum deſperatum eſſe ſcito. Qui autem pauca horum habuerit, quæ bona eſſe dixi, ſi hydrope laboranti adſint; huic exigua ſpes ſupereſt. Cui vero multum ſanguinis ſurſum, ac deorſum eruperit, & febris inſuper acceſſerit, eum multa aqua repletum iri timor eſt; atque hic hydrops breviſſimi temporis eſt, & ex quo pauciſſimi evadunt. Verum de hoc alteri prius ſignificare oportet. At quibus magni tumores facti emarceſcunt, ac rurſus attolluntur, hi magis convaleſcunt, quam illi, qui ex ſanguinis eruptione implentur. Verum fallunt hi hydropes ipſos ægrotos, faciuntque, ut ipſi a Medicis diſcedant, ac pereant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Περὶ τῶν φθινόντων τε καὶ τῶν ἐμπύων περιεσηκότων τε καὶ ὀλεθρίων, προῤῥήσιες.

Περὶ δὲ τῶν φθινόντων, κατὰ μὲν τὸ
πτύελον καὶ τὴν βῆχα, ʹ ταῦτα λέγω,
ʺ ἅπερ περὶ τῶν ἐμπύων ἔγραφον· ʺ χρὴ 54-55

CAPUT VI.

De tabe laborantibus, ac ſuppuratis, tum convalituris, tum interituris, prædictiones.

De tabeſcentibus, quod ad ſputum, ac tuſſim attinet, eadem dico, quæ de pectore ſuppuratis ſcripſi; oportet enim eum,

qui

VARIÆ LECTIONES.

50 ἱκανὰ, Imp. Samb. legit.
51 ἀσπλαγχνόν τε Ald. εὐσπλαγχνόν τε, Imp. Samb.
52 ἀνατείνεσθαι τὴν φύσιν, Imp. Corn. ἀνατείνεσθαι καὶ φύσιν, æque quædam Exemplaria legunt.
53 πεπαινόμενον, Calvus legiſſe videtur.
54 ἀφληκτοτάτοισιν, quædam Exemplaria vitioſe legunt.
55 ἄλλο, ex MS. Servinus.
56 ἐμπιπλαμένων, Imp. Corn. & al. ἐμπιπλαμμένων, Æmil. Port.

qui bene sanus futurus est, facile sputum per tussim rejicere, & id esse album, & æquale, & ejusdem coloris, & sine pituita. Quod vero a capite defluxit, ad nares converti; febrem autem non invadere, ut ne a cœnis prohibeatur, neque sitiat. Venter autem egerat quotidie, & id, quod egerit, sit durum, copia pro ratione ciborum ingestorum; hominem vero quam minime tenuem esse oportet. Pectus autem laudare convenit quadratum, & hirsutum, & ipsius cartilago parva sit, & valde carnosa; quicunque enim hæc omnia habuerit, maxime superstes erit; qui vero nihil horum habet, interitui proximus. Quicunque vero suppurati facti fuerint, dum juvenes sunt, ex humorum decubitu, aut fistula, aut alio quopiam hujuscemodi, aut ex abscessus recursu, hi non evadunt; nisi valde multa bona signa ipsis accesserint. Pereunt autem homines hi per autumnum. Sed & ex aliis longis morbis plerique hoc tempore maxime moriuntur. Ceterum ex aliis minime superstites manent, & virgines, & mulieres, quibus ex suppressis mensibus tabes oborta est. Si vero aliqua virgo, aut mulier evasura est, & aliorum signorum bonorum multa accedere oportet, & menses luculenter, & manifeste apparere; aut nulla spes est. Qui vero ex sanguinis eruptione, pectore suppurati fiunt, & viri, & mulieres, & virgines, non minus evadunt. Verum signis omnibus tum suppuratorum, tum tabescentium collectis, & superstitem futurum, & periturum prædicere oportet. Maxime vero evadunt ex sanguinis eruptione hi, quibus dolores sunt melancholici, & in dorso, & in pectore, & qui post eruptionem minus dolent; nam & tusses non valde insuper accedunt, & febres pleræque perseverant, sitim facile ferentes. At reversiones eruptionis sanguinis maxime fiunt his, si non abscessus adveniant; optimi vero sunt abcessus sanguinolentissimi. Quibus autem in pectoribus dolores insunt, & tempore attenuantur, & tussiunt, ac difficulter spirant, neque febribus insuper corripientibus, neque suppurationibus succedentibus; eos interrogare oportet, quum tussiunt, & difficulter spirant, num & compactum quiddam, & modicum odorem habens, tussiendo rejiciant.

γὰρ τὸ πτύελον τῷ μέλλοντι καλῶς ἀπαλ-
λάξειν, εὐπετέως τε ἀναβήσσεσθαι, κ̀ εἶναι
λευκὸν, κ̀ ὁμαλὸν, κ̀ ὁμόχροον, κ̀ ἀφλέγ-
56 μαντον. " Τὸ δ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταῤ-
57 ῥέον, εἰς τὰς ῥῖνας τρέπεσθαι·" πυρετὸν δὲ
μὴ λαμβάνειν, ὥςε τῶν 57 δείπνων μὴ κω-
λύεσθαι, μηδὲ διψῆν. Ἡ δὲ γαςὴρ ὑποχω-
58 ρείτω πᾶσαν ἡμέρην," κ̀ τὸ ὑποχωρέον ἔςω
59 σκληρόν· πλῆθος δὲ κατὰ τὰ εἰσιόντα·"
τὸν δὲ ἄνθρωπον, ὡς ἥκιςα λεπτὸν εἶναι.
Τὸ δὲ ςῆθος ἐπαινεῖν χρὴ, τετράγωνόν τε
ἐὸν, κ̀ λάσιον, κ̀ ὁ χόνδρος αὐτȣ̃ σμικρὸς
ἔςω, κ̀ σεσαρκωμένος ἰσχυρῶς. Ὅςις μὲν
γὰρ ταῦτα πάντα ἔχει, 58 περιεςηκότατος
γίνεται. Ὃς δ' ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ὀλε-
60 θριώτατος. " Ὅσοι δ' ἂν ἔμπυοι γένων-
ται, νέοι ἐόντες ἐξ ἀποσκήψιος, ἢ σύριγγος,
ἢ ἀπ' ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων, ἢ ἐκ παλιν-
δρομίης ἀποςάσιος, οὐ περιγίνονται, ἢν μὴ
πολλὰ κάρτα αὐτοῖσιν ἐπιγένηται τῶν ἀγα-
θῶν σημείων. Ἀπόλλυνται δὲ οἱ ἄνθρωποι
61 οὗτοι " ἐς τὸ φθινόπωρον. Ἰσχυρῶς δὲ κ̀
ἐκ τῶν ἄλλων νȣσημάτων μακρῶν ἐς τὴν
62 ὥραν ταύτην τελευτῶσιν οἱ πλεῖςοι. " Τῶν
δ' ἄλλων ἥκιςα περιγίνονται, αἵ τε παρθέ-
νοι, κ̀ αἱ γυναῖκες, ᾗσιν ἀπολήψει ἐπιμη-
νίων ἡ φθίσις γένηται. Εἰ δὲ μέλλοι τὶς
περιέσεσθαι τῶν παρθένων, ἢ τῶν γυναικῶν,
τῶν τε ἄλλων σημείων, τῶν τε ἀγαθῶν δεῖ
πολλὰ ἐπιγενέσθαι, κ̀ τὰ ἐπιμήνια λαμ-
πρῶς τε, κ̀ καθαρῶς ἐπιφαίνεσθαι, ἢ οὐδε-
μίη ἐλπίς. Οἱ δὲ ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς
ἀναῤῥήξιος ἔμπυοι γινόμενοι τῶν τε ἀνδρῶν κ̀
τῶν γυναικῶν, κ̀ τῶν παρθένων, περιγίνον-
ται μὲν οὐχ ἧσσον. Τὰ δὲ σημεῖα χρὴ
πάντα ἀναλογισάμενον τά, τε περὶ τῶν ἐμ-
πύων, κ̀ τῶν φθινόντων προλέγειν, τόν τε
63 περιεσόμενον, κ̀ τὸν ἀπολλύμενον. " Μά-
λιςα δὲ περιγίνονται, ἐκ τῶν αἵματος ἀναῤ-
ῥηξίων, οἷσιν ἂν ἀλγήματα ὑπάρχῃ μελαγ-
χολικὰ, ἔν τε τῷ νώτῳ κ̀ ἐν τῷ ςήθει· καὶ
μετὰ τὴν ἀνάῤῥηξιν ἀνωδυνώτεροι γένωνται.
64 Βῆχές τε γὰρ οὐ κάρτα ἐπιγίνονται, " κ̀
πυρετοὶ οἱ πλεῖςοι διατελέουσιν ἐόντες, δί-
ψαν εὐπετέως φέροντες. Ὑποςροφαὶ δὲ τῆς
ἀναῤῥήξιος μάλιςα γίνονται τούτοισιν, εἰ μὴ
ἀποςάσιες ἐπιγένωνται· ἄριςαι δὲ τῶν ἀ-
ποςασίων, αἱ αἱματηρόταται. Ὁκόσοισι δὲ
ἐν τοῖσι ςήθεσιν ἀλγήματα ἔνεςι, κ̀ διὰ
χρόνου λεπτύνονταί τε κ̀ βήσσουσι, κ̀ δύ-
σπνοιαι γίνονται, οὔτε πυρετῶν ἐπιλαμβα-
νόντων, οὔτε ἐμπυημάτων ἐπιγινομένων,
τούτους 59 ἐπανέρεσθαι, ὁκόταν βήσσωσι 417
65 τε κ̀ δύσπνοοι ἔωσι, 60 " εἰ κ̀ συνεςραμμένον
τὶ κ̀ 61 μικρὴν ὀδμὴν ἔχον, ἐκβήσσωσι.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

57 ὕπνων pro δείπνων, quædam Exempl. & Calvus.
58 [illegible], Servin. & Opsop. Cod. περιεςηκότατος editi Codices.
59 ἐπαιρεῖσθαι, Calvus legisse videtur.
60 εἰ καὶ, Imperial. Corn. quam lectionem cum reliquis Interpretibus amplexi sumus. εἰ omittunt editi Codd.
61 μικρὴν ὀδμὴν, Attice dictum. Opsop. & Corn. κ̀ μικρὴν, leg. Fevr. μικρὸν, Servin.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶν ποδαγριώντων τε καὶ τῶν ἐπιληπτικῶν περιεσομένων, ἢ ἀποθανουμένων προῤῥήσιες.

Περὶ δὲ [62] ποδαγριώντων τάδε· ὅσοι μὲν, ἢ γέροντες, ἢ περὶ τοῖσιν ἄρθροισιν ἐπιπωρώματα ἔχουσιν, ἢ τρόπον ταλαίπωρον ζῶσι κοιλίας ξηρὰς ἔχοντες, οὗτοι μὲν πάντες [63] ἀδύνατοι ὑγιέες γίνεσθαι ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ, ὅσον ἐγὼ οἶδα. Ἰῶνται μὲν τούτους, ἄριστα μὲν δυσεντερίαι, ἢν ἐπιγένωνται. Ἀτὰρ καὶ ἄλλαι [64] ἐκτήξιες ὠφελέουσι κάρτα, αἱ ἐς τὰ κάτω χωρία ῥέπουσαι. Ὅστις δὲ νέος ἐστὶ, καὶ ἀμφὶ τοῖσιν ἄρθροισιν οὔπω ἐπιπωρώματα ἔχει, καὶ τὸν τρόπον ἐστὶν ἐπιμελής τε καὶ φιλόπονος, καὶ κοιλίας ἀγαθὰς ἔχων, ὑπακούειν πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, οὗτος δὴ ἰητροῦ γνώμην ἔχοντος ἐπιτυχὼν, ὑγιὴς ἂν γένοιτο. Τῶν δ' ὑπὸ [65] τῆς ἱερῆς νούσου λαμβανομένων, χαλεπώτατοι μὲν ἐξίστασθαι, [66] ὁκόσοισιν ἂν ἀπὸ παιδὸς συμβήσεται, καὶ συνανδρωθῇ τὸ νούσημα. Ἔπειτα δὲ ὅσοισιν ἂν γένηται ἐν ἀκμάζοντι τῷ σώματι τῆς ἡλικίης, (καὶ) εἴη δ' ἂν ἀπὸ εἴκοσι, καὶ πέντε ἐτέων ἐς πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτεα. Μετὰ δὲ τούτους, ὅσοισιν ἂν γένηται τὸ νούσημα μηδὲν προσημαῖνον, ὁκόθεν ἄρχεται τοῦ σώματος. Οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δοκέει ἄρχεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ἢ ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἢ ποδὸς, εὐπετέστερα ἰᾶσθαι. Διαφέρει [67] γὰρ καὶ ταῦτα. Τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα· ἔπειτα τὰ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. Τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε, καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι. Ἐπιχειρέειν δὲ χρὴ τουτέοισι τὸν ἰητρὸν, εἰδότα τὸν τρόπον τῆς ἰήσιος, ἢν ἔωσιν οἱ ἄνθρωποι νέοι τὲ καὶ φιλόπονοι, πλὴν ὅσον αἱ φρένες τὶ κακὸν ἔχουσιν, ἢ εἴ τις ἀπόπληκτος γέγονεν. Αἱ μὲν γὰρ μελαγχολικαὶ αὗται ἐκστάσιες οὐ λυσιτελέες. Αἱ δὲ ἄλλαι, αἱ εἰς τὰ κάτω τρεπόμεναι, [68] πᾶσαι ἀγαθαί· ἄρισται δὲ καὶ ἐνταῦθα πολλῷ, αἱ αἱματηρόταται. [69] Ὁκόσοι δὲ γέροντες, ἤρξαντο λαμβάνεσθαι, ἀποθνήσκουσί τε μάλιστα· καὶ ἢν μὴ ἀπόλωνται, τάχιστα ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὑπὸ δὲ τῶν ἰητρῶν ἥκιστα ὠφελέονται. Οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μεῖζόν τι κακὸν ἔπαθον, ἢ φύματα ὑπὸ τὸν αὐχένα ἔφυη, ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιαι προσέχουσιν, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μείζοσι γενο-

CAPUT VII.

De podagricis, & epilepticis convalituris, aut interituris prædictiones.

66 De podagricis hæc dico: Quicunque aut senes sunt, aut circa articulos callos tophaceos habent, aut ærumnose vivunt, ac siccam alvum habent, hi omnes sani fieri non possunt humana arte, quantum ego no-
67 vi. Sanant quidem hos optime dysenteriæ, si successerint. Sed & aliæ eliquationes valde prosunt, quæ ad infernas partes tendunt. Qui vero juvenis est, & circa articulos nondum tophaceos callos habet, & accurate vi-
68 vit, & laboris amans est, & alvum habet
69 vitæ instituto probe cedentem, hic sane Medicum intelligentia præditum nactus, sanus fieri poterit. Ex his porro, qui a sacro mor-
70 bo corripiuntur, difficillime quidem liberantur hi, quibus a puero contigit morbus,
71 & simul ad virilem ætatem pervenit; deinde hi, quibus corpore in vigore ætatis constituto
72 ortus est, (&) fuerit a viginti quinque annis usque ad annum quadragesimum quintum. Post hos autem, quibus ortus fuerit morbus,
73 nullam significationem præbens, ex qua corporis parte initium sumat. At quibus ex capite initium capere videtur, aut a latere,
74 aut a manu, aut pede, facilius curatur. Verum differunt etiam hæc morbi genera. Qui enim a capite initium sumunt, ex his gravissimi sunt; deinde qui a latere. Qui vero a manibus, ac pedibus, maxime sanari possunt. Ceterum horum curam aggredi oportet Medicum, qui medendi modum novit, si homines fuerint juvenes, & laboris amantes, nisi mens mali aliquid habuerit, aut quis
75 attonitus fuerit, nam hæ atrabiliariæ mentis emotiones non sunt conducibiles. Aliæ vero,
76 quæ ad infernas partes convertuntur, bonæ sunt; longe vero optimæ, & hic sunt, quæ
77 sunt sanguinolentissimæ. Quicunque vero senes corripi incipiunt, maxime moriuntur;
78 & si non pereant, celerrime per se liberantur, a Medicis autem minime adjuvantur. At quibus pueris oculi repente distorti fuerunt, aut majus quoddam malum perpessi
79 sunt, aut tubercula sub cervicem oborta sunt, aut lingua hæsitare cœperunt, aut tusses siccæ diuturnæ adhærent; aut ubi ado-
80 leverint, dolor contendit ad ventrem, neque conturbatur, aut in lateribus distorsiones patiuntur, aut venas crassas circa ventrem

VARIÆ LECTIONES.

62 ποδαγρῶν, Imp. Samb.
63 ἀδύνατον, vitiose leg. Cod. Asulan.
64 ἐκτάσιες, vitiose in quibusdam Exempl. legitur.
65 περὶ ἱερῆς νόσου, adscribit Imp. Samb.
66 Sic Imp. Corn. ὁκόσοισι δ' ἂν editi Cod.
67 pro γὰρ Imper. Cornar. habet δὲ.
68 pro πᾶσαι, ἀποστάσιες legit Cornarius.
69 Sic Imp. Samb. ὁκόσοι editi Cod.

trem varicosas, aut omentum descendit, aut testis intumuit, aut manus tenuis, & impotens, aut pes, aut tibia tota clauda facta est, citra aliam causam; his omnibus sciendum est, morbum ista omnia præcessisse. Et plurimi, qui pueros educant, si interrogentur, fatebuntur; quosdam vero etiam res latet, negantque se scire, quicquam tale contigisse.

μένοισιν ὀδύνη φοιτᾷ, ϰ̀ οὐκ ἐκταράσσεται,
81 ἢ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαςρέμματα ἔχουσιν, ἢ
82 φλέβας παχείας περὶ τὴν γαςέρα κιρσώ-
83-84 δεας, ἢ ἐπίπλοον καταβαίνει, ἢ ὄρχις μέ-
85 γας γέγονεν, ἢ χεὶρ λεπτὴ, ϰ̀ ἀκρατὴς, ἢ
ποῦς, ἢ κνήμη σύμπασα ἐχωλώθη, ἄτερ προ-
φάσιος ἄλλης· τούτοισι πᾶσιν εἰδέναι, ὅτι ἡ
νοῦσος προεγένετο πρὸ τούτων ἁπάντων, ϰ̀ οἱ
μὲν πλεῖςοι τῶν τρεφόντων τὰ παιδία, ἐρω-
τώμενοι ὁμολογήσουσι· τοὺς δὲ ϰ̀ λανθάνειν,
ϰ̀ οὔ φασιν εἰδέναι τοιοῦτον οὐδὲν γενόμενον.

CAPUT VIII.

De ulceribus, ac tumoribus præter naturam curatu facilibus, ac difficilibus, ac insanabilibus prædictiones.

QUi porro de ulceribus cognoscere volet, qualemque exitum singula habitura sint, eum primum hominum naturas perscrutari oportet, tum eas, quæ melius sunt ad ulcera, tum quæ deterius affectæ; deinde ætates nosse, in quibus singula ulcera curatu difficilia sunt. Loca item in corporibus perspecta habere, quantum alia ab aliis differunt. Sed & alia, quæ in singulis accedunt, tum bona, tum mala, nosse oportet; si quis enim omnia hæc noverit, is sane sciet etiam, qualis singulorum eventus futurus sit. Qui vero non noverit hæc, non nosse poterit, quales exitus ulcerum futuri sint. Corporis autem naturæ bonæ sunt tales: leves & commoderatæ, & bonis visceribus præditæ, & neque valde carnosæ, neque duræ; quod ad colorem vero, sit albus, aut niger, aut rubens; hæc enim omnia bona sunt, si pura sunt. Si vero ex pallido mixtus color fuerit, aut color ipse pallidus, aut lividus, pejus est. Naturæ vero, quæ præscriptis contrariæ sunt, eas deteriores esse scito. At vero, quod ad ætates attinet; tubercula quidem suppurata fiunt, & strumosa, hæc plurimos pueros occupant, & facillime ex ipsis liberantur. Adultioribus vero pueris, & adolescentibus, minus quidem oriuntur, verum difficilius ab ipsis liberantur. Viris autem talia quidem tubercula non valde fiunt; verum favi formidabiles, & cancri abditi, demersi, & ex pustulis noctu inquietantibus ulcera serpentia, donec sexaginta annos longe superaverint. Senibus autem nihil talium tuberculorum accidit, verum cancri, & occulti, & summas partes occupantes, & ad mortem comitantur. Ceterum ex locis subalares difficiliores curatu sunt, & laterum cavitates, ac femora; nam & humores in ipsis subsident, & reci-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ ἑλκῶν ϰ̀ τῶν παρὰ φύσιν φυμάτων εὐιάτων τε, ϰ̀ δυσιάτων, ϰ̀ ἀνιάτων προῤῥήσεις.

86 ΤΟν δὲ περὶ τῶν ἑλκέων μέλλοντα γνώ-
σεσθαι, ὅκως ἕκαςα τελευτήσῃ, πρῶ-
87 τον μὲν χρὴ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων ἐξε-
πίςασθαι, τά τε ἀμείνω πρὸς τὰ ἕλκεα, ϰ̀
88 τὰ κακίω· ἔπειτα τὰς ἡλικίας εἰδέναι,
ὁποίῃσιν ἕκαςα τῶν ἑλκέων, δυσαπάλλακτα
γίνεται. Τά τε χωρία ἐπισκέφθαι τὰ ἐν
τοῖσι σώμασιν, ὅσον διαφέρει θάτερα θατέ-
89 ρων. Τά τε ἄλλα ὁκοῖα τὰ ἐφ' ἑκάςοισιν
ἐπιγίνεται ἀγαθά τε ϰ̀ κακὰ, εἰδέναι· εἰδὼς
μὲν γὰρ ἄν τις ταῦτα πάντα εἰδῇ ἂν ϰ̀ ὅκως
ἕκαςα ἀποβήσεται. Μὴ εἰδὼς δὲ ταῦτα, οὐκ
ἂν εἰδῇ, ὅπως αἱ τελευταὶ ἔσονται ἀμφὶ
90 τῶν ἑλκέων. Εἴδεα μὲν γὰρ ἀγαθά ἐςι τὰ
τοιάδε· ἐλαφρὰ, ϰ̀ σύμμετρα, ϰ̀ εὔ-
σπλαγχνα, ϰ̀ μήτε σαρκώδεα ἰσχυρῶς, μήτε
σκληρά· κατὰ δὲ χρῶμα ἔςω λευκὸν, ἢ μέ-
λαν, ἢ ἐρυθρόν· ταῦτα γὰρ πάντα ἀγαθὰ ἄ-
91 κρητα ἐόντα. Εἰ δ' εἴη μιξόχλωρον, ἢ χλωρὸν,
ἢ πελιδνὸν τὸ χρῶμα, κάκιον γίνεται. Τὰ
δὲ εἴδεα ὅσα ἂν τοῖσι προγεγραμμένοισι τἀ-
ναντία πεφύκῃ, εἰδέναι χρὴ κακίω ἐόντα.
92 Περὶ δὲ ἡλικιῶν· φύματα μὲν ἔμπυα γίνε-
ται, ϰ̀ τὰ χοιρώδεα ταῦτα πλεῖςα τῶν παι-
δίων ἴσχουσι, ϰ̀ ῥᾷςα ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσει.
Τοῖσι δὲ γεραιτέροισί τε τῶν παιδίων, ϰ̀ νε-
ηνίσκοισι, φύεται μὲν ἐλάσσω, χαλεπώ-
τερον δὲ ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσουσι. Τοῖσι δὲ
ἀνδράσι, τὰ μὲν τοιαῦτα φύματα οὐ κάρτα
93 ἐπιγίνεται· τὰ δὲ κηρία, δεινά. Καὶ
94-95 οἱ κρυπτοὶ καρκῖνοι οἱ ὑποβρύχιοι, ϰ̀ οἱ ἐκ
τῶν ἐπινυκτίδων ἕρπητες ἔς ἂν ἑξήκοντα ἔ-
τεα συχνῷ ὑπερβάλλωσι. Τοῖσι δὲ γέρουσι
τῶν μὲν τοιουτοτρόπων φυμάτων, οὐδὲν ἐ-
96 πιγίνεται. Οἱ δὲ καρκῖνοι οἱ κρυπτοὶ, ϰ̀ οἱ
ἀκρόπαθοι γίνονται, ϰ̀ συναποθνήσκουσι.
Τῶν δὲ χωρίων μασχάλαι δυσιητότεραι, ϰ̀
97 κενεῶνές τε ϰ̀ μηροί. 70 Ὑποςάσιές τε
γὰρ ἐν αὐτοῖσι γίνονται, ϰ̀ ὑποςροφαί. Τῶν
98 δὲ περὶ ἄρθρα ἐπικινδυνότατοι οἱ μεγάλοι
δάκ-

VARIÆ LECTIONES.

70 ἀποςάσιες Imp. Samb. & Fevr. & paulo infra pro γίνονται Mercurialis in margine legit ἴσχονται.

δάκτυλοι, καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ποδῶν. Ὅσοισι δὲ 99
τῆς γλώττης ἐν τῷ πλαγίῳ ἕλκος γίνεται
πολυχρόνιον, καταμαθεῖν τῶν ὀδόντων, ἤν
τις ὀξὺς τῶν κατ' αὐτό.

divæ fiunt. Ex articulis periculo maxime obnoxii sunt pollices, & præsertim pedum. Quibus autem in obliqua linguæ parte ulcus fit diuturnum, animadvertendum ex dentibus, qui juxta sunt, num aliquis acutus sit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τρωμάτων τῶν κατὰ μέρη, καὶ συμπτώματα πυρετοῦ τε, καὶ φλεγμονῆς, καὶ παραφροσύνης, καὶ αἱμοῤῥαγίης, καὶ ὀδύνης, καὶ δυσπνοίης, μᾶλλόν τε καὶ ἧττον θανατωδῶν· περὶ θανατωδῶν νομῶν, σηπεδόνων, ἑρπήτων· περὶ σφακελισμοῦ νεύρου τε, καὶ ὀστοῦ προῤῥήσεις.

CAPUT IX.

De vulneribus ratione partium, ac symptomatum febris, inflammationis, delirii, hæmorrhagiæ, doloris, dyspnææ magis, aut minus lethalibus: de depascentibus ulceribus lethalibus, putredinibus, herpetibus: de nervi, ac ossis corruptione prædictiones.

ΤΑ' " δὲ [71] τρώματα θανατωδέστερα μὲν 100
418 τὰ " ἐς τὰς ' φλέβας τὰς παχείας, 101
τάς (τε) ἐν τῷ τραχήλῳ τε καὶ τοῖς βουβῶσιν·
ἔπειτα (τὰ) ἐς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐς τὸ ἧπαρ·
ἔπειτα " τὰ ἐς τὸ ἔντερον, καὶ ἐς κύστιν. Ἔστι 102
δὲ ταῦτα πάντα ὀλέθρια ἐόντα ἰσχυρῶς, οὐχ
οὕτως ἄφυκτα, ὡς δοκέει· τά τε γὰρ χωρία
ὀνόματα ἔχοντα ταῦτα μέγα διαφέρει, καὶ
οἱ αὐτοὶ " τρόποι. Πολὺ δὲ [72] διαφέρει τοῦ 103
αὐτοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος ἡ παρασκευή.
Ἔστι ' μὲν γὰρ ὅτε οὔτ' ἂν πυρετήνειεν, οὔ-
τε φλεγμήνειεν τρωθείς. Ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄ-
νευ προφάσιος ἐπυρέτηνεν ἂν, καὶ φλεγμαν-
θείη τὶ τοῦ σώματος πάντως. [73] Ἀλλ', ἤν ὅ-
τε ἕλκος ἔχων " [74] παραφρονέῃ, εὐπετέως 104
τε φέρῃ τὸ τρῶμα, ἐγχειρέειν χρὴ τῷ τρώ-
ματι ὡς ἀποβησομένῳ κατὰ λόγον τῆς ἰη-
τρείης τε, καὶ τῶν ἐπιγινομένων· ἀποθνή-
σκουσι μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τρωμάτων
παντοίων. Πολλαὶ μὲν γὰρ φλέβες εἰσὶ, καὶ
λεπταὶ καὶ παχεῖαι, αἵ τινες αἱμοῤῥαγοῦσαι
' ἀποκτείνουσιν, [75] ἢν αὐτῷ τύχωσιν ὀρ-
γῶσαι· ἃς ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διακόπτοντες, ὠφε-
λέουσι τὰ σώματα. Πολλὰ δὲ τῶν τρωμάτων,
ἐν χωρίοισί τε εἶναι εὐηθέσι, καὶ οὐδέν τι δεινὰ
φαινόμενα οὕτως ὠδύνησεν ἡ πληγὴ, ὥστε μὴ
δύνασθαι " [76] ἀναπνεῦσαι, μηδὲ ἀναπαῦσαι. 105
Ἄλλοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τοῦ τρώματος, οὐδὲν
δή τι δεινοῦ ἐόντος, τὸ μὲν " πνεῦμα ἀνήνεγκαν, 106
παρεφρόνησαν δὲ, καὶ πυρετήναντες ἀπέθανον·
" ὅσοι γὰρ ἂν ἢ τὸ σῶμα πυρετῶδες ἔχουσιν, 107
ἢ τὰς γνώμας θορυβώδεας, τὰ ' τοιαῦτα
πάσχουσιν. Ἀλλὰ χρὴ μήτε ταῦτα θαυ-
μάζειν, μήτε ὀῤῥωδέειν, κεῖνα εἰδότα, ὅτι
αἱ " ψυχαί τε καὶ σώματα πλεῖστον διαφέ- 108

VUlnera magis lethalia sunt, quæ in venas crassas, & in collo, ac inguinibus infliguntur: deinde, quæ in cerebrum, & in hepar; postea, quæ in intestinum, & vesicam. Sunt autem hæc omnia perniciosa valde, non tamen ita, ut nemo ex his evadat, velut putatur; nam & loca, quæ hæc nomina habent, multum inter se differunt, & ipsi modi. Multum etiam differt corporis ipsius hominis constructio; aliquando enim neque febricitat, neque inflammatur sauciatus. Aliquando etiam citra causam febricitat, & aliqua corporis pars omnino inflammatur. At quando is, qui ulcus habet, delirat, & facile fert vulnus; tunc vulnus aggredi oportet, velut pro medicinæ, & accedentium ratione, eventum habiturum; moriuntur enim homines ab omnis generis vulneribus. Multæ enim venæ sunt & tenues, & crassæ, quæ, si eo sponte sua ferri contingat, sanguinis profusione, interimunt; quas alia temporis occasione si quis pertundat, corporibus prodesse sentiat. Multa vero vulnera in locis contemnendis, ac nulla re formidabilia esse videntur: in iis tanto dolore plaga cruciat, ut respirare nequeant (ægri). Alii vero præ vulneris dolore, quod sane grave nulla re erat, spiritum quidem duxerunt, verum delirarunt, & febrientes mortui sunt; quicunque enim aut corpus febricitans habent, aut mentem turbatam, talia patiuntur. Sed neque hæc admirari oportet, neque formidare, qui illud sciat, quod & animæ, & corpora hominum plurimum differant, & vim maximam habeant. Quæcunque igitur vulnera tempus nan-

VARIÆ LECTIONES.

71 τρωμάτων, Imp. Samb.
72 διαφέρει αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου Imp. Corn.
73 ἀλλ' ὅτε ὁ ἕλκος, idem.
74 Foesius existimat legi posse melius παραφρονέῃ, Exempl. quædam MS. legunt ἄλλως ὅτε ἕλκος ἔχων, quæ sequitur Asulanus Codex.
75 αὐτοῦ τύχωσιν ὀργῶσαι, id est, si eo turgidas esse contingit. Imper. Cornar. ὀργῶσιν, quædam Exempl.
76 ἀναπαῦσαι, legit Foesius ex Cod. MS. quam lectionem videtur agnoscere Calvus, & circa finem hujus numeri pro τρωμάτων Mercurialis in margine τραυμάτων legit.

nanciscuntur, aut corpus, & mentem hujusmodi, aut ita turgentem sanguinem, aut magnitudine tanta fuerint, ut curatione sensuum integritas restitui nequeat homini ægrotanti, ab his quidem discedere oportet, qualiacunque tandem fuerint, diariis animi deliquiis exceptis; alia vero omnia aggredi, quæ recens sunt incussa, quo & febres effugiant homines, & sanguinis eruptiones, & depascentia ulcera, hi, qui evasuri sunt. Exactissime vero, & ad plurimum tempus eorum, quæ gravissima sunt, cura gerenda est; nam ita facere par est. At vero depascentia ulcera exitiosissima sunt, quorum putredines profundissimæ, & nigerrimæ, ac siccissimæ sunt. Pravæ etiam sunt, ac periculosæ, quæ nigram saniem remittunt. Albæ vero, ac mucosæ putredines, minus quidem occidunt, frequentius autem revertuntur, & diuturniores sunt. Herpetes autem minime omnium ulcerum, quæ depascendo proserpunt, periculosi sunt; verum maxime difficulter submoveri possunt, quemadmodum cancri occulti. In omnibus autem talibus febrem supervenire una die confert, & pus quam albissimum, ac crassissimum. Prodest & sideratio nervi, aut etiam ossis, aut etiam amborum, tum in profundis, cum in nigris putredinibus; nam in siderationibus pus multum fluit, & putredines solvit.

ρουσιν αἱ τῶν ἀνθρώπων, ϗ δύναμιν ἔχουσι
109 μεγίστην. "Οσα μὲν οὖν τῶν τρωμάτων"
καιροῦ ἔτυχεν, ἢ σώματός τε ϗ γνώμης
110 τοιαύτης, ἢ" ὀργῶντος οὕτω τοῦ 77 αἵματος
ἢ μέγεθος τοσαῦτα ᾖ, ὥστε μὴ δύνασθαι καταστῆναι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἴησιν καταφρονέοντα, τοῖσι μὲν ἐξίστασθαι χρὴ, ὁποῖα ἂν ᾖ,
111 " πλὴν τῶν ἐφημέρων λειποθυμιῶν·' τοῖσι δ' ἄλλοισι πᾶσιν ἐπιχειρέειν, νεοτρώτοισιν ἐοῦσιν, ὡς ἂν τούς τε πυρετοὺς διαφεύγωσιν οἱ ἄνθρωποι, ϗ τὰς αἱμοῤῥαγίας τὲ ϗ τὰς νομὰς, περιεσομένον. Ἀτρεκέστατα δὲ ϗ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον τὰς φυλακὰς αἰεὶ τῶν δεινο-
112 τάτων ποιέεσθαι· καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως:"
Αἱ δὲ νομαὶ θανατωδέσταται μὲν, ὧν αἱ σηπεδόνες βαθύταται, ϗ μελάνταται, ϗ ξηρόταται. Πονηραὶ δὲ ϗ ἐπικίνδυνοι, ὅσαι μέλανα ἰχῶρα ἀναδιδοῦσιν. Αἱ δὲ λευκαὶ ϗ μυξώδεες τῶν ' σηπεδόνων, ἀποκτείνουσι μὲν ἧσσον, ὑποστρέφουσι δὲ μᾶλλον, ϗ χρο-
113 νιώτεραι γίνονται, " Οἱ δ' ἕρπητες ἀκινδυνότατοι πάντων ἑλκέων ὅσα νέμεται· δυσα-
114 πάλλακτοι δὲ μάλιστα, " κατά γε τοὺς κρυπτοὺς καρκίνους. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι τοιουτέοισι πυρετόν τε ἐπιγίνεσθαι συμφέρει μίην ἡμέρην, ϗ πῦον ὡς λευκότατον, ϗ πα-
115 χύτατον. " Λυσιτελεῖ δὲ ϗ σφακελισμὸς νεύρου, ἢ ϗ ὀστέου, ἢ ϗ ἀμφοῖν, ἐπί τε τῇσι βαθείῃσι σηπεδόσι ϗ μελαίνῃσι· πῦον γὰρ ἐν τοῖσι ' σφακελισμοῖσι ῥεῖ πουλὺ, ϗ λύει τὰς σηπεδόνας.

SECTIO II.

CAPUT X.

De capitis vulneribus per se, ac ratione loci, situs, symptomatum, ac temporis, maxime letbalibus, ac securissimis: de inflammatione, & pure utilibus: de febre vulneri symptomatica letbali, non letbali.

PORRO ex capitis vulneribus exitiosissima sunt, quæ ad cerebrum pertingunt, velut etiam antea scriptum est. Gravia sunt & hujusmodi omnia, os magnum denudatum, os desidens, os diffractum. Si vero etiam osculum ulceris parvum fuerit, fissura vero ossis diu permanserit, periculosius est. Hæc autem omnia graviora fiunt, si & juxta suturam sunt, & quod ad loca, si in summo capitis sint. Ceterum in omnibus magni momenti vulneribus interrogare oportet, si ad-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων καθ' αὐτά τε, καὶ κατὰ τὸ χωρίον, καὶ τὴν θέσιν, καὶ τὰ συμπτώματα, καὶ τὸν χρόνον, θανατωδεστάτων τε, καὶ ἀσφαλεστάτων· περὶ φλεγμονῆς, καὶ πύου συμφερόντων· περὶ πυρετοῦ τῇ τρώσει συμπτωματικοῦ θανατώδους, μὴ θανατώδους.

116 ΤΩν" δὲ ἐν κεφαλῇ τρωμάτων θανατωδέστατα μὲν, τὰ ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ϗ προγέγραπται. Δεινὰ δὲ ϗ τὰ τοιαῦτα πάντα· ὀστέον ψιλὸν μέγα, ὀστέον 78 ἐμ-
117 πεπλασμένον, ὀστέον κατεῤῥωγός. " Εἰ δὲ ϗ τὸ στόμα τοῦ ἕλκεος σμικρὸν εἴη, ἡ δὲ ῥωγμὴ τοῦ ὀστέου ἐπὶ πουλὺ παραμείνοι, ἐπικινδυνότερόν ἐστι. Ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα γίνεται, ϗ κατὰ ῥαφήν τε ὄντα· καὶ τῶν χωρίων αἰεὶ, τὰ ἐν τοῖσιν ἀνωτάτω τῆς κε-
118 φαλῆς. ' Πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖ-

VARIÆ LECTIONES.

77 Pro αἵματος σώματος Codices impressi fere omnes.

78 ἐγκεκλασμένον, leg. quid. Codices, quos secutus est Corn.

τοῖσιν ἀξίοις λόγου τρώμασιν, ἢν ἔτι νεό-
τρωτοι αἱ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλήματα εἴη, ἢ
κατέπεσεν ὤνθρωπος, ἢ εἰ ἐκαρώθη. Ἢν γάρ
τι τούτων ἢ γεγονὸς, φυλακῆς πλείονος δεῖ-
ται, ὡς τοῦ ἐγκεφάλου ἐσακούσαντος τοῦ τρώ-
ματος· εἰ δὲ μὴ νεότρωτος εἴη, ἐς τ' ἄλ- 119
λα σημεῖα σκέπτεσθαι καὶ βουλεύεσθαι. Ἄρι-
στον μὲν οὖν, μήτε πυρετῆναι τὸν τὸ ἕλκος
ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ, μήθ' αἷμα ἐπαναῤ- 120
ῥαγῆναι αὐτῷ, μητὲ φλεγμονὴν, 79 μήθ'
ἅμα μηδεμίην ὀδύνην ἐπιγενέσθαι· εἰ 121
δέ τι τούτων ἐπιφαίνοιτο, ἐν ἀρχῇσί τε γί-
νεσθαι ἀσφαλέστατον, καὶ ὀλίγον χρόνον πα-
ραμένειν. Συμφέρει δὲ ἐν τῇσιν ὀδύνῃσιν,
καὶ τὰς φλεγμονὰς, τὰς ἐπὶ τοῖσιν ἕλκεσιν
ἐπιγίνεσθαι· τῇσι δ' αἱμοῤῥαγίῃσι, πῦον
ἐπὶ τῇσι φλεψὶ φαίνεσθαι. Τοῖσι δὲ πυρε-
τοῖσιν, ἃ ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν 80 ἔ- 122
γραψα συμφέρει ἐπὶ τούτοισι γενέσθαι ταῦ-
τα, καὶ ἐνθάδε λέγω ἀγαθὰ εἶναι, τὰ δ'
ἐναντία, κακά. Ἄρξασθαι δὲ πυρετὸν ἐπὶ 123
κεφαλῆς 81 τρώματι τεταρταίῳ, ἢ ἑβδομαίῳ,
ἢ ἑνδεκαταίῳ, θανατῶδες 82 μᾶλλον. Κρίνε-
ται δὲ τοῖσι πλείστοισιν, ἢν μὲν τεταρταίου
ἐόντος τοῦ ἕλκεος πυρετὸς ἄρξηται, ἐς τὴν
ἑνδεκάτην· ἢν δ' ἑβδομαῖος ἐὼν πυρετήνῃ, ἐς
τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἢ ἑπτακαιδεκάτην·
ἢν δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρξηται πυρεταίνειν, ἐς
τὴν εἰκοστὴν, ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσι διαγέγρα-
πται, τοῖσιν ἄνευ προφάσιων ἐμφανέων γινο-
μένοισι. Τῇσι δ' ἐν ἀρχῇσι τῶν πυρετῶν, ἤν
τε παραφροσύνη ἐπιγένηται, ἤν τε ἀπό- 124
419 πληξις τῶν μελέων τινὸς, εἰδέναι τὸν ἄν-
θρωπον ἀπολλύμενον, ἢν μὴ παντάπασιν, ἢ
τῶν καλλίστων τι σημείων ἐπιγένηται, ἢ 125
σώματος ἀρετὴ 83 ὑπόκεηται· ἀλλ' 84 ὑ- 126
ποσκεψάσθω τὸν τρόπον, τῷ ἀνθρώπῳ γὰρ ἔτι
ἄν τις ἐλπὶς γίνοιται σωτηρίης· χωλὸν δὲ
γενέσθαι τὸ ἄρθρον ἐς ὃ ἀπεστήριξεν, ἀναγ-
καῖόν ἐστιν, ἢν ἄρα καὶ περιγένηται ὁ ἄνθρωπος.

huc recentes fuerint plagæ, aut etiam jactus fuerint, an conciderit homo, aut an in soporem altiorem collapsus sit. Si enim horum quidpiam factum fuerit, ampliore custodia opus habet, nimirum quod cerebrum vulnus senserit; si vero non recens sauciatus fuerit, ad alia signa respicere oportet, ac consilium capere. Optimum quidem igitur est, neque febrire eum, qui ulcus in capite habet, neque sanguinem insuper ipsi erupisse, neque inflammationem, neque simul ullum aliquem dolorem accessisse; si vero quid horum apparuerit, securissimum est, ut in principio fiat, & modico tempore permaneat. Conducit autem in doloribus etiam inflammationes ex ulceribus accedere; in sanguinis autem eruptionibus pus in venis apparere. Quæ vero in acutis morbis conferre febribus scripsi, ea etiam in his fieri conducit, & eadem hic quoque bona esse assero, contraria vero mala. At incipere febrem in capitis vulnere quarta die, aut septima, aut undecima, valde lethale est. Judicatur autem plerisque, si quidem quarta vulneris die febris inceperit, ad undecimam; si vero septima die febris inchoarit, ad decimam quartam, aut decimam septimam; si vero undecimo febrire inceperit, ad vigesimam; quemadmodum in febribus descriptum est, quæ absque manifestis causis fiunt. Ceterum in principiis febrium, sive delirium accesserit, sive alicujus membri sideratio, periturum hominem sciendum est, si non omnino aut ex optimis signis aliquod accedat, aut corporis vires adsint; verum considerabis modum, nam homini adhuc spes salutis est: sed claudum fieri articulum, in quem (malum) incubuit, necesse est, etiam si superstes maneat homo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῶν ἐν τοῖσιν ἄνθροισί τε, καὶ νεύροισι, καὶ νωτιαίῳ μυελῷ τρωμάτων, προῤῥήσεις.

ΤΑ δὲ τρώματα τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι, 127
μεγάλα μὲν ὄντα καὶ τελέως ἀπο-
κόπτοντα τὰ νεῦρα τὰ συνέχοντα, εὔδηλον
ὅτι χωλοὺς ἀποδείξει. Εἰ δὲ ἐνδοιαστὸν εἴη
ἀμφὶ τῶν νεύρων, ὅπως ἔχοι, ὀξέος μὲν
ἐόντος τοῦ βέλεος, τοῦ ποιήσαντος, ὀρθὸν τὸ
τρῶμα 85 εἶναι ἄμεινον 86 ἐπικαρσίου. Εἰ δ'

CAPUT XI.

De articulorum, nervorum, ac medullæ spinalis vulneribus prædictiones.

PORRO vulnera in articulis, quæ quidem magna sunt, si penitus abscissi nervi sunt, qui continebant, absque dubio claudos reddent. Si vero ambiguum fuerit de nervis, quomodo se habeant, si quidem fuerit acutum telum, quod vulneravit, rectum vulnus melius est obliquo. Si vero grave, &

R 2 retu-

VARIÆ LECTIONES.

79 μηθ' ἅμα μηδεμίην ὀδύνην, sic legunt emendatiores Codic. cum Mercuriali, nam quod illud μηθ' ἅμα, superiori τὸν τὸ ἕλκος ἔχοντα, jungunt Exempl. quædam, id vitiosum esse apparet.
80 ἔγραψα ξυμφέρει, Imp. Corn.
81 Sic Fevr. Imp. Samb. τρώσει editi Cod.
82 Sic Imp. Samb. & alia Exempl. μᾶλλον, editi Cod.
83 Sic Servin. & Opsop. ὑπόκειται editi Cod.
84 Quædam Exempl. & Fevr. ἀλλ' ὑποσκεπτέσθω legunt, & distinguunt, vel τῷ ἀνθρώπῳ γὰρ ἔτι ἄν τις ἔλπις γένοιτο σωτηρίης ὑπόσκεψαι, Imp. Corn. ὑποσκεψάσθω Fevr.
85 pro εἶναι, ἐστὶν habet Imp. Corn.
86 vitiose legunt quædam Exemplaria pro ἐπικαρσίου ἐπικαρσίως.

retusum fuerit id, quod vulneravit, nihil refert; sed plagæ profunditatem, & alia signa considerare opus erit. Sunt autem hæc: pus si insuper accedat ad articulum, duriorem fieri necesse est; si vero etiam tumores simul permanserint, hunc locum ad multum tempus durum esse necesse est; & quum sanum jam est ulcus, tumorem permanere necessarium est, simulque flecti, ac extendi, (tarde) quæcunque, dum articulus incurvus est, curantur. Quibus vero etiam nervus casurus esse videtur, securius de claudicatione prædicere licet, tum alias, cum si inferiorum nervorum aliquis fuerit exolutus. Ex his autem cognosces nervum, qui excidet: pus album, & crassum, multo tempore defluit, doloresque, ac inflammationes circa articulum in principiis fiunt. Eadem hæc etiam fiunt, quum os casurum est. At vero dissectiones in cubitis, præsertim quæ sunt cum inflamatione, ad suppurationem perveniunt, ad sectionesque, ac ustiones. Medulla vero spinæ si ægrotarit, sive ex lapsu, sive ex alia aliqua causa, sive sua sponte, homo & cruribus imbecillis fit; ut neque, si tangatur, percipiat, & ventre, ac vesica, ut circa prima tempora, neque stercus, neque urinam egerat, nisi coacte. Quum autem vetustior factus fuerit morbus, non sentiente homine, & stercus prodit, & urina. Moritur autem postea, non multo interposito tempore.

εἴη βαρύ τε καὶ ἀμβλὺ τὸ τρῶσαν, οὐδὲν δια-
128 φέρει· " ἀλλ' [87] ἔςαι βάθος τε τῆς πληγῆς
σκέπτεσθαι, καὶ τ' ἄλλα σημεῖα. Ἔςι δὲ τά-
129 δε, " πῦον ἢν ἐπιγένηται ἐπὶ τὸ ἄρθρον,
σκληρότερον ἀνάγκη γενέσθαι· ἢν δὲ καὶ οἰδή-
ματα συμπαραμείνῃ, σκληρὸν ἀνάγκη που-
λὺν χρόνον τοῦτο τὸ χωρίον γίνεσθαι· καὶ τὸ οἴ-
δημα ὑγιέος ἐόντος τοῦ ἕλκεος παραμένειν ἀ-
νάγκη, συγκάμπτεσθαί τε καὶ ἐκτείνεσθαι (βρα-
δέως) ὁκόσα ἂν τοῦ ἄρθρου καμπύλου ἐόντος
θεραππεύηται. Οἷσι δ' ἂν καὶ νεῦρον δοκέει
ἐκπεσεῖσθαι, ἀσφαλεςέρως τὰ περὶ τῆς χω-
λώσιος ἢ προλέγειν, ἄλλως τε καὶ ἤν (τι) τῶν
130 κάτωθεν νεύρων ἢ [88] τι ἐκλυόμενον." Γνώσῃ δὲ
τοῖσι νεῦρον μέλλον ἐκπίπτειν· πῦον λευκόν
τε καὶ παχὺ, καὶ πουλὺν χρόνον ὑποῤῥέει, ὀ-
δύναι τε καὶ φλεγμοναὶ γίνονται περὶ τὸ ἄρ-
131 θρον ἐν ἀρχῇσι. " Τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα γίνε-
132 ται, καὶ ὀςέου μέλλοντος ἐκπεσεῖσθαι. " Τὰ
δὲ ἐν τοῖσιν ἀγκῶσι διακόμματα ἐν φλεγμο-
νῇ μάλιςα ἐόντα, ἐς διαπύησιν ἀφικνέεται,
133 καὶ τομάς τε καὶ καυσίας. " Ὁ δὲ νωτιαῖος
μυελὸς ἢν νοσέῃ, ἤν τε ἐκ πλώματος, ἤν τε
ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, ἤν τε ἀπ' αὐτο-
μάτου, τῶν τε σκελέων ἀκρατὴς γίνεται ὁ
ἄνθρωπος, ὥςε μήδε θιγγανόμενος ἐπαΐειν,
καὶ τῆς γαςρὸς, καὶ τῆς κύςιος, ὥςε τοὺς
μὲν πρώτους χρόνους, μήτε κόπρον, μήτε
οὖρον διαχωρέειν, ἢν μὴ πρὸς ἀνάγκην. Ὅ-
134 ταν καὶ παλαιότερον γένηται τὸ νούσημα, "
οὐκ [89] ἐπαΐοντι τῷ ἀνθρώπῳ, ἥ τε κόπρος
135 διαχωρέει, καὶ τὸ οὖρον. " Ἀποθνήσκει δὲ
μετὰ ταῦτα, οὐ πολλῷ ὕςερον χρόνῳ.

CAPUT XII.

De faucibus sanguine impletis, de oculorum inflammationibus, lacbrymis, sordibus, tumoribus, rupturis, læsionibus, cicatricibus, nubeculis, & caliginibus prædictiones.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῆς τοῦ αἵματος ἐμπιπλαμένης φάρυγγος· περὶ φλεγμονῶν τῶν ὀφθαλμῶν, δακρύων, λημῶν, οἰδημάτων, ῥωγμῶν, βλαβῶν, νεφελῶν, ἀχλύων προῤῥήσεις.

Quod si vero cuipiam fauces implentur sanguine sæpe singulis diebus, ac noctibus, cui neque caput antea doluit, & qui neque tussim habuit, neque vomuit, neque febre correptus fuit, neque dolorem habuit pectoris, nec dorsi, hujus inspiciendæ sunt nares, & fauces, utrum ulcus aliquod habere videatur in hoc loco, an hirudinem. Oculi porro lippientes optime sanescunt, si & lachryma, & sordes, & tumor simul fieri inceperint; si vero lachryma sordi fuerit per-

136 Ὧν " δὲ ἐμπίπλαται αἵματος ἡ φάρυγξ,
[90] πολλάκις τῆς ἡμέρης τε καὶ τῆς
νυκτὸς ἑκάςης, οὔτε κεφαλὴν προαλγήσαν-
τι, οὔτε βηχὸς ἐχούσης, οὔτε ἐμέοντι, οὔ-
τε πυρετοῦ λαμβάνοντος, οὔτε ὀδύνης ἐχού-
σης, οὔτε τοῦ ςήθεος, οὔτε τοῦ μεταφρέ-
νου, τούτου κατιδεῖν ἐς τὰς ῥῖνας καὶ τὴν φά-
ρυγγα, [91] ἢν ἕλκος τι ἔχων [92] φανεῖται ἐν
137 τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ βδέλλαν. " Ὀφθαλμοὶ
δὲ λημῶντες ἄριςα [93] ἐπαλλάττουσιν, ἤν τό,
τε δάκρυον, καὶ ἡ λήμη, καὶ τὸ οἴδημα ἄρξη-
ται

VARIÆ LECTIONES.

87 pro ἔςαι, ἔςι legunt quædam Exempl. Servin. ἐςί; ex Manuscriptis.
88 pro τὸ, τι habet Imp. Corn. quod sequimur.
89 ἐπαΐοντι legimus cum Foes. ἐπείγοντι, id est, urgente, Imper. Corn. ἐπιόντι Cod. impressi.
90 πολλάκις γὰρ τῆς Imp. Corn. & Fevr.
91 ἣν γὰρ ἕλκος Fevr. & Imp. Samb.
92 Sic Opsop. Cod. Ibid. βδέλλαν vid. Oeconomiam Hippocratis, pag. 120. φανῆται editi Cod.
93 ἀπαλλάττουσιν, aut ἀπαλλάττονται, legit Calvus.

ται ὁμοῦ γενόμενα. Ἢν δὲ τὸ μὲν δάκρυον τῇ λήμῃ μεμιγμένον ᾖ, καὶ μὴ θερμὸν ἰσχυρῶς· ἡ δὲ λήμη λευκή τε ᾖ καὶ μαλθακὴ, τό, τε οἴδημα ἔλαφρόν τε καὶ λελυμένον· εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ' ἔχοι, συμπλάσσοιτ' ἂν ὀφθαλμὸς ἐς τὰς νύκτας, ὥστε ἀνώδυνος εἶναι, καὶ ἀκινδυνότατον οὕτως ἂν εἴη, καὶ ὀλιγοχρονιώτατον. Εἰ δὲ τὸ δάκρυον χωρέει πουλὺ καὶ θερμὸν σὺν ὀλιγίστῃ λήμῃ, καὶ σμικρῷ οἰδήματι, εἰ μὲν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν ὀφθαλμῶν, χρόνιον μὲν κάρτα γίνεται, ἀκίνδυνον δέ· καὶ ἀνώδυνος οὗτ' ὁ τρόπος· ἐν τοῖσι μάλιστα τήν δε κρίσιν ὑποσκέπτεσθαι, τὴν μὲν πρώτην, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας· ἢν δ' ὑπερβάλλῃ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐς τὰς τεσσαράκοντα προσδέχεσθαι· ἢν δὲ μήδ' ἐν ταύτῃσι παύηται, ἐν τῇσιν ἑξήκοντα κρίνεται. 138

139 Παρὰ πάντα δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ἐνθυμεῖσθαι τὴν λήμην, σὺν [94] ἐν τῷ δακρύῳ τε μίσγηται, καὶ λευκή τε καὶ μαλθακὴ γίνεται, μάλιστα δ' ὑπὸ τοὺς χρόνους τοὺς κρισίμους· ἢν γὰρ μέλλῃ παύεσθαι, ταῦτα ποιήσει. Εἰ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφότεροι ταῦτα πάθοιεν, [95] ἐπικινδυνότεροι γίνονται ἑλκωθῆναι· ἡ δὲ κρίσις ἐλάσσονος χρόνου ἔσται.

140 Λῆμαι δὲ ξηραὶ ἐπώδυνοι κάρτα· κρίνονται δὲ ταχέως, ἢν μὴ τρῶμα λάβῃ ὁ ὀφθαλμός· οἴδημα δὲ ἢν μέγα ᾖ, ἀνώδυνόν τε καὶ ξηρὸν, ἀκίνδυνον· εἰ δὲ εἴη σὺν ὀδύνῃ κακὸν μὲν ξηρὸν ἐὸν, καὶ ἐπικίνδυνον ἑλκῶσαί τε τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ συμφῦσαι. Δεινὸν δὲ καὶ σὺν δακρύῳ τε ὂν καὶ ὀδύνῃ· εἰ γὰρ δάκρυον χωρέει, θερμὸν καὶ ἁλμυρὸν, κίνδυνος τῇ τε κόρῃ ἑλκωθῆναι, καὶ τοῖσι βλεφάροισιν. Εἰ δὲ τὸ μὲν οἴδημα καταστaίη, δάκρυον δὲ πουλὺ ἐπιχέεται πουλὺν χρόνον, καὶ λῆμαι ἔωσι, τοῖσι μὲν ἀνδράσι βλεφάρων ἐκτροπὴν προλέγειν, τῇσι δὲ γυναιξὶ, καὶ τοῖσι παιδίοισιν ἕλκωσιν, καὶ τῶν βλεφάρων ἐκτροπήν.

141 Ἢν δὲ λῆμαι χλωραὶ καὶ πελιδναὶ ἔωσι, καὶ δάκρυον πουλὺ, καὶ θερμὸν, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ καῦμα ᾖ, καὶ διὰ τοῦ κροτάφου ὀδύναι ἐς τὸν ὀφθαλμὸν κατασκηρίζωσι, καὶ ἀγρυπνίη τουτέοισιν ἐπιγένηται· ἕλκος ἀνάγκη γενέσθαι ἐν τῷ ὀφθαλμῷ, ἐλπὶς δὲ καὶ ῥαγῆναι [96] τὸν τοιοῦτον.

142 Ὠφελέει δὲ καὶ πυρετὸς ἐπιγενόμενος, ἢ ὀδύνη, ἐς τὴν ὀσφὺν [97] στηρίξασα. Προλέγειν δὲ δεῖ τούτοισι τὰ ἐσόμενα, ἔς τε τὸν χρόνον σκεπτόμενον, ἔς τε τὰ ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ ῥέοντα, (καὶ) ἐς τὰς περιωδυνίας τε καὶ ἀγρυπνίας. Ἐπὴν δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν οἷόν τε ᾖ κατιδεῖν, ἢν μὲν εὑρεθῇ ἐρρωγώς τε, καὶ διὰ τῆς ῥωγμῆς ὑπερέχουσα ἡ ὄψις, πονηρὸν καὶ χαλεπὸν καθιδρῦσαι· 143 εἰ δὲ καὶ σηπεδὼν ὑπῇ τῷ τοιούτῳ, τελέως ἄχρηστος ὁ ὀφθαλμὸς γίνεται.

mixta, & non valde calida, sordes autem alba fuerit, & mollis, & tumor lævis, & solutus: si ita hæc se habuerint, oculus conglutinabitur ad noctem, ut doloris expers sit, atque hoc modo res haud periculosa fuerit, ac minime diuturna. Si vero lachryma procedit multa, & calida, cum paucissima sorde, ac parvo tumore, atque hoc ex altero oculo tantum, tunc diuturnum valde fit malum, verum non periculosum, & doloris expers est hoc onus; & judicationem in his maxime expectare oportet, primam quidem ad vigesimum diem; si vero hoc tempus superet, ad quadragesimum expectanda est; si vero neque in his diebus sedetur, in sexaginta judicatur. Per totum autem tempus hoc, sordes considerare oportet, an cum lachrymis misceatur, & alba, ac mollis fiat, maxime sub judicationis tempus; si enim desitura est, hæc faciet. At si utrique oculi hæc perpetiantur, in majori periculo sunt, ne ulcerentur; verum judicatio brevioris temporis erit. Sordes autem siccæ valde dolorosæ sunt, sed cito judicantur, si non vulnus acceperit oculus; si vero tumor magnus fuerit, dolorisque expers, & siccus, periculo vacat; si vero cum dolore fuerit, malus est, si siccus sit, & periculum est, ne ulceretur oculus, ac (palpebræ) conglutinentur. Sed & gravis est tumor, si lachrymam conjunctam habeat, & dolorem; si enim lachryma prodit calida, ac salsa, periculum est, & pupillam exulcerari, & palpebras. Si vero tumor consederit, sed lachryma multo diutius effundatur, & sordes adsint, viris quidem palpebrarum eversionem prædicere oportet; mulieribus autem, & pueris exulcerationem, ac eversionem palpebrarum. At si sordes pallidæ, aut lividæ fuerint, & lachryma multa, ac calida, & in capite ardor fuerit, & ex temporibus dolores in oculum decubuerint, & vigiliæ his accesserint; necesse est ulcus in oculo factum esse, & timor est quoque, ne id rumpatur. Prodest autem febris accedens, aut dolor lumbis inhærens. Prædicere vero his futura oportet, ita ut respectus & ad tempus habeatur, & ad ea, quæ ex oculo fluunt, & ad dolores, itemque vigilias. Postquam vero & oculum contueri datum fuerit, siquidem compertus fuerit ruptus, & per rimam pupilla extiterit, malum est, & difficile, ut sedetur; si vero & putredo tali suberit, penitus inutilis oculus redditur. At vero alia ulcerum genera prædicere oportet, loca considerando, & putre-

VARIÆ LECTIONES.

94 Celsus videtur legisse ἦν τῷ δακρύῳ, aut ἦν σὺν τῷ δακρύῳ, pro δακτύλῳ, quam lectionem secuti sumus. ἐν delet Serv. & δακρύῳ cum Celso legit.

95 vitiose Asul. Cod. ἐπικινδυνότεροι pro ἐπικινδυνότερον legit.

96 τὸν τοιοῦτον, Imp. Corn. τὸ τοιοῦτον editi Cod.

97 στηρίζουσα, Imp. Sambuc. & Fevreus. ὀσφὺν, vitiose legitur in quibusdam Codicibus pro ὀσφύν.

putredines, & profunditates; neceſſarium enim eſt pro ulcerum vehementia cicatrices fieri. Quibus igitur rumpuntur oculi, & poſtea prominent, ut extra locum pupilla ſit; his & tempore, & arte, opem ferre non datur, ut videant. Parvæ vero pupillarum tranſmotiones ſedari poſſunt, ſi nihil mali acceſſerit, & homo juvenis fuerit. At ulcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali affuerit, omnes & a tempore, & ab arte juvari poſſe putandum eſt, maxime recentiſſimas, & in juvenum corporibus. Ceterum ex locis maxime pupillæ læduntur, ſi exulcerantur, deinde pars, quæ eſt ſupra ſupercilia, poſtea quicquid proximum his locis fuerit. Pupillæ vero glauceſcentes, aut argenti ſpeciem referentes, aut cæruleæ, non bonæ ſunt; his autem paulo meliores ſunt, quæ aut minores apparent, aut ampliores, aut angulos habentes, ſive ex manifeſtis cauſis tales factæ fuerint, ſive ſua ſponte. Caligines, & nubeculæ, & cicatrices ſubalbicantes lævigantur, ac delentur; ſi non vulnus aliquod in eo loco acceſſerit, aut prius forte cicatricem habuerit ibidem, aut unguem pterygion dictum. Si vero ſplendicans cicatrix in nigra oculorum parte fiat, partem aliquam nigredinis dealbat, adeo, ut ſi multo tempore permaneat, & aſpera, & craſſa, etiam memoriam ſui relinquat. Porro judicationes, quemadmodum in febribus ſcripſi, ita & hic ſe habent. Verum ſigna probe edoctum, differentias lippitudinum prædicere oportet, quum peſſima ſigna acceſſerint, diuturnas lippitudines fore, velut de ſingulis præſcriptum eſt; quum vero apparuerint optima ſigna, breves: tunc enim ſeptima die deſituras eſſe prædicendum eſt, aut prope hoc tempus, & alioqui ſecuras eſſe putandum eſt. Recidivas autem expectare oportet his, quibus melius habere contingit, neque in diebus judicatoriis, neque ſignis bonis conſpectis. Omnium vero maxime urinæ ſtatum in oculorum affectionibus conſiderare oportet; nam temporum occaſiones præcipites ſunt.

Τοὺς δ' ἄλλους ' τρόπους τῶν ἑλκέων ἐς τὰ
χωρία σκεπΊομένους προλέγειν, καὶ τάςτε ση-
144 πεδόνας, καὶ βαθύτητας," ἀναγκαῖον [98] (γὰρ)
κατὰ τὴν ἰσχὺν τῶν ἑλκέων τὰς οὐλὰς γί-
145 νεσθαι. " Οἷσι μὲν οὖν ῥήγνυνται οἱ ὀφ-
θαλμοὶ, καὶ μετὰ ὑπερίσχουσιν, ὥςε ἔξω τὴν
ὄψιν τῆς χώρης εἶναι ἀδύνατον ὠφελέεσθαι,
καὶ χρόνῳ, καὶ τέχνῃ εἰς τὸ βλέπειν. Τὰ
δὲ σμικρὰ μετακινήματα τῶν ὄψίων οἷά τε
καθιδρύεσθαι, ἤν μήτε κακὸν ἐπιγένηται
μηδὲν, ὅ τε ἄνθρωπος νέος ᾖ. Αἱ δὲ ἐκ τῶν
ἑλκέων οὐλαὶ, οἷσιν ἂν μὴ ' κακόν τι ἄλλο
146 προσῇ, " πᾶσαι [99] οἷαί τε ὠφελέεσθαι, καὶ
ὑπὸ τῶν χρόνων, καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης· μάλιςα
δὲ αἱ νεώταταί τε, καὶ ἐν τοῖσι νεωτέροισι
147 τῶν σωμάτων. Τῶν δὲ χωρίων μάλιςα μὲν
" αἱ ὄψιες βλάπΊονται [100] ἑλκόμενοι· ἔ-
πειτα τὸ ὑπεράνω τῶν ὀφρύων· ἔπειτα δὲ
148 καὶ ὅ, τι ἂν ἄγχιςα ᾖ " τούτων τῶν [101] τό-
149 πων. " Αἱ δὲ κόραι γλαυκούμεναι, ἢ ἀρ-
γυροειδέες γινόμεναι, ἢ κυάνεαι, οὐδὲν χρη-
150 ςόν· " τουτέων δὲ [102] ὀλίγον ἀμείνους,
ὁκόσαι ἢ σμικρότεραι φαίνονται, ἢ εὐρύτε-
ραι, ἢ ' γωνίας ἔχουσαι, εἴτ' ἐκ προφασίων
151 τοιαῦται γενοίατο, εἴτ' αὐτόμαται. " Ἀχ-
152-3 λύες, καὶ " νεφέλαι, " καὶ αἰγίαδες ἐκλεαίνον-
ταί τε καὶ ἀφανίζονται· ἢν μὴ τρῶμά τι
ἐπιγένηται ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ, ἢ πρόσθεν
154 τύχῃ οὐλὴν ἔχων ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, " ἢ
155 πἸερύγιον. Ἢν δὲ " [103] παράλαμψις γένη-
ται, [104] ἀπολευκαίνει τοῦ μέλανος μόριόν τι,
[105] εἰ πουλὺν χρόνον παραμένῃ, καὶ τρηχείη
τε καὶ παχείη, καὶ μνημόσυνον ὑποκαταλιπεῖν.
Αἱ δὲ κρίσιες, ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἔγρα-
ψα, οὕτω καὶ ' ἐνθάδε ἔχουσιν. Ἀλλὰ χρὴ
τὰ σημεῖα ἐκμαθόντα [106] προλέγειν, τὰς
μὲν διαφορὰς τῶν ὀφθαλμιῶν, ὅταν τὰ κά-
156 κιςα τῶν σημείων ἐπιγένηται, " [107] τὰς δὲ
πολυχρονίους τῶν ὀφθαλμιῶν, ὡς διαγέγρα-
πΊαι ἐφ' ἑκάςῃσι: τὰς δὲ ὀλιγοχρονίους,
157 ὅταν τὰ σημεῖα προφαίνηται τὰ ἄριςα· "
τό, τε [108] προλέγειν ἑβδομαίας παύσασθαι,
ἢ ἐγγὺς τουτέων, καὶ ἄλλως ἀσφαλῶς, νομί-
158 ζειν ἔχειν. " Τὰς δὲ ὑποςροφὰς προσδέχε-
σθαι, οἷσιν ἂν ῥαςῶναι γένωνται, μήτ' ἐν ἡμέ-
ρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ' ἀγαθῶν ἐπι-
159 φανέντων. " Πάντων δὲ χρὴ μάλιςα τὴν [109]
κατάςασιν τοῦ οὔρου, ἐν τοῖσι περὶ τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς ἐνθυμεῖσθαι· οἱ γὰρ καιροὶ ὀξέες.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

98 Interpretes γὰρ legiſſe videntur, & Imp. Corn. Quam lectionem ſecuti ſumus ex MSt. Imp.

99 οἷαί τε, legunt Exempl. duo Reg. MSta. οἷαι autem Servin. ex MStis. οἴεσθαι editi Codices.

100 ἑλκόμεναι, legunt quædam Exemplaria pro ἑλκόμενοι.

101 τρόπων, vitioſe legitur.

102 ὀλίγον Servin. & Imp. Corn. aut ὀλίγῳ, ὀλίας vitioſe editi Codices.

103 παράλαμψις, Imp. Corn. & Servin. melius legunt, quam lectionem ſecuti ſumus. Editi Codices παράληψις.

104 ἢ ἀπολευκαίνει, Fevr. & Imp. Samb. ἀπολευκαίνει legi mavult Foeſius, quam lectionem ſecuti ſumus, ἀπολευκαίνει editi Codices.

105 ὅτε εἰ πουλὺν, Imp. Corn.

106 προλέγειν κατὰ τὰς, deleto μὲν Imp. Corn.

107 τὰς πολυχρονίους, habent optima Exempl. omiſſo δὲ.

108 τό τε γὰρ προλέγειν. Corn. τό, τε, magis arridet Foeſ.

109 ὑπόστασιν, id eſt ſedimentem, pro κατάστασιν legunt Exemplaria quædam cum Calvo, quæ lectio admitti poteſt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ δυσεντεριῶν τε καὶ λειεντεριῶν, καὶ τῶν ἄλλων εὐηθεστέρων διαῤῥοιῶν, καὶ τῆς ἐκτρεπούσης ἕδρας, προῤῥήσεις.

Αἱ δὲ δυσεντερίαι, σὺν πυρετῷ μὲν ἢν 160
ἐπίωσιν, ἢ ποικίλοισί τε διαχωρήμα-
σιν, ἢ σὺν φλεγμονῇ ἥπατος, ἢ ὑποχονδρίε,
ἢ γαστρὸς, ἢ ὅσαι ἐπώδυνοι, ἢ ὅσαι τῶν σι- 161
τίων ἀπολαμβάνουσιν, δίψην τε παρέχουσιν·
αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί, καὶ ὃς ἂν πλεῖστα
ἔχῃ τούτων τῶν κακῶν, τάχιστα ἀπολεῖται·
ᾧ δ᾽ ἂν ἐλάχιστα τῶν τοιέτων προσῇ, πλεῖ-
σται αὐτῷ ἐλπίδες. Ἀποθνήσκουσι δὲ ὑπὸ 162
ταύτης τῆς νόσου μάλιστα παιδία τὰ πενταε-
τέα, καὶ γεραίτερα ἔς τε τὰ δεκαετέα· αἱ δ᾽
ἄλλαι ἡλικίαι ἧσσον. Ὅσαι δὲ τῶν δυσεντε-
ριῶν λυσιτελέες, τὰ μὲν κακὰ ταῦτα οὐκ ἐμ-
ποιέουσιν· αἷμα δὲ καὶ ξύσματα διαχωρήσαν-
τα, ἐπαύσαντο ἑβδομαῖα, ἢ τεσσαρεσκαιδε-
καταῖα, ἢ εἰκοσαῖα, ἢ τεσσαρακονθήμερα,
ἢ ἐντὸς τούτων τῶν χρόνων. Τὰ τοιαῦτα γὰρ
διαχωρήματα, καὶ ὑπάρχοντα πρόσθεν ἐν τοῖ-
σι σώμασι, νουσήματα ὑγιάζει· τὰ μὲν 163
παλαιότερα [110] ἐν πλείονι χρόνῳ· τὰ δὲ νεώ-
τερα δύναται καὶ ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν ἀπαλ-
λάσσειν· ἐπεὶ καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι καὶ αὗται 164
περιγίνονται, μᾶλλον ἐς τοὺς τόκους τε καὶ
ἐκ τῶν τόκων, καὶ τὰ ἔμβρυα διασώζουσιν,
αἵματός τε, καὶ ξύσματος διαχωρεόντων, καὶ
πολλοὺς μῆνας· ἢν μή τις ὀδύνη αὐτῇσι προ-
σῇ, ἢ ἄλλο [111] τι τῶν πονηρῶν, ὧν ἔγρα- 165
ψα σημείων εἶναι ἐν τῇσι δυσεντερίῃσιν, ἐπι-
γένοιτο. Εἰ δέ τι κείνων ἐπιφαίνοιτο, 166
τῷ τε ἐμβρύῳ ὄλεθρον σημαίνει, καὶ τῇ ἐχού-
σῃ κίνδυνον, ἢν μὴ μετὰ τοῦ ἐμβρύου τὴν ἀ-
πόφευξιν, καὶ τοῦ ὑστέρου τὴν ἀπόλυσιν, ἡ δυ-
σεντερίη παύσηται αὐθημερὸν, ἢ μετ᾽ ὀλί-
γον χρόνον. Αἱ δὲ λειεντερίαι, συνεχέες 167
μὲν καὶ πολυχρόνιοι, καὶ πᾶσαν ὥρην, σὺν ψό-
φοισί τε καὶ ἄνευ ψόφων ἐκταρασσόμεναι, καὶ
ὁμοίως νυκτός τε καὶ ἡμέρης ἐπικείμεναι, καὶ τοῦ
διαχωρήματος ὑπιόντος, ἢ ὠμοῦ ἰσχυρῶς, 168
ἢ μέλανός τε καὶ λείου, καὶ δυσώδεος· αὗ- 169
ται μὲν πᾶσαι πονηραί· καὶ γὰρ δί-
ψαν παρέχουσι, καὶ τὸ ποτὸν οὐκ ἐς τὴν κύ-
στιν τρέπουσιν, ὥστε διουρέεσθαι· καὶ τὸ στόμα
ἐξελκοῦσι, καὶ ἔρευθος ἐξηρμένον, ἐπὶ τῷ προ-
σώπῳ ποιέουσι, καὶ ἐφηλίδας παντοῖα χρώ-
ματα ἐχούσας. Ἅμα δὲ καὶ τὰς γαστέρας [112] 170
ὑποξήρους τε καὶ ῥυπαρὰς ἀποδεικνύουσι, καὶ
ῥυτιδώδεας· ἐκ δὲ τῶν τοιούτων ἐσθίειν τε
ἀδύνατοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ τῇσι πε-
ριόδοισι χρέεσθαι, καὶ τἄλλα τὰ πρασσόμενα

CAPUT XIII.

De dysenteriis, lienteriis, aliisque levioribus alvi profluviis, ac ani procidentia, prædictiones.

DYsenteriæ si quidem cum febre invaserint, aut variis alvi egestionibus, aut cum hepatis inflammatione, aut præcordii, aut ventris, aut quæ cum dolore fuerint, aut cibos intercipiunt, sitimque inducunt; hæ omnes malæ sunt, & qui sane plurima horum malorum habuerit, citissime peribit; cui vero paucissima talium affuerint, huic plurima spes est. Moriuntur autem ex hoc morbo maxime pueri quinquennes, & adultiores ad decimum usque annum, reliquæ vero ætates minus. At quæ dysenteriæ commodæ sunt, hæ mala hæc non inducunt; verum sanguine, & ramentis egestis, desiverunt septima die, aut decima quarta, aut vigesima, aut quadragesima, aut intra hæc tempora. Hujusmodi enim egestiones etiam eos, qui prius sunt in corporibus, morbos sanant, vetustiores quidem diuturniore tempore, recentiores autem in paucis diebus submovere possunt; nam & quæ uterum gestant, etiam ipsæ reservantur magis ad partum, & ex partu, & foetus conservant, sanguine, & ramentis egestis, etiam per multos menses; nisi dolor ipsis affuerit, aut aliud quoddam malum signum ex his, quæ in dysenteriis fieri scripsi, accesserit. Si vero aliquod illorum apparuerit, & foetui perniciem significat, & prægnanti periculum, nisi post foetus effugium, & secundarum exolutionem, ipsa dysenteria eadem die, aut non multo post desinat. At lienteriæ quidem continuæ, & diuturnæ, & per omnem horam, cum strepitu, & sine strepitu exturbatæ, & similiter noctu, ac interdiu incumbentes, & dejectione subeunte, aut valde cruda, aut nigra, & lævi, ac graveolente, hæ omnes malæ sunt; nam & sitim inducunt, & potum non ad vesicam promovent, ut per urinam ejiciatur; & os exulcerant, & ruborem elatum in facie, ejusque cutis vitia omni colore distincto excitant. Simul autem & ventres contractos, & sordidos, ac rugosos reddunt; ex talibus autem homines impotentes fiunt ad cibum capiendum, ad deambulandum, ad faciendum alia, quæ facere debent, estque morbus hic gravissimus senioribus, vehemens est etiam viris, reliquis autem ætatibus multo minor. Quisquis au-

VARIÆ LECTIONES.

110 ἐν πλείονι χρόνῳ Imp. Corn. ἐῶ vitiose editi Codices.

111 vitiose Exemplaria quædam, & Asulan. legunt ἀλλ᾽ ἔτι τῶν πονηρῶν ἔγραψα σημείων εἶναι ἐν τῇσι δυσεντερίῃσιν ἐπιγένηται.

112 ὑποξήρους, ex Galen. Lexico legit Servinus, quam lectionem adscribit Foesius & nos secuti sumus: ὑποξέρους, & ὑπόξηρα, quidam legunt. ἀποζύμους i. e. fermentatos, editi Codices.

autem neque in ætatibus his eſt, quas male tractari ab hoc morbo dixi; & pauciſſima ex ſignis habet, quæ mala eſſe ſcripſi, hic ſecuriſſime conſtitutus eſt. Indiget vero curatione hic morbus, donec & urina pro ratione ejus, quod in potu acceptum eſt, procedat; & corpus ab ingeſtis cibis augmentum capiat, & a malis coloribus liberatum fuerit. At vero alia alvi profluvia, quæ ſine febre ſunt, & brevi tempore durant, & mitia ſunt; aut enim eluta ſedabuntur, aut ſua ſponte. Prædicere autem oportet excretionem ſubtus erumpentem deſituram eſſe, quum tangenti ventrem manu nullus motus ſuberit, & in fine dejectionis flatus prodierit. Sedes autem procidunt, viris quidem, quos, ubi hæmorrhoidas habent, alvi profluvium corripit; pueris vero calculo laborantibus, & in dyſenteriis longis, ac ſinceris; ſenibus vero, quibus muci agglutinati inſunt.

ποιέειν. Τὸ δὲ νούσημα τῦτο, δεινότατον μὲν
τοῖσι πρεσβυτέροισιν, ἰσχυρὸν δὲ γίνεται
καὶ τοῖσιν ἀνδράσι· τῇσι δὲ ἄλλῃσιν ἡλικίῃ-
σι, πολλῷ ἧσσον. Ὅς τις δὲ μήτε ἐν τῇσιν
ἡλικίῃσίν ἐστι ταύτῃσιν, ᾗσί φημι, ὑπὸ τῦ νε-
σήματος τούτου κακῶς [113] περιέπεσθαι, ἐλά-
χιστά τε τῶν σημείων ἔχει τῶν πονηρῶν, ἃ ἔ-
γραψα εἶναι, ἀσφαλέστατα διάκειται οὗτος.
171 Θεραπείης δὲ προσδεῖται ἡ νοῦσος αὕτη, ἔστ'
ἂν τό, τε οὖρον χωρέηται τῦ πινομένου κα-
τὰ λόγον, καὶ τὸ σῶμα τῶν σιτίων εἰσιόντων
αὔξηται, καὶ τῶν χροιῶν τῶν πονηρῶν ἀπαλ-
172 λαχθῇ. Αἱ δὲ ἄλλαι διάῤῥοιαι ὅσαι ἄνευ
173 πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ εὐήθεες· ἢ
γὰρ [114] κατανιφθεῖσαι πεπαύσονται, ἢ ἀπὸ
τῦ αὐτομάτου. [115] Προσαγορεύειν δὲ χρὴ
παύεσθαι τὴν ὑπέξοδον, ὅταν τῇ τε χειρὶ [116]
ψαύοντι τῆς γαστρὸς, μηδεμία κίνησις ὑπῇ,
καὶ φῦσα διέλθοι ἐπὶ τελευτῇ τῦ διαχωρήμα-
174 τος. Ἕδραι δὲ ἐκτρέπονται, ἀνδράσι μὲν,
οὓς ἂν διάῤῥοια λάβῃ ἔχοντας αἱμοῤῥοΐδας·
παιδίοισι δὲ, λιθιῶσί τε καὶ ἐν τῇσι δυσεντερίῃ-
σι τῇσι μακρῇσί τε, καὶ ἀκρήτοισι· πρεσβυ-
τάτοισι δὲ, οἷς ἂν προσπήγματα μύξης ἐνῇ.

CAPUT XIV.

De mulieribus, quæ liberalius, aut parcius concipiunt: de conceptionis cauſis, ac obſtaculis, ac de maris, aut fœminæ conceptione, ac falſæ conceptionis ſignis prædictiones.

Verum de mulieribus, quæ magis, aut minus in utero concipere ſoleant, ita conſiderare oportet: primum quidem formas; parvæ enim ad conceptionem aptiores ſunt majoribus, tenues craſſis, albæ rubicundis, nigræ lividis. Quæ item venas conſpicuas habent, meliores ſunt, quam quibus non apparent; carnem autem uberiorem habere, grandiori natu malum eſt; mammas vero turgidas, ac magnas, bonum; atque hæc quidem viſui expoſita ſunt. Verum interrogare oportet etiam de menſtruis purgationibus, an omnibus menſibus compareant, & an copia ſatis magna, & an boni coloris ſint, & æquales ſingulis temporibus, & ratis menſium diebus, ſic enim has fieri optimum eſt. Locum vero, in quo conceptio fit, quem ſane uterum nominamus, ſanum eſſe oportet, & ſiccum, ac mollem. Sit item ne-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ γυναικῶν τῶν μᾶλλόν τε καὶ ἧσσου ἐν γαστρὶ λαμβανουσῶν· περὶ τῶν συλλήψεως αἰτίων, καὶ κωλυμάτων· καὶ περὶ συλλήψεως τῦ ἄρρενός τε, ἢ θήλεος, καὶ σημείων τῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν δοκουσῶν καίτοι οὐκ ἐχουσῶν.

175 Τῶν δὲ γυναικῶν ὅσαι μᾶλλον καὶ ἧσσον
ἐν γαστρὶ λαμβάνειν πεφύκασιν, ὧδε ὑ-
ποσκέπτεσθαι· πρῶτον [117] μὲν τὰ εἴδεα· σμι-
κραί τε γὰρ μειζόνων ἀμείνονες ξυλλαμβά-
νειν, λεπταὶ παχειῶν, λευκαὶ ἐρυθρῶν, μέ-
λαιναι πελιδνῶν. Φλέβας ὅσαι ἐμφανέας ἔ-
χουσιν, ἀμείνονες, ἢ ὅσῃσι μὴ καταφαίνον-
ται· σάρκα δὲ ἐπίτρεπτον ἔχειν πρεσβυτι-
κῇ πονηρόν· μαζοὺς δὲ ὀγκηρούς τε καὶ με-
γάλους, ἀγαθόν· ταῦτα μὲν πρὸς τῇ ὄψει δῆ-
176 λά ἐστι. Πυνθάνεσθαι [118] χρὴ καὶ περὶ τῶν κα-
ταμηνίων, ἢν [119] πάντας (μῆνας) φαίνωνται, καὶ
ἢν πλῆθος ἱκανὸν, καὶ ἢν εὔχροά τε καὶ ἶσα ἐν ἑ-
κάστοισι τῶν χρόνων, [120] καὶ ἐν τῇσιν αὐτῇσιν
ἡμέρῃσι τῶν μηνῶν· οὕτω γὰρ ταῦτα γί-
νεσθαι ἄριστον. Τὸ δὲ χωρίον ἐν ᾧ ἡ σύλλη-
177-8 ψίς ἐστιν, ὃ δὴ μήτρην ὀνομάζομεν,
ὑγιές τε χρὴ εἶναι, καὶ ξηρὸν, καὶ μαλθακόν
καὶ μήτ' ἀνεσπασμένον ἔσω, μήτε προπετὲς
μή-

VARIÆ LECTIONES.

113 περιέπτεσθαι, male legitur.
114 καταπιεσθεῖσαι, aut νῆστι καθιστᾶσαι leg. Calv.
115 προσαγορεύειν, Imper. Corn.
116 ψάουσαι, in quibusd. Exempl. vitioſe legitur.
117 μὲν non habet Aldus, nec Imp. Samb.
118 δὲ χρὴ Imp. Corn.
119 πάντας μῆνας, M. R.
120 καὶ ἐν, Imp. Samb. & Fevr.

μήτε τὸ ςόμα ἀυτῦ ἀπεςράφθω, " μήτε 179
ξυμμεμυκέτω, " μήτ' [121] ἐκπεπλήχθω· ἀ- 180
μήχανον γὰρ, ὅ, τι ἂν ᾖ τῶν τοιούτων κωλυ-
μάτων, σύλληψιν γενέσθαι. " Ὁκόσαι μὲν 181
οὖν τῶν γυναικῶν, μὴ δύνανται ἐν γαςρὶ
λαμβάνειν, φαίνονται δὲ χλωραὶ, μήτε πυ-
ρετῦ, μήτε τῶν σπλάγχνων αἰτίων ἐόντων,
αὗται φήσουσι κεφαλὴν ἀλγέειν, κὴ τὰ κατα-
μήνια πονηρῶς τέ σφισι κὴ ἀκρήτως γίνεσθαι.
[122] Καὶ ὀλίγως δὲ κὴ [123] πυλὺν χρόνον, ἐν τῇ-
σιν οὕτω διακειμένῃσιν ἀφανέα ᾖ, αἱ μῆ-
τραι καθάρσιος ταύτῃσι προσχρήζουσιν· " 182
ὁκόσαι [124] δὲ εὔχροιοί τέ εἰσι, κὴ σάρκα
πολλήν τε κὴ πιηρὰν ἔχουσι, κὴ φλέβια κε-
κρυμμένα, ἀνώδυνοί τέ εἰσι, κὴ τὰ καταμή-
νια ταύτῃσιν, ἢ παντάπασιν οὐ φαίνεται, ἢ
ὀλίγα τὲ κὴ ἀκρήτως γίνεται· τῶν τρόπων ὗ-
τος ἐν τοῖσι χαλεπωτάτοισίν ἐςι καταναγ-
κάσαι, ὡς ἐν γαςρὶ λαμβάνειν. Ἢν δὲ ἐπι-
φαινομένων τῶν καταμηνίων ἀπροφασίςως,
τό, τε σῶμα ὧδε διάκειται ἡ γυνὴ, [125] κἂν
μὴ συλλαμβάνῃ, τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἡ μήτρη
αἴτιον, ὥςε μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ἔκγονα·
ἢ γὰρ ἀνεσπασμένον ἐςὶν, ἢ ἐκπεπληγμένον·
" τὰ γὰρ ἄλλα [126] καταγινόμενα ἐνταῦθα, 183
σὺν ὀδύνῃσί τε γίνεται, κὴ ἀχροίῃσί τε κὴ τήξει.
" Ἤσι δ' ἂν ἕλκος γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσιν, 184
εἴτε ἐκ τόκυ, εἴτε ἐκ φύματος, εἴτε ἐξ ἄλλης
τινὸς προφάσιος, πυρετούς τε κὴ [127] βουβῶνας
ταύτῃσιν ἀνάγκη ἐπιγίνεσθαι, κὴ ὀδύνας ἐν
τοῖσι χωρίοισι τούτοισιν. " Εἰ δὲ κὴ τὰ λο- 185
χεῖα συναπολειφθείη, ταῦτα ὑπάρχοντα
κακὰ πάντη ἂν [128] ἀκρητότερά τε κὴ χρονιώ-
τερα· κὴ πρὸς τούτοισιν ὑποχονδρίων τε, κὴ κε-
φαλῆς ὀδύναι· " ἕλκεος δὲ γινομένου, κὴ 186
ἐξυγιασθέντος, τὸ χωρίον τῦτο ἀνάγκη λειό-
τερον κὴ σκληρότερον γίνεσθαι, κὴ ἧσσον δύ-
νασθαι ἐν γαςρὶ λαμβάνειν· εἰ δὲ μοῦνον ἐν
τοῖσιν ἐπ' ἀριςερὰ γένοιτο ἕλκος, ἡ δὲ γυνὴ
ἐν γαςρὶ λάβοι, εἴτε τὸ ἕλκος ἔτι ἔχουσα,
εἴτε λοιπὸν ἤδη ὑγιὴς ἐοῦσα, ἄρσεν μᾶλλον
τεκεῖν ἀυτὴν ἐλπίς ἐςιν· εἰ δὲ ἐν τοῖσιν ἐπὶ
δεξιὰ τὸ ἕλκος γένοιτο, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαςρὶ
ἔχοι, θῆλυ μᾶλλον τὸ ἔκγονον χρὴ δοκέειν
ἔσεσθαι. " Ἢν δὲ πυρετοὶ γένωνται, οὐ δυνα- 187
μένη ἐν γαςρὶ λαβεῖν, κὴ λεπτῆς [129] βηχὸς ἐ-
χούσης, πυνθάνεσθαι χρὴ, μή τι αἱ μῆτραι
ἕλκος ἔχουσιν, ἢ ἄλλό τι τῶν πονηρῶν, ὧν ἔ-
γραψα· εἰ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ μηδὲν
ὑπεὸν κακὸν, φαίνοιτο αἴτιον τῆς λεπτύνσιός
τε κὴ τῦ μὴ συλλαμβάνειν δύνασθαι, αἷμα
ἐμέσαι τὴν γυναῖκα προσδόκιμον· τὰ δὲ κα-
ταμήνια τῇ τοιαύτῃ ἠφανίςαι ἀνάγκη. Ἢν

que retractus, neque pronus, neque os ipsius sit aversum, neque occlusum, neque diductum; fieri enim non potest, ut conceptio fiat, quodcunque tandem talium impedimentorum affuerit. Quæcunque igitur mulieres in utero concipere non possunt, verum pallidæ apparent, neque febre, neque visceribus id facientibus, hæ capite se dolere dicent, & menses sibi male, ac meracos prodire. Si autem pauci, aut longo tempore, ipsis sic affectis menses non comparuerint, uteri in his purgatione opus habent; quæcunque vero bene coloratæ sunt, & carnem multam, ac pinguem habent, & venulas latentes, & dolore carent, & menses his aut omnino non apparent, aut modici, & meraci prodeunt; hoc genus difficillimum est ad cogendum, ut concipiant. Si vero mensibus profluentibus inculpate, & mulier sic corpore affecta fuerit, nec tamen conceperit; locus, in quo est uterus, in causa est, ut fœcunda fœtu fieri non possit; aut enim contractus est, aut diductus; nam & alia, quæ isthic fiunt, cum doloribus, decolorationeque, ac colliquatione fiunt. Quibus porro ulcus factum fuerit in utero, sive ex partu, sive ex tuberculo, sive ex alia quadam causa, his febres, & inguinum tumores supervenire necesse est, & dolores in his locis. Si vero & puerperii purgamenta simul fuerint intercepta, hæc mala si affuerint, omnino vehementiora sunt, & diuturniora, & ad hæc præcordiorum, ac capitis dolores; ulcere autem facto, & sanato, locum hunc leviorem, ac duriorem fieri necesse est, & minus conceptui idoneum; si vero solum in sinistra parte fiat ulcus, & mulier in utero concipiat, sive dum adhuc habet ulcus, sive ubi jam sana est, masculum magis enixuram esse spes est; si vero in dextra parte ulcus fiat, & mulier concipiat, fœmineum magis fore fætum expectandum est. At si febres corripiant concipere non potentem, & attenuata sit tussi muliercula, interrogare oportet, an in utero ulcus aliquod habeat, aut aliud quidpiam ex malis, de quibus scripsi; si enim in hoc loco nihil mali subesse apparuerit, quod causa sit attenuationis, & cur concipere non possit, sanguinem vomituram esse mulierem expectandum est; menses autem tali necessario evanuerunt. Si vero febris soluta fuerit a sanguinis eruptione, & menses comparuerint, in utero concipiet; si vero priusquam sanguis erum-

VARIÆ LECTIONES.

121 ἐκπεπηγμένον, aut ἀνεσπασμένον, vitiose legunt omnia publicata Exemplaria.
122 κἢν ὀλίγως δὲ, κἢν πολὺν, Imp. Corn.
123 πολυχρόνιος, & πολύχρονος legunt quædam Exemplaria.
124 ὁκόσαι εὔχροοί τε, leg. Serv. loco τὲ Imp. Corn. habet δὲ.
125 pro κἂν Imp. Corn. καὶ habet.
126 καταγόμενα, Imp. Corn. κακὰ γινόμενα, Imp. Samb.
127 ἀντὶ τῦ βουβῶνας, ex Castellani Codice legit Foesius.
128 ἀκεστότερα, Calvus legisse videtur.
129 pro βηχὸς ἐχούσης, Imp. Corn. subdit τῆς γυναικὸς ἐούσης.

erumpat, alvus effusa fuerit pravum in modum, periculum est perituram esse mulierem, antequam sanguinem vomat. Quæcunque in utero se concepisse putant, & non conceperunt, & per multos menses falluntur, menstruis purgationibus non apparentibus, & ventres augeri, ac moveri vident, hæ & caput dolent, & collum, & præcordia, & in mammis lac ipsis non innascitur, nisi modicum quiddam, atque id aquosum. Postquam vero ventris tumor dissolutus fuerit, ac molles evaserint, eæ, nisi quid aliud obstet, concipient; nam hæc affectio bona est ad mutationem in utero faciendam, ut post hoc tempus in utero concipiant. At his, quæ conceperunt, dolores hi non eveniunt, nisi familiares his fuerint & capitis dolores, & lac in mammis gignitur. At vero eas, quæ a diuturnis muliebribus fluoribus vexantur, interrogare oportet, an capite doleant, & lumbos, & infernam ventris partem; interrogandæ sunt etiam de dentium stupore, & visus hebetudine, & aurium sonitu. Quæcunque autem, dum jejunæ sunt, subbiliosa vomunt per multos dies, quum neque uterum gestent, neque febricitent, eas interrogare oportet, an lumbricos rotundos simul vomant; si enim hoc non confitentur, prædicendum est ipsis futurum esse. Evenit autem hic morbus maxime quidem mulieribus, deinde vero etiam virginibus, sed cæteris hominibus minus.

δὲ ὁ πυρετὸς λυθῇ ὑπὸ τῆς ῥήξιος τȣ͂ αἵματος, ϗ τά τε καταμήνια φανῇ, ἐν γαστρὶ λήψεται· ἢν δὲ τὰ τῆς γαστρὸς, πρὶν ἢ τὸ αἷμα ἀναῤῥαγῆναι, ὑγρὰ γένηται πονηρὸν [130] τρόπον, κίνδυνος ἀπολέσθαι τὴν γυναῖκα ἔμπροσθεν, ἢ τὸ αἷμα ἐμέσαι. 188 Ὁκόσαι δὲ ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν, οὐκ ἔχουσαι, ϗ πολλοὺς μῆνας ἐξαπατῶνται, τῶν καταμηνίων οὐ φαινομένων, ϗ τὰς γαστέρας ὁρῶσιν αὐξανομένας τὲ ϗ κινεομένας, αὗται κεφαλήν τε ἀλγέουσι, ϗ τράχηλον, ϗ ὑποχόνδρια, ϗ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίνεται σφίσιν, εἰ μὴ ὀλίγον τὶ ϗ ὑδαρές. 422 Ἐπὴν δὲ τὸ κύρτωμα τὸ τῆς γαστρὸς ἀπολυθῇ, ϗ λαπαραὶ γένωνται, αὗται ἐν γαστρὶ λήψονται, ἢν μή τι ἄλλο κώλυμα γένηταί σφισιν· ἐπεὶ τὸ πάθος γε τȣ͂το ἀγαθόν ἐστι, μεταβολὴν ποιῆσαι ἐν τῇ ὑστέρῃ, ὥστε μετὰ τȣ͂τον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. Τῇσι δ' ἐχούσῃσιν ἐν γαστρὶ τὰ ἀλγήματα ταῦτα οὐ γίνεται, ἢν μὴ συνήθεα ἔωσι ταύτῃσιν [131] ϗ κεφαλαλγίαι ϗ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν ἐγγίνεται. 189 Τὰς δὲ ὑπὸ [132] τῶν ῥόων τῶν πολυχρονίων ἐχομένας ἐρωτᾷν, εἰ κεφαλὴν ἀλγέουσι, ϗ ὀσφῦν, ϗ τὸ κάτω τῆς γαστρός· ἐρέσθαι δὲ ϗ περὶ αἱμωδίας, ϗ ἀμβλυωγμȣ͂, ϗ ἤχων. Ὁκόσαι δὲ νήστιες ἐοῦσαι, ὑπόχολα ἐμέουσι πολλὰς ἡμέρας, μήτε ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, μήτε πυρεταίνουσαι, πυνθάνεσθαι ἕλμινθας στρογγύλας εἰ συνεμέουσιν. Ἢν γὰρ μὴ ὁμολογέωσι, προλέγειν αὐτῇσι τȣ͂το ἔσεσθαι. Γίνεται δὲ μάλιστα μὲν τῇσι γυναιξὶ τὸ νόσημα τȣ͂το· ἔπειτα δὲ ϗ παρθένοις, τοῖσι δ' ἄλλοισιν ἀνθρώποισιν ἧσσον.

CAPUT XV.

De variis citra febrem doloribus, de gravedinibus, torporibus, pruriginibus, ac doloribus cum vertiginibus, prædictiones.

Quibuscunque vero sine febribus dolores fiunt, mortem quidem non inducunt, verum plerique diuturni sunt, & multas mutationes, ac recidivas habent. Genera hæc sunt: primum quidem ex capitis doloribus aliqui sunt leves, aliqui multo graviores. Utrosque vero hoc modo considerare oportet: quicunque hebetem visum habent, & rubor quidam ipsis fit in oculis, & pruritus frontem vexat, his sanguis sua sponte manans, & coacte opitulatur; hoc genus simplex est. Quibus vero dolores cir-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ διαφόρων τῶν ἄνευ πυρετȣ͂ ὀδυνῶν· περὶ κορυζῶν, ναρκῶν, κνιδώσεων, ϗ τῶν σὺν ὀδύναις σκοτοδίνων προῤῥήσεις.

190 Ὅσαις δὲ ἄνευ πυρετῶν ὀδύναι γίνονται, θανάτους μὲν οὐκ ἐξεργάζονται, πολυχρόνιοι δὲ αἱ [133] πλείους εἰσὶ, ϗ πολλὰς μεταστάσιας ἔχουσι, ϗ ὑποστροφάς. Οἱ δὲ τρόποι πρῶτον μὲν, τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγημάτων, τὰ μὲν εὐήθεα, τὰ δὲ χαλεπώτερα πολλῷ. 191 Χρὴ δὲ ὑποσκέπτεσθαι ἑκάτερα [134] αὐτῶν, ὧδε· 192 [135] ὁκόσοι δὲ αὐτῶν ἀμβλυώσσουσι ϗ ἔρευθός τι [136] ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῖσι γίνεται ϗ κνησμὸς ἔχει τὸ μέτωπον, τούτοισιν ἀρήγει αἷμα ῥυὲν ἀπὸ τȣ͂ αὐτομάτου, ϗ ἐξ ἀνάγκης· [137] ἁπλοῦς οὔ-

VARIÆ LECTIONES.

130 τὸν τρόπον, Imp. Samb. & Fevr.
131 ϗ κεφαλαλγίαι Fev. quã lect. secuti sumus αἱ pro ϗ ed. Cod.
132 τοῦ lege τῶν.
133 πλείους ϗ εἰσὶ, Imp. Samb.
134 Exemplaria quædam MSta vitiose ἕκαστα legunt, pro αὐτῶν, aut: ἐν τῶν ὧδε, pro ἐκ τῶν δὲ.
135 ὁκόσαι publicati Codices habent, ut referatur ad mulieres.
136 Hic Codices adscribunt ἔχουσι, quod supervacaneum esse videtur.
137 ἁπλὸς M. R. leg.

οὗτος ὁ τρόπος. "Οἷσι δὲ ὀδύναι περὶ τὴν κε- 193
φαλὴν, καὶ τὸ μέτωπον, ἔκ τε τῶν ἀνέμων
τῶν μεγάλων γίνονται, καὶ ἐκ τῶν ψυχέων,
ὅταν θαλφθῶσιν ἰσχυρῶς, τούτους [138] δὲ
κόρυζαι μὲν [139] τελείως μάλιστα ἀπαλλάσ-
σουσιν, ὠφελέουσί τε καὶ πταρμοὶ, καὶ βλένναι
ἐν τῇσι ῥισὶ γινόμεναι, [140] μᾶλλον μὲν ἀπὸ
τοῦ αὐτομάτου· εἰ δὲ μὴ, ἐξ ἀνάγκης." [141] Κό- 194
ρυζαι (δὲ) γίνονται τελέως, ὥστε καὶ βῆχας ἐπι-
γενέσθαι· οἵ τε πταρμοὶ ἐπιγενόμενοι, τὰς
ὀδύνας ἢν μὴ παύσωσι, φύματα ἀνάγκη ἐπι-
γενέσθαι καὶ ἀχροίας τούτοισιν. "Ὁκόσοισι 195
δὲ ὀδύναι ἄνευ προφασίων τε γίνονται, καὶ πο-
λυχρόνιοι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ ἰσχνοῖσί
τε ἐοῦσι" καὶ [142] ἀμενηνοῖσι, προορᾶσθαι τού- 196
τοισι τὸ νόσημα, πολλῷ χαλεπώτερον τοῦ
πρόσθεν· ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν τράχηλόν τε, καὶ ἐς
τὸν νῶτον ἡ ὀδύνη καταβαίνῃ τὴν κεφα-
λὴν ἀπολιποῦσα, καὶ αὖθις [143] παλινδρο-
μέη εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔτι χαλεπώτερον
γίνεται. Τούτων δὲ πάντων δεινότατον, εἰ
συντείνοι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὸν τράχηλόν τε
καὶ τὸν νῶτον. Τὰς δὲ ὠφελείας τουτέοισι
προσδέχεσθαι ἐξ ἀποστασίων ἔσεσθαι, ἢ πύον
βήσσουσιν, ἢ αἱμοῤῥοΐδας ἔχουσιν, ἢ ἐξανθή-
ματα ἐν τοῖσι σώμασι· λυσιτελέει δὲ καὶ πι-
τυρωθεῖσα ἡ κεφαλή. "Νάρκαι δὲ καὶ κνιδώσιες 197
οἷσι διὰ τῆς κεφαλῆς διαΐσσουσι, τότε μὲν
διὰ πάσης, τότε δὲ διὰ μέρεος τινὸς, πολ-
λάκις δὲ καὶ ψυχρόν τι δοκέει αὐτοῖσιν, εἰ
διαχωρέει διὰ τῆς κεφαλῆς, τούτους [144] ἐ-
πανέρεσθαι, εἰ καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἄκρην ἀ-
φικνεῖται ἡ κνίδωσις· εἰ γὰρ τοῦτο ποιέοι,
τέλεον τὸ νούσημα γίνεται, καὶ χαλεπώτερον
ἀπαλλάξαι· εὐπετὲς δὲ ἄνευ τούτου. Οἱ
δὲ τρόποι τῶν ὠφελειῶν ἐξ ἀποστασίων, ὥσπερ
προγέγραπται. Ἧσσον μέν τοι ἐπιγίνονται
ἀποστάσιες ἐπὶ τούτοισιν, ἢ ἐκείνοισιν. Ὁκό-
σους δὲ σὺν τῇσιν ὀδύνῃσιν σκοτόδινοι λαμ-
βάνουσι, δυσαπάλλακτον καὶ μανικόν· γέρου-
σι δὲ ὁ τρόπος οὗτος μάλιστα γίνεται. Αἱ δὲ
ἄλλαι νοῦσοι, αἱ ἀμφὶ κεφαλὰς ἀνδράσι τε
καὶ γυναιξὶν, ἀσφαλῶς ἰσχυρόταται καὶ πολυ-
χρονιώτεραι· γίνονται δὲ καὶ νεανίσκοισί τε,
καὶ παρθένοισι τῇσιν ἐν ἡλικίῃ, καὶ μάλιστα τῶν
καταμηνίων ἐν τὴν πρόοδον. Τῇσι δὲ γυναι-
ξὶν, ἐν τῇσι κεφαλαλγίῃσι, τὰ μὲν ἄλλα
πάντα γίνεται, ἃ καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν· αἱ κνι-
δώσιες δὲ καὶ τὰ μελαγχολικὰ, ταύτῃσιν
ἧσσον, ἢ τοῖσιν ἀνδράσιν, ἢν μὴ τὰ κατα-
μήνια τελέως ἠφανισμένα ᾖ.

ca caput, & frontem ex magnis ventis fiunt, & ex frigoribus, quum vehementer calefacti fuerint; eos gravedines potissimum quidem omnino liberant, prosunt autem & sternutationes, & muci in naribus oborti, magis quidem sua sponte; sin minus, coacte. Gravedines autem fiunt in totum, adeo ut & tusses succedant: & sternutationes succedentes, si dolores non sedaverint; necesse est tubercula, & decolorationes his accedere. Quibus autem dolores sine manifestis causis fiunt, & diuturni, & in toto capite, suntque ipsi & graciles, & debiles; his præsagiendum est morbum longe graviorem priore esse: si vero etiam ad collum, & ad dorsum dolor descendat, caput relinquens, & ad caput recurrat, adhuc gravior fit. Verum omnium horum gravissimus est, si ex capite ad collum, ac dorsum tendat; auxilia autem his ex abscessibus fore expectandum est, aut ubi pus per tussim rejecerint, aut hæmorrhoidas habent, aut pustulas in corporibus enatas; confert etiam caput furfures habens. Torpores vero, & prurigines pungentes, quibus per caput discurrunt, aliquando per totum, aliquando per aliquam partem; sæpe vero & frigiditas aliqua ab ipsis sentiri putatur, velut per caput discurrere, hos interrogare oportet, an etiam ad summam linguam illa prurigo perveniat; si enim hoc fecerit, perfectus morbus fit, & difficilior curatu; verum absque hoc facilis est. Auxilium autem consequuntur ex abscessibus, veluti antea scriptum est, sed tamen abscessus minus in his succedunt, quam in illis; quoscunque vero una cum doloribus vertigines corripiunt, malum ægre exolubile, ac furiosum evadit; senibus autem maxime hoc genus accidit. At alii morbi circa caput, & viris, & mulieribus, cum securitate vehementissimi sunt, & diuturniores; accidunt autem & adolescentibus, & virginibus, in ea pubertatis ætate, & maxime circa mensium progressum. Mulieribus vero in capitis doloribus, alia quidem omnia accidunt, quæ & viris; verum pungentes illæ prurigines, & affectiones atrabiliariæ his minus, quam viris, si non menses penitus aboliti fuerint.

Variæ Lectiones.

138 δὲ Imper. Corn. delet.
139 τελέως Imperial. Sambuc. pro τε ponit δὲ Imp. Corn.
140 μᾶλλον habet μάλιστα, Imp. Samb. & Fevr.
141 κόρυζαι δὲ Imp. Samb. quam lectionem secuti sumus. δὲ non legunt editi Codices. Foesius refert in quodam MSS. inveniri ἐξ ἀνάγκης κόρυζαι γίνονται τελέως.
142 ἀμενήνοις προορᾶσθαι, visu non validos dixit Calvus.
143 Editi Codices πάλιν legunt, quod supervacaneum esse videtur.
144 ἐπανέρεσθαι legitur vitiose in Aldini Codicibus pro ἐπανείρεσθαι.

CAPUT XVI.

De pravis juvenum coloribus, cum virore pallidis, de nyctalopibus, & lienosis, prædictiones.

QUibus juvenibus colores pravi sunt ad multum tempus, & continenter, non tamen morbi regii modo; hi sive viri sint, sive fœminæ, caput dolent, & lapides ac terram comedunt, & hæmorrhoidas habent: pallidi vero cum virore colores, qui diuturni sunt, & morbus regius vehemens non est, cætera quidem eadem facere solent; verum pro lapidum, ac terræ esu, præcordia hos magis affligunt, quam alteros. Quicunque vero multo tempore pallidi apparent, & faciem tumidam habent, eos caput dolere sciendum est, aut circa viscera dolorem habere, aut in sede malum aliquod, in seipsis. Plurimis autem eorum, qui tales apparent, non unum aliquod horum malorum oritur; sed plerumque multa, aut etiam omnia. Qui noctu vident, quos sane nyctalopas vocamus, hi morbo corripiuntur juvenes, aut pueri, aut etiam adolescentes; & liberantur sua sponte, aliqui in quadraginta diebus, aliqui vero septimo mense; quibusdam autem & per totum annum permansit. Quapropter de tempore conjectare oportet, ita ut & ad morbi robur, & ad ægri ætatem respicias: abscessus autem his prosunt insuper apparentes, & ad infernas partes fluentes; verum non admodum contingunt, propter juventutem. At mulieres non corripiuntur hoc morbo: neque virgines, quibus menses apparent. Quibus autem lachrymarum fluxiones diuturnæ fuerint, hi nyctalopes fiunt; eos interrogare oportet, an capite doluerint, antequam hæc revelarunt. Quicunque, dum neque febricitant, neque decolores sunt, sæpe & verticem, & tempora dolent; si non alium manifestum habuerint abscessum in facie, aut graviter loquantur, aut dentes doleant; his sanguinem per nares erupturum esse expectandum est. Quibus vero ex naribus sanguis fluit, hi alioqui sani esse videntur; his autem vel splenem tumere comperies, vel caput dolere, & splendicans quiddam ipsis ob oculos obversari; plerisque vero horum simul & caput, & splen hoc modo se habere videntur. Gingivæ vero vitiatæ, & ora graveolentia his sunt, quibus splenes magni; quicunque vero splenes magnos habent, & neque sanguinis eru-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚʹ.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς νέοις πονηρῶν χρωμάτων χλωρῶν· περὶ νυκταλώπων τε καὶ σπληνωδῶν προῤῥήσεις.

198 ΟΙσι δὲ τὰ χρώματα νέοισιν ἐοῦσι πονηρά
ἐστι πουλὺν χρόνον, συνεχέως δὲ, μὴ ἰκ-
τεριώδεα τρόπον· οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν
γυναικῶν, κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθους τὲ,
καὶ γῆν τρώγουσι, καὶ αἱμοῤῥοΐδας ἔχουσι· τὰ
δὲ χλωρὰ χρώματα ὅσα χρόνιά εἰσι, καὶ μὴ
ἰσχυροὶ ἴκτεροί εἰσι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ
199 ποιέειν αὐτοῖσι συμβαίνει· "[145] ἀντὶ δὲ τῶν
λίθων τούτους, καὶ τῆς γῆς τρώξιος τὰ
ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον, ἢ τοὺς ἑτέρους.
200 " Ὁκόσοι δὲ πουλὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται,
καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι
χρὴ τούτους, τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους, ἢ πε-
ρὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν
τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι. Τοῖσι δὲ πλεί-
στοισι τῶν τοιούτων φαινομένων, οὐχ ἕν τι
τούτων τῶν κακῶν φαίνεται· ἀλλ' ἔστιν ὅτε
201 πολλὰ, ἢ καὶ πάντα. " Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁ-
ρῶντες, οὓς δὴ νυκτάλωπας καλέομεν, οὗ- 423
τοι ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νουσήματος νέοι, ἢ παῖ-
δες, ἢ καὶ νεανίσκοι· καὶ ἀπαλλάσσονται ὑπὸ
τοῦ αὐτομάτου, οἱ μὲν, τεσσαρακονθήμεροι,
οἱ δὲ, ἑπτάμηνοι· τισὶ δὲ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον πα-
ρέμεινε. Σημαίνεσθαι χρὴ περὶ τοῦ χρόνου, ἔς
τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νουσήματος ὁρῶντα, ἔς τε τὴν
ἡλικίην τοῦ νοσέοντος· αἱ δὲ ἀποστάσιες, ὠ-
φελέουσι μὲν τούτους ἐπιφαινόμεναί τε, καὶ
ἐς τὰ κάτω ῥεπόμεναι· ἐπιγίνονται δὲ οὐ κάρ-
τα, διὰ τὴν νεότητα. Αἱ δὲ γυναῖκες οὐχ
ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νουσήματος τούτου· οὐδὲ
202 παρθένοι, ᾗσι τὰ ἐπιμήνια φαίνονται. " Οἷ-
σι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια ᾖ, νυκτά-
λωπες γίνονται, τούτους ἐπανερωτᾷν, ἢν τὴν
κεφαλήν τι προηλγηκότες ἔωσι, πρὸ τῶν ἀπο-
203 κηρυγμάτων τουτέων. " Ὁκόσοι δὲ μήτε πυ-
ρετήναντες, μήτε ἄχροοι ἐόντες, ἀλγέουσι
πολλάκις τήν τε κορυφὴν καὶ τοὺς κροτάφους·
ἢν μή [146] τινα ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν ἀπό-
στασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται,
ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι, τούτοισιν αἱμοῤῥαγῆναι
204 διὰ τῶν ῥινῶν προσδέχεσθαι. " Οἷσι δὲ ἐκ
τῶν ῥινῶν αἷμα ῥέει, δοκέουσιν οἵδ' ὑγιαίνειν
τἄλλα· τούτους δὲ, ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐ-
πηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέοντάς
τε καὶ μαρμαρυγῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
φαινόμενον σφίσι. Τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν
τοιούτων ἅμα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς οὕτως
205 ἔχοντα φαίνεται, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ σπληνός.
Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι
σπλῆνες μεγάλοι· ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆ-
νας

VARIÆ LECTIONES.

145 Quidam MSS. Cod. ἀντὶ δὲ τῶν λίθων καὶ τῆς γῆς τρώξιος, πρὸς τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον legunt: quæ secutus est Asul. Cod.

146 pro τὶν legit τινὰ Imperial. Cornar. quam lectionem secuti sumus.

νας μεγάλους, μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται, μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι, καὶ οὐλὰς μελαίνας." 206 "Ἢν δ' ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν [147] ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι, τουτέοισιν αἱμοῤῥαγίην διὰ ῥινῶν προσδέχεσθαι." 207 Οἷσι δὲ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαίρεται ἰσχυρῶς, τούτους σπλῆνας μεγάλους εὑρήσεις ἔχοντας· εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα προσγίνονται, καὶ ὕδωρ φανήσονται ἔχοντες· ἀλλὰ καὶ τὴν γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφὺν ἐπικατιδεῖν.

ptiones ipſis contingunt, neque oris graveolentia; horum tibiæ ulcera prava habent, & cicatrices nigras. Si vero vel graviter loquuntur, vel manifeſtum alium habeant abſceſſum in facie, vel dentibus dolent, his ſanguinis fluxio ex naribus expectanda. Quibus partes ſub oculis vehementer attolluntur, eos magnos habere lienes comperies; ſi vero etiam in pedibus tumores acceſſerint, aquam etiam habere videbuntur; verum & ventrem, & lumbos inſpicere oportet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Περὶ τῶν ἐν τοῖσι προσώποισι παραστρεμμάτων, ἢ σπασμοῦ κυνικοῦ· καὶ τῶν ἐν ὤμοις ὀδυνῶν προῤῥήσεις.

208 ΤΑ'' [148] δὲ ἐν τοῖσι προσώποισι παραστρέμματα, ἢν μηδενὶ ἄλλῳ τοῦ σώματος ἐπικοινωνέῃ, ταχέως παύεται, καὶ αὐτόματα καὶ πρὸς ἀνάγκας· 209 "οἱ δ' ἄλλοι ἀπόπληκτοι, οἷσι μὲν τῷ μὴ δύνασθαι κινέειν, λεπτύνεται τὸ νενοσηκὸς τοῦ σώματος· οὗτοι ἀδύνατοι [149] εἰς τωὐτὸ καθίστασθαι. Οἷσι δὲ συντήξιες μὴ ἐπιγένωνται, οὗτοι δὴ ἔσονται ὑγιέες. Περὶ δὲ τοῦ χρόνου ὁπότε ἔσονται, προλέγειν ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, καὶ ἐς τὸν χρόνον, καὶ ἐς τὴν ἡλικίην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐς τὴν ὥρην, εἰδὼς ὅτι τὰ παλαιότατα τῶν νοσημάτων, καὶ τὰ κάκιστα καὶ (τὰ) κυλινδούμενα, βαρύτατα ὑπακούει, καὶ τὰ ἐν τοῖσι γεραιτάτοισι τῶν σωμάτων· ἔστι δὲ καὶ τὸ φθινόπωρόν τε καὶ ὁ χειμὼν, τοῦ ἦρός τε καὶ τοῦ θέρεος, [150] ἀνεπιτηδειότερος ταῦτα τὰ νοσήματα ἀφιέναι. 210 "Αἱ δὲ ἐν τοῖσιν ὤμοισι γενόμεναι ὀδύναι, ὁκόσαι μὲν ἐς τὰς χεῖρας ἐπικαταβαίνουσαι, νάρκας τε καὶ ὀδύνας παρέχουσι, ταύτῃσιν ἀποστάσιες μὲν οὐκ ἐπιγίνονται, ὑγιάζονται δὲ, μελαίνας χολὰς ἐμέοντες. Ὁκόσαι δὲ αὐτοῦ μένουσιν ἐν τοῖσιν ὤμοισιν, ἢ καὶ ἐς τὸν νῶτον ἀφικνέονται, ταύτας πῦον ἐμέσαντες, ἐκφυγγάνουσιν, ἢ μέλαιναν χολήν· καταμανθάνειν δὲ περὶ τουτέων ὧδε· ἢν μὲν γὰρ εὔπνοοι ἔωσι καὶ ἰσχνοὶ, μέλαιναν χολὴν αὐτοὺς μᾶλλον ἐλπὶς ἐμέσαι· εἰ δ' ἂν δυσπνοώτεροι, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπιτρέχει τι αὐτοῖσι χρῶμα, ὃ πρόσθεν οὐκ ἐπεγένετο, ὑπέρυθρον, εἴτε μέλαν, τούτους πύον ἐλπὶς μᾶλλον πτύσειν. Σκέπτεσθαι δὲ πρὸς τούτοισι, καὶ εἰ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα ἔνεστι· καὶ γὰρ τοῦτο τὸ σημεῖον, τουτοισιν ὁμολογέον ἐστί. Τὸ δὲ νόσημα τοῦτο, τοῖσιν ἀνδράσι προσγίνεται ἰσχυ-

CAPUT XVII.

De faciei diſtorſionibus, ſeu convulſione canina, ac de humeri doloribus prædictiones.

AT vero diſtorſiones in facie, ſi nulli alii corporis parti communicent, cito ſedantur, aut ſua ſponte, aut ex neceſſitate; reliqui vero ſiderati, quibus præter motionis impotentiam pars corporis morboſa extenuatur; hi in ſanitatem reſtitui non poſſunt. Quibus autem colliquationes non acceſſerint, hi ſani evadent. Ceterum de tempore, quando ſani erunt, prædicendum eſt, reſpectu habito ad vim morbi, & ad tempus, & ad ætatem hominis, & ad anni tempus, ita ut ejus rei memor ſis, quod vetuſtiſſimi morbi, & peſſimi, & qui revolvuntur, graviſſime morem gerant; itemque hi, qui ſunt in corpore admodum ſenili; ſed & autumnus, & hyems, ad tales morbos ſubmovendos minus opportuni ſunt, quam ver, & æſtas. Dolores porro in humeris oborientes, qui quidem ad manus deſcendunt, torporeſque, ac dolores inducunt; his quidem abſceſſus non ſuccedunt, verum nigram bilem vomentes ſanantur. Qui vero iſthic in humeris manent, aut etiam ad dorſum progrediuntur, eos puris, aut atræ bilis vomitu effugiunt; verum de his hæc obſervatio tenenda eſt: ſi quidem enim facile ſpiraverint, ac graciles fuerint, atram bilem ipſos potius vomituros eſſe ſpes eſt; ſi vero difficilius ſpiraverint, & in faciem ipſis color incurrit, qui prius non erat, ſive rubicundus, ſive niger; eos magis pus exſcreaturos eſſe ſperandum eſt. Ad hæc vero conſiderandum eſt etiam, an in pedibus tumores ſint; nam & hoc ſignum in his conſentit; atque hic morbus viris vehementiſſimus eſſe ſolet, a quadrageſimo anno uſ-

VARIÆ LECTIONES.

147 ὑπόστασιν Imperial. Sambuc.

148 Calvus licenter admodum, & indiſtincte τὰ ἐν προσώποις παραστρέμματα, quæ vultum petunt, vertit. Pro μὲν leg. ἢν, Imper. Corn.

149 εἰς τωὐτὸ legit Foeſius Hippocr. familiari phraſi; quod eſt in priſtinum ſtatum reſtitui, aut ad integritatem redire. εἰς τοῦτο editi Codices.

150 ἀνεπιτηδειότατα ταῦτα, Imperial. Samb.

que ad fexagefimum, quam ætatem etiam coxendicum dolor maxime infeftat.

ῥότατον, τοῖσιν ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων, ἐς
211 τὰ ἑξήκοντα· τὴν ἡλικίην δὲ ταύτην μάλιςα ἰσχιάδες βιάζονται.

CAPUT XVIII.

De coxendicum, lumborum, ac crurum morbis prædictiones.

POrro de coxendicum doloribus hæc confideranda funt: Quibuscunque fenioribus & torpores vehementiffimi adfunt, & perfrigerationes tum lumborum, cum crurum, & qui pudendum arrigere non poffunt; & quibus alvus non nifi coacta egerit, & mucofum alvi recrementum plurimum prodit, his maxime diuturnus morbus erit; prædicendumque eft annum, ut minimum, duraturum effe morbum ab eo tempore, quo incepit, & opem nonnifi vere, & æftate expectandam effe. At vero juvenibus non quidem minus doloris inducit coxendicum morbus; verum brevior eft; nam quadragefimo die liberantur: fed neque torpores vehementes accedunt, neque perfrigerationes crurum, ac lumborum. Quibus autem hic morbus eft quidem in lumbis, ac cruribus, non autem affligit adeo, ut decumbant; confiderare oportet, an aliquid ufpiam in coxa concrefcat, & interrogare, an ad inguen dolor progrediatur; fi enim ambo hæc habet, diuturnus fit morbus. Interrogandum infuper eft, an in femore torpores infint, & ad poplitem progrediantur; & fi hoc confiteatur, rurfus interrogandum, an & per tibiam ad fummum pedem procedant. Quicunque enim pleraque horum confeffi fuerint, his dicendum eft, quod crura ipfis aliquando calida, aliquando frigida fiant; quod fi morbus hic lumbos relinquens, aliquibus ad infernas partes vertatur, eos confidentes effe jube. Quibuscunque vero coxas, & lumbos non relinquens, ad fupernas partes convertitur, malum id effe prædicendum eft.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ.

Περὶ τῶν ἰσχιάδων τε ϗ τῆς ὀσφύος, ϗ τῶν σκελέων ἐπωδύνων προῤῥήσεις.

ΣΚέπτεσθαι δὲ δεῖ ὧδε περὶ ἰσχιάδων. Ὁ-
κόσοισι γὰρ τῶν γεραιτέρων αἵ τε 40
νάρκαι ἰσχυρόταται, ϗ καταψύξιες τῆς ὀσ-
φύος τε ϗ τῶν σκελέων, ϗ τὸ αἰδοῖον ἐπαί-
ρειν ἀδυνατέουσι, ϗ ἡ γαςὴρ οὐ διαχωρέει,
212 εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκην, ϗ κοπρώδης μύξα
πολλὴ διεξέρχεται, τουτέοισι χρονιώτατον τὸ
νούσημα ἔςαι· ϗ προλέγειν ἐνιαυτὸν τὸ ἐλά-
χιςον, ἀφ᾽ οὗ χρόνου ἤρξατο τὸ νούσημα γί-
νεσθαι, ϗ τὰς ὠφελείας ἐς τὸ ἦαρ τε ϗ τὸ
213 θέρος προσδέχεσθαι. Τοῖσι δὲ νεανίσκοι-
σιν, ἐπώδυνοι μὲν οὐχ ἧσσον αἱ ἰσχιάδες,
βραχύτεραι δέ· ϗ γὰρ τεσσαρακονθήμεροι
ἀπαλλάσσονται· ἀλλ᾽ οὐδὲ αἱ νάρκαι ἐπι- 45
γίνονται ἰσχυραὶ, οὔτε αἱ καταψύξιες τῶν
σκελέων τε ϗ τῆς ὀσφύος. Οἷσι δὲ τὸ νού-
σημα τοῦτο ἐςὶ μὲν ἐν τῇ ὀσφύϊ ϗ τῷ σκέλεϊ
214 βιάζεται δὲ οὐχ οὕτως ὥςε κατακέεσθαι,
συςρέμματα σκέπτεσθαι μὲν [151] εἴπου ἐν τῷ
ἰσχίῳ, ϗ ἐπανέρεσθαι, εἰ εἰς τὸν βουβῶνα ἡ
ὀδύνη ἀφικνεῖται· ἢν γὰρ ταῦτ᾽ ἔχῃ ἄμφω,
χρόνιον τὸ νούσημα γίνεται. Ἐπανέρεσθαι δὲ
ϗ εἰ ἐν τῷ μηρῷ νάρκαι ἐγγίνονται, ϗ ἐς τὴν
ἰγνύην ἀφικνοῦνται· ϗ ἢν φῇ αὖθις ἐρέε- 424
215 σθαι, ϗ ἢν διὰ τῆς κνήμης, ἐπὶ τὸν ταρ-
σὸν τοῦ ποδός. Ὁκόσοι δ᾽ ἂν τουτέων τὰ
πλεῖςα ὁμολογέωσιν, εἰπεῖν αὐτοῖσιν, ὅτι τὸ
σκέλός σφιν τοτὲ μὲν θερμὸν γίνεται, τοτὲ
δὲ ψυχρόν· ἡ δὲ νοῦσος αὕτη, ὁκόσοισι μὲν
ἀνὰ τὴν ὀσφὺν ἐκλείπουσα ἐς τὰ κάτω τρέ-
πεται, θαρσύνει. Ὁκόσοισι δὲ τά τε ἰσχία,
ϗ τὴν ὀσφὺν μὴ ἐκλείπουσα εἰς τὰ ἄνω τρέ-
πεται, προλέγειν δεινὰ εἶναι. 5

CAPUT XIX.

De articulorum, ac alvi doloribus: de impetiginibus, lepris, ac albis vitiliginibus prædictiones.

AT quibus circa articulos dolores fiunt, & tumores, & fedantur, non podagrico modo: in his comperies vifcera magna, & in urina fubfidentiam albam; &

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τῶν περὶ τὰ ἄρθρα τε ϗ τὴν κοιλίαν ὀδυνῶν· περὶ λειχηνῶν, λεπρῶν, ϗ λευκῶν προῤῥήσεις.

216 ΟΙσι δὲ περὶ τὰ ἄρθρα, ὀδύναι τε γίνον-
ται, ϗ ἐπάρσιες ϗ καταπαύονται, οὐκ
ἐν τῷ ποδαγρικῷ τρόπῳ· εὑρήσεις τά τε
217 σπλάγχνα μεγάλα, ϗ ἐν τῷ οὔρῳ λευκὴν
ὑπό-

VARIÆ LECTIONES.

51 εἴπου Imperial. Cornar. habet pro ἔπου, quam lectionem fecuti fumus.

ὑπόςασιν· κ̀ (τοὺς) κροτάφους ἢν ἐπαναίρῃ,
φήσει πολλάκις ἀλγέειν, φήσει δὲ κ̀ ἱδρῶ-
τας αὐτῷ γίνεϑαι νυκτερινούς. "Ην δὲ
217 μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίςαται ἡ ὑπόςασις αὕ-
τη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνονται, κίνδυνος, ἢ
χωλωϑῆναι τὰ ἄρϑρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα
καλέουσι γίνεϑαι" ὑπ' αὐτοῖσι. " Γίνεται
218 δὲ τὸ νούσημα τῦτο, οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τὲ κ̀
νεότητι σύνηϑες ἐὸν αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν
πέπαυται. Ἐπανέρεϑαι οὖν περὶ τῆς τῦ αἵ-
ματος ῥῆξιος, εἰ ἐγένετο ἐν τῇ νεότητι, κ̀
αἱ [152] κνιδώσιες ἔν τε τῷ ςήϑει, " κ̀ [153] τῷ
219 μεταφρένῳ εἰ ἔνεισι· " κ̀ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι
220 ἰσχυρὰς ὀδύνας παρέχουσιν ἄνευ ἐκταράξιων,
κ̀ ὁκόσοισιν αἱμοῤῥοΐδες γίνονται· αὕτη γὰρ
ἡ ἀρχὴ τῶν νουσημάτων τούτων· " ἢν δὲ κα-
222 κόχροοι οἱ ἄνϑρωποι οὗτοι φαίνωνται, ἐπανέ-
ρεϑαι κ̀ κεφαλὴν εἰ ὀδυνῶνται· φήσουσι
γάρ. Τούτων δὲ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι ἐπώ-
δυνοι, ἔν τε τοῖς δεξιοῖς εἶεν, τὰ ἀλγήματα
ἰσχυρότερα γίνεται· κ̀ μάλιςα ὅταν πρὸς τῷ
ὑποχονδρίῳ κατὰ τὸ ἧπαρ τὸ ὑπόλειμμα τῆς
ὀδύνης ᾖ. Ὠφελέει δὲ ταύτας τὰς ὀδύνας,
τὸ παραυτίκα ψόφος ἐν τῇ γαςρὶ γενόμενος.
Ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, τὸ οὖρον πα-
χὺ κ̀ χλωρὸν οὐρέουσιν, ἔςι δὲ ϑανατώδης
μὲν οὐδαμῶς ὁ τρόπος οὗτος, χρόνιος δὲ κάρ-
τα· ὁκόταν δὲ παλαιὸν ἤδη ᾖ τὸ νούση-
μα, ἀμβλυώσσουσιν οἱ ἄνϑρωποι ὑπ' αὐτῦ.
Ἀλλ' ἐπανέρεϑαι περὶ τῦ αἵματος, εἰ νέῳ
ἐόντι ἔῤῥει, κ̀ περὶ τῦ ἀμβλυωγμοῦ, κ̀ περὶ
τῦ οὔρου τῆς κενώσιος χλωρότητος, κ̀ ἀμφὶ
τῶν ψόφων, εἰ ἐγγίνονταί τε κ̀ ὠφελέουσιν
ἐπιγινόμενοι. Φήσουσι γὰρ πάντα ταῦτα,
223 [154]" (εἴ τε ἐρυϑρόν τε, εἴ τε μέλαν, τουτέοι-
σι πύον ἐλπίζειν μᾶλλον, ἢ πτύσειν. Σκέπτε-
ϑαι δὲ τουτέοισι, κ̀ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήμα-
τα. Τῦτο τὸ σημεῖον τουτέοισιν ὁμόλογόν
224 ἐςιν.) " Λειχῆνες δὲ κ̀ λέπραι κ̀ λεῦκαι, οἷ-
σι μὲν νέοισιν, ἢ παισὶν ἐοῦσιν ἐγένετό τι
τούτων, ἢ κατὰ μικρὸν φανὲν, αὔξεται ἐν
πολλῷ χρόνῳ, τούτοισι μὲν οὐ χρὴ ἀπόςα-
σιν νομίζειν τὸ ἐξάνϑημα, ἀλλὰ νοῦσημα. Οἷ-
σι δὲ ἐγένετο τούτων τὶ πολύ τε κ̀ ἐξαπίνης,
τῦτο ἂν εἴη ἀπόςασις. Γίνονται δὲ λεῦκαι
μὲν, ἐκ τῶν ϑανατωδεςάτων νουσημάτων·
225 οἷον κ̀ ἡ νοῦσος, [155] " ἡ φοινικίη καλεομένη· αἱ
δὲ λέπραι κ̀ οἱ λειχῆνες ἐκ τῶν μελαγχολι-
κῶν· ἴηϑαι δὲ τουτέων εὐπετέςερά ἐςιν,
ὅσα νεωτάτοισί τε γίνεται, κ̀ νεώτατά ἐςι,
κ̀ τῦ σώματος ἐν τοῖσι μαλϑακωτάτοισί,
τε κ̀ σαρκωδεςάτοισι φύεται.

(talis) si tempora elevarit, dicet se sæpe dolere, dicet etiam sudores sibi nocturnos oboriri. Si vero neque in urina tale quidquam subsidet, neque sudores fiunt, periculum est, ne articuli claudicent, aut in his abscessus fiat, quem melicerida vocant. Accidit autem hic morbus his, quibus in pueritia, & juventute sanguis ex naribus fluere solitus desiit. Proinde interrogandum est de sanguinis eruptione, an in juventute contigerit, & num pungentes prurigines, & in pectore, & in dorso insint: & quibus alvus vehementes dolores excitat, absque perturbatione, & quibus hæmorrhoides eveniunt; hoc enim horum morborum principium est: si vero etiam malo colore præditi sint hi homines, interrogandum est, an capite doleant? hoc enim fatebuntur. Quibus vero ex his alvi dolores in dextra parte fuerint, dolores his vehementiores fiunt; & præsertim, quum ad præcordium juxta hepar reliquiæ doloris fuerint. His autem doloribus prodest sonus statim in alvo obortus; postquam autem dolor quieverit, urinam crassam, ac cum virore pallidam mingunt, atque hoc morbi genus lethale non est, verum valde diuturnum; quum autem jam inveteratus fuerit morbus, homines ab ipso cæcutiunt. At de sanguine interrogare oportet, an in juventute fluxerit, & de visus hebetudine, & de urinæ evacuationis pallore, itemque de strepitibus, an insint, & succedentes prosint; hæc enim omnia fatebuntur (sive rubrum, sive etiam nigrum, his pus screare magis, quam spuere oportet; consideranda vero his etiam sunt in pedibus œdemata, hoc enim signum his consentit) Impetigines, & lepræ, & vitiligines albæ, quibus quidem juvenibus, aut pueris aliquid horum factum est, aut paulatim conspectum in multo tempore augescit, his non putare oportet abscessum esse, eam papularum eruptionem, sed morbum; quibus vero horum aliquid factum est multum, & derepente, hoc sane fuerit abscessus. Oriuntur autem albæ vitiligines ex maxime lethalibus morbis, qualis est & morbus Elephantiasis appellatus; lepræ vero & impetigines, ex morbis ab atra bile factis; ex his autem facilius sanantur ea, quæ in maxime juvenibus contingunt, & quæ recentissima sunt, & in mollissimis, ac carnosissimis corporis partibus nascuntur.

ΙΠΠΟ-

Variæ Lectiones.

152 κνιδώσιες, Imper. Corn. & Opsop. κνιδώσεις editi Cod.
153 ἐν τῷ μετώπῳ, Celsus legisse videtur, cum dixit: si frons prurit. Calvus utrumque apposuit.
154 μᾶλλον τι τούτῳ leg. Servin. ab hisce verbis: εἴτε ἐρυϑρόν τε usque ad λειχῆνες, Imperial. Sambuc. ad marginem delenda esse monet, vel totum locum e Cap. XVII. repetendum.
155 Sic restituimus ex Foes. & Serv. Cod. editi φϑινικὴ legunt. Infra μαλϑακωτάτοισί τε, Imper. Samb. Quam lectionem secuti sumus, τὲ omittunt editi Cod.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ.

HIPPOCRATIS COACÆ PRÆNOTIONES.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι

Ἐν τῷ ἱερωτάτῳ τῆς ἰητρικῆς θεάτρῳ τὰ τῶν πυρετῶν τε, ϗ ἄλλων νουσημάτων ἄνευ πυρετοῦ τε, ϗ σὺν πυρετῷ τὴν τοῦ σώματος οὐλομελίην, ἢ τὰ μέρεα περικαθημένων συμπτώματα ἐπιφαινόμενά τε, ϗ ἐπιγενόμενα τοῖς θεωρήμασιν ἐμφαίνονται, δι᾽ ὧν ὁκόσα τὰ σωτήρια ϗ ὀλέθρια τοῖς νοσέουσιν ἐπιγενήσονται, τούτων αἱ προγνώσεις γράφονται.

ARGUMENTUM LIBRI.

Hoc in augustissimo Medicinæ theatro, tum febrium, cum aliorum morborum, citra febrem, & cum febre, corporis universitatem, aut partes obsidentium, symptomata apparentia, & supervenientia theorematis explicantur; quibus quæcunque salutaria, aut perniciosa ægrotantibus oboritura sint, eorum prænotiones traduntur.

SECTIO I.

Basil. Lat. III. pag. 563. — Foesius Sect. II. 100. 115. — Basil. Græc. pag. 424.

CAPUT I.
De Frigoribus, & Febribus.

QUI ex rigore perfrigerantur, caput ac cervicem dolentes, voce capti, leviter exudantes, ut se recollegerint, moriuntur. Jactationes cum frigore pessimæ. Perfrigeratio, ita ut cutis obrigeat, perniciosum. Ex frigore metus, & moeror præter rationem, in convulsionem desinit. Ex frigore urinarum sup-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.
Περὶ ῥιγῶν, καὶ πυρετῶν.

ΟἹ ἐκ ῥίγεος [1] περιψυχόμενοι,
κεφαλαλγέες, τράχηλον ὀ-
δυνώδεες, ἄφωνοι, ἐφιδροῦν-
1 τες, ″ ἐπανενέγκαντες θνή-
2 σκουσιν. ″ Αἱ μετὰ κατα-
3 ψύξιος δυσφορίαι κάκισται. ″ Κατάψυξις
4 μετὰ σκληρυσμοῦ, ὀλέθριον. ″ Ἐκ κατα-
ψύξιος φόβος ϗ ἀθυμίη ἄλογος, ἐς σπασ-
5 μὸν ἀποτελευτᾷ. ″ Αἱ ἐκ καταψύξιος οὔρων
ἀπο-

VARIÆ LECTIONES.

In hoc libro, Coacarum prænotionum inscripto, prædictiones omnes, veluti in quodam promptuario, descripta sunt, quæ per longam annorum seriem a Cois Medicis observata fuerunt. Quas quidem, si inscriptioni adhibenda fides est, ab Hippocrate collectas, & in hunc ordinem digestas esse asserendum est: easdemque Coacas denominavit, quia non omnes propriis observationibus conscripsit, sed a ceteris etiam Medicis Cois desumpsit; & ideo non est mirum, si multa in hoc libro descripta sunt, quæ passim in aliis Hippocratis libris reperiuntur.

1 ψυχόμενοι, Imp. Sambuc. In hoc axiomate Coacarum prænotionum verbum illud ἀπενέγκαντες Duretus & Hollerius ex verbo ἀναφέρω derivatum, & auctoritate Galeni subnixi interpretantur; *Quum se collegerint, spiritum resumserint*, quasi de redivivo ægroto. Alii vero verbum ἄγχω, sive ἀπάγχω ibi legerunt, ut Joannes Opsopœus; quod *strangulare* significat, ut videtur perperam *Spiritu faucibus eliso* interpretari. Videantur in hunc locum Dureti & Hollerii animadversiones.

[2] ἀπολήψιες, κάκιςον. ″ Μετὰ [3] ῥίγους 6
ἄγνοια, κακόν· κακὸν δὲ ϗ λήθη. ″ Τὰ 7
[4] κωματώδεα ῥίγεα, [5] ὑπολέθρια· ϗ τὸ
φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ' ἱδρῶτος ἐν
τούτοισι κακόηθες· ἐπὶ τουτέοισι ψύ-
ξις τῶν ὄπιϑεν σπασμὸν ἐπικαλέεται·
καὶ ὅλως δὲ ψύξις τῶν ὄπιϑεν, σπασμῶ-
δες. ″ Αἱ ἐκ νώτου φρίκαι πυκναὶ, [6] 8
καὶ ὀξέως μεταπίπτουσαι, δύσφοροι· οὔ-
ρου γὰρ ἀπόληψιν, καὶ ἐπώδυνον σημαί-
νουσι· τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι [7] κάκιςον.
″ [8] Ῥῖγος ἐν συνεχείᾳ τοῦ σώματος ἀσθε- 9
νέος ἤδη ἐόντος, θανάσιμον. ″ Οἱ πυκνὰ 10
ἐφιδροῦντες καὶ ἐπιῤῥιγέοντες, ὀλέθριον·
καὶ ἐπὶ τῇσι τελευτῇσιν ἀναφαίνονται ἐμ-
πύημα ἔχοντες, καὶ κοιλίας ταραχώδεας.
″ [9] Τὰ ἐκ νώτου ῥίγεα, δυσφορώτερα· ὃς 11
δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, τετάρτῃ καὶ
εἰκοςῇ ἐπιῤῥιγοῖ, δύσκολον. ″ Οἱ φρικώ- 12
δεες, κεφαλαλγικοὶ, ἐφιδροῦντες, κακοή-
θεες. ″ Οἱ φρικώδεες, ἐφιδροῦντες πολ- 13
λῷ, δύσκολοι. ″ Τὰ πολλὰ νωθρώδεα ῥίγεα, 14
κακοήθεα. ″ Οἷσιν ἑκταίοισι ῥίγεα γίνεται, 15
δύσκριτον. ″ Ὁκόσοισι φρίκαι πυκναὶ, ὑγιαί- 16
νουσιν, οὗτοι ἐξ αἵματος ῥύσιος ἐκπυΐσκονται.
″ Τὸ φρικῶδες ϗ τὸ δύσπνουν ἐν τοῖσι πόνοι- 17
σι, σημεῖα φθινώδεα. ″ Ἐξ ἐμπυήσιος 18
πλεύμονος, ϗ κατὰ κοιλίην, ἐνίοτε ἀλγήμα-
τα, ϗ κληῖδα, ϗ τὸ ὑπορέγχειν ἀσώδεα, ση-
μαίνει πτυέλου πλῆθος ἐν τῷ πλεύμονι. ″ Οἱ 19
φρικώδεες, ἀσώδεες, κοπιώδεες, [10] ὀσφυαλ-
γέες, κοιλίας καθυγραίνονται. ″ Τὰ ἐπιῤ- 20
ῥιγέοντα ἐς νύκτα [11] μᾶλλόν τι παροξυνόμε-
να, ἄγρυπνα, [12] φλεδονώδεα, ἐν τοῖσιν
ὕπνοισιν, ἔςιν ὅτε, οὖρον ὑφ' ἑωυτοὺς χα-
λῶντα, φλεδονώδεα ἐς σπασμὸν ἀποτε-
λευτᾷ. ″ Τὰ συνεχέα ῥίγεα ἐν ὀξέσι, πο- 21
νηρόν. ″ Αἱ [13] ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλ- 22
γίης ἐκλύσιες, ὀλέθριον· τὰ αἱματώδεα οὖ-
ρα ἐν τούτοισι πονηρόν. ″ Ῥῖγος ὀπισθοτο- 23
νῶδες κτείνει. ″ Τὰ φρικώσαντα ϗ ἅμ' ἱδρώ- 24
σαντα κρισίμως, ἐς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα
παραλόγως, μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε [14] πε-
παινόμενον αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι. ″ Τὰ με- 25

pressiones, pessimum. A rigore ignoratio, malum; malum autem & oblivio. Soporosi rigores aliquantulum perniciosi: ac flammeus in facie color, cum sudore, in his malignus est; ad hæc posteriorum partium frigus convulsionẽ arcessit; atque omnino posteriorum partium frigiditas convulsiva est. Crebri ex dorso horrores, & cito locum permutantes, ægre feruntur; urinæ enim suppressionem, & laboriosum affectum significant; his leviter exudare, pessimum. Rigor assiduus, corpore jam imbecillo, lethalis. Qui crebro tenuiter exudant, ac subinde rigent, perniciosum: ac sub finem suppurationem habere deprehenduntur, alvosque perturbatas. Rigores ex dorso molestiores; qui vero decimo septimo riguit, & vigesimo quarto insuper riguerit, permolestum est. Horrore affecti, caput dolentes, leviter exudantes, maligne habent. Horrore affecti, multum exudantes, moleste laborant. Multi cum torpore rigores, maligni. Quibus sexto die rigores fiunt, ii difficile judicantur. Quibus sanis horrores crebri sunt, ii futuram ex sanguinis fluore suppurationem ostendunt. Horror, & spirandi difficultas in doloribus, tabis signa sunt. Ex pulmonis suppuratione, & circa ventrem interdum, ac claviculam dolores, & anxie stertere, sputi copiam in pulmone significat. Horrore affecti cum jactatione, ac lassitudine, lumbos dolentes, profusiore sunt alvo. Quibus superveniunt rigores, & qui ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum vigiliis exæstuant, in somnis interdum urinam sub se elaxant, ac delirantes in convulsionem abeunt. Frequentes rigores in acutis, pravi sunt. Ex rigore, cum capitis dolore, virium exolutiones, perniciosæ; cruentæ in his urinæ, pravæ. Rigor cum posteriorum partium distensione, enecat. Qui inhorruerunt, etiamsi sudaverint critice, postridie vero horruerunt præter rationem, non pervigilarunt, nec concoxerunt, venturam hæmorrhagiam arbitror. Urinæ cum rigore sup-

Variæ Lectiones.

2 καταχίσιες, idem. καταχίσιες, Serv. & Fevreus.
3 ῥίγ⊕, Servin. Sextum hoc axioma delet Imper. Samb.
4 καυματώδεα, Servin. *cum æstu, & ardore.*
5 ὑπό τι ὀλέθρια. ἐπί τι ὀλέθρια Imp. Samb. & Fevr.
6 ὅκως ἂν, leg. Cod. Reg. quam lectionem sequitur Calvus. In eo, quod sequitur ϗ ἐπώδυνον, ϗ ex vetustiss. Cod. & prorrh. interpunxit Foes. atque Imperialis Cornarius, & Calvus omittit.
7 Ita & Imp. Samb. Aldus habebat ὀλέθριον.
8 ῥίγεα in plurali numero dixisse Hipp. contendit Holler.
9 Hæc verba: Τὰ ἐκ νώτου ῥίγεα δυσφορώτερα, non habet Aldus, sed Imp. Samb. præter hæc insuper addit: μετὰ ῥίγεος ἄγνοια κακόν· κακὸν δὲ ϗ λήθη. Ὃς δ' ἂν κ. τ. λ. Paulo infra habetur ὑγιαίνουσι, quod satis refertur ad eos, qui ex morbo sanati sunt: illa vox ἐξ αἵματ⊕, pro sanguine, hoc est, loco sanguinis nullo modo exponi potest, sonat enim ex sanguine: unde taliter hunc locum legi contendit Prosper Martian. Horrores, qui frequenter in sanis, qui scilicet absque febre, aut alia evidenti ægritudine, id enim sonat vox ὑγιαίνουσι, contingunt futuram ex sanguinis fluore suppurationem ostendunt.
10 ὀφρυαλγέες, Calvus legit.
11 μᾶλλόν τι, delet Imp. Samb.
12 φλεδονώδεα, Servinus, quam lectionem Foes. adscribit ex Galeno. φλεβοδομώδεα, habet Cod. Reg. quem Calvus sequi videtur, etsi φλεγματώδεα etiam addidit. Alter recentior φλεγοδομώδεα, manifesto habet vitio, reliqui φλεβοδονώδεα cum impressis retinent, φλεγματώδεα addunt, quod nec fecit Asulanus Codex, qui etiam φλεβοδονώδεα σπάσμον ἀποτελευτᾷ vitiose legit. Imp. Samb. quoque delet. φλεγματώδεα ἐς σπάσμον τελευτᾷ Imp. Samb.
13 ἐκ ῥίγεος Calvus non legit, & paulo post ἂν ἱδρώσαντα, vel ἐφιδρώσαντα, vet. habet Exempl. Foes. vero ἅμα ἱδρώσαντα ex Porrh. legit. ϗ ἱδρώσαντα, Servin. id est, etiamsi sudaverint, quam lectionem secuti sumus.
14 μήτε πεπαινομένον, leg. Asul. Codex.

ſuppreſſæ, pravæ, & convulſionem inducunt, tum alias, cum ſi prius ſoporato; ſed ſpes in his, fore parotidas. Rigores velut in febre tertiana, ſi in media inordinata febre exacerbentur, valde maligni ſunt; contra vero, qui exacerbantur, convulſione accedente, una cum rigore, & febre, pernicioſi. Vocis interceptiones ex rigore, tremore ſolvuntur, & inſuper rigentes, tremores ſuccedentes judicant. Qui ex rigore cum capitis dolore exolvuntur, periculoſe laborant; cruenta urina his mala eſt. Quibus rigor, iis urinæ ſuppreſſio eſt. Convulſio in febre, manuum, ac pedum dolores, malignum; ſed & malignum ex femore doloris impetus; imo neque genuum dolor, bonum; quin & ſurarum dolores, maligni ſunt, ac mentem emovent, tum alias, cum ſi urina ſuſpenſum quid habuerit. Ex hypochondriorum dolore febres, malignæ; multus ſopor in his, peſſimus. Qui febre non intermittente crebro exudant, cum hypochondrii tenſione, plerumque maligne habent; & qui dolores in ſummum humerum, ac claviculam incumbunt, in iis pravi ſunt. Tertianæ febres naturam referentes cum anxietudine, malignæ. Vocis interceptiones in febre, malæ ſunt. Laſſati, caligantes, perviligantes, in ſoporem propenſi, exudantes, recaleſcentes, male habent. Laſſati cum horrore, ſi exudarint critice, recalefacti in acuto morbo, malum; tum alias, cum ſi circa hæc e naribus ſanginem ſtillarint. Auriginoſi admodum fœdati moriuntur; album his alvi recrementum prodit. Febres tertianæ naturam referentes, erraticæ, in pares dies translapſæ; difficiles ſunt. Criticis diebus jactationes ſudoris expertes, perfrigerationibus comitatæ; & qui omnes citra ſudorem haud critice perfrigerantur, male habent. Et qui inſuper riguerunt, poſt hæc ſincera vomuerunt, anxii, tremuli, in febre, malum; & a rigore vocis interceptio. Qui ex rigoribus, parvis ſudoribus perfrigeſcunt, malum. Exudantes, pervigiles, recaleſcentes, male habent. Qui leniter exudant in febre, maligne habent. Qui-

τὰ ῥίγεος [15] ἐπισχόμενα οὖρα, πονηρὰ
καὶ σπασμώδεα· ἄλλως τὲ καὶ προκαρωθέντι· ἐλπὶς δὲ ἐπὶ τουτέοισι καὶ τὰ πα-
26 ρὰ τὰ ὦτα. " [16] Τριταιοφυέα ῥίγεα,
[17] ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα πυρετῷ ἀτάκτῳ, πάνυ κακοήθεα· τ' ἀναντία δὲ πα-
ροξυνόμενα τῶν [18] σπώντων, τῶν μετὰ
27 ῥίγους καὶ πυρετοῦ, ὀλέθριον. " Αἱ ἐκ
ῥίγεος ἀφωνίαι, τρόμῳ λύονται· καὶ
τοὺς ἐπιῤῥιγέοντας τρομώδεα γινόμενα
28 κρίνει. " Οἱ ἐκ ῥίγεος [19] μετὰ κεφαλαλ-
γίης ἐκλυόμενοι, [20] σφαλεροί· τὰ αἱμα-
29 τῶδες οὖρον τουτέοισι, κακόν. " Οἷσι
30 ῥίγος, οὔρου ἐπίστασις. " Σπασμὸς ἐν
πυρετῷ, χειρῶν καὶ ποδῶν πόνοι, κακόη-
θεες· κακόηθεες δὲ καὶ ἐκ [21] μηροῦ ὁρμὴ
ἀλγήματος· ἀλλ' οὐδὲ γουνάτων πόνος [22]
κρήγυον· ἀτὰρ καὶ γαστροκνημιῶν πό-
νοι, κακόηθεες, καὶ γνώμης [23] παράφο-
ροι· ἄλλως τὲ καὶ οὖρον ἢν ἐναιωρηθῇ.
31 " Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγήματος πυρε-
τοὶ, κακοήθεες· τὸ καρῶδες ἐπὶ τούτοι-
32 σι κάκιστον. " Οἱ μὴ διαλείποντες ἐφι-
δροῦντες [24] πυκνὰ μετὰ ὑποχονδρίου ἐν-
τάσιος, ὡς ἐπιτοπολὺ κακοήθεες· καὶ ἐς
ἀκρώμιον καὶ κληῖδα στηρίζοντα ἀλγήματα,
33 ἐν τούτοισι πονηρά. " Οἱ τριταιοφυέες, ἀσώ-
34 δεες πυρετοὶ, κακοήθεες. " Αἱ ἐν πυρετῷ
35 ἀναυδίαι, κακόν. " Κοπιώδεες, ἀχλυώ-
δεες, ἄγρυπνοι, κωματώδεες, ἐφιδροῦν-
36 τες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν. " Οἱ κο-
πιώδεες μετὰ φρίκης ἐφιδρώσαντες [25] κρι-
σίμως, ἀναθερμανθέντες ἐν ὀξέει, κακόν·
ἄλλως τὲ κἢν [26] αἷμα ἐπιστάζωσι περὶ
ταῦτα. " Ἰκτερώδεες κατακορέες, θνήσκουσι·
λευκὸν διαχώρημα τουτέοισι προσδιέρχεται.
37 " Οἱ τριταιοφυέες ' πλανώδεες, ἐς ἀρτίας
38 μεταπεσόντες, δύσκολοι. " Οἱ ἐν κρισίμοι-
σιν [27] ἀλυσμοὶ ἄνευ ἱδρῶτος περιψυχόμενοι,
[28] καὶ ἅπαντες δὲ οἱ ἄνευ ἱδρῶτος περιψυ-
39 χόμενοι ἀκρίτως, κακόν. " Καὶ οἱ ἐπιῤ-
ῥιγώσαντες ἐκ τούτων ἐμέσαντες ἄκρητα,
ἀσώδεες, τρομώδεες ἐν πυρετῷ, κακόν·
40 [29] καὶ ἀφωνίη ἐκ ῥίγεος ἐκλείπουσα. " Τὰ
δὲ [30] ἐκ ῥιγῶν [31] μικροῖσιν ἱδρῶσι περιψύ-
41 χοντα, κακόν. " Οἱ ἐφιδροῦντες, ἄγρυπ-
42 νοι, ἀναθερμαινόμενοι, κακόν. " Οἱ ἐφι-
43 δροῦντες ἐν πυρετῷ, ' κακοήθεες. " Οἷσι χο-

VARIÆ LECTIONES.

15 ἐπισχόμενα, Servin.
16 τριταιοφύεα, Imp. Samb.
17 ἢν delet Imp. Cornar. παροξύνονται leg. Opſop. ibid. vel ſubaudiendum ἐστι.
18 ῥιγέων Cod. Reg. & Imp. Samb. ῥιγέων καὶ ῥιγεόντων, Cod. R.
19 μετὰ ἀσφαλίης habet Servin. Mercurial. in margine, & Cod. MS. μεταλυόμενοι, Calvus vitioſe legit.
20 σφαλμοὶ, vitioſe legunt quædam Exempl.
21 λαροῦ, Cod. μηροῦ Imp. Corn. & Foeſ. cum Merc. in marg.
22 κρήγυον, leg. Heſychius, ut & Aſulan. Cod. cum Membranis ſcriptis, reliqua omnia exempl. κρήγυον.
23 Sic Imp. Corn. παράφοροι ed. Cod. παράφρονος quæd. Exempl.
24 πυκνὰ delet Imp. Samb.
25 χρισίμως, Cod. quidam legunt. ὀξέως, alii.
26 Ita & Imp. Corn. ταῦτα, pro αἷμα, legit Corn. ἐπιστάζωσι, Imperial. Sambuc.
27 ἀλυσμοὶ ἀνιδρῶτες. ἀλυσμὸν ἀνιδροῦντες, Cod. quidam MSd.
28 καὶ οἱ ἅπαντες, Exempl. quædam.
29 καὶ φωνὴ δὲ ἐκ ῥίγεος, hæc delet Imp. Corn. ἀφωνίη ἐκ ῥίγεος leg. Servin. ἀφωνία, leg. Hollerius, Jacotius. ἐκλείπουσα delent Codices impreſſi.
30 Ita & Imp. Corn. ἐκ ῥιγῶν, Cornar. ἐκ ῥιπέων, æque legitur in quibusd. Cod.
31 μακροῖσιν, Calvus. ἐφ' ἱδρῶσιν ἄγρυπνοι Foeſius.

χολώδεος διαχωρήσιος ἐούσης, περὶ ςῆ-
θος [32] δῆξις καὶ πικρότης, κακόν. " Ἐν 44
πυρετοῖσι κοιλίης ἐμφυσωμένης, πνεῦμα μὴ
διεκπίπ]ον, κακόν. " Κοπιώδεες, λυγγώδεες 45
κάτοχοι, [33] κακοί. " [34] Ἐκ νώτου πυκνῇσι, καὶ 46
λεπτῇσι φρίκῃσιν ἐφιδροῦντες, δύσφοροι· οὔρου
(γὰρ) ἀπόληψιν ἐπώδυνον σημαίνει· τὸ ἐφιδροῦν
τουτέοισι, κακόν. " Τὸ παρὰ τὸ ἔθος ποιέειν τι, 47
οἷον [35] προθυμέεσθαι [36] τι, πρότερον μὴ εἰθι-
σμένον, ἢ τοὐναντίον, πονηρὸν, καὶ πλησίον
παρακοπῆς. " Τὰ ἐν πονηροῖσι σημείοισι κου- 48
φίζοντα, καὶ τὰ ἐν χρηστοῖσι μὴ ἐνδιδόντα, δύ-
σκολα. " Οἱ ἐφιδροῦντες, καὶ μάλιστα κεφαλὴν 49
ἐν ὀξέσιν ὑποδύσφοροι, κακόν· ἄλλως τε καὶ
ἐπ' οὔροισι μέλασι· καὶ τὸ θολερὸν ἐπὶ τούτοισι
πνεῦμα, κακόν. " Ἄκρεα ταχὺ ἐπ' ἀμφότε- 50
ρα [37] μεταπίπτοντα, (κακόν) καὶ δίψα δὲ
τοιαύτη, πονηρόν. " Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀ- 51
πόκρισις, κακόν. Κακὸν δὲ καὶ φωνὴ ὀξεῖα·
ὑποχόνδρια τουτέοισιν εἴσω εἰρύαται. " Τὰ ἐκ 52
καταψύξιος ἱδρώδεος ταχὺ ἀναθερμαινόμενα,
κακόν. " Οἱ ἐν ὀξέσιν ἐφιδροῦντες ὑποδύσφο- 53
ροι, κακόν. " [38] Οἱ παραλόγως, κενεαγγείης 54
μὴ ἐούσης, ἀδύνατοι, κακόν. " Ἐν πυρετῷ 55
ἕλξις οἷον ἀπ' ἐμέτου, ἐς ἀναχρεμψιν τελευ-
τῶσα, κακόν. " [39] Νάρκη ἐς ἀμφότερα ταχὺ 56
μεταπίπ]ουσα, κακόν. " Στάξιες αἱ ἐλάχισαι, 57
[40] (ἐν ὀξέσι) κακαί. " [41] Κακὸν δὲ πάντως 58
ἐν ὀξεῖ δίψα παραλόγως λυθεῖσα. " Οἱ πρὸς 59
χεῖρα ἀναίσσοντες, κακοί. " Οἷσιν ἅμα πυ- 60
ρετῷ καυσώδει οἰδήματα ὑπνώδεα νενωθρευ-
μένα, ἐς πλευρὸν ὀδύνη ἐπελθοῦσα παρα-
πληκτικῶς, κτείνει. " [42] Πνιγμὸς ἐν ὀξέσιν [43] 61
ἐοῦσιν ἰσχνοῖσιν, ὀλέθριον. " Ἐπὶ τοῖσιν ἤδη 62
ὀλεθρίοισι, τὰ σμικρὰ τρομώδεα, καὶ ἰώδης ἔ-
μετος (θανάσιμα.) [44] Οἱ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν
ὑποψοφέοντες, καὶ ὑποβορβορύζοντες ξηροῖσι·
καὶ οἱ χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι
βηχώδει, ὀλέθριοι ἐν ὀξέσι κατεψυγμέ-
νοισι. " Τὰ ἐν χερσὶ καὶ ποσὶν ἐρυθήμα- 63
τα, ὀλέθρια. " Οἱ [45] ἐκφυσῶντες, καὶ 64
ἀνακεκλασμένοι, ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ὑπο-
βλέποντες, ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκου-
426 σι· λευκὸν διαχώρημα τούτοισι προέρ-
χεται. " Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐκςάσιες σι- 65
γῶσαι, μὴ ἀφώνῳ, ὀλέθριαι. " Τὰ [46] 66
πελιδνὰ γινόμενα ἐν πυρετῷ, σύντομον
θάνατον σημαίνει. " Οἷσιν ἐν πυρετῷ, 67
ἀλγήματος πλευροῦ γενομένου, [47] κοιλίη

bus biliosa dejectione prodeunte circa pectus morsus, ac amaritudo, malum. In febribus inflata alvo, flatum non erumpere, malum. Lassati, singultuosi, & stupore detenti, male habent. Qui ex dorso crebris ac tenuibus horroribus exudant, moleste laborant; urinæ (enim) interceptionē cum dolore significat; in his exudare malum. Præter consuetudinem aliquid facere, ut aliquid in animum inducere, prius minime consuetum, aut contrarium, pravum, ac delirio proximum, In pravis signis, quæ mitescunt, quæque in bonis non remittunt, contumacia. Qui leviter exudant, & maxime capite, in morbis acutis submoleste ferentes, malum; tum alias, cum si urinæ nigræ sint; atque turbidus in his spiritus, malum. Extrema si in utrumque celeriter permutantur, (malum); sed & sitis hujusmodi, malum. Ex homine moderato proterva responsio, malum. Malum vero, & vox acuta; hypochondria his intro trahuntur. Qui ex perfrigeratione sudabunda cito recalescunt, male habent. Qui in acutis leviter exudant, submoleste ferentes, malum. Qui præter rationem, nulla existente vasorum vacuatione, prostratis sunt viribus, malum. In febre proritatio, velut a vomitu, in screationem desinens, malum. Torpor in contraria cito translabens, malum. Sanguinis stillæ pusillæ (in acutis) malæ. In acuto vero morbo sitis præter rationem extincta, malum. Qui ad manum resiliunt, male habent. Quibus in febre ardente, tumores cum somnolentia & torpore fiunt, his dolor in latus superveniens, cum levi partis alicujus sideratione, necat. Suffocatio in acutis, ægris attenuatis, perniciosa. In morti jam proximis, parvi tremores, & vomitus æruginosus, (lethales.) Qui in potibus substrepunt, & submurmurant in siccis; & qui difficulter deglutiunt, spiritu tussiente, perniciose habent in acutæ febris perfrigeratione. Rubores in manibus, ac pedibus, perniciosi. Efflantes, & viribus fracti, in somnis leviter suspicientes, morbo regio admodum fœdati moriuntur; album alvi recrementum in his præcedit. In febribus mentis emotiones taciturnæ, in eo, qui voce privatus non est, perniciosæ sunt. Livores oborientes in febre, brevi mortem affore significant. Quibus in febre dolore late-

Variæ Lectiones.

32 ῥῆξις, Imperial. Sambuc. M. R. & Serv. & Fevreus cum Mercuriali in margine.
33 κακὸν, Imperial. Sambuc. habet.
34 Totam hanc sententiam quadragesimam sextam deletam vult Imp. Corn. ἐν νώτου, quidam legunt.
35 προδέχεσθαι, προμυθέεσθαι, MS. sed Imp. Samb. delet Aldinum προθυμέοντι, & adscribit προθυμέεσθαι.
36 post τι, comma apponit Imp. Corn. legitque προδέχεσθαί τι, πρότερον, &c. editi Codd. τί πρότερον.
37 post μεταπίπ]οντα, addit κακόν Imp. Corn. ibid. φωνὴ ὀξεῖα κακόν Duret. & Holl. legunt, & ἐρύεται legit Erotianus.
38 totam hanc sententiam 54. delet Imp. Samb.
39 νάρκης & μεταπιπτούσης, idem legit.
40 Sic Imp. Samb. κακόν, idem habet.
41 κακὸν δὲ πάντως, hæc delet Imp. Corn.
42 πυρετὸς, Cod. quid. leg. M. R. Calv. & Mercur. ad oram.
43 Sic Imp. Samb. habet. ἐλθοῦσι Mercur. & Cod. impressi.
44 θανάσιμα Codices impressi non habent, & statim Imper. Corn. οἱ ἐν, vel καὶ οἱ legit.
45 ἐκφυσῶντας, M. R. habent, qua dictione τοὺς πνευματουμένους, καὶ πνευματώδεις inflatos quosque Gal. ἐμπεφυσημένους vocat, intelligit, quales fere sunt icterici, & qui ex præcipuorum viscerum cavo flatuum distensionem sentiunt.
46 πελιαινόμενα, Imp. Samb. & Fevr. & Mercur. in margine. πελιώματα, quædam Exempl.
47 κοιλίης editi Codices.

lateris oboriente, alvo multa aquosa, ac biliosa dejiciente, hi allevantur. Quibus vero inappetentia accidit, ac sudores cum bono faciei colore, & alvo fluente, atque etiam aliqua cardialgia; hi, ubi diutius ægrotarunt, peripnevmonicorum modo moriuntur. Febrienti si atra bilis in principio sursum, aut deorsum exeat, lethale est. Qui cum perfrigerationibus, non sine febre, superne exudant, moleste ferentes, & phrenitici, in acuto morbo perniciose habent. Dolores sensim ingravescentes ad claviculam, ac sursum transeuntes, perniciosi. In diuturnis perniciosis morbis, ani dolor lethalis est. Si debiliter jam affecti non videant, aut non audiant, aut labium, aut oculus, aut nasus ipsis distorqueatur, lethale est. In febribus inguinis dolor morbum longum significat. In febribus judicationis cessationes diuturnitatis quidem caussæ sunt, non autem perniciosæ. Febres ex gravibus affectibus, diuturnæ. Mentis emotiones tremulæ, palpantes, phreniticæ sunt; & dolores circa suram, in his mentem emovent. Quicunque in febre continua, voce destituti jacentes, oculis conniventes nictant, hi, si postquam sanguis ipsis ex naribus fluxit, &, ubi vomuerunt, loquantur, & ad seipsos redeant, servantur; si vero hæc non fiant, cum spirandi difficultate brevi moriuntur. Accessione correpti, si postridie gravius habeant, malum est. Si tertio die cohibita, quarto exacerbetur, malum est. Num & tales exacerbationes phreniticæ sunt? Quibuscunque desinunt febres, non in diebus judicatoriis, his recidivæ fiunt. Qui in principio leviter habent, si cum capitis pulsu, & urina tenui, ad judicationem exacerbantur; his nihil miri est, si & mentis emotio, insuperque vigiliæ accedant. In morbis acutis, motus, jactatio, somnus turbulentus, quibusdam convulsionem significat. Turbulentæ cum ferocia excitationes mentem emoventes, malæ sunt, itemque convulsoriæ, tum alias, tum cum sudoribus; convulsoriæ etiam videntur colli, ac dorsi perfrigerationes, imo etiam totius corporis; in his mictiones sunt membraneæ. Deliria cum sopore, convulsoria. Mentis emotiones modice feroces, ferinæ sunt; sed & convulsiones prænunciant. In morbis longis, ventris præter rationem tu-

ὑδατόχολα πολλὰ διαδιδούσῃ, ῥηΐζει· (Οἷσι)
δὲ ἀσιτίαι παρακολουθοῦσι, καὶ ἱδρῶτες
μετὰ προσώπου εὐχροίης, καὶ κοιλίης
ὑγρῆς, καί τι καὶ καρδιαλγίης, οὗτοι μα-
κροτέρως νοσήσαντες περιπλευμονικῶς τε-
68 λευτῶσι. " Πυρέσσοντι ἐν ἀρχῇ μέλαινα
χολὴ ἄνω, ἢ κάτω διελθοῦσα, θανάσι-
69 μον. " 48 Οἱ μετὰ καταψυξίων οὐκ ἀπυ-
ρων 49 ἐφιδροῦντες ἄνω, 50 δύσφοροι, φρε-
70 νιτικοί τε καὶ ὀλέθριοι ἐν ὀξεῖ. " Τὰ ἐπ'
ὀλίγον ὀξέα ἀλγήματα εἰς κληῖδα, καὶ τὰ
71 ἄνω πίπτοντα, ὀλέθρια. " Ἐν μακροῖ-
σιν ὀλεθρίοισιν ἕδρης ἄλγημα θανάσι-
72 μον. " Τοῖσιν ἀσθενέως ἤδη διακειμέ-
νοισι μὴ βλέπειν, 51 ἢ μὴ ἀκούειν, ἢ
διαστρέφεσθαι χεῖλος, ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ
73 ῥῖνα, θανάσιμον. Ἐν πυρετοῖσι βουβῶ-
74 νος ἄλγημα νοῦσον χρονίην σημαίνει. " Αἱ
ἐν πυρετοῖσιν 52 ἀκρισίαι, χρόνους μὲν ἐμ-
75 ποιέουσιν, ἀτὰρ οὐχὶ ὀλέθριαι. " Οἱ ἐξ ἀλ-
γημάτων ἰσχυρῶν πυρετοὶ, πολυχρόνιοι.
76 " Αἱ τρομώδεες, ψηλαφώδεες, παρακρού-
σιες, φρενιτικαί· καὶ οἱ μετὰ γαστροκνη-
μίην πόνοι ἐν τούτοισι γνώμης παράφοροι.
77 " Ὅσοι ἐν συνεχεῖ ἄφωνοι κείμενοι, μύον-
τες σκαρδαμύσσουσιν, 53 ἢν αἵματος ῥυέντος
ἐκ ῥινῶν ἐμέσαντες φθέγξωνται, καὶ παρ'
αὐτοῖσι γένωνται, σώζονται· μὴ γενομένων
δὲ τούτων, δύσπνοοι γενόμενοι, θνήσκου-
78 σι συντόμως. " Οἱ 54 λαβόντες, ἐς τὴν
79 αὔριον παροξυνθέντες, κακόν. " Τρίτην ἐ-
πισχόντες, τετάρτην παροξυνθέντες, κα-
κόν. Ἆρά γε καὶ φρενιτικοὶ οἱ τοιοῦτοι παρο-
80 ξυσμοί; " Ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν οἱ πυρε-
81 τοὶ μὴ κατὰ κρισίμους, ὑποτροπικόν. " Οἱ
ἐν ἀρχῇ λεπτοὶ μετὰ κεφαλῆς σφυγμοῦ,
καὶ οὔρου λεπτοῦ πρὸς κρίσιν παροξύνονται·
θαῦμα δὲ οὐδὲν εἰ καὶ παρακοπὴ, καὶ 55 ἔτ'
82 ἀγρυπνίη γένοιτο. " Ἐν ὀξέσι κίνησις, ῥι-
πτασμὸς, ὕπνος ταραχώδης, σπασμὸν ἐνίοι-
83 σι σημαίνει. " Αἱ ταραχώδεες 56 θρασύτη-
τι ἐγέρσιες παράφοροι, πονηρὸν, καὶ σπασ-
μώδεες· ἄλλως τε καὶ μεθ' ἱδρώτων· σπασ-
μώδεες δὲ καὶ τραχήλου, καὶ μεταφρένου δοκέ-
ουσαι ψύξιες, ἀτὰρ καὶ ὅλου τοῦ σώματος,
84 ἐν τούτοισιν 57 ὑμενώδεες οὐρήσιες. " Αἱ
ἐν 58 κώματι παρακρούσιες, σπασμώδεες.
85 " Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες, θη-
86 ριώδεες· καὶ σπασμοὺς δὴ προσημαίνουσιν. " Ἐν
τοῖσι μακροῖσι κοιλίης ἄλογοι ἐπάρσιες,
σπασ-

VARIÆ LECTIONES.

48 pro οἱ vel αἱ Imper. Samb. habet τά.
49 ἐφιδρῶντα, MS. Reg. vitiose tamen ut & Cod. Asul. ἐφιδρώοντα, ἐφιδρῶντα, Cod. quidam MSti.
50 δυσφορίῃ φρενιτικαί, Cod. quidam MSti.
51 ἢ μὴ ἀκούειν, delet Imp. Samb. Hanc sententiam omittit Duretus.
52 ἀκρισίη, Imper. Samb. ἀκρισίῃ, Cornar. & Ald.
53 ἢν αἵματος ῥυέντος ἐκ ῥινῶν ἐόν, Codex unus MS. Reg. quam lectionem sequitur Asul. Cod. vitiose tamen. ἐν αἵματος ῥύντος ῥοῇ Mercurialis in margine legit.
54 λαβόντες, Hippocrati, insolente phrasi, accessione correptos, aut quos febris invadit, significare videtur. Foes. Corn. λαβόντας tanquam ἀναλαβόντας sumit. ib. ἐπιχύοντες, Hollerius legi mavult, ut de accessionibus invalescentibus die tertio intelligatur.
55 ἐπ' ἀγρυπνίη, quidam Cod. legunt.
56 θρασύτητος, Servin.
57 ἀφρώδεες, id est: spumosa, ex quibusdā, aut πυώδεες, purulenta, leg. Serv. quam lectionem sequuntur Holl. & Duret. ex Prorrhet. vid. ejus Commentar. ὑμενώδεες, magis probatur Foes. ex Prorrhet. ὑμένων editi. Codices habent.
58 καύματι, M. R. Corn. & Ald. id est cum ardore.

σπασμώδεες. " Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα, ἄγρυ- 87
πνα, [59] ἐπιςάζοντα ἐκ ῥινῶν, ἑκταῖα κου-
φισθέντα νύκτα, πονήσαντα δὲ ἐς τὴν
αὔριον, ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, πα-
ρακρούσαντα αἱμοῤῥοεῖ λαύρως, καὶ λύει
τὰ πάθεα· τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιαῦτα
σημαίνει. " [60] Μετὰ τῶν εἰρημένων, 88
τῶν ἐξιςαμένων μελαγχολικῶς, οἱ τρομώ-
δεες γένομενοι, κακοήθεες. " Παραφρο- 89
σύνη [61] ἐν πνεύματι, καὶ ἱδρῶτι, θανατώδης·
θανατῶδες δὲ καὶ ἐν πνεύματι, καὶ λυγμῷ. " 90
Ἐνύπνια τὰ ἐν φρενίτιδι [62] ἐναργῆ, ἀγαθόν.
" Ἐν φρενίτιδι διαχωρήσιες λευκαὶ, καὶ νω- 91
θρότης, κακόν· ῥῖγος τουτέοισι κάκιςον. " Ἐν 92
τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇσι, τὰ ἐπιεικῶς
ἔχοντα, πυκνά τε μεταπίπτοντα, κακόν. " 93
[63] Τῶν ἐξιςαμένων μελαγχολικῶς, οἷσι τρό-
μοι ἐπιγίνονται, κακόν. " Οἱ ἐξιςάμενοι με- 94
λαγχολικῶς, τρομώδεες γινόμενοι, καὶ πτυα-
λίζοντες, ἆρά γε φρενιτικοί; " Οἱ ἐκςάν- 95
τες, ὀξέως [64] ἐπιπυρέξαντες, φρενιτικοὶ
γίνονται. " Οἱ φρενιτικοὶ [65] βραχυπόται, 96
ψόφου καθαπτόμενοι, τρομώδεες ἢ σπασμώ-
δεες. " Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι νεανικῶς τρομώδεα, 97
θανάσιμα· " αἱ περὶ ἀναγκαῖα παραφροσύναι, 98
κάκιςαι· [66] αἱ ἐκ τούτων παροξυνόμεναι, ὀλέ-
θριοι. " Αἱ παρακρούσιες, φωνῇ κλαγγώδεες, 99
[67] γλώσσῃ σπασμώδεες, καὶ [68] αὐτοὶ τρομώ-
δεες γινόμενοι, ἐξίςανται· σκληρυσμὸς ταύ-
τῃσιν, ὀλέθριον. " Αἱ [69] προεξαδυνατησάν- 100
των παραφροσύναι, κάκιςαι. " Τὰ ἐν φρενι- 101
τικοῖσι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα, πο-
νηρά. " Οἱ ἐν φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξιος 102
πτυαλίζοντες, μέλανα ἔμετον δηλοῦσι. " Τοῖσι 103
ποικίλως διανοσέουσι καὶ παρακρούουσι, πυκνὰ
κωματώδεσι, προσδέχεσθαι λέγε μέλανα ἔ-
μετον. " Τὰ παροξυνόμενα τρόπον [70] σπασ- 104
μώδεα, κάτοχα. " Τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα 105
ἐν μακροῖσι μικρά· αἱμοῤῥώδεα, καὶ σκοτώδεα
ἐπιφαινόμενα, ὀλέθρια. " [71] Οἱ ἰλιγγώδεες 106
πυρετοὶ, καὶ ἄνευ εἰλεῶν, καὶ μετὰ εἰλεῶν, ὀλέ-
θριοι. " Τοῖσι [72] πνευματίησιν ἐοῦσι, πυ- 107
ρετὸς ὕςερον ὀξύς· μετὰ ὑποχονδρίου συντό-
νου καταψυχθεῖσι, παρ' οὖς μέγα ἔπαρ-
μα. " Οἷσιν ἂν ἐν πυρετῷ ὀδύναι γενόμε- 108
ναι περὶ ὀσφὺν καὶ τὰ κάτω χωρία, φρε-

mores, convulſorii. Affectiones ſtatim turbulentæ, vigilias inducentes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die allevantes per noctem; verum poſtridie rurſus affligentes, exudantes, ſoporoſæ, mentem emoventes, large ſanguinem fundunt, & morbos ſolvunt; aquoſa urina talia ſignificat. Qui cum relatis, ab atra bile mente moti, tremuli fiunt, maligne habent. Delirium cum difficultate ſpirandi, & ſudore, lethale; lethaleque eſt cum ſpirandi difficultate, ac ſingultu. Inſomnia in phrenitide evidentia, bona ſunt. In phrenitide dejectiones alvi albæ, & torpor, malum; rigor his peſſimus eſt. In phreniticis, in principiis affectiones manſuetæ, ac frequenter tranſmutationem habentes, malæ ſunt. Quibus ab atra bile mente motis tremores fiunt, exitio ſunt. Qui ab atra bile mente moti, tremuli fiunt, ac ſalivam fundunt, num ſane phrenitici ſunt? Mente moti, acute inſuper febrientes, phrenitici fiunt. Phrenitici parum bibunt, ex levibus ſtrepitibus facile irritantur, tremuli, aut convulſi fiunt. In intenſa phrenitide tremores lethales. Deliria circa res neceſſarias, peſſima; quæ ex his exacerbantur, lethalia ſunt. Mentis perculſiones, voces clangentes, linguæ convulſæ, ac ipſi quoque tremuli facti, mentem alienam denunciant; his cutis rigida pernicioſa eſt. Ante jam debilitatorum deliria, peſſima. Affectiones in phreniticis frequenter tranſmutationem habentes, convulſoriæ, pravæ. Crebræ in phreniticis cum perfrigeratione ſputationes, vomitum nigrum indicant. Qui varie ægrotant, & frequenter ſoporoſi mente moventur, his nigrum vomitum expectandum eſſe dicito. Quæ convulſorio modo exacerbantur, altum ſtuporem inducunt. Tumores juxta aurem, in morbis longis, parvi ſunt; ſanguinis fluxiones, ac vertigines inſuper apparentes, pernicioſæ. Febres vertiginoſæ, & ſine volutatione, & cum volutatione, pernicioſæ. Anhelatoribus ſi febris poſtea acuta incidit, cum hypochondriorum contenſione perfrigeratis, magnũ circa aurem tumorem expectare oportet. Quibus in febre dolores circa lumbos, & in-

Variæ Lectiones.

59 ἀποςάζοντα, Servinus legit. ibid. κατηρεχθέντα, legit Calv.
60 ἐκ μετὰ τῶν εἰρημένων, Fevr. & Imp. Sambuc. τῶν ἐξιςαμένων vero delet Imp. Samb.
61 ἐμπνεύματι. Cornar. & Mercurialis in margine legunt ἐν πνεύματι καὶ ἱδρῶτι. Verum in Græcis MStis παραφροσύνη ἐμπυήματι, id eſt, *delirium empyemati*, &c. legi mavult Martianus. ἐν πνεύματι μινυθώδει, id eſt, *in reſpiratione minutula*, legit Duretus ex prognoſtico.
62 ἐν ἀρχῇ Imp. Samb. & Cod. Reg. & Fevr.
63 Cod. Reg. ut par eſt, conjungunt has duas ſententias, unamque hoc modo efficiunt lectionem: τῶν ἐξιςαμένων μελαγχολικῶς, οἱ τρομώδεες γινόμενοι, καὶ πτυαλίζοντες, ἆρά γε φρενιτικοί, quam ſecutus eſt Calvus.
64 Cod. Reg. ἐπιπυρέξαντες ὀξέως legunt.
65 βραχύποτοι, quædam Exempl. leg. & Cod. Aſulan. eumque ſequuntur Interpretes, & βραχύποτοι ψόφου καταπληγμένους φρενιτικοὺς intelligunt.
66 αἱ ἐκ τούτων παροξυνόμεναι, Cod. Reg. eodem fere ſenſu leg.
67 γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες καὶ αὐδαὶ τρομώδεες γινόμεναι, Imper. Cornar. Prorrh. ſecutus.
68 αὐταὶ, Servin. leg.
69 In Prorrhet. προεκπαυδησάντων legitur melius pro προεκπαυτησάντων. προεξαδυνατησάντων, Imp. Samb.
70 Codices quidam σπασμοτρομώδεα τρόπον habent. σπασμώδεα τρόποι legit Duretus.
71 οἱ ἰλυγγώδεες πυρετοὶ λυγγώδεες MSta R. Serv. ἄνευ ἰδίων, Hollerius & Cornarius cum Mercuriali, qui tamen in margine legit εἰλεῶν. ἰλέων Servinus, & Fevreus, εἴλεος hoc in loco communi ſignificatione accipiendus eſt pro volutatione, & circum agitatione a verbo εἰλέω, quod verto & volvo ſignificat, non pro morbo tenuioris inteſtini, qui a Medicis εἰλεὸς, volvulus, appellatur, quam interpretationem amplectimur cum Martiano.
72 πνευματίεσι Imperial. Cornar. πνευματίαις, quæd. Exempl. quod magis eſt Jonicum. πνευματικοῖς, Æmil. Port.

fernas partes oborti, ſeptum transverſum contingunt, infernas partes relinquentes, pernicioſi ſunt; tum alias, cum ſi aliud quoddam ſignum pravum accedat; ſi vero alia ſigna non fuerint prava, ſuppuratum fore expectandum eſt. Pueris febris acuta, & alvus ſuppreſſa, cum vigiliis, & calcitrare, & colorem mutare, & ruborem habere, convulſorium eſt. Affectiones ſtatim turbulentæ, vigilias inducentes, nigra & compacta dejicientes, interdum ſanguinem fundunt. Affectiones cum vigiliis, & anxietate repentina, ſanguinem fundunt; tum alias, cum ſi quid etiam antea profluxerit; num & qui modice perfrigerati, poſtea horruerunt? At qui circa acceſſiones tuſſiunt, & parum exudant, maligne habent. Ad latus dolore, ac ſuffocatione accedente, hi ſuppurantur. Quibus in febribus continuis puſtulæ per totum corpus erumpunt, lethale, ſi non purulentus abſceſſus fiat; maxime autem circa aurem his fieri ſolet. In morbo acuto externas quidem partes perfrigerari, internas autem ardere, & ſitire, malum eſt. Febres continuæ, quæ tertio quoque die intenduntur, periculoſæ; quibus vero febris aliquando intermittit, periculo vacat. In febribus longis, aut tubercula, aut dolores in articulis fiunt; & ſi facti fuerint, non ſunt inutiles. Capitis dolor in morbo acuto, hypochondrium revulſum, non profluente ex naribus ſanguine, ad phrenitidem devenit. Febres lipyriæ, niſi per choleram effuſa bile, non ſolvuntur. Morbus regius ante ſeptimum diem accedens, malum; ſeptimo vero ac nono, & undecimo ac decimo quarto, judicatorius eſt, ſi non hypochongria induret; ſin minus, ambigua res eſt. Frequentes per eadem recidivæ, circa judicationem ſanguinolentæ, nigrorum vomitum faciunt; inducunt etiam tremorem. Dolores, qui in tertianis febribus exacerbantur, tertianarum naturam inducunt, & grumoſum ſanguinem egerunt. In febribus ſecundum venam, quæ eſt in collo, pulſus, ac dolor, in dyſenteriam deſinit. Color, qui ſæpe in calore transmutatur, utilis eſt. In bilioſis ſpiritus magnus, & febris acuta cum hypochondrii intentione, juxta aurem abſceſſum facit. Qui ex morbis longis ſe refocillantes bene cibum accipiunt, & nihil pro-

νῶν ἅπ]ονται, [73] ἐκλείπουσαι τὰ κάτω,
ὀλέθρια· ἄλλως τὲ κἢν ἄλλό τι σημεῖον
προσγένηται πονηρόν· ἢν δὲ τ᾽ ἄλλα σημεῖα
μὴ πονηρὰ γένηται, ἔμπυον γενήσεσθαι
109 ἐλπίς. " Παιδίοισιν ὀξὺς πυρετὸς, [74] καὶ
κοιλίης ὑπόστασις μετὰ ἀγρυπνίης, καὶ τὸ
[75] ἐκλακτίζειν, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλειν, 427
110 καὶ ἴσχειν ἔρευθος, σπασμῶδες. " Τὰ εὐθὺ
ταραχώδεα, ἄγρυπνα, [76] μέλανα δὲ τὰ
111 σύνθετα, αἱμοῤῥοέει ἔνια. " Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ, αἱμοῤῥοέει· ἄλλως
λός τε καὶ ἤν τι προεῤῥυήκη· ἦρά γε καὶ με-
112 ταφρίξαντες οἱ ἐπ᾽ ὀλίγον περιψύχοντες; "
Περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς [77] βήσσοντες, καὶ ἐ-
113 φιδροῦντες μικρὸν, κακοήθεες. " Ἐς πλευ-
ρὸν ὀδύνης καὶ πνιγμοῦ προσγενομένου, οὗ-
114 τοι ἐμπυοῦνται. " Οἷσιν ἐν συνεχέσι [78]
φλυζάκια κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐκφύει, θα-
νάσιμον, μὴ γινομένου πυώδους ἀποστή-
ματος· μάλιστα δὲ εἴθισται γίνεσθαι τούτοι-
115 σι παρ᾽ οὖς. " Ἐν [79] ὀξεῖ τὰ μὲν ἔξωθεν
περιψύχεσθαι, τὰ δὲ εἴσωθεν καίεσθαι,
116 καὶ διψῆν, κακόν. " Οἱ συνεχέες διὰ τρί-
117 της ἐπιτείνοντες, ἐπικίνδυνοι· " οἷσι δ᾽ ἂν
118 ποτε πυρετὸς διαλίπῃ, ἀκίνδυνον. " Ἐν
μακροῖσι πυρετοῖσιν, [80] ἢ φύματα, ἢ ἐς
ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται· καὶ ἢν γένωνται,
119 οὐκ ἄχρηστοι. " [81] Κεφαλαλγίη ἐν ὀξεῖ,
ὑποχόνδριον ἀνεσπασμένον, μὴ ῥυέντος αἵ-
ματος ἐκ ῥινέων, ἐς φρενιτικὸν περιΐστα-
120 ται. " [82] Τὰ λειπυρικὰ, μὴ [83] χολέρης ἐ-
121 πιγινομένης, οὐ λύεται. " Ἴκτερος πρὸ
μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγενόμενος, κα-
κόν· ἑβδόμῃ δὲ καὶ ἐννάτῃ, καὶ ἑνδεκάτῃ, καὶ
τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, κρίσιμον, μὴ σκληρυ-
νων [84] ὑποχόνδρια· ἢν δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν.
122 " Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ, [85]
περὶ κρίσιν [86] αἱματώδεες, μελάνων ἔμε-
τον ποιέουσι· γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.
123 " Τὰ ἐν τριταίοισι πυρετοῖσιν ἀλγήματα
παροξυνόμενα, τριταιογενῆ ποιέεται, καὶ
124 θρομβώδεα αἵματα διαχωρέει. " Ἐν πυ-
ρετοῖσι κατὰ φλέβα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ
σφυγμὸς καὶ πόνος, ἐς δυσεντερίην ἀποτε-
125 λευτᾷ. " Τὸ μεταβάλλον πολλάκις χρῶμα
126 [87] κατὰ θερμασίην, [88] χρήσιμον. " Τοῖσι
χολώδεσι πνεῦμα μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς
μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, παρ᾽ οὖς ἀφίστη-
127 σιν. " Οἱ ἐκ μακρῶν ἀναλαμβάνοντες, εὔσιτοι,
μη-

VARIÆ LECTIONES.

73 ἐκλείπουσι, Aſulanus Codex vitioſe legit pro ἐκλείπουσαι, & ἔμπυον γίνεσθαι.
74 delet καὶ, Imperial. Sambuc.
75 ἐκκλύζειν, idem Fevr. & Calvus, ἐκλύζειν vero Mercurialis in margine. κλύζειν, aut ἐκλευκαίνεσθαι legiſſe videtur. κλαῦσαι, probat magis Foeſius.
76 μελάνθετα Imper. Samb. & Cod. Reg. μέλανα σύνθετα, legendum conjicit Foeſ. μέλανα δὲ τὰ μελάνθετα, Fevr. & Imp. Corn. id eſt, *nigra autem compacta.*
77 βήσσοντες, ex MSto Servinus, & Cod. Reg. alii βοῶντες, quos ſecutus eſt Calvus.
78 φυζάκια, pro φλυζάκια, MS. Reg.
79 ὀξέσι, Imperial. Sambuc.
80 ἢ φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι legit Servin. aut ἢ φύματα ἢ ἄρθρων πόνοι, Cod. Reg. ἄρθρων πόνοι. Imperial. Sambuc. ἄρθρον.
81 κεφαλαλγίῃ, MS. Reg.
82 Calvus τὰ λυπηρικά. λυπηρικὰ, & λιπυρικά, Servinus.
83 χολέρης Imperial. Sambuc. χολέρας quidam Codd.
84 ὑποχόνδριον, Imp. Samb. M. R.
85 περὶ κρίσιν, omittit Calvus.
86 ἱματώδεες, leg. Duretus, atque αἱματώδεες male legi aſſerit.
87 Ita Cornar. Holler. καὶ θερμασίην, Foeſ.
88 κρίσιμον, Imp. Corn. & Holler. legunt, id eſt, *judicationem* facit. vel κρόσιον, Servin.

μηδὲν ἐπιδιδόντες, ἐπιστρέφουσι 89 κακοηθῶς.

128 Οἷσιν ἐν πυρετοῖσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι σφυγματώδεες, καὶ πρόσωπον ἐῤῥωμένον, καὶ ὑποχόνδριον μὴ λαπαρὸν, 90 χρόνιον· καὶ οὐ παύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινέων πολλῆς, ἢ λυγγὸς, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχίων.

129 Ἐν καύσῳ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα, θανάσιμον.

130 Ἐκ κοιλίης ἀλγήματος ἐπιπόνου, πυρετὸς καυσώδης, ὀλέθριον.

131 Ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ἤχων προσγενομένων μετὰ ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ ῥίνας βάρους, ἐξίστανται μελαγχολικῶς μὴ αἱμοῤῥαγήσαντες.

132 Τοὺς ἐν καυσώδεσι τρόμους, παρακοπὴ λύει.

133 Ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ, κακόν· ἢν μή τι ἄλλο ἀγαθὸν συμπέσῃ· πεμπταίῳ δὲ ἧσσον κινδυνῶδες.

134 Οἱ ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι, 91 διαχωρήμασι ὑδατοχόλοισι, (τὲ καὶ) συχνοῖσιν, 92 ὀφθαλμοῖσι (ἰλλόμενοι) κακόν· ἄλλως τὲ κἢν κάτοχοι γένωνται.

135 Καῦσος ῥίγεος ἐπιγενομένου λύεται.

136 Καῦσοι ὑποτροπιάζειν εἰώθασι, καὶ ἡμέρας τέσσαρας ἐπισημήναντες, ἔπειτα ἐφιδροῦσιν· εἰ δὲ μὴ, 93 τῇ ἑβδόμῃ, καὶ 94 ἑνδεκάτῃ.

137 Τοὺς καυσώδεας διακρίνουσιν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι, κουφίζουσαι, ἢ ἀναιροῦσαι.

138 Ἐκ καύσου μὴ γενομένου πυώδους παρ' οὖς ἀποστήματος, οὐ πάνυ σώζονται.

139 Οἱ ληθαργικοὶ, τρομώδεες ἀπὸ χειρῶν, ὑπνώδεες, δύσχρωτες, οἰδηματώδεες, σφυγμοῖσι νωθροῖσι, καὶ μετάρσια τὰ ὑποφθάλμια, καὶ ἱδρῶτες ἐπιγίνονται, καὶ κοιλίας ὑποιδέουσι χολώδεας καὶ ἀκρατέας· 95 ἢν δὲ καταξήρους ἴσχωσιν, οὖρα καὶ διαχωρήματα 96 προϊέοντα λαθραίως· τὸ οὖρον ὑποζυγίου· πιεῖν τε οὐκ αἰτέουσιν, οὐδὲ θάτερον οὐδέν. ἔμφρονες δὲ γενόμενοι τράχηλον ἐπώδυνόν φασιν ἔχειν, καὶ διὰ τῶν οὐάτων ἤχους διαΐσσειν.

140 Ὁκόσοι δὲ σώζονται τῶν ληθαργικῶν, ἔμπυοι ὡς ἐπιτοπολὺ γίνονται.

141 Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ἀκρίτως τὰ τρομώδεα παύεται, τουτέοισι 97 χρόνῳ ἐς ἄρθρα ἀπόστασις ὀδυνώδης ἐκπύουσα, καὶ κύστις ἐπώδυνος.

142 Τῶν πυρεσσόντων, οἷσι μὲν ἐρυθήματα ἐπὶ προσώπων, καὶ πόνος κεφαλῆς ἰσχυρὸς, καὶ σφυγμὸς φλεβῶν, αἵματος ῥύσις τὰ πολλὰ γίνεται. οἷσι δὲ ἆσαι, καὶ καρδιωγμοὶ, καὶ πτυαλισμοὶ, ἔμετος· Οἷσι δὲ ἐρευγμοὶ, φῦσαι, ψόφοι κοιλίης, καὶ ἐπάρσιες, 98 ἐκτάραξις κοιλίης.

143 99 Τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως ἐν πυρετῷ συνεχέει, χωρὶς πόνου, ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἄλ-

ficiunt, hi maligne in morbum recidunt.

128 Quibus in febribus venæ in temporibus pulſant, & facies ſana eſt, & hypochondrium non molle, diuturnum morbum ſignificat: & non deſinentem, citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut convulſionem, aut coxendicum dolorem.

129 In febre ardente, ſi alvus valde ſoluta ſit, lethale eſt.

130 Ex alvi dolore laborioſo, febris ardens, pernicioſa.

131 In febribus ardentibus, ſi aurium ſonitus accedant, cũ viſus hebetudine, & gravitate ſecundum nares, melancholico modo mente moventur, ſanguine ipſis non erumpente.

132 Tremores in febribus ardentibus, delirium ſolvit.

133 In febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus, 4to die, mala eſt; ſi non aliud quid boni inciderit; verum 5to, minus pericoloſa eſt.

134 Qui in febribus ardentibus leviter refrigeſcũt, & aquoſa biliosis mixta frequẽter egerunt, oculis (perverſis) malum eſt, cum alias, tum ſi alto ſtupore corripiantur.

135 Febris ardens rigore ſuperveniente ſolvitur.

136 Febres ardentes recurrere ſolent, & ubi per dies quatuor ſignificationem de ſe præbuerunt, poſtea ſudorem cient; ſin minus, ſeptimo die & undecimo.

137 Febres ardentes quatuordecim dies dijudicant, aut allevantes, aut perimentes.

138 Ex febre ardente, niſi qui circa aurem fit abſceſſus ſuppuret, non admodum liberantur.

139 Lethargici, tremuli ex manibus, ſomnolenti, decolores, tumidi, pulſibus tardi ſunt, & partes ſub oculis elevatas habent, & ſudores inſuper accedunt, & alvos biliosas, intemperatas & ſubtumidas habent: ſi vero reſiccatas habuerint, urinæ & dejectiones alvi latenter ipſis prodeunt; urina velut jumentorum eſt; potum non expetunt, neque aliud quicquam. Poſtquam vero reſipuerint, de colli dolore conqueruntur, & ſonitus per aures tranſire.

140 Qui vero ex lethargicis ſervantur, plerunque (pectore) ſuppurati fiunt.

141 Quibuscunque in febribus tremores citra judicationẽ ceſſant, his temporis progreſſu, abſceſſus cum dolore ſuppuratus in articulos fit, & veſica dolet.

142 Febrientibus, quibus quidem rubores ſunt in facie, & dolor capitis vehemens, & venarum pulſus, his ſanguinis fluxio plerunque contingit. Quibus autem anxietates ſunt, & oris ventriculi morſus, & crebræ ſalivæ, his vomitus fit. Quibus vero ructus adſunt, & flatus, ſtrepitus ac elevationes ventris, his fit alvi perturbatio.

143 Qui diutius ſecure ex febre continua laborant, citra dolorem aut inflammatio-

VARIÆ LECTIONES.

89 Sic Duret. & Hollerius. κακοήθεις editi Codices.
90 χρόνιοι, καὶ οὐ παύονται, quid. Cod. leg.
91 συχνοῖσι διαχωρήμασι, probat Foeſ.
92 Sic legimus cum Imper. Sambuc. quam lectionem ſecuti ſunt Holler. & Duretus.
93 τῆς ἑβδόμης Imp. Samb. & Fevr.
94 Sic Serv. quod adſcribit Foeſ. pluralitatem Exempl. ſecutus, pro δεκάτῃ. ἐξιδροῦσι mavult legi, quam ἐφιδροῦσι.
95 ἢ Imp. Samb. ἢν δὲ, Imp. Corn.
96 προϊεόντα, Imp. Samb. προϊόντα editi Codd.
97 χρονίως, Fevr. Imp. Samb. χρόνῳ magis probat Foeſ. ἄρθρα, pro ἐς ἄρθρα. Codd. impreſſi ἐκπυοῦντα. Æmil. Port.
98 hic καὶ cum Corn. omittimus.
99 vitioſe in quibusdam Exempl. hujus ſententiæ initium præcedentis ſententiæ extremo annectitur.

tionem, aut aliam causam, his abscessus expectandus est cum dolore ac tumore, & magis in inferis partibus. Expectare autem oportet abscessus, his magis, qui trigesimum annum egressi sunt; considerandi autem in his abscessus sunt, ubi viginti dies febris transmiserit; senioribus autem minus fiunt, & ubi multo tempore febres durant. At intermittentes & erratice invadentes, autumno maxime in quartanam leniter transeunt, & hoc magis his, qui triginta annos excesserint. Abscessus autem hyeme magis fiunt, & tardius desinunt, & minus recurrunt. Quibus vero sæpe recidiva contigit, his si semestre tempus transmiserint, tabes coxendicum fere accidit. Quæcunque signa febri se opponunt, neque abscessus significationem habent, maligna sunt. Febres, quæ neque in diebus judicatoriis, neque post solutorium signum decesserunt, revertuntur. Acuti morbi in diebus quatuordecim judicantur. Tertiana exacta in quinque aut septem circuitibus, aut ad summum in novem judicatur. Quibus febrire incipientibus, sanguis de naribus sternutatione contingente destillat, & urina sedimentum album quarto die habet, his in septimo die solutionem significat. Morbi acuti judicantur, sanguine de naribus fluente, in die judicatorio; & sudore multo oborto, & urina purulenta ac vitrea prodeunte, & bonũ sedimentum hacente, & confertim exeunte; abscessu item memorabili oboriente, & alvo mucosa & cruenta derepente egerente, & vomitibus non pravis contingentibus circa judicationem. Somni profundi, non turbulenti, firmam judicationem significant: turbulenti vero cum dolore corporis, inconstantes sunt. Septimo die, aut nono, aut decimoquarto, fluxus sanguinis e naribus contingentes, plerumque febres solvunt; similiter & alvi fluxio biliosa, & qualis in dysenteria fieri solet; & genuum ac coxendicum dolor, & urina concocta ad judicationem; in muliere vero etiam menstruæ purgationis fluxus. Quibus in febribus sanguis abunde undecunque profluxit, his in refectionibus (a morbo) alvi humectantur. Qui in febribus tenuiter sudant, capite dolentes, alvo suppressa, convulsi fiunt. Mentis emotiones modice feroces, in ferinas evadunt, & convulsionem significant. Convulsio in febre oboriens, & eodem die desinens, bona est. Convulsio in febre oboriens,

λῆς προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι,
μετὰ πόνου, ϗ οἰδήματος, ϗ μᾶλλον ἐς τὰ
κάτω [100] μέρεα. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς
ἀποστάσιας, τοῖσιν ὑπὲρ [101] τριήκοντα ἔτεα
μᾶλλον. ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς
ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς
ὑπερβάλλῃ· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον
[102] γίνονται, ϗ πολλῷ χρόνῳ γενομένων
τῶν πυρετῶν. Οἱ δὲ διαλείποντες, ϗ λαμβάνοντες
πεπλανημένως, φθινοπώρου μάλιστα
ἐς τεταρταῖον ἐπιεικέως μεθίστανται, ϗ μᾶλλον
τοῖσιν ὑπὲρ τὰ τριήκοντα ἔτεα γεγονόσιν.
Αἱ δὲ ἀποστάσιες τοῦ χειμῶνος γίνονταί
τε μᾶλλον, ϗ παύονται βραδύτερον, ϗ ἧσ-
144 σον παλινδρομέουσι. " Τοῖσι δὲ πολλάκις ὑ- 428
ποτροπιασθεῖσιν, ἢν ἑξάμηνον ὑπερβάλλωσιν,
145 ἰσχιαδικὴ φθίσις ἐπιεικέως γίνεται. " [103] Ὁκό-
σα πυρετῷ ἀντιδίδοται, ϗ μὴ ἀποστηματώδεα
146 σημεῖα, κακοήθεα. " Τῶν πυρετῶν, οἳ μήτε ἐν
ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε [104] μετὰ σημείου λυ-
147 τήριον ἀφιέντες, ὑποτροπιάζουσι. " Τὰ ὀξέα
τῶν νουσημάτων ἐν ἡμέρῃσι κρίνεται τεσσαρεσ-
148 καίδεκα. " Τριταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε, ἢ ἐν
ἑπτὰ περιόδοισιν, ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα,
149 κρίνεται. " Οἷσιν ἀρχομένοισι πυρέσσειν αἵμα-
τος στάξιες ἐκ ῥινῶν πταρμοῦ γενομένου, [105] λευ-
κὴν ὑπόστασιν τὸ οὖρον ἴσχει ἐν τῇ τετάρτῃ,
150 λύσιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ σημαίνει. " Τὰ δὲ ὀξέα
κρίνεται αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥυέντος ἐν κρισίμῳ·
ϗ ἱδρῶτος πολλοῦ γενομένου, ϗ οὔρου πυώδεος, ϗ
ὑαλώδεος γενομένου, ὑπόστασιν χρηστὴν ἔχον-
τος, ϗ ἀθρόου γενομένου· ϗ ἀποστήματος ἀξιο-
λόγου, ϗ κοιλίης μυξώδεος, ϗ αἱματώδεος,
ϗ ἐξαπίνης καταρραγείσης, ϗ ἐμέτων οὐ μο-
151 χθηρῶν κατὰ κρίσιν. " Ὕπνοι βαθέες, μὴ τα-
ραχώδεες, βεβαίαν κρίσιν σημαίνουσιν· οἱ δὲ
ταραχώδεες μετὰ ἀλγήματος σώματος, [106]
152 ἀβέβαιοι. " Ἑβδομαίοισιν, ἢ [107] ἐνναταίοισιν, ἢ
τεσσαρεσκαιδεκαταίοισι ῥύσιες ἐκ ῥινέων λύουσιν,
ὡς ἐπιτοπολὺ τοὺς πυρετούς· ὁμοίως δὲ ϗ κοιλίης
ῥύσις χολώδης, ϗ δυσεντεριώδης, ϗ πόνος γουνά-
των, ἢ ἰσχίων, ϗ οὖρον πεπανθὲν πρὸς τὴν κρί-
153 σιν· ἐν γυναικὶ δὲ ϗ ἐπιμηνίων ῥύσις. " Οἱ
ἐν πυρετοῖσιν αἱμορραγήσαντες ἱκανῶς ὁκοθε-
νοῦν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι [108] κοιλίας καθυγραί-
154 νονται. " Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδρῶντες, κεφα-
λαλγέες, κοιλίην ἀπολελαμμένοι, σπασμώδεες.
155 " [109] Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες, ϗ
156 θηριώδεες, ϗ σπασμὸν σημαίνουσι. " Σπασ-
μὸς ἐν πυρετῷ γενόμενος, ϗ παυόμενος
157 αὐθημερὸν, [110] ἀγαθόν. " Σπασμὸς ἐν
πυρε-

VARIÆ LECTIONES.

100 μέρεα pro χωρία legunt omnes membranæ Reg. quam lectionem sequimur.
101 Pro τεσσαράκοντα, ὑπὲρ τριήκοντα, Servinus.
102 γίνεται, Imp. Samb.
103 ὁκόσα ἐν πυρετῷ ἀποστηματώδεα σημεῖα μὴ ἀντιδίδοται, κακοήθεα, id est, quæcunque signa in febre abscessum enunciant, neque præstant quod significent, maligna. Holler. in Comment.
104 μετὰ σημείων ἀρτηρίου, quædam Exempl. legunt.
105 Exempl. MSt. Reg. λεπτὴν vitiose pro λευκὴν habent, quale vitium in membranas Vatic. irrepsit.
106 ἀβέβαιαι, Duret. οὐ ταραχώδεις, Exempl. Reg.
107 Cod. MSt. quidam ἑνδεκαταίοισιν post ἐνναταίοισιν legunt.
108 MSt. Cod. κοιλίης, legunt.
109 αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες, θηριώδεες ϗ σπασμὸν δὴ προσημαίνουσι, Duretus.
110 Post ἀγαθὸν reponit quæ inferius sequebantur Imp. Samb. ὑπερβάλλον κακόν, & inde reliqua delet.

πυρετῷ γενόμενος, [111] παύει τὸν πυρετὸν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑςεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ· ὑπερβάλλων δὲ τὴν ὥρην, ἐν ᾗ ἤρξατο, καὶ μὴ παυόμενος, κακόν.
158 Οἱ [112] διαλείποντες ἀνωμάλως δὲ χλιαινόμενοι, κοιλίης ἐμφυσωμένης, μικρὰ διαδιδούσης· [113] ὀσφυαλγήσασι μετὰ κρίσιν, τουτέοισι κοιλίαι καταρρήγνυνται. Οἱ δὲ περικαέες πρὸς χεῖρα νωθροὶ, διψώδεες, ἀσώδεες, κοιλίης ἀπειλημμένης βαρυνόμενοι· ἐκλύονται. Ἔςι δ' ὅτε καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἐν ποσὶ καλακαύματα, τὰ αὐτὰ σημαίνει.
159 Οἱ χειμερινοὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ἐπιεικέως μεθίςανται ἐς τὰς ὀξείας νούσους.

sedat febrem eodem die, aut postero, aut tertio; si vero horam, in qua incepit, excesserit, neque quieverit, malum est. Febres intermittentes, verum inæqualiter calescentes, alvo inflata, pauca egerente; in his post judicationem lumborum dolore sequuto, alvi prorumpunt. At amburentes ad manum, torpidæ, siticulosæ, anxiosæ, in his, alvo suppressa gravati; exsolvuntur. Quandoque vero & rubicundæ in pedibus ambustiones eadem significant. Hibernæ febres quartanæ, fere in acutos morbos transeunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ κεφαλαλγίας.

160 Κεφαλῆς πόνος σύντονος μετ' ὀξέος πυρετοῦ, καὶ ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων, θανάσιμον· ἄνευ δὲ σημείου φαύλου, ὑπερβάλλων τὰς εἴκοσιν ἡμέρας, αἵματος ῥύσιν, ἢ [114] πύου ἐκ ῥινὸς, ἢ ἀποςάσιας ἐς τὰ κάτω σημαίνει· μάλιςα μὲν νεωτέροισι τῶν τριήκοντα πέντε, τὰς ῥύσιας· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι, τὰς ἀποςάσιας [115] (προσδέχεσθαι) περὶ μέτωπον δὲ καὶ κροτάφους ὄντος τοῦ πόνου, καὶ [116] συντόνου, τὰς ῥύσιας.
161 Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ ἦχοι [117] ἀπυρέτοισι, καὶ σκοτοδινίη, καὶ φωνῆς βραδύτης, καὶ νάρκη χειρῶν· ἢ ἀποπλήκτους, ἢ ἐπιληπτικοὺς προσδέχου τούτους ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἐπιλήσμονας.
162 Οἱ κεφαλαλγέες, κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀποληφθείσης, ὄμμα θρασυνθέντες, ἀνθηροὶ· ὀπισθοτονώδεες γίνονται.
163 [118] Τὰ ὑποσείοντα κεφαλὴν, ὄμματα ἐξέρυθρα, παρακρούοντα σαφῶς, ὀλέθρια. Οὐ συναποθνήσκει τοῦτο, ἀλλὰ παρ' οὖς οἴδημα ποιέει.
164 [119] Κεφαλαλγίαι μεθ' ἕδρης, καὶ αἰδοίων ἀλγήματος, [120] καὶ νωθρότητα, καὶ ἀκρησίην παρέχει, καὶ φωνὴν παραλύει· ταῦτα οὐ χαλεπά· ὑπνώδεες δὲ, καὶ λυγγώδεες γίνονται ἐννάτῳ μηνί· ἐκ τούτων φωνῆς λυθείσης, ἐς τὸ αὐτὸ καθίςανται.
165 [121] Ἀσκαριδώδεες δὲ γενόμενοι, ἐν κεφαλαλγίῃ, κώφωσις, καὶ κῶμα παρακολουθοῦντα, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.
166 Οἱ κεφαλαλγέες, κατόχως ὀδυνώδεες, ὄμμα ἐξέρυθρον, αἱμορροεῖ.
167 Τὰ σείοντα κεφαλὴν, καὶ ἠχώδεα, αἱμορροεῖ· [122] ἢ γυναικὶ τὰ γυναικεῖα καταβιβάζει· ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθέῃ·

CAPUT II.

De capitis dolore.

Capitis dolor vehemens cum febre acuta, & alio gravi signo, lethale est; ceterum sine signo malo, transgrediens vigesimum diem; sanguinis aut puris fluxum e naribus, aut abscessus ad inferas partes significat; fluxiones quidem junioribus triginta quinque annis; senioribus vero, abscessus (expectandi) si vero circa frontem ac tempora fuerit dolor ille vehemens, fluxiones. Quibus capitis sunt dolores, & sonitus aurium, citra febrem, & tenebricosa vertigo, & vocis tarditas, & manuum torpor; eos aut apoplecticos, aut comitiales, aut obliviosos fore expecta. Qui caput dolent, stupore correpti, delirantes, alvo suppressa, oculo ferociente, facie rubente; hi posteriore parte convelluntur. Capitis succussiones, oculi rubicundi, deliria manifesta perniciosa sunt; neque commoriuntur hæc, sed circa aurem tumorem faciunt. Capitis dolor, cum sedis & pudendorum dolore, & torporem, & impotentiam inducit, & vocem resolvit; hæc gravia non sunt, verum somnolenti ac singultientes fiunt nono mense, ex quibus soluta voce, in idem restituuntur. Qui in capitis dolore ascaridas habent, his surditas & sopor consequens, abscessus circa aurem exsuscitat. Qui caput dolent, stupore detenti, cum dolore, & prærubro oculo, sanguis profundetur. Capitis pulsationes, & aurium sonitus, sanguinem effundunt; aut mulieri menses deducunt; tum alias, cum si juxta spi-

VARIÆ LECTIONES.

111 Hæc sententia repetitur libro περὶ κρισίων aliis verbis.
112 οἱ διαλείποντες legit Mercurialis, paulo infra διδούσης Imperial. Samb. MSta Reg. & Serv.
113 τὸ ὀσφροκαλγήσασι, vitiose legunt quædam Exempl.
114 Codd. MS. Reg. ἢ πόου legunt, ut ad ῥύσιν referatur, ut & Imp. Samb. & Serv. ἢ πύον editi Codd.
115 προσδέχεσθαι, delet Imp. Cornar.
116 συντόμους ῥύσιας, Imp. Samb.
117 ἀπυρέτοισι, Cod. MS. Reg. & Imp. Samb. ut & Calv. hanc dictionem omittunt.
118 τὰ ὑποσείοντα κεφαλὴν, ὄμματα ἐξέρυθρα, παρακρούοντα σαφῶς· ὀλέθρια, οὐ συναποθνήσκει τοῦτο (hæc adjecta sunt in Dureto: ἢν αἱμορρόεῖ) ἢ παρ' οὖς οἴδημα ποιέει· male κεφαλῆς prius erat & ἄλλα legebatur. Duretus, MSS. porro Cod. Reg. ποιέει omittunt.
119 κεφαλαλγίη, Interpretes leg. & Imp. Corn.
120 Cod. Reg. καὶ νωθρότητος καὶ ἀκρασίης καταχέει non satis integra lectione legunt, ut & Imp. Samb. & Fevr. quam tamen retinuisse videtur Calvus & ἀκράσιης legisse.
121 οἱ ἀσκαριδώδεες Imperial. Sambuc. & Fevreus δὲ omittit Duretus.
122 pro ἢ habet καὶ Duretus.

nam ardor consequatur; fortassis autem & dysenterica sunt hæc. Capite gravati, juxta sinciput dolentes, vigiliis infestati, sanguinem effundunt; tum alias, cum siquid protendatur ad collum. Vomitus in capitis doloribus æruginosus, cum surditate, vigilantibus, cito insaniam excitant. Quibus capitis ac colli dolores sunt, sed & totius corporis tremula quædam impotentia, sanguinis eruptio solvit; quin & tempore sic solvuntur; (ac tum vesica dolet.) (Vesicæ interceptio) in acutis capitis doloribus, cum torpore & gravitatis sensu, convulsiones fieri solent. Capitis dolorem solvit pus per nares, aut sputa crassa, & non olentia; solvit quoque ulcerum eruptio; quandoque & somnus, & alvi fluxus. Capitis dolor moderatus non sudantibus, aut cum sudore non solvente febrem, abscessus in gingivis, aut circa aurem significat, alvo non exturbata. Capitis dolor soporosus cum gravitate, convulsorium quid facit. Caput dolentes, siticulosi, aliquatenus vigilantes, obscure loquentes, impotentes, ex alvo liquida delassati, num mente moventur? Caput dolentes, surdastri, manibus tremuli, collum dolentes, mingentes nigra condensata, vomentes nigra; perniciose habent. Caput dolentes, leviter exudantes, alvum suppressam habentes; convulsione tentantur.

168 ἴσως δὲ ϗ δυσεντερικά. " Οἱ καρηβαρικοὶ,
κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμορ-
ῥαγέουσιν· ἄλλως τε ϗ [123] ἤν τι ἐς τρά-
169 χηλον συντείνῃ. " Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσιν
ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος, ἀγρύ-
170 πνοισι ταχὺ ἐκμαίνει. " Οἷσι κεφαλῆς,
ϗ τραχήλου πόνοι, ϗ ὅλου δὲ τις ἀκρα-
τίη τρομώδης· αἱμορραγίη λύει· ἀτὰρ, ϗ
οὗτοι χρόνῳ λύονται; [124] (ϗ κύςις ἐπώδυνος.)
171 " [125] (Κύςις ἀποληφθεῖσα) ἐν τῇσιν ὀξείῃσι
κεφαλαλγίῃσι, ϗ τῇσι ναρκώδεσι μετὰ βά-
172 ρεος, ἐθέλει σπασμώδεα γίνεσθαι. " Κε-
φαλαλγίην λύει [126] πύον διὰ ῥινῶν, ἢ
πτύελα παχέα ϗ ἄνοσμα· λύει δὲ ϗ ἑλκέων
ἔκθυσις· ποτὲ δὲ ϗ ὕπνος, ϗ κοιλίης ῥύ-
173 σις. " Κεφαλῆς ἄλγημα μέτριον μετὰ δί-
ψης [127] μὴ ἰδίουσιν, ἢ μετὰ ἱδρῶτος μὴ
λύοντος τὸν πυρετὸν, ἀποςάσιας ἐν οὔλοισιν,
ἢ παρ᾽ οὖς σημαίνει, μὴ κοιλίης ἐκταραχθεί-
174 σης. " Κεφαλαλγίη καρώδης μετὰ βάρεος,
175 ποιεῖ τι σπασμῶδες. " Οἱ κεφαλαλγικοὶ, 429
διψώδεες, [128] ὑπάγρυπνοι, ἀσαφέες, ἀδύ-
νατοι, ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ κοπιώδεες, ἦρά γε
176 ἐξίςανται; " [129] Κεφαλαλγέες, ὑπόκω-
φοι, χεῖρας τρομώδεες, τράχηλον ὀδυνώδεες,
οὐρέοντες μέλανα [130] δεδασυμένα, ἐμέον-
177 τες μέλανα· ὀλέθριοι. " Οἱ κεφαλαλγέες,
ἐφιδροῦντες, κοιλίην [131] ἀπολελαμμένοι· σπασ-
μώδεες.

CAPUT III.

De alto & veternoso Sopore.

Sopor profundus, ubique malum. Soporosi in principiis evadentes, cum capitis, lumborum, colli, hypochondrii dolore, vigilantes; num phrenitici sunt? Nasus in his distillans, perniciem denuntiat, cum alias, tum quarto die, aut morbi initio; mala est etiam alvi proluvies valde rubra. Soporosi ab initio leviter exudantes, urinis permolestis, ardentes, verum citra judicationem perfrigescentes, & brevi rursus ardentes, torpidi, soporosi, convulsi; perniciose habent. Somni, quales sopore oppressis, & perfrigerationes; perniciosi sunt. Soporosis, de-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ κάρου, καὶ κώματος.

178 ΤΟ' " [132] καρῶδες, πανταχοῦ κακόν.
179 " Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γενόμενοι
μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, τραχήλου, ὑπο-
χονδρίου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες· ἦρά γε φρε-
νιτικοί; [133] μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποςάζων,
ὀλέθριον· ἄλλως τε ϗ τεταρταίοισιν ἐοῦσιν,
ἢ ἀρχομένοισι· κακὸν δὲ κοιλίης [134] περί-
180 πλυσις [135] ἐξέρυθρος. " Οἱ κωματώδεες ἐξ
ἀρχῆς [136] ἐφιδρώσαντες, οὔροισι ἐπιπόνοις,
καυςικοὶ, ἀκρίτως δὲ περιψύχοντες, διὰ ταχέ-
ων περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώ-
181 δεες; [137] ὀλέθριοι. " [138] Οἱ κωματώδεες ὕπνοι,
182 ϗ αἱ καταψύξιες· ὀλέθριον. " [139] Κωμα-
τώδε-

VARIÆ LECTIONES.

123 Sic melior est lectio ex Dureto. ἤν τις editi Codices.

124 αἱ δὲ κύςιες ἐν τουτέῳ ἀπολαμβάνονται. Ἐν τῇσιν &c. id est: *verum vesicæ in hoc intercipiuntur. In acutis capitis doloribus* &c. legunt editi Codices.

125 Duret. contendit κύςις ἀποληφθεῖσα, ἐν τῇσιν anteire debere. Utpote Lib. Prorrh. κύςις ἀποληφθεῖσα ἄλλως τε ϗ μετὰ κεφαλαλγίης ἔχει τι σπασμῶδες, id, quod ad veritatem hujus asserti apprime quadrat, & nos secuti sumus.

126 πύον & ὕπνοι leg. Imp. Samb. & Calv. qui ex quibusdam Codd. pro παχέα, τραχέα ponit.

127 Calvus pro νηδυούσης μὴ ἰδίας οὔσης legisse videtur. Foes. vero mavult νηδυούσῃ δίψῃ legi, μὴ ἰδίουσι, Serv. & Opsop. à verbo ἰδίειν, quod ἱδροῦν significat, quam lectionem sequimur. νηδυούσης Alvina exponit Duretus, idoneum verborum sensum in ejus expositione invenies.

128 ἄγρυπνοι MSta Reg. Imp. Samb. pro ὑπάγρυπνοι legunt ex Prorrh. sic ἐξίςανται, melius legi apparet, quam ἐξανίςανται, quod sequimur.

129 κεφαλαλγέες, prius non legebatur. Duretus.

130 δεδασυσμένα Imperial. Samb.

131 Sic leg. Duret. ἀπειλημμένοι editi Codd.

132 τὸ καρῶδες (ἦρά γε) adjicit Duretus, id est: *An soporare ubivis malum?*

133 πυκτὴρ, pro μυκτὴρ legitur in editis Codd.

134 περίπλυσις, Serv. & Duret. pro ἀπόπλυσις uti habetur in editis Codicibus.

135 ἐξερυθρὴ Duret.

136 ἐφιδροῦντες Imperial. Sambuc. & Fevr. οὔροισι πέποσι editi Codices.

137 ὀλέθριον. Imp. Samb.

138 Totum hoc Comma delet idem Imp. Sambucus.

139 Male κωματώδεες κοπιώδεες prius erat.

τώδεας, κοπιώδεας, κεκωφωμένες, κοιλίης
κατεῤῥωγυίης, ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κρίσιν,
ὠφελέει. " Κωματώδεες, ἀσώδεες, ὑποχόν- 183
δριον ὀδυνώδεες, σμικρὰ [140] ἐμετώδεες, τὰ
παρ' οὖς ἴσχουσι· πρόσθεν δὲ περὶ τὸ πρόσω-
πον ἐπάρματα μετὰ κώματος. " Τὰ ἐξαί- 184
φνης παρακρέσαντα ἀλυσμῷ, [141] αἱμοῤῥα-
γικά. " Τὰ [142] κωματώδεα, ἀσώδεα, ὀδυ- 185
νώδεα ὑποχόνδρια, θαμινὰ σμικρὰ πλύοντα,
τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα. Τὸ [143] κωματώδεες,
ἦρά τι [144] ἔχουσι σπασμῶδες; " Κωματώ- 186
δεα, μεμωρωμένα, κάτοχα, [145] ποικίλλον-
τα ὑποχόνδρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, ἀπό-
σιτοι, ἀπολελαμμένοι, ἐφιδροῦντες, ἦρα
τουτέοισι τὸ [146] θολερὸν πνεῦμα, καὶ τὸ γο-
νοειδὲς διελθὸν, λύγγα σημαίνει; κοιλίη δὲ
ἦρα χολώδης [147] προσδιέρχεται; τὸ λαμ-
πῶδες ἐν τουτέοισιν οὐρηθὲν ὠφελέει, καὶ κοι-
λίαι δὲ τουτέοισιν ἐπιταράσσονται. " Σφα- 187
κελίσαντος ἐγκεφάλου, οἱ μὲν ἐν τῇσι τρί-
τῃσιν ἡμέρῃσιν, οἱ δὲ ἐν τῇσιν ἑβδόμῃσι τελευ-
τῶσι· ταύτας δὲ διαφεύγοντες, [148] σώ-
ζονται. Οἷσι δὲ ἀνατμηθεῖσι τῶν τοιουτέων,
διεστηκὸς εὑρεθῇ τὸ ὀστέον, ἀπόλλυνται. " 188
Τοῖσι κεφαλαλγικοῖσιν ὀστέα ῥαγεῖσιν ἐκ τῶν
ὄπισθεν, ῥύσις ἐκ μυκτῆρος λαῦρος, [149] πα-
χεῖα, κακόν. Ὀφθαλμὸν προαλγήσαντες οὗ-
τοι, ῥιγέουσιν. [150] Ἦρα αἱ κατὰ κρόταφον
ὀστέων διαῤῥαγαὶ, σπασμώδεες;

lassatis, surdis factis, alvo erumpente, si rubicunda dejecta fuerint circa judicationem, prosunt. Soporosi, anxii, hypochondrium dolentes, parum vomentes, abscessus juxta aurem habent; antea vero circa faciem tumores cum sopore. Morbi derepente mentem percellentes cum anxietate, sanguinem profundunt. Ubi sopores, anxietates, hypochondriorum dolores, crebræ & parvæ sputationes, ibi tumores circa aurem. Soporosi, num aliquid convulsivi habent? Affectiones soporem, fatuitatem inducentes, & altum stuporem, hypochondria variantia, & ventrem tumidum habentes, cibum fastidientes, alvo suppressa, exudantes, num his turbidus spiritus, & genituræ simile quid prodiens, singultum significat? Num & alvus biliosa insuper egerit? Spumosum in his mictum prodest; ventres quoque his insuper turbantur. Cerebro corrupto alii in tribus diebus, alii in septem moriuntur; has vero si effugerint, servantur: quibus autem ex his resectis, os disjunctum, repertum fuerit, hi pereunt. Caput dolentibus ex posteriore parte ossa rupta habentibus, fluxio e nare larga, crassa, mala est. Hi ubi oculum antea doluerint, rigent. Num & juxta tempora ossium diruptiones convulsoriæ sunt?

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δʹ.
Περὶ τῶν ὤτων παθημάτων.

Ὠτὸς " πόνος σύντονος, μετὰ πυρετοῦ 189
ὀξέος, καὶ ἄλλου τοῦ σημείου τῶν [151]
ὑποδυσκόλων, τοὺς μὲν νέους ἑβδομαίους κτεί-
νει, καὶ συντομώτερον παραφρονήσαντας,
μὴ ῥυέντος πολλοῦ πύου ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἢ ἐκ
ῥινῶν αἵματος, μηδὲ ἄλλου τοῦ σημείου χρη-
στοῦ γενομένου· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους βραδύ-
τερον, καὶ ἧσσον ἀναιρέει. Τά τε γὰρ ὦτα
φθάνει ἐκπυέειν, καὶ παραφρονέουσιν ἧσσον.
Ὑποστρέφουσι δὲ οἱ πολλοὶ τουτέων, καὶ οὕτως
ἀπόλλυνται. " Κώφωσις ἐν ὀξέσι, καὶ τα- 190
ραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν· κακὸν δὲ
καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν· ἄγει δὲ τουτέοισι, καὶ
ἐς ἰσχία πόνους. " Ἐν πυρετοῖσι κώφωσις, 191
κοιλίην ἐφίστησιν. " Ὦτα ψυχρὰ, καὶ δια- 192
φανέα, καὶ συνεσταλμένα, [152] ὀλέθριον. " 193
Βόμβος ἐν ὀξέσι, καὶ ἦχος ἐν ὠσὶ, θανά-

CAPUT IV.
De Aurium affectionibus.

Auris dolor intensus, cum febre acuta, & alio aliquo signo aliquantum maligno, juvenes quidem septimo die occidit, & citius delirio correptos, si non multum pus effluxerit ex aure, aut sanguis e naribus, neque aliud quoddam bonum signum appareat; seniores autem tardius & minus tollit. Nam & aures suppurare præveniunt, & minus delirant. Verum multi ex his recidunt, atque sic pereunt. Surditas in acutis ac turbulentis morbis consequens, malum; malum etiam in longis (morbis;) in his autem dolores etiam ad coxas deducit. In febribus surditas alvum sistit. Aures frigidæ, & pellucidæ, & contractæ, perniciosæ. Tinnitus in acutis, & sonitus in auribus, mortiferum. Sonitus aurium, cum men-

VARIÆ LECTIONES.

140 ἀσματώδεα, Servin. & loco κώματος, καύματος leg. idem.
141 αἱμοῤῥοϊκά, Imp. Samb. & Fevr. pro παρακρούσαντα, ἀγρυπνήσαντα in Prorrh. legitur.
142 καυματώδεα Servinus legit.
143 κωματώδεας Imp. Samb. καυματώδεας Servinus.
144 ἔχουσι melius Duret. pro ἔχει, quod habent editi Codd.
145 ποικίλλοντα Duret. omittit, Codd. MSS. καυματώδεα habent, & Serv. σίτου ἀπολελαμμένοι leg. in Prorrh.
146 θολερὸν Servin.
147 προδιέρχεται idem, legit.
148 σώζει Imp. Samb. & Fevr. ζῶσι MSta.
149 ταχεῖα Serv. leg. *ut larga & celeriter offensioni succedens sanguinis fluxio intelligatur, aut quæ celeriter cum impetu, aut vehementer decurrat.*
150 Quidam MS. Codd. ἦρα αἱ κατὰ κρόταφον ὀστέων διαῤῥαγέες legunt. διαῤῥαγὶς vitiose Cod. Reg. & Asulan, διαῤῥαγαῖς legunt.
151 δυσκόλων Imperialis Sambucus.
152 ὀλέθρια idem.

visus hebetudine, & narium gravedine, mentem emovet, & sanguinem profundit. Quibus surditas cum capitis gravitate, & hypochondrii intensione, & ad splendorem turbatio, sanguis profluit. In febre acuta aures obsurdescere, furiosum est. Valde surdi, dum aliquid prehendunt tremuli, linguam resoluti, torpidi, malum. Procedente morbo surditas, & urina subrubra, cum multo sedimento, sed cum sublimamentis in medio innatantibus, mentis emotionem prænuntiant: morbo regio corripi, in his malum est. Mala est & ex morbo regio fatuitas; hos voce privatos, sentientes tamen, suffocari contingit. Fortassis autem in his alvus male afficitur.

194 σιμον. " [153] Ἦχοι μετὰ ἀμβλυωσμοῦ,
ϗ κατὰ ῥῖνας βάρεος, παρακρουςικὸν, ϗ
195 αἱμοῤῥαγέει. " Οἷσι κώφωσις μετὰ καρη-
βαρίης, ϗ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, ϗ πρὸς
196 αὐγὰς [154] ἐνοχλεῖν, αἱμοῤῥοεῖ. " Ἐν ὀξεῖ
197 πυρετῷ ὦτα κωφοῦσθαι, μανικόν. " Οἱ
δύσκωφοι, ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, γλῶσ-
198 σαν παραλελυμένοι, νωθροὶ, κακόν. " Προσ-
ηκούσης ἀῤῥωςίης ' κώφωσις, ϗ οὖρον [155]
ὑπέρυθρον, ἀκατάςατον, ἐναιωρεύμενον, πα-
ρακρουςικόν. Τὸ ἰκτεροῦσθαι ἐν τούτοισι, κα-
κόν. Κακὸν δὲ ϗ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις· τού-
τους ἀφώνους αἰσθανομένους συμβαίνει [156]
πνίγεσθαι. Τάχα δὲ ϗ κοιλίη πονηρεύεται
[157] τούτοισι.

CAPUT V.
De Parotidibus.

Quæ circa aurem cum dolore excitantur (tubercula) perniciosa sunt. Rubores circa aurem ex prægresso dolore, in febribus orientes, signum quidem sunt erysipelatis in facie futuri; sed & convulsiones ex talibus fiunt, cum interceptione ac exolutione. Tumores circa aurem ex plurimis graveolentibus cum febre acuta, & hypochondrio intento, diutius intumescentes, occidunt. Tumores circa aurem leviter sideratis, mali. Tumores circa aurem in (acutis) morbis non suppurantes, letbales; alvi vero his deorsum feruntur. Num quibus abscessus sunt juxta aures, caput dolet? Num & superis partibus exudant? Num & insuper rigent? Num & alvi erumpunt, & quid soporosum habent? Num & aquosa est urina, alba innatantia habens, & varia, exalbida, graveolentia? Abscessus juxta aurem emolliunt tussiculæ, cum sputationibus ortæ. Urinæ in abscessibus retro aures cito & paulisper maturescentes, malæ sunt; & sic perfrigerari, malum est. Abscessus circa aurem in morbis (acutis) suppurati, non valde albo & nihil olente pure, occidunt; maximeque mulieres. Abscessus juxta aurem, ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt, ac tum si

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.
Περὶ τῶν παρ' οὖς.

199 ΤΑ' " δὲ ὀδυνηρῶς παρ' οὖς ἀνιςάμενα·
200 ὀλέθρια. " Τὰ παρ' οὖς, ἐκ τοῦ ἔμ-
προσθεν ἀλγήματος [158] ἐρυθήματα ἐν πυ-
ρετοῖσι γινόμενα, σημεῖον μὲν ἐρυσιπέλα-
τος ἐπὶ προσώπου ἐσομένου· ἀτὰρ ϗ σπασ-
μοὶ ἐκ τῶν ' τοιούτεων γίνονται μετὰ ἀφω-
201 νίης, ϗ ἐκλύσιος. " Τὰ παρ' οὖς ἐπὶ [159]
πλείςοισι δυσώδεσι, πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχον-
δρίῳ συντόνῳ, χρονιωτέρως ἀρθέντα, κτεί-
202 νει. " Τὰ παρ' οὖς φαῦλα τοῖσι παραπληκ-
203 τικοῖσι. " Τὰ παρ' οὖς [160] ἐν (ὀξέσι)
μὴ ἐκπυεῦντα, θανάσιμον· κοιλίαι δὲ τοῖ-
σι τουτέοισι [161] τάχα φέρονται. Ἦρά γε
οἷσι τὰ παρ' ὦτα [162] κεφαλαλγικοί εἰσιν;
ἦρά τι ἐφιδροῦσι τὰ ἄνω; ἦρά τι ϗ ἐπιῤ-
ριγέουσιν; ἦρά γε αἱ κοιλίαι καταῤῥήγ-
νυνται, καί τοι ϗ κωματώδεες; ' [163] ἆρα ϗ
τὸ ὑδατῶδες οὖρον, ἐναιωρεύμενον λευκοῖσι, ϗ
τὰ ὑποχωρήματα ποικίλα, ἔκλευκα, δυσώδεα;
204 " Τὰ παρ' οὖς [164] λαπάσσει βηχία μετὰ
205 πτυαλισμῶν ἰόντα. " Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα
ταχὺ ϗ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα·
206 ϗ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν. " Τὰ
παρ' οὖς ἐν τοῖσιν [165] (ὀξέσιν) ἐκπυεύμενα,
μὴ λευκῷ σφόδρα, ϗ [166] ἀνόδμῳ, κτείνει·
207 ϗ μάλιςα γυναῖκας. " Τὰ παρ' οὖς, μά-
λιςα ἐκ τῶν ὀξέων, ἐν τοῖσι [167] καυσώδεσι
γίνεται, (κὴν μὲν) κρίσιν ποιήσῃ ' ϗ ἐκπε-
παί-

Variæ Lectiones.

153 ἦχοι, Imp. Samb. Totum legi mavult Duretus sic: ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ἦχοι συγγενόμενοι. μετὰ ἀμβλυωσμοῦ καὶ κατὰ ῥῖνας βάρεος· ἐξίςανται μελαγχολικῶς, μὴ αἱμοῤῥαγήσαντες.

154 ἐνοχλεῖ, Imp. Samb. πρὸς αὐτὰς, quædam Exemplaria legunt. πρὸς αὐτὸ ἐνοχλεῖ. M. Reg. Calv. πρὸς αὐγὰς omittit, Cod. quoque MS. hic ἔντασις pro ἐντάσιος legunt, eodem omnino sensu. μανικὸν pro αἱμοῤῥοεῖν ponitur ibid.

155 ἐξέρυθρον, Servin. & Duretus. ϗ τὸ οὖρον, Imp. Samb. & Imp. Cornar. κατ' οὖρον, Ald. vitiose.

156 γίνεσθαι Imp. Cornar. & Serv. habent ex Prorrh.

157 τούτοισι, delet. Imperialis Sambucus.

158 ἐρυθήματος Imperial. Samb. ἀλγήματος omittunt quædam membr. script. Codd. vero Reg. ἀλγήματος ἐρυθήματος. habent, vitiose tamen, cum alterum tantum aut ἀλγήματος aut ἐρυθήματος legi debeat.

159 ἐπὶ εἰλέοισι aut κοιλίῃσι, legit Servinus & Duretus, qui totum ita interpretantur: *Parotides graveolentis volvuli consectariæ, cum febre acuta, hypochondrii meteorismo diutius tumescentes, interimunt.*

160 ἐν ὀξέσι, pro ἐν μακροῖσι legimus, id est: *in acutis morbis.*

161 κάτω φέρονται, Servinus.

162 κεφαλαλγικοί εἰσι, Imp. Corn. editi Codices male κεφαλαλγικοῖσι habent, & κωματῶδες, Imper. Corn.

163 ἀτὰρ καὶ, Imperial. Samb.

164 ἀπαλλάσσει, Imp. Corn. id est: *amovent.*

165 ὀξέσιν, *in acutis* Duret. male χρονίοισιν, *in diuturnis.*

166 ἀνώδυνα, Servinus.

167 καυματώδεσι, Imp. Samb. MSta Reg. & Fevr. μὲν loco μὴ legit Duretus, quod sequimur.

παίνηται, ἢ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥυῇ, ἢ οὖρα ὑπόςασιν παχεῖαν λάβῃ, ἀπόλλυνται. Τὰ πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων οἰδημάτων προαποκαθίςανται. Προσεπιθεωρέειν δὲ καὶ τοὺς πυρετοὺς ἤν τε [168] ἐπιτείνωσιν, ἤν τε ἀνιῶσι, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι. " Ἐπὶ κωφώσει, 208 καὶ νωθρίῃ, ἐκ ῥινῶν [169] ὑποςάζειν, ἔχει τι δύσκολον· ἔμετος τουτέοισιν ἁρμόσει, καὶ κοιλίης ταραχή. " Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικέως 209 τὰ παρ' ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἢν ἀσῶδές τι γίνεται· ἀτὰρ καὶ τοῖσι κωματώδεσιν [170] ἐπὶ τουτέοισι, καὶ μᾶλλόν τι τὰ παρ' ὦτα. " Κώ- 210 φωσιν ἐκ πυρετῶν ῥύσις ἐκ ῥινέων λύει· καὶ κοιλίης ταραχή.

judicationem fecerint, & maturescant, aut ex naribus sanguis fluxerit, aut urinæ sedimentum crassum habuerint, ægri pereunt. Plerique vero talium tumorum antea subsidunt. Verum considerare oportet insuper etiam ipsas febres, sive augescant, sive remittant, atque sic pronunciare. In surditate ac torpore, de naribus aliquid substillare, difficultatis aliquid habet; vomitus his conveniet & alvi turbatio. Ex surditate abscessus juxta aures fieri par est, tum alias, cum si quid anxietatis accedat; sed & soporosis ex his etiam magis abscessus ad aurem fiunt. Surditatem ex febribus sanguinis e naribus fluxio solvit: itemque alvi turbatio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Περὶ προσώπου, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν παθημάτων.

Πρόσωπον " [171] ἐκ μετεώρου ταπεινούμενον 211 καὶ φωνὴ λειοτέρη, καὶ ἀσθενεςέρη γινομένη, καὶ πνεῦμα μανώτερον, καὶ λειότερον, ἄνεσιν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν σημαίνει. " Προ- 212 σώπου διαφθορὴ, θανάσιμον· ἧσσον δ', εἰ δι' ἀγρυπνίην, [172] ἢ λιμὸν, ἢ κοιλίης ἐκτάραξιν γένηται· καθίςαται δὲ ἐν [173] ἡμέρῃ, καὶ νυκτὶ τὸ διὰ ταῦτα διαφθαρέν. Γένοιτο δ' αὖ τοιοῦτον· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, ῥὶς ὀξεῖα, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ, καὶ συνεςαλμένα, δέρμα σκληρὸν, χρῶμα ὠχρὸν, ἢ μέλαν· πελιαινόμενον δὲ ἐπὶ τουτέοισι βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, συντόμως θανάσιμον. " Προσώπου εὐχροια, 213 καὶ σκυθρωπότης ἐν ὀξεῖ, κακόν· μετώπου συναγωγὴ ἐπὶ τουτέοισι, φρενιτικόν. " Περὶ 214 πρόσωπον εὔχροια, καὶ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, [174] κόπρανα παλαιὰ ὑπεόντα οἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίην. " Τὰ κατὰ ῥῖνας ἐρυ- 215 θήματα κοιλίης ὑγραινομένης σημεῖα. " Τοῖ- 216 σι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια, ἢ τὸν πλεύμονα πόνοισι ἐμπυομένοισι, κακόν. " Ὀφθαλ- 217 μῶν καθαρότης, καὶ τὰ λευκὰ αὐτέων ἐκ μελάνων, ἢ [175] πελιῶν καθαρὰ γίνεσθαι, [176] κρίσιμον. [177] Ταχέως μὲν οὖν καθαιρομένων, ταχεῖαν σημαίνει κρίσιν· βραδέως δὲ βραδυτέραν. " Τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφ- 218 θαλμῶν, ἢ τὸ λευκὸν ἐρυθραινόμενον, ἢ πελιαινόμενον, ἢ φλεβῶν μελάνων πληρούμενον, οὐκ ἀςεῖον. Φλαῦρον δὲ καὶ τὸ τὴν

CAPUT VI.

De Faciei, nec non Oculorum affectionibus.

FAcies, quæ ex tumida subsidet, & vox lenior, ac debilior evadens, & spiritus rarior ac levior, remissionem in sequentem diem significat. Facies cadaverosa, lethalis: verum minus, si propter vigilias, aut famem, aut alvi exturbationem fiat; si quid vero propter hæc corruptum est, restituitur per noctem ac diem. Talis autem fuerit: oculi cavi, nasus acutus, tempora collapsa, aures frigidæ ac contractæ, cutis dura, color pallidus aut niger; livescens vero præter hæc palpebra, aut labium, aut nasus, brevi lethale est. Faciei bonus color, & tetricus vultus, in morbo acuto, malum est; frontis in his contractio, phrenitidis signum est. Circa faciem color bonus, & sudores non febrientibus, stercora vetusta subesse significat, aut victus rationem inordinatam. Rubores circa nasum, alvi profusioris signa sunt. Dolores circa hypochondria, aut pulmonem, si suppurentur, malum est. Oculorum puritas, & albas ipsorum partes, ex nigris aut lividis puras fieri, judicatorium est. Si igitur cito purgentur, celerem judicationem significat; si tarde, tardiorem. Caligo oculorum, aut si alba ipsorum pars rubescat, aut livescat, aut venulis nigris impleatur, bonum non est. Malum est etiam lucis splendorem fugere, aut lachrymari, aut distorqueri, & alterum (altero) minorem fieri,

Variæ Lectiones.

168 τείνωσι, Imp. Sambucus.
169 ἀποςάζειν, Imp. Corn. & Duret.
170 Duretus loco ἐπὶ τουτέοισι καὶ μᾶλλόν τι, substituit καὶ μᾶλλον τουτέοισι.
171 Hanc sententiam longe apertius explanant ea, quæ scripta sunt in Libel. περὶ κρισίμων, unde traducta sunt, & ita sonant: ἔπειτα δὲ ἢν τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι καὶ ἐπὶ τῇσιν ὀφρύσιν ἡσυχίην ἔχωσι πρότερον μὴ ἡσυχάζουσαι· τοῦτο γ' ἢν ἡ φωνὴ ᾖ ἀσθενεςέρη καὶ λειοτέρη γίνεται. καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον καὶ λεπτότερον, ἔςαι ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς νούσου, ubi pro λειότερον, λεπτότερον scribitur.
172 ἢ λιμὸν, omisit Duret.
173 ἡμέρῃσι, & δ' αὖ, Imperialis Sambuc.
174 κόπρανα παλαιὰ ὑπεόντα οἱ σημαίνει κακόν, Imp. Samb. MS. Reg. hanc sententiam hoc modo distinguunt: περὶ πρόσωπον εὔχροια καὶ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κακόν; κόπρανα παλαιὰ ὑπεόντα οἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίην.
175 πελιὸν Imperial. Samb. πελιδνῶν, Fevr. αὐτέων, delet Imperialis Sambucus.
176 χρήσιμον, Aldina Exemplaria.
177 ταχέως μὲν οὖν καθαιρομένων, delet Imperial. Samb.

fieri; malum eſt & oculos huc illuc volvere, aut parvas ſordes ipſis adhæreſcere, aut concretionem tenuem albicantem habere; aut albam partem majorem fieri; nigram vero minorem, aut nigram ſub palpebra ſuperiore occultari. Mala eſt etiam oculorum cavitas & expreſſio valde foras, & ſplendoris extritio, ita ut pupilla extendi non poſſit. Et extremitatum palpebrarum curvitas, & oculorum concretio, & aſſidue nictare, & colores permutare, & palpebras inter dormiendum non committere; perniciosum eſt. Malus eſt & oculus diſtortus. Oculorum rubor in febre oboriens, alvi diuturnam malignam affectionem ſignificat. Circa oculos puſtularum eruptiones in virium refectionibus, alvum prorumpere faciunt. In oculorum diſtortione, febrienti, laſſato, rigor pernicioſus; & ſoporoſi in his male habent. Viro lippienti, febre ſuperveniente, ſolutio; ſin minus periculum eſt, ne cæcus fiat, aut pereat, aut utrunque. Quibus lippientibus capitis dolor accedit, & ad multum tempus concomitatur, periculum eſt, ne cæci fiant. Lippienti alvi profluvium ſua ſponte prodiens, utile eſt. Oculorum hebetudo, & concretio, & caligatio, malum. Oculorum obſcuratio cum animi defectione, ſtatim affuturam convulſionem indicat. Oculorum rectitudo in morbo acuto, & motus velox, & ſomnus turbulentus, & vigiliæ, & quandoque ſanguinis e naribus ſtillationes, convulſionis prænuncia. Qui ad contactum minime ſunt æſtuoſi (in febribus) phrenitici evadunt; idque magis, ſi ſanguinem (non) profundant.

αὐγὴν φεύγειν, ἢ δακρύειν, ἢ διαςρέφεσθαι, ἢ τὸν ἕτερον ἐλάσσω γίνεσθαι· πονηρὸν ἢ τὸ τὰς ὄψιας πυκνὰ διαῤῥίπ]ειν· ἢ λήμια μικρὰ περὶ αὐτὰς, [178] αἰγίαδα λευκὴν ἴσχειν· ἢ τὸ λευκὸν μείζω γίνεσθαι, τὸ δὲ μέλαν ἐλάσσω· ἢ κρύπ]εσθαι τὸ μέλαν ὑπὸ τὸ ἄνω βλέφαρον. Πονηρὸν δὲ, ἢ κοιλότης ὀμμάτων, ἢ [179] ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ, ἢ λαμπηδόνος ἔκθλιψις, ὥςε μὴ δύνασθαι τὴν κόρην ἐκτείνεσθαι. Καὶ βλεφαρίδων καμπυλότης, ἢ [180] πῆξις ὀμμάτων, συνεχέως τε μύειν, ἢ χρώματα μεταβάλλειν, ἢ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν ἐν τῷ καθεύδειν, [181] ὀλέθριον. Κακὸν δὲ ἢ ἰλ-
219 λαίνων ὀφθαλμός. "Ὀφθαλμῶν ἔρευθος [182] ἐν πυρετῷ γενόμενον κοιλίης πονηρίην
220 χρονίην σημαίνει. "Αἱ [183] παρ' ὀφθαλμῶν ἐπαναςάσιες ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι, κοι-
221 λίην καταῤῥηγνύουσιν. "Ἐπὶ ὀμμάτων διαςροφῇ, κοπιώδει, πυρετώδει, ῥῖγος ὀλέθριον· ἢ οἱ κωματώδεες ἐν τουτέοισι, κα-
222 κόν. "Ὀφθαλμιῶντι ἀνδρὶ, πυρετοῦ ἐπιγενομένου, λύσις· εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος τυφλωθῆναι, [184] ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότε-
223 ρα. "Οἷσιν ὀφθαλμιῶσι κεφαλαλγίη προσγίνεται, [185] ἢ παρακολουθεῖ χρόνον
224 πουλὺν, κίνδυνος τυφλωθῆναι. "Ὀφθαλμιῶντι διάῤῥοια ἀπὸ ταυτομάτου, χρήσι-
225 μον. "Ὀμμάτων ἀμαύρωσις, ἢ τὸ πε-
226 πηγὸς [186] ἀχλυῶδες, κακόν. "Ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ, σπασμῶδες συν-
227 τόμως. "[187] Ὀμμάτων ὀρθότης ἐν ὀξεῖ, ἢ κίνησις ὀξείη, ἢ ὕπνος ταραχώδης, ἀγρυπνίη, ποτὲ δὲ ἢ [188] ςάξιες ἐκ ῥινῶν,
228 [189] (σπασμώδεα.) "[190] Πρὸς τὴν ἀφὴν μὴ περικαέες, φρενιτικοὶ γίνονται, ἢ μᾶλλον, ἢν αἷμα (μὴ) ῥυῇ.

CAPUT VII.

De Lingua, & reliquis Oris partibus.

Lingua, quæ in principio quidem inhorruit, in colore vero permanet; progreſſu autem temporis exaſperatur, & liveſcit, & finditur, lethalis eſt; ſi vero valde nigreſcat, in decimoquarto die judicationem fore ſignificat. Perículoſiſſima

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς γλώσσης, ἢ τῶν ἄλλων ςόματος μερέων.

229 Γλῶσσα" δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν [191] πεφρικῦα, τῷ δὲ χρώματι διαμένουσα, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τραχυνομένη, ἢ πελιαινομένη, ἢ ῥηγνυμένη, θανάσιμον· σφόδρα δὲ μελαινομένη [192] ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κρίσιν γενήσεσθαι δηλοῖ. Χαλεπωτάτη δὲ

VARIÆ LECTIONES.

178 ἀχλὺν, vel αἰγλὶν λευκὴν Servin. ibid. μεῖζον, & ἔλασσον, Æmil. Port. pro μείζω, & ἐλάσσω.
179 Quidam Codd. ἔκθλαμψις, vitioſe leg. & ubi ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὴ legitur pro *exertis & prominentibus* eleganter poſitum eſt, ἐκτρεψίν legit Cornar.
180 πῆξις, leg. Serv.
181 ὀλέθριον, delet Imper. Samb.
182 ἀπυρέτῳ, leg. Duret. contra Codicum fidem.
183 αἱ περὶ. Duretus.
184 ἢ ἀπολέσθαι ἢ ἀμφότερα omittit Calvus.
185 pro ἢ ponit ἢ Duretus.
186 ἀχλυῶδες Cornar. legit & Hollerius, cui lectioni ſuffragatur, quod Heſychius τὸ ἀχλυῶδες ἄχρι ὁμοιον exponit, Codd. MS. Reg. ἅμα ἢ τὸ πεπηγὸς legunt, id, quod prætermiſit Calv. ἢ τὸ ἀχλυῶδες κακόν, leg. Duretus.
187 ὀφθαλμῶν ὀρφνότης, id eſt: *Oculorum caligo*, leg. Duret. ἢ ἀγρυπνίη autem legit Imperial. Cornar.
188 αἱ ςάξιες idem. ςάξεις Fevreus, qui & poſt ῥινῶν, κακὸν addit. Duretus autem σπασμώδεα, quod deerat, id eſt: *convulſionis prænuncia.*
189 οὐκ ἀγαθὸν Imp. Corn. κακὸν Imp. Samb. alii φρενιτικόν.
190 οἱ δὲ ἀφὴν μὴ περικαέες leg. Duretus, & ante ῥυῇ, μὴ ponit, quam lectionem ſequimur.
191 πεφρυγῦα legit Servinus.
192 Exemplaria MSS. Regia ἐν τῇ addunt, & γενήσεσθαι cum Imp. Samb. delent.

δὲ ἐστιν ἡ μέλαινα, καὶ χλωρή. " Γλώσ- 230
σης παρὰ τὸ δικροῦν, ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ
[193] καταλείφεσθαι· σημεῖον ἀνέσιος τοῦ πυ-
ρετοῦ· παχέος [194] μὲν τοῦ ἐόντος ἐπιγεννή-
ματος, αὐθήμερον· λεπτοτέρου δὲ, ἐς τὴν
ὑςεραίην· ἔτι λεπτοτέρου, (ἐς τὴν) τριταίην. Τὰ
δὲ αὐτὰ σημαίνει, καὶ ἐπ' ἄκρην τὴν γλῶσσαν
γινόμενα· ἧσσον δέ. " [195] Γλῶσσα τρομώδης 231
μετ' ἐρυθήματος κατὰ ῥῖνας, καὶ κοιλίης ὑγρῆς,
τὰ δὲ ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα κατὰ πλεύμονα,
πονηρὰ, καὶ ὀξείας καθάρσιας ὀλεθρίους σημαί-
νει. " Γλῶσσα [196] παρὰ λόγον ἀπαλυνο- 232
μένη, καὶ ἀσώδης μεθ' ἱδρῶτος ψυχροῦ, ἐπὶ
κοιλίῃ ὑγρῇ· μελάνων ἐμέτων ἐςὶ σημεῖον·
τὸ κοπιῶδες ἐν τουτέοισι κακόν. " Αἱ τρο- 233
μώδεες γλῶσσαί, τισι, καὶ κοιλίην ὑγρὴν πο-
τε ποιέουσι· μελανθεῖσαι δὲ ἐν τουτέοισι
ταχὺν θάνατον σημαίνουσιν· ἆρά γε τρο-
μώδης γλῶσσα σημαίνει οὐχ [197] ἱδρυμέ-
νην γνώμην; " [198] Αἱ τραχεῖαι κατάξηραι· 234
431 φρενιτικαί. " Ὀδόντας [199] συνερίζειν, ἢ 235
πρίζειν, ᾧ μὴ σύνηθες ἐκ παιδίου· μανι-
κὸν, καὶ θανάσιμον· [200] ἤδη δὲ παραφρο-
νέων ἢν ποιέῃ τοῦτο, παντελῶς ὀλέθριον.
Ὀλέθριον δὲ καὶ ξηραίνεσθαι τοὺς ὀδόντας. " 236
Ὀδόντος σφακελισμός· ἀπόςημα παρὰ οὖ-
λον γενόμενον λύει. " Ἐπὶ ὀδόντος σφα- 237
κελισμῷ πυρετὸς ἐπιγενόμενος σφοδρὸς, καὶ
παραφροσύνη, θανάσιμον· ἢν δὲ σώζωνται,
[201] ἕλκεα ἐκπυήσει, καὶ ὀςέα ἀφίςαται. " 238
Οἷσι περὶ τὴν ὑπερώην ὑγροῦ [202] συςροφὴ
γένηται, ὡς τὰ πολλὰ πυοῦται. " Τὰ πε- 239
ρὶ γένυας ἀλγήματα σφοδρὰ· κίνδυνος εἰς
ὀςέου ἀνάπλευσιν [203] ἐλθεῖν. " Χεῖλος συς- 240
πώμενον, σημαίνει κοιλίης χολώδεος [204] κα-
ταῤῥηξιν. " Τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπὶ κοι- 241
λίῃ ὑγρῇ· ὀλέθρια. " Πτυάλου ἀναχρέμ- 242
ψιες ἐν πυρετῷ πελιδναὶ, μέλαιναι, χο-
λώδεες, [205] πᾶσαι μὲν, κακόν· ἀποχω-
ρέουσαι δὲ κατὰ λόγον, χρήσιμον. " Οἷ- 243
σιν [206] ἁλμώδεα πτύελα, καὶ βὴξ ὑφίςα-
ται, τουτέοισι χρὼς ἐρυθραίνεται οἷον ἐξ-
ανθίσματα· πρὸ δὲ τῆς τελευτῆς τραχύνε-
ται. " Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δή τι καὶ 244
ἄλλο σημεῖον προσῇ· [207] φρενιτικόν.

autem est nigra, & cum virore pallida. Linguam circa bifidam sui partem, velut saliva alba obduci, febris remissionis signum est; si quidem id, quod superinductum est, crassum fuerit, eadem die; si vero tenuius, postridie; si vero adhuc tenuius, tertia die. Eadem significant etiam hujusmodi, si circa summam linguam fiant; verum minus. Lingua tremula cum rubore juxta nasum, & alvo liquida, si reliqua sine signis sint circa pulmonem, malum est; & celeres purgationes, perniciosas significat. Lingua citra rationem tenera evadens, & fastidiosa, cum frigido sudore, insuper alvo liquida; nigrorum vomituum signum est: lassitudo in his mala est. Linguæ tremulæ quibusdam etiam alvum liquidam quandoque faciunt; denigratæ vero in his celerem mortem significant. Num lingua tremula mentem non firmam significat? Linguæ asperæ, & resiccatæ; phreniticæ sunt. Dentes collidere, aut stridere, quibus non familiare id est a pueris, furiosum ac lethale est; jam vero delirans si hoc faciat, penitus lethale est. Perniciosum autem est exarescere dentes. Dentis corruptio abscessum circa gingivam factum solvit. Ad dentis corruptionem vehemens febris accedens, & delirium; lethale est; si vero serventur, ulcera suppurabunt, & ossa abscedent. Quibus circa palatum humoris collectio fit, plerunque suppuratur. Dolores vehementes circa maxillas, periculum est, ne ad ossis eductionem deveniant. Labium contractum; alvi biliosæ eruptionem, significat. Sanguis de gingivis, alvo insuper liquida; perniciosus. Sputi exscreationes in febre lividæ, nigræ, biliosæ, omnes omnino malæ sunt; secedentes vero pro ratione, utiles. Quibus salsuginosa sputa, ac tussis supprimuntur, his corpus velut pustulis obsitum rubescit; verum ante obitum exasperatur. Screatio frequens, si sane & aliud quoddam signum accesserit; phrenitidem indicat.

C A-

Variæ Lectiones.

193 καταλείπεσθαι legunt MSS.

194 μένοντος τοῦ Duretus. ibid. pro μὲν ἐόντος, μὲν ἰόντος habet Servin. μένοντος autem legunt Corn. ibid. τὰ δὲ αὐτὰ, δὲ omittit Duret. & καί.

195 Paulo aliter hanc sententiam legit Duret. & Γλῶσσαι τρομώδης μετ' ἐρυθήματος κατὰ ῥῖνας, καὶ κοιλίης ὑγρῆς, τῶν δὲ ἄλλων ἀσήμως ἐχόντων κατὰ πλεύμονα· πονηρὸν, καὶ ὀξείας καθάρσιας ὀλεθρίας σημαίνει.

196 παραλόγως legit Duretus.

197 Ita Imp. Samb. ἱδρυμένως γνώμης Ald.

198 Αἱ τραχεῖαι κατάξηροι γλῶσσαι· φρενιτικαί legit idem. Galen. enim τραχεῖαι legit, non δασεῖαι.

199 συνερίδειν, ἢ πρίζειν Imperial. Sambuc. & Fevr. Foes. συνεραίδειν, legit, ut sit, *dentes inter se collidere & conserere.*

200 ἤδη δὲ παραφρονέων leg. Duretus.

201 MSS. Cod. καὶ ἕλκεα ἐκπυήσῃ ὀςέα ἀφίςαται legunt, Asul. Lind. vero ἕλκεα ἐκφυδάνει.

202 Sic Imp. Samb. σύςασις editi Codices.

203 ἐυρεῖν, Imperial. Sambuc. & MSta Reg. pro ἐλθεῖν minus bene scribunt.

204 Exempl. MSta Reg. καταῤῥαγησομένην, καὶ καταῤῥασσομένην adscribunt.

205 Sic legimus cum Dureto, & Servino. ἐπιςᾶσαι μὲν κακόν editi Codd.

206 ἁλμυρώδεα, legit Duretus. & ἐξανθήματα.

207 Galenus φρενιτικὰ legit, φρενιτικόν autem melius exprimunt Exempl.

CAPUT VIII.
De Voce.

Vocis interceptiones cum exolutione; pessimæ. Paulisper feroces mentis emotiones, malæ & ferinæ sunt. Quibus vox cum febre deficit, & absque ulla judicatione, tremuli moriuntur. Vocis interceptiones in febre convulsorio modo contingentes, & in mentis emotionem cum silentio desinunt, perniciosum. Vocis ex dolore interceptiones, erumnosam mortem inducunt Vocis interceptiones cum exolutione stupefactorio modo, perniciosæ sunt. Voces confractæ post medicamenti sumptionem, num pravæ sunt? Plerique horum leviter exudant, & ventres humectantur. In vocis interceptione respiratio, velut his, qui strangulantur, conspicue elata, malum. Num & mentem emovet? Ex capitis dolore vocis interceptiones, si sint febricitantes cum sudore, alvus laxatur injussa; ut se collegerint, diu tamen laborant; his insuper rigere, malum non est. Mentis emotiones cum vocis interceptione, perniciosæ. Vocis interceptiones insuper rigentibus, lethales; fereque ii caput dolent. Vocis interceptiones cum exolutione, in febre acuta sine sudore, sunt quidem lethales; minus vero cum sudore, verum diuturnitatem temporis significant; fortassis autem & qui ex recidiva tale quid patiuntur, tutissimi sunt. Perniciosissime autem ex talibus habent, quibus sanguis ex naribus fluit, & quibus alvi effunduntur. Vox acuta ejulabunda, ac oculorum hebetudo, convulsionem minantur; dolores his ad infernas partes, toleratu faciles, sunt. Cum voce tremula, solutio alvi præter rationem; in his moram trahentibus diuturnis, pernicies est. Frequentes subsoporatæ vocis interceptiones consistentes, tabem prænunciant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η′
Περὶ τῆς Φωνῆς.

245 ΑΙ ″ [208] μετ᾽ ἐκλύσιος ′ ἀφωνίαι· κά-
246 κισαι. ″ Αἱ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέες πα-
247 ρακρούσιες· πονηρὸν, καὶ θηριῶδες. ″ Οἷ-
σι φωνὴ ἅμα πυρετῷ ἐκλείπει [209] μετὰ
248 ἀκρισίας· τρομώδεες θνήσκουσιν. ″ Αἱ ἐν
πυρετῷ ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον [210]
249 ἐκςᾶσαι σιγῇ· ὀλέθριον. ″ Αἱ ἐκ πό-
250 νου ἀφωνίαι· δυσθάνατοι. ″ Αἱ μετ᾽
ἐκλύσιος κατόχως ἀφωνίαι [211] ὀλέ-
251 θριοι. ″ Αἱ κατακλώμεναι φωναὶ μετὰ
φαρμακίην, ἦρα πονηρόν; τουτέων οἱ πλεῖ-
ςοι ἐφιδροῦσι, καὶ κοιλίας καθυγραίνονται.
252 ″ Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον ′ τοῖσι πνιγο-
μένοισι [212] πρόχειρον· πονηρόν. ἦρά γε καὶ
253 παρακρουςικόν; ″ Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀ-
φωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες, χαλῶντα
ἐπ᾽ αὐτοὺς, [213] ἀνιέντα χρονιώτερα· ἐ-
254 πιρριγῶσαι τουτέοισιν, οὐ πονηρόν. ″ Αἱ
255 μετὰ ἀφωνίης [214] ἐκςάσιες, ὀλέθριαι. ″
Αἱ τοῖσιν ἐπιρριγέουσιν ἀφωνίαι, θανάσι-
μον· εἰσὶ δὲ κεφαλαλγέες οἱ τοιοῦτοι ἐπιει-
256 κέως. ″ Αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος ἀφωνίαι ἐν
πυρετῷ ὀξεῖ ἀνιδρῶτι, εἰσὶ μὲν θανάσιμοι·
[215] ἧσσον δὲ τῷ ἐφιδροῦντι· χρόνον δὲ ση-
μαίνει· ἴσως δὲ καὶ ′ οἱ ἐξ ἐπιςροφῆς πα-
θόντες τι τοιοῦτον, ἀσφαλέςατοι. Ὀλεθριώ-
τατοι δὲ τῶν τοιούτων, οἷσι τὰ ἐκ ῥινέων,
257 καὶ οἷσι κοιλίαι καθυγραίνονται. ″ Ἡ [216]
ὀξυφωνίη κλαυθμώδης, καὶ ὀμμάτων ἀμαύ-
ρωσις, σπασμῶδες· οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι
258 τουτέοισιν, εὔφορον. ″ Ἅμα φωνῇ τρο-
μώδει, λύσις κοιλίης παράλογος· ἐν του-
259 τέοισι διεςηκόσι χρονίοισιν, ὀλέθριον. ″ Αἱ
πυκναὶ ὑποκαρώδεες ἀφωνίαι ξυςᾶσαι· φθι-
νώδεα προσημαίνουσι.

SECTIO II.

CAPUT IX.
De Respiratione, & de Cervice.

Spiratio frequens quidem & parva, inflammationem, & dolorem principalium partium significat; magna autem, & per multum tempus, delirium, aut convulsionem. Et

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ′.
Περὶ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τοῦ αὐχένος.

260 ΠΝεῦμα ″ πυκνὸν [217] μὲν, καὶ σμικρὸν
ἐὸν, φλεγμονὴν, ′ καὶ πόνον ἐν τοῖσι
καιρίοισι τόποισι σημαίνει· μέγα δὲ καὶ διὰ
πολλοῦ, παραφροσύνην, ἢ σπασμόν. Ψυ-
χρὸν

Variæ Lectiones.

208 Ex Prorrh. 24. & 96. huc est traductum.
209 Quod in Prorrh. μετὰ κρίσιος legitur, hic μετὰ ἀκρισίας, ex consensu Exemplarium retinetur.
210 ἐξίςαντα, Ald. ex Prorrh. legit.
211 ὀλέθριαι, Duretus.
212 Calvus πρόχειρον πονηρὸν vitiose simul junxit, cum præsens malum dixit, quod etiam in Prorrh. retinuit.
213 ἐπανιέντα pro ἀνιέντα leg. Cornar. contra omnium Codic. fidem.
214 pro ἐκςάσιες, συςάσιες leg. Exempl. Reg. melior tamen est vulgata lectio.
215 Cornar. in hac sententia legit. ἧσσον δὲ ἢ τῷ ἐφιδροῦντι contra omnium Codd. fidem. ἐφιδρώσαντι, Imp. Samb.
216 ἡ ξυμφωνίη κλαυθμώδης, Ald. & Exemp. quæd. leg. vitiose.
217 μὲν καὶ σμικρὸν delet Imp. Samb. Pro μὲν, δὲ Imp. Samb. & Fevr. Imp. vero Samb. addit πνεῦμα δὲ μικρὸν πυκνόν· μέγα δὲ, καὶ ἀραιὸν, κακόν, id est: *Spiritus autem parvus & densus; magnus vero & rarus, malus.*

χρὸν μὲν θανάσιμον· θανάσιμον δὲ,
ϗ πυρετῶδες, ϗ [218] λιγνυῶδες πνεῦμα·
ἧσσον δὲ τοῦ ψυχροῦ. Καὶ τὸ μέγα ἔξω
πνεόμενον, σμικρὸν δὲ εἴσω· ϗ τὸ μικρὸν
ἔξω, μέγα δὲ εἴσω, κάκιστον δὴ, ϗ πλη-
σίον θανάτου. Καὶ τὸ ἐκτεῖνον, ϗ κατεπεῖ-
γον, ϗ ἀμαυρὸν, ϗ διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις
ὁποῖον [219] ἐπεισπνέουσιν. Εὔπνοια δὲ ἐν πᾶσιν
νοσήμασιν ὁκόσαν ἐν πυρετῷ ὀξεῖ, κἢν ἐν τεσ-
σαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται· μεγάλην ἔχει ῥο-
πὴν ἐς σωτηρίην. Τράχηλος σκληρὸς, ϗ ἐπώ- 261
δυνος, ϗ γενύων σύνδεσις, ϗ φλεβῶν σφα-
γιτίδων παλμὸς ἰσχυρὸς, ϗ τενόντων σύν-
τασις· ὀλέθριον. Τὰ ἐν φάρυγγι [220] ἰσ- 262
χνῇ ἀλγήματα πνιγώδεα, ἀπὸ κεφαλῆς
ἀλγηδόνος ὁρμώμενα, [221] σπασμώδεα. 263
Αἱ τραχήλου, ϗ μεταφρένου ψύξιες δο-
κέουσαι, ϗ ὅλου δὲ τοῦ σώματος, σπασ-
μώδεες· ἐν τουτέοισι κριμνώδεες οὐρήσιες.
Οἷσι κατὰ φάρυγγα ἐρεθισμοὶ, ἐπιει- 264
κέως τὰ παρ' οὖς [222] ἐπάρματα. Φάρυγξ 265
ἐπώδυνος ἰσχνὴ, μετὰ δυσφορίης [223] (πνιγώ-
δης) ὀλέθριον ὀξέως. Οἷσι πνεῦμα [224] ἀνέλ- 266
κεται, ϗ φωνὴ πνιγώδης, σπόνδυλός τε
ἐγκάθηται· τουτέοισιν ἐπὶ τῇσι τελευτῇ-
σιν, οἷον συσπῶντός τινος, τὸ πνεῦμα γί-
νεται. Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ' ὀλίγον, 267
[225] ϗ κοιλίη κενεῇσιν ἀναστάσεσι, μετώ-
που ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, ὀδυνώδεες·
τὰ ἐκ τουτέων αὐξανόμενα, δύσκολα. Τὰ 268
κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα, τὸ παρ'
οὖς ἔπαρμα, ϗ σπασμοὺς ἐργάζεται· ϗ
τραχήλου, ϗ νώτου ἀλγήματα. [226] Με- 269
τὰ πυρετοῦ ὀξέος, σπασμοὶ· ὀλέθριον. 270
Τραχήλου, καὶ [227] πήχεων ἀλγήματα·
σπασμώδεα. Ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα, ϗ
κατὰ φάρυγγα. [228] Ὠχροὶ, ἰσχνοὶ, πτυα- 271
λίζοντες· ἐν τουτέοισιν ἐν ὕπνοισιν ἱδρῶ-
τες ἀγαθοί. Ἦρά γε ϗ τῷ ἱδρῶτι κουφί-
ζεσθαι τοῖσι πλείστοισιν οὐ πονηρόν; οἱ ἐς
τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν [229] εὔφοροι. 272
Ἐν ἀλγήματι νώτου, ϗ στήθεος, αἱματώδης
οὔρησις ἐπιστᾶσα, ὀλέθριος ἐπιπόνως. Τρα- 273
χήλου πόνος, κακὸν μὲν [230] ἐπὶ πυρετῷ
παντὶ· κάκιστον δὲ ἐν οἷσι καὶ ἐκμανῆναι
ἐλπίς. Ἐπὶ στήθεος ἀλγήματι πυρετώ- 274
δεϊ, κοιλίη ταραχώδης, (ϗ) [231] ναρκώδης,
σημεῖα μελαινῶν ὑποχωρησίων. Τὰ ἐν 275

frigidus quidem lethalis eſt; lethalis autem eſt, & æſtuoſus, & fuliginoſus ſpiritus; verum minus, quam frigidus. Et qui magnus foras exſpiratur, parvus vero intro; & parvus foras, magnus vero intro, peſſimus ſane eſt, & morti propinquus. Itemque protenſus, & urgens, & obſcurus, & dupla intro revocatio; qualis inſpirationem conduplicantibus. Bona autem ſpiratio in omnibus morbis, qui cum febre acuta ſunt, & in quadraginta diebus judicantur, magnum momentum ad ſalutem habet. Collum durum, & dolens, & maxillarum colligatio, & venarum jugularium palpitatio fortis, & tendinum diſtenſio, perniciosum. Dolores in faucibus gracilibus ſtrangulatorii, a capitis dolore originem trahentes; convulſorii ſunt. Frigiditates colli, ac dorſi apparentes; ſed & totius corporis, convulſoriæ: in his mictiones fiunt craſſiorem farinam referentes. Quibus circa fauces irritamenta ſunt; his fere tumores circa aurem erumpunt. Fauces dolentes, (ſtangulabundæ) graciles, cum ægre tolerabili moleſtia; perniciosæ cito ſunt. Quibus ſpiritus retrahitur, & vox ſtrangulabunda eſt, & vertebra intro deſidet; his in fine, velut contrahente quodam, ſpiritus fit. Fauces modice exaſperatæ, & alvus vanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando contrectantes, cum dolore; quæ ex his augeſcunt, moleſtiam exhibent. Dolores vehementes circa fauces; tumores circa aurem, & convulſiones efficiunt: colli item, ac dorſi dolores. Cum febre acuta convulſiones; perniciosæ. Colli & cubitorum dolores, convulſorii. A facie autem hi ad fauces procedunt. Pallidi, graciles, ſalivam ſputantes; in his in ſomnis ſudores, boni ſunt. Num & ſudore levari, plurimis non malum eſt? dolores ad infernas partes his toleratu faciles ſunt. In dorſi ac pectoris dolore, mictio cruenta ſuppreſſa cum cruciatu, perniciosa eſt. Colli dolor, malum quidem in omni febre; peſſimum autem his, quibus metus eſt, ne etiam inſaniant In ſtomachi dolore febriculoſo, alvus turbata, (&) torpida; nigrarum dejectionum ſigna ſunt. Qui cum gracili-

Variæ Lectiones.

218 Calvus pro λιγνυῶδες, λυγμῶδες & ἀχλυῶδες, leg. videtur.
219 ἐπὶ εἰσπνέουσι, vel ἐπεισπνέουσι. Serv.
220 ἰσχνῇ, Duret. & Serv. ἰσχνῷ editi Codd.
221 ὀλέθρια, id eſt: *mortifera*, legit Duret.
222 poſt ἐπάρματα Duretus addit: ἐρεύγεται, ἢ ἀπολαπάσσεται. id eſt: *aut æquant parti obſeſſæ.*
223 πνιγώδης poſt δυσφορίης, addendum ex Prorrh. cenſet Foeſius, quod ſequimur.
224 ἀνέχεται, vel ἄνω ἕλκεται Servin. ibid. πνιγμώδης editi Codd. σπόνδυλός τε, τε non exſtat in Dureto.
225 poſt ϗ κοιλίη· διαβορβορύζουσα κεναῖς ἐξαναστάσεσι ϗ μετώπου ἀλγήματα. ψηλαφώδεες κοπιώδεες ἐν στρώμασι, ϗ ἱματίοις ὀδυνώδεες, id eſt: *alvusque obmurmurans inanibus deſidendi conatibus, ac frontis dolores, palpatores laborioſi, dum ſtragulas, & veſtes ægre ferentes, &c.* legit Duretus, &c. μετώπου leg. Imperial. Sambuc. Calvus ψηλαφώδεες ὀδυνώδεες, omiſit. ψηλαφώδεες, ἐν στρώμασι ϗ ἱματίοισιν. Lind.
226 Exemplaria quædam priori fini annectunt, & legunt: ϗ τραχήλου, ϗ νώτου ἀλγήματα, μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, ϗ σπασμοῦ· ὀλέθριον, quam lectionem ex vatic. Codic. videtur ſecutus Calvus.
227 πήχεος, Duretus.
228 ὄχλοι, id eſt: *proritationes*, legit Servin. Duret. & Calv. Galenus vero ἠχοὶ, *ſonitus*. Pro ἰσχνοὶ etiam συχνοὶ quidam legunt. pro πτυαλίζοντες Serv. σιαλίζοντες.
229 δύσφοροι idem & Servin. ἄφοροι, Cornar. & Duret. εὔφοροι Foeſ. in textu.
230 pro ἐπὶ Imp. Samb. ἐν & Fevr. & Duret.
231 δακνώδης cum morſu prorupta legit Duretus. Vidè ejus Commentar.

cilibus faucibus in acutis dolores, & strangulatus adsunt, nec oscitanti os facile cogitur, quamvis gracili; delirium imminet: ex his phrenitici perniciose habent. Fauces exulceratæ in febre, cum alio signo difficili; periculosæ sunt. In febribus derepente suffocari, & deglutire non posse, citra tumorem; malum est. Collum convertere non posse, neque deglutire; ut plurimum lethale est.

ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ἰσχνὴν, [232] πνιγώ-
δεα, ὀδυνώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηϊδίως συνά-
γοντι [233] ἰσχνῷ, παρακρουστικά· ἐκ του-
276 τέων φρενιτικοὶ, ὀλέθριον. Φάρυγξ ἑλ-
κουμένη ἐν πυρετῷ μετ' ἄλλου σημείου τῶν
277 δυσκόλων· κινδυνῶδες. Ἐν πυρετοῖσιν [234]
ἐξαπίνης πνίγεσθαι, καὶ καταπίνειν μὴ δύ-
278 νασθαι, χωρὶς οἰδήματος· κακόν. [235] Τρά- 432
χηλον ἐπιστραφῆναι μὴ δύνασθαι, μηδὲ κα-
ταπίνειν· θανάσιμον ὡς τὰ πολλά.

CAPUT X.
De Hypochondriis.

HYpochondrium molle esse convenit, & doloris expers, & æquale; at inflammatum, aut inæqualiter se habens, aut dolens; signum est ægritudinis non levis. Tumor vero in hypochondriis durus & dolorosus, pessimus quidem est, si juxta omnes partes fuerit; ex his autem, qui ab una parte sunt, minus periculosus est, qui a sinistris est. Significant autem in principio quidem tales mortem citam; si vero viginti dies transmittant, febre manente, suppurationem. Contingit autem his in primo circuitu etiam sanguinis eruptio e naribus, & valde prodest. Plerumque enim his caput dolet, & visus obscuratur; & magis in his sanguinis eruptionem affore expecta. In ætatibus autem annorum potissimum triginta quinque; verum provectioribus minus. At vero molles, & doloris expertes tumores; diuturniores quidem judicationes faciunt, at minus periculosi sunt. Sed & hi sexaginta dies transgredientes, febre manente, suppurantur. Consimilia vero significant, & tumores circa ventrem, his, qui sunt in hypochondriis, nisi quod minus suppurantur hi, quam illi; minime vero, qui sub umbilico consistunt; & fiunt etiam hi quidem in tunica, illi vero sursum diffusi. Lethales autem sunt ex ipsis, quicunque intro rupti fuerint; ex reliquis autem suppurationibus, quæ quidem foras rumpuntur, optimum est, ut in brevissimam & acutissimam molem colligantur; quæ vero intro, ut neque mole, neque dolore, neque colore, foris se manifestas faciant: quod

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.
Περὶ τῶν ὑποχονδρίων.

279 ΥΠοχόνδριον δὲ χρὴ μαλθακὸν εἶναι, καὶ
ἄπονον, καὶ [236] ὁμαλές· φλεγμαῖνον
δὲ, ἢ ἀνωμάλως ἔχον, ἢ ἀλγούμενον· ση-
280 μεῖον ἀῤῥωστίης ἐστὶν οὐκ εὐήθεος. Οἴ-
δημα δὲ ἐν ὑποχονδρίοισι σκληρόν τε ἐὸν,
καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν, εἰ παρ' ἅπαν
εἴη [237] ὑποχόνδριον· τῶν δὲ ἐκ τοῦ ἑνὸς
μέρεος, [238] ἀκινδυνότερον τὸ ἐκ τῶν ἀρι-
στερῶν. Σημαίνει δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν, τὰ τοι-
αῦτα θάνατον σύντομον· ὑπερβάλλοντα δὲ
τὰς εἴκοσι, τοῦ πυρετοῦ [239] μένοντος, ἐμ-
πύησιν. [240] Γίνεται δὲ τούτοισιν ἐν τῇ πρώ-
τῃ περιόδῳ [241] ῥῆξις αἵματος διὰ ῥινῶν· καὶ
κάρτα ὠφελέει. Τὰ γὰρ πολλὰ κεφαλὴν
οὗτοι πονέουσι, [242] καὶ ὄψις ἀμαυροῦται· καὶ
μᾶλλον εἰς ταῦτα προσγίνεσθαι προσδέχου
τὴν ῥῆξιν. Ἡλικίῃσι δὲ μᾶλλον πέντε, καὶ
τριήκοντα ἐτέων· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν,
281 ἧσσον. Τὰ μαλθακὰ δὲ καὶ ἀνώδυνα τῶν
οἰδημάτων· χρονιωτέρας μὲν τὰς κρίσιας
ποιέεται, καὶ ἧσσον δέ ἐστιν ἐπικίνδυνα. [243]
Τὰς δὲ ἑξήκοντα ἡμέρας, καὶ ταῦτα ὑπερ-
βάλλοντα, τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐκπυοῦ-
ται. Παραπλήσια δὲ σημαίνει τοῖσιν ἐν ὑ-
ποχονδρίοισι, καὶ τὰ περὶ κοιλίην, πλὴν ἧσ-
σον ἐκπυοῦται ταῦτα ἐκείνων· ἥκιστα δὲ
ὑπ' ὀμφαλόν· [244] καὶ γίνεται δὲ ταῦτα μὲν
ἐν χιτῶνι, τὰ δ' ἄνω κεχυμένα· θανάσι-
μα δ' ἐστὶν αὐτῶν, ὅσα ἂν εἴσω ῥαγῇ· τῶν
δὲ λοιπῶν ἐμπυημάτων, τὰ μὲν ἔξω ῥη-
γνύμενα, βέλτιστον μὲν ὡς [245] εἰς ἐλάχι-
στον, καὶ ὀξύτατον συλλέγεσθαι· [246] τὰ
δὲ εἴσω, μήτε ὄγκῳ, μήτε πόνῳ, μήτε
χρώματι διάδηλον ἔξω [247] ποιέει· τὸ δὲ
ἐναν-

VARIÆ LECTIONES.

232 πνιγώδεα legimus ex Dureto. Editi Codd. μικρῷ legunt.
233 Calvus σύχνως pro ἰσχνῷ legisse videtur.
234 ἐξαπιναίως, Imp. Samb. & Fevr.
235 ᾧ ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστρέφηται, καὶ μόγις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος· θανάσιμον; id est: *Si cui in dominatu febris repente cervix pervertitur, nec devorare potest, nullo apparente tumore; mortiferum.* Duretus sic legi mavult.
236 ὁμαλὸν legit Duretus. editi Codices ἀκινδυνότερον.
237 Sic legimus ex Prognostico. Publicati Codices habent: εἰ παρὰ πάντων εἴη τῶν μερέων.
238 ἀκινδυνότερον, Duretus. Editi Codd. ἀκινδυνότερον.
239 μένοντος, idem legit.
240 γίγνεται δὲ καὶ τούτοις, τουτέοις Serv. τουτέοισι, Holler.
241 καὶ ῥῆξις, Imp. Corn.
242 καὶ ὄψιες ἀμβλυώττουσι, καὶ μᾶλλον εἰς ταῦτα προσδέχου τὴν ῥῆξιν· ἡλικίῃσι δὲ μᾶλλον τριάκοντα πέντε ἐτέων· πρεσβυτέροισι δ' ἧσσον. Duretus legit.
243 ὑπερβάλλοντα δὲ τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας, τοῦ πυρετοῦ μένοντος. Duret.
244 καὶ γίνεται usque ἄνω κεχυμένα, sic male scriptum asserit Duretus, huncque locum sic restituit: τῶν δὲ ἄνω ἐμπυημάτων, τὰ μὲν ἐν χιτῶνί ἐστι συλλεγόμενα, τὰ δὲ ἐν σπλάγχνοις κεχυμένα.
245 εἰς, omittit Duretus. ὅ, τι alii legunt pro ὡς.
246 τῶν δὲ εἴσω ῥηγνυμένων βέλτιστον ὅ, τι ἂν μήτε πόνῳ, μήτε ὄγκῳ, Duretus legit.
247 ποιέῃ legit Duretus.

ἐναντίον· κάκιςον· τινὰ δὲ [248] τούτων διὰ
πάχος πύου, οὐ διασημαίνει. Τὰ δὲ πρόσ-
φατα τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν ἐπαρ-
μάτων, ἣν μὴ σὺν φλεγμονῇ ᾖ, ϗ τὰς
ἀπ' αὐτῶν πόνους λύει βορβορυγμὸς γενό-
μενος ἐν ὑποχονδρίῳ, ϗ μάλιςα μὲν διεκ-
πεσὼν δι' οὔρων, ϗ διαχωρημάτων· εἰ δὲ
μὴ, καὶ αὐτὸς διαπεραιωθείς· ὠφελέει
[249] δὲ ϗ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. " 282
Σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ μετὰ θορύβου,
παρακρουςικόν· ϗ μᾶλλον ἢν ὄψιες πυκ-
νὰ κινέωνται. " Καρδίης πόνος, ϗ σφυγ- 283
μὸς [250] ὑποχονδρίων, πυρετοῦ περιψυχθέν-
τος, κακόν· ἄλλως τε κἢν ἐφιδρῶσιν. " 284
Ἐς ὑποχόνδριον ἐμπίπτοντα ἀλγήματα· ἄλ-
λως τε πονηρὸν, ϗ ἢν κοιλίας [251] καθυ-
γραίνῃ. Κακίω δὲ ἐν ὀλίγῳ γινόμενα· ϗ
τὰ παρ' οὖς τε ἀνιςάμενα ἐκ τουτέων, κα-
κοήθεα, ϗ τ' ἄλλα ἐκπυήματα. " [252] Καρ- 285
διαλγικὰ ϗ μετὰ ςρόφου· κοιλίης θηρία
καταῤῥήγνυνται. " Καρδίης ἄλγημα 286
πρεσβυτέρῳ [253] πυκνὰ ἐπιφοιτέον· θάνα-
τον ἐξαπίναιον σημαίνει. " Οἷσιν ὑποχόν- 287
δρια μετεωρίζεται, κοιλίης [254] ἐπιςάσης·
κακόν· μάλιςα δὲ [255] φθινώδεσι (ἐκ) τῶν μα-
κρῶν, ϗ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται. " (Οἷσιν) 288
ἐν ὑποχονδρίῳ φλεγμονὴ ἀποπυητική ἐςιν,
ὑπὸ [256] τῶν θανάτων μέλανα διαχωρέει.
" Ὑποχονδρίων σύντασις μετὰ [257] κώματος 289
[258] ἀσώδεος· κεφαλαλγικῷ τὰ παρ' οὖς
[259] ἐπαίρει. " Μετὰ ὑποχονδρίων ἔπαρσιν 290
τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα, ϗ πυρετὸς
ὀξὺς, τὰ παρ' οὖς [260] ἐπαίρει. " Ἐν 291
ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι, ὀσ-
φύος ἄλγημα ἐπιγενόμενον ἐν πυρετοῖσι·
κοιλίας [261] ἐπιπολὺ καθυγραίνει, ἢν μὴ
φῦσα καταῤῥαγῇ, ἢ οὔρου πλῆθος [262] ἐπέλ-
θῃ. " Ἐπὶ ὑποχονδρίῳ (μετεώρῳ) χρονίῳ, ϗ κοι- 292
λίῃ δυσώδει, παρ' οὖς ἀπόςημα· κτείνει. " Οἷ- 293
σιν ἀπὸ ὑποχονδρίων ἀλγήμασι κοιλίη κα-
τὰ μικρὸν ὑπόγλισχρα διαδιδοῦσα, βραχέα
κοπρώδεα [263] ἐκχέοι· ἦρα ϗ αἱμοῤῥαγεῖ;
" Οἷσιν ἐξαίφνης ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν, ὑπο- 294
χονδρίου, ϗ καρδίης πόνος, ϗ περὶ σκέ-
λεα, ϗ τὰ κάτω μέρεα, ϗ κοιλίη ἐπῆρται·
λύει φλεβοτομίη, ϗ κοιλίης ῥύσις· πυ-
ρέξαι βλαβερὸν τούτοισι. Μακροὶ γὰρ οἱ
πυρετοὶ, ϗ ἰσχυροὶ γίνονται, ϗ βῆχες,
ϗ πνεῦμα, ϗ λυγμοὶ γίνονται. Λύεσθαι
δὲ μελλόντων τουτέων, πόνος ἰσχυρὸς ἰσχί-

vero contra fit; pessimum est: quædam vero ex his, propter puris crassitudinem, nullam de se significationem præbent. Porro recentes in præcordiis tumores, si non cum inflammatione fuerint, & dolores ab ipsis solvit murmur in hypochondrio obortum, & maxime quidem si pertransierit per urinas, & alvi dejectiones; sin minus, si etiam ipsum pertransierit: prodest autem & devolutum ad inferiora loca. Pulsus in hypochondrio cum tumultu, mentem emovet: & magis si oculi frequenter moveantur. Oris ventriculi dolor, & pulsus hypochondriorum, febre refrigerata, malum; tum alias, cum si insuper exudarint. Dolores ad hypochondrium irruentes, tum alias mali sunt, cum si alvos profusiores faciant. Pejores autem sunt, si brevi fiant; & tumores circa aurem ex his emergentes, maligni sunt, & aliæ suppurationes. Oris ventriculi dolores cum tormine, ventris animalcula erumpere faciunt. Oris ventriculi dolor seniorem frequenter invadens, mortem repentinam significat. Quibus hypochondria tumescunt, alvo subsistente, malum: maxime autem in morbis tabidis longis, & quibus alvi diffluunt. (Quibus) in hypochondrio inflammatio suppuratoria est, ante mortem nigra per alvum dejiciuntur. Hypochondriorum distentio cum sopore anxioso, in caput dolente, abscessus circa aurem attollit. Post hypochondriorum tumorem, biliosis spiratio magna, & febris acuta, abscessus circa aurem attollit. In dolore hypochondriorum submurmuranti, lumborum dolor superaccedens in febribus, ventres ut plurimum humectat; si non flatus eruperit, aut urinæ copia feratur. Ex hypochondrio (sublimi) diutius afflicto, & alvo graveolente, abscessus circa aurem occidit. Quibus ab hypochondriorum doloribus, alvus paulatim subviscosa egerens, pauca stercoracea effundit; num etiam sanguinem profundit? Quibus derepente dum sine febre sunt, hypochondrii & oris ventriculi dolor, & circa crura, ac inferas partes, & alvus in tumorem elevata est; solvit venæ sectio, & alvi fluxio: his febrire noxium est. Longæ enim & vehementes febres accidunt, & tusses, & spiritus, & singultus fiunt. His autem ad solutionem tendentibus, dolor vehemens co-

Variæ Lectiones.

248 τουτέων, idem.
249 δὲ ϗ αὐτὸς legit Duretus.
250 ὑποχονδρίῳ & ἐφιδρῷ, vitiose legitur in quibusdam Exemplar. ibidem κ' ἢν legit Duretus.
251 καθυγραίνει, Duretus legit.
152 Οἷσι θηρία, τουτέοισι καρδιαλγικὰ, ϗ μετὰ ςρόφου κοιλίη καταῤῥήγνυται legit Linden.
153 πυκνῶς legit Duret. πυκνῷ vitiose in quibusd. Codd. reperitur. ἐπιφοιτέον pro ἐπιφοιτῶν, Jonicum est, ut & ἐξαπίναιον pro ἐξαπίναιον, in Codic. publicatis male scribitur.
254 κοιλίης ἐπιςάσης, legimus cum Foes. ὑποςάσης Servinus.
255 ἐν φθινώδεσι, leg. Duret.
256 τοῦ θανάτου, leg. Duretus.
257 καύματος, habent quæd. Exempl. ast in Prorrh. melius κώματος legitur, quod sequimur.
258 ἀσώδεος, id est: *fastidiosi*, legit Duretus.
259 ἐπιῤῥεῖ, id est: *fundit*, legit idem.
260 ἐπαίρει, idem.
261 ἐπιτοπολὺ, idem.
262 ἐπέλθῃ, idem. ἔλθῃ editi Codices.
263 Cod. publ. ἐκχλοιοῖ pro ἐκχέοι leg. ἐκχλοιοῦσθαι sane apud Hipp. pro χλωραίνεσθαι, quod est, *ex pallido virescere*, fusius in Oecon. Hipp. videre est.

xarum, aut crurum, aut puris sputum, aut oculorum privatio succedit. Quibus dolores hypochondriorum, oris ventriculi, hepatis, partium circa umbilicum; hi sanguine per alvum dejecto, servantur: non autem dejecto, moriuntur. Quibus hypochondria (non) mollia, facies sana, non liberantur citra multi sanguinis ex naribus fluxum, aut convulsionem, aut coxendicum dolorem. Dolores ad hypochondria in febre, voce intercepta, sine sudore soluti, malum est; his ad coxendices dolores fiunt. Circa ventrem in febre palpitationes, mentis emotionem inducunt: sanguinis autem fluxio horrorem efficit. Dolores in febre ad hypochondria assilientes, sine sudore soluti, maligni sunt; his ad coxendices dolores fiunt; (&) ipsis una cum febre ardente, alvum deorsum erumpere, perniciosum est. Dolores circa umbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatæ significationem quandam præbent: his autem advenien te crisi, pituita multa cum dolore prodit. Post alvum suppressam, hypochondria sublata, malum; maxime tabescentibus jam diu, & quibus alvi humectantur. Anxietatem in hypochondrio sentientibus, tumores circa aurem oborti ipsos occidunt. Durities circa ventrem cum dolore, in febrientibus cum horrore, cibum aversantibus, si alvo insuper parum humectata, purgationem non faciant, ad suppurationem perveniet. Dolor super umbilico, & lumborum dolor, si medicamentis non solvantur, in hydropem siccum desinunt.

ων, [264] ἢ σκελέων, ἢ πύου πτύσις, ἢ ὀφ-
295 θαλμῶν στέρησις ἐπιγίνεται. " Οἷσι πό-
νοι ὑποχονδρίων, καρδίης, ἥπατος, τῶν περὶ
ὀμφαλὸν μερῶν· αἵματος διαχωρήσαντος, σώ-
296 ζονται· μὴ διαχωρήσαντος δὲ, θνήσκουσιν. "
Οἷσιν ὑποχόνδρια (μὴ) λαπαρὰ, [265] πρόσωπον
ἐῤῥωμένον, οὐ λύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος
ἐκ ῥινῶν πολλοῦ, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης
297 ἰσχίων. " Αἱ πρὸς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ
ὀδύναι, [266] ἀναύδῳ, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κα-
298 κόν· τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα. " Οἱ
κατὰ κοιλίην ἐν πυρετῷ παλμοὶ ἐκστά-
σιας ποιέουσιν· αἱμοῤῥοίη δὲ φρικώδης.
299 " Αἱ ἐς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναΐσ-
σουσαι, [267] ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακοήθεες·
τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα· (καὶ) ἅμα πυ-
ρετῷ καυσώδει, κοιλίη καταῤῥαγεῖσα, ὀλέ-
300 θριον. " Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώ-
δεες· ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παραφο-
ρον· [268] περὶ κρίσιν δ' οὖν τούτοισι [269]
φλέγμα ἅλις συχνὸν σὺν πόνῳ διέρχεται.
301 " Μετὰ κοιλίης ἐπίστασιν ὑποχόνδρια με-
τέωρα, κακόν· μάλιστα δὲ τοῖσι φθινώδε-
σιν(ἐκ)τῶν μακρῶν, καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται.
302 " Τοῖσιν ἀλυσμώδεσιν ἐν ὑποχονδρίῳ, τὰ
303 παρ' οὖς ἐπαρθέντα· κτείνει. " Τὰ κα-
τὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου 433
πυρετοῖσι φρικώδεσιν, ἀποσίτοισι, σμικ-
ρῇ ἐφυγραινομένης, κάθαρσιν οὐ διδόντα·
304 ἐς ἐμπύησιν ἥξει. " Ὑπὲρ ὀμφαλὸν πό-
νος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ
λυόμενα· ἐς ὑδρωπιῶδες ξηρὸν ἀποτελευτᾷ.

CAPUT XI.

De Dorsi, & Lumborum affectionibus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῶν τοῦ νώτου, καὶ τῆς ὀσφύος παθημάτων.

DOlores ex lumbis diuturniores, qui febre tertianæ generis modo exacerbantur; grumosum sanguinem dejicere faciunt. Dolores in lumbis sanguinis fluxionem inducunt. Ex lumborum dolore sanguinis fluxiones largæ fiunt. Quibus ex lumborum dolore recursus ad caput, & manus torpidæ, & cardialgia, & aurium sonitus; his sanguis large profluet: sed & alvi his deorsum erumpunt, & mens perturbatur ut plurimum. Ex dorsi dolore morborum principia difficilia sunt. In lum-

305 ΤΑ " [270] ἐξ ὀσφύος ἀλγήματα χρονιώ-
τερα, πυρετῷ παροξυνόμενα τριταιο-
γενῶς· ποιέει τὰ θρομβώδεα αἵματα δια-
306 χωρέειν. " Τὰ ἐν ὀσφύϊ ἀλγήματα·
307 αἱμοῤῥοϊκά. " Αἱ ἐξ ὀσφύος ἀλγήμα-
308 τος αἱμόῤῥοιαι λαῦραι. " Οἷσιν ἐξ ὀσ-
φύος ἀλγήματος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν, καὶ
χεῖρες ναρκώδεες, καὶ καρδιαλγικὰ, καὶ ἠχώ-
δεα· [271] αἱμοῤῥαγικὰ λάβρως· καὶ κοιλίαι
καταῤῥήγνυνται τούτοισι, καὶ γνῶμαι τα-
309 ραχώδεες ἐπιπολύ. " Αἱ ἐκ νώτου ἀλγή-
310 ματος ἀῤῥωστίης ἀρχαί· [272] δύσκολοι. " Ἐν
ὀσφύος

VARIÆ LECTIONES.

264 καὶ σκελέων, Duretus legit.
265 προσώπου ἐῤῥωμένου, Duret. leg. Hæc sententia truncata videtur, & ex libr. περὶ κρισίων, & lib. II. Epid. integra apponenda. ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νοῦσος, καὶ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥύσιος, ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. Lib. II. Epid. ἢ αἱ φλέβες σφύζωσιν ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον, καὶ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος γίνεται. ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν, ἢ ὀδύνης ἐς τὰ ἰσχία.
266 ἄτερ αἱμοῤῥαγίης ἀναύδῳ, ἀνιδρῶτι λυόμεναι, & paulo post pro ἰσχία leg. ἰσχίον Duret. ἀναύδως in Prorrh. scribitur, Galenus quoque ἱδρῶτι μὴ λυόμεναι leg. ἀνιδρωτὶ, itaque potius, quam ἀνιδρῶτι, aut ἀνιδρῶντι, legendum esse censet Foes. quam lectionem sequimur.
267 Sic Serv. ἀνιδρῶτι, Duretus.
268 περὶ δὲ κρίσιν τούτοισι, omisso δ' οὖν, leg. Duretus.
269 Codices publicati φλέγμα ἅλις legunt. Paulo post inferius ἀποσίτοισι delet Imp. Sambuc.
270 τὰ δὲ ἐξ Duretus.
271 αἱμοῤῥοϊκὰ, Duretus.
272 δύσκολον, idem.

ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ, καὶ ὑποφορῇ
[273] πλέονι, ἀπ' ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώ-
δεα, συχνά· ὠφελέει. ″ Ῥάχιος διαστρο- 311
φὴν, κ) δύσπνοιαν, ' αἵματος ῥύσις λύει.
″ Ἐν ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσελ- 312
θόντα· [274] σημεῖα αἱμοῤῥοώδεα, ἢ κ) προ-
γεγενημένα. ″ Τὰ ἐξ ὀσφύος ἐς τράχη- 313
λον κ) κεφαλὴν ἀναδιδόντα, [275] παραλύον-
τα παραπληκτικὸν τρόπον, σπασμώδεα, πα-
ρακρουστικά· [276] ἆρά γε κ) λύεται τὰ τοιαῦτα
[277] σπασμοῖσιν; ἐκ τῶν τοιούτων ποικίλως
διανοσέουσι διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντων. ″. Ἐξ ὀσ- 314
φύος [278] ἀναδρομῆς πόνου, ὀφθαλμῶν ἴλ-
λωσις· κακόν. ″ Πόνος ἐς στῆθος ἱδρυν- 315
θεὶς [279] σὺν νωθρότητι, κακόν· [280] ἐπὶ πυ-
ρετῷ οὗτοι ' ὀξέως ἀπόλλυνται. ″ Ἐξ 316
ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ ἐς καρδίην πυ-
ρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμέοντες λεπτὰ ὑ-
δατώδεα, παρενεχθέντες, ἄφωνοι, ἐμέσαν-
τες μέλανα· τελευτῶσι. ″ Τὰ κατ' ὀσ- 317
φὺν, κ) τὸ λεπτὸν, χρόνια ἀλγήματα, κ)
πρὸς ὑποχόνδρια πόνοι, ἀπόσιτοι ἅμα πυ-
ρετῷ· τούτοισιν ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σύν-
τονον ἐλθὸν κτείνει ὀξέως τρόπον σπασμώ-
δεα. ″ Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα, οὗτοι 318
κακοί. Ἦρα τούτοισι τρομώδεα γίνεται, [281]
κ) φωΐδες ἐν ῥίγει; ″ Ἦρα τοῖσιν ὀσφυαλ- 319
γέσιν, ἀσώδεσιν, ἀνεμέτοισιν, ὀλίγα θρα-
σέως παρακρούσασιν, [282] ἐλπὶς τὰ μέλανα
διελθεῖν; ″ Ὀσφύος πόνος καρδιαλγικῷ, 320
[283] μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης· ἔχει τι
σπασμῶδες. ″ [284] Ὑπόφοβον ἅμα κρί- 321
σει ῥῖγος. ″ Ὀσφύος ἄλγημα ἄνευ προ- 322
φάσιος πυκνὰ ἐπιφοιτέον· κακοήθεος ἀῤῥω-
στίης σημεῖον. ″ Ὀσφύος ἄλγημα μετὰ 323
[285] κώματος ἀσώδεος· [286] πονηρόν. ″ Ὀσ- 324
φύος σύντασις ἐκ γυναικείων πλήθεος, ἐκ-
πυητικόν· κ) τὰ [287] ποικίλως [288] ἰόντα,
γλίσχρα, δυσώδεα, ' πνιγώδεα ἐπὶ τοῖσι
προειρημένοισιν· [289] ἐκπυητικόν. Οἶμαι
δὲ κ) παρακρούειν τι τὰς τοιαύτας. ″ Οἷ- 325
σιν ὀσφύος ἄλγημα, καὶ πλευροῦ, ἄνευ
προφάσιος, ἰκτεριώδεες γίνονται.

borum dolore intenso, & ampliore alvi subductione, a veratro vomere spumosa multa, juvat. Spinæ perversionem cum spirandi difficultate, sanguinis fluxus solvit. In lumbis dolentibus cardialgiæ insuper accedentes, signa sanguinis fluxionis sunt, vel etiam prægressæ. Affectiones ex lumbis ad collum & caput transeuntes, siderationis modo resolventes, convulsoriæ, mentem turbant. Num tales etiam solvuntur convulsionibus? inde multitudine symptomatum sibi invicem subeuntium, ægrotant. Ex lumborum doloris recursu, oculorum distorsio, malum. Dolor in pectore firmatus cum torpore, malum: in febre hi repente pereunt. Ex lumborum doloris recursionibus ad os ventriculi, febriculosis, horrorem inducentibus, revomentes tenuia, aquosa, mente moti, voce destituti, nigrorum vomitu facto, moriuntur. Diuturni circa lumbos, & tenue intestinum dolores, & ad hypochondria labores, si ægri cibos aversentur una cum febre, hos dolor intentus ad caput progressus repente occidit convulsorio modo. Quibus lumborum dolor est, hi male habent. Num his tremores fiunt, & maculæ rubentes in rigore? Num lumbos dolentibus, anxiis non vomentibus, paulisper ferociter desipientibus, spes est, nigra proditura esse? Lumborum dolor in cardialgico, cum excreatione violenta, habet quid convulsorium. Rigor una cum judicatione aliquatenus metuendus est. Lumborum dolor sine causa manifesta sæpe invadens, maligni morbi signum est. Lumborum dolor cum sopore inquieto, malum. Lumborum distentio ex muliebrium mensium abundantia, ad suppurationem tendit; & varie prodeuntes, viscosi, graveolentes, strangulatorii (menses) cum prædictis, suppurationem denuntiant. Arbitror autem tales etiam aliquantum delirare. Quibus lumborum dolor, & lateris, sine causa manifesta, hi regium morbum incurrunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῆς αἱμοῤῥαγίας.

ΑΙ ″ ἐν κρισίμοισιν ἐκ τῶν αἱμοῤῥαγιῶν 326
περιψύξιες νεανικαὶ· [290] κάκισαι.

CAPUT XII.

De Sanguinis eruptione.

PErfrigerationes ex sanguinis eruptionibus in diebus judicatoriis vehementes, pessimæ

VARIÆ LECTIONES.

273 πλείονι ἀπὸ ἐλλεβόρου, leg. idem.
274 Exempl. hoc loco paulisper variant: quæd. enim σημεῖα αἱμοῤῥοώδη ἢ leg. quæd. σημεῖα αἱμμοῤῥοώδη, ἢ κ) προγεγενημένα.
275 παραλύοντα, Duret leg.
276 ἆρά γε, idem. ἄρα editi Codices.
277 ἢ ἐκ τῶν τοιούτων κοιλίαι νοσέουσι διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες. editi Codd.
278 ἀναδρομὴ, legit Fevr. vitiose. ἀναδρομῆς Serv.
279 σὺν νωθρότητι, Imper. Cornar. & Duret. qui hunc locum ex Prorrh. 36. 2. ita legit. ὀδύνη ἐς στῆθος ἱδρυνθεῖσα σὺν νωθρότητι· κακόν. ἐπιπυρεττήσαντες οὗτοι καυστικοί· ὀξέως ἀποθνήσκουσι.
280 Pro ἐπὶ, Imp. Samb. habet ἐν.
281 Integer sensus erit & lectio, ut ex Prorrh. constat si legatur: κ) φωνὴ ὡς ἐν ῥίγει. Cujus quidem lectionis vestigia, quamvis lubrica, in Asulano Cod. remanent. Etsi vitiosa est lectio & Asterisco notata (κ) φωλῆ δὲς ἐν ῥίγει) veram tamen exinde eruas licet. Plura de hac dictione vid. Oeconom. Hipp. in φῶδες.
282 ἐλπὶς τὰ μέλανα ἐλθεῖν, leg. Duret. τὰ non habent editi Codices.
283 μετὰ βιαίης ἀναχρέμψιος, idem.
284 ὑπόδεινον, quædam Exempl. & Duret. ὑπόφοβον, Galen. in Prorrh. agnoscit. ὑπὸ ἄφωνον editi Codices.
285 Ita & Imp. Corn. καύματος, vero Servin. ex Prorrhetico, id est: *cum æstu inquieto*.
286 κακόν, Duret.
287 ἀπὸ κοιλίης, Servin.
288 ἰόντα leg. Duret.
289 ἐμπυητικόν, Imp. Samb. & Fevr.
290 κάρτιστα, id est: *validissima*, leg. Exempl. quæd. & Serv.

mæ ſunt. Sanguinem ex adverſa parte erumpere, malum eſt; veluti in ſplene magno a dextris, & circa hypochondria eodem modo ſe res habet. Vulnera ſanguinem fundentia, inſuper rigentia, maligna; (ſic affecti) loquentes latenter moriuntur. Quibus quinto die ſanguis large profluxit, ſexto novo rigore correpti ſunt, ſeptimo perfrigerati, celeriter recaluerunt; iis alvi male afficiuntur. Poſt ſanguinis eruptionem nigrorum per alvum dejectio, mala. Mala autem ſunt, & rubicunda valde, & æruginoſa; quarto die tales fiunt ſanguinis eruptiones. Soporoſi ex talibus convulſi moriuntur, nigris prius excretis, & ventre tumefacto. Poſt ſanguinis eruptiones, & nigrorum dejectiones, in acuto ſurditas, malum. Sanguinis dejectio his pernicioſa; ſurditas autem ſolvit. Quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alvi male afficiuntur; ſi non urina concocta prodierit. Num & aquoſa urina tale quid ſignificat? Quibus ex ſanguinis eruptione larga, frequenti, multa fit nigrorum dejectio, ea autem ſuppreſſa, ſanguinis fluxus, hi alvum dolent: una vero cum quibusdam flatibus, facile tolerant. Num tales multis frigidis ſudoribus exudant; conturbata in his urina, mala non eſt, neque id, quod geniture ſimile in ipſa reſidet: verum plerumque hi aquoſa mingunt. Quibus de naribus in ſurditate ac torpore pauca deſtillant, habent quid difficultatis: vomitus his conducit, & alvi perturbatio. Magnæ in principiis hæmorrhagiæ, circa refectionem alvos humectant. Fluxiones ex naribus largæ per vim ſuppreſſæ, quandoque convulſionem provocant; venæ (vero) ſectio ſolvit. Undecimo die contingentes ſanguinis deſtillationes, difficiles ſunt; tum alias, cum ſi bis ſuperſtillaverint, & rurſus ſtillaverint. In ſanguinis fluxione multa, aut ſingultus, aut convulſio, malum. In his, qui decolores uſque ad ſeptem annos vires colligunt, & (quibus) inter ambulandum ſpiratio coacervata, & terræ appetitio, (id) ſanguinis corruptionem, ac exolutionem ſignificat. In morbis inveteratis parvæ appa-

327 " Τὸ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέειν· πονηρόν·
οἷον [291] ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ τῶν δε-
328 ξιῶν· ϗ κατὰ ὑποχόνδρια ὡσαύτως." Τὰ
[292] αἱμοῤῥαγεῦντα, [293] ἐπιῤῥιγοῦντα τρώματα· κακοήθεα· (ἤτοι) διαλεγόμενοι λαθραίως
329 τελευτῶσι." Τὰ πεμπταῖα αἱμοῤῥαγῆσαντα λάβρως, ἕκτη ἐπιῤῥιγώσαντα, ἑβδόμῃ περιψυχθέντα, ἀναθερμανθέντα ὀξέως· τοῖσι
330 τοῖσι κοιλίαι πονηρεύονται." [294] Μεθ' αἱμοῤῥαγίην μελάνων διαχώρησις, κακόν. Πονηρὸν δὲ ϗ τὰ ἐξέρυθρα ἰώδεα· τεταρταίοισιν αἱ τοιαῦται αἱμοῤῥαγίαι. Κωματώδεες ἐκ τοιούτων σπασθέντες θνήσκουσι, μελάνων προδιελθόντων, ϗ κοιλίης ἐπαρ-
331 θείσης." Μεθ' αἱμοῤῥοίας, ϗ μελάνων διαχωρήσιας ἐν ὀξέει κώφωσις, κακόν. Αἵματος διαχώρησις τούτοισιν ὀλέθριον· κώ-
332 φωσις δὲ λύει." Οἷσιν αἱμοῤῥαγίαι πλείους, προϊόντος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται· ἢν μὴ οὖρον πέπον ἔλθῃ. Ἦρά γε τὸ [295] ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτόν τι σημαί-
333 νει;" Οἷσιν ἐπὶ αἱμοῤῥαγίῃ [296] λάβρῳ, πυκνῇ, μελάνων συχνὴ διαχώρησις, [297] ἐπιστάσης δὲ αἱμόῤῥοοι· οὗτοι κοιλίας ὀδυνώδεες, [298] ἅμα δέ τισι φύσησιν εὔφοροι. Ἦρα οἱ τοιοῦτοι ἐφιδροῦσι πολλοῖσι ψυχροῖσι; τὸ ἀνατεταραγμένον οὖρον ἐν τούτοισιν οὐ πονηρὸν, οὐδὲ [299] τὸ ἐφιστάμενον γονοειδές· [300] ἐπιπολὺ δὲ οὗτοι ὑδα-
334 τώδεα οὐρέουσιν." Οἷσιν ἐκ ῥινῶν, ἐπὶ κωφώσει ϗ νωθρότητι, μικρὰ ἀποστάζει· ἔχει τὶ δύσκολον· ἔμετος τουτέοισι συμ-
335 φέρει, ϗ κοιλίης ταραχή." Αἱ ἐν ἀρχῇσι μεγάλαι αἱμοῤῥαγίαι, περὶ ἀνακομι-
336 δὴν κοιλίας καθυγραίνουσι." Τὰ ἐκ ῥινῶν λάβρα, βίῃ ἀποληφθέντα, ἔστιν ὅτε σπασμὸν ἐπικαλεῖται· φλεβοτομίη (δὲ) λύει.
337 " Αἱ [301] ἑνδεκαταῖαι στάξιες, δύσκολοι· ἄλλως τε [302] κἢν δὶς ἐπιστάξῃ, [303] ϗ
338 ἢν ἐπιστάξῃ." Ἐπὶ αἵματος [304] ῥύσει πολλῇ, ἢ λυγμὸς, ἢ σπασμός· κα-
339 κόν. " [305] Τοῖσιν ἕως ἐτῶν ἑβδόμων [306] δύναμιν ἐχόντων μετὰ ἀχροίης, ϗ πνεῦμα [307] ἀλιζόμενον ἐν τῇσιν ὁδοῖσι, ϗ [308] γῆς ἐπιθυμίη· αἵματος φθορὴν ϗ ἔκλυσιν σημαί-
340 νει. " Ἐν τοῖσι μακροῖσι τὰ [309] μικρὰ

VARIÆ LECTIONES.

291 ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐπὶ τῶν δεξιῶν, ϗ καθ' ὑποχόνδρια ὡσαύτως, leg. Duret.
292 αἱμοῤῥαγέοντα, Duret. ἀποῤῥαγεῦντα, Servin.
293 ἐφιδρῶντα τρομώδεα, Servin. ἐφιδρεῦντα, Duretus, quam lectionem etiam Galenus agnoſcit.
294 Sic ex Prorrh. legit Duretus: ἢ μεθ' αἱμοῤῥαγίαν βραχέαν, ϗ μελάνων διαχώρησιν, ἐν ὀξέσι κώφωσις· κακόν, αἵματος διαχώρησις ἐν τούτοισι ὀλέθριον· κώφωσις δὲ λύει.
295 τὰ οὖρα ὑδατώδεα, Duret. leg.
296 λάβρῳ πυκνῶς, Duret. πυκνῇ. Foeſ. μετὰ editi Codd. poſt πυκνῇ addunt.
297 ἐπίστασις, Duret. & Servin.
298 in Prorrh. melius ſcribitur ἅμα δέ τισι ῥύσει εὔφοροι, unde etiam probatur MSti Exempl. lectio quæ habet ἅμα δὲ τῇσι ῥύσεσι.
299 ϗ τὸ ἐφιστάμενον, Duret.
300 ἐπιτοπολὺ, idem.
301 ἑνδεκαταίοισι στάξιες, leg. Duret. omiſſo αἱ
302 Cod. Reg. κἢν τις ἐπιστάξῃ.
303 ϗ αὖ, Imper. Cornar.
304 ῥύσει πολλοῦ, leg. Duret.
305 Exemplaria quædam MSta Reg. τοῖσι νέοις ἕως ἑβδόμων legunt.
306 δύναμιν ἐχόντων, Duret. legit. Cornar. vero δύναμιν ἀναλαμβάνουσι, aut aliud quid tale, aut legiſſe, aut ſubintellexiſſe videtur. δύναμιν ἀνακομίζουσι μετὰ, Imp. Cornar.
307 ἀλυζόμενον, & Duretus ἀναλυζόμενον, Servin. id eſt: *reſpiratio anxia, qualis cernitur in virginibus virulentia nigra fœdatis, quæ ſi aliquo uſque progrediantur, vel breve alioqui ſpatium conficiant.* Vid. Comment. Dureti.
308 Omnia ferme exemplaria γῆς ἐπιθυμίην legunt; ſed γῆς ἐπιθυμίη, Foeſ. magis arridet, quod ſequimur.
309 κατὰ μικρὰ, Duret. legit.

κρὰ ἐπιφαινόμενα [310] αἱμορροώδεα· ὀλέ-
θρια. "Τὰ σκοτώδεα ἐξ ἀρχῆς [311] αἱ- 341
μορροίη (ἐκ) ῥινὸς λύει. "Τὰ ἐκ ῥινῶν σμι- 342
κροῖσιν ἱδρῶσι περιψυχόμενα· κακοήθεα. " 343
Αἵματος ἀφαίρεσις ἐν καταψύξει νενω-
θρευμένῃ· κακόν. "Ὅσοι κοιλίης ἐπισά- 344
σης αἱμορροέουσι, καὶ ἐπιρριγέουσιν [312] ἆρα
τὸ αἱμορροεῖν· τούτοισι κοιλίην λειεντεριώ-
434 δεα ποιέει, καὶ ἐπίσκληρον, καὶ [313] ἀσκα-
ρίδας, ἢ ἀμφότερα; "Τὰ τεταγμένοι- 345
σι χρόνοισιν αἱμορροώδεα, διψώδεα, μὴ αἱ-
μορραγήσαντα, ἐπιληπτικῶς θνήσκει. " 346
[314] Ἐξ αἱμορροΐδος ὅσον ἐπιφανείσης σκο-
τώδεα ἐλθόντα, παραπληγικὸν μικρὸν, καὶ
ἐπ' ὀλίγον σημαίνει· λύει φλεβοτομίη· καὶ
πᾶν τὸ οὕτως ἐπιφαινόμενον, κακόν τι ση-
μαίνει.

rentes sanguinis fluxiones perniciosæ sunt. Vertigines ab initio sanguinis e naribus fluxus solvit. Ex naribus erumpente sanguine, cum exiguis sudoribus perfrigeratio, maligna est. Sanguinis detractio in perfrigeratione torpida; mala est. Qui alvo suppressa sanguinem effundunt, & una cum sanguinis effusione insuper rigent; num his alvum velut ex lienteria lubricam hæc faciunt, duramque, & tenues lumbricos, aut utrumque? Quibus sanguinis fluxiones statis temporibus contingunt, siticulosæ, si sanguinem non fuderint, epileptici moriuntur. Ex hæmorrhoide parum apparente, vertigines obortæ, parvam ac modicam siderationem significant; solvit venæ sectio: & quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid significat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τοῦ παλμοῦ, τρόμου, καὶ σπασμοῦ.

Οἱ "παλμώδεες δι' ὅλου· ἆρα καὶ ἄφω- 347
νοι τελευτῶσι; "Τὰ τρομώδεα, 348
σπασμώδεα [315] γενόμενα, ἐφιδροῦσι, φι-
λυπόστροφα. Τούτοισι κρίσις ἐπιρριγώσασιν·
ἐπιρριγοῦσι δ' οὗτοι ἐπὶ κοιλίην καύματι
προκληθέντες. "Ὕπνος [316] πολὺς ἐν τούτοισι
σπασμῶδες, καὶ τὰ ἐς μέτωπον βαρέα, καὶ
οὔρησις δυσκολαίνουσα. " [317] Οἱ ἐν ὑστε- 349
ρικοῖσιν ἄπυροι σπασμοὶ, εὐχερέες. "Τὰ 350
σπασμώδεα [318] ἀνιδρῶντι πτύελα παραρ-
ρέοντα πυρετώδει ἐόντι, εὐήθεα· τούτοισιν
[319] ἐπεὶ κοιλίαι τι καθυγραίνονται, τάχα
[320] δέ τι καὶ ἐς ἄρθρα ἀποστήσεται. " 351
[321] Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ [322] ἐκ-
λαμπάνουσιν ἀτενέες· οὔτε [323] παρ' ἑωϋτοῖσίν
εἰσι, διανοσέουσί τε μακροτέρως. "Τὰ σπασ- 352
μώδεα τρόπον παροξυνόμενα κατόχως· τὰ
παρ' οὖς [324] ἐπαίρει. "Τρομώδεσιν, ἀσώ- 353
δεσι, μικρὰ τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα, σπασ-
μὸν σημαίνει, κοιλίης πονηρευομένης. "Τὰ 354
σπασμώδεα, καὶ τετανώδεα, πυρετὸς ἐπιγε-
νόμενος λύει. "Σπασμὸς ἐπὶ [325] τρώματι· 355
θανάσιμον. "Σπασμὸς ἐπὶ πυρετῷ γενό- 356
μενος, ὀλέθριον· ἥκιστα δὲ παιδίοισιν. "Οἱ 357

CAPUT XIII.

De Palpitatione, Tremore, & Convulsione.

Palpitantes toto corpore, num etiam voce capti moriuntur? Tremores convulsorii oborientes in sudoribus, reverti solent. Judicatio his fit, ubi superriguerint: superrigent autem hi ardore circa ventrem provocato. Somnus multus in his convulsionem affert, & frontis adest gravitas, & mictio difficilis. Convulsiones sine febre in strangulatis ab utero, faciles sunt. Cum convulsionibus & sudore sputa defluentia in febriente; levia sunt: his insuper alvi aliquantum humectantur: fortassis autem & ad articulos aliquid abscedet. Quibus convulsis oculi intente relucent; neque apud seipsos sunt, & diutius ægrotant. Quæ convulsorio modo exacerbantur cum alto stupore; abscessus juxta aurem excitant. Tremulis, anxiosis parvi juxta aurem tumores convulsionem significant, alvo male affecta. Convulsiones, & nervorum distensiones febris accedens solvit. Convulsio ex vulnere; lethalis est. Convulsio in febre contingens; perniciosa est: minime vero pueris. Adultiores septem annis

VARIÆ LECTIONES.

310 αἱμορρώδεα, idem.
311 αἱμορρέουσι, Duret.
312 vitiosa scriptio est quorundam Exempl. ἆρα τῷ αἱμορροεῖν pro ἆρα τὸ αἱμορροεῖν, quæ Dioscoridis videtur esse lectio, cujus etiam meminit Galenus.
313 ἀσκαριδώδεα, Holler. & Servin. Cæterum Duret. ex prorrh. hunc locum sic restituit: οἷσι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμορραγέει καὶ ἐπιρριγέει· ἆρα κοιλίη λειεντεριώδης, καὶ ἐπίσκληρος, ἢ ἀσκαρίδες, ἢ ἀμφότερον;
314 ἐξ αἱμορροΐδος ὅσον μικρὸν καὶ ἐπ' ὀλίγον ἐπιφανείσης. σκοτώδεα ἐλθόντα· παραπληγικόν τι σημαίνει. Ita emendat Duret.
315 γινόμενα, Duret.
316 πολὺς τούτοισι σπασμώδης, idem.
317 Hæc sententia melius in Prorrh. habetur, οἱ ἐν ὑστερικαῖς ἀπύρως σπασμοὶ· εὐχερέες. id est: *quæ cadunt in hystericas sine febre convulsiones; faciles.* ἐν ὑστερικοῖσιν, ἐν, delet Imp. Samb. ὑστερικῇσιν, Imper. Cornar. ἄπυροι. id est: *sine febre* leg. Servin. quam lectionem secuti sumus. ἄπειροι non expertæ Foesius cum aliis legit.
318 ἐν ἱδρῶτι, Duret. ἀνιδροῦντι, vel ἀνιδρώοντι, vel ἐν ἱδρῶντι, Opsop. Cod. ἀνιδρωτὶ Galen. quosdam legisse scribit. ἀνιδρῶτι, habent Exempl. publicata.
319 ἐπεὶ delet & scribit ὅτι, Imp. Cornar. & Duret.
320 δέ τι ἐς ἄρθρα omisso καὶ, leg. Duret. ἀποστήσεται, melius legit Duret. ἀποστήσονται editi Codd.
321 οἷσιν ἐν, ἐν delet & comma Imp. Samb.
322 Ita Imp. Samb. sed ἐκλάμπουσι ἀτενέως Imper. Cornar. Cæterum vitiose à quibusdam ἐκλειμπάνουσι, ἐκλαμπαίνουσι, uti in Dureto legitur in cujus locum ἐκλαμπουσι rectius substituit Foes.
323 παρὰ σφίσιν αὐτοῖς. Servin.
324 in Prorrh. ἀνίστησι pro ἐπαίρει, ponitur.
325 pro τρώματι, τρώματι, leg. Servin.

annis in febre non corripiuntur convulsione; sin minus, perniciosum est. Convulsionem solvit febris superveniens acuta, quæ prius non fuit; si vero fuit prius, jam exacerbata. Prodest & transitus urinæ vitreæ copiosus, & alvi fluxus, & somni. At repentinas convulsiones solvit febris, (&) alvi fluxus. In convulsionibus vocis interceptio diu durans; malum: parva autem, aut linguæ siderationem, aut brachii, aut dextrarum partium significat; solvitur autem urinis multis confertim, & derepente prodeuntibus. Sudores autem paulatim oborientes, prosunt; confertim vero prodeuntes, sanguinisque largæ detractiones lædunt. In nervorum rigoribus; & posteriorum partium distensionibus maxillas solvi; lethale est. Lethale est etiam sudare in posteriorum partium distensionibus, & corpus dissolvi, & in eadem affectione revomere per nares, aut clamare, aut nugari, si ab initio vox intercepta fuit; in posteram enim diem mortem significat. Febriles in dorsum distensiones, urinæ genitale semen referentes solvunt.

πρεσβύτεροι ἑπτὰ ἐτέων, ἐν πυρετῷ οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ σπασμοῦ· εἰ δὲ μὴ, ὀλέθριον.
358 " Σπασμοῦ λυτικὸν πυρετὸς ἐπιγενόμενος ὀξὺς, μὴ πρότερον γεγονώς· εἰ δὲ εἴη πρότερον γεγονὼς, παροξυνθείς. "Ὠφελέει δὲ καὶ οὔρου διέξοδος ὑαλοειδὴς πολλὴ, καὶ ῥύσις κοιλίης, καὶ ὕπνοι. Τῶν δὲ ἐξαπίνης σπασμῶν
359 λυτικὸν πυρετὸς, (καὶ) κοιλίης ῥύσις. " Ἐν τοῖσι σπασμοῖσιν ἀναυδίη ἐπὶ πολὺ, κακόν· τὸ δὲ ἐπὶ μικρὸν, ἤτοι γλώσσης ἀποπληξίην, ἢ βραχίονος, καὶ τῶν ἐπὶ δεξιὰ, σημαίνει· λύεται δὲ οὔροισιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσι, πολ-
360 λοῖσιν, ἀθρόοισιν. " Ἱδρῶτες δὲ, οἱ μὲν[326] μετὰ μικρὸν, ὠφελέουσιν· οἱ δὲ ἀθρόοι, καὶ αἱ τῶν αἱμάτων ἀφαιρέσιες,[327] αἱ ἀθρόοι,
361 βλάπτουσιν. " Ἐν τοῖσι τετάνοισι καὶ ὀπισθοτόνοισι, γένυες λυόμεναι· θανάσιμον. Θανάσιμον δὲ καὶ ἱδροῦν ἐν ὀπισθοτόνῳ, καὶ τὸ σῶμα διαλύεσθαι, καὶ ἀνεμεῖν[328] ὀπισθοτόνῳ διὰ ῥινῶν, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄφωνον ἐόντα βοᾷν, ἢ φλυηρεῖν· ἐς γὰρ τὴν ὑστεραίην θάνατον
362 σημαίνει. " Πυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα,[329] γονοειδέες οὐρήσιες λύουσι.

CAPUT XIV.
De Faucium Inflammatione.

ANginæ, quæ neque in collo, neque in faucibus, quicquam conspicuum faciunt; verum suffocationem vehementem ac spirandi difficultatem inducunt; eadem die & tertia occidunt. Quæ vero tumores, & ruborem in collo inferunt; in ceteris quidem consimiles sunt: verum diuturniores. Quibuscunque vero & fauces, & cervix, & pectus, simul rubuerint; diuturniores sunt, & ex ipsis maxime servantur, si non intro recurrerint rubores. Si vero evanescant, neque turberculo foras converso, neque pure leviter ac sine dolore excreato, neque in diebus judicatoriis; perniciosæ sunt. Num etiam suppurati fiunt? securissimum autem est ruborem, & abscessus quam maxime foras converti. Erysipelas vero foras quidem converti, commodum est; intro autem converti; lethale: convertitur autem intro, quum disparente rubore pectus gravatur, & difficilius spirat æger. Quibus vero anginæ ad pulmonem vertuntur; partim in septem diebus pereunt, partim evadentes suppurati fiunt, si non

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.
Περὶ τῆς φάρυγγος φλεγμονῆς.

363 ΤΑ " κυναγχικὰ,[330] τὰ μήτε ἐν τῷ τραχήλῳ, μήτε ἐν τῇ φάρυγγι, μηδὲν εὔδηλον ποιέοντα, πνιγμὸν δὲ νεανικὸν, καὶ δύσπνοιαν παρέχοντα· αὐθημέρους καὶ
364 τριταίους κτείνει. " Τὰ δὲ ἐπάρματα καὶ ἔρευθος ἐν τῷ τραχήλῳ λαμβάνοντα· τὰ μὲν λοιπὰ παραπλήσια, χρονιώτερα
365 δέ. " Ὅσοισι δὲ[331] συνεξερευθείη ἥ τε φάρυγξ, καὶ ὁ αὐχὴν, καὶ τὸ στῆθος· χρονιώτερα καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν σώζονται, ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα εἴσω. Ἢν δὲ ἀφανίζηται, μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω, μήτε πύου ἀναχρεμπτομένου πρηέως καὶ ἀπόνως, μήτε[332] ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν· ὀλέθρια γίνεται. Ἦρά γε ἔμπυοι γίνονται; ἀσφαλέστατον δὲ τὸ ἔρευθος καὶ τὰς ἀποστάσιας, ὅτι μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι.
366 " [333] Ἐρυσίπελας δὲ ἔξωθεν μὲν ἐπιγίνεσθαι, χρήσιμον· εἴσω δὲ τρέπεσθαι, θανάσιμον· τρέπεται δὲ εἴσω, ὅταν ἀφανιζομένου τοῦ ἐρυθήματος, βαρύνηται τὸ στῆθος, καὶ δυσπνοώτερος γίνεται.
367 " Οἷσι δὲ κυνάγχη ἐς τὸν πλεύμονα τρέπεται· οἱ μὲν ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται· οἱ δὲ διαφυγόντες, ἔμπυοι γίνονται, μὴ [illegible] γινο-

VARIÆ LECTIONES.

326 κατὰ μικρὸν pro μετὰ μικρὸν, legit Duretus.
327 αἱ ἀθρόοι, idem omittit.
328 ὀπισθοτόνῳ, omittit idem.
329 γονώδεες, legit idem.
330 τὰ μήτε, τὰ delet idem.
331 ξυνεξερευθῇ, quædam Exempl. scribunt.
332 μήτε ἐν ἡμέρῃσι legit Holletius & quædam exemplaria, quam lect. secuti sumus, μήτε omittunt aliquot Exempl.
333 ἐρυσίπελας γὰρ ἔσωθεν ἔξω τρέπεσθαι χρήσιμον. ἔξωθεν δὲ εἴσω θανάσιμον. τρέπεται δὲ εἴσω, τοῦ ἀφανιζομένου τοῦ ἐρυθήματος βαρύνεται τὸ στῆθος, καὶ δυσπνοώτερος γίνεται. id est: *Nam erysipelas intus foras converti; commodum: at foris intro; mortiferum. Intro autem convertitur, cum eo vanescente pectus opprimitur, ac difficilius spirat æger.* Duret.

γινομένης αὐτοῖς ἀναγωγῆς φλεγματώδεος.
" Οἷσι [334] διὰ σφοδρότητος πνιγμοῦ, κό- 368
πριον ἐξαπίνης διαχωρέει, θανάσιμον. " Ἐν 369
τοῖσι κυναγχικοῖσι τὰ ὑπόξηρα πτύσματα
ἰσχνῶν, κακόν. " Τὰ κυναγχικὰ ἐν γλώσ- 370
σαις οἰδήματα, ἀσήμως ἀφανιζόμενα, ὀλέ-
θρια· καὶ τὰ ἀλγήματα ἀφανιζόμενα χω-
ρὶς προφάσιος, ὀλέθρια. " Ἐν τοῖσι κυναγ- 371
χικοῖσιν, οἱ μὴ [335] ταχὺ ἀναπτύοντες
πέπονα, ὀλέθριοι. " Ἐν κυνάγχῃ ἀσή- 372
μως ἐς κεφαλὴν ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ,
ὀλέθρια. " Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως ἐς σκέ- 373
λη ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια. " 374
Ἐκ κυναγχικῶν ἀκρίτως ὑποχονδρίου ἄλγη-
μα, μετὰ ἀκρασίης καὶ νωθρότητος γενόμε-
νον, κτείνει λαθραίως, εἰ καὶ πάνυ δοκοῖεν
ἐπιεικῶς ἔχειν. " Ἐκ κυναγχικῶν ἀσήμως 375
ἰσχνανθέντων ἐς στῆθος ἄλγημα, καὶ ἐς κοι-
λίην ἐλθὸν [336] σύντονον, ποιέει πυώδεα δια-
χωρέειν· ἄλλως καὶ λυόμενον, τὸ τοιοῦτον.
" Ἐκ κυναγχικῶν πάντα ὀλέθρια, [337] ὅσα 376
μὴ ἔκδηλον ἐποίησεν ἄλγημα· ἀτὰρ καὶ ἐς
σκέλεα ἀλγήματα χρόνια φοιτᾷ, καὶ ἐκ-
πυοῦται δυσκόλως. " Τὰ ἐκ κυνάγχης 377
πτύαλα γλίσχρα, παχέα, ἔκλευκα, βιαίως
ἀναγόμενα, κακόν· καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος
πεπασμὸς, κακόν. Κάθαρσις πολλὴ κάτω
τοὺς τοιούτους παραπληκτικῶς ἀπόλλυσιν.
" Ἐκ κυνάγχης ὑπόξηρα πυκνὰ πτύελα, βη- 378
χώδεα, πλευροῦ ὀδυνώδεα, ὀλέθρια· καὶ τὰ
ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποβήσσοντα· καὶ κατάπο-
σις βιαία, πονηρόν.

pituitosa sursum educantur. Quibus a forti strangulatu, stercus derepente per alvum secedit, lethale est. In anginis sputa gracilibus faucibus subarida, malum. In anginosis linguæ tumores, citra signa evanescentes, perniciosi; & dolores disparentes citra manifestam causam, perniciosi sunt. In anginis, qui non brevi concocta expuunt, perniciose habent. In angina dolores ad caput sine signis transeuntes cum febre, perniciosi. In angina dolores ad crura sine signis delati cum febre, perniciosi. Ex anginis citra judicationem hypochondrii dolor, cum impotentia ac torpore oboriens, occidit occulte, etiamsi valde belle se habere putent. In angina absque signis gracilescentibus faucibus, dolor vehemens ad pectus, & ad alvum progressus, pus dejicere facit; alias aliter tale quid solvitur. In anginis omnia perniciosa sunt, quæ non manifestum dolorem faciunt; sed & ad crura dolores diuturni procedunt, & difficulter suppurantur. Ex angina sputa viscosa, crassa, valde alba, quæ violenter educuntur, mala sunt; & omnis ejusmodi maturatio, mala. Purgatio multa deorsum, tales levis siderationis modo perimit. Ex angina subarida, frequentia sputa cum tussi, lateris dolorem inducentia, perniciosa; atque ea, quæ inter potandum per tussim rejiciuntur, & deglutitio violenta, mala.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῆς πλευρίτιδος, καὶ περιπνευμονίας.

Τῶν " πλευριτικῶν, οἷσιν ἐν ἀρχῇ [338] 379
πάμπυοι αἱ πτύσιες, τριταῖοι θνήσκου-
σιν, ἢ πεμπταῖοι· φυγόντες δὲ ταύτας,
[339] μὴ πολὺ ῥᾷον ἔχοντες, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ
ἐννάτῃ, ἢ τῇ ἑνδεκάτῃ, ἄρχονται ἐμπυοῦσθαι.
" [340] Οἷσι τῶν πλευριτικῶν ἐν τῷ νώτῳ 380
ἔρευθος [341] καὶ ὦμοι θερμαίνονται, καὶ κοι-
λίη ταράσσεται χολώδεα καὶ δυσώδεα· [342]
εἰκοστῇ καὶ μιῇ κινδυνεύουσι· φυγόν-
τες δὲ ταύτας σώζονται. " Αἱ ξηραὶ 381
τῶν πλευριτίδων, καὶ ἄπτυσοι, χαλεπώταται.
Φοβεραὶ δὲ, ἐν οἷσιν ἄνω τὰ ἀλγήματα. " 382
[343] Αἱ ἄνευ σπασμάτων πλευρίτιδες, χαλε-
πώτεραι τῶν μετὰ σπασμάτων. " Τῶν 383

CAPUT XV.

De Pleuritide, & Pulmonum inflammatione.

Pleuritici, quibus in principio sputationes penitus purulentæ sunt, tertio die moriuntur, aut quinto; si vero has effugerint, non multo melius habentes, septimo, aut nono, aut undecimo suppurari incipiunt. Quibus pleuriticis in dorso rubor excitatur, & humeri calescunt, & alvus biliosis ac graveolentibus exturbatur, hi primo & vigesimo die periclitantur; ubi vero hos effugerint, servantur. Pleuritides siccæ, ac sine sputo, difficillimæ sunt. Metuendæ quoque hæ, in quibus dolores superne sunt. Pleuritides sine divulsionibus, graviores sunt his, quæ cum divulsionibus fiunt. Quibus pleu-

VARIÆ LECTIONES.

334 Sic Duret. σφυγμοῦ editi Codices.
335 παχὺ, pro ταχὺ, quod est ταχέως vitiose quædam Exemplar. legunt.
336 Quidam Codic. σύντονον πυώδεις conjungunt. Cornar. λυομένου pro ἐκλυομένου, sumsit. Quidam etiam ἐκ λυομένου τοῦ τοιούτου leg. λυόμενον tamen magis probat Foes.
337 pro ὅσα, ὁκόσα legit Duretus.
338 πανταῖαι, idem. legit & Foesius ex Libr. III. de Morb.
339 μὴ πολὺ ῥᾷον ἔχοντες omittit Duretus.
340 Foesius totum hunc locum ita legendum censet ex libro III. de Morbis, quam lectionem sequimur. οἷσι δὲ ἄνω αὐτοῖς ἔρευθος τῶν πλευριτικῶν, καὶ ὁμοίως θερμαίνονται legunt editi Codices, id est: *Quibus pleuriticis supra aurem rubor, & similiter incalescunt.*
341 καὶ οἱ ὦμοι leg. idem.
342 εἰκοσταῖοι καὶ τεσσαρακοσταῖοι editi Codices.
343 πλευρίτιδες ἄνευ σπασμάτων, Duretus.

pleuriticis in principio lingua biliosa fit, hi septima die judicantur; quibus autem tertia aut quarta die, circa nonam. Bulla sublivida oriente in lingua, in principio, qualis est ferri tincti in oleum, difficilior solutio contingit; & judicatio quidem ad decimum quartum diem pervenit, sanguinem autem plerumque spuunt. Sputum in pleuriticis tertia die maturari ac expui incipiens, celeriores solutiones facit; verum posterius, tardiores. In pleuritide affectis, dolores (&) alvum molliri utile est, sputa colorari, strepitus in pectore non fieri, urinam bene procedere: his autem contraria, difficilia sunt; itemque sputum dulce fieri. Biliosæ simul & sanguineæ pleuritides, plerumque nono aut undecimo die judicantur, & maxime sanantur. Quibus autem pleuriticis in principio quidem dolores molles sunt, quinto vero aut sexto die exacerbantur, hi magis ad duodecimum perveniunt, & non valde servantur; periclitantur autem maxime septimo die ac duodecimo. Ubi vero bis septem dies effugerint, servantur. Quibus pleuriticis strepitus sputi multus in pectore est, & facies tristis, & oculus aurigine suffusus, ac caliginosus, hi pereunt. Qui ex pleuritide suppurati fiunt, in quadraginta a ruptione diebus expuunt. Sputum in omnibus pleuriticis ac peripneumonicis facile ac cito expui convenit, & flavum sputo (exacte) permixtum esse. Quod vero longe post dolorem educitur flavum, aut non (exacte) mixtum, & multam tussim inducens, pejus est. Pravum autem penitus est flavum purum, & lentum, & album, & rotundum, & cum virore pallidum valde, & spumosum, & lividum, & æruginosum; pejus autem aliquanto est id, quod ita purum est, ut nigrum appareat. At sanguine non multo permixtum flavum, in principio quidem salutare est, septimo vero die, aut posterius, minus tutum; cruentum vero valde, aut lividum, statim in principio, periculosum est. Prava sunt etiam sputa spumosa, & flava, & nigra, & æruginosa, ac viscosa, & quæcunque cito colorantur; at mucosa ac fuliginosa, & cito colorantur, & securiora sunt. Quæ vero intra

πλευριτικῶν, οἷσιν ἐν ἀρχῇ γλῶσσα χολώδης
γίνεται, ἑβδομαῖοι κρίνονται· οἷσι δὲ τρίτῃ, ἢ
384 τετάρτῃ, περὶ τὴν ἐννάτην. Πομφόλυγος δὲ
ὑποπελίου γινομένης ἐπὶ τῆς γλώσσης ἐν ἀρ-
χῇ, οἵη σιδηρίου βαφέντος ἐς ἔλαιον, χαλεπω-
τέρη 344 ἡ ἀπόλυσις γίνεται, καὶ ἡ μὲν κρίσις
ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἀφικνεῖται· αἷμα
385 δὲ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πτύουσι. 345 Πτύαλον δ'
ἐν τῇσι πλευρίτισι, τρίτῃ μὲν ἀρχόμενον πε-
παίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θᾶσσους ποιέει τὰς ἀ-
386 πολύσιας· ὕστερον δὲ, βραδυτέρας. Τὰ δὲ
346 ἀλγήματα τοῖσι πλευριτικοῖσι χρήσιμον
(καὶ) κοιλίην μαλάσσεσθαι, 347 πτύαλα χρω-
ματίζεσθαι, ψόφους ἐν τῷ στήθει μὴ γίνεσθαι,
τὸ οὖρον εὐοδεῖν· τὰ δὲ τούτων ἐναντία δυ-
387 σχερέα, καὶ πτύαλον γλυκαινόμενον. Αἱ
δὲ χολώδεες ἅμα καὶ αἱματώδεες πλευρίτιδες,
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κρίνονται ἐνναταῖαι ἢ ἑνδεκα-
ταῖαι, καὶ μάλιστα ὑγιάζονται. Οἷσι δὲ τῶν
πλευριτικῶν 348 ἐν ἀρχῇ μὲν οἱ πόνοι μαλ-
θακοὶ, πέμπτῃ δὲ, ἢ ἕκτῃ παροξύνονται,
μᾶλλον πρὸς τὰς δυοκαίδεκα ἀφικνέονται, καὶ οὐ
πάνυ σώζονται· κινδυνεύουσι δὲ μάλιστα ἑβ-
δομαῖοι, καὶ δυοδεκαταῖοι. Τὰς δὲ δὶς ἑπτὰ
388 φυγόντες, σώζονται. Ὅσοισι τῶν πλευ-
ριτικῶν, ψόφος τοῦ πτυάλου πολὺς ἐν τῷ στή-
θει, καὶ πρόσωπον κατηφὲς, καὶ ὀφθαλμὸς
389 ἰκτεριώδης, καὶ ἀχλυώδης, ἀπόλλυνται.
349 Οἱ ἐκ πλευριτικοῦ ἔμπυοι γενόμενοι,
ἐν τῇσι τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀναπτύουσιν
390 ἀπὸ τῆς ῥήξιος. 350 Πτύαλον δὲ χρὴ (ἐπὶ)
πᾶσι τοῖσι πλευριτικοῖσι καὶ 351 περιπλευμονι-
κοῖσιν εὐπετέως τε καὶ ταχέως ἀναπτύεσθαι, 352
μεμίχθαί τε τὸ ξανθὸν (ἰσχυρῶς) τῷ πτυάλῳ.
353 Τὸ δ' ὕστερον πολλῷ τῆς ὀδύνης ἀναγόμε-
νον ξανθὸν, ἢ μὴ (ἰσχυρῶς) μεμιγμένον, καὶ πολ-
λὴν βῆχα παρέχον, πονηρόν. Πονηρὸν δὲ πάν-
τως καὶ τὸ ξανθὸν ἄκρητον, καὶ τὸ γλίσχρον, καὶ
λευκὸν, καὶ τὸ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφό-
δρα, καὶ τὸ ἀφρῶδες, καὶ τὸ πελιῶδες, καὶ τὸ ἰώ-
δες· χεῖρον δέ τι τὸ οὕτως ἄκρητον, ὥστε
μέλαν φαίνεσθαι. Αἵματι δὲ μὴ πολλῷ συμ-
μεμιγμένον τὸ ξανθὸν, ἐν ἀρχῇ μὲν σωτή-
ριον, ἑβδομαίῳ δὲ, ἢ παλαιοτέρῳ ἧσσον ἀσφα-
λές· αἱματῶδες δὲ λίην, ἢ πέλιον εὐθέως ἐν
ἀρχῇ, κινδυνῶδες. Πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ἀφρώ-
δεα, καὶ τὰ ξανθὰ, καὶ μέλανα, καὶ ἰώδεα, καὶ
ἰξώδεα, καὶ ὅσα ταχέως χρωματίζεται· τὰ
δὲ μυξώδεα, καὶ λιγνυώδεα, καὶ χρωματίζεται
ταχέως, καὶ ἔστιν ἀσφαλέστερα. Τὰ δ' ἐντὸς
πέμ-

VARIÆ LECTIONES.

344 ἡ ἀπόλυσις γίνεται, γίνεται non legit Duretus.
345 πτύαλον δὲ ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσι τριταῖον μὲν, id est: *At vero sputum in pleuriticis, tertianum quidem incoatum mitificari* idem legit.
346 post ἀλγήματα, leg. Serv. τὰ ἐν ἀπόστησι τῇσι πλευρίτισιν ὡς ἐπιτοπολὺ, κουφίζει μεθ' ἡμέρην μᾶλλον, ἢ νύκτωρ. Quæ lectio ex Libro III. de morbis decerpta est.
347 πτύαλον χρωματίζεσθαι. legit Duretus.
348 ἐξ ἀρχῆς idem.
349 οἱ ἐκ πλευριτικῶν, hic idem habet. ἀναπτύειν idem est, quod ἀνακαθαίρεσθαι.
350 πτύαλον δὲ χρὴ, Duretus habet.
351 περιπνευμονικοῖσιν, idem.
352 μεμίχθαι δὲ τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς τῷ πτυάλῳ. idem.
353 post ξανθὸν τῷ πτυάλῳ, Duretus inverso ordine sic legit: πονηρὸν δὲ καὶ τὸ ξανθὸν ἄκρητον, καὶ τὸ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ τὸ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα, καὶ τὸ ἀφρῶδες, καὶ τὸ πελιῶδες, καὶ ἰῶδες. χεῖρον δέ τι τὸ οὕτως ἄκρητον ὥστε μέλαν φαίνεσθαι. τὸ δὲ ὕστερον πολλῷ τῆς ὀδύνης ἀναγόμενον ξανθὸν, ἢ μὴ ἰσχυρῶς μεμιγμένον, καὶ πολλὴν βῆχα παρέχον· κάκιον γίνεται.

πέμπτης [354] ἐς πέψιν χρωματιζόμενα, βελτίω. " Πᾶν δὲ πτύαλον μὴ [355] λῦον τὴν ὀδύνην, πονηρόν· λῦον δὲ, χρήσιμον. " [356] Ὅσοι δὲ μετὰ τοῦ χολώδεος πυώδες ἀνάγουσιν, ἢ χωρὶς, ἢ μεμιγμένον, ὡς ἐπιτοπολὺ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι θνήσκουσιν, [357] ἢν μή τι κακὸν, ἢ ἀγαθὸν ἐπιγένηται τῶν προγεγραμμένων· εἰ δὲ μὴ, κατὰ λόγον· μάλιστα δὲ οἷσιν ἑβδομαίοισιν ἄρχεται τὸ τοιοῦτον [358] πτύαλον. " Ἔστι δὲ ἀγαθὸν μὲν καὶ τούτοισι, καὶ πᾶσι τοῖσι περὶ πλεύμονα, φέρειν ῥηϊδίως τὸ νούσημα, τῆς ὀδύνης [359] ἀπηλλάχθαι, τὸ πτύαλον εὐπετέως ἀνάγειν, εὔπνοον εἶναι καὶ ἄδιψον, τὸ σῶμα ἅπαν ὁμαλῶς θερμαίνεσθαι, [360] καὶ μαλθακὸν εἶναι· καὶ πρὸς τοῖσιν ὕπνους, [361] ἱδρῶτας, [362] οὖρα, διαχώρησιν χρηστὰ γίνεσθαι· κακὰ δὲ τἀναντία τούτων. Εἰ μὲν οὖν πάντα προσγένοιτο τῷ πτύσματι τούτῳ τὰ χρήσιμα, σώζοιτ' ἄν. Εἰ δὲ τὰ μὲν, [363] τὰ δὲ μὴ (οὐ) πλείους τῶν τεσσαρεσκαίδεκα βιώσας ἀπόλλοιτο· [364] τῶν δ' ἐναντίων σημείων ἐπιγενομένων, συντομώτερον. " Ὅσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐν τοῖσι τόποισι τούτοισι μὴ παύσηται, μήτε πρὸς τὰς ἀναπτύσιας, μήτε πρὸς τὰς [365] φλεβοτομίας τε καὶ διαίτας, ἐμπυοῦται. " Ὅσοισι δὲ ἐκ [366] περιπλευμονίης ἀποστάσιες [367] παρ' οὖς, ἢ ἐς τὰ κάτω γίνονται, καὶ ἐκπυοῦσί τε, καὶ ἐκσυριγγοῦνται [368] οὗτοι περιγίνονται. Γίνονται δὲ, οἷσιν ἂν ὅ, τε πυρετὸς, καὶ ὁ πόνος παρακολουθῇ, καὶ τὸ πτύαλον [369] (οὐ) χωρέῃ κατὰ λόγον· μηδὲ χολώδεες αἱ διαχωρήσιες, εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γίνονται, μηδὲ οὖρον παχύ τε σφόδρα, καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, τά τε ἄλλα σωτηρίας ἔχοιεν. Γίνονται δὲ, αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω, οἷσιν ἂν περὶ ὑποχόνδρια φλεγμονὴ γίνηται· αἱ δὲ ἐς τὰ ἄνω, οἷσιν ἂν τὸ μὲν ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον ἦ· δύσπνοοι δέ τινα χρόνον γενόμενοι, παύσωνται χωρὶς προφάσιος. " Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῶν [370] ἀποστασίων ἐν τῇσιν ἐπικινδύνοισι περιπλευμονίῃσι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι, βέλτισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου πυώδεος ἀντὶ ξανθοῦ γενομένου. Μὴ χωρέοντος δὲ τοῦ πτυέλου κατὰ λόγον, [371] μηδὲ τοῦ οὔρου χρηστὴν ὑπόστασιν ἔχοντος, κίνδυνος χωλωθῆναι τὸν ἄνθρω-

quintum diem ad coctionem colorantur, me-
391 liora sunt. Omne porro sputum non sol-
392 vens dolorem, malum est; solvens autem,
bonum. Quicunque vero cum bilioso puru-
lentum educunt, aut seorsim, aut permixtum,
plerumque decimo quarto die moriuntur,
si non mali aut boni quippiam ex præscri-
ptis superveniat; sin minus, ex proportione,
maxime autem his, quibus ejusmodi pus se-
393 ptimo die incipit (expurgari.) Bonum vero
est & in his, & in omnibus circa pulmonem
morbis, facile ferre morbum, a dolore libera-
tum esse, sputum facile educere, bene spirare,
& sine siti esse; & totum corpus æqualiter ca-
lescere, ac molle esse, & ad hæc somnos, sudo-
res, urinas, alvi dejectiones, bonas esse. Ma-
la autem sunt his contraria; siquidem igi-
tur omnia bona ad hoc sputum accesserint,
servari (homo) poterit. Si vero partim
affuerint, partim non (haud) ultra decimum
quartum vita producta peribit; quod si con-
traria signa accedant, citius etiam. Qui-
394 cunque vero dolores in his locis non se-
dantur, neque expuitione, neque vena-
rum sectione, ac victus ratione, suppuran-
395 tur. Quibuscunque autem ex peripneu-
monia abscessus circa aurem, aut ad infe-
ras partes fiunt, & suppurantur, ac fistu-
la facta aperiuntur, hi evadunt. Fiunt vero
iis, quibus & febris, & dolor affuerit, &
sputum pro ratione (non) prodierit; neque
biliosæ alvi dejectiones, sed solutu faci-
les, ac meracæ fiunt, neque urina crassa
valde, & multum sedimentum habens, &
alia salutaria habuerit signa. Fiunt autem
ad infernas quidem partes his, quibus
circa hypochondria inflammatio fit; ad su-
pernas vero, quibus hypochondria mol-
lia, & doloris expertia fuerint, & ubi
per tempus aliquod difficulter spiraverint,
ac citra manifestam causam cessaverint.
396 At abcessus ad crura in periculosis in-
flammationibus pulmonis, omnes quidem
utiles sunt; optimi autem, si sputum pu-
rulentum pro flavo fuerit. Non proce-
dente vero sputo secundum rationem,
neque urina bonum sedimentum haben-
te, periculum est claudum fore homi-
nem,

Variæ Lectiones.

354 ἐς πέμψιν χρωματιζόμενα. Duret. legit.
355 λύον duplici vice occurrens sic scribit Duretus: λῦον.
356 ὅσοι μετὰ, omisso δὲ, Duretus.
357 ἢν μή τι ἀγαθὸν ἐπιγένηται ἢ κακόν. Duretus.
358 πτύελον, idem.
359 ἀπηλλάχθαι, scribit idem.
360 καὶ μαλθακόν, Duret. quam lectionem secuti sumus; alii καὶ omittunt.
361 ἱδρῶτας omittit idem.
362 οὖρα Imper. Cornar. quam lectionem secuti sumus, & Duret. οὖρον, Servin. οὖρον, scribendum putat Foes. & interpretatur urinarum eductiones, χρηστὰ, leg. Servin.
363 τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείους τῶν τεσσαρεσκαίδεκα βιώσας ἀπόλοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος, Servin. legit, id est: *partim non, haud ultra decimum quartum diem vita producta homo moritur.*
364 τῶν δὲ ἄλλων σημείων συντομώτερον, Duretus.
365 post φλεβοτομίας, sic legit Duretus: μήτε πρὸς τὰς φαρμακείας τε καὶ διαίτας. i. e. *neque pharmacia simul atque diæta.*
366 περιπνευμονίης, Duretus habet.
367 παρὰ τὰ ὦτα, ἢ τὰ κάτω χωρία γίνονται. idem. ἐς τὰ κάτω γίνονται. Hollerius.
368 οὗτοι περιγίνονται. id. sed non περιγίνονται, sed γίνονται, legend. & οὐ verbo κατὰ λόγον addendum, vocemque σφόδρα vocibus παχὺ & πολλὴν, accommodandam censet Holler.
369 μὴ χωρέῃ, Imp. Corn. οὐ κατὰ λόγον Serv. quam lectionem secuti sumus, ἀλλ' εὔλυτοι καὶ ἄκρητοι, idem.
370 male legebatur ἀποσφασίων, Duretus ad oram.
371 μηδὲ οὖρον. Idem.

nem, aut multum molestiarum rem exhibituram. Si vero intro recurrerint abscessus, febre comitante, & sputo non procedente, periculum est, ne moriatur, ac deliret. Quicunque vero peripneumonici non purgati sunt judicatoriis diebus, sed mente moti quatuordecim dies effugerunt; eos periculum est suppuratos fieri. Peripneumo- 397 niæ ex pleuritide transmutatæ, subtiliores sunt his, quæ ab inito fiunt. Corpo- 398 ra exercitata, ac densa citius a pleuriticis ac peripneumonicis morbis pereunt, quam inexercitata. Gravedines, & sternutationes in morbis circa pulmonem, & an- 399 tecessisse, & succedere, malum est. Reliquis autem sternutatio non incommoda est. 400 Peripneumonicis, quibus lingua tota alba ac aspera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ sunt; quibus vero dimidium, una, juxta quam apparet. Et quibus ad (unam) claviculam dolor fit, his superna pulmonis ala una ægrotat; quibus autem ad ambas claviculas dolor fit, ambæ supernæ pulmonis alæ ægrotant; quibus juxta mediam costam, media; quibus ad septum transversum, inferna; at totam unam partem dolentibus, omnia juxta hanc partem dolent. Si quidem igitur aortæ dictæ, utrinque suspensæ pulmonis partes, valde inflammatæ sunt, ut ad latus assideant, hac corporis parte resolvuntur, & livores foris circa costam fiunt. Hos autem veteres ictos, sive sydere percussos vocabant. Si vero non valde inflammatæ sunt, ut non assideant, dolor quidem fit per totum, non tamen resolvuntur, neque livores habent. 401 Quibus vero totus pulmo inflammatus fuerit una cum corde, ut ad latus allabatur, hi toti resolvuntur, & jacet æger frigidus, sensus expers, moriturque secundo, aut tertio die. Si vero etiam intacto corde contigerit, & minus, diutius vivunt; nonnulli vero etiam servantur. 402 Qui suppurati fiunt maxime ex pleuritide ac peripneumonia, eos calores comitantur, interdiu tenues, noctu vehementiores, & nihil memora-

πον, [372] ἢ ϗ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. 436 Ἢν δὲ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποςάσιες, πυρετοῦ παρακολουθοῦντος, ϗ τοῦ πτυάλου μὴ χωρέοντος, κίνδυνος θανεῖν ϗ παραφρονῆσαι. Ὅσοι δὲ τῶν [373] περιπλευμονικῶν μὴ ἀνεκαθάρθησαν ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλὰ παρακόψαντες διέφυγον τὰς τεσσαρεσκαίδεκα· κίνδυνος ἐμπύους γενέσθαι. 397 Τῶν [374] περιπλευμονιῶν, αἱ ἐκ πλευριτικοῦ μεταςᾶσαι, τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων [375] ἀσφαλέςεραι. 398 [376] Τῶν δὲ σωμάτων τὰ γεγυμνασμένα ϗ πυκνὰ θᾶσσον ὑπὸ τῶν πλευριτικῶν, ϗ περιπλευμονικῶν ἀπόλλυνται τῶν ἀγυμνάςων. 399 [377] Κορύζας ϗ πταρμοὺς τοῖσι περὶ πλεύμονα (νοσήμασι) ϗ προγενέσθαι, ϗ ἐπιγενέσθαι, πονηρόν. Τοῖσι δὲ λοιποῖσι πταρμὸς οὐκ ἀλυσιτελής. 400 Τοῖσι [378] περιπλευμονικοῖσιν, οἷσι γλῶσσα πᾶσα λευκὴ ϗ τρηχεῖα γίνεται, ἀμφότερα φλεγμαίνει τὰ [379] μέρεα τοῦ πλεύμονος· οἷσι δὲ τὸ ἥμισυ ἕν, καθ' ὃ φαίνεται. Καὶ οἷσι μὲν [380] πρὸς τὴν μίην κληῗδα ὁ πόνος γίνεται, ἡ ἄνω πτέρυξ τοῦ πλεύμονος ἡ μία νοσέει· οἷσι δὲ πρὸς ἀμφω τὰς κληῗδας ὁ πόνος γίνεται, αἱ ἄνω πτέρυγες τοῦ πλεύμονος ἄμφω νοσέουσιν· οἷσι δὲ κατὰ μέσην τὴν πλευρὴν, ἡ μέση· οἷσι δὲ πρὸς τὴν διάφρασιν, ἡ κάτω· [381] οἷσι δὲ πᾶν τὸ ἓν μέρος πονέει, πάντα τὰ κατὰ τοῦτο μέρος νοσέει. Ἢν μὲν οὖν σφόδρα [382] φλεγμαίνωσιν αἱ ἀορταὶ, ὥςε προσκαθῆσθαι πρὸς τὸ πλευρὸν, παραλύονται τὰ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ σώματος, ϗ πελιώματα περὶ τὴν πλευρὴν ἔξω γίνεται. Τούτους δὲ ἐκάλεον οἱ ἀρχαῖοι βλητούς. Ἢν δὲ μὴ σφόδρα φλεγμαίνωσιν, ὥςε μὴ [383] προσκαθῆσθαι, ἀλγηδὼν μὲν γίνεται παρ' ὅλον, οὐ μὴν παραλύονταί γε, οὐδὲ πελιώματα [384] ἴσχουσιν. 401 [385] Οἷσι δ' ἅπας ὁ πλεύμων φλεγμήνῃ μετὰ τῆς καρδίης, ὥςε ϗ προσπεσεῖν πρὸς τὴν πλευρὴν, [386] παραλύεται πᾶς ὁ νοσέων, ϗ κεῖται ψυχρός τε ϗ ἀναίσθητος· θνήσκει ϗ δευτεραῖος, ἢ τριταῖος. Ἢν δὲ ϗ χωρὶς τῆς καρδίης συμβῇ, ϗ ἧσσον, πλείονα χρόνον ζῶσιν· ἔνιοι δὲ ϗ διασώζονται. 402 Τοῖσιν ἐμπύοισι γινομένοισι μάλιςα δὲ ἐκ πλευριτικοῦ ϗ [387] περιπλευμονικοῦ, θέρμαι παρακολουθοῦσι, τὴν μὲν ἡμέρην λεπταὶ, τὴν δὲ νύκτα [388] συντονώτεραι, ϗ πτύουσιν οὐδὲν

VARIÆ LECTIONES.

372 ἢ ϗ πολλὰ, ἢ omittit idem.
373 περιπνευμονικῶν, Duretus habet.
374 περιπνευμονικῶν, idem.
375 χαλεπώτεραι pro ἀσφαλέςεραι legunt quædam Exempl. Duret. tamen censet χαλεπώτεραι legendum omissis γενομένων ἀσφαλέςεραι, ita legens: χαλεπώτεραι τῶν ἐξ ἀρχῆς, *gravior est primogenia.*
376 Scribit Hipp. libr. περὶ τροφῆς. ἀραιότης σώματος ἐς διαπνοὴν, οἷσι πλέον ἀφαιρέεται, ὑγιεινότερον. πυκνότης σώματος ἐς διαπνοὴν, οἷσι ἔλασσον ἀφαιρέεται, νοσερόν. vid. Foes. comment.
377 κορύζας ϗ πταρμοὺς τοῖσι περὶ τὸν πνεύμονα νοσήμασι ϗ προγενέσθαι, ϗ ἐπιγίνεσθαι, πονηρόν. ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασι τοῖσι θανατωδεςάτοισιν, οἱ πταρμοὶ λυσιτελέουσι. Id est: *Coryzas & sternutamenta in morbis pulmonum præcessisse, aut consequi, calamitosum: in aliis vero morbis maxime exitialibus, adjumentum adferunt sternutamenta*, legit Duretus.
378 περιπνευμονικοῖσιν, & infra πνεύμονος, legit Duretus.
379 μόρια, loco μέρεα, idem.
380 πρὸς τὴν μίαν κλεῖδα, idem.
381 οἷσι δὲ τὸ πᾶν ἓν μέρος πονέει, idem.
382 φλεγμαίνουσιν, Fevreus legit post παραλύονται τὸ ponit Foesius.
383 προσκαθεῖσθαι, Duretus.
384 ἔχουσι, pro ἴσχουσιν. idem.
385 ἢν δὲ ἅπας ὁ πνεύμων. id est: *quod si totus pulmo.* idem.
386 παραλύεται πᾶς ὁ νοσέων, idem.
387 περιπνευμονικοῦ, sic hanc syllabam πνευ ubique legit Duretus.
388 συντονώτεραι, Cornarius.

οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἱδροῦσί [389] τε ϗ τράχηλον,
ϗ κληῖδα, ϗ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς κοιλαίνον-
ται, τὰς δὲ γνάθους ἐρεύθονται, [390] χειρῶν δὲ,
θερμαίνονται μὲν δακτύλους ἄκρους ϗ [391] τρη-
25 χύνονται, γρυποῦνται δὲ ὄνυχας· ϗ κατα-
ψύχονται, περί τε τοὺς πόδας [392] ἐπάρματα
ἴσχουσι, ϗ κατὰ τὸ σῶμα φλυκταινίδια, [393]
σίτων τε ἀφίσανται. Τὰ μὲν οὖν χρονίζοντα [394]
τῶν ἐμπυημάτων ἴσχει τάδε τὰ σημεῖα ταῦ-
τα· τὰ δὲ συντόμως ῥηγνύμενα, [395] σημειοῦ-
ται τούτων τοῖσί τε ἐπιγενομένοισι, ϗ τοῖσιν
ἐν ἀρχῇ πόνοισι· ἅμα δὲ ϗ, ἤν τι δυσπνοώτε-
ρος [396] γίνηται· ῥήγνυται δὲ τὰ πλεῖστα [397]
τῶν ἐμπυημάτων, τὰ μὲν εἰκοσταῖα, τὰ δὲ
τεσσαρακοσταῖα, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἑξήκοντα.
30 Οἷσι μὲν οὖν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇ ἔγκειται σύν-
τονος, ϗ δύσπνοια, ϗ βὴξ μετὰ [398] πτυαλισ-
μοῦ, πρὸς τὰς εἴκοσιν ἢ ϗ συντομώτερον προσ-
δέχου τὴν ῥῆξιν· οἷσι δὲ ἐλαφρότερα ταῦτά ἐ-
στι, [399] κατὰ λόγον. Λογίζεσθαι δὲ τὸν χρό-
νον, ἀφ᾽ οὗ πρῶτον ἤλγησεν, ἢ ἐβαρύνθη, ἢ ἐ-
πύρεξεν, [400] ἢ εἴποτε ῥῖγος ἔλαβε. [401] Προγί-
νεσθαι δὲ ἀνάγκη ϗ πόνον, ϗ δύσπνοιαν, ϗ
[402] πτυαλισμὸν, πρὸ τῆς ῥήξιος. Οἷσι μὲν οὖν
ὅ, τε πυρετὸς εὐθέως ἀπογίνεται μετὰ τὴν
ῥῆξιν, ϗ σιτίων ἐπιθυμέουσι, ϗ τὸ πύον ἀνά-
35 γεται ῥηϊδίως λευκὸν ἐὸν, ϗ [403] ἄνοσμον,
ϗ λεῖον, ϗ ὁμόχροον, ϗ ἀφλέγμαντον, κοι-
λίη τε σμικρὰ συνεστηκότα ὑποχωρέει· ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ σώζονται συντόμως· οἷσι δὲ πυρετοί
τε παρακολουθοῦσι, ϗ δίψα, ϗ [404] ἀποσιτίη,
ϗ τὸ πύον πελιὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ [405] φλεγμα-
τῶδες, [406] ἢ ἀφρῶδες, κοιλίη τε ἐφυγραίνε-
ται, τελευτῶσιν· [407] οἷσι δὲ τὰ μὲν ἐπιγίνε-
ται ἐκ τῶν προειρημένων, τὰ δὲ μὴ τούτων
οἱ μὲν ἀποθνήσκουσιν, οἱ δὲ πολλῷ χρόνῳ σώ-
ζονται. Οἱ δὲ μέλλοντες ἔμπυοι γίνεσθαι, 403
40 [408] πτύουσι τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρὸν, εἶτα
γλυκύτερον. Οἷσι δ᾽ ἐν [409] πλεύμονι φύ- 404
ματα γίνεται, [410] τὸ πύον ἀνάγουσιν ἐς τεσ-
σαράκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ῥῆξιν· ταύτας
δὲ ὑπερβάλλοντες, ὡς τὰ πολλὰ φθισικοὶ γί-
νονται. Ἐπὶ πλευροῦ ἀλγήματι στάξις ἀ- 405
πὸ ῥινῶν αἵματος, κακόν. [411] Οἷσιν ἐμπύ- 406
οισιν, ἐπιεικέστερον ἔχουσι, δυσωδίαι τῶν πτυ-
σμάτων [412] παρακολουθοῦσι, τούτους ὑποτροπὴ
κτείνει. Οἱ ἐν πλευριτικοῖσιν ἀναπτύοντες 407
πυώδεα, ὑπόχολα, στρογγύλα, ἢ πυώδεα

tu dignum ſpuunt, & circa collum ac claviculam ſudant, & oculi cavi fiunt, malæ vero rubent; his digiti quidem manuum ſummi caleſcunt, ac ſcabri redduntur, ungues autem adunci fiunt; ac ipſi perfrigerantur, & cira pedes tumores habent, & per corpus puſtulas, & abſtinent a cibis. Diuturnæ igitur vomicæ ſigna hæc habent; quæ vero brevi rumpuntur, ex notis ad eas conſequentibus cognoſcere oportet, & ex doloribus in principio, ſimul autem, & ſi aliquanto difficilius ſpiraverit æger; rumpuntur autem plurimæ vomicæ, partim vigeſimo die, partim quadrageſimo, partim ſexageſimo. Quibus igitur dolor in principio incumbit intentus, & ſperandi difficultas, & tuſſis cum ſputatione, ad vigeſimum diem, aut citius, eruptionem expecta; quibus autem leviora hæc ſunt, (ſerius) pro ratione. Supputare autem oportet tempus, a quo primum doluit, aut gravatus fuit, aut febriit, aut ſi quando rigor corripuit. Neceſſe eſt autem præcedere & dolorem, & ſpirandi difficultatem, & ſputationem ante ruptionem. Quibus igitur & febris ſtatim poſt ruptionem abſcedit, & cibum appetunt, & pus facile educitur album, inodorum, leve, ejuſdem coloris, & ſine pituita, & alvus parva, & compacta dejicit, plerumque brevi ſervantur; quos vero & febres ſequuntur, & ſitis, & cibi faſtidium, & pus lividum, aut cum virore pallidum, aut pituitoſum, aut ſpumoſum, & alvus inſuper liquida fit, moriuntur. At quibus aliqua ex prædictis acceſſerint, aliqua ſecus, horum aliqui pereunt, aliqui multo tempore ſervantur. Qui ſuppurati futuri ſunt, primum ſalſuginoſum ſpuunt, deinde dulcius. Quibus in pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta poſt ruptionem; has vero tranſgredientes plerumque tabidi fiunt. In lateris dolore ſtillatio ſanguinis de naribus, mala eſt. Quos ſuppuratos mitius habentes, ſputorum graveolentiæ ſequuntur, eos recidiva perimit. Qui ex pleuriticis expuunt purulenta, ſubbilioſa, rotunda, aut purulenta ſubcruenta

 pro-

Variæ Lectiones.

389 τε καὶ τράχηλον, Duretus.
390 χειρῶν, id. & Foeſ. legi contendunt ex Progn. ut ad δακτύλους referatur; quam lect. ſequimur χεῖρες editi Codd.
391 τραχύνονται, Codices editi.
392 ἐπάρματα ἴσχουσι, Duretus.
393 σιτῶν; idem.
394 τῶν οἰδημάτων ἴσχει τάδε σημεῖα Codices impreſſi legunt.
395 σημειοῦται, melius hic adaptatur; & clariorem ſenſum efficit σημαίνεσθαι, in Progn. legitur. Foeſ.
296 γίνηται, Duret. in Progn. ἅμα δὲ ϗ ἤν τι δυσπνούστερος ᾖ ὁ ἄνθρωπος, legitur, quam lectionem hic amplectuntur Exemplaria quædam.
397 οἰδημάτων, alii legunt.
398 πτυαλισμοῦ. Duretus.
399 ἐς ὕστερον κατὰ λόγον. idem.
400 ἢ εἴποτε, ἢ, delet idem.
401 προγίνεσθαι, idem.
402 πτυαλισμὸν πρὸ τῆς ῥήξιος, idem.
403 ἄοσμον, idem habet. ὁμόχροον, vitioſe legunt Exempl.
404 ἀποσιτίη, Duretus legit.
405 φλεγματῶδες idem.
406 poſt φλεγματῶδες, κοιλίη τε ἐφυγραίνεται· τελευτῶσι, id.
407 τὰ δὲ μὴ ἐκ τῶν προειρημένων· οἱ μὲν ἀποθνήσκουσιν· οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ σώζονται, idem.
408 πτύουσι πρῶτον μὲν ἁλμυρὸν, Duretus.
409 πνεύμονι ἐμπυήματα, idem.
410 τὸ πύον, idem.
411 οἷσιν ἐμπύοις, idem.
412 παρακολουθέοντος, idem.

progressu temporis, perniciose habent; perniciose quoque, qui nigra fuliginosa spuunt, aut quibus velut a vino nigro sputa fiunt. Quicunque spumosum sanguinem spuunt, dextrum hypochondrium dolentes, de hepate spuunt, & multi pereunt. Quibus, dum concutiuntur, pus cœnosum, & graveolens prodit, plerumque pereunt. Quibus a pure specillum coloratur, velut ab igne, plerumque pereunt. Cum lateris dolore, non tamen pleuritico, levis adest, aut modica perturbatio hi phrenitici evadunt. In morbis pulmonis valde rubicundæ sanguinis stillæ, malæ sunt. Cum raucedine, sputa glutinosa, & salsuginosa mala; si vero etiam quid attollatur in pectore, in his malum est. Dolores ad collum, his attenuatis, perniciosi. Raucedo cum tussi & alvo liquida, pus educit. Quibus in peripneumonia urinæ in principio crassæ, deinde ante quartum diem tenues fiunt, lethale est. Qui in peripneumoniis siccis pauca concocta educunt, iis timendum est. Rubores in pectoribus parum diffusi, talibus perniciosi sunt. Lateris dolor in sputo bilioso, præter rationem evanescens, mentem emovet. Febres intermittentes ob suppurationem, pleræque sudorificæ sunt. Suppuratis surditas oborta cruentam dejectionem denunciat; his sub mortem nigra egeruntur. Lateris dolor cum febre diuturna, puris eductionem fore significat. Horrore affecti frequenter ad suppurationem deveniunt; sed & febris talem ad suppurationem perducit. Quos ex lateris dolore cibi fastidia sequuntur, cardialgici aliquantulum sunt, ac sudore vexantur; ubi facies florescit, & alvus liquidior est, ibi suppurationes circa pulmonem sunt. Erectæ cervicis spirationes facit hydrops siccus. Convulsiones omnes quidem molestæ sunt, & dolores in principio intensos inducunt, & postea quoque alios fore denunciant; verum difficillimæ sunt circa thoracem, & maxime periculosæ, quibus est vomitus sanguinis, febris multa, & dolor circa mammam, thoracem, & dorsum; quibus hæc omnia quidem adsunt, continuo moriuntur, quibus autem non omnia, neque valde, tardius; inflammati autem manent diebus quatuordecim ad summum. Sanguinem spuentibus confert, ut sint

ʹ ὕφαιμα, 413 προεληλυθότος χρόνου, ὀλέθριοι·
ὀλέθριοι δὲ καὶ οἱ τὰ μέλανα λιγνυώδεα πτύοντες, ἢ οἷσιν (οἷον) ἀπὸ οἴνου μέλανος γίνεται
408 πτύσματα. " Ὅσοι αἷμα ἀφρῶδες πτύουσι,
πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος
409 πτύουσι, καὶ οἱ πολλοὶ ἀπόλλυνται. " 414 Οἷσι σειομένοισι, πύον βορβορῶδες ἔρχεται καὶ
410 δυσῶδες, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά. " Οἷσιν ἀπὸ τοῦ πύου, ἡ μήλη χρωματίζεται, καθάπερ ἀπὸ πυρός, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.
411 " Μετὰ ʹ πλευροῦ ἀλγήματος, μὴ πλευριτικοῦ 437
δὲ, καὶ ταραχωδέων λεπτῶν ἐπιεικέων, οὗτοι φρε-
412 νιτικοὶ ἀποβαίνουσιν. " Ἐν τοῖσι κατὰ 415 πλεύμονα, αἱ λίην 416 ἐξέρυθροι ἀποστάξιες,
413 πονηρόν. " Μετὰ βράγχου πτύελα γλίσχρα, καὶ ἁλμυρώδεα, κακόν· 417 ἢν δέ τι καὶ ἐπαίρηται κατὰ στῆθος, ἐπὶ τούτοισι κακόν. Τὰ ἐς τράχηλον ἀλγήματα, τούτων ἰσχνανθέντων, 418
414 ὀλέθριον. " Βράγχος ʹ μετὰ βηχὸς καὶ κοι-
415 λίης ὑγρῆς, πύον 419 ἀνάγει. " Οἷσιν ἐν 420 περιπλευμονίῃ οὖρα παχέα ἐν ἀρχῇ, εἶτα πρὸ τῆς
416 τετράδος λεπτύνεται· θανάσιμον. " Οἱ ἐν ξηροῖσι 421 περιπλευμονικοῖσιν ὀλίγα πέπονα ἀ-
417 νάγοντες, φοβεροί. " Τὰ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἐρυθήματα ὑποπλατέα, γίνεται τοῖσι τοιούτοισιν
418 ὀλέθρια. " Πλευροῦ ἄλγημα ἐν πτύσει χο-
419 λώδει ἀλόγως ἀφανισθὲν, 422 ἐξίσταται. " Οἱ δι' ἐμπύησιν πυρετοὶ διαλείποντες, ἐφιδροῦντες
420 οἱ πολλοί εἰσι. " Τοῖσιν ʹ ἐμπύοισι κώφωσις γενομένη, αἱματώδεα διαχώρησιν σημαίνει· τούτοισι πρὸς τὴν τελευτὴν μέλανα δια-
421 χωρέει. " Πλευροῦ ἄλγημα μετὰ 423 πυρε-
422 τοῦ χρονίου, σημαίνει πύον ἀνάξειν. " Οἱ φρικώδεες πυκνὰ ἐς ἐμπύησιν ἔρχονται· ἀτὰρ καὶ πυρετὸς 424 τὸν τοιοῦτον ἄγει ἐς ἐμπύησιν.
423 " Οἷσιν ἐκ πλευροῦ ἀλγήματος ἀσιτίαι παρακολουθοῦσιν, ὑπό τι καρδιαλγικοὶ, ἱδρώδεες, ἔχοντες δὲ προσώπου ἄνθη, καὶ κοιλίης ὑγροτέρης· 425 ἐκπυήματα κατὰ ʹ πλεύμονα ἴσχου-
424 σι. " Τὰ ὀρθοπνοϊκὰ ποιέει ὑδρωπιώδεα 426
425 σκληρά. " Τὰ σπάσματα μὲν πάντα ὀχληρὰ γίνεται, καὶ πόνους τὲ ἐν ἀρχῇ συντόνους παρέχει, καὶ ἐξ ὑστέρου ἐνίους ὑπομιμνήσκει· δυσκολώτατα δὲ τὰ περὶ θώρηκα, μάλιστα δὲ
426 κινδυνεύουσιν, " οἷσιν ἔμετος αἵματος, πυρετὸς πολὺς, καὶ πόνος περὶ μαζὸν, καὶ θώρηκα, καὶ μετάφρενον· οἷσι (μὲν) γίνεται πάντα ταῦτα, συντόμως θνήσκουσιν· οἷσι δὲ μὴ πάντα, μηδὲ σφόδρα, βραδύτερον· 427 φλεγμαίνουσι ʹ δὲ τὸ μακρότατον ἡμέρας τεσσαρεσκαίδε-
427 κα. " Τοῖσιν αἷμα πτύουσιν 428 ἀπυρέτοισιν εἶναι

VARIÆ LECTIONES.

413 προεληλυθότος Duret.
414 οἷσιν ἐν σεισμοῖσιν, idem. Istud ad purulentorum sectionem refert Lindenus, & οἷσι τεμνομένοισι πύον legit.
415 πνεύμονα, Duretus.
416 ἐξέρυθροι, idem.
417 ἢν δέ τι ἐπαίρηται, omisso καὶ, Duretus.
418 ὀλέθρια, idem.
419 ἀναγάγει pro ἀνάγει, Exempl. quæd. MSta. ut alias apud Hipp. Libr. III. de Morbis in peripneumonia, ἢν μὴ ἐν τῇσι τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι αὐτόθεν ἀναγάγῃ τὸ πύον, id est: *nisi intra quadraginta dies pus sursum eduxerit.*
420 περιπνευμονίῃ, Duretus.
421 περιπνευμονίῃσιν, idem.
422 In prorrhetico ἐξίστανται legitur, & πλευροῦ ἄλγημα adscribitur, cum in editis πλευροῦ tantum legatur, & ad ἐρύθημα referendum sit, aut ἄλγημα subaudiendum.
423 Codd. quidam MSti πνιγμοῦ, pro πυρετοῦ legunt.
424 τῶν τοιούτων, Duretus.
425 ἐμπυήματα κατὰ πνεύμονα, idem.
426 ξηρὰ Servinus pro σκληρὰ, quæ lectio stare potest, cum Hipp. σκληρὸν ἀντὶ τοῦ ξηροῦ interdum accipiat.
427 φλεγμαίνει, Cornar.
428 ἀπυρέτοισιν, Duretus.

ναι συμφέρει, κ̀ βήσσειν, κ̀ πονέειν ἐλαφρῶς,
κ̀ τὸ πτύαλον [429] παχύνεσθαι πρὸς τὰς δὶς
ἑπ]ὰ· πυρέσσειν δὲ κ̀ βήσσειν, κ̀ πονέειν συν-
τόνως, [430] κ̀ αἷμα πρόσφατον αἰεὶ π]ύειν,
ἀσύμφορον. "Ὅσοισι τὸ πλευρὸν μετέωρον 428
κ̀ θερμότερον, ὅταν ἐγκεκλισμένοισιν ἐπὶ θά-
τερον βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκέει, τέτοισι τὸ πύον
ἐκ τε ἑνὸς μέρεός ἐςιν. " Τοῖσιν ἐμπύοισι τὸν 429
πλεύμονα, κατὰ κοιλίην πύον ὑποχωρέειν,
θανάσιμον. "Ὅσοι τρωθέντες ἐς τὸν θώρη- 430
κα, τὸ μὲν ἐκτὸς τε τρώματος ὑγιάσθησαν,
τὸ δ' ἐντὸς μὴ, κινδυνεύεσιν ἔμπυοι γενέσθαι·
ὅσοις δ' ἂν ἀσθενὴς ἔνδοθεν ἡ ἐλὴ γένηται,
ῥηϊδίως [431] ἀναῤῥήγνυται. " Ἀπόλλυνται δὲ ἐκ 431
μὲν τῶν περιπλευμονικῶν ἐμπυημάτων, οἱ γε-
ραίτεροι μᾶλλον· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, οἱ νεώ-
τεροι. " Τῶν ἐμπύων οἷσι σειομένοισιν ἀπὸ 432
τῶν ὤμων πολὺς γίνεται ψόφος, ἔλασσον ἔχε-
σι πύον, ἢ οἷσιν [432] ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν
ἐεσι κ̀ εὐχροωτέροισιν. Οἷσι δὲ ψόφος μὲν [433]
μηδὲ εἷς ἐγίνεται, δύσπνοια δὲ ἰσχυρὴ, κ̀ ὄνυ-
χες πέλιοι, [434] πλήρεες οὗτοί εἰσι πύου, κ̀
ὀλέθριοι.

sine febre, & tussiant, ac doleant leviter, & ut sputum crassescat ad dies bis septem; febrire vero, & tussire, ac dolere vehementer, & sanguinem recentem semper spuere, incommodum est. Quibus latus sublatum in tumorem, ac calidius est, & inclinatis in alterum, gravitas aliqua impendere videtur, his pus ex una parte collectum est. Suppuratis in pulmone per alvum pus secedere, lethale est. Quicunque vulnerati in thorace, externa vulneris parte sanati sunt, interna non, periclitantur, ne suppurati fiant; quibus autem debilis effecta est intus cicatrix, facile rescinditur. Ex peripneumonicis suppurationibus seniores magis pereunt, ex reliquis juniores. Quibus suppuratis humeris concussis, multus editur strepitus, minus puris habent hi, quam quibus paulo difficilior est spiratio, & meliorem colorem habent. Quibus autem strepitus quidem nullus fit, verum difficultas spirandi vehemens, & ungues lividi, ii pleni sunt pure, & perniciose habent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις'.

Περὶ τῆς φθίσεως, κ̀ ἡπατίτιδος.

ΟΣοι ἀφρῶδες αἷμα ἐμέεσι, πόνε μὴ ἐόν- 433
τος κάτω τε διαφράγματος, ἀπὸ τε
πλεύμονος ἐμέεσι· κ̀ οἷσι μὲν ἡ μεγάλη φλὲψ
ἐν αὐτῷ ῥήγνυται, πολύ τε ἐμέεσι, καί εἰσιν
ἐπικίνδυνοι· οἷσι δὲ ἡ ἐλάσσων, ἔλασσόν τε
ἀνάγεσι, καί εἰσιν ἀσφαλέςεροι. " Τῶν φθι- 434
σικῶν οἷσιν ἐπὶ τε πυρὸς [435] ὄζει τὸ π]ύαλον
[436] κνίσσης βαρὺ, κ̀ αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφα-
λῆς ῥέεσιν, ἀπόλλυνται. " Τῶν φθισικῶν, οἷ- 435
σιν ἐπὶ θάλασσαν π]ύεσιν ἐς τὸν πυθμένα βα-
δίζει τὸ πύον, ὀλέθριον συντόμως· ἔσω δὲ ἐν
χαλκῷ ἡ θάλασσα. "Ὅσοισι τῶν φθισικῶν 436
αἱ τρίχες [437] ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέεσιν, ὑπὸ
διαῤῥοίης ἀπόλλυνται· καὶ ὅσοισι φθισικοῖσιν
ἐπιγίνονται διάῤῥοιαι, θνήσκεσιν. " [438] Αἱ ἐν 437
φθινώδεσιν ἐπισχέσιες π]υάλων, [439] ἐξιςᾶσι
ληρωδῶς. Αἱμοῤῥοΐδα τέτοισιν ἐλπὶς [440] ἐπι-
φανῆναι. " Φθίσιες ἐπικινδυνόταται, αἵ τε ἀπὸ 438
ῥήξιος φλεβῶν τῶν παχειῶν, κ̀ ἀπὸ κατάῤῥε
τε ἀπὸ κεφαλῆς. " Τῶν δὲ ἡλικιῶν ἐπικινδυ- 439
νόταται πρὸς φθίσιν ἀπὸ ὀκτωκαίδεκα ἐτέων,
μέχρι πέντε κ̀ τριήκοντα. " Τὰ κνησμώδεα 440
σώματα μετὰ κοιλίης ςάσιν ἐν φθισικοῖσι,
κακόν. " [441] Ἐπὶ τῇσι φθινώδεσιν [442] ἔξεσι, 441

CAPUT XVI.

De Phthisi, & Hepatitide.

QUi spumosum sanguinem vomunt, dolore infra septum transversum non existente, ex pulmone vomunt; & quibus quidem magna in eo vena rumpitur, multum vomunt, & in periculo versantur; quibus vero minor, minus educunt, & securiores sunt. Quibus tabidis sputum igni injectum gravem nidorem olet, & capilli ex capite defluunt, pereunt. Quibus tabidis in marinam aquam expuentibus, pus ad fundum sidit, brevi pereunt; sit autem marina aqua in æneo vase. Quibus tabidis capilli ex capite defluunt, alvi profluvio moriuntur; & quibus tabidis alvi profluvia accedunt, moriuntur. In tabescentibus sputa suppressa, mentem ad nugax delirium emovent; his spes est hæmorrhoidem apparere posse. Tabes periculosissimæ sunt, a ruptione venarum crassarum, & a destillatione capitis. Ætates tabis periculo maxime sunt obnoxiæ ab anno decimo octavo usque ad trigesimum quintum. Pruriginosa corpora post alvum suppressam in tabidis mala sunt. In habitu tabido cum febre, fluxio-

Variæ Lectiones.

429 Sic legimus ex Dureto. λεπτύνεσθαι Codd. editi.
430 κ̀ αἷμα, κ̀ omittit idem.
431 Quod hic ἀναῤῥήγνυται dicit. ἀνελκοῦται ponit. L. de Morb. ut ulcus denuo renovari, & cicatricem refricari indicet.
432 ὀλίγος, idem & Cornarius, ὀλίγον editi Codices legunt, quam lectionem secuti sumus.
433 μηδεὶς, Duretus.
434 πλήρεες, idem. πλήρες, vel πλήρεις, quidam non sine mendo legunt.
435 Codd. editi ὀξεῖ pro ὄζει, aut ἕζει vitiose leg. Serv. delet.
436 κνίσσης, Asulan. κνίσση Germanic. Duretus vero τῶν φθισικῶν, οἷσιν ἐπὶ τῶ πυρὸς τὸ π]ύαλον κνίσσει βαρύ.
437 τῆς κεφαλῆς, idem omisso ἐκ.
438 αἱ ἐν φθισικοῖσι. idem.
439 ἐξίστανται, idem.
440 ἐπιφανῆναι, idem.
441 ἐπὶ τοῖσι Duretus.
442 ἕξεσι, quidam.

fluxiones, quæ ad gingivas & dentes comparent, malæ sunt. In omnibus in tumorem 442
elevata hypochondria, mala sunt, in tabidis
autem ex longo intervallo pessima. Ex his, 443
qui diutina tabe perniciose consumpti sunt,
aliqui ante finem rigore prehenduntur. Pu- 444
stularum eruptiones velut cute lancinata, ha- 445
bitus tabem significant. Difficulter spirantes a
siccitate, multa cruda educentes in tabe, per- 446
niciose habent. Quibus hepaticis multum est
sputum cruentum, sive subputridum, sive bi- 447
liosum meracum, statim exitiale est. Hepatico
colliquatio cum raucedine, malum; tum alias, 448
cum si aliquantum tussiat. Quibus hepar dolet cum cardialgia, sopore, rigore, ii alvo
turbata, extenuati, cibum aversantes, multum exudantes, purulenta per alvum de- 449
jiciunt. Hepar derepente circumcirca do- 450
lentibus, febris accedens solvit. Qui spumosum sanguinem spuunt, hypochondrium
dextrum dolentes, ex hepate spuunt, & mo- 451
riuntur. Quibus ex hepatis ustione (pus) amurcæ simile prodit, lethale est.

μετὰ πυρετοῦ ἐς οὖλα καὶ ὀδόντας ῥεύματα ἐπιφαινόμενα, κακόν. Ἐπὶ πᾶσιν ὑποχόνδρια μετέωρα, κακόν· κάκιστον δὲ 443 ἐπὶ τοῖσιν φθισικοῖσι τῶν μακρῶν. 444 Ἐπὶ τοῖσι τετηκόσιν ὀλεθρίοισιν, ἔνιοι πρὸ τῶν τελευτῶν ἐπιρριγοῦσι. Τὰ ἀμυχώδεα 445 ἐξανθίσματα 446 φθίσιν ἕξιος σημαίνει. Οἱ δύσπνοοι 447 ξηρώσει, πολλὰ ἄπεπτα ἀνάγοντες ἐν φθίσει, ὀλέθριοι. Οἷσιν ἡπατικοῖσι πολὺ πτύαλον αἱματῶδες, εἴτε ἐνυπόσαπρον, εἴτε χολῶδες ἄκρητον, ὀλέθριον εὐθέως. Ἐφ' ἡπατικῷ τῆξις ἅμα 448 βράγχῳ, κακόν· ἄλλως τε 449 κἢν ὑποβήσσῃ. Οἱ καθ' ἧπαρ ὀδυνώδεες, καρδιαλγικοί, καρώδεες, ῥιγώδεες, κοιλίαι ταραχώδεες, λεπτοί, ἀπόσιτοι, ἐφιδροῦντες πολλῷ, πυώδεα κατὰ κοιλίην προΐενται. 450 Τοῖσιν ἧπαρ ἐξαπίνης περιοδυνοῦσι, πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει. Ὅσοι δὲ ἀφρῶδες αἷμα πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, 451 καὶ θνήσκουσιν. Οἷσιν ἧπαρ καυθεῖσιν, οἷον 452 ἀμόργη ἔρχεται, θανάσιμον. 45 438

SECTIO III.

CAPUT XVII.
De Aqua inter cutem.

HYdropes ex morbis acutis molesti fiunt, 452
ac perniciosi. Incipiunt autem plerique ab ilibus, aliqui etiam ab hepate.
His igitur, quibus ab ilibus initium sumunt: pedes tument, & alvi profluvia diuturna sequuntur, alvum non mollientia,
neque dolores ex lumbis & ilibus solventia. Quibus vero ab hepate, tussis & cupiditas tussiendi oboritur, & pedes tument,
& alvus dura egerit, eaque coacta, &
tumores circa ipsam fiunt, partim in dextra, partim in sinistra (consistunt) ac rur-
sus sedantur. In hydropicis siccis, urinæ 453
stillicidia, mala; malæ etiam urinæ
exigua sedimenta habentes. Hydropi-
cis comitiales morbi accedentes, perni- 454

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.
Περὶ τοῦ ὕδρωπος.

ΟΙ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων, ἐπίπονοι γίνονται καὶ ὀλέθριοι. Ἄρχονται δὲ, οἱ πλεῖστοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. Τοῖσι μὲν οὖν ἀπὸ 453 τῶν κενεώνων ἀρχομένοισιν, οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ διάρροιαι πολυχρόνιοι παρακολουθοῦσιν, 454 οὐ λαπάσσουσαι κοιλίην, οὐδὲ τὰς ὀδύνας λύουσαι, 455 τὰς ἐξ ὀσφύος, καὶ κενεώνων. 456 Ὅσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος, 457 βὴξ τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ κοιλίη σκληρὰ διαδίδωσι, καὶ πρὸς ἀνάγκην, οἰδήματά τε καὶ περὶ αὐτὴν γίνεται, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ, (ἵσταταί τε) καὶ πάλιν καταπαύεται. Ἐπὶ τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι τὰ στραγγουρικὰ, 458 μοχθηρὸν· φλαῦρα δὲ 459 καὶ τὰ μικρὰς ὑποστάσιας ἔχοντα. 460 Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσιν ἐπιληπτικά

VARIÆ LECTIONES.

443 ἐπὶ φθισικοῖσι τῶν μακρῶν leg. Foes. quod sequimur, omisso τοῖσι, ab hisce verbis: τῶν μακρῶν usque ad ἐπιρριγοῦσι, adventitia esse notat Imper. Sambuc.
444 τῶν μακρῶν, prioris sententiæ Capiti hujus apponit Foes.
445 ἐξανθήματα, Duret. ἐξανθήματα, vitiose legitur.
446 φθίσιος ἕξιν σημαίνει etiam legit Duretus.
447 πληρώσει, Duret. Servin. ξὺν σήψει legit. ξηρώσει, ἐν σήψει, legisse videtur. Corn. aut ξήρωσιν σῆψιν, sumsisse quod ξηρῇ συντεδόνῃ apud Hipp. in Exegesi exponit Galen. Et Varinus ξηρῇ pro συντεδόνῃ apud Hippoc. poni testetur; etsi passim συντεδονώδεσι legatur. Id, quod jam asterisco notavit Asul. Codex: συρίζοντες, i. e. *sibilantes*, leg. Lind.
448 βράγχου, Duretus.
449 ἢν, legit Foesius.
450 ὅσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται, ἄτερ φλεγμονῆς· τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸν πόνον. Sic melius ex aphorismis legi posse censet Duretus.
451 καὶ πολλοὶ ἀπόλλυνται, Duretus.
452 Codices edititii ἀμόργης legunt.
453 τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος ἀρχομένοισιν, Duretus legit.
454 οὐ λαπάσσουσαι τὴν κοιλίην, idem.
455 Ex Progn. legit Foesius: ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι μὲν ἀπὸ κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος.
456 ὁκόσοισι δὲ, Duretus.
457 Sic ex Prognostico legimus: βὴξ ἔτ' ἐγείρεται editi Codd. id est: *tussis adhuc vere oritur*. Foesius lectionem hujus membri ultimi mancam judicat, & sic ex Progn. emendat: ἵσταταί τε καὶ πάλιν καθίσταται, quod sequimur, & pro οἱ πόδες οἰδέουσι, περιωδυνοῦσι leg. Æmil. Port.
458 μοχθηρὸν, Duretus legit.
459 καὶ τὰς μικρὰς ὑποστάσιας, idem.
460 τοῖσιν ὑδρωπιωδέσιν, editi Codices ὑδρωπιώδεσιν, Æmil. Port. τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν, Fevreus.

κα ἐπιγενόμενα· ὀλέθριον· [461] ἀλλήλων (τε) σημείων μοχθηρῶν, ϗ κοιλίας [462] ἐξυγραίνουσιν.

455 Ἐν τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης διαδιδοῦσα σμικρὰ γονώδεα, μυξώδεα, ϗ πόνον περὶ ἦτρον ἐμποιέοντα, ϗ οὖρα οὐκ [463] εὐλύτως ἰόντα· ἐς ὕδρωπα ἀποτελευτᾷ ἐκ τῶν τοιούτων.

456 Ὑδεριῶντι πυρετώδει οὖρον μικρὸν ϗ τεταραγμένον· ὀλέθριον.

457 Ἐπὶ δὲ ὑδέρῳ ἀρχομένῳ [464] διαῤῥοίη γενομένη ὑδατώδης, χωρὶς ἀπεψίης· λύει τὸ νόσημα.

458 Τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι προσημαίνουσι, στρόφοι περὶ τὸ λεπτὸν ἐμπίπτοντες· κακόν.

459 Τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν ἐπιληπτικά· ὀλέθρια.

460 Ὕδερος πρὸς θεραπείην ἐνδιδοὺς [465] παλινδρομέων· ἀνέλπιστος.

461 Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος· λύσις.

ciosi sunt, is invicem succedentibus signis, & alvos humectant. 455 In biliosis alvus turbata, dejiciens parva genituræ similia, mucosa, & dolorem circa pubem inducentia, & urinæ non facile solubiles prodeuntes, ex talibus in hydropem desinunt. 456 Hydropico febrienti, urina exigua & turbata, perniciosa est. 457 In hydrope incipiente, alvi profluvium aquosum oboriens absque cruditate, morbum solvit. 458 In hydrope sicco sui significationem præmittente, tormina circa intestinum tenue incipientia, mala sunt. 459 Ex hydropicis comitiales, perniciosi. 460 Hydrops, qui remediis cedens, recurrit, desperatus est. 461 Hydropicis aqua, quæ in venis est ad alvum erumpente; solvitur morbus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.
Περὶ τῆς δυσεντερίας, ϗ λειεντερίας.

462 Δυσεντερίη ἀκαίρως ἐπιστᾶσα, ἀπόστασιν ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισιν, ἢ ἐν ἄρθροισι ποιέει· ἆρα ἡ μὲν χολώδης ἐν ἄρθροισιν, ἡ δὲ αἱματώδης ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισι;

463 Δυσεντερικοῖσιν ἔμετος χολώδης ἐν ἀρχῇ, κακόν.

464 Οἷσιν ἐκ δυσεντερίης ὀξείης ἐς πυώδεα ἥκει· τὸ ὑγρὸν, τὸ ἐφιστάμενον, ἔκλευκον ἔσται, ϗ πολύ.

465 Τὰ δυσεντεριώδεα, ὑπέρυθρα, ἰλυώδεα, λάβρα διαχωρήματα, ἐπὶ φλογώδεσιν [466] ἐξερύθροισι χρώμασι λυόμενα, ἐλπὶς ἐκμανῆναι.

466 Δυσεντερίη σπληνώδεσι μὴ μακρὴ, χρήσιμον, μακρὴ δὲ, πονηρόν· ληγούσης γὰρ, εἰ ὕδρωπες, ἢ λειεντερίαι γίνονται· θανάσιμον.

467 Ἐν λειεντερικοῖσι μετὰ θηρίων ὀδύναι στρόφῳ λυόμεναι, τὰ περὶ ἄρθρα μετεωρίζουσιν· ἐκ τοιούτων λέπια ἐξέρυθρα, φλυκταινούμενα· ἐφιδρώσαντες οὗτοι διαφοινίσσονται, οἷα μάστιξιν.

468 Οἱ ἐν λειεντεριώδεσι μακροῖσιν, ἅμα θηρίοισι, στροφώδεες, ὀδυνώδεες· λυομένων ἐποιδέουσι.

469 Τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοισι, κακόν.

Λειεντερικὰ μετὰ δυσπνοίης, ϗ πλευροῦ τῇ [467] κνήσει· ἐς φθίσιν ἀποτελευτᾷ.

470 Εἰλεώδεσιν ἔμετος ϗ κώφωσις· κακόν.

CAPUT XVIII.
De Dysenteria, & Lienteria.

462 Dysenteria intempestive suppressa abscessus in costis, aut visceribus, aut in articulis facit; num igitur biliosus abscessus in articulis, sanguineus in costis, aut visceribus fit? 463 Dysentericis vomitus biliosus in principio, malus est. 464 Quibus ex dysenteria sæva, humor ad purulentiam devenit; his id, quod superstat, valde album ac multum erit. 465 Dysentericæ, subrubræ, limosæ, largæ dejectiones alvi, in flammeis valde rubicundis coloribus solutæ, insaniæ timorem inducunt. 466 Dysenteria non longa lienosis commoda est, longa vero mala; desinente enim, si hydropes, aut lienteriæ fiunt, lethale est. 467 In lientericis cum lumbricis, dolores tormine soluti, partes circa articulos tumefaciunt; ex talibus squamulæ rubicundæ pustulosæ, hi, ubi exudarunt, velut flagris cæsi rubefiunt. 468 Qui in diuturnis lienteriis, una cum lumbricis, tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his solutis intumescunt. 469 Insuper rigere his malum est. Lienteriæ cum spirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem desinunt. 470 Volvulosis vomitus, & surditas, malum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.
Περὶ τῶν τῆς κύστιος νόσων.

471 Κύστιες δὲ σκληραί τε ϗ ἐπώδυνοι, [468] πάντως μὲν κακόν· κάκιστον δὲ πυρετῷ συνεχεῖ· καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων πόνοι,

CAPUT XIX.
De Vesicæ Morbis.

471 Vesicæ autem duræ & graviter dolentes, omnino quidem malæ sunt, pessimæ vero cum febre continua; nam dolores ab ipsis orti,

Variæ Lectiones.

461 ἀλλήλων τὸ σημεῖον μοχθηρόν. Imper. Cornar. ἀλλήλων τε σημείων μοχθηρῶν. Duretus.

462 καθυγραίνουσι, idem legit.

463 εὐλόγως ex Galeno significare potest συμμέτρως, id est: *moderate.*

464 διαῤῥοίη, editi Codices.

465 ϗ πάλιν δρομέων, Duretus.

466 ἐξερυθροῖσι, idem. Infra ἐν λειεντερικοῖσι μετὰ θηρίων, i. e. *In lientericis cum sævissimis ulceribus* interpretatur Foes.

467 κοντώσει, Imp. Corn. κεντήσει, in publ. Codic. vitiose.

468 πάντως, Imp. Corn. & Æmil. Port. πάντως, pro παντελῶς leg. ex Opsop. quam lect. secuti sumus; πάντων ed. Codd. Cæterum Duret. a κύστιες usque ad διαχωρέουσιν hunc locum ex Progn. sic legit: Κύστιες δὲ σκληραί τε ϗ ἐπώδυνοι· δειναὶ μὲν παντελῶς ϗ ὀλέθριαι. ὀλεθριώταται δὲ ὁκόσαι ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ γίνονται. ϗ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων τῶν κυστέων πόνοι ἱκανοὶ ἀποκτεῖναι· ϗ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρέουσιν ἐπὶ τῶν τοιούτων, εἰ μὴ σκληρά τε ϗ πρὸς ἀνάγκην.

ti, ad occidendum sufficiunt, & alvi his nil
fere dejiciunt. Solvit autem hos urina
purulenta prodiens, album ac leve sedimentum habens. His vero non solutis,
neque vesica mollescente, in primis circuitibus, ægrum moriturum esse timor est;
fit autem hoc maxime his a septimo anno
usque ad decimum quintum. Calculosi ea 472
figura positi, ut lapis ad urinarium meatum
non illabatur, facile mingunt. Quibus tu- 473
berculum est circa vesicam, mejendi difficultatem inducens, quocunque ponantur situ, vexantur; hujus autem solutio fit, pure
erumpente. Quibus incogitantibus urina 474
prodit ac pudendum contrahitur, desperati 475
sunt. In urinæ stillicidio volvulus accedens, septima die perimit, nisi affatim febre accedente urina prodeat.

ἱκανοὶ ἀνελεῖν, καὶ κοιλίαι τουτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσιν. 469 Λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν. Μὴ 470 λυομένων δὲ τούτων, μηδὲ τῆς κύστιος λαπασσομένης ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι, ἐλπὶς ἀπολέσθαι τὸν νοσέοντα. Μάλιστα δὲ γίνεται τοῦτο τοῖσιν ἀπὸ ἑπτὰ ἐτέων, μέχρι πεντεκαίδεκα. Οἱ λιθιῶντες σχηματισθέντες, ὥστε τὸν λίθον μὴ προσπίπτειν πρὸς τὸν 471 οὐρητῆρα ῥηϊδίως οὐρέουσιν. Οἷσι δὲ φῦμα περὶ 472 τὴν κύστιν ἐστὶ, τὸ παρέχον τὴν δυσουρίην· παντοίως σχηματισθέντες ὀχλέονται· λύσις δὲ τούτου γίνεται, πύου ῥαγέντος. Οἷσι λανθάνει τὸ οὖρον προσπίπτον, 473 καὶ τὸ αἰδοῖον ἕλκονται ἀνέλπιστοι. Ἐπὶ στραγγουρίῃ εἰλεὸς ἐπιγενόμενος, ἑβδομαῖος ἀπόλλυσιν· ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγενομένου, ἀθρόον οὖρον ἔλθῃ.

CAPUT XX.

De Apoplexia, Paralysi, & Paraplegia. De Melancholia, & Mania.

TOrpores, & sensus stupiditates si forte inciderint, futuræ sideratio- 476
nis signa sunt. Qui ex vulnere impoten- 477
tes fiunt corpore, febre quidem accedente
citra rigorem, sanantur; non autem accedente, apoplectici fiunt dextra aut sinistra
parte. Apoplecticis si hæmorrhoides acce- 478
dant, utile est; si vero frigiditates & torpores, malum. In apoplecticis ex spiritus mo- 479
lestia, sudor accedens, lethale; rursus autem in his ipsis si febris accedat, solutio fit. Apoplexiæ, quæ repente contin-
gunt si insuper febris mediocris accedat, 480
quæ diutius trahat, perniciem minan- 481
tur. Quibus ex aliqua ægritudiue, ad hydropem res devenit, his alvi siccæ caprinis stercoribus similia dejiciunt cum eliquatione mucosa, & urina non bona; & distensiones circa hypochondria, & dolores circa ilia, & juxta spinæ musculos incidunt; febres quoque, & sitis, & tusses siccæ sequuntur, & ad motiones spirandi difficultas, & crurum gravitas, & a cibis abstinent, & paucis ingestis explentur.
Hydropas (leucophlegmatias appellatos) 482
alvi profluvium sedat. At tristitiæ cum silen-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Περὶ τῆς ἀποπληξίας, παραλύσεως, καὶ παραπληγίας. Περὶ μελαγχολίας, καὶ μανίας.

ΝΑρκαι καὶ ἀναισθησίαι παρὰ τὸ ἔθος γινόμεναι, ἀποπληκτικῶν συμβησομένων σημεῖον. Ὅσοι ἐκ τρώματος ἀκρατέες γίνονται τοῦ σώματος, πυρετοῦ μὲν ἐπιγενομένου χωρὶς ῥίγεος, ὑγιάζονται· μὴ γενομένου δὲ, ἀποπληκτικοὶ γίνονται τὰ δεξιὰ, ἢ τὰ ἀριστερά. Ἀποπληκτικοῖσιν αἱμοῤῥοΐδες ἐπιγενόμεναι, χρήσιμον· ψύξιες δὲ καὶ ναρκώσιες, πονηρόν. Ἐν τοῖσιν ἀποπληκτικοῖσιν ἐπὶ τῇ δυσφορίῃ τοῦ πνεύματος ἱδρὼς ἐπιγενόμενος, θανάσιμον· ἐν αὐτοῖσι δὲ πάλιν τούτοισιν ἢν πυρετὸς ἐπιγένηται, λύσις. Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ἐπιπυρετήναντα 474 χρόνῳ, ὀλέθρια. Οἷσιν ἐκ τινὸς ἀῤῥωστίης ἐς ὕδερον περιίσταται, τούτοισι κοιλίαι ξηραὶ σπυραθώδεες ἔρχονται, μετὰ περιτήξιος μυξώδεος καὶ οὔρου οὐ καλοῦ· διατάσιές τε περὶ ὑποχόνδρια, καὶ πόνοι καὶ ἐπάρματα περὶ κοιλίην, καὶ πόνοι περὶ κενεῶνας, καὶ περὶ τοὺς ῥαχιαίους μύας προσπίπτουσι· πυρετοί τε καὶ δίψαι, καὶ βῆχες ξηραὶ παρακολουθοῦσι, καὶ δύσπνοια περὶ τὰς κινήσιας, καὶ σκελέων βαρύτης, σιτίων τε ἀφιστᾶσι, καὶ προσενεγκάμενοι μικρὰ πληροῦνται. Τοὺς λευκοφλεγματοῦντας διάῤῥοια παύει. 475 Αἱ μετὰ σιγῆς ἀθυμίαι,

VARIÆ LECTIONES.

469 λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὐρηθέν. idem.
470 a λυομένων usque ad πεντεκαίδεκα· porro sic legit Duretus: ἢν δὲ μήτε τὸ οὖρον μηδὲν ἐνδιδοίη, μήτε ἡ κύστις μαλθάσσοιτο, ὅτε πυρετὸς ξυνεχὴς ᾖ, ἐν τῇσι πρωταίῃσι περιόδοισι τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι. ὁ δὲ τρόπος οὗτος ἅπτεται τῶν παιδίων, μάλιστα τῶν ἑπταετέων, ἐς τ' ἂν πεντεκαιδεκαέτεα γένηται. Quæ etiam ex Progn desumta sunt.
471 Hic porro πρὸς τὸν οὐρητῆρα, pro πρὸς τὴν οὐρήθρην, ponitur notante Foesio. ῥηϊδίως Aldus sæpe vitiose habet.
572 τὴν κύστιν ἐστὶ, Duret. ἐστὶ omittit.
473 Hic Duretus cum Cornario & aliis ἐς τὸ αἰδοῖον ἐκλύονται. leg. ἑλκοῦνται vel ἐκλύονται, Opsopoeus; pro καὶ & pro ἕλκονται, Imperial. Cornar. ponit κατὰ & ἀπολύονται. & Servinus.
474 χρονίως Duretus legit. ibidem pro διατάσιες editi Codices legunt διαστάσιες.
275 αἱ δὲ μετὰ, Imperial. Cornar. infra διατάσιες τε editi Codices.

μίαι, καὶ ἀπανθρωπίαι, ἐπιεικῶς αὐτῶν [476]
κατεργαστικαί. " [477] Οἷσιν ἐκ φόβε με- 483
τὰ καταψύξιος ἐξίςανται, πυρετοὶ μεθ'
ἱδρώτων, καὶ ὕπνοι [478] ἄναυδοι ταῦτα λύεσιν.
" Ἐκ μανίης ἐς βράγχον μετὰ βηχὸς 484
ἀπόςασις. " Ἐν τοῖσι [479] μανικώδεσι σπασ- 485
μὸς προσγινόμενος, ἀμαύρωσιν [480] ἴσχει. " Αἱ 486
σιγῶσαι ἐκςάσιες οὐχ ἡσυχάζεσαι, [481] ὄμμασι
περιβλέπουσαι, πνεῦμα ἔξω ἀναφέρουσαι,
ὀλέθριαι. [482] Ποιοῦσι δὲ παραπληκτικὰ
χρόνια· ἀτὰρ καὶ ἐκμαίνονται ἔτοι. [483] Οἷσι
δὲ ἐπὶ ταραχῇ κοιλίης ἔτω παροξύνονται,
περὶ κρίσιν μέλανα διέρχεται.

tio, & hominum aversationes, fere eos conficiunt. Quibus a metu febris vacuo, ad furorem egressio est, id febres cum sudoribus, & somni arctiores, nec turbulenti exsolvunt. Ex insania ad raucedinem, cum tussi, fit transitus. In furiosis convulsio accedens, oculorum aciem retundit. Mentis emotiones taciturnæ, non quiescentes, oculis circumspicientes, spiritum efflantes, perniciosæ sunt. Faciunt autem & diuturnas partium resolutiones; sed & ita affecti vehementer insaniunt. Qui vero in ventris turbatione ita exacerbantur, his nigra circa judicationem prodeunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ ῥίγους τῶν ὀσφύων· περὶ φυμάτων, καὶ τῆς φλεβοτομίας.

Οἷσιν " ὑγιαίνεσι, χειμῶνος ἐόντος, πε- 487
ρὶ τὴν ὀσφὺν ψυχρότης καὶ βάρος ἀπὸ
βραχείης προφάσιος, καὶ κοιλίης ἐπίςασις,
τῆς ἄνω καλῶς ὑπηρετέσης, ' ἰσχιὰς, ἢ νεφρῶν
πόνος, ἢ ςραγγερίη τάχα ἂν [484] συμβαίνῃ.
" Οἷσι τὰ κάτω κακοῦται, κνησμῶν 488
ἐγγενομένων ἔμπροσθεν ἰσχυρῶν, τούτοισιν
ἀμμῶδες ἔρον γίνεται, καὶ ὑφίςαται· τοῖσι
δὲ ὀλεθρίοισιν αὐτῶν ἡ διάνοια ἀποναρκοῦται.
" Οἱ τὰ ἄρθρα φλυκταινέμενοι ἐξερύθροι- 489
σιν ἐπιπολαίοις, ἐπιρριγώσαντες· ἔτοι κοιλίας
καὶ βεβῶνας διαφοινίσσονται, οἷα πληγῇσιν
ἐπωδύνοισι, καὶ ἀποθνήσκεσι. " Τὰ 490
ἰκτερώδεα οὐ πάνυ τὶ ἐπαισθανόμενα, οἷσι
' λύγγες, κοιλίαι καταρρήγνυνται· ἴσως
δὲ καὶ ἐπίςασις, ἔτοι [485] ἐκχλοιἔνται. " Τὰ 491
κατὰ πλευρὸν ἀλγήματα ἐν [486] πυρετοῖσιν
ἰσχυρῶς ἑςηκότα, ἄσημα, φλεβοτομίη βλάπτει·
κἢν ἀπόσιτος ᾖ, κἢν ὑποχόνδριον μετέωρον·
καὶ ἐν καταψύξει, οὐκ ἀπύρους νενωθρευμένες
αἵματος ἀφαίρεσις βλάπτει· καὶ δοκέοντες
δὲ ἐπιεικέςερον ἔχειν, ἔτοι θνήσκεσιν.

CAPUT XXI.

De Lumborum Frigore; de Phymatis & Phlebotomia.

Quibus sanis hyeme circa lumbos frigus, & gravitas ex levi causa, & alvus suppressa, superiore ventriculo probe officium suum præstante, his coxendicum morbus aut renum dolor, aut urinæ stillicidium fortassis continget. Quibus infernæ partes affliguntur, pruritibus antea vehementibus obortis, his arenosa urina redditur, & supprimitur; qui vero ex his perniciose habent, his mens obtorpescit. Qui circa articulos prærubras pustulas habent superficiarias, insuperque rigorem, hi circa ventrem & inguina rubefiunt, ceu dolentibus inflictis plagis, & moriuntur. Morbo regio affectis, nec admodum sentientibus, quibus singultus adest, his alvi erumpunt, fortassis autem & suppressio fit; hi viridi pallore inficiuntur. Lateris dolores in febribus æqualiter consistentes sine signis, venæ sectio lædit, sive cibum aversetur æger, sive hypochondrium sublatum habuerit; & in perfrigeratione non sine febre torpidos sanguinis detractio lædit; & putantes se melius habere, hi moriuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Προγνωςικὸν ἁπάσαις τε σώματος νέσοις κοινόν.

Κεφαλὴν, " καὶ πόδας, καὶ χεῖρας κατεψύ- 492
χθαι, κοιλίης καὶ πλευρῶν θερμῶν ἐόντων,
κακόν. Βέλτιςον δὲ ' πᾶν ὁμοίως τὸ σῶ-

CAPUT XXII.

De Prognostico omnibus totius corporis morbis communi.

Caput & pedes, & manus perfrigerari, alvo & lateribus calidis, malum est. Optimum autem est, totum corpus

Variæ Lectiones.

476 μελαγχολίαν σημαίνουσι. ἢ μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον, hæc verba ex Aphorism. 23. Lib. VI. huic sententiæ inserit, Duretus post κατεργαστικαί, ut clarior evadat oratio.
477 οἷσιν ἐκ φόβου, pro διὰ φόβον, vel οἷσι φόβῳ, vel εἰ ἐκ φόβου, vel οἷ φόβῳ, Æmil. Port.
478 ὑπνάναυδοι, Duret. ἄναυδοι potius quam πάναυδοι, legendum esse censet Foes. cum ἄναυδος, ἄφωνος, significet Hesych. Cornar. ὑπάναυδοι ὕπνοι legit; sunt, qui pro πάναυδοι, νήδυμοι legunt, ut sint νήδυμοι ὕπνοι, quæ dictio Homero familiaris est, & νήδυμον, aut ἡδὺ καὶ βαθὺ, Hesychio exponitur. οἱ πάναυδοι, quædam Exemplaria habent.
479 μανιώδεσι, Duretus.
480 ἔχει, pro ἴσχει, idem.
481 ὄμμα, Duretus.
482 ποιοῦσι, mavult legi Foesius, quam lectionem secuti sumus. Codices ποιοῦσαι legunt.
483 ὅσοι δὲ, Imperial. Cornar.
484 συμβαίνει, Duretus, & Asulana Exemplaria.
485 ἐκλύονται, ex Prorrh. leg. Opsop. quemadmodum alias sæpenumero pro ἐκλυθῆναι, ἐκλύεσθαι scribitur ap. Hipp. & id per ἔκλυσιν, exponit Galen. Hic autem χλοιῶνται, pro ἐκχλοιοῦσθαι videtur legere Gal. in Exegesi vocum Hipp. & pro χλωραίνονται, positum esse scribit.
486 ἀπυρετοῖσι, *sine febribus* Duretus, quæ lectio convenienter magis, ac verius, subjectum accommodat prædicato. Nam lateris dolor cum febre, non ita respuit venæ sectionem, quam sine febre. Vide Duret. Comment.

pus similiter calidum ac molle esse. Converti autem convenit facile ægrotum, & in attollendo se levem esse. At gravitas totius corporis, & manuum ac pedum, mala est. Si vero etiam cum gravitate lividi fiant digiti ac ungues, mors propinqua est. Si vero penitus nigrescant, minus perniciosi sunt lividis. Verum etiam alia considerare oportet; si enim facile fert morbum, & aliud quoddam ex bonis signis subindicat, morbus in abscessum vertitur, & partes corporis nigrefactæ decidunt. Testes & pudendum retractum, malum significant. Flatum sine strepitu (ac)crepitu prodire, optimum est. Melius autem est & cum strepitu exire, quam isthic revolvi, etiamsi tali modo progressus dolorem, & desipientiam significet; nisi sponte (homo) flatum ita emittat. Ulcus lividum & siccum, aut pallidum, lethale est. Decubitus optimus est, velut quis sanus solitus fuit; at supinum jacere, cruribus extensis, bonum non est. Si vero etiam delabatur deorsum ad pedes, deterius est. Lethale autem est hiare, & dormire semper, & crura supine jacentis valde contracta esse ac divaricata. In ventrem autem decumbere, si quis non consuevit, delirium significat, & dolores circa ventrem. At pedes nudos habere & manus, si quis non vehementer calidus sit, & crura disjecta, malum est: anxietatem enim significat. Ceterum erectum sedere velle, malum est in acutis; pessimum autem in peripneumonicis ac pleuriticis. Dormire vero oportet noctu, interdiu vigilare; contrarium autem, malum est. Minime vero lædi æger poterit, si dormiat mane ad tertiam diei partem; verum postea somni mali sunt. Pessimum autem est non dormire, neque interdiu, neque noctu; aut enim præ dolore & incommodo vigilarit, aut ab hoc signo delirabit.

493 μα θερμόν τε εἶναι, ϰ̀ μαλθακόν. " Στρέφεσθαι δὲ ῥηϊδίως χρὴ τὸν νοσέοντα, ϰ̀ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. 487 Βαρύτης δὲ ὅλȣ τȣ̃ σώματος, ϰ̀ χειρῶν, ϰ̀ ποδῶν, πονηρόν. 488 Εἰ δὲ ϰ̀ πρὸς τῷ βάρει πέλιοι γίγνονται οἱ δάκτυλοι, ϰ̀ οἱ ὄνυχες, πλησίον ὁ θάνατος: μελαινόμενα δὲ παντελῶς, ἧσσον ὀλέθρια τῶν πελίων. Ἀλλὰ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν· ἢν γὰρ εὐπετέως φέρῃ τὸ νȣ́σημα, ϰ̀ ἄλλό τι τῶν χρησίμων ὑποδεικνύῃ, τὸ νȣ́σημα ἐς ἀπόςασιν τρέπεται, ϰ̀ τὰ μελαν-
494 θέντα τȣ̃ σώματος ἀποπίπ]ει. " 489 Ὄρχιες ϰ̀ αἰδοῖον ἀνεσπασμένα, πονηρὸν σημαί-
495 νει. " 490 Φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου (ϰ̀) περδήσιος διεξιέναι, βέλτιςον. Κρέσσον δὲ ϰ̀ σὺν ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτȣ̃ ἀνειλέεσθαι, καίτοι τὸν τοιοῦτον τρόπον διελθοῦσα, σημαίνει πονόν, ϰ̀ παραφροσύνην, ἢν μὴ ἑκὼν οὕτω ποιέη-
496 ται τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης. " 491 Ἕλκος πέλιον ϰ̀ ξηρὸν, ἢ χλωρὸν γινόμενον, θα-
497 νάσιμον. " Ἀνάκλισις βελτίςη μὲν, ὡς εἴθιςαί τις ὑγιαίνων· ὕπ]ιον δὲ κεῖσθαι, 492 τὰ σκέλεα ἐκτεταμένον, ȣ̓κ ἀςεῖον. Εἰ δὲ ϰ̀ καταῤῥέοι προπετὴς ἐπὶ πόδας, χεῖρον· θανάσιμον δὲ ϰ̀ κεχηνέναι, ϰ̀ καθεύδειν ἀεὶ, ϰ̀ τὰ σκέλεα ὑπ]ίου κειμένου συγκεκαμμένα τε εἶναι ἰσχυρῶς, ϰ̀ διαπεπλεγμένα. Τὸ δ' ἐπὶ γαςέρα κεῖσθαι, οἷσι μὴ σύνηθες, παραφροσύνην σημαίνει, ϰ̀ πόνȣς περὶ κοιλίην. 493 Πόδας δὲ γυμνοὺς ἔχειν ϰ̀ χεῖρας, μὴ θερμὸν ἐόντα ἰσχυρῶς, ϰ̀ τὰ σκέλεα διεῤῥίφθαι, κακόν· ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. Ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι, κακὸν ἐν τοῖσιν ὀξέσι· κάκιςον δὲ ἐν περιπλευμονικοῖσι ϰ̀ πλευριτικοῖσι. Καθεύδειν δὲ χρὴ τὴν νύκτα, τὴν δὲ ἡμέρην ἐγρηγορέναι· τὸ δ' ἐναντίον, πονηρόν. Ἥκιςα δ' ἂν βλάπ]οι τὸ πρωῒ κοιμώμενος, ἕως τȣ̃ τρίτου τῆς ἡμέρης· οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ὕπνοι πονηροί. Κάκιςον δὲ μὴ καθεύδειν, μήτε ἡμέρης, μήτε νυκτός· ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε ϰ̀ πόνȣ ἀγρυπνοίη ἂν, ἢ παραφρονήσει ἀπὸ τούτου τȣ̃ σημείου.

KEΦA-

VARIÆ LECTIONES.

487 εἰ δὲ βαρὺς ἐὰν φαίνοιτο, τό τε ἄλλο σῶμα, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας· ἐπικινδυνότερόν ἐςι, ita hæc sententia legitur in Progn. 7. Lib. II.

488 εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ βαρεῖ, οἱ ὄνυχες καὶ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται· προσδόκιμος ὁ θάνατος αὐτίκα. Hæc Prognosis adducta est e Prognostico, sicut ibi legitur; idque, ut visum est, melius quam hic. μελαινόμενοι δὲ παντελῶς οἱ δάκτυλοι καὶ πόδες· ἧσσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν εἰσίν. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα σκέπ]εσθαι χρή. ἢν γὰρ εὐπετέως φαίνηται φέρων τὸ κακὸν, ἢ καὶ ἄλλό τι τῶν περιεστηκότων πρὸς τουτέοισι σημεῖον ὑποδεικνύει· τὸ νούσημα ἐς ἀπόςασιν τρέπεσθαι ἐλπίς· ὥς τε τὸν μὲν ἄνθρωπον περιγενέσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα ἀποπεσεῖν.

489 ὄρχεις δὲ ϰ̀ αἰδοῖα ἀνεσπασμένα· πόνους ἰσχυροὺς σημαίνει, ϰ̀ σπασμὸν θανατώδεα. *Testes & pudenda contracta, sævos dolores denunciant, & convulsionem mortiferam.* Duretus ex Progn.

490 φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου μὲν καὶ περδήσιος διεξιέναι· ἄριςον. κρέσσον δὲ καὶ ξὺν ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι· καί τοι καὶ οὕτω διελθοῦσα, σημαίνει πονέειν τί τὸν ἄνθρωπον, ἢ παραφρονέειν, ἢν μὴ ἑκὼν ὁ ἄνθρωπος οὕτω ποιήσηται τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης. Sic in Progn. & melius quam in Coacis legi testatur Duretus; loco πονηρὸν, πόνον legit Imperialis Cornarius. ἑκὼν οὕτω ποιέηται, Opsop. habet. pro περδήσιος vitiose πραδήσιος Aldus legit.

491 Sic in Prognostico, ubi melius, quam in Coacis: ἕλκος δὲ ἤν τε ϰ̀ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἤν τε ϰ̀ ἐν τῇ νούσῳ γένηται· καταμανθάνειν χρή. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου, πελιδνόν τε ϰ̀ ξηρὸν ἔσαι, ἢ ὠχρὸν ϰ̀ ξηρόν. Duretus.

492 τὰ σκέλεα, τὰ delet Duretus.

493 Hanc sententiam melius in Prognost. legi, quam in Coac. prænot. Autor est Duret. (a κοιλίην usque ad περιπλευμονικοῖσι,) εἰ δὲ ϰ̀ γυμνοὺς τοὺς πόδας ἐυρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, ϰ̀ τὰς χεῖρας, ϰ̀ τὸν τράχηλον, ϰ̀ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα, ϰ̀ γυμνὰ, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει, *sin autem pedibus nudis, nec ita calentibus deprehendatur jacens: tum manibus & cervice, cruribus item disjectis inæqualiter, atque nudis, pestiferum; anxietatem enim denunciant.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ΄.

Περὶ τῶν ἰσχυρῶν βλαβῶν, καὶ τῶν τρωμάτων, καὶ συρίγγων, καὶ νούσων ἡλικιῶν.

498 Ὁκόσοισι κρόταφος [494] τάμνεται, σπασμὸς ἐκ τῶν ἐναντίων τῆς τομῆς ἐπιγίνεται.

499 Ὅσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ, καὶ πονέσῃ πληγεῖσιν, ἢ ἄλλως πίπτουσι, παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ οὔτε ὁρῶσιν, οὔτε ἀκούουσι, καὶ τὰ πολλὰ θνήσκουσιν.

500 Οἷσιν ὁ ἐγκέφαλος τιτρώσκεται, πυρετὸς ὡς ἐπιτοπολὺ, καὶ χολῆς ἔμετος ἐπιγίνεται, καὶ ἀποπληξίη σώματος, καὶ ὀλέθριοι οἱ τοιοῦτοι.

501 Τῶν ῥηγνυμένων [495] τῆς κεφαλῆς ὀστέων, χαλεπώτατον γνῶναι τὰ κατὰ τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενα· ῥήγνυται δὲ [496] ὑπὸ τῶν βαρέων καὶ στρογγύλων βελέων μάλιστα, καὶ ἐκ τῶν ἐξ ὑπεναντίου φερομένων, καὶ μὴ ἐξ ἰσοπέδου. Τὰ δ᾽ ἀπορεύμενα, πότερον ἔῤῥωγεν, ἢ οὐ, κρίνειν δεῖ, διαμασᾶσθαι διδόντα ἐφ᾽ ἑκατέρην τὴν σιαγόνα ἀνθέρικον, ἢ νάρθηκα, καὶ προσέχειν κελεύειν, εἴ τι ψοφεῖν αὐτῷ δοκέει τὸ ὀστέον· τὰ γὰρ κατεηγότα δοκέει ψοφεῖν· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τὰ ἐῤῥωγότα μὲν ἑβδόμῃ, τὰ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, τὰ δὲ καὶ ἄλλως διασημαίνει. Τῆς τε γὰρ σαρκὸς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ὀστέου γίνεται, καὶ τὸ ὀστέον πέλιον, καὶ πόνοι, ἰχώρων ὑποῤῥεόντων· γίνεται δὲ ταῦτα ἤδη δυσβοήθητα.

502 Ὅσοισιν ἐπίπλοον ἐκπίπτει, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι.

503 Ἢν ἔντερον διακοπῇ τῶν λεπτῶν, οὐ συμφύεται.

504 Νεῦρον διακοπὲν, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὐ συμφύεται.

505 Ὅ, τι ἂν ἐν τῷ σώματι ὀστέον ἀποκοπῇ, ἢ χόνδρος, οὐκ αὔξεται.

506 Ἐπὶ [497] τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος, κακόν.

507 Ἐπὶ τρώματι χολῆς ἔμετος ἐπιγενόμενος, κακόν· καὶ μάλιστα [498] ἐπὶ τοῖσι κεφαλικοῖσι.

508 Νεῦρα ὅσα παχέα τιτρώσκεται, ὡς ἐπιτοπολὺ χωλοῦνται, καὶ λοξὰ τιτρωσκόμενα, μάλιστα καὶ τῶν μυῶν αἱ κεφαλαὶ, μάλιστα τῶν ἐν μηροῖσιν.

509 [499] Ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τρωμάτων, ἤν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ, ἢ ῥαχίτην μυελὸν, ἢ ἧπαρ, ἢ φρένας, ἢ καρδίην, ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχειῶν. Θνήσκει δὲ, κὴν ἐς ἀρτηρίην καὶ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γένωνται, ὥστε τοῦ πλεύμονος πληγέντος, ἔλασσον [500] προσερχόμενον πνεῦμα κατὰ στόμα γίνεσθαι, ἢ τὸ ἐκπίπτον ἐκ τοῦ τρώματος. Θνήσκουσι δὲ καὶ οἱ ἐς [501] τὰ ἐντὸς νεῦρα, ἤν τέ τι τῶν λεπτῶν τιτρωθῶσιν, ἤν τε τῶν παχέων, ἢν ἐπικάρσιος ἡ πληγὴ γένηται καὶ μεγάλη· εἰ δὲ μικρὴ καὶ εὐθεῖα,

CAPUT XXIII.

De validis Læsionibus, & Vulneribus, Fistulis, & Morbis ætatum.

Quibus tempora secantur, convulsio ex contrariis sectioni partibus oboritur. Quibus cerebrum concussum fuerit, & doluerit percussis, aut alias lapsis, hi statim voce privantur, & neque vident, neque audiunt, & plerumque moriuntur. Quibus cerebrum vulneratur, febris plerumque ac bilis vomitus accedit, & corporis sideratio; atque tales perniciose habent. Ex ruptis capitis ossibus, difficillima cognitu sunt ea, quæ circa suturas rumpuntur; rumpuntur autem maxime a gravibus ac rotundis telis, & ex his, quæ ex contrario feruntur, & non ex plano loco. At vero, de quibus ambiguum est, ruptane sint an non, judicare oportet, exhibito ad manducandum in utramque maxillam asphodeli caule, aut ferula, ita ut animadvertere jubeas, an os aliquod ipsi strepere videatur; nam fracta strepere videntur; progressu vero temporis fracta partim septimo, partim decimo quarto, partim etiam aliter significationem præbent. Nam & caro ab osse abscedit, & os livescit, & dolores sanie effluente, cientur; hæc autem ægre jam auxilium admittunt. Quibus omentum excidit, necesse est putrefieri. Si quod intestinum ex tenuibus dissectum fuerit, non coalescit. Nervus dissectus, aut genæ tenuis pars, aut præputium, non coalescit. Quodcunque os in corpore resectum fuerit, aut cartilago, non augescit. Ad vulnus convulsio accedens, mala est. Vulneri bilis vomitus superveniens, malum; & maxime in capitis vulneribus. Nervi crassi si vulnerantur, plerumque claudos reddunt; maximeque si oblique vulnerantur, & si musculorum capita, maxime in femoribus. Moritur maxime ex vulneribus, si cui cerebrum sauciatum fuerit, aut spinalis medulla, aut hepar, aut septum transversum, aut cor, aut vesica, aut vena aliqua crassa. Moritur autem etiam, si in arteriam & pulmonem vehementes plagæ inflictæ sint, ita ut pulmone percusso, minor spiritus per os procedat, quam is est, qui ex vulnere elabitur. Moriuntur autem & ii, quibus interiores nervi vulnerati sunt, sive ex tenuibus aliquis, sive ex crassis vulneratus fuerit, si per transversum fiat plaga, & magna; si vero parva & recta, qui-

VARIÆ LECTIONES.

494 τέμνεται, pro τάμνεται, Duretus.
495 Asulana Exemplaria vitiose legunt ἐγκέφαλος.
496 ἐκ τῶν βαρέων μάλιστα, omisso καὶ στρογγύλων βελέων, idem.
497 τρώματι, Servinus.
498 ἐπὶ τῷ κεφαλικῷ, Duretus.
499 ἀποθνήσκουσι, idem.
500 προσερχόμενον, Imperial. Sambuc.
501 pro τὰ ἐντὸς νεῦρα, Imp. Samb. ἐς τὰ ἔντερα & Holler. & Opsop. ibidem. λεπτῶν τρωθῶσιν, Opsop. id, quod & legit Duretus.

quidam evadunt. Minime vero moriuntur vulnerati in partibus corporis, ubi hæc non sunt, aut ab his quam longissime absunt. At vero visus obscuratur in vulneribus incussis in supercilium, & paulo altius. Prout autem vulnus recentius est, maxime vident: cicatrice vero diutius tardante ac senescente, magis obscurari contingit. Fistulæ difficillimæ sunt, quæ in cartilaginosis & excarnibus locis nascuntur, & cavæ sunt, & longius excurrunt, ac sanie manant semper, & caruncula in osculo ipsis inest. Curatu autem faciliores sunt, quæ in mollibus, & carnosis locis & non nervosis oriuntur. Hi morbi ante pubertatem non incidunt, peripneumonia, pleuritis, podagra, nephritis, varix circa tibiam, fluxus sanguineus, cancer non congenitus, vitiligo albicans non cognata, defluxus in medullam spinalem, hæmorrhois, volvulus (chordapsus appellatus) non congenitus. Horum morborum nullum ante pubertatem fore expectandum est. Verum ab anno decimo quarto usque ad quadragesimum secundum, natura corporis morborum omnis generis ferax fit. Rursus ab hac ætate, usque ad annos sexaginta tres, non fiunt strumæ, neque lapis in vesica, nisi prius extiterit; neque destillatio dorsalis, neque nephritis, nisi ex alia ætate comitentur; neque hæmorrhoides, neque fluxus sanguineus, nisi prius adfuerit. Hi usque ad senectutem absunt morbi.

περιγίνονται ἔνιοι. "Ηκιςα δὲ θνήσκουσιν οἱ τιτρωσκόμενοι ἐν οἷσι ταῦτα μὴ ἔνι τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἢ τούτων προσωτάτω.
510 " Τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυροῦνται ἐν τοῖσι [502] τρώμασιν ἐς τὴν ὀφρὺν, καὶ μικρὸν ἐπάνω· ὅσῳ δ' ἂν τὸ τρῶμα [503] νεώτερον ᾖ, μάλιστα βλέπουσι· χρονιζομένης δὲ τῆς οὐλῆς, ἀμαυροῦσθαι μᾶλλον συμπίπτει.
511 " Αἱ σύριγγες χαλεπώταταί εἰσιν, ὅσαι ἐν τοῖσι χονδρώδεσί τε καὶ ἀσάρκοισι τόποισι πεφύκασιν, εἰσί τε κοῖλαι, [504] μολῦνταί τε, καὶ [505] ἰχωρρέουσιν αἰεὶ, σαρκίον τε ἐπὶ τῷ ςόματι ἔπεςιν αὐταῖς. Εὐθεραπευτότεραι δὲ, ὅσαι ἐν τοῖσι μαλθακοῖσι τόποισι καὶ σαρκώδεσί τε καὶ ἀνεύροισι πεφύκασι.
512 " Τὰ δὲ πρὸ ἥβης οὐ γίνεται νοσήματα, περιπλευμονικὰ, [506] πλευριτικὰ, ποδαγρικὰ, [507] νεφρῖτις, κιρσὸς περὶ κνήμην, ῥοῦς αἱματηρὸς, καρκῖνος μὴ σύμφυτος, λεύκη μὴ συγγενὴς, κατάρρους νωτιαῖος, αἱμορρόϊς, μὴ σύμφυτος, χορδαψός. Τουτέων τῶν νοσημάτων πρὸ ἥβης οὐ χρὴ προσδέχεσθαι γενησόμενον οὐδέν· [508] ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα μέχρι δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτέων, πάμφορος ἡ φύσις νοσημάτων ἤδη τοῦ σώματος γίνεται. Πάλιν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡλικίης μέχρι ἑξήκοντα τριῶν ἐτέων, οὐ γίνονται χοιράδες, οὐδὲ λίθος ἐν κύςει, ἣν μὴ τύχῃ πρότερον ὑπάρχων, οὐδὲ κατάρρους νωτιαῖος, οὐδὲ νεφρῖτις, ἣν μὴ παρακολουθῶσιν ἐξ ἄλλης ἡλικίης· οὐδὲ αἱμορροΐδες, οὐδὲ ῥοῦς αἱματηρὸς, ἣν μὴ πρότερον τύχῃ γεγενημένος. Ταῦτα μέχρι γήρως ἀπέχεται νοσήματα.

CAPUT XXIV.
De Morbis Mulierum.

In muliebribus purgamentis, quæ aquosa ante partus prodeunt, mala sunt. Serpentia oris ulcera gravidis non sunt bona. Num & alvi humectantur? Dolores ex ilibus ad intestinum tenue transeuntes, in morbis diuturnis, ex abortu, neque valde purgata muliere, perniciosi sunt. Quæ ex partu ac abortu multa repente concitata, supprimuntur, difficilia sunt. Rigor his infestus est, & alvi turbatio; tum alias, cum si hypochondrium doleant. Uterum gestantibus dolores capitis cum sopore & gravitate, ac convulsione oborti, plerumque mali sunt. Quibus dolores intensi ex mensibus, circa supernam partem, & intestinum tenue, eæ alvo

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.
Περὶ τῶν νούσων τῶν γυναικῶν.

513 Ἐν " γυναικείοισι τὰ πρὸ τῶν τόκων
514 ἰόντα ὑδατώδεα, κακόν. " Στόματα ἀφθώδεα, [509] τῇσιν ἐπιφόροισιν οὐ χρηστόν.
515 Ἦρα καὶ κοιλίαι καθυγραίνονται; " Ἐκ κενεώνων μεθιστάμενα ἀλγήματα ἐς τὸ λεπτὸν ἐν μακροῖσιν, ἐκ διαφθορῆς, καὶ μὴ λίην καθαρθείσης, ὀλέθριον.
516 " Τὰ ἐκ τόκου καὶ διαφθορῆς πολλὰ ὀξέως ὁρμήσαντα, ἐπιςάντα, δύσκολα. Ῥῖγος ταύτῃσι πολέμιον, καὶ κοιλίης ταραχή· [510] ἄλλως τε καὶ ὑποχονδρίου ὀδυνώ-
517 δεες. " [511] Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα, μετὰ βάρεος γινόμενα, καὶ σπασ-
518 μοῦ " φλαῦρα [512] ὡς ἐπιτοπολύ. " Ἧσιν ἐκ γυναικείων, [513] περὶ τὸ ἄνω, καὶ τὸ λεπτὸν πόνοι σύντονοι κοιλίας καθυγραίνουσιν,

VARIÆ LECTIONES.

502 τρώμασι τοῖσι, legit Duretus.
503 νεώτερον ᾖ, ᾖ omittit idem.
504 μογοῦντοι, Exempl. μολοῦνται quidam legunt. Asulana Exemplaria hic asteriscum apponunt. Jonstonus notat hic legi debere μολύνονται, ut sit idem, quod μιαίνονται, & saniei corruptelam, qua fistulæ assidue manant, & fœdantur, indicet.
505 ἰχωρρέουσι vel ἰχωροῦσι, leg. cum Opsop. vide Oeconom. Hipp. in μολῦνθαι, ἰχωρορροῦσι, leg. Duret. & Codd. editi.
506 περιπλευμονικὰ, editi Codices.
507 νεφρῖτις, scribit idem.
508 ἀπὸ δὲ δυοκαίδεκα Imperial. Sambuc.
509 τοῖσι ἐπιφόροισι, idem.
510 ἄλλως τε, hic apponunt asteriscum Asul. Exempl.
511 τῇσι ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ, Opsop. Codex.
512 ἴσως δὲ ταύτῃσι, καὶ ἅμα σπασμῶδές τι ἀφελέει ex Prorrhetico legit.
513 περὶ τὰ ὦα, Duretus.

σιν, [514] ὑπασώδεες· ταύτησι περὶ κρίσιν
καταφοραὶ, κ) ἀδύνατοι [515] κεφαλαλγικῶς
ἐφιδροῦσι κ) περιψύχȣσιν. Αἱ τοιαῦται ὑπο-
ςροφαὶ τῇσι πλείςῃσι γενόμεναι, μετὰ τὴν
ἄφεσιν, ταχέως κτείνουσι. " Τὰ μετὰ μυ- 519
χθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα, κ)
τῆξις [516] παράλογος τῇσιν ἐπιφόροισιν ἐκ-
τιτρώσκει. " Ὀδύνη κοιλίης μετὰ τόκον, ἐ- 520
πὶ ταύτησι πυώδεα καθαίρει. " Αἱ ναρκώ- 521
δεες, κ) μάλιςα ἐν τῇσι κινήσεσι μετὰ ἀδυ-
ναμίης κατακεκλασμέναι, περὶ κρίσιν ἐνοχλη-
θεῖσαι, ἀσώδεες, ἐφιδροῦσι πολλῷ· κοιλίαι
καθυγρανθεῖσαι ταύτῃσι, κακόν. " [517] Τὰ 522
δὲ γυναικεῖα μὴ ἐπιςῆναι, χρήσιμον· ἐπι-
ληπτικὰ ἐκ τῶν τοιȣ́των, οἶμαι· [518] ἐνίῃσι
δὲ ὑποφοραὶ μακραὶ, ἐνίῃσι δὲ αἱμορροΐδες.
" Τῇσιν ἐπιφόροισιν ὑποχονδρίȣ ἄλγημα κα- 523
κόν· κ) κοιλίαι ταύτῃσι φερόμεναι, κακόν· κ)
τὸ ἐπιῤῥιγοῦν ταύτῃσι κακόν. Ὀδύνη κοιλίης
ἐν τῇσι τοιαύτῃσιν ἧσσον κακὸν, ἢν ἰλυώδεα
καθαίρῃ· [519] ᾗσι ῥηϊδίως τῶν τοιȣ́των τίκτε-
ται, μετὰ τόκον δύσφορα σφόδρα. " Τῇσι 524
κυȣ́σῃσι φθινώδεσιν, ᾗσιν ἔρευθος ἐπὶ προσώ-
πȣ γίνεται, αἱ ἀπὸ ῥινῶν ἀποςάξιες τȣ̃το ἀπο-
τρέπȣσι γινόμεναι. " [520] Ἧσιν ἐκ τόκȣ λευ- 525
κὰ, ἐπιςάντων δὲ ἅμα πυρετῷ κώφωσις, κ)
ἐς πλευρὸν ὀδύνη ὀξεῖα, ἐξίςανται ὀλέθριοι.
" Τὰ ἐν τῇσιν ἐπιφόροισιν ἁλμυρώδεα ση- 526
μαίνει μετὰ τόκον δύσκολα λευκοῖσι δακνώ-
δεσιν. Αἱ τοιαῦται καθάρσιες ἀποσκληρύνȣ-
σι· λὺγξ ἐπὶ τούτοισι φλαῦρον, κ) [521] πλῶ-
σις ὑςερῶν, κ) συγκτείνει. " Ἐς [522] πόδας, 527
κ) ἐς ὀσφὺν συντάσιες ἐκ γυναικείων, ἐκπυητι-
κὸν, [523] καὶ τὰ ποικίλα γλίσχρα, δυσώ-
δεα ἐπιπόνως ἰόντα· πνιγμοὶ ἐπὶ τοῖσι προ-
γεγραμμένοισιν ἐκπυητικόν. " Τὰ ὑςερι- 528
κὰ ἐν κοιλίῃσι σκληρύσματα ἐπώδυνα, ὀξέως
ὀλέθριον. " Τῇσιν ἐπιφόροισιν ἤδη ἀφθώδεα 529
ῥεύματα ἐπώδυνα, πονηρόν· αἱμορροῒς ταύ-
τῃσι κάκιςον. " Ἧσι κοιλίης ἐπαρθείσης 530
ἐς αἰδοῖον ἔρευθος ἦλθε, γυναικείων λευ-
441 κῶν ὑγρῶν κατελθόντων ἐξαπίνης, ἐν
μακροῖσι πυρετοῖσι τελευτῶσι. " Σπασμῷ, 531*
γυναικείων ἐν ἀρχῇσι φανέντων, πυρετοῦ
μὴ ἐπιγενομένȣ, λύσις. " Οὖρα λε- 532
πτὰ ὑπονέφελα ἐν μέσῳ [524] αἰωρεύμενα
ῥῖγος σημαίνει. " Ἢν ἀπὸ τῆς τετρά- 533
δος αἵματος ῥύσις γένηται, χρόνια σημαί-
νει, καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται, καὶ σκε-

ſunt liquida cum levi anxietate; his circa judicationem propenſiones in ſomnum fiunt, & impotentes, ex capitis dolore exudant, ac perfrigerantur. Tales recidivæ pleriſque contingentes poſt remiſſionem, cito interimunt. Spiritus, qui cum ſuſpiriis foras feruntur, & colliquatio præter rationem in uterum geſtantibus, abortum faciunt. Dolor ventris poſt partum, in his purulenta expurgat. Torpidæ, præcipueque ad motiones impotentes, & fractæ, circa judicationem exagitatæ, anxiæ, multum exudant; alvi his humectatæ malum. Menſes vero non ſupprimi commodum eſt; ex talibus comitiales morbi fiunt, ut arbitror, quibuſdam vero ventris ſubductiones diuturnæ, quibuſdam hæmorrhoides. Prægnantibus hypochondrii dolor, malum, & alvi his euntes, malum; inſuperque rigere, his malum. Dolor ventris in talibus, minus malum, ſi limoſa purgentur; quæ ex talibus facile pariunt, poſt partum vehementer moleſtantur. Prægnantibus tabeſcentibus, quibus rubor in facie fit, ſtillationes de naribus obortæ hunc avertunt. Quibus ex partu prodeunt alba, his vero ſuppreſſis cum febre ſurditas, & dolor acutus ad latus fit, mente moventur, & perniciose habent. In geſtantibus uterum ſalſuginoſa, ſignificant poſt partum moleſtias ex albis mordacibus. Tales purgationes duritiem afferunt; ſingultus in his, malum, & uterorum procidentia, quæ & una interficit. Ad pedes & ad lumbos diſtenſiones ex menſibus, ſuppurationem inducunt, itemque varia viſcoſa, graveolentia, quæ cum dolore prodeunt; ſtrangulationes quoque ex præſcriptis ſuppurationem faciunt. Uterinæ ventris durities cum dolore, acute pernicioſum. In uterum jam geſtantibus ſerpentia oris ulcera fluxiones cum dolore excitantes, malum; hæmorrhois his peſſimum. Quibus alvo tumefacta, ad pudendum rubor devenit, menſibus albis humidis derepente progreſſis, in longis febribus moriuntur. Convulſionis, ſi menſes in principio apparuerint, febre non accedente, ſolutio fit. Urinæ tenues cum aliquantula nubecula in medio conſiſtente, rigorem ſignificant. Si a quarto die ſanguinis fluxus fiat, diuturnitatem ſignificat, & alvus erumpit, & cru-

Variæ Lectiones.

514 quidam Codices ὑπασώδεες καταφοραὶ conjungunt.

515 κεφαλαλγικῶς, legunt publicata Exempl. Duret. κενεαγγικῶς, probabili admodum lectione legit, & Servin. id eſt: *& impotentes ob vaſa inanita*, quam lectionem ſequitur Hollerius, verum priorem lectionem ſequimur cum Cornar. & Foeſ. qui κεφαλαλγικῶς legunt.

516 παράλογος, Duretus.

517 τὰ γυναικεῖα, δὲ omittit idem.

518 ἐνίοισι, idem ſic legit duplici vice.

519 MSti Codic. pro ᾗσι, τῇσι legunt, quam lectionem, ut ſuſpectam aſteriſco notarunt Aſulan. Exempl.

520 Hunc locum Duretus mutatis parumper verbis ſic legit: ᾗσιν ἐκ τόκου γε λευκὰ, ἐπιςάντα δὲ ἅμα πυρετῷ, κώφωσις, κ) ἐς πλευρὸν ὀδύνη ὀξείη· ἐξίςανται ὀλεθρίως.

521 πλέξις, leg. Opſop. κ) πλῶσις ὑςερῶν, κ) συγκτείνει, hæc delet Imp. Cornar. Verum πλῶσις legimus cum Foeſio, prior lectio etiam ſtare poteſt, ut pro uteri cervicis complicatione aut reduplicatione ſumatur. Hic aſteriſcum ponunt Aſulana Exemplaria.

522 ἐς ὀσφὺν κ) ἐς πόδας συντάσιες ἐκ γυναικείων πλήθεος· Duret.

523 κ) τὰ ποικίλως ἀπὸ κοιλίης ἰόντα γλισχρὰ, δυσώδεα, ἐπιπόνως πνιγώδεα, ἐπὶ τοῖσι προειρημένοισιν· ἐκπυητικόν. οἶμαι δὲ καὶ παρακρούειν τι τὰς τοιαύτας legit Duretus, τὰ ποικίλα, Foeſ. quam lectionem ſequimur, ποικίλως, Servin. pro ἀπὸ κοιλίης, legunt.

524 ἐναιωρεύμενα, Duretus. ἐωρεόμενα vel αἰωρεόμενα, Opſop. vid. Oecon. Hippocr. in ἐρεόμενα. ἐρεύγμενα, etiam pro ἐρευγόμενα, per Syncopen legi poſſe ſuſpicatur Foeſ.

& crura tumescunt. Uterum gerentibus capitis dolores cum sopore & gravitate contingentes, mali sunt; forte autem hæ una etiam (convulsionibus) quibusdam sunt obnoxiæ. Quæ ante partum, in modum choleræ morbi, doluerunt, facile quidem pariunt; verum si febricitent, malignæ habent; tum alias, cum si circa fauces quid vexet, aut aliquod signum in febre malignum appareat. Aquosa ante partus erumpentia, mala. Uterum gestantibus salsuginosæ ad fauces fluxiones, malum. Ante partum rigorem habere, & partus citra dolorem, periculosi. Gavidis fluxiones cum serpentibus oris ulceribus, malum; convulsæ, exolutæ, & postea perfrigeratæ, excalescunt celeriter. Sed & difficiles fiunt prægnantibus tumores circa tenue intestinum, quales circa scrotum contingunt (tumores) erectæ cervicis spirationem inducentes. Num tales tumores gemellorum partum significant? Num & convulsionem tales tumores faciunt? Quæ suspiriosum efferunt spiritum in febribus, abortum afferunt. Horrorem habentibus, lassitudine affectis, capite gravatis, menses erumpunt. Ad manum contactum torpidæ, peraridæ, sitis expertes, menses multos emittentes, suppuratæ fiunt. Si alba derepente ex abortu decurrant, si aliquid rigoris accedat, & in femur impetus fiat, tremor molestus est. Serpentia oris ulcera uterum gestantibus alvos humectant. Prægnantes, quæ ante partum ægrotant, subinde rigore corripiuntur. Cum torpore exolutiones, difficiles quidem ex partubus contingunt, & mentem emovent, non tamen perniciosæ, sed & mensium copiam præsignificant. Quæ in partu os ventriculi prædoluere, paulo post fœtum ejiciunt. Horrores, lassitudines, capitis gravitates, colli dolores, menses erumpere faciunt; circa judicationem tale contingens cum tussicula rigorem insuper inducit. Quæ puellæ erectæ cervicis spiratione vexantur, his uterum gestantibus, mammæ suppurantur; & menses apparere in principio, malum est. Insaniæ febres acutas turbulentas non bilioso cardialgico solvunt. In sterilibus sanguinis vomitus ad conceptionem

534 λέων οἰδήματα. Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφα-
λαλγικὰ καρώδεα [525] μετὰ βάρεος γενόμε-
να, φλαῦρα· ἴσως δὲ ταύτῃσι καὶ ἅμα
535 σπασμῶδές τι [526] (παθεῖν) ὀφείλει. Αἱ
προαλγήσασαι τρόπον χολερώδεα πρὸ τῶν
τόκων, τίκτουσι μὲν ῥηϊδίως, πυρέξασαι δὲ,
κακοήθεες· ἄλλως τε κἢν τι κατὰ φάρυγ-
γα [527] ὀχλῇ, ἤ τι τῶν ἐν πυρετῷ κακοη-
536 θῶν ἐπιφανῇ [528] σημεῖον. Τὰ πρὸ τῶν
537 τόκων ῥηγνύμενα ὑδατώδεα, φλαῦρα. Τῇ-
σιν ἐπιφόροισι κατὰ φάρυγγα ἁλμυρώδεες
538 ῥύσιες, πονηρόν. Τὸ πρὸ τῶν τόκων ἐπιῤ-
ῥιγοῦν, καὶ τὰ ἀνωδύνως τικτόμενα, κινδυ-
539 νώδεα. Τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ ἀφθώδεα
ῥεύματα, πονηρόν· σπασθεῖσαι, ἐκλυθεῖ-
σαι, μετὰ καταψυχθεῖσαι· ἐκθερμαίνονται
ὀξέως. Καὶ μέντοι καὶ δύσκολα ἀποβαίνει τῇ-
σιν ἐπιφόροισι τὰ περὶ τὸ λεπτὸν οἰδήματα,
[529] οἷα τὰ περὶ τὰς [530] ὀσχίας γίνεται, ἀ-
πολαμβανόμενα ὀρθοπνοίησιν. Ἦρα τὰ τοι-
αῦτα οἰδήματα διδυμοτοκεῖ; ἦρα καὶ σπα-
540 σμώδεες τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ποιέει; Τὰ
μυχθώδεα [531] ἐξαναφέροντα πνεύματα ἐν
541 πυρετοῖσιν· ἐκτιτρώσκονται. [532] Φρικώ-
δεσι, κοπιώδεσι, [533] καρηβαρικοῖσι, γυ-
542 ναικεῖα καταῤῥήγνυται. Αἱ πρὸς χεῖρα
νωθραὶ, κατάξηροι, ἄδιψοι, γυναικεῖα πολ-
543 λὰ χαλῶσαι, [534] ἐκπυητικαί. Τὰ ἐξαί-
φνης λευκὰ κατατρέχοντα ἐπὶ τρωσμῷ, ἤν
τι [535] ῥιγῇ, καὶ ἐς μηρὸν ὁρμαὶ, τρόμος δύ-
544 σκολον. Τὰ ἀφθώδεα στόματα [536] τῇσιν ἐπι-
545 φόροισι κοιλίας καθυγραίνει. [537] Αἱ δὲ τῶν
κυουσέων, προνοσέουσαι, πρὸ τῶν τόκων, ἐπιῤῥι-
546 γοῦσι. Αἱ ναρκώδεες ἐκλύσιες, δύσκολοι
μὲν ἐκ τῶν τόκων ἀποβαίνουσι καὶ παρακρου-
στικαὶ, οὐ μέν τοι ὀλέθριοι· ἀτὰρ καὶ πλῆ-
547 θος γυναικείων προσημαίνουσι. Αἱ ἐν τό-
κῳ καρδίην προαλγήσασαι· ὀλίγῳ ὕστερον
548 ἀποβάλλουσι. Τὰ φρικώδεα, κοπιώδεα,
καρηβαρικὰ, τραχήλου ὀδυνώδεα, γυναικεῖα
καταῤῥήγνυσι· περὶ κρίσιν τὸ τοιοῦτον γι-
549 νόμενον [538] μετὰ βηχίου ἐπιῤῥιγεῖ. Ἧσι
κόρῃσιν ὀρθοπνοϊκὰ συμβαίνει· [539] ἐν τῇσιν
ἐπιφόροισι, τιτθοὺς ἐκπυοῦνται· γυναικεῖα
550 ἐπιφαίνεσθαι ἐν ἀρχῇ, κακόν. Τὰ μανι-
κὰ πυρετοὺς ὀξέις ταραχώδεας ἀχόλῳ καρ-
551 διαλγικῷ λύουσι. [540] Τῇσιν ἀτοκοῖσιν
αἵματος ἔμετος πρὸς τὸ συλλαβεῖν [541] ὠφε-
λέει.

VARIÆ LECTIONES.

525 βάρυς editi Codices legunt.
526 quædam Exempl. ὀφείλει leg. σπασμῶδές τι παθεῖν ὀφείλει Galen. quem secutus est Cornar. παθεῖν ὀφείλει æque legit Imp. Corn. ut sit, *convulsionem pati debent.* Quam lectionem sequimur, editi Codd. ὠφελέει, hoc sensu, *ut convulsio profit eiusmodi mulieribus*, non sine vitio legunt.
527 ὀχλεῖ, Duretus.
528 σημείων, legit idem.
529 οἷα τὰ περὶ τὰς, τὰ delet Duretus.
530 ὀχέας, legit Duretus. ὄσχιας vel ὀσχίας, quædam legunt Exempl. τὰς ὄρχιας, Æmil. Port. & Foes. ὀσχίας οἰδήματα legit, quam lectionem sequimur. Vid. Oecon.
531 ἐξαναφερόμενα πνεύματα, ἐξαναφέροντα πνεῦμα Codices impressi, & μυχθῶδες πνεῦμα, Exemplaria quædam & Cornarius legisse videntur.
532 Quidam Codices hanc sententiam priori connectunt, & ἐν πυρετοῖσι φρικώδεα intelligunt.
533 κάρηβαρικῇσι, Imper. Cornar.
534 ἐκπυητικά, quidam legunt.
435 Quædam Exempl. πηγῇ pro ῥιγῇ legunt, quæ lectio abortum magis & ulcera suspectat, ideoque tolerabilior videtur.
536 τοῖσιν ἐπιφόροισι, Duretus.
537 Quidam Codices ἦσι δὲ τῶν κυουσέων habent, superiorique hanc sententiam jungunt. Quidam αἱ δὲ τῶν κυουσέων, ut & Cornarius.
538 μετὰ βηχίων, Duretus.
539 ἐν τοῖσιν ἐπιφόροισι, idem.
540 τοῖσιν ἀτοκοῖσιν, idem.
541 ὠφελεῖ, editi Codd.

λέει. " Τὰ ἀχλυώδεα γυναικείων συχνῶν 552
ἐπιφανέντων λύεται. " Ὅσῃσι γυναιξὶν ἐκ 553
πυρετῶν ἄλγημα τιτθῶν γίγνεται, πτύσις
αἱμάλωπος ἢ τρυγώδης [542] γενομένη, λύει
τοὺς πόνους. " Οἱ ἐν ὑςερικῇσιν ἀπύροισι 554
σπασμοὶ, εὐχερέες· οἷον [543] καὶ Δορκάδι.
" Ἧσιν ἐκ ῥίγεος πυρετὸς κοπιώδης, γυ- 555
ναικεῖα κατατρέχει· τράχηλος [544] ἐν τού-
τοισιν ὀδυνώδης, αἱμοῤῥαγικόν.

prodest. Caligines oculorum menſibus multis comparentibus ſolvuntur. Quibus mulieribus ex febribus dolor mammarum fit, ſputatio cruenta non fæculenta oborta ſolvit dolores. Convulſiones in correptis uteri ſuffocatione ſine febre, faciles ſunt; velut etiam Dorcadi. Quibus ex rigore febris cum laſſitudine adeſt, menſes decurrunt; collum in his dolens ſanguinis eruptionem indicat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.
Περὶ τῶν ἐμέτων.

ΕΜετος " [545] δὲ ἀλυπότατος φλέγματος 556
καὶ χολῆς συμμεμιγμένος· μὴ πολὺς
δὲ κάρτα ἐμείσθω. Τὰ δὲ ἀκρητέςερα τῶν
ἐμουμένων, κακίω. Πρασοειδὴς δὲ ἔμετος, καὶ
μέλας, καὶ πέλιος, πονηρόν· εἰ δὲ καὶ πάν-
τα τὰ χρώματα [546] ὁ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέ-
θριον. Τάχιςον δὲ θάνατον σημαίνει ὁ πέ-
λιος καὶ κακώδης. Ἔςι δὲ θανάσιμος ὁ ἐρυ-
θρὸς ἔμετος, καὶ μάλιςα εἰ μετὰ ἀνάγκης
ἐμέοιτο [547] ἐπωδύνου. " Οἱ ἀσώδεες ἀνε- 557
μέτως παροξυνόμενοι, κακόν· καὶ οἱ σπα-
ρασσόμενοι ἀνεμέτως. " Τὰ [548] μικρὰ ἐμέσ- 558
ματα χολώδεα, κακόν· ἄλλως τε κἢν [549]
ἀγρυπνέωσιν. " Ἐπὶ μελάνων ἐμέτων κώ- 559
φωσις οὐ βλάπτει. " Οἱ κατὰ μικρὰ τα- 560
χέες χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι, [550] κακόν·
(ἄλλως τε καὶ) [551] ἐν ὑποφορῇ πλείονι καὶ ὀσφύος
ἀλγήματι συντόνῳ. " Τὰ ἐξ ἐμέτων ἀσώδεα 561
[552] κλαγγώδεα, ὄμματα ἐπίχνουν [553] ἴσχον-
τα, μανικά· ὀξέως μανέντες θνήσκουσιν ἄ-
φωνοι. " Ἐν ἐμέτῳ διψώδεα ἐόντα ἄδι- 562
ψόν γενέσθαι, κακόν. " [554] Ἐν ἀσώδεσιν 563
ἀγρύπνοισι τὰ παρ' οὖς μάλιςα. " Τοῖ- 564
σιν ἀσώδεσι [555] κοιλίης ταραχώδους ἐπίςα-
σις διὰ ταχέων ἐξανθέει οἷα κωνώπων κεν-
τήματα, καὶ ἐς ὄμματα δακρυώδης ἀπόςα-
σις ἔρχεται. " Ἐπὶ ἀκρήτοις ἐμέτοις λυγ- 565
μὸς, κακόν· κακὸν δὲ καὶ σπασμός. Ὁμοίως
δὲ καὶ ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι τῇσιν ἐκ τῶν
φαρμακειῶν. " Οἱ μέλλοντες ἐμέειν, πτυα- 566
λίζουσιν ἔμπροσθεν. " Ἐπὶ ἐλλεβόρῳ σπα- 567
σμὸς ὀλέθριον. " Ἐπὶ πάσῃ καθάρσει 568
πλεοναζούσῃ ψύξις μεθ' ἱδρῶτος, ὀλέθριον·
καὶ οἱ ἐπανεμέοντες διψώδεες [556] ἐν τούτοισι,
κακόν. Οἱ δὲ ἀσώδεες ὀσφυαλγέες, κοιλίην
καθυγραίνονται. " Αἱ ἐξερύθρων, (ἢ) μελά- 569

CAPUT XXV.
De Vomitibus.

VOmitus minime moleſtus eſt pituita ac bile permixtus; verum ne valde multum vomatur. At vomitus meraciores, deteriores ſunt. Porraceus vero vomitus, & niger, & lividus malus eſt; ſi vero etiam omnes colores idem vomuerit, pernicioſum eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat lividus, & male olens. Eſt etiam lethalis ruber vomitus, & maxime ſi magna vi, & dolore vomatur. Qui anxie ſe jactantes, citra vomitum exacerbantur, male habent; itemque, qui vellicantur citra vomitum. Parvi vomitus, bilioſi, mali ſunt; tum alias, cum ſi vigilaverint. In nigris vomitibus ſurditas non nocet. Pauci, celeres, bilioſi, meraci vomitus, mali ſunt (tum alias, cum) in alvi ſubductione uberiore, & intenſo lumborum dolore. A vomitibus, faſtidia, vocis clangores, oculi concretionem lanuginoſam habentes, furorem nunciant; vehementer inſanientes, voce capti, moriuntur. In vomitu, ſi quis ſiticuloſus ſit, & ſitis expers fiat, malum eſt. Abſceſſus juxta aurem maxime fiunt anxioſis vigilantibus. Anxiis, ſi alvi turbatæ ſuppreſſio, brevi velut culicum puncturæ eſloreſcunt, & ad oculos lachrymoſus abſceſſus devenit. In meracis vomitibus ſingultus, malus; mala etiam convulſio. Similiter etiam in nimiis purgationibus ex medicamentis. Qui vomituri ſunt, iis antea os crebra ſalivatione impletur. Ex veratro convulſio, pernicioſa. In omni purgatione redundante, frigus cum ſudore, pernicioſum; & in his, qui ſubinde revomunt ſiticuloſi male habent. Anxioſi vero lumbos dolentes, alvo humectantur. Prærubrorum (aut) ni-

VARIÆ LECTIONES.

542 ἐγγενομένη, leg. Aſulan. Cod.
543 καὶ Δορκάδι, καὶ delet Duretus.
544 ἐν τούτοις, idem.
545 ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος καὶ ἀλυπότατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος ὡς μάλιςα· καὶ μὴ παχὺς κάρτα, μήτε πολὺς ἐμείσθω, i. e. *vomitus vero multum habet utilitatis, ac ſecuritatis, qui pituitam exhibet accurate mixtam cum bile; ſi id, quod vomitur, nec valde ſit craſſum, nec multum.* Duret.
546 ἐμέοι· ἤδη κάρτα ὀλέθριον, *valde id pridem peſtiferum*, id.
547 ἐπωδύνου, delet idem.
548 σμικρὰ, Duret. χολώδεα κακόν, κακόν delent Codd. editi.
549 ἐπαγρυπνέωσιν, id eſt: *ſi vigilias agitaverint*, idem legit.
550 ἄλλως τε καὶ non legunt editi Codices.
551 ἐν ὑποφθορῇ, Exempl. quædam publicata legunt.
552 κλαγγώδεα ὄμματα, Exempl. quæd. jungunt, ſed vitioſe.
553 ἴσχοντα pro ἴσχοντα, legit Duret. qui & hunc locum ſic melius ex Prorrh. leg. τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεα, φωνὴ κλαγγώδης, ὄμματα ἐπίχνουν ἔχοντα· μανικά. οἷον καὶ ἡ Ἑρμοζύγου ἐκμανεῖσα ὀξέως, ἄφωνος ἀπέθανε. id eſt: *quibus a vomitu faſtidia ſunt, vox clangoſa, oculi pulverulenti; furor venit: ut etiam nupta Ermozygi, qua ab inſania, voce capta interiit.*
554 ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις, hæc verba Cornar. priori ſententiæ annectit.
555 κοιλίης ταραχώδης, omnia ferme legunt Exemplaria MSta ſed Foeſius mavult ταραχώδεος, aut ταραχώδους.
556 ἐν τοῖσι τούτοισι, κακόν, Duretus.

grorum purgationes a veratro, malæ sunt; & cum talibus virium exolutio mala. A veratro vomere rubicunda, ſpumoſa, pauca, prodeſt; facit tamen duritias, & puris intus collectiones magnas eximit. Sunt autem hi, qui talia vomunt, alias & pectore dolentes, & in rigoribus exudantes, & teſtes intumeſcunt; quod ſi contigerit, inſuper rigent, & gracileſcunt. Frequentes per eadem recidivæ vomitoriæ circa criſim nigrorum vomitum faciunt: quin etiam tremores afferunt.

νων ὑπὸ ἐλλεβόρου καθάρσιες, πονηραί· ϗ ἔκλυσις [557] δὲ μετὰ τοιούτων, κακόν.
570 " Ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἐρυθρὰ, ἀφρώδεα,
ὀλίγα, ὠφελέει· ποιέει μέν τοι σκληρύσματα, [558] ϗ ἐμπυήσιας μεγάλας ἀφίστησιν. Εἰσὶ δὲ οἱ τοιαῦτα ἐμέοντες, ἄλλως τε ϗ σῆθος ἐπώδυνοι, ϗ ἐν τοῖσι ῥίγεσιν ἐφιδροῦντες, ϗ ὄρχιας ἐπαίρονται· τέτε προσ-
571 γενομένε, ἐπιῤῥιγοῦσι, ϗ ἰσχαίνονται. " Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποςροφαὶ ἐμετώδεες, περὶ κρίσιν μέλανα ἔμετον ποιέουσι· [559] γίνονται δὲ ϗ τρομώδεες. 442

CAPUT XXVI.
De Sudoribus, & Urinis.

SUdor optimus quidem eſt, qui febrem in die judicatorio ſolvit: utilis autem eſt & qui levat; frigidus vero, & circa caput ſolum ac collum contingens, malus eſt; nam & temporis diuturnitatem, & periculum ſignificat. At frigidus ſudor in febre quidem acuta, lethalis eſt; in mitiore vero, diuturnitatem ſignificat. Sudor una cum febre in acuto morbo, malus eſt. Urina in febre album & læve depoſitum habens ſedimentum, celerem liberationem ſignificat; celerem etiam ea, quæ ex confuſa quid pingue oſtentans aqueſcit. At ſubrubra, & ſedimentum ſubrubrum habens & læve, ſi quidem ante ſeptimum diem prodeat, ſeptimo die liberat; poſt ſeptimum vero tardius, aut omnino poſt tempus aliquod diuturnius. Et quæ in quarto die nubeculam ſubrubram habet, ſeptimo liberat, ſi reliqua juxta rationem habeant. Ceterum tenuis & biliosa, & vix glutinoſum ſedimentum habens, & quæ ad melius, ac deterius mutatur, diuturni morbi eſt; hæc autem diutius conſequens, aut temporis diuturnitate circa judicationem trahente, periculo non vacat. Aquoſa vero & alba perpetuo, in diuturnis morbis difficilem facit judicationem, & ſecura non eſt. Nubeculæ in urinis albæ quidẽ & fundum verſus, utiles; rubicundæ vero & nigræ, ac lividæ, pravæ. Periculoſa urina eſt biliosa, non ſubrubra, in acutis; & quæ craſſiorem farinam cum albo ſedimento refert, & quæ varia eſt colore ac ſedimento, & maxime in fluxionibus de capite. Periculoſa eſt & quæ ex nigra in tenuem bilioſam tranſmutatur, & quæ ex ſedimento divellitur: & quæ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛ'.
Περὶ τῶν ἱδρώτων, ϗ οὔρων.

572 ΙΔρὼς " ἄριςος μὲν, ὁ λύων τὸν πυρετὸν ἐν ἡμέρῃ κρισίμῳ· χρήσιμος δὲ ϗ ὁ κουφίζων· ὁ δὲ ψυχρὸς, ϗ μοῦνον περὶ κεφαλὴν, ϗ τράχηλον γινόμενος, φλαῦρος· καὶ
573 γὰρ χρόνον, ϗ κίνδυνον σημαίνει. " Ἱδρὼς δὲ ψυχρὸς ἐν ὀξέει μὲν πυρετῷ, θανάσιμος· ἐν πρηϋτέρῳ δὲ, χρόνον σημαίνει.
574 " Ἱδρὼς ἅμα πυρετῷ [560] γενόμενος ἐν ὀξεῖ,
575 φλαῦρον. " Οὖρον ἐν πυρετῷ λευκὴν ἔχον ϗ λείην ὑπόςασιν ἱδρυμένην, ταχεῖαν ἄφεσιν σημαίνει· ταχεῖαν δὲ ϗ τὸ ἐξ ἀκρίτου λίπος ἴσχόν τι ἐξυδατούμενον. Τὸ δὲ ὑπέρυθρον, ϗ τὴν ὑπόςασιν ἔχον ὑπέρυθρόν τε ϗ λείην, πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης γενόμενον, ἑβδομαῖον ἀπολύει· μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην, χρονιώτερον, ἢ πάντως χρόνιον. Τό, τε ἐν τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον, ἑβδομαῖον ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. Τὸ δὲ λεπτὸν ϗ χολῶδες, [561] ϗ τὸ μόλις γλίσχραν ἔχον ὑπόςασιν, ϗ τὸ μεταβάλλον ἐπὶ τὸ βέλτιον, ϗ χεῖρον, χρόνιον: [562] ἐπὶ πλεῖον δὲ [563] τἔτο ἐπακολουθοῦν, ἢ περὶ κρίσιν χρόνων γενομένων,
576 οὐκ ἀκίνδυνον. " Ὑδατῶδες δὲ ϗ λευκὸν [564] διατελέως ἐν χρονίῃσι, δύσκριτον γίνε-
577 ται, καὶ οὐκ ἀσφαλές. " Νεφέλαι δὲ ἐν οὔροισι λευκαὶ μὲν ϗ κάτω, λυσιτελέες· ἐρυθραὶ δὲ, ϗ μέλαιναι, ϗ πέλιαι,
578 δύσκολοι. " Κινδυνῶδες τῶν οὔρων ἐςὶ τὸ χολῶδες, [565] μὴ ὑπέρυθρον, ἐν τοῖσιν ὀξέσι· ϗ τὸ κριμνῶδες, λευκὰς ἔχον ὑποςάσιας· ϗ τὸ ποικίλον χροιῇ ϗ ὑποςάσει· ϗ μάλιςα τοῖσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥευματισμοῖσι. Κινδυνῶδες δὲ ϗ τὸ ἐκ μέλανος μεθιςάμενον [566] ἐς λεπτὸν χολῶδες, ϗ τὸ ἐξ

VARIÆ LECTIONES.

557 δὲ μετὰ τοιούτων, δὲ delet idem.
558 καὶ ἐμπυήσιας μεγάλας ἀφίστησι, Foeſius meliore phraſi ſic legendum cenſet, ut ſit ſenſus, *veratrum a magnis intro collectis ſuppurationibus avocare.* Hunc vero locum ex Coaca 310. melius ſic adducit Duret. ἐν ἀλγήματι ὀσφύος συντόνῳ, καὶ ὑποφορῇ πλείονι, ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώδεα συχνά· ὠφελέει, id eſt: *in dolore lumborum pragrandi, & in larga dejectione a veratro vomere ſpumantia multa, prodeſt.*
559 γίνονται δὲ ϗ, δὲ delet Duretus.
560 γινόμενος, Duretus.
561 καὶ μόλις σμικρὴν, idem. γλίσχρην Imperialis Cornarius legit, quam lectionem ſecuti ſumus, editi Codices γλίσχρον habent.
562 ἐπιπλεῖον, editi Codices habent.
563 pro τοῦτο ἐπακολουθοῦν, τοῦ ἐπακολουθὲν, Duret.
564 διατελέες ἐν χρονίῃσιν, Duretus, χρονίοισι editi Codices.
565 καὶ μὴ ὑπέρυθρον, ϗ τὸ κριμνῶδες, omiſſis ἐν τοῖσιν ὀξέσι legit idem.
566 ἐς λεπτὸν ϗ χολῶδες, Codices editi.

ἐξ ὑποςασιος διασπώμενον, [567] ϰ̀ τὸ ἐκ τρο-
Φιώδεος ὑπόςασιν ἴσχον ὑποπέλιον [568] ἰλυώ-
δεα· ἦρα ἐκ τοιούτων ὑποχόνδριον [569] ὀδυ-
νῶνται; [570] δοκέω δεξιόν· (ἦράγε) ϰ̀ χλοώδεες
γίνονται; ϰ̀ [571] τὰ παρ' οὖς ὀδυνώδεες; τέ-
τοισιν ἐπὶ βραχὺ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα, ὀλέ-
θριον. [572] Οὖρα ἐξαίφνης παραλόγως 579
ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, Φλαῦρα· ϰ̀ ὅλως
τὸ παραλόγως πέπον ἐν ὀξέει, [573] Φλαῦ-
ρον. Φλαῦρον δὲ ϰ̀ τὸ ἐξέρυθρον ἐκ τού-
των ἐπάνθισμα ἰῶδες [574] κατεχόμενον.
Λευκὸν δὲ, ϰ̀ καταχεόμενον διαφανὲς οὖρον,
πονηρόν· μάλιςα ἐν Φρενιτικοῖσιν ἐπιφαί-
νεται. Πονηρὸν δὲ ϰ̀ τὸ μετὰ ποτὸν ταχέως
διουρούμενον· ϰ̀ μάλιςα πλευριτικοῖσι, καὶ
[575] περιπλευμονικοῖσι. Πονηρὸν δὲ ϰ̀ τὸ πρὸ
ῥίγους ἐλαιῶδες οὐρούμενον· [576] πονηρὸν δ'
ἐν τοῖσιν ὀξέσι, ϰ̀ τὰ χλοιώδεα μὴ ἐπὶ
χροιῇ ἐόντα. Ὀλέθριον δ' ἐςὶ τῶν οὔ- 580
ρων τό, τε μέλαιναν τὴν ὑπόςασιν ἔχον,
ϰ̀ τὸ μέλαν. Μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι παισὶ τὸ
λεπ]ὸν τῦ παχέος· τοῖσι δὲ λεπ]οῖσι, τὸ
ἀνάπαλιν τοῖσι [577] συνεςραμμένοις. Καὶ
τὸ χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχεόμενον, [578] τὸ
δ' αὐτὸ ϰ̀ ἐπίπονον· ὀλέθριον δ' ἐςὶ ϰ̀
πᾶν τὸ λαθραίως οὐρούμενον. Περιπλευμο-
νικοῖσι δ' ἐςὶν ὀλέθριον ϰ̀ τὸ ἐν ἀρχῇ μὲν
πέπον, μετὰ δὲ τὴν τετράδα λεπ]υνόμενον.
Πλευριτικοῖσιν οὖρον αἱματῶδες, ζο- 581
Φῶδες, μεθ' ὑποςάσιος ποικίλης, ἀδιακρίτυ,
θανάσιμον ἐν τέσσαρσι ϰ̀ δέκα ἡμέρῃσιν, ὡς
ἐπιτοπολύ. Θανάσιμόν τε ϰ̀ ἐν τοῖσι πλευ-
ριτικοῖσι συντόμως, ϰ̀ τὸ πρασοειδὲς μέλαι-
ναν ἔχον ὑπόςασιν, ἢ πιτυρώδεα. Καυσώ-
δεσι δὲ κατόχως, κάκιςον οὖρόν ἐςι τὸ ἔκ-
λευκον. Οὖρον δὲ ὠμὸν, [579] πλείονα χρό- 582
νον γινόμενον, τῶν ἄλλων σωτηρίων ἐόν-
των, ἀπόςασιν ϰ̀ πόνον σημαίνει· ϰ̀ μᾶλ-
λον ἐν τοῖσιν ὑπὸ Φρένα. Ἀλγημάτων δὲ
ἐν ὀσφύϊ πλανωμένων, ἐς ἰσχίον, καὶ ἐν
πυρετῷ, ϰ̀ ἄνευ πυρετῦ. Τὸ δὲ ἐκπεμ-
πομενον λίπος [580] ἴσχον οὖρον [581] ὑπόςα-
σιν, σημαίνει πυρετόν· τὸ δὲ αἱματῶδες ἐν
ἀρχῇ οὐρηθὲν, [582] χρόνιον· τὸ δ' [583] ἀνα-
τεταραγμένον μεθ' ἱδρῶτος, ὑποτροπήν. Τὸ δὲ
λευκὸν οἷον τῶν ὑποζυγίων, κεφαλαλγίην·
τὸ δ' ὑμενῶδες, σπασμόν. Τὸ δὲ [584] π]υα-
λώδεας ἔχον ὑποςάσιας οὖρον, ἢ ἰλυώδεας, ῥί-

ex compactis quibusdam innatantibus, sedimentum habet sublividum, limosum. Num ex talibus hypochondrium dolent? dextrum arbitror; (num) etiam cum virore pallidi fiunt? & abscessus circa aurem dolentes? his brevi prorupta alvus, perniciosa est. Urinæ derepente præter rationem parum concoctæ, malæ sunt, & in summa, quæ citra rationem matura est, in morbo acuto, mala est. Mala est etiam valde rubicunda ex his, efflorescentiam auriginosam continens. Quæ vero alba funditur, & pellucida, mala est; maxime in phreniticis apparens. Mala est quoque, quæ post potum cito mingitur; & præsertim in pleuriticis, ac peripneumonicis. Mala est & quæ ante rigorem oleosa mingitur; malæ sunt & in acutis, quæ ex viridi pallescunt, nec in colore persistunt. Perniciosa vero est urina nigrum sedimentum habens, & nigra. In pueris vero, tenuis magis, quam crassa; verum in tenuibus urinis contra est, quam in crassis. Et grandinosa genituræ similis diffusa, eademque cum dolore; perniciosa etiam est omnis, quæ inscio ægro mingitur. At peripneumonicis perniciosa est, quæ in principio quidem cocta est, post quartum vero diem attenuatur. Pleuriticis urina cruenta, caliginosa cum sedimento vario, nec discreta, lethalis est plerumque in quatuordecim diebus. Lethalis est item confestim in pleuriticis porracea, nigram subsidentiam habens, aut furfuraceam. Verum ardenti febre cum alto stupore detentis pessima est urina valde alba. Urina vero cruda multo tempore manens, aliis signis salutaribus præsentibus, abscessum & dolorem significat, & magis in partibus sub septo transverso. Si vero dolores in lumbis oberrarint, ad coxam (transitus fit) & in febre, & sine febre. At quæ emittitur urina pinguedinem habens in sedimento, febrem significat; cruenta vero in principio micta, diuturnam: turbata cum sudore, recidivam. Alba velut jumentorum, cephalagiam; membranosa vero, convulsionem. Quæ sputo similia sedimenta, aut limosa habet, rigo-

 rem

VARIÆ LECTIONES.

567 ϰ̀ τὸ ἐκ τροφώδεος ὑπόςασιν ἴχον, Duretus *ex torminoso.*
568 ἰλυώδεα, delet idem.
569 ὀδυνῶται pro ὀδυνῶνται, legit idem.
570 δοκέω δὲ δεξιόν, idem. ibidem χλοώδεες legimus cum Foesio, editi Codices χολώδεες, id est: *biliosi*, legunt.
571 τὰ παρ' οὖς ὀδυνώδεα, idem.
572 οὖρον, Foesius habet.
573 κακὸν, loco Φλαῦρον, legit Duret. ib. ἐπάνθισμα Ald. leg.
574 καταχεόμενον, vel attice positum pro κατέχον, id est: *obtinens*, Æmil. Port.
575 Φρενιτικοῖσι, Duretus.
576 πονηρόν τε, idem. ibidem χροιῇ ἐόντα, id est: *nec superficie tenus*, interpretatur Duretus; hoc sensu, ut non tantum intelligantur in superficie virides urinæ, sed quæ in totum hunc colorem habent.
577 ἢ συνεςραμμένοις, idem. Videtur corruptus locus, & συντετραμμένοις legendum, ut crassa significet a verbo συντρίφεσθαι, συςρέφεσθαι. Holler. οἷσι συνεςραμμένοις Ald.
578 τὸ δ' αὐτὸ, Duret. ibid. λαθρίως Ald.
579 πλέονα χρόνον, idem. quod sequimur. πλεῖον editi Codices.
580 ἴσχον pro ἴχον, quædam legunt Exemplaria, & Aldus.
581 ἐν ὑποςάσει, Duretus legit. ἐπίςασιν potius, quam ὑποςάσιν legendum est. Vide Jonston.
582 loco χρόνιον, χρόνον, idem.
583 ἀνιδρόμενον, omisso μεθ' ἱδρῶτος, legit idem.
584 πτυαλώδεας, Imperial. Cornar. & Duretus. ἰλυώδεας, Opsopœus ἰλυώδεας legit, ὑαλώδεας, quædam Exemplaria, nec male πεταλώδεας, *laminis similes*, censet Foes. legendum; vitiose autem scribitur πτυαλῶδες pro πτυαλώδεας.

rem indicat; quæ aranei telis similia, colliquationem. At in febribus erraticis nigræ nubeculæ quartanam indicant; decolores autem, nigra innatantia in medio habentes cum vigiliis, & turbatione, phrenitidem; cineritiæ cum spirandi difficultate, hydropem. Urina aquosa aut turbata friabili asperitate, alvum liquidam fore significat. Verum tenuis valde urina, si densa fiat, num sudorem futurum indicat? jam vero factum, spumosa in seipsam considens. In tertianis cum horrore velut nubeculæ nigræ, horroris inconstantis indicia sunt. Et membranosæ urinæ, & cum horrore subsidentes, convulsionis prænunciæ. Urina bonum habens sedimentum, derepente non habens, dolorem, & mutationem significat; at sedimentum habens, & quæ perturbata residet, rigorem circa judicationem; fortassis autem & in tertianam, aut quartanam transitum. In pleuriticis urina subrubra, habens leve sedimentum, securam judicationem significat; cum levi virore ac pallore florida, album sedimentum habens, celerem quoque. At rubicunda valde & florulenta, sedimentum cum virore pallidum, læve, sincerum habens, diuturnum, valde turbulentum morbum, qui in alium transmutatur, non tamen perniciosum. Alba vero, aquosa, sedimentum crassas farinæ partes referens, fulvum habens, dolorem, & periculum significat; & quæ cum virore pallida est, fulvum, crassas farinæ partes referens sedimentum habens, tempus & periculum significat. Urinæ, quæ in his, qui juxta aures abscessus habent, cito & modice concoquuntur, malæ sunt; & perfrigerari hoc modo, pravum. Vesica intercepta cum alias, tum cum capitis dolore, habet quid convulsivum. Quæ in his cum torpore exolvuntur, difficilia sunt (non tamen) perniciosa; num & aliquantum mente moventur? Renum dolor repentinus, cum urinæ suppressione, calculorum, aut urinarum crassarum mictionem significat. Tremores senioribus in febre fiunt, atque sic apparentes, fortasse calculos per urinam ejiciunt. Urinæ suppressio, & gravitas in imo ventre, plerumque stillicidium urinæ significat futurum; sin minus, alium morbum, ex quo ægrotare solet. In iliosis urinæ inter-

γεος δηλωτικόν· τὸ δὲ [585] ἀραχνιῶδες, συν-
τήξιος· Τὰ δ' ἐν πλανώδεσι πυρετοῖσι μέ-
λανα νεφέλια, τεταρταίου· τὰ δ' ἄχροα
μέλασιν [586] ἐναιωρεύμενα μετὰ ἀγρυπνί-
ης ϗ ταραχῆς, φρενιτικά· τὰ δὲ κονιώ-
583 δεα μετὰ δυσπνοίης, [587] ὑδατώδεα. " Οὖ-
ρον ὑδατῶδες, ἢ τεταραγμένον ψαφερῇ
τρηχύτητι, κοιλίην ὑγρὴν ἐσομένην σημαί-
νει. Τὸ δὲ [588] ἔκλεπτον οὖρον δασυνόμενον,
ἦρα ἱδρῶτα [589] μέλλοντα δηλοῖ; γεγενη-
μένον δὲ, τὸ ἀφρῶδες [590] ἐφ' αὐτὸ ἐφιστάμε-
584 νον. " Τὰ δ' ἐν τριταίοισι μετὰ φρίκης, οἷα
νεφέλια μέλανα, φρίκης ἀκαταστάτου δηλω-
τικά. [591] Καὶ ὑμενώδεες οὐρήσιες, ϗ αἱ με-
585 τὰ φρίκης ἐφιστάμεναι, σπασμώδεες. " Οὖ-
ρον χρηστὴν ἔχον ὑπόστασιν, ἐξαπίνης μὴ
ἔχον, πόνον ϗ μεταβολὴν σημαίνει· τὸ
δὲ ὑπόστασιν ἔχον, [592] ἐπιταραχθὲν καθι-
στάμενον, ῥῖγος περὶ κρίσιν· [593] τάχα δὲ
ϗ ἐς τριταῖον, ἢ τεταρταῖον μετάστασιν.
586 " Ἐν [594] πλευριτικοῖσιν οὖρον ὑπέρυθρον ἔχον
λείην ὑπόστασιν ἀσφαλέα κρίσιν σημαίνει·
τὸ δ' ὑπόχλωρον εὐανθὲς, λευκὴν ἔχον ὑπό-
στασιν, καὶ [595] ταχεῖαν. Τὸ δὲ ἐρυθρὸν
σφόδρα ϗ εὐανθὲς ὑπόστασιν χλωρὴν ἔχον
λείην, εἰλικρινέα, πολυχρόνιον, σφόδρα
ταραχώδεα νοῦσον μεταβάλλουσαν ἐς ἄλ- 443
λην, οὐ μὴν ὀλέθριον. Τὸ δὲ λευκὸν, ὑδα-
τῶδες, κριμνώδεα, πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν,
πόνον ϗ κίνδυνον σημαίνει· ϗ τὸ χλωρὸν
πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν κριμνώδεα, χρόνον
587 ϗ κίνδυνον σημαίνει. " Οὖρα τοῖσι παρ'
ὦτα, ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα,
[596] φλαῦρον· ϗ τὸ κατεψύχθαι ὧδε, πο-
588 νηρόν. " [597] Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως
τε ϗ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασ-
μῶδες. Τὰ ναρκώδεα ἐν τοιούτοισιν ἐκ-
λυόμενα δύσκολα, (οὐ μὴν) ὀλέθρια· ἦρά
589 τι ϗ παρακρούουσι; " Νεφρῶν [598] ἐξαπι-
ναῖον ἄλγημα μετὰ οὔρου ἐπισχέσιος, λι-
θιδίων οὔρησιν, ἢ παχέων οὔρων σημαί-
590 νει. " Τρομώδεα πρεσβυτέροισιν ἐν πυ-
ρετῷ, καὶ οὕτως ἐπιφαινόμενα, λιθίδιά
591 που διουρέει. " Οὔρου ἀπόληψις ϗ βά-
ρος ἐν [599] νειαίρῃ, σημαίνει ὡς τὰ πολλὰ
στραγγουρίην ἐσομένην· εἰ δὲ μὴ ἄλ-
592 λην ἀῤῥωστίην, ἣν εἴωθεν ἀῤῥωστεῖν. " Ἐν
[600] εἰλεώδεσιν οὔρου ἀπόληψις κτεί-
νει

Variæ Lectiones.

585 ἀραχνιῶδες, Duret. ἀραχνιώδεις Imp. Corn. ἀραχνιώδεας, Corn. legit, Celsum secutus.
586 ἐνεωρεόμενα, Æmil. Port. & Asul. Exempl. legunt.
587 ὑδερώδεα, Servinus.
588 ἐκ λεπτοῦ, Duretus.
589 μέλλοντα δηλοῖ, μέλλοντα, delet idem.
590 ἐφ' ἑαυτὸ ὑφιστάμενον, Duretus.
591 αἱ ὑμενώδεις, Duretus legit. ὑφιστάμεναι ibid. Codd. editi legunt, & μέχον pro μὴ ἔχον Aldus legit, ubi asteriscum ponit.
592 ἐκταραχθὲν, idem.
593 τάχα δὲ ἐς, omisso ϗ idem.
594 ἐν πλευριτικοῖς, idem.
595 ταχεῖαν idem & Imp. Corn. & Servinus, quam lectionem secuti sumus. παχεῖαν alii.
596 φλαῦρα, Duretus.
597 Hanc sententiam sic ex Prorrh. legit Duretus: κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης· ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκώδεα ἐν τούτοισιν ἐκλυόμενα· δύσκολα, οὐ μὴν ὀλέθρια. ἦρά γε ϗ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον. *Vesica intercepta, quippiam habet convulsificum: idque cum alias, tum si accesserit capitis dolor. Quæ ibi torpida exolvuntur, morosa sunt: non tamen mortifera, an vero id ipsum est mentis emota?*
598 ἐξαπιναῖον idem, & Opsop. Codex.
599 νειαρῇ, Duretus. ibid. ἀπόλημψις Asulan. Exempl.
600 εἰλεώδεσιν, id est: *in iliosis*, Duretus & Servin. legunt, quæ lectio probabilior esse videtur. χολώδεσιν editi Codices.

νει συντόμως. " Οὖρον ἐν πυρετῷ δά- 593
σος ἔχον διασπώμενον, ὑποτροπικὸν, ἢ ἱδρῶ-
δες. " Ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι, λεπ]οῖσι, 594
πλανώδεσι λεπ]ῶν οὔρων οὐρήσιες, σπληνώ-
δεες. " Ἐν πυρετῷ ἄλλοτε ἀλλοίων ὔρων οὐ- 595
ρήσιες, μηκύνουσι. " Τὰ οὐρούμενα μὴ 596
ὑπομνησάντων, [601] (ἄλλως δὲ) ὀλέθρια. [602]
Ἠράγε τούτοισιν [603] ὑρεῖται οἷον εἰ τὴν ὑπό-
στασιν [604] ταράξειας; " Οἷσιν οὖρα (παχέα) ὀλί- 597
γα, θρομβώδεα, οὐκ ἀπυρέτοισι, πλῆθος
ἐκ τούτων [605] ἐλθὸν λεπ]ὸν, ὠφελέει. ' [606]
Ἔρχεται δὲ τοιούτοις ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ τα-
χέων ὑπόστασιν ἴσχει. " Οἷσιν οὖρα ταχέως 598
ὑπόστασιν ἴσχει, ταχέως οὗτοι κρίνονται.
" Ἐπιληπ]ικοῖσιν οὖρα λεπ]ὰ καὶ ἄπεπ]α πα- 599
ρὰ τὸ ἔθος ἄνευ πλησμονῆς, ἐπίληψιν ση-
μαίνει· ἄλλως τε κἢν τις ἐς ἀκρώμιον, ἢ
τράχηλον, ἢ μετάφρενον πόνος, ἢ σπα-
σμὸς ἐμπεπ]ώκῃ, ἢ νάρκη περιγίνηται τοῦ
σώματος, ἢ ταραχῶδες ἐνύπνιον ἑωράκῃ.
" [607] Τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι, οἷον στάξιας, 600
καὶ οὖρον, καὶ ἔμετον, καὶ διαχωρήματα·
' κακὸν μὲν [608] πάντως· κάκιστον δὲ, ἐγγὺς
ἀλλήλων ἰόντα.

ceptio, brevi occidit. Urina in febre densitatem habens divulsam, recidivam aut sudorem significat. In febribus longis, tenuibus, erraticis, urinarum tenuium mictiones, lienosos indicant. In febre alias aliarum urinarum mictiones morbum producunt. Urinæ, quæ minguntur a non sentientibus, (alias) perniciosæ sunt. Num his minguntur veluti si sedimentum conturbasses? Quibus urinæ (crassæ) paucæ, grumosæ, non carentibus febre, copia ex his progressa tenuis prodest. Prodit autem talibus ab initio, aut cito sedimentum habet (crassum.) Quibus urinæ cito sedimentum habent, hi celeriter judicantur. Epilepticis urinæ tenues & crudæ præter morem, sine repletione, morbi invasionem significant; tum alias, cum si quis dolor, aut convulsio in summum humerum, aut collum, aut dorsum inciderit, aut torpor corporis fiat, aut turbulentum insomnium viderit. Parva comparere, veluti sanguinis stillas, & urinam, & vomitum, & alvi dejectiones, penitus quidem malum est; pessimum vero, si propius inter se prodeant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.
Περὶ τῶν διαχωρησίων.

Διαχώρημα " [609] κοιλίης βέλτιστον μαλ- 601
θακὸν, συνεστηκὸς, ὑπόπυῤῥον, μὴ
σφόδρα δυσῶδες, [610] διαχωρέον τὴν εἰθισ-
μένην ὥρην· πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν
εἰσιόντων. [611] Παχυνέσθω δὲ πρὸς τὴν κρί-
σιν· χρήσιμον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας
[612] διεξιέναι πρὸς κρίσιν προσάγοντι. " Ἐν 602
ὀξέσι τὸ ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα,
κακόν· κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔκλευκον· ἔτι δὲ καὶ
κάκιον τὸ ἀλητοειδὲς κοπριῶδες. Κάρος
' ἐπὶ τούτοισι κακὸν, καὶ αἱματώδης διαχώ-
ρησις, καὶ [613] κενεαγγίη παραλόγως. " Κοι- 603
λίης ἀπόληψις [614] μικρὰ, μέλανα σπυ-
ραθώδεα πρὸς ἀνάγκην χαλῶσα· μυκτὴρ
τούτοισι ῥηγνύμενος, κακόν. " Γλί- 604
σχρον, ἄκρητον, ἢ λευκὸν διαχώρημα,
(φλαῦρον.) Φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἄλες ἐζυ-
μωμένον, ὑποφλεγματῶδες. Πονηρὸν δὲ
καὶ ἐκ τροφιωδέων [615] ὑπόστασις ὑποπέ-
λιος, ἰλυώδης μετὰ χολώδεος. " Αἷ- 605
μα λαμπρὸν διαχωρέειν, κακόν· ἄλ-
λως τε [616] κἢν τις ὀδύνη παρῇ. ' Τὸ 606

CAPUT XXVII.
De Dejectionibus.

Alvi dejectio optima est mollis, cohærens ac compacta, subfulva, non valde graveolens, prodiens hora consueta; copia pro ratione ciborum ingestorum. Spissum autem fiat ad judicationem; commodum est & teretes lumbricos exire simul, ubi ad judicationem tendit (morbus.) In acutis spumosa, circumbiliosa alvi dejectio, mala est; mala item valde alba; adhuc pejor est, quæ farinæ ac sterquilinii speciem refert. Sopor in his malus est, & cruenta dejectio, & vasorum vacuatio præter rationem. Ubi alvus intercepta, parva, nigra, velut caprarum stercora, coacta vi reddit; sanguinis e naribus eruptio his accedens mala. Viscosa, meraca, aut alba alvi dejectio, (mala est.) Mala est & abunde multum fermentata, subpituitosa. Pravum etiam cum ex his, quæ densata feruntur, quod subsidet, aliquantum lividum est, limosum cum biliosis. Sanguinem sincerum dejicere, malum est; idque tum alias, cum si quis dolor affuerit. Spumosa, & bile ob-

VARIÆ LECTIONES.

601 ἄλλως δὲ, delet idem Imperial. Cornar.
602 Sic Duretus, ἦ ἔγε editi Codices.
603 οὐρέεται, idem.
604 ἀνταράξειας, idem.
605 ἐλθὸν ὠφελέει, absque λεπ]ὸν, idem.
606 ἔρχεται δὲ τοιοῦτο ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ (ταχέων) ὑπόστασιν ἴσχει, & oræ adscribit διὰ βραχέων, vel διὰ παχέων, Duretus.
607 τὰ σμικρὰ, idem.
608 παντός pro πάντως, idem.
609 τῆς κοιλίης, Duretus.
610 διαχωρέειν δὲ, idem.
611 παχύνεσθαι δὲ πρὸς κρίσιν, id est: *crassescere autem decet ad crisim*, idem.
612 ξυνεξιέναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος, πρὸς τὴν κρίσιν ἰόντος τῆς νούσου, *una exire cum excrementis, dum morbus ad crisim progreditur*, idem.
613 κενεαγγείη παραλόγως, idem.
614 μικρὰ, editi Codices.
615 ὑπόστασις Duretus. ibidem πυώδης, *purulentum*, editi Codices pro ἰλυώδης habent.
616 καὶ ἤν τις, idem.

obducta alvi dejectio, mala est; sed & morbus regius inde contrahitur. In biliosis alvi dejectionibus, spumosa efflorescentia, mala est; maxime ei, cui lumbi doluerint, & mente motus fuerit. Num autem his dolores adsunt? Tenuis, spumosa alvi dejectio, aquosum cum virore pallidum habens sedimentum, prava. Prava etiam purulenta, & nigra cruenta, idque tum in febre, cum alias; & varia, abunde colorata dejectio, mala est; tantoque deterior, quantum colore magis horrenda est, præterquam in medicamenti potione; in hac enim periculo vacat, si non copia excedat; & friabilis, mollis dejectio, in febre (mala est.) Mala quoque sicca, friabilis, decolor, tum alias, cum si alvum humectet; nigris vero antea egressis lethalis est. Liquida egestio, & brevibus intervallis cumulata, mala est; partim enim vigilias, partim exolutionem fortasse pariet. Liquida aliquantum friabilis alvi dejectio perfrigescens non sine febre, mala est. Rigores in his vesicam & ventrem corripiunt. Valde vero aquosa dejectio non desinens in acutis, mala; & magis, si etiam sitim non habuerit. Valde rubra dejectio in alvi proluvie, mala est. Prava quoque valde cum virore pallida, aut alba, aut spumosa, aut aquosa; & exigua, & viscosa, & lævis, & cum virore subpallida, mala est. Et soporosis torpefactis liquida dejectio, pessima est. Lethale vero est etiam multum sanguinem grumosum ex alvo effluere; itemque candidum, & liquidum excrementum cum alvi tumore. Dejectio alvi nigra velut sanguis, & cum febre, & sine febre mala est. Pravæ quoque omnes variegatæ, & abunde coloratæ, malæ. Dejectiones desinentes in spumosas, sinceras, aliquatenus quidem exacerbant; convulsos autem quam maxime. Atque ex his abscessus juxta aurem emergunt; at quæ valde liquidæ fiunt, & rursus compactæ, sinceræ, stercoraceæ dejectiones, longitudinem morbi significant. Valde vero rubicunda (dejectio) in febre delirium: alba autem stercoracea in morbo regio difficilis est; ac liquida, quæ, ubi resederit, rubo-

ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα, φλαῦ-
607 ρον· καὶ ἰκτεροῦνται δὲ ἐκ τοιούτων. Ἐ-
πὶ τοῖσι χολώδεσι τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισ-
μα, κακόν· μάλιστα δὲ [617] ὀσφὺν πεπονη-
κότι, καὶ παρενεχθέντι. Ἦρα δὲ τούτοισι
608 [618] τὰ ἀλγήματα; Λεπτὸν, ἔπαφρον
διαχώρημα, [619] ὑδατόχλοον ἴσχον ὑπόστα-
σιν, πονηρόν. Πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πυῶδες, καὶ
τὸ μέλαν αἱματῶδες πονηρὸν σὺν πυρετῷ,
καὶ ἄλλως· καὶ τὸ ποικίλον κατακορὲς δια-
χώρημα, φλαῦρον· καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβε-
ρώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ἐν φαρμακείη-
σιν· ἐν γὰρ ταύτῃσιν ἀκίνδυνον μὴ πλήθει
ὑπερβάλλον· καὶ τὸ [620] ψαφερὸν, μαλθακὸν
ἐν πυρετῷ διαχώρημα (φλαῦρον.) Φλαῦρον δὲ καὶ
τὸ ξηρὸν, ψαθαρὸν, [621] ἄχροον, καὶ ἄλ-
λως, καὶ ἢν κοιλίην καθυγραίνῃ· μελάνων
609 δὲ προδιελθόντων, κτείνει. [622] Ὑγρὸν
διαχώρημα, καὶ ἀθρόον κατὰ μικρὸν,
κακόν· [623] τὸ μὲν γὰρ ἀγρυπνίην, τὸ δὲ
610 ἔκλυσιν τάχ' ἂν ποιήσῃ. [624] Ἔνυγρον
[625] ὑποψάφαρον διαχώρημα περιψυχόμε-
νον μὴ ἀπύρῳ, φλαῦρον. Τὰ ἐπὶ τούτοι-
σι ῥίγεα κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνει. Ὑδα-
τῶδες δὲ σφόδρα διαχώρημα μὴ παυόμε-
νον ἐν ὀξέσι, κακόν· καὶ μᾶλλον εἰ καὶ [626]
611 ἀδιψήσει. Ἐξέρυθρον ἐν περιπλύσει
διαχώρημα φλαῦρον. Φλαῦρον δὲ καὶ τὸ
σφόδρα χλωρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ἀφρῶδες,
ἢ ὑδαρές· καὶ τὸ μικρόν τε, καὶ γλίσχρον,
καὶ λεῖον, καὶ ὑπόχλωρον, κακόν. Καὶ τὸ
κωματώδεσι νενωθρευμένοισιν ὑγρὸν διαχώ-
ρημα, κάκιστον. Θανατῶδες δὲ [627] καὶ αἱμοῤ-
ῥοεῖν αἱματῶδες πολὺ θρομβῶδες· λευκόν
612 τε καὶ ὑγρὸν μετὰ κοιλίης μετεώρου. Δια-
χώρημα μέλαν οἷον αἷμα, καὶ σὺν πυρετῷ,
καὶ ἄνευ πυρετοῦ, [628] πονηρόν. Πονηρὸν δὲ καὶ
πάντα τὰ ποικίλα· καὶ τὰ κατακορέα, πονη-
613 ρά. Τὰ ἐς ἀφρώδεα ἄκρητα τελευτῶντα
διαχωρήματα, [629] πῇ μὲν παροξυντικὰ,
τοῖσι δὲ σπασμώδεσι καὶ πάνυ. Ἐκ τοιού-
των τὰ παρ' οὖς [630] ἀνίστανται· τὰ δὲ ἐξυ-
γραινόμενα, καὶ πάλιν συνιστάμενα, ἄκρη-
τα, κοπρώδεα, μῆκος νούσου σημαίνει. Τὸ
δὲ ἐξέρυθρον ἐν πυρετῷ, παρακοπήν· τὸ δὲ
λευκὸν κοπρῶδες, ἰκτέρῳ δύσκολον· τὸ δὲ 444
ὑγρὸν ἐν τῷ [631] τεθῆναι [632] λαβὸν ἔρευ-
θος.

Variæ Lectiones.

617 ὀσφῦν, Duretus.
618 τὸ ἄλγημα. idem.
619 ὑδατόχολον ἴχει idem.
620 ψαφαρὸν, Duret. ψεφαρὸν, Servinus.
621 ἄχλοον, Duretus, & Asul. Exempl. legunt.
622 Melior est lectio, quæ habetur in Prognost. hisce verbis: ὑγρὸν διαχώρημα, καὶ ἀθρόον, καὶ κατὰ μικρὸν, κακόν: id est: *Dejectio liquida, quæ multum ac sæpe movetur, aut sæpe ac parum, malefica.*
623 Sic Opsopœus. τὸ μὲν γὰρ κακόν· καὶ ἀγρυπνίην legunt Asulana Exemplaria. κακόν delet Imperial. Sambucus & Servin.
624 ἄνυγρον, Imperial. Sambuc. nempe *sicca.*
625 ὑποψάφαρον, legit Servinus. περιψυχομένῳ, *perfrigescenti*, ibidem quidam legunt pro περιψυχόμενον.
626 ἀδιψέσι, id est: *sitis expertibus.* Duretus.
627 καὶ αἱμοῤῥοεῖν, καὶ delet Duretus.
628 πονηρά, Imperial. Cornarius.
629 melius sic. Editi vero Codices παροξυντικὰ μὲν πᾶσι, id est: *omnes quidem exacerbant.*
630 ἀνίσταται, pro ἀνίστανται, Duretus & Aldus.
631 τεθῆναι, idem & Aldus τό τε, supra legit Imperialis Cornarius.
632 λαυρὸν, male idem. λαῦρον ἔρευθος vitiose in Asulanis Exempl. qua lectione *exsaturatus ac copiosus rubor* accipitur. Foes.

θος. " Αἱμοῤῥαγέσι γλίσχρον διαχώρη- 614
μα μέλασι διαποίκιλον, κακόηθες· μά-
λιςα δὲ 633 ἐκλεύκοις. " Ἔκλευκον δια- 615
χώρημα ἐν πυρετῷ· οὐκ εὔκρινές. " Κοι- 616
λίη ταραχώδης σμικρῆσι πυκνῆσιν ἀναςά-
σεσι, σιηγόνας ἐντείνει· λύει δὲ καὶ ἐπὶ
προσώπου γενόμενα 634 ἐρυθήματα. " Κο- 617
πρώδης μετὰ τόνου διαχώρησις, ' κοιλίης
πονηρίην σημαίνει· φλεγματώδης δὲ ὀξέως
μετὰ καρδιωγμοῦ, δυσεντερίην· τάχα δὲ
καὶ ὀσφυαλγίην. Τοῖσι τοιούτοισι κοιλίης
635 περίςασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα
ταχὺ 636 οἰκυλλομένη, ἔχει τὶ σπασμώ-
δες· τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοισιν ὀλέθριον. " Οἷ- 618
σι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.
" Οἷσι κοιλίη κατ' ἀρχὰς ταράσσεται, 619
τὰ δὲ οὖρα μικρὰ, προαγόντων (δὲ) κοιλίη
μὲν ξηραίνεται, τὸ δ' οὖρον πληθύει λε-
πτὸν, τούτοισιν ἀποςάσιες ἐς ἄρθρα. " Αἱ 620
κατὰ ' μικρὰ ἀναςάσιες 637 ῥιγώδεες· καὶ
οἷσι 638 φλαῦρον διαχώρημα, δυσκολώτατον
τεταρταίοισιν 639 ἀρχόμενον. " Αἱ πυκ- 621
ναὶ κατὰ μικρὰ ἀναςάσιες ὑπόγλισχροι,
640 ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μεθ' ὑπο-
χονδρίου 641 καὶ πλευροῦ ἀλγήματος, ἰκτε-
ρώδεες. Ἦρα ἐπιςάντων 642 τούτων (ἤτοι)
643 ἐκχλοιοῦνται; οἶμαι δὲ καὶ αἱμοῤῥοεῖν
τούτους. 644 Τὰ δ' ἐς ὀσφὺν ἀλγήματα, ἐν
τούτοισιν 645 αἱμοῤῥοοῦσιν αἷμα διαχω-
ρέει λαμπρόν· τὸ μετὰ κάρου, καὶ κεφαλαλ-
γίης, τὸ ἐπιχλιαίνεσθαι, ὀλέθριον. " Τὰ 622
γλίσχρα, ' χολώδεα, μᾶλλόν τι τὰς ἀπο-
ςάσιας παρ' οὖς ποιέει. " Ὅσα κοιλίης 623
καθυγραινομένης οἰδήματα μετεωρίζεται μέ-
τα ἀλγημάτων, κακόν· κοιλίης δ' ἐπιςά-
σης, ἄλλου δέ τινος μὴ νεωτερισθέντος, ταχέως
καταῤῥήγνυται, καὶ κακοηθέςερον· τὰ ἐμούμενα
ἐπὶ τούτοισι πονηρὰ καὶ θηριώδεα. " Οἷσιν ἐπὶ 624
φλογώδεσι καὶ ἐξερύθροις λυομένοις, δυσώ-
δες, 646 λάβρον, ὑπέρυθρον· ἐλπὶς ἐκμα-
νῆναι. " Ὁ αὐχμώδης χρὼς σημαίνει 625
κοιλίην πονηρευομένην· ἐπὶ τούτοισιν ' ἐξέ-
ρυθρα σαρκόπυα μάλιςα διεισιν. " Ἐπὶ 626
κοιλίην χολώδη μαλθακὴν, κοπρώδη,
647 κώματα ἐπιφανέντα, παρ' οὖς 648 ἔ-
παρμα ποιέει. " Χολώδεα διαχωρήματα 627
κώφωσις παύει· κώφωσιν δὲ παύει χολώ-
δες διαχώρημα. " Τὰ ἑρπυςικὰ ὑπεράνω 628

rem capit. In ſanguinis eruptionibus viſcoſa dejectio nigris maculis diſtincta, maligna eſt; maxime autem valde in ſubalbidis. Valde alba dejectio in febre, non eſt fauſti judicii. Alvus turbata parvis frequentibus ad dejiciendum progreſſibus, maxillas intendit; ſolvit etiam rubores in facie obortos. Stercoracea cum tenſione dejectio, alvi afflictionem ſignificat; pituitoſa vero acute cum oris ventriculi dolore, dyſenteriam; fortaſſis autem & lumborum dolorem. Talibus alvi circumtenſio, ad neceſſitatem liquida demittens, citius intumeſcens, habet quid convulſivi; inſuper rigere his pernicioſum eſt. Quibus nigra per alvum prodeunt, frigidum ſudorem emittunt. Quibus alvus ab initio turbatur, urinæ vero paucæ ſunt, progreſſu (vero) temporis alvus quidem ſiccatur, urina vero tenuis redundat; his abſceſſus ad articulos fiunt. Progreſſus ad dejiciendum brevibus intervallis orientes, rigorem inducunt; & quibus mala fit dejectio vitioſa fit, maximam moleſtiam exhibet quarto die incipiens. Frequentes ad dejiciendum progreſſus in brevibus intervallis, pauca ſtercoracea ſubviſcoſa habentes, cum hypochondrii & lateris dolore, morbum regium denotant. An his illi ſuppreſſis viridi colore inficiuntur? arbitror autem & hos ſanguinem effundere. At dolores in lumbis, in his ſanguinem fundentibus, purus ſanguis fluit; cum ſopore, & capitis dolore, caleſcere inſuper, pernicioſum eſt. Viſcoſa, bilioſæ, magis abſceſſus juxta aurem faciunt. Quicunque tumores alvo humectata elevantur cum doloribus, malum; alvo vero ſuppreſſa, & nulla alia re novata, cito rumpuntur, & malignius eſt; vomitiones in his, pravæ, & malignæ. Quibus faciei incendium, & intenſus rubor ſoluta alvo, graveolens, larga, ſubrubra fit; hi ne inſaniant, timor eſt. Cutis ſqualida alvum male affectam ſignificat; in his prærubræ, velut purulentæ caruncula, dejectiones maxime prodeunt. Ad alvum bilioſam, mollem, ſtercoracea dejicientem ſopores ſupervenientes, tumorem juxta aurem faciunt. Bilioſas dejectiones ſurditas ſedat, & ſurditatem ſedat bilioſa alvi dejectio. Puſtulæ ſerpentes ſupra ingui-

VARIÆ LECTIONES.

633 ἐν λευκοῖς, quidam legunt.
634 ἐξανθήματα, Duretus.
635 ἀπέκτασις, Hollerius.
636 Cornarius pro κυλλομένη, ἐπεχομένη, legiſſe videtur, id eſt: *retenta*, ταχὺ ὀγκυλλομένοι, vel ὀγκυλλουμένη, vel ὀγκυλλωμένη. Opſop. σταλθμένη, id eſt: *repreſſa*, *inbibita*. Imp. Corn. ταχὺ ὀγκυλλομένη, Serv. quod ſecuti ſumus.
637 φρικώδεες, Exempl. quædam, & Aldus, id quod delet Imperial. Cornar.
638 λάβρον διαχώρημα, Cornar.
639 ἀρχομένοισιν, idem.
640 ἔλκουσαι, Duretus. ibidem. ὑπόξανθοι, additur ex Prorrhet.
641 καὶ πλευροῦ, delet Duretus.
642 τούτων οὗτοι, legit Duretus.
643 in Prorrh. ἐκλεόνται legitur, id quod & habet Servin.
644 τάσις ὀφρύων, Servin. id eſt: *ſuperciliorum tenſio*, ſine ſenſu legit.
645 αἱμοῤῥοεῖ· οἷσιν, Linden. ſed nihil immutandum. Cæterum a αἷμα uſque τούτους, hæc verba delentur a Dureto.
646 λαῦρον, idem.
647 κώματα pro καύματα, ex Prorrh. 168. reponendum eſſe arguunt Duret. & Foeſ. quam lection. ſecuti ſumus, μέλανα etiam pro μαλθακὰ, legunt illic Exempl. & ſubſequens χολώδεα, expungunt.
648 ἔπαρμα, omittit Duretus.

inguina, ad ilia, ac pubem oborientes, alvum male affectam significant. Exolutio, quæ dolorem solvit, alvum maxime humectat. Juxta sedem cum dolore suppurationes alvum turbant. Lethales dejectiones sunt, pinguis, nigra, livida cum graveolentia, & biliosa, habens in se simile quiddam ciceri, aut fabis fresis, aut veluti floridos sanguinis grumos, & quæ odore similis est dejectioni infantium, & varia eademque diuturna. Talis autem fuerit cruenta, ramentosa, biliosa, nigra, porracea, & simul, & permutatis vicibus; lethalis quoque omnis est, quæ sensum ægri fugiens exit. Qui potum ægre deglutiunt spiritu tussiculoso, eructatio subtracta, intro revoluta, dolorem ventris significat. Malæ sunt etiam dejectiones valde rubræ, æruginosæ quarto die apparentes; & tales sanguinis fluxiones soporosæ sunt, ex his convulsione moriuntur, nigris antea egressis. Qui nigra dejiciunt, ii frigidum exudant. Exolutiones alvi repentinæ præter rationem, in diuturnitate temporis consumptis, una cum vocis tremula interceptione, perniciose habent. Tenues nigrorum dejectiones horrificæ, meliores talibus sunt; tales prosunt maxime in ætate ante vigorem. Pruriginosæ affectiones omnibus nigrorum dejectionem significant, & vomitum grumosum. Et tremulæ affectiones cum morsu, ac capitis dolore, nigras dejectiones significant. Ante tales vomitus prodit; & ubi vomuerunt, multæ tales insuper pertrahuntur. Quibus in alvi turbatione exacerbatur morbus circa judicationem, nigra inferne prodeunt. Ex alvo diutine affecta vomentibus, biliosis, cibum fastidientibus, sudor multus cum impotentia, repente occidit. In medicamentorum (purgantium) usu, & circumfluo humorum affluxu, tenuis, abunde sanguis eliquatus, malum est. Durities circa ventrem cum dolore in febribus cum horrore, cibos aversantibus, alvo parum ad purgationem hu-

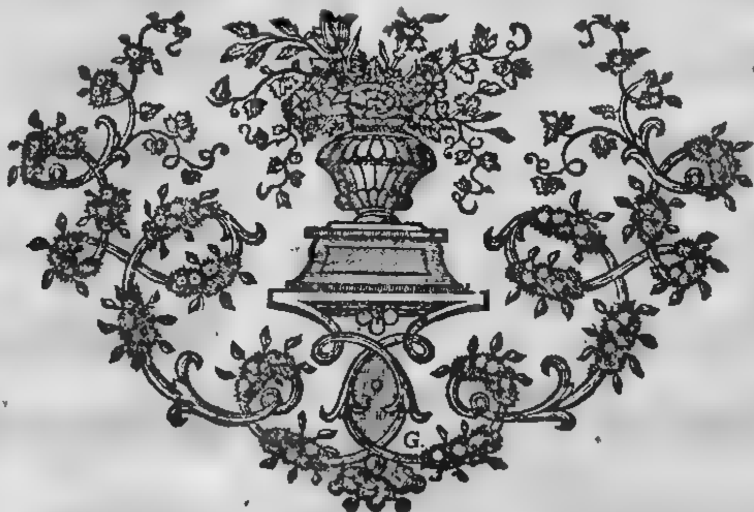
βουβῶνος, πρὸς κενεῶνα ϰ ἥβην γινόμενα,
629 σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην. "Ἐκ-
λυσις ὀδύνην λύουσα, κοιλίην μάλα κα-
630 θυγραίνει. "Τὰ καθ' ἕδρην ὀδυνώδεα
631 ἐκπυήματα κοιλίην [649] ἐπιταράσσει. "Θα-
νατώδεα ἐςι τῶν διαχωρημάτων, τὸ λι-
παρὸν, ϰ τὸ μέλαν, ϰ τὸ πέλιον μετὰ δυ-
σωδίης, ϰ τὸ χολῶδες ἔχον ἐν ἑωϋτῷ φα-
κῶν, ἢ ἐρεβίνθων [650] ἐρέγμασι παραπλή-
σια, ἢ οἷον θρόμβους αἵματος εὐανθεῖς,
κατὰ τὴν ὀδμὴν ὅμοιον τῷ τῶν νηπίων, ϰ
τὸ ποικίλον, τὸ δ' αὐτὸ ϰ χρόνιον. Γί-
νοιτο δ' ἂν τοιοῦτον αἱματῶδες, ξυσματῶ-
δες, χολῶδες, μέλαν, πρασοειδὲς, ϰ [651]
ὁμοῦ, ἐναλλάξ. Θανατῶδες [652] δὲ ϰ πᾶν
632 ἐςὶ τὸ ἀναισθήτως διεξιόν. "Ποτὸν χα-
λεπῶς [653] καταβροχθίζοντι πνεύματι βη-
χώδει, ἐρευγμὸς ὑποσπώμενος, εἴσω κατει-
λούμενος, σημαίνει πόνον κοιλίης. [654] Πο-
νηρὸν δὲ ϰ [655] ἐξέρυθρα ἰώδεα τεταρταίοι-
σι· ϰ αἱ τοιαῦται [656] αἱμόῤῥοιαι κωμα-
τώδεες· ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσι, με-
633 λάνων προδιελθόντων. " [657] Οἷσι μέλανα
634 διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς. "Αἱ ἐξαί-
φνης [658] παράλογοι ἐκλύσιες κοιλίης, ἐν
τοῖσι τετηκόσι χρονίοισιν, ἅμα ἀφωνίῃ
635 τρομώδει, ὀλέθριοι. "Αἱ λεπταὶ μελά-
νων διαχωρήσιες αἱ [659] φρικώδεες, βελτί-
ους τοῖσι τοιούτοισιν· αἱ τοιαῦται ὠφε-
λέουσι μάλιςα κατὰ τὴν ἡλικίην ἢ προακ-
636 μάζουσι. "Πᾶσι τὰ κνησμώδεα μελά-
νων διαχώρησιν σημαίνει, ϰ ἔμετον θρομ-
βώδεα. Καὶ τρομώδεα σὺν δηγμῷ μετὰ
κεφαλαλγίης, τὰ μέλανα διαχωρήματα·
πρὸ τῶν τοιούτων ἔμετος διέρχεται, καὶ
ἐμέσασι συχνὰ τοιαῦτα προσκατασπᾶται.
637 "Οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῆς κοιλίης, παροξύ-
νεται περὶ κρίσιν, κάτω μέλανα διέρχε-
638 ται. "Ἐπὶ κοιλίῃ μακρῇ ἐμετώδεσι,
χολώδεσιν, ἀποσίτοισιν, ἱδρὼς πολὺς με-
639 τὰ ἀδυναμίης ἐξαπίνης κτείνει. "Ἐν
φαρμακείῃσιν ἐν περιῤῥῷ, λεπτὸν συχνῶς
640 αἷμα ἐκτηκόμενον, [660] φλαῦρον. "Τὰ
κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου,
πυρετοῖσιν ἅμα φρικώδεσιν, [661] ἀποσίτοισι,
σμικρὰ [662] ἐφυγραινομένης, ἐς κάθαρσιν
κοι-

Variæ Lectiones.

649 ἐνταράσσει, Duretus legit.
650 ἐρέγμασι, Duretus & Foesius leg. Cornar. κυάμων ἐρέγμασι, pro φακῶν, legisse videtur. Sed φακῶν ἐρέγματα, Erotian legit, & ἀντὶ τοῦ διαιρέματα, sumi scribit. ϰ γὰρ ἔρεγμος κυρίως λέγεται ὁ δίχα διῃρημένος κύαμος.
651 ὅμου, Duretus.
652 δὲ ϰ πᾶν ἐς τὸ, Foesius.
653 καταβροχθίζονται, Imp. Cornar. & Duret. quam lectionem secuti sumus. Lindenus sic: Ποτὸν χαλεπῶς καταβρογχίζοντι πνεύματι βηχώδει ἐρευγμὸς ὑποσπώμενος, εἴσω κατειλούμενος, σημαίνει πόνον κοιλίης. Μεθ' αἱμοῤῥαγίην μελάνων διαχώρησις, κακόν· πονηρὰ δὲ ϰ ἐξέρυθρα ἰώδεα. Τεταρταίοισιν αἱ τοιαῦται αἱμοῤῥαγίαι, κωματώδεες· ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσι μελάνων προδιελθόντων, id est: *qui potum ægre deglutiunt spiritu tussiculoso, eructatio subtracta, intro revoluta, dolorem ventris significat. Ab hæmorrhagia, nigrorum dejectio, prava item; quæ prærubra æruginosa inde subducentur. Quartam igitur diem agentibus ejusmodi hæmorrhagiæ sunt soporiferæ, atque inde convulsi intereunt, si nigra ante exierint.*
654 πονηρὰ δὲ, Imperial. Cornarius.
655 ἐξερυθροειδέα, Æmil. Port.
656 αἱμοῤῥαγίαι, Duretus.
657 Hanc sententiam prorsus delet Imp. Cornar.
658 ἄλογοι, Duretus.
659 φρικώδεες, ad oram ponit ἢ ἀφρώδεες, i. e. *vel spumantes.*
660 ἔπειτα δὲ φλαῦρον, Duretus.
661 Cod. Ald. ἀποσίτους, pro ἀποσίτοις, leg. deinde κοιλίης omittit. Lindenus hunc locum sic legit: κάθαρσιν οὐ διδόντα ἰέθαι ἐς ἐμπύησιν.
662 ἐφυγραινομένης, melius Duretus.

κοίλίης, [663] οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν. " Ἅμα 641
πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης τρόπον ἁλμυ-
ρώδεα, κωματώδεσι νωθροῖσιν οὐ πάνυ παρέ-
πεται. " [664] Ἐπὶ κοιλίη ὑγρῇ, κοπιώδει, 642
κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἀγρύπνῳ, ἐξερύθρῳ
45 χρώματι λυομένους, ἐλπὶς ἐκμανῆναι,
ἢν δύσπνοοι ἔωσι. [665] Πρὸς τὸ ἐκχλοιοῦ-
σθαι εὔπνοον οὐ σινόν τε κοιλίης ἐπεισελ-
θούσης. " Τὰ [666] καυματώδεα διαχωρή- 643
ματα τόνον ἴσχοντα, κοιλίην πονηρευομέ-
νην σημαίνει. " Τοῖσι χολώδεσι κοιλίη τα- 644
ραχώδης, μικρὰ πυκνὰ διαδιδοῦσα, [667] το-
νώδεα μικροῖσι μυξώδεσι, πόνον περὶ τὸ λε-
πτὸν ποιέουσι, καὶ οὖρον οὐκ εὐλύτως ἰὸν· ἐς
ὕδρωπα [668] ἐκ τοιούτων ἀποτελευτᾷ. " Αἱ 645
τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον ἐνίοισι κοιλίης
445 [669] καταρραγησομένης. " [670] Οἷσι καῦ- 646
μα γίνεται, ἐφιδροῦσι δὲ ἐλθόντων, πυ-
ρετὸς παροξύνεται. " Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇ- 647
σι κατάψυξις μεθ' ἱδρῶτος, [671] φλαῦρον.
" Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι τὰ [672] ἀπὸ οὔλων 648
αἵματα ἐπιρρέοντα, θανατῶδες. " Δια- 649
χώρημα καθαρὸν ἐπιγενόμενον, λύει πυ-
ρετὸν ὀξὺν μεθ' ἱδρῶτος.

mectata, non ſuppurantur. Una cum febre alvus turbata, ſalſuginoſo modo, ſoporoſos torpidos non valde comitatur. Ex alvo liquida laſſatos, caput dolentes, ſiticuloſos, vigilantes, valde rubro colore ſolutos, timor eſt ad inſaniam deventuros eſſe, ſi difficulter ſpiraverint. Ad hoc ubi quis cum virore palleſcit, bene ſpirare noxium non eſt alvo inſuper probe dejiciente. Aduſtæ dejectiones cum contentione procedentes, alvum male affectam ſignificant. Bilioſis alvus turbata, exigua frequenter dejiciens, diſtendentia cum paucis mucoſis, dolorem circa tenue inteſtinum hæc faciunt, & urinam non facile prodeuntem; ex his cauſis ad hydropem tendunt. Linguæ tremulæ quibuſdam alvi eruptionis futuræ ſignum ſunt. Quibus ardor fit, & ad egreſſas dejectiones alvi inſuper exudant, his febris exacerbatur. In humecta alvo perfrigeratio cum ſudore, mala. In alvo liquida, ſanguis de gingivis defluens, lethalis eſt. Alvi dejectio pura ſuperveniens, ſolvit febrem acutam cum ſudore.

Variæ Lectiones.

663 pro οὐ τὰ Imperial. Cornarius οὐκ.
664 Ita Imperial. Cornar. ἐπὶ κοιλίη ὑγρῇ, κοπιώδεις, κεφαλαλγικοῦς, διψώδεις, ἀγρύπνους, ἐξερύθρῳ χρώματι λυομένους, ἐλπὶς ἐκμανῆναι Opſop. legit. Alii legunt διαχωρήματι, ut ab egeſtione ruberrima ſolutos metuat inſanire.
665 πρὸς τῷ ἐκχλοιοῦσθαι, habent quædam Exemplaria, & Cornar. qui etiam cum Opſop. οὐ σινόν τε; aut ἄπνοόν τε legit, cui lectioni ſuffragatur Foeſ. & Imper. Cornar. Ἀσινὲς τῆς κοιλίης ἐπεξελθούσης, ἐνπνοοῦσιν. Duretus. εὔπνοον, σινόν τε legunt ferme omnes editi Codices, & Aſulana Exemplaria.
666 τόνον ἴσχοντα διαχωρήματα vocat Hippocrates dejectiones alvi, quæ cum multa contentione, & conatu feruntur, ut ſiccæ, & duræ ab exæſtuante intus incendio, unde καυματώδεα, quæ cum fervore, & æſtu prodeunt, ac aduſtæ ſunt, dicuntur: etſi Exemplaria publicata κωματώδεα legunt, qua lectione ſæpe ſæpius utitur Cornar. Vide Oeconomiam Hippocratis.
667 repetitur hæc ſententia ex 455. Coaca, ubi διαδιδοῦσα σμικρὰ γονοειδέα μυξώδεα habetur. id eſt: *egerens exigua genituræ ſimilia.*
668 ἐκ τούτων, Duretus.
669 καταρραγησομένης, idem.
670 Non eſt dubium, quin hæc Coaca ex depravatione orta ſit Prorrh. 93. quod ſic habet: οἷσι κῶμα γίνεται ἐπὶ ἀφρῶν περιελθόντων· πυρετὸς παροξύνεται ὀξύς, id eſt: *quibus ſopor fit ſpumoſis prodeuntibus; his febris exacerbatur acuta.* ἐλθόντων διαχωρημάτων, Imperial. Cornarius.
671 loco φλαῦρον, κακόν, Duretus.
672 Hæc melius leguntur in 241. Coaca hiſce verbis: τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, ὀλέθρια, id eſt: *Sanguis ex gingivis cum humecta alvo profluens, perniciosum eſt.* Οὖλα, Pollux Libr. II. appellari ſcribit carnes, quæ dentes ambiunt extra. ἀπ' οὔλων legit Imperialis Sambucus. Codices editi omnes ἀπ' οὐλῶν, *e cicatrice, aut vulnere* legunt hoc in loco.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑ.

HIPPOCRATIS

OPERUM OMNIUM

SECTIO III.

Τὰ φυσικὰ καὶ αἰτιολογικὰ, hoc eſt : quæ ad cauſas naturales pertinent, Libr. XIV. complectens.

Περὶ Φύσιος ἀνθρώπου.	*De Natura humana.*
- - Γονῆς.	- - *Genitura.*
- - Φύσιος παιδίου.	- - *Natura pueri.*
- - Σαρκῶν.	- - *Carnibus.*
- - Ἑπταμήνου.	- - *Septimeſtri partu.*
- - Ὀκταμήνου.	- - *Octimeſtri partu.*
- - Ἐπικυήσιος.	- - *Superfœtatione.*
- - Ὀδοντοφυΐης.	- - *Dentitione.*
- - Καρδίας.	- - *Corde.*
- - Ἀδένων.	- - *Glandulis.*
- - Ὀςέων φύσιος.	- - *Oſſium natura.*
- - Ἀέρων, ὑδάτων, τόπων.	- - *Aere, aquis, & locis.*
- - Φυσῶν.	- - *Flatibus.*
- - Ἱερῆς νούσου.	- - *Morbo Sacro.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

HIPPOCRATIS DE NATURA HOMINIS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Τὰ σημαινόμενα τȣ̃ τῆς φύσεως ὀνόματος τοῖς ἰητροῖς μᾶλλον εἰθισμένα· τὴν τȣ̃ ἀνθρώπου φύσιν οὐ μὲν ἐξ ἑνὸς, ἀλλὰ δὲ ἐκ τεσσάρων τῶν τε στοιχείων, καὶ χυμῶν συγκεῖσθαι· τί καὶ ποσαπλάσιον ἢ τὸ σῶμα, καὶ ὁμοιομερὲς καὶ ὀργανικόν· καὶ ἡ τούτου τȣ̃ γνησίου Ιπποκράτους βιβλίου ὑπόθεσις.

ARGUMENTUM LIBRI.

Usitatiora Medicis vocabuli naturæ significata; naturam hominis non ex uno, sed ex quatuor tum elementis, tum humoribus constitui; quid & quotuplex sit corpus tam partibus similaribus constans, quam organicum: & libri hujus germani Hippocratis propositum.

Basil. Græc. 220. pag. 19. — Foesius Sect. III. 3. 224. — Basil. Lat. I. 4. pag. 30.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὅτι οὐκ ἐξ ἑνὸς τῶν στοιχείων ἐστήκει ὁ ἄνθρωπος. Φιλοσόφους τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην, οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν, καὶ πολλὰ περὶ ταύτης ἀντιλέγεσθαι.

ὍΣΤΙΣ " μὲν εἴωθεν ἀκούειν 1
λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσιος
τῆς ἀνθρωπίνης ' προσωτέρω,
ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς [1] ἰητρι-
κὴν ἐφίκει, τουτέω μὲν οὐκ
ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. " Οὔτε 2
γὰρ τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον
εἶναι, οὔτε πῦρ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε γῆν,
οὔτε ἄλλο οὐδὲν, " ὅ, τι μὴ φανερόν ἐστιν 3
[2] ἓν ἐὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ἀλλὰ τοῖσι βȣ-

CAPUT I.

Hominem non ex uno aliquo elementorum constare. Naturam humanam non recte cognoscere Philosophos, & multum circa hanc disceptari.

QUICUNQUE de natura humana ulterius, quam quod ejus ad Medicinam spectat, differentes audire consuevit, huic certe ut auscultet, minime est accomodata hæc oratio. Neque enim omnino aerem dico hominem esse, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque aliud quicquam, quod minime appareat unum in homine esse, verum hæc volen-

Variæ Lectiones.

Hunc Librum vere Hippocratis esse præter multa Galeni argumenta, id quoque demonstrat, quod veteri quadam Philosophia, & Auctore vetustissimo digna, plenus est; ut non immerito, quicquid Galenus de Elementis, atque Temperamentis memoriæ prodidit, ex hoc uno libro, in quem commentatus est, & centies in libris suis citavit, id totum accepisse conspicuo appareat: ne quid de Platone, ac Aristotele dicam; quos ambos magnam naturalis Philosophiæ suæ partem ab uno solo Hippocrate mutuatos esse, nemo non videt, qui in ipsorum doctrina diu versatus sit. Hoc in libro naturam humanam contemplatur Auctor, id est, principia, ex quibus homo constatur, composita ne, an simplicia sint? omnem enim Medicum, qui feliciter suam artem exercere vult, id noscere oportet. Si simplicia, eorum virtutes, & analysin examinare convenit, eorumque actionem, & reactionem: si vero composita, distinguere, & noscere oportet partes illa constituentes, & quid quavis agendi, vel patiendi capax sit. Hoc loquendi genus non solum Medicinæ, verum aliis quoque artibus competit; ut. Plato hac veritate ductus, non veritus sit dicere, eloquentiam absque hac subsistere non posse, simulque ostendit pulcherrimam ejus partem esse. Scopus Auctoris est redarguere Philosophos quosdam antiquos, & Medicos dicentes, naturam, & hominem unum idemque esse, unumque Elementum, & principium.

1 ἰητρὴν Imper. Samb. habet. ibidem ἀφίκει in marg. Zwing. quam lectionem secuti sumus. ἀφίκει vulgata Exempl. ibidem ἠέρα ἄνθρωπον λέγω εἶναι Cod. Med.

2 ἓν ἐὸν pleraque Exemplaria habent.

ſentibus dicere permitto. Qui vero talia proferunt, non mihi recte id agnoſcere videntur; eadem enim ſententia utuntur omnes: verum non eadem dicunt, ſed ſententiæ ſuæ epilogum eundem efficiunt. Ajunt enim unum quid eſſe, quodcunque eſt, & id ipſum unum eſſe, ac univerſum; nominibus autem non conſentiunt. Eorum autem aliquis aerem eſſe hoc unum, & univerſum aſſerit; alius ignem, alius aquam, alius terram; tum unusquiſque ſuæ orationi teſtimonia, & conjecturas addit, quæ nihili ſunt. Quod etenim in eadem verſentur omnes ſententia; nec eadem dicant, eos ipſa ignorare manifeſtum eſt; atque id ex eo maxime is cognoverit, qui ipſis diſceptantibus interfuerit. Nam quum iidem viri inter ſe diſceptant, iiſdem auditoribus præſentibus, nunquam ter conſequenter idem homo eodem in ſermone ſuperior evadit: ſed modo hic vincit, modo ille, modo iſte, cui potiſſimum lingua volubilis ad populum contigerit. Quanquam par eſt, qui recte ſe de rebus aliquid cognoſcere profitetur, ſuam rationem perpetuo ſuperiorem adferre, ſi quæ ſunt (vera) agnoſcit, recteque pronunciat. Verum mihi videntur ejusmodi homines ſeipſos in ſuarum rationum vocabulis præ inſcitia evertere; adeoque Meliſſi ſententiam erigere: ſed de his hæc mihi dicta ſufficiunt. At e Medicis nonnulli hominem ſolum ſanguinem eſſe dicunt; alii bilem, hominem eſſe aſſerunt; quidam denique pituitam: atque hi omnes epilogum eundem faciunt. Unum enim eſſe (hominem) quid affirmant, quodcunque eorum quisque appellare voluerit; atque id unum exiſtens, transmutare formam, & facultatem, quum a calido, tum frigido cogitur, fierique & dulce, & amarum, & album, & nigrum, & cujuscunque generis quid aliud; mihi vero neque hæc ſic ſe habere videntur. Plurimi igitur talia quædam, & amplius his ſimilia pronunciant. Ego autem dico, ſi unum eſſet homo, neutiquam doleret. Neque enim eſſet, quum unum exiſtat, a quo doleret.

λομένοισι ταῦτα λέγειν παρίημι. Δοκέουσι
δέ μοι οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν οἱ τὰ τοιαῦτα λέ-
γοντες· γνώμῃ μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ πάντες
4 χρέονται· λέγουσι δὲ οὐ ταυτά, " ἀλλὰ
τῆς μὲν γνώμης τὸν ἐπίλογον τὸν αὐτὸν ποιέ-
5 ονται. " Φασὶ γὰρ [3] ἕν τι εἶναι, ὅ, τί ἐστι, καὶ
τοῦτ' εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν· κατὰ δὲ τὰ [4]
6 ὀνόματα οὐχ ὁμολογέουσι." [5] Λέγει δ' αὐτέων
ὁ μέν τις φάσκων, ἠέρα τοῦτο εἶναι, τὸ ἕν
τε καὶ τὸ πᾶν· ὁ δὲ πῦρ· ὁ δὲ ὕδωρ· ὁ δὲ γῆν·
7 καὶ ἐπιλέγει ἕκαστος τῷ ἑωϋτοῦ λόγῳ " μαρτύ-
8 ριά τε καὶ τεκμήρια, ἅγε ἐστὶν οὐδέν. " Ὅτι μὲν
γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ [6] πάντες προσχρέονται,
λέγουσι δ' οὐ τὰ αὐτά, δῆλον, ὅτι οὐδὲ γινώσκου-
σιν αὐτά· γνοίη δ' ἂν τῷ [7] δέ τις μάλιστα παρα-
γενόμενος αὐτέοισιν ἀντιλέγουσι. Πρὸς γὰρ
ἀλλήλους ἀντιλέγοντες οἱ αὐτοὶ [8] ἄνδρες, τῶν
αὐτέων ἐναντίον ἀκροατέων, οὐδέ ποτε [9] τρὶς
ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος περιγίνεται ἐν τῷ
αὐτῷ λόγῳ· ἀλλὰ ὁτὲ μὲν οὗτος ἐπικρατέει,
ὁτὲ δὲ οὗτος, ὁτὲ δέ, ᾧ ἂν τύχῃ μάλιστα ἡ
9 γλῶσσα ῥυεῖσα " πρὸς τὸν ὄχλον. Καί τοι δί-
καιόν ἐστι, τὸν φάντα ὀρθῶς [10] γινώσκειν ἀμφὶ
τῶν πραγμάτων, παρέχειν αἰεὶ ἐπικρατοῦντα
τὸν λόγον τὸν ἑωϋτοῦ, εἴπερ ἐόντα γινώσκει, καὶ
10 ὀρθῶς ἀποφαίνεται. " Ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν
οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι σφᾶς αὐτοὺς καταβάλλειν
ἐν τοῖσιν ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτέων, ὑπὸ ἀσυ-
νεσίης· [11] τὸν δὲ Μελίσσου λόγον ὀρθοῦν·
περὶ μὲν οὖν τουτέων ἀρκέει μοι τὰ εἰρημένα.
11 Τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μέν τινες λέγουσιν, ὡς ὁ
ἄνθρωπος αἷμα μοῦνόν ἐστιν· οἱ δ' αὐτέων χο-
λήν φασιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον· ἔνιοι δέ τινες
φλέγμα· ἐπίλογον δὲ ποιεῦνται καὶ αὐτοὶ πάν-
τες τὸν αὐτόν. Ἓν γάρ τι εἶναι [12] φασὶ (τὸν
ἄνθρωπον) ὅ, τι ἕκαστος ἠθέλησεν ὀνομάσαι
αὐτέων· καὶ τοῦτο ἓν ἐόν, μεταλλάσσειν τὴν ἰ-
δέην καὶ τὴν δύναμιν, ἀναγκαζόμενον ὑπό τε τοῦ
θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ γίνεσθαι καὶ γλυκὺ, καὶ
πικρὸν, καὶ λευκὸν, καὶ μέλαν, καὶ παντοῖόν τι
ἄλλο· ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ταῦτα δοκέει [13] ὧδε ἔχειν.
Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τοιαῦτά τινα, καὶ ἔτι ἐγγύ-
τατα τουτέων ἀποφαίνονται. Ἐγὼ δέ φημι,
12 εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ' [14] ἂν ἤλγεεν. "
Οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑφ' ὅτου ἀλγήσειεν ἓν ἐόν.
Εἰ

VARIÆ LECTIONES.

3 ἕν τε, quidam Codices legunt.
4 poſt ὀνόματα, ἀλλήλοις legit Galenus.
5 Rurſus Galenus hunc locum ſic legit: λέγει δ' αὐτῶν ὁ μέν τις ἠέρα εἶναι, τοῦτο τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ γῆν, ὁ δὲ πῦρ. ibidem φάσκων ſuperfluum cenſet Cod. Mediceus.
6 πάντες χρέονται Cod. Florent. ibid. ὅτι οὐδὲ γινώσκουσι, οὐ γινώσκουσι idem habet omiſſo δέ; & pro αὐτὰ, τὰ αὐτὰ, Imperial. Sambuc.
7 τόδε τις Cornar. αὐτοῖς Cod. Med.
8 ἄνθρωποι, Imperial. Sambuc.
9 τρεῖς quædam Exempl. legunt. τρὶς non legit Aldus.
10 γινώσκειν ἐπαγγελλόμενόν τι Cod. Flor. quam lectionem margini adſcribit Zwing. γινώσκειν ἐπαγγειλάμενόν τι Imperialis Sambucus.
11 ad illa verba τὸν δὲ Μελίσσου λόγον ὀρθοῦν in margine Codicis Florentini habetur hoc gloſſema: Μέλισσος καὶ Παρμενίδης φυσικοὶ φιλόσοφοι· ὁ μὲν ἓν τὸ ὂν λέγων, καὶ ἄπειρον. παρμενίδης δὲ πολλὰ τὰ ὄντα καὶ πεπερασμένα, ἀμφότεροι δὲ ἐξελέγχονται ἀπὸ Ἀριστοτέλους τοῦ μεγάλου φιλοσόφου μὴ δοξάζοντες ὀρθῶς. ἀποδεικνύει γὰρ ὁ φιλόσοφος οὗτος ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει, ὅτι πάντα κατ' εἶδος τὰ ὄντα ὑπό τινα γένη ἀνάγεται· ὅτι δέκα εἰσὶ τὰ ὄντα καὶ πεπερασμένα. id eſt: *Meliſſus & Parmenides Phyſici & Philoſophi; alter unum ens & infinitum eſſe dicebat; Parmenides autem multa entia & finita. Ambo ab Ariſtotele magno Philoſopho redarguuntur, quod non recte opinentur: oſtendit enim hic Philoſophus in phyſica auditione, quod entia omnia ſecundum ſpeciem ſumta ad quædam genera reducuntur, ita ut entia decem ſint, & finita.* ibidem ποιέονται καὶ αὐτοὶ Cod. Baſil. ἀρκεῖ τὰ μὴ εἰρημένα vitioſe Aldus legit.
12 poſt φασὶν τὸν ἄνθρωπον addit Cod. Fevr. & pro ὀνομάσαι αὐτέων. Cod. Florent. ὀνομάσας habet, omiſſo αὐτέων.
13 οὕτως pro ὧδε Cod. Baſil.
14 Codex Florentinus ἀλγήσειεν ἂν pro ἂν ἤλγεεν habet. ibidem Codices editi ὑπὸ τοῦ legunt pro ὑφ' ὅτου. Aſulana Exemplaria prætermittunt ἓν ἐόν.

Εἰ δ' οὖν καὶ ἀλγήσειεν, ἀνάγκη καὶ τὸ ἰώμενον ἓν εἶναι. [15] Νυνὶ δὲ πολλά· πολλὰ γάρ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἐόντα, ἃ ὁκόταν ὑπ' ἀλλήλων παρὰ φύσιν θερμαίνηταί τε καὶ ψύχηται, καὶ ξηραίνηταί τε καὶ ὑγραίνηται, νούσους τίκτει· ὥστε πολλαὶ μὲν ἰδέαι τῶν νουσημάτων, [16] πολλὴ δὲ καὶ ἡ ἴησις αὐτέων ἐστίν. Ἀξιῶ δ' ἔγω γε τὸν φάσκοντα αἷμα εἶναι μοῦνον τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἄλλο μηδὲν, δεικνύναι αὐτὸν μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέην, μηδὲ γίγνεσθαι παντοῖον· [17] ἀλλ' ἢ 13
ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἐνεὸν φαίνεται μοῦνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Εἰκὸς γὰρ εἶναι μίαν τινὰ ὥρην, ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ [18] ἓν ἐόν· τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα εἶναι (τὸν ἄνθρωπον) καὶ περὶ τοῦ χολὴν φάσκοντος. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀποδείξω, ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι,
καὶ κατὰ τὸν νόμον, καὶ κατὰ τὴν φύσιν, 14
ἀεὶ ταῦτα ἐόντα [19] ὅμοια, καὶ νέου ἐόντος, καὶ γέροντος, καὶ τῆς ὥρης ψυχρῆς ἐούσης, καὶ θερμῆς· καὶ τεκμήρια παρέξω, καὶ ἀνάγκας ἀποφανῶ, δι' ἃς ἕκαστον [20] αὔξεταί τε καὶ φθίνει ἐν τῷ σώματι.

Quod si etiam doleat, necesse est, & remedium, quod medetur, unum esse. Nunc vero plura; multa enim sunt in corpore insita, quæ quum a se mutuo præter naturam & calefiunt, & refrigerantur, & exiccantur, & humectantur, morbos pariunt: quare multæ sunt morborum species, & multiplex quoque eorum curatio est. Ego vero censeo, qui hominem sanguinem solum, nihilque aliud esse asserit, ei monstrandum esse, ipsum neque formam transmutare, neque omnigenum fieri; vel saltem tempestatem anni aliquam, vel hominis ætatem, in qua sanguis solus in homine inesse appareat. Consentaneum namque est, unam quandam esse tempestatem, in qua ipsum per se unum esse appareat; eademque assero, tum de eo, qui pituitam esse (hominem) dicit, cum de eo, qui bilem asseverat. Enim vero quæcunque ego hominem esse dixero, ea & lege, & natura, tum in juvene, cum in sene, tempore frigido æque ac calido semper similia inesse demonstrabo; indicia etiam proferens, & causas necessarias ostendam, per quas unumquodque in corpore augeatur, minuaturque.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τὴν γένεσιν οὐκ ἀφ' ἑνὸς οὐδ' ἀπὸ τῶν μὴ ὁμοφύλων γίνεσθαι. Ἕκαστα, τοῦ ἀνθρώπου τελευτῶντος, εἰς τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀποχωρεῖν. Χυμοὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τέσσαρες, δι' οὓς ἀλγεῖ τε καὶ ὑγιαίνει.

CAPUT II.

Generationem neque ab uno, neque genere differentibus fieri. Singula principia homine moriente in suam naturam reverti. Humores in homine quatuor & sanitatis, & ægritudinis sunt causæ.

Πρῶτον μὲν οὖν ἀνάγκη τὴν γένεσιν (αὐτέου) γίνεσθαι μὴ ἀφ' ἑνός. [21] Πῶς 15

Primum itaque generationem ipsius non ab uno fieri necesse est. Quomodo

 enim

Variæ Lectiones.

15 νυνὶ δὲ πολλὰ ἐν τῷ σώματι ἐόντα MSt. Reg. Codd. legunt. ἐόντα, Zwing. καὶ ξηραίνηται, idem. Νυνὶ δὲ πολλὰ hoc redundat, sequitur πολλὰ δέ εἰσιν. Cod. Med. ἃ ὅταν παραλλήλων legit pro ἃ ὁκόταν ὑπ' ἀλλήλων.

16 πολλὴ δὲ καὶ ἡ ἴησις MSt. Reg. αὐτέων deest in Cod. Medic.

17 ἄλλην ὥρην Cod. Florent. & Med. MSt. Reg. & Zwing. Paulo aliter iste locus a Galeno adducitur libr. de Elementis, meliori sensu, quam qui in Codd. nostris scribitur; ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται αὐτὸ, ἐν ἑωυτῷ ὅ, τί ἐστι. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα μόνον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος χολὴν, id est: *sed tempus aliquod anni, aut ætatis humanæ, in qua sanguis unum esse videtur ipsum in seipso, quicquid est; eadem assero de eo, qui dicit hominem solam pituitam esse, ac de eo, qui bilem esse dicit.* Nos tamen pluralitatem Codd. secuti sumus cum Foes. Quædam Exempl. φλέγμα εἶναι omisso μόνον leg. & μίαν γέ τινα ὥρην ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐφ' ἑωυτῷ ἓν ἐὸν legunt. Quædam etiam ἐν ᾗ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται μοῦνον ὁ ἄνθρωπος habent. Cæterum monendum quoque videtur quæd. Exempl. MSta hic μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέην legere, negatione prætermissa. Hunc locum adducit Galen. Libr. II. de Elementis. Foesius.

18 ἓν ἐὸν ὅτι ἐστὶ Cod. Florent. φλέγμα εἶναι Cod. idem χολὴν εἶναι, & sequitur καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα εἶναι. ibid. εἰ ταῦτα Cod. Med. habet ἀεὶ τὰ αὐτά.

19 ὁμοίως Galen. καὶ τῆς ὥρης ἐούσης καὶ ψυχρῆς Zwing. in margine.

20 αὐξάνεται Imper. Samb. δι' ἃς ἕκαστον Zwing.

21 πῶς γὰρ ἂν ἕν γε ἐόν. Cod. Medic. legit, πῶς γὰρ ἂν ἕν γε ὄντα γεννήσειεν, quem locum apertioribus verbis profert Galen. L. I. de Elem. hunc in modum: πρῶτον μὲν οὖν ἀνάγκη τὴν γένεσιν γενέσθαι, μὴ ἀφ' ἑνός· πῶς γὰρ ἂν ἕν γε ὂν ἄλλό τι, γεννήσειεν, εἰ μή τινι μιχθείη ἄλλῳ, id est: *Primum quidem igitur necesse est generationem fieri non ab uno; quomodo enim, unicum cum sit, aliud quidquam generare possit, nisi alteri cuidam commisceatur.* Quædam Exemplaria edita τὴν γένεσιν absque αὐτέου leg. & πῶς γὰρ ἂν ἕν γε ἐόντι γεννήσειεν ἄλλο, εἰ μή τινι μιχθείη habent, alia Exempl. pro μίσγηται, μίγνυται leg. Ad illa verba πῶς γὰρ ἂν ἕν γε ὄντα, in marg. Cod. Flor. habetur sequens Glossema: παριστᾷ ὡς οὐχ ἓν ὁ ἄνθρωπος· εἰ γὰρ ἓν ἦν, εἰ μὴ ἐμίγνυτο ἑτέρῳ, πῶς ἂν ἐγέννα· οὐ δὲ γὰρ ὁ σῖτος ἕτερον ἂν γεννήσειε σῖτον, εἰ μὴ συμμιχθείη τῇ γῇ· καὶ ὅτι τὰ ὁμόφυλα καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν μιγνύμενα γεννᾶσι· ὅταν γὰρ αἱ τέσσαρες ποιότητες, εἰ κατὰ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, ἐπὶ τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν μετρίως ἐν τῷ σπέρματι τῷ ἀνδρείῳ, καὶ τῷ γυναικείῳ, ἔχωσιν ὡσαύτως δὲ μετρίως κατά τε τὸ ποσὸν, καὶ τὸ πυκνὸν, καὶ τὸ ἀραιὸν ἔχωσι· τότε καὶ ἡ σύλληψις γίνεται. ὅταν δέ τι τούτων ἄμετρον· τότε οὐδὲ σύλληψις γίνεται, id est: *statuit non unum quid esse hominem, si enim unum quid esset, nisi alteri misceretur, quo pacto generaret, neque enim frumentum alterum frumentum generaret, nisi terra immisceretur, & quod quæ ejusdem sunt generis, & eamdem habent facultatem, commixta generant. Cum enim quatuor qualitates secundum calidum & frigidum ad siccum & humidum moderate se habent in virili & muliebri semine, moderate itidem se habent in quantitate, & in densitate, & raritate; tunc etiam conceptio evenit: cum autem aliquid horum immoderatum est, nulla fit conceptio.*

enim unum exiſtens, aliquid aliud generarit, niſi alicui miſceatur? Deinde, quæ miſcentur, niſi ejusdem ſint generis, eandemque facultatem habeant, neque generant, neque ſimilia nobis efficiunt. Præterea niſi calidum cum frigido, & ſiccum cum humido moderate, & æquabiliter inter ſe habeant, ſed alterum alteri, & robuſtius imbecilliori multum præpolleat, nulla generatio futura eſt. Quocirca, quomodo rationi conſentaneum fuerit, ab uno aliquid generari, quum ne a pluribus quidem generetur, niſi probam inter ſe temperiem habere contigerit? Quum itaque ejusmodi ſit natura cum reliquorum omnium, tum hominis; non unum eſſe hominem neceſſe eſt; ſed unumquidque eorum, quæ ad generationem conferunt, talem in corpore facultatem, qualem contulit, obtinere. Rurſus etiam neceſſe eſt intereunte homine unumquidque ad ſuam ſecedere naturam, humidum nimirum ad humidum, ſiccum ad ſiccum, calidum ad calidum, & frigidum ad frigidum. Talis autem tum animantium, cum ceterorum omnium eſt natura. Oriunturque ſimiliter omnia, & ſimiliter omnia occidunt. Eorum enim natura ex prædictis omnibus conſtat; & ut prædicta ſunt (a nobis) in idipſum, ex quo conſtat unumquidque, deſinit, proindeque eo ſecedit. Corpus autem hominis in ſe ſanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, videlicet flavam, ac nigram continet: & hæc ſua ipſi natura eſt corporis, & per hæc dolet, & ſanum eſt. Sanum quidem eſt maxime, quum hæc moderatum inter ſe, tum facultate, tum copia, temperamentum habuerint, idque præſertim, ſi permixta fuerint. Dolet autem, ubi horum quicquam vel parcius, vel copioſius fuerit: aut (etiam) in corpore ſeparatum, nec reliquis omnibus contemperatum. Neceſſe namque eſt, quum quid horum ſecretum fuerit, & per ſe conſtiterit, non ſolum eum unde ſeceſſit locum morbo affici; ſed & eum, ubi conſtiterit, & in quem ob exuperantiam diffuſum fuerit, dolore, ac

γὰρ ἓν γε ἐὸν τι γεννήσειεν ἄλλο, εἰ μή
τινι μιχθείη; Ἔπειτα, οὐδ' ἂν μὴ ὁμόφυ-
λα ἐόντα μίσγηται, ϗ τὴν αὐτὴν ἔχοντα
δύναμιν γεννᾷ, οὐδ' ἂν τὰ αὐτὰ ἡμῖν [22] συν-
16 τελέοιτο. Καὶ πάλιν, εἰ μὴ τὸ θερμὸν
τῷ ψυχρῷ, ϗ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως
πρὸς ἄλληλα ἕξει ϗ ἴσως, ἀλλὰ [23] θάτε-
ρον θατέρου πȣλὺ προέξει, ϗ τῷ ἰσχυρότε-
ρον τȣ ἀσθενεςέρου, ἡ γένεσις οὐκ ἂν γέ-
17 νοιτο. Ὥστε, πῶς εἰκὸς ἀφ' ἑνός τι γε-
νηθῆναι; [24] ὅπου γε οὐδὲ ἀπὸ τῶν πλειό-
νων γεννᾶται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα
18 τῆς κρήσιος τῆς πρὸς ἄλληλα; Ἀνάγκη
τοίνυν, τῆς φύσιος τοιαύτης [25] ὑπαρχού-
σης, ϗ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ϗ τῆς τȣ ἀν-
θρώπου, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἕ-
καςον τῶν συμβαλλομένων εἰς τὴν γένεσιν,
ἔχειν τινὰ δύναμιν ἐν τῷ σώματι, οἵην περ
19 ξυνεβάλλετο. Καὶ πάλιν γε ἀνάγκη ἀπο-
χωρέειν εἰς τὴν ἑωῦτȣ φύσιν ἕκαςον, [26] τε-
λευτῶντος τȣ ἀνθρώπου, τό, τε ὑγρὸν προσ-
χωρῆσαι πρὸς τὸ ὑγρὸν, ϗ τὸ ξηρὸν πρὸς
τὸ ξηρὸν, ϗ τὸ θερμὸν πρὸς τὸ θερμὸν, ϗ
20 τὸ ψυχρὸν πρὸς τὸ ψυχρόν. Τοιαύτη δὲ
ϗ τῶν ζώων ἐςὶν ἡ φύσις, ϗ τῶν ἄλλων [27]
ἁπάντων. Γίνεταί τε ὁμοίως πάντα, καὶ
τελευτᾷ ὁμοίως πάντα. Συνίςαται γὰρ αὐ-
τέων ἡ φύσις ἀπὸ τουτέων τῶν προειρημέ-
νων πάντων, ϗ τελευτᾷ κατὰ τὰ εἰρημένα,
ἐς τὸ ἑωϋτὸ ὅθενπερ [28] συνέςη ἕκαςον· ἐν-
21 ταῦθα οὖν ϗ ἀπεχώρησε. Τὸ δὲ σῶμα
τȣ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑωϋτῷ αἷμα, καὶ
φλέγμα, ϗ χολὴν διτλῆν ἤγουν ξανθήν τε
ϗ μέλαιναν· ϗ ταῦτά ἐςιν αὐτέῳ ἡ φύσις
τȣ σώματος, ϗ διὰ ταῦτα ἀλγέει ϗ ὑγιαί-
νει. Ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιςα, ὁκόταν με-
τρίως ἔχῃ ταῦτα τῆς πρὸς ἄλληλα κρή-
σιός τε ϗ δυνάμιος ϗ τȣ πλήθεος, ϗ μά-
22 λιςα, ἢν μεμιγμένα ᾖ. [29] Ἀλγέει δὲ,
ὁκόταν τί τουτέων ἔλασσον ἢ πλεῖον εἴη· ἢ
χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι, ϗ μὴ κεκρημένον
23 ᾖ τοῖσι σύμπασι. [30] Ἀνάγκη γὰρ, ὁκό-
ταν τί τουτέων χωρισθῇ, ϗ ἔφ' ἑαυτῷ ςῇ,
ἔνθέν τε ἐξέςηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χω-
ρίον ἐπίνοσον γίνεσθαι· ἀλλὰ ϗ ἔνθα ἂν ςῇ ϗ
ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε ϗ
πό-

VARIÆ LECTIONES.

22 συνέλθοιτο, MSt. Reg. Interpretatio hæc melior: *neque generent, neque ſimilia nobis efficiantur.* ξυντελέοιτο, Charter. καὶ πάλιν abeſt in Cod. Medic. ſequitur εἰ γὰρ μὴ τὸ θερμὸν. τῷ ψυχρῷ.
23 τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, idem.
24 ὅτεγε, Cornar. ὅτε γ' οὐ, Martin.
25 Galenus in Libro I. de Elementis ἐούσης pro ὑπαρχούσης, legit. ἐς τὴν φύσιν. Zwing. infra ξυνεβάλλετο εὐσεβὴς λόγος legit Codex Florentinus.
26 τελευτῶντος ἀνθρώπου, legit Galenus, & Zwing. & Cod. Medic. & fere omnes omiſſo τȣ σώματος, quod habent Exemplaria quædam. Ceterum Exemplar. MSt. τό, τε ὑγρὸν ἀποχωρῆσαι ἐς τὸ ὑγρόν. Τότε ὑγρὸν ἀποχωρῆσαι ἐς τὸ ὑγρὸν Codex Florentin.
27 πάντων, pro ἁπάντων legit Zwing.
28 ξυνέςη, Zwing. Corn. Paulo poſt διτλῆν, ἤγουν, ἤγουν, a quibusdam prætermittitur. αὐτέῳ etiam abeſt.
29 apud Galenum legitur: ἀλγέει δ' ὁκόταν τι τουτέων ἔλασσον ἢ πλέον ᾖ, ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι, ϗ μεμιγμένον ᾖ τοῖσι πᾶσι. Verum vitioſam eſſe lectionem ſatis apparet, & μὴ μεμιγμένον, pro μὴ κεκρημένον, legendum. ὅταν μετρίως ἔχῃ τὰ πρὸς omiſſo ταῦτα legit Codex Mediceus, καὶ δυνάμεως, idem.
30 Hoc ſic legit Galenus: ἀνάγκη γὰρ ὅταν τι τουτέων χωρισθῇ, καὶ ἐφ' ἑωϋτοῦ ςῇ, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον, ὅθεν ἐξέςη, ἐπίνοσον γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἂν ςῇ καὶ ἐπιχυθῇ ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχει, γίνεσθαι, tamen & παρέχειν mavult Foeſius pro τοῦτο MSta Regia legunt τοῦτο, ἐφ' ἑωϋτοῦ. μὴ ςῇ ex Manuſcripto legit Servinus, ἐπίνοσον γίγνεται, Foeſius, ex Galeno, ἔνθα ἂν, Manuſcripta Regia rejiciunt ἂν, quod margini adſcribit Zwingerus. ὑπερπληρούμενον, Fevreus. τούτων legit Codex Mediceus. ϗ ἐπιχυθῇ. Cod. Medic. ἂν ἐπιχυθῇ.

πόνον παρέχειν. ʺ [31] Καὶ γὰρ ὁκόταν τι τουτέων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλεῖον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει ἡ κένωσις. [32] ʺἮν ταῦτα πάλιν ποιήσηται εἴσω τὴν κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτέῳ ἀνάγκη, διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔνθέν τε ἐξέστη, καὶ ἔνθα ὑπερέβαλεν. ʺ Εἶπον δὴ, ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, ἀποφαίνειν αἰεὶ ταῦτα ἐόντα, καὶ κατὰ νόμον, καὶ κατὰ φύσιν. Φημὶ δὴ εἶναι αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ χολὴν, ξανθήν τε καὶ μέλαιναν· καὶ τουτέων πρῶτον μὲν [33] κατὰ νόμον ʺ [34] καὶ τὰ ὀνόματα διωρίσθαι φημὶ, καὶ οὐδενὶ αὐτέων τὸ ωὐτὸ ὄνομα εἶναι. ʺἜπειτα τὰς ἰδέας κατὰ φύσιν κεχωρίσθαι, καὶ οὔτε τὸ φλέγμα οὐδὲν ἐοικέναι τῷ αἵματι, οὔτε τὸ αἷμα τῇ χολῇ, οὔτε τὴν χολὴν τῷ φλέγματι. Πῶς γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα ἀλλήλοισιν, ὧν οὔτε τὰ χρώματα ὅμοια φαίνεται προσορώμενα, ʺ οὔτε [35] τῇ χειρὶ ψαυόμενα ὅμοια δοκέει εἶναι; οὔτε γὰρ θερμὰ ὁμοίως ἐστὶν, οὔτε ψυχρὰ, οὔτε ξηρὰ, οὔτε ὑγρά. Ἀνάγκη τοίνυν, [36] ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τὴν ἰδέην τε καὶ τὴν δύναμιν, μὴ ἓν αὐτὰ εἶναι· εἴπερ μὴ πῦρ τε, [37] καὶ ὕδωρ ἕν, καὶ ταυτόν ἐστι. Γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε, ὅτι οὐχ ἓν ταῦτα πάντα ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἕκαστον αὐτέων ἔχει δύναμίν τε καὶ φύσιν τὴν ἑωϋτέου. Ἢν γάρ τινι [38] διδοίης ἀνθρώπῳ φάρμακον, ὅ, τι φλέγμα ἄγει, [39] ἀπεμέεταί σοι φλέγμα· καὶ ἢν [40] δοίης φάρμακον, ὅ, τι χολὴν ἄγει, ἐμέεταί σοι χολήν· κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ χολὴν μέλαιναν καθαίρει, ἢν διδῷς φάρμακον, ὅ, τι χολὴν μέλαιναν ἄγει. ʺ [42] Καὶ ἢν τρώσης αὐτέῳ τοῦ σώματος μέρος τι, ὥστε τραῦμα γενέσθαι, ῥυήσεται αὐτέῳ αἷμα· καὶ ταῦτα ποιήσει σοι πάντα πᾶσαν ἡμέρην τε καὶ νύκτα, ʺ καὶ χειμῶνός τε καὶ θέρεος, [43] μέχρις ἂν δυνατὸς ᾖ τὸ πνεῦμα ἕλκειν ἐς ἑωϋτὸν, καὶ πάλιν [44] μεθιέναι· ʺ δυνατὸς δὲ ἔσται, ἔστ᾽ ἂν τινος τουτέων στερηθῇ τῶν συγγεγονότων· συγγέγονε δὴ ταῦτα τὰ εἰρημένα· πῶς [45] γὰρ οὐ συγγέγονε; ʺ Πρῶτον

24 labore vexari. Etenim cum quid horum copiosius extra corpus effusum fuerit; quam
25 redundantiæ modus requirat, dolorifica evadit ipsa evacuatio. At si contra intro vacuationem, & translationem, ac ab aliis secretionem fecerit, duplicem sane dolorem (ut ex dictis patet) concitare necesse est, & unde secessit,
26 & ubi exuperat. Dixi sane quæcunque hominem esse affirmavero, ea me demonstraturum eadem semper esse & instituto, & natura. Dico etiamnum sanguinem esse, & pituitam, & bilem tum flavam, cum nigram; atque horum quidem nomina primum ex institu-
27 to distincta esse assero, nullique ipsorum idem esse nomen inditum. Deinde species natura distinctas esse, nullamque pituitam similem esse sanguini, neque bili sanguinem, neque bilem pituitæ. Quo namque modo hæc inter se similia fuerint, quorum neque colores conspicientibus similes
28 apparent, neque ad manus contactum similes esse videntur? neque enim calida consimiliter sunt, neque frigida, neque sicca, neque humida. Quum itaque tantopere inter se tum forma, cum facultate differant, ea non unum esse necesse est; nisi ignis, & aqua unum & idem sint. At vero ex his noveris, quod non unum hæc omnia sint, sed suam quodque ipsorum & facultatem, & naturam obtineat. Si enim alicui homini medicamentum dederis, quod pituitam educat, pituitam tibi evomet; si medicamentum quoque dederis, quod bilem ducat, tibi bilis evometur; eadem quoque ratione atram bilem purgat medicamentum, si dederis, quod
29 atram bilem ducat. Quod si ipsi aliquam corporis partem sauciaris, ita ut vulnus fiat, effluet ipsi sanguis; atque hæc tibi totam diem, noctemque tum hyeme, cum æsta-
30 te usuvenient, quamdiu spiritum homo ad se trahere, vicissimque reddere vale-
31 bit; valebit autem quoad aliquo eorum, quæ cognata sunt privatus fuerit. Cognata vero sunt ea prædicta; quomo-
32 do enim non essent cognata? Primum qui-

Variæ Lectiones.

31 Istud aliter legitur Libr. VIII. de Placit. Hipp. & Plat. καὶ γὰρ ὅταν τι τούτων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλέον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει, ἢ καὶ νόσον.

32 Sic legit Galen. ἣν τ᾽ αὖ πάλιν εἴσω ποιήσηται τὴν κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτῷ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔνθεν τε ἐξέστη, καὶ ἔνθεν ὑπερέβαλεν. At Lib. VIII. de Plac. Hipp. & Plat. sic legitur: ἣν τ᾽ αὖθις εἴσω ποιήσηται τὴν κίνησιν, & ἔνθα τε ἐξέστη, καὶ ὅθεν ὑπερέβαλεν. Ἢ ἣν ταῦτα Cod. Florent. loco ἣν ταῦτα. εἴσω ποιήσηται, quidam Codices legunt, εἶπον δὴ ἃ, pro ἃ M. R. ἣν. εἶπον δὲ, Galenus.

33 κατὰ τὸν νόμον, Codices quidam legunt, & Aldus.

34 τὰ ὀνόματα διωρίσθαι, legit Galen. ἔπειτα κατὰ φύσιν καὶ τὰς ἰδέας Codex Florentinus legit.

35 τῇ χειρὶ ψαυόμενα leg. Galen. Cod. Medic. ψαυόμενα, ut Fevr. & Zwing. ad oram, quod sequimur. ψαύοντι editi Codd.

36 pro ὅτι, ὅτε quidam Codices.

37 Sic Cod. Florent. καὶ ὅλως ταυτόν ἐστι Codices editi legunt ἴσον. paulo inferius πάντα ἐστὶν ἀλλὰ ἔχει δύναμίν τε καὶ φύσιν τὴν αὐτὴν ἕκαστον. εἰ γάρ τινι δίδως ἀνθρώπῳ, ἀπεμεῖται, Cod. Mediceus.

38 διδοίης, Galen. editi Codd. δίδως.

39 ἐμέεται, Codices quidam.

40 δοίης, Galenus legit, δίδως editi Codd.

41 χολὴν & κατὰ ταῦτα, Codd. quidam, χολὴν κατὰ ταύτην, Zwing. ad oram. δῷς Galen. pro διδῷς paulo infra legit.

42 Galenus Libr. VIII. de Placit. Hipp. & Platon. legit: καὶ ἣν τρώσης αὖ αὐτοῦ σώματος μέρος τι, ὥστε ἕλκος γενέσθαι, idem vero Lib. II. de Elementis legit: καὶ ἣν τρώσης αὐτῷ τι τοῦ σώματος, ὡς τὸ ἕλκος γενέσθαι, quædam etiam Exempl. habent καὶ ἣν τρώσης αὐτόν. Foesius.

43 ad hæc verba in margine Cod. Florent. habetur: μέχρις ἂν δυνατὸς ᾖ τὸ πνεῦμα ἕλκειν εἰς ἑωυτόν.

44 μεθιέναι εἰ δυνατὸς ἔσται Imp. Samb. μεθιέναι εἰ δυνατὸς ἔσται Cod. Florent. Exempl. quædam MS. leg. καὶ δυνατὸς ἔσται ἐς τ᾽ ἂν τινος κ. τ. λ. Galen. leg. μεθιέναι εἰ δυνατὸς ἔσται. M. R. & Fevr. Codices Basil. hæc verba prorsus omittunt.

45 γὰρ prætermittitur in quibusdam Codicibus.

quidem hæc omnia homo, quoad vita fruitur, semper in se manifeste continet; deinde ex homine natus est hæc omnia habente: postremo in homine nutritus est hæc continente omnia, quæ nunc ego assevero, ac demonstro. Qui vero unum esse hominem asserunt, hanc mihi sententiam tulisse videntur, quod quum intuerentur eos epotis medicamentis in nimiis purgationibus interiisse, alios quidem bilem, nonnullos vero pituitam evomentes; horum unumquodque hominem esse existimarunt, in cujus purgatione ipsum intereuntem viderunt; & qui sanguinem esse hominem asserunt, eadem utuntur ratione. Quum enim homines jugulari, & e corpore sanguinem fluere conspiciunt, eum in homine animam esse existimant; hisque argumentis omnes inter disserendum utuntur. Quanquam primum quidem in immoderatis purgationibus sola evacuata bile nullus unquam mortuus est. Verum epoto medicamento, quod bilem ducat, primum sane aliquis bilem vomet, deinde pituitam, postea quoque præter bilem, atram bilem, idque per vim; sub mortem vero sanguinem etiam purum evomit. Eadem vero patiuntur & a medicamentis pituitam ducentibus. Primum enim pituitam vomunt, deinde bilem flavam, post hæc atram; intereuntes demum sanguinem purum, in eoque moriuntur. Quum enim medicamentum in corpus introierit, primum quidem quodcunque sibi ex omnibus, quæ in corpore insunt, secundum naturam maxime familiare fuerit, educit; deinde vero reliqua tum trahit, cum purgat. Quemadmodum, quæ (vel sponte) nascuntur, vel conseruntur, ubi terram subierint, eorum quodque trahit, quod suæ naturæ accommodatum in terra inest (inest autem & acidum, & dulce, & amarum, & salsum, & cujuscunque generis aliud.) Primum itaque ejus plurimum, quod natura sibi ipsi maxime familiare fuerit, ad se allicit; atque deinceps reliqua attrahit. Tale quiddam etiam medicamenta in corpore faciunt; quæcunque enim bilem educunt, primum meracissimam bilem purgant; deinde mixtam, &

μὲν. 46 Φανερός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν
ἑωϋτῷ ταῦτα πάντα αἰεὶ, ἕως ἂν ζῇ· ἔπειτα
γέγονεν ἐξ ἀνθρώπου ταῦτα πάντα ἔχον-
τος· ἔπειτα τέθραπται ἐν ἀνθρώπῳ ταῦτα
πάντα ἔχοντι, 47 ὁκόσα ἐγώ γε νῦν φημί τε
33 ϗ ἀποδείκνυμι. Οἱ δὲ λέγοντες ὡς ἕν ἐστιν
ὁ ἄνθρωπος, δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ
κεχρῆσθαι· 48 ὁρέοντες τοὺς πίνοντας τὰ φάρ-
μακα, ϗ ἀπολλυμένους ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρ-
σεσι, τοὺς μὲν χολὴν ἐμέοντας, τοὺς δέ τινας
φλέγμα, τοῦτο ἕκαστον αὐτέων ἐνόμισαν εἶ-
ναι τὸν ἄνθρωπον, ὅ, τι καθαιρόμενον εἶδον
αὐτὸν ἀποθανόντα· καὶ οἱ τὸ αἷμα φάντες εἶ-
ναι τὸν ἄνθρωπον, τῇ αὐτέῃ γνώμῃ χρέον-
ται. Ὁρέοντες γὰρ ἀποσφαζομένους τοὺς ἀν-
34 θρώπους, 49 καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώμα-
τος, τοῦτο νομίζουσιν εἶναι 50 τὴν ψυχὴν ἐν
τῷ ἀνθρώπῳ· ϗ μαρτυρίοισι τουτέοισι πάν-
35 τες χρέονται ἐν τοῖσι λόγοισι. Καί τοι
51 πρῶτον μὲν ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν 52
οὐχ εἷς πω ἀπέθανε χολὴν μόνον καθαρ-
θείς. Ἀλλ', ὁκόταν τὶς πίῃ φάρμακον, ὅ, τι
χολὴν ἄγει, πρῶτον μὲν χολὴν 53 ἐμέει·
36 ἔπειτα δὲ φλέγμα· 54 ἔπειτα δ' ἐπὶ
τῇ χολῇ ἐμέουσι χολὴν μέλαιναν ἀναγ-
καζόμενοι· τελευτῶντες δὲ αἷμα ἐμέου-
σι καθαρόν. Τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσι ϗ ὑπὸ τῶν
φαρμάκων τῶν τὸ φλέγμα ἀγόντων. Πρῶ-
τον μὲν γὰρ φλέγμα ἐμέουσιν, ἔπειτα ξαν-
θὴν χολὴν, ἔπειτα μέλαιναν, τελευτῶντες
δὲ αἷμα καθαρὸν, 55 ϗ ἐν τῷ δε ἀποθνήσκου-
37 σιν. 56 Τὸ γὰρ φάρμακον, ὁκόταν ἐ-
σέλθῃ ἐς τὸ σῶμα, πρῶτον μὲν ἄγει, ὃ
ἂν αὐτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα ᾖ τῶν ἐν τῷ
σώματι ἐνεόντων· ἔπειτα δὲ ϗ τ' ἄλλα
38 ἕλκει τε ϗ καθαίρει. 57 Ὥσπερ τὰ φυό-
μενά τε ϗ σπειρόμενα, ὁκόταν εἰς τὴν γῆν
ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωϋτῷ
ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ: (ἔνι δὲ ϗ ὀξὺ, ϗ γλυκὺ,
39 ϗ πικρὸν, ϗ ἁλμυρὸν, ϗ παντοῖον.) 58
Πρῶτον μὲν οὖν πλεῖστον τουτέου εἵλκυσεν ἐς
ἑωϋτὸ, ὅ, τι ἂν ᾖ ἑωϋτέῳ κατὰ φύσιν μά-
40 λιστα· ἔπειτα δ' ἕλκει, καὶ τ' ἄλλα. 59
Τοιοῦτον δέ τι ϗ τὰ φάρμακα ποιέει ἐν τῷ
σώματι· ὁκόσα γὰρ τὴν χολὴν ἄγει, πρῶ-
τον μὲν ἀκρητεστάτην ἐκάθηρε τὴν χολήν·
ἔπειτα δὲ μεμιγμένην, ϗ πάλιν τὰ τοῦ
φλέγ-

VARIÆ LECTIONES.

46 φανερῶς editi Codd. legunt. φανερός ἐστιν ἄνθρωπος, legit Galen. & Libr. II. de Element. φανερός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος recte legit, quod sequimur. πρῶτον μὲν γάρ legunt alia Exemplaria.
47 ὁπόσα φημίτε, idem habet.
48 Hujus loci meminit Galen. Lib. I. de Element. eumque integrum profert Lib. VIII. de Placit. Hipp. & Platon. ubi legit: ὁρῶντες τοὺς πίνοντας ἀνθρώπους τὰ φάρμακα ἀπολλυμένους ἐν τῇσι καθάρσεσι, καθάρσεσι Cod. Florentin: & χρῆσθαι Galen. legit pro κεχρῆσθαι.
49 ϗ τὸ αἷμα καταῤῥέον, legit Galenus.
50 τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ϗ μαρτυρίοισι τούτοισι χρῶνται, ubi πάντες omittit Galenus ibid.
51 Galen. Libr. I. de Element. hoc producto loco, χολὴν μόνην καθαρθεὶς legit. Exemplaria etiam quædam MS. & Aldina. ut & Zwing. ad marginem πρότερον pro πρῶτον leg.
52 pro οὐδεὶς, οὐχ εἷς Servinus ex MS. legit. πω pro πον, Foes. & Mercurial. quam lectionem sequimur.
53 ἐμέσει, pro ἐμέει, Codices quidam legunt.
54 Glen. Lib. II. de Element. hunc etiam locum explicat, ubi legit, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τούτοις χολὴν ἐμέουσι μέλαιναν. τελευτῶντες δ' αἷμα καθαρόν. ubi ἀναγκαζόμενοι omittitur. ϗ αἷμα, ϗ omittur in Cod. Med.
55 ϗ ἐν τῷ ἐφ' ᾧ, Galenus legit.
56 τὸ γὰρ φάρμακον, hanc integram clausulam præteriit Calv.
57 Hunc locum aliter profert Galen. circa finem Lib. II. de Element. ubi ita habetur: ὡς γὰρ τὰ σπειρόμενά τε ϗ φυόμενα, ἐπειδὰν εἰς τὴν γῆν εἰσέλθοι ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωϋτῷ ἐὸν ἐν τῇ γῇ. Ἑωϋτῷ, Codic, quidam habent. loco ἐνεὸν ἐόν, Cod. Med.
58 Idem legit: πρῶτον μὲν οὖν ϗ πλεῖστον εἵλκυσεν εἰς ἑωϋτὸ, ὅ, τι ἂν ᾖ αὐτῷ κατὰ φύσιν μάλιστα, quam lectionem sequimur cum Interpretibus, quædam vero Exempl. legunt: ὅ, τι ἂν ᾖ αὐτὸ κατὰ φύσιν μάλιστα.
59 τοιοῦτον δή τι, Galen. & Cod. Med. habent pro δέ τι.

φλέγματος φάρμακα, πρῶτον μὲν ἀκρητέστατον τὸ φλέγμα ἄγει, ἔπειτα δὲ μεμιγμένον. Καὶ πάλιν τοῖσιν ἀποσφαζομένοισι, πρῶτον μὲν τὸ αἷμα ῥέει θερμότατόν τε, ϗ ἐρυθρότατον· ἔπειτα δὲ ῥέει φλεγματωδέστερον, ϗ χολωδέστερον.

rursus medicamenta pituitam cientia primum puriſſimam pituitam educunt, poſtea etiam mixtam. Et in jugulatis primum quidem ſanguis tum calidiſſimus, cum maxime ruber effluit; mox vero magis pituitoſus, magiſque bilioſus profluit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ὅτι αὔξεται τὸ φλέγμα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ χειμῶνος· τὸ φλέγμα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνόντων ψυχρότατον· ὅτι ὁ χειμὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος.

Αὔξεται " [60] δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ 41
μὲν φλέγμα τοῦ χειμῶνος· " τοῦτο γὰρ 42
τῷ χειμῶνι κατὰ φύσιν ἐστὶ μάλιστα τῶν ἐν τῷ
σώματι ἐνεόντων· [61] ψυχρότατον γάρ ἐστι.
[62] Τεκμήρια δὲ τουτέων, ὅτι τὸ μὲν φλέγ-
22 μα ψυχρότατον. [63] Εἰ ἐθέλεις ψαῦσαι
φλέγματος, ϗ χολῆς, ϗ αἵματος, τὸ φλέγ-
μα εὑρήσεις ψυχρότατον ἐόν, καί τοι γλι-
σχρότατόν ἐστι, ϗ βίῃ μάλιστα ἄγεται με-
τὰ χολὴν μέλαιναν. " (Ὁκόσα δὲ [64] βίῃ 43
ἔρχεται, θερμότερα γίνεται, ἀναγκαζόμενα
ὑπὸ τῆς βίης·) ἀλλ᾽ ὅμως ϗ πρὸς ταῦτα
πάντα ψυχρότατον ἐὸν τὸ φλέγμα φαίνε-
ται ὑπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. Ὅτι δὲ ὁ χει-
μὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος, γνοίης
ἂν τοῖσδε. Οἱ ἄνθρωποι πτύουσί τε " ϗ [65] 44
ἐκμύσσονται [66] φλεγματωδέστατον τοῦ χει-
μῶνος, " [67] ϗ τὰ οἰδήματα αὐτέοισι λευκό- 45
τατα γίνεται μάλιστα κατὰ ταύτην τὴν
ὥρην, ϗ τ᾽ ἄλλα νουσήματα φλεγματώ-
δεα. " Τοῦ δὲ ἦρος, τὸ φλέγμα [68] ἔστι 46
μὲν ἰσχυρότερον ἐν τῷ σώματι, ϗ τὸ αἷμα αὔ-
ξεται. Τότε γὰρ ψύχεα ἐξανίει, ϗ τὰ
ὕδατα ἐπιγίνεται· " [69] τὸ δὲ αἷμα κατὰ 47
ταῦτα αὔξεται, ὑπό τε τῶν ὄμβρων, ϗ τῶν
θερμημερέων. " [70] Κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέῳ 48
ταῦτ᾽ ἐστὶ μάλιστα τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὑγρόν τε
γάρ ἐστι ϗ θερμόν· γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε. Οἱ
ἄνθρωποι τοῦ ἦρος ϗ τοῦ θέρεος μάλιστα ὑπό
τε τῶν δυσεντεριῶν ἁλίσκονται, " ϗ [71] ἐκ 49
τῶν ῥινῶν τὸ αἷμα ῥέει αὐτέοισι, ϗ θερμό-
τατοί εἰσι, ϗ ἐρυθρότατοι. Τοῦ δὲ [72] θέρεος
τό, τε αἷμα ἰσχύει ἔτι, " ϗ ἡ χολὴ [73] ἀεί- 50
ρεται ἐν τῷ σώματι, ϗ παρατείνει ἐς τὸ

CAPUT III.

Pituitam hyeme in homine augeri, omniumque humorum frigidiſſimam eſſe: pituita hyeme repleri corpora.

Augetur vero in homine pituita quidem hyeme; hæc enim ad hyemis naturam, eorum quæ corpori inſunt, maxime accedit; frigidiſſima namque eſt. Hujus autem rei ſunt indicia, pituitam eſſe frigidiſſimam; quod ſi pituitam, & bilem, & ſanguinem tangere volueris, pituitam frigidiſſimam eſſe reperies: quæ quamvis ſit lentiſſima, ac vi potiſſimum ſecundum atram bilem educatur, (quæcunque vero vi trahuntur, ea per violentiam coacta calidiora redduntur) nihilominus tamen ſupra hæc omnia, pituita ſuapte natura frigidiſſima eſſe conſpicitur. Quod autem hyeme corpus pituita repleatur, hiſce noveris; quod per hyemem homines maxime pituitoſa tum expuunt, cum emungunt, tumores ipſis laxi, & albi per eam potiſſimum tempeſtatem, & reliqui morbi pituitoſi oboriuntur. At vere adhuc quidem pituita in corpore valida manet, ſed ſanguis augeſcit. Nam, & frigora remittunt, & imbres ſuccedunt: tuncque ſanguis augetur, tum ex imbribus, cum ex diebus calidis. Nam ſecundum naturam ipſi hæc ex anni tempeſtate potiſſimum inſunt; etenim id anni tempus humidum, & calidum eſt. Ex his vero noveris, quod homines vere & æſtate potiſſimum dyſenteriis corripiantur, & ex naribus ſanguis ipſis profluat, calidiſſimi, & maxime rubicundi ſint. Æſtate vero ſanguis adhuc viget, & bilis in corpore attollitur, & in autumnum pro-

Variæ Lectiones.

60 Idem locus exprimitur ab eodem Lib. IIX. de Placit. Hipp. & Platon. κατὰ φύσιν ἐστὶ μάλιστα Codex Mediceus.
61 ψυχρότατον γάρ ἐστι, γὰρ omittit idem.
62 τεκμήριον δὲ τουτέων, Cod. quidam.
63 εἰ θέλοις, Galenus.
64 βίῃ ἄγεται, Idem.
65 ἀπομύσσονται, Exemplaria quædam legunt, ut & Cornarius, & Baſil.
66 φλεγματωδέστερον, Imperialis Sambucus, & Fevreus, & Codex Medic.
67 ϗ τὰ οἰδήματα λευκὰ γίγνονται, legit Galenus. ϗ τὰ οἰδήματα αὐτοῖς λευκὰ γίνεται, legunt Exemplaria quædam, & κατὰ ταύτην τὴν ὥρην, ut etiam Galen. vid. Oecon. Hipp.
68 ἔτι μὲν ἰσχυρὸν τὸ φλέγμα ἐστὶ legit Galenus, alia Exempl. habent, τὸ φλέγμα ἔτι μένει ἰσχυρὸν ἐν τῷ σώματι. ἔτι μὲν ἰσχυρότερον, alii.
69 τὸ δ᾽ αἷμα αὔξεται ὑπό τε τῶν ὄμβρων, ϗ ὑπὸ τῶν θερμημερέων. Galenus.
70 αὐτέων legit Foeſius. Galenus tamen αὐτέῳ habet, ut multa Exempl. quam lectionem ſequimur cum Interpretibus, ad ſanguinem referendo.
71 ἐκ τῶν ῥινέων αἷμα ῥεῖ αὐτέοισι Codices editi, ἐκ τῶν ῥινῶν τὰ αἵματα ῥέει αὐτοῖσι legit Galenus, quam lectionem habet Codex Florentinus. Galen. ἐρυθροὶ habet, ut & alii.
72 θέρευς, alii. ἴσχει, Manuſcripta Regia, ἔτι abeſt in Codice Mediceo.
73 αἴρεται, legit Galenus, ut & Erotian. qui ἐπαίρεται attollitur, exponit ex hoc loco.

protenditur. At autumno modicus quidem sanguis generatur (contrarius enim ipsius naturæ autumnus est) bilis autem æstate, & autumno corpus occupat; id quod hisce indiciis noveris, quod hac tempestate homines sua sponte bilem evomant, & medicamentorum potionibus magis biliosa purgentur. Id quoque ex febribus, & hominum coloribus patet. At pituita æstate seipsa longe imbecillior est. Contraria namque ipsius naturæ est hæc tempestas; calida siquidem, & sicca est. At sanguis per autumnum paucissimus in homine gignitur; siccissimus siquidem est autumnus, & hominem jam refrigerare incipit. Atra autem bilis autumno tum plurima, cum vehementissima est. Quum vero hyems ingruit, bilis refrigescens pauca gignitur, & pituita rursus augetur, tum ab imbrium copia, cum a noctium longitudine. Hæc igitur omnia semper hominis habet corpus; verum pro temporis circumstantia, interdum quidem ipsa tum ex parte, cum ex natura seipsis singula ampliora, interdum vero minora redduntur. Ut enim universus annus omnium quidem & calidorum, & frigidorum, & siccorum, & humidorum est particeps (neque enim eorum quicquam, ne minimo quidem tempore, sine omnibus, quæ hoc in mundo sunt, consisteret; imo si unum quidpiam desit, omnia abolerentur; nam eadem necessitate, & constituta sunt, & invicem aluntur.) Ita etiam si quid ex his, quæ in homine sunt cognata, defecerit, is utique vivere nequeat. Ut autem in anno modo hyems maxime, interdum ver, interdum æstas, nonnunquam autumnus viget: sic quoque in homine, modo quidem pituita invalescit, modò sanguis, interdum etiam bilis, primum quidem flava, deinde quæ atra vocatur. Cujus rei evidentissimum est testimonium, quod si eidem homini idem medicamentum quater in anno exhibere voles, hyeme quidem maxime pituitosa tibi evomet, vere autem valde humida, æstate admodum biliosa, & autumno nigerrima.

51 φθινόπωρον. Ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ τὸ μὲν
52 αἷμα ὀλίγον γίνεται· (ἐναντίον γὰρ [74] αὐτέυ τὸ φθινόπωρον τῇ φύσει ἐςίν·) ἡ δὲ χολὴ τὴν θερίην κατέχει τὸ σῶμα, ϗ τὸ φθινόπωρον· γνοίης δ' ἂν τοῖσδε· οἱ ἄνθρωποι αὐτόματοι ταύτην τὴν ὥρην χολὴν ἐμέουσι, ϗ ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι χολωδέςερα καθαίρονται. Δῆλον δὲ [75] ϗ τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ τοῖσι χρώμασι τῶν ἀνθρώπων.
53 Τὸ δὲ φλέγμα [76] τῆς θερίης ἀσθενέστερόν ἐςιν αὐτὸ ἑωϋτῦ. Ἐναντίη γὰρ αὐτέυ ἐςὶ τῇ φύσει ἡ ὥρη, [77]
54 ξηρή τε γάρ ἐςι ϗ θερμή. Τὸ δ' αἷμα,
55 τῦ φθινοπώρου [78] ἐλάχιςον γίγνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ξηρότερον γάρ ἐςι τὸ φθινόπωρον, ϗ ψύχειν ἤδη ἄρχεται τὸν ἄνθρωπον. Ἡ δὲ μέλαινα χολὴ, τῦ φθινοπώρου πλείςη τὲ ϗ ἰσχυροτάτη ἐςίν. Ὁκόταν δὲ ὁ χειμὼν καταλαμβάνῃ, [79] ἥ τε χολὴ ψυχομένη, ὀλίγη γίνεται, ϗ τὸ φλέγμα αὔξεται πάλιν, ἀπό τε τῶν ὑετῶν τοῦ πλήθεος, ϗ ὑπὸ τῦ μήκεος τῶν νυκτῶν. Ἔχει
56 μὲν οὖν ταῦτα πάντα [80] αἰεὶ τὸ σῶμα τῦ ἀνθρώπου· ὑπὸ δὲ τῆς ὥρης περιϊςαμένης, ποτὲ μὲν πλείω γίγνεται σφῶν αὐτὰ ἑωυτέων, ποτὲ δὲ ἐλάσσω, ἕκαςα κατὰ μέρος τε ϗ
57 κατὰ φύσιν. [81] Ὥσπερ γὰρ ὁ ἐνιαυτὸς μετέχει [82] μὲν πᾶς πάντων, ϗ τῶν θερμῶν, ϗ τῶν ψυχρῶν, ϗ τῶν ξηρῶν, ϗ τῶν ὑγρῶν (οὐδὲ γὰρ ἂν [83] μείνειεν τουτέων οὐδὲν οὐδένα χρόνον, ἄνευ πάντων τῶν ἐνεόντων
58 ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ· [84] ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλίποι, πάντ' ἂν ἀφανισθείη· ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτέης ἀνάγκης πάντα συνέςηκέ τε ϗ τρέφεται [85] ἀπ' ἀλλήλων.) Οὕτω δὲ, ϗ εἴ τι ἐκ τῦ ἀνθρώπυ ἐκλίποι τουτέων τῶν συγγεγονότων, οὐκ ἂν δύναιτο ζῆν ὁ ἄνθρωπος. Ἰσχύει δ' ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, [86] ποτὲ μὲν ὁ χειμὼν μάλιςα, ποτὲ δὲ τὸ ἔαρ, ποτὲ δὲ τὸ θέρος, ποτὲ δὲ τὸ φθινόπωρον· οὕτω δὲ ϗ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ποτὲ μὲν τὸ φλέγμα ἰσχύει, ποτὲ δὲ τὸ αἷμα, ποτὲ δὲ ἡ χολὴ, πρῶτον μὲν ἡ
59 ξανθὴ, ἔπειτα δὲ ἡ μέλαινα [87] καλεομένη. Μαρτύριον δὲ [88] σαφέςατον, εἰ ἐθέλεις δοῦναι τῷ αὐτέῳ ἀνθρώπῳ τὸ αὐτὸ φάρμακον τετράκις τῦ ἐνιαυτῦ, ἐμέεταί σοι τῦ μὲν χειμῶνος φλεγματωδέςατα, τῦ δὲ ἦρος ὑγρότατα, τῦ δὲ θέρεος χολωδέςατα, τῦ δὲ φθινοπώρου μελάντατα.

KE-

Variæ Lectiones.

74 αὐτέυ, Codic. quidam. αὐτῦ τῇ φύσει, Galen. & pro τὴν θερίην, τὸ θέρος legit, ἡ θερινὴ legit Cod. Medic.
75 ϗ ἐν τοῖσι, Codic. quidam, ἐν τοῖς, Cod. Med.
76 τῦ θέρεος ἀσθενέςατον, legit Galen. ut & antea χολωδέςαλα, φλεγματώδης τῦ θέρεος, θερίης, Codex Medic.
77 ξηρή τε οὖσα ϗ θερμή, Galen.
78 ἐλάχιςόν ἐςιν idem. ξηρότερόν τε γάρ ἐςι τὸ φθινόπωρον, Codex Mediceus.
79 ἥ τε χολὴ, ἥ γε χολὴ, ex MS. Servin. & paulo post καὶ ὑπὸ τῦ μήκεος τῦ νυκτῶν Foes.
80 αἴθει, *perpetua* legit Cod. Basileensis.
81 ὡς γὰρ pro ὥσπερ, Servin. & Galen. ut & Cod. Medic.
82 μὲν πᾶσι πάντων, Galenus.
83 μένει, Aldus. μένοι τουτέων οὐδὲν Codex Florentin.
84 ἀλλ' εἰ ἕν τι γε ἐκλείποι, Galen. ἀλλὰ εἰ τι ἐκλείπῃ, Codex Mediceus.
85 ὑπ' ἀλλήλων, Cornarius.
86 ποτὲ & πότε fere idem apud Galenum, τότε apud Codic. πότε Charter. & Imperialis Sambucus, ita emendat in Aldin. μάλιςα omittit Cod. Mediceus.
87 Quædam Exempl. καλεομένη omittunt, deinde μαρτύριον σαφέςατον leg. Gal. ut & Exempl. quæd. quemadmodum Fevr.
88 σαφέςατον, vult Imper. Samb. pro σαφέςερον, quod arridet Charter. sed quæ mox sequuntur in comparativa vertit Imp. Samb. ut & M. R. & Fevr. φλεγματωδέςερα, ὑγρότερα, χολωδέςερα, μελαντέςερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τὰ νοσήματα, ἃ αὔξεται χειμῶνος, λήγειν θέρους. Τὸν ἰητρὸν δεῖν ἰῆσθαι τὰ νουσήματα κατὰ τὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρην. Ὅτι μὴ δεῖ νουσημάτων ἐπιδημιῶν καταστάντων τὰ διαιτήματα ταχέως μεταβάλλειν· ὅτι ἡ τῶν χωρίων, ἐν οἷς ἡ νοῦσος καθέστηκε, μεταβολὴ χρήσιμος.

CAPUT IV.

Morbos, qui hyeme ingravescunt, æstate desinere. Medicum debere morbos curare secundum anni tempestatem. Morbis popularibus grassantibus, dieta non illico mutanda: utilis est locorum, in quibus morbi sæviunt, mutatio.

Ὀφείλει [89] οὖν τουτέων [90] οὕτως ἐχόντων, ὁκόσα μὲν τῶν νουσημάτων τοῦ χειμῶνος αὔξεται, [91] θέρεος λήγειν· ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται, χειμῶνος λήγειν· [92] ὁκόσα μὴ αὐτέων ἐν περιόδῳ ἡμερέων ἀπαλλάσσεται· τὴν δὲ περίοδον αὖθις φράσω τὴν τῶν ἡμερέων. Ὁκόσα δὲ ἦρος γίνεται νουσήματα, προσδέχεσθαι χρὴ φθινοπώρου τὴν [93] ἀπάλλαξιν ἔσεσθαι αὐτέων· ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ νουσήματα, τουτέων τοῦ ἦρος ἀνάγκη τὴν ἀπάλλαξιν γενέσθαι. Ὅ, τι δ' ἂν τὰς ὥρας ταύτας ὑπερβάλλῃ νόσημα, εἰδέναι χρὴ ὡς ἐνιαύσιον αὐτὸ ἐσόμενον. Καὶ τὸν ἰητρὸν οὕτω χρὴ [94] ἰῆσθαι πρὸς τὰ νουσήματα, ὡς ἑκάστου τουτέων ἰσχύοντος ἐν τῷ σώματι κατὰ τὴν ὥρην [95] τὴν ἑωυτῷ κατὰ φύσιν ἐοῦσαν [96] μάλιστα.

60 Quum igitur hæc ita se habeant, quicunque morbi hyeme augescunt, eos æstate desinere necesse est; & qui æstate increscunt, eos hyeme cessare, nisi certo dierum circuitu solvantur; dierum autem circuitus (quis sit) alias sum explicaturus. Quicunque autem morbi vere fiunt, eorum futurum discessum autumno expectare oportet: qui vero autumnales
61 morbi sunt, eorum discessum vere fieri necesse est. At qui morbus eas anni tempestates superaverit, hunc annuum fore sciendum est. Atque ita Medicum
62 adversus morbos instare oportet, prout unumquodque horum in corpore prævalet, secundum tempus, quod sibi ipsi natura conveniens est.

Ταῦτα γνήσια Ἱπποκράτους οὐκ εἶναι, ἀλλὰ κακῶς προσκείμενα τῷ περὶ φύσιος ἀνθρώπου βιβλίῳ Γαληνός φησι.

Hæc non germana Hippocratis esse, sed prave adjecta libro de natura hominis dicit Galenus.

Εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ τάδε πρὸς ἐκείνοισιν, ὅτι ὁκόσα πλησμονὴ τίκτει νουσήματα, κένωσις ἰῆται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ κενώσιος γίνεται νουσήματα, πλησμονὴ ἰῆται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ ταλαιπωρίης γίνεται, ἀνάπαυσις ἰῆται· [97] ὁκόσα δὲ ἀργίη νουσήματα τίκτει, ταλαιπωρίη ἰῆται. Τὸ δὲ σύμπαν [98] γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν, ἐναντίον ἵστασθαι τοῖσι [99] καθεστηκόσι, καὶ νουσήμασι, καὶ εἴδεσι, καὶ ὥρῃσι, καὶ ἡλικίῃσι, καὶ τὰ συντείνοντα λύειν, καὶ τὰ λελυμένα συντείνειν· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ κάμνον ἀναπαύοιτο, [100] ἤτε

Nosse vero præterea oportet, quod quoscunque repletio parit morbos, sanat evacuatio: qui vero ab evacuatione oboriuntur, (eos) curat repletio. Atque qui ex (immoderato) labore fiunt, eos quies sanat: qui autem ab otio gignuntur morbi, labore tolluntur; omninoque nosse Medicum oportet, & morbis, & speciebus, & tempestatibus, & ætatibus obviam ire, contentaque solvere, & soluta contendere: sic enim maxime morbum sedaverit; at-

 que

Variæ Lectiones.

89 φιλεῖ γοῦν, agnoscit Galenus. γοῦν Codex Mediceus æque legit.
90 ὧδε, Codices quidam, ὁκόσα fere omnibus locis mutat in ὅσα Codex Mediceus.
91 θέρεος, φθίνειν, quædam Exemplaria legunt.
92 ὁκόσα δὲ μὴ, Imperial. Samb. & Fevr. φράσω τ' ἡμερέων, sublato τὴν Codex Mediceus.
93 ἀπαλλαγὴν, quidam Codices editi. χρὴ φθινοπώρῳ τὴν ἀπαλλαγήν. ὅσα δὲ.
94 ἵστασθαι τὰ νοσήματα Cod. Basil. legit. Sed Imper. Sambucus ἰῆσθαι πρὸς τὰ νοσήματα, id est: *morbis mederi*, habet.
95 pro τὴν ἑωυτοῦ M. R. solum habent τοῦ. Imper. Samb. deleti ἑωυτοῦ, ex Aldina. ἑωυτῷ, legimus cum Zwingero.
96 post μάλιστα Imp. Samb. addit δὲ χρὴ εἰδέναι, quæ conjungenda cum sequentibus adscititiis adjectionibus esse videntur. Et hæc sine interruptione legi in MSto testatur Servin. hoc modo: μάλιστα δὲ χρὴ εἰδέναι τάδε, quam lectionem habet Codex Florentinus.
97 ὁκόσα δ' ὑπεργίη Galen. & M. R. sed Cod. Foes. ita leg. ὁκόσα δ' ὑπ' ἀργίης τίκτεται ut Aldin. Exempl. At ὁκόσα δὲ ἀργίη νουσήματα τίκτει, Imper. Sambuc. legit, quod sequimur.
98 pro γνῶναι δεῖ, γνῶναι δὴ. Cornar.
99 Sic Galen. sed καθεστῶσι Cornarius & Aldus.
100 ἤτε ἴησις τοῦτό μοι δοκέει εἶναι hæc desiderantur in MS. Servini.

que curandi ratio, hoc ipsum mihi esse videtur. Morbi vero, partim quidem ex vivendi ratione, partim vero ex spiritu, quem vivendo trahimus, oriuntur. At utrorumque cognitionem ita facere oportet. Quum multi homines uno morbo eodem tempore corripiuntur, in id, quod maxime commune est, quoque omnes utimur, potissimum rejicienda causa est; id autem est, quod inspirando trahimus. Quod enim vivendi cujusque nostrum ratio in causa non sit, jam liquido constat, quum morbus omnes consequenter attingat, & juvenes, & senes, & mulieres, & viros, perindeque temulentos, & abstemios: tam eos, qui maza, quam qui pane victitant: & eos, qui multis, quam qui paucis exercitationibus utuntur. Non igitur victus rationi assignanda causa est, quum cujusvis generis victu utentes homines, eodem modo corripiuntur. Quum vero eodem tempore varia morborum genera vagantur, sua procul dubio cuique vivendi ratio in causa est, adhibendaque curatio, adversus morbi causam instando; quemadmodum alias etiam a nobis dictum est, & victus rationem immutando; quandoquidem constat victus genus, quo quis utitur, aut ex toto, aut magna ex parte, aut in eorum aliquo, minime ei esse accommodatum. Quo cognito immutare, & adhibita in considerationem cujusque natura, ætate, forma, anni tempore, & morbi genere, & ad curationem aggredi oportet, nunc quidem detrahendo, nunc vero addendo; ita ut (quemadmodum jam dudum a me dictum est) ad singulas ætates, & anni tempora, & naturas, & morbos, contrariam tum medicamentorum, cum victus rationem adhibeas. At vero, ubi morbus aliquis populariter grassatus fuerit, non victus rationem in causa esse, sed quod spirando ducimus, manifestum est, ipsumque morbosam quandam excretionem plane obtinere. Eo igitur tempore his exhortationibus homines sunt admonendi, ut ne victus quidem rationem immutent, quum morbi causa minime existat. Provideant etiam,

ἴησις, τῦτό μοι δοκέει εἶναι. Αἱ δὲ νοῦ-
σοι γίγνονται, [101] αἱ μὲν ἀπὸ τῶν διαιτημά-
των, αἱ δ' ἀπὸ τῦ πνεύματος, ὃ ἐσα- 23
γόμενοι ζῶμεν. Τὴν δὲ διάγνωσιν ἑκατέρων
ὧδε χρὴ ποιέεσθαι. Ὁκόταν μὲν ὑπὸ ἑνὸς νυ-
σήματος πολλοὶ ἄνθρωποι ἁλίσκονται κατὰ
τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν αἰτίην χρὴ ἀνατιθέναι
τουτέῳ, ὅ, τι ἂν [102] κοινότατόν ἐςι, καὶ μάλι-
ςα [103] αὐτέῳ πάντες χρεώμεθα· ἔςι δὲ τῦ-
64 το, ὃ ἀναπνέομεν. [104] Φανερὸν γὰρ ἤδη, ὅτι
τὰ διαιτήματα ἑκάςου ἡμῶν οὐκ αἴτιά ἐ-
ςιν, ὅτε ἅπτεται πάντων ἡ νοῦσος ἑξῆς, καὶ
τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ γυναι-
κῶν, καὶ ἀνδρῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν θωρησσομέ-
νων, καὶ τῶν ὑδροποτεόντων, καὶ τῶν μάζαν ἐσθιόν-
των, καὶ τῶν ἄρτον σιτεόντων, καὶ τῶν πολλὰ τα-
λαιπωρούντων, καὶ τῶν ὀλίγα. Οὐκ ἂν οὖν
τά γε διαιτήματα αἴτια εἴη, ὁκόταν διαιτεύ-
μενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα τρόπον ἁλίσκονται
ὑπὸ τῆς αὐτέης νύσυ. Ὁκόταν δ' αἱ νοῦσοι
γίγνωνται παντοδαπαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον,
δῆλον, ὅτι τὰ διαιτήματά ἐςιν αἴτια ἕκαςα
ἑκάςοισι· καὶ τὴν θεραπείην χρὴ ποιέεσθαι,
ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσυ, ὥσπερ
μοι πέφρασαι καὶ ἑτέρωθι, [105] καὶ τῶν διαι-
τημάτων μεταβάλλειν. Δῆλον γὰρ δὴ, ὅτι
οἷσί γε εἴωθε χρέεσθαι ὁ ἄνθρωπος διαιτή-
μασιν, ὐκ ἐπιτήδεια οἵ ἐςιν, ἢ πάντα, ἢ τὰ
πλείω, ἢ ἕν γέ τι αὐτέων. Ἃ χρὴ κατα-
μανθάνοντα μεταβάλλειν· καὶ σκεψάμενον τῦ
ἀνθρώπου τὴν φύσιν, τήν τε ἡλικίην, καὶ τὸ
εἶδος, καὶ τὴν ὥρην τῦ ἔτεος, καὶ τῆς νούσου
τὸν τρόπον, [106] τὴν θεραπείην ποιέεσθαι,
ποτὲ μὲν ἀφαιρέοντα, ποτὲ δὲ προσιθέν-
τα (ὥσπερ μοι [107] καὶ πάλαι εἴρηται) πρὸς
ἑκάςας τῶν ἡλικιέων, καὶ τῶν ὡρέων, καὶ τῶν εἰ-
65 δέων, καὶ τῶν νούσων, ἔν τε τῇσι [108] φαρ-
μακείῃσι προτρέπεσθαι, καὶ ἐν τοῖσι διαιτήμα-
σιν. Ὁκόταν δὲ νουσήματος ἑνὸς ἐπιδημίη
[109] καθεςήκῃ, [110] δῆλον, ὅτι οὐ τὰ διαιτήμα-
τα αἴτιά ἐςιν, ἀλλ' ὃ ἀναπνέομεν, τοῦτ'
66 αἴτιόν ἐςι, καὶ τῦτο δῆλον, ὅτι νοσερήν τινα
[111] ἀπόκρισιν ἔχον ἂν εἴη. Τοῦτον χρὴ
τὸν χρόνον τὰς [112] παραινέσιας ποιέεσθαι τοῖ-
σιν ἀνθρώποισι τοιάσδε, τὰ μὲν διαιτήματα
μὴ μεταβάλλειν, [113] ὅτι γε οὐκ αἴτιά ἐ-
ςι τῆς νούσου. Τὸ δὲ σῶμα [114] ὀρῆν, ὅκως
ἔςαι

VARIÆ LECTIONES.

101 αἱ μὲν ἀπὸ διαιτημάτων, Cod. Basil.
102 κοινότερον, Aldus.
103 αὐτέῳ οἱ πάντες, Imp. Samb.
104 Φανερὸν γὰρ δὴ, ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάςου ἡμέων οὐκ αἴτια ἐςὶν ὅτε τότε ἅπτεται ἡ νοῦσος πάντων ἐφεξῆς, καὶ τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως, καὶ τῶν θωρησσομένων, καὶ τῶν ὑδροποτεόντων, καὶ τῶν μάζαν ἐσθιόντων, καὶ τῶν ἄρτον σιτεόντων, καὶ τῶν ὀλίγα ταλαιπωρεόντων, καὶ τῶν πολλὰ καμνόντων, Sic legit Galenus. ἄρτον σιτεόντων, Codex Mediceus. καὶ τῶν ὀλίγα καμνόντων, Cod. Medic. ἄρτῳ σιτεόντων. Heurn. ἀρτοσιτεόντων Mercurialis.
105 Sic Galenus & M. R. & Imp. Samb. Cornar. vero καὶ ἐκ τῶν διαιτημάτων μεταβάλλειν. καὶ τῇ διαιτημάτων μεταβολῇ Codex Florentin. & paulo post καταμαθόντα Codices impressi.
106 καὶ τὴν θεραπείην Imper. Samb.
107 καὶ delet idem. καὶ τῶν ἰδέων Cornar.
108 τῇ φαρμακείῃ ἀντρέπεσθαι καὶ τοῖσι διαιτήμασιν legit Galen. & τῇ φαρμακείῃ προτρέπεσθαι dictum arbitratur pro προσφέρεσθαι, id est: *occurrere morbis per contraria*. cum alia Exemplar. ἐν τῇσι φαρμακίῃσι aut ἐν τῇ φαρμακείῃ habent, & ἐν τοῖσι διαιτήμασι, καὶ τῇσι διαίτῃσιν. Codex Mediceus.
109 καθεςῇ legit Galenus.
110 δηλονότι, Exempl. quædam.
111 ὑπόκρισιν, ex Manuscripto Servini. ἀπόκρισις νοσερή, Cod. Medic. διαιτήματα, νοσήματα, Charter.
112 παραινέσεις. M. Reg.
113 ὅτι οὐκ, Imp. Samb.
114 Sic Galen. ὁρᾷν Cod. & Ald.

ἔσαι ὡς [115] ἀογκότατον ϗ ἀσθενέςατον· τῶν τε σιτίων ἀφαιρέοντα, ϗ τῶν ποτῶν, [116] οἷσιν εἰώθει [117] χρέεσθαι, κατ᾽ ὀλίγον. Ἢν γὰρ μεταβάλλῃ ταχέως τὴν δίαιταν, κίνδυνος ϗ ἀπὸ τῆς μεταβολῆς νεώτερόν τι γίγνεσθαι ἐν τῷ σώματι· ἀλλὰ χρὴ τοῖσι μὲν διαιτήμασιν οὕτω χρέεσθαι, ὅτε γε φαίνεται, μηδὲν ἀδικέοντα τὸν ἄνθρωπον· τῦ δὲ πνεύματος, ὅκως [118] ῥεῦσις ὡς ἐλαχίςη εἰς τὸ σῶμα εἰσίοι, ϗ ὡς ξεινοτάτη ἔσαι, προμηθέεσθαι· [119] τῶν τε χωρίων, τοὺς τόπȣς μεταβάλλοντα εἰς δύναμιν, ἐν οἷσιν ἂν ἡ νῦσος καθεςήκει, ϗ τὰ σώματα λεπ]ύνοντα. Οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα πολλοῦ τε ϗ πυκνοῦ πνεύματος χρήζοιεν οἱ ἄνθρωποι. Ὁκόσα δὲ τῶν νουσημάτων γίνεται ἀπὸ τῦ σώματος τῶν μελέων τῦ ἰσχυροτάτου, ταῦτα δεινότατά ἐςι. Καὶ γὰρ, ἢν αὐτῦ [120] μένῃ, ἔνθα ἂν ἄρξηται, ἀνάγκη ἰσχυροτάτου τῶν μελέων πονεομένου, [121] πᾶν τὸ σῶμα ὀχλέεσθαι. [122] Καὶ ἢν ἐπί τι τῶν ἀσθενεςέρων ἀφίκηται ἀπὸ τῦ [123] ἰσχυροτέρου, χαλεπαὶ αἱ ἀπολύσιες γίγνονται. Ὁκόσα δ᾽ ἂν ἀπὸ τῶν ἀσθενεςέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα ἔλθοι, εὐλυτώτερά ἐςιν, ὑπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος [124] ἀποπαλλήσσεται ῥηϊδίως τὰ ἐπιῤῥέοντα.

ut corpus quam minime intumescat, sitque attenuatissimum, tum cibos, cum potus, quibus uti consueverint, sensim demendo. Si quis enim subito victus rationem immutet, ne quid in corpore ex immutatione innovetur, periculum est. Sed solita victus ratio servanda est, ubi nihil quidem hominem lædere videtur; atque insuper, ut aeris quam minimum in corpus influat, isque ut maxime peregrinus sit, providendum, tum regionum loca, in quibus morbus consistit, quoad ejus fieri poterit, permutando, cum corpora extenuando. Ita enim minime multum ac frequentem spiritum homines ex necessitate attrahent. Morbi autem a robustissima corporis parte orti, gravissimi sunt. Etiamsi, unde originem sumpserunt, isthic perstiterint, quum pars robustissima laboret, corpus universum laborare necesse est. Quod si ad imbecilliorem aliquam ex partem robustissima devenerint, difficiles habent solutiones. Quicunque vero ab imbecillioribus partibus ad robustiores veniunt,
68 facilius solvuntur, quod quæ influunt facile per vim expelluntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Τέσσαρα ζεύγεά ἐςι τῶν φλεβῶν παχυτάτων, ϗ τȣ́των ἔκθεσις. Ποίαν φλεβοτομίαν δεῖ ποιέεσθαι ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων, τῶν ἐν τῷ νώτῳ ϗ τοῖς ἰσχίοις. Ἡ φλεβοτομία πρὸς τὰς ὀδύνας ἐπὶ τῶν ψοῶν ϗ ὄρχεων. Ὅτι δεῖ τὰς τομὰς ποιέεσθαι ὡς τε προσωτάτω ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα αἱ ὀδύναι γίγνονται.

CAPUT V.

Venarum crassissimarum quatuor paria, earumque explicatio. Dorso ac coxendice dolente, quæ venæ secandæ. In lumborum ac testium dolore, quæ venæ sectio conveniat. Venæ sectio quam longissime a locis affectis fieri debet.

69 ΑΙ παχύταται δὲ τῶν φλεβῶν ὧδε πεφύκασι. Τέσσαρα ζεύγεά ἐςιν ἐν τῷ σώματι, [125] ϗ ἓν μὲν αὐτέων
70 ἀπὸ τῆς κεφαλῆς [126] ὄπισθεν διὰ τῦ αὐχένος, ἔξωθεν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔνθέν τε ϗ ἔνθεν, παρὰ τὰ ἰσχία ἀφικνέεται, ϗ ἐς τὰ σκέλεα· ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων, ἕως τῶν σφυρῶν ἐπὶ τὰ [127] ἔξω ϗ [128] ἐς τȣ̀ς πόδας διήκει. Δεῖ ȣ̂ν τὰς φλεβοτομίας

AT venas crassissimas sic natura condidit. Quarum cum sint in corpore paria quatuor; ac unum quidem a capite retro per cervicem, parte exteriori ad utraque spinæ latera, atque inde in coxendices & crura pervadit; deinde per tibias usque ad exteriores malleolos, & ad pedes pervenit. In dorsi itaque, & coxendicum

cum

VARIÆ LECTIONES.

115 ἰσογκότατον Cod. Med. ex Manuscr. Servin. Imp. Sambuci, & Fevr. ἰσογκότατον, Cod. Medic.
116 εἶσι Cod. quidam legunt.
117 χρῆσθαι, Galen.
118 ῥῦσις M. R. ῥεῦσις ϗ ῥύσις MScr. Imper. ἐς τὸ σῶμα· Codd. impressi.
119 τῦ δ᾽ αν χωρίων. Codices quidam. μεταβαλόντα, Cornar.
120 pro μένῃ μὲν MSta quædam.
121 Sic Galenus, & MS. Imp. ἅπαν τὸ σῶμα πονέεσθαι, Cod. quidam.
122 Sic Galen. κἂν Codic. ἐπὶ τὰ ἀσθενέστερα, Cod. Medic.
123 ἰσχυροτέρου. Galen.
124 ἀπελαύνονται. Codices, ἀποπαλλήσσεται, Galenus in Exegesi, quam lectionem secuti sumus, præterea Galenus notat alios scripsisse, ἀποκλείσεται, quosdam ἀποπαγιώσεται, & Dioscoridem ἀποπαγήσεται. vid. Hipp. Oeconom.
125 ϗ αἱ μὲν αὐτέων MStum Imperiale.
126 ἔμπροσθεν, legisse videtur Gaza apud Aristotelem, cum a sincipite dixerit, contra omnium codicum fidem; περὶ τὴν ῥάχιν, Cod. Medic.
127 ἔξωθεν pro ἔξω, Fevr. ϗ τῶν σφυρῶν Foes.
128 ἐς Galen. παρὰ, Codic.

cum doloribus ex poplitibus, & malleolis exterioribus venæ ſectiones facere oportet. Alterum autem par venarum exordium ducit a capite juxta aures per cervicem (quæ jugulares vocantur) intro ſecundum ſpinam utraque ex parte ad lumbos, & in teſtes, & femora, & per poplites interiori ex parte, indeque per tibias ad malleolos internos, atque ad pedes defertur. Proinde in lumborum, & teſtium doloribus ex poplitibus, & malleolis interioribus venæ ſecandæ ſunt. Tertium par venarum ex temporibus per cervicem ſub ſcapulis, & inde ad pulmonem defertur: hæc quidem ex dextris ad ſiniſtra, illa vero a ſiniſtris ad dextra pervenit. Ac dextra quidem ex pulmone mammam ſubiens, & ad lienem, & renem tendit: quæ vero a ſiniſtris ad dextra procedit, ex pulmone mammam ſubiens, & hepar, & renem petit. Utraque poſtremo in rectum inteſtinum deſinit. Quartum (venarum) par ab anteriore capitis parte, & oculis, ſub cervicem, & claviculas deſinit, deinde vero per ſuperiora in brachiorum flexus tendit, poſteaque per cubitos ad primas manuum juncturas & digitos: a digitis rurſus per cubitos, & ſuperiores manuum partes in flexuras, & per ſuperiorem brachiorum partem ad axillas, perque ſummas coſtas, hæc quidem ad lienem, altera vero ad jecur devenit, poſtea ſupra ventrem in pudendum utraque deſinit. Atque hæ quidem craſſiſſimæ venæ ita ſeſe habent. Sunt autem & ex ventriculo venæ per corpus multæ, ac variæ, per quas in corpus alimentum tranſmittitur. Quæ etiam a craſſis venis, tum ab externis, cum ab internis, in ventriculum, & reliquum corpus deferunt; ſibique internæ externis, &

τὰς ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ, καὶ
τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι, καὶ
ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. Αἱ δ' ἕτεραι φλέβες
ἔχουσαι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ
οὔατα διὰ τοῦ αὐχένος (αἱ σφαγίτιδες καλεόμε-
71 ναι) " [129] εἴσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκατέρω-
θεν φέρονται παρὰ τὰς ψόας, καὶ ἐς τοὺς ὄρ-
χιας, καὶ ἐς τοὺς μηροὺς, καὶ διὰ τῶν ἰγνύων ἐκ
τοῦ [130] εἴσωθεν μέρεος, ἔπειτα διὰ τῶν κνη-
μέων παρὰ τὰ σφυρὰ τὰ εἴσωθεν, καὶ
ἐς τοὺς πόδας. Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ποιέ- 40
εσθαι πρὸς τὰς ὀδύνας, τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν, καὶ
τῶν [131] ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν
σφυρῶν εἴσωθεν. Αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν
κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος [132] ὑπὸ τὰς ὠμο-
πλάτας· ἔπειτα συμφέρονται ἐπὶ τὸν πλεύμο-
72 να, καὶ ἀφικνέονται," ἡ [133] μὲν ἐκ τῶν δε-
ξιῶν εἰς τὰ ἀριστερὰ, ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ
τὰ δεξιά. Καὶ ἡ μὲν δεξιὰ ἀφικνέεται [134] ἐκ
τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν, καὶ ἐς τὸν σπλῆνα,
καὶ ἐς τὸν νεφρόν· ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ 45
73 δεξιὰ, ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν, " [135] καὶ
74 ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. " Τελευτῶσι δὲ
ἐς τὸν [136] ἀρχὸν αὗται ἀμφότεραι. Αἱ δὲ τέ-
ταρται (φλέβες) ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφα-
λῆς, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ὑπὸ τὸν αὐχένα, καὶ τὰς
75 κληῖδας, " [137] ἔπειτα δὲ ὑπὲρ τῶν βραχιόνων
76 ἄνωθεν, ἐς τὰς συγκαμπὰς, ἔπειτα δὲ " [138] διὰ
τῶν πηχέων, καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν, καὶ ἐπὶ τοὺς καρ-
77 ποὺς, καὶ τοὺς δακτύλους·" ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύ-
λων πάλιν διὰ τῶν πηχέων, καὶ [139] τῶν χειρῶν
ἄνωθεν ἐς τὰς συγκαμπὰς, καὶ διὰ τῶν βρα- 24
χιόνων τοῦ κάτωθεν μέρεος, ἐς τὰς μασχάλας,
καὶ [140] ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν, ἡ μὲν ἐς τὸν
σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ εἰς τὸ ἧπαρ· ἔπειτα
ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν
ἀμφότεραι· καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλε-
78 βῶν ὧδε ἔχουσιν. " Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ἀπὸ τῆς [141] κοι-
λίης φλέβες, ἀνὰ τὸ σῶμα πάμπολλαί τε καὶ
παντοῖαι, καὶ δι' ὧν [142] τῷ σώματι τροφαὶ 5
ἔρχονται. Φέρουσι δὲ ἀπὸ τῶν παχέων
79 φλεβῶν "[143] εἰς τὴν κοιλίην, καὶ εἰς τὸ ἄλ-
80 λο σῶμα, " καὶ [144] ἀπὸ τῶν ἔξω, καὶ ἀπὸ τῶν
εἴσω,

VARIÆ LECTIONES.

129 εἴσωθεν ἀπὸ τῆς κοίλης παρὰ τὴν ῥάχιν. hanc lectionem eſſe vitioſam ex Galeni Commentario patet. Apud Ariſtotel. legitur ἔνδοθεν περὶ τὴν ῥάχιν ἑκάτεραι φέρουσαι. φέρουσι pro φέρουσαι, Cod. Medic.

130 εἴσωθεν) ἔξωθεν, ibidem pro παρὰ, ἐπὶ legit Servinus. τῶν κνημέων, Cod. Medic. τῶν εἴσωθεν κνημέων legit.

131 ὄρχεων, Codic. quidam legunt.

132 ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας Cod. Medic., & Servin. & deinde ἐς τὸν πλεύμονα Foes.

133 Hoc membrum non legitur libr. περὶ ὀστέων φύσ. neque apud Ariſtotelem. ἀπὸ τῶν leg. Foes.

134 Ita Imp. Samb. ſed delet καὶ. Aldus non habet ἐκ τοῦ πλεύμονος.

135 Calvus hic pro νεφρὸν, σπλῆνα legit.

136 Sic Imp. Samb. & Galen. ὄρχιν. Ariſtotel. φλέβες poſt τέταρται, adſcribit Cod. Medic. quod ſequimur.

137 Libro περὶ ὀστέων φύσ. legitur ἔπειτα ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν, quemadmodum in Galeni Exempl. niſi quod ἔπειτα δὲ ſcribitur; apud Ariſtotelem autem legitur ἐντεῦθεν δὲ τείνουσι διὰ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν εἰς τὰς καμπάς pro ὑπὲρ, ἀπὸ quoque legit Serv. ξυγκαμπάς, ibidem Aldo

138 Lib. περὶ ὀστέων φύσ. ἔπειτα διὰ τῶν πηχέων εἰς τοὺς καρποὺς, καὶ τοὺς δακτύλους, apud Ariſtotel. ſcribitur εἶτα διὰ τῶν πηχέων ἐπὶ τοὺς καρπούς.

139 καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν hæc verba poſt πηχέων a Galeno prætermittuntur, & ab aliis quibuſdam Codicibus, licet in textu non obliterentur.

140 ἐκ τῶν, pro ἀπὸ τῶν, Servin.

141 κοιλίης, ſic legunt omnia Exempl. Galenus tamen ἀπὸ τῆς κοίλης vitioſe legit, quæ lectio ex vitioſe deſcripto Galeni Commentario pendet, quam tamen male videntur ſecuti quidam Interpretes.

142 ὧν ἡ τροφὴ ἐν τῷ σώματι ἔρχεται Ald. delet ἐν Imp. Samb.

143 Hic rurſus quidam εἰς τὴν κοίλην legunt, quam lectionem ex Galeni Commentario hauriunt: omnia tamen Exempl. κοιλίην legunt, ſicque legitur Libello περὶ ὀστέων φύσ.

144 καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω ἐς τὸ ἔσω, legunt Galeni Exempl. Lib. περὶ ὀστέων φύσ. καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτάτω. ἐξωτάτω & ἐσωτάτω, Servin. quoque legit. εἰς τὴν κοιλίην, καὶ ἀπὸ τῶν ἔσω, εἰς τὸ ἄλλο, leg. Cod. Med.

εἴσω, καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν, αἵ τε ἔσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν εἴσω. Τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι κατὰ [145] τουτέους τοὺς λόγους. Ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς ὡς προσωτάτω [146] τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίγνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι· οὕτως γὰρ ἂν ἥκιστα ἥτε μεταβολὴ γίγνοιτο μεγάλη ἐξαπίνης, καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἄν, ὥστε μηκέτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον συλλέγεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Περὶ πτυόντων πύον πολλόν· περὶ ὧν ὑπὸ τὸ οὖρον πύον πολλὸν ὑφίσταται, καὶ τὰ ὑποχωρήματα αἱματώδη, ὥσπερ ἐν ταῖς δυσεντερίαις ἄτερ πυρετοῦ.

Ὁκόσοι πύον πολλὸν πτύουσιν ἄτερ πυρετοῦ [147] ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν ὑπὸ τὸ οὖρον πύον ὑφίσταται πολλόν, ἄτερ ὀδύνης [148] ἐοῦσιν, καὶ ὁκόσοισι τὰ [149] ὑποχωρήματα αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι, καὶ χρόνια νέοισιν ἐοῦσι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, καὶ γεραιτέροισι· τουτέοισι πᾶσιν [150] ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τὰ νουσήματα γίνεται. Ἀνάγκη γὰρ τούτους ταλαιπώρους τε [151] γίνεσθαι, καὶ φιλοπόνους τῷ σώματι, καὶ ἐργάτας νεηνίσκους ἐόντας. Ἔπειτα δ' ἐξανεθέντας τῶν πόνων καὶ σαρκωθῆναι μαλθακῇ σαρκί, καὶ πολὺ διαφερούσῃ τῆς προτέρης, καὶ πολλὸν διακεκριμένον ἔχειν τὸ σῶμα, τό, τε προϋπάρχον, καὶ τὸ ἐπιτραφέν, ὥστε μὴ ὁμολογεῖν. Ὁκόταν οὖν νόσημά τι καταλάβῃ τοὺς οὕτω διακειμένους, τότε μὲν παραχρῆμα διαφεύγουσιν· ὕστερον δὲ, μετὰ τὴν νοῦσον χρόνῳ τήκεται τὸ σῶμα, καὶ [152] ῥέει διὰ τῶν φλεβῶν, ᾗ ἂν εὐρυχωρίη μάλιστα τύχοι, ἰχωροειδές. Ἢν μὲν οὖν ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, σχεδόν τι οἷόνπερ ἐν τῷ σώματι ἐνέῃ, [153] τοιοῦτον καὶ τὸ διαχώρημα γίνεται. Ἅτε γὰρ τῆς ὁδοῦ κατάντεος ἐούσης, οὐχ ἵσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρῳ. Ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὸ στῆθος [154] ἐσρυῇ, ὑπόπυοι γίνονται· ἅτε γὰρ τῆς καθάρσιος ἀνάντεος ἐούσης, καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν ἐν τῷ στήθει κατασήπεται, καὶ [155] γίνεται πυοειδές. Ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὴν κύστιν ἐξερεύγηται ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου, τοῦτο καὶ θερμόν, καὶ λευκὸν γίνεται, καὶ διακρίνεται· καὶ τὸ μὲν ἀραιότατον ἐφίσταται ἄνω, τὸ δὲ παχύτατον κάτω, ὃ δὴ πύον καλέεται. Γίνονται δὲ καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα

externæ internis mutuo distribuunt.
Eas igitur venæ sectiones hisce rati-
81 onibus facere oportet. Studendum
autem est (venarum) sectiones effici
quam longissime a locis, in quibus
dolores fieri, & sanguis colligi consue-
vit; sic enim tum mutatio minime
magna derepente continget, tum etiam
consuetudinem tollendo effeceris, ut ne
amplius in eundem locum colligatur.

CAPUT VI.

De copioso puris sputo, urina purulenta, excrementis cruentis, velut in dysenteriis citra febrem.

Quicunque pus copiosum citra febrem
expuunt, & quibuscunque absque
dolore pus multum in urina subsidet, & qui-
buscunque alvi dejectiones, velut in dysen-
teriis, cruentæ ac diuturnæ sunt, ut in ju-
venibus quinque & triginta annorum, atque
82 etiam grandoribus natu; his omnibus eadem
ex causa morbi oboriuntur. Hos namque &
labores tolerasse, & exercitationibus deditos,
& cum juvenes essent operas exercuisse,
necesse est. Postea vero solutos laboribus &
molli carne, & multum a priore diversa,
carnosos esse redditos, multumque diffi-
dens corpus habere, ut quod prius cum
eo fuit, quod nunc accrevit, minime con-
sentiat. Quum igitur morbus aliquis sic af-
fectos corripuerit, ii quidem tum confe-
stim evadunt; sed postea a morbo tem-
poris successu corpus liquatur, & per ve-
nas, qua parte amplissimæ esse solent, vel-
uti sanies quædam fluit. Si igitur sanies
ad inferiorem alvum impetu feratur, quale
quid fere inest in corpore, tale etiam per
dejectiones redditur; neque enim, cum
via declivis sit, multo tempore in intestino
subsistit. At quibus in pectus influxerit, ii
83 purulenti fiunt; quod nimirum cum purgatio
aclivis sit, & multo tempore immorans in
84 pectore computrescat, & puri simile redda-
tur. Quibus vero in vesicam effunditur,
ex loci calore incalescit, exalbescitque, & se-
cernitur; quodque rarissimum est, supra in-
natat; crassissimum vero, quod sane pus ap-
pellatur, subsidet. At vero calculi pueris ob
lo-

VARIÆ LECTIONES.

145 κατὰ τούς δε τοὺς τρόπους legitur lib. περὶ ἐσίων φυσ.
146 τάμνειν, MSta Reg. & Imp. Samb. ταμεῖν habet Servin.
147 ἐόντος, ex MS. Servini.
148 ἰούσης, Imperial. Sambuc. & Codices quidam.
149 διαχωρήματα, Imp. Samb. ἂ νέοισιν in MS. Servini, χρόνια ἐστίν, habet Cod. Medic. τριάκοντα ἔτεσι, τούτοισι πᾶσι idem ibidem.
150 ἀπὸ ταυτομάτου, leg. Gal. ἀπὸ τοῦ αἰτίου vero Codd. quid.
151 γενέσθαι, Cod. quid. τὸ πόνον καὶ σαρκωθῆναι, Cod. Med.
152 Sic quidem Servin. ῥέῃ, Cornar.
153 τοιοῦτ, quidam Codic. πολλοῦ χρόνου ἐν τῷ ἐντέρῳ, ὁκόσοισι δ' ἂν legit Cod. Med.
154 ἐῤῥυῇ, Fevreus. ἅτε γὰρ τοῦ legit Cod. Medic.
155 γίνεται πολυειδές. Cod. Medic. ὑπὸ τῆς θερμότητος τουτέου τοῦ χωρίου λευκὸν γίνεται, legit Galenus.

loci bujus, ac totius corporis calorem procreantur; sed viris ob corporis frigiditatem calculi non generantur. Nam probe nosse oportet primis diebus ipsum sui (comparatione) calidissimum esse; postremis vero frigidissimum. Quod vero augescit corpus, & ad robur procedit, id calidum esse, necesse est; at ubi marcescere corpus cœperit, & in ruinam præceps delabitur, frigidius evadit. Atque hac ratione, quo plurimum prioribus diebus increscit homo, eo calidior evadit; atque ultimis diebus quanto plurimum marcescit, tanto eum frigidiorem esse necesse est. Sic autem affecti sua sponte sanescunt; plurimi quidem, quo anni tempore colliquescere cœperint, quinto & quadragesimo die: qui autem hoc anni tempus superaverint, anno sponte convalescunt, nisi quid aliud hominem male habuerit. Qui vero morbi levi momento oriuntur, & quorum causæ cognitu sunt faciles, ii securissimi esse prædicantur; eorum autem curatio oppositis causæ morbi remediis molienda est; sic enim, quod morbum in corpore concitavit, facile solvitur. Quibus autem in urinis arenulæ, vel lapilli subsident, iis per initia tubercula ad crassam venam enascuntur, ac suppurant; postea vero, quum ea tubercula haud ita cito rumpantur, lapilli ex pure coalescunt, qui per venam cum urina in vesicam foras extruduntur. At quibuscunque urinæ quidem solum cruentæ sunt, iis in venis vitium est. Quibuscunque autem una cum urina crassa carunculæ parvæ capillorum speciem referentes, prodeunt, eas a renibus, & articulari morbo laborantibus prodire, nosse oportet. Quibus vero urina pura est, & alias, atque alias veluti furfuracea quædam per summam urinam feruntur, iis vesica scabiosa est.

τοῦ χωρίου τε τουτέου, καὶ τοῦ ὅλου σώματος· τοῖσι δὲ ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι, διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. Εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων, [156] θερμότατός ἐστιν αὐτὸς ἑωϋτοῦ, τῇ δ' ὑστάτῃ ψυχρότατος. Ἀνάγκη γὰρ αὐξανόμενον, καὶ χωρέον τὸ σῶμα πρὸς βίην, θερμὸν εἶναι. Ὁκόταν δ' [157] ἄρχηται μαραίνεσθαι τὸ σῶμα, καταῤῥέον πρὸς εὐπέτειαν, ψυχρότερον γίνεται. Καὶ κατὰ [158] τοῦτον τὸν λόγον, [159] ὁκόσον τῇ προτέρῃ τῶν ἡμερέων πλεῖστον αὔξεται ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον [160] θερμότερος γίνεται· καὶ τῇ ὑστάτῃ τῶν ἡμερέων, ὁκόσον πλεῖστον καταμαραίνεται, τοσοῦτον ψυχρότερον ἀνάγκη εἶναι. Ὑγιέες δὲ γίνονται αὐτόματοι, οἱ οὕτως διακείμενοι· πλεῖστοι μὲν ἐν τῇ ὥρῃ [161] ἣν ἄρξονται τήκεσθαι, πέντε καὶ [162] τεσσαράκοντα ἡμερέων· ὁκόσοι δ' ἂν τὴν ὥρην ταύτην [163] ὑπερβάλλωσιν, ἐνιαυτῷ αὐτόματοι ὑγιέες γίνονται, ἢν μή τι ἐς ἄλλο κακοεργέεται ὁ ἄνθρωπος. Ὁκόσα δὲ τῶν νουσημάτων γίγνονται ἐξ ὀλίγου, καὶ ὁκόσων αἱ προφάσιες εὔγνωστοι, ταῦτα δὲ ἀσφαλέστατά ἐστι [164] προσαγορεύεσθαι· τὴν δὲ ἴησιν χρὴ ποιέεσθαι αὐτέων ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου· οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο τὸ τὴν νοῦσον [165] παρασχὸν ἐν τῷ σώματι.

86 [166] Ὁκόσοισι δὲ ψαμμοειδέα ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισι, τουτέοισι τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγένοντο [167] πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ, καὶ διεπύησεν· ἔπειτα δὲ [168] ἅτε αὐτέων οὐ ταχέως ἐκραγέντων τῶν φυμάτων, πῶροι συνετράφησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵ τινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβὸς σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν.

87 Ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα [169] μόνον τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν. Ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὐρήματι παχέει ἐόντι, σαρκία σμικρὰ τριχοειδέα [170] συνεξέρχεται, ταῦτα δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν εἰδέναι χρὴ ἐόντα, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρθριτικῶν.

88 Ὁκόσοισι δὲ καθαρὸν τὸ οὖρον, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, [171] ὁκοῖον δὲ πίτυρα [172] ἐπιφαίνεται ἐπὶ τῷ οὐρήματι, τουτέοισιν ἡ κύστις ψωριᾷ.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

156 θερμότατα Cod. Medic. ibidem πρὸς βίην, βίον, Servinus ex MSto.

157 ἄρχηται, Codices quidam legunt. Ibidem Erotianus εὐπετίην videtur legisse, quam εὐχέρειαν id est: *facilitatem* exponit, verum εὐπετείην mavult Foes. Vid. ejus Oecon. in εὐπετίας.

158 τουτέου, quædam Exemplaria.

159 ὁκόσον καὶ κάτω καὶ τῇ προτέρῃ MS. Imp. ὁκόσον τῇ προτέρῃ Galenus. ὁκόσον τουτέων τῶν ἡμερέων τὴν πρώτην πλεῖστον αὔξεται, quidam Codices legunt. τὴν πρώτην τῶν ἡμερέων Codex Mediceus.

160 θερμότατος, Galenus.

161 ἣν ἄρχονται, Codices quidam, ἢ ἂν, MS. Reg.

162 τεσσαρακονθήμεροι, quædam Exemplaria legunt.

163 ὑπερβάλλωσιν, ex MSto Servin.

164 ἀγορεύεσθαι, Imperial. Samb. & Servin. ex MSto.

165 παρέχον, Galenus.

166 Hunc locum profert Galen. Comm. in aph. 5. Lib. VI. Epid. Sect. I. ubi legit: ῥαγέντων τῶν φυμάτων πῶροι συνεστάθησαν ἐκ τοῦ πύου, ibidem quoque τὴν ἀρχὴν legimus cum Galen. quod multi omiserunt Interpretes.

167 Pro πρὸς, ἐν Imperialis Sambucus, & ex MStis Servinus, & Fevreus.

168 ἅτε οὐ ταχέως Cod. quidam.

169 Sic legit Galenus, Codices quidam pro μόνον μὲν legunt, Exemplaria vero M. R. μόνα habent.

170 ἐξέρχεται, ex MS. Servin. forte ἐξέρχεται.

171 οἷόν γε quidam Codices habent.

172 ἐπιφαίνεται ἐπὶ τῷ οὐρήματι Imperial. Samb. & ex MStis Servinus & Fevreus, quam lectionem etiam habet Cod. Mediceus. ἐπιφέρεται Codices editi, σφέων pro αὐτέων Codices quidam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζʹ.

Πυρετῶν εἴδεα εἰσὶ τέσσαρα· περὶ τοῦ συνόχου, καὶ ἀμφημερινοῦ, καὶ τριταίου, καὶ τεταρταίου.

Οἱ πλεῖστοι τῶν πυρετῶν γίνονται ἀπὸ τῆς χολῆς· εἴδεα δὲ αὐτέων εἰσὶ τέσσαρα, χωρὶς τῶν ἐν τῇσιν ὀδύνῃσι γινομένων τῇσιν [173] ἀποκεκρισμένῃσιν. Οὐνόματα δ' [174] αὐτέων ἐστὶ, σύνοχος, ἀμφημερινὸς, τριταῖος, καὶ τεταρταῖος. Ὁ μὲν οὖν σύνοχος καλεόμενος, γίνεται ἀπὸ πλείστης χολῆς, καὶ ἀκρητεστάτης, καὶ τὰς κρίσιας ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ποιέεται· τὸ γὰρ σῶμα οὐ διαψυχόμενον οὐδένα χρόνον, συντήκεται ταχέως, ἅτε ὑπὸ πολλοῦ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον. Ὁ δὲ ἀμφημερινὸς μετὰ τὸν σύνοχον, ἀπὸ πλείστης χολῆς γίνεται, καὶ ἀπαλλάσσεται τάχιστα τῶν ἄλλων· μακρότερος δέ ἐστι τοῦ συνόχου, [175] ὅτι ἀπ' ἐλάσσονός τε γίνεται χολῆς, καὶ ὅτι ἀνάπαυσιν ἔχει τὸ σῶμα· ἐν δὲ τῷ συνόχῳ οὐκ ἀναπαύεται οὐδένα χρόνον. Ὁ δὲ τριταῖος μακρότερός ἐστι τοῦ ἀμφημερινοῦ, καὶ ἀπὸ χολῆς ἐλάσσονος γίνεται· ὁκόσῳ δὲ, πλείονα χρόνον ἐν τῷ τριταίῳ, ἢ ἐν τῷ ἀμφημερινῷ τὸ σῶμα [176] ἀναπαύεται, τοσούτῳ χρονιώτερος οὗτος ὁ πυρετὸς τοῦ ἀμφημερινοῦ ἐστίν. Οἱ δὲ τεταρταῖοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον χρονιώτεροι δέ εἰσι μάλα τῶν τριταίων, [177] ὁκόσον ἔλαττον μετέχουσι μέρος τῆς χολῆς, τῆς τὴν θερμασίην παρεχούσης, τοῦ δὲ διαψύχεσθαι τὸ σῶμα [178] πλεῖον μετέχουσι· προσγίνεται δὲ αὐτέοισιν ἀπὸ μελαίνης χολῆς τὸ περισσὸν τοῦτο καὶ δυσαπάλλακτον. Μέλαινα γὰρ χολὴ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων χυμῶν γλισχρότατον, καὶ τὰς ἕδρας [179] χρονιωτάτας ποιέει. Γνώσῃ δὲ ἐν τῷδε, ὅτι οἱ τεταρταῖοι πυρετοὶ μετέχουσι τοῦ μελαγχολικοῦ· φθινοπώρῳ γὰρ μάλιστα ἁλίσκονται οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῶν τεταρταίων, καὶ ἐν τῇ ἡλικίῃ ἀπὸ πέντε τε καὶ εἴκοσιν ἐτέων, [180] ἕως τῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα· ὅτι καὶ ἡ δὲ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαίνης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ἡλικιῶν, ἥ τε φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων [181] ἐπιτηδειοτάτη. Ὁκόσοι δ' ἂν ἁλῶσιν ἔξω τῆς ὥρης ταύτης, καὶ τῆς ἡλικίης ὑπὸ τοῦ τεταρταίου, εὖ χρὴ εἰδέναι μὴ χρόνιον ἐσόμενον τὸν πυρετὸν, ἢν μὴ ἄλλο τι κακουργῆται ὁ ἄνθρωπος.

CAPUT VII.

Febrium quatuor genera: de febre continente, quotidiana, tertiana, & quartana, earumque generatione.

Plurimæ febres a bile procreantur: earum autem species sunt quatuor, præter eas, quæ doloribus separatis
89 succedunt. Earum autem nomina sunt: continens, quotidiana, tertiana, & quartana. Quæ itaque continens vocatur, ex plurima, & meracissima bile provenit, crisesque brevissimo tempore efficit: quum namque corpus nullo tempore perfrigeratur, & a multo calore incalescit, celeriter colliquescit. Quotidiana post continentem a plurima bile generatur, & præ ceteris celerrime discedit; at continente diuturnior est, tum quod a pauciore bile procreetur, cum quod in ea intermissionis quietem habeat corpus; at in continente nullo unquam tempore quiescit. Tertiana quidem quotidiana longior est, & a pauciore bile fit: & quo longiori in tertiana tempore quam in quotidiana corpus quiescit, eo diuturnior hæc febris est, quam quotidiana. At quartanæ in reliquis eandem rationem obtinent; sed tertianis tanto longiores sunt, quanto pauciorem bilis, qua caliditas concitatur, obtinent partem, tum quia in his corpus plus refrigeratur; iisque ab atra bile is cumulus accedit, ut nonnisi ægre depelli possint.
90 Est namque omnium, qui in corpore (humano) insunt, humorum viscosa maxime bilis atra, & quæ inter omnes facit quam maxime diuturnas moras. Quod autem quartanæ febres atræ bilis sint participes, ex eo quisque noverit: autumno enim maxime homines a quartanis corripiuntur, & in ea ætate, quæ est ab anno vigesimo quinto usque ad quadragesimum quintum: tum etiam quod hæc ætas inter
91 alias omnes atræ bili potissimum est obnoxia, & autumnale tempus omnium anni temporum maxime accommodatum est. Si qui vero extra hoc anni tempus, & eam ætatem quartana correpti fuerint, pro comperto habeas, hanc febrem, nisi quid aliud mali commiserit homo, minime diuturnam fore.

Variæ Lectiones.

173 ἀποκεκρυμμένῃσιν, occultis, latentibus, Calv. & Cornar. legisse videntur. Galenus. ἀποκεκρισμένῃσιν, exponit κεχωρισμέναις, quam lect. sequimur, verum Foesius de eximiis & selectis doloribus exprimit.
174 αὐτέοισιν, Codic. editi.
175 ὅτι, Galen. ὁκόσω Codices.
176 διαναπαύεται, Codices quidam.
177 ὁκόσω & τι μέρος, Exempl. quædam. & Ald. Imp. Samb.
178 πλεῖον, Codex Basileens.
179 χρονιωτέρας ποιέεται, Imp. Samb. & Fevr. & MSS. R. ποιέεται, Ald. & alii.
180 ἐς τὰ, Codices quidam.
181 ἐπιτηδειοτάτη non legit Galen.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΟΝΗΣ.

HIPPOCRATIS

DE GENITURA LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Περὶ τῶν ἀφροδισίων, ϗ τῆς κυήσιος, ϗ τῆς ἡδονῆς ἐν τῇ συνȣσίᾳ, ϗ ἄφρȣ ἐν τῷ σπέρμαὶι, ϗ ὀνειρωγμῶν, ϗ τίνες ȣ̓ σπερμαίνȣσι, ϗ πόθεν τῶν τέκνων πρὸς τȣ̀ς τοκέας ἡ ὁμοιότης ἢ ἀνομοιότης.

ARGUMENTUM LIBRI.

De his, quæ ad venerem, conceptumque pertinent, de voluptate in coitu, de spuma in semine, de pollutionibus, & ludibriis nocturnis; qui semen non profundant, liberorum ad parentes similitudo, & dissimilitudo unde?

Basil. Lat. III. 10. pag. 39. Foesius Sect. III. 11. 231. Basil. Græc. 139. 27.

CAPUT I.

Semen unde, & qua derivetur; unde venerea voluptas; cur semen spumescat; cur validissimum venere excernatur; sanguis interdum in genitura profluit; alius seminis, alius urinæ meatus; unde pollutiones per somnum?

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Οκόθεν ἡ γονὴ ἔρχηται, ϗ ἡδονὴ τῆς λαγνείας· διά τι ἡ γονὴ ἀφέη· ϗ διά τι τὸ ἰσχυρότατον γονῆς ἀποκρίνηται· ὅτε τὸ αἷμα μετὰ γονῆς συμφέρηται· ἄλλη τῆς γονῆς, ἄλλη τοῦ οὔρου ὁδός· ὁκόθεν οἱ ἐξονειρωγμοί.

LEX quidem omnia sibi subjicit; at genitura viri excrementum validissimum est, quod ab universo, quod in corpore continetur, humido proficiscitur. Hujus autem rei istud argumentum est, validissimum nempe excerni, quod quum rem veneream egimus, tam pauco semine emisso, imbecilles simus. Res autem ita se habet: venæ & nervi ab universo corpore ad pudendum producuntur, quibus dum subteruntur, & calescunt, & implentur, veluti

1 ΝΟΜΟΣ " μὲν, πάντα κρατύνει· ἡ δὲ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς,
2 ἔρχεται " ἀπὸ παντὸς τȣ̃ [1] ὑγρȣ̃, ' τȣ̃ [2] ἐν τῷ σώματι ἐόντος, τὸ ἰσχυρότατον ἀποκριθέν. Τούτου δὲ ἰςόριον, τόδε, ὅτι ἀποκρίνεται τὸ ἰσχυρότατον, ὅτι ἐπὴν λαγνεύσωμεν, σμικρὸν οὕτω μεθέντες, ἀσθενέες γινόμεθα. Ἔχει δὲ οὕτω· Φλέβες ϗ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τȣ̃ σώματος, τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον, οἷσιν ὑποτριβομένοισι, ϗ θερμαινομένοισι, καὶ πληρευμένοισιν, ὥσπερ κνησ-

Variæ Lectiones.

Galenus Polybo tribuit hunc librum, nec fortassis injuria, cum & oratio prolixa, & collectionum frequentia, huic rei attestetur. Etsi alioqui, si dogmata spectes, nihil hic indignum Hippocrate reperiatur, præter anatomica quadam, ut puta cum eo sæculo hac naturalis Philosophia pars adhuc in suis esset incunabulis. Quamvis hic liber ab Erotiano prætermittitur, tamen Foesio videtur inter αἰτιολογικὰ, *&* φυσικὰ *reponendus esse.*

1 In vetusto Codice MSSt. hujuscemodi inscriptio invenitur (testante Mercuriali) περί διαπλάσεως ἐμβρίου, id est, *de formatione fœtus*, atque hunc Galenus tribuit Polybo. Νομὸς secundum Erot. tria Hippoc. significat, τὸν λόγον ἢ τὸν νέμεσιν, ἢ τὸ εἶδος, id est, *rationem*, vel *indignationem*, vel *morem*. νόμιμον, ut sit *legitima institutio*, legendum esse contedit Fœs. vid. Oecon. Hip. in Νόμος. Verum & *instituta* & *pascua*, & *regionem*, & *classem*. apud Herodotum significare hanc vocem testatur Mercurialis, cujus linguam Hippocratis dialecto affinem, valde & poene eandem esse nemo nescit, qui in utroque auctore non oscitanter sit versatus. Ibidem τοῦ delet Imp. Samb. Mercurial. ὑγροῦ ὑγιέος legit ex vetustissimo Exempl. Vatican. Calvus certe utramque lectionem ex iisdem Codic. adhibuit, quod ex MSto legit Servinus, & Zuinggerus oræ adscribit.

2 τοῦ ὑγιέος ἐν τῷ σώματι Codic. Florent. legit, ut sit *semen sanum a sanis partibus; morbosum ab agris proficisci*. infra ἰκὼν, Imp. Samb. & MSta Regia, pro ἀπὼν.

κνησμὸς ἐμπίπλει· 3 " ᾗ τῷ σώματι παντὶ ἡδονὴ ᾗ θέρμη ἐκ τούτȣ παραγίνεται. Τριβομένου δὲ τȣ̃ αἰδοίου ᾗ τȣ̃ ἀνθρώπου κινευμένȣ, τὸ ὑγρὸν θερμαίνεται ἐν τῷ σώματι, ᾗ διαχέεται, ᾗ κλονέεται ὑπὸ τῆς κινήσιος, ᾗ ἀφρέει· καθάπερ ᾗ τ' ἄλλα ὑγρὰ σύμπαντα κλονεύμενα ἀφρέει· οὕτω 4 δὲ κ'ἀν τῷ ἀνθρώπῳ ἀποκρίνεται ἀπὸ τȣ̃ ὑγρȣ̃ ἀφρέοντος τὸ ἰσχυρότατον ᾗ τὸ πιότατον, ᾗ ἔρχεται εἰς τὸ νωτιαῖον μυελόν (" τείνȣσι γὰρ (ὁδοὶ) ἐς τȣ̃τον ἐκ παντὸς τȣ̃ σώματος, καὶ 5 διαχέει ἐκ τȣ̃ ἐγκεφάλου εἰς τὴν ὀσφὺν, ᾗ ἐς πᾶν τὸ σῶμα, ᾗ ἐς τὸν μυελόν) ᾗ ἐξ αὐτȣ̃ ' τείνουσιν ὁδοὶ, ὥςε ᾗ ἐπιέναι τȣ̃ ὑγροῦ ἐς αὐτὸν ᾗ ἀποχωρέειν. Ἐπὴν δὲ ἔλθῃ ἐς τοῦτον τὸν μυελὸν ἡ γονὴ, χωρέει παρὰ τȣ̀ς νεφρούς· ταύτῃ γὰρ ἡ ὁδός ἐςι διὰ φλεβῶν. Κὴν οἱ νεφροὶ ἑλκωθῶσιν, ἔςιν ὅτε ᾗ αἷμα συμφέρεται. Παρὰ δὲ τῶν νεφρῶν ἔρχεται διὰ τῶν ὀρχίων μεσάτων ἐς τὸ αἰδοῖον· ᾗ χωρέει οὐχ ὅπῃ τὸ οὖρον, ἀλλὰ οἱ ἄλλη ὁδός ἐςιν αὐτῆς ἐχομένη. Καὶ οἱ ἐξονειρώσσοντες διὰ τάδε ἐξονειρώσσουσιν· ἐπὰν τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι διακεχυμένον ἔῃ ᾗ διάθερμον, εἴτε ὑπὸ ' ταλαιπωρίης, εἴτε ὑπὸ ἄλλȣ τινὸς, ἀφρέει· ᾗ ἀποκρινομένου ἀπ' αὐτοῦ, ὁρᾶν παρίςαται 6 οἵη λαγνείη. 7 Ἐξίει γὰρ τὸ ὑγρὸν τοῦτω, ὥσπερ λαγνεύοντι. Ἀλλ' οὔ μοι περὶ ὀνειρωσσόντων ᾗ παντὸς τȣ̃ νȣσήματος, 8 τί ἐςι, ᾗ ὁκόσα ἐργάζεται, ᾗ διότι πρὸ λαγνείης· καὶ ταῦτα μὲν ἐς τȣ̃τό μοι εἰρέαται.

3 prurigo incidit; unde universo corpori tum voluptas, cum calor oboritur. Quum vero pudendum confricatur, & homo movetur, humidum in corpore concalescit, ac diffunditur, & ex motu agitatur, & spumat, atque ad eundem modum, quo reliqua omnia humida, quum vehementius dimoventur, spumescunt: sic autem & in homine valentissima, & pinguissima portio a spumante humido
4 secedit, & ad spinalem medullam progreditur (ad eam namque ex universo corpore viæ concurrunt, & ex cerebro in lumbos, & in universum corpus, & spinalem medullam diffunditur) & ex ea viæ procedunt, ut & ad ipsam humidum adeat, & ex ea secedat. At ubi ad spinalem medullam genitura pervenerit, procedit ad renes; huic enim via patet per venas. Quod si renes exulcerati fuerint, interdum etiam sanguis una defertur. A renibus autem per medios testes ad pudendum pervenit; neque qua via urinæ est, prodit, sed alia ipsi via est, huic proxima. Qui se noctu polluunt, idcirco se polluunt: quum humor diffusus fuerit in corpore, & fervidus, sive a labore, sive ab alio aliquo, spumat, & quum secernitur ab ipso, speciem exhibet tamquam veneris. Exit enim humor iste velut coeunti. Sed non est mihi (institutum dicere) de nocturnis pollutionibus, sive quid sit de toto morbo, & quæ operetur, & quare sit vice veneris. Atque hæc quidem hactenus mihi dicta sint.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Διότι οἱ εὐνοῦχοι, ᾗ οἱ παῖδες, ᾗ αἱ παρθένοι νεώτεραι οὐ λαγνεύουσι· ᾗ διότι οἱ παρ' οὖς τετμημένοι ἄγονοι;

Οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ ταῦτα οὐ λαγνεύουσιν, ὅτι σφέων ἡ δίοδος ἀμαλδύνεται τῆς γονῆς· ἔςι γὰρ δι' αὐτῶν τῶν ὀρχίων ἡ ὁδὸς, ᾗ νεῦρα τείνει λεπτὰ ᾗ πυκνὰ 28 εἰς τὸ αἰδοῖον ἐκ τῶν ὀρχίων, οἷσιν ἀείρεται, ᾗ καθίεται· καὶ ταῦτα ἐν τῇ τομῇ ἀποτέμνεται, διότι ᾗ οὐχ ὑπάρχουσιν οἱ εὐνοῦχοι χρηςοί. Τῶν δὲ τάδε ἐκτριβέντων, ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ἐμπέφρακται· πωροῦνται γὰρ οἱ ὄρχιες, ᾗ τὰ νεῦρα σκληρὰ ᾗ μωρὰ γι-

CAPUT II.

Cur eunuchi, & pueri, & juniores virgines venerem non exerceant, & cur, quibus juxta aures venæ sectæ sunt, ii infœcundi sint?

At eunuchi propterea venerem non obeunt, quod ipsis genituræ transitus aboleatur; per ipsos enim testes ei via est, & nervi tenues, & crebri ex testibus in pudendum tendunt, quibus erigitur, ac demittitur; iique in exectione rescinduntur, proindeque eunuchi ad venerem inepti sunt. Qui vero istorum attritionem passi sunt, iis genituræ via obstructa est; occallescunt enim testes, ac nervi a callo duri, hebetes-

VARIÆ LECTIONES.

3 Voluptatis hujus in coitu causa affertur libr. περὶ ἱερῆς νόσ. ex Hipp. ipso.

4 Quomodo semen spumosum, & album ratione in ipso a calore intestino geniti, & humido immixti, instar nucis evadat, satis disseruit Aristoteles II. de Gener. Animal. cap. 2. quo in loco veteres laudat, qui concubitus Deam a spumosa seminis natura ἀφροδίτην nominarint, quemadmodum Plato in Cratylo, hisce verbis: περὶ δὲ ἀφροδίτης οὐκ ἄξιον ἡσιόδῳ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ συγχωρεῖν, ὅ, τι διὰ τὴν ἀφροῦ γένεσιν ἀφροδίτη ἐκλήθη, id est, *de venere Hesiodo contradicere, minime decet; sed concedendum est eam aphroditem*, ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ, id est, *a spuma, quam generat, esse vocatam.* Mercurialis in notis.

5 διαχέεται MSta Reg. legunt.

6 οἵη πᾶς ἐν τῇ λαγνείῃ Fevr. οἱ ἡ Mercurial.

7 Πάσχει γὰρ αὐτὸ, Imp. Samb. αὐτῷ editi Codd. ἴσχει, Codices quidam.

8 Pro τί, ἔτι MS. Reg. & ex MSto Servin. al. ὅτι. ibid. pro λαγνείης, μανίης Servin.

betesque (redditi,) penem neque intendere, neque laxare possunt. Quibuscunque vero juxta aures (venæ) sectæ sunt, hi coeunt quidem, & emittunt semen; sed paucum, imbecillum, & infœcundum. Plurimum siquidem seminis a capite secundum aures in spinalem medullam procedit; ipse vero transitus, cicatrice sectioni inducta, solidus evasit. Quum autem pueris venæ exiles, ac repletæ sint, genituram ferri prohibent; & prurigo non eodem modo excitatur, & propterea neque in corpore humidum ad seminis excretionem concutitur: virginibus quoque eandem ob causam, priusquam adoleverint, menses minime prodeunt. Ubi vero incrementum ceperint, tum virgo, cum puer, venæ quæ ad pueri pudendum, & virginis uterum feruntur, incremento ampliores evadunt, & aperiuntur, atque via, transitusque per illarum angustias patet, tuncque humidum agitari incipit: nam & spatia ampliora, in quibus concutiatur, habet, pueroque (semen) quum adultus fuerit, ob eam causam, & virgini menstrua prodeunt.; atque hæc mihi sic demonstrata sunt. At genitura ab universo corpore, & a solidis, & a mollibus, & ab universo totius corporis humido secerni assevero; sunt autem quatuor humidi species, sanguis, bilis, aqua, & pituita. Tot enim species sibi congenitas habet homo, ex quibus tum morbi fiunt, cum dijudicantur. Atque hæc mihi quidem de genitura dicta sunt, & unde, & quomodo, & quam ob causam procreetur, quibus genitura non fit, & quare non fit, simulque de virginum menstruis.

CAPUT III.

Quod mulier ad liberorum generationem semen conferat.

CEterum quando mulieribus coeuntibus pudendum confricatur, & commovetur uterus, huic quidem accidit velut quædam prurigo, ac reliquo corpori voluptas una cum calore adsciscitur. Emittit autem & mulier e corpore (genituram) interdum quidem intra uterum, & ex eo uterus madescit; nonnunquam vero foras, si plus æquo hiarit uterus. Et oblectatur mulier, ubi coire ceperit, toto tempore, quoad vir ipsum semen emiserit. Verum si coitum mulier vehementius appetat, (semen) prius quam vir emittit, & de cetero non similiter delectatur: sin

νόμενα ὑπὸ τȣ͂ πώρου, οὐ δύναται τείνειν ϗ χαλᾷν. Ὁκόσοι δὲ παρ' οὖς τετμημένοι εἰσὶν, οὗτοι λαγνεύουσι μὲν, ϗ ἀφιᾶσιν· ὀλίγον δὲ, ϗ ἀσθενὲς, ϗ ἄγονον. Χωρέει γὰρ τὸ πλεῖστον τȣ͂ γόνου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν· αὕτη δὲ ἡ δίοδος ὑπὸ τῆς τομῆς, οὐλῆς γενομένης, στερεὴ γέγονε. Τοῖσι δὲ παιδίοισι λεπτὰ τὰ φλέβια ἐόντα, ϗ πληρευμένα, κωλύει τὴν γονὴν ἰέναι· ϗ ὁ κνησμὸς οὐχ ὁμοίως παραγίνεται, διὰ ταῦτα οὐδὲ κλονέεται ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρὸν ἐς ἀπόκρισιν τῆς γονῆς· ϗ τῇσι παρθένοισι μέχρις ἂν νέαι ἐῶσιν, οὐ χωρέει τὰ καταμήνια, δι' αἴτιον τὸ αὐτό. Ἐπὴν δὲ αὔξωνται ϗ ἡ παρθένος, ϗ παῖς, αἱ φλέβες, αἱ ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσαι τȣ͂ παιδὸς, ϗ τῆς παρθένου, ϗ ἐπὶ τὰς μήτρας, [9] εὐρεῖαι γίνονται ὑπὸ τῆς αὔξης, ϗ στομοῦνται, ϗ ὁδὸς, ϗ δίοδος διὰ στενῶν γίνεται, ϗ τὸ ὑγρὸν κλόνησιν τότε ἴσχει· εὐρυχωρίη γάρ οἱ τότε γίνεται, ἔνθα
5 κλονήσεται· ϗ τῷ παιδὶ (ἡ γονὴ) χωρέει, ἐπὴν ἁδρὸς ἔῃ, διὰ τόδε ϗ τῇ παρθένῳ τὰ καταμήνια· ταῦτα δέ μοι οὕτως ἀποπέφανται. Τὴν δὲ γονήν φημι ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ παντὸς τȣ͂ σώματος, ϗ ἀπὸ τῶν στερεῶν, ϗ ἀπὸ τῶν μαλθακῶν, ϗ ἀπὸ τȣ͂ ὑγρȣ͂ παντὸς τȣ͂ ἐν τῷ σώματι: εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τȣ͂ ὑγροῦ· αἷμα, χολὴ, ὕδωρ, ϗ φλέγμα. Τοσαύτας γὰρ ἰδέας ἔχει συμφυέας ὁ ἄνθρωπος ἐν ἑωϋτῷ, ϗ ἀπὸ τουτέων αἱ νόσοι γίνον-
6 ται, ἢ [10] αἱ ἐκ νόσων διακρίσιες. Καὶ ταῦτα μὲν εἰρέαταί μοι περὶ γονῆς, ὁκόθεν γίνεται, ϗ ὅκως, ϗ [11] διότι, ϗ οἷσιν οὐ γίνεται ἡ γονὴ, ϗ διότι οὐ γίνεται, ϗ περὶ καταμηνίων παρθένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὅτι ἡ γυνὴ συμβάλλεται πρὸς τὴν τȣ͂ τεκνογονίας σποράν.

ΤΗισι δὲ γυναιξὶν [12] ἐν τῇ μίξει τριβομένου τȣ͂ αἰδοίου, ϗ τῶν μητρέων κινευμένων, ὥσπερ κνησμὸν ἐμπίπτειν ἐς αὐτὰς, ϗ τῷ ἄλλῳ σώματι ἡδονὴν ϗ θέρμην παρέχειν. Μεθίει δὲ ϗ ἡ γυνὴ ἀπὸ τȣ͂ σώματος· ὅτε μὲν ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται· ὅτε δὲ ϗ ἔξω, ἢν χάσκωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τȣ͂ καιροῦ. Καὶ ἥδεται, ἐπὴν ἄρξηται μίσγεσθαι διὰ παντὸς τȣ͂ χρόνου, μέχρις ἂν αὐτὴν [13] μεθιῇ ὁ ἀνήρ· κἢν μὲν ὀργᾷ ἡ γυνὴ μίσγεσθαι, πρόσθεν τȣ͂ ἀνδρὸς ἀφίει· ϗ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔτι ὁμοίως ἥδεται ἡ γυνή· ἢν δὲ μὴ ὀργᾷ, συγ-

VARIÆ LECTIONES.

9 Sic Martinus legit, editi vero Codices εὔρυαι.
10 Post γίνονται Imp. Samb. delet ἢ αἱ ἐκ νόσων διακρίσιες & addit: δεδήλωται δέ μοι ϗ περὶ τουτέων· ϗ διότι ἐκ τουτέων καὶ νοῦσοι γίνεσθαι ἐκ νουσέων διακρίσει, id est: *a me vero de his quoque dictum: & cur ex his morbi nascantur in morborum dijudicatione.* Sic & MS. Reg. & Mercurial. & ex MStis Servin. & Fevr. & Zuing. ad oram legunt.
11 διά τι, quædam Exempl.
12 φημὶ ἐν τῇ μίξει. ex MSto legit Servin. & Fevr. & Mercurial. ut & Zuing. ad oram, & Imp. Samb.
13 μεθῇ ex MSto Servin.

συντελέει τῷ ἀνδρὶ ἡδομένη· κ̀ ἔχει οὕτως, ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ ὕδωρ ζέον ἕτερον ψυχρὸν ὕδωρ ἐπιχέει, παύεται τὸ ζέον· οὕτω κ̀ ἡ γονὴ πεσοῦσα τοῦ ἀνδρὸς ἐς τὰς μήτρας σβέννυσι τὴν θέρμην, κ̀ τὴν ἡδονὴν τῆς γυναικός. Ἐξαίσσει δὲ ἡ ἡδονὴ κ̀ ἡ θέρμη ἅμα τῇ γονῇ [14] πιπ]ούσῃ εἰς τὰς μήτρας, ἔπειτα λήγει· ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ φλόγα οἶνον ἐπιχέει, συμβαίνει πρῶτα μὲν ἐξαίσσειν τὴν φλόγα κ̀ αὔξεσθαι δι' ὀλίγου, πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τοῦ οἴνου, ἔπειτα λήγειν· ὡσαύτως δὲ κ̀ τῇ γυναικὶ ἡ θέρμη ἐξαίσσει πρὸς τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἔπειτα λήγει. [15] Ἧσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ μίξει· πλείονα δὲ χρόνον, ὁ ἀνήρ. Διότι

7 δὲ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἥδεται, [16] ἀποκρίνεται αὐτῷ ἐξαπίνης ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ ταραχῆς ἰσχυροτέρης, ἢ τῇ γυναικί. Ἔχει δὲ τόδε οὕτως τῇσι γυναιξὶν, ἢν μὲν μίσγωνται ἀνδράσι, μᾶλλον ὑγιαίνουσιν· ἢν δὲ μὴ, ἧσσον. Ἅμα μὲν γὰρ αἱ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται ἐν τῇ μίξει· [17] καὶ αἱ ξηραὶ ἐοῦσαι

8 μᾶλλον τοῦ καιροῦ, συστρέφονται ἰσχυρῶς· συστρεφόμεναι δὲ ἰσχυρῶς, πόνον τῷ σώματι παρέχουσιν· ἅμα δὲ ἡ μίξις τὸ αἷμα θερμαίνουσα κ̀ ὑγραίνουσα, ποιέει ὁδὸν ῥηϊτέρην τοῖσι καταμηνίοισι· τῶν δὲ καταμηνίων μὴ χωρεόντων, τὰ σώματα τῶν γυναικῶν ἐπίνοσα γίνονται. Διότι δὲ ἐπίνοσα γίνονται, εἰρήσεταί μοι ἐν τῇσι γυναικείῃσι νούσοισι· κ̀ ταῦτα μέν μοι εἰρέαται ἐς τοσοῦτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅπως γινώσκει ἡ γυνὴ, ὅταν ἐν γαστρὶ ἔλαβε· κ̀ ὅτι ἐν τῷ ἀνδρὶ, κ̀ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἀσθενὴς, καὶ ἰσχυρὰ σπορὰ ἔνεστιν.

Ἐπὴν δὲ μιχθῇ ἡ γυνὴ, ἢν μὲν δὴ μὴ μέλλῃ λήψεσθαι πρὸς ἑωυτὴν, πρὸς τῷ ἔθει χωρέει ἔξω ἡ γονὴ ἀπ' ἀμφοτέρων, ὁκόταν ἡ γυνὴ ἐθελήσῃ. Ἢν δὲ μέλλῃ λήψεσθαι, οὐ χωρέει ἔξω, ἀλλ' ἐμμένει ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονή. Αἱ γὰρ μῆτραι δεξάμεναι κ̀ μύσασαι, ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσιν, ἅτε

9 [18] συσπασθέντος τοῦ [19] στόματος ὑπὸ τῆς ἰκμάδος, κ̀ μίσγεται ὁμοῦ, τό, τε [20] ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐλθὸν, κ̀ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικός· κ̀ ἢν ἡ γυνὴ τόκων ἔμπειρος ἔῃ, κ̀ ἐννοήσῃ, ὁκόταν ἡ γονὴ μὴ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἐμμείνῃ,

vero venere non concitetur, simul cum viro delectari desinit. Atque ita (se res) habet, quemadmodum, si quis in aquam ferventem alteram frigidam affundat, (illa) fervere cessat: sic etiam viri semen in uterum illapsum, mulieris calorem, & voluptatem extinguit. Exilit autem voluptas, & calor, simul ac semen in uterum decidit, deinde desinit; quemadmodum, si quis flammæ vinum affundat, primum quidem contingit flammam attolli, ac paulatim ad vini affusionem increscere, deinde cessare: eodem modo, & in muliere calor ad viri semen attollitur, postea desinit. At multo minus mulier, quam vir in concubitu oblectatur, sed vir tempore diuturniori. Propterea vero, quod vir magis oblectatur, ei derepente (semen) ab humore concussu vehementiori, quam mulieri secernitur. Sic autem se res habent mulierum, si quidem (ipsæ) cum viris coeant, magis sanæ sunt; si non, minus. Siquidem coeundo uteri humidiores fiunt; qui, si plus æquo siccescant, maxime convelluntur; vehementer vero contracti, toti corpori dolorem creant; simul autem coitus sanguinem calefaciens, & humectans, viam mensibus faciliorem efficit; menstruis vero non prodeuntibus, mulierum corpora morbis obnoxia redduntur. Quare autem morbis obnoxia fiant, in morbis mulierum a me differetur; atque hæc quidem mihi hactenus dicta sunt.

CAPUT IV.

Quomodo cognoscat mulier, quum in utero concepit? & quod in viro, & in muliere imbecillius, ac robustius sit semen.

Quum autem coierit mulier, siquidem minime conceptura sit, pro more foras prodit semen ab utroque (emissum) quum mulier voluerit. Si vero conceptura sit, foras non exit, sed in utero manet semen. Uterus namque exceptum, ac conclusum semen in se continet, tanquam contracto ob humiditatem ejus osculo, simulque miscentur, cum quod a viro, tum quod a muliere prodiit: quod si mulier partum experta fuerit, & animadverterit, quando genitura non exciderit, sed intus re-

 man-

Variæ Lectiones.

14 Πιπτούσῃ Imp. Samb. & Zuingg. ad oram.

15 In vulgatis Codicibus hæc pars, ita legitur, ἧσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ μίξει, πλείονα δὲ χρόνον ὁ ἀνήρ, in Codice vero Florentino ἢ ὁ ἀνὴρ legitur, ut sententia sit, mulierem quidem in coitu remissiore voluptate, quam virum potiri, at illam diutius in voluptate persistere; id, quod Messalinæ prostitutæ libidinis mulieris satis aperte declarat exemplum, quæ etsi plus quam centies in die viro se commiscuisset, delassabatur potius, quam voluptati suæ finem imponebat. Vid. Mercur.

16 ἴσως ὅτι ἀποκρίνεται, MSta Reg.

17 οὐ delet cum Interpretibus Foesius, contra tamen omnium Codicum fidem, pro αἱ, αἱ Martinus legit, quam lectionem sequimur negatione prætermissa.

18 Ita Imp. Samb. σπασθέντος Ald. & alii. MSta Reg. εἰλυσπασθέντος, alia ἐκσπασθέντος Galen. Lib. I. περὶ σπέρματος: τὰς μήτρας ἅπασαν ἀμφὶ τὸ σπέρμα συνεσπαρμένην dicit. ἀνασπασθέντος Cod. Florent.

19 σώματος Mercurial. legit.

20 ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς Mercurial. Imp. Samb. Servin. & Fevr. ὑπὸ editi Codd.

manserit, sciet, qua die in se conceperit. Sic quoque se res habet. Interdum quidem validius est (semen), quod a muliere emittitur, quandoque vero imbecillius; similiter quoque, quod vir ejaculatur. Et in viro tum muliebre, cum masculum semen est; similiter quoque in muliere. Masculinum vero fœmineo validius est; marem itaque a validiori semine procreari necesse est. Hoc quoque modo se res habet. Si ab utroque semen validius prodierit, mas partu edetur; si imbecillum, fœmina. Utrum vero copia prævaluerit, illi & (simile) procreatur, si namque multo majore copia imbecillius semen sit validiori, vincetur validum, & debili permixtum in fœminam transit. Si vero validum imbecillo uberius fuerit, superatur imbecillum, ac in marem transfertur. Quemadmodum si quis ceram sevumque simul miscuerit, plusque sevi adjecerit, eaque ad ignem liquefaciat, dum quidem liquida fuerint, utrum horum superet, manifestum non est; ubi vero concreta fuerint, tunc, quod sevum ceram copia superet, conspicuum est. Sic maris, & fœminæ se habet genitura. Quod autem & in muliere, & in viro tum fœmineum, cum masculum semen sit, ex his, quæ manifeste contingunt, conjicere licet. Multæ enim mulieres ex propriis viris filias jam pepererunt; verum cum aliis viris congressæ, filios genuerunt. Et viri illi ipsi, ex quibus mulieres filias peperere, aliarum mulierum congressum adeuntes, masculam prolem genuerunt, & quibus mascula soboles procreabatur, ii cum aliis mulieribus congressi fœminei sexus sobolem susceperunt. Sic ratio declarat tum virum, cum fœminam, & fœmineum, & masculum semen habere. Nam qui fœmineam sobolem suscipiebant, in iis, quod erat validius (semen,) ab imbecillioris copia superabatur, & fœminæ generabantur. Qui vero filios pariebant, in iis superabatur imbecillius, maresque procreabantur. At semen non semper ab eodem viro validum procedit; imo neque imbecillum perpetuo, sed alias aliud. Et in muliere ad eundem modum se habet; ut minime mirum videatur easdem mulieres, eosdemque viros, & masculam, & fœmineam sobolem gignere. Atque eodem modo in brutis, quæ de fœmineo, & masculo semine dicta sunt, sese habent. Et quod ad semen ipsum spectat, tum fœminæ, cum viri, id ab universo corpore

εἰδήσει, ᾗ ἡμέρῃ ἔλαβεν ἐς ἑωυτήν. Ἔχει δὲ
οὕτως κὴ τόδε. Ὁτὲ μὲν ἰσχυρότερόν ἐστι
τὸ μεθιέμενον ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ὁτὲ δὲ 45
ἀσθενέστερον· κὴ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ὡσαύτως.
Καὶ ἔστι κὴ ἐν τῷ ἀνδρὶ τὸ θῆλυ σπέρμα κὴ
τὸ ἄρσεν· κὴ ἐν τῇ γυναικὶ ὁμοίως. Ἰσχυ-
ρότερον δέ ἐστι τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος· ἀνάγ-
κη οὖν [21] ἀπὸ ἰσχυροτέρου σπέρματος γί-
νεσθαι. Ἔχει δὲ κὴ τόδε οὕτω. Ἢν μὲν
ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα ἰσχυρότερον ἔλ-
θῃ, ἄρσεν γίνεται τὸ τικτόμενον· ἢν δὲ
ἀσθενὲς, θῆλυ. Ὁκότερον δ' ἂν κρατήσει
κατὰ πλῆθος, ἐκεῖνο κὴ γίνεται· ἢν γὰρ
πολλῷ πλέον τὸ ἀσθενὲς σπέρμα ᾖ τοῦ 29
ἰσχυροτέρου, κρατέεται τὸ ἰσχυρὸν, κὴ μι-
χθὲν τῷ ἀσθενεῖ, ἐς θῆλυ περιηνέχθη.
Ἢν δὲ πλέον ἔῃ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἀσθενέος,
κρατηθῇ τε τὸ ἀσθενὲς ἐς ἄρσεν περιηνέ-
χθη. Ὥσπερ εἴ τις κηρὸν κὴ στέαρ μίξας
ὁμοῦ, πλέον ποιήσας τὸ στέαρ, τήξεται
πρὸς πῦρ, μέχρις μὲν ὑγρὸν ἔῃ, οὐ διά-
δηλον γίνεται τὸ κρατέον· ἐπὴν δὲ παγῇ,
τότ' ἐμφανὲς γίνεται, ὅτι κρατέει τὸ στέαρ
τοῦ κηροῦ κατὰ πλῆθος. Οὕτως ἔχει κὴ
τοῦ ἄῤῥενος, κὴ τοῦ θήλεος ἡ γονή. Ξυμ-
βάλλεσθαι δὲ παρέχει, ὅτι κὴ ἐν τῇ γυναι-
κὶ, κὴ ἐν τῷ ἀνδρὶ ἐστι γόνος κὴ θήλεος, κὴ
ἄρσενος, τοῖσιν ἐμφανέσι γινομένοισι. Πολ-
λαὶ γὰρ γυναῖκες ἤδη ἐθηλυτόκησαν παρ'
ἀνδράσιν ἰδίοις· παρὰ δὲ ἑτέροις ἀνδράσιν
ἐλθοῦσαι, ἐκουροτόκησαν. Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ
αὐτοὶ κεῖνοι, παρ' οἷσιν ἐθηλυτόκεον αἱ γυ-
ναῖκες, ἑτέρων γυναικῶν ἐς μίξιν [22] ἀπερ-
χόμενοι, ἄρσενα γόνον ἐποίησαν· κὴ οἷσιν
ἄρσην γόνος ἐγίνετο, εἰς ἑτέρας γυναῖ-
κας μιχθέντες, [23] θῆλυν γόνον ἐποίησαν.
Οὕτως ὁ λόγος ἐρέει κὴ τὸν ἄνδρα, κὴ τὴν
γυναῖκα ἔχειν, κὴ θῆλυν γόνον, κὴ ἄρσε-
να. Παρὰ μὲν τοῖσιν ἐθηλυτόκεον, ἐκρα-
τέετο τὸ ἰσχυρότερον, πλέονος γενομένου
τοῦ ἀσθενέος, κὴ ἐγίνετο θήλεα. Παρὰ δὲ
10 τοῖσιν ἐκουροτόκεον, ἐκρατέετο τὸ [24] ἀ-
σθενέστερον, κὴ ἐγίνετο ἄρσενα. Χωρέει δὲ
11 οὐκ αἰεὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ αὐτέου ἀνδρὸς
[25] ἰσχυρή· ἀλλ' οὐδὲ [26] ἀσθενὴς ἐς αἰεί,
12 ἀλλ' ἄλλοτε [27] ἀλλοίη. Καὶ [28] ἐπὶ τῆς
γυναικὸς οὕτως ἔχει· ὡς μὴ θαυμάζειν
τὰς αὐτὰς γυναῖκας, κὴ τοὺς αὐτοὺς ἄν-
δρας, γόνον κὴ ἄρσενα, κὴ θῆλυν ποιέειν.
13 Ἔχει δὲ κὴ τοῖσι [29] κτηνέσιν οὕτως, τὰ
περὶ γονῆς θήλεος κὴ ἄῤῥενος. Καὶ ἐν αὐ-
τῇ σφι τῇ γονῇ ἐξέρχεται, κὴ τῆς γυναι-
κὸς, κὴ τοῦ ἀνδρὸς, ἀπὸ παντὸς τοῦ σώμα-
τος,

VARIÆ LECTIONES.

21 ἀπὸ, Imp. Samb. quam lectionem secuti sumus, ὑπὸ similiter editi Codd.
22 ἀφικόμενοι MSta Reg.
23 θῆλυ MSta Reg.
24 ἰσχυρὸν, legitur in uno Exempl. MSto Reg. vitiose tamen ut apparet, etsi ἰσχυρὸν intelligi potest fœmineum semen, quod copia superabat. ἰσχυρότερον aut ἰσχυρὸν, legit Servin. ὅταν pro τοῦτο Mart.
25 ἰσχυρὸν MSta Reg.
26 ἀσθενὴς, Imp. Samb.
27 ἄλλοτε, editi Codd. ibidem. MS. Reg. ἀλλοῖον.
28 Sic quidem MSta Reg. sed Foes. & alii tollunt ἐπὶ.
29 Ita Imp. Samb. κτήμασιν, MS. Reg. & alii, qui hanc clausulam aliter distinguunt. Calvus τὰ περὶ γονῆς θήλεος sequentibus adjungit. Corn. vero ἐν αὐτῇ σφι τῇ γονῇ ἐξέρχεται legit, ut & Zuingg. qui αὐτῇ σφι, oræ adscribit, quod & adducit Foes.

τος, καὶ ἀπὸ τῶν ἀσθενέων, ἀσθενὴς, καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν, ἰσχυρή· καὶ τῷ τέκνῳ οὕτως ἐστὶν ἀνάγκη ἀποδίδοσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Διότι καὶ ὁκόθεν τὰ τέκνα τοῖς τοκεῦσιν ἔοικε καὶ μὴ ἔοικε, καὶ τὰ λεπτὰ, καὶ ἀσθενέα, καὶ τὰ μείζονα, καὶ ἐλάσσονα τίκτεται;

ΚΑΙ [30] ὁκόθεν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς πλέον ἔλθῃ ἐς τὴν γονὴν, ἢ τῆς γυναικὸς, τὸ τέκνον [31] κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῷ πατρί· ὁκόθεν δὲ πλέον ἔλθῃ ἀπὸ τῆς [32] γυναικὸς τοῦ σώματος, κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῇ μητρί. Ἔστι δὲ οὐκ ἀνυστὸν πάντα τῇ μητρὶ ἐοικέναι, τῷ δὲ πατρὶ μηδέν· [33] ἢ τὸ ἐναντίον τούτου, μή δ' ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδὲν, ἀλλ' ἀμφοτέροισιν ἀνάγκη τίς ἐστιν ἐοικέναι τινί· [34] εἴπερ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων τὸ σπέρμα χωρέει ἐς τὸ τέκνον. Ὁκότερος δ' ἂν πλέον συμβάλληται ἐς τὸ ἐοικέναι καὶ ἀπὸ πλειόνων χωρίων τοῦ σώματος, κείνῳ [35] τὰ πλείονα ἔοικε. Καὶ ἔστιν ὅτε θυγάτηρ γενομένη, τὰ πλείονα ἔοικε κάλλιον τῷ πατρὶ, ἢ τῇ μητρὶ, καὶ κοῦρος γενόμενος, ἔστιν ὅτε κάλλιον ἔοικε τῇ μητρὶ, ἢ τῷ πατρί. [36] Καὶ ταῦτά μοι καὶ τοσαῦτά [37] ἐστιν ἱστόρια τῷ προτέρῳ λόγῳ, ὅτι ἔνεστι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, καὶ κουρογονίη, καὶ θηλυγονίη. Γίνεται δὲ καὶ τόδε· ἔστιν ὅτε τὰ τέκνα λεπτὰ καὶ ἀσθενέα γίνεται ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς παχέων τε καὶ ἰσχυρῶν ἐόντων. Κἢν μὲν πολλῶν ἤδη γενομένων τῶν [38] παιδίων τοιοῦτον γένηται, δῆλον ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνόσησε τὸ ἔμβρυον, καί τι [39] ἀπὸ τῆς μητρὸς ἢ τῆς αὔξης αὐτοῦ ἔξω παρήει, τῶν μητρέων [40] χανουσέων μᾶλλον, καὶ διὰ τοῦτο ἀσθενὲς ἐγένετο. Νοσέει δὲ τῶν ζώων ἕκαστον, κατὰ τὴν ἰσχὺν ἑωυτοῦ. Ἢν δὲ πάντα τὰ γενόμενα παιδία ἀσθενέα ᾖ, αἱ μῆτραι αἴτιαί εἰσι, στενότεραι ἐοῦσαι τοῦ καιροῦ. Ἢν γὰρ μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἔνθα τὸ ἔμβρυον τραφείη, ἀνάγκη ἐστὶν αὐτὸ λεπτὸν [41] γενέσθαι, ἅτε οὐκ ἔχον [42] τῇ αὔξῃ εὐρυχωρίην. Ἢν δὲ ἔχει εὐρυχωρίην, καὶ μὴ νοσήσῃ, ἐπιεικές ἐστι, μεγάλων τοκέων, μέγα τέκνον γίνεσθαι. Ἔχει δὲ οὕτως· ὥσπερ εἴ τις σίκυον ἤδη ἀπηνθηκότα,

prodit, & ab imbecillibus imbecillum, & a validis validum, eodemque modo fœtui distribui necesse est.

CAPUT V.

Cur, & unde liberi parentibus similes, ac dissimiles; tenues ac imbecilles; majores, & minores nascantur?

14 CUmque plus ex viri quam mulieris corpore ad genituram accesserit, foetus ille
patri magis erit similis; quandocunque vero
15 ex mulieris corpore plus prodierit, ille manifestius matri assimilabitur. Neque vero fieri
potest, partum in omnibus matri similem es-
16 se, patri vero nulla in re; aut contra, neque
alteri in aliquo similem esse, sed utrique aliqua in re similem esse, necesse est, siquidem ab
17 utrisque corporibus semen ad fœtum (procreandum) procedit. Uter autem plus, & ex pluribus corporis partibus ad similitudinem contulerit, illi fœtus, pluribus in rebus similis erit. Ac interdum contingit, ut filia genita majori ex parte patri, quam matri multo sit similior, & filius natus nonnunquam matri, quam patri magis similis existat. Atque hæc mihi tamque multa sunt superioris sententiæ argumenta tum in muliere, cum in viro, & masculam, & fœmineam genituram inesse. Quin etiam istud contingit interdum, tenues ac imbecilles fœtus ex patre, & matre crassis ac robustis procreari. Quod si multis jam editis liberis id ejusmodi accidat, fœtum in utero
18 ægrotasse perspicuum est, vel etiam a matre
aliquid ejus incrementi foras prodiisse, utero
19 nimirum dehiscente, proindeque debilem
editum esse. Unumquodque animal autem respectu proprii roboris ægrotat. At si omnes liberi imbecilles extiterint, uteri in causa sunt quum plus æquo angustiores sunt. Si namque amplum non habeant spatium, in quo fœtus nutriatur, ipsum tenuem fieri necesse est, quippe, qui satis amplo ad incrementum spatio non sit donatus. Si vero amplius habeat spatium, neque ægrotet, consentaneum est ex magnis parentibus, magnam sobolem procreari. Ita vero se res habet; quemadmodum si quis cucumerem qui defloruerit, parvulum tamen

VARIÆ LECTIONES.

30 Pro ὁκόθεν, ὅμου ἂν, oræ adscribit Zuingg. & Imp. Samb. & MS. Reg. ἂν pro ἀπὸ legunt. αὐτοῦ σώματος, Exempl. Aldina.

31 ἐκεῖνο MSta Reg. & Imp. Samb.

32 Post γυναικὸς additur: μηδ' ἑτέρῳ κείνῳ τὸ τέκνον. alii ἐκεῖνο τοῦ σώματος κάλλιον,) τὸ τέκνον κεῖνο κάλλιον. Zuing.

33 Loco ἢ, οὐδὲ Zuingg. ad oram, & mox οὐδὲ μηδ' ἑτέρῳ, quod & habent Imp. Samb. & MSta & Servin.

34 ἔπειτα, ἄρα ἀπ' ἀμφοτέρων Imp. Samb. & MSta Reg.

35 κατὰ πλείονα Imp. Samb. & Fevr. habent pro τά.

36 καὶ ταῦτά μοι, Aldus non habet.

Pro ἐστὶν ἱστόρια, ἱστορέεται quidam legunt.

38 Pro παιδίων, τοιούτων, Exem. MS. Reg. & Vat. quæ secutus est Calvus & Gorrhœus. ἤν τι τοιοῦτον, Serv. ex MS. & Ald.

39 ἀπὸ τῆς μήτρας, Calvus, Corn. & Gorr. legisse videntur, & deinde μητρός τι τῆς αὔξης, legunt Exempla quædam MS. τὸ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ex MS. Servinus.

40 χασκουσέων, Imp. Samb.

41 γίνεσθαι, idem & Fevr.

42 αὐξήσει τὴν αὐτὴν εὐρυχωρίην; Imp. Samb. & MS. Reg. ἐς ἀρυστῆρα στενὸν Martin, scilicet in vas angustum, quo hauritur aqua, vid. Foes. Oecon. infra ἔσται ἴσος τοῦ ἀρυστῆρος Cod. Florentinus. ἴσος non legunt quidam Codices.

tamen exortu,&adhuc in cucumerario jacentem in vas aliquod angustum imposuerit, is æqualis ac similis haustri ipsius cavitati evadet. At siquis in vas amplum imponat,quod& commode cucumerem capere possit,sed non multo admodum majus,quam pro cucumeris natura sit, æqualis etiam,ac similis vasis ampli cavitati erit cucumis: adæquat enim incremento vasis capacitatem. Et fere omnia nascentia hoc proveniunt modo, quo quis ipsa coegerit. Sic sane,& in puero se res habet ; si loci vero amplitudo ipsi in incremento contigerit,major ; si loci angustia, minor evadit.

CAPUT VI.

Cur, & unde mutilati, & ex mutilatis hominibus sani & integri, etiam mutilati liberi nascantur.

At vero mutilatum in utero puerum censeo mutilari, aut collidi, si circa fœtum mater percussa fuerit, vel in eum ceciderit, vel quamcunque aliam vim perpessa sit. Qua vero parte colliditur, ea mutilatur puer. Si vero vehementius collidatur fœtus, rupta ea, quæ ipsum complectitur membrana, fœtus abortivus perit. Quin & alia hujuscemodi causa mutilantur pueri ; quum uteri locus, qua parte mutilati sunt, angustior fuerit ; necesse est corpus, quod angusto in loco movetur, illic mutilum fieri. Quemadmodum etiam arbores quæcunque in terra sunt, neque satis amplum spatium habent, sed a lapide, vel alia quapiam re detinentur, quum exoriuntur,tortuosæ evadunt, aut parte una crassæ, altera vero tenues: sic certe in puero fieri contingit, si in utero parti cuidam corporis spatium alterum altero angustius fuerit. Quod autem ex mutilatis hominibus sani pueri nascantur, ut plurimum accidit: habet enim mutilatum numero omnia, perinde ac sanum. Verum ubi ipsis aliquis morbus, ut humido ipsorum acciderit, ex quo semen generatur, (species quatuor, quæ natura insunt) genituram non totam exhibent, sed imbecilliorem ad mutilatam partem ; haud mirum mihi videtur, si ut parens, (ita & fœtus) mutiletur. At hæc mihi ea de re dicta sunt; rursus autem ad eam, quam disserere proposui, quæstionem postea revertar.

ἐόντα δὲ νεογνὸν, καὶ προσέοντα τῷ σικυη-
20 λάτῳ, " θείη ἐς ἀρυςῆρα, ἔςαι ἴσος τοῦ
ἀρυςῆρος τῷ κοίλῳ καὶ ὅμοιος. Ἢν δέ τις
21 ἐς ἄγγος θῇ μέγα, " ὅ, τι καὶ ἐπιεικές ἐςι
σίκυον [43] χαδέειν, ἀλλὰ μὴ πολλῷ κάρτα
[44] μέζον τῆς φύσιος τοῦ σικύου, ἴσος ἔςαι
ὁ σίκυος τοῦ [45] ἄγγεος τῷ κοίλῳ, καὶ ὅμοιος·
ἐρίζει γὰρ ἐν τῇ αὔξῃ τῷ κοίλῳ [46] τοῦ ἄγ-
γεος. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ φυόμενα οὕ-
τως ἔχει, ὅκως ἄν τις καταναγκάσῃ αὐτά.
Οὕτω δὴ ἔχει καὶ τῷ παιδίῳ· ἢν μὲν εὐρυ-
χωρίη οἱ ἔῃ ἐν τῇ αὔξῃ, μεῖζον γίνεται·
ἢν δὲ ςενοχωρίη, ἔλασσον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Διότι καὶ ὁκόθεν πεπηρωμένα, καὶ ἐκ πεπηρωμένων ἀνθρώπων ὑγιέα, καὶ πεπηρωμένα τίκτεται τὰ παιδία.

ΤΟ δὲ πηρωθὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι παιδίον,
φημὶ αὐτὸ, ἢ [47] φλασθὲν πηρωθῆναι
τῆς μητρὸς πληγείσης κατὰ τὸ ἔμβρυον, ἢ πε-
σούσης, ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου παθήματος προσγε-
22 νομένου τῇ μητρί. " [48] Ἢν δὲ φλασθῇ, ταύ-
τῃ πηροῦται τὸ παιδίον. Ἢν δὲ μᾶλλον φλα-
σθῇ τὸ ἔμβρυον, τοῦ ὑμένος ῥαγέντος τοῦ πε-
ριέχοντος αὐτὸ, φθείρεται τὸ ἔμβρυον. Ἢ ἑ-
τέρῳ τρόπῳ τοιῷδε πηροῦται τὰ παιδία· ἐ-
πὴν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατὰ τὸ χωρίον καθ'
ὅ τι καὶ ἐπηρώθη ςενὸν ἔῃ, ἀνάγκη ἐν ςενῷ
κινευμένου τοῦ σώματος, πηροῦσθαι κατ' ἐ-
κεῖνο τὸ χωρίον. Ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων ἄσσα
ἐν τῇ γῇ ἐόντα, μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἀλλ'
ὑπὸ λίθου ἢ ὑπό τινος ἄλλου ἀποληφθῇ,
23 ἀνατέλλον σκολιὸν γίνεται, " ἢ τῇ μὲν
24 παχὺ, τῇ δὲ λεπτόν· οὕτω [49] δὴ ἔχει " [50] καὶ
τῷ παιδίῳ γίνεσθαι, ἢν ἐν τῇσι μήτρῃσι κα-
τά τι τοῦ σώματος, ςενότερον εἴη [51] τὸ ἕτε-
ρον τοῦ ἑτέρου. Ὅτι δὲ ἐκπεπηρωμένων ἀνθρώ-
πων, ὑγιέα τίκτονται τὰ παιδία, ὡς ἐπὶ
πλεῖςον συμβαίνει· ἔχει γὰρ τὸν ἀριθμὸν
πάντα τὸ πεπηρωμένον τῷ ὑγιεῖ. Ἐπὴν δέ τι
25 οἱ νόσημα προσπέσῃ, " καὶ τοῦ ὑγροῦ [52] αὐτῶν,
ἀφ' οὗ σπέρμα γίνεται (τέσσαρες ἰδέαι ἐοῦ-
σαι, ὁκόσαι ἐν φύσει ὑπῆρξαν) τὴν γονὴν
26 οὐχ ὅλην παρέχουσιν, " [53] ἀσθενέςερον δὲ
τὸ κατὰ τὸ πεπηρωμένον· οὐ θαῦμα δέ μοι
[54] δοκέει, καὶ πηρωθῆναι, καθάπερ ὁ τοκεύς.
Ταῦτα δέ μοι εἰς τοῦτο εἰρέαται· ἀναβήσομαι
δ' αὖθις [55] ὀπίσω, εἰς τὸν λόγον, ὃν ἔλεγον,

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

43 χάδιν, Foes. & alii, ἀλλὰ μὴ πολὺ & sequitur κάρτα μέγα, τῆς φύσιος Cod. Florentinus.
44 Pro μέζον, μέγα MS. Reg. Imp. Samb. & ex MS. Serv. & Fevr.
45 ἀγγείου Imp. Samb. MS. Reg. & Fevr. & Cod. Florent.
46 τῷ κοίλῳ τοῦ ἀγγείου, æque legit Fevr. pro οὕτω δὴ ἔχει Cod. Florentinus legit οὕτω δὴ omisso ἔχει.
47 θλασθὲν & paulo post θλασθῇ Imp. Samb. MS. Reg. & ex MS. Serv. & Fevr. quam lection. etiam habet Cod. Flor.
48 ἢ δὲ φλασθῇ legunt Exemplaaria quædam MSta.
49 Pro δὴ Imp. Samb. δέ
50 κἀν τῷ παιδίῳ Basil. Codex.
51 Sic Imp. Samb. & Fevr. τὸ non habent editi Codices.
52 αὐτῶν leg. Exemp. quædam MS. τῷ ὑγρῷ αὐτῷ Calv. legisse videtur, Cornarius τῷ ὑγρῷ αὐτῶν, αὐτοῦ, mavult Foes.
53 Quædam Exempl. habent ἀσθενέςερον δὲ κατὰ τὸ πεπηρωμένον, MS. vero Reg. ἀσθενέςερον δὲ τὸ κατὰ τὸ πεπηρωμένον.
54 δοκέει εἶναι, Charter.
55 εἰς τὸν ὀπίσω λόγον ὃν ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ' ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικός, Zuing. ad oram. Quæ deprompta sunt ex initio libri de natura pueri, unde conjectare licet hæc adjectitia esse.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ.

HIPPOCRATIS DE NATURA PUERI LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Περὶ γενέσεώς τε καὶ τῶν τοῦ παιδίου ἀρχῶν· καὶ περὶ πάντων τῶν πρὸς τὸ κυούμενόν τε καὶ τὴν ἔγκυον· περὶ τοῦ τῆς διαρθρώσεως χρόνου· περὶ κινήσεως κούρου τε, καὶ τῆς κούρης· περὶ μηνῶν καὶ τῆς τοῦ γάλακτος γενέσεως· ἅπαντα τοῖς φυτοῖς τε καὶ τοῖς ᾠοῖς παραβάλλεται· περὶ διδύμων καὶ τῆς διαφόρου φύσεως.

ARGUMENTUM LIBRI.

De fœtus, ſeu pueri procreatione ac principiis; ac de omnibus tum ad fœtum, cum ad fœtam pertinentibus; de tempore formationis, de motu in utroque ſexu, de menſibus & lactis generatione, quæ omnia cum terræ plantis & ovis conferuntur; de gemellis, ac diverſo ſexu.

Basil. Græc. 150 pag. 30. Foesius Sect. III. 15. 235. Basil. Latin. III. 17. 43.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὴν γονὴν ἐν τῇ γαστρὶ ἕλκειν τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ μὲν θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ τρέφεσθαι· αὐτὸ δὲ τὸ θερμαινόμενον, τὸ πνεῦμα ἀφιέναι τε, καὶ ἕτερον ψυχρὸν ἀντισπᾶν.

1 ΗΝ "[1] ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ' ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικὸς, πρῶτον μὲν μίσγεται ὁμοῦ, ἅτε τῆς γυναικὸς οὐκ ἀτρεμεούσης, καὶ ἀθροίζεται, καὶ παχύνεται [2] θερμαινομένη· ἔπειτα πνεῦμα
2 ἴσχει, ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα, "ἔπειτα τῆς [3] μητρὸς πνεούσης. Ἔπειτα δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν

CAPUT I.

Genituram in utero ſpiritum trahere, & calidum frigido nutriri; & quod caleſcit, id ſpiritum emittere; & alium frigidum attrahere.

SI genitura ab utriſque in mulieris utero manſerit, primum quidem miſcetur ſimul, utpote muliere non quieſcente, & coacervatur, & calefacta craſſeſcit: deinde ſpiritum concipit, quippe quæ in calido eſt, poſtea matre ſpirante. Deinde vero, quum ſpiritus plena fuerit,

Variæ Lectiones.

De natura pueri inſcribitur Liber, quem partem eſſe Libri de genitura Mercurialis autumat, quod utriusque eadem ſit & materia, & doctrina: nam in Libro de genitura, prout ad conceptum confert; hic vero de fœtu per totum geſtationis tempus ad partum uſque producto diſſeritur. Hic igitur de hominis procreatione, generationiſque organis, cauſis, principiiſque, ac proinde de partium corporis ſtructura, & conformatione agitur, quæ ſingula tum Libri argumentum, cum capita prænarrant. De auctore conveniunt omnes Hippocratis eſſe legitimum fœtum, quando Erotianus Hippocrati tribuit, & Galenus pariter pluribus in locis, præſertim in Libro de ſemine; exactam ſpeculationem & Ionicam locutionis jucunditatem Hippocrati peculiarem in hoc Libro agnoſcit; prætereaque neminem antiquorum uſque adeo exacte & rationis, ac ſenſus teſtimoniis fœtus formationem ac Hippocratem hoc in Libro tractaſſe ſcribit; quamvis ſibi parum conſtans Libro de formatione fœtus dubitet, an Hippocratis, an Polybi ſit; ſed id ſcire parum refert, cum alioqui pateat optimam Hippocratis doctrinam, & Ionicam loquutionis amœnitatem continere.

1 ἂν ἡ γονή. Imp. Samb. & Fevr.

2 Hunc locum adducit Galenus initio Lib. II. περὶ σπέρματος & Definit. Medicar. Autor, ubi θερμαινόμενον, non θερμαινομένη legitur.

3 μήτρας, id eſt: matrice, Samb. & Calv. ut & Fevr. & Serv. μήτρης Fl. Cod. & in marg. rubris liter. notat. ἢ ἀπὸ τῆς μήτρης.

fuerit, viam ipse sibimet foras facit, & per mediam genituram spiritus exit. Ubi vero spiritui via facta fuerit, quod in calido loco rursus alterum frigidum a matre ad se attrahit, idque toto tempore facit. Incalescit enim, utpote in calido existens; frigidum vero, concipit a matre spirante. Omnia vero, quæcunque calescunt, spiritum habent; spiritus autem erumpit, viamque sibi facit, & foras excedit. Id vero, quod calescit, ad sese rursus alium spiritum frigidum per scissuram, quo nutriatur, attrahit. Hoc autem fit & in lignis, & in foliis, & cibis, & potibus, quæcunque vehementer incalescunt. Id vero intelligendum præbebunt ligna ardentia; omnia enim ligna id facient, maxime vero, quæ subviridia sunt; transmittunt enim per sectionem, spiritum: spiritus vero, ubi foras prodierit, circa fissuram convolvitur; idque semper fieri videmus. Perspicua igitur est ratiocinatio, quod spiritus in ligno calidus quum sit, alium frigidum, a quo nutriatur, ad se trahat, & a seipso dimittat. (nisi enim vicissim traheret, spiritus foras prodiens non convolveretur:) omne namque calidum frigido moderato nutritur. Et ubi percalefactum fuerit humidum, quod in ligno est, in spiritum conversum foras prodit; eademque via, qua exit calor ille, qui in ligno est, alium frigidum, quo nutriatur, attrahit. Hoc etiam faciunt, & folia viridia; quum autem uruntur, spiritum concipiunt, deinde erumpit spiritus, & via sibi facta foras prodit sese volutans; prodiens autem strepitum edit, qua parte inspirationem facit. Et legumina, & triticum, & arborei fructus, dum calescunt, spiritum concipiunt, qui rima facta, foras prodit; quæ si humida fuerint, uberiorem spiritum emittunt, & rimam majorem efficiunt. Et quid prolixe loqui opus est? Nam quæcunque calefiunt, spiritum emittunt, & alium frigidum ob id vicissim trahunt, a quo nutriuntur. Atque eæ mihi necessariæ rationes productæ sunt, quod genitura in utero calescens spiritum habeat, & emittat.

πληθῇ, ὁδὸν οἱ αὐτὸ ἑωϋτῷ ἔξω ποιέει, [4] καὶ κατὰ μέσον τῆς [5] γονῆς τὸ πνεῦμα ἔξεισιν. Ὅταν δὲ ὁδὸς γένηται τῷ πνεύματι ἔξω θερμῷ ἐόντι, αὖθις ἕτερον ψυχρὸν εἰσπνέει ἀπὸ τῆς [6] μητρὸς, καὶ τοῦτο ποιέει διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. Θερμαίνεται μὲν γὰρ, ἅτε ἐν τῷ θερμῷ ἐοῦσα· ψυχρὸν δὲ ἴσχει ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης. Πάντα δὲ, ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἴσχει· τὸ δὲ πνεῦμα ῥήγνυσι καὶ ποιέει [7] οἱ ὁδὸν αὐτὸ ἑωϋτῷ, καὶ χωρέει ἔξω. Αὐτὸ δὲ τὸ θερμαινόμενον ἕλκει ἐς ἑωϋτὸ

3 αὖθις ἕτερον πνεῦμα ψυχρὸν διὰ τῆς [8] ῥαγῆς, ἀφ' οὗ τρέφεται. Τοῦτο δὲ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ξύλων, καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων, καὶ βρωτῶν, καὶ ποτῶν, ὁκόσα θερμαίνεται ἰσχυρῶς. Ἐννοῆσαι δὲ παρέξει ξύλα καιόμενα· ἅπαντα μὲν γὰρ τὰ ξύλα ποιήσει τοῦτο, μάλιστα δὲ τὰ ὑπόχλωρα· [9] μεθίησι γὰρ κατὰ τὴν τομὴν τὸ πνεῦμα· τὸ δὲ πνεῦμα, ὁκόταν ἔξω χωρήσῃ, ἑλίσσεται περὶ τὴν τομὴν, καὶ τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν αἰεί. Δῆλος οὖν ὁ ἐκλογισμός ἐστι τοῦ πνεύματος, ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ ἐὸν θερμὸν, ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, [10] ἀφ' οὗ τρέφεται, [11] ἐς ἑωϋτὸ, καὶ ὑπὸ ἑωϋτοῦ ἀφίησιν. (εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀντέσπα, οὐκ ἂν τὸ πνεῦ-

4 μα εἰλίσσετο ἔξω ἰόν·) πᾶν γὰρ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ τρέφεται τῷ μετρίῳ. Καὶ ὁκόταν διαθερμανθῇ τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, πνεῦμα γενόμενον, χωρέει ἔξω· καὶ τῇδε ἐξιὸν ἔξω τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ τρέφεται. Ποιέει δὲ τοῦτο καὶ φύλλα χλωρά· ὅταν [12] γὰρ καίηται, πνεῦμα ἴσχει· ἔπειτα ῥήγνυσι τὸ πνεῦμα, καὶ ὁδὸν ποιέεται, καὶ χωρέει ἔξω ἑλισσόμενον· χωρέον δὲ ψόφον παρέ-

5 χει, ᾗ τὴν [13] εἰσπνοὴν ποιέεται. Καὶ χέδροπα, καὶ σῖτος, καὶ ἀκρόδρυα θερμαινόμενα, πνεῦμα ἴσχει, καὶ ἔξω ἐξέρχεται [14] ῥαγὴν ποιησάμενον· καὶ ἢν νοτερὰ ἔῃ, πλέον τὸ πνεῦμα ἀφίησι, καὶ τὴν ῥαγὴν μέζω ποιέεται. Καὶ τί δεῖ μακρηγορέειν; πάντα γὰρ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἀφίησι, καὶ ἕτερον ψυχρὸν κατὰ τοῦτο ἀντισπᾷ, ἀφ' οὗ τρέφεται. Καὶ αὗται μοι ἀνάγκαι προηγμέναι εἰσὶν, ὅτι ἡ γονὴ θερμαινομένη ἐν τῇσι μήτρῃσι πνεῦμα ἴσχει, καὶ ἀφίησι.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

4 καὶ κατὰ μέσον, καὶ delet Imp. Samb.
5 γονῆς ἢ τὸ Imp. Samb.
6 μήτρας Imp. Samb. & paulo post legit μήτρας
7 ποιέει οἱ ὁδὸν, οἱ delet Imp. Samb.
8 ἀκμὴ, ὁρμὴ, βία Imp. Samb. addit, quod, notante Foes. in sua Oeconomia, ex scholio quodam adscriptum videtur glossema esse, cum eam explicationem ῥάγα tribuat Hesychius, sed ῥαγὴ idem quod ῥωγὴ significare videtur. Galenus vero in Exegesi, ῥαγῇσι, σχίσμασι, ῥήγμασι exponit, id est: *scissuris, fracturis*. Quare ῥαγὴ hic pro *ruptura*, aut *scissura* accipitur, quam vi efficit spiritus, cum erumpit. Alias ῥαγὴ est species solutionis continui potissimum in ossibus, quando secundum longitudinem franguntur, vel finduntur.
9 Quam lectionem etiam notat Codex Florentinus. Infra καθίησι, i. e. *demittit*, pro μεθίησι legit Mercur. ex veteri Cod.
10 ὑφ' οὗ idem & Fevr.
11 εἰς ἑωϋτό. ὥσπερ καὶ Imp. Samb. & Fevr.
12 δὲ alii legunt.
13 εἰς πνοὴν, legunt Exempl. quædam, quæ secutus videtur Gorrhœus. παρέχεται, pro ποιέεται, Mercur. ex veter. Cod.
14 ὁρμὴν Imp. Samb. Infra pro προηγμέναι MSta Regia quædam legunt προηγμέναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ πνεύματος τ̃ γονῆς, ϗ τ̃ γενέσεώς τε καὶ αὐξήσεως τῶν τοῦ κυήματος χιτώνων· καὶ τὰ καταμήνια τῇσιν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσιν οὐ χωρέειν, ἢν μέλλῃ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν.

ἍΜα δὲ ϗ ἀπὸ τῆς [15] μητρὸς πνεούσης,
πνοὴν ἴσχει ϗ ἡ γονή· ὁκόταν γὰρ ἡ
[16] μήτηρ ψυχρὸν ἑλκύσῃ ἐς ἑωϋτὴν ἀπὸ τοῦ
ἠέρος, ἐπαυρίσκεται ἡ γονή· θερμὴ δέ ἐ-
στιν, ἅτε δὴ ἐν θερμῷ ἐοῦσα, ϗ τότε δὴ
πνεῦμα ἴσχει ϗ ἀφίησι, ϗ ἡ γονὴ ὑμενοῦ-
ται φυσωμένη. Περιτέταται γὰρ ἀμφ᾽ αὐ-
τὴν τὸ ἔξωθεν συνεχὲς γινόμενον, ἅτε γλί-
σχρον ἐόν, ὥσπερ ἐπ᾽ ἄρτῳ ὀπτωμένῳ λε-
πτὸν ἐξίσταται ἐπιπολῆς ὑμενοειδές (θερμαινό-
μενος γὰρ ϗ [17] φυσώμενος αἴρεται) ἧ 6
δ᾽ ἂν φυσᾶται, κείνῃ τὸ ὑμενῶδες γίνεται.
Τῇ δὲ γονῇ θερμαινομένῃ ϗ φυσωμένῃ πάσῃ
ὑμὴν ἔξωθεν περιγίνεται· κατὰ δὲ τὸ μέσον
τῆς γονῆς τῷ πνεύματι δίοδος, ϗ ἔξω ϗ
ἔσω γίνεται διὰ τοῦ ὑμένος, ϗ ταύτῃ τοῦ
ὑμένος ἀπέχει τὸ λεπτὸν, ϗ τῆς γονῆς ἐν
αὐτοῖσιν ὀλίγιστόν ἐστιν· αὕτη δὲ ἡ ἄλλη γο-
νὴ στρογγύλη ἐστὶν ἐν ὑμένι. Καὶ μὴν ἓξ ἡμέρας
μείνασαν [18] ἐν τῇ γαστρὶ γονὴν, ϗ ἔξω πε-
σοῦσαν αὐτὸς εἶδον, ϗ ὁκοίη μοι ἐφαίνετο ἐν
τῇ γνώμῃ τότε, ἀπ᾽ ἐκείνων τὰ λοιπὰ τεκ-
μήρια ποιεῦμαι. Ὡς δὲ εἶδον τὴν γονὴν [19]
ἑκταίην ἐοῦσαν, ἐγὼ διηγήσομαι. Γυναι- 7
κὸς οἰκείης μουσοεργὸς ἦν πολύτιμος, παρ᾽
ἄνδρας φοιτέουσα, ἣν οὐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γα-
στρὶ, ὅκως μὴ ἀτιμοτέρη ἔῃ. Ἀκηκόει δὲ ἡ
μουσοεργὸς, ὁκοῖα γυναῖκες λέγουσι πρὸς ἀλ-
λήλας· ἐπὴν γυνὴ μέλλῃ λήψεσθαι ἐν γα-
στρὶ, οὐκ ἐξέρχεται ἡ γονὴ, ἀλλ᾽ ἔνδον μέ-
νει. Ταῦτα ἀκούσασα συνῆκε, ϗ τοῦτο ἐφύ-
λασσεν αἰεὶ, καί [20] πως ὡς ᾔσθετο οὐκ ἐ- 8
ξιοῦσαν τὴν γονὴν, [21] ϗ ἔφρασε τῇ δεσποί-
νῃ, ϗ ὁ λόγος ἦλθεν ὡς ἐμέ. Καὶ ἐγὼ ἀ-
κούσας ἐκελευσάμην αὐτὴν πρὸς τὴν γῆν πη-
δῆσαι· [22] ϗ ἑπτάκι ἤδη ἐπεὶ ἐπεπήδητο, 9
ἡ γονὴ κατερρύη ἐπὶ τὴν γῆν, ϗ ψόφος ἐ-
γένετο· [23] κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα, ἐθεῆτο ϗ 10
31 ἐθαύμασεν. [24] Ὁκοῖον δὲ ἦν, ἐγὼ ἐρέω· οἷον 11
εἴτις ᾠοῦ ὠμοῦ τὸ ἔξω λεπύριον περιέλοιεν, ἐν
τῷ ἔνδον ὑμένι τὸ ἔνδον ὑγρὸν [25] διαφαί-

CAPUT II.

De genituræ ſpiritu, de tunicarum fœtus procreatione & incremento; & gravidis ſano fœtu menſtrua non fluere.

SImul autem, & a matre ſpirante, ſpiritum habet genitura; quum enim mater frigidum in ſe ipſam traxerit ab aere, eo genitura fruitur: calida autem eſt, utpote quæ in calido ſit, tuncque ſane ſpiritum habet, & emittit, & genitura, quum inflatur, membrana obducitur. Eidem enim exteriore parte quiddam obtenditur, quod cum viſcidum ſit, undique ſibi cohæret, & non ſecus ac in pane, dum torretur, tenue quippiam inſtar membranæ in ſuperficie extat (nam quum caleſcit, & inflatur, attollitur) qua vero parte inflatur, illic pelliculæ ſpecies exoritur. At toti genituræ calenti, & flatu tumenti exteriore parte membrana circumducitur; verum per membranam ad mediam genituram intro, & foras ſpiritui tranſitus fit, eaque parte membranæ tenue quiddam a genitura recedit, quæ in his locis pauciſſima ineſt; ipſa vero reliqua genitura rotunda eſt in membrana. Equidem genituram ſex diebus in utero retentam, & foras prolapſam ipſe vidi, & qualis tunc meo judicio viſa eſt, ex eo reliquorum conjecturam facio. Ut autem genituram ſex dierum exiſtentem viderim, ego narrabo. Mulieri nobis familiari perelegans erat cantrix, quæ cum viris verſabatur, & quam minime decebat gravidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Hæc autem cantrix audierat, quæ mulieres inter ſe narrant; ſi quando conceptura ſit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis & intellectis, ea ſemper in animo habuit, quumque aliquando genituram non exire percepiſſet, dominæ expoſuit, ſermoque ad me pervenit. Quo audito, ego, ipſa ut in terram deſiliret, juſſi; & quum jam ſepties exiliiſſet, genitura in terram cum ſonitu defluxit, quam illa videns non ſine admiratione ſpectavit. Ego vero, qualis erat, referam: ut ſi quis ovo crudo externam teſtam undique auferat, in quo interi- ore

VARIÆ LECTIONES.

15 μήτρας Imp. Samb.
16 ἡ μήτηρ idem & Fevr. poſt ἐπαυρίσκεται, ϗ ἡ γονή, leg. Mercur. ex vet. Cod.
17 φυσώμενος ὁ ἄρτος. Imp. Samb. ϗ φυσώμενος ἄρτος τὸ ὑμενοειδὲς ἄρεται, ex MSS, Servin. & Fevr. ut & Imp. Samb. MS. Reg.
18 ἐν τῇ omiſſo γονὴν Cod. Florentinus.
19 Macrobius libr. I. Saturn. ἑκταίην legit, præſertim cum Hipp. etiam Comment. de ætate eadem commemoret, quæ hic. Vid. Zwing. Comment. ibid. οἰκέτις i. e. *domeſtica* Galen. leg. quæ lectio magis placeret, niſi Erotianus in voce ἑκταίη, citans hunc locum obſtaret.
20 καί πῶς Imp. Samb. & MS. Reg. καὶ ὡς ᾔσθετο Galen. legit Libro de fœtuum format. καί πῶς Zwing. in marg.
21 καὶ ἔφρασε, ϗ delet Imp. Samb.
22 Sic & Imp. Samb. quædam Exempl. MSta Vatican. ἑπτάκις ἤδη ἐπεὶ ἐπεπήδητο ut & Aldin. Codic. legunt. Galen. Libr. de fœt. format. ἐπεὶ ἑπτάκις ἀπεπήδητο. Calv. vero ἑπταίη ad diem ſeptimum refert. Superius pro τὴν γῆν, πυγὴν, Mercur.
23 Galen. Lib. de fœtuum format. κἀκείνη ἐθεᾶτο, ϗ ἐθαύμασεν legit. Lib. vero de ſemine κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐθεᾶτο αὐτὴν καὶ ἐθαύμασεν.
24 ὁκοίη, legit Galen. ὁκοῖον Mercur. ex vet. Cod.
25 διαφάνειτο idem.

ore membrana contentus humor pelluceat; modus quidem talis erat (ut abunde dicam) ruber erat liquor, & rotundus. In membranā autem fibræ albæ,& tenues inesse videbantur cum cruore crasso,& rubro contentæ; & circum membranam exteriore parte cruenta vestigia instar sugillatorum: in cujus medio tenue quiddam eminebat, quod mihi umbilicus esse videbatur, & per illum primum spiritum intro, & foras facere; ex eoque protendebatur tota membrana, genituram complectens. Talem equidem ego vidi genituram sex diebus conceptam. Adducam autem paulo post aliam cognitionis rationem, his omnibus, qui horum desiderio tenentur, manifestam,quæ,quantum homini de re ejusmodi dicere conceditur,omnem orationem meam probabit;ac de his quidē hactenus. Quod vero genitura contineatur membrana, spirationem intro, & foras habeat, & sanguine a matre in uterum delapso incrementum accipiat. Menstrua namque haud prodeunt, ubi mulier in se conceperit, si puer sanus futurus sit (nisi quibusdam primo mense modicam sui indicationem faciant;) sed promanans ab universo muliebri corpore sanguis, in orbem foris membranam circumstat; simulque cum spiritu sanguis per membranam, qua perforata est & extat, attrahitur, condensatur, & in futuri animalis augmentum cedit. Succedente autem tempore rursus aliæ multæ tenues membranæ, eo modo, quo prima, intra primam protenduntur, eæque ex umbilico extentæ mutuis inter se vinculis connexæ sunt. Quum vero jam hoc factum est, ex delapso, & concreto materno sanguine caro gignitur; sed ex carnis medio umbilicus extat, per quem spirat, & incrementum recipit.

νοιτο· τρόπος μέν τις ἦν τοιοῦτος, ἅλις εἰ-
πεῖν, ἦν δὲ καὶ ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον. Ἐν δὲ
τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι [26] ἶνες λευκαὶ καὶ
12 παχεῖαι, " εἰλημμέναι σὺν ἰχῶρι παχεῖ καὶ
13 ἐρυθρῷ, καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν " αἱμά-
λωπες· κατὰ δὲ μέσον τοῦ ὑμένος, ἀπεῖχε
λεπτὸν, ὅ, τί μοι ἐδόκεεν εἶναι ὀμφαλός·
κἀκείνῳ τὴν πνοὴν καὶ εἴσω καὶ ἔξω ποιέεσθαι τὸ
πρῶτον· καὶ ὁ ὑμὴν ἐξ ἐκείνου ἐτέτατο ἅπας, ὁ
περιέχων τὴν γονήν. Τοιαύτην μὲν ἐγὼ εἶδον
ἑκταίην οὖσαν τὴν γονήν. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλην
14 διάγνωσιν " ὀλίγον ἐπὶ τούτῳ ὕστερον, [27] ἐκ-
φανέα παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰδέναι τούτου πέρι,
καὶ ἱστόριον παντὶ τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὅτι ἐστὶν ἀλη-
θὴς, ὡς εἰπεῖν ἄνθρωπον περὶ τοιούτου πράγμα-
τος· καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Ὅτι
δὲ ἡ γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ, καὶ πνοὴν ἔχει, καὶ εἴ-
σω, καὶ ἔξω, καὶ αὔξεται ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ
15 αἵματος κατιόντος ἐπὶ τὰς μήτρας. " Τὰ
γὰρ καταμήνια οὐ χωρέει, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ
πρὸς ἑωϋτὴν, ἢν μέλλῃ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν·
(εἰ μὴ ἐστιν ᾗσιν ἐπισημαίνει τὸν πρῶτον μῆ-
να ὁκόσον ὀλίγον·) ἀλλὰ κατιὸν τὸ αἷμα
ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς, κυ-
κλόσε περιΐσταται περὶ τὸν ὑμένα ἔξω· ἅμα
δὲ τῇ πνοῇ ἑλκομένου εἴσω τοῦ αἵματος διὰ
τοῦ ὑμένος, κατὰ τὸ τετρημένον, καὶ ἀπέχον,
συμπήγνυται, καὶ αὔξει τὸ μέλλον ζῶον ἔσε-
σθαι. Ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, αὖθις ἕτε-
ροι ὑμένες εἴσω τοῦ πρώτου ὑμένος λεπτοὶ καὶ
πολλοὶ περιτείνονται, τρόπῳ τοιούτῳ, οἵῳ καὶ
ὁ πρῶτος ὑμὴν ἐγένετο· τεταμένοι δέ εἰσι καὶ
οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ ἐς ἀλλήλους δια-
δέσμους ἔχουσιν. Ὁκόταν δὲ ἤδη τοῦτο γένη-
ται, κατιόντος τοῦ αἵματος [28] ἀπὸ τῆς μητρὸς
καὶ πηγνυμένου, σὰρξ γίνεται· κατὰ δὲ μέ-
σον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ
πνέει καὶ τὴν αὔξησιν ἴσχει.

CAPUT III.

Unde menstrua gravidis non æque, ac iis, quæ uterum non gerunt, molesta sint; unde fœtus spiret, ac nutriatur: quando fiat conceptio; & quæ menstruorum suppressionem symptomata sequantur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁκόθεν ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, οὐχ ὁμοίως ταῖς μὴ ἐχούσαις ὑπὸ τῶν καταμηνίων πονέεται· ὁκόθεν τὸ παιδίον τὴν πνοὴν ἴσχει τε καὶ τρέφεται· ὁκότε γίνεται ἡ σύλληψις, καὶ τίνα συμπτώματα τῇ ἐπισχέσει τῶν καταμηνίων ἕπεται.

At vero mulier,quum uterū gerit,a mensibus minime prodeuntibus idcirco non laborat, quod sanguis singulis mensibus cumulate exire solitus non agitetur; sed sensim, paulatimque quotidie in uterum citra dolorem secedit, ex quo augetur, quod intus

Ἡ δὲ γυνὴ, ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, ὑπὸ τῶν
καταμηνίων μὴ χωρεόντων, διὰ τόδε
οὐ πονέεται, ὅτι τὸ αἷμα οὐ ταράσσεται,
16 " βύζην ἀπιὸν κατὰ μῆνα ἕκαστον· ἀλλὰ
χωρέει ἡσυχῇ καὶ κατ' ὀλίγον ἄνευ πόνου καθ'
ἡμέρην ἐς τὰς μήτρας, καὶ τὸ ἔνδον ἐν τῇσι
μη-

VARIÆ LECTIONES.

26 loco ἶνες, τινὲς, Mercur. ex vet. Cod. εἰλημέναι Galenus ibidem legit. εἰλημέναι legere videntur Interpretes.
27 ἐμφανέα, Imperialis Sambucus, Servinus, & Fevr. & pro ἐπὶ τούτῳ, ἐν τούτῳ leg. Mercur. ex veter. Codice.
28 ἀπὸ τῆς μήτρης Cod. Florent. infra ῥόοδον Imp. Samb. ἀντὶ τοῦ ἀθρόως ῥόοδον & ῥόοδον Exempl. MSta Reg.

μήτρῃσιν ἐνεὸν αὔξεται. Καθ' ἡμέρην δὲ ἑ-
κάςην, τῦτυ ἕνεκα χωρέει, ἀλλ' οὐκ ἐς ἅπαξ
κατὰ μῆνα, ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονὴ ἐνεῦ-
σα ἕλκει ἀπὸ τῦ σώματος αἰεὶ, ὅκως ἂν κ.
δυνάμιος ἔχῃ, " 29 ταύτῃ κ. ἡ πνοή. Καὶ τὸ 17
μὲν πρῶτον σμικρὴ ἡ πνοὴ γίνεται, κ. τὸ αἷ-
μα ' ὀλίγον χωρέει ἀπὸ τῆς μητρός. Ὁκό-
ταν δὲ ἡ πνοὴ ἐπὶ πλεῖον γίνηται, μᾶλλον
ἕλκει τὸ αἷμα, κ. ἐπὶ πλεῖον κατέρχεται ἐπὶ
τὰς μήτρας. Τῇσι δὲ ἐν γαςρὶ μὴ ἐχούσῃ-
σιν, ὁκόταν τὰ καταμήνια μὴ χωρέῃ, διὰ
30 τάδε ὁ πόνος γίνεται. Πρῶτα μὲν ταράσ-
σεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι κατὰ μῆνα ἕ-
κασον, ὑπὸ ἀνάγκης τοιῆσδε, ὅτι μὴν μη-
νὸς διαφέρει πουλὺ, κ. κατὰ ψῦξιν κ. κατὰ
31 θερμασίην, κ. τούτου αἰσθάνεται τῦ γυ-
ναικὸς τὸ σῶμα· ὑγρότερον γάρ ἐςιν, ἢ τὸ
τῦ ἀνδρός. Καὶ ταραχθέντος ' τῦ αἵματος, κ.
πληρώσαντος τὰς φλέβας, ἀπέρχεται ἀπ'
αὐτῦ, " 32 καὶ πῶς τῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ 18
φύσει ὑπῆρξεν. Ὥςε ἢν μὲν ἀποκενῶται τῦ
αἵματος ἡ γυνὴ, λαμβάνει ἐν γαςρί· ἢν
δὲ πλήρης ἔῃ, ὔ. Κενέων γὰρ τῶν μητρέων,
κ. τῶν φλεβῶν γινομένων τῦ αἵματος, λαμ-
βάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τὰς παῖ-
δας. Μετὰ γὰρ τῶν καταμηνίων τὴν κάθαρ-
σιν, " αἱ γυναῖκες 33 λαμβάνουσιν ἐν γαςρί. 19
Αἴτιον δὲ τὸ εἰρημένον. Ὁκόταν δὲ ταραχθὲν
τὸ αἷμα κ. ἀποκριθὲν, μὴ χωρέῃ ἔξω, ἀλλ'
ἐς ' τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι μὴ 34 χά-
νωσι, θερμαινόμεναι δὴ ὑπὸ τῦ αἵματος
χρονιώτερον μένοντος, αἱ μῆτραι θέρμην τῷ
ἄλλῳ σώματι παρέχουσιν. Ἔςι δ' ὅτε κ.
διαδιδῦσιν 35 αἵματος ἐς τὰς φλέβας τῦ σώ-
ματος, ὅπῃ κ. αἱ φλέβες πληρεύμεναι πονέον-
ται, κ. οἰδήματα παρέχουσιν. Ἔςι δ' ὅτε
κ. κίνδυνος ἐκ τῦ τοιούτου χωλωθῆναι· ἔςι
δ' ὅτε κ. πρὸς τὴν κύςιν προσίςανται, καὶ
36 πιέζουσι, " κ. 37 κλείῦσι τὴν κύςιν, κ. 20
ςραγγουρίην παρέχουσιν. Ἔςι δὲ κ. ὅτε κ. πλή-
ρεες αἵματος ' ἐοῦσαι αἱ μῆτραι προσπίπτου-
σιν ἢ πρὸς τὰ ἰσχία, ἢ 38 πρὸς (τὴν) ὀσφὺν,
κ. πόνον παρέχουσιν· ἔςι δὲ ὁκόσαν ἐγχρο-
νίσῃ τὸ αἷμα μῆνας πέντε ἢ ἓξ ἐν τῇσι μή-
τρῃσι σαπὲν πύον γίνεται, 39 κ. ἐνίῃσι κα-
τὰ τὸ αἰδοῖον ἐξέρχεται τὸ πύον. Ἔςι δὲ
ῇσι κ. κατὰ τὸν βυβῶνα ὡς φῦμα γίνεται,
κἀκεῖ πύον γενόμενον, ἐξῆλθε, κ. ἄλλα 40
πουλλὰ κακὰ τῇσι γυναιξὶ τοιουτότροπα γί-

in utero continetur. Singulis autem diebus, & non semel per mensem idcirco defertur, quod genitura, quæ in utero continetur, semper aliquid e corpore pro virium ratione trahit, ad eundemque modum etiam spiratio habet. Ac primo quidem parva est spiratio, & modicus sanguis ex matre fertur. Quum vero amplior fit spiratio, plus quoque sanguinis attrahit, & majore copia in uterum descendit. Iis vero, quæ minime uterum gerunt, ubi menses non prodierint, eas ob causas dolor oboritur. Primum quidem quolibet mense sanguis in corpore ex eo necessario agitatur, quod menses multum inter se frigore, & calore differant, idque mulieris corpus sensu percipit; humidius enim est, quam viri. Ubi autem agitatus est sanguis, & venas implevit, ab ipso deorsum fertur, id quod ei quodammodo ab initio a natura insitum est. Quare, si illo quidem sanguine vacuetur mulier, in utero concipit; si vero eo plena fuerit, minime. Uteris enim, & venis sanguine vacuis, mulieres in se fœtus concipiunt. Hæ namque mulieres post menstruam purgationem in utero concipiunt; causa vero dicta est. Quum autem agitatus, & secretus sanguis, minime foras, sed in uteros feratur, uteri autem non hiaverint, tum sane diutius immorante sanguine uteri incalescentes calorem reliquo corpori excitant. Quandoque etiam sanguinem in venas corporis transfundunt, ut & venæ impletæ doleant, & tumores excitent. Nonnunquam vero ex eo claudicationis periculum impendet; quin etiam interdum vesicam obsident, premuntque, & claudunt, urinæque stillicidium adferunt. Quandoque vero uteri sanguine redundantes, aut ad coxendicem, aut ad lumbos procidunt, doloresque exhibent; aliquando vero, ubi sanguis quinque, aut sex menses in utero immoratus est, putrescens in pus vertitur, & quibusdam pus per pudendum exit. Nonnullis etiam in inguine velut tuberculum oboritur, ibique pus factum foras prodit, & pleraque alia ejusmodi mala mulieribus contingunt, quum menstrua

 non

Variæ Lectiones.

29 αὐτὴ Cornar. legisse videtur. ταύτῃ Calvus. inferius pro ἐπὶ τὰς μήτρας, ἐς τὰς, leg. Mercur. ex vet. Cod. ἀπὸ τῆς μήτρης Codex Florentinus.
30 Pro τάδε Imp. Samb. τόδε ut & Fevr.
31 θέρμον, Imp. Samb. inferius loco τῦ γυναικὸς, τῆς γυναικὸς Mercur. ex vet. Cod.
32 Exempl. MSS. Reg. εἰ πᾶς. κλίσιας ἴσως. Mercur. ad oram ex veteri Codice.
33 μάλιστα λαμβάνουσι, leg. Exempl. Vatican. superius πρὸς σφᾶς ἰοῦντας Mercur. ibid. μὴ χωρέει pro χωρέῃ editi quidam Codices.
34 χαλῶσι Imperialis Sambucus, & Vatican. & Servin. & Fevr. pro χρονιώτερον, χρονίζοντος Vatic. Exempl. & Mercurial. in margine.
35 τοῦ αἵματος Imp. Samb. & Fevr. loco αἱ φλέβες, κ. Vatic. pro χωλωθῆναι Zwing. in margine χωλευθῆναι habet.
36 Pro πιέζουσι, legit Imp. Samb. πονέουσι ut & Serv. & Fevr.
37 κλείουσι, id est: urunt, editi Codd. Mercur. κ. πλήρεις inferius κ. omittunt quidam Codd.
38 πρὸς τὴν ὀσφύν, Imp. Samb. & Fevr. τὴν omittunt editi Codd.
39 καὶ πολλαῖς Imp. Samb. & ex MStis Servin. & Fevr. loco πύον πύλον Mercur. ex Cod. veteri, τὸ πύον Cod. Florent.
40 πολλὰ delet Imp. Samb.

non expurgantur. Sed quid ea hic recensere opus est? De his siquidem in morbis muliebribus dicetur.

νεται, ὁκόταν μὴ ἀποκαθαίρωνται τὰ κατα-
μήνια. Ἀλλὰ τί δεῖ λέγειν αὐτὰ ἐνθάδε; εἰρή-
σεται γὰρ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νοσήμασιν.

CAPUT IV.

De secundinis, ac mirabili, primaque partium conformatione, quomodo fiat.

VErum eum, unde digressus sum, sermonem absolvam. Cum autem genita fuerit caro, tunc sanguine in utero increscente, etiam ipsæ membranæ augentur, ac sinuantur, præcipueque externæ. Et sanguis a matre descendens, quem sane caro spirando attraxerit, in incrementum cedit, quodque utile non fuerit, in membranarum sinus secernitur; quæ ubi in sinus excavatæ fuerint, & sanguinem exceperint, tunc jam secundæ appellantur. At hæc hactenus mihi dicta sint. At vero caro augescens a spiritu articulatur, in eaque abit unumquodque simile ad sui simile, densum ad densum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, & unumquodque in propriam regionem abit, ad id, cum quo cognationem habet, & ex quo etiam ortum est. Et quæcunque ex densis orta sunt, densa sunt, & quæcunque ex humidis, humida, reliquaque ad eandem rationem in incrementum cedunt; atque ossa calore condensata durescunt. Ac sane, ut arbor, in ramos etiam dividuntur, multoque melius membra tum corporis interna, cum externa articulantur; ipsumque caput ab humeris distans exoritur; brachia item, & cubiti a lateribus; & crura inter se separantur; nervique circum naturas articulorum volvuntur; & os per se conformatur, & nasus & aures in carne eminent, ac perforantur, oculique humore puro implentur, & pudendum utrum sit, manifestum fit; & viscera ipsa formantur. Ac sane superioribus etiam partibus, tum ore, cum naribus, spirationem facit, & venter spiritu inflatur, eoque inflata intestina ex superioribus per umbilicum insuper spiritum accipiunt, & absumunt; & a ventre, ac intestinis in podicem, similiterque in vesicam via foras patet; atque horum singula a spiritu effinguntur; spiritu namque perflata omnia pro generis affinitate separantur. Etenim si vesicæ fistulam alligare velis,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ χορίων, καὶ τῆς θαυμαστῆς τε καὶ πρώτης διαπλάσεως τῶν μορίων, ὅπως γίνηται.

ΑΛλ' ὅθεν ἀπέλιπον, περανέω τὸν λόγον.
Ὁκόταν δὲ γένηται σὰρξ, τότε οἱ
ὑμένες αὐξομένε τῆ ἐν τῇσι [41] μήτρῃσιν (ἐνεόν-
τος) αἵματος, αὔξονται καὶ αὐτοὶ, καὶ κολποῦνται,
καὶ μάλιστα οἱ ἔξωθεν. Καὶ τὸ αἷμα κατελ-
θὸν τὸ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ὅ, τι ἂν ἡ σὰρξ
21 πνέουσα ἑλκύσῃ, καὶ [42] ἡ αὔξη ἐγγένηται, "καὶ
(ἣν μὴ) χρηστὸν [43] ἔῃ, ἐς τοὺς κόλπους τῶν ὑ-
μένων ἀποκρίνεται· καὶ ὁκόταν κολπωθῶσι, καὶ
τὸ αἷμα δέξωνται, τότε ἤδη καλέεται [44] χό-
ριον." Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Ἡ δὲ
σὰρξ αὐξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀρθροῦ- 32
ται, καὶ ἔρχεται ἐν ταύτῃ ἕκαστον τὸ ὅμοιον,
ὡς τὸ ὅμοιον· τὸ πυκνὸν, ὡς τὸ πυκνόν· τὸ
ἀραιὸν, ὡς τὸ ἀραιόν· τὸ ὑγρὸν, ὡς τὸ ὑγ-
ρὸν, καὶ ἕκαστον ἔρχεται εἰς χώρην ἰδίην κατὰ
τὸ συγγενὲς, ἀφ' οὗ καὶ ἐγένετο. Καὶ ὅσ' ἀπὸ
πυκνῶν ἐγένετο, πυκνά ἐστι· καὶ ὅσ' ἀπὸ
ὑγρῶν, ὑγρά· καὶ τ' ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν
λόγον γίνεται ἐν τῇ αὐξήσει· καὶ τὰ ὀστέα
σκληρύνεται ὑπὸ τῆς θέρμης πηγνύμενα.
Καὶ δὴ καὶ διοζοῦται ὡς δένδρον, καὶ ἀρθροῦ-
ται ἔτι ἄμεινον, καὶ τὰ εἴσω τοῦ σώματος, καὶ
τὰ ἔξω· καὶ ἥτε κεφαλὴ γίνεται ἀφεστηκυῖα
ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ οἱ βραχίονες καὶ οἱ πή-
χεες ἀπὸ τῶν πλευρέων· καὶ τὰ σκέλεα [45] διΐσ-
22 ταται ἀπ' ἀλλήλων; καὶ τὰ νεῦρα " [46] ἑλίσ-
23 σεται ἀμφὶ τὰς φύσιας τῶν ἄρθρων·" καὶ
αὐτοσομοῦται, καὶ ἡ ῥὶς, καὶ τὰ οὔατα [47] ἀ-
φίσταται ἐν τῇσι σαρξὶ, καὶ τετρήνεται· καὶ
οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπίπλανται ὑγροῦ καθαροῦ· καὶ
τὸ αἰδοῖον δῆλον γίνεται, ὁκότερόν ἐστι· καὶ
τὰ σπλάγχνα διαρθροῦται. Καὶ δὴ καὶ τοῖσιν
ἄνω τὴν πνοὴν ποιέεται, τῷ τε στόματι καὶ τῇ
ῥινὶ, καὶ ἥτε κοιλίη φυσᾶται, καὶ τὰ ἔντερα
καταφυσώμενα [48] κατὰ τὸ ἄνωθεν ἐπιλαμ-
24 βάνει τὴν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ πνοὴν, "καὶ ἀμαλ-
25 δύνει· καὶ " ἐς τὸν [49] κύσσαρον ὁδὸς γίνε-
ται ἀπὸ τῆς κοιλίης, καὶ τῶν ἐντέρων ἔξω, καὶ
ἐς τὴν κύστιν ὁδὸς ἔξω· τούτων δὲ διαρθροῦ-
ται ἀπὸ τῆς πνοῆς ἕκαστα· φυσώμενα γὰρ
διΐσταται σύμπαντα κατὰ συγγένειαν. Καὶ
γὰρ εἰ θέλοις αὐλίσκον προσδῆσαι τῇ κύστει,
καὶ

VARIÆ LECTIONES.

41 μήτρῃσιν ἐνεόντος αἵματος, Imp. Samb. & ex MSt. Servin. & Fevr.

42 ἡ delet Imp. Samb. καὶ ἡ αὔξησις Mercur. ex Cod. vet.

43 εἴη legunt omnes Interpretes. Cornar. καὶ οὐ χρηστὸν legisse videtur. Verum κἢν μὴ χρηστὸν ἔῃ videtur legendum esse notante Zwingero, quod sequimur.

44 χορίον editi Codd. pro χόριον, quam lection. notat Mercur. ex Cod. veteri. Ib. τὸ ὅμοιον Imp. Samb. τὸ omittunt Codd.

45 διΐσανται Imp. Samb.

46 Sic leg. cum Merc. ἐπαίσσεται, id est: *exiliunt* editi Codices.

47 ἀφίσανται Imper. Samb. Ibid. post ἐμπίπλανται desiderantur in Cod. Flor. verba, ὑγροῦ, καθαροῦ· καὶ τὸ αἰδοῖον δῆλον γίνεται.

48 pro κατὰ τὸ ἄνωθεν Galen. ἀπὸ τῆς διὰ στόματος εἰσπνοῆς, legit.

49 τὸν πρῶκτον Imp. Samb. κίσσαρον Erotian. ibidem φυσώμενον μὲν leg. Mercur. ex Cod. vet.

καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γῆν τε καὶ ψάμμον, καὶ μολίβδου κνήσματα λεπτὰ, καὶ ὕδωρ ἐπιχέας [50] φυσῆν διὰ τοῦ αὐλίσκου· πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίξεται τῷ ὕδατι· ἔπειτα δὲ, χρόνῳ φυσώμενα ἐλεύσεται, ὅ, τε μόλιβδος, ὡς τὸν μόλιβδον, καὶ ἡ ψάμμος, ὡς τὴν ψάμμον, καὶ ἡ γῆ ὡς τὴν γῆν. Καὶ ἤν τις αὐτὰ [51] ἀνανθῆναι ἐάσῃ, καὶ περιῤῥήξας τὴν κύστιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτῶν [52] τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός. Οὕτω δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ σὰρξ διαρθροῦται, καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν ἑωυτῇ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται.

& per fistulam in vesicam; terram, arenam, & tenuia plumbi ramenta immittere, insuperque aqua per fistulam affusa inflare vesicam; primum quidem illa aquæ permiscebuntur, deinde vero temporis progressu, flatu agitata secedent, plumbumque ad plumbum, arena ad arenam, & terra ad terram abibit. 26 Ac si quis ea arescere permittat, disruptaque vesica contempletur, simile ad sui simile se contulisse comperiet. Sic sane etiam genitura, & caro discernuntur, in eaque simile quodque ad sui simile secedit. Atque ista quidem ea de re a me dicta sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ χρόνου τῆς τοῦ ἄρσενός τε καὶ τοῦ θήλεος πήξεως, καὶ τῆς τῶν λοχίων καθάρσεως τῆς ταῖς γυναιξὶν ἀναγκαίας· ἧς ἐπίσχεσις οὐκ ἀκίνδυνος.

CAPUT V.

De tempore conformationis pueri, & puellæ, & purgationis lochiorum mulieribus necessariæ, cujus suppressio periculosa.

ΚΑὶ γέγονεν ἤδη παιδίον, καὶ εἰς τοῦτο ἀφικνέεται, τὸ μὲν θῆλυ τὴν πρώτην πῆξιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι καὶ δύο τὸ μακρότατον· τὸ δὲ ἄρσεν ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσι τὸ μακρότατον. Ὡς γὰρ ἐπιπολὺ συμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἢ ὀλίγῳ μείονι, ἢ ὀλίγῳ πλείονι, ταῦτα διαρθροῦσθαι. Καὶ γὰρ ἡ κάθαρσις γίνεται τῇσι γυναιξὶ μετὰ τὸν τόκον ὡς ἐπιτοπολὺ, [53] ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἐν ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα καὶ δύο, οὕτως ἡ χρονιωτάτη, τελείη, (ἀκίνδυνος δ᾽ ἂν εἴη, καὶ ἐν εἴκοσι καὶ πέντε ἡμέρῃσιν, εἰ καθαίροιτο.) Ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, ἡ κάθαρσις γίνεται ἡμέρῃσι τριήκοντα, οὕτως ἡ χρονιωτάτη [54] τελείη· ἀκίνδυνος δ᾽ ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν εἰ καθαίροιτο. Τοῦ δὲ ὑστάτου χρόνου, ἐλαχίστη χωρέει ἡ κάθαρσις. Ἐπὶ δὲ τῇσι νεωτέρῃσιν ἐλάσσοσιν ἡμέρῃσι καθαίρονται· ἐπὶ δὲ τῇσι πρεσβυτέρῃσι, πλείοσι. Μάλιστα δὲ πονέονται αἱ γυναῖκες ἐν τῷ τόκῳ, καὶ ἐν τοῖσι λοχίοισιν αἱ πρωτοτόκοι, καὶ αἱ ἐλάσσω τετοκυῖαι τῶν πλέω τετοκυιέων μᾶλλον πονέονται. Αἱ δὲ καθάρσιες αἱ ἐκ τοῦ τόκου τῇσι γυναιξὶ, τούτου εἵνεκα γίνονται, ὅτι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερέων καὶ δύο ἐπὶ τῇ κούρῃ, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ μέχρι τριήκοντα ἡμερέων ἐλάχιστον αἷμα κατέρχεται ἐπὶ τὴν αὔξην τῷ παιδίῳ· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου πλεῖον, μέχρι [55] τέκῃ. Δεῖ δὴ τὴν κάθαρσιν ἀποδοθῆναι ἐν τοῖσι λοχίοισι, καὶ ἐξιέναι ἔξω, κατὰ τὸν λόγον τῶν

JAm vero formatus est infans, eoque pervenit, ut fœmina quidem primam concretionem duobus & quadraginta diebus, ut longissime accipiat; masculus vero triginta diebus, ut longissime. Ut plurimum enim hoc tempore, aut paulo breviori, aut paulo 27 longiori ipsis articulatio contingit. Nam & purgatio a partu fit mulieribus, ut plurimum, in puella quidem concepta duobus & quadraginta diebus, eaque ut maxime diuturna, ita perfecta est, (extra tamen periculum fuerit, si etiam quinque & viginti diebus purgetur) In masculo vero purgatio diebus triginta contingit, sicque hæc longissima, perfecta est; extra tamen periculum fuerit, si diebus viginti purgetur. Postremo vero tempore quam parcissima purgatio procedit. Quin etiam juniores paucissimis diebus, seniores vero pluribus repurgantur. In partu autem, & puerperii purgamentis maxime laborant, ac dolent mulieres primiparæ, & quæ minus sæpe, quam quæ sæpius pepererere, magis cruciantur. At vero purgationes a partu ea de causa mulieribus contingunt, quod primo tempore ad duos & quadraginta dies in fœmina, in masculo vero ad dies triginta paucissimus sanguis in pueri incrementum descendat; ab eo vero tempore ad partum usque copiosior. Ac sane purgationem in partus purgamentis reddi, & foras exire pro dierum ratione opor-

VARIÆ LECTIONES.

50 φυσᾶν Imper. Samb.
51 ἀνανθῆναι Cod. Florent. & Ald. quam lectionem amplexi sumus. ἀναθῆναι Imp. Samb. ἀνεθῆναι ἰδὲ ex MS. Servin. ἀνεθῆναι Fevr. & editi Codic. ἀναξηρανθῆναι Martini.
52 ὡς τὸ ὅμοιον Imp. Samb. & Fevreus.
53 συμβαίνει δὲ ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα καὶ δύο, legunt MSta Reg. & Vaticana quæd. Ibid. οὐκ ἀκίνδυνος Calvus, contra tamen omnium Codicum fidem, & rei veritatem leg.
54 καὶ τελείη, Imp. Samb. & Fevr. & Mercur.
55 μέχρις ἂν τέκῃ Imp. Samb. & Fevr. inferius loco πάνυ ὀλὸ, μᾶν legit Mercurialis ex veteri Codice, paulo post κοτύλη ἢ ὅλη ἢ καί.

oportet. Principium autem in ejusmodi muliere tale est. In partus doloribus sanguis mulieri commovetur, & a valido pueri motu vehementer incalescit. Commotus vero is quidem primus foras prodit (deinde puer) post puerum vero sanies crassa, & cruenta, fitque huic ductus quidam, non secus ac aquæ in mensam effusæ. Deinceps post illum per omnes dies, ad usque prædictum tempus, purgatio procedit; primo quidem, quantum hemina attica una & dimidia, vel paulo plus, aut minus, pro ejus ratione, dum cesset. Prodit autem, velut a victima sanguis, si sana sit, & sana futura sit mulier, citoque concrescit. Si vero sana non sit mulier, neque sana futura, purgatio tum parcior, tum specie deterior prodit, neque cito concrescit. Sic autem se res habet. Si mulier uterum gerens morbum habuerit, qui non sit puerperii purgationibus affinis, perit; si vero uterum gerens prioribus diebus non statim repurgetur, sive bene valeat, sive minus, eique de repente purgatio sive sponte, sive a medicamento commoveatur, pro ratione dierum, quibus semel non profluxit, procedet. Nisi enim a partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo corripietur, vitæque periculum incurret, nisi cito curetur, & aliquis convenientem ipsi purgationem promoveat. Hæc propterea a me adducta sunt, quo demonstrarem membrorum distinctionem in pueris fieri: fœminæ quidem intra duos & quadraginta dies, ut longissimam; masculo vero intra dies triginta. (argumentum est e partu purgatio, quæ quidem in puella duobus & quadraginta diebus contingit; in masculo vero, quæ longissima, triginta diebus.) Ac sane denuo idem perspicuitatis gratia repetam. Assevero enim, quod semine in utero contento sanguis ille, qui a muliere in utero fœmineam genituram gerente paucissimus venit, duobus & quadraginta diebus vicissim redditur. Puerorum enim membra his diebus distinguuntur. Ex eo vero tempore copiosior sanguis affluit, quod rursum in masculo pro ratione triginta dierum accidit. Quæ quidem ita se habere, & vera esse, hoc altero argumento constat. Posteaquam in uteros genitura delapsa est, primis diebus paucissimus sanguis a muliere in uterum fertur; deinde vero copiosior.

ἡμερέων. Ἀρχὴ δὲ γίνεται τοιαύτη τῇ
γυναικί. Ἐν τῇ ὠδῖνι τὸ αἷμα ταράσσεται
τῇ γυναικὶ, καὶ θερμαίνεται πάνυ ὑπὸ τῆς κι-
νήσιος τοῦ παιδίου σθεναρῆς ἐούσης. Ταρα-
χθὲν δὲ πρῶτον μὲν ἔρχεται ἔξω, (ἔπειτα
28 τὸ παιδίον) μετὰ δὲ τὸ παιδίον, ἰχὼρ πα-
χὺς αἱματώδης· καὶ ὑφήγησις ἐγένετο τούτῳ,
ὥσπερ ὕδατι ἐπὶ τραπέζης. Ἔπειτα μετ'
ἐκεῖνον ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας χωρέει ἡ κά-
29 θαρσις, ἕως τοῦ εἰρημένου χρόνου, πλῆθος ἀττι-
κὴ κοτύλη ὅλη καὶ ἡμίσεια τὸ πρῶτον, ἢ ὀλίγῳ
πλείων, ἢ ὀλίγῳ ἐλάσσω, κατὰ λόγον τούτου μέ-
χρις ἂν λήξῃ. Χωρέει δὲ αἷμα, οἷον ἀπὸ ἱερείου
[56] ἣν ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ, καὶ ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν,
καὶ ταχὺ πήγνυται· ἢν δὲ μὴ ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ,
μηδὲ μέλλῃ ὑγιαίνειν, χωρέει ἡ κάθαρσις
ἐλάττων, καὶ εἶδος [57] πονηροτέρη, καὶ οὐ ταχὺ
πήγνυται. Ὧδε δὲ τοῦτο ἔχει· Ἤν τι ἡ γυ-
νὴ ἐν γαστρὶ [58] ἔχουσα νόσημα ἔχῃ [59] μὴ
30 συγγενὲς, ἐὸν τῇ λοχίῳ καθάρσει ἀπόλλυ-
ται· ἢν δὲ μὴ ἀποκαθαίρηται ἐν τῇσι πρό-
σθεν ἡμέρῃσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσα εὐθὺς, ὑγιει-
νὴ ἐοῦσα, εἴτε καὶ μὴ, [60] ἐσσυθῇ δὲ οἱ ἡ κά-
θαρσις, εἴτε ὑπὸ φαρμάκων, εἴτε καὶ αὐ-
τομάτη, ἐξαίφνης, κατὰ λόγον τῶν ἡμερέων
χωρήσει, ὧν οὐ χωρέει ἐς ἅπαξ. Ἢν γὰρ μὴ
ἀποκαθαίρηται τὰ λόχια ἡ γυνὴ, νοῦσος
αὐτῇ μεγάλη ἔσται καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν,
ἢν μὴ μελεδαίνηται ἐν τάχει, καί τις αὐτῇ
προσήκουσαν ἐπάγῃ τὴν κάθαρσιν. Ταῦτα
δ' εἰσενεγκάμην ὧδε διὰ τοῦτο, ὅκως ἀποφήνω,
ὅτι τῶν παιδίων γίνεται ἡ διάκρισις τῶν με-
λέων ἡ μακροτάτη, ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἐν
τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν [61] ἡμέρῃσιν· ἐπὶ δὲ τῷ
κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν. (Ἱστόριον 33
ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων, ὅτι ἐπὶ μὲν τῇ κού-
ρῃ γίνεται ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν·
[62] ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν, ἡ
χρονιωτάτη.) Μέλλω δὴ τὸ δεύτερον νῦν ὀ-
νομάζειν, σαφηνείης ἕνεκα. Φημὶ γὰρ ἀντα-
ποδίδοσθαι, ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεούσῃ
τῇ γονῇ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς
γυναικὸς ἐπὶ τὰς μήτρας θῆλυν γονὴν ἐ-
χούσης, ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρη-
σιν. Ἐν γὰρ [63] ταύτῃσι διαρθροῦται τὰ
μέλεα τῶν παιδίων. Ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρό-
νου ἐπὶ πλεῖον ἔρχεται τὸ αἷμα· καὶ ἐπὶ τῷ
κούρῳ πάλιν, κατὰ λόγον τῶν τριήκοντα ἡ-
μερέων. [64] Ὧδε δὲ ἔχει ἕτερον ἱστόριον τοιόν-
δε, ὅτι ταῦτά ἐστιν ἀληθέα. Τῇσι πρώτῃσι
τῶν ἡμερέων, ὁκόταν ἡ γονὴ ἐς τὰς μήτρας
πέσῃ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυ-
ναικὸς ἐς τὰς μήτρας· ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖον.

Εἰ

VARIÆ LECTIONES.

56 ὑγιηρὴ ᾖ, Fevr. ut & Imp. Samb. & MS. Imp. legunt. ἐλάσσω, ἐὸν κατὰ λόγον leg. Mercur. ex Cod. vet: ibidem πήγνυται ἢν δὲ μὴ ὑγιηρὴ, legit idem. A πήγνυται usque ad ὧδε δὲ τοῦτο ἔχει. quæcunque interjacent in edito, desiderantur in Codice Florentino.

57 πονηρότερον Imp. Samb. & Fevr.

58 Pro ἔχουσα νόσημα Imp. Samb. νόσημα ἔχῃ deleto ἔχουσα.

59 Sic cum Mercur. leg. editi Codic. μὴ συγγενὲς ἐν τῇ λοχίῳ καθάρσει, i. e. *minime affinem, in partus purgatione perit.*

60 ἐπεσσυθῇ δὲ οἱ ἡ κάθαρσις Zwing. in margine.

61 Post verbum ἡμέρῃσιν habet Cod. Flor. ἡ χρονιωτάτη. deinde desideratur in Cod. quicquid in edito interjacet verbum ἡμέρῃσιν ἡ χρονιώτατη. ibidem. Ἱστόρια, Aldus habet.

62 Pro ἐπὶ Imp. Samb. ἐν δὲ habet.

63 Post ταύτῃσι Imper. Samb. addit τῇσιν ἡμέρῃσι.

64 Imp. Samb. sic habet ὧδε ἔχει, ἕτερον δὲ ἱστόριον τόδε & τόδε Fevreus legit. paulo post pro, πέσῃ Imp. Samb. ἐμπέσῃ

Εἰ γὰρ ἀθρόον καὶ πολὺ ἔλθοι ἐς ἅπαξ, οὐκ ἂν δύναιτο ἡ γονὴ πνοὴν ἔχειν, ἀλλ' ἀποπνιγείη ἄν, τοῦ αἵματος ἰόντος πολλοῦ· ἀνταποδίδοται δὲ ἐν τῇ καθάρσει τοὐναντίον· χωρέει γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων πλείστη, εἶτα ἐπ' ἐλάσσω, [65] ἕως ἂν λήξῃ. Πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κοῦρον ὀλίγῳ πρόσθεν τριήκοντα ἡμερέων, καὶ ἄναρθρον ἐφαίνετο· ὁκόσα δὲ ὕστερον, ἢ ἅμα τῇσι τριήκοντα ἡμέρῃσι, διηρθρωμένα ἐφαίνετο ἐόντα. Καὶ ἐπὶ τῇ κούρῃ κατὰ λόγον τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμερέων, ὁκόταν [66] διαφθαρῇ, φαίνεται ἡ διάρθρωσις τῶν μελέων. Ἤν τε πρόσθεν φθαρῇ τὸ παιδίον, ἤν τε ὕστερον, ὧδε φαίνεται, καὶ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ ἡ διάρθρωσις ἐοῦσα· ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρῃσιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα. Ἱστορέουσι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσιες τῶν παιδίων, καὶ τῶν λοχίων αἱ καθάρσιες. Αἴτιον δέ ἐστιν, ὅτι τὸ θῆλυ πήγνυται ὕστερον, καὶ διαρθροῦται· ὅτι ἡ γονὴ ἀσθενεστέρη ἐστὶ, καὶ ὑγροτέρη τῆς θηλείης, ἢ τοῦ ἄρρενος· καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὕστερον πήγνυσθαι τὸ θῆλυ, ἢ τὸ ἄρρεν· καὶ ἡ κάθαρσις χρονιωτέρη τούτου εἵνεκεν ἐπὶ τῇ θηλείᾳ [67] ἢ τῷ ἄρσενι. Ἀναβήσομαι δὲ αὖθις ὀπίσω, ὅθεν ἀπέλειπον.

Si enim confertus, multusque unico impetu accederet, genitura spirationem habere non posset, sed sanguinis irruentis copia suffocaretur, contra vero in purgatione vicissim redditur; a partu enim purgatio primis diebus plurima prodit, deinde paucior, donec penitus desinat. Multæ autem jam mulieres fœtum masculum paulo ante trigesimum diem abortione perdidere, sed non articulatus conspectus est; qui vero paulo post, aut eo ipso die rejecti sunt, omnes articulati apparuerunt. Sic etiam in fœmella pro ratione duorum & quadraginta dierum, si quando abortu perierit, membrorum articulatio apparet. Sive autem prius, sive posterius puer abortione pereat, sic se habere membrorum articulatio, & ratione, & necessitate conspicitur: in puella quidem duobus & quadraginta diebus; in puero vero triginta. Hujus siquidem rei fidem faciunt foetuum abortiones, & puerperii purgationes. Quod autem fœmina posterius conformetur, & articuletur, hæc causa est: quod ipsius genitura imbecillior sit, & humidior, quam mascula, eaque ratione fœminam tardius, quam masculum conformari necesse est; & in puella diuturniorem esse purgationem, quam in masculo. Nunc vero ad id, unde digressus sum, revertar.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Περὶ τῆς θαυμαστοῦ τῶν μορίων διαρθρώσεως, ὅκως καὶ ὁκότε γένηται· περὶ τῶν ὀστέων τε καὶ φλεβῶν, καὶ νεύρων, ὀνύχων, ἐπιδερμίδος τε καὶ τῶν τριχῶν.

CAPUT VI.

De mirabili partium formatione, quomodo, & quando fiat: de ossium, venarum, nervorum, unguium, pilorum, & cuticulæ formatione.

Ὁκόταν δὲ διαρθρωθῇ τὸ παιδίον, τὰ εἴδεα τῶν μελέων αὐξομένου αὐτοῦ, τάτε ὀστέα [68] ἐπισκληρότερα γίνεται, καὶ κοιλαίνεται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πνεύματος γίνεται. Κοῖλα δὲ ἐόντα, ἕλκει ἐς ἑωυτὰ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τοῦ [69] αἱμάλωπος τὸ ποιώτατον· καὶ χρόνῳ διοζοῦται αὖθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων· ὥσπερ δενδρέου τὰ ἀκρότατα ὕστατα ὀζοῦται, οὕτω καὶ τοῦ παιδίου διΐστανται ἀπ' ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν· ἐπὶ δ' αὐτῶν [70] τῶν ἄκρων οἱ ὄνυχες φύονται. Τελευτῶσι γὰρ αἱ φλέβες αἱ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσαι, εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν, καὶ τῶν χειρῶν. Καὶ παχύταταί μέν εἰσιν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες, [71] αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ· ἔπειτα δὲ ἐν τοῖσι σκέλεσι, καὶ τοῖσι βραχίοσι, καὶ τοῖσι πήχεσιν. Ἐν δὲ τοῖσι ποσὶ, καὶ τῇσι χερσὶ λεπτόταταί καὶ πυκνόταται, καὶ πλεῖσται φλέβες εἰσί· καὶ νεῦρα λεπτότατα καὶ πυκνότατα, καὶ πλεῖστα,

POsteaquam vero articulatus puer fuerit, speciebus membrorum ipsius augescentibus, tum etiam ossa duriora evadunt, & excavantur, atque hæc a spiritu efficiuntur. Cava autem quum sunt, ad sese a car-
31 nibus, quod in sanguine pinguissimum est, attrahunt, & temporis successu extrema ossa in ramos diducuntur; sicut enim arboris summa postremo ramos spargunt, ita & in puero manuum, & pedum digiti inter se diffident; in ipsis autem partibus extremis ungues nascuntur. Venæ enim omnes corporis humani in pedum, & manuum digitos desinunt. Et crassissimæ quidem sunt ve-
32 næ in corpore, & in capite; deinde in cruribus, & brachiis, & cubitis. At in pedibus & manibus tenuissimæ, densissimæ, & plurimæ venæ sunt; itemque nervi tenuissimi, densissimi, & plurimi, ossa-

VARIÆ LECTIONES.

65 ἕως ἂν λήξῃ, Imp. Samb. ἂν quidam non legunt.
66 ὁκόταν γὰρ Fevr. & Imp. Samb.
67 Post ἄρσενι, γίνεται addit Fevr. ut & Imp. Samb.
68 ἔτι σκληρότερα Imp. Samb.
69 αἱμάτιος MSta Reg. τοῦ αἵματος Imper. Sambuc. Ad verbum αἱμάλωπος habetur in margine Codicis Florentini, ἐμοὶ δοκεῖ τοῦ αἵματος.
70 τῶν ἄκρων, τῶν delet Imp. Samb.
71 In Ald. & Vatic. Cod. leg. ἐν τῷ σώματι φλέβες καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ, quo in loco Foes. & Gorrh. placuit, ut ἐν τῷ σώματι legatur.

ossaque magnitudine minima; eaque præcipue in manuum ac pedum digitis. Ex digitis autem, nimirum quum ossa densa (&) parva habeant, venas etiam ac nervos itidem parvos ac densos; ita ex ipsis ungues tenues, & densi oriuntur, qui extremas venas comprehendunt, adeo ut nec amplius augescant, neque alia aliam excedat; ut minime mirum sit, si ungues exteriore corporis parte densissimi sint, quum ex densissimis constent. Simul autem cum unguibus etiam pili in capite radices agunt. Ac pilorum natura sic se habet. Hi siquidem maximi, & plurimi nascuntur, qua summa corporis cuticula rarissima est, & ubi pilus moderatum humorem in alimentum habet. Ac ubi summa cuticula postea rara fit, ibi deinceps quoque pili nascuntur, veluti in mento, pube, & alio quovis loco. Nam simul, ac genitale semen oritur, caro, & extrema cuticula rarior evadit, venulæque magis quam antea aperiuntur. Quum enim adhuc puer est, venulæque tenues sunt, per eas genitura ferri non potest; eademque ratio est in virginibus circa menstrua. Simul autem in virginibus aperitur via menstruis, & geniturae; & puero ac virgini, extrema cuticula rarescente, pilus in pube nascitur, simulque moderatum, neque minorem in alimentum humorem habet. Sic vero, & in viri mento se res habet; rarescit enim summa cuticula, delata in eam a capite humiditate. Simul siquidem & in coitu, simulque intermedio tempore, moderatam humiditatem in alimentum pilus habet; tuncque maxime, quum humiditati, quæ in coitu a capite in mentum (utpote) a pectore dissitum descendit, longior mora contingat. In rarissimis autem summæ cuticulæ partibus pilos enasci indicio est; quod si quis velit inurere cutem, & pustulam solum facere, eamque sanare, cutis densa reddita nullum prorsus ex cicatrice pilum emittet. Qui vero ætate adhuc puerili eunuchi fiunt, eamque ob causam neque in pube, neque in mento pilos producunt, lævesque toti sunt, quod nondum geniture via facta sit, nusquam rarescit summa superficiei cuticula. Nam quemadmodum paulo ante a me dictum est, intercepta est geniture via. Mulieres autem mento, & toto corpore glabræ sunt;

ϗ ὀςέα ἐλάχιςα τῷ μεγέθει· [72] τῶν δὲ χειρῶν ϗ τῶν ποδῶν, ἐν τοῖσι δακτύλοισι ταῦτα μάλιςά ἐςιν. Ἐκ δὲ τῶν δακτύλων, ἅτε πυκνὰ ἐχόντων ὀςέα [73] (ϗ) σμικρὰ, ϗ φλέβας ϗ νεῦρα· ὕτως οἱ δ' ὄνυχες φύονται ἐξ αὐτῶν λεπτοὶ ϗ πυκνοί· ϗ ἀπολαμβάνουσι τῶν φλεβῶν τὰ ἄκρα, ὥςε μηκέτι αὔξεσθαι αὐτὰς, μηδὲ προέχειν ἑτέρην ἑτέρης· ὥςε μὴ θαυμάζειν, ὅτι οἱ ὄνυχες ἐξωτάτω τȣ̃ σώματος πυκνότατοί εἰσιν, ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσίν. Ἅμα δὲ τοῖσιν ὄνυξι, ϗ αἱ τρίχες ἐν τῇ κεφαλῇ ῥιζοῦνται. Ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἀμφὶ τῶν τριχῶν τῆς φύσιος. Φύονται μὲν γὰρ μέγιςαι ϗ πλεῖςαι, ὅκου τȣ̃ σώματος ἡ ἐπιδερμὶς ἀραιοτάτη ἐςὶ, ϗ ὅκου ἡ θρὶξ μετρίην ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν ἔχει. Καὶ ὅκου ἡ ἐπιδερμὶς ὕςερον ἀραιὴ γίνεται, ἐκεῖ ϗ ὕςερον αἱ τρίχες φύονται, ἐπί τε τῷ γενείῳ ϗ τῇ ἥβῃ, ϗ εἴπου ἄλλοθι. Ἅμα γὰρ τῷ γόνῳ γινομένῳ, ἡ σὰρξ ἀραιὴ γίνεται, ϗ ἡ ἐπιδερμὶς, ϗ τὰ φλέβια ςομοῦνται μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. Παιδὶ γὰρ ἐόντι, ϗ τῶν φλεβίων λεπτῶν ἐόντων, οὐκ ἐγχωρέει δι' αὐτῶν ἡ γονή. Καὶ τῇσι παρθένοισι περὶ τῶν καταμηνίων, ὡὗτὸς λόγος. Ἅμα δὲ ὁδὸς προσγίνεται, ϗ τοῖσι καταμηνίοισι ϗ τῇ γονῇ, τῇσι παρθένοισι· καὶ τριχοῦται ἡ ἥβη τȣ̃ παιδὸς ϗ τῆς παρθένȣ, ἀραιῆς τῆς ἐπιδερμίδος γινομένης, καὶ ἅμα ἡ θρὶξ ἰκμάδα μετρίην εἰς τὴν τροφὴν ἔχει ϗ οὐκ ἐλάσσονα. Οὕτω δὲ ϗ ἡ ἐπὶ τȣ̃ γενείου τȣ̃ ἀνδρὸς ἔχει. Ἀραιὴ γὰρ γίνεται ἡ ἐπιδερμὶς, χωρεούσης εἰς αὐτὴν τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Ἅμα μὲν γὰρ ϗ ἐν τῇ λαγνείῃ, ἅμα δὲ ϗ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, ἡ θρὶξ μετρίην ἔχει τὴν ἰκμάδα ἐς τὴν τροφήν· [77] τότε δὲ μάλιςα, ὁκόταν τῷ ὑγρῷ ἐν τῇ λαγνείῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐπὶ τὸ γένειον, ὁ χρόνος ἐγγένη- 33 ται, ἀπέχοντι τῶν ςηθέων. Σημήϊον δὲ ὅτι ἐν τοῖσι ἀραιοτάτοισι τῆς ἐπιδερμίδος φύονται αἱ τρίχες· εἴτις ἐθέλοι ἐπικαῦ- 34 σαι τὴν ἐπιδερμίδα, ϗ φλύκταιναν μόνον ποιῆσαι ϗ ὑγιῆναι, πυκνὴ γενομένη ἡ ἐπιδερμὶς, κατὰ τὴν οὐλὴν τὰς τρίχας οὐκ ἐκφύσεται. Ὁκόσοι δὲ εὐνοῦχοι παῖδες ἐόντες γίνονται, διὰ τȣ̃το ὔτε ἡβῶσιν, ὔτε γενειῶσι, λεῖοί τε γίνονται ὅλοι· ὅτι ἡ ὁδὸς τῇ γονῇ οὐκ ἐπιγενομένη, οὐκ ἀραιοῖ τὴν ἐπι- 34 δερμίδα ἐπὶ τῷ σύμπαντι [75] δέρματι. Ἀπολέληπται γὰρ ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς, ὥσπερ μοι εἴρηται, ὀλίγῳ πρότερον. Αἱ δὲ γυναῖ-

κες

VARIÆ LECTIONES.

72 Post μεγέθει quæd. Exemp. habent ϗ πυκνότατα ϗ πλεῖςα.

73 ϗ σμικρὰ, Imp. Samb. & Fevr. Ib. post πυκνότατοί εἰσιν desiderantur in Cod. Florent. ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσι, & contra habentur verba ἅμα δὲ τοῖσιν κτλ.

74 Hunc certe locum corruptum ex Zwingeri mente restituimus, nam in editis Codicibus nullo prorsus sensu ita legitur: τὸ δὲ μάλιςα, ὁκόταν ὁ χρόνος ἐγγένηται τῷ ὑγρῷ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐν τῇ λαγνείῃ, ἀπέχων τῶν ςηθέων, ἐπὶ τὸ γένειον, id est: *tuncque maxime, quum tempus contingit humiditati de capite descendenti in coitu, ad mentum a pectore distans.* ἀπέχον legunt fere omnia Exemplaria, quæ secuti sunt Interpretes, & ad γένειον referunt. Zwingerus vero ἀπέχων legit, eique ὁ χρόνος jungit, etsi in sua versione ἀπέχον ad γένειον retulit. Nos autem præeunte Foesio ἀπέχοντι legimus, ut τῷ ὑγρῷ respondeat. ἀπὸ τῶν ςηθέων Imperialis Sambucus habet.

75 ἐν σώματι, id est: *in corpore*, mavult Gorrhœus, & Mercurial. ex Codd. vet.

κες λεῖαι γίνονται τό, τε γένειον καὶ τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῇ λαγνείῃ, σφέων τὸ ὑγρὸν οὐχ ὁμοίως κλονεόμενον, ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τὴν ἐπιδερμίδα οὐ ποιέει ἀραιήν. Ὁκόσοι δὲ φαλακροὶ γίνονται, οὗτοι δὴ φλεγματώδεές 35
εἰσι, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἅμα τῇ λαγνείῃ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, προσπίπτον πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα, καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας, καὶ ἐκρέουσιν αἱ τρίχες. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ γίνονται φαλακροὶ, ὅτι σφέων οὐ γίνεται κίνησις ἰσχυρή· οὐδὲ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα ἐν τῇ λαγνείῃ, καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας.
Αἱ δὲ πολιαὶ διὰ τοῦτο γίνονται, ὅτι ἐν 36
πολλῷ χρόνῳ διϊκνευμένου τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται τὸ λευκότατον, καὶ πίπτει πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ ἡ θρὶξ λευκοτέρην ἰκμάδα ἕλκουσα, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, λευκοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ μᾶλλον ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης γίνεται. Καὶ ὁκόσοι ἐκ γενετῆς πολιόν τι ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, κείνοισιν ἡ ἐπιδερμὶς, ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης ἐστὶν, ἐκεῖ γὰρ τὸ λευκότατον ὑγρόν ἐστιν. Ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε. Ὁκοίην ἂν ἡ σὰρξ ἰκμάδα ἕλκῃ, ἤν τε λευκὴν, ἤν τε πυῤῥὴν, ἤν τε μέλαιναν, τοιαύτη τὴν χροιὴν καὶ ἡ θρὶξ γίνεται. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται.

quod ipsis in actu venereo non perinde agitatus humor, ac viris, summam cuticulam raram non efficiat. At qui calvescunt, ii sane pituitosi sunt, & pituita per coitum in eorum capite agitata, & incalescens, in summam cuticulam illapsa, pilorum radices exurit, ita ut pili excidant. Eunuchi autem eam ob causam non calvescunt, quod illis non fit vehemens motus, neque pituita in coitu incalescens pilorum radices exurat. Cani autem ob id fiunt, quod longo tempore pertranseunte humore in homine, id, quod candidissimum est, secernitur, & in summam cuticulam illabitur, ita ut attracta candidiore humiditate pilus quam antea candidior evadat, ipsaque summa cuticula, eo præsertim loco, ubi cani sunt, quam quovis alio, candidior fit. Quicunque ex nativitate canum quid habent in capite, illis summa cuticula, ubi cani sunt, quam alia quævis, candidior fit, quod illic albissima humiditas insit. Sic autem se res habet. Qualem humorem caro attraxerit, sive flavum, sive nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Ac de his quidem hactenus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ κινήσεως παιδίου, καὶ τῆς γενέσεως γάλακτος, καὶ τῆς αὐτοῦ εἰς τὴν μήτραν τε καὶ τοὺς μαζοὺς προσόδου.

Ἐλεύσομαι δὲ αὖθις εἰς τὸ [76] ἀπολειπὲς 37
τοῦ λόγου. Ὅταν δὲ δὴ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος τοῦ παιδίου ὀζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες ἐῤῥιζώθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται· καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται· τῷ μὲν ἄρσενι, τρεῖς μῆνες· τῇ δὲ θηλείῃ, τέσσαρες. Ὧδε γὰρ [77] ἐπιτοπλεῖστον συμβαίνει, ἔστι δ' ἃ καὶ πρόσθεν τῶν παιδίων τούτου τοῦ χρόνου κινέεται. Κινέεται δὲ πρῶτον τὸ ἄρσεν, ὅτι ἐστὶν ἰσχυρότερον τοῦ θήλεος· καὶ πρῶτον πήγνυται τὸ ἄρσεν· ἀπὸ γὰρ ἰσχυροτέρης, καὶ παχυτέρης γονῆς γίνεται. Ὁκόταν δὲ κινηθῇ τὸ ἔμβρυον, τότε δὴ ἐπισημαίνει καὶ τὸ γάλα τῇ μητρί· οἱ γὰρ μαζοὶ αἴρονται, καὶ αἱ θηλαὶ [78] ὀργῶσι, τὸ δὲ γάλα οὐ χωρέει. Καὶ τῇσι μὲν πυκνοσάρκοισι τῶν γυναικῶν ὕστερον τὸ γάλα ἐπισημαίνει, καὶ [79] ἔρχεται· τῇσι δὲ ἀραιοσάρκοισι πρόσθεν. Δι' ἀνάγ- 38
κην δὲ τοιήνδε γίνεται τὸ γάλα. Ὁκόταν αἱ μῆτραι ὀγκηραὶ ἐοῦσαι ὑπὸ τοῦ παιδίου, πιέζωσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικὸς, τῆς δ', ὁκόταν

CAPUT VII.

De fœtus motu, lactis generatione, ejusque ad uterum, & ad mammas aditu.

At vero rursum ad id, quod est reliquum orationis, accedam. Quum autem summæ corporis pueri partes ramos foras emiserint, unguesque ac capilli radices egerint, tunc sane etiam moventur; ad idque masculo trium mensium tempus est, fœminæ vero quatuor. Sic enim ut plurimum contingit, etsi etiam quidam pueri ante hoc tempus moventur. Prius autem mas movetur, quod fœmina sit robustior: prius quoque conformatur masculus; nam ex validiore, & crassiore genitura fit. Quum autem fœtus movetur, tunc sane lac de se significationem matri exhibet; mammæ enim attolluntur, & papillæ turgescunt, neque tamen lac prodit. Et mulieribus densam carnem habentibus lac posterius significationem de se præbet, ac prodit; prius vero his, quæ rarum habent corporis habitum. Lac autem propter eam necessitatem gignitur. Quum uterus fœtu tumescens mulieris ventrem comprimit, si eo ple-

Variæ Lectiones.

76 ἐπίλειπες, leg. Exempl. MS. Reg.
77 ὡς ἐπιτοπλεῖστον Imper. Samb. & Fevr.
78 ἀραιαὶ γίνονται, Imp. Samb.
79 ἐξέρχεται, Imperialis Sambucus, & Fevreus. Hic locus de lactis generatione adducitur Libr. I. περὶ γυναικείων, ut idem utriusque Auctor esse videatur, & simile quid adducitur Libro περὶ ἀδένων. Foesius.

no compressio illa contingat, quod in cibo & potu est pinguissimum, foras in omentum, & carnem prosilit. Ac veluti si corium copioso oleo quis perungat, ac eo imbibi sinat, eoque imbibito corium premat, hoc compresso foras oleum exiliet: sic certe, ubi venter pinguedinem a cibis & potibus continet, & ab utero comprimitur, quod pingue est, in omentum, & carnem transilit. Et si raræ carnis mulier fuerit, hanc exsudationem facilius percipit; sin minus, tardius. Quin & pecora, quum uterum gerunt, nisi morbo aliquo laborent, potu, ciboque ob eam causam, pinguiora evadunt; itidemque mulier. Pingui namque incalescente, & candido effecto, quod uteri calore edulcatum est, in mammas expressum tendit, & in uteros quoque exigua portio per easdem venas defertur; ad mammas enim & uteros ejusmodi venulæ, & consimiles aliæ feruntur; quumque ad uterum pervenerit, lactis formam habet, eoque exiguo puer fruitur; mammæ vero lac excipiendo implentur, & attolluntur. Atque ubi mulier pepererit, facto motus initio, lac in ipsas mammas fertur, si (puerum) lactaverit. Sic enim se res habet: dum mammæ exsuguntur, venæ, quæ ad eas tendunt, ampliores redduntur, & ampliores effectæ, quod pingue est, a ventre attrahunt, & in mammas distribuunt. Vir namque si venerem crebro exerceat, ampliores venæ redditæ semen magis inducunt. Quin etiam hæc se res habet ad hunc modum. Alimentum, & incrementum puerorum fit, ubi ea, quæ a matre veniunt, ad uterum processerint, atque ut mater sana, ac debilis est, ita etiam puer valet.

πλήρεος ἐούσης ὁ [80] πιεσμὸς γένηται, ἀποπηδᾷ τὸ πιότατον ἀπό τε τῶν [81] βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ τὴν σάρκα. Ὥσπερ δέρμα εἴ τις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ, καὶ ἐώη ἀναπιεῖν, καὶ ἐπὴν ἀναπίῃ πιέζῃ τὸ δέρμα, διαπηδοίη ἂν πιεζευμένου τοῦ δέρματος ἔξω τὸ ἔλαιον· οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πιαρὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν πιεζευμένης ὑπὸ τῶν μη-
39 τρέων, διαπηδᾷ τὸ πίαρ εἰς τὸ ἐπίπλοον καὶ
ἐς τὴν σάρκα. Κἂν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνὴ, θᾶσσον αἰσθάνεται τῆς διαπηδήσιος· ἢν δὲ μὴ, ὕστερον. Καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κτήνεα, ἢν μή τι νοσέει ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποτοῦ καὶ σίτου πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνή. Ἀπὸ γὰρ τοῦ πίονος διαθερμαινομένου, καὶ λευκοῦ ἐόντος, τὸ [82] γλυκαινόμενον ἀπὸ τῆς θέρμης τῆς ἀπὸ τῶν μητρέων ἀποθλιβόμενον, ἔρχεται εἰς τοὺς μαζούς· καὶ εἰς τὰς μήτρας δὲ ὀλίγον ἔρχεται, διὰ τῶν αὐτέων φλεβῶν· τείνουσι γὰρ εἰς τοὺς μαζοὺς καὶ εἰς τὰς μήτρας φλέβια ταῦτά τε καὶ παραπλήσια ἄλλα. [83] Καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς
τὰς μήτρας, ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος,
40 καὶ τὸ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀ-
λίγον. Οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα, [84] αἴρονται πιμπλάμενοι. Καὶ ὁκόταν τέκῃ, ἀρχῆς κινήσιος ὑπογενομένης, χωρέει τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς τούτους, ἢν θηλάζῃ. Ἔχει γὰρ οὕτω· [85] θηλαζομένοιν τοῖν μαζοῖν, εὐρυώτερα γίνεται τὰ φλέβια ἐς τοὺς μαζούς· εὐρυώτερα δὲ γενόμενα, ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκοντα τὸ πιαρὸν, τοῖν μαζοῖν διαδιδόασι. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢν λαγνεύῃ πολλὰ, εὐρυώτερα
41 γινόμενα τὰ φλέβια, μᾶλλον ἐπάγει τὴν
λαγνείην. Ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε. Ἡ τροφὴ καὶ
42 ἡ αὔξησις τῶν παιδίων γίνεται, ὁκόταν ἐν
τῇσι μήτρῃσιν [87] ἔῃ τὰ ἀπὸ τῆς μητρός· καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ἔχῃ ὑγιείης ἢ ἀσθενείης, ὧδε καὶ τὸ παιδίον ἔχει.

CAPUT VIII.

De plantæ fœtui comparatæ ortu, nutritione, incremento, radicibus, ramis, foliis, fructibus, seminibus, germinatione, causis externis, aqua, cælo, sole, & anni tempestatibus.

QUemadmodum etiam, quæ e terra gignuntur, e terra nutriuntur, & prout terra habuerit, sic quoque e terra nascentia se

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ γενέσεως φυτοῦ παιδίῳ ἐοικότος, περὶ θρέψεώς τε καὶ αὐξήσεως, ῥιζῶν τε καὶ κλάδων, φύλλων, καρπῶν, σπερμάτων, ἀποβλαστημάτων· τῶν ἔξωθεν αἰτιῶν, ὕδατος, οὐρανοῦ, ἡλίου, τῶν τοῦ ἔτους ὡρῶν.

ΩΣπερ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα τρέφεται ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ· οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει ἐν τῇ γῇ. Τό, τε γὰρ

VARIÆ LECTIONES.

80 ἐκπιεσμὸς Imper. Samb.
81 τροφῶν ex MSto Servin.
82 λευκαινόμενον Imp. Samb. & Fevr.
83 Cornar. & Calv. totam hanc sententiam sic legunt, ut & Vatic. Exempl. καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς τὰς μήτρας τοῦ γάλακτος τὸ παιδίον ἐπ' αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. Lindenus vero sic legit: ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος, καὶ ἀείρονται vitiose.
84 ἀείρονται Imp. Samb.
85 θηλαζομένων τῶν μαζῶν, Imp. Samb.
86 λαγνείην interdum *semen* significare contendit Galenus in Exegesi, qui mihi hunc locum designare videtur. Gorrhœus pro λαγνείην, γονὴν recipere mavult. Sic & τὸ λάγνευμα, id est: *semen* significat.
87 ἐῇ vel εἴῃ Exempl. quædam habent.

γὰρ σπέρμα, ὁκόταν καταβληθῇ εἰς τὴν γῆν, ἰκμάδος τινὸς ἐμπίμπλαται ἀπ' αὐτῆς. Ἔχει γὰρ ἐν αὐτῇ ἡ γῆ ἰκμάδα παντοίην, ὥστε τρέφειν τὰ φυόμενα. Ἰκμάδος δὲ πλησθὲν τὸ σπέρμα, φυσᾶται, καὶ οἰδέει, καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἰκμάδος συστρέφεσθαι ἡ δύναμις, ἥ ἐστι κουφοτάτη ἐν τῷ σπέρματι· συστραφεῖσα δὲ ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἰκμάδος φύλλα γενομένης, ῥήγνυσι τὸ σπέρμα, καὶ ἀνατέλλει πρῶτον ἔξω τὰ φύλλα. Ἀνατείλαντα δὲ, ὁκόταν μηκέτι δύνηται τρέφεσθαι τὰ φύλλα ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ σπέρματι ἐνεούσης, ῥήγνυταί τε ἐς τὸ κάτω τό, τε σπέρμα, καὶ τὰ φύλλα· καὶ βιώμενον ὑπὸ τῶν φύλλων, μεθίησι τῆς δυνάμιος ἐς τὸ κάτω, ἣ ἐν αὐτῷ ὑπολείπεται διὰ τὴν βαρύτητα· καὶ γίνονται 88 αἱ ῥίζαι ἐκ τῶν φύλλων διατεταμέναι. Ὁκόταν δὲ κάτω βεβαίως ῥιζωθῇ τὸ φυὲν, καὶ τὴν τροφὴν ἀπὸ τῆς γῆς ποιέηται, τότε ἤδη ἠφάνισται 89 πᾶν (τὸ σπέρμα,) καὶ ἀνήλωται ἐς τὸ φυὲν, πλὴν τοῦ λεπυρίου, ὅτι στερεώτατόν ἐστιν. Αὖθις δὲ τὸ λεπύριον σαπὲν ἐν τῇ γῇ 90 ἄδηλον γίνεται 91 χρόνῳ δὴ, καὶ ὄζοῦταί τινα τῶν φύλλων. Ἐκ σπέρματος γοῦν ἅτε ἀφ' ὑγροῦ γενόμενον, τέως 92 μὲν ἁπαλὸν ἔῃ καὶ ὑδαρὲς, εἰς αὔξησιν ὡρμημένον καὶ ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ ἄνω, οὐ δύναται τὸν καρπὸν ἐκβάλλειν. Οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ δύναμις ἰσχυρὴ καὶ πίειρα, ἐξ ἧς τό σπέρμα συστραφήσεται. Ὁκόταν δὲ στερεωθῇ μᾶλλον καὶ ῥιζωθῇ τὸ πεφυκὸς ὑπὸ χρόνου, τότε ἤδη καὶ φλέβας ἴσχει εὐρείας, καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω· καὶ τότε δὴ ἐκ τῆς γῆς ἕλκεται, οὐκ ἔτι ὑδαρὲς, ἀλλὰ παχύτερον, καὶ πιώτερον, καὶ πλεῖον· τὸ 93 δὴ θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, 94 ἐκζέει ἐς τὰ ἄκρα, καὶ γίνεται καρπὸς, κατὰ τὸ συγγενὲς, ἐξ ὁκοίου καὶ ἐγένετο· καὶ πολὺς ἐξ ὀλίγου διὰ τόδε γίνεται, ὅτι ἕλκει ἕκαστον τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς δύναμιν πλείονα, ἢ ἐξ οὗ ἐγένετο, καὶ 95 ἐκζέει οὐ κατὰ ἓν, ἀλλὰ κατὰ πολλά· ὁκόταν δὲ ὁ καρπὸς ἐκζέσῃ, τρέφεται ὑπὸ τοῦ φυομένου, ἕλκον γὰρ τὸ φυόμενον, ἀπὸ τῆς γῆς, τῷ καρπῷ ἐκδίδωσιν. Ὁ δὲ ἥλιος πέσσει καὶ στερεοῖ τὸν καρπὸν, τὸ ὑδαρέστερον πρὸς ἑωυτὸν ἕλκων ἀπ' αὐτοῦ· καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι περὶ τῶν ἐκ σπέρματος φυομένων, ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος. Τὰ δὲ ἐκ φυτευτηρίων, ἀπὸ δενδρέων δένδρεα γίνεται, τρόπῳ τοιῷδε. Τρῶμα ἴσχει ὁ κλάδος ἐν τῷ κατωτάτω πρὸς τὴν γῆν, ᾗ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκλάσθη, ὅθεν αἱ ῥίζαι ἀφίενται· τρόπῳ δὲ τοιούτῳ μεθίενται. Ὁκόταν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ ἐνεὸν, ἰκμάδα λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς, οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει, τὸ δὲ

habent. Semen enim, quum in terram dejectum fuerit, humore quodam ab ipsa impletur. Habet enim cujusvis generis humorem terra in se, quo, quæ ex ea nascuntur, nutrire possit. At semen humoris plenum inflatur, & intumescit, & vis, quæ in semine levissima est, ab humore condensari cogitur; condensata autem a spiritu facultas, & humore in folia verso, semen rumpit, & primum folia foras emergunt. Quum vero emerserint, ubi amplius ab humore, qui in semine inest, nutriri non possunt, rumpitur inferne semen, itemque folia, ipsumque a foliis coactum, vim suam, quæ in eo reliqua est, propter gravitatem ad inferiora demittit; ex foliis oriuntur radices, ex iisque dependent. Ubi vero planta firmas radices in terram jecerit, ex eaque alimentum sumpserit, tum sane totum (semen) evanescit, & in plantam, excepto cortice, qui solidissimus est, absumitur. Rursus autem cortex in terra putrescens progressu sane temporis evanescit, & folia quædam in ramos finduntur. Ex semine igitur, utpote quod ex humido ortum, quamdiu quidem molle, & aquosum fuerit, ad incrementum tum inferne, cum superne procedens, nullum fructum edere potest. Neque enim facultas valida, & pinguis ei inest, ut ex eo semen condensari queat. Ubi vero temporis successu soliditatem majorem acceperit, & firmiores radices egerit, tunc jam etiam venas amplas, cum superiore, tum inferiore parte obtinet: tuncque sane ex terra non amplius aquosum attrahit, sed crassius, pinguius ac copiosius; quodque a sole calefactum, in extremitates effervescit, & fructus nascitur cum eo, ex quo ortum est, cognationem habens; multusque ex modico propterea fit, quod, quæ e terra nascuntur, singula copiosiorem ex ea vim trahant, quam ex quo orta sunt, neque secundum unum, sed secundum multa effervescunt; quo ex fervore prodiens fœtus planta sua nutritur, quæ, quicquid ex terra trahit, in fructum transfert. Sol autem ab ipso aquosum ad se alliciens, fructum coquit, & solidiorem reddit; atque hæc a me quidem dicta sunt de
43 his, quæ ex semine de terra, & aqua producuntur. At de plantatis in terram surculis, ex arboribus aliæ arbores hunc in modum producuntur. Ramus in infima ad terram parte, qua ab arbore evulsus est, vulnus habet, & unde radices prodeunt, quod hoc fit modo. Quum planta in terram defixa, ab ea humorem acceperit, tumescit, & spiritum concipit,

VARIÆ LECTIONES.

88 αἱ ῥίζαι Imp. Samb. & Fevr. αἱ omittunt editi Codd.
89 πᾶν τὸ σπέρμα, Imp. Samb. & Fevr. quæ lect. nobis probatur. τὸ σπέρμα non habent Codices editi.
90 ἅπαν ἄδηλον γίνεται Imp. Samb.
91 χρόνῳ δὲ Imper. Samb. & Fevr.
92 ἔῃ, Imp. Samb. & ex MSto Servinus.
93 τὸ δὴ delet Imp. Sambucus.
94 ἐκζέει ut & paulo post Fevreus, & Imp. Samb. ἐκζῇ editi Codices.
95 ζέει Imp. Samb. ἐκζῇ Codices editi. Infra τρῶμα pro eodem dicitur, & τρώμη teste Eustat. qui & Ionicum esse ait, significans τὴν τρῶσιν, id est: *vulnerationem*.

quod non facit pars terræ ſupereminens. Spiritus autem & humor, collecta in inferiore plantæ parte, vi efficiunt, ut quod graviſſimum eſt, deorſum erumpat, ex eoque teneræ radices oriantur. Quod quum inferiore parte acceperit, tunc ſane ex radice attractum humorem ei parti, quæ ſupra terram eminet, transmittit; tuncque certe ſuperiore parte intumeſcit, & ſpiritum concipit, & collecta facultas, quantumcunque in planta levis ineſt, verſa in folia germinat, jamque tam ſuperiore, quam inferiore parte incrementum capeſſit. Sic jam contrario modo in germinatione, quæ ex ſemine, & quæ ex plantariis, contingit iis, proveniunt; prius enim ex ſemine folium ſurſum oritur, deinde radices deorſum demittuntur. At arbor primum radices agit, deinde folia accipit, propterea quod in ipſo ſemine humoris copia ineſt, & ei, quod terræ mandatur, toti alimentum confert, quod primum folio ſuppetat, unde folium nutriatur, donec radices jecerit; id autem in ramo non ſic contigit. Non enim ex alio naſcitur, unde folium primum alimentum habeat; verum ramus ipſe eſt, & velut arbor ſe habet, ejusque multa pars ſupra terram prominet; quare quum ſupra terram emineat, humore repleri nequit, niſi ex inferioribus partibus magna vis quædam procedens ad ſuperiora humorem diſtribuat. Et primum neceſſe eſt plantarium e terra ſibi ad radices alimentum ſubminiſtrare, deinde ſic a terra attractum ſurſum emittere, indeque folia erumpere, & increſcere. Quum autem planta increverit, ea, quam referam, cauſſa neceſſaria ramos ſpargit; ubi multum humoris e terra attracti acceſſerit, præ copia erumpit, qua parte quam plurimus fuerit, illicque planta ramos emittit. Increſcit autem & in latum, tum ſupra, cum infra; propterea quod terræ inferiora hyeme quidem ſint calida, æſtate vero frigida. Id autem ea de cauſa contingit; quoniam terra hyeme aquis e cœlo decidentibus madet, & præ humoris gravitate in ſeſe comprimitur; ideoque denſior evadit, & nullam prorſus tranſpirationem habet. Non enim amplius magna raritas adeſt, ideoque terræ inferior pars hyeme calida eſt. Nam & fimus conſtipatus in ſe calidior eſt, quam qui rarus eſt, prætereaque humecta quidem, & compreſſa a ſeipſis concaleſcunt, & brevi a calore exuſta putreſcunt; non enim, quum denſa ſint, per ea ſpiritus permea-

ὑπὲρ τῆς γῆς, οὐδέπω. Τὸ δὲ πνεῦμα, καὶ ἡ ἰκμὰς συστρέψασα ἐν τῷ κάτω, τοῦ φυτοῦ τὴν δύναμιν, ὅση ἦν βαρυτάτη, ἔῤῥηξεν εἰς τὸ κάτω, καὶ γίνονται ἐξ αὐτοῦ ῥίζαι ἁπαλαί. Ὁκόταν δὲ ἐς τὸ κάτω λάβηται, τότε δὴ ἕλκει ἐκ τῆς ῥίζης ἰκμάδα, καὶ διαδίδωσι τῷ ὑπὲρ γῆς ἐόντι· καὶ τότε δὴ αὖθις τὸ ἄνω οἰδέει, καὶ πνεῦμα ἴσχει, καὶ ὅση δύναμις ἐν τῷ φυτῷ, κούφη ἔνεστι συστραφεῖσα φύλλα γινομένη βλαστάνει, καὶ ἐς τὸ ἄνω ἤδη τὴν αὔξησιν ποιέεται, καὶ ἐς τὸ κάτω. Οὕτως ἐς τὸ ἐναντίον συμβαίνει ἤδη τῶν ἐκ τοῦ σπέρματος γινομένων, καὶ τῶν ἐκ τοῦ φυτευτηρίου περὶ τοῦ βλαστοῦ· πρότερον γὰρ ἐκ τοῦ σπέρματος τὸ φύλλον ἀνατέλλει, ἔπειτα αἱ ῥίζαι εἰς τὸ κάτω ἀφίενται. Τὸ δὲ δένδρον, ῥιζοῦται πρῶτον· ἔπειτα φυλλοῦται διὰ τόδε, ὅτι ἐν μὲν τῷ σπέρματι αὐτῷ, ἰκμάδος πλῆθος ἔνεστι, καὶ ἐν τῇ γῇ παντὶ ἐόντι, τροφὴ ἔνεστι, τὸ πρῶτον τῷ φύλλῳ ἀρκέουσα, ὅθεν τὸ φύλλον θρέψεται, μέχρις ἂν ῥιζωθῇ· ἐν δὲ τῷ κλάδῳ οὐ γίνεται. Οὐ γὰρ γίνεται ἐξ ἑτέρου [96] ὅθεν τὸ φύλλον τὸ πρῶτον τροφὴν ἕξειν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλάδος ἐστὶν, ὥσπερ καὶ τὸ δένδρον ἔχει· καὶ τοῦτο ὑπὲρ γῆς ἐστι πολύ· ὥστε οὐκ ἂν δύναιτο ὑπὲρ γῆς ἐὸν ἰκμάδος πλησθῆναι, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κάτω μεγάλη τὶς δύναμις ἐλθοῦσα τῷ ἄνω ἐκδώσει τῆς ἰκμάδος. Καὶ πρῶτον τὸ φυτευτήριον, ἀνάγκη ἐστὶν ἑωϋτῷ τροφὴν ποιήσασθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῇσι ῥίζῃσι· ἔπειτα οὕτως ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον ἄνω ἀποδιδόναι, καὶ φύλλα ὁρμῆσαι εἰς βλαστόν τε καὶ αὔξησιν. Ὅταν δὲ αὔξηται τὸ φυτὸν, ὀζοῦται ὑπ' ἀνάγκης τοιῆσδε, ἣν ἐρέω· ὁκόταν ἰκμάδος αὐτῷ πλεῖον προσγένηται ἐκ τῆς γῆς ἑλκομένης ὑπὸ τοῦ πλήθεος ῥήγνυσιν, ᾗ ἂν πλείστη ἔῃ, καὶ ταύτῃ ὀζοῦται τὸ φυτόν. [97]

44 Αὔξεται δὲ καὶ ἐς τὸ εὖρος, καὶ ἐς τὸ ἄνω, καὶ ἐς τὸ κάτω, διὰ τόδε· ὅτι τὸ κάτω τῆς γῆς, τοῦ μὲν χειμῶνος, θερμόν ἐστι· τοῦ δὲ θέρεος, ψυχρόν. Τοῦτο δὲ διὰ τόδε ἐστίν· ὅτι ἡ γῆ ἰκμαλέη ἐστὶν ἐν χειμῶνι ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντος, καὶ πιέζεται ἐφ' ἑωϋτῇ, ἅτε βαρυτέρης οὔσης τῆς ἰκμάδος· πυκνοτέρη δέ ἐστιν ὑπὸ τούτου, καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν οὐδεμίην. Οὐ γὰρ ἔτι [98] ἔνεστι αὐτῇ τὸ ἀραιὸν μέγα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ κάτω

45 τῆς γῆς τοῦ χειμῶνος θερμόν ἐστι. Καὶ γὰρ ἡ κόπρος [99] νενασμένη μὲν εὐθερμοτέρη ἐστὶν, ἢ ἡ ἀραιὴ ἐοῦσα, καὶ ἄλλως, τὰ μὲν ἰκμαλέα, καὶ πεπιεσμένα, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει κάρτα ὑπὸ τῆς θερμασίης συγκαιόμενα σήπεται· οὐ γὰρ διεισι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν, ἅτε πυκ-

κνῶν

VARIÆ LECTIONES.

96 Pro ὅθεν Imperial. Sambuc. ὥστε habet. Quam lectionem etiam habet Codex Florentinus.

97 Mercur. hæc transfert in Libr. de Aere, Aquis, & Locis, uſque ad verba καὶ δεῖ τῷ δένδρει, καὶ διὰ θερμὰ ὁμοῦ κτλ.

98 ἔνεστι ἑωϋτῇ τὸ, idem.

99 ἠναγκασμένη, id eſt: coactum, compactum, a participio ἀσάμω. Gorrhœus ἠνεαγμένη. Exempl. quædam νενασμένη, quod mavult Foeſius; quam lectionem ſequimur.

νῶν ἐόντων. Ἢν δὲ ξηρὰ ἔῃ ϗ ἀραιῶς κείμενα, πολλῷ ἧσσω θερμαίνεται, ϗ σήπεται. Οὕτω δὲ ϗ πυροὶ, ϗ κριθαὶ, νοτερὰ ἐόντα ϗ βεβρεγμένα, [100] εὐθερμότερά 46 ἐστιν, ἢ εἰ ξηρὰ εἴη ϗ ἀραιῶς κείμενα.
36 Καὶ ἱμάτια συνδεδεμένα ϗ κατεσφηνωμένα ἰσχυρῶς [101] δορικὰ, κατακαίεται ὑπὸ 47 σφέων αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἤδη εἶδον, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαέντα. Καὶ τ' ἄλλα εἴτις θέλοι ἐνθυμηθῆναι πάντα ὅσα [102] πεπίεσαι 48 ὑπὸ σφῶν [103] αὐτῶν θερμότερα εὑρήσει, ἢ τὰ ἀραιῶς κείμενα· οὐ γὰρ ἔχει [104] ἀναπνέειν ψυχρὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Οὕτω δὲ ϗ τῆς γῆς τὸ κάτω πλείης ἐούσης, ϗ αὐτῆς ὑφ' ἑωϋτῆς πεπιεσμένης, ἅτε [105] βαρείης ϗ πυκνῆς ἐούσης ὑπὸ τῆς ἰκμάδος, θερμαίνεται ἐν χειμῶνι· οὐ γάρ 49 ἐστιν αὐτῆς διαπνοὴ οὐδεμία τοῦ θερμοῦ. Ἀλλ' ὁκόταν πέσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, ὅταν ἀποπνέῃ ἐν τῇ γῇ ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δίεισι πρόσω, ἅτε πυκνῆς ἐούσης τῆς γῆς· ἀλλ' ἡ πνοὴ, ὀπίσω ἐς τὸ ὕδωρ ἔρχεται. Καὶ διὰ τοῦτο αἱ πηγαὶ ϗ ἡ θάλασσα θερμότεραί εἰσι τοῦ χειμῶνος, ϗ μείζους, ἢ τοῦ θέρεος· ὅτι ἀποπνέοντος τοῦ πνεύματος, ὀπίσω ἔρχεται ἐς τὸ ὕδωρ, ἅτε τῆς γῆς πυκνοτέρης ἐούσης, ϗ οὐ διϊείσης δι' αὐτῆς τὸ πνεῦμα· ϗ τὸ ὕδωρ πολὺ ἐὸν, ᾗ ἂν τύχῃ, τοῦτο [106] δὴ ῥήγνυσι χωρέον, ϗ ὁδὸν οἱ αὐτῷ ποιέεται εὐρυτέρην, ἢ εἰ ὀλίγον εἴη· τὸ γὰρ ὕδωρ ἐν τῇ γῇ οὐκ ἕστηκεν; ἀλλ' αἰεὶ χωρέει εἰς τὸ κάταντες. Εἰ δὲ διίησι τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ πνεῦμα, ἡ γῆ δι' ἑωϋτῆς, ἔλασσον [107] τὸ ὕδωρ ἐχώρεεν ἐξ αὐτῆς, ϗ αἱ πηγαὶ οὐκ ἂν ἦσαν τοῦ χειμῶνος μεγάλαι. Πάντα ταῦτα εἴρηταί μοι, ὅτι τῆς γῆς τὸ κάτω θερμότερον φαίνεται ἐὸν τοῦ χειμῶνος, ἢ τοῦ θέρεος. Νῦν δὲ θέλω εἰπεῖν, ὅ, τι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρότερον φαίνεται ἐὸν ἢ τοῦ χειμῶνος. Ἡ γῆ τοῦ θέρεος ἀραιή ἐστι ϗ κούφη, ἅτε τοῦ ἡλίου σφοδρότερον προσβάλλοντος, ϗ ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἑωϋτὸν τὰς ἰκμάδας. Ἔχει δὲ ὕδωρ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ αἰεὶ πλέον ἢ ἔλασσον· τὰ δὲ πνεύματα ἡμῖν ἐστι πάντα ἀφ' ὕδατος· τούτου δὲ πέρι ἐπιδείξω συμβάλλεσθαι, ὅτι οὕτως ἔχει. Ἀπὸ γὰρ τῶν ποταμῶν πάντων πνεύματα χωρέει ἑκάστοτε, ϗ τῶν νεφέων. Τὰ δὲ νέφεα ἐστὶν ὕδωρ συνεχὲς ἐν ἠέρι· ϗ τότε δὴ ἡ γῆ ἀραιή ἐστι ϗ κούφη τοῦ θέρεος, ϗ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἔχουσα, ϗ τὸ ὕδωρ ῥέει [108] ἐς τὸ κατάντες· χωρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος, αἰεὶ ἀπο-

re poteſt. Si vero ſicca fuerint, ac rara, multo minus incaleſcunt, & putreſcunt. Sic vero & triticum, & hordeum humida, & madefacta, intus calidiora ſunt, quam ſi ſicca fuerint, & rare poſita. Quin & veſtes pelliceæ vehementer colligatæ, & compreſſæ, a ſe ipſis exuruntur, velut ego vidi, non ſecus ac ſi igne conflagrarint. Sed & ſi quis alia conſiderare velit, is ea, quæcunque a ſeipſis compreſſa ſunt, omnia calidiora comperiet, quam quæ laxius ſunt compoſita; non enim habent, unde frigus a ventis inſpirent. Sic autem & pars terræ inferior, quum plena ſit, & a ſe comprimatur, nimirum gravis, ac denſa cum ſit, ab humiditate in hyeme incaleſcit; cum nullam prorſus habeat caloris perſpirationem. Verum poſteaquam de cœlo aqua in ipſam delapſa fuerit, quum ſpiritus prodierit ab ipſa in terra, non ulterius penetrat; quippe cum denſa ſit terra, ſpiritus retro ad aquam abit. Eamque ob cauſam & fontes, & mare hyeme, quam æſtate, tum calidiores, cum copioſiores ſunt; namque ſpiritus, dum exhalat, retro abit ad aquam, cum terra denſior ſit, & per ſe ſpiritum non transmittat; & aqua uberior cum eſt, quocunque fertur, eo prorumpit, viamque ſibi ampliorem facit, quam ſi modica eſſet; neque enim aqua in terra conſiſtit, ſed ſemper in declive fertur. At ſi ſpiritum ex aqua provenientem terra per hyemem transmitteret, paucior ex ipſa aqua prodiret, neque per hyemem fontes copioſi forent. Atque iſta omnia eo a me dicta ſunt, quo terræ inferiora hyeme, quam æſtate, calidiora eſſe conſtet. Nunc autem dicere volo, quod pars terræ inferior æſtate, quam hyeme, frigidior eſſe videatur. Terra æſtate rara eſt, & levis, nimirum quum ſol vehementius irruat, & omnem ad ſe ex ea humorem attrahat. Aquam autem plus, minusve terra ſemper in ſe continet: ſpiritus vero omnes nobis oriuntur ab aquis; quod ita ſe habere, ut conjicere poſſis, demonſtrabo. Ab omnibus enim fluminibus, & nubibus ſemper ſpiritus prodeunt. Sunt autem nubes aqua in aere continua; ac tunc ſane terra per æſtatem rara eſt, & levis, aquamque in ſe continet, & aqua in declive profluit; aqua vero decurrente, alius ex alio ſpi-

Variæ Lectiones.

100 ἐνθερμότερα Cornar. & Zwing. legiſſe videntur.
101 δαρικὰ Imper. Samb. δωρικὰ Calv. & Gorr. legunt, quam lectionem amplectitur Mercurialis Libr. V. cap. 9. variant. Lect. quod Doricarum veſtium mentionem faciat Herodotus Lib. v. ex materia forſitan combuſtibili contextarum.
102 πεπίεσται Aldus & Cod. Florent. πεπιεῦνται, πεπίευνται, alii. Imperialis vero Sambucus πεπιεσμαι, habet.
103 αὐτῶν θερμότερα conjunctim Calvus & Gorrhœus.
104 διαπνέειν Imp. Samb. & Fevr.
105 βαρέης Cod. Florent. ibid. αὐτῆς διάπνοος οὐδεὶς Imp. Samb. & ex MSto Servin. & Ald. Exempl.
106 Pro δὲ Imp. Samb. δὲ habet.
107 τὸ ὕδωρ αἰεὶ ἐχώρεεν, Imp. Samb. & Fevr.
108 εἰς τὸ κάταντες, ex MSto Servin. τὰ κατάντεα editi Codices.

ſpiritus inde ſemper exhalat. Qui vero exhalat, per terram levem, & raram fertur, terramque ita refrigerat, ut ſimul quoque aqua perfrigeretur. Sic autem ſe res habet. Quemadmodum ſi quis aquam utre contentam vehementer premat, & per acus puncturam, vel paulo minorem, aquæ perſpiramentum exhibeat, utremque ipſum in ſublimi ſuſpendat, ſpiritus quidem nullus; ſed aqua tantum per foramen prodibit; quod amplum ſatis ſpatium, quo exhalet, aqua non habeat. Sic ſane aqua in terra per hyemem ſe habet. At ſi, utre ſublimi ſuſpenſo, aquæ in eo contentæ amplius ſpatium conceſſeris, per foramen ſpiritus exibit. Spatium enim amplius, quo per utrem exeat, aqua mota habet, eamque ob cauſam per foramen ſpiritus pervadit. Sic ſane per æſtatem in terra aqua ſe habet. Amplum enim ſatis locum ob terræ raritatem obtinet, quodque ſol ab ea ad ſe humorem attrahit, ipſaque terra ſpiritum frigidum ab aqua excitatum, quum rara ſit, & levis, per ſe transmittit. Ideoque pars ejus inferior æſtate frigida eſt, quin & aqua multo magis, quam ſpiritus in terra frigidus, ipſaque in ſeſe, & in terram ſpiritum immittit. Simul quoque aquam, quæ ex puteo hauritur, ſemper ſpiritus, velut flabellum agitat, qui & aquæ frigiditatem inducit. Quæ vero non hauritur æſtate, ſed immota manens denſatur, ea neque perinde, ut illa, ſpiritum a terra in ſeſe ſuſcipit, neque ex ſeſe in terram transmittit; ſimulque a ſole, & aere per puteum minime diſperſo, ſed ſtabili manente, ſumma ejus ſuperficie primum incaleſcit: deinde altera pars alteri, ad imum uſque, caliditatem communicat. Eaque cauſa eſt, cur aqua, quæ æſtate non hauritur, ea, quæ hauritur, ſit calidior. Quin & fontes multum profundi, æſtate ſemper frigidi ſunt: & aqua ex iis per hyemem hauſta, quando terra calet, ex illa ſtatim quidem calida eſt; intercedente vero tempore frigida eſt, ab aere ſcilicet frigido refrigerata; a vento quippe rareſit, & per eam ſpiritus percolatur. Quemadmodum etiam aqua per æſtatem, ſimul ac hauſta fuerit, frigida eſt; eamque ob cauſam caleſcit: refrigeratur ſiquidem, quod terra rara ſit, & ſpiritum in ſe contineat. At poſtquam hauſta fuerit, ſi tempus interce-

πνέει [109] αὐτόθεν ἕτερον ἐξ ἑτέρου πνεῦμα. Τὸ δὲ ἀποπνέον, διὰ τῆς γῆς ἔρχεται κούφης ϗ ἀραιῆς ἐούσης, ϗ ψῦχος τῇ γῇ ποιέει, ϗ αὐτὸ τὸ ὕδωρ συμψύχεται. Ἔχει δὲ οὕτως. Ὥσπερ εἴτις ἐν ἀσκῷ ὕδωρ ἐνεὸν ἀποπιέσειεν ἰσχυρῶς, ϗ παραπνοὴν τῷ ὕδατι ποιήσει-
50 εν νύγματι βελόνης, ἢ [110] μικρῷ μείζονι, ϗ τὸν ἀσκὸν κρεμάσας αἰωροίη, οὐδὲν διὰ τοῦ τετρημένου πνεῦμα χωρήσει, ἀλλ' ὕδωρ· οὐ γὰρ ἔχει εὐρυχωρίην, ᾗ ἀποπνεύσεται [111] τὸ ὕδωρ. Ὧδε δὴ ἔχει ϗ τοῦ χειμῶνος τῷ ὕδατι ἐν τῇ γῇ. Ἢν δὲ τῷ ὕδατι ἐν τῷ ἀσκῷ τὴν εὐρυχωρίην ποιήσῃς, ϗ κρεμάσας αἰωροίης τὸν ἀσκὸν, πνεῦμα διαχωρήσει διὰ τοῦ τετρημένου. Εὐρυχωρίη γάρ ἐϛι τῷ πνεύματι ἀπὸ τοῦ ὕδατος κινευμένου διαχωρέειν διὰ τοῦ ἀσκοῦ, ϗ διὰ τοῦ τετρημένου τὸ
51 πνεῦμα διὰ τόδε [112] δίεισιν. Ὧδε δὴ ἔχει ϗ τοῦ θέρεος, ἐν τῇ γῇ τῷ ὕδατι. Εὐρυχωρίη γάρ ἐϛιν αὐτῷ, ἅτε τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης, ϗ τοῦ ἡλίου ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς [113] τῆς ἰκμάδος πρὸς ἑωϋτὸν, ϗ διϊεῖσα τὸ πνεῦμα, ἅτε ψυχρὸν ἐὸν, ἀπὸ τοῦ ὕδατος δι' αὐτῆς ἀραιῆς ἐούσης ϗ κούφης. Διὰ τοῦτο ψυχρὸν ἐὸν αὐτῆς τὸ κάτω τοῦ θέρεος, καὶ τὸ ὕδωρ μᾶλλον τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν τῇ γῇ
52 ψυχροῦ ἐόντος, ϗ αὐτὸ ἀφίησιν ἐς ἑωϋτὸ τὸ πνεῦμα, ϗ ἐς τὴν γῆν. Καὶ ἅμα τὸ ἀντλεόμενον ἐν τῷ φρέατι, αἰεὶ διακινέει τὸ πνεῦμα, ὥσπερ ῥιπὶς, ϗ ποιέει αὐτὸ ψῦχος παρέχειν τῷ ὕδατι. Τὸ δὲ μὴ ἀντλεόμενον τοῦ ὕδατος τοῦ θέρεος, ἀλλ' ἑϛηκὸς, πυκνὸν ἐὸν, οὐχ ὁμοίως δέχεται τὸ πνεῦμα ἐς ἑωϋτὸ ἀπὸ τῆς γῆς· οὐδ' ἐς τὴν γῆν ἀπ' ἑωϋτοῦ ἀποδίδωσι· ϗ ἅμα ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ϗ
53 τοῦ ἠέρος, οὐ σκιδναμένου [114] ἐν τῷ φρέατι, ἀλλὰ ϛασίμου ἐόντος, θερμαίνεται πρῶτον αὐτοῦ τὸ ἐπιπολῆς· ἔπειτα τὸ ἕτερον ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ ἐς τὸ κάτω διαδίδωσι τὴν θερμασίην. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, θερμότερόν ἐϛι τοῦ ἀντλεομένου. Αἵτε πηγαὶ αἱ βαθεῖαι [115] μάλα τοῦ θέρεος αἰεὶ ψυχραί εἰσι· ϗ ἀρυσθὲν τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος τῆς γῆς θερμῆς ἐούσης, ἐκ ταύτης τὸ μὲν παραυτίκα θερμόν ἐϛιν· ὅταν δὲ χρόνος διΐῃ, ψυχρόν ἐϛιν ὑπὸ τοῦ ἠέρος δηλονότι γενόμενον, ψυχροῦ ἐόντος· [116] ἐξαραιοῦται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ϗ τὸ πνεῦμα δι' αὐτοῦ διηθέῃ. Καθάπερ ϗ τὸ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, ὁκόταν ἀρυσθῇ, ψυχρὸν αὐτίκα ἐϛί· θερμὸν δὲ γίνεται διὰ τόδε· ὅτι τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης, ϗ πνεύματος ἐόντος ἐν αὐτῇ, ψύχεται. Ὅταν δὲ ἀρυσθέντι χρόνος ἐγγένηται, ϛάσιμον γίνεται,

VARIÆ LECTIONES.

109 αὐτόθι, Imp. Samb. infra ἔχει δὲ οὕτως prætermiſit Zwingerus in ſua verſione.
110 μακρῷ μείονι, Gorrhœus.
111 τὸ ὕδωρ deeſt in MSto Servini.
112 διίησι, ſic legunt quædam Exempl.
113 τὴν ἰκμάδα Imp. Samb. & Fevr. τὰς ἰκμάδας ex MS. Serv.
114 Sic Imperialis Sambuc. παρὰ τῷ φρέατι Ald. & quædam Exemplaria.
115 μάλιϛα Imp. Samb. & Fevr.
116 ἐξαραιοῦται Imperialis Sambucus, & Fevreus, quam lectionem ſecuti ſumus. Editi Codices ἐξαιρῦται, id eſt: *perſiatur a vento*, habent.

ται, καὶ θερμὸν ὁρᾶται. Θερμαίνεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἠέρος, θερμοῦ ἐόντος, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ ἐν τῷ φρέατι [117] τοῦ θέρεος διὰ τοῦτο θερμὸν γίνεται. Ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Ἀναλήψομαι δὲ αὖθις, ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρόν ἐστι· τοῦ δὲ χειμῶνος θερμόν. Τὸ δὲ ἄνω τῆς γῆς, τοὐναντίον τούτου· καὶ δεῖ τῷ δένδρει, μὴ δύο θερμὰ ὁμοῦ προσγίνεσθαι, μηδὲ δύο ψυχρὰ ὁμοῦ, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν· ἀλλ' ἢν μὲν ἐκ
37 τοῦ ἄνωθεν προσγίνηται θερμὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ ψυχρὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι· [118] καὶ πάλιν, ἢν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγένηται ψυχρὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ θερμὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. Αἵ τε ῥίζαι ὅ, τι ἂν ἑλκύσωσι, τῷ δένδρει προσδιδόασι, καὶ τὸ δένδρεον τῇσι ῥίζῃσι· καὶ γίνεται οὕτω ταμιείη καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ. Ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐσιόντων ἐς τὴν κοιλίην σιτίων, ὅσα πεσσόμενα θερμαίνει, δεῖ ψύξιν ἀποδίδοσθαι ἀπὸ τοῦ πότου· οὕτω καὶ τῷ δένδρει δεῖ ἀνταποδίδοσθαι, ἐκ τοῦ κάτω πρὸς τὸ ἄνω, καὶ ἀνάπαλιν. Καὶ αὔξεται τὸ δένδρεον, καὶ ἐς τὸ ἄνω, καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ τόδε, ὅτι ἡ τροφή ἐστι, καὶ ἐκ τοῦ κάτωθεν, καὶ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἁπαλὸν ἔῃ σφόδρα, οὐ καρποφορεῖ. Οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ πίειρα δύναμις, οὐδὲ [119] παχείη, ἥτις ἐς καρπὸν συμβάλλεσθαι οἵη τέ ἐστιν. Ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τότε ἤδη ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες εὐρεῖαι γινόμεναι, ποιεῦνται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς πίειραν καὶ παχείην τὴν ῥύσιν· ὁ δὲ ἥλιος διαχέων αὐτὴν, ποιέει ἐκζέειν, ἅτε κούφην ἐοῦσαν ἐς τὰ ἄκρα, καὶ καρποῦσθαι· καὶ τὴν μὲν λεπτὴν ἰκμάδα ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἀποφέρει· τὴν δὲ [120] παχείην πέσσων ὁ ἥλιος, καὶ θερμαίνων γλυκαίνει. Τὰ δὲ οὐ καρποφορέοντα τῶν δενδρέων οὐκ ἔχει πῖαρ ἐν αὐτοῖσιν, ὅσον ἐς τὸν καρπὸν ἐκδώσεται. Τὸ δὲ πᾶν δένδρεον, ὁκόταν ὑπὸ χρόνου στερεωθῇ, καὶ λάβηται ἐκ τῶν κάτω τῇσι ῥίζῃσιν, ἤδη βεβαίως πέπαυται αὐξόμενον πάντῃ. Ὁκόσοισι δὲ ἐς δένδρεα, ἀφ' ἑτέρων δενδρέων ὀφθαλμοὶ ἐνετέθησαν, καὶ δένδρεα γινόμενα ἐν τοῖσι δένδρεσι ζῇ, καὶ καρποφορεῖ καρπὸν οὐχ ὅμοιον οἷσιν ἐγκείμενά ἐστιν. Τρόπῳ τοιῷδε τοῦτο γίνεται. Συμβαίνει τῷ ὀφθαλμῷ, πρῶτον μὲν βλαστάνειν· τροφὴν γὰρ εἶχε, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἀφ' οὗ ἀπηνέχθη· ἔπειτα ἐν ᾧ ἐνετέθη. Ὁκόταν δὲ βλαστήσῃ, οὕτως μεθίησιν ἐς τὸ δένδρεον ῥίζας ἀπ' αὐτοῦ λεπτάς· καὶ πρῶτον ἀπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ δενδρέῳ ἐνεούσης, ἐν ᾧ ἔγκειται. Ἔπειτα χρόνου ἐγγενομένου, ἀφίησι ῥίζας ἐς τὴν γῆν, διὰ τοῦ ἐν ᾧ ἐνετέθη, καὶ ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκων τὴν ἰκμάδα, καὶ τροφὴ αὐτῷ ἐκεῖθέν ἐστιν·

dat, quia immota manet, calida conspicitur. Incalescit siquidem ab aere calido, ut & putealis aqua per æstatem; quæ non hauritur, ob id ipsum calida redditur. Ac ista quidem hac de re a me dicta sunt. Rursus autem repetam, quod inferior terræ pars æstate frigida est, hyeme vero calida. Superior autem terræ pars contrario se habet modo; neque arbori opus est, si modo valere debeat, geminum simul calorem, aut frigus adesse; verum si ex superiore
54 quidem parte calor accesserit, ex inferiore frigus accedere oportet; contraque, si ex superiore parte frigus accedat, ex inferiore calorem ipsi contingere necesse est. Ac radices quidquid attraxerint, arbori communicant, arborque radicibus; sicque calidi, & frigidi (mutua) fit dispensatio. Quemadmodum homini, ingestis in ventriculum cibis, qui dum concoquuntur, calefaciunt, refrigerationem a potu reddi oportet; sic & arbori contrarium rependi oportet, ex imis ad summa, & vice versa. Ideoque cum in superiorem, tum inferiorem partem arbor increscit, quod alimentum ex inferiore, & superiore parte capessat. Et quamdiu tenella admodum fuerit (arbor) fructum non profert. Non enim facultas illi pinguis, & crassa inest, quæ ad fructum satis esse possit. Procedente vero tempore, tunc jam in ipsa ampliores venæ effectæ, in eam ex terra pinguem, & crassum (humoris) fluxum moliuntur; sol autem ipsum diffundens, effervescere facit in summa, utpote quæ levis sit, fructumque proferre: ac ab eo fructu tenuem quidem humorem deducit, crassiorem vero concoquens sol, & calefaciens edulcat. Quæ vero arbores fructum non ferunt, non tantum habent in se pinguedinis, quantum in fructum est expendendum. Omnis autem arbor, quum per tempus solida facta fuerit, & inferne radices ceperit, jam penitus constanter crescere desiit. At vero arbores, quæ ex aliarum inoculatione proveniunt, eæ non illarum similem, in quas insitæ sunt, fructum ferunt. Id hoc modo fit. Contingit oculo primum quidem germinare: alimentum enim habuit, primum quidem ab arbore, a qua avulsus est; deinde vero ab ea, in quam insitus est. Ubi autem germinaverit, si tenues ex se radices in arborem demittit, primumque arboris humore, in quam insitus est, fruitur. Deinde temporis accessu radices in terram demittit, per eam, in quam insitus est, & attracto e terra humore fruitur, indeque ipsi alimentum est; ut

VARIÆ LECTIONES.

117 Post τοῦ θέρεος desunt in Codice Florentino verba διὰ τοῦτο θερμὸν γίνεται.

118 καὶ πάλιν, istud membrum non videtur legisse Calvus, aut certe omisisse. Infra ὅτι ἂν, Fevr. quam lectionem sequimur. ὅταν editi Codd.

119 παχέα Imp. Samb. editi Codices παχεῖα.

120 παχέαν, Imperial Sambucus. infra αὐξόμενον πάντη, deest πάντη in Cod. Florentino.

ut proinde minime mirum sit, insitas arbores alios fructus ferre; nam a terra vivunt. Hæc mihi de arboribus, & fructibus istam ob causam dicta sunt, quod imperfecta oratio relinqui a me non debuerit.

ὥστε μὴ θαυμάζειν ἑτηρόκαρπα εἶναι τὰ ἔνθετα τῶν δενδρέων· ζῇ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς. Ταῦτά μοι εἴρηται περὶ τῶν δενδρέων καὶ τῶν καρπῶν διὰ τόδε, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν μοι τὸν λόγον ἡμιτελέα καταλιπεῖν.

CAPUT IX.

Ex matris valetudine puerum bene, vel male habere: de fœtus in utero situ, respiratione per umbilicum, similitudine cum ovi incubatu, partu decimo mense, & ultra, & non ultra decimum, & cur ante decimum, ac de conceptu a menstruali purgatione facili.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

Ἐκ τῆς διαθέσεως τῆς μητρὸς τὸ παιδίον καλῶς ἢ κακῶς ἔχειν· περὶ θέσεως τοῦ ἐν τῇ γαστρὶ παιδίου, καὶ δι᾽ ὀμφαλοῦ ἀναπνοῆς, καὶ ὁμοιότητος τῷ ἐπωασμῷ, καὶ τοῦ δέκα μηνῶν τόκου, καὶ πλείονα τῶν δέκα, καὶ οὐ πλείονα χρόνον, καὶ διατὶ πρόσθεν τοῦ δεκάτου, καὶ περὶ τῆς μετὰ τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρσιν εὐτοκίας.

At vero ad eam iterum orationem revertar, cujus gratia ista a me dicta sint. Etenim quæ ex terra nascuntur, ea omnia ex terræ humore vivere assero, & qualem terra humorem in se ipsa habet, talem etiam nascentia ex ipsa habere. Sic & puer in utero ex matre vivit; & ut valet mater, ita & puer se habet. Quod si quis, quæ de istis dicta sunt, ab initio ad finem usque considerare velit, is eorum, quæ e terra nascuntur, & hominum naturam universam similem esse comperiet. Et hæc mihi hactenus dicta sunt. At vero puer, quum in utero est, manibus ad genas adhæret, caputque pedibus proximum habet; neque certo dignoscere datur, etiamsi puerum in utero videas, utrum caput sursum, an deorsum vergat. Verum, quæ eum sustinent membranæ, ex umbilico protenduntur. Nunc vero rationem explicabo, quam paulo antea me demonstraturum dixi, quæ, quantum humanum ingenium consequi potest, aperta est iis omnibus, qui ea de re nosse volent, quod genitura in membrana sit, & in ejus medio umbilicus extet, per quem primum illa spiritum ad se attrahit, & foras emittit, quodque ex umbilico membranæ protenduntur. Quin & aliam pueri naturam, quam dixi, sic totam se habere ad usque finem comperiet, quomodo a me in his sermonibus declaratum est; si quis his argumentis, quæ a me proferentur, uti volet. Si quis enim ova viginti, aut etiam plura, gallinis duabus, aut pluribus, ut excludantur, suppo-

Ἀναβήσομαι δ᾽ αὖθις ὀπίσω, οὗ εἵνεκά μοι
λόγου τάδε ἀμφὶ τῶνδε εἴρηται.
Φημὶ γὰρ, τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα ζῆν
ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἰκμάδος, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ
ἔχῃ ἰκμάδος ἐν ἑωϋτῇ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα
ἔχειν. Οὕτω καὶ τὸ παιδίον ζῇ ἀπὸ τῆς μητρὸς,
ἐν τῇσι μήτρῃσι· καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ὑγιείης
ἔχῃ, οὕτω καὶ τὸ παιδίον ἔχει. [121] Ἢν δέ τις
βούλεται ἐννοεῖν τὰ ῥηθέντα ἀμφὶ τούτων ἐξ
ἀρχῆς ἐς τέλος, εὑρήσει τὴν φύσιν πᾶσαν παραπλησίην
ἐοῦσαν, τῶν τε ἐκ γῆς φυομένων,
καὶ τῶν ἐξ ἀνθρώπων. Καὶ ταῦτά μοι
ἐς τοῦτο εἴρηται. Τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇσι
55 μήτρῃσιν ἐὸν, τὼ χεῖρε ἔχει πρὸς τοῖσι
γένυσι, καὶ τὴν κεφαλὴν πλησίον τοῖν ποδοῖν·
καὶ οὐκ ἔστιν ἀτρεκείῃ κρῖναι, οὐδ᾽ ἂν ἴδῃς, ἐν
τῇσι μήτρῃσι τὸ παιδίον, πότερον τὴν κεφαλὴν
ἄνω ἔχει, ἢ κάτω. Ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ,
τεταμένοι εἰσὶν οἱ ὑμένες, ἀντέχοντες
αὐτό. Νῦν δὲ ἐρῶ τὴν διάγνωσιν, ἣν ἔφην
ἀποφανέειν ὀλίγῳ πρότερον, ὡς ἀνυστὸν ἀνθρωπίνῃ
γνώμῃ ἐμφανέα ἐοῦσαν, παντὶ τῷ
θέλοντι εἰδέναι τούτου πέρι· ὅτι ἥ τε γονὴ,
56 ἐν ὑμένι ἐστὶν, [122] καὶ κατὰ μέσον αὐτῆς
ὁ ὀμφαλός ἐστι, κἀκείνη πρῶτον τὴν πνοιὴν
ἕλκει ἐς ἑωϋτὴν, καὶ μεθίησιν ἔξω, καὶ ἐκ
τοῦ ὀμφαλοῦ ὑμένες εἰσί. Καὶ τὴν ἄλλην φύσιν
57 τοῦ παιδίου, ἣν εἴρηκα, ὧδε ἔχουσαν
[123] εὑρήσεις πᾶσαν, μέχρις ἐς τέλος, ὅκως
μοι ἐν τοῖσι λόγοισιν ἀποπέφανται, εἰ βούλεταί
τις τοῖσιν ἰσορίοισιν, ὁκόσοισι μέλλω
λέγειν, χρῆσθαι. Εἰ γάρ τις ἐθέλει ὠὰ εἴκοσιν,
ἢ καὶ πλείονα, ὅκως ἐκλεπίσηται, ὑποθῆναι
ἀλεκτορίσιν, εἴτε δυσὶν, εἴ τε καὶ πλείοσι:

Variæ Lectiones.

121 Post ἢν δέ τις Codex Florentinus habet ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος. Infra τοῖσι γένυσι aut γούνασι id est: *ad genua*, cum Calvo & Gorrhœo legere mavult Foesius, aut περὶ γένυσι, id est: *ad genas*, quam lect. secuti sumus. Plura vide in Comment. Zwinger. ad hunc locum.

122 καὶ κατὰ μέσον Exempl. MSS. Reg. & Servin. ex MSto. ἐστι editi Cod. legunt, priorem lectionem sequimur.

123 εὑρήσεις Cornar. legisse videtur.

σι· καὶ ἑκάστης ἡμέρης ἀπὸ τῆς δευτέρης ἀρξάμενος, μέχρι τῆς ὑστάτης, ᾗ ἐκλέψει τὸ ὠὸν, ὑφαιρέων, καὶ καταγνύων, σκοπῶν, εὑρήσει ἔχοντα πάντα κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, ὡς χρὴ ὄρνιθος φύσιν συμβάλλειν ἀνθρώπου φύσει. Ὅτι γὰρ ὑμένες εἰσὶν ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι, καὶ τ᾽ ἄλλα ὁπόσα εἴρηται περὶ τοῦ παιδίου, οὕτως ἔχοντα ἐν τῷ ὠῷ, τῷ ὀρνιθείῳ εὑρήσεις ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος. Καίτοι ἤν τις μηδέπω εἶδε, θαυμάσει [124] ἐν ὀρνιθείῳ ὠῷ ἐνεόντα ὀμφαλόν. Ἔχει δὲ ὧδε τάδε· καὶ ταῦτα δέ μοι ὧδε εἴρηται. 58 Ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ ὁ τόκος παραγένηται, συμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινεομένῳ, καὶ [125] ἀσκαρίζοντι χερσί τε καὶ ποσὶ, ῥῆξαί τινα τῶν ὑμένων, τῶν ἔνδον. Ῥαγέντος δὲ ἤδη ἑνὸς, καὶ οἱ ἄλλοι [126] ἀκιδνοτέρην δύναμιν ἔχουσι, καὶ ῥήγνυνται, πρῶτον μὲν, οἱ κείνου ἐχόμενοι· ἔπειτα ὁ ὕστατος. Ὁκόταν δὲ ῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, τότε λύεται ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τὸ ἔμβρυον, καὶ χωρέει ἔξω κλονηθέν. Οὐ γὰρ ἔτι ἔχει σθένος, τῶν ὑμένων προδόντων, [127] οὐδὲ αἱ μῆτραι [128] δύνανται ἔτι τὸ παιδίον ἴσχειν, τῶν ὑμένων, ὡς ἔφην, προδόντων, καὶ τούτων ἀπενεχθέντων. Προσλαμβάνονται γὰρ οἱ ὑμένες καὶ τῶν μητρέων, ὁκόταν ἀμφὶ τὸ παιδίον ἑλίσσονται, οὐ πολλῇ δυνάμει. Ὁκόταν δὲ χωρέει τὸ παιδίον, βιῆται καὶ εὐρύνει τὰς μήτρας ἐν τῇ διεξόδῳ, ἅτε ἁπαλὰς ἐούσας· [129] χωρέει δὲ ἐπὶ κεφαλὴν, εἰ κατὰ φύσιν ἴῃ. Βαρύτατα γάρ ἐστιν αὐτῷ τὰ ἄνω ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ σταθμεόμενα. Ἐν δὲ τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν, ἐγκρατὲς μᾶλλον γίνεται εἰς τῶν ὑμένων τὴν καταῤῥηξιν, ἅμα δεκάτῳ μηνὶ, ὅτε ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται. Ἢν δὲ βίαιον πάθημα πάθῃ τὸ παιδίον, καὶ πρόσθεν τοῦ ὡρισμένου χρόνου ῥαγέντων τῶν ὑμένων ἐξέρχεται. Καὶ ἢν ἡ τροφὴ πρόσθεν λήξῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῷ παιδίῳ, καὶ οὕτω πρόσθεν ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται, [130] θᾶσσον δὲ δέκα μηνῶν ἐξέρχεται. Ἀλλ᾽ ὅσαι δὴ ἔδοξαν πλείονα χρόνον δέκα μηνῶν ἔχειν (ἤδη γὰρ τοῦτο πολλάκις ἤκουσα) κεῖναι [131] διελήθησαν 59 τρόπῳ τοιῷδε, ὃ μέλλω ἐρεῖν. Ὁκόταν αἱ μῆτραι πνεῦμα λάβωσιν [132] ἐς σφᾶς αὐτὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης φῦσαν παρεχούσης, καὶ ἐξαρθῶσι (γίνεται [133] γὰρ τοῦτο) δοκέουσι δὴ αἱ γυναῖκες πρὸς σφᾶς ἔχειν τότε. Καὶ ἢν καταμήνια μὴ χωρέοντα [134] συστραφῇ ἐν

nat; & singulis diebus, a secundo exorsus, ad ultimum usque, quo excludetur pullus ex ovo, subtrahat, frangat, diligenter inspiciat, is eo, quo dixi, modo, omnia se habere deprehendet, ut oporteat avis naturam cum humana conferre. Ex umbilico enim membranas protendi, aliaque omnia, quæ de puero dicta sunt, ab initio ad finem eodem se habere modo in ovo gallinaceo comperies. Quanquam, qui hæc nondum observavit, is in ovo gallinaceo umbilicum inesse mirabitur. Atque hæc sic se habent, eaque sic a me relata sunt. Quando vero mulieri partus instat, tunc se movente puero, & manibus ac pedibus se jactante, membranam quandam internam abrumpi contingit. Rupta autem jam una, etiam ceteræ imbecilliores fiunt, primumque rumpuntur, quæ illam contingunt; deinde postrema. Ruptis autem membranis, tunc fœtus vinculo exolvitur, & agitatus foras prodit. Neque enim laxatis membranis quicquam amplius virium habet, neque uteri puerum amplius continere possunt, laxatis, uti dixi, membranis, & ab ipsis abruptis. Et membranæ, quæ puerum circumplectuntur, non admodum magna vi utero adhærescunt. Quum vero puer prodit, utero dilatato, qui mollis est, vi sibi viam aperit, & in caput fertur, si secundum naturam prodierit. Gravissimæ enim ei sunt superiores partes, ex umbilico libratæ. Quandiu autem in uteris manet, validior semper evadit adusque membranarum disruptionem decimo mense, quando matri partus instat. Si vero violentum affectum perpetiatur puer, etiam ante præfinitum tempus ruptis membranis foras prodit. Quin etiam si alimento a matre prius destituatur, sic quoque ante tempus matri partio ingruit, & ante decimum mensem puer egreditur. At vero, si quæ ultra decem menses utero gestare sibi visæ sunt, (quod jam sæpe audivi) eæ hoc, quem referam, modo deceptæ sunt. Quum uteri a ventre flatum suppeditante spiritu distenduntur, & intumescunt (id enim contingit) tunc mulieres se concepisse existimant. Et si menses minime prodeuntes in uteris collecti fuerint, longioremque moram fece-

rint,

Variæ Lectiones.

124 ἐν deest in MSto Servini.
125 ἀναγκάζοντι Exempl. MSta Reg. legunt.
126 ἀκιδνοτέρῳ vitiose leg. Exempl. quædam.
127 καὶ τούτων ἀπενεχθέντων οὐδὲ αἱ μῆτραι legit Mercur. ex vet. Codic.
128 οὐκ ἔτι ἴσως, idem.
129 Aristoteles VII. de Hist. animalium cap. 8. καὶ ἡ γένεσις ἐστὶ ἡ κατὰ φύσιν πᾶσιν ἐπὶ κεφαλὴν, συγκεκαμμένα δὲ καὶ ἐπὶ πόδας γίνεται παρὰ φύσιν, id est: *Et in lucem exitus secundum naturam omnibus quidem caput est, infexa autem & ad pedes præter naturam exeunt.* Infra ἐκ τῶν ὑμένων Codex Florent. & Mercurial. ex vet. Cod. ibidem ἅμα δ᾽ ἑκάστῳ Cod. Florent.
130 καὶ θᾶσσον deleto δὲ Imp. Samb. habet.
131 διεβλήθησαν. Imp. Sambuc. & Fevr. διελόθησαν Aldus, & alii, sed vitiose. pro ἐρεῖν, εὑρεῖν Cod. Florentinus.
132 pro σφᾶς. ἑαυτὰς Lind. & Imp. Sambucus.
133 γὰρ καὶ τοῦτο. Imp. Samb. & Fevr.
134 συσχεθῇ Imper. Samb. & Fevr.

rint, subinde alii eo confluunt, interdum quidem flatibus, qui a ventre procedunt, permixti, interdum vero incalescentes. Tunc quoque sane non prodeuntibus mensibus, & in tumorem sublatis uteris, mulieres utero sibi gestare videntur. Deinde quandoque menses sua sponte erumpunt, aut aliis supervenientibus a corpore in uteros, & priores protrudentibus, etiam flatus egreditur: ac multis jam statim post menstruam purgationem uteri dehiscunt, & ad pudendum convertuntur, atque eo tempore cum viris congressæ, eodem ipso die, vel paulo post, concipiunt. Atque harum rationum ac rerum ignaræ, eo tempore se concepisse reputant, quo menses suppressi erant, & uteri intumuerant. Cur autem non longiore, quam decem mensium spatio, fœtum utero gestari contingat, referam. Post exactos decem menses, ubi fœtus grandior est, alimentum & incrementum; quod a matre demittitur, non amplius puero sufficere potest. Quod enim in sanguine dulcissimum est, ad sese attrahit, simulque aliquantula lactis portione fruitur. Quæ, quum ipsi pauciora fiant, puerque jam plenior factus, plus alimenti, quam adsit, requirat, ipse sese jactans, membranas disrumpens (initium partus matri inducit.) Idque frequentius experiuntur mulieres, quæ primum pariunt. Deficit enim pueris alimentum, ut ad decimum usque mensem satis esse non possit. Quod ad hunc modum deficit. Mulieribus quibusdam quidem menstruæ purgationes abundantes, quibusdam pauciores sunt. Quod ipsum si semper fiat, in natura, & in genere, ipsis uterinum est. At quibus pauciora menstrua effluunt, hæ pueris quoque sub postremum tempus, ubi jam auctiores fuerint, cum parcius alimentum suppeditent, eos, ut jactentur, cogunt, & ut ante decimum mensem prodeant, compellunt. Paucus enim sanguis ab ipsis procedit: ut plurimum vero eas mulieres, quæ pauca menstrua demittunt, sine lacte esse contingit; sicciores enim sunt, & densiore corporis habitu. Quod vero deficiente alimento fœtus exeat, etiamsi nulla violenta affectio ipsi accidat, hoc argumento comprobatur.

τῇσι μήτρῃσι, καὶ ἢν ἔῃ χρονιώτερα, αἰεὶ διαῤ-
ῥέει ἐς τὰς μήτρας· ἔςι μὲν ὅτε σὺν τῷ ἀπὸ
τῆς κοιλίης πνεύματι· ἔςι δ᾽ ὅτε καὶ θερμαι-
νόμενα. Καὶ δὴ καὶ τότε ἐν γαςρὶ δοκέουσιν
ἔχειν αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶν καταμηνίων μὴ
χωρεόντων, καὶ τῶν μητρέων ἠρμένων. Εἶτά
ἐςιν, ὅτε τὰ καταμήνια ἐῤῥάγη αὐτόματα,
ἢ ἑτέρων ἐπικατελθόντων ἀπὸ τοῦ σώματος
ἐς τὰς μήτρας, καὶ κατενειχάντων τὰ πρότε-
ρα, [135] καὶ φῦσα ἐξῆλθε, καὶ [136] πολλῇσιν
ἤδη εὐθὺς μετὰ τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρ-
σιν αἱ μῆτραι ἔχανον, καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐςρά-
φησαν, καὶ τηνικαῦτα μιχθεῖσαι ἀνδράσιν,
ἔλαβον πρὸς σφᾶς τὸν γόνον, αὐθήμερον,
ἢ ἅμα ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν. Λογίζονται [137]
δὲ αἱ ἄπειροι τούτων τῶν λόγων, καὶ τῶν
πρηγμάτων, κἀκεῖνον τὸν χρόνον ἐν γαςρὶ
ἔχειν, ὅτε τὰ καταμήνια οὐκ ἐχώρεεν αὐ-
τῇσι, καὶ αἱ μῆτραι ἠρμέναι ἐτύγχανον. Ὅ-
τι δὲ οὐκ ἔςι χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γα-
60 ςρὶ ἔχειν, ἐγὼ φράσω. Ἡ τροφὴ καὶ ἡ
αὔξησις [138] ἀπὸ τῆς μητρὸς κατιοῦσα, οὐκ
ἔτι ἀρκεῦσα τῷ παιδίῳ ἐςὶν, ὁκόταν οἱ δέκα
μῆνες παρέλθωσι, καὶ τὸ ἔμβρυον αὐξηθῇ.
Ἕλκει γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐς ἑωϋτὸ τὸ
γλυκύτατον, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος
ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. Ὁκόταν δ᾽ αὐτῷ σπα-
νιώτερα ταῦτα γένηται, καὶ ἁδρὸν ἔῃ τὸ παι-
δίον, ποθέον πλείονα τῆς ὑπαρχούσης τρο-
61 φῆς, ἀσκαρίζει καὶ [139] τοὺς ὑμένας ῥηγνύον
(τὴν ἀρχὴν ἀποκυήσιος παρέχει τῇ μητρί)
καὶ μᾶλλον τοῦτο πάσχουσιν αἱ τῶν γυναικῶν
πρωτοτόκοι. Ἐπιλείπει γὰρ τοῖσι παιδίοι-
σιν ἡ τροφὴ ἐς τὸ ἀρκέσαι, ἄχρι [140] τῶν
δέκα μηνῶν. Ἐπιλείπει δὲ διὰ τρόπον τοιόν-
δε. Εἰσὶ τῶν γυναικῶν τινες, αἳ μὲν ἀρ-
κέοντα τὰ καταμήνια καθαίρονται, αἳ δὲ
ἐλάσσονα. Τοῦτο δὲ ἢν αἰεὶ γίνεται ἐν φύ-
62 σει καὶ ἐν γένει, μητρῷον σφίν ἐςιν. Αἱ
δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μεθιεῖσαι, αὗται
καὶ τοῖσι παιδίοισι τοῦ χρόνου τὸ ὕςατον, ὅ-
ταν ἤδη ἁδρὸν ἔῃ, τὴν τροφὴν σπανιωτέ-
63 ρην παρέχουσαι, ποιέουσιν ἀσκαρίζειν, καὶ
πρόσθεν τῶν δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν [141] ἐπείγε-
ται. Ὀλίγον γὰρ [142] ἀπ᾽ αὐτέων χωρέει τὸ
αἷμα· ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖςον συμβαίνει, καὶ
[143] ἀγαλάκτους εἶναι ταύτας τὰς γυναῖκας,
τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μεθιείσας· ξηρότε-
ραι γὰρ καὶ πυκνοσαρκότεραί εἰσιν. Τούτῳ δὲ τῷ
λόγῳ ὅτι ἐπιλειπούσης τῆς τροφῆς ἐξέρχε-
64 ται τὸ ἔμβρυον, [144] κἢν μή τι αὐτῷ βίαιον
πάθημα προσπέσῃ, καὶ ἴςόριον τόδε ἐςί.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

135 καὶ ἡ φῦσα, Imp. Samb. & Fevr.
136 πολλῇσιν, Servin. leg. πολλοῖσι editi Codices vitiose.
137 λογίζονται δὲ αἱ γυναῖκες, αἱ Imp. Samb. ἀγυναῖκες Fevr.
138 Ante ἀπὸ delet ἡ Imp. Samb. & nos, quod superfluum esse videtur.
139 Galen. καὶ τοὺς ὑμένας ῥηγνύον, ἀρχὴν ἀποκυήσιος παρέχει τῇ μητρί. hancque lectionem secutus est Cornar. contra tamen omnium Codicum fidem.
140 ἄχρι τῶν Imper. Samb. & nos. ἄχρις ἂν Codices editi.
141 Ald. & Gorrhœus ἐπείγεσθαι non habent. Imperial. vero Samb. & Fevr. ἐπείγεται legunt. Quam lect. sequimur.
142 Sic Vatican. exempl. Vulgati autem codd. ὀλίγον γὰρ ἀπὸ τῶν νέων μητρῶν χωρέει τὸ αἷμα legunt id est, *modicus enim sanguis a juvenculis ac novellis matribus procedit.* μητέρων Imp Sambuc.
143 ἀγαλάκτους μᾶλλον Mercurial. ex vet. Cod.
144 κἢν μή τι αὐτῷ Imper. Samb. & Corn. sic legisse videntur. Quidam etiam Codices αὐτὸ habent. ἢν μήτε editi Codic.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ γενέσεως τῶν ὀρνέων ἐκ τοῦ ὠοῦ τοῦ χλωροῦ, καὶ ὠὸν τὸ πνεῦμα διϊέναι, τοὺς νεοσσοὺς ἐν εἴκοσιν ἡμέραις ἐκλέπεσθαι· περὶ τῆς τοῦ τῶν ὀρνέων τόκου τῷ τῶν ἀνθρώπων τόκῳ ἀναλογίας· περὶ εὐτοκίας τε καὶ δυστοκίας, καὶ μετὰ πόνων τόκου, καὶ τὸν ὀμφαλὸν ὕστατον χωρέειν.

35 ΤΟ ' ὄρνεον γίνεται ἐκ τοῦ ὠοῦ τοῦ χλωροῦ, τρόπῳ τοιῷδε· ἐπικαθεζομένης τῆς μητρὸς θερμαίνεται τὸ ὠὸν, καὶ τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς κινέεται· θερμαινόμενον δὲ πνεῦμα ἴσχει τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν, καὶ ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ ἠέρος, διὰ τοῦ ὠοῦ. Τὸ γὰρ ὠὸν ἀραιόν ἐστιν οὕτως, ὡς πνοὴν ἑλκομένην ἀρκέουσαν, διϊέναι τῷ ἔνδον ἐόντι· καὶ αὔξεται τὸ ὄρνεον ἐν τῷ ὠῷ, καὶ διαρθροῦται τρόπῳ τῷ αὐτῷ τε καὶ παραπλησίῳ, ὥσπερ καὶ τὸ παιδίον, ὥς μοι ἤδη καὶ ' πρότερον εἴρηται. Γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὠοῦ τὸ ὄρνεον· " τροφὴν δὲ καὶ αὔξησιν [145] ἔχει τὸ λευκὸν, τὸ ἐν τῷ ὠῷ. Τοῦτο ἤδη πᾶσιν ἐμφανὲς ἐγένετο, ὁκόσοι προσέσχον τὸν νόον. Ὁκόταν δὲ ἐπιλείπῃ ἡ τροφὴ τῷ νεοσσῷ ἐκ τοῦ ὠοῦ, " οὐκ [146] ἔχων ἀρκέουσαν ἀφ' ἧς ζήσεται, κινέεται ἰσχυρῶς ἐν τῷ ὠῷ, ζητέων τροφὴν πλείονα, καὶ οἱ ὑμένες περιῤῥήγνυνται. Καὶ ὁκόταν ἡ ὄρνις [147] αἴσθηται τὸν νεοσσὸν κινηθέντα ἰσχυρῶς, κολάψασα ἐξέλεψεν. Καὶ ταῦτα συμβαίνει γίνεσθαι ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι, καὶ ' ἐμφανές ἐστιν, ὅτι ὧδε ἔχει. Ὁκόταν γὰρ κολάψῃ τὸ ὄρνεον, ἐπὶ τοῖσι λεπυρίοισι τοῦ ὠοῦ, ὑγρὸν ἔνεστιν οὐδὲν, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου· ἐξανήλωται γὰρ ἐς τὸν νεοσσόν. Οὕτω δὲ καὶ τὸ παιδίον, ὁκόταν αὐξηθῇ, οὐκ ἔτι δύναται ἡ μήτηρ τροφὴν παρέχειν ἀρκέουσαν. Ζητέον οὖν πλείω τροφὴν τῆς παρεούσης τὸ ἔμβρυον, ἀσκαρίζον ῥήγνυσι τοὺς ὑμένας, καὶ λυθὲν τοῦ δεσμοῦ χωρέει ὁμοῦ ἔξω. Καὶ ταῦτα γίνεται ἐν δέκα μησὶ τὸ μακρότατον. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, καὶ τοῖσι κτήνεσι, καὶ ' τοῖσι θηρίοισιν, ὁ τόκος παραγίνεται ἐν χρόνῳ, ᾧ ἕκαστον τίκτει, οὐ μακρότερον. Ἑκάστῳ γὰρ τῶν ζώων ἀνάγκη ἐστὶ χρόνον εἶναι, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ σπανιωτέρη ἔσται τῷ ἐμβρύῳ, καὶ ἐπιλείψει, καὶ ὁ τόκος παρέσται. Καὶ τὰ μὲν ἐλάσσω τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα, θᾶσσον τίκτει· τὰ δὲ πλείω, ὕστερον. Καὶ

40

45

39

CAPUT X.

De avium generatione ex ovi vitello, ovum spiritum transmittere, pullos viginti diebus excludi: de partus avium cum homine analogia: de partu facili, difficili, & laborioso; & umbilicum postremum edi.

AVis ex ovi vitello nascitur hoc modo: incubante matre, ovum incalescit, & quod in ovo inest, a matre movetur; calescens autem, quod ovo inest, id spiritum concipit, & alium frigidum ab aere per ovum attrahit. Ovum enim adeo rarum est, ut attractum spiritum satis copiosum ei, quod intus est transmittat: & increscit avis in ovo, & eodem prorsus, consimilique modo articulatur, velut puer, uti jam antea a me dictum est. Procreatur autem avis ex ovi vitello; alimentum vero
65 & incrementum ex eo habet, quod in ovo est candidum. Quod omnibus, qui animum adverterint, conspicuum esse potest. Quum autem alimentum ex ovo pul-
66 lo deficit, neque satis ei suppetit, unde vivat, copiosius alimentum quærens, vehementer movetur in ovo, & membranæ circumcirca disrumpuntur. Et ubi avis pullum vehementer moveri senserit, putamen tundendo excavans, ipsum excludit. Atque hæc intra viginti dies contingere solent, idque ita se habere manifestum est. Nam ubi volucris ovi putamina rostro contuderit; nihil penitus humoris, quod alicujus sit momenti, in eo inest, quod totus in pullum absumptus sit. Sic etiam quum puer increverit, mater ei sufficiens alimentum amplius suppeditare non potest. Plus itaque alimenti, quam quod adsit, fœtus quærens, sese jactando membranas disrumpit, simulque vinculis solutus foras prodit. Atque ista, ut longissime, decimo mense contingunt. Eaque est ratio, cur brutis & feris eo ipso tempore, quo quæque parere consuevit, nec tardius, partus ingruat. Unicuique enim animanti tempus esse necesse est, in quo fœtui parcius alimentum suppetat, ac deficiat, tumque partus instet. Et quæ quidem minus alimenti fœtui suppeditant, celerius pariunt; quæ vero uberius, tardius. Atque de

Variæ Lectiones.

145 Παρέχει Gorrhæus legisse videtur. Quod facit, ut quidam legant τροφὴ δὲ καὶ αὔξησις ἐστὶν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ, τοῦ ἐν τῷ ὠῷ ἐόντος, id, quod & adducit Mercurialis ex Codice veteri.

246 ἔχον & ζητέον legunt publicati Codd. verum ἔχων & ζητέων legimus monente Foesio, ut ad τὸν νεοσσὸν referatur.

147 αἴσθηται, Fevreus.

de his quidem hactenus. Puer autem, ubi circumcirca disruptæ sunt membranæ, siquidem suo momento in caput magis inclinet, facile mulier parit. Quod si in latus, aut in pedes prodeat, (id enim sæpius contingit, si illuc momentum vergat, vel propter uteri amplitudinem, vel si mater in ipso partus dolore primum non quieverit) si sic inquam prodeat, difficilem partum mulier sentiet. Jam vero ex his plurimæ, vel ipsi fœtus, vel una etiam cum suis fœtibus matres periere. Ex puerperis autem præcipue laborant, quæ primos partus experiuntur, eo, quod doloribus non assueverint: & totum quidem corpus dolor occupat; præcipue vero lumbos, & coxendices; nam coxendices ipsis diducuntur: quæ vero magis partus expertæ sunt, minores dolores sentiunt, quam quæ primum pariunt. At quæ multoties pepererе, omnium minime dolent. Quod si fœtus in caput feratur, primum caput foras prodit: deinde alia membra consequuntur; postremus est umbilicus, ex umbilico autem secundinæ dependent. Post hæc humor exit cruentus, a capite, & reliquo corpore vi doloris, & caloris secretus, qui viam partus purgamentis facit. Post exitum autem saniei, purgatio procedit, quo ante dictum est tempore. Et cum mammæ, tum aliæ partes humidiores, mulieribus concidunt, minimum quidem in primo partu; ac in aliis deinceps, quo plures partus expertæ sunt, eo magis flaccescunt, venis a puerperii purgamentis evacuatione exinanitis. Atque ista a me hac de re dicta sunt.

ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Τὸ δὲ παι-
67 δίον ὅταν περιῤῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, ἢν μὲν
δὴ [148] ἐπικρατήσῃ ἡ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥοπὴ,
ῥηϊδίως τίκτει ἡ γυνή. Ἢν δὲ πλάγιον, ἢ
ἐπὶ πόδας χωρήσῃ (γίνεται γὰρ οὕτω πολ-
68 λάκις, ἢν οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ, γενομένη
ἢ ὑπὸ εὐρυχωρίης τῶν μητρέων, ἢ καὶ ἢν ἡ
μήτηρ ἐν τῇ ὠδῖνι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον)
κἢν οὕτω χωρέει, χαλεπῶς τέξεται ἡ γυνή.
Πολλαὶ δὲ ἤδη ἢ αὐταὶ ὤλοντο, ἢ τὰ παι-
δία, ἢ ἅμα αἱ μητέρες, καὶ τὰ ἐν αὐτῇσιν.
[149] Ἐκ δὲ τῶν τικτουσῶν μάλιστα πονέουσιν
αἱ πρωτοτόκοι, διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πό-
νων: καὶ πονέουσι μὲν πᾶν τὸ σῶμα: μά-
λιστα δὲ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ ἰσχία: διΐσταν-
ται γὰρ σφέων τὰ ἰσχία: αἱ δὲ μᾶλλον ἔμ-
πειροι τόκων, ἧσσον πονέουσι τῶν πρωτοτό-
κων. Αἱ δὲ πολυτόκοι πάνυ ἧσσον πονέουσι.
Ἢν δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ἴῃ τὸ ἔμβρυον, ἡ κεφα-
λὴ πρῶτον ἔξω χωρέει: ἔπειτα τ' ἄλλα μέ-
λεα ἑπόμενα, ὕστατος δὲ ὁ ὀμφαλός: ἐκ δὲ
69 τοῦ ὀμφαλοῦ τὸ χορίον [150] τεταμένον ἐ-
70 στί. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὕδρωψ ἔρχεται αἱ-
ματώδης, ἀπό τε τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦ ἄλ-
λου σώματος, ἀποκριθεὶς ὑπὸ βίης τε καὶ
πόνου, καὶ θέρμης, καὶ ὁδὸν ἀφηγήσατο
[151] τῇ τῶν λοχίων καθάρσει. Μετὰ δὲ τὴν
ἔξοδον τοῦ ἰχῶρος, ἡ κάθαρσις γίνεται, χρό-
71 νον τὸν πρόσθεν εἰρημένον. Καὶ οἵ τε μα-
ζοὶ καὶ τἆλλα μέλεα ὁκόσα ὑγρότερά ἐστι,
καταῤῥήγνυνται τῶν γυναικῶν, ἥκιστα μὲν ἐν
τῷ πρώτῳ τόκῳ· ἔπειτα δὲ, ὡς ἂν πλειό-
νων πειρέωνται τόκων, ἔτι μᾶλλλον καταῤ-
ῥήγνυνται, διακενουμένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ
τῆς καθάρσιος τῶν λοχίων. Ταῦτα δέ μοι
ἐς τοῦτο εἴρηται.

CAPUT XI.

Quomodo gemelli cum mares, tum fœminæ, ac fœtus multiplices generentur.

GEmelli autem ex uno coitu procreantur ad hunc modum. Uteri sinus plures & incurvos habent, hos quidem longius distantes, illos vero pudendo viciniores. Et ex animalibus, quæ plura gignunt, plures sinus habent, quam quæ pauca; similiter autem habent & pecora, feræ & volucres. Quum genitura ad duos sinus divisa pervenerit, eamque uteri receperint, neque sinus alter ad alterum hiaverit, ea utroque sinu separata, membrana vestitur, vitamque eo modo accipit, quo &

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ὅκως τὰ δίδυμα, τὰ ἄρσενά τε καὶ τὰ θήλεα, καὶ αἱ πολυτεκνίαι γίνωνται.

72 Δίδυμα δὲ γίνονται ἀφ' ἑνὸς λαγνεύμα-
τος, οὕτως. Ἔχουσιν αἱ μῆτραι κόλ-
πους συχνοὺς καὶ [152] γαμψούς· τοὺς μὲν τη-
λοτέρω, τοὺς δὲ πλησιαιτέρω τοῦ αἰδοίου.
Καὶ τὰ πολύγονα τῶν ζώων, πλείους ἔχει
κόλπους τῶν ὀλίγα κυεόντων· ὁμοίως δὲ καὶ
τὰ πρόβατα, θηρία τε καὶ ὄρνεα. Ὅταν
δὲ ἡ γονὴ τύχῃ σχισθεῖσα, εἰς δύο κόλ-
πους ἀφικομένη, καὶ αἱ μῆτραι δέξωνται
73 τὴν γονὴν, [153] οἱ κόλποι τε μὴ ἕτερος
πρὸς τὸν ἕτερον [154] χανώσῃ, ἡ χωρισθεῖσα
ἐν

VARIÆ LECTIONES.

148 Sic Imper. Samb. & Ald. κρατήσῃ alii simpliciter legunt.
149 τίκτουσαι δὲ αἱ γυναῖκες Mercurial. ex vet. Cod.
150 τεταγμένον MSta quædam Exempl. & Calvus, ibidem χωρίον alii scribunt, hanc ob rationem, quod hæc membrana fœtus veluti sedes, & domicilium sit, vel quod exeat una cum fœtu χωρεῖ. Castel. Quod tamen improbat C. Hoffm. Commenr. in Galen. de V. P. n. 1068.
151 ἐν τῇ legit Imp. Samb. & Fevreus.
152 Pro γαμψοὺς, γόμφους vitiose legit Galenus.
153 καὶ τοῖν κόλποιν τε Mercurial. ex Cod. vet.
154 χανώσῃ pro χαλάσῃ videtur legisse Cornar. aut utramque scripturam complexus, ut & Mercur. ex vet. Cod. quæ lectio verisimilior esse videtur. Quidam etiam hic negationem tollunt; quæ tamen in omnibus Exempl. legitur.

[155] ἐν ἑκατέρῳ κόλπῳ ὑμενοῦται ' καὶ ζωοῦται τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ὥσπερ καὶ τὸ ἓν, οὗ εἵνεκεν εἴπομεν. Ὅτι δὲ ἀφ' ἑνὸς λαγνεύματος δίδυμα γίνεται, ἱςόριον τόδε. Ἐςὶ κύων, καὶ ὗς, καὶ ἄλλα ζῶα, ὅσα ἀφ' ἑνὸς λαγνεύματος τίκτει καὶ δύο καὶ πλείονα, καὶ ἕκαςον τῶν ζώων ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ἐν κόλπῳ " [156] καὶ ὑμένι ἐςί. Καὶ ταῦτα αὐτοὶ ὁρέομεν γινόμενα, καὶ ταῦτα τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντα ὡς ἐπιτοπλεῖςον. Ὧδε δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἀπὸ μιῆς μίξιος γινόμενα τὰ παιδία, ἑκάτερον ἐν κόλπῳ καὶ ' χορίῳ ἐςὶ, καὶ τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀμφότερα, καὶ πρότερον θάτερον χωρέει ἔξω, [157] καὶ τὸ χορίον αὐτοῦ. Ὅτι δὲ θῆλυ, καὶ ἄρσεν δίδυμα γίνεται, αἴτιον φημί. Ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐν παντὶ ζώῳ, ἑκάςῳ γονῆς [158] ἐνῇ καὶ ἀσθενέςερον καὶ ἰσχυρότερον· καὶ οὐκ ἐς ἅπαξ χωρέει ἡ γονὴ, " ἀλλὰ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς [159] ἀποβράσσεται, καὶ οὐκ ἀνυςὸν αἰεὶ ὅμοιον εἶναι πᾶν ἰσχυρὸν, τό, τε πρόσθεν ἐξιὸν, καὶ τὸ ὕςερον. Ἐς ὁκότερον ἂν οὖν τῶν κόλπων τύχῃ ἡ γονὴ παχυτέρη καὶ ἰσχυροτέρη ' [160] ἐσιοῦσα, κεῖθι ἄρσεν γίνεται· ἐς ὁκότερον δ' αὖ ὑγροτέρη καὶ ἀσθενεςέρη, κεῖθι θῆλυ γίνεται. Ἢν δ' ἐς ἄμφω ἰσχυρὴ εἰσέλθῃ, ἄμφω ἄρσενα γίνεται· ἢν δὲ ἀσθενὴς ἐς ἄμφω, ἄμφω θήλεα γίνεται. Οὗτος ὁ λόγος ὧδε εἰρημένος ἅπας, τέλος ἔχει.

unus fœtus, de quo hæc diximus. Quod vero ex uno congressu gemini procreentur, hoc argumento constat. Canis, sus, & alia animalia, uno coitu duos & plures fœtus pariunt; quorum quisque in utero suo sinu & membrana conditur. Atque hæc ipsi contingere cernimus, eosque omnes eodem
74 ut plurimum die parere. Sic autem in muliere, ex uno veneris complexu nati gemelli, uterque suo sinu & involucro conditur, & eadem die in lucem prodit, alterque prius cum suo involucro foras egreditur. Quod autem ex gemellis unus mas sit, alter fœmina, (ideo contingere) assevero. In muliere, & in viro, & in quovis animalium genere, in unoquoque cum imbecillior, tum valentior genitura inest; neque semel ac simul geni-
75 tura prodit, sed & bis, & ter fervens effunditur: neque fieri potest, ut quæ prius, & quæ posterius exit, ejusdem sint roboris. Quemcunque ergo sinum crassior, validiorque genitura subierit, in eo mas procreatur; quemcunque vero humidior, ac imbecillior, in eo fœmina generatur. At si in utrumque valida subeat, ambo mares nascuntur: sin debilis in utrumque, ambo fœmellæ. Atque omnis ista oratio, ad hunc exposita modum, ad finem perducta est.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

155 δὲ ἐς Mercurial. ex vet. Cod.
156 καὶ ὑμένι τινί ἐςι, MSta Reg. & Mercurial. ex vet. Cod.
157 καὶ ἐς τὸ χορίον, Imp. Samb. καὶ ἐς τὸ χωρίον Fevr. χόριον Mercurial. ex vet. Cod. quod sequimur.
158 ἐνῇ Mercurial in textu & ex vet. Cod. ἐνεῖναι, legit.
159 ἀποβράσσεται dicitur de feminis fervidi eiaculatione ad gemellorum diversi sexus generationem. ἀπόβρασμα exponit Hesychius κόχλασμα. Ibidem ἀεὶ ὅμοιον Imp. Samb. ὁμοίως editi Codices.
160 εἰσελθοῦσα, Mercurial. ex vet. Cod.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ, Η ΑΡΧΩΝ.

HIPPOCRATIS DE CARNIBUS, SEU PRINCIPIIS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Περὶ ἀρχῶν τῆς ἑκάστου μορίων γενέσεώς τε καὶ διαπλάσεως· περὶ τῆς τῆς ὄψεώς τε καὶ τῆς ἀκοῆς, καὶ τῆς ὀσμῆς ὀργάνων· περὶ δυνάμεως τοῦ ἑπταίου ἀριθμοῦ ἐν τοῖσι τόκοισι, καὶ τοῖσι ὀξέσι νουσήμασιν, ἕλκεσί τε καὶ ταῖς φλεγμοναῖς, καὶ τῇ τῶν ὀδόντων ἀναπληρώσει.

ARGUMENTUM LIBRI.

De singularum partium principiis, generatione, & formatione; de visus, odoratus, & auditus organis; de septenarii numeri facultate in partu, morbis acutis, ulceribus, atque inflammationibus, dentiumque complemento.

Basil. Lat. III. 1. — Foesius Sect. III. 29. 248. — Basil. Græc 117

CAPUT I.

pag. 55. *Quid sit dicturus: de calido innato: de Elementorum secretione, sedibus, & qualitatibus: de partibus ex ipsis procreatis: de ossium, nervorum, ac membranarum generatione.*

1 GO ad hunc usque sermonem communibus sententiis utor cum aliorum, qui ante me fuerunt, tum etiam meis. Necessario namque est eum, qui hanc de arte Medica tractationem suscipere velit, commune sententiis principium supponere. De sublimibus autem rebus disserere mihi opus non est, nisi quod quantum conferunt ad hominem, & reliqua

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὅτι μέλλει λέγειν· περὶ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ· περὶ τῆς τῶν στοιχείων ἀποκρίσεώς τε καὶ τῶν τόπων, καὶ τῶν ποιοτήτων· περὶ τῶν ἐξ αὐτῶν γεγενημένων μορίων· περὶ τῆς τῶν ὀστέων τε καὶ τῶν νεύρων, καὶ τῶν χιτώνων γενέσεως. 39.

ΓΩ τὰ μέχρι τοῦ λόγου τούτου κοινῇσι γνώμῃσι χρέομαι, ἑτέρων τε τῶν ἔμπροσθεν ἀτὰρ καὶ ἐμεωϋτοῦ. Ἀναγκαίως γὰρ ἔχει, κοινὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι τῇσι γνώμῃσι βουλόμενον συνθεῖναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης, τῆς ἰητρικῆς. Περὶ δὲ τῶν μετεώρων, οὐδὲ δέομαι λέγειν, ἢν μὴ τοσοῦτον ἐς ἄνθρωπον ἀποδείξω, καὶ τ' ἄλλα ζῶα, ὁκόσα ἔφυ καὶ ἐγέ- 40.

VARIÆ LECTIONES.

Quamquam Codices Græci omnes præsentis Libri inscriptionem habent περὶ σαρκῶν, non περὶ ἀρχῶν, tamen rectius inscribi hunc Librum de Principiis, quam de Carnibus liquido constat, id, quod animadvertit Zwingerus. Quamvis nonnulla in hoc Libro contineantur placitis Hippocratis contraria, non tamen ob id pro spurio habendus est, cum Galenus Libro de Elementis, & de Semine quædam ex hoc Libro mutuatus sit: argumento hunc verum Hippocratis esse. Quæ itaque hoc in Libro considerantur, non quatenus ex semine hortum habet; sed quatenus homo, cum ante in rerum natura consisteret, primam originem habuit, una cum ceteris omnibus, quæ hunc mundum constituunt. Hippocrates igitur existimavit omnia, quæ hunc mundum constituunt, originem habuisse, tamquam ex materia, a massa quadam informi cuncta simul confusa continente, unde Chaos, rudis, indigestaque moles. Ex hoc itaque calore & frigore interveniente primum quatuor Elementa fuisse producta credidit Hippocrates, & ex his cetera omnia promanasse. In reliquis vero præsens Liber doctrinam satis curiosam continet, & ab antiquis summopore exagitatam, qui, quum lumine fidei, & divinis revelationibus caruerint, de hujus mundi, ejusque partium origine unusquisque proprio ingenio disputare conatus est. Præterea multa continet hicce liber ad Medicos spectantia.

ἐγένετο· καὶ ὅ, τι ψυχή ἐστιν· καὶ ὅ, τι τὸ
ὑγιαίνειν· καὶ ὅ, τι τὸ κάμνειν· καὶ ὅ, τι
τὸ ἐν ἀνθρώπῳ κακὸν καὶ ἀγαθὸν, καὶ ὅθεν
ἀποθνήσκει. Νῦν δὲ ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐ-
μεωυτοῦ γνώμας. Δοκέει δέ μοι [1] ὃ καλέο- 2
μεν θερμὸν, ἀθάνατόν τε εἶναι, καὶ νοέειν
πάντα, καὶ ὁρῆν, καὶ ἀκούειν, καὶ εἰδέναι
πάντα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ [2] τὰ μέλλοντα ἔσε-
σθαι. Τοῦτο οὖν τὸ πλεῖστον, ὅτε ἐταρά-
χθη [3] πάντα ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτω
περιφορήν· [4] καὶ ὀνομῆναί μοι αὐτὸ δο- 3
κέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. Ἡ δευτέρα
μοῖρα κάτωθεν [5] αὐτὴ, καλέεται μὲν 4
γῆ, ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, καὶ πουλὺ κινοῦν· καὶ
ἐν τουτέῳ ἔνι δὴ πουλὺ τοῦ θερμοῦ. [6] Ἡ
δὲ τρίτη μοῖρα, καὶ τοῦ ἠέρος μέσον χωρίον
εἴληφε, θερμόν τι ὄν. Ἡ δὲ τετάρτη τοῦ
ἐγγυτάτω πρὸς τῇ γῇ, ὑγρότατόν τε καὶ 5
παχύτατον. Κυκλεομένων δὲ τουτέων· ὅτε
οὖν ἐταράχθη, [7] ἀπεκλείσθη τοῦ θερμοῦ
πουλὺ ἐν τῇ γῇ ἄλλοθι· τὰ μὲν μεγάλα,
τὰ δὲ ἐλάσσω, τὰ δὲ καὶ πάνυ, σμικρὰ, 6
πλῆθος πολλά. Καὶ τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ θερ-
μοῦ ξηραινομένης τῆς γῆς, ταῦτα [8] κα-
ταληφθέντα περὶ αὐτὰ, σηπεδόνας ποιέει,
οἷον [9] περὶ χιτῶνας. Καὶ πολλῷ χρόνῳ 7
θερμαινόμενον, ὁκόσον μὲν ἐτύγχανεν ἐκ τῆς
γαίης σηπεδόνος λιπαρόν τε ἐὸν καὶ ὀλίγιστον
τοῦ ὑγροῦ ἔχον, τάχιστα ἐξεκαύθη καὶ ἐγέ-
νετο ὀστέα. Ὁκόσα δὲ ἐτύγχανε κολλωδέ-
στερα ἐόντα, καὶ τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα,
ταῦτα δὴ θερμαινόμενα εἰδέην ἀλλοιοτέρην
ἔλαβε τῶν ἄλλων, καὶ ἐγένετο νεῦρα στε-
ρεά. Οὐκ ἠδύνατο γὰρ ἐκκαυθῆναι, οὐδὲ
ξηρὰ γενέσθαι· οὐ γὰρ ἦν τὸ λιπαρόν· οὐδὲ 8
μὲν [10] ὑγρὰ γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ ἐνῆν [11] τοῦ 9
ψυχροῦ [12] αὐτῷ. Αἱ δὲ φλέβες τοῦ ψυχροῦ

animantia quæ sunt, & procreata sunt, demonstrabo: & quid anima sit, & quid sanitas, & quid morbus, quidque in homine pravum ac bonum, & unde moriatur. Nunc autem ipse meam sententiam proferam. Quod calidum vocamus, id mihi immortale esse videtur, & cuncta intelligere, & videre, & audire, & scire omnia tum præsentia, tum futura. Hujus igitur plurima pars, quum omnia perturbata essent, in supernum ambitum secessit, ac ipsum mihi veteres videntur æthera nominasse. Altera pars inferior, terra quidem vocatur, frigidum & siccum (elementum,) multasque motiones habens; in eoque multum sane calidi inest. Tertia vero pars, medium aeris locum occupavit, calidum quid existens. Quarta (pars) terræ proximum (locum obtinet) humidissimum quid & crassissimum. Quum antea in orbem hæc circumvolverentur ac turbata essent, multa calidi pars in terra conclusa est, partim quidem magna, partim vero minor, alias etiam valde parva, sed multitudine copiosa. Et temporis successu a calido hæ partes conclusæ in ipsa terra, veluti in tunicis quibusdam, putredines pariunt. Ac longo tempore incalescens, quantum quidem ex terræ putredine pingue fuit & minimum humidi habens, id citissime exustum est, ac in ossa mutatum est. Quæ vero glutinosiora fuerunt, & frigidi communionem habuerunt, ea calefacta exuri non potuerunt, neque etiam humida fieri; ideo formam magis diversam ab aliis acceperunt, & nervi solidi facti sunt, cum non multum in iis frigidi inesset. At venæ fri-

VARIÆ LECTIONES.

1 ὃ θερμὸν, ἡμῖν προσαγορεύεται Imp. Samb. legit. Hic locus multis ac præsertim Fernelio occasio fuit, ut crederent animæ immortalitatem ab Hippocrate cognitam esse, unde Galen. etiam accepisse potest dogma aliud, quod non uno in loco asseruisse aliquibus, præsertim Nemesio visum est, animam nempe rationalem nihil aliud esse, quam ipsum nativum calidum, quo nimirum extincto, corpus exanime remanere conspicitur; quod enim calorem nativum æthera nuncupatum dicat Hipp. non ab ea sententia recedit, quæ ab Arist. II. de Gen. Animal. Cap. III. & aliis Medicis recepta est, calorem nativum hominis cælestem, & non elementarem, qui omnia consumit, nihil vivificat, existere.

2 pro μέλλοντα ἔσεσθαι Imp. Sambuc. habet ἐσόμενα.

3 ἅπαντα idem.

4 Hunc locum Mercurial. putat legendum esse ita: καὶ ὀνομασθῆναι μοὶ αὐτὸ δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα, καὶ ἐν τουτέῳ εἶναι πολὺ τοῦ θερμοῦ, ἡ δευτέρα μοῖρα κάτωθεν αὐτῆ, καλέεται μὲν γῆ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ πολὺ κινοῦν, ἡ δὲ τρίτη. id est: *& videntur mihi ipsum veteres æthera nominasse, si quidem in hoc multum calidi inest, altera pars inferior vocatur terra frigidum quid & siccum, & multis motionibus obnoxium, tertia vero &c.* Imp. Samb. αὐτό μοι δοκέει αἰθέρα τοῖσι παλαιοῖσι εἰρῆσθαι legit; id est: *id videtur mihi æther ab antiquis dictum fuisse.*

5 αὐτῇ legunt omnia exemplaria publicata; verum nos αὐτὴ legimus monente Foesio.

6 Hunc locum vitiose legunt Asulan. exempl. ἡ δὲ τρίτη μοῖρα, καὶ τοῦ ἠέρος, τοῦ ἐγγυτάτω πρὸς τῇ γῇ ὑγρότατόν τε καὶ παχύτατον, ubi aliquot verba omittuntur. Ibidem θερμόν τι ὂ καὶ ὑγρὸν ἐόν, id est: *calidum quid ac humidum existens* legisse videntur Calvus & Cornarius. Καὶ ὑγρὸν non habet Imp. Sambuc.

7 ἀπεκλείσθη pro ἀπελείφθη legimus cum Cornario, & τὰ δὲ πλῆθος πολλὰ legisse videtur Cornarius.

8 καταλεισθέντα legisse videtur Cornarius. καταλειφθέντα Calvus.

9 οἷον περ χιτῶνας Imp. Cornarii. περιχιτῶνας etiam legi aliquando existimavit Foesius una dictione.

10 οὐ δὴ μὲν ὑγρὰ cum Cornario legimus, quod etiam Zwingerus annotavit, qui hunc locum ex Codice Romano, alioquin per se subobscurum explicavit. Calvus: οὐδὲ μὲν τοῦ ὑγροῦ γενέσθαι, οὐδὲ διὰ τοῦ ψυχροῦ ψύχεσθαι legisse videtur. Editi Codices hunc locum ita proferunt: ὁκόσα δὲ ἐτύγχανε κολλωδέστερα ἐόντα, καὶ τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα, ταῦτα θερμαινόμενα, οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, οὐδὲ μὲν ὑγρὰ γενέσθαι· διὰ τοῦτο εἰδέην ἀλλοιοτέρην ἔλαβε τῶν ἄλλων, καὶ ἐγένετο νεῦρα στερεά. οὐδὲ γὰρ ἐνῆν τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ.

11 πολὺ τοῦ ψυχροῦ Calvus legit, quem omnes interpretes secuti sunt.

12 αὐτὸ legunt quædam exemplaria vitiose. Fortassis αὐτοῖς aut αὐτοῦ legendum esset, ut sit *ipsis*, aut *illic*, *ibi*, scilicet in nervis.

gidi multum habebant, atque hujus frigidi quod circumcirca erat glutinosissimum, a calido exassatum, membrana evasit; quod vero erat frigidum a calido superatum, dissolutum est; ideoque fluidum evasit.

εἶχον πουλύ· καὶ τούτου τοῦ ψυχροῦ, τὸ
μὲν πέριξ, ὅσον κολλωδέστατον ἦν, ὑπὸ τοῦ
10 θερμοῦ ἐξοπτηθὲν, μήνιγξ ἐγένετο· " τὸ δὲ
ψυχρὸν [13] ἐὸν, κρατηθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ,
διελύθη, καὶ ἐγένετο ὑγρὸν διὰ τοῦτο.

CAPUT II.

De cavarum partium stomachi, ventriculi, intestinorum, tunicarum, vesicæ & ossium procreatione; de cerebro, cur liquari nequeat, ac de spinali medulla.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ φύσεως τῶν τοῦ στομάχου τε, καὶ τῆς γαστρὸς, καὶ τῶν ἐντέρων, καὶ τῶν χιτώνων, καὶ τῆς κύστεως, καὶ τῶν ὀστῶν, κοίλων μορίων· περὶ τοῦ ἐγκεφάλου, διατὶ οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι, καὶ περὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ.

AD eandem autem rationem, fauces, gula, venter, & intestina ad podicem usque cava facta sunt. Frigido enim semper incalescente, quod in ejus ambitu glutinosum erat, exassatum est, & ambiens membrana tunica evasit. Quod vero frigidum intus erat, quoniam in ipso neque pingue, neque glutinosum multum inerat, colliquatum est, & fluidum extitit. Eadem quoque ratio vesicæ: frigidum multum conclusit in ejus ambitu, a calido calefactum & dissolutum, liquidum factum est. In eo namque non erat pingue, neque glutinosum. Quod vero superfuit, tunica evasit. Sed & alia, quæ cava sunt, ad eundem habent se modum. Ubi enim plus glutinosi quam pinguis erat, membrana in tunicam evasit. Et ubi pingue supra glutinosum abundavit, ossa facta sunt. Ossium vero eadem est ratio. Ubi enim glutinosum minime inerat, sed pingue & frigidum abundavit, id celeriter propter pinguedinem exustum fuit, ossaque durissima & maxime solida facta sunt. Ubi vero pingue & glutinosum simili portione respondent, hæc ossa sunt cavernosa; ac de his quidem hæc videtur esse ratio. Frigidum quidem densat; calidum vero diffundit; longo etiam interposito tempore exiccat. Quod si quid pinguedinis affuerit, citius exurit & exiccat. Verum ubi glutinosum cum frigido affuerit, citra pinguedinem, exuri non solet, sed temporis successu incalescens condensatur. At vero cerebrum frigidi & glutinosi se-

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φάρυγξ, καὶ ὁ
στόμαχος, καὶ ἡ γαστὴρ, καὶ τὰ ἔντερα
ἐς τὸν ἀρχὸν, κοῖλα ἐγένοντο. Τοῦ γὰρ
ψυχροῦ αἰεὶ θερμαινομένου, τὸ μὲν πέριξ
ἐξωπτήθη, ὅσον αὐτὸ κολλῶδες ἦν, καὶ ἐγέ-
11 νετο χιτὼν ὁ περὶ αὐτὸν μήνιγξ. " Τὸ
δὲ ἐντὸς [14] τοῦ ψυχροῦ, οὐ γὰρ ἐῆν ἐν αὐτῷ οὔ-
τε λιπαρὸν, οὔτε κολλῶδες πουλὺ, διετά-
κη καὶ ἐγένετο ὑγρόν. Κατὰ δὲ αὐτὸν λόγον
καὶ ἡ κύστις· πουλὺ ψυχρὸν [15] ἀποκλεισθὲν
12 " [16] τὸ πέριξ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαι-
νόμενον διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρόν. Οὐ
γὰρ ἐῆν ἐν αὐτῷ οὔτε τοῦ λιπαροῦ, οὔτε τοῦ
κολλώδεος. Ὅσα δὲ περιῆν, χιτὼν ἐγένετο.
Ἀτὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα κοῖλα, τὸν αὐ-
τὸν ἔχει τρόπον. Ὅκου μὲν " ἦν τοῦ κολ-
λώδεος πλέον, ἢ τοῦ λιπαροῦ, χιτὼν
μήνιγξ ἐγένετο. Ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ
πλέον, ἢ τοῦ κολλώδεος, ὀστέα ἐγένετο.
Ὡυτὸς δὲ λόγος καὶ τῶν ὀστέων. Ὅκου μὲν
μὴ ἐνῆν τοῦ κολλώδεος, τοῦ δὲ λιπαροῦ καὶ
τοῦ ψυχροῦ, ἐξεκαίετο θᾶσσον διὰ τὸ λι-
παρὸν, καὶ ταῦτα τῶν ὀστέων καὶ σκληρότατα
13 " [17] καὶ στρυφνότατα. Ὅκου δὲ λιπα-
ρὸν καὶ κολλῶδες παραπλήσια, ταῦτα δὲ
τῶν ὀστέων σηραγγώδεα· περὶ μὲν τουτέων
οὕτως. Τὸ μὲν ψυχρὸν, πήγνυσι· τὸ δὲ
14 θερμὸν, διαχέει· " [18] ἐν δὲ τῷ πολλῷ
καὶ ξηραίνει χρόνῳ. Ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ ξυ-
νίῃ τι, τουτέοισι θᾶσσον ἐκκαίει καὶ ξηραίνει.
Ὅκου δὲ ἂν τὸ κολλῶδες ξυνίῃ τῷ ψυ-
χρῷ ἄνευ τοῦ λιπαροῦ, οὐκ ἐθέλει ἐκκαί-
εσθαι, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ θερμαινόμενον, πή-
15 γνυται. Ὁ δὲ ἐγκέφαλος, " ἐστι μη-
τροπο-

VARIÆ LECTIONES.

13 ἐνὸν habent exemplaria quædam, ut frigidi pars interior intelligatur, quæ vi caloris dissoluta & colliquata est. Id τὸ ἐντὸς τοῦ ψυχροῦ paulo post dicitur.
14 Sic legimus cum Cornario & Zwingero, ad evitandam *humidi* homonymiam, quæ hic se aperte prodit. τοῦ ὑγροῦ *humidum* legunt cæteri publicati Codices.
15 ἀποκλεισθὲν pro ἀπολειφθὲν legisse videtur Cornarius, quam lectionem probamus.
16 τὸ πέριξ, quædam exempl. omittunt. Doctissimus Zwingerus suspicatur τὸ πέριξ αὐτοῦ in textum irrepsisse, & loco hujus legi posse τὸ ἐντὸς αὐτοῦ. Lindenus τὸ πέριξ αὐτοῦ leg.
17 στρυφνότατα, lego cum Foesio. στριφνότατα editi codd.
18 οὐδὲ τῷ πολλῷ legunt Asulana exemplaria. Quæ lectio minime aspernanda est quoniam calor, qui diffundit, si id agat, non sine insigni aliqua vehementia facit; calor autem vehemens postquam diffudit faciliter brevi tempore humorem absumit, exiccatque: illud quotidie experientia conspicitur, sicut quoque imbecilliorem ignem difficilius & longiori tempore exiccari quisque videt. Ibidem pro ἐκκαίεσθαι, Ald. habet ἐκκάεσθαι.

τρόπολις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ κολλώδεος· τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μητρόπολις. Θερμαινόμενον γὰρ τὸ πρῶτον πάντων διαχεόμενον, λιπαρὸν γίνεται. Καὶ διὰ τοῦτο ἐγκέφαλος, ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώδεος πλεῖστον, οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ· ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ χιτῶνα, μήνιγγα παχείην, ἔλαβεν· περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὀστέα, ὁκόσον τὸ θερμὸν ἐκράτησεν, καὶ ἐν ὅσοισι τοῦ λιπαροῦ ἐνῆν. Καὶ ὁ μυελὸς, ὁ καλεόμενος νωτιαῖος, καθήκει ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ωὐτῷ τοῦ λιπαροῦ ἢ τοῦ κολλώδεος πουλὺ, ὥσπερ καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ· διὰ τοῦτο οὐκ ἂν δικαίως καὶ [19] αὐτῷ εἴη μυελὸς οὔνομα. 16
Οὐ γὰρ ὁμοίως τῷ ἄλλῳ μυελῷ ὡς ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὀστέοισιν ἐνῇ· μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει, ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. Τεκμήρια δὲ τουτέων σαφέα, εἴτις ἐθέλοι ὀπτᾷν νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, καὶ τὰ ἄλλα, τὰ μὲν ἄλλα ταχὺ ὀπτᾶται· τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι· ἐλάχιστον γὰρ ἔχει τοῦ λιπαροῦ· τὸ δὲ [20] 17
πιώτατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὀπτᾶται. Τὰ δὲ σπλάγχνα ὧδέ μοι δοκέει ξυστῆναι. Περὶ μὲν οὖν τῶν φλεβῶν εἴρηταί μοι πρότερον.

des est & matrix; calidum vero pinguedinis sedes & matrix. Quod enim dum incalescit, primum omnium diffunditur, pingue fit. Atque idcirco cerebrum, quod minimum pinguedinis, plurimum vero glutinosi habeat, a calido exuri nequit, sed temporis spatio tunicam, membranam crassam, accepit; circa membranam vero ossa, ex eo quod calidum superavit, & in quo pingue inerat. Medulla etiam, quæ dorsalis appellatur, a cerebro ducitur, & non in ipsa est pinguis, vel glutinosi multum, quemadmodum & cerebro: eamque ob causam neque medullæ nomine jure donatur. Neque enim reliquorum ossium medullæ similis est, quum sola membranas habeat, quas alia medulla non habet. Atque horum manifesta sunt indicia, quod, si quis nervosa & glutinosa, itemque alia assare volet, cætera quidem cito assentur; nervosa tamen & glutinosa assari nequeant, quum minimum pinguedinis habeant; quod vero pinguissimum & unctuosum est, celerrime assatur. At vero viscera hoc modo mihi constare videntur. Et de venis quidem antea a nobis dictum est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ κατασκευῆς τε καὶ θέσεως, καὶ κράσεως, καὶ ἐνεργείας τῆς καρδίας· περὶ γενέσεως τῆς κοίλης φλεβὸς, καὶ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας, διανομῆς τε καὶ τῶν κοιλιῶν, καὶ ὅτι τὸ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ τὴν τροφὴν ἕλκει.

Η Δὲ καρδίη πουλὺ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἔχει· καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον, κρέας ἐγένετο σκληρὸν καὶ γλίσχρον· καὶ μήνιγξ περὶ αὐτήν· καὶ ἐκοιλώθη, οὐχ ὥσπερ φλέβες· καὶ ἔστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φλεβὸς τῆς κοιλοτάτης. Δύο γὰρ εἰσὶ κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τῆς καρδίης· τῇ μὲν οὔνομα ἀρτηρίη· τῇ δὲ κοίλη φλὲψ, πρὸς ᾗ ἡ καρδίη ἐστί· καὶ πλεῖστον ἔχει τοῦ θερμοῦ ἡ ἀρτηρίη, ἢ ἡ κοίλη φλὲψ, καὶ ταμιεύει τὸ πνεῦμα. Πρὸς δὲ τούταιν ταῖν φλεβοῖν ἄλλαι κατὰ τὸ σῶμα. Ἡ δὲ κοιλοτάτη φλὲψ, πρὸς ᾗ ἡ καρδίη καὶ διὰ τῶν φρενῶν, διὰ τῆς κοιλίης ἁπάσης διήκει, καὶ σχίζεται ἐς ἑκάτερον τῶν νεφρῶν, καὶ ἐπὶ τῇ ὀσφύϊ σχίζεται, καὶ ἀΐσσει ἐπί τε τὰ ἄλλα, καὶ ἐς ἑκάτερον σκέλος. Ἀτὰρ καὶ ἄνωθεν τῆς καρδίης πρὸς τῷ αὐχένι, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερά· καὶ τότε

CAPUT III.

De cordis structura, situ, temperamento, & functione; de venæ cavæ, & arteriæ magnæ ortu, distributione, cavitatibus, ac fœtum in utero alimentum trahere.

COr autem multum glutinosi ac frigidi obtinet, quod a calido calefactum, caro dura & viscosa evasit, ipsumque membrana involutum, cavum factum est, non quemadmodum venæ; & ad venæ maxime cavæ caput annexum est. Duæ enim sunt a corde venæ cavæ, alteri nomen quidem arteria; alteri vero vena cava est, juxta quam cor situm habet. Arteria vero calidi plus continet, quam vena cava, & spiritum condit ac asservat. Verum præter has duas venas, aliæ quoque in corpore sunt. Maxime autem cava vena, ad quam cor situm est, septum transversum & ventrem totum, pervadit, & in utrumque renem alias scinditur, & in lumbis finditur, tumque in partes, cum in utrumque crus fertur. Sed & supra cor ad cervicem, partim quidem in dextram, partim etiam in sinistram (ten-

 dit)

Variæ Lectiones.

19 αὐτὸ pro αὐτῷ legunt quædam Exemplaria.

20 παχύτατον, crassissimum legit Calvus.

dit) tuncque ad caput ascendit, & in tempora utraque scinditur. Possunt autem & maximæ venæ numero recenseri; sed ut uno verbo comprehendam, a vena cava, & ab arteria reliquæ venæ in totum corpus dispersæ sunt. Sunt autem maxime cavæ, quæ ad cor, cervicem & caput tendunt; & infra cor ad coxendices usque. Calidumque plurimum in venis & corde inest; eamque ob causam spiritum cor in se continet, quod sit omnium, quæ in homine sunt, membrorum calidissimum. Quod autem spiritus sit calidus, facile est intelligere. Cor & venæ cavæ semper moventur; calidique plurimum in venis inest: & quia ex omnibus hominis membris cor sit maxime calidum, eam ob causam spiritum attrahit. Id vero & aliter cognoscere licet. Si quis ignem in domo, quum ventus non inspirat, accendere velit, flamma modo minus, modo magis movetur. Sed & lucerna accensa, ad eundem modum modo magis, modo minus agitatur, nullo, quem quidem spirare sentiamus, vento mota; frigidumque calido alimentum est. At vero puer dum in utero est, compressis labris ex matris utero sugit, tum alimentum, tum etiam spiritum, qui in puero calidissimus est, ubi sane mater respirat, in cor attrahit. Quin etiam hoc calidum reliquo corpori, & omnibus aliis partibus motum præbet. Quod si quis roget, quomodo hoc quis noscit, quod puer in utero trahat & sugat: hoc illi respondere licet. Pueri quum nascuntur, stercus in intestinis habent, ac in lucem editi, tum homines, tum pecora celerrime ventrem exonerant. Atqui stercus non haberent, nisi in utero suxissent; neque utprimum puer natus est, ubera sugere nosset, nisi in utero suxisset. Ac de cordis quidem & venarum motione, ad hunc se res habet modum.

ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄγει, ϗ ἐν τοῖς κροτά-
φοισι σχίζεται ἑκατέρη. Ἔςι δὲ ϗ ἀριθ-
μῷ εἰπεῖν τὰς φλέβας τὰς μεγίςας· ἑνὶ δὲ
λόγῳ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς, ϗ ἀπὸ τῆς
ἀρτηρίης ἄλλαι φλέβες ἐσχισμέναι εἰσὶ
κατὰ πᾶν τὸ σῶμα. Κοιλόταται γὰρ αἱ
πρὸς τῇ καρδίῃ, ϗ τῷ αὐχένι, ϗ τῇ κε-
φαλῇ· ϗ κάτωθεν τῆς καρδίης μέχρι 41
18 τῶν ἰσχίων. Καὶ τὸ θερμὸν πλεῖςον " [21]
ἐν τῇσιν φλεψὶ ϗ τῇ καρδίῃ· καὶ διὰ τοῦ-
το πνεῦμα ἡ καρδίη ἕλκει, θερμὴ ἐοῦσα μά-
λιςα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ῥηΐδιον δὲ τοῦτο
καταμαθεῖν, ὅτι θερμόν ἐςι τὸ πνεῦμα.
Ἡ καρδίη ϗ αἱ κοῖλαι φλέβες κινέονται αἰεὶ,
ϗ τὸ θερμότατον πλεῖςον ἔνι ἐν τῇσι φλε-
ψὶν, ϗ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἕλκει
θερμὴ ἐοῦσα μάλιςα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.
19 Ἔςι δὲ ϗ ἄλλως γνῶναι." [22] Πῦρ εἴ τις
θέλει καίειν ἐν οἰκήματι, ὁκόταν ἄνεμος μὴ
ἐισπνέῃ, φλὸξ κινέεται, τοτὲ μὲν μᾶλ-
20 λον, τοτὲ δὲ ἧσσον." [23] Καὶ λυχνὸς
καιόμενος, τὸν αὐτὸν τρόπον κινέεται, το-
τὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἧσσον, ἀνέμου
οὐδενὸς κινέοντος, ὅν τινα ϗ ἡμεῖς οἷοί τε
ἐσμὲν γινώσκειν πνέοντα· ϗ τροφή ἐςιν τῷ
21 θερμῷ τὸ ψυχρόν." Τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇ
γαςρὶ, συνέχον τὰ χείλεα, μύζει ἐκ τῶν
μητρέων τῆς μητρὸς, ϗ ἕλκει τήν τε τρο-
φὴν, ϗ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω· τοῦτο
γὰρ θερμότατόν ἐςιν ἐν τῷ παιδίῳ, ὅταν
περ ἡ μήτηρ ἀναπνέῃ. Τοῦτο δὲ ϗ τῷ ἄλλῳ
σώματι τὴν κίνησιν παρέχει τὸ θερμὸν, ϗ
τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. Εἰδέ τις ἐρωτοίη, πῶς
τοῦτο οἶδέ τις, ὅτι ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον
22 ἕλκει ϗ μύζει," [24] τάδε αὐτῷ ἐςιν ἀποκρί-
νασθαι. Κόπρον ἔχοντα ἐν τοῖσιν ἐντέροισι
γίνεται, ϗ ἀποπατέει, ἐπειδὰν γένηται,
23 τάχιςα, ϗ οἱ ἄνθρωποι ϗ τὰ πρόβατα."
Καίτοι οὐκ ἂν εἶχε [25] κόπρον, εἰ μὴ ἐν
τῇσι μήτρῃσιν ἔμυζεν· οὐ δ᾽ ἂν θηλάζειν
τὸν μαζὸν ἠπίςατο γενόμενον αὐτίκα,
εἰ μὴ ϗ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε. Καὶ περὶ
μὲν τῆς κινήσιος τῆς καρδίης ϗ τῶν φλεβῶν
οὕτως ἔχει.

CAPUT IV.

De pulmonis, jecoris, splenis, tunicarum, articulorum, nervorum, muci, & unguium generatione.

PUlmo autem juxta cor sic factus est. Quod in humido glutinosissimum erat,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ′.

Περὶ γενέσεως τοῦ πνεύμονός τε ϗ τοῦ ἥπατος, ϗ σπληνὸς, ϗ χιτώνων, ϗ τῶν ἄρθρων, νεύρων τε ϗ τοῦ σιάλου, ϗ τῶν ὀνύχων.

Ο Δὲ πνεύμων πρὸς τῇ καρδίῃ ἐγένετο ὧδε. Τοῦ ὑγροῦ ὁκόσον ἦν κολλωδέςατον,

VARIÆ LECTIONES.

21 ἐνὶ ἐν τῇσι φλεψὶν, legunt quædam exemplaria velut paulo post legitur.
22 Calvus hunc locum sine negatione legit.
23 Sic Imp. Samb. habet ϗὴ λυχνὸς, ϗὴ αὐχμὸς, Aldus & quædam MSta; vitiose tamen ut apparet.
24 τάδε αὐτῷ ἐςιν leg. exempl. Asulana.
25. κόπρον, legunt exemplaria quædam. Istud vero totum omittit Calvus. Ibidem εἰ μὴ καὶ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε, Asulan. omittit εἰ.

τον, ἡ καρδίη θερμαίνουσα ταχὺ ἐξήρανεν, ὅκως περ ἀφρὸν, καὶ ἐποίησεν σηραγγῶδες, καὶ φλέβια πολλὰ ἐν αὐτέῳ· διὰ δὲ τοῦτο ἐποίησεν τὰ φλέβια. Ὁκόσον ἐν τῷ κολλώδει ἐνῆν ψυχρὸν τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διετάκη, καὶ ἐγένετο ὑγρόν· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλώδεος αὐτὸς ὁ χιτών. Τὸ 24 δὲ ἧπαρ ὧδε ξυνέστη. Σὺν τῷ θερμῷ πουλὺ τοῦ ὑγροῦ [26] ἀποκλεισθὲν ἄνευ τοῦ κολλώδεος, καὶ τοῦ λιπαροῦ, ἐκράτησε τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ καὶ ἐπάγη. Τεκμήριον δέ μοι τόδε. Ὁκόταν σφάξῃ τις ἱερεῖον, τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρόν ἐστιν τὸ αἷμα· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐπάγη. Ἢν δέ τις αὐτὸ τινάσσει, οὐ πήγνυται. Αἱ γὰρ ἶνές εἰσι ψυχραὶ, καὶ κολλώδεες. Ὁ δὲ σπλὴν ξυνέστη ὧδε. Σὺν τῷ θερμῷ καὶ κολλώδει, καὶ τοῦ θερμοῦ πλεῖστον, τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον, τοσοῦτον μόνον, ὁκόσον πῆξαι τὸ κολλῶδες αὐτό· ὅ εἰσιν αἱ ἶνες αἱ ἐνεοῦσαι ἐν τῷ σπληνὶ, καὶ διὰ τὰς ἶνας ταύτας, μαλακός ἐστιν ὁ σπλὴν καὶ ἰνώδης. Οἱ δὲ νεφροὶ ξυνέστησαν ὧδε. Ὀλίγον τοῦ κολλώδεος, τοῦ θερμοῦ ὀλίγον· τοῦ ψυχροῦ πλεῖστον, καὶ ἐπάγη ὑπὸ τούτου, καὶ ἐγένετο σκληρότατον τὸ σπλάγχνον, καὶ ἥκιστα ἐρυθρὸν, ὅτι οὐ πουλὺ τοῦ θερμοῦ ξυνέστη. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν σαρκῶν· τὸ μὲν ψυχρὸν δ' ἔστησε, καὶ ξυνέπηξε, καὶ ἐποίησε σάρκα, τὸ δὲ κολλῶδες, 25 τρῶγλαι ἐγένοντο· ἐν δὲ τῇσι [27] τρώγλῃσι ταύτῃσι, τὸ ὑγρὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶν τῇσι μεγάλῃσιν. Τὸ δὲ θερ- 26 μὸν ἐν παντὶ τῷ σώματι, [28] πλεῖστον δὲ 27 καὶ τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι· [29] καὶ τοῦ ψυχροῦ πουλὺ ἐν τῷ ὑγρῷ· τοσοῦτο δέ 28 ἐστι τοῦ ψυχροῦ, ὁκόσον [30] δύναται πῆξαι τὸ ὑγρόν· ἀλλὰ νενίκηται, ὥστε διακέχυται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. Ἡ δὲ ἀπόδειξις τοῦ ὑγροῦ, ὅ, τι θερμόν ἐστιν. Εἴ τις ἐθέλοι τάμνειν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος, ὅκου ἐθέλοι, ῥεύσει τε αἷμα θερμὸν, καὶ τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρὸν ἔσται. Ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ὑπό τε τοῦ ἐνεόντος ψυχροῦ, καὶ τοῦ ἐκτὸς, ἐγένετο δέρμα καὶ ὑμήν· καὶ εἴ τις ἀφελὼν τοῦτο τὸ δέρμα, ἐάσειεν ὀλίγου χρόνου, ὄψεται ἄλλο δέρμα γινόμενον· εἰ δέ τις τοῦτο αἰεὶ ἀφαιρέει, ἄλλο δέρμα γίνοιτ' ἂν πρὸς τοῦ ψυχροῦ. Τούτου δὲ εἵνεκα πλέω ἔλεξα, τέως ἀποδείξω, ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ σώματος πρὸς τοῦ ἠέρος, ἀναγκαίως ἔχει δέρμα γενέσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, καὶ τῶν πνευμάτων προσβαλλόντων. Τὰ δὲ

cor calefaciens, celeriter exiccavit, veluti ſpumam, & cavernoſum fecit, multasque in eo venulas. At venulas eam ob cauſam condidit. Quod in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum a calido colliquatum, fluidum eſt redditum; a glutinoſo vero ipſa tunica facta eſt. Jecur vero ſic conſtitutum eſt. Humido multo cum calido concluſo, abſque glutinoſo & pingui, frigidum ſuperavit calidum, & condenſatum eſt. Certum autem id mihi indicium eſt. Quum quis victimam jugulat, quamdiu ſanguis calidus eſt, liquidus manet; ubi vero perfrixit, concreſcit. Quod ſi quis ipſum agitet, minime concreſcit; fibræ namque frigidæ ac glutinoſæ ſunt. At lien hunc in modum conſtitutus eſt. Cum calido & glutinoſo, calidi quidem plurimum, frigidi vero minimum (remanſit) tantum ſolummodo, quantum ipſum glutinoſum cogat; ſunt autem id fibræ in liene exiſtentes, & propter has fibras ſplen mollis & fibroſus eſt. At renes hoc modo compacti ſunt. Glutinoſi parum, parumque calidi, plurimum frigidi; & ab hoc condenſatum eſt, & viſcus duriſſimum evaſit, & minime rubrum, quod non multum calidi ſimul coierit. Eadem quoque de carnibus ratio eſt; frigidum quidem carnem conſtituit, condenſavit, & fecit, glutinoſum autem in foramina abiit; in foraminibus autem, velut in magnis venis, humidum ineſt. Calidum autem in univerſo corpore eſt, plurimum vero humidi in corpore, & multum frigidi in humido ineſt; tantum autem eſt frigidi, quantum humidum condenſare queat; verum a calido ſuperatur, quare etiam ab eo diffunditur. Hæc autem humidi, quod ſit calidum, demonſtratio eſt. Si quis corpus hominis ſecare velit, ubicumque voluerit, ſanguis calidus effluet, & quamdiu quidem calidus fuerit, liquidus erit. Ubi vero, tum ab inſito, tum ab externo frigido perfrixerit, pellicula & membrana obducitur; qua detracta, ſi quis pauco tempore ſinat, aliam enatam pelliculam videbit; eamque ſi quis ſemper auferat, alia a frigido pellicula producetur. Sed hujus rei gratia plura dixi, ut oſtendam corporis ſummum aeri obverſum, a frigido & ventis ingruentibus neceſſario pelliculam contrahere. Articuli vero ſic pro-

Variæ Lectiones.

26 ἀποκλεισθὲν pro ἀπολειφθὲν legiſſe videtur Cornar. quod ſequimur cum Lindeno.

27 Sic legimus monente Foeſio. Τῇσι τρώγλῃσι omnes habent Codices.

28 πλεῖστον δὲ τῷ σώματι legit Foeſius. Nobis vero magis arridet lectio, quam margini adſcribit Zwingerus, ut ſit in humido multum frigidi, quod tamen nequeat coagulare humidum; ſed calori eliquanti cedere cogatur. Cornarius hanc lectionem ſecutus eſt.

29 καὶ τοῦ ψυχροῦ πουλὺ ἐν τῷ ὑγρῷ, id eſt: *& frigidi multum in humido* omittit Calvus.

30 οὐ δύναται legunt quædam exemplaria.

producti sunt. Quum ossa constituta sunt, quæ quidem ex his pinguia fuerunt, celerrime exusta sunt, quemadmodum superiore oratione dictum fuit. Quod autem ex his glutinosum erat, id quum peruri nequiret, medio loco inter ustum & exiccatum comprehensum, a calido in nervos, & mucum transiit. In mucum vero, quatenus quod ex glutinoso liquidissimum erat, calefactum crassius evasit, quum liquidum esset, indeque mucus extitit. Ex hoc ipso autem glutinoso ungues producti sunt. Quod enim in eo maxime est fluidum, ab ossibus & articulis semper secedens, glutinosum redditur, & a calido siccatum, arefactum foras in ungues abit.

CAPUT V.

De dentibus, venis maxillæ, ossibus, venis mesaraïcis, pilis, ac eorum generatione.

DEntes autem postremi istam ob causam gignuntur. Ex capitis & maxillarum ossibus glutinoso incrementum accedit, & pingue quod inest, a calido exiccatum exuritur, & dentes fiunt reliquis ossibus duriores, quia nihil frigidi inest. Ac primi quidem dentes ex victu in utero nascuntur, & ubi in lucem editus est puer, ex lacte, dum mammam sugit. Quum vero hi exciderint, ex cibo & potu. Excidunt autem, ubi ad primi alimenti annos devenerint; quibusdam etiam prius, si ex morbido alimento pullularint; plurimis vero quum ad annos septem pervenerint. At qui postea nascuntur, simul consenescunt, nisi ex morbo corrumpantur. Istam vero ob causam dentes reliquis partibus posteriores nascuntur. In maxilla venæ sunt, eæque huic ossi inter omnia ossa ex ventre inferiore alimentum exhibent. Ossa autem, qualia quidem sunt, tale dant incrementum: ut & reliqua omnia tale exhibent incrementum, qualia ipsa sunt. Venæ enim ex ventre & intestinis, in quibus cibi & potus coacervantur, ubi hi incaluerint, tenuissimum & humidissimum attrahunt; crassissimum autem isthic relictum, in inferioribus intestinis in stercus abit. Tenuissimum vero venæ trahunt ex ventre & intestinis, quæ supra jeju-

ἄρθρα ὧδε ἐγένετο. Ὅτε τὰ ὀςέα ξυνίςατο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπαρὰ ἦν, τάχιςα ἐξεκαύθη, ὥσπερ πρόσθεν λέλεκται ἐν τῷ [31] προτέρῳ λόγῳ. Ὁκόσον δ᾽ αὐτέων κολλῶδες ἦν, τοῦτο δὴ οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυ-
29 θῆναι, ἀλλὰ μεταξὺ ἀποκλειοθὲν [32] τοῦ καιομένου καὶ ξηραινομένου, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ νεῦρα καὶ σίαλον ἐγένετο. Τὸ δὲ σίαλον, ὁκόσον τοῦ κολλώδεος ὑγρότατον ἦν, τό δε θερμαινόμενον, παχύτερον ἐγένετο ὑγρὸν ἐὸν, καὶ ἀπὸ τούτου σίαλον ἐγένετο. Οἱ δὲ ὄνυχες, ἀπὸ τουτέου ἐγένοντο τοῦ κολλώδεος. Ἀπὸ
30 γὰρ τῶν ὀςέων, καὶ τῶν ἄρθρων αἰεὶ τὸ ὑγρότατον [33] αὐτέου ἀπιὸν κολλῶδες γίνεται, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον, καὶ
31 ἐξαυαινόμενον θύραζε εἰς [34] ὄνυχας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῶν ὀδόντων τε καὶ τῶν τῆς γνάθου φλεβῶν, καὶ τῶν ὀςέων, φλεβῶν μεσαραϊκῶν, τριχῶν, καὶ τῆς αὐτῶν γενέσεως.

ΟΙ δὲ ὀδόντες ὕςερον γίνονται διὰ τόδε. Ἀπὸ τῶν ὀςέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖν γνάθοιν, ἡ αὔξησις γίνεται τοῦ κολλώ-
32 δεος, [35] καὶ τοῦ λιπαροῦ τὸ ἐνεὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον ἐκκαίεται, καὶ γίνονται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀςέων, ὅτι οὐκ ἔςι τοῦ ψυχροῦ. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τῆς διαίτης
ἐν τῇ μήτρῃ, καὶ ἐπὴν γένηται, ἀπὸ τοῦ 42
γάλακτος θηλάζοντι τῷ παιδίῳ. Ἐπειδὰν δὲ οὗτοι ἐκπέσωσιν, ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν· ἐκπίπτουσι δὲ, ἐπειδὰν ἐπὶ τὰ ἔτεα εἴη τῆς πρώτης τροφῆς· ἔςι δὲ καὶ οἷς πρότερον, ἢν ἀπὸ νοσερῆς τροφῆς φύσωσιν· τοῖς δὲ πλείςοισιν, ἐπειδὰν ἑπτὰ ἔτεα γένηται. Οἱ δὲ μεταφύοντες συγκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ὑπὸ νόσου [36] διαφθαρῶσι. Διὰ δὲ τοῦτο
33 φύονται οἱ ὀδόντες ὕςερον τῶν ἄλλων. Ἐν τῇ γνάθῳ φλέβες εἰσὶ, καὶ [37] ἐκ τῆς κάτω κοιλίης μούνοισι τῶν ὀςέων, αὗται τὴν τροφὴν παρέχουσι τῷ ὀςέῳ. Τὰ δὲ ὀςέα τοιαύτην αὔξησιν ὁποῖά περ ἐςὶν, καὶ τά ἄλλα δὲ πάντα τοιαύτην ἀποδίδωσιν αὔξησιν, ὁποῖα
34 αὐτά ἐςιν. Καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος [38] καὶ τῶν ἐντέρων, εἰς ἃ ξυλλέγεται τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ, ἐπειδὰν θερμανθῇ ταῦτα, ἕλκουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ὑγρότα-
35 τον· τὸ δὲ παχύτατον, αὐτέου [39] καταλείπεται, καὶ γίνεται κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖ-

ΣΙ

VARIÆ LECTIONES.

31 Impetial. Sambuc. ἐν τῷ προτέρῳ delet, & substituit περὶ φύσιος παιδίου.
32 Sic legimus cum Zwingero. Editi codd. τοῦ καιομένου ξηραινομένου habent.
33 αὐτέων legit Corn. ad ossa & articulos referens, nos vero Foesium secuti ad glutinosum retulimus; etenim notante Foes. unguium materia est humidum glutinosum a calore exiccatum & arefactum, ad extremas partes emissum.
34 ὄνυχες vitiose legunt quædam exempl. ut & Asulana.
35 Sic legimus cum Cornario & Zwingero, καὶ non legunt editi codd.
36 διαφθρῶσι vitiose legunt Asulan. exempl.
37 Sic legimus cum Corn. codd. editi ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ habent.
38 καὶ τῶν ἐντέρων legimus præmonente Foesio, quam lectionem habent Servin. & Ald. exempl.
39 καταςήπεται, computrescit pro καταλείπεται legit Cornarius, & utramque lectionem complexus est.

σι κάτω. Τὸ δὲ λεπτότατον, αἱ φλέβες ἕλκουσιν ἐκ τῆς νηδύος " [40] καὶ τῶν 36 ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος, θερμαινομένων τῶν σιτίων. Ἐπὴν δὲ περήσῃ τὴν νῆστιν ἐς τὰ κάτω ἔντερα ξυνεστράφη, καὶ κόπρος ἐγένετο. Ἡ δὲ τροφὴ ἐπειδὰν ἀφίκηται, ἕκαστον τοιαύτην ἀπέδωκε τὴν εἰδέην ἑκάστου ὁκοῖά περ ἦν. Ἀρδόμενα γὰρ ὑπὸ τῆς τροφῆς, αὔξεται ἕκαστα τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ κολλῶδες, καὶ τὸ λιπαρὸν, καὶ τὸ γλυκὺ, ' καὶ τὸ πικρὸν, καὶ τὰ ὀστέα, καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα, ὁκόσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνῆ. Διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ ὀδόντες φύονται. Εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μοῦναι τῶν ὀστέων αἱ γνάθοι, φλέβας ἔχοισιν αὗται ἐν ἑωϋτῇσι, καὶ διὰ τοῦτο τροφὴ ἕλκεται πλέον, ἢ ἐς τὰ ἄλλα ὀστέα. " Καὶ πλέονα τὴν τροφὴν ἔχοντα, καὶ 37 ἀθροωτέρην τὴν ἐπιῤῥοὴν, ἀποτίκτει αὔξησιν αὐτὰ ἀφ' ἑωυτέων τοιαύτην, οἷά πέρ ἐστιν αὐτὰ, τέως ἄνπερ καὶ ἄνθρωπος οὗλος αὐξάνηται. Αὐξάνεται ' δὲ, ἐπὴν γένηται ἐπίδηλος· ἐπίδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἑπταέτεος μέχρι [41] τεσσαρεσκαιδεκαέτεος. Καὶ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, οἵ τε μέγιστοι τῶν ὀδόντων φύονται, καὶ ἄλλοι πάντες, ἐπὴν ἐκπέσωσιν, οἳ ἐγένοντο ἀπὸ τῆς τροφῆς τῆς ἐν τῇ μήτρῃ. Αὐξάνεται δὲ καὶ ἐς τὴν τρίτην ἑβδόμαδα, " ἐν ᾗ νεηνίσκος 38 γίνεται, μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων. Καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ δὲ ἑβδόμαδι ὀδόντες φύονται δύο τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων " οὗτοι καλέονται ' σωφρονιστῆρες. 39 Αἱ δὲ τρίχες φυονται ὧδε. Ὀστέα εἰσὶ, καὶ ἐγκέφαλος, ἀφ' ὧν ἡ τοιαύτη αὔξησις, ὅτι τοῦ πέριξ κολλώδεος, ὅπως περ τοῖσι νεύροισι, καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνεστιν. Εἰ γὰρ ἐνῆν τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκαίετο ἂν ἐκ τοῦ θερμοῦ. Τάχα δὲ θαυμάσειεν ἄν τις, ὅτι καὶ ἐν τῇσι μασχάλῃσι, " καὶ ἐν τῷ [42] ἐπισείῳ 40 τρίχες πολλαὶ, καὶ ἐν τῷ σώματι παντί εἰσιν. " [43] Οἷσιν οὗτος λόγος περὶ τουτέου, 41 ὅπου τυγχάνει τοῦ σώματος τὸ κολλῶδες ὂν, ἐνταῦθα αἱ τρίχες γίνονται ' ὑπὸ τοῦ θερμοῦ.

num sunt, ubi cibi incaluerint. Qui, quum jejunum transierint, in inferiora intestina collecti, stercus fiunt. At postquam alimentum eo pervenerit, unumquodque eam, quam habuerat formam, cuique reddit. Irrigata namque alimento singula incrementum accipiunt, calidum, frigidum, glutinosum, pingue, dulce, amarum, & ossa, & reliqua omnia, quæ in homine insunt. Ideoque posterius dentes producuntur. Dictum autem a me etiam est antea, maxillas solas inter ossa venas in se se habere, ut proinde copiosius ad ipsas alimentum, quam ad reliqua ossa trahatur. Et quæ copiosius habent alimentum & uberiorem affluxum, eæ tale ex se incrementum pariunt, qualia sane ipsa sunt, quamdiu homo integer crescit. Crescit autem ubi conspicue (adolescere) cernitur: conspicue autem adolescit maxime a septennio ad decimum quartum annum. Atque eo tempore tum maximi, quum cæteri omnes dentes producuntur, postquam exciderint hi, qui ab alimento in utero capto orti sunt. Crescit autem & ad tertium annorum septenarium, in quo adolescens evadit, ad quartum usque & quintum septenarium. Quin etiam hominibus plerisque quarto septenario duo dentes enascuntur, qui dentes sapientiæ nominantur. Capilli autem ad hunc modum oriuntur. Ab ossibus & cerebro ejusmodi incrementum provenit, ab eo videlicet glutinoso, quod circumcirca est, in quo pinguis nihil inest, quemadmodum & nervis accidit. Si quid enim pinguis inesset, a calido exureretur. Ac fortasse mirabitur aliquis, quod etiam in axillis & pube, & reliquo corpore pili multi succrescant. Cujus rei hæc est ratio, quod ubicunque in corpore glutinosum inest, ibi pili a calore gignuntur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Περὶ τῆς ἀκοῆς τε, καὶ ὀσφρήσεως, καὶ ὄψεως, καὶ περὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν. καὶ προβληθέντων, καὶ αἰτιῶν.

Ἀκούει δὲ διὰ τόδε. Τὰ τρήματα τῶν οὐάτων, προσήκει πρὸς ὀστέον σκληρόν τε καὶ

CAPUT VI.

De auditu, odoratu, visu ac eorum organis, objectis, causis.

Hanc vero ob causam auditio fit. Aurium foramina ad os durum & siccum lapidi simi-

VARIÆ LECTIONES.

40 *καὶ τὰ ἄνωθεν τῆς νηδύος* legit Calvus, ut ea, quæ in superiori ventriculo sunt, attrahi intelligat.

41 *τεσσαρεσκαιδεκαέτεος ad decimum quartum* legunt editi codd. & Corn.

42 *ἐπισχίῳ* pro *ἐπισείῳ* habent exempl. quædam, ut & Aldus, qui sequens *οἷσιν* non legit, quod pubem & pectinem significat. *ἐπίσιον* apud Lycoph. scriptum invenitur. *Ὅταν κόρη κασσωρὶς εἰς ἐπίσιον Χλεύῃ ὑλακτήσασα*, quod Schol. exprimit *τύπτουσα τὸ αἰδοῖον*, & *ἐπίσιον* etiam scriptum invenitur apud Etymolog.

43 *οἷσιν* non habet Aldus; sed *οὗτος λόγος περὶ τουτέου* legit.

mile perveniunt, huic autem ossi cavitas fistulata inest. Soni autem in durum impingunt, & os cavum per ipsum durum resonat. Pellicula vero in ipso meatu auditorio juxta os durum tenuis est, ut aranei tela, cæterarum pellicularum siccissima. Quod autem siccissimum est, id maxime resonare, multa signa sunt. Cum ergo plurimum resonuerit, tunc maxime audimus. Etsi nonnulli naturæ historiam scriptis mandantes, cerebrum ipsum sonum edere dixerunt, quod tamen nullo modo fieri potest. Cerebrum enim ipsum humidum est, & ipsum ambit membrana humida & crassa, eamque ossa circumdant. Nullum igitur humidum resonat, sed quæ sicca sunt. Quæ vero resonant, auditionem faciunt. Olfacit autem cerebrum, quum humidum sit, aridorum odorem cum aere per cartilaginosa corpora, quæ sicca sunt, attrahens. Cerebrum enim ad nasi cavitatem progreditur, hacque parte nullum ei os obtenditur, sed mollis cartilago, spongiæ instar, quæ neque caro, neque os est. Et quum quidem nasi cavitas sicca fuerit, ipsemetipso exactius arida olfacit. Non enim aquam olfacit, nam cerebro humidior est, nisi computruerit. Putrefacta namque aqua crassior evadit, & reliqua omnia. At quum nares humidæ fuerint, olfacere nequit; non enim ad se cerebrum ipsum aerem attrahit. Ea quoque ratione quum cerebrum ipsum eliquet plurimam materiam ex se in palatum, & fauces, & pulmonem, reliqumque ventrem; id percipiunt homines, & ex capite destillare dicunt, sed & in reliquum corpus destillat, idque cum calore quodam contingit. Visionem autem obit eas ob res. A cerebri membrana vena ad utrumque oculum per os descendit. Per has duas venas ex glutinoso, quod tenuissimum est, ex cerebro percolatur, atque ideo ipsam circum se tunicam quæ aeri obversatur, & ad quam venti ingruunt, talem facit, quale est ipsum oculi pellucidum, eadem plane ratione quam de cæteris diximus. Sunt autem multæ hæ tunicæ, quæ oculi pellucido

ξηρὸν, ὅμοιον λίθῳ. Τῦτο δὲ πέφυκε πρός
ὀςέον κοίλωσις σηραγγώδης, οἱ δὲ ψόφοι
ἀπερείδονται πρὸς τὸ σκληρόν. Τὸ δὲ ὀςέον
τὸ κοῖλον ἐπηχεῖ διὰ τῦ σκληροῦ. Τὸ δέρμα
τὸ πρὸς τῇ ἀκοῇ, πρὸς τῷ ὀςέῳ τῷ σκληρῷ,
λεπτόν ἐςιν, ὥσπερ ἀράχνιον, καὶ ξηρότατον τῦ
ἄλλου δέρματος. Τεκμήρια δὲ πολλὰ, ὅτι
ξηρότατον ἠχεῖ μάλιςα. Ὅταν δὲ μέγι-
ςον ἠχήσῃ τότε μάλιςα ἀκούωμεν. Καὶ 35
εἰσί τινες, οἳ ἔλεξαν φύσιν ξυγγράφοντες,
ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐςιν ὁ ἠχέων. Τῦτο δὲ ὐκ
ἂν γένηται, αὐτός τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος
ὑγρός ἐςιν, καὶ μήνιγξ περὶ αὐτόν ἐςιν ὑγρὴ
καὶ παχείη, καὶ περὶ τὴν μήνιγγα ὀςέα.
Οὐδὲν οὖν τῶν ὑγρῶν ἠχεῖ, ἀλλὰ ξηρά.
Τὰ δὲ ἠχέοντα, ἀκοὴν ποιέει, ὀσφραίνεται
δὲ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐὼν, αὐτὸς τῶν ξηρῶν
42 ἕλκων τὴν ὀδμὴν σὺν τῷ ἠέρι " διὰ τῶν
βρογχίων [44] ξηρῶν ἐόντων. [45] Προήκει γὰρ
ὁ ἐγκέφαλος τῆς ῥινὸς ἐς τὰ κοῖλα· καὶ
ταύτῃ αὐτῷ ' ὐκ ἔςιν ἐπίπροσθεν ὀςέον ὐδὲν, 40
ἀλλὰ χόνδριον μαλακὸν, ὅκως περ σπόγγος,
οὔτε κρέας, οὔτε ὀςέον. Καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ
ᾖ τὰ κοῖλα τῆς ῥινὸς, ὀσμᾶσθαι τῶν ξηρο-
τέρων αὐτὸς ἑωϋτοῦ ἀκριβέςερός ἐςιν. Ὕδα-
τος γὰρ ὐκ ὀδμᾶται, ὑγρότερον γάρ ἐςι τοῦ
ἐγκεφάλου, ἐὰν μὴ σαπῇ. Σηπόμενον γὰρ
τὸ ὕδωρ παχύτερον γίνεται, καὶ τὰ ἄλλα
43 πάντα· ὁκόταν δὲ ὑγρανθέωσιν αἱ ῥῖνες, "
[46] οὐ δύναται ὀσφραίνεσθαι. Οὐ γὰρ τὸν
ἠέρα ἕλκει αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. Ταύτῃ ' δὲ 45
44 " καὶ ὅταν [47] ἀποτήκῃ ὁ ἐγκέφαλος, πλεῖ-
ςον αὐτὸς ἀφ' ἑωϋτοῦ ἐς τὴν ὑπερώην καὶ τὴν
φάρυγγα, καὶ τὸν πνεύμονα, καὶ ἐς τὴν
κοιλίην· γινώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι, καί φασι
καταῤῥέειν ἐκ τῆς κεφαλῆς, καταῤῥέει δὲ καὶ
45 ἐς τὸ ἄλλο σῶμα, " [48] καὶ ἐςι τρόπῳ τῷ
θερμῷ. Ὁρῇ δὲ διὰ τῦτο. Ἀπὸ τοῦ ἐγ-
κεφάλου τῆς μήνιγγος φλὲψ καθήκει ἐς τὸν
46 ὀφθαλμὸν " διὰ τῦ ὀςέου [49] ἑκάτερον. ' Διὰ 43
ταύταιν ταῖν φλεβοῖν, ἀπὸ τῦ ἐγκεφάλου
διηθέεται τὸ λεπτότατον τῦ κολλωδεςάτου,
47 " καὶ διὰ τῦτο αὐτὸ περὶ [50] αὐτὸν δέρμα
ποιέει τοιοῦτον, οἷόν περὶ αὐτό ἐςι τὸ διαφα-
νὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὸ πρὸς τῦ ἠέρος, πρὸς
ὃ προσβάλλει τὰ πνεύματα, κατὰ τὸν αὐτὸν
λόγον

Variæ Lectiones.

44 Cornario illud ξηρῶν ἐόντων superfluum videtur, quod processus illi mammillares aut pupillares dicti, qui ab anterioribus cerebri ventriculis ad nares pertingunt, non extra crassam membranam proferantur.

45 προσήκει legunt exempl. quædam, quæ secutus est Cornarius.

46 Sic legimus cum Foesio; reliqui interpretes ad nares applicant, ut & Calvus, qui aeris attractionem naribus etiam attribuit, & δύνανται legunt cum aliis exemplaribus pro δύναται.

47 ἀποτύχῃ vitiose pro ἀποτήκῃ legunt exemplaria publicata, cum plurima materia a calore præter naturam eliquata intelligatur, & a cerebro in palatum, aut fauces & pulmones demissa, aut a cerebro colliquefacta. Ita Foes.

48 Sic legimus secuti Codicum pluralitatem, καὶ ἔςι τρεπὸ τῷ θερμῷ, calor etiam febrilis simul commutatur, restinguitur, fugatur, legendum esse contendit Zwingerus; vel τρόπῳ τῷ αὐτῷ, ut sit sensus, sive catarrhus a capite in proximas sive remotiores partes decumbat, sub initia sui motus unum commune symptoma habet, olfactus vitium, & ex eo etiam cognoscitur. Cornar. καὶ ἐςὶ τῷ τρόπῳ θέρμος, id est: *& est modus ejus calidus*, legit.

49 ἑκατέρου videtur legisse Calvus pro ἑκάτερον, ad utriusque oculi os referens, observante Foesio.

50 Hic variant exemplaria; quædam enim οἷόν περ αὐτό ἐςι, τὸ διαφανὲς; alia οἷόν περ περὶ αὐτό ἐςι τὸ διαφανὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ habent; alia καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ δέρμα ποιέει τοιοῦτον. Foesius contendit legendum esse οἷόν περ περὶ αὐτό ἐςι τὸ διαφανὲς, ut corneam membranam sic pellucidam fieri intelligas, qualis est humor crystallinus, toto suo ambitu & circumferentia. Jam vero illud τὸ πρὸς τοῦ ἠέρος, si ad proximum referas (quod fecit Cornarius) de membrana cornea accipiendum, non de pellucido interno, quod hic διαφανὲς αὐταυγέον & ὄψιον dicitur.

λόγον, ὥσπερ περὶ τοῦ ἄλλου δέρματος ἔλεξα. Πολλὰ δὲ ταῦτ' ἐςὶ τὰ δέρματα, πρὸ τοῦ ὁρέοντος [51] διαφανέος, [52] ὁκοῖόν περ αὐτό ἐςιν. Τούτῳ γὰρ τῷ διαφανεῖ ἀνταυγέει τὸ φῶς, καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα. [53] Τουτέῳ οὖν ὁρῇ τῷ ἀνταυγέοντι. Ὅ, τι δὲ μὴ λαμπρόν ἐςι, μὴ δὲ ἀνταυγέει, τουτέῳ οὐχ ὁρῇ. Τὸ δὲ ἄλλο τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκὸν, κρέας ἐςίν. Ἡ δὲ κόρη καλεομένη τοῦ ὀφθαλμοῦ [54] μέλαινα φαίνεται διὰ τοῦτο, ὅτι ἐν βαθεῖ ἐςιν, καὶ χιτῶνες περὶ αὐτό εἰσι μέλανες. Χιτῶνα δὲ καλέομεν, τὸ ἐνεὸν ὥσπερ δέρμα, ἔςι δὲ οὐ μέλαιναν ὄψει, ἀλλὰ λευκὸν διαφανές· τὸ δὲ ὑγρὸν, κολλῶδες. Πολλάκις γὰρ ὀπώπαμεν ἐπὶ συῤῥαγέντος ὀφθαλμοῦ [55] ἐξιὸν ὑγρὸν κολλῶδες, κἢν μὲν ᾖ ἔτι θερμὸν, ὑγρόν ἐςιν· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐγένετο ξηρὸν, ὥσπερ λιβανωτὸς διαφανής· καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θηρίων ὅμοιόν ἐςι. Τὸν δὲ ὀφθαλμὸν ἀνιᾷ πᾶν ὅ, τι ἂν ἐμπέσῃ, καὶ τὰ πνεύματα προσβάλλοντα, καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα λαμπρότερα ἢ κατ' αὐτόν ἐςι. Καὶ ἤν τις [56] ἐκκρίσει διὰ τόδε, ὅτι ὁμόχροιά ἐςιν· ὥσπερ τὸ σόμα καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ἡ ἄλλη κοιλίη, ἔνυγρά ἐςιν.

prætenduntur, ipsique sunt similes. In hoc
48 enim pellucido lumen & splendida cuncta
lucem reflectunt. Per hoc igitur, in quo lu-
men reflectitur, visio fit. Quod vero minime
est splendidum, neque relucet, per illud visio
non fit. Reliquum circum oculos album, ca-
49 ro est. Pupilla autem oculi nominata, nigra
ob id apparet, quod in profundo collocata sit,
& tunicæ eam ambientes nigræ existant. Tu-
nicam vero appellamus id, quod velut pelli-
cula inest, quæ neutiquam conspectui nigra
apparet, sed alba, & pellucida; oculi vero
humidum, glutinosum est. Sæpe enim
conspeximus oculo rupto, prodiisse hu-
morem glutinosum, qui quamdiu calidus
fuerit, liquidus est; ubi vero perfrixit, sic-
cus evadit, veluti thus pellucidus: quod
in hominibus & feris ad eundem modum
se habet. At oculo infestum est, quic-
quid in eum inciderit, & venti irruen-
tes, & quæcunque splendidiora quam
ipse est. Idque quis forte dijudicet fie-
50 ri, quod superficiei lævitas in causa sit;
quemadmodum os, & lingua, & reliquus
venter, humida sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς τοῦ λόγου ποιήσεως, καὶ δυνάμεως, καὶ τῶν ὀργάνων, καὶ αἰτιῶν· καὶ ὅτι τοῦ φάρυγγος ἀποτμηθέντος οὐδὲν φθέγγονται.

Διαλέγεται δὲ διὰ τὸ πνεῦμα [57] ἕλκειν εἴσω πᾶν τὸ σῶμα, τὸ πλεῖςον δὲ ἐς τὰ κοῖλα [58] αὐτὸ ἑωϋτῷ. Αὐτὸ δὲ θύραζε ὠθεόμενον διὰ τὸ κενὸν, ψόφον ποιέει. Ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ, ἡ δὲ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα, ἔν τε τῷ φάρυγγι ἀποφράσσουσα, καὶ προσβάλλουσα πρὸς τὴν ὑπερώην καὶ πρὸς τοὺς ὀδόντας, ποιέει σαφηνίζειν. Ἢν δὲ μὴ ἡ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἑκάστοτε, οὐκ ἂν σαφέως διαλέγοιτο, ἀλλ' ἢ ἕκαςα φύσει τὰ μονόφωνα. Τεκμήριον δὲ ἐςι τουτέῳ· οἱ κωφοὶ οἱ ἐκ γενεῆς, οὐκ ἐπίςανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τὰ μονόφωνα μοῦνον φωνέουσιν. Οὐδ' εἴ τις τὸ πνεῦμα ἐκπνεύσας πειρῷτο διαλέγεσθαι· δῆλον δὲ τόδε. Οἱ ἄνθρωποι ὁκόταν βούλωνται μέγα φωνῆσαι, ἕλκοντες τὸ πνεῦμα τὸ ἔξω, ὠθέουσι θύραζε, καὶ φθέγγονται μέ-

CAPUT VII.

De sermonis formatione, facultate, organis, causis; & quare ii, quibus guttur abruptum, sonum seu vocem nullam edere possint.

51 SErmonis autem causa est, quod totum
corpus spiritum intro trahit, eumque
plurimum in cavitates sibi ipsi abducit. Is
vero per inane foras pulsus, strepitum facit.
Caput enim resonat; lingua vero occur-
rens articulat, inque faucibus obruens &
impingens ad palatum ac dentes, clarita-
tem ejus facit. Quod nisi lingua suo
appulsu sermonem formaret, non distin-
cte homo loqueretur, sed singula unam
natura vocem ederent. Cujus rei indi-
52 cio sunt muti ab ortu, qui distincte loqui ne-
queunt, sed solam vocem edunt. Neque
53 vero si quis spiritu foras emisso loqui co-
netur, id facere queat; quod hinc con-
stat. Qui homines magnam volunt vo-
cem edere, ii attractum externum spi-
ritum foras propellunt, & quamdiu per-
durat

VARIÆ LECTIONES.

51 διαφανέος Imperial Sambuc. διαφανέα Asulana exemplaria, quæ secutus est Cornarius.
52 ἐκεῖόν περ αὐτῷ ἐςιν habent Asulana exempl.
53 Calvus τοῦτο pro τουτέῳ legisse videtur. Ibid. μὴ δὲ ἀνταυγῇ legunt omnia exemplaria, verum nos monente Foesio ἀνταυγεῖ vel ἀνταυγέει legimus.
54 Sic legimus ex Servino pro μέλαν, quod habent editi Codd. & pro περὶ αὐτὸ Servinus habet περὶ αὐτόν.
55 διξιὸν legunt Asulana exemplaria.
56 Pro ἐκκρίσει, ἐρωτήσῃ legisse videtur Corn. cæterum in exemplaribus asteriscus hoc in loco præfigitur vitii causa. Ibidem Lindenus legit ὅτι ὁμόχροιά ἐςι ἔνυγρος.
57 ἕλκων, ἕλκειν quædam exemplaria legunt, quam lectionem sequimur.
58 αὐτὸς codd. omnes, sed αὐτὸ ad corpus relatum sensus poscit; nisi ἄνθρωπος subintelligatur. Ibidem ἑωϋτοῦ habet Imp. Sambuc. pro ἑωϋτῷ.

durat spiritus, magnam vocem fundunt: quæ postea deficit. Sed & citharœdi, quum ipsos magna voce uti opus sit, spiritum intro summopere attrahunt, & plurimum emittunt, ac vociferantur, vocemque, quamdiu spiritus suffecerit, magnam edunt. Ubi vero spiritus defecerit, desinunt. Ex quibus manifestum est, spiritum vocem edere. Vidi præterea quosdam, qui, cum seipsos jugulassent, guttur in totum sibi præsecuerant. Atque hi vivunt quidem, verum nullam vocem edunt, nisi quis guttur constringat, ac tum ii vocem edunt. Quin & hoc patet, quod præfecto summo gutture, spiritus in cavitates internas attrahi nequit; sed per præsectam partem foras effertur. Ita sane de voce ac sermone simili modo se res habet.

γα, ὡς [59] ἀντέχῃ τὸ πνεῦμα, ἔπειτα δὲ,
καταμαραίνεται τὸ φθέγμα. Καὶ οἱ κιθα-
ρῳδοὶ, ὁκόταν δέῃ αὐτοῖς μακροφωνέειν, ἐπ'
54 ἄκρον ἑλκύσαντες τὸ πνεῦμα ἔσω " πουλὺ
ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορὰν, καὶ ' φωνοῦσι, καὶ
φθέγγονται μέγα, ὡς [60] ἀντέχωσι τῷ
πνεύματι. Ἐπὴν δὲ τὸ πνεῦμα ἐπιλίπῃ,
καταπαύονται. Τουτέοισι δῆλον, ὅτι τὸ
πνεῦμά ἐστιν τὸ φθεγγόμενον. Εἶδον δὲ ἤδη,
55 οἳ σφάξαντες ἑωϋτοὺς, " ἀπέταμον τὸν
φάρυγγα παντάπασιν. Οὗτοι ζῶσι μὲν,
φθέγγονται δὲ οὐδὲν, εἰ μή τις συλλάβῃ τὸν
φάρυγγα, οὗτοι δὲ φθέγγονται. Δῆλον δὲ
56 καὶ τοῦτο, " ὅτι τὸ πνεῦμα οὐ [61] δύναται
διατετμημένου τοῦ λάρυγγος ἕλκειν ἔσω ἐς τὰ
κοῖλα· ἀλλὰ κατὰ τὸ διατετμημένον ἐκ-
πνέει. ' Οὕτως ἔχει περὶ φωνῆς ἴσως, καὶ
διαλέξεως.

CAPUT VIII.

Vitam hominis septem dierum esse; de conceptionis affectibus; de lethali jejunio; ac de fœtu vitali, & non vitali.

HOminis autem vita septem dierum est. Ac primum quidem, ubi genitura ad uteros pervenerit, habet intra septem dies, quæcunque ex corpore ei accedere necesse est. Id vero quomodo noverim, fortasse quis mirabitur; verum multa ad hunc modum vidi. Meretrices publicæ, quæ in se ipsis sæpius id expertæ sunt, ubi cum viro congressæ fuere, noscunt, quando conceperint, moxque conceptum intra se perdunt. Quo postea jam perdito, veluti caro excidit. Eam carnem in aquam conjectam si accuratius inspexeris, in aqua invenies, membra omnia habere deprehendas, & oculorum loca, & aures, & brachia. Quin & manuum digiti, & crura, & pedes, & pedum digiti, & pudendum, & reliquum totum corpus in conspicuo est. Liquido autem constat harum rerum peritis, quod mulier, ubi concepit, statim inhorrescit, & incalescit, ac dentibus stridet, & (coxæ) articulum, reliquumque corpus convulsio prehendit, & uterum torpor, idque iis, quæ puræ sunt, accidit. Quæ vero crassæ & mucosæ istud experiuntur, earum mulierum pleræque hoc

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ὅτι αἰών ἐστι τοῦ ἀνθρώπου ἑπταήμερος· περὶ διαθέσεων τῶν ἀπὸ τῆς συλλήψεως· περὶ ἀσιτίας τῆς θανασίμου· καὶ περὶ παιδίου ζωτικοῦ τε καὶ μὴ ζωτικοῦ.

57 ΟΔὲ " αἰών ἐστι τοῦ ἀνθρώπου ἑπταήμερος.
58 Πρῶτον μὲν, ἐπὴν " [62] ἐς τὰς μήτρας
ἔλθῃ ὁ γόνος, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἔχει ὁκό-
σα περ ἐστὶν ἔχειν τοῦ σώματος. Τοῦτο δέ τις
ἂν θαυμάσειεν, ὅκως ἐγὼ οἶδα· πολλὰ δὲ εἶ-
δον τρόπῳ τοιῷδε. Αἱ ἑταῖραι αἱ δημόσιαι,
αἵ τινες αὐτέων πεπείρηνται πολλάκις, ὁκόταν
παρὰ ἄνδρα ἔλθῃ, γινώσκουσιν, ὁκόταν λά-
βωσιν ἐν γαστρὶ, κἄπειτ' ἐνδιαφθείρουσιν.
Ἐπειδὰν δὲ ἤδη διαφθαρῇ, ἐκπίπτει ὥσπερ
59 σάρξ. ' " Ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμ-
βαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι, εὑρήσεις
ἔχειν πάντα μέλεα, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς
χώρας, καὶ τὰ οὔατα, καὶ τὰ γυῖα. Καὶ
τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι, καὶ τὰ σκέλεα,
καὶ οἱ πόδες, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν,
καὶ τὸ αἰδοῖον, καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα δῆλον.
Εὔδηλον δὲ καὶ, ὅταν λάβῃ ἐς γαστέρα τῇσιν
ἐπισταμένῃσιν, αὐτίκα ἔφριξεν, καὶ θέρ-
60 μη, καὶ βρυγμὸς, " καὶ σπασμὸς ἔχει
καὶ τὸ ἄρθρον, καὶ τὸ σῶμα πᾶν,
καὶ τὴν ὑστέρην ὄκνος, ' καὶ [63] ὁκόσαι κα-
θαραί εἰσι, τοῦτο πάσχουσιν. Ὁκόσαι
δὲ πάσχουσιν παχεῖαι καὶ [64] βλεννώ-
δεις, οὐ γινώσκουσι τουτέων τῶν γυναικῶν
πολλαί.

VARIÆ LECTIONES.

59 ἀντεχῇ Calvus.
60 ἀντεχῶσι idem legit. Ibidem pro φάρυγγα Lind. legit λάρυγγα, ut & infra.
61 δύναται videntur legisse interpretes, vel ἕλκεσθαι.
62 ἐς τὰς ἡμέρας, *in dies* legunt exempl. Aldina. Cæterum totum istud usque ad finem transtulit Lindenus in alium locum, sub titulo περὶ ΑΙΩΝΟΣ, seu de Ætate. Pag. m. 312. Tom. I. quod jam alii suo tempore fecerunt, ob id, quod de abortu sæpius oborto mentionem hic faciat Hippocrates, cum semel tantum se profiteatur in alio libro observasse: unde concludere licet hunc librum in provectiori ætate conscripsisse Hippocratem.
63 ὁκόσαι καθαραί εἰσι legunt omnia exemplaria, quædam vero ὁκόσαι καθαραί εἰσι, καὶ μὴ ὑγραί legunt, quæ secutus videtur Calvus, & χολώδεις addidisse. Alia ὁκόσαι καθαρά εἰσι, habent, ut & Asulana exemplaria.
64 βλαπώδεις Asulana legunt exemplaria.

πολλαί. Ἠδέ μοι ἔδειξαν, κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ἐπίσταμαι εἰδέναι. Δῆλον δὲ τόδε, ὅτι ἑπταήμερος ὁ αἰών. Ἐι τις ἐθέλει ἑπτὰ ἡμέρας φαγέειν, ἢ πιέειν μηδὲν, οἱ μὲν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν αὐτῇσιν· εἰσὶ δέ τινες καὶ οἱ ὑπερβάλλουσιν, ἀποθνήσκουσι δ᾽ ὅμως. Εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ ἐπείσθησαν, ὥστε μὴ ἀποκαρτερῆσαι, 45 ἀλλὰ φαγέειν τε καὶ πιέειν· ἀλλ᾽ ἡ κοιλίη, οὐκέτι καταδέχεται. Ἡ γὰρ νῆστις συνεφύη ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλὰ θνήσκουσιν καὶ οὗτοι. Ἔστι δὲ καὶ τόδε τεκμήρασθαι. Τὸ παιδίον ἑπτάμηνον γόνον γινόμενον, λόγῳ γεγένηται καὶ ζῇ, καὶ λόγον ἔχει τοιοῦτον καὶ ἀριθμὸν ἀτρεκέα εἰς τὰς ἑβδομάδας. Ὀκτάμηνον δὲ γενόμενον, οὐδὲν βιοῖ πώποτε. Ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γόνος, γίγνεται καὶ ζῇ, καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. Τέσσαρες 61 δεκάδες [65] ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶν 44 διηκόσιαι ὀγδοήκοντα. Ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῶν ἑβδομάδων, ἑβδομήκοντα ἡμέραι. Ἔχει δὲ καὶ τὸ ἑπτάμηνον γενόμενον τρεῖς δεκάδας ἑβδομάδων, ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἑκάστην ἑβδομήκοντα ἡμέραι. Τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι, δέκα καὶ διηκόσιαι.

non sentiunt. Ac sane quantum illæ mihi indicarunt, tantum etiam me scire profiteor. Quod vero hominis vita septem dierum sit, hoc quoque manifestum est. Plerique quidem ex his, qui septem diebus nihil edere aut bibere volunt, in his moriuntur; quod si qui eos superaverint, nihilominus tamen moriuntur. Nonnulli etiam ne per inediam a vita discederent, sed ut comederent & biberent, persuasi sunt, verum venter non amplius admittit. Jejunum enim intestinum in his diebus cohærescit, quin etiam illi moriuntur. Quin & illud ipsum ex his conjicere licet. Puer septimo mense natus, certa ratione in lucem prodiit & vitalis est, quum is rationem & numerum exacte ad hebdomadas respondentem habeat. Octimestris autem natus, nullus unquam vixit. Novem autem mensium & decem dierum fœtus editur, & vitalis est, numerumque ad hebdomadas exacte respondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadum, dies sunt ducenti & octoginta. Hebdomadum autem decuriam dies septuaginta constituunt. At septimo mense editus partus tres hebdomadum decurias obtinet, & ad unamquamque decuriam dies concurrunt septuaginta. Tres itaque hebdomadum decuriæ, in totum dies ducentos decem faciunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θʹ.

Τὰς ὀξύτατας νόσους ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀνακρίνεσθαι· ὥσπερ καὶ τὰ ἕλκεα τὰ μεγάλα, καὶ τὰς φλεγμονὰς καθίστασθαι· καὶ τοὺς ὀδόντας ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτεσιν πληροῦσθαι.

CAPUT IX.

Morbos acutissimos septimo die judicari, ut & magna ulcera, & inflammationes sedari; & septimo anno dentes absolvi.

ΚΑὶ αἱ νοῦσοι οὕτω τοῖσιν ἀνθρώποισιν ὀξύταται γίνονται, ἡμερέων [66] παρελ- 62 θουσέων ἐν τῇσιν ἀνακρίνονται, καὶ ἀπέθανον, ἢ ὑγιέες ἐγένοντο. Καὶ τριταῖοι ἐν ἕνδεκα ἡμέρῃσιν ἢ μιᾷ ἑβδομάδι καὶ ἡμισυ ἑβδομάδος. Καὶ τεταρταῖοι [67] ἐν 63 δυσὶν ἑβδομάσιν. Καὶ οἱ πεμπταῖοι, ἐν 64 δυοῖν [68] δεούσῃσιν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν, δυοῖν τε ἑβδομάδοιν καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος. Αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι οὐκ ἔχουσι διὰ γνώμην ἐν ὁκόσῳ ὑγιέες ἔσονται ἀποφαίνεσθαι. Οὕτω δὲ καὶ τὰ ἕλκεα τὰ μεγάλα, τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, τεταρταῖα φλεγμαίνειν ἄρχεται, ἐν ἑπτὰ δὲ καθίσανται φλεγμήναντα, καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ ἐν εἴκοσι [69] δυοῖν δεούσῃσιν. 65-66 Ἢν δέ τις ἀνακῶς θεραπεύει, καὶ μὴ κατα-

SIc & morbi acutissimi hominibus contingunt, voluentibus diebus, quibus judicantur, & moriuntur, aut convalescunt. Et tertianæ diebus undecim, una & dimidia hebdomade. Quartanæ duabus hebdomadibus. Quintanæ duodeviginti diebus, hoc est, duabus hebdomadibus & dimidia. In cæteris vero morbis, quoto tempore homines sani evadent, certa sententia pronunciari non potest. Ad eundem autem modum, ulcera quoque magna in capite & reliquo corpore, quarto die inflammatione tentari incipiunt, septimo vero inflammatio sedatur, aut decimo quarto, aut duodevigesimo. Quod si quis diligentem curam adhibeat, neque ulce-

VARIÆ LECTIONES.

65 ἑβδομήκοντα legunt Asulana & Vaticana exemp. quæ secutus videtur Calvus. ὀγδοήκοντα Imp. Samb. quam lectionem sequimur, cum novem mensium & decem dierum partum hic faciat, & quatuor septimanarum decuriæ dies constituant ducentos & octoginta observante Foes.

66 ἡμερέων παρελθουσέων τῆς ἥμισυ ἑβδομάδος καὶ μιῆς, id est: *præteritis diebus hebdomadis dimidiæ, aut unius* legit Cornar. contra omnium codd. auctoritatem.

67 ἕνδεκα ἑβδομάσιν legisse videtur Calvus.

68 δεούσῃσιν legit Imp. Sam. quod sequimur, editi codd. δεούσαις.

69 καὶ ἐν εἴκοσι δυοῖν δεούσῃσιν, legunt exemp. quædam MS. quam lectionem secuti sumus, καὶ ἐν εἴκοσι non habent editi codd.

ulcera capitis magna hoc tempore sedentur, homines moriuntur. Ac forte quis harum rerum imperitus, mirabitur fœtum septimo mense nasci; atque id quidem certe, & sæpius vidi. Quod si quis volet, id facile deprehendet, obstetrices, quæ parturientibus præsunt adeundo & percontando. Est vero & aliud argumentum. Pueri sæpius septimo anno exacto dentes explent. Et septem annos pleno & justo numero exacte quinquaginta & trecentæ hebdomades conficiunt. Quod autem horum singula septenariis a natura regantur, alias declarabo.

ςῇ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ τὰ ἐν τῇσι κεφαλῇσι μεγάλα ἕλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι. Θαυμάσειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο ὅς τις ἄπειρος ᾖ, εἰ ἑπτάμηνον γίνεται παιδίον· ἐγὼ μὲν οὖν αὐτὸ ὄπωπα καὶ συχνά. Εἰ δέ τις βούλεται καὶ τοῦτο ἐλέγξαι, ῥηΐδιον πρὸς τὰς ἀκεςρίδας, αἳ πάρεισι τῇσι [70] τικτούσῃσιν ἐλθὼν πυθέσθω. Ἔςι δὲ καὶ ἄλλο τεκμήριον. Τοὺς ὀδόντας οἱ παῖδες ἑπτὰ ἐτέων διελθόντων πληροῦσι, καὶ ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν. Ἔςι δὲ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ
67 ἀτρεκέως [71] δεκάδες ἑβδομάδων πέντε καὶ τριήκοντα. Τῆς δὲ φύσιος τὴν ἀνάγκην, διότι ἐν ἑπτὰ τουτέων ἕκαςα διοικεῖται, ἐγὼ φράσω ἐν ἄλλοισιν.

Variæ Lectiones.

70 Sic legendum esse arbitramur pro τικτοῦσι, τίκτησι habet Imp. Sambuc.

71 ἑβδομάδες ἑξήκοντα legunt omnes interpretes. Foesius ἑβδομάδες πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι legendum censet. Nos vero sequimur Allemantium. Plura qui cupit videre, adeat Prosperi Martiani commentar. p. m. 52.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΤΑΜΗΝΟΥ.

HIPPOCRATIS DE SEPTIMESTRI PARTU LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Ἐκ πόσων τὸν ἀριθμὸν ἡμερῶν γίνονται οἱ ἑπτάμηνοι, καὶ διατὶ ζωτικοί; τοῦ ἑπταίου ἀριθμοῦ ἔν τοῖς μησίν τε καὶ ταῖς ἡμέραις δύναμις καὶ ἐξοχή· περὶ ὀκταμήνου τε καὶ ἐννεαμήνου, καὶ δεκαμήνου τόκου ἔνια· καὶ περὶ τοῦ τοῦ ἄρσενός τε καὶ τοῦ θήλεος τελειώσεως χρόνου.

ARGUMENTUM LIBRI.

Septimestris partus quot dierum numero perficiatur, & cur vitalis? septenarii numeri in mensibus ac diebus vis ac præstantia; de octimestri partu, nonimestri ac decimestri partu nonnulla; ac de masculi & fœminei fœtus perfectionis tempore.

Basil. Græc. 183. pag. 44. Foesius Sect. III. 15. 255. Basil. Lat. II. 32. pag. 61.

CAPUT I.

De partus septimestris diebus ac mensibus; cur vitales septimestres & multi pereant?

SEPTIMESTRES nascuntur 1
diebus centum & octoginta 2
duobus (ac dimidio) & insuper addita quadam diei particula. Si enim primi

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῶν ἑπταμήνων ἐμβρύων ἡμερῶν τε καὶ μηνῶν· διατὶ περιγινόμενοι οἱ ἑπτάμηνοι καὶ πολλοὶ ἀπόλλυνται;

Οἱ δὲ ἑπτάμηνοι γίνονται ἐκ τῶν ἑκατὸν ἡμερέων καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ δύο (καὶ ἡμίσιος) [1] καὶ προσόντος μορίου. Ἦν γὰρ τοῦ πρώτου λογι-

Variæ Lectiones.

Hic Liber Hippocratis fœtus est, & ab omni antiquitate in Asclepiadarum familiam receptus, inter Physiologica numerandus. Quid autem doceat liber, tum ejus inscriptio & argumentum, tum capita paucis explicant. Mercurialis hunc librum in II. classem reponit Galeni auctoritate ductus, qui non modo complura dogmata & sententias ex eo accepit, verum etiam commentaria in illum scribere deliberavit, quare Polybium hujus libri auctorem credit Mercur.

1 καὶ desideratur in Cod. Servini. Sequentia τῶν δὲ πέντε μηνῶν. ρμ', καὶ ζ', καὶ ἑπτὰ καὶ ἥμισυ ἡμέρας non leguntur in codice Med. Laur.

λογίσῃ μηνὸς πεντεκαίδεκα ἡμέρας, τῶν δὲ πέντε μηνῶν ἑκατὸν, καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑπτὰ, καὶ ἥμισυ ἡμέρας, (ἐν γὰρ ἑξήκοντα, μιῆς δεούσης [2] ἡμέρης ἐγγύτατα δύο μῆνες ἐκτελεῦνται) οὕτως οὖν τούτων ἐόντων, ἐς τὸν ἕβδομον μῆνα περιγίνονται ἡμέραι πλεῖον ἢ εἴκοσιν, ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τῆς ἡμέρης τοῦ μέρους, τῷ μέρει [3] ποσῷ γινομένῳ. Ὁκόταν ἐς τὴν ἀρχὴν τῆς τελειώσεως ἔλθῃ ταύτην ἀδρυναμένου τοῦ ἐμβρύου, καὶ τὴν ἰσχὺν πουλὺ ἐπιδιδόντος ἐν τῇ τελειώσει μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις, οἱ ὑμένες ἐν οἷς τὴν ἀρχὴν ἐτράφη, ὥσπερ καὶ τῶν ἀσταχύων, ὁπότ' ἐξεχάλασαν πρόσθεν ἀναγκαζόμενοι, ἢ τελείως ἐξαδρυνθῆναι τὸν καρπὸν, τὰ μὲν ἰσχυρότατα καὶ ἀδρότατα τῶν ἐμβρύων βιησάμενα, καὶ διαῤῥήξαντα τοὺς ὑμένας, ἠνάγκασε τὸν τόκον γενέσθαι, καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τουτέων ἀπώλλοντο. Μικρὰ γὰρ ὄντα, τῇ μεταβολῇ μείζονι χρέονται τῶν ἄλλων, καὶ τὴν τεσσαρακονθήμερον κακοπαθείην ἀναγκάζονται κακοπαθεῖν, ἐξελθόντα ἐκ τῆς μήτρης, καὶ τῶν δεκαμήνων πολλὰ ἀποκτείνει. Ἔστι δὲ, ἃ τούτων τῶν ἑπταμήνων καὶ περιγίνονται, ἐκ πολλῶν ὀλίγα, ὅτι ὁ λόγος καὶ ὁ χρόνος, ἐς ὃν ἐτράφη ἐν τῇ μήτρῃ, κατέστησεν, ὥστε μετέχειν πάντων, ὧν περ καὶ τὰ τελεώτατα μετέχει, καὶ μάλιστα περιγινόμενα· καὶ [4] ἐξήλλαξε τῆς 3
μητρὸς πρόσθεν κυούσης, ἅτε ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ νενοσευμένα. Τούτοις γὰρ τοῖς πόνοις ἢν ἐπιγίγνωνται, ὥστ' εἰς τοὐμφανὲς ἐλθεῖν τὸ παιδίον, ἀδύνατον περιγενέσθαι, διὰ τὰς πάθας τὰς προειρημένας, ἃς ἐγώ φημι τοὺς ὀκταμήνους ἀποκτείνειν. Πολλοὺς δὲ καὶ τῶν δεκαμήνων τὰ δὲ πολλὰ τῶν ἐμβρύων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡλικίῃ [5] τῶν ἑπταμήνων, ὅταν οἱ ὑμένες χαλῶσι, μετεχώρησαν ἐς τὸ ὑπεῖξαν, καὶ ἐνταῦτα τὴν τροφὴν ποιέεται. Τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας πονεῦντα, τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧσσον, διὰ δὲ τὴν μεταβολὴν, ἣν ἐκ τῶν χωρίων τῶν θρεψάντων, μετεβάλλετο, καὶ [6] ἀμφὶ τοῦ ὀμ- 4
φαλοῦ ἔσπασε, καὶ μετεχώρησε, καὶ διὰ τῆς μητρὸς τοὺς πόνους. Οἱ γὰρ ὑμένες τεινόμενοι, καὶ ὁ ὀμφαλὸς σπασθεὶς, ὀδύνας ποιέει τῇ μητρὶ, καὶ τὸ ἔμβρυον ἐκ τοῦ παλαιοῦ συνδέσμου ἐκλυθὲν βαρύτερον γίνε-

mensis dies quindecim supputaveris, quinque vero mensium dies centum quadraginta septem & dimidium (sexaginta namque diebus, uno dempto, fere duo menses constant) his sic se habentibus, ad septimum mensem supersunt dies plus quam viginti, quod est anni dimidium, una cum aliquantula parte ad diei partem accedente. Quum fœtus ad hoc perfectionis principium devenerit, & robur increverit, ipso jam perfecte aucto magis quam cæteris temporibus, membranæ in quibus jam inde ab initio nutritus est, elaxantur, uti spicarum membranæ, ad id vi impulsæ, antequam fructus perfecte maturuerit, & fœtus quidem robustissimi & plenissimi, vi illata membranas dilacerant, partumque accelerant, & ex his plerique perierunt. Nam quum parvi sint, majorem quam cæteri patiuntur mutationem, & ex utero egressi per quadraginta dies ex necessitate male afficiuntur, quod etiam multos decimo mense natos interemit. Ex his autem, septimo mense natis, supersunt quidam, ex multis pauci, propterea quod ratio & tempus, quo enutriti sunt in utero, effecit, ut ea omnia consequantur, quorum etiam perfectissimi, & qui maxime superstites evadunt, compo-
3 tes fiunt; tum etiam quod permutationem senserunt, prius a matre in lucem emissi, quam octavo mense ægrotarent. Etenim si hos labores superant, ita ut in lucem puer prodeat, is tamen superesse nequit ob commemoratas affectiones, quas octavo mense, multos quoque decimo natos, interimere affirmo. Multi autem fœtus ejus ætatis, quæ est septem mensium, quum laxatis membranis in id, quod cedit, secedunt, ibique alimentum capiunt, primis quidem quadraginta diebus, hi quidem magis, alii minus laborant. Ac propter migrationem ex locis in quibus alebantur, alterationem sentiunt, & quia umbilicum vulsere migrando, tum etiam propter matris labores. Membranæ namque dum tenduntur, & umbilicus vellicatur, dolores matri pariunt, fœtusque pristino vinculo exolutus gravior evadit. Pleræque etiam mulieres ex

 hoc

VARIÆ LECTIONES.

2 ἡμέρησιν pro ἡμέρης leg. Servin. cod. Ibidem οὕτως οὖν τούτων ἐόντων non habet Linden. qui locum sic profert: ἐς τὸν ἕβδομον μῆνα, καὶ πλεῖον, ἢ εἴκοσι, ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τῆς ἡμέρης τοῦ μέρους τῷ μέρει ποσῷ γινομένῳ, περιγίνονται ἡμέραι.

3 ποσῷ pro ποσῷ legit cod. Med. Laur.

4 Sic publicata legunt exemplaria. In Vatic. autem cod. legitur καὶ ἐξήλλαξε τῆς μητρὸς πρόσθεν νοσησάσης τὰ ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ νενοσευμένα, quæ lectio aliquantum clarior videtur. Mercurial. Hic notat Foesius in quibusdam manu exaratis codicibus legi μήτρας pro μήτρος: quæ lectio etsi magis est explanata, tamen præter Hipp. mentem esse videtur.

5 Sic restituimus ex Servino. Editi codices habent τῇ ἑπταμήνῳ.

6 Sic legimus cum Zwingero, ut sit hæc notio, fœtus alterationem sentiunt, ob loci, in quo nutriebantur, permutationem, tum quia alio migrantes, circa umbilicum vellicantur, cum etiam propter matris labores. ἀντὶ pro editi codices habent. Ibidem pro μετεβάλλετο, Mercurial. notat in cod. Vatic. legi μεταβολαὶ τικτούσι τοῦτο *mutationes parientibus.*

hoc casu insuper febre corripiuntur, quædam quoque una cum fætu pereunt: verum omnes hac febre paucis diebus tentantur.

CAPUT II.

De difficili tum fœtus octimestris gestatione, tum partus dignotione, & prænotione; fidem de partu mulieribus adhibendam esse, & abortus fieri quadraginta primis diebus plurimos.

AT vero se uteros difficillime gestare octavo mense recte dicunt. Est autem octavus mensis, non solum tempus hoc; verum etiam si dies a septimo mense, & a nono, & ab ipso anno accedunt. Verum dies eodem modo, neque dicunt, neque cognoscunt mulieres. Ex eo enim decipiuntur, quod neque eodem modo se habent, verum etiam quod quandoque plures dies a septimo ad quadraginta accedunt, quandoque vero a nono. Sic enim pro ratione mensis ac temporis, in quo mulier conceperit, contingere necesse est. At mensis octavus minime ambiguus est. Per hunc enim contingit, ut judicatio facilis sit. Mea sententia pars etiam in undecim mensibus, mensis est, licet non admodum memoratu dignus; mulieribus autem de partubus fides habenda est. Nam & omnia narrant, semperque dicunt, & sem-

ται. Πολλαὶ δὲ τῶν γυναικῶν, καὶ ἐπι-
πυρεταίνουσι τούτων γινομένων, αἱ δὲ καὶ
5. ἀπόλλυνται σὺν τοῖς ἐμβρύοις: " 7 χρῶν- 45
ται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ πυρὶ τουτέῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τοῦ χαλεπώτατα φέρειν τοὺς ὀγδόους τῶν μηνῶν, καὶ τῆς διαγνώσεώς τε καὶ προγνώσεως τοῦ τόκου· χρῆναι οὐκ ἀπιστεῖν ταῖς γυναιξὶ τῶν τόκων, καὶ τοὺς τρωσμοὺς πλείστους ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι γίνεσθαι.

ΦΑσὶ δὲ τοὺς ὀγδόους τῶν μηνῶν, καὶ χα-
λεπώτατα φέρειν τὰς γαστέρας, ὀρθῶς
λέγουσαι. Ἔστι δὲ ὄγδοος μὴν, οὐ μόνον χρό-
6 νος οὗτος, " 8 ἀλλ᾽ εἰ καὶ 9 ἡμέραι πρό-
σεισι ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, καὶ τοῦ ἐννά-
του, 10 καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἀλλὰ τὰς ἡμέ-
ρας οὐχ ὁμοίως, οὔτε λέγουσιν, οὔτε γι-
νώσκουσιν αἱ γυναῖκες. Πλανῶνται γὰρ διὰ
τὸ μήτε 11 κατὰ ταὐτὸ γίνεσθαι, ἀλλ᾽
ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς πλέονας 45
ἡμέρας προσγενέσθαι ἐς τὰς τεσσαράκον-
7-8 τα, " 12 ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ ἐννάτου. " 13
Ὧδε γὰρ ἀνάγκη γίνεσθαι, ὅκως ἂν τύ-
χῃ ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα, τοῦ μηνός
τε καὶ τοῦ χρόνου. Ὁ δὲ μὴν ὁ ὄγδοος
9 " 14 ἀναμφισβήτητός ἐστι. Κατὰ τοῦτον
10 γὰρ γίνεται, " ὥστε 15 εὐκρίτως ἔχειν.
11 " 16 Κατ᾽ ἐμὲ, καὶ τὸ μέρος 17 ἐν τοῖς
ἕνδεκα μησὶ, μής ἐστιν, ὥστε τοῦτον οὐ 18
12 μνημόνευτον εἶναι· " χρὴ δὲ οὐκ 19 ἀπιστεῖν
13 ταῖς γυναιξὶ περὶ τῶν τόκων. " Λέγουσι γὰρ 5
20 πάντα, καὶ αἰεὶ λέγουσι, καὶ αἰεὶ ἐρέουσιν. Οὐ
γὰρ

VARIÆ LECTIONES.

7. Sic legibus ex Vaticanis membranis, & cum Calvo, quod sententiam clariorem habet, quam in vulgatis codicibus, quæ sic habent: χρῶνται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ περὶ τούτου, quos Cornarius, dum sequi vellet, sententiam ab omnibus diversam sibi commentus est. Mulieres enim, quæ in septimo mense, præter dolores etiam febre tentantur, haud multum temporis sic perdurant, quo vel liberantur, vel statim intereunt. Notandum venit hic Corn. pro χρῶνται, αἰσχυνόνται *fœdantur, contaminantur, inquinantur*, aut aliud quid tale legisse.

8 Sic ex Sambuco & cod. Med. Laur. restituimus; codices editi ἀλλὰ καὶ habent.

9 ἡμέραι πρόσεισι cum interpretibus omnibus legimus. προσίησι Lindenus habet ex Servino. ἡμέρας πρόσεισι editi codd. habent.

10 καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ legit Servin. omisso ἀπὸ, *ab*, quam lectio- sequitur Lind. verum nos vulgatam lectionem retinuimus.

11 κατ᾽ αὐτὸ γινώσκεται *ex hoc ipso cognoscitur* leg. Servin.

12 ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ *interdum ab anno*, his addidisse videtur Calvus.

13 ὧδε pro τότε habent Vaticana exemplaria, quæ secuti sumus cum Zwingero. Sed γινώσκειν pro γίνεσθαι videtur legisse Calvus.

14 ἀμφισβήτητός ἐστι legit Calvus. ἀναμφισβητήτιμος Vatic. exemplar. habent.

15 ὥστε εὐκρίτως ἔχειν habent Vatic. Exempl. quæ secuti sumus pro δυσκρίτως.

16 ἐν δὲ pro κατ᾽ ἐμὲ notat. Merc. ex cod. Vaticano legi.

17 ἐν τοῖς δέκα μησὶ pro ἕνδεκα Calvus recte hic legisse videtur, & decem mensium partum intellexisse. Qui vero δώδεκα legunt, quemadmodum fecit Lindenus, partem duodecim mensium, i. e. anni, mensem solarem constituere volunt, itaque mensem octavum solarem efficiunt, qui lunarem die uno cum triginta minutis superat, quod tamen tam exigui est momenti, ut commemorari haud debeat. Plura vid. in Zwing. comment. p. 191.

18 εὐμνημόνευτον legit cod. Med. Laur. alii codices εὐμένεια, quam lectionem notat Mercur. ex Vat. cod.

19 Hic Calvus negationem non adscribit, aut πιστεῖν pro ἀπιστεῖν legisse videtur.

20 πάντα ἅπερ εἰδέουσι, *& omnia quæ sciunt*, legunt Vaticana exemplaria, quæ secutus est Calvus. Lindenus autem hunc locum ita profert: λέγουσι γὰρ ταῦτα, καὶ αἰεὶ λέγουσι, ἅπερ εἰδέουσι. Id est: *dicunt enim hæc, & semper dicunt, si quando opus habent.* Ita sonant verba Græci contextus, quæ multo diversa ab illis sunt, quæ in translatione Lindeniana reperiuntur his verbis: *dicunt enim omnia, & semper dicunt, & semper proferunt.* Hæc obiter demonstrare voluimus ob discrepantiam Græci contextus, & Latini in Lindeno inveniendam.

γὰρ ἂν πειθείησαν οὔτ᾽ ἔργῳ, οὔτε λόγῳ, " [21] ἀλλ᾽ ὅ, τι γνῶναι ἐν τοῖσι σώμασιν αὐτέων γινόμενον. " [22] Τὰς δὲ βουλομένας ἄλλο λέγειν, ἔξεστιν, αἱ δὲ κρίνουσαι, καὶ τὰ νικητήρια διδοῦσαι περὶ αὐτέου τοῦ λόγου, αἰεὶ ἐρέουσι, καὶ φήσουσι τίκτειν καὶ ἑπτάμηνα, καὶ ὀκτάμηνα, καὶ ἐννεάμηνα, καὶ δεκάμηνα, καὶ " [23] ἑνδεκάμηνα, καὶ τουτέων τὰ ὀκτάμηνα οὐ " περιγένεσθαι. [24] Φήσουσι δὲ καὶ τοὺς τρωσμοὺς πλείστους ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι γίνεσθαι, καὶ τ᾽ ἄλλα τὰ καταγεγραμμένα ἐν τῇσι τεσσαρακοντάσι, καὶ ἐν τοῖσιν μησὶν ἑκάστοισιν. Ὅταν δὲ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ περιῤῥαγέωσιν οἱ ὑμένες, καὶ τὸ ἔμβρυον μεταχωρήσῃ, ὑπέλαβον οἱ πόνοι οἱ περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον " [25] γενεαλογούμενοι, καὶ περὶ τὴν ἕκτην τεσσαρακοντάδα. Τούτου δὲ τοῦ χρόνου παρελθόντος, ὁπόσαις μέλλει εὖ εἶναι, αἱ φλεγμοναὶ ἐλύθησαν, καὶ τοῦ ἐμβρύου, καὶ τῆς μητρὸς, " ὥστε γαστὴρ μαλαχθῇ, " καὶ ὁ ὄγκως [26] ὑποκαταβῇ ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων, καὶ τῶν κενεώνων εἰς τὰ κάτω χωρία, " [27] ἐς εὐτρεπίην, τὴν ἐπὶ τοὺς τόκους τροπήν. " Καὶ τὴν ἑβδόμην τεσσαρακοντάδα, ἐντευθέν ἐστι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου τὰ ἔμβρυα. Τὰ γὰρ χωρία αὐτοῖς μαλθακὰ, καὶ αἱ μετακινήσιες αὐτοῖς εὐπετέστεραι γίνονται καὶ πυκνότεραι, καὶ διὰ ταῦτα κατέστη πρὸς τὸν τόκον εὐλυτώτερα. Καὶ πάσης τῆς τεσσαρακοντάδος, " ταύτας αἱ γυναῖκες φέρουσι τὰς τελευταίας ἡμέρας εὐπετέστερον τὰς γαστέρας, " ἔστ᾽ [28] ἂν ὁρμήσῃ τὸ ἔμβρυον στρέφεσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα, " αἵ τε ὠδῖνές εἰσι, καὶ οἱ πόνοι ἐπίκεινται, ἔστ᾽ ἂν ἐλευθερωθῇ τοῦ παιδίου καὶ τοῦ ὑστέρου.

14 per proferunt. Neque enim aut ope-
re aut sermone se persuaderi sinunt,
15 sed ex eo, quod in suis corporibus
contigisse norunt. Etsi vero volenti-
bus aliud dicere licet, quæ tamen decer-
nendi, aut de hac sententia pronuntiandi
victoriæ potestatem habent, semper pro-
16 ferent & affirmabunt septimo mense,
17 & octavo, & nono, & decimo, & unde-
cimo, partus in lucem prodire, & ex
his octavo mense natos minime super-
esse. Quin & abortus plurimos primis
quadraginta diebus contingere assevera-
bunt, & cætera quæ in quadragenariis
ac singulis mensibus evenire conscripta
sunt. Quum vero septimo mense pelli-
18 culæ disrumpantur, & fœtus cesserit, la-
bores, qui circa octavum mensem, & cir-
ca sextum quadragenarium fieri tradun-
tur, corripiunt. Hoc autem tempore ela-
19 pso, quibus partus feliciter successurus
20 est, inflammationes tum fœtus, tum ma-
tris dissolvuntur, adeo ut venter emol-
21 liatur, tumorque ab hypocondriis & la-
22 terum inanitate in loca inferiora descen-
dat, ad aptam conversionem, quæ fa-
cilem partus progressionem faciat. Et
septimo quadragenario plurimo tempore
fœtus illic permanent. Nam & loci ipsis
molles sunt, & transmotiones ipsis facilio-
23 res & frequentiores contingunt, ideoque
ad partum expeditiores redduntur. Et
ex toto quadragenario, per ultimos hos
24 dies mulieres facilius uteros ferunt, quoad
25 fœtum converti contigerit. Postea ve-
ro partus dolores & labores incumbunt,
donec puero & secundis mulier liberetur.

CA-

VARIÆ LECTIONES.

21 ἄλλ᾽ ὅτι γνῶναι quædam exemplaria legunt, referente Foesio, quam lectionem notat Mercurialis.

22 τῇσι δὲ βουλομένῃσιν legunt quædam exemplaria, quam lect. notat. Merc. ex Vatic. codice.

23 Hic quædam exemplaria ἑνδεκάμηνα omittunt, quædam etiam δεκάμηνα; verum utramque lectionem adhibuerunt Calvus & Cornar. & Lindenus, quos secuti sumus.

24 Τὰ δὲ ἄλλα περιγίνεσθαι φήσουσι, id est: *Alios autem superstites manere dicunt*, addunt Vaticana exemplaria, quæ secutus est Calvus, quod notat Merc. in margine.

25 Hic notandum venit præsentem textum per se satis manifestum, difficilem reddidisse Cornarium addendo verba *in partu*, quæ in vulgatis textibus non reperiuntur, & si adessent, superflua forent, longe enim diversi sunt labores octavi mensis, a laboribus in partu contingentibus. His igitur demonstrare intendit Hipp. quomodo fœtus in utero ægrotet ob membranarum relaxationes, & quomodo post ægrotationem 40. dierum ad felicem exitum roboretur. Martianus p. 58. ἐγγενεαλογημένοι ibidem legi ex cod. Vaticano notat Mercurial. pro γενεαλογούμενοι, ad octavum mensem referens.

26 ὑποκαταλλάβῃ Imp. Cornar. & Sambuc. ὑποκαταλείβῃ Vatic. exemplaria referente Mercuriale. ὑποκατίβῃ alia exempl. MSSta, quæ ἔτι γαστὴρ legunt, & ἐμαλάχθῃ pro μαλαχθῇ.

27 ἐς εὐστροφίην καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ τοκοῦ τροπὴν *ad facilem partus tempore conversionem* legit Lindenus suopte ingenio, unde nam istud desumpserit, ignoratur. Ibidem τὴν ἀπὸ τοῦ στομάχου στρέφειν quædam MSS. legunt pro τὴν ἐπὶ τοὺς τόκους τροπήν.

28 ὁρμήσῃ pro ἁρμόσῃ ex Imp. Samb. legimus. Ibidem pro εἰσὶ exemplaria quædam legunt ἔτι τε καὶ οἱ πόνοι &c.

CAPUT III.

Octavum mensem, fœtum cæcum ac mutilum gerentibus difficiliorem esse; ejusmodi fœtum, non autem alios superesse. Qui fœtus nono mense ac decimo vivant? unde corporis magnitudo?

QUæ vero mulieres multos pueros pepererunt, in quibus aliquis claudus, aut cœcus, aut alio quopiam malo affectus fuit, eæ affirmabunt se in his gestandis pueris octavum mensem molestius tulisse, quam in his, quos nullo modo male affectos pepererunt. Mutilus enim foetus octavo mense vehementer ægrotavit, adeo ut etiam morbus abscessum fecerit, quemadmodum & viris morbi gravissimi facere consueverunt. At foetus, qui alio tempore vehementer ægrotarint, ii prius intereunt, quam ipsis ejusmodi abscessus fiat. Octimestres autem foetus, qui non valde ægrotant, sed una quapiam parte propter migrationem male affecti sunt, eorum plerique per quadraginta quidem dies, ob commemoratas causas necessarias, in utero male se habent, verum sani evadunt. Qui vero intra hos quadraginta dies natus fuerit, is superesse nequit, cum huic adhuc in utero ægrotanti, post partum mutationes, & afflictiones præterea accedant. At qui in utero ægrotans ad nonum mensem pervenerit, eoque editus fuerit, is quidem superesse poterit, non minus quam septimestres, quanquam etiam ex his pauci educantur. Neque enim eam habent corpulentiam, quam perfectissimi nacti sunt, & laboribus quos in utero non ita pridem pertulerunt, conflictantur, ita ut tenues reddantur. Is vero potissimum foetus servatur, qui nono mense exeunte in lucem editur. Validior autem evadit, plurimumque abest a morbis, qui octimestribus contingere consueverunt. Qui enim septimo quadragenario in lucem eduntur, decimestres appellati, hanc ob causam præcipue educantur, quod validissimi sunt, plurimumque absunt ab commemoratorum puerorum tempore, in quo circa octavum mensem diebus quadraginta

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τὸν ὄγδοον μῆνα ἐπὶ τοῦ τυφλοῦ ἢ χωλοῦ χαλεπώτερον διαγαγεῖν· καὶ τὰ τοιαῦτα ἔμβρυα, ἄλλα δὲ μὴ περιγίνεσθαι. Ὁποῖα τὰ ἔμβρυα τοῦ ἐννάτου τε καὶ δεκάτου μηνὸς ζῆ; πόθεν τὸ μέγεθος τοῦ σώματος;

ΟΣαι δὲ τῶν γυναικῶν ἔτεκον πολλὰ παιδία, καὶ τι αὐτέων ἐγένετο χω-
26 λὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ ἄλλό τι κακὸν ἔχον, " φήσουσιν [29] ἐπὶ τῶν τουτέων παιδίων τὸν ὄγδοον μῆνα, χαλεπώτερον διαγαγεῖν, ἢ ἐφ' ὧν ἔτεκον, οὐδὲν κακὸν ἐχόντων. Τὸ γὰρ ἔμβρυον τὸ πηρωθὲν ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ
27-28 " ἰσχυρῶς [30] ἐνόσησεν, ' ὥς τε " καὶ ἀπόστασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος, ὡς καὶ τοῖς ἀνδράσιν αἱ ἰσχυραὶ νοῦσοι ἐποίησαν. Ὅσα δ' ἂν τῶν
29 ἐμβρύων " [31] ἐν ἄλλῳ χρόνῳ ἰσχυρῶς νοσήσῃ, ἀπόλλυται πρόσθεν, ἢ [32] αὐτέῳ ἀπόστασιν γενέσθαι. Ὅσα δ' ἂ τῶν ὀκταμήνων ἐμβρύων
30 μὴ σφόδρα νοσήσῃ, " ἀλλὰ καθ' ἕν τι ἐκ τῆς μεθόδου κακοπαθήσῃ, τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας διετέλεσεν ἐν ἀσθενείῃ, τὰ δὲ πλεῖστα ἐν τῇ μήτρῃ, διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς προειρημένας· ἐγένοντο δὲ ὑγιαίνοντα. Ὅ, τι δ' ἂν γένηται ' ἐν τεσσαράκονθ' ἡμέραις ταύταις, ἀδύνατον περιγενέσθαι. Νοσέοντι γὰρ αὐτέῳ ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ, ἐπιγίνονται αἱ μεταβολαὶ, καὶ αἱ κακοπάθειαι μετὰ τὸν τόκον. Ὅτι δ' ἂν ἀπονοσῆσαν ἐν τῇ μήτρῃ ἐς τὸν ἔννατον μῆνα ἔλθῃ; καὶ ἐν τουτέῳ τῷ μηνὶ γένη-
31 ται, [33] " περιγίνεται μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑπτάμηνα, ὀλίγα δὲ καὶ τουτέων [34] ἐκτρέφεται. Οὔτε γὰρ τὴν παχύτητα
32 ἴσχει ἥν περ τὰ τελεώτατα ἔχουσιν, " [35] οἴτε πόνοι οἱ ἐν τῇ μήτρῃ οὐ πάλαι πεπονημένοι ' εἰσὶν αὐτέοις, ὥστε λεπτὸν γενέσθαι. Σωθείη δ' ἂν μάλιστα, εἰ τοῦ ἐννάτου μηνὸς γένοιτο ἐν ἐξόδῳ. Ἰσχυρότερον δ' ἂν γένοιτο, καὶ πλεῖστον ἀπέχον τῶν νούσων, τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γενομένων. Καὶ γὰρ τὰ ἐν ἑπτὰ τεσσαρακοντάσι τικτόμενα, τὰ δεκάμηνα καλεόμενα, διὰ ταῦτα μάλιστα ἐκτρέφεται, ὅτι ἰσχυρό-
33 τατά ἐστι, " καὶ πλεῖστον ἀπέχει τῶν γνωρίμων παιδίων τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἐκακοπάθησε τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς νοσευμένας, περὶ τὸν

VARIÆ LECTIONES.

29 φήσουσιν ἐπὶ τουτέου τοῦ παιδίου videtur legisse Cornar. cum ajunt in hoc puero octavum mensem dixerit. τοῦ παιδίου legit ex codd. Servin. Quædam exemplaria habent etiam ἐπὶ τουτέων τῶν παιδίων. Lind. ἐπὶ τουτέων τὸ παιδίον.

30 ἐνόσεεν legunt quædam MSSta exemplaria.

31 ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ pro ἐν ἄλλῳ χρόνῳ legunt etiam quædam exemplar. Manuscripta.

32 αὐτέοις legit Serv.

33 περιγίνεται post γένηται adscriptum erat, quod quum supervacanęum videbatur, delevimus.

34 ἐκφέρεται *effertur* pro ἐκτρέφεται legit Servin. cod.

35 οἴτε legimus cum interpretibus. prius erat οὔτε vitiose tamen.

τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον. Σαφηνίζει δὲ περὶ τῶν νοσημάτων καὶ παθημάτων τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γινομένων καὶ τὰ ἐννεάμηνα λεπτὰ τικτόμενα. " Κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου ἐγεγόνει καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, 36 ἐκ νόσων κακοπαθείης ἀφιγμένα οὐχ ὥσπερ τὰ ἑπτάμηνα τίκτεται σεσαρκωμένα, καὶ τὸ πάχος ἔχοντα εὐτραφέως, ἄνοσα διατετελεκότα, ὃν χρόνον ἐν τῇ μήτρῃ διεφέρετο.

ægrotantes, male habent. Quin & nonimestres tenues editi in lucem, eorum qui octavo mense nati sunt, morbos & affectiones declarant.
34 Quamvis enim pro temporis longitudine corporis magnitudo existit,
35 prodeuntes tamen ex morbosa affectione, neque eduntur cornosi, neque vegetam habent corpulentiam, velut septimestres, qui gestationis tempus in utero sine morbis peregerunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν κριτικῶν τε καὶ κρισίμων ἡμερῶν καὶ μηνῶν τῆς συλλήψεώς τε, καὶ τοῦ τρωσμοῦ, καὶ τοῦ τόκου.

Ταῖς δὲ γυναιξὶν αἱ συλλήψιες τῶν ἐμ-
45 βρύων, καὶ οἱ τρωσμοί τε, καὶ οἱ τόκοι ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ κρίνονται, ἐν ᾧπερ αἵτε νοῦσοι, καὶ αἱ ὑγίειαι, καὶ οἱ θάνατοι τοῖς σύμπασιν ἀνθρώποισιν. Ταῦτα δὲ πάντα· τὰ μὲν καθ' ἡμέρας· τὰ δὲ, κατὰ μῆνας ἐπισημαίνει· τὰ δὲ κατὰ τεσσαρακοντάδας ἡμερῶν· τὰ δὲ κατ' ἐνιαυτόν. Ἐν πᾶσι γὰρ τοῖσι χρόνοισι τουτέοισιν, ἔνεστι πρὸς ἕκαστον πολλὰ μὲν ξυμφέροντα, πολλὰ δὲ πολέμια· ἐκ μὲν οὖν τῶν συμφερόντων, αἵ τε ὑγίειαι γίνονται, καὶ αἱ αὐξήσιες· ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων, αἵ τε νοῦσοι, καὶ
46 οἱ θάνατοι. Αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ἐπισημόταταί εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις, αἵ τε πρῶται καὶ ἑβδομαῖαι· πολλαὶ μὲν περὶ νούσων, πολλαὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμβρύοις. Τρωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλεῖστοι ταύταις ταῖς ἡμέραις· " ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα ἐκρύσεις, ἀλλ' οὐ τρωσμοί. Αἱ δ' ἄλλαι ἡμέραι, ὅσαι ἐντὸς τῶν τεσσαράκοντα, ἐπίσημοι μὲν ἧσσον, πολλαὶ δὲ κρίνουσιν. Ἐν δὲ τοῖς μησὶ ταῦτά τε καὶ ἐν τῇ ἡμέρῃ γινόμενα ἔνεστι κατὰ λόγον. Καὶ καταμήνια γυναιξὶ ταῖς ὑγιαινούσαις φαίνονται καθ' ἕκαστον τῶν μηνῶν, ὡς ἔχοντος τοῦ μηνὸς ἰδίην δύναμιν ἐν τοῖς σώμασιν. Ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ ἕβδομοι μῆνες ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, τὰ ἔμβρυα εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστᾶσι τῆς τελειώσεως. Τοῖσι δὲ παιδίοισιν ἑπταμήνοισιν ἐοῦσι, καὶ ἄλλα διαφέροντα γίνονται ἐν τοῖς σώμασι, καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεσθαι ἄρχονται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ κρισίμων, ἥν περ ἴσως καὶ τοῖς δέ τις συγχρέοιτο, " 37 ὁκοῖα

CAPUT IV.

De diebus ac mensibus judiciariis, ac decretoriis conceptionis, abortus, partus.

At vero mulieribus fœtuum conceptiones, & abortiones, & partiones, eodem tempore judicantur, quo & morbi; & sanitas, & mors cunctis hominibus contingunt. Sed istorum omnium alia quidem diebus, alia mensibus, alia dierum quadragenariis, alia annuo spatio de se significationem præbent. In his enim omnibus temporibus multa quidem cuique conferentia, multa quoque adversa insunt. Ex quibus quæ conducunt, sanitatem & incrementa; contraria vero morbos & mortem afferunt. Dies igitur inter alios maxime insignes sunt primi & septimi, ac multum quidem in morbis, multum etiam in fœtibus possunt. Abortiones enim plurimæ his diebus contingunt; tales vero effluxiones nominantur, non abortus. Reliqui au-
36 tem dies intra quadragesimum, minus quidem insignes sunt, multi tamen decernunt. In mensibus vero omnia, quæ in diebus contingunt, eadem ratione. Et singulis mensibus bene valentibus mulieribus menstrua comparent, tanquam peculiarem in corporibus vim mensis habeat. Ex quibus sane septimi menses in prægnantibus, fœtibus perfectionis initium afferunt. Pueris vero, ubi septem menses attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt, tum eo tempore dentes apparere incipiunt. Eadem quoque est ratio dierum judicatoriorum, si quis forte ea quæ a me dicta sunt, quæque cognitionis gratia dicentur,
37 istis accommodare velit. Etenim Medicum,

Variæ Lectiones.

36 Ἐκ νόσων κακοπαθείης ἀφιγμένα: Hieronym. Mercurial. huic vulgatæ lectioni interserit conjunctionem καὶ adscriptam in margine, ut legatur ἐκ νόσων καὶ κακοπαθείης *ex morbis & afflictione*. Pro ἀφιγμένα quædam MSC. exemplaria habent ἀφιγμένοισιν, & Cornar. vertit *progressis*. Lindenus autem scribit ἀφιγμένα; quæ lectio non improbanda videtur, ut sit sententia *ex morbis & afflictione prodeuntes* scilicet pueri; neque enim ἀφιγμένα recte cum Foesio & Charterio *accedente* verti potest. Quare nos Lindeni lectionem secuti sumus.

37 Ὁκοίας ἔλεξας vulgo scriptum erat: sed cum Zuingero, Foesio, & Lindeno emendavimus ὁκοῖα: post verba ἱστορίας τε, Lindenus addit καὶ χρείας, *& utilitatis* gratia.

dicum, qui de ægrorum salute recte conjectare volet, animadvertere oportet, ut omnes impares quidem dies in contemplationem adhibeat; ex paribus vero decimum quartum, & vigesimum octavum, & quadragesimum secundum. Hic enim terminus pro harmoniæ ratione, & integer perfectusque numerus a quibusdam ponitur: quam vero ob causam, longum foret in præsentia referre. Ad hunc autem modum per terminos aut quaternarios contemplari oportet, ternariis quidem omnibus copulatis, quaternariis vero duobus ad duos connexis, & duobus ad duos conjugatis.

ἔλεξα ἱϛορίας τε ἕνεκα εἰρήσθω. Σκαπεῖν γὰρ χρὴ τὸν μέλλοντα ἰητρὸν ὀρθῶς
ϛοχάζεσθαι τῆς τῶν καμνόντων σωτηρίας,
38 "θεωροῦντα μὲν, [38] περιτ]ὰς πάσας, τῶν
δὲ ἀρτίων τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, καὶ
τὴν ὀγδόην εἰκοϛὴν, καὶ τὴν τεσσαρακοϛὴν καὶ δευτέρην. ὖτος γὰρ ὁ ὅρος τίθεται τῷ τῆς ἁρμονίης λόγῳ πρός τινων, καὶ ὁ ἀρτιφυὴς τε καὶ τέλειος ἀριθμός· δι' ἣν δὲ αἰτίην, μακρότερον ἂν εἴη ἐπὶ τῦ παρόντος διεξελθεῖν. Θεωρεῖν δὲ χρὴ οὕτως· τριάσι τε καὶ τετράσι. Ταῖς μὲν, τριάσι ξυ-
39 νημμέναις ἁπάσαις· ταῖς δὲ τετράσι·"
δύο μὲν, παρὰ δύο [39] συνημμέναις. δύο δὲ, παρὰ δύο συνεζευγμέναις.

CAPUT V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

De quadragenarii Primi, & Secundi, & Tertii viribus, ac de Morte.

Περὶ τῆς ἰσχύος τῆς πρώτης, καὶ τῆς δεύτερας, καὶ τῆς τρίτης τεσσαρακοντάδος τε, καὶ θανάτου.

At vero quadragenariæ primum quidem in fœtibus judicant. Qui vero primos quadraginta dies superaverit, is abortiones, quæ ex omni causa contingunt, effugit. Plures autem primis quadraginta diebus, quam aliis omnibus, abortiones fiunt. Quo tempore præterito, fœtus valentiores existunt, & singula corporis membra discernuntur. Et in maribus quidem valde manifesta fiunt omnia. In fœminis vero per hoc tempus carnes conspicuæ sunt, protuberantias tantum habentes. Longiore enim tempore similia in similibus similiter se habent, & propter familiaritatem ac amicitiam tardius discernuntur. Etsi in cæteris, ubi a matre sejunctæ fuerint, puellæ citius quam pueri pubescunt, sapiunt & senescunt, propter corporum imbecillitatem, & victus rationem. Altera vero est quadragenaria, in qua per octavum mensem fœtus in utero ægrotant, de

ΑΙ δὲ τεσσαρακοντάδες πρῶτον μὲν κρίνουσιν ἐπὶ τῶν ἐμβρύων. Ὅ, τι δ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας, ἐκφεύγει τοὺς τρωσμοὺς ἐπὶ παντὸς γινομένους. Πλέονες δὲ γίνονται ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι τρωσμοὶ, ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐοῦσαις. Τῦ δὲ τῦ χρόνυ παρελθόντος, ἰσχυρότερά ἐϛι τὰ ἔμβρυα, καὶ διακρίνεται καθ' ἕκαϛα τῶν μελέων τὸ σῶμα. Καὶ τῶν μὲν ἀρσένων, σφόδρα διάδηλα γίνεται πάντα· τὰ δὲ θήλεα, ἐς τῦτον τὸν
40 χρόνον, σάρκες φαίνονται" [40] ἀποφύσιας
μοῦνον ἔχουσαι. Πλείονα γὰρ χρόνον τὰ ὅμοια ἐν τῷ ὁμοίῳ ὅμοιόν ἐϛι, καὶ κρίνεται βραδύτερον, διὰ τὴν συνήθειάν τε καὶ φιλότητα. Καίτοι τά γε ἄλλα, ὅταν χωρισθῶσιν τῆς μητρὸς, αἱ θυγατέρες τῶν κούρων θᾶσσον ἡβῶσι, καὶ φρονέουσι καὶ γηράσκυσι διὰ τὴν ἀσθενείην τε τῶν σωμάτων, καὶ τὴν δίαιταν. Ἄλλη δὲ τεσσαρακοντὰς, ἐν ᾗ περὶ τὸν ὄγδοον μῆνα τὰ ἔμβρυα ἐν τῇ μήτρῃ νοσεῖ, περὶ ὧν ὁ λόγος λέγεται ὧδε σύμπας.

Variæ Lectiones.

38 Περὶ τὰς πάσας vulgo legebatur: sed ex Imp. Samb. emendavimus περιτ]ὰς πάσας, *impares omnes*, scilicet dies: de qua emendatione superius in præfatione verba fecimus.

39 Συνημμέναις: Zuingerus, & Allemantius propter tautologiam legi volunt, ἀσυνημμέναις *non copulatis* quaternariis, quos secutus est Lindenus: sed vulgatam lectionem non immutandam censuimus, quum rectam & veram sententiam comprehendat, quam Prosper Martianus pag. 58. vers. 105. solide & luculenter explicat his verbis: *Qua ratione hi dies inveniantur, pulcherrima regula nos docet, & inquit* (Hippocrates) *dies decretorios constitui per ternarios procedendo, & quaternarios: ita tamen ut ternarii perpetuo simul conjungantur omnes; quaternarii vero duo ad duo tantum, annexi numerentur; copulantur autem numeri hi, quando ultimus dies numeri præcedentis primus constituitur subsequentis; ut v. g. tertius dies est ultimus primi ternarii, si ergo hic fiat principium secundi ternarii, ternarius secundus in quintum diem terminabitur, qui decretorius est, cui tertio copulato ternario, dies septima constituitur, inde nona: & sic de reliquis subsequenter. Quaternarii vero dies criticos constituunt: verum duo tantum, ad duo sunt copulandi, duo enim quaternarii simul conjuncti modo nuper explicato diem septimam constituunt, & rursus tertius, & quartus quaternarius simul conjuncti, diem decimam quartam judicatoriam producunt.*

40 Ἀποφύσιας, ut ab Hesychio exponitur hoc vocabulum, *protuberantias*, aut *excrescentias*, nimirum in corpore, aut massa carnea, quæ nondum exacte in singula membra distincta sit, uti monet Foesius.

πας. Τρίτη δὲ, ἐν ᾗ τὰ παιδία, ὅταν γένηται καὶ κακοπαθήσαντα, ἢν περιφύγῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐφάνη ἰσχύοντα δῆτα μᾶλλον καὶ φρονέοντα. Καὶ γὰρ τὰς [41] αὐγὰς ὁρᾷ σαφέστερον, καὶ τὸν ψόφον ἀκούει, πρόσθεν μὴ δυνάμενα, ὡς ἐπίδοσιν ἔχοντος τοῦ χρόνου τούτου κατὰ τὰ ἄλλα, καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν τὴν διὰ τοῦ σώματος. Τὸ μὲν γὰρ ἴδιον φρόνημα δῆλόν ἐστιν ἐνὸν ἐν τῷ σώματι, ἔν γε τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ. Ἔν τε γὰρ τοῖς ὕπνοισιν ἐοῦσιν εὐθέως, ἐπὴν γένωνται, γελῶντα φαίνεται τὰ παιδία, καὶ κλαίοντα. Ἐγρηγορότα δὲ αὐτόματα, [42] εὐθέως γελᾷ τε καὶ κλαίει, πρόσθεν ἢ τεσσαράκοντα ἡμέραι γενοίατο. [43] Οὐδὲ γελᾷ ψαυόμενά τε, καὶ ἐρεθιζόμενα πρόσθεν ἢ αὐτὸς ὁ χρόνος οὗτος γένηται. Ἀμβλύνονται γὰρ αἱ δυνάμεις ἐν ταῖς μύξῃσι. [44] Καί γε ὁ θάνατος διὰ τὴν μοίρην ἔλαχεν. Ὥστε παράδειγμα τοῖς πᾶσιν εἶναι, ὅτι πάντα φύσιν ἔχει ἐκ τῶν αὐτέων ἐόντα, μεταβολὰς ἔχειν διὰ χρόνων τῶν ἱκνουμένων. Σαφηνίζεται δὲ ἐν ἑκάστοισιν ἄλλό τι τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων. Ἐν δὲ τῷ ἐνιαυτῷ τελουμένῳ, πολλαὶ μὲν νοῦσοι γίνονται, πολλαὶ δὲ ὑγεῖαι κατὰ λόγον τοῦ χρόνου, πρὸς τοὺς μῆνάς τε καὶ τὰς ἡμέρας ἑκάστας, [45] τοῖς ἑβδόμοις, καὶ τ' ἄλλα πολλὰ γένεται διαφέροντα τοῖς σώμασι· τοῖσι δὲ παιδίοισιν οἱ ὀδόντες ἐκπίπτουσι, καὶ ἕτεροι φύονται. Τὰ γὰρ ἐπὶ σώμασι τάδε γράψω.

quibus hæc tota oratio ad hunc modum est
instituta. Tertia vero, in qua, si nascuntur
pueri, licet male affecti, si quadragin-
41 ta dies evaserint, valentiores sane magis-
que intelligentes esse videntur. Nam &
splendorem plenius intuentur, & strepitum
audiunt, quum antea non possent, tanquam
hoc tempus plurimum conferat, tum
ad alia, tum ad intelligentiam, quæ in corpore
inesse percipitur. Sngularem siquidem
intelligentiam in corpore inesse prima sane
die constat. Nam & in somnis pueri statim
ubi nati sunt, & ridere & plorare conspiciuntur.
Quin etiam sponte vigilantes statim
rident, ac plorant, etiam priusquam
42 diem quadragesimum attigerint. Neque
vero tacti aut irritati ante hoc ipsum tempus
rident; hebetantur enim vires mucorum
copia. Quin & mors fatali sorte
43 contingit. Quod omnibus documento est,
omnia quæ existunt, ex iisdem natura constare,
& mutationes per congruentia tempora
obtinere. Quod ex singulis manifestum
fit, quæ partim oriuntur, partim decedunt.
Anno porro volvente multi quidem
morbi, multæ etiam sanitates contingunt,
pro temporis ratione, quam habent men-
44 ses aut dies singuli ad septenarios. Quin
etiam multa alia eximia in corporibus
fiunt, pueris vero dentes excidunt, & alii
nascuntur. Quæ enim corporibus accidunt,
hæc a me scribentur.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

41 Αὐτὰς vitiose legebatur: sed ex Cornar. reposuimus αὐγὰς *lucem*, *splendorem*, ut ipse interpretatus est.

42 Εὐθέως γελᾶτε καὶ κλαίει *statim rident & plorant*: Lindenus scribit οὔτε γελᾷ, οὔτε κλαίει, *neque rident*, *neque plorant*.

43 Οὐδὲ γελᾷ. Calvus hic, ut monet Foesius, addere videtur οὐδὲ κλαίει *neque plorant* contra omnium exemplarium communem lectionem: quapropter verbum ψαυόμενα Cornarius intellexit de titillatione.

44 *Quin & mors fatali sorte contingit*: Quasi diceret quæcunque de virtute dierum decretoriorum explicata sunt, ad sanitatem, aut mortem inferendam ægrotantibus, eatenus vera sunt, quatenus naturæ progressus sequuntur, quandoquidem sæpe mors, & sanitas peculiari quodam modo a DEO prædestinata est, ita ut dierum prædictorum vis nullo modo in iis effectum sortiatur. Ibidem Μοιρίω vulgo scriptum erat: sed ex MSC. μοίρῃ legimus, quemadmodum & Lindenus.

45 Τοῖς ἑβδόμοις *ad septenarios*: hæc verba cum Zuingero, & Foesio ad præcedentia retulimus: sed Calvus, & Cornar. illa cum sequentibus conjungunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΚΤΑΜΗΝΟΥ.

HIPPOCRATIS DE OCTIMESTRI PARTU LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Διατὶ οὐ πάντη περιγίνονται τὰ ὀκτάμηνα· τὰ δεκάμηνα συχνότατα. πῶς τὸ ἔμβρυον ἀσφαλέστερον τρέφεται· περὶ τοῦ ὀμφαλοῦ ἔνια· περὶ τῆς τῶν καταμηνίων καθάρσεως, καὶ περὶ τοῦ ἐνδεκαμήνου τόκου.

ARGUMENTUM LIBRI.

Octimestris partus cur minime vitalis; decimestris frequentissimus; fœtus quomodo securius alatur; de umbilico quædam, de menstruis purgationibus, & de undecimo partus mense.

Basil. Lat. II. 37. pag. 164. | Foesius Sect. III. 39. 258. | Basil. Græc 197. pag. 46.

CAPUT I.

Cur octimestris partus non vitalis, sed decimestris; de multiplici fœtus periculo; ac partum in caput procumbentem securiorem esse.

De octimestri vero partu, fieri non posse assevero, ut duas continenter consequentes afflictiones pueri perferre queant proindeque octimestres minime superesse. Hic etenim accidit, ut ea quæ in utero est, & ea quæ in partu fit, afflictione consequenter laborent, proptereaque octimestris nullus est superstes. Quin & decimestres nuncupatos, septem dierum quadragenariis potissimum, in lucem edi sentio, maximeque ut educentur, convenire. Et perfectissimus fœtus est primis quadraginta diebus; si vero plures accesserint, perit. Quum enim multa pro tempore assumere coguntur, eos multum ægrotare necesse est, ex quibus mors consequitur. Puer autem, quum partus instat, laborare incipit, & in vitæ periculum venire, quum in

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Διατὶ οὐ περιγίνονται τὰ ὀκτάμηνα, ἀλλά γε τὰ δεκάμηνα· περὶ πολλῶν τῶν τοῦ ἐμβρύου κινδύνων, καὶ τὰ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν συγκαμπτόμενα ἀσφαλέστερα εἶναι.

1

ΠΕΡΙ ″ δὲ ὀκταμήνου γενέσιος φημὶ, δισσὰς ἐφεξῆς κακοπαθείας γενομένας, ἀδυνάτους εἶναι ποιέειν φέρειν τὰ παιδία, καὶ διὰ τοῦτο οὐ περιγίνεσθαι τὰ ὀκτάμηνα· συγκυρεῖ γὰρ αὐτοῖς ἐφεξῆς κακοπαθεῖν, τήν τε ἐν τῇ μήτρῃ γενομένην ′ κακοπαθείην, καὶ τὴν 45
ὅταν ὁ τόκος γένηται, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ὀκταμήνων οὐδὲν περιγίνεται. Ἐπεὶ καὶ τὰ δεκάμηνα καλεόμενα λέγω ἐν ἑπτὰ τεσσαράκονθ᾽ ἡμέραις μᾶλλον τίκτεσθαι· καὶ μάλιστα προσήκει ἐκτρέφεσθαι· καὶ τελεώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς πρώταις τεσσαράκοντα ἡμέραις· ἐπὴν δὲ γένηται πλείω, ἀπόλλυται. Ἀναγκάζεται γὰρ πολλὰ μεταλαμβάνοντα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ νοσεῖν, ἐξ ὧν οἱ θάνατοι γίγνονται.
2 Ἄρχεται δὲ πονέειν τὸ ′ παιδίον ″ [1] πρὸς τοῦ 47
τόκου γινόμενον, καὶ κινδυνεύειν ἀπολέσθαι, ὅταν

Variæ Lectiones.

Hic Libellus præcedenti & materia & tractatione simillimus videtur, ac propterea prorsus eidem Auctori, nempe Hippocrati, adjudicatur.

1 Πρὸς τοῦ τόκου legunt Germanica exemplaria; subintellige cum Foesio χρόνου, *tempus*, scilicet *quum partus instat*, appetente partus tempore. Cornar. legisse cum Calvo videtur. πρὸ τοῦ τόκου, *ante partum*. Mercurialis vulgatam lectionem servat, sed Cornarii versionem retinuit.

ὅταν ἐν τῇ μήτρῃ στρέφηται. Φύεται γὰρ πάντα ἄνω τὴν κεφαλὴν ἔχοντα. Τίκτεται 3 δὲ [2] πολλὰ ἐπὶ κεφαλήν· καὶ ἀσφαλέστερον ἀπαλλάσσει, τῶν ἐπὶ πόδας τικτομένων. Τὰ γὰρ συγκαμπτόμενα τοῦ σώματος ἐπὶ κεφαλὴν οὕτω κωλύει ἰόντος τοῦ παιδίου. Ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἐπὶ πόδας ὁρμήσῃ, τὰ ἐμφράγματα γίνονται. Αἱ γὰρ στροφαὶ ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ ἄλλος κίνδυνος. [3] καὶ οἱ ὀμφαλοὶ πολλάκις ἤδη 4 τῶν παιδίων ἐφάνησαν περὶ τοὺς τραχήλους. Ἢν γὰρ κατὰ τὸ μόριον ὁπότερον ἂν 5 τύχῃ ὁ ὀμφαλὸς τῇ μήτρῃ παρατεταμένος, μᾶλλον ταύτῃ τὸ παιδίον τῆς κεφαλῆς τὴν περιαγωγὴν [4] τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφόμενον ποιήσεται, ἢ περὶ τὸν αὐχένα. 6 Ἢν δὲ κατὰ τὸν ὦμον τὴν περιβολὴν τοῦ ὀμφαλοῦ [5] ἀντιτείνει, τούτου δὲ γενομένου, καὶ τὴν μητέρα ἀνάγκη πονῆσαι μᾶλλον, καὶ τὸ παιδίον, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ χαλεπώτερον ἐξελθεῖν. Ὥστε ἤδη καὶ πολλὰ ἔνδον τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου τῶν παιδίων ἦλθεν ἔχοντα. [6] ἐξ ἧς τὰ μὲν ἀπώλετο· 7 τὰ δὲ νοσήσαντα περιεγένετο.

utero vertitur. Producuntur siquidem omnes caput habentes sursum; in lucem vero prodeunt in caput multi, ac multo securius liberant, quam qui in pedes eduntur. Neque enim corporis flexiones puerum in caput procedentem impediunt. Verum ubi in pedes erumpit, obturamenta magis contingunt. Quin & conversiones in utero aliud creant periculum, & puerorum umbilici jam sæpe circa colla implicati conspecti sunt. Ad quamcunque enim partem umbilicus in utero se extenderit, per hanc, dum umbilicus vertitur, puer caput potius circumaget; quam si circa cervicem convolvatur. Quod si ad humerum umbilici injectio obnitatur, hoc ubi accidet, etiam matrem magis laborare, & puerum aut interire, aut difficilius exire necesse est. Quare multi jam pueri morbi initium intus nacti, in lucem prodiere; ex quo alii quidem perierunt, alii vero morbum trahentes superfuerunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Τὰ ἔμβρυα ἀπὸ τοῦ τόκου μείζω γίνεσθαι. περὶ τῆς κινδυνώδους τῶν τροφῶν τε καὶ τῶν χωρίων, καὶ τῶν ἐσθημάτων μεταλλαγῆς· τὸν τοῦ παιδίου ὀμφαλὸν τῇ μήτρῃ προσέρχεσθαί τε καὶ ἀναστομοῦσθαι· ἔξω διὰ τὰς μήτρας ξυμμύειν, καὶ τἄλλα ἀνοίγνυσθαι.

Ὁκόσα δ' ἂν εὐπορήσῃ, καὶ ἀσφαλέως, καὶ ἐς τοὐμφανὲς ἐξίῃ, ἀνεθέντα ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν τῇ γαστρὶ, παχύτερα καὶ μέζω παραυτίκα ἢ κατὰ λόγον ἐγένετο, οὐκ αὐξήματος· ἀλλ' οἰδήματος γενομένου· ἐξ ὧν δὴ πολλὰ ἀπώλετο. Ἢν γὰρ μὴ συνίζῃ τὸ οἴδημα θᾶσσον, ἢ τριταῖον, ἢ ὀλίγῳ πολυχρονιώτερον, νοῦσοι γίνονται ἀπ' αὐτέου. 8 [7] Ὥστε τροφαὶ καὶ ἀναπνοαὶ σφαλεραὶ μεταλλασσόμεναι. 9 Ἢν τι γὰρ νοσηρὸν ἐπάγωνται, κατὰ τὸ στόμα, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας ἐπάγονται. Καὶ ἀντὶ τοῦ τοσαῦτα εἶναι τὰ ἐσιόντα ὅσα ἐξαρκέει, καὶ μὴ περιγίνεσθαι, πολλῷ πλέω εἰσέρχεται. Ὥστε ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ πλή-

CAPUT II.

A partu pueros majores fieri, de alimentorum, locorum, & vestimentorum mutatione periculosa; umbilicum fœtus utero adhærere, ac patere, extra uterum connivere ac claudi, & reliquas partes patere.

At vero qui facilem & tutum exitum nacti, derepente sublata vi, quam in utero pertulerunt, in lucem exierunt; ii crassiores & majores statim, quam ratio postulet, evaserunt: quod cum iis non incremento, sed ex corporis laxo tumore contingat, ex his sane multi perierunt. Nisi enim tumor citius quam tertio die, aut paulo longiore tempore subsidat, ex eo morbi oriuntur: quin & periculosæ sunt alimenti & respirationis permutationes. Nam si quid morbosum invehunt, per os, & nares inducunt. Et ut tantum alimenti assumatur quantum satis sit, ac minime superet, multo plura ingeruntur, ita ut pro inge-

VARIÆ LECTIONES.

2 Πολλὰ. Mercur. ex vet. Cod. τὰ πολλὰ &c.

3 Vitiose Calvus legit καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ *& oculi*, cum ὀμφαλοὶ *umbilici* legendum sit.

4 Τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφόμενον: Foesius, ut facilior & explicatior sit sententia, τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφομένου *dum vertitur umbilicus* legendum putat: Cornarius paulo superius τῆς κεφαλῆς *capitis*, scilicet circumactionem omisit, & vertit *umbilici circumactionem*.

5 Pro ἀντιτείνει legimus cum Cornar. ἀντιτείνῃ.

6 Ἐξῆς *deinde* cum Calvo, & Foesio scripsimus ἐξ ἧς *ex quo*, scilicet, morbi principio.

7 Ὥστε τροφαί. MSC. quidam codices habent αἵ τε τροφαί.

ingestorum copia ; & pro corporis pueri affectione, alia quidem tum per os, tum per nares rursus exire cogantur ; alia vero per intestinum & vesicam inferne transmitti, quum nihil tale antea contingeret. Quin & loco spirituum & tam cognatorum humorum (cum quibus familiaritatem ac amicitiam in utero intercessisse necesse est) externis omnibus utitur, crudioribus, siccioribus, & ad usum humanum minus accommodatis ; ex quibus multos suboriri dolores, plerisque etiam mortes necesse est: quandoquidem & plerumque viris, tum locorum, tum victuum mutationes, morbos pariunt. Eadem etiam de vestibus est ratio. Pro eo enim quod carne & succis vestiebantur, tepidis, & liquidis ac cognatis; iisdem quibus viri vestibus, induuntur pueri. Umbilicus autem, per quem pueris (alimenti ac spiritus) ingressus patet, solus ex reliquis corporis partibus utero adhærescit, per quas vias eorum, quæ ingrediuntur, participes fiunt ; cum reliquæ clausæ sint, nec prius apertæ, quam puer exitum ex utero tentarit. Quum autem in exitu fuerit, tum reliqua quidem omnia patent, umbilicus vero extenuatur, connivet, & exiccatur. Quemadmodum enim in his, quæ ex terra oriuntur, fructus turgescentes ad interstitium, ex quo enati sunt, secernuntur ac decidunt: sic etiam adultis pueris & perfectis, umbilicus quidem clauditur, reliqua vero aperiuntur, tum ut ea quæ ingrediuntur, suscipiant, tum exitus secundum naturam habeant, qui ad vitæ usum sunt necessarii. Secedunt enim singula, dum vergunt, quasi turmatim collecta. Sunt autem validissimi foetus, qui sole maxime nutriti sunt.

θεος τῶν ἐσιόντων, καὶ ὑπὸ τῆς διαθέσιος,
10 ἧς διάκειται τὸ σῶμα τοῦ παιδίου, " ἤδη τὰ
μὲν κατὰ τὸ [8] στόμα τε καὶ τὰς ῥῖνας πάλιν
ἐξιέναι· τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔντερον καὶ τὴν
κύστιν κάτω περαιοῦσθαι, πρόσθεν οὐδενὸς τουτέων
11 οὕτως γινομένων. " Καὶ ἀντὶ πνευμάτων
τε καὶ χυμῶν οὕτω συγγενέων
(οἷς δ' ἀνάγκη ἐν τῇσι μήτρῃσι γίνεσθαι
συνηθείην τε ἔχοντα καὶ εὐμενείην) πᾶσι
ξένοις χρῆται ὠμοτέροισι, καὶ ξηροτέροισι,
καὶ ἧσσον ἐξηνθρωπισμένοισιν, [9] ἐξ ὧν
ἀνάγκη πόνους γίνεσθαι πολλούς· πολλοὺς
δὲ καὶ θανάτους. Ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι
πολλάκις αἱ μεταλλαγαὶ τῶν χωρίων τε
12 καὶ τῶν διαιτημάτων, " τὰς νόσους [10] ποιέουσιν.
Ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ περὶ
τῶν ἐσθημάτων. Ἀντὶ γὰρ τοῦ σαρκὶ
καὶ χυμοῖς ἠμφιέσθαι χλιεροῖς τε, καὶ
ὑγροῖς, καὶ συγγενέσι, τοιαῦτα ἀμφιέννυται
τὰ παιδία οἷά περ οἱ ἄνδρες. Ὁ δὲ
ὀμφαλὸς, δι' οὗ αἱ εἴσοδοί εἰσι τοῖσι παι-
13 δίοισι, " μοῦνον τοῦ σώματος [11] τῇ μήτρῃ
προσέρχεται· διὰ τουτέων καὶ κοινωνεῖ
τῶν ἐσιόντων, τὰ δ' ἄλλα ξυμμύει, καὶ
οὐκ ἀνεστομωμένα ἐστὶ πρόσθεν, ἢ ἐν ἐξόδῳ
ᾖ τὸ παιδίον ἐκ τῆς γαστρός. Ὁκόταν δὲ
ἐν ἐξόδῳ ᾖ, τὰ μὲν ἄλλα ἀναστομοῦται· ὁ
δὲ ὀμφαλὸς λεπτύνεταί τε καὶ ξυμμύει,
καὶ ἀποξηραίνεται. Ὥσπερ δὲ τοῖς ἐκ
τῆς γῆς φυομένοις οἱ καρποὶ ἁδρυνόμενοι
14 ἀποκρίνονται καὶ ἀποπίπτουσι " κατὰ τὴν
[12] διάφυσιν· οὕτω καὶ τοῖσι παιδίοισιν ἁδρυνομένοις
τε καὶ τελείοις γινομένοις, ὁ μὲν
ὀμφαλὸς ξυνέμυσε, τὰ δὲ ἄλλα ἀνεστομώθη,
ὥστε εἰσδέχεσθαί τε τὰ ἐσιόντα,
καὶ ἐξόδους ἔχειν κατὰ φύσιν, ἧσιν ἀνάγκη
τοὺς ζῶντας χρέεσθαι. Ἕκαστα γὰρ
15 χωρίζεται ῥέποντα " κατὰ τὰς [13] συλ-
16 λοχείας. " [14] Κρατιστεύει δὲ τὰ τῷ ἡλίῳ
ξυντροφώτατα.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

8 Pro σῶμα, Mercur. ex vet. cod. & MSC. quædam exempl. habent στόμα ος quod secuti sumus.

9 Ita legimus ex Foes. & MSC. cod. pro ἔξω, quod in vulgatis erat exempl.

10 Pro ποιέουσιν *faciunt* morbos, Calv. legisse videtur ἀφαιρέουσιν *auferunt*.

11 Quædam exemplaria habent τῇ μητρὶ *matri*, ut & editio Mercurialis.

12 Διάφυσιν, hic significare monet Foesius interstitium, seu pediculum, quo fructus arbori inhærescit, ac pendet; eumque umbilico in fœtu respondere; qua de re in sua Oeconomia.

13 Ita in vulgatis exempl. scriptum est: sed Galenus legit συλλοχίας, & exponit ἀθροίσματα, seu *congregationes*, *coacervationes*, & ait similitudinem esse ductam ab iis, qui in turmas collecti sunt. Intelligi autem potest, pueris recens in lucem editis sensim alimenta ingeri, & excrementa coacervata in suos exitus vergere Zuingerus autem συλλοχίας pro puerperii purgamentis accepit, & Calvus συλλήψεις, seu conceptus intellexit. Foesius quidem Galeni lectionem, & expositionem retinet, quam Cornarius quoque secutus est. Verum animadvertendum est non recte in comunibus versionibus verbum ῥέποντα translatum fuisse, *sensim repentia*, quum verti debeat *vergentia*; est enim ῥέπω, *vergo*, *inclino*, *propendeo*, non *repo*. Itaque sensus est, singula secedere, ac vergere in suos exitus, prout turmatim collecta, & coacervata fuerint. Sed si mihi esset optio, Zuingeri sententiam præferrem.

41 Hæc cum Zuingero de fœtib. intelligenda sunt, ita ut illi validissimi sint ad victus & aëris mutationem perferendam, qui sole ad nos accedente in lucem editi fuerunt, aut qui sole connutriti sunt, sive aëre ipso corroborati.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ δεκαμήνου τε καὶ ἑνδεκαμήνου τόκου, τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρσιν τριῶν ἡμερῶν βραχυτάτην εἶναι, καὶ μετ' αὐτὴν τὰς γυναῖκας ἐν γαστρὶ λαμβάνειν.

ΟΙ δὲ δεκάμηνοι τῶν τόκων, καὶ ' ἑνδεκάμηνοι ἐκ τῶν ἑπτὰ τεσσαρακοντάδων τὸν αὐτὸν τρόπον γίνονται, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐνιαυτοῦ οἱ ἑπτάμηνοι. Ταῖς γὰρ πλείσταις τῶν γυναικῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, μετὰ τὰ καταμήνια, "[15] ἢν ἴῃ ἡ λύσις." Δεῖ τοίνυν τῇ 17
γυναικὶ χρόνον δοῦναι τοῦ μηνὸς ἐν ᾧ αὐτῇ ἡ κάθαρσις ἔσται, καὶ ὁ χρόνος οὗτος ἥσιν ἐλάχιστος γίνεται, τρεῖς ἡμέραι· ταῖς δὲ πλείσταις, καὶ πολὺ πλείονες. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ κωλύματα "[16] καὶ τοῖς ἀν- 19
δράσιν, ἐξ ὧν βραδύνεται ἡ ' σύλληψις. Χρὴ δὲ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τόδε λογίζεσθαι· " ὅτι ἡ νουμενίη, ἡμέρη μία ἐοῦσα, 20
ἐγγύτατα τριηκοστημόριόν ἐστι τοῦ μηνός. Αἱ δὲ δύο ἡμέραι, σχεδὸν πεντεκαιδεκατημόριον τοῦ μηνός· αἱ δὲ τρεῖς ἡμέραι, δεκατημόριον τοῦ μηνός· καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον τουτέων, καὶ οὐχ οἷόν τε ἐν τοῖς ἐλάσσοσί τε μορίοις μᾶλλον γίνεσθαι, [71] οὔτε τὴν λύσιν τῶν καταμηνίων, οὔτε τὴν σύλληψιν τῶν ἐμβρύων. Ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων, ἀναγκαῖόν ἐστι ταῖς πλείσταις τῶν γυναικῶν, περὶ διχομηνίην ' ἐν γαστρὶ [18] λαμβάνειν, καὶ ποῤῥωτέρω, ὥστε πολλάκις δοκεῖν ἐπιλαμβάνειν τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς, " τὰς ὀγ- 21
δοήκοντα καὶ [19] διακοσίας. Τοῦτο γάρ ἐστιν, ἑπτὰ τεσσαρακοντάδες. " Ὅτι γὰρ ἢν ἔξω 22
τῆς διχομηνίης ξυλλαμβάνει ἡ γυνὴ, τοῦτο πᾶν ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς ἐπιλαμβάνειν, " [20] ἵνα περ ἐς τὴν τελευ- 23
ταίην περίοδον καταστῇ.

CAPUT III.

De decimestri & undecimestri partu, menstruam purgationem brevissimam esse trium dierum, a qua purgatione fieri conceptionem.

DEcimestres autem & undecimestres partus septem quadragenariis eduntur, eodem modo, quo & dimidio anno septimestres. Pleræque enim mulieres post menstruas purgationes necessario concipiunt, quum ab his liberatæ fuerint.
18 Mulieri igitur tempus menstruum, in quo purgatio ipsa procedet, concedendum, quod ut brevissimum tres dies implet; plerisque autem etiam multo plures. Sunt etiam & alia multa, quæ in viris conceptiones impediunt & morantur. In his istud vel maxime in considerationem adhibendum, quod novilunium, quum dies unus sit, prope trigesima mensis pars est. Duo autem dies fere decimam quintam mensis partem constituunt, tres vero dies decimam mensis partem; cæteraque ad horum rationem consideranda, quodque nec minori spatio mensium solutio contingere potest, neque fœtuum conceptio fieri. Ex his igitur omnibus necesse est plerasque mulieres circa plenilunium, & ulterius utero concipere, ita ut sæpe videantur ducenti octoginta dies undecimum mensem attingere. Hi siquidem dies septem quadragenarios complent. Quum enim ultra plenilunium mulier concipit, hoc totum undecimum mensem attingere necesse est, ut quidem ad extremum circuitum perveniat.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

15 Ἢν ἴῃ. ἡ λύσις τότε τῇ γυναικὶ &c. ita in vulgatis exemplaribus, nec tamen omnibus, inter quæ magnum est dissidium, ut etiam inter MSC. Cod. qua de re non est necesse fusius disserere, & tot scripturæ varietates coacervare. Hæc autem nobis verisimilior visa est, ἢν ἴῃ ἡ λύσις. δεῖ τοίνυν τῇ γυναικὶ &c. ut sensus sit, mulieres concipere post menstruas purgationes, quum ab iis liberatæ fuerint: ac liberis studendum monet Hippocr. lib. de Muliebr. incipientibus, aut desinentibus mensibus, ut hic notat Foesius.

16 Pro καὶ τοῖς ἀνδράσι quædam exemplaria scribunt τῇσι γυναιξὶ καὶ τῇσι *bis & bis mulieribus*: sed hic Calvus τῇσι γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι *mulieribus, & viris* legisse videtur, & utramque lectionem adhibuit.

17 Οὔτε τὴν λύσιν, quædam exempl. addunt εἶναι.

18 Vulgo λαβούσαις legitur: sed ex MSC. cum Foesio λαμβάνειν scripsimus.

19 Post διακοσίας quidam MSC. Cod. addunt ἡμέρας *dies*: sed id satis intelligitur.

20 Ἵνα περ ἐς τὴν τελευταίην: in quibusdam MSC. hæc ita se habent, ἣν περ ἔχῃ τελευταίην περίοδον ἑκάστην, *si singulos circuitus perfectos habeat*: & id secutus videtur Calvus, sed ἕκαστα *singula* pro ἑκάστην legisse videtur. In aliis scriptum est, ἣν παρέχει τὴν τελευταίην περίοδον ἑκάστη, *si singula perfectum circuitum praberint*, ut notavit Mercurialis ad marginem: sed vulgata lectio retinénda est.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΝ.

HIPPOCRATIS DE SUPERFŒTATIONE LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩΙ ΒΙΒΛΙΩΙ.

Περὶ τ̃ ἐκπικυήσεως, τ̃ τ8̃ παιδίȣ κινήσεώς τε, ᾗ σημείων, ᾗ διαφόρȣ θέσεως, ᾗ ἐξελκυσμȣ̃· περὶ τῶν βοηθημάτων τῶν τὴν κύησιν, ᾗ τεκνοφορίαν, ᾗ τόκον, τὰ καταμήνια, ᾗ τὰ δεύτερα, ᾗ τὰ λόχια, ᾗ τὴν μήτραν ὠφελούντων.

ARGUMENTUM LIBRI

De Superfœtatione, fœtus motu, signis, vario situ, & extractione; de remediis conceptionem, gestationem, partum, menstrua, secundas, lochia, & uterum juvantibus.

Basil. Lat. III. 333. pag. 66 — Foesius Sect. III. 41. 260. — Basil. Græc. pag. 48.

CAPUT I.

De superfœtati prolabentis, & minime vitalis prodeuntis, minimeque tumentis, & non statim excidentis, & pereuntis, etiam mulieris superfœtantis, & fœtum facile, aut difficile parientis causis, signis, symptomatis.

QUUM superfœtarit mulier, si primum fœtum in uteri medio contineat, superfœtatum a priore expulsum prolabitur. Si vero in altero cornu superfœtatum habeat, posterum parit minime vitalem, postquam vitali fœtu liberatus uterus, laxatus & humectus fuerit. Nisi vero superfœtatum quamprimum secedat, dolores

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν τ8̃ ἐπικυήματος, προσπίπτοντος, ᾗ μὴ γονίμȣ ἐξερχομένȣ· ᾗ μὴ οἰδοῦντος· ᾗ μὴ αὐτίκα ἀποχωροῦντος, καὶ διαφθειρομένȣ· ἔτι καὶ γύναικος τ̃ ἐπικυϊσκȣ́σης, ᾗ τ̃ εὐτοκȣ́σης ἢ δυστοκȣ́σης αἰτίων, καὶ σημείων, καὶ συμπτωμάτων.

1 ΟΚΟΤΑΝ ἐπικυΐσκηται γυνὴ,
ἢν μὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μήτρης
τὸ πρῶτον ἔχῃ παιδίον, καὶ
τὸ ἐπικύημα προσπίπτει
ὑπὸ τ8̃ ἀρχαίȣ ἐξωθεύμε-
2 νον. "Ην δὲ ἐν τῷ κέρατι τῷ ἑτέρῳ τὸ
ἐπικύημα ἔχῃ, ἐπιτίκτει ὕστερον ȣ̓ γόνιμον,
3 ἐπὴν χαλάσῃ ἡ μήτρη καὶ ὑγρανθῇ, [1]
4 τ8̃ γονίμȣ ἀπολυθεῖσα. "Ην δὲ μὴ αὐ-
τίκα [2] ἀποχωρέῃ [3] τὸ ἐπικύημα, ὀδύνας

Variæ Lectiones.

Quamvis hujus libri Auctor ignoretur, nec citatus facile reperiatur, nonnulla tamen Hippocraticis dogmatibus consentanea habet. Ubique hic Libellus titulum præfert περὶ ἐπικυήσιος de Superfœtatione; *etsi etiam Hieronymus Mercurialis* περὶ κυήσιος καὶ ἐπικυήσιος, *nempe,* de Fœtatione, aut Superfœtatione *inscribi posse arbitretur, quod hic de utraque ubertim disseratur. Ad reliquos physicorum libellos a Foesio aggregatur, propterea quod de hominis conceptione, & exordiis agat, licet quodammodo inter* παθολογικὰ, καὶ θεραπευτικὰ *recenseri possit, quum morbos exponat prægnantibus, & parturientibus oboriri solitos, ac remedia præscribat. Exempla Superfœtationum habes lib. V. Epidem. in muliere Larissæa, & apud Plin. lib. VII. cap. 11.*

1 Τ8̃ γονίμȣ ἀπολυθεῖσα *vitali fœtu liberata* ad uterum seu μήτρην *matricem* refert Foesius, non ad mulierem, ut Cornarius MSC. in interpretationem Foesium secuti sumus.

2 Pro ἀποχωρέῃ Imp. Samb. legit ὑποχωρέῃ eodem significatu.

3 Legebatur ἀποκύημα: sed cum Foesio legimus ἐπικύημα *superfœtatum.*

νας τε παρέχει, καὶ ῥεῦμα δυσῶδες, καὶ πυρετὸν· καὶ οἰδεῖ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας· καὶ [4] ἢν διαλύηται, ἀσιτέει ἕως ἂν ἐκπέσῃ. Ἐπικυΐσκονται δὲ τῶν γυναικῶν, ὧν ἂν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρῶτον κύημα [5] ξυμμεμύκῃ οὐ κάρτα ἐπιφαινομένων τῶν σημείων· συμμεμύκει δὲ μετὰ τὰ ἐπικυήματα τὰ ἐπιτικτόμενα ὕστερον. Ἢν μήπω διάκρισιν ἔχῃ, ἀλλὰ σὰρξ ᾖ, οἰδέει μὲν οὔ, ἀλλὰ κατασήπεται μέχρι ἂν ἐξέλθῃ τῆς μήτρης. Ἤν τινι ἂν ἐκδύῃ τὸ χωρίον τοῦ παιδίου ἐν τῇσι μήτρῃσι, πρὶν ἔξω ἄρχεσθαι χωρέειν τὸ παιδίον, δυστοκέει· μᾶλλον καὶ [6] ἐπικίνδυνος, ἢν μὴ ἡ κεφαλὴ ἡγέηται. Ἤν τινι δὲ ἴῃ ἔξω σὺν τῷ χωρίῳ τὸ παιδίον, καὶ προσχωρῆσαν πρὸς τὸν στόμαχον ἐκδύῃ τοῦ χωρίου ῥαγέντος, εὐτοκέει μᾶλλον· [7] καὶ τὸ μὲν παιδίον θύρηφι χωρέει, τὸ δὲ χωρίον ἴσχεται, καὶ ἀνασπᾷ εὐωτὸ, καὶ μένει αὐτοῦ.

excitat, fluxumque graveolentem, & febrem: & facies, tibiæque, ac pedes tument;
5 quod si dissolvatur, cibum aversatur
6 (mulier), quoad exciderit. Superfœtant autem mulieres, quarum (uteri) os post primum conceptum non ita valde clauditur, evidentibus signis: clauditur autem, superfœtato posterius in lucem edito. Quod si nondum partium distinctionem habeat, sed caro sit, non intumescit quidem, verum putrescit, donec utero exeat. Si cui secundæ pueri in utero exeant, priusquam puer foras
7 prodire incipiat, difficile parit; magisque periclitatur, nisi caput præcedat. At si cui puellus cum secundis foras prodierit, & ad os uteri progressus rupto involucro exierit, ea facilius parit; & fœ-
8 tus quidem foras procedit, sed secundæ retinentur, & se contrahunt, illicque manent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῶν τοῦ παιδίου μὴ γονίμου τικτομένου σημείων καὶ τοῦ παιδίου γονίμου δυστοκίας διὰ τὸ τὴν χεῖρα ὑπερέχειν, ἢ τὸ σκέλος, ἢ τὴν κεφαλὴν, ἢ ἄλλο μόριον, καὶ τῆς ταύτης θεραπείης.

Ὁκόταν [8] οὐ γόνιμον γένηται τὸ παιδίον, τουτέστιν ἡ σὰρξ ὑπερέχει τῶν ὀνύχων· οἱ δὲ ὄνυχες ἐλλείπουσι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Ὁκόταν γονίμου γενομένου τοῦ παιδίου χεὶρ ὑπερέχῃ, πρῶτον ἀνωθέειν ὀπίσω, μέχρις ἂν ἀπώσῃς· καὶ ἢν ἀμφοτέραι, ἀμφοτέρας ἀνῶσαι. Καὶ ἢν τὸ σκέλος ὑπερέχῃ, ἀνωθεῖν καὶ τοῦτο· ὁκόταν δὲ ἀμφότερα τὰ σκέλεα προφανέντα μείνῃ, καὶ μήθ' ἑτέρωσε προχωρέῃ, πυριήματι δέον χρῆσθαι, ἀπό τευ ὑγροτάτη ἔσται ἡ ὑστέρη· ὀδμὴν δὲ ἐχέτω τὸ πυρίημα. Καὶ ὁκόταν ἡ μὲν κεφαλὴ προφανῇ, τὸ δ' ἄλλο σῶμα ἐνῇ, καὶ ὧδε πυριῆν. Καὶ ὁκόταν τὸ μὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι τοῦ [9] σώματος, τὸ δὲ ἐν τοῖσι αἰδοίοισιν, τὸ δὲ ἔξω τῶν αἰδοίων οἰδέει καὶ μένει, καὶ οὕτως πυριῆν. Καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τῆς πυριήσιος ἀποχωρήσει· εἰ δὲ μὴ, [10] περιαλεί-

CAPUT II.

De fœtus editi minime vitalis signis, ac de vitalis fœtus partu difficili, manu, aut crure, aut capite, aut alia parte prominente, ejusque curatione.

9 Quum fœtus minime vitalis natus fuerit, hujus ungues caro supereminet; ungues vero tum in manibus, tum pedibus deficiunt. Quum vitali nascente fœtu manus prominet, ea retro impellenda, quoad supra repuleris; & si ambæ (promineant) ambas retrudito. Quod si crus promineat, hoc quoque retro propellendum. Quum vero utraque crura conspicua manserint, neque alio processerint, fomento utendum,
1 a quo humidissimus reddatur uterus; odorem autem hoc fomentum habeat. Et quum
10 caput prius apparuerit, reliquum vero corpus intus fuerit, hoc quoque fomento uteris. Quumq; pars quidem corporis in utero, pars vero in pudendis, pars quoque extra pudenda intumuerit ac manserit, sic etiam fotu utitor. Et si quidem per fomentum discesserit, (bene habet); sin minus, os uteri medi-

Variæ Lectiones.

4 *Καὶ ἢν διαλύηται, & si dissolvatur*, Foesius ad tumorem faciei & pedum referri posse arbitratur: Cornarius, quem sequitur Charterius, vertit *pereunt*; intelligens de fœtu præpostere incepto. Lindenus legit *διαλείηται, moliatur, mitigetur*, nulla codicum auctoritate. Imp. Samb. habet *διαλέγηται*, ex quo erui potest lectio *διαλήγηται, cesset, desinat* relate ad tumorem.

5 *Ξυμμεμύκῃ κάρτα* legebatur: sed ex MSC. Servini, Cornario, & Foesio addidimus negationem *οὐ*, ibidem exemplaria Vatic. *ἢ μὴ ἐπιφαινομένων*.

6 Corn. legit *ἐπικινδύνως, periculose*.

7 *Καὶ τὸ μὲν παιδίον, & fœtus quidem*: Cornar. legit *καὶ ἢν τὸ παιδίον, & si fœtus*: pro *θύρηφι foras* MSC. quædam, & Vatic. habent *οὐ ῥηιδίως, non facile*, quæ secutus est Calvus.

8 Negationem *οὐ* non habebant Codices impressi; sed ex Cornario, & Foesio necessario addendam putavimus.

9 Post verbum *σώματος* MSC. R. & Vatic. addunt *ᾖ, sit, maneat*.

10 Pro *περιαλείψας, circum illinens, inungens*. Imp. Samb. MSC. Serv. & Fevr. habent *περιάψας, circumligans, imponens*.

camento aliquo agitatorio crasso, aqua diluto illinito, quo partus dolores afferat; quin & cibis ac potibus dolores partus promovendi, & pudenda ipsa, si ficciora quam conveniat, tibi esse videantur, cerato inungenda.

11 ψσας τὸ ςόμα τῆς μήτρης " [11] ἐλατη-
ρίῳ παχεῖ, διεὶς ὕδατι, ὅκως ὠδῖνα ἐμ-
ποιήσῃ· καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν καὶ ἐδεςῶν
ὠδῖνα ἐμποιέειν, καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτὰ ἀλεί-
12 φειν κηρωτῇ, ἢν σοι δοκέῃ " ξηρότερα
εἶναι τῦ καιροῦ.

CAPUT III.

De pueri in utero capite prominente mortui per unguem extractione; & secundarum non facile excidentium, umbilicique abrupti, aut ante tempus recisi curatione.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς ἐμβρυουλκίας τῦ παιδίυ τῦ τῆς κεφαλῆς προφανείσης ἐν τῇ ὑςέρᾳ τεθνηκότος, τῷ ὄνυχι ἐμβρυοθλάσῃ· καὶ τῦ χορίυ μὴ ῥαδίως ἐκπίπτοντος, καὶ τῦ ὀμφαλοῦ ἀποῤῥαγέντος, ἢ πρὸ τῦ καιροῦ ἀποταμέντος θεραπείης.

QUum pueri capite extra uteri osculum apparente, corpus reliquum non amplius progredi queat, puer vero mortuus fuerit; digitis aqua madefactis inter uteri osculum & caput insertis, digitum in orbem circumducito; deinde digito mento subdito, in os intruso, foras extrahito. Quum vero reliquum corpus extra pudenda, caput autem intus fuerit (in pedes videlicet fœtu prodeunte) circumductis in orbem digitis, manus ambas aqua madefactas inter uteri osculum & caput immittito, & extrahito. Quod si extra uteri osculum, verum intra pudenda fuerit, manibus immissis caput apprehensum extrahito. At si fœtus intus maneat mortuus, neque sponte, neque per medicamenta secundum naturam excidere queat, manu cerato maxime lubrico uncta, deinde in uterum intrusa, humeros a cervice valido pollicis appressu; quam ad rem unguis (instrumentum) pollici adaptandus; eaque divisione facta manus educere; deinde rursus immissa manu ventrem discindere, eoque discisso interanea sensim eximere; his deinde exemptis, molles costas conterere, quo concidens corpusculum

ΟΚόταν τῦ παιδίου τῆς κεφαλῆς προφα-
νείσης ἐκ τῦ ςομάχου, μηκέτι ἐθέλῃ
τὸ ἄλλο σῶμα προχωρεῖν, τὸ δὲ παιδίον
τεθνήκῃ, τοὺς δακτύλους βρέξας ὕδατι,
μεταξὺ τῦ ςομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς πα-
ραβύσας, τὸν δάκτυλον ἐν κύκλῳ περιά-
γειν· εἶθ' ὑποβάλλων τὸν δάκτυλον ὑπὸ
13 τὸ γένειον, " [12] διαβήσας ἐς τὸ ςόμα,
ἔξω ἕλκειν. Ὁκόταν δὲ τὸ μὲν ἄλλο σῶ-
μα θύρηφι ᾖ τῶν αἰδοίων, ἡ δὲ κεφαλὴ
εἴσω (ἐπὶ πόδας φερομένου τῦ ἐμβρύου)
ἐπὴν περιάγῃς τὸν δάκτυλον ἐν κύκλῳ,
ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας παρεὶς μεταξὺ τῦ
ςομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς, βρέξας ὕδατι,
ἐξελκύσαι. Ἢν δὲ τῦ ςομάχου ἔξω ᾖ,
τῶν δὲ ' αἰδοίων εἴσω, παρεὶς τὰς χεῖρας,
περιλαβὼν τὴν κεφαλὴν ἐξέλκειν. Ἢν δὲ
τὸ ἔμβρυον ἔνδον μένῃ τετελευτηκὸς, καὶ
μὴ δύνηται μή τε αὐτόματον, μή τε διὰ
φαρμάκων ἐκπεσεῖν κατὰ φύσιν, χρίσας
τὴν χεῖρα κηρωτῇ, ἥτις ὀλισθητικὴ μάλι-
ςα, ἔπειτα ἐνείρξας ἐς τὴν μήτρην, διε-
λεῖν τοὺς ὤμους ἀπὸ τῦ τραχήλου, ἐπερεί-
σαντα τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ (ἔχειν δὲ χρὴ
14 πρὸς τὰ τοιαῦτα " καὶ [13] ὄνυχα ἐπὶ τῷ δακτύ-
λῳ τῷ μεγάλῳ) καὶ διελόντα ἐξενεγκεῖν
15 τὰς χεῖρας· " ἔπειτα πάλιν ' [14] ἐνείρξαντα
τὴν κοιλίην ἀνασχίσαι, καὶ ἀνασχίσαντα,
ἤσυ

VARIÆ LECTIONES.

11 Ἐλατηρίῳ παχεῖ: hic adnotante Foesio, intelligi debet medicamen, quod fœtus expellendi vim habeat, non elaterium, quod ex cucumeris agrestis succo paratur; hoc enim fœtum perdit, ex Dioscoride. Ac multa similia medicamina fœtus exagitantia adhiberi posse putat; nempe Artemisias in muliebres desessus, utiliter adjici scribit Dioscorides ad partus, secundasque detrahendas, ac Anagyris folia difficulter parientibus adalligari. Sed Joannes Bodæus a Stapel in suis notis in Theophrastum pag. 1128. hoc loco elaterium pro medicamento ex cucumere agresti confecto sumendum censet, quod pag. seq. ab Hippocrate cucumeris agrestis succum eodem modo præparatum, similiterque colocynthidem sylvestrem in subdititio apponi jubeat: verum pro παχεῖ, *crasso*, legendum conjicit παλαιῷ, *veteri*. 1mo. Quod nemo duo elaterii genera distinxerit, crassum & tenue. 2do. Quod vetus elaterium antiqui Græci prætulerint, & laudarint. 3tio. Quod facilem scribentis lapsum ex παλαιῷ in παχεῖ suspicari possimus.

12 Pro διαβύσας, *obstruens*, quæ communis est lectio cum Foesio legimus διαβήσας.

13 Ὄνυχα: hic unguis non pro digitorum unguibus accipiendus; sed pro instrumento, aut unco ferreo, quo veteres ad fœtus mortuos extrahendos, & discindendos utebantur. Galenus vocat σιδηροῦν ὄνυχα, *ferreum unguem*, quod volucrium unguium similitudinem referret, alibi dicitur ἐλκύςηρ, & ἐμβρυουλκὸς, *extractor*, & *fœtus extractor*: de quo Hippocrates lib. I. de Morb. Mul.

14 Pro ἐγείραντα ex Cornario legimus ἐνείρξαντα, scilicet rursus *injecta*, *immissa* manu in uterum. Foesius retinet ἐγείραντα; quod interpretatur, iterum *excitato* opere, quod fuerat intermissum. Lindenus Cornarii lectionem recepit.

ἡσυχῇ ἐξελεῖν τὰ ἐντοσθίδια· ἔπειτα ἐξε-
λόντα συντρίψαι τὰ πλευρία, ὅκως συμπε-
σὸν τὸ σωμάτιον, εὐςαλέςερον γένηται, καὶ
ῥᾷον ἐξίῃ, μὴ ὀγκῶδες ἐόν. Τὸ δὲ χωρίον
ἢν μὴ ῥηϊδίως ἐκπίπτῃ, μάλιςα μὲν ἐᾶν
πρὸς τὸ ἔμβρυον προσκρεμᾶσθαι· "[15] καὶ
τὴν λεχὼ προςίθεσθαι" ὥσπερ ἐπὶ λασάνε·
ἔςω δὲ κατεσκευασμένον ὑψηλόν τι, ἵνα τὸ
ἔμβρυον ἐκκρεμάμενον, συνεπισπᾶται τῷ
40 βάρει ἔξω· ἡσυχῇ δὲ τοῦτο ποιέειν μὴ "πρὸς
βίην," ὅκως μὴ [16] ἀποσπασθὲν παρὰ φύ-
σιν, φλεγμονὴν ἐμποιήσῃ. Ὑποκεῖσθαι οὖν
δεῖ τῷ ἐμβρύῳ εἰρία, ὡς ὀγκωδέςατα νεό-
ξαντα, ἵνα κατὰ μικρὸν ἐνδίδοι· ἢ ἀσκία
δύο ἐζευγμένα ὕδατος μεςὰ, ἐπάνω δὲ
τῶν ἀσκίων εἰρία, ἐπάνω δὲ τούτων τὸ ἔμ-
βρυον· ἔπειτα τρυπῆσαι ἑκάτερον τῶν ἀσ-
κίων γραφίῳ, ὅκως ῥυῇ κατὰ μικρὸν τὸ
ὕδωρ· ἐκρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος, ἐνδιδόασιν
οἱ ἀσκοί· ἐνδιδόντων δὲ, ἐπισπᾶται τὸ ἔμ-
βρυον τὸν ὀμφαλὸν, ὁ δὲ ὀμφαλὸς ἐφέλκει
45 τὸ χωρίον. Ἢν δὲ μὴ δύνηται καθῆσθαι
ἐπὶ τοῦ λασάνε, "ἐπ' [17] ἀνακλίτου δίφρου
τετρυπημένου καθήσθω. Ἢν δὲ ἀσθενέῃ
τὸ σύνολον καθῆσθαι, τὴν κλίνην ὡς ὀρθο-
τάτην ἀπὸ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς μερῶν
ἄραντες, ἵνα κάτω ῥέπῃ, " [18] ὡς μάλιςα
συνεπισπᾶται τὸ κάτω βάρος· ὑπὸ δὲ τὰς
μασχάλας " δῆσαι τὴν λεχὼ ἔξωθεν τῶν
ἱματίων πρὸς τῇ κλίνῃ, τῇ ταινίῃ ἢ ἱμάντι
πλατεῖ καὶ μαλθακῷ, ὅκως μὴ ὀρθῆς
ἐούσης τῆς κλίνης, κάτω τὸ σῶμα φέρη-
ται. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, κἢν ἀποῤῥαγῇ
49 ὁ ὀμφαλὸς, κἢν ἀποτάμῃ τὶ πρὸ τοῦ
καιροῦ, βάρεα σύμμετρα ἐκκρεμανῦντα,
τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ χωρίου ποιέεσθαι. Βελτίςη
γὰρ αὕτη θεραπείη τῶν τοιῶν δὲ γίνεται,
καὶ ἥκιςα βλάπτει.

expeditius reddatur, cumque minime
timidum fuerit, facilius exeat. At ve-
ro si secundæ non facile excidant, ad
fœtum quidem maxime propendere si-
nendæ sunt, puerperaque quemadmodum
16 super lasano collocanda; sit autem quidpiam
17 alte extructum, ut fœtus propendens,
suo pondere eas una secum foras extra-
hat; id autem sensim, non vi, faciendum,
ne præter naturam distractæ (secundæ)
18 inflammationem excitent. Supponendæ
igitur fœtui lanæ quam maxime subla-
tæ, recens carptæ, quo paulatim ce-
dant; aut utriculi duo copulati aqua
pleni, supra quos lanæ imponendæ, &
supra lanas fœtus collocandus; deinde
uterque utriculus stilo pungendus, quo
sensim aqua defluat; effluente vero
aqua, utres demittuntur ac considunt;
his autem considentibus, fœtus umbili-
cum attrahit, umbilicus vero secundas
extrahit. Quod si supra lasanum sede-
19 re nequeat, in sella recubitoria perfo-
rata locetur. Si vero præ imbecillitate
prorsus sedere nequeat, lectum a ca-
pite quam erectissimum extruito, ut de-
20 orsum declinet, sicque (fœtus) suo pon-
dere quam maxime deorsum simul tra-
21 hat. Verum puerpera ipsa sub alis su-
pra stragula fascia, aut loro lato &
molli ad lectum alliganda, ut ne lectu-
lo erecto, corpus ejus deorsum fera-
tur. Ad eundem quoque modum, ab-
rupto, aut ante tempus abscisso um-
bilico, convenientibus appensis ponde-
ribus, secundarum eductio molienda.
Hæc enim istorum optima est curatio,
minimeque lædit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν τοῦ ἐναποθανόντος παιδίου συμπτωμάτων καὶ σημείων.

Ἢν δέ τινι ἐναποθάνῃ τὸ παιδίον ἐν τῇ
μήτρῃ, καὶ μὴ ἐξέλθῃ, ὑγρῆς ἐού-
σης τῆς μήτρης, καὶ μὴ ἐχούσης ἔτι τὸ
ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηρανθῇ ἡ μήτρη· πρῶτον μὲν
οἰδίσκεται αὐτό· ἔπειτα τήκεται καὶ σήπε-
5 ται τὰς σάρκας, καὶ ῥέει θύρηφι, ὕςατα
δὲ τὰ ὀςέα χωρέει· καὶ ῥόος ἐνίοτε λαμ-
βάνει, ἢν μὴ πρότερον ἀποθάνῃ. Ὁκό-
ταν τὸ παιδίον ἐντεθνήκῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις

CAPUT IV.

De fœtus in utero mortui symptomatis ac signis.

At vero si cui puer immortuus fuerit in utero, neque exierit, quum humectus esset uterus; ubi etiam nullum amplius humorem continebit, sed siccatus fuerit uterus: primū quidem puer intumescit; deinde colliquescunt & putrescunt carnes, ac foras effluunt, postremo vero ossa prodeunt; fluorque eam aliquando prehendit, nisi prius moriatur. Quum mortuus fœtus fuerit, tum aliis signis

VARIÆ LECTIONES.

15 MSC. Vatic. legunt κρεμάσθαι ante collocanda est puerpera veluti super lasano, sive sella familiari exonerando ventri accommodata. Quam lectionem servat Lindenus.

16. Vatic. MSC. quædam habent ἀποσπασθὲν [illegible] nequid distractum, præter naturam &c. Secundum vulgatam lectionem ἀποσπασθὲν refertur ad χωρίον seu secundas.

17 Ἀνακλίτου δίφρου recubitoria sella legimus ex Foesio, quum antea ἀνακλέτου scriptum esset, quod ad rem non facit.

18 MSC. Vat. legunt ὡς καὶ μάλιστα addito καί.

signis conjicere licet, tum etiam jubere oportet, ut modo quidem dextrum in latus jaceat, modo etiam in sinistrum convertatur. Dilabitur enim foetus in utero, quocunque se vertat mulier velut saxum, aut aliud quidpiam, si mortuus fuerit; & pectinem frigidum mulier habet. Quod si vivat, pecten calidus est, & totus quidem venter una cum reliquo corpore extentus concidit, nihilque in eo absque reliquo corpore dilabitur.

[19] ἐντεκμαίρεσθαι σημείοις, καὶ κελεύειν τοτὲ μὲν ἐπὶ δεξιὰ κεῖσθαι, τοτὲ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ μεταβάλλειν. Μεταπίπτει γὰρ ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον, ὁποτέρωθι ἂν καὶ ἡ γυνὴ, ὥσπερ λίθος ἢ ἄλλό τι, ἢν τεθνήκῃ· καὶ τὸ ἦτρον ψυχρὸν ἔχει. Ἢν δὲ ζώῃ, τό, τε ἦτρον θερμὸν ἔχει, καὶ ἡ μὲν γαστὴρ ὅλη μεταπίπτει τεταμένη μετὰ τοῦ ἄλλου σώματος· ἐν αὐτῇ δὲ οὐδὲν μεταπίπτει χωρὶς τοῦ ἄλλου σώματος.

CAPUT V.

Fœtui hæmorrhagiam ante partum periculosam esse, & uteri osculum prope extare; partus difficultatem ob venerem; mulierem gemellos eodem die concipere, ac parere, eosque uno in chorio degere; in partu difficili quando umbilicus abscindendus.

Si cui parturienti ante foetum multus sanguinolentus citra dolorem fluxus prodeat, periculum est, ne foetus mortuus exeat, aut minime vitalis edatur. Prægnantibus plerisque mulieribus os uteri ante partum prope extat. Mulier prægnans, si venerem non exerceat, a partu facilius liberabitur. Quæ gemellos gestat, eodem die, velut concepit, parit; uno autem involucro utrumque foetum continet. Muliere ægre pariente, si foetus in naturalibus locis contineatur, neque facile exeat, sed cum labore ac Medici machinamentis, hujusmodi foetus brevis sunt vitæ: his non ante abscindendus umbilicus, quam urinam reddiderint, aut sternutarint, aut vocem ediderint; sed sinendi sunt. Mulier vero quam proxime ad foetum accedat, & si sitiat, aquam mulsam bibat. Quod si umbilicus infletur, velut uteri osculum, & foetus moveatur, aut sternutet, aut vocem edat, tunc etiam spirante puero, (umbilicum) secato; si vero non infletur umbilicus, neque moveatur, temporis successu vitalis futurus est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τῷ παιδίῳ ῥοῦν αἱματώδη πρὸ τόκου ἐπικίνδυνον εἶναι, καὶ τὸν στόμαχον τῆς μήτρης ἐγγὺς τυγχάνον· δυστοκεῖσθαι διὰ τὴν λαγνείην· τὴν γυναῖκα τὰ δίδυμα τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ τίκτειν, ὥσπερ καὶ ταῦτα ἐν ἑνὶ χωρίῳ μένειν· ἐν τῇ δυστοκίᾳ πότε τὸν ὀμφαλὸν ἀποτάμνειν χρή.

ΗΝ τινι ἂν ὠδινούσῃ πρὸ τοῦ παιδίου ῥόος
πολλὸς αἱματώδης γένηται ἀνώδυνος,
κίνδυνος τὸ παιδίον τεθνηκὸς ἀπολυθῆναι,
ἢ οὐ βιώσιμον γενέσθαι. Κυουσέων τῶν
γυναικῶν, ὁ στόμαχος τῶν πλείστων ἐγγὺς
τυγχάνει ἐὼν πρὸ τοῦ τόκου. Κυέουσα ἡ γυ-
νὴ ἢν μὴ λαγνεύηται, ῥηΐτερον ἀπολυθή-
22 σεται τοῦ τόκου. " Ἡ τὰ δίδυμα κύουσα [20]
τίκτει τῇ αὐτῇ, ὥσπερ συνέλαβεν· ἔχει
δὲ ἑνὶ χορίῳ τὰ παιδία ἀμφότερα. Γυ-
ναικὶ δυστοκεούσῃ ἢν τὸ παιδίον ἐν τῇσι
γονῇσιν ἔχηται, καὶ μὴ εὐπόρως ἐξέλθῃ,
ἀλλὰ σὺν πόνῳ, καὶ μηχανῇσιν ἰητροῦ,
23 " ταῦτα τὰ παιδία ἀρτίζωα· τουτέων οὐ χρὴ
τὸν ὀμφαλὸν ἀποτάμνειν πρὶν ἂν οὐρήσῃ,
ἢ πτάρῃ, ἢ φωνήσῃ, ἀλλὰ ἐᾷν. Προσχω-
ρῆσαι δὲ τὴν γυναῖκα ὡς ἐγγυτάτω τοῦ
παιδίου, καὶ ἢν διψῇ, πινέτω μελίκρητον.
Καὶ ἢν ὁ ὀμφαλὸς ἐμφυσῆται, ὥσπερ στό-
μαχος, καὶ κινηθήσεται ἢ πταρῆται τὸ
παιδίον, ἢ φωνὴν ῥήξῃ, καὶ τότε ἀπο-
τάμνειν ἀναπνέοντος τοῦ παιδίου· ἢν δὲ μὴ
φυσῆται ὁ ὀμφαλὸς, μὴ δὲ κινῆται χρόνου
24 ἐγγενομένου " [21] βιώσεται.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

19 Imp. Samb. habet ἐκτεκμαιρέσθαι eodem sensu.
20 Ante τίκτει *parit* adscripta erat negatio οὐ in imp. & mss Codicibus, quæ recte sublata fuit ab interpretibus; quod autem additur, gemellos uno involucro contineri, id non perpetuo verum est, ut notat Foesius; imo in fine libri de Nat. Pueri, unumquemque foetum suo sinu, & involucro in utero cohiberi scriptum est verius.
21 Βιώσεται *vivet* legunt exempl. omnia: Sed Calvus οὐ βιώσεται *non vivet* legisse videtur, & quidem haud temere; ut Foesius animadvertit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Περὶ τῆς γυναικὸς κυούσης, καὶ τεθνηκὸς παιδίον, ἢ νοσηλεῦον, ἢ θανούμενον φερούσης αἰτιῶν, καὶ σημείων, καὶ θεραπευτικῶν· καὶ ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδίου φέρει τὸ σημεῖον τῆς ὑπὸ τῆς μητρὸς κυϊσκούσης ἐπιθυμουμένης γῆς ἢ ἄνθρακος.

Κυέουσαν γυναῖκα ἣν μὴ ἄλλως γινώσκῃς, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἑλκυσμένοι καὶ κοιλότεροι γίνονται, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πελιδνότερα. Ἢν τις ἐπίτοκος ἐοῦσα, κοίλη δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ὑποιδέῃ τὸ πρόσωπον, καὶ ὅλη αὐτὴ, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν, ὥσπερ ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ ἐχομένη

25 φαίνεται, καὶ τὰ ὦτα λευκὰ, καὶ τὴν ῥῖνα ἄκρην λευκὴν, καὶ τὰ χείλεα πελιδνὰ [22] αὐτέῃ, τεθνηκότα φέρει [23] ἃ τίκτει, ἢ ζῶντα πονηρὰ, καὶ οὐ βιώσιμα καὶ ἄναιμα ὡς νοσηλεύοντα· ἢ [24] προέτεκεν οὐ γόνιμα· [25] ταύτῃ τὸ αἷμα ἐξυδατώθη. Δεῖ οὖν τῇ τοιαύτῃ μετὰ τὸν τόκον, τὰ εὐώδεα προστιθέναι, καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν εὐώδεα, [26] (καὶ σιτίοισιν ἀνατρέφειν.) Καὶ πρῶτον τοῦ προσώπου, ἡ ῥὶς ἔνσιμος γίνεται ἄκρη, καὶ χρῶμα λαμβάνει. [27] Ἤν τινι κυϊσκούσῃ γῆ ἐπιθυμῆται ἐσθίεσθαι, ἢ

30 ἄνθρακες, καὶ ἐσθίονται, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου φαίνεται, ὁκόταν τεχθῇ, σημεῖον ἀπὸ τῶν τοιούτων.

CAPUT VI.

De prægnantis factæ, ac fœtum mortuum, aut valetudinarium, aut interiturum gestantis causis, signis, & curatione; caput pueri terræ à matre gravida expetitæ aut carbonis signum gerere.

25 PRægnantem mulierem si aliter non
cognoscas, oculi retracti & magis
cavi fiunt, & oculorum candidum albedinem nativam non habet, sed lividius
est. Si quæ partui vicina sit, & cavos
habeat oculos, faciesque intumescat, ac
ipsa tota, pedesque tumeant, tanquam
ab alba pituita detenta appareat, & aures albas, & summum nasum album ha-
26 beat, & labra livida ipsi fuerint; fœtus
mortuos gestat, quos parit, aut vivos
male habentes, neque vitales, & exangues tanquam ægrotos; aut prius minime
vitales peperit: huic sanguis aquosus evasit.
Post partum igitur tali odorata (in vulvam)
27 apponenda sunt, odorata comedenda, ac
bibenda, (ipsaque cibis reficienda.) Primumque in facie summus nasus simus
28 evadit, & colorem recipit. Prægnantibus si terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in fœtus capite, ubi in lucem editus fuerit, horum
signum apparet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζʹ.

Περὶ τῶν τοῦ ἐμβρύου ὁπολέρωσε ἐπικειμένου, ἐκ μαζῶν καὶ ὀφθαλμῶν σημείων, ὥσπερ καὶ τῆς κυήσεως ἐκ τῶν προθέτων· καὶ περὶ τῆς τῆς κυήσεως κωλυομένης αἰτίων· καὶ τίνι χρόνῳ ὁ τῆς ὑστέρας στόμαχος ἑαυτὸν μᾶλλον ἀνέσπασε.

Γυναικὶ χρὴ εἰδέναι τὸν μαζὸν, ὁκότερός ἐστιν αὐτῇ μέζων· κεῖθι γὰρ τὸ ἔμβρυον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμόν· ἔσται γὰρ μέζων καὶ λαμπρότερος τὸ πᾶν εἴσω τοῦ βλεφάρου, ὁκότερος ἢ ὁ μαζὸς

CAPUT VII.

De fœtus in hoc aut illud latus decumbentis, ex mammis & oculis, ut & conceptionis, ex subdititiis, signis; & de prohibitæ conceptionis causis; & quo tempore uteri osculum magis contrahatur.

MUlierem nosse oportet, utra ei mamma major sit; illic enim fœtus erit. Similiter autem & oculum; major enim, & lucidior prorsus erit intra palpebram, qua parte major mamma fuerit.

Variæ Lectiones.

22 Ἀυτέῃ *ipsi*: Calvus & Corn. legunt ἀυτέη nominativo casu, & referunt ad sequentia τεθνηκότα φέρει.

23 Corn. legit ἃ τέξει, *quos pariet* scilicet fœtus.

24. Προέτεκεν scripsimus ex Corn. & Foes. quum antea legeretur προέτεκον.

25 Pro ταύτῃσι cum Corn. ταύτῃ legimus.

26 Καὶ σιτίοισιν ἀνατρέφειν, *& cibis reficienda* ex Vatican. membranis a Mercuriale addita sunt.

27 Antea scriptum erat mendose, ἢν τινι κυΐσκουσι, quod ex Lindeno emendavimus: ex Imp. Samb. γῆ legimus pro γῆν, & ἄνθρακες pro ἄνθρακας. Sed Vatic. membranæ ita emendatius totum hunc locum habent, ἢν τῇς κυϊσκομένη γῆν ἐπιθυμέῃ ἐσθίειν, ἢ ἄνθρακας.

fuerit. Si cui ex subdititiis non admodum vehementibus, dolores ad articulos obveniant, & dentium stridor occupet, pandiculatioque & oscitatio detineat, eam magis concepisse spes est, quam si nihil tale patiatur. Mulier quæ præter naturam crassa & pinguis evasit, & pituita repleta, eo tempore non concipit; quæ vero natura talis est, horum gratia concipiet, nisi aliud quid ipsam prohibeat. Mulieribus plerisque, quum menses apparituri sunt, ipsum uteri osculum sese magis, quam alias, contrahit.

29 μέζων. [28] Ην τινι καὶ ἀπὸ προσθέτων
μὴ λίην ἰσχυρῶν ὀδύναι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφι-
κέωνται, καὶ βρυγμὸς ἔχῃ, καὶ [29] σκορδι-
νέηται, καὶ χασμᾶται, ἐλπὶς ταύτην κυῆ-
σαι μᾶλλον, ἢ [30] εἴτι ἂν τουτέων μη-
30 δὲν πάσχῃ. Γυνὴ ἥτις παχεῖα παρὰ φύ-
σιν ἐγένετο καὶ πίειρα, καὶ [31] φλέγματος
ἐπλήσθη, οὐ κυΐσκεται τούτῳ τῷ χρόνῳ· ἥ-
τις δὲ φύσει τοιαύτη ἐστὶ, κυΐσκεται του-
τέων ἕνεκεν, ἤν μή τι ἄλλο κωλύῃ αὐ-
τήν. Τῶν γυναικῶν τῇσι πλείστῃσιν, ὅ-
31 ταν τὰ ἐπιμήνια μέλλῃ φαίνεσθαι, ὁ
στόμαχος [32] αὐτὸς ἑωϋτὸν ἀνέσπασκε μᾶλ-
λον ἢ ἄλλοτε.

CAPUT VIII.

De mulieris non amplius concipientis præservatione; de dolorum post conceptionem desinentium, & post partum redeuntium curatione; de mulieris & viri ad conceptionem præparatione; ac concepturæ exploratione.

Quæ crebro mulier concipiebat, si concipere desierit, ei bis in anno manuum & crurum vena secanda. Si cui in coxendicibus dolores, aut capite, aut manibus, aut alia quadam corporis parte fuerit, & ubi concepit, desinant, quum vero liberatus est uterus, rursus insint; huic conducit odorata tum bibere, tum ad uteri os apponere. Quum mulieri alicui conceptus gratia medeberis, ubi perpurgata esse, osque uteri bene habere videbitur, lavetur, caputque detergeatur, nullo autem unguento illinatur. Deinde linteo inodoro loto circumdatos ipsos capillos, reticulo mundo, aut nihil olenti obliget, primum imposito (capiti) linteo; postea galbano cocto & ad ignem, non solem, emollito, ad os uteri apposito, quiescat. Deinde mane exuto reticulo cum linteo, verticem suum alicui olfaciendum exhibeat; ac

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Περὶ τῆς γυναικὸς μηκέτι κυϊσκομένης προφυλακτικῆς περὶ τῆς τῶν ὀδυνῶν τῶν μετὰ τὴν κύησιν παυομένων, καὶ μετὰ τόκον ἐπανερχομένων θεραπείης, καὶ περὶ τῆς γυναικός τε καὶ ἀνδρὸς εἰς τὴν κύησιν προπαρασκευῆς· καὶ τῆς κυησομένης δοκιμασίας.

32 Γυνὴ ἥτις ἀεικύμων ἐοῦσα, πέπαυ-
ται κυϊσκομένη, φλεβοτομείσθω δὶς τοῦ
ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν σκελέων.
33 [33] Ἤν τινι ὀδύναι ἐν τῷ ἰσχίῳ, ἢ ἐν
τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐν χερσὶν, ἢ ἄλλοθί που
τοῦ σώματος, ὅταν δὲ κύῃ ἐκλείπουσιν,
ὁκόταν δ' ἀπολυθῇ ἀπὸ τῶν μητρέων,
ἔνεισι· ξυμφέρει [34] τὰ εὐώδεα καὶ πί-
νειν καὶ προστίθεσθαι πρὸς τὸ στόμα τῆς
μήτρης. Οταν τινὰ ἰητρεύῃς γυναῖκα κυή-
σιος ἕνεκεν, ὁκόταν δοκέῃ κεκαθάρθαι καὶ
τὸ στόμα καλῶς [35] ἔχῃ τῆς μήτρης, λου-
34 σάσθω καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλὴν [36] μὴ
ἀλειψάσθω δὲ μηδενί· ἔπειτα ὀθόνιον ἄνοδμον
περιθεῖσα περὶ αὐτὰς τὰς τρίχας πεπλυ-
μένον, κεκρυφάλῳ πεπλυμένῳ ἢ μηδενὸς
ὄζοντι καταδησάσθω, τὸ ὀθόνιον [37] ἐπιθεῖσα
πρῶτον, ἔπειτα ἀναπαυέσθω προσθεμένη χαλ-
βάνην πρὸς τὸν στόμαχον, ἑψήσασα καὶ
μαλθάξασα εἰς πῦρ, καὶ μὴ εἰς τὸν ἥλιον.
Ἔπειτα πρωῒ ἀποδυσαμένη τὸν κεκρύφα-
λον

VARIÆ LECTIONES.

28 Quædam MSC. exempl. ᾗ τινι cui legunt.

29 Pro σκορδινέηται quod *pandiculari* significat, Imp. Samb. & Fevr. habent σκοτοδινέῃ *tenebrosa vertigine laborat*, Serv. βρυγμὸς ἔχει καὶ σκοτοδινίη, *dentium stridor*, & *tenebrosa vertigo occupat*: & quidem in lib. de infœcundis, ubi hæc repetuntur, σκοτοδινᾶται legitur.

30 Ex Imp. Samb. εἴ τι pro εἴ τις scripsimus, ut & Calvus.

31 Pro φλέγματος *pituita*, Calvus legit πνεύματος *spiritu, flatibus*. Cæterum quod ad mulierem præpinguem, & non concipientem attinet, vide Aphor. 45. lib. V. Quod autem dicitur παρὰ φύσιν *præter naturam*, Galenus intelligit ὑπερβαλλόντως *supra modum*, *vehementer*.

32 Vatic. exempl. αὐτῶν habent, *ipsarum* uteri osculum, quod secutus est Calvus.

33 Pro ἤν τινι Vatic. habent ᾗ τινι, *cui*.

34 Calvus legisse videtur τὰ εὐώδεα [illegible] καὶ [illegible], *odorata edere ac bibere*.

35 Pro ἔχῃ Servinus legit ἔχειν.

36 Vatic. habent καὶ μὴ addito καί.

37 Serv. MSC. ὑποθεῖσα nempe *supposito prius linteo*, cui reticulum imponi debet.

λον μετὰ τοῦ ὀθονίου, ὀσφρανθῆναι παρεχέτω τινὶ τὴν αὐτῆς κορυφήν· καὶ ἢν μὲν ὀζέσῃ, καλῶς ἔχει τῆς καθάρσιος· "[38] ἢν δὲ μὴ, κακῶς· ἄσιτος δὲ ταῦτα ποιείτω. Καὶ ἢν μὴ τικτοῦσα ᾖ, οὐδέ ποτε ὀζέσει, οὔτε καθαιρομένη, οὔτ' ἄλλως, οὐδ' ἢν κυεούσῃ προσθῇ, οὐδ' οὕτως καλῶς ὀζέσει. Ἥτις δὲ κυήσεται θαμέως, καὶ ἀρικύμων ἐςὶ, καὶ ὑγιαίνει· "[39] ἢν μὴ προσθῇς μηδὲ καθήρας, ὀζέσει αὐτῆς ἡ κορυφὴ, ἄλλο δὲ οὐδέν. Ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν πάντα, καὶ δέῃ παρὰ τὸν ἄνδρα ἐλθεῖν, ἡ μὲν γυνὴ ἄσιτος ἔςω· " ὁ δὲ ἀνὴρ ἀθώρηκτος, ψυχρῷ λελουμένος, καὶ σιτηθεὶς τὰ ξύμφορα. Καὶ ἢν γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν γονὴν, μὴ ἔλθῃ τοῦ χρόνου πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἡσυχαζέτω. Γνώσεται δὲ, ἢν μὲν ὁ ἀνὴρ φῇ ἀφιέναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοεῖ ὑπὸ ξηρότητος. Ἢν δὲ ἀποδιδοῖ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γονὴν ἐς τὰ αἰδοῖα, "[40] καὶ γένηται ὑγρὴ, πάλιν ξυμμιγέσθω, μέχρις ἂν συλλάβῃ.

ſi quidem oluerit, probe purgata eſt; ſin minus, male; hæc autem jejuna
35 faciat. Etſi non fœcunda fuerit, nunquam olebit, neque purgata, neque alias: & ſic prægnanti idem medicamentum apponatur, neque ſic probe olebit. Quæ vero crebro prægnans futura eſt, facile concipit, ac ſana eſt; etiamſi ſubdititium
36 non appoſueris, neque purgaveris, ejus vertex olebit, aliud vero nihil. Quum vero probe omnia habere videbuntur, & ad virum accedere oportuerit, mu-
37 lier quidem jejuna ſit; vir autem minime ebrius, frigida lotus, & commodis alimentis nutritus. Quod ſi noverit ſe genituram concepiſſe, tunc temporis virum non adeat, ſed quieſcat. Cognoſcet autem; ſi quidem vir ſe ſemen emiſiſſe dicat, mulier vero præ ſiccitate ignoret. Si vero uterus rurſum genituram ad pu-
38 denda reddiderit, & ipſa humecta fuerit, rurſus cum viro coëat, quoad concipiat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τῶν τῆς γυναικὸς δίμηνα ἢ πλείονα χρόνον γεγονότα φθειρούσης αἰτίων, καὶ τῆς θεραπείης.

"[41] Γυνὴ ἥτις κύσκεται μὲν, διαφθείρει δὲ δίμηνα τὰ παιδία, ἀκριβῶς ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ μήτε πρότερον, μήθ' ὕστερον, " καὶ τοῦτο πάθῃ δὶς ἢ τρίς· [42] ἀλλὰ καὶ ἢν τρίμηνα ἢ τετράμηνα, ἤν τε πλέονα χρόνον γεγονότα διαφθείρῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον· "[43] ταύτῃσιν αἱ μῆτραι οὐκ ἔτι διδόασιν ἐπὶ μέζον τοῦ παιδίου αὐξανομένου, καὶ ὑπερβάλλοντος τοῦ ἐκ τοῦ διμήνου, ἢ τριμήνου, ἢ ὁπηλίκου· " ἤν ποτε ἂν ἄλλοτε μὲν αὐξάνεται, αἱ δὲ μῆτραι οὐκέτι εἰσὶν ἱκαναὶ ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διαφθείρεται ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον. "[44] Ταύτῃ χρὴ σικύην ἐμποιῆσαι ἐς τὴν μήτρην· δεῖ οὖν [45] ἀποποιῆσαι, καὶ φυσῆσαι ὡς μάλιστα προσθέτοισι φαρμάκοισι τοῖσι δέ. Τῆς σικύης τὴν ἐντε-

CAPUT IX.

De mulieris bimeſtres aut vetuſtiores fœtus perdentis cauſis, & curatione.

39 Quæ mulier concipit quidem, fœtus autem bimeſtres perdit, exacte eodem tempore, neque prius, neque po-
40 ſterius, idque bis terve perpeſſa fuerit; imo ſi trimeſtres, aut quadrimeſtres, aut etiam majores ad eundem iſtum modum
41 perdiderit; his uteri in majorem amplitudinem non amplius increſcunt, ſi fœtus augeatur, & bimeſtre aut trimeſtre
42 ſpatium, aut quantulumcunque tempus ſuperet; ſi quando etiam alias augeatur, uteri non amplius capiendo fœtui eſſe poſ-
43 ſunt, ſed hac de cauſa eodem tempore perditur. Huic cucurbitula ad uterum apponenda, qua ſummota, eum per huhujusmodi ſubdititia medicamenta quam maxime

Variæ Lectiones.

38 Vatic. leg. ἢν δὲ μὴ, οὐκ ὀζέσει. *ſin minus, non olebit*, ut & in lib. de Infœcundis.

39 Corn. legiſſe videtur ἢν ἢν μὴ προσθῇς: Foeſius autem ex eodem lib. de Infœcun. legendum putat ἢν προσθῇς μηδὲ καθήρας, *ſi appoſueris, etiamſi non purgaveris.*

40 Καὶ γίνηται ὑγρὴ, *& ipſa humecta fuerit* ubique ſcribitur, & refertur ad mulierem; ſed Calvus & Cornar. ὑγρὰ legiſſe videntur, & referunt ad pudenda.

41 Γυνὴ &c. ante hæc verba in MSC. R. hic titulus præfertur περὶ γυναικὸς φθειρούσης δίμηνα, *de muliere, quæ bimeſtres fœtus perdit.* Hoc idem argumentum tractatur lib. de Infœcund. 1. de Morb. Mul. de Nat. Muliebri, Aphor. 44. 45. lib. I.

42 Poſt hæc verba in Vatic. additur καὶ τοσαυτάκις, καὶ πλείονα, *& bis, & plura*, ſcilicet & toties, & pluries.

43 Ταύτῃσιν *his uteri*: lib. de Infœc. legitur ταύτης, *hujus uteri* multo melius, ut putat Foeſius.

44 Ταύτῃ χρὴ σικύην ἐμποιῆσαι, *huic cucurbitula ad uterum apponenda eſt*, ut vertit Foeſius; ſed Cornarius, *huic cucumerarium medicamentum in uterum dare oportet*, intelligens de cucumeris agreſtis ſucco. Putat autem Foeſius hunc locum de cucurbita Medica lata, ad uterum apponenda, quo hic diſtendatur & latior fiat, recte accipi poſſe, quemadmodum & Calvus intellexit. In lib. de Infœc. nullum de cucurbita verbum fit; ſed uteri collutio, & per flatum diſtenſio, ac per ſubdititia præſcribitur. Vaticana exempl. Ταύτῃ χρὴ ἑψῆσαι σικύην legunt.

45 Ἀποποιῆσαι, *ſummovere*, Cornar. legit διατείνειν, *diſtendere*; in lib. de infœc. ſcribitur κλύσαι, *colluere*. Foeſius aliquando ſcribendum cenſebat ἐμπλῆσαι, aut πυριῆσαι, de fotu intelligens, qui uterum emolliat ac dilatet.

maxime instare oportet. Cucumeris agrestis medulam tusam & cribratam, deinde paucam melle copiosiore cocto subigito, parumque laseris (adjicito) mel autem coctum esto. Hoc (medicamento) specillum obductum, & ea crassitudine redditum, quam uteri osculum suscipiat; subdatur ad os uteri, introque quo ad ejus interiora penetret, impellatur. Liquefacto vero medicamento, specillum educatur; & elaterium eodem modo præparatum, similiterque colocynthis sylvestris apponatur. Atque per hoc tempus edat allia quamplurima, & laseris caulem, & quicquid in ventre flatum creat. Tertio vero quoque die subdititium apponatur, quoad probe habere videatur, ea copia quam recipiet; intermediis (diebus) mollientibus utendum est; postquam vero uteri os emollientibus præparatum fuerit, quum (menses) apparuerint, quiescat; ubi vero sicca fuerit, (viro) commisceatur.

ριωνὴν κόψαντα διασῆσαι· ἔπειτα ἐν μέ-
λιτι [46] ἑφθῷ μίξαι ὀλίγην πλείονι
ὄντι τῷ μέλιτι, καὶ σιλφίου ὀλίγον· τὸ
δὲ μέλι κάθεφθον ἔστω. Τοῦτο περι-
πλάσαι περὶ μήλην, τὸ πάχος ποιέοντα
ὁκόσον παραδέχεται ὁ στόμαχος· προσι-
θέναι δὲ καὶ πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης,
καὶ ὦσαι ὅκως ἂν περήσῃ ἐς τὸ εἴσω
τῆς μήτρης. Ὅταν δὲ ἀποτακῇ τὸ φάρ-
μακον, ἐξελεῖν τὴν μήλην· καὶ τὸ ἐλα-
τήριον ὧδε ποιέων προσιθέναι, καὶ τῆς
κολοκυνθίδος τῆς ἀγρίης ὡσαύτως. Καὶ
ἐσθιέτω τοῦτον τὸν χρόνον σκόροδα ὡς
πλεῖστα, καὶ καυλὸν σιλφίου, καὶ ὅ, τι
φῦσαν ἐμποιέει ἐν τῇ κοιλίῃ. Προσ-
τιθέσθω δὲ τὸ πρόσθετον διὰ τρίτης τῆς
ἡμέρης, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ
44 πλῆθος " [47] ὁκόσον προσίηται· τὰς δὲ
μεταξὺ μαλθακτηρίοισι χρῆσθαι· ἐπει-
δὰν δὲ καταστῇ τοῖσι μαλθακτηρίοισι τὸ
στόμα τῆς μήτρης, [48] μετὰ τὸ ἐπιφα-
45 νῆναι ἐπιμείνασα· " ὁκόταν δὲ [49] ξηρὴ ᾖ,
μίγνυσθαι.

CAPUT X.

De uteri velut a tuberculo post partum, aut ex abortu, aut alia causa, suppurati curatione.

Si cui uterus suppuratus fuerit, aut post partum, aut ex abortu, aut quomodocunque alias, neque aliter in alveo ac tunica, velut in tuberculo assolet, pus fuerit: huic specillum linitorium in uteri os demittere condunt. Minus enim ustione opus fuerit, si ad specillum processerit: postea erucas a tithymalide colliges; habent autem velut aculeos quosdam; hos sensim excindito, ne pabulum internum ex ipsis effluat; deinde sole siccatos terito. Quin etiam vermes stercorarios eodem modo in sole siccatos, deinde teritos. Et erucæ quidem pondus duorum obolorum

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ μήτρης ὥσπερ ἐκ φύματος μετὰ τόκον, ἢ ἐκ διαφθορῆς, ἢ ἑτέρης αἰτίης, ἐμπύου, θεραπείης.

46 " [50] ΗΝ τινι ἂν ἡ μήτρη ἔμπυος γένηται,
ἢ [51] μετὰ τόκον, ἢν ἐκ διαφθο-
47 ρῆς, ἢ ἄλλως πῶς, " [52] καὶ μὴ ἐν τεύχει
ἑτέρως, καὶ χιτῶνι τὸ πύον, ὥσπερ ἐπὶ
φύματος ᾖ, ξυμφέρει [53] ταύτῃ μήλην
ὑπαλειπτρίδα καθιέναι ἐς τὸ στόμα τῆς μή-
48 τρης. " Ἧσσον γὰρ [54] δεήσεται καύσιος, εἰ
χωρήσειε πρὸς τὴν μήλην· ἔπειτα κάμπας
τὰς ἀπὸ τῆς τιθυμαλίδος ξυλλέξας, " [55]
49 ὥσπερ δὲ κέντρα ἔχουσιν, αὐτὰ ἀποτάμνειν
ἡσυχῇ, ὅκως ἂν ἡ φορβὴ μὴ ἐκρυῇ· ἔπει-
τα ξηραίνειν αὐτὰς ἐν ἡλίῳ, καὶ τρίβειν·
καὶ τοὺς σκώληκας δὲ τοὺς κοπριῶνας ὡσαύ-
50 τως ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ, " ἔπειτα [56] τρί-
βειν. Καὶ τῆς μὲν κάμπης δύο ὀβολοὺς
σταθμῷ

Variæ Lectiones.

46 Ἑφθῷ, *cocto* scilicet melle; hoc verbum delet Imp. Samb. nam paulo post mel coquendum esse præscribitur.

47 Vatic. leg. ὁκόσον ἂν: in lib. de Infœc. ὅκως ἂν.

48 Μετὰ τὸ ἐπιφανῆναι, *postquam apparuerit*, scilicet menstruus fluxus, aut menses, ut Foesius intelligit, propterea quod verbum hoc apud Hippocratem sine ullo addito de mensibus non raro inveniatur usurpatum, ut lib. 2. Epid. τὰ ἐπιφαινόμενα, *apparentia*, nempe menstrua. Quod autem sequitur ἐπιμείνασα, *quiescens*, ex Foesio ita scripsimus, quum antea legeretur ἐπιμήνια: at Cornar. pro hoc vocabulo legit ἐπιμήνια, *menstrua*, & quiescendi notionem omisit.

49 Ξηρὴ ᾖ ex lib. de Infœc. adnotante Foesio ita emendavimus, cum ξηρὴν mendose scriptum esset.

50 Vatic. legunt ᾖ τινι.

51 Eadem exempl. μετὰ τὸν τόκον addito articulo τόν.

52 Καὶ μὴ ἐν τεύχει ἑτέρως, *neque in alveo*, aut vase *aliter* &c. Καὶ μὴ ἐντεῦθεν ἑτέρω legunt Vaticana exemplaria, Cornarius legisse videtur ἑτέρῳ, *alio*, pro ἑτέρως, *aliter*. Calvus καὶ μὴ ἐντεύξῃ ἑτέρως, *nec aliter consequi possis*.

53 Ταύτῃ emendavimus, cum mendose scriptum esset ταύτην.

54 Δεήσεται καύσιος: sic habet Imp. Samb. & Cornar. Ald. & Calv. legunt δοκέῃ, pro καύσιος, *ustione*, Vatic. legunt κλύσιος, *collutione*.

55 Pro ὥσπερ δὲ Vatic. habent ὅσαι δὲ ἴσως, *quæ forte* aculeos habent, scilicet de erucis: deinde αὐτὰ legimus pro αὐτὰς cum Foesio, & omnibus interpretibus, ita ut ad aculeos, non ad erucas referatur.

56 Vatic. legunt λειοτρίβειν, *leviter terito*.

ςαθμῷ. Αἰγιναίους, τῶν δὲ σκωλήκων διπλάσιον, καὶ ἀνίσε ὀλίγον παραμίξαι, ἢ τῶν τοιετοτρόπων τινός· κακῶδες γὰρ γίνεται. Ταῦτα δὲ τρίψας λεῖα, διεὶς [57] οἴνῳ λευκῷ εὐώδει· καὶ ἐπὴν πίῃ, βάρος ἐπιγίνεται, καὶ νάρκη ἐμπίπτει ἐν τῇ γαςρί· ἢν οὖν ἐπιγένηται, μελίκρητον ἐπιπινέτω ὀλίγον.

Æginensium, vermium autem duplum, & anisi parum, aut aliquid id genus permisceto; mali enim odoris medicamentum evadit. Ista autem leviter trita, vino albo odorato diluito; & ubi epota fuerint, succedit gravitas, & ventri torpor incidit. Quæ si adfuerint, aquam mulsam modicam insuper bibat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ΄.

Περὶ τῆς γυναικὸς ὑπὸ τῆς ἀτεκνίης κακοπαθεούσης, ἤδη δὲ κυησάσης καὶ τελοκύιης, αἰτίων ἀπὸ τῆς ὑςέρης παθημάτων, καὶ τῆς θεραπείης.

[58] Κτήσιος δὲ καὶ παιδοποιΐης ἥτις δεῖται, καὶ [59] ἄτεκνος ἐοῦσα, καὶ ἤδη κυήσασα, ἐοῦσα δὲ [60] τεκνοῦσα, ἢ ὅταν ὁ ςόμαχος [61] ξηρὸς ᾖ, ἢ [62] ἀκρόπαθος, ἢ ξυμμεμύκῃ, καὶ μὴ ὀρθῶς ᾖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεςραμμένος τὸ ἕτερον, ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεκρύφῃ, ἢ ἀνεσπάκῃ ἑωυτὸν, ἢ τὸ χεῖλος ἐπιβάλλῃ τοῦ ςομάχου, ὁκόθεν οὖν ἐφ' [63] ἑωυτὸ, ἢ τρηχὺς, καὶ πεπωρωμένος ᾖ (σκληρὸς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ συμμύσιος, καὶ ἀπὸ πωρώσιος) ταύτησι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, [64] ἢ ἐλάσσονα τοῦ δέοντος, καὶ διὰ πλέονος χρόνου ἐπιφαίνεται. Ἔςι δὲ ἐν ᾗσι τὰ ἐπιμήνια, καὶ κατὰ ὑγείην τοῦ σώματος καὶ τῶν μητρέων τὴν ἔξοδον εὑρίσκεται, καὶ κατά γε τὸ ξύμφυτον καὶ δίκαιον, καὶ ὑπὸ θερμότητος καὶ ὑγρότητος τῶν ἐπιμηνίων, καὶ τοῦ ςομάχου μὴ κάρτα βεβλαμμένου. Τὴν δὲ γονὴν διὰ τοῦτο οὐ δέχεται κατὰ τὴν βλάβην, [65] ἤ τις ἂν κωλύῃ ἀπὸ τοῦ ςομάχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι. Ταύτην χρὴ πυριήσαντα τὸ σῶμα ὅλον, δοῦναι πιεῖν φάρμακον, καὶ καθαρὴν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρῶτον, ἤν τε ἄνω καὶ κάτω δέηται, ἤν τε ἄνω μοῦνον· καὶ ἤν τε ἄνω διδοῖς τὸ φάρμακον, μὴ πυριῆν [66] πρότερον τῆς

CAPUT XI.

De mulieris conceptum & partum jam expertæ, liberorum penuria laborantis, causis ab uteri affectionibus, & curatione.

51 Siqua vero conceptione ac procreatione liberorum indiget, orba liberis, & quæ jam prægnans fuit,
52 ac peperit; quum uteri os siccum, aut summa parte affectum, aut occlusum fuerit, neque recte se habuerit;
53 sed in alteram coxendicem, aut ad
54 anum obversum latuerit, aut sese contraxerit, aut oris labrum in se incubuerit undecunque, aut asperum & callosum fuerit (durum autem fit tum ab occlusione, tum a callositate) iis men-
55 ses non apparent, aut pauciores quam oporteat, & per longius tempus apparent. Sunt autem, in quibus menses, pro corporis sanitate, & uterorum, exitum assequuntur, imo naturali & justo modo uteri etiam osculo non admodum ex mensium caliditate & humiditate oblæso. Verum genituram ideo
56 non suscipit ob eam læsionem, siqua prohibeat ipsam ab utero male affecto suscipi. Huic, fomento per totum corpus admoto, medicamentum propinare oportet, primumque corpore purgatam reddere, sive supra & infra opus fuerit, sive supra tantum. Quod si per superiora medicamentum dederis, ante purgationem ne fo-
57 veto; fovebis vero postea deorsum purgaturus.

Variæ Lectiones.

57 In Vatic. membranis scribitur ἐν οἴνῳ, *in vino.*

58 Κυήσιος &c. de eodem argumento agitur in libr. de Infœcundis.

59 Pro ἄτεκνος ἐοῦσα Serv. habet ἀτεκνοῦσα eodem sensu.

60 Pro τεκνοῦσα in lib. de Infœc. scribitur ἀτεκνοῦσα; *sine liberis,* Imp. Samb. delet ἢ, quod sequitur.

61 In lib. de Infœc. σκληρὸς legitur pro ξηρός.

62 Vatic. habent ἀκρόπλοος, *in superficie natans.*

63 Ἑωυτὸ pro ἑωυτὸν ex Foesio legimus relate ad χεῖλος: idem autem verba ὁκόθεν ἂν, quæ præcedunt, transfert post verbum ἑωυτὸ, quemadmodum scribitur in lib. de Infœc.

64 Η ἐλάσσονα cit. lib. legitur πολλῷ ἐλάσσονα, *multo pauciores* menses; Imp. Samb. & Calvus addunt ἢ πλέονα, *aut plures*; Vatic. καὶ πλέονα, *& plures*, copiosiores: Fevr. habet ἐλάσσονα πλεῖστα, *valde pauciores.*

65 Ἤν τις ἂν κωλύῃ hoc in loco omnia habent exemplaria, verum hanc lectionem secuti, Cornarium ex libro περὶ ἀφόρων restituimus, quæ lectio multo melior est. Infra post σώματος Imp Samb. addit ταύτην, *hanc.*

66 Πρότερον, *ante* scilicet purgationem ex Vatic. Codd. additum fuit.

turus. Si vero sursum purgante medicamento non opus esse videatur, fomento præmisso, deorsum purgans propinato. Quum autem probe purgatum corpus esse videbitur, postea uteros, si conferre videatur, crebris insessionibus foveto. Ad fomentum vero cupressi ramenta, laurique folia contusa immittito, atque calida multa lavato. Quum vero recens lota fuerit, & fomentum admiserit, specillo stanneo os uteri dilatandum, & ubi opus esse videbitur, dirigendum: aut plumbeo (utitor) initio a tenui ducto, deinde crassiore, si suscipere queat, donec probe habere videatur. Specilla autem aliquo emolliente diluto, & si conferre videatur, liquido reddito, intinges. Specilla ipsa postrema parte cava facienda sunt, deinde circum longiora ligna adaptanda, sicque ipsis utendum. Hoc autem tempore potet tædam quam pinguissimam tenuiter concisam, in vino albo odorato, dulci, quam gratissimo decoctam, & apii semen contusum, & cumini Æthiopici semen, thusque quam optimum. Ex hoc, quæ moderata copia esse videbitur, quotque diebus satis habere videbitur, jejuna bibat; & catellos coctos edat, & polypum vino dulci coctum, jusculumque ipsum bibat, & brassicam coctam, superpoto vino albo, neque sitiat, & bis die calida lavet; hoc autem tempore a cibis abstineat. Ab eo vero tempore, siquidem per os uteri decesserit, & quid purgationis extra ferri videatur, unum atque alterum diem adhuc potione utendum, & specillorum usu desistendum, tentandaque subdititiis medicamentis uterorum purgatio.

καθάρσιος, πυριήσεις δὲ μεταθεῖσας κάτω·
ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖσθαι ἀνωτερικοῦ,
προπυριήσας, κάτω πίσαι. Ὅταν δὲ δο-
κέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος τὸ σῶμα, με-
τὰ τοῦτο πυριῆς τὰς μήτρας, ἐγκαθίζοντα
58 αὐτὰς πυκνὰ, [67] ἂν δοκέῃ ξυμφέ-
ρειν· ἐπιβάλλειν δὲ ἐς τὸ πυρίημα, κυ-
παρίσσου ῥινήματα, καὶ δάφνης φύλλα
κόψας, καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ.
Ὅταν δὲ νεόλουτος ᾖ καὶ νεοπυρίητος, ἀν-
ευρύνειν τὸ στόμα τῆς μήτρης τῇ μήλῃ τῇ
κασσιτερίνῃ, καὶ ἀνορθοῦν ὅπῃ ἂν δέη-
ται· ἢ μολιβδαίνῃ, ἀρξάμενος ἐκ λεπ-
59 τῆς, εἶτα [68] παχυτέρῃ εἰ παραδέ-
χηται, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. Βά-
πτειν δὲ τὰς μήλας [69] ἐν ἑνὶ τῶν
μαλθακτηρίων διειμένῳ, ὅταν δὲ δοκέῃ ξυμ-
φέρειν, ὑγρὸν ποιήσας. Τὰς δε μήλας
ποιέειν ὄπισθεν κοίλας, εἶτα περὶ ξύλοισι
μακροτέροισιν ἁρμόσαι, καὶ οὕτως χρῆ-
σθαι. Τὸν δὲ χρόνον τοῦτον πινέτω, κα-
θεψοῦσα ἐν οἴνῳ εὐώδει λευκῷ καὶ ὡς
ἡδίστῳ, γλυκέει, δαΐδα ὡς πιοτάτην κατα-
σχίσασα λεπτὰ, καὶ σελίνου καρπὸν κό-
ψασα, καὶ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ καρπὸν,
καὶ λιβανωτὸν ὡς κάλλιστον. Τουτέου
πινέτω νῆστις, [70] ὁκόσον ἂν δοκέῃ μέ-
τριον εἶναι πλῆθος, ἡμέρας ὁκόσας ἂν
60 δοκέῃ ἅλις ἔχειν· καὶ ἐσθιέτω [71]
61 σκυλάκια ἑφθὰ, καὶ πολύποδα ἐν
οἴνῳ [72] ἑφθὸν γλυκεῖ, καὶ τοῦ ζωμοῦ
πινέτω· καὶ κράμβην ἑφθὴν, καὶ οἶνον
λευκὸν ἐπιπινέτω, καὶ μὴ διψήτω, καὶ
λουέσθω θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης· σιτίων
δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. Μετὰ
δὲ τοῦτον, ἢν μὲν χωρέῃ κατὰ τὸν στό-
μαχον, καὶ φαίνηταί τι ἔξω καθάρ-
σιος, πίνειν τε ἔτι τοῦ πόματος ἡμέ-
ρην καὶ δύο καὶ τῇσι μήλῃσι παύε-
σθαι χρεομένους, καὶ πειρῆσθαι καθαί-
ρειν τὰς μήτρας προσθέτοισιν φαρμάκοισι,

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

67 Corn. legisse videtur, [illegible], *si ita videbitur*: in lib. de Infœcund. [illegible]

68 Παχυτέρῃ pro παχυτέρῃς ex Foesio legimus.

69 Ἐν delet imp. Samb.

70 Idem habet [illegible] pro [illegible]

71 Lib. de Infœcund. scribitur [illegible], *catellos pingues coctos*. Catelorum autem lactentium carnes pro cibo veteribus fuisse testatur Plin. libr. XXIX. cap. 4. his verbis: *Catulos lactentes adeo puros* (veteres) *existimabant ad cibum, ut etiam placandis numinibus hostiarum vice uterentur bis; genito mane catulo res divina fit, & in cœnis Deûm etiamnum ponitur Catulina*. Ac ditioribus quidem epulis celebrem fuisse Plauti fabulæ indicio sunt. Et Oribasius Collect. II. ex Mnesithei Atheniensis sententia, eas collaudavit; tanquam *præstantissimas*. Catulinam carnem esitavisse, hoc est, comedisse Romanos Plaut. in Saturione refert, ut scribit Sext. Pomp. Festus. Nemo igitur miretur Hippocratem pluribus locis in variis affectibus catellorum carnem non parum in cibo commendasse: nam & Sextus Empiricus III. Hypoth. scribit, in regionibus suis nefarium fuisse caninas carnes edere, Thracas vesci consuevisse, & fortasse etiam Græcos, quando Diocles eas quibusdam ægrotis dare præcepit.

72 [illegible] pro [illegible] Ex Foes. & MSC. Vatican. emendavimus, ita ut ad polypum referatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ην ἡ γυνὴ τοῦ σομάχου τῆς μήτρας ὑγιοῦς ὄντος, ἐκ τῆς τῶν καταμηνίων ἀποκρύψεως, ἢ ὀλιγότητος, ἢ χρονιότητος, ἢ κακότητος μὴ συλλάβηται, τὰ τῆς μήτρας νοσήματα καὶ τὰς αἰτίας κωλυθείσης τῆς συλλήψεως ἐξευρεῖν χρή· καὶ περὶ τῆς αὐτῆς θεραπείας· καὶ τὸν τῆς μήτρας σόμαχον τοῖς ἰσχυροῖς φαρμάκοις ἑλκοῦσθαι.

CAPUT XII.

Si mulier sano uteri osculo, menstruorum suppressione, aut paucitate, aut diuturnitate, aut vitio, non concipiat, uteri morbos, & causas probibitæ conceptionis scrutari oportet; ac de ejus curatione; medicamentis vehementioribus uteri osculum ulcerari.

Ἢ Τινι δὲ τοῦ σομάχου ὀρθοῦ " 73 καὶ 62 μεγάλου, καὶ ὑγιέος ἐόντος καὶ καλῶς ἔχοντος, καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου, τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται πάμπαν, ἢ ἐλάσσονα, καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ μὴ ὑγιεινά· τὴν νοῦσον ἀνευρὼν, ἥν τινα ἔχουσιν αἱ μῆτραι, ἤν τε καὶ τὸ σῶμα ξυμβάλληταί τι, ἐξευρὼν τὸ αἴτιον, ἀφ' οὗ περ οὐ κυΐσκεται καὶ ταῦτα, οὕτος ἔχῃ τὴν ἴησιν ποιέεσθαι ' προσφέρων, " ἣν 63 δέχηται θεραπείην ἀρχόμενος ἐξ ἰσχυρῶν, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. Τελευτᾷν δὲ ἐς μαλθακώτερα, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἡ μήτρη, καὶ ὁ σόμαχος καθεστηκέναι ὀρθῶς ἔχων, καὶ ἐν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. Ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαρμάκου μὴ προσχωρήσῃ, μηδὲ πινούσης χρόνον τὸν μέτριον, τουτέου 74 δὴ οὐ παύεσθαι τοῦ πόματος. Ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου, μαλθάξαι τὸ σόμα τοῦ σομάχου, καὶ ποιῆσαι ὅκως ἀναχάνηται ἐς ὁδὸν " τῷ προσθέτῳ, ἀπό τε θυμιημάτων καὶ φαρμάκων καὶ μαλθακτηρίων. Ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν μαλθάξιος καὶ θυμιήσιος, προσιθεὶς φάρμακον, κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης, ὡς ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀρχόμενος ἐκ μαλθακῶν ἐπὶ ἰσχυρότερα, τελευτῶν δὲ αὖθις ἐς μαλθακὰ καὶ εὐώδεα· τῶν γὰρ ἰσχυρῶν φαρμάκων τὰ πλεῖστα ἑλκοῖ τὸν σόμαχον καὶ δάκνει. Ἔπειτα τόν τε σόμαχον καθιστᾷν ἐς ὀρθὸν, καὶ ὑγιέα, καὶ καλῶς ἔχοντα πρὸς τὴν δέξιν τῆς γονῆς· καὶ τὴν ' μήτρην ξηρὴν ποιέειν, " καὶ φῦσαν ἐμποιέειν. 64

Cuicunque vero, uteri osculo recto, magno, sano, beneque habente, & in loco decenti sito, menstrua nequaquam apparuerint, vel pauciora, & per longius tempus, minimeque sana; morbo, quo uteri laborant, investigato, & siquid corpus etiam conferat, pervestigata causa ob quam non concipiat, atque hæc sic se habeant, si adhibitam curationem suscipiat, medelam facito, initio a validioribus ducto, prout opportunum visum fuerit. In molliora autem desinendum, donec uterus expurgatione bene habere, ejusque os recte constitutum, & in idoneo situ positum esse videatur. Quod si a potu, ac medicamento (menstrua) non processerint, etiamsi moderato tempore id biberit, non tamen ab hac potione cessandum. Quum vero ex specillorum usu recte habuerit, os uteri molliendum, faciendumque ut dehiscat ad viam medicamento subdititio faciendam, ex pharmacis ad suffitum aptis & emollientibus comparato. Quum vero ex emollitione & suffitu bene habuerit, uteri purgationem per subdititium medicamentum facito, donec bene habere videatur, exordio ab emollientibus ad vehementiora ducto, ita ut rursus in emollientibus, & odoratis desinas; vehementium enim medicamentorum plurima os uteri ulcerant ac mordent. Deinde tum os rectum & sanum constituito, quo ad suscipiendam genituram bene sese habeat; tum uterum siccum reddito, flatumque inducito.

Variæ Lectiones.

73 Pro Μεγάλου, *magno*, libr. de Infoec. & Vatic. habent μαλθακοῦ, *molli*.

74 Ex Vatic. δὴ legimus pro δὲ, *autem*. ibidem ἀπὸ τῶν ἐμέτων legunt exempl. Vatican. ut sit medicamentum *vomitorium*. Infra καὶ φῦσαν ἐμποιέειν, *flatumque inducito*, quum deesse videret Mercurialis in suo codice, abradenda duxit; hanc maxime ob causam, quod ad eam curationem, quæ hoc in loco instituitur, nullo modo tale opus pertinere videtur.

CAPUT XIII.

De mulieris ob pinguedinem non concipientis curatione; ver ad conceptionem aptum; de viri ac fœminæ ad conceptionem, & ad masculi & ac fœminæ procreationem præparatione.

SI mulier uterum præ pinguitudine ad conceptum, læsum habere videatur; eam quam maxime extenuato, & supra cætera gracilem reddito. Vernum autem tempus ad conceptum maxime accommodatũ. Vir autem nequaquam inebrietur, neque vinum album bibat, sed quod valentissimum & meracissimum sit, cibisque (vescatur) firmissimis, calida ne lavet; robustus sit & sanus, & cibis abstineat ad rem non conferentibus. Quum marem procreare voluerit, mensibus desinentibus, aut cessantibus misceatur, & quam maxime impellat, dum semen excernat. At quum fœminam generare voluerit, quum plurimi menses mulieri prodierint, & adhuc prodeant, coëat; dextrum autem testem, prout maxime tolerare potuerit, obliget; sinister vero, si marem procreare expetat, obligandus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ θεραπείας γυναικὸς ὑπὸ πιμελῆς μὴ κυούσης· τὸ ἔαρ τῇ κυήσει ἐπιτήδειον· περὶ τοῦ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κύησιν, καὶ ἀῤῥενογονίαν καὶ θηλυγονίαν προπαρασκευῆς.

ΗΝ γυνὴ δοκέῃ ὑπὸ πιμελῆς τὰς μήτρας βεβλάφθαι ἐς τὴν κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα καὶ ἰσχναίνειν πρὸς τοῖσιν
65 ἄλλοισιν. Ὥρη δὲ ἐαρινὴ [75] ἀρίστη κυήσιος. Ὁ δὲ ἀνὴρ μὴ [76] μεθυσκέσθω μηδὲ οἶνον λευκὸν πινέτω, ἀλλ' ὅστις ἰσχυρότατος καὶ ἀκρητέστατος, [77] καὶ σιτείσθω ὡς ἰσχυρότατα· καὶ μὴ θερμολουτείτω· ἰσχυέτω δὲ καὶ ὑγιαινέτω, καὶ σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τῷ πρήγματι. Ὅταν βούληται ἄρσεν φυτεύειν, τῶν ἐπιμηνίων ἀποληγόντων ἢ ἐκλελοιπότων μίγνυσθαι, καὶ ὠθέειν ὡς μάλιστα, ἕως ἂν [78] ἐκμιαίνηται.
66 Ὅταν δὲ θῆλυ βούληται γενέσθαι, ὅταν πλεῖστα ἐπιμήνια εἴη τῇ γυναικὶ
67 [79] καὶ ἔτι δὲ ὄντων· [80] τὸν δὲ ὄρχιν τὸν δεξιὸν ἀποδῆσαι, ὡς ἂν μάλιστα καὶ ἀνέχεσθαι δύνηται· ἐπὴν δὲ ἄρσεν βούληται φυτεύειν, τὸν ἀριστερὸν ἀποδῆσαι.

CAPUT XIV.

De medicamentis occlusum uteri osculum aperientibus, durum emollientibus, ac distortum erigentibus.

UTeri os occlusum, a suffimentis quidem dehiscit, ab emollientibus vero emollitur. Suffire autem oportet loti corticem, lauri baccas, ejusque folia viridia contusa, thus, myrrham, artemisiæ semen, aut folia; anisum etiam contusum, aut adipem, & ceram, sulphur, cupressi semen, peucedani radicem, myrti folia viridia contusa, castoris testem, asini

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ τῶν φαρμάκων τῶν τοῦ μήτρας στόμαχον συμμεμυκότα ἀνοιγνύντων, καὶ σκληρὸν μαλθασσόντων, καὶ ἀπεστραμμένον ἀνορθούντων.

68 ΣΤόμαχος μήτρης, ἀπὸ μὲν θυμιημάτων [81] ξυμμεμυκὼς ἀναχάσκει ἀπὸ δὲ τῶν μαλθακτηρίων, μαλθάσσεται. Θυμιῆν δὲ λωτοῦ φλοιὸν, σπέρμα δάφνης, καὶ φύλλα [82] τῆς αὐτῆς χλωρὰ κεκομμένα, λιβανωτὸν, σμύρναν, ἀρτεμισίης καρπὸν ἢ φύλλα, καὶ ἄνισον κόψας, ἢ στέαρ καὶ κηρὸν, καὶ θεῖον, καὶ κυπαρίσσου σπέρμα, πευκεδανοῦ ῥίζαν, μυρσίνης
69 φύλλα χλωρὰ κεκομμένα, κάστορος ὄρχιν, ὀνίδας

VARIÆ LECTIONES.

75 Vatic. & Calvus habent ἀρίστη μὴ κυεούσῃ κυήσιος, vernum scilicet tempus *optimum non concipienti ad conceptionem.*

76 Μεθυσκέσθω *ne inebrietur* vera lectio est: Serv. habet μεθυσκέτω *inebriet* mendose.

77 Sic Serv. habet καὶ σιτείσθω ὡς ἰσχυρότατα, *& vescatur validissimis* cibis, quæ lectio magis convenire videtur. In vulgata lectione καὶ σιτία ὡς ἰσχυρότατα, *& edulia quam firmissima*, supplendum est, *edat.*

78 Ἐκμαίνηται, *exsæviat*: Hier. Mercurialis legendum arbitratur ἐκμιαίνηται, *semen excernat*; nam apud Galenum in Exeg. ἐκμιαίνεται explicatur ἀποκρίνει τὸ σπέρμα, *semen excernit*, qui locus ad hunc referri videtur, quapropter auctore Foesio immutavimus vulgatam Codd. lectionem, cujus hæc est notio, donec veneris furor desæviat, emisso scilicet semine.

79 Καὶ ἔτι δὲ ὄντων, sive ἰόντων legendum est: mendose scriptum erat καὶ ἔτι διόντων.

80 Ad hanc rem animadvertit Foesius in Hippiatrina a rusticis aliquando observatum, ut si marem gigni vellent, sinistrum admissarii equi testiculum obligarent.

81 Ante ξυμμεμυκὼς Vatic. addunt καί.

82 Quædam exempl. MSC. legunt τῆς ἀκτῆς scilicet *Sambuci* folia, quorum frequens est usus ad suffimenta in mulierum morbis.

ὀνίδας ἄρσενος ὄνου, σκόροδα, στύρακα, ὑὸς
στέαρ· κὴν ᾖ ἀπεστραμμένον ἢ τὸ στόμα, του-
τέοισι θυμιῆν· ἀναχάσκει μὲν οὕτως
καὶ στρέφεται. Μαλθάσσειν δὲ ἀπὸ του-
τέων τὸ στόμα τῆς μήτρης. Σανδαράκην,
στέαρ αἰγὸς, " [83] ὀπὸν συκῆς, ὀπὸν σιλφίου, 70
40 κυκλαμίνου χυλὸν, θαψίην, ὀπὸν τιθυμά-
λου, " [84] καρδάμου καρπὸν, ποίην ἣ κα- 71
λεῖται πέπλος, " [85] κάστορος ὄρχιν, λίνου 72
καρπὸν, λίτρον, ἄρου ῥίζαν, σταφίδα ἀγρίην,
καλαμίνθης φύλλα χλωρὰ, στρουθίου καρ-
πὸν, " σκίλλης τὸ ἐκ τοῦ μέσου. 73

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕʹ.

Φάρμακα μαλθακτήρια, καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρὴν κάθαρσιν γίνεσθαι ἀνακινῆσαι.

ΘΑψίης ῥίζαν, μυελὸν βοὸς, χήνειον
στέαρ, ῥόδινον, ταῦτα τρίψασα καὶ
ἀναζέσασα προσιθέσθω ἡμέρας τέσσαρας, " 74
καὶ πινέτω [86] πράσου χυλὸν, καὶ οἶνον
45 γλυκὺν λευκὸν, καὶ ῥητίνην, καὶ ἔλαιον
χλιαρὸν, καὶ κύμινον, λίτρον, " [87] (ῥητί- 75
νην) μέλι, ἐν ῥυπαρῷ εἰρίῳ χρήσθω ἡμέ-
ρας τέσσαρας, πίνουσα σελίνου καρπὸν, " 76
καὶ λιβανωτοῦ πυρῆνας πέντε, καὶ κύμι-
νον Αἰθιοπικὸν ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀκρήτῳ γλυ-
κεῖ· καὶ λουέσθω δὶς τῆς ἡμέρης. Σμύρ-
να, λίβανος, βοὸς χολὴ, ῥητίνη τερεβιν-
θίνη, ἢ νέτωπον, τουτέων ἶσον ἑκάστου μί-
ξασα, προσιθέσθω ἐν εἰρίῳ καθαρῷ ἢ ῥά-
κει λεπτῷ· βάψασα δὲ τὸ ῥάκος ἐν μύ-
ρῳ λευκῷ [88] Αἰγυπτίῳ εὐώδει, καὶ ἀπο-
52 δήσασα λίνῳ, λουσαμένη προσιθέσθω, καὶ
πώλυπον φλάσασα ἐσθιέτω, καὶ πινέτω
σελίνου καρπὸν καὶ ἀσπαράγου καὶ οἶνον
λευκὸν τρὶς τῆς ἡμέρης νῆστις ἐοῦσα.
Σμύρνα, κασσίη, λιβανωτὸς, κιννάμωμον,
νέτωπον, τουτέων ἑκάστου τὸ ἶσον ἐν εἰρίῳ,
ἢ βαλάνους ποιέουσα, προσιθέσθω. Ἄλ-
λο. " [89] Κολοκύνθης ἀγρίης, κύμινον 77
πεφρυγμένον, ἀνήθου καρπὸν, κυπαρίσ-
σου ῥίζαν, ταῦτα τρίψας λεῖα, μέλιτι
5 ἑφθῷ φυρήσας, βαλάνους ποιέων, δί-
δου προστιθέναι, καὶ πινέτω γλυκυσίδης
ῥίζαν, σελίνου καρπὸν, σιλφίου χυλὸν σὺν
οἴνῳ. [90] Ἀλλὰ τὸ βόλβιον καὶ αὐτὸ κά-

masculi stercus, allia, styracem, adipem suillum; sed si distortum os fuerit, id ex his suffire oportet. Sic quidem dehiscit, ac convertitur. Emollire autem os uteri per hæc oportet, sandaracham, adipem caprinum, fici succum, laseris succum, cyclamini succum, thapsiam, tithymali succum, nasturtii semen, herbam peplum nominatam, castoris testem, lini semen, nitrum, ari radicem, staphidem sylvestrem, calaminthæ folia viridia, struthii semen, scillæ interiorem partem.

CAPUT XV.

Medicamenta emollientia, & vehementem purgationem facientia & cientia.

THapsiæ radicem, medullam bovis, anserinum adipem, rosaceum, hæc trita & simul fervefacta per quatriduum apponat, & porri succum, vinumque dulce album bibat; & resinam, & oleum tepidum, cuminum, nitrum, (resinam) & mel lana sordida excipiat, & per quatriduum utatur; & apii semen, thuris granula quinque, & cuminum Æthiopicum in vino albo mero dulci bibat; bisque die lavet. Myrrha, thus, fel bubulum, resina terebinthina, aut netopum; horum singula æquali pondere mixta, in lana pura, aut tenui linteo subdiditio apponantur. Linteum autem unguento albo Ægyptio odorato intinctum, & filo obligatum, lota subdat, & polypum plagis mollitum edat, & apii & asparagi semen ex vino albo ter die jejuna bibat. Myrrha, cassia, thus, cinnamomum, netopum, singula æquali portione lana excepta, aut in glandes formata apponantur. Aliud. Cucurbitæ agrestis (interiorem partem) cuminum tostum, anethi semen, cupressi radicem, hæc lævissime trita, & melle cocto subacta, in glandulas formata, ad subdititium exhibeto; & pæoniæ radicem, apii semen, ac laseris succum in vino bibat. Quin & bulbulus ipse sub-

 ditus

Variæ Lectiones.

83 Ὀπὸν σικύης, *cucumeris agrestis succum* in omnibus scriptum est codicibus: sed interpretes omnes *fici succum* reddunt, quasi συκῆς legissent, non σικύης, sive agrestis cucumeris, cujus etiam succum adhiberi posse ait Foesius.

84 Sic legimus ex Vaticanis membranis, quam lectionem probat Doctiss. Reinesius pro καρδαμώμου.

85 Κάστορος ὄρχιν, post hæc verba Vatic. codd. addunt κράδην, ὄξος, *ramum ficulneum, acetum.*

86 Πράσου χυλὸν, *porri succum* omnes habent codices, & interpretes: sed Calvus πρασίου, *marrubii*, legisse videtur.

87 Ῥητίνην, *resinam*, hoc loco repetitam delent interpretes.

88 Imp. Samb. legit καὶ Αἰγυπτίῳ, addito καὶ, ut & Vatic. MSC.

89 Κολοκύνθης ἀγρίης, *cucurbitæ agrestis*: ita in omnibus Codd. scribitur; sed interpretes addunt ἐντεριώνην, aut τὸ ἔνδον per supplementum, videlicet *interiorem partem*, sive *interiora*, ut vertit Cornarius.

90 Δίδου προστιθέσθαι legunt Vatic. exempl. & ibidem Imp. Samb. habet ἀλλὰ καὶ τὸ βόλβιον. Fevr. ἀλλά τε τὸ βόλβιον, addita conjunctione τε.

ditus purgat. Et myrrham primariam, & floris æris modicum cum vino albo odorato ſubdito.

CAPUT XVI.

Medicamenta ſubdititia ad uterum purgandum maxime idonea.

SUmptum æris florem, & nitri tertiam partem, melle cocto ſubacta in glandulas, quæ tum magnitudine, tum craſſitudine mediocres eſſe videantur, effingito, ſicque ad os uteri apponito. Quod ſi valentius eſſe medicamentum velis, elaterium, & ſolum æris florem admiſceto, & ita formatas (glandulas) ſubdendas præbeto: & ficulnei rami corticem deraſum, ac læviſſime tritum admiſceto; quum os uteri ſiccius eſſe videbitur, dimidiam portionem eodem modo apponito. Aliud. Elaterium & æris florem læviter trita, duas (nimirum) æris partes & unam elaterii, hæc diluito, cyclaminum tritum, prout opportunum eſſe videbitur, huic admiſceto, & ſubdititia formata, in lana apponito. Subdititia albos fluores purgantia. Artemiſiam herbam, nitrum, cyclaminum ſemiaridum, cuminum (ſubdito.) Aliud. Artemiſiam herbam viridem tritam, & myrrhæ tertiam partem, vino odorato admixto, lana alba obvolutam, vinoque madefactam, ſubdendam exhibeto. Quum vero laxati fuerint uteri, nitrum, cucumeris agreſtis medullam, cyclaminum ſemiaridum in lana apponito. Subdititia omnis generis purgare valentia. Staphidem agreſtem viridem tritam, in glandulas formatam, artemiſiæ herbæ folia trita, cortice obducta, & in umbra ſiccata, in ſubdititia redacta, mulieri ut ſubdat exhibeto. Aliud. Æris florem mixtum, aut alumen Ægyptium cyclamino dilutum velut priora, melle cocto obducito, vel in ficum ſiccam, etiam myrrhæ modicum, indito. Aliud. Cycla-

78 θαίρει προςιθέμενον. " Καὶ σμύρναν πρώ-
την, ἄνθος ὀλίγον ἐν οἴνῳ λευκῷ εὐώδει
προςίθει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Φάρμακα προθετὰ εἰς τὸ τὴν μήτρην καθῆραι ἐπιτηδειότατα.

ΛΑβὼν ἄνθος χαλκοῦ, καὶ λίτρου τρί-
τον μέρος, μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας,
βαλάνους ποιῆσαι, ὁκόσαι ἂν δοκέωσι μέ-
79 τριαι εἶναι " μέγεθος καὶ [91] πάχος οὕ-
τως προςίθει πρὸς " τὸ ςόμα τῆς μή-
τρης. Ἢν δὲ βούλῃ ἰσχυρότερον εἶναι,
ἐλατήριον παραμῖξαι, καὶ τὸ ἄνθος μοῦ-
νον, καὶ οὕτως ποιέων δίδου προςίθεσθαι·
80 " καὶ κράδης [92] παραμιγνῦναι φλοιὸν,
ξύων καὶ τρίβων λεῖον; ὅταν τὸ ςόμα δο-
κέῃ ξηρότερον εἶναι τῆς μήτρης, τὸ ἥμι-
συ ὡσαύτως. Ἄλλο. Τρίψας ἐλατή-
ριον, καὶ ἄνθος χαλκοῦ λεῖα, δύο μοί-
ρας ἄνθους, ἐλατηρίου δὲ μίαν, ταῦτα
διέσθαι· κυκλαμίνου τρίψας, ταύτῃ ἀνα-
μῖξαι, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι· καὶ
ποιησαμένην προθετὰ, προςίθεσθαι " ἐν
81 εἰρίῳ. " [93] Προθετὰ λευκὰ καθαίροντα.
Ἀρτεμισίην τὴν ποίην, λίτρον, κυκλάμινον
ἡμίξηρον, κύμινον. [94] Ἕτερον. Ἀρτε-
μισίην ποίην χλωρὴν τρίψας, [95] καὶ
σμύρνης τρίτον μέρος, οἴνου ἀναμίξας
εὐώδεος, εἰρίῳ λευκῷ περιελίξας αὐτὸ, ἐν
82 οἴνῳ τε βρέξας, δὸς προςίθεσθαι. " Ὅταν
δὲ [96] χαλῶσιν αἱ μῆτραι, λίτρον, σι-
κύης ἐντεριώνην, κυκλάμινον ἡμίξηρον ἐν
εἰρίῳ προςίθει. [97] Προθετὰ παντοῖα κα-
θαίρειν δυνάμενα. Σταφίδα ἀγρίην τρί-
ψας χλωρὴν, περιπλάσας, ἀρτεμισίης
83 ποίης τρίψας τὰ φύλλα, " [98] φλοιῷ
τε πλάσας, καὶ ξηρήνας ἐν σκιῇ· ἀπὸ
τουτέου ποίει πρόθετα, καὶ δίδου τῇ γυ-
ναικὶ προςίθεσθαι. Ἄλλο. Ἄνθος μιγ-
νὺς χαλκοῦ, ἢ ςυπτηρίην Αἰγυπτίην διεὶς
τῇ κυκλαμίνῳ, ὥσπερ τὰ πρότερα ἐν ἑφ-
θῷ μέλιτι πλάσας, ἢ ἐν ἰσχάδι ποιή-
σας, καὶ σμύρνην ὀλίγην. Ἄλλο. Τὴν
κυκλά-

VARIÆ LECTIONES.

91 Pro πάχος, quod *craſſitudinem* notat, MSC. quædam habent πλάτος, *latitudinem*.

92 Poſt παραμιγνῦναι Ald. exempl. addunt ἕτερον *aliud*, quod mediam ſententiam interrumpit: quapropter id verbum deeſt in Corn. aliiſque codicibus.

93 Προθετὰ λευκὰ, *ſubdititia alba*, in omnibus Codd. legitur: Interpretes addiderunt καθαίροντα, *purgantia*, nempe ad album fluxum purgandum accommodata. Imper. Samb. deletis verbis προθετὰ λευκὰ habet ἄλλο *aliud*. Cæterum pro καθαίροντα in Corn. & Imp. Samb. legitur καθαρὸν, *purum*, quod ad artemiſiam referri poſſe credit Foeſius: ſed repugnat genus, ac ſcribendum eſſet καθαρὰν, *puram*, ſcilicet impermixtam, ut ipſe intelligit.

94 Pro ἕτερον Imp. Samb. habet ἄλλο, quod idem eſt.

95 Καὶ *&* delet idem Cod. *Imp. Samb.*

96 Χαλῶσιν, *laxati fuerint*; Corn. legiſſe videtur χάσκωσιν, *dehiſcant uteri*.

97 Προθετὰ &c. usque ad δυνάμενα, hæc verba delet Imp. Samb. & ſequentia habet: Περὶ χαλάσιος μήτρης πρός τε τὰ παντοῖα καθαίρειν δυνάμενα, *de uteri relaxatione, & ad omnia quæ purgare valent*: hæc eſt epigraphe. Deinde orditur, ut & Servin. Ἀρτεμισίην ποίην ἢ ςαφίδα, *artemiſiam herbam, aut ſtaphidem* &c. ſed de artemiſia paulo inferius fit mentio.

98 Pro his verbis φλοιῷ τε πλάσας, *& cortice obducta*, interpretes omnes ἑφθῷ μέλιτι, *cocto melle* legiſſe videntur. Corn. vertit *cocto melle excipe*. Id autem ex ſequenti medicamento ſumptum videtur.

κυκλάμινον τρίψας " [99] τὴν λευκὴν, 84
οἴνῳ εὐώδει παραμίξας, ἐν ῥάκει δήσας ὡς λεπτοτάτῳ, λίνῳ καθαρῷ, δίδου προςίθεσθαι. Ἄλλο. Κυκλάμινον ἡμίξηρον, λίτρον, κανθαρίδας, στέαρ, σανδαράκην.

minum tritum vino albo odorato admixto, in linteo tenuissimo, filo puro obligatum, subdendum exhibeto. Aliud. Cyclaminum semiaridum, nitrum, cantharidas, adipem, sandaracham (subdito.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

Περὶ τῆς παρθένου διὰ τὰ ὡραῖα καταμήνια μὴ γενόμενα νοσούσης, καὶ ἐντεῦθεν τῷ ἠπιάλῳ πυρεταινούσης συμπτωμάτων καὶ θεραπείας.

ΠΕρὶ παρθένου. Παρθένῳ ὁκόταν τὰ ὡραῖα μὴ γένηται, πολλὰ καὶ πυρεταίνει καὶ ὀδυνᾶται, διψῇ, καὶ πεινῇ, καὶ ἐξεμέει, καὶ μαίνεται, καὶ πάλιν σωφρονέει· κινέονται αἱ μῆτραι, καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ σπλάγχνα τράπωνται, ἐξεμέειν, καὶ πυρέσσειν, καὶ παραφρονέειν αὐτῇ ἔρχεται· ὅταν δὲ ἀπολίπωσιν, πεινῇ καὶ διψῇ, " καὶ ἠπίαλος πυρετὸς ἔχει. 85
" Χρὴ ταύτῃ γε ἀρνακίδας προςιθέναι 86
θερμὰς πρὸς γαστέρα, καὶ ὑποκαπνίζειν ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα ὅτι μάλιστα, ἐπ' ἀμφορέως αὐχένι καθίσας· σμύρνης ὅσον κύαμον, λιβανωτόν τε δὶς ὅσον. " [100] ταῦτα 87
μίξας καὶ ζειὰς ἐρηριγμένας ὁμοῦ θυμιῆν, καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιβάλλων, νῆστις ὡς μάλιστα, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ. Προσθετόν. Αἰγυπτίην στυπτηρίην [101] μαλθακτὴν εἰρίῳ περιειλήσασα, προςιθέσθω. Ἄλλο. Ἀρτεμισίην τρίψας ἐν οἴνῳ τε λευκῷ δεύσας, δίδου προςιθέναι.

CAPUT XVII.

De virginis menstruis maturis non prodeuntibus laborantis, indeque epiala febricitantis, symptomatis, & curatione.

DE virgine. Virgini quum menses maturi non prodeunt, multum & febricitat & dolet, sitit, esurit, vomit, insanit; ac rursus ad mentem redit; uteri moventur, & quum ad viscera vertuntur, vomitus, & febris ad delirium ipsi accedunt; at ubi cessant, esurit & sitit, & febris epialos detinet. Huic pelles agninas cum vellere calidas ad ventrem apponere oportet, ipsique super amphoræ collo desidenti, suffitu in ipsa pudenda quam penitissime fumum immittere; myrrham fabæ magnitudine, & thus dupla portione: hæc mixta & simul siliginem confractam, ad suffitum adhibeto, & in ignem injicito, maxime quum jejuna est, multaque calida lavato. Subdititium. Alumen Ægytium liquidum, lana involutum subdat. Aliud. Artemisiam tritam, & vino albo maceratam, subdendam exhibeto.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗʹ.

Περὶ τῶν φαρμάκων τῶν ἐν νεοτόκῳ γυναικὶ κινητικῶν λοχείων, προπεπτωκυῖαν τὴν μήτραν ἀνορθούντων, καὶ ἀλγοῦσαν καταπραϋνόντων, μαλακτικῶν καὶ καθαρτικῶν.

ΝΕοτόκῳ γυναικί. Ῥόδινον, σμύρναν, κηρὸν, μίξαντα ἐν εἰρίῳ δοῦναι προςίθεσθαι. Ὅταν δὲ οἱ προσπέσωσιν αἱ μῆτραι, τὰ ξηρὰ καὶ στρυφνὰ

CAPUT XVIII.

De medicamentis puerperæ recens enixæ purgamenta cientibus, procidentem uterum erigentibus, ac dolentem mitigantibus, emollientibus, & purgantibus.

PUerperæ recens enixæ. Rosaceum, myrrham, ceram, mixta in lana subdenda præbeto. Quum vero ipsi uteri prociderint, sicca & acerba, tum

VARIÆ LECTIONES.

99 Τὴν λευκὴν, *albam* videlicet cyclaminum ubique scriptum est: sed Corn. legisse videtur τῷ λευκῷ, *albo*, & refert ad vinum, quod sequitur, vertens *vino albo*.

100 Pro ταῦτα, ut antea legebatur, ταῦτα scripsimus, & ἐρηριγμένας pro ἐρηριγμένα, ut generum concordia constaret, quemadmodum Foesius emendat. Cornarius autem pro ζειὰς ἐρηριγμένας legisse videtur ζειὰς ἐρηριγμένας, *avenam fressam*, seu contractam: quæ lectio Foesio non videtur aspernanda. Est autem ζειὰ frumenti genus, Latinis *siligo*, & cum corticibus confractum ad uteri fomenta adhiberi jubet Hippocr. libr. II. de Morbis Mul. Calvus hoc totum videtur omisisse.

101 Pro μαλθακτὴν Imper. Samb. habet μαλθακτικὴν, *emolliens* alumen.

tum bibenda, tum admovenda & offerenda funt; ficum nigram, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia læviter trita in lana fubdenda dato. Aliud. Sepiæ teftam læviffime tufam & vino maceratam, cum leporinis pilis in lana fubdito. Quod fi a partu uteri doleant, ptifanam, porrum, adipemque caprinum fubcoquat, ex eo modicum forbeat. Subdititium. Nitrum, cuminum, fici tantundem. Purgans fubdititium & emolliens. Netopum, rofaceum unguentum, anferinus adeps, tenuibus linteis excepta. Si menfes multi prodeant, pæoniæ grana nigra bis feptem ex vini cyathis duobus propinato. Si vero uteri crebro elabantur, muliere fupina reclinata, uteros tepida perluito; admixto mali punici putamine, galla, rhoe rubra in vino contrita, eo illitum (uterum) intro reponito; deinde lauri folia ex vino auftero propinato. Quum autem mulier gravida menfes habet profluos, ftercus afininum ficcum, minium, fepiæ teftam, hæc læviter trita, linteo obligata apponito; fi vero fecundæ non purgentur, in vino albo, cyathi menfura, infriato, quumque ad oboli Attici pondus triveris, potui præbe, & purgabitur.

88 προσφέρειν, καὶ προσέχεν. [102] σῦκον,
μέλαν, σκόροδον, λίτρον, κύμινον, ταῦτα
πάντα τρίψας λεῖα, ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. [103] Ἕτερον. Σηπίης ὄστρακον κόψας λεῖον ἐς οἶνόν τε δεύσας σὺν λαγωοῦ θριξὶ καὶ εἰρίῳ προστίθεσθαι. Ἢν δὲ μετὰ [104] τόκον τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ, πτισσάνην [105] καὶ πράσα, καὶ στέαρ αἴγειον ἑψήσασα, ῥοφείτω τούτου ὡς ὀλίγιστον. [106] Προσθετόν. Λίτρον, κύμι-
89 νον, σύκου [107] τὸ ἴσον. Καθαρτήριον προσθετὸν καὶ μαλθακτήριον. Νέτωπον, ῥόδινον μύρον, χηνὸς ἄλειφαρ ἐς ὀθό-
90 νια λεπτά. Ἢν τὰ ἐπιμήνια πολλὰ [108] γένηται, γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας δὶς ἑπτὰ πίνειν ἐν οἴνῳ δυσὶ κυάθοις. Ἢν δὲ ἐξέρχονται αἱ μῆτραι πυκναὶ, βρέξας ὕδατι χλιαρῷ τὰς μήτρας ὑπτίην ἀνακλίνας· μίξας σίδιον, κηκῖδα, ῥοῦν τὴν ἐρυθρὴν ἐν οἴνῳ λευκῷ διατρίψας, τούτῳ χρίσας ἐντιθέναι· ἔπειτα πῖσαι δάφνης φύλλα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ. Ὅταν γυνὴ κύουσα προσρέηται, ὀνίδα ξηρὴν, καὶ μίλτον, καὶ ὄστρακον σηπίης, [109] ταῦτα τρίψασα λεῖα, ἐν ῥάκει ἀποδήσασα προστιθέναι· ἢν δὲ
91 μὴ καθαρθῇ τὸ ὕστερον, [110] λεάναι ἐν οἴνῳ ὅσον κυάθου, καὶ τρίψας ὀβολὸν Ἀττικὸν διδόναι πίνειν, καὶ καθαίρεται.

ΙΠΠΟ-

Variæ Lectiones.

102 Ante σῦκον Imp. Samb. pro indicatura habet ἄλλο καθαρτήριον, *aliud purgativum.*

103 Pro ἕτερον, *aliud* MSC. habent νεοτόκῳ γυναικὶ καθαρτήριον, *recens enixa mulieri, purgativum.*

104 Τόκους Imp. Samb. fcribit τὸν τόκον addito articulo.

105 Idem delet καὶ ante πράσα.

106 Imp. Samb. legit ἄλλο προσθετὸν, *alius fubdititium.*

107 Pro τὸ ἴσον Imp. Samb. habet ἐξ ἴσου, eodem fenfu. Νέτωπον, quod fcribitur etiam μετώπιον & μέτωπον, unguentum in Ægypto confici folitum, quod Diofcorid. lib. I. cap. 71. ex oleo omphacino, & amygdalarum amararum, cardamamo, fchœna, calamo, melle, vino, myrrha, & balfami femine, galbano, & refina compofitum fuiffe fcribit. Vires, quas μετωπίῳ tribuit Diofcorides, ac eæ, quas νετώπῳ fuo itidem adfcripfit Hipp. cum eodem plane fpectare videantur, μέτωπον feu μετώπιον Diofcorid. Ac νετώπιον, feu νετώπιον Hipp. unum & idem fuiffe unguentum evidentiffime teftantur. Vid. Saraceni Comment. in Diofcorid. lib. I. cap. 71.

108 Οὐ γίνηται legiffe videtur Calvus, nempe fi menfes multi *non prodeant* & pro οἴνῳ, ὄξει Vatican. exempl.

109 Ταῦτα *hæc* delet Imp. Samb.

110 Λεάναι, *levigato, terito*, in omnibus fcriptum effe exemplaribus teftatur Foefius, & mendum hic fubeffe certo arbitratur; quapropter hic ἐλατήριον, *elaterium*, vocem pro λεάναι fubftituit, quemadmodum Cornarius vertit; quum elaterium ad fecundarum purgationem fæpe ab Hippocrate adhibeatur, & præcipue oboli pondere in lib. de Morb. Mul. I. Verum fi quis verbi λεάναι literas diligenter infpiciat, haud facilem arbitrabitur effe lapfum in illud ἐλατήριον, quod longe ab illo differt, ita ut mendofa fcriptura verbi λεάναι oboriri potuerit; Calvus fane ita vertit: *fi vero non purget, hoc tritum oboli Attici quantitate cum vini albi cyatho propinato, & purgabitur.* Et quidem verba illa *hoc tritum* de fæpiæ tefta intelligenda effe videntur. Nos autem Græcum contextum totidem latine tranftulimus, ac fatis effe nobis vifum fuit doctorum virorum conjecturas in medium protuliffe.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΝ.

HIPPOCRATIS DE DENTITIONE LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Ἐκ τῆς τῶν παιδίων καταστάσεως, καὶ τῆς θρέψεως, καὶ διαχωρήσεως, καὶ ἐξουρήσεως, καὶ τοῦ γάλακτος ἐμέτου, καὶ τῆς ὀδοντοφυΐας, καὶ τῶν αὐτῆς συμπτωμάτων κριτικά τινα καὶ προγνωστικά.

ARGUMENTUM LIBRI.

Ex puerorum ſtatu, nutritione, tum alvi, tum urinæ excretione, & lactis vomitu, ac dentitione; dentitionisque ſymptomatis, judicia ac prognoſtica.

Basil. Græc. pag. 53. — Foesius Sect. III. 49. 267. — Basil. Lat. IV. 55. pag. 74.

Τὰ φύσει εὔτροφα τῶν παιδίων, οὐκ ἀνάλογον τῆς σαρκώσιος καὶ τὸ γάλα θηλάζει. Τὰ βορὰ καὶ πουλὺ ἕλκοντα γάλα, οὐ πρὸς λόγον σαρκοῦται. Τὰ πουλὺ διουρέοντα τῶν θηλαζόντων, ἥκιστα ἐνιαύσια. Ὁκόσοισι πολλὴ φέρεται ἡ κοιλίη, καὶ εὐπεπτοῦσιν, [1] ὑγιεινότερα. Ὁκόσοισιν ὀλίγη, βοροῖσιν ἐοῦσι, καὶ μὴ ἀνάλογον τρεφομένοισιν, ἐπίνοσα. Ὁκόσοισι δὲ πουλὺ γαλακτῶδες ἀπεμέεται, κοιλίη ξυνίσταται. Ὁκόσοισιν ἐν ὀδοντοφυΐη ἡ κοιλίη πλείω ὑπάγει, ἧσσον σπᾶται, [2] ἢ οὕτως ὀλιγάκις. Ὁκόσοισιν ἐπὶ ὀδοντοφυΐη πυρετὸς ὀξὺς ἐπιγίνεται, ὀλιγάκις σπῶνται. Ὁκόσα ὀδοντοφυεῦντα εὔτροφα μένει, καταφορικὰ ἐόντα, κίνδυνος σπασμὸν ἐπιλαβεῖν. Τὰ ἐν χειμῶνι ὀδοντοφυεῦντα, τῶν ἄλλων ὁμοίων ἐόντων, βέλτιον ἀπαλλάσσει. Οὐ πάντα τὰ ἐπὶ ὀδοῦσι σπασθέντα, τελευτᾷ· πολλὰ δὲ καὶ διασώζεται. Τὰ μετὰ βηχὸς ὀδον-

Pueri natura corpulenti, non pro corpulentiæ ratione lac ſugunt. Edaces, quique copioſum lac trahunt, non pro ratione corpulenti evadunt. Lactentium puerorum, qui copioſe mejunt, annum minime vivunt. Quibus copioſe profluit alvus, & belle concoquunt, ii ſaniores ſunt. Quibus parum, cum edaces ſint, neque pro ratione nutriuntur, morbis ſunt obnoxii. Quibus multum lacteum vomitione refunditur, iis alvus ſiſtitur. Quibus in dentitione alvus pluries ſubducitur, ii minus convelluntur, quam quibus ita raro. Quibus in dentitione febris acuta oboritur, ii raro convelluntur. Quicunque dentientes bene habiti manent, & altiori ſomno premuntur, periculum eſt ne convulſione corripiantur. Qui per hyemem dentiunt, ſi cætera ſimiliter ſe habeant, melius defunguntur. Non omnes in dentibus convulſi intereunt, ſed & multi ſoſpites evadunt. Qui cum tuſſi den-

Variæ Lectiones.

Præſens Libellus de Dentitione, Græce περὶ ὀδοντοφυΐης, qui Hippocrati tribuitur, merito a Foeſio inter cæteros Phyſicos libros numeratur, quippe qui pueri primordia, & naturæ quodammodo incrementa deſcribat. Continetur autem variis, ac brevibus periodis, quæ totidem ſunt ſententiæ, magno uſui medentibus in hac materia futuræ.

1 Verbum ὑγιεινότερα, quod deerat in Aldina, ita etiam ſuppletur in Imper. Sambuc. Deinde Lindenus ὀλιγοβορέουσιν, *parum edentibus*, legendum eſſe arbitratus eſt, pro ὀλίγῃ, βορέουσι.

2 Ἢ οὕτως ὀλιγάκις; talis eſt communis lectio, neque eam immutavimus, etſi interpretes ἢ οὕτω ὀλιγάκις legiſſe videantur: cæterum οὕτως ita intelligitur de dentitione.

dentiunt, iis tardiùs dentes erumpunt; verum in ipsa punctione magis extenuantur. Quicunque dentientes hyemem assequuntur, hi etiam decenter curati dentitionem facilius ferunt. Qui copiosius mejunt, quam dejiciunt, pro ratione, uberius nutriuntur. Qui non pro ratione mejunt, sed a pueris alvus cruda crebro dejicit, ii morbis sunt obnoxii. Qui bene dormiunt, & bene habiti sunt, ii copiosum alimentum assumunt, idque apponitur non sufficienter distributum. Qui dum lac sugunt, interea cibum capiunt, ii facilius ablactationem ferunt. Qui sæpe cruentum ac crudum per alvum demittunt, plerique horum in febre somnolenti sunt. Quæ in tonsillis citra febrem oriuntur ulcera, securiora sunt. Quos infantes, dum lac sugunt, tussis urget, ii uvam majorem habere consueverunt. Quibus celeriter in tonsillis serpentia ulcera superveniunt, febribus ac tussi perseverantibus, periculum est, ne ulcera recurrentia suboriantur. In faucium angustiis ulcera in similibus (infantibus) periculosa. Quibus pueris insignia sunt in tonsillis ulcera, si deglutiant, salutis signum est. Qui vero in tonsillarum ulceribus magis, quam priores deglutire nequeunt, his copiosam bilem revomere, aut per alvum prodire, periculosum. In tonsillarum ulceribus siquid araneosum insit, non bonum. In tonsillarum ulceribus post prima tempora, pituitam per os effluere, quod prius non fuit, utile; educenda tamen est. Quod si quum inceperit, omnino remiserit, lubenter amplectendum; si autem non sic effluat, verendum. Quibus tonsillæ destillationibus vexantur, alvus uberius subducta siccas tusses solvit. Pueris quid concoctum superne eductum, amplius solvit. Tonsillarum ulcera multo tempore citra incrementum manentia, ante quinque, aut sex dies, periculo vacant. Qui, dum mammam sugunt, copiosum lac assumunt, ut plurimum somniculosi sunt. Qui, cum mammam sugunt, non probe aluntur, macilenti sunt, ac ægre reficiuntur. Quæ æstate tonsillarum ulcera generantur, quam quæ aliis tempestatibus oriuntur, deteriora sunt; celerius enim ser-

τοφυεῦντα, χρονίζει· ἐν δὲ τῇ διακεντήσει, ἰσχναίνεται μᾶλλον. Ὁκόσα ἐν τῷ ὀδοντοφυέειν χειμῶνας ἔχει, ταῦτα καὶ προσεχόντως ἡγμένα, ῥᾷον φέρει ὀδοντοφυΐην. 54

Τὰ διουρεῦντα πλέον ἢ διαχωρεῦντα πρὸς λόγον, εὐτροφώτερα. Ὁκόσοισιν οὐρεῖται μὴ πρὸς λόγον, κοιλίη δὲ πυκνῶς ὠμὸν ἐκ παιδίων παρηθῇ, ἐπίνοσα. Τὰ εὔυπνα καὶ εὔτροφα πουλὺ ἀναλαμβάνει καὶ παράκειται, οὐχ ἱκανῶς [3] διῳκημένον. Τὰ παρεσθίοντα ἐν τῷ θηλάζειν, ῥᾷον φέρειν ἀπογαλακτισμόν. Τὰ πολλάκις [4] παρηθεῦντα δίαιμον καὶ ἄπεπτον κατὰ κοιλίην, πλεῖστα τῶν ἐν πυρετῷ ὑπνώδεα. Τὰ ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεα ἄνευ πυρετῶν γιγνόμενα, ἀσφαλέστερα. Ὁκόσοισιν ἐν τῷ θηλάζειν τῶν νηπίων βὴξ προσίσταται, σταφυλὴν εἴωθεν μείζονα ἔχειν. Ὁκόσοισι ταχέως ἐν παρισθμίοισι νομαὶ [5] ἐφίστανται, τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχίων, κίνδυνος πάλιν γενέσθαι ἕλκεα [6] τὰ παλινδρομήσαντα. Ἐν ἰσθμίοισιν ἕλκεα τοῖσιν [7] ὁμοίοισι κινδυνώδη. Τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοισιν ἕλκεσιν ἐν παρισθμίοισι, καταπινομένων, σωτηρίας ἐστίν. Ὁκόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων, καταπίνειν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσι, πουλὺ τὸ χολῶδες [8] ἀνεμεῖσθαι, ἢ κατὰ κοιλίην ἔρχεσθαι, κινδυνῶδες. Ἐν τοῖσιν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσιν ἀραχνιῶδές τι ἐὸν, οὐκ ἀγαθόν. Ἐν τοῖσι παρισθμίοισιν ἕλκεσι μετὰ τοὺς πρώτους χρόνους, διαῤῥέειν φλέγμα διὰ τοῦ στόματος, πρότερον οὐκ ἐὸν, χρήσιμον· ὅμως ἀνακτέον. Ἢν δὲ ἄρξηται (καὶ) ξυνδιδῷ πάντως, ἀσμενιστέον· τὸ δὲ μὴ οὕτως διαῤῥέον, εὐλαβητέον. Ῥευματιζομένοις παρίσθμια, κοιλίη κατενεχθεῖσα πλείω λύει τὰς ξηρὰς βῆχας. Παιδίοισιν ἀνενεχθέν τι πεπεμμένον, πλείω λύει. Τὰ πουλὺν χρόνον ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεα ἀναυξῆ μένοντα, ἀκίνδυνα πρὸ τῶν πέντε ἢ ἓξ ἡμερέων. Τὰ πουλὺ γάλα τῶν θηλαζόντων ἀναλαμβάνοντα, ὡς τὸ πουλὺ ὑπνώδη. Τὰ μὴ εὐτροφέα τῶν θηλαζόντων, ἄτροφα καὶ δυσανάληπτα. Ἕλκεα ἐν θέρει γιγνόμενα ἐν παρισθμίοισι, χείρονα τῶν ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν· τάχιον γὰρ νέμεται.

Variæ Lectiones.

3 Pro διῳκημένον Calvus διακείμενον, aut διακείμενα legisse videtur: sed nos a priori lectione non recedimus.

4 Παρηθεῦντα legimus cum Foesio: parum apposite in omnibus exempl. παριθεῦντα scribitur: est autem παρηθέω quasi per colum transmitto: παριθέω nusquam invenies.

5 Pro ἐφίστανται, *superveniunt*, Cornarius legisse videtur ὑφίστανται, *subnascuntur*, *subeunt*, *subsidunt*: quæ lectio arridet Foesio.

6 Τὰ παλινδρομήσαντα, *recurrentia*; cum hoc verbo sequens ἐν ἰσθμίοισι, *in faucium angustiis*, conjungunt exemplaria. Sed Calvus τὰ παλινδρομήσαντα initium sententiæ facit.

7 Ὁμοίοισιν, *similibus*, scilicet infantibus; Cornar. legit νηπίοισιν, *infantibus*; Calvus ὠμοῖσιν, *crudis*, & utramque lectionem adhibuit. Cæterum notandum hic venit Lindenum legisse. Τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παρισθμίοισι, καταπίνειν δυναμένων, σωτηρίας ἐστίν· inconcinne tamen, ut cuivis patet.

8 Ἀνεμεῖσθαι, *removere*: sic etiam habet Imper. Samb. in Aldina editione hic locus corruptus erat hoc modo: πολὺ τὸ χολῶδες τί ἐὸν, οὐκ ἀγαθόν· ἐν τοῖσιν παρισθμίοισιν ἕλκεσιν ἀραχνιῶδες κακὸν, μετὰ τοὺς πρώτους χρόνους.

μεται. Τὰ περὶ σαφυλὴν νεμόμενα ἕλκεα ἐν παρισθμίοισιν, σωζομένοισι τὴν φωνὴν ἀλλοιοῖ. Τὰ περὶ φάρυγγα νεμόμενα ἕλκεα, χαλεπώτερα καὶ ὀξύτερα, ὡς ἐπιπουλὺ δύσπνοιαν ἐπιφέρει.

punt. Serpentia circa uvam tonsillarum ulcera, in iis, qui servantur, vocem immutant. Serpentia circa fauces ulcera, molestiora, & magis acuta, ut plurimum spirandi difficultatem adferunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΑΡΔΙΗΣ

HIPPOCRATIS DE CORDE LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Τὸ τῆς καρδίας σχῆμα τε, καὶ ἡ χροία, καὶ κατασκευὴ, καὶ κρᾶσις, καὶ ὕγρασμα ᾧ θάλλεται, καὶ οὐσία, καὶ θέσις, καὶ τὰ στόματα, καὶ θύρια, καὶ περίβολα, καὶ χιτῶνες, καὶ κοιλίαι, καὶ πηγαὶ, καὶ οὔατα, καὶ φῦσαι, καὶ ἄγγεια, καὶ ἡ ἀκριβὴς αὐτῆς ἁπάντων μερῶν ἐξήγησις.

ARGUMENTUM LIBRI.

Cordis figura, color, structura, temperamentum, humor quo viget, substantia, situs, oscula, involucra, tunicæ, ventriculi, fontes, aures, folles, vasa, accurata denique partium ipsius omnium explicatio.

Basil. Græc. Foesius Sect. III. 50. 268. Basil. Lat. IV.

Basil. Græc. pag. 54.

1 ΚΑΡΔΙΗ, σχῆμα μὲν ὁκοίη πυραμὶς, χροιὴν δὲ κατακορέης φοινικέα, καὶ περιβέβλεαται χιτῶνα λεῖον, καὶ ἔστιν ἐν αὐτέῳ ὑγρὸν σμικρὸν, ὁποῖον οὖρον, ὥστε δόξεις ἐν κύστει τὴν καρδίην ἀναστρέφεσθαι. Γεγένηται δὲ τούτου | ἕνεκα, ὅκως θάλληται ῥωσκομένως ἐν φυλακῇ. Ἔχει δὲ τὸ ὕγρασμα, ὁκόσον μάλιστα, καὶ πυρευμένη ἄκος. Τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν διουρέει ἡ καρδίη πίνουσα, ἀναλαμβανομένη καὶ ἀναλίσκουσα, λάπτουσα τοῦ πλεύμονος τὸ ποτόν. Πίνει γὰρ ὤνθρωπος τὸ μὲν πολλὸν ἐς νηδύν. Ὁ γὰρ στόμαχος ὁκοῖον [1] χῶνος, καὶ ἐκδέχεται τὸ πλῆθος, καὶ

Basil. Lat. 48. pag. 75.

COR, figura quidem (prope est) qualis pyramis, colore autem saturum puniceo, tunica levi circumtegitur, ac in ea humor modicus, qualis urina est, ut cor in vesica versari existimes. Ea vero de causa facta est, ut sanum (cor) in custodia vigeat. Humorem autem tantum habet, quantus maxime ad æstuantis medelam satis sit. Hoc humidum, cor exsudat, pulmonis potum elambendo ebibens, assumens & consumens. Nam quum homo bibit, multum quidem in ventrem demittit. 2 Gula enim velut infundibulum, & potus copiam, & quæcunque

Variæ Lectiones.

Auctor hujus Libri perperam vulgo creditur Hippocrates, quamvis Galenus aliqua ex eo videatur mutuatus fuisse, & in Libros de placitis Hippocratis & Platonis transtulisse: non ideo tamen credendum est auctorem esse Hipp. Quamquam in eo multa egregia contineantur, nec virum gravem dedeceat ex stercore margaritas colligere. Hinc multi ex Plutarcho persuasi sunt hunc librum Philosophi alicujus esse Platonici, qua de re vid. Barth. de Flammula cordis.

1 Χάονος prius legebatur, & pro infundibulo sumitur, sed χῶνος rectius legendum existimat Henr. Stephanus, ut sit idem, quod χόανος, unde per crasin χῶνος factum est. Calvus *lagunculam* vertit. Χόανος vero, aut χόανον, vas fusorium ex argilla significat, quo fabri argentarii aut chimici in liquandis metallis utuntur; fornacem fusoriam aut conflatoriam dicere possemus. Codd. Vat. βάθονος pro χῶνος legunt, quod explicatio esse videtur.

cunque expetimus, excipit. Bibit autem & in guttur demittit: verum quasi ex mamma sugens, quantum suo impetu influens latere possit. Epiglottis enim, operculum exactum, ne ampliorem quidem potum transmiserit. Cujus rei hoc est indicium: si quis enim aquam cœruleo colore, aut minio infectam, valde sitienti bibendam exhibeat, præcipue vero sui, (hoc enim pecus, neque curam adhibet, & immundum est.) deinde adhuc bibenti jugulum secueris, hoc potu caloratum reperies. Verum non cuivis hanc manuum actionem aggredi datur. Non igitur nobis fides est detrahenda de potu, quod in hominis guttur vergat. Verum quanam ratione aqua affatim incidens, molestiam & multam tussim exhibet? ea re inquam, quod adversus respirationem feratur. Nam quod per hiatum influit, quum juxta parietem feratur, aëris sursum elationi non obsistit, sed levem ipsi viam humectatio præbet; hunc vero humorem una cum aëre a pulmone abducit. Aërem quidem igitur ubi in medelam cessit, necessario oportet retro per eandem viam, qua adduxit rejicere. Humoris vero partem quidem in suam vaginam expuit, partem etiam rursus una cum aëre foras ferri permittit. Istaque via, quum spiritus retrofertur, palatum dividit. Justa autem ratione retro recurrit. Non enim humanæ naturæ alimenta hæc sunt. Qua vero ratione ventus & aqua, cruda cum sint, in hominis alimentum cedant? Verum connatæ affectioni potius moderantur. Qua de re autem instituta est oratio. Cor musculus est validus admodum non nervo, verum carnis spissamento, duos discretos habens in uno amictu ventriculos, utrinque quidem unum, qui nullo modo inter se sunt similes. Unus quidem in dextris ad os situm habet, alteram venam attingens, & hic dexter, inquam, in sinistris. (In his enim totum cor sedem fixit.)

ἅσσα προαιρούμεθα. Πίνει δὲ καὶ ἐς
3 φάρυγγα [2] τιτθὸν δὲ, οἷον καὶ
4 ὁκόσον ἂν λάθοι διὰ ῥύμης ἐσρυέν. [3]
Πῶμα γὰρ ἀτρεκὲς ἡ ἐπιγλωσσὶς [4] οὐκ
ἂν διήσῃ μεῖζον ποτοῦ οὐδέν. Σημήϊον
τοῦτο· ἢν γάρ τις κυανῷ ἢ μίλτῳ φο-
ρύξας ὕδωρ δοίη δεδιψηκότι πάνυ πι-
5 εῖν, μάλιστα δὲ συΐ. (Τὸ γὰρ κτῆνος
6 οὐκ ἔστιν ἐπιμελὲς, οὐδὲ φιλόκαλον)
ἔπειτα δὲ, εἰ ἔτι πίνοντος ἀνατέμνοις τὸν
λαιμὸν, εὕροις ἂν τοῦτον κεχρωσμένον τῷ
ποτῷ. Ἀλλ' οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἡ χει-
ρουργίη. Οὔκουν ἀπιστητέον ἡμῖν περὶ
7 τοῦ ποτοῦ εἰ εὐτρεπίζει τὴν σύριγγα
8 τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ πῶς ὕδωρ ἀναιδὲς
[5] ἐνοροῦον ὄχλον καὶ βῆχα [6] παρέ-
χει πολλήν; οὕνεκά φημι, ἀπάντικρυ
9 τῆς ἀναπνοῆς φέρεται. Τὸ γὰρ διὰ
τῆς [7] ῥωγμῆς ἐσρέον, ἅτε παρὰ τοῖ-
χον ἰὸν, οὐκ ἐνίσταται τῇ ἀναφορῇ τοῦ
ἠέρος, ἀλλά τινα καὶ λείην ὁδὸν οἱ παρέ-
χει ἡ [8] ἐπίτεγξις. τοῦτο δὲ τὸ ὑγ-
ρὸν ἀπάγει τοῦ πλεύμονος ἅμα τῷ ἠέρι.
Τὸν μὲν οὖν ἠέρα χρὴ γενόμενον θερα-
πείην, ἀνάγκῃ ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκ-
βάλλειν, ἔνθεν ἤγαγεν. Τὸ δὲ ὑγρὸν, τὸ μὲν
10 ἐς τὸν κουλεὸν αὐτέης [9] ἀποπτύει, τὸ
δὲ αὖ ξὺν τῷ ἠέρι θύραζε χωρέειν ἐῇ.
11 [10] Ταύτῃ καὶ διαίρει τὸν οὐρανὸν,
ὁκόταν παλινδρομέῃ τὸ πνεῦμα, παλινδρο-
μέει δὲ κατὰ δίκην. Οὐ γὰρ ἐστιν ἀν-
θρώπου φύσιος τροφὴ ταῦτα. Κῶς γὰρ
ἀνθρώπου τροφὴ ἄνεμος καὶ ὕδωρ
τὰ ὠμά; ἀλλὰ μᾶλλον τιμωρίη συγγε-
12 νέος πάθης. Περὶ δὲ οὗ ὁ λόγος, ἡ
καρδίη μῦς ἐστὶ κάρτα ἰσχυρὸς, οὐ τῷ
νεύρῳ, ἀλλὰ πιλήματι σαρκός καὶ δύο
γαστέρας ἔχει, διακεκριμένας ἐν ἑνὶ περι-
βόλῳ, τὴν μὲν ἔνθα τὴν δὲ, ἔνθα.
Οὐδὲν δὲ ἐοίκασιν ἀλλήλῃσιν ἡ μὲν γὰρ
13 ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἐπὶ στόμα κέεται ὁμι-
14 λέουσα τῇ ἑτέρῃ φλεβί ἡ δὲ δεξιὴ
φημι τῶν [11] ἐν λαιοῖς. (Ἡ γὰρ πᾶσα
καρδίη τουτέοισι τὴν ἕδρην ἐμπεποίηται)
Ἀτὰρ

VARIÆ LECTIONES.

2 Ἥλθεν δὲ, & διὰ ῥωγμῆς, legit Cornarius, quam lectionem probat Æmil. Portus, hoc sensu, ut minus quidem in guttur feratur, & quantum per rimam illabendo fallere possit; Calvus vero illud τιτθὸν οἷον, de exugendi voracium puerorum aviditate, ad potionem derivasse videtur, deinde, καὶ ὁκόσον ἂν οὐ λάθοι διὰ ῥύμης ἐσρυέν, legit.

3 Πόμα, *potus* pro πῶμα, *operculum* vitiose legit Calvus.

4 Sic legimus ex Æmil. Porto, editi Codd. vero κ' ἂν διήσῃ, ut sit *etiamsi transmittet*.

5 Sic legendum esse videtur notante Foesio, cum ἐνορον, passim legatur. Ἐνοροῦον, autem cum impetu irruens & insiliens dicitur; verum Foesio magis arrideret, si ἐνορον ὕδωρ, *irruens aqua* legeretur, quam quod quidam ἐνουρέον ὄχλον, in urina molestiam vertunt.

6 Περιέχει, prius legebatur, verum παρέχει, restituimus ex Æmilio Porto, quam lectionem secuti sunt interpretes omnes.

7 Sic Imp. Sambucus. ὁρμῆς, *impetus*, exemplaria omnia; alia ῥύμης, quam lectionem mavult Æmil. Portus, & Lindenus, ut sit cum *impetu*.

8 Calvus ἐπίτευξις, *occursus*, legisse videtur pro ἐπίτεγξις.

9 Sic legendum esse censemus cum interpretibus, quam lectionem notat Æmil. Portus: prius erat ἀποπίει, *ebibit*. Lindenus aliam secutus est lectionem, videlicet ἀποπιέσει, id est, *exprimet*.

10 Ἐν ταύτῃ hic legunt exemplaria quædam, quam lectionem probare videtur Lindenus.

11 Ἡ δὲ ἐν λαιοῖς, legit Cornarius, & de sinistro cordis ventriculo accepit; istud vero totum omisisse, aut non legisse videtur Calvus.

Ἀτὰρ ἥδε καὶ πάμπαν εὐρυκοίλιος, " καὶ [12] λαγαρωτέρη πολλῷ τῆς ἑτέρης, οὐδὲ τῆς καρδίης νέμεται τὴν ἐσχατιὴν, " ἀλλ' ἐγκαταλείπει [13] τὸν οὐράγιον καὶ στερεός ἐστιν, ὥσπερ ἔξωθεν προσεῤῥαμμένη. Ἡ δὲ ἑτέρη κέεται ὑπένερθεν μὲν μάλιστα, καὶ κατ' ἰθυωρίην, μάλιστα μὲν μαζῷ ἀριστερῷ, ὅπη καὶ διασημαίνει τὸ ἅλμα. " Περίβολον δὲ ἔχει παχὺν, καὶ βόθρον [14] ἐμβεβόθρωται τὸ εἶδος εἴκελον ὅλμῳ. " Ἀλλὰ γὰρ ἤδη καὶ τοῦ πλεύμονος ἐνδύεται μετὰ προσηνίης τε, καὶ κολάζει τὴν ἀκρασίην τοῦ θερμοῦ περιβαλλομένη. Ὁ γὰρ πλεύμων φύσει ψυχρός· ἀτὰρ καὶ ψυχόμενος τῇ εἰσπνοῇ. Ἄμφω γε μὴν δασεῖαι τὰ ἔνδον, καὶ ὥσπερ ὑποδιαβεβρωμέναι, [15] μᾶλλον (δὲ) τῆς δεξιῆς ἡ λαιή. Τὸ γὰρ ἔμφυτον πῦρ οὐκ ἐν τῇ δεξιῇ, [16] ὥστε οὐ θαῦμα, τρηχυτέρην γενέσθαι τὴν λαιὴν ἐσπνέουσαν ἀκρήτου. " Ταύτῃ καὶ παχετὸν ἐνδεδόμηται φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἰσχύος τοῦ θερμοῦ. Στόματα δὲ αὐτέοισιν οὐκ ἀνεῴγασιν, εἰ μή τις ἀποκείρῃ τῶν οὐάτων τὴν καρδίην, καὶ τῆς καρδίης τὴν κεφαλήν· ἢν δ' ἀποκείρῃ, φανήσεται καὶ δισσὰ στόματα ἐπὶ δυοῖν γαστέροιν. Ἡ γὰρ παχείη φλὲψ ἐκ μιῆς ἀναθέουσα πλανᾷ τὴν ὄψιν, ἢν ἀνατμηθῇ. " Αὗται πηγαὶ φύσιος ἀνθρώπου· καὶ οἱ ποταμοὶ ἐνταῦθα ἀνὰ τὸ σῶμα, τοῖσιν ἄρδεται τὸ σκῆνος. Οὗτοι δὲ καὶ ζωὴν φέρουσιν τῷ ἀνθρώπῳ, κ' ἢν αὐανθέωσιν, ἀπέθανεν ὤνθρωπος. " Ἀγχοῦ δὲ τῆς ἐκφύσιος τῶν φλεβῶν σώματα τῇσι κοιλίῃσιν ἀμφιβεβήκασιν, μαλθακὰ (καὶ) σηραγγώδεα· ἃ κληίσκεται μὲν οὔατα. " Τρήματα δὲ οὐκ ἔστιν οὐάτων, ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνακούουσιν ἰαχῆς· ἔστι δὲ ὄργανα τοῖσιν ἡ φύσις ἁρπάζει τὸν ἠέρα. Καίτοι δοκέω τὸ ποίημα χειρώνακτος ἀγαθοῦ. Κατασκευψάμενος γὰρ σχῆμα στερεὸν ἐσόμενον τὸ σπλάγχνον, " διὰ τὸ [17] πλαστικὸν τοῦ ἐγχύματος· ἔπειτα πᾶν ἐὸν ἑλκτικὸν, " παρέθηκεν αὐτέῳ φύσας, καθάπερ τοῖσι

15 Quin etiam hic in totum ampliorem habet capacitatem, & longe altero laxior est, neque cordis extremam partem occupat;
16 sed postremum mucronem relinquit, solidus item est, tanquam foris assutus. Alter vero sub sinistra quidem mamma præcipuæ situs est, cui maxime e directo respondet, ubi etiam saltu ipso de se significationem præbet. Septum autem habet crassum, & intus tanquam fossicula excavatur, quæ est ad instar mortarii. Quin
18 etiam pulmonem subit, & suo circumjectu caloris intemperiem blande moderatur. Pulmo enim natura frigidus est; quin & inspiratione perfrigeratur. Ac ambo quidem interiore parte sunt asperi ac ve-
19 lut aliquantulum erosi, & sinister magis quam dexter. Insitus enim a natura ignis in dextro non est, ut mirum non sit, sinistrum asperiorem fieri, quum intemperatum aërem inspiret. Sed hac parte,
20 ut calidi robur custodiat, crassitudo intus extructa est. Eorum vero oscula aperta non sunt, nisi quis cordis auriculas, ejusque caput præcidat: tuncque duplicia oscula in duobus ventriculis erunt conspicua. Vena enim crassa ex una decurens, si secetur, visum fallit. Hi sunt humanæ naturæ fontes, hincque flumina excurrunt, qui-
21 bus totum corpus irrigatur. Atque hæc vitam homini conferunt, & si resiccata fuerint, homo perit. Prope autem venarum exortum, ventriculis
22 circum obducta sunt corpora mollia, (&) cava, quæ auriculæ quidem nominantur. Neque aurium foramina habent, non enim clamorem exaudiunt; verum
23 instrumenta sunt, quibus aërem natura attrahit. Et certe præstantis artificis opificium esse censeo. Quum enim considerasset figuram solidam futuram ipsius visceris, propter sanguinis ex venis effusi concretionem; deinde
24 attractorium ipsum esse totum vidisset,
25 folles ipsi apposuit, quemadmodum fabri ferrarii fornacibus solent, quo per ipsos spi-

VARIÆ LECTIONES.

12 Sic legunt omnia exemplaria, quod effecit, ut λαγαρωτέρην, *laxiorem*, dixerimus secuti Foesium. Cornarius magis *inanem*, hoc est, non ita distentum ac durum dixit. Calvus autem videtur λαπαρωτέρην legisse, cum *molliorem* dixit.

13 Τὸν οὐράγιον pro τὸν οὐραχὸν legimus, quod ἔσχατον exponit Hesychius, ut *summus cordis mucro* intelligatur; quam lectionem videtur adhibuisse Cornarius, cum *cordis caudam* dixit. Hesychio οὐραγὸς est τῆς οὐρᾶς ὁ ἔσχατος ἡγεμών, *extremi agminis ductor*, καὶ τοῦ εὐωνύμου κέρατος φύλαξ, *& sinistri cornu custos.*

14 ἐμβέβρωται, Calvus legisse videtur, nisi si utramque lectionem habuit.

15 Μᾶλλον τῆς δεξιῆς, prius legebatur, verum nos ex Imp. Codd. Sambuco, μᾶλλον δὲ τῆς δεξιῆς legimus, quam lectionem amplectitur Lind. δὲ ἴσως τῆς δεξιῆς. Vat. Codd.

16 Sic ex Foesio legimus; ὥστε θαῦμα γίνεσθαι, quidam codd. Verum non parva suspicio est, an non οὐ θαῦμα γίνεσθαι, legendum sit? notante Foesio, cum nemini mirum videri debeat, ad aërem inspiratum, & intemperatum continendum, & concoquendum, intus asperum & multis insignibus cavitatibus inæqualem, crassaque substantia a natura fuisse conditum, ne aër facile dissiparetur, aut expiraret. Quam ob causam subjicitur ταύτῃ καὶ παχετόν. Vid. Galen. cap. 10. Libr. VI. de Usu partium. Infra ἐπὶ δυοῖ γαστέρων, legunt editi codd. pro γαστέροιν, quod secuti sumus ex Æmil. Porto.

17 Πλαστικὸν, prius legebatur; verum nos πλασικὸν, cum interpretibus restituimus.

ſpiritum apprehenderet. Hujus autem orationis inde ſumas argumentum, quod cor tota ſua natura agitari cernas; aures vero privatim tum inflari, tum concidere. Ob id autem dico, quod etiam venulæ quidem in ſiniſtrum ventriculum reſpirationem efficiunt; arteria vero in alterum. Quod enim molle magis attrahit, & incrementum capit. Nobis autem erat ex uſu ſuper injecta cordi tegumenta magis perfrigerari, eſt enim calor in dextris; adeoque ob affectionem non ſuſceperunt amplum inſtrumentum, ut ne in totum ab eo quod ingreditur ſuperarentur. Reliquæ ſunt cordis membranæ latentes oratione explicandæ, opus digniſſimum cognitione. Aliæ namque quædam membranæ in ventriculis, velut aranearum telæ expanſæ, oſcula undique cingunt, & in ſolidam cordis ſubſtantiam filamenta immittunt. Hæ mihi videntur viſceris eſſe nervi, & vaſorum principia aortis exhibere. Eſt autem earum par unum: tres enim membranæ ad oſtiola ſingula formatæ ſunt, in ſummo rotundæ, quantum dimidiatus circulus. Adeo, ut qui rem intelligunt, mirentur quomodo oſcula ipſa, hoc eſt aortarum fines claudant. Ac ſi quis veteris inſtituti probe gnarus, mortui corde exempto, hanc quidem demat, illam vero reclinet, neque aqua in cor penetrare, neque flatus emitti poterit: eæque præcipue in ſiniſtræ partis vaſis, juſta ratione exactiorem ſunt molitionem adeptæ. Mens enim humana in ſiniſtro ventriculo (a natura) inſita eſt, & reliquæ animæ imperat. Neque vero nutritur cibis ac potibus, qui ex inferiore ventre prodeunt, verum ex pura & clara ſubſtantia, ex ſanguinis ſecretione orta. Alimentum autem ei abunde ſuppetit ex proximo ſanguinis conceptaculo, radios immittens, & tanquam diſtribuens ex inferiore inteſtinorum non naturale alimentum. Ne autem, quæ intus ſunt, cibum in fluctuatione in arteria conſtitutum retrahant, viam in eum occluſit. Magna enim arteria ventrem ac inteſtina depaſcitur, plenaque eſt alimento non principali. Quod autem

χοάνοισιν οἱ χαλκέες, ὥςε διὰ τουτέων
χειροῦται τὴν πνοήν. Τεκμήριον δὲ τοῦ
λόγου, τὴν μὲν γὰρ καρδίην [18] ἴδοις ἂν
26 ῥιπταζομένην " οὐλομελῆ· τὰ δὲ οὔατα
κατ' ἰδίην ἀναφυσώμενά τε, καὶ ξυμ-
27 πίπτοντα. " Διὰ τοῦτο δέ φημι, καὶ
φλέβια μὲν ἐργάζεται τὴν ἀναπνοὴν ἐς
τὴν ἀριςερὴν κοιλίην· ἀρτηρίη δὲ ἐς τὴν
ἄλλην. Τὸ γὰρ μαλακὸν ἑλκτικώτε-
ρον, καὶ ἐπιδόσιας ἔχον. [19] Ἔχρη δὲ
ἡμῖν μᾶλλον τὰ ἐπικείμενα τῆς καρδίης
28 διαψύχεσθαι περιβλήματα. " Ἐςι γὰρ
29 τὸ θερμὸν ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν " ὥςε
διὰ τὴν πάθην οὐκ ἔλαβεν εὐπετὲς ὄργα-
νον, ἵνα μὴ πάμπαν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ
ἐσιόντος. Λοιπός ἐςιν ὁ λόγος οἱ τῆς
καρδίης ὑμένες ἀφανέες, ἔργον ἀξιαγα-
πητότατον. Ὑμένες γὰρ καὶ ἄλλοι
τινὲς ἐν τῇσι κοιλίῃσιν, ὁκοῖον ἀράχναι
διαπετέες, ζώσαντες πάντῃ τὰ ςόματα,
30 " κτηδόνας ἐμβάλλουσιν ἐς τὴν ςερεὴν καρ-
δίην. Οὗτοί μοι δοκέουσιν οἱ τόνοι τοῦ
σπλάγχνου καὶ τῶν ἀγγείων, ἀρχαὶ τῇ-
31 σιν [20] ἀορτῇσιν. " Ἐςι δὲ αὐτέων ζεῦ-
γος· οἱ θύρῃσι μεμηχάνηνται τρεῖς ὑμέ-
νες ἑκάςῃ, [21] περιφερέες ἐξ ἄκρου περ
ὁκόσον ἡμίτομα κύκλου. Οἵ, τε ξυνιέν-
τες θαυμάζουσιν, ὡς κλείουσι τὰ ςόματα
32 τῶν ἀορτέων πέρας. " Καὶ τὴν καρδίην
ἀποθανόντος ἤν τις ἐξεπιςάμενος τὸν
ἀρχαῖον κόσμον ἀφελὼν, τὸν μὲν ἀποςε-
ρήσει, τὸν δὲ ἐπανακλινεῖ, οὔτε ὕδωρ ἂν
διέλθοι ἐς τὴν καρδίην, οὔτε φῦσα ἐμ-
βαλλομένη καὶ μᾶλλον τῶν τῆς ἀρισ-
33 τερῆς, " τῇ γὰρ ἐμηχανήθησαν ἀτρε-
κέςερον κατὰ δίκην. Γνώμη γὰρ ἡ τοῦ
ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίῃ, καὶ
ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. Τρέφεται δὲ,
οὔτε σιτίοισιν, οὔτε ποτοῖσιν ἀπὸ τῆς νη-
δύος, ἀλλὰ καθαρῇ καὶ φωτοειδεῖ πε-
ριουσίῃ γεγονυίῃ ἐκ τῆς διακρίσιος τοῦ αἵ-
34 ματος. " Εὐπορέει δὲ τὴν τροφὴν ἐκ
τῆς ἔγγιςα δεξαμένης τοῦ αἵματος δια-
βάλλουσα τὰς ἀκτῖνας, καὶ νεμομένη,
ὥσπερ ἐκ νηδύος τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν
35-36 " [22] οὐκ ὂν κατὰ φύσιν. Ὅκως δὲ
μὴ ἀνακωχῇ τὸ σιτίον, τὰ ἐνεόντα ἐν τῇ
ἀρτηρίῃ ἐν ζάλῃ ἐὸν, ἀποκλέιει τὴν ἐπ'
αὐτὴν κέλευθον. Ἡ γὰρ μεγάλη ἀρ-
τηρίη βόσκεται τὴν γαςέρα καὶ τὰ ἔντε-
37 ρα, καὶ γέμει " τροφῆς οὐχ ἡγεμονι-
κῆς.

VARIÆ LECTIONES.

18 Hic quidam codd. ἤδοις ἂν legunt.

19 Ἔχρη δὲ ἡμῖν μᾶλλον τὰ ἐπικείμενα τῆς καρδίης διαψύχεσθαι βλήματα: *nobis autem erat ex uſu ſuperinjecta cordi tegumenta magis perfrigerari*, legunt omnes interpretes vitioſe. Βλῆμα enim *ictum*, & *jacturam* ſignificat: quapropter ut Græcus contextus interpretationi, & auctoris menti reſpondeat, legendum arbitror, περιβλήματα, quo nomine amictus, veſtis, integumentum ſignificatur; ita ut præpoſitio, περὶ, inter exſcribendum videatur excidiſſe. Certe exemplaria quædam habent βεβλήματα, quod etiam vitioſum eſt: ſed tamen indicat aliquid verbo, βλήματα, præponendum, & adjungendum eſſe. Calvus legiſſe videtur, προβλήματα, vertit enim *repagula*. Ibidem τὸ θερμὸν οὐκ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν, *eſt enim calor non in dextris* legunt interpretes cum negatione. Lindenus autem ἔςι γὰρ τὸ θερμὸν κἂν ἐν κλ. id eſt: *eſt enim calor & in dextris.*

20 Ἀρτηρίῃσιν, pro ἀορτῇσιν, legunt exemplaria quædam, vitioſe tamen, ut apparet.

21 Περιφερὴς, editi codd. legunt, nos vero περιφερέες ex Foeſio reſtituimus, quam lectionem adhibuit Cornarius; ibique θύρῃσι pro θύρῃσι legimus cum Foeſio.

22 Καὶ τοῦτο κατὰ φύσιν, longe aliter Calvus accepiſſe videtur.

κῆς. Ὅτι δὲ οὐ τρέφεται ' βλεπομένῳ αἵματι ἡ μεγάλη ἀρτηρίη, δῆλον ὧδε. " [23] Ἀποσφαγέντος τοῦ ζώου, σχισθείσης τῆς ἀριστερῆς [24] κοιλίης, ἐρημίη φαίνεται πᾶσα, πλὴν ἰχῶρός τινος, καὶ χολῆς ξανθῆς, καὶ τῶν ὑμένων, περὶ ὧν ἤδη μοι πέφανται. Ἡ δὲ ἀρτηρίη οὐ λειφαιμοῦσα, οὐδὲ ἡ δεξιὴ κοιλίη. " Τουτέῳ μὲν οὖν τῷ ἀγγείῳ κατ' ἐμὸν νόον ἥδε πρόφασις τῶν ὑμένων. Τὸ δὲ αὖ φερόμενον ἐκ τῆς δεξιῆς, ζυγοῦται μὲν καὶ τοῦτο τῇ ξυμβολῇ τῶν ὑμένων, πλὴν οὐ κάρτα ἔθρωσκεν ὑπὸ ἀσθενείης. 'Αλλ' ' ἀνοίγεται μὲν, " ἐς [25] πνεύμονος ἀγγεῖα αἷμα παρασχεῖν αὐτοῖς τὴν τροφήν· κλείεται δὲ ἐς τὴν καρδίαν, οὐχ ἁρμῷ, ὅκως ἐσίῃ μὲν ὁ ἠὴρ, οὐ πάνυ δὲ πουλύς. Ἀσθενὲς γὰρ ἐνταῦθα τὸ θερμὸν, δυναστευόμενον χρήματι ψυχροῦ. " Τὸ αἷμα γὰρ οὐκ ἔστι τῇ φύσει θερμόν· οὐ δὲ γὰρ ἄλλό τι ὕδωρ· ἀλλὰ θερμαίνεται· δοκέει δὲ τοῖσι πολλοῖσιν φύσει θερμόν. Περὶ δὲ καρδίης τοιαῦτα εἰρήσθω.

non nutriatur sanguine apparente, arteria ipsa, est manifestum hoc modo.
38 Mactato enim animali, & sinistro ventriculo dissecto, totus desolatus apparet, modico seroso humore excepto, flavaque bile, ac membranis, de quibus jam a me dictum est. At arteria minime san-
39 guine destituta est, neque dexter ventriculus. Hoc igitur vas, meo quidem judicio, membranis causam dedit. At rursus quod ex dextro ventriculo fertur, id quidem etiam ipsum membranarum commissura conjungitur, sed propter imbecillita-
40 tem non magno cum assultu impetit. Verum aperitur quidem in pulmonis vasa, ut eis sanguinem ad alimentum præbeat; in cor autem clauditur, non confertim tamen, quo aër quidem ingrediatur, neque tamen
41 admodum multus. Debilis enim est hic calor, frigiditatis facultate superatus. Neque enim sanguis natura calidus est, ut neque alia quædam aqua, sed calescit; plerisque tamen natura calidus videtur. Et de corde ista quidem a me dicta sint.

ΙΠΠΟ-

Variæ Lectiones.

23 Ἀποπαγέντος, videtur legisse Calvus.

24 Κοιλίης ἐρημίη φαίνεται πᾶσα, hic notat Prosper Martianus Cornarium deceptum fuisse ab articulo fœminino, ad arteriam referentem, transtulisse: *tota desolata apparet*, cum verti debeat: *totus desolatus apparet*. Quomodo enim hæc ad arteriam magnam referri poterunt, cum arteria nunquam sanguine sit destituta? Arteria enim magna ventrem depascitur, & intestina, plenaque est alimento non principali. Quam contradictionem, ut devitaret Cornarius, vocem *alteram* addidit, quæ in nullo exemplari legitur. Foesius, *in totum solitudo apparet*, dixit. Verum nos integram hanc sententiam ex Prosp. Martiani mente suæ pristinæ sanitati restituimus.

25 Foesius quidem ἐς πνεύμονος ἀγγεῖα αἷμα παρασχεῖν, in contextu habet, in versione autem transtulit: *Verum aperitur quidem in pulmones*. Nos in contextum intulimus Cornarii lectionem.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

HIPPOCRATIS DE GLANDULIS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Περὶ τῆς τῶν ἀδένων τῶν ἐν τῷ σώματι φύσεως, οὐσίας, χρήσεως, διαφορᾶς, καὶ παθῶν· καὶ περὶ τῶν πλείστων ἐκ αὐτῶν σώματος νουσημάτων.

ARGUMENTUM LIBRI.

De Glandularum in corpore consistentium natura, substantia, usu, & differentiis ac passionibus; de plerisque item corporis affectionibus, & morbis.

Basil. Lat. IV. 51. pag. 78. — Foesius Sect. III. 52. 270. — Basil. Græc 374 pag. 56.

CAPUT I.

De glandularum natura, structura, affectibus, tuberculis, strumis, phlogosi, situ in cavis locis & articulis, & usu.

NATURA universa glandularum sic se habet: natura quidem ipsis est spongiosa; raræ siquidem & pingues, & neque carnem habent reliquo corpori similem, neque aliud quicquam corpori simile; sed friabilem, & multis venis refertam. Quam si disseces, sanguis copiosus, specie albus, & velut pituita effunditur; tangenti vero tanquam lana apparet. Ac si multa vi digitis contrectaris, oleosum humorem glandula emittit, ipsaque plerumque conteritur ac dissolvitur: neque vero admodum ægrotant, sed una cum reliquo corpore Quum

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς τῶν ἀδένων φύσιος, καὶ κατασκευῆς, καὶ διαθέσεων, καὶ χοιράδων, καὶ πυρετῶν, καὶ φλογώσεος καὶ θέσεως ἐν κοίλοις τόποις, καὶ ἄρθροις, καὶ χρείας.

1 ΠΕΡΙ " δὲ ἀδένων [1] οὐλομελίης ὧδε ἔχει· Φύ-
2 σις μὲν αὐτέῃσιν ἡ " σπογγώδες ἀραιαὶ μεν
3 καὶ πίονες " [2] καὶ ἔστιν οὔτε σαρκία ἴκελα τῷ ἄλλῳ σώματι, οὔτε ἀλλό τι ὅμοιον τῷ σώματι, ἀλλὰ ψαφαρὰ, καὶ φλέβας ἔχει συχνάς. Εἰ
4 δὲ διατάμοις, αἱμοῤῥαγίη λάβρος, " τὸ εἶδος [3] λευκὴ, καὶ οἷον φλέγμα· ἐπαφομένῳ δὲ οἷον εἰρία. Κἢν ' ἐργάσῃ τοῖς δακτύλοις, ἐπιπουλὺ βιησάμενος, ἡ ἀδὴν
5 ὑγρὸν ἀφίησιν ἐλαιῶδες, " καὶ [4] αὐτὴ θρύπτεται πολλὰ, καὶ ἐξαπόλλυται· πονέουσι δὲ οὐ κάρτα, ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ σώματι. Ἐπὴν πο-

Variæ Lectiones.

Hunc librum περὶ ἀδένων, Hippocratis minime germanum esse demonstrat Galenus Commentario I. de Articulis text. 45. quamvis Hippocrates ibidem spondeat se, ἀλλὰ ἐν ἄλλῳ λόγῳ περὶ ἀδένων οὐλομελίης γεγράψεται, ὅ, τί τέ εἰσι, καὶ οἷα ἐν οἷοισι σημαίνουσί τε καὶ δύναται; sed ab alio sub illius nomine inscriptum, atque editum monstrat; cum tam locutionis, quam sententiis longe superetur a germanis illius libris, neque ab ullo veterum medicorum, vel eorum, qui indicem scripserunt, mentio ulla ipsius fiat, ob quam rationem haud immerito in quartam classem, tanquam spurium reponendum esse minime dubitavit Hieron. Merc. in eximia sua operum Hipp. censura. Quum vero integra & absoluta glandularum natura per omnia corporis membra exponatur, quam οὐλομελίην vocat; non immerito inter τὰ φυσιολογικὰ reponitur.

1 Οὐλομελίη, integram, absolutam, solidam, universamque cujusque rei naturam significat apud Hippocratem, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων.

2 Καί ἐστιν ὅτε, legisse videtur Calvus.

3 Λευκαὶ, legunt quædam exemplaria.

4 Αὐτὸ, *ipse*, prius legebatur, verum nos αὐτὴ, ex Imperiali Samb. restituimus, quæ lectio Foesio & Lindeno arridet, videlicet, ut non ad humorem, sed ad glandularum corpus referatur.

πονέουσι [5] δὲ δι' ἰδίην νοῦσον· παῦρα δὲ καὶ τῷ σώματι ξυμπονέουσιν, αἱ νοῦσοι φύματα γίνονται, καὶ χοιράδες ἀναπηδῶσιν, καὶ πῦρ ἔχει τὸ σῶμα. Πάσχουσι δὲ ταῦτα, 6 [6] ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἐπιῤῥεούσης ἐς αὐτάς. Ἐπιῤῥέει δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος διὰ τῶν φλεβῶν, αἳ δι' αὐτῶν τέτανται πολλαὶ καὶ κοῖλαι, ὥςε ἀκολουθεῖν τὸ ὑγρὸν, ὅ,τι ἂν ἕλκωσιν, εὐπετέως ἐς αὐτάς. Κῆν πουλὺ εἴη καὶ νοσῶδες ἡ ῥοὴ, ξυντείνουσιν [7] αἱ 7 ἀδένες ἐπὶ σφᾶς τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ οὕτω πυρετὸς ἐξάπτεται, καὶ ἀείρονται, καὶ φλογῶσιν αἱ ἀδένες. Ἀδένες δὲ ὕπεισιν ἐν τῷ σώματι πλέιους, ἢ μέιζους ἐν τοῖσι κοίλοισιν αὐτέου, ἢ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι, καὶ ὁκόσα ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὑγρηδὸν, καὶ κατὰ τὰ αἱματώδεα χωρία· αἱ μὲν, ὡς τὸ ἐπιῤῥέον ἄνωθεν ἐς τὰ κοῖλα ἐπιδεχόμεναι ἐπὶ σφέας, ἕλκωσιν· αἱ δὲ, ὥςε τὴν αὖθις γινομένην ὑπὸ τῶν πόνων [8] ὑγρασίην 8 ἐκδεχόμεναι ἐν τοῖσιν ἄρθροισι τὴν πληθὴν, ἥν τινα μεθιῆσι τὰ ἄρθρα, (καὶ) οὕτω πλάδος οὐκ ἐνῇ ἐν τῷ σώματι. Εἰ γάρ τι καὶ γίνοιτο παραυτίκα, οὐκ ἂν ἐπιγίνοιτο πλάδος ὀπίσω· 9 [9] καταναισιμοῦται γὰρ, καὶ τὸ πουλὺ, καὶ τὸ ὀλίγον ἐς τὰς ἀδένας. Καὶ οὕτως τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος αἱ ἀδένες κέρδος ποιεύμεναι, [10] 10 τροφὴ ξύντροφος αὐτέῃσιν ἐςίν.

autem proprio morbo laborant (raro namque etiam cum corpore laborant) morbi suboriuntur, tubercula, & strumæ resultant, febrisque corpus detinet. His autem afficiuntur, ubi humore ad eas ex reliquo corpore confluente, impletæ fuerint. Ex reliquo autem corpore influit per venas, quæ per eas multæ & cavæ extenduntur, ita ut ad eas humor, quemcunque tandem traxerint, facile consequatur. Quod si copiosa & morbosa fluxio fuerit, glandulæ etiam reliquum corpus in se distendunt, eoque modo febris accenditur, glandulæ attolluntur, & inflammationem concipiunt. Glandulæ autem in corpore subsunt plures, & majores in ipsius cavitatibus, quam in articulis, & quæcunque in aliis humectis, & sanguine redundantibus locis continentur: atque illæ quidem, ut id, quod ex superioribus locis in cavitates influit, exceptum ad se trahant; perpetiuntur autem hæc, ubi humiditate repletæ fuerint ex reliquo corpore in ipsas influente, (&) sic superflua humiditas in corpore minime prohibeatur. Si quid enim statim suboriatur, non tamen postea succedet nimia corporis humectatio; etenim tum multa, tum pauca, in glandulas expenditur. Eoque modo reliqui corporis abundantiam, glandulæ suo lucro attrahunt, & iis est alimentum accommodatum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τὰς ἐν τοῖσι τελματώδεσι τόποις ἀδένας εἶναι, καὶ ὅκου ἀδένες, ἐκεῖ τρίχας γενέσθαι ὅταν τὸ ὑγρὸν μὴ πλέον.

CAPUT II.

In locis humectis glandulas esse, & ubi glandulæ, ibi pilos generari, si humor non exuperet.

"Ωστε ὅκου τελματώδεα, ἐκεῖ καὶ ἀδένες. Σημεῖον, ὅκου ἀδὴν, ἐκεῖ καὶ τρίχες. 11 Ἡ γὰρ φύσις ποιέει ἀδένας καὶ τρίχας, 12 ἄμφω (δὲ) χρέος [11] τὠυτὸ λαμβάνουσιν,

Quare ubi uliginosæ corporis partes, ibi etiam glandulæ sunt. Hoc indicio, quod ubi glandula, ibi etiam sunt pili. Natura siquidem glandulas & pilos creat, utraque (enim) eadem utilitate

VARIÆ LECTIONES.

5 Δὲ ἢ δι' ἰδίην νοῦσον, *si vel proprio morbo* &c. legit Charterius, verum nos nihil immutamus, pluralitatem codd. secuti.

6 Calvus videtur legisse ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος διὰ τῶν φλεβῶν, αἳ δι' αὐτῶν τέτανται, id est, *quod ideo illis evenit, quoniam de corpore cætero per multas venas cavas sanguinisve capaces, quæ in eas tendunt.* Quæ lectio in Aldino codice similiter sic legitur; nos cum cæteris interpretibus pluralitatem codd. secuti sumus.

7 Οἱ ἀδένες, legunt quidam masculino genere, verum Hippocrati familiare est fœmino genere ἀδένας efferri, quare nihil immutandum esse censemus, id quod jam suo tempore notavit Foesius.

8 Ἐργασίην, *laborem*, legunt editi codd. Verum nos ὑγρασίην, *humiditatem*, legimus Zuingerum secuti.

9 Καταναισιμοῦται, Galen. in Exegesi exponit, καταναλίσκεται, *insumitur*, *expenditur*, *consumitur*. Cornarius καταναισιμοῦται, *reflectitur*, dixit; Calvus vero *recurvatur*. Uterque tamen utramque lectionem adhibuisse videtur notante Foesio, cum *consumitur*, & *absumitur* posuit. Est autem κατασιμοῦσθαι, aut ἀνασιμοῦσθαι, *resimum fieri & recurvari*. vid. Foes. Oecon.

10 Τροφὴ ξύντροφος αὐτέῃσιν ἐςίν. *Alimentum hoc est ipsis coalescens*, interpretatur Cornarius. Verum ξύντροφος exponitur, qui simul nutritus, & educatus est, quare cum Zuingero *alimentum familiare*, *assuetum*, *accommodatum* interpretati sumus; quemadmodum ξύντροφον, οἰκεῖον, Galeno exponitur.

11 Ὡς ὑπολαμβάνουσι, legunt Aldina exemplaria, & ὡς τὸ ἐπιῤῥέον, quod sequimur, pro ἐς τὸ ἐπιῤῥέον.

tate participant; illas quidem, ut quod influit (quemadmodum ante dictum est) excipiant: pilos vero, ut ex glandulis opportunitatem nacti, producantur & augeantur, quodque in extremas partes redundat & exæstuat, colligant; ubi autem corpus siccum, ibi neque glandula, neque pilus inest. Teneræ vero & labore agitatæ ac humectæ partes, glandulas & pilos habent. Glandulæ vero etiam sunt ad utramque aurium partem, circa jugulares colli venas; pili quoque ibidem. Sub alis utraque ex parte & glandulæ & pili sunt. Inguina & pubes similiter ac alæ glandulas, & pilos habent. Hæ quidem inter corporis partes cavæ sunt, & facile humoris redundantiam excipiunt; ex omnibus enim corporis partibus, hæ maxime laborant & moventur. Reliquæ autem, quæ glandulas tantum habent, velut intestina, (habent enim & hæc glandulas ad omentum majores) pilos (enim) non habent. Neque enim in uliginosis & humectis terræ locis semen nascitur, neque supra terram ascendere conatur, sed (humoris) redundantia, quæ vim semini infert, putrescit & suffocatur. Quin etiam in intestinis redundantia, & humoris copia vim infert, neque pilos exoriri sinit. Glandulæ vero ibi majores sunt, quam in alia corporis parte, & expressam ex intestinis redundantem humiditatem depascuntur. At intestina ex vasis ad omentum pertingentibus, humiditatem excipiunt, & emittunt: omentum autem his glandulis transmittit. Sed & renes glandulas habent; hi siquidem multa humiditate redundant. Sunt autem hac parte majores, quam aliæ quævis glandulæ. Neque enim qui influit humor, in renes imbibitur, sed infra ad vesicam defluit. Quare quicquid ex ductibus lucrifaciunt, id ad sese attrahunt. Sunt & aliæ in corpore glandulæ admodum parvæ. Verum nolo mea oratione longius aberrare, quum ad insignes tantum hæc nostra scriptio instituta sit.

αἱ μὲν ὡς τὸ ἐπιῤῥέον ἐκδεχόμεναι,
ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται· αἱ δὲ τρίχες,
τὴν ἀπὸ τῶν ἀδένων ἐπικαιρίην ἔχουσαι,
φύονταί τε καὶ αὔξονται, ἀναλεγόμεναι
13 τό, τε περισσὸν, καὶ [12] ἐκβρασσόμε-
νον ἐπὶ τὰς ἐσχατίας· ὅκου δὲ αὖον
ἐὸν τὸ σῶμα, οὔτε ἀδὴν, οὔτε θρίξ. Τὰ
δὲ ἁπαλὰ, καὶ πονεύμενα, καὶ κάθυ-
γρα, ἀδὴν ὧδε καὶ τρίχες. Ἀδένες δὲ
καὶ κατὰ τοῖν οὐάτοιν ἔνθα, καὶ ἔν- 45
θα ἑκατέρωθεν κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ
τραχήλου, τρίχες τὲ ἐνταῦθα. Ἑκατέρω-
θεν ἐπὶ ταῖς μασχάλῃσιν ἀδένες, καὶ
τρίχες. Βουβῶνες καὶ ἐπίσειον ἰκέλως μασ-
χάλῃσιν ἀδένας, καὶ τρίχας. Ταῦτα
μὲν κοῖλα τῶν ἐν τῷ σώματι, καὶ ῥηίδια
ἐς περιουσίην ὑγροῦ· καὶ γὰρ πονέει
ταῦτα, καὶ κινέεται μάλιστα τῶν ἐν τῷ
σώματι. Τὰ δ' ἄλλα, ὁκόσα ἀδένας ἔχει
μοῦνον, οἷον ἔντερα, (ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα
ἀδένας ἐς τὸ ἐπίπλοον μέιζονας) τρίχας
(δὲ) οὐκ ἔχει. Καὶ γὰρ ἐν τοῖσι 57
τέλμασι τῆς γῆς, καὶ καθύγροισιν, οὐ
14 φύεται τὸ σπέρμα, οὔτ' ἐθέλει ἀνα-
βαίνειν τῆς [13] γῆς ἄνω, ἀλλ' ἀποσή-
πεται καὶ ἀποπνίγεται τῇ πλεονεξίῃ· βιῆ-
ται γὰρ τὸ σπέρμα. Βιῆται δὲ καὶ ἐν
τοῖσιν ἐντέροισιν ἡ πληθὺς, καὶ τὸ ὑγ-
15 ρὸν πουλὺ, καὶ [14] οὐκ ἐᾷ φῦσαι
τρίχας. Αἱ δὲ ἀδένες μέιζονες ἤκου ἄλ-
λοθι τοῦ σώματος, καὶ νέμονται αἱ ἀδέ-
νες ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἐκπιεζεύμεναι 5
τὸν πλάδον. Τὰ δὲ ἔντερα ἐκ τῶν τευ-
χέων ἐς τὰ ἐπίπλοα ἐκδέχεται, καὶ κα-
16 θίησι τὴν ὑγρασίην· τὸ δὲ ἐπίπλοον
διαδιδοῖ [15] τοῖσί δε ἀδένεσιν. Ἔχου-
σιν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας· καὶ γὰρ
οὗτοι κορίσκονται πολλῆς ὑγρασίης. Μέι-
ζους δὲ αἱ ἀδένες ταύτῃ, ἢ αἱ ἄλλαι
ἀδένες ἐοῦσαι. Οὐ γὰρ [16] ἐμπίνεται
τοῖσι νεφροῖσι τὸ ὑγρὸν τὸ ἐπιῤῥέον, ἀλ-
λὰ διαῤῥέει ἐπὶ κύστιν κάτω. Ὥστε ὁτιοῦν
ἀποκερδάνωσιν ἀπὸ τῶν ὀχετῶν, τοῦ-
το ἕλκουσι πρὸς σφέας. Καὶ ἄλλαι δέ
εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἀδένες σμικραὶ καὶ 10
πάνυ. Ἀλλ' οὐ βούλομαι ἀποπλανᾷν τὸν
λόγον, ἐς γὰρ τὰς ἐπικαίρους ἡ γραφή.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

12 Ἐκβράσσειν, est cum impetu ejicere, ac velut ebulliendo, ac effervescendo expellere; unde ἐκβράσματα θαλάσσης, *maris rejectamenta*, & quæ æstuando rejiciuntur.

13 Sic legimus cum Zuingero, alii τῆς ἄνω legunt *sursum emergit*, quam lectionem sequitur Foesius, alii ἐς ἄνω.

14 Οὐκ ἂν, legunt editi codices, verum nos οὐκ ἐᾷ; cum interpretibus & Zuingero legimus.

15 Τῇσί δε ἀδένῃσιν, legunt quædam exemplaria, alia τῇσιν ἀδένῃσιν, quod idem est.

16 Ἐμπίεται pro ἐμπίνεται, legunt Aldina exemplaria.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἀδένων τραχήλου τε, καὶ οὐάτων, καὶ μασχαλῶν, καὶ βουβώνων, καὶ ἐντέρων, καὶ τῶν κατ' αὐτὰς παθῶν.

Νῦν δὲ ἀναθήσομαι τῷ λόγῳ, καὶ ἐρέω περὶ ἀδένων οὐλομελίης τραχήλου. [17] Τράχηλος ″ κατὰ τὰ μέρεα αὐτοῦ ἑκάτερα ἔνθα καὶ ἔνθα ἀδένας ἔχει, καὶ παρίσθμια καλέονται αἱ ἀδένες αὗται, χρείῃ τοιῇδε. Ἡ κεφαλὴ ὑπέρκειται ἄνω, κοίλη ἐοῦσα, καὶ περιφερής, ″ καὶ [18] πλήρης τῆς περὶ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος ὑγρασίης, καὶ ἅμα ἀναπέμπει τὸ σῶμα ἀτμοὺς ἐς τὴν κεφαλὴν παντοίους ἄνω, οὓς αὖθις ἡ κεφαλὴ ὀπίσω ἀφίησιν. Οὐ γὰρ δύναται ἐμμένειν τὸ ἐπιρρέον, οὐκ ἔχον ἔνθα ἕδρην· ἢν μὴ τὴν κεφαλὴν πονέῃ, τότε (γὰρ) οὐκ ἀνίησιν, ἀλλ' αὐτοῦ κρατέει. ″ [19] Ἐπὴν δὲ ἀνῇ τὴν ἕλξιν ἐς τὰς ἀδένας ἡ ῥοὴ γίνεται, καὶ οὐδὲν λυπέει τὸ ῥεῦμα, ἔστ' ἂν ὀλίγον τε ᾖ καὶ ξύμμετρον, καὶ ἐγκρατέες ἔωσιν αἱ ἀδένες. Ἢν γὰρ πουλὺ ἐπιρρυῇ δριμὺ, ἢν μένῃ δριμὺ καὶ [20] χολῶδες, φλεγμαίνεται, καὶ ἀνοιδίσκεται, καὶ ξυντείνει ὁ τράχηλος, καὶ οὕτω προΐει ἐς οὖς κ' ἢν μὲν ἐς ἑκάτερα τὰ μέρεα, ἑκάτερον· ἢν δὲ ἐς θάτερον, πονέει θάτερον. Ἢν δὲ ᾖ φλεγματῶδες καὶ πουλὺ, καὶ ἀργὸν, ἡ ῥοὴ, φλεγμαίνει δὲ καὶ ὧδε· καὶ ἡ φλεγμονὴ, στάσιμον ἐὸν ὑγρὸν, χοιράδες ἐγγίνονται, ″ αὗται [21] χείρους αἱ νοῦσοι τραχήλου. Μασχάλῃσι δὲ ξυῤῥέει μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅταν πλῆθος ᾖ, δριμεῖς ἰχῶρες, καὶ ὧδε γίνονται φύματα κατὰ ταῦτα. Καὶ ἐν τοῖσι βουβῶσιν ἕλκει τὴν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων ὑγρασίην ἡ ἀδήν· [22] ἄλλως εἰ πλῆθος λάβοι, βουβωνοῦται, καὶ διαπυΐσκεται, καὶ φλεγμαίνεται ἰκέλως μασχάλῃσί τε, καὶ τραχήλῳ. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ δοκέει παρέχειν ἀγαθὰ, καὶ κακά· καὶ ταῦτα μὲν ἀμφὶ τῶν δέ. Τὰ δὲ ἔντερα ἔχει κόρον πουλὺν ἀπό τε σιτίων, καὶ ποτῶν.

CAPUT III.

De colli, aurium, axillarum, inguinum, & intestinorum glandulis, & earum affectibus.

Nunc igitur ut ad institutum sermonem revertar, de integra glandularum
17 colli natura dicendum. Collum utraque ex parte, hinc & hinc glandulas habet, quas tonsillas vocant, in hunc usum comparatas. Caput cavum & rotundum superiore parte situm est, & humi-
18 ditatem ex reliquo corpore circum se complectitur, simulque corpus vapores cujusvis generis sursum ad caput transmittit, quos rursus caput retro dimittit. Neque enim, quod influit, quum illic sedem non habeat, immorari potest; nisi sane caput ægrotet. Tunc (enim) non remittit, sed illic retinet. Ubi
19 vero, quod attractum est, remiserit, fluxio vergit in glandulas, quæ nullam adfert molestiam, donec pauca & moderata fuerit, eamque glandulæ retineant. Si enim copiosa & acris fluxio fuerit, & acris & biliosa perseveret, inflammatur & intumescit, collumque distenditur, sicque ad aurem procedit: & si quidem ad utramque partem; utraque auris: sin vero ad alteram; altera dolet. Quod si pituitosa, copiosa, ac lenta fluxio fuerit, sic etiam inflammationem concipit; ex qua, cum humor sit
20 stabilis, strumæ generantur, iique pessimi colli morbi numerantur. In alas autem tunc quidem etiam quid confluit; verum ubi copiosi & serosi humores fuerint, ad hunc modum in ipsis quoque tubercula oriuntur. Quin & in inguinibus glandula ex superioribus partibus humiditatem attrahit; alioqui si magna copia fuerit, inguina in bubones tument, & suppurantur, & inflammantur, similiter ut alæ, ac collum. Atque hæc tum bona, tum mala præstare videntur: & de his quidem hactenus. At vero intestina multum a cibis & potibus explentur;

Variæ Lectiones.

17 Τράχηλος κατὰ τὰ μέρεα legimus, editi codd. τὰ μέρεα omisso κατὰ habent. Ibidem χροίῃ mendose legebatur pro χρείῃ.

18 Καὶ πλήρης, non legunt editi codd. Lindenus καὶ περιῤῥυδὴς ἀπὸ τῆς τοῦ ἄλλου σώματος ὑγρασίης· καὶ γὰρ ἀναπέμπει.

19 Hic vitiosa sunt Aldina exemplaria, quæ ἡ ῥοὴ γίνεται, καὶ οὐδὲν λυπέει τὸ ῥεῦμα, ἔστ' ἂν ὀλίγον τε ᾖ καὶ ξύμμετρον, καὶ ἐγκρατέες ἔωσιν αἱ ἀδένες omittunt & asteriscum apponunt.

20 Χολῶδες, *biliosa*, legendum esse censemus cum Zuingero, præsertim cum huic opponat mox φλεγματῶδες Κολλῶδες, *glutinosa*, editi codd. habent.

21 Χρείνοι, legunt Aldina exemplaria, & asteriscum apponunt. Χρειώσεις, quædam exemplaria nullo sensu legunt, pro quo quidam χοίρων (scilicet αἱ χοιράδες) τραχήλου νοῦσοι, legunt. Cornarius pronomen αὗται ad χοιράδας refert, sed angina forte multo periculosior, quam strumæ.

22 Hic apponunt asteriscum Aldina exemplaria, διαπυΐσκεται, καὶ φλεγμαίνει, legunt editi codices.

quin & humiditatem sub cute continent, quæ tota, veluti prior, absumitur. Morbos vero non plerumque facit, quemadmodum etiam in articulis contingit: frequentes siquidem glandulæ & expassæ, neque cavæ sunt, neque admodum altera alterius copia fruitur; quando si qua plus abundare velit, neque tunc copiam continere queat. Sed quod in articulum influit, in singulas paucum, & in multas partes divisum, æqualitatem ipsis præbet.

ἔχει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ὑγρα-
21 σίην· " αὕτη [23] πᾶσα ἀπαναισιμοῦ-
ται ἰκέλη τῆς πρόσθεν. Νούσους δὲ οὐ
ποιέει τὰ πολλὰ, ὅκως περ καὶ ἐν τοῖσιν
ἄρθροισιν γίνεται· συχναὶ γάρ τοι ἀδέ-
νες, καὶ ἀναπετέες, καὶ οὐ κοῖλαι, καὶ
οὐ πουλὺ πλῆθος ἐπαυρισκόμεναι ἡ ἑτέρη
τῆς ἑτέρης, ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκτεῖν
22 ἐθέλουσα, " [24] οὐδεμίη τότε πλῆθος
ἔχειν δύναται. Ἀλλ' ἐς ὀλίγον ἑκάστης
ξυῤῥέον ἐς τὸ ἄρθρον ἐς πολλὰ διαιρεόμε-
νον, ἰσότης ἐστὶν αὐτέῃσιν.

CAPUT IV.

De cerebri glandulis, ipsumque esse glandulam, unde fluxiones & affectus minores & majores, ut apoplexia, mania.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ ἀδένων τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ αὐτὸν εἶναι τὴν ἀδένα, ὅθεν οἱ ῥόοι τε, καὶ νοῦσοι ἥσσονες, καὶ μείζονες, καθάπερ ἡ ἀποπληξία καὶ μανία.

Caput quoque ipsum glandulas habet, cerebrum nempe glandulæ simile: cerebrum enim, ut & glandulæ, album est, ac friabile, iisdemque commodis, quibus glandulæ sunt præditæ, caput afficit, quum id humiditate, quæ, ob prædictas a me causas inest, cerebrum, velut auxilium adferens, defraudat, & ad extremitates magna ex parte fluxiones foras emittit. Majus autem est cerebrum, quam reliquæ glandulæ, & capilli etiam majores, quam reliqui pili. Majus enim est cerebrum, & in amplo capitis spatio situm habet. Morbos autem & minores & majores parit, quam reliquæ glandulæ; parit vero, quum ad inferiores corporis partes copiam, qua redundat, amandarit. De capite autem fluxus, veluti secretiones, contingunt, per aures secundum naturam, per oculos, per nares, atque hæ tres sunt: & aliæ per palatum in fauces, in gulam; aliæque per spinalem medullam, in sanguinem, omnes numero septem. Eæ si discedunt, cerebri purgamenta sunt; & nisi discedant, ipsi morbum creant: non secus ac reliquo corpori, si intro, & minime foras discesserint. Ac rursus multa turbatio affatim sequitur, siquidem cerebrum acrem fluxionem emittat, quæ cæteras fluxiones corrodit,

23 Ἡ Κεφαλὴ καὶ αὕτη τὰς ἀδένας " [25] ἔχει,
τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι: ἐγκέφα-
λος γὰρ καὶ λευκὸς, καὶ ψαφαρὸς, ὅκως περ
καὶ ἀδένες, καὶ ταὐτὰ ἀγαθὰ τῇσιν ἀδέσι
24 ποιέει τὴν κεφαλήν· " ἐοῦσαν διὰ τὰ
εἰρημένα μοι, τιμωρέων ὁ ἐγκέφαλος
[26] ἀποστερέει τὴν ὑγρασίην, καὶ ἐπὶ
τὰς ἐσχατιὰς ἔξω ἀποστέλλει τὸ πλέον
ἀπὸ τῶν ῥόων. Μεῖζον δ' ὁ ἐγκέφα-
λος τῶν ἄλλων ἀδένων, καὶ αἱ τρίχες
μέζους, ἢ αἱ ἄλλαι τρίχες. Μείζων
τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ ἐν εὐρυχω-
ρίῃ κέεται τῇ κεφαλῇ. Ποιέει δὲ νού-
σους, καὶ ἥσσονας, καὶ μείζονας, ἢ αἱ
ἄλλαι ἀδένες· ποιέει δὲ ὁκόταν ἐς τὰ
κάτω τοῦ σώματος τὴν σφετέρην πλεο-
νεξίην ἀποστείλῃ. Ῥόοι δὲ ἀπὸ κεφαλῆς,
25 " [27] ὡς ἀποκρίσιες, δι' ὤτων κατὰ
φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ ῥινῶν, τρεῖς
οὗτοι· καὶ ἄλλοι δι' ὑπερώης ἐς φά-
ρυγγα, ἐς στόμαχον· ἄλλοι διὰ φλε-
βῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἐς τὸ αἷμα, οἱ πάντες
ἑπτά. Οὗτοι τοῦ τε ἐγκεφάλου λύματά
εἰσιν ἀπιόντες· καὶ εἰ μὴ ἀπίοιεν, νοῦσος
αὐτέῳ, [28] οὕτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώμα-
26 τι, " ἢν δ' ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι, καὶ μὴ
27 ἔξω. " Καὶ [29] αὖθις ὄχλος πουλὺς χαν-
δόθεν ἕλκει, καὶ δριμὺ μὲν εἰ πρόοιτο ὁ
ἐγκέφαλος ῥεῦμα, ὃ, τὰς ἐπιῤῥοὰς ἐσθίει,
καὶ

Variæ Lectiones.

23 Πᾶσα ἀπαναισιμοῦται, pro πᾶσα ἀπαναισιμοῦται, lego ut supra.

24 Οὐδὲ μίη, legunt quædam exemplaria, mendose tamen, ut apparet.

25 Ἔχει τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον δὲ ἀδένι, legunt quidam codices.

26 Ante ἀποστερέει, Æmil. Portus adscribit καὶ, &c.

27 Ἕως ἀποκρίσιος, quædam legunt exemplaria pro ὡς, quam lectionem sequitur Calvus, verum nos ὡς ἀποκρίσιες legimus, quod notat Servinus.

28 Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματί τινες τὰ ἔνδον ἀπίωσι, legunt Vaticana exemplaria; quam lectionem secutus est Calvus.

29 Sic emendavimus hunc locum ex Foesio, quamvis Zuingerus aliam notionem secutus sit. Legi etiam potest χανδόθεν ἕλκῃ καὶ δριμὺ μέν. Æmil. Port.

καὶ ἕλκει. Καὶ τὸ μὲν ἤπιον ἢν ᾖ πλῆθος, κατιὸν τέλος οὐκ ἂν ἔχοι ὁ ῥόος, ἔστ' ἂν εἰσαρύηται τὴν πληθὺν τοῦ κατιόντος· καὶ τὸ μὲν ἐπιῤῥέον
45 ἀποπέμπων ἔξω· ἕτερον δὲ εἰσδεχόμενος, ἐς τὸ ὅμοιον αἰεὶ καθιστάμενος, τά τε ὑγρὰ ἕλκει, καὶ ποιέει νούσους. " 28
Ἄμφω δὲ ἐν ἀηδίῃ καταγυιοῖ τὴν φύσιν· καὶ ἢν πάθῃ, δύσοιστον κακίῃ. Τὰ μὲν γὰρ πάθη τῆς φύσιος οἱ προειρημένοι ῥόοι δυσφορέουσι τὸ πλῆθος, καὶ ὀδάζονται τὸ ἄλογον· καὶ οὐ ξύνηθες ὄν. Ὁ δὲ ἐγκέφαλος πῆμα ἴσχει, καὶ αὐτὸς οὐχ ὑγιαίνων. Ἀλλ' εἰ μὲν δάκνοιτο, τάραχον πουλὺν ἴσχει, " καὶ 29
ὁ νόος [30] ἀφρονεῖ, καὶ ὁ ἐγκέφαλος σπᾶται, καὶ ἕλκει τὸν ὅλον ἄνθρωπον.
58 " Ἐν ἑωυτῷ δ' οὐ [31] φωνέει, καὶ 30
πνίγεται, ἀποπληξίη τῷ πάθει τοὔνομα. Ἀλλ' ὅτε δὲ δριμὺ μὲν οὐ ποιέει αὐτῷ τὸ ῥεῦμα, πλῆθος δ' ὂν τὸ ἐμπεσὸν πονέει τοῦτο, καὶ ἡ γνώμη ταράττεται· καὶ παρίησιν ἀλλοῖα φρονῶν, [32] καὶ ἀλλοῖα ὁρέων, φέρων τὸ ἦθος τῆς νούσου " σεσηρόσι [33] μειδήμασι, 31
καὶ ἀλλοκότοισι φαντάσμασιν.

& attrahit. Et siquidem quod influit magna copia fuerit, descendens fluxio minime cessabit, quoad defluentem copiam exhauserit: & id quidem, quod affluit, foras emittens; alterum vero excipiens, semper eodem statu consistens, tum humores trahit, tum morbos creat. Ambo enim magna molestia naturam debilitant, quæ si affecta fuerit, intolerabilis erit ærumna. Affectiones siquidem naturæ sunt prædictæ fluxiones, quæ copiam moleste admodum ferunt, & pruritum cient; ex eo, quod præter rationem & consuetudinem est. At cerebrum noxiam sentit, ipsumque etiam non bene habet. Sed si quidem mordeatur, multam turbationem habet, & mens non intelligit; cerebrumque convulsionem sentit, totumque hominem trahit, neque a se vocem edit, sed suffocatur, huicque affectioni apoplexiæ nomen est. Sin vero acris non fit fluxio, sed copiosa (in cerebrum) irruat, ipsum affligit, & mens conturbatur, & (homo) obambulat varia cogitans, & diversa videns, morbi indolem perferens effuso risu, & peregrinis imaginationibus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἀπὸ τῶν ἐς τὰ ἔξω ῥόων, ὀφθαλμία, μυκτήρων ὀδαξισμὸς, τὰ οὐάτων πυώδη· ἀπὸ τῶν ἐς τὰ ἔσω, διαῤῥοία, εἰλεὸς, φθίσις ἡ πνευμονικὴ, καὶ νωτιαία.

5 Ἄλλος ῥόος ἐπ' ὀφθαλμοὺς, ὀφθαλμίῃ, καὶ οἰδέουσιν αἱ ὄψεις. Εἰ δὲ ἐπὶ ῥῖνας ὁ κατάῤῥους· ὀδάζονται μυκτῆρες, καὶ ἄλλο οὐδὲν δεινόν· αἵ τε γὰρ ὁδοὶ τουτέων εὐρέες, καὶ ἱκαναὶ τιμωρέειν σφίσιν· πρὸς δὲ καὶ ἀσύστροφον τὸ ἀπιὸν αὐτέῃσι. Τὰ δὲ οὔατα, σκολιὸς μὲν πόρος καὶ στεινός· ὁ δ' ἐγκέφαλος πλησίον αὐτέου, αὐτοῖσιν ἐμπιέζεται. Νοσέων δὲ τὴν νοῦσον ταύτην τὰ πολλὰ ἀποκρίνει· " καὶ τὸ οὖς ἀπὸ 32
τῆς πυκινῆς ῥοῆς ἀνὰ χρόνον [34] ὤρυκται

CAPUT V.

Ab externis fluxionibus, ophthalmia, narium pruritus, aurium purulenta; ab internis diarrhœa, volvulus, tabes pulmonica, & dorsalis.

Fluxio alia in oculos, ophthalmia appellatur; in qua oculi intumescunt. Quod si ad nares defluxio fiat; mordentur nares, nihilque aliud gravius accidit: earum etenim amplæ sunt viæ, & quæ sibi auxilium ferre possint, præterea vero minime coacervatum est, quod per illas fertur. At vero aurium meatus tortuosus quidem & angustus; cerebrum vicinum habet, ipsis appressum. Laborans vero hoc morbo plurima excernit: & auris cum tempore a frequenti

VARIÆ LECTIONES.

30 Hoc in loco apoplexiam describit Hippocrates, in qua mentem desipere, cerebrum convelli & totum hominem distrahi, voce privari, & suffocari testatur, quæ symptomata a communi apoplexia longe abesse primo aspectu videntur, si tamen recte & diligenter perpendantur, apoplexiam veram constituere inveniemus. Mentem enim desipere, non intelligit Hipp. delirium, in quo mens errat: sed privationem potius intelligentiæ significat, & ideo usus est verbo *ἀφρένεω*, privativum verbi, *φρένεω*, quod *intelligo* significat, unde *ἀφρονᾶν* dicitur, non solum, qui desipit, sed etiam qui intelligentia caret, in quam significationem usus est libro de *Morbo sacro*, quare male interpretatur Corn. utroque in loco *desipit*. vid. Martian. com. pag. 69.

31 *Φρονέει*, *sapit* legisse videtur Calvus.

32 *Καὶ ἀλλοῖα ὁρέων*, *& varia videns* hæc verba delet Imp. Samb.

33 Sic legimus cum Foesio, *μειδήμασι*, legunt ferme exemplaria omnia. Quædam exemplaria pro *σεσηρόσι*, vitiose *ἐσήροσι* legunt. Cornarius, *ὁράμασι*, *visis*, legisse videtur.

34 *Ὤρισται*, legunt exemplaria omnia, hoc sensu, ut auris successu temporis a crebra fluxione circumscribatur, ac veluti suis limitibus & terminis definiatur, materia enim illic moram trahente & suppurante. Sed pro *ὥρισται*, forte *ὤρυκται* legendum, ut auris continua fluxione fodiatur, & perforetur, a pure foras manante. Foes. An pro *καὶ τὸ οὖς*, legendum, *κατὰ τὸ οὖς*, *secundum aurem*, ex assidua fluxione cum tempore separatur, & effluit fœtidum pus? An pro *ὥρισται*, legendum, *κεχώρισται*, *locatur*, & figitur & sedem occupat? Zuing.

frequenti fluxione fodicatur, effluitque pus graveolens. Sic se habent fluxiones ad exteriores partes oculis conspicuæ, neque omnino lethales. Quod si fluxio posteriore parte procedat, aut per palatum pituita ad ventrem perveniat: iis quidem ventres fluunt, non tamen ægrotant. Restitante autem in alvo pituita, volvuli, morbi diuturni. Aliis per palatum ad fauces multa & frequens fluxio plerumque morbos tabificos facit: pituita enim pulmones implentur, indeque pus gignitur, quod pulmones exedit, neque ægroti facile evadunt, & medicus sua prudentia (si vir bonus, industriusque fuerit) ut plurimum caussam intelligit. Alius morbus ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam, cum inde ad os sacrum impetu fertur, spinali medulla eo fluxionem deducente, & in coxendicum acetabula deponente; quod si tabem fecerit, & utroque modo homo contabescit, neque vivere expetit: confestim enim scapulæ dolent, simulque ambo pedes & crura consequuntur, tandemque pereunt longo tempore curationem trahentes, neque viribus homo defecit, & moritur. Atque hæc mihi de fluxionibus capitis dicta sint. Sunt etiam cerebri affectiones & alii morbi, deliria, maniæ, periculique plena omnia, & dolet cerebrum, & reliquæ glandulæ; habet enim & tonum, & alius est hic rursus consensus corporis.

33 τε καὶ ῥέει δυσῶδες πύον." Οὕ-
τως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι τῷ ὀφθαλμῷ ῥόοι,
καὶ οὐ πάμπαν θανατώδεες. Ἢν δὲ
τὸ ὄπισω ῥεῦμα ᾖ δι' ὑπερῴης, τὸ ἀφι-
κόμενον φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην· ῥέ-
ουσι μὲν καὶ αἱ κοιλίαι τούτων, νουσέουσι
34 δὲ, οὔ. " [35] Ἀναμένοντος δὲ κάτω
τοῦ φλέγματος, εἰλεοὶ τὰ πάθη χρόνια.
Ἄλλοις δι' ὑπερῴης ἐπὶ φάρυγα, ἢν πουλὺ
ῥυῇ, καὶ ἐπὶ πουλὺ, αἱ νοῦσοι φθινάδες· χορίσ-
κονται γὰρ τοῦ φλέγματος οἱ πνεύμονες,
35 [36] καὶ γίνεται τὸ πύον, τοῦτο
διεσθίει τοὺς πνεύμονας, καὶ οἱ νουσέοντες
οὐ [37] ῥᾷον περιγίνονται, καὶ ἡ γνώ-
μη τοῦ ἰητροῦ, καὶ ἢν ἀγαθὸς, καὶ ἢν
ἀγχίνοος, τὰ πολλὰ ξυνετέει τῆς προ-
36 φάσιος. " [38] Ἄλλη νοῦσος διὰ φλε-
βῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀπὸ κατάρρου κεφαλῆς·
ἀίσσει δὲ ἐνταῦθ' ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον ἄγων
37 τὴν ἐπιῤῥοὴν ὁ νωτιαῖος, " καὶ ἐναπέ-
θετο τῇσι κοτύλῃσι [39] τῶν ἰσχίων· καὶ
ἢν ποιέῃ φθίσιν, καὶ μαραίνεται ὁ ἄν-
θρωπος ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ζώειν οὐκ ἐθέ-
λει· ταχὺ γὰρ πονέει τὴν σπάθην,
καὶ ἅμα τὼ πόδε καὶ μηρὼ παρέπονται,
καὶ αἰεὶ τελέως ὄλλυνται χρόνῳ πολλῷ
38 μελεδαινόμενοι, " [40] καὶ οὔτε ἀπηύδηκε
καὶ θνήσκει. Ταῦτά μοι περὶ ῥόων
ἀπὸ κεφαλῆς εἴρηται. Καὶ πάθεα ἐγ-
κεφάλου, καὶ ἄλλαι νοῦσοι παραφρο-
σύναι, καὶ μανίαι, καὶ πάντα ἐπικίνδυνα,
καὶ πονέει ὁ ἐγκέφαλος, καὶ αἱ ἄλλαι
39 ἀδένες· " ἔχει γὰρ καὶ [41] τόνον, καὶ
ἄλλη ξύνοδος ἐνταῦθα πάλιν τοῦ σώματος.

CAPUT VI.

De pectoris glandulis, seu mammis, quæ in mulieribus, non in maribus lactescunt; & affectibus, qui ereptis mammis enecant.

Quin & glandulæ in pectoribus mammæ vocantur, & attolluntur, & lac faciunt, quibusdam vero minime. Et

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Περὶ ἀδένων στήθεος ἢ μαζῶν τῶν ἐν ταῖς γυναιξὶ, καὶ μὴ ἐν ἀνδράσι τὸ γάλα ποιουσῶν· καὶ περὶ παθῶν τῶν διὰ τοὺς ἀφῃρημένους μαζοὺς ἀποκτεινόντων.

40 Ἀλλὰ καὶ ἀδένες ἐν τοῖσι στήθεσι μαζοὶ
καλέονται, " καὶ [42] δὴ ἀείρονται, καὶ
γάλα ποιέουσιν, οἷς δὲ οὐ ποιέουσιν γάλα.

Ποιέουσι

Variæ Lectiones.

35 Ἀναμένοντος δὲ κάτω, legunt exemplaria Reg. addito δὲ, quam lectionem sequimur.

36 Καὶ γίνεται τὸ πύον τοῦτο, ὃ διεσθίει, legunt quidam codices: ὅ, τι διεσθίει, vero MSC. Reg. habent.

37 Ῥαῖον, legunt omnia exemplaria vitiose.

38 Ἄλλη νοῦσος, cum interpretibus legimus pro ἀλλ' νοῦσος.

39 Post κοτύλῃσι, ἰσχία, vitiose adscribunt Asulana exemplaria, nisi si ista dictio ad sequentia referatur, ποιέει φθίσιν, & ὧδε καὶ ὧδε, utrumque modum, quo homo contabescit, indicet, videlicet cum per spinam delapsa in pectus tabem facit, aut cum in coxendices, eam etiam in consensum inducit, etsi ὅδε καὶ ᾧδε, legunt (notante Foesio) exemplaria quædam. vid Zuing. comment. ad hunc locum. p. 384.

40 Cornarius, καὶ οὗτος ἀπήνθηκε, legit, *& sic deflorescit*, & moritur, ad senilem marasmum alludens, quam lectionem ex vitiosa quorundam codd. scriptura hausit, qui ἀπήνθηκε, pro ἀπηύδηκε legunt. Plura apud Foes. in Oeconomia.

41 Πόνον, *dolorem*, legisse videtur Cornarius. Verum, τόνον, *tonum*, ex melioribus codd. emendarunt cæteri interpretes. Sensus ergo erit, a cerebro præter enarrata mala, aliæ insuper affectiones contingunt, & morbi: deliria scilicet, & alia periculosa, eo quod habet nervos toti corpori communicatos, & hic est alius consensus corporis, per quem morbi enarrati contingunt. Dixerat enim ob communionem venis mediantibus defluente a capite oriri, & tabem, & coxendicum affectum; nunc vero ait, per aliam communionem, per *tonos* scilicet dictos, deliria & insanias, toti corpori communicari, unde & periculi haud parum accedit. Zuingerus aliam interpretationem secutus est haud ineptam, quam secutus est Foesius. Nos vero Martiani lectionem sequimur. Vid. ejus commentar. p. 71.

42 Sic cum Servino legimus, vulgata exemplaria, διαίρονται.

Ποιέουσι, μὲν αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ ἄνδρες οὐ ποιέουσι· τῇσι μὲν γυναιξὶν ἀραιήτε ἡ φύσις, καὶ [43] κατὰ τῶν ἀδένων, ὥσπερ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ τὴν τροφὴν ἥν τινα ἕλκουσιν ἐπὶ σφᾶς, ἀλλοιοῦσιν ἐς τὸ γάλα. Καὶ ἀπὸ τῆς μήτρης παραγίνεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἐς τὴν μετὰ τὸν τόκον τῷ παιδίῳ τροφὴν, ἥν τινα ἀποπιέζει, [44] ἢ καὶ ὑπερβάλλει τὸ ἐπίπλοον ἐς τὰ ἄνω στενοχωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. Τοῖσι δὲ ἄρρεσι, καὶ ἡ στενοχωρίη, καὶ ἡ πυκνότης τοῦ σώματος μεταξυμβάλλεται μὴ εἶναι μεγάλας τὰς ἀδένας· τὸ γὰρ ἄρρεν ναστόν ἐστι, καὶ οἷον εἷμα πυκνὸν, καὶ ὁρέοντι, καὶ ἐπαφομένῳ. Τὸ δὲ θῆλυ, ἀραιὸν καὶ χαῦνον, καὶ οἱονεὶ ῥέον, ὁρέοντι καὶ ἐπαφομένῳ. Ὥστε τὴν ὑγρασίην οὐ μεθίησι, τὸ ἀραιὸν καὶ μαλθακόν. Τὸ δὲ ἄρσεν, οὐκ ἄν τι προσδέξαιτο, πυκνόν τε ἐὸν, καὶ [45] ἄστεγον· καὶ ὁ πόνος κρατύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥστε οὐκ ἔχει δι' οὗ λήψεται, τὸ τῶν περισσῶν. [46] Οὕτως ἀναγκάζει ὅδε λόγος καὶ στήθεα, καὶ μαζοὺς, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, τῇσι γυναιξὶ χαῦνα καὶ μαλακὰ εἶναι, καὶ διὰ τὴν ἀργίην, καὶ διὰ τὰ προειρημένα· τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ ἐναντία. Ποιέουσι καὶ μαζοὶ φύματα, φλεγμονὰς, τὸ γάλα ἀποσήποντες. Ἀγαθὰ δὲ ἔχουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια· ἀποστερίζουσι τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος. Μαρτύριον τῇσι γυναιξὶν ᾗσιν ἀφαιρεῖται νούσῳ, ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυμφορῇ μαζὸς, καὶ ἡ φωνὴ [47] θρασεῖα, καὶ ὑγρὰ ἐς στόμαχον, καὶ πτυελίζουσιν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, καὶ ἀπὸ τῶν δε νουσέουσιν. Ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς [48] μήτρης, καὶ ἐπιρρέον τὸ γάλα, ὥσπερ μεθίῃ καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ἔχων τεύχεα, συντυγχάνει τοῖσι κυρίοισι τοῦ σώματος καρδίῃ, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγονται.

mulieres quidem lac habent, viri autem
minime: mulieribus quidem rara est
41 etiam glandularum natura, quemadmo-
dum reliquum corpus, & alimentum,
quod ad se trahunt, in lac convertunt.
Et ex utero ad mammas accedit, ad
pueri post partum alimentum, quod sa-
ne exprimit, aut etiam sursum mittit
42 omentum ad superiores partes, ab ipso
fœtu compressum. At maribus & lo-
corum angustia, & corporis densitas,
ad hoc, ut ne glandulæ magnæ sint, plu-
43 rimum confert; mas enim confertim
plenus est, ac vestis instar tum visu, tum
contactu, densus. Fœmina vero rara & la-
xa, ac veluti fluida, tum ad visum, tum ad
contactum. Quare humiditatem non re-
mittit, id quod est rarum, & molle. Mas
vero non suscipit, quum densus sit, & hu-
moris parum amicus; laborque ejus cor-
44 pus roborat, ut non sit, quo superflua
excipiat. Sicque hæc ratio fateri co-
git, & pectora, & mammas, reli-
45 quumque corpus mulieribus laxa esse &
mollia, tum ob vitam desidem, tum
ob prædicta; viris vero contra. Mam-
mæ etiam tubercula, & inflammationes
pariunt, lac ipsum putrefacientes. Com-
46 moda vero superioribus similia obti-
nent, (&) reliqui corporis abundan-
tiam intervertunt. Cujus rei testimo-
nium præbent mulieres, quibus per
morbum, aut aliam quandam calami-
tatem mamma aufertur, & vox gravis
47 efficitur, humoresque ad gulam defe-
runtur, multa sputatione vexantur, ca-
put dolent, & ex iis ægrotant. Lac
48 enim ab utero veniens, & influens, quem-
admodum etiam antea ad superiora vasa
transmittebatur, quum ea propria non
habeat, in principes corporis partes in-
cidit, cor videlicet, ac pulmonem, &
suffocantur.

ΙΠΠΟ-

Variæ Lectiones.

43 Καρτὰ, pro κατὰ, codd. quidam habent, quidam, ἡ φύσις τῶν ἀδένων, simpliciter, ὥσπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, etiam legunt quidam codd.

44 Hic variant codd. MSC. quidam ἢ καὶ legunt, quam lectionem secuti sumus cum interpretibus; alii εἰ καὶ, quæ lectio Cordæo arridet suis in Libr. I. de Morb. Mul. commentariis, hoc sensu, maxime si epiploon redundabit ad partes superiores, in angustiam a puello redactum.

45 Ἄστεγον, pro ἀστεργὲς legendum esse suspicatur Foesius, ut sit humorem non tegens aut continens, a verbo στέγω, ut ἄστεγον στόμα, os loquax, nec arcana celans aut retinens significat. Eaque lectio huic loco aptius quadrare videtur, quod paulo post scribatur, corpus labore firmatum locum non habere, ubi redundantem humiditatem recipiat, quæ jugi & continenti exercitatione absumatur. Alii, ὀλιγοστεγὲς, legere malunt, ut sit paucas στέγας ἢ οἴκους, pauca domicilia, id est, poros habens, ideoque compactum sit, & cohærens; quam lectionem sequitur Cornarius.

46 Ἀναγκάζει ὁ δὲ λόγος, legunt exemplaria, verum nos sequimur interpretum lectionem.

47 Τρηχεῖα, asperam, pro θρασεῖα, legit Cornarius.

48 Μήτρης & μητρὸς, alia legunt exempl. MSC. & edita.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΣΤΕΩΝ ΦΥΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE OSSIUM NATURA LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Περὶ τίνων σώματος μερῶν φύσιος, θέσεώς τε καὶ ἀριθμοῦ, καὶ χρείας· περὶ πλειςῶν φλεβῶν, καὶ αὐτῶν εἰς τὰ σώματος μέρη παραφύσεως, καὶ παρεκτάσεως.

ARGUMENTUM LIBRI.

De quarundam corporis partium natura, ſitu, & numero, ac uſu; de venis quamplurimis, earumque in corporis partes propagatione, atque progreſſu.

Basil. Lat. II. 40. pag. 82. FOESIUS SECT. III. 56. 274. Basil. Græc pag. 58.

CAPUT I.

Oſſium numeratio, ac partes in ventre imo, ac medio concluſæ.

OSSA manus ſeptem & viginti (numerantur) pedis quatuor & viginti; cervicis ad magnam (vertebram) uſque ſeptem; lumborum quinque; ſpinæ viginti; capitis una cum oculorum oſſibus octo: omnia unum & nonaginta, cum unguibus vero centum & undecim. Quæ vero nos ipſi ex hominis oſſibus dicimus, (ſic habent.) Vertebræ ſupra claviculam una cum magna, ſeptem numerantur. Ad coſtas vero (totidem) quot & coſtæ duodecim. Ad ilia exteriore

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Η τῶν ὀςέων ἀρίθμησις, καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῇ κάτω τε καὶ τῇ μέσῃ μέρη περιεχόμενα.

1-2 ΟΣΤΕΑ χειρὸς εἰκοσιεπτά· ποδὸς εἰκοσιτέσσαρα· τραχήλου [1] ἐς τὸν μέγαν (σπόνδυλον) ἑπτά· ὀσφύος πέντε· ῥάχιος εἴκοσι· κεφαλῆς ξὺν ὀπωπίοις ὀκτώ· ξύμπαντα
3 ἐννενήκοντα ἕν· ξὺν ὄνυξιν, [2] ρια. Ἃ δ' ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἀνθρώπου ὀςέων κατεμάθομεν· σπόνδυλοι οἱ ἄνω τῆς κληῖδος σὺν τῷ μεγάλῳ, ἑπτά· οἱ δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς, [3] ὅσαι περ αἱ πλευραὶ δυοκαίδεκα. Οἱ δὲ κατὰ κενεῶνας ἐκτὸς, ἐν ᾧ τὰ ἰσχία ἐν τῇ ὀσφύι

VARIÆ LECTIONES.

Quæ a principio uſque ad hanc partem in codicibus Latinis Calvi & Cornarii leguntur, ex Mochlico deprompta eſſe videntur. Verum quamvis principium Mochlici naturæ oſſium tractationem promittat, ac propterea huic libro de Oſſium natura magis aptari videatur, non ideo tamen hæc ratio tantum valet, ut non potuerit Hippocrates, ubi de impellendis oſſibus erat locuturus, etiam aliqua breviter de oſſium natura præfari. Galenus in Exegeſi in voce, παραςάτας ſcribit, Mochlico fuiſſe præpoſitum de venis librum; ſed quis ille fuerit, non omnino conſtat. Hic liber Hippocraticæ doctrinæ non expers eſt habendus, quamquam complura inſunt de venis, nervis, aliiſque corporis partibus, quæ nequaquam anatomicæ inſpectioni reſpondent, ut ob hoc etiam minime Mochlicum a Galeno citatum, hunc exiſtimemus, quod totus fere verſetur circa partium corporis explicationem: minime autem circa oſſium reductionem. Quare ſatius erit concludere hunc librum Polybii eſſe, ut Ariſtoteles III. de Hiſtoria Animal. cap. 3. demonſtrat.

1 Omnes interpretes, *σπόνδυλον, vertebram*, legunt, quam lectionem ſecuti ſumus cum Æmil. Porto; hoc enim requiri videbatur, & in contextum intulimus.

2 Pro ρια, Calvus ρη, *centum & octo*, legiſſe videtur, alii ρα, *centum & unum*, legunt.

3 Ὅσαι πὲρ αἱ πλευραὶ, *tot quot coſtæ ſunt*, hæc verba deſiderantur in MSC. Servini.

φύι πέντε. Τὸ δὲ σπέρμα οἷον κηρίον ἑκατέρωθεν τῆς κύστιος. " [4] Ἐκ δ' αὐτῶν 4 φλέβες ἑκατέρωθεν τοῦ οὐρητῆρος ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσι. Ποτὸν διὰ φάρυγγος καὶ στομάχου (λάρυγξ, ἐς πλεύμονα καὶ
59 ἀρτηρίην) ἀπὸ δὲ τούτων ἐς ἄκρην κύστιν. Ἥπατος πέντε λοβοί· [5] ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου λοβοῦ " [6] ἐπίκειται ἡ 5 χολὴ, ἡ τὸ στόμα ἐπὶ φρένας καὶ καρδίην, καὶ πλεύμονα φέρει. Καρδίην ὑμὴν περιέστι. " Τὰ κῶλα ἔχει (οἷα) κυνὸς μείζω· ἤρτηται 6 δὲ ἐκ τῶν μεσοκώλων· ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα· νεφροὶ ἐκ νεύρων ἀπὸ ῥάχιος, [7] καὶ ἀρτηρίης.

parte, ubi coxendices, in lumbis quinque. Semen vero velut favus, ab utraque vesicæ parte (fertur.) Ex his autem locis venæ ab utraque ureteris parte in pudendum tendunt. Potus per fauces & gulam (larynx in pulmonem & arteriam) ab his in summam vesicam. Hepatis quinque lobi sunt: fel autem quarto adhærescit, quod osculum ad septum transversum, cor atque pulmones fertur. Cor membrana circumvestit. Homo intestina crassa majora, quam canis habet; appendent autem ex mesocolo: id vero ex nervis a spina sub ventre (procedentibus;) renes ex nervis de spina & arteria.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Η τῶν φλεβῶν καὶ νεύρων διάδοσις.

Καρδίη πηγὴ ξυγγενὴς φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν, ἥπατος, σπληνὸς, νεφρῶν ἐς ἰσχίον, περὶ γαστροκνημίην, " 7 ἐπὶ τὸν ταρσόν. Ἑτέρη δὲ ἐκ καρδίης, ὑπὸ μασχάλας, κληΐδας, σφαγὰς, κεφαλὴν, ῥῖνα, μέτωπον, παρὰ τὰ ὦτα, ὤμους, μετάφρενον, στήθεα, γαστέρα, διὰ πήχεος. Ἡ δὲ διὰ μασχαλῶν ἐπὶ πῆχυν, [8] ἐπὶ ταρσόν. Νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν. Παρὰ ἰσχίον, ἐς αἰδοῖα, ἐς μηροὺς, πόδας, κνήμας, ἐς χεῖρας. Ἀλλ' ἐς βραχίονας, τὰ μὲν, ἐς σάρκας· Τὰ δὲ, παρὰ τὴν περόνην, ἐς τὴν μέγαν δάκτυλον· τὰ δ' ἐκ τῶν σαρκῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους δακτύλους. [9] Ἀλλ' ἐς ὠμοπλάτην, στῆθος, γαστέρα, [10] ὀστέοισι, συνδέσμοισιν. Ἀπὸ δὲ αἰδοίου παρ' ἀρχὸν (ἐς) " [11] κο- 8 τυληδόνα· τὸ μὲν ἄνωθεν μηροῦ· τὸ δὲ κάτωθεν ἐπὶ τὰ γούνατα. " [12] ἐνθεῦ- 9 τεν γούνατι ξυνταθὲν, ἐπὶ τένοντα, πτέρναν, πόδας· τὸ δὲ ἐς περόνην· ἄλλα δ' ἐς τοὺς [13] νεφρούς.

CAPUT II.

Venarum ac nervorum distributio.

Cordis cognati scaturigo vena per septum transversum fertur, hepar, lienem, renes, ad coxendicem, circa suram, ad tarsum. Altera autem ex corde sub alas, claviculas, jugula, caput, nasum, frontem, juxta aures, humeros, dorsum, pectus, ventrem, per cubitum. Alia vero per alas ad cubitum, in summam manum. Nervorum exortus ab occipitio adusque spinam juxta coxendicem fertur in pudenda, in femora, pedes, tibias, & manus; quin & ad brachia; partim quidem in carnes; partim vero juxta fibulam in magnum digitum; partim etiam ex carnibus ad reliquos digitos. Quin & ad scapulas, pectus, ventrem, ossa, ligamenta: A pudendo vero juxta podicem ad coxendicis cavitatem; partim quidem supra femur; partim vero infra ad genua: deinceps ad genu extentus, ad tendinem, calcis os, pedes; alius vero ad fibulam; alii etiam ad renes.

Variæ Lectiones.

4 Ἐκ δ' αὐτῶν νεφρῶν, *ex ipsis autem renibus*, legisse videtur Cornarius.

5 Pro ἐπὶ, ὑπὸ habet Servin. MSC.

6 ὑπὸ ἴσως ἐπίκειται, Servin. ὑπόκειται habent quædam exemplaria MSC. Quædam etiam, ἣ pro ἡ.

7 Græca exemplaria unico consensu legunt: καὶ ἀρτηρίης, καρδίη πηγὴ ξυγγενὴς, φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν κλ. Quæ ad verbum sonant, *& arteria. Cordis cognati scaturigo vena, per septum transversum tendit &c.* quæ certe sensum longe alium constituunt (notante Prospero Martiano pag. 73.) ab interpretatione communi; conjunctio enim, *&* vocem *arteria* copulat cum superiori, eo sensu, ut doceamur, renes ex nervis procedere de spina, & *arteria* magna, scilicet lumbis adjacente, ad regionem ipsorum renum. Inde vero per subsequentia verba inchoat distributionem venæ a corde, eamque scaturiginem appellat; cordis omnium cognati, iis consentiens, quæ Libr. IV. de Morbis leguntur, ubi sanguinis fontem cor ipsum constituit Auctor; ut merito omnibus venis cognatum dicatur.

8 Ἐπὶ τὸν καρπὸν, *ad summum pedem*, legisse videtur Cornarius.

9 Ἀλλ' ὠμοπλάτην, deleto ἐς, *ad*, legunt quidam codices.

10 Ὀστέων συνδέσμους, Sevin. MSC. habet, quod sequitur Lindenus.

11 Κοτυλίδα, ex hoc loco legisse Galen. apparet in Exegesi.

12 Ἐνθεῦτεν γὰρ, legunt Aldina exemplaria; vox vero γὰρ, *enim*, abundare videtur. Ibidem ξυνταθεὶς, pro ξυνταθὲν, legit Imp. Sambuc.

13 Post, νεφρούς, αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ' ἑκάτερα διχῆ, καὶ αὗται κοιλιώδεις ὁ δὲ νεφρὸς, legit cod. Mediceus, vitiose tamen, ut apparet.

CAPUT III.

Alia venarum, arteriarum distributio.

At vero venæ ipsæ utraque ex parte bifariam maxime dividuntur; partim quidem ab ipsa utriusque renis parte; partim vero ab altera, & in renes foraminibus sunt perviæ. Atque cordis formam renes habent, pariterque ventriculos. Ren autem cavitate sua ad magnas venas situs est, unde procedunt ex ipso venæ in vesicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur; deinde per renes aqua velut excolatur, & per ipsa intestina, per quæ simul emittitur. Spongiæ enim est simile, quod ab his ad vesicam (tendit) illicque urina a sanguine percolatur & secernitur, eamque ob causam sane rubra est. Neque enim in renes aliæ venæ feruntur, quam quæ dictæ sunt, neque quantum ego sentio, alius locus, ubi potus colliquetur. Venæ, quæ ad costas porriguntur, sub unaquaque costa sunt, non ad caput, sed inferius, & ab arteria. Igitur arteria quidem subtermeans in costas (propagines suas) distribuit. A crassa autem vena ex corde recurrit una in sinistram partem inclusa. Deinde hæc quidem per medias vertebras ad summas usque costas incedit, non ex æquo sua segmenta costis dextris ac sinistris distribuens; sed æquas quidem, superne vero in dextris scinditur. Juxta vero claviculam utramque duæ quidem venæ sursum, duæ etiam sub pectore feruntur, & partim in dextram, partim quoque in sinistram propagines discinduntur; ad cervicem hæ quidem magis, duæ vero ad cor magis: partim quidem ad dextram, partim vero ad sinistram, ex utraque parte ad costas tendunt; & ab his velut quæ infra sunt scinduntur, donec ei, quæ infra a corde recurrit, commisceantur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Αλλη τῶν φλεβῶν, καὶ ἀρτηριῶν διάδοσις.

Αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ' ἑκάτερα διχῆ τὰ
μέγιστα σχίζονται, τὰ μὲν ἔνθεν τοῦ νεφ-
ροῦ ἑκατέρου, τὰ δὲ ἔνθεν, καὶ διατέτρηνται
ἐς τοὺς νεφρούς. Καὶ εἶδος καρδίης οἱ νε-
φροὶ ἔχουσι, καὶ οὗτοι κοιλιώδεες. Ὁ
δὲ νεφρὸς τὰ κοῖλα ἑωϋτοῦ πρὸς τὰς φλέ-
βας ἔχων κεῖται τὰς μεγάλας· ὅθεν ἐκ-
πεφύκασιν ἐξ αὐτέου αἱ φλέβες, αἱ ἐς
10 κύστιν, ἧ εἵλκετο [14] τὸ ποτὸν διὰ
τῶν φλεβῶν ἐς τοὺς νεφρούς. Ἔπειθ'
ὥσπερ καὶ διὰ τῶν νεφρῶν διηθεῖται τὸ
ὕδωρ. Καὶ δι' αὐτέων τουτέων τῶν ἐντέ-
ρων, ὧν ξυνεπακολουθεῖ. Σπογγοειδὲς
γάρ ἐστι τὸ ἀπ' αὐτέων ἐς τὴν κύστιν,
καὶ ἐνταῦθα διηθούμενον καὶ ἀποκρινόμε-
11 νον ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ οὖρον [15] διὰ
δὴ ἐρυθρόν ἐστιν. Οὐδὲ γὰρ ἐς τοὺς
νεφροὺς ἦσαν ἄλλαι φλέβες, ἢ αἳ
εἴρηνται. Οὐδ' ὅποι ἂν τὸ ποτὸν ξυντή-
κοιτο, ὅσον ἐγὼ οἶδα. Αἱ [16] περὶ
τὰς πλευρὰς κατατείνουσαι, κάτωθέν εἰ-
σιν ἑκάστῃ τῶν πλευρέων, οὐ πρὸς κεφα-
λῆς, κατωτέρω δὲ καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης. [17]
Ἀρτηρίη μὲν οὖν εἶθ' ὑπορεύσασα διαδι-
12 δοῖ τῇσι πλευρῇσι. [18] Ἀπὸ δὲ τῆς
παχείης ἀπὸ καρδίης παλινδρομέει μία ἐς
τὰ ἀριστερὰ [19] ἐγκεκλεισμένη. Ἔπει-
τα ἡ μὲν, διὰ μέσων σπονδύλων μέχρις
ἄκρων πλευρέων πορεύεται, πλευρῇσιν οὐκ
ἐξ ἴσου διαδιδοῦσα τοῖσι δεξιοῖσι καὶ
13 τοῖσιν ἀριστεροῖσι διασχίδας, [20] ἀλλ'
ἴσας μὲν, ἀνωτέρωθεν δὲ ἐν τοῖσι
δεξιοῖσιν ἀποσχίζεται. Παρὰ δὲ κληΐ-
δος ἑκατέρης τῶν φλεβῶν, δύο μὲν ἄνω,
δύο δὲ, ὑπὸ τὸ στῆθος· αἱ μὲν ἐς δεξιὰ, αἱ
14 δὲ, ἐς ἀριστερὰ ἀπεσχίσθησαν ἀποσχίδες. [21]
Πρὸς αὐχένος μὲν μᾶλλον αὗται· δύο δὲ
πρὸς καρδίην μᾶλλον· αἱ μὲν, ἐπὶ δεξιά· αἱ
δὲ ἐπ' ἀριστερά. Ἀφ' ἑκατέρης παρὰ
τὰς πλευράς· καὶ ἀπ' αὐτέων, ὥσπερ αἱ
κάτω ἐσχίζοντο μέχρις ὅτου ξυνέμιξαν τῇ
κάτω, παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

14 Hic notandum venit Galenum in I. de nat. facult. cap. XIV. disputantem contra Asclepiadem, qui urinam sponte in renes percolari, & non attrahi putabat, Hippocratis mentem fuisse, ut potius traheretur monstrat, quæ sententia cum hoc in loco habeatur, non omnino liber iste Hippocraticæ doctrinæ expers habendus est. Hier. Merc. Verumtamen si quis exacte perpendat ea, quæ hoc in loco de renum officio statuta sunt ab Hipp. eum contrariam sentintiam habuisse inveniet; nam si renes ad hujusmodi excretionem concurrunt, ut expresse ait Hippoc. & eorum structura manifestat, ut per ipsos coletur, ejusdem attractio illis tribui non potest, sed potius vesicæ, cujus figura huic operationi maxime competit. Plura videantur apud Prosp. Mart.

15 Διὸ δὲ καὶ, Imp. Sambuc. & MSG. Reg. legunt.

16 Παρὰ τὰς πλευρὰς, pro περὶ τὰς πλ. habet Serv. MSG. & ἑκάστης, pro ἑκάστῃ.

17 Ἀρτηρίη μὲν οὖν ἤθ' ὑπορεύσασα, legit Servini MSG.

18 Hic vena, ἄζυγος, intelligi videtur, quæ a venæ cavæ ramo insigni supra cor exoritur, & ad inferiores novem thoracis costas defertur. Hæc autem cum dextra feratur, factum est, ut pro ἐς τὰ ἀριστερὰ, Calvus, ἐς τὰ δέξια. legerit. Verum ad sinistram etiam partem tendit, interdumque pro multis illis propaginibus insignem ramum emittit, in inferiores costas similiter distribuendum, ac nonnunquam etiam nominis ἀζύγου, rationem amittit. Hæc vero sæpe supra quintam Thoracis vertebram ascendit, ibique contorquetur, & declivis secundum dextrum vertebrarum latus porrigitur. Foes.

19 Ἐγκεκλιμένη, *inclinata*, Serv. MSC. legit, pro ἐγκεκλεισμένη, *inclusa*.

20 Sic legunt omnia exemplaria; Cornarius vero, ἄλλη ἴσας μὲν, *alia æquas quidem*, legisse videtur.

21 Ἐὰν πρὸς αὐχένος, *si ad cervicem*, legit cod. Med.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἡ τῆς φλεβὸς κοίλης διάδοσις.

Ἡ [22] Δὲ αἱμόῤῥους ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης 15
ταύτης διὰ τοῦτο ἐσχίσθη, ὅτι μετέωρος ἐνταῦθά ἐστι, διὰ καρδίης πορευομένη. Τὰ δὲ κάτω πλευρέων ἡ αἱμόῤῥους, ἡ παχείη καλεομένη φλὲψ, τοῖσι σφονδύλοισιν αὖθις ἐφ' ἑωϋτῆς διαδιδοῖ, καὶ ἐνταῦθα προσέχεται, καὶ οὐκ ἔτι κρέμαται ὥσπερ ἄνω δι' ἥπατος ἰοῦσα. Ἔστι δὲ κατὰ μὲν ὀσφῦν ἄνω ἡ ἀρτηρία· ὑποκάτω δὲ, ἡ αἱμόῤῥους, ἡ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διὰ φρενῶν ἐλθοῦσα μετέωρος, παρὰ τὰ [23] ἐπιδέξια τῆς καρδίης, φέρεται ἄχρι κληΐδων, ἁπλῆ, πλὴν ὅσον αὐτῇ τῇ καρδίῃ κοινωνέει· τὰ μὲν κατ' αὐτὴν σχιζόμενα ἐπιπολαιότερα· τὰ δὲ τὴν κοιλίην τῆς καρδίας διέχοντα. Ἔπειτα ἀπὸ τῆς [24] καρδίης, τὸ
ἐπ' ἀριστερὰ, κάθηται ἁπλῆ πρὸς ῥάχιν. 16
[25] Παλινδρομέει ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ σώματος, ἄχρι τῶν ἀνωτάτω πλευρέων. Καὶ ἀποσχίδας ἀφ' ἑαυτῆς ἔχει παρ' ἑκάστην πλευρὴν παρατεταμένας κατὰ φύσιν ἄχρι στή- 17
θεος [26] συνοχωχῆς, καὶ ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ἐπὶ δεξιά. Καὶ τὸ ἰθὺ αὐτέης πρὸς
σφονδύλων μᾶλλόν ἐστιν, [27] ἢ ὁ τῆς 18
ἀρτηρίης τόνος, καὶ ὁ τῆς ἀπὸ τοῦ ἥπατος φλεβός. Πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος τῆς καρδίης, ὁ μὲν ἰθὺς τόνος, ἀπ' αὐτέης πρὸς σφονδύλων μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ὁ
τῆς ἀρτηρίης. [28] Ὁ δ' ἕτερος ὁ παρὰ 19
καρδίην, καὶ ἐς τὰ κάτω μέρη φρενῶν ἐτράπετο, τὰ πρὸς ῥάχιος ἠρτημένα. Ἐνθεῦτεν δὲ, ἀποσχίδες ἐς ἰθὺ ἕκασται ἐπιφέρονται, δι' ὀστέων καὶ σαρκῶν περαιωθεῖσαι ἀλλήλαις.

CAPUT IV.

Venæ cavæ distributio.

AT vero, quæ sanguinem fundit, ab arteria hac ideo scinditur, quod hic sublimis est, per cor procedens. Sed infra costas, quæ sanguine fluit, & crassa vena est appellata, rursus vertebris sese transmittit, & illic adhærescit, neque amplius pendet, velut supra, quum per jecur fertur. Ad lumbos autem supra quidem est arteria; infra vero, quæ sanguinem fundit, quæ de jecore per septum transversum sublimis procedit, & ad cordis dextram partem ad claviculas usque, simplex fertur, præterquam quantum cum ipso corde communicat, partim quidem juxta ipsum leviter scissa, partim vero cordis ventriculum penetrans. Deinde a corde in sinistram ad spinam simplex demittitur, & ad superiora quidem corporis ad summas usque costas recurrit, & propagines habet a seipsa, juxta unamquamque costam, ad pectoris commissuram usque, tum in dextram, tum in sinistram, naturaliter protensas, ipsiusque rectitudo magis ad vertebram vergit, quam arteriæ extensio, & venæ, quæ ex hepate proficiscitur. Ad inferiorem vero cordis partem, recta ipsius extensio magis ad vertebras est, quam quæ arteriæ. Altera autem juxta cor est, & ad inferiores septi transversi partes ad spinam appensas convertitur. Hinc vero propagines in rectum singulæ feruntur, per ossa & carnes sese invicem trajicientes.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τέσσαρα τῶν φλεβῶν ζεύγη, καὶ οἵας φλέβας τόποι πεπονθότες τέμνειν ἐνδείκνυνται.

[29] ΑΙ φλέβες δὲ αἱ παχεῖαι, ὧδε πεφύκασιν. Ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ παρὰ τὴν ὀφρὺν, διὰ τοῦ νώτου, παρὰ τὸν

CAPUT V.

Quatuor paria venarum, & quas venas secandas partes affectæ indicent.

VEnæ autem crassæ sic natura comparatæ sunt. Ex oculo juxta supercilium per dorsum secundum pulmonem,

VARIÆ LECTIONES.

22 Hic, αἱμόῤῥους φλὲψ, intelligitur vena, quæ sanguinem magna copia effundit, quæ & παχεῖα, *magna*, dicitur, & pro vena cava accipi videtur. Foes.

23 Pro, ἐπιδέξια, Servini MSC. habet, δέξια, *dextra*. Qui ibidem ἁπλὴ, pro ἁπλῆ, legit.

24 Καρδίης, Imper. Samb. editi codd. καρδίας.

25 Ἡ παλινδρομέει ἐς μὲν τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος, legunt cod. Florent, & MSC. Reg. quam lectionem sequitur Calvus.

26 Συνοχωχὴ apud Hippocratem, Erotiano exponitur συνοχὴ καὶ σύνοδος, καὶ οἷον σύμπλευσίς τις, continua quædam cohærentia & concursus, ac velut quædam contractio aut coarctatio.

27 Quædam exempl. & Aldus legunt, ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος. Erotianus, τόνους τὰ περιτεταμένα σώματα ταῖς σαρξὶν οἷον φλέβας, νεῦρα, καὶ τὰ ὅμοια ἀπὸ τοῦ περιτετάσθαι· ἐνίοτε καὶ τὰ νεῦρα μόνον ὀνομάζεσθαι, *tonos*, ait, *vocari corpora carnibus circumtensa, veluti venas, nervos & similia; aliquando nervos tantum.*

28 Ἡ ὁ τῆς ἀρτηρίης ἕτερος ὁ παρὰ καρδίην, legisse videtur Corn.

29 Hæc omnia usque ad eam partem (εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες, *sunt autem & a ventre venæ*) apud Aristot. habentur in III. de Hist. Animal. cap. 3. sub nomine Polybi, quæ cum etiam libro de Nat: hum interserta sint, nec Hippocrate, nec Polybo digna a Galeno judicantur, fieri potest, nec incredibile est, ut forsan Polybus ab Aristotele citatus, quispiam alius fuerit ab eo, qui Hippoc. fuit discipulus. Hieronym. Merc.

nem, sub pectore; altera quidem ex dextra in sinistram fertur, altera vero ex sinistra in dextram. Quæ quidem ex sinistra (procedit,) per hepar in renem ac testem (descendit,) quæ vero ex dextra in lienem, renem, & testem. His autem osculum pudendum est; a dextra vero mamma in coxendicem sinistram, & in crus (fertur,) & ex sinistra in dextram. Oculus vero dexter ex sinistro recipit, ad eundemque modum testis sinister ex dextero. At venæ crassissimæ hoc modo naturaliter se habent. Quatuor paria sunt in corpore, & quædam ex ipsis quidem a capitis parte posteriore per cervicem, parte externa juxta spinam ex utraque parte ad coxendices & crura perveniunt; deinde per tibias ad malleolos exteriores & pedes appellunt. In dorsi igitur & coxendicum doloribus, ex poplitibus, & malleolis exterioribus venæ sectiones facere oportet. Alteræ autem venæ e capite juxta aures per cervicem, jugulares appellatæ, parte interiore secundum spinam, juxta lumbos utraque ex parte in testes, & femora tendunt, & poplites interiores; deinde per tibias ad malleolos & pedes interiore ex parte. Ad lumborum igitur & testium dolores ex poplitibus, & malleolis interioribus venæ sectiones facere oportet. Tertiæ venæ ex temporibus per cervicem in scapulas; deinde in pulmonem simul feruntur, perveniuntque una quidem a dextris in sinistras sub mammam, & in splenem & in renem. Altera vero a sinistris in dextras ex pulmone sub mammam, in jecur & in renem: hæ autem ambæ in rectum intestinum desinunt. Quartæ vero venæ ex anteriore capitis parte & oculis, sub cervicem & claviculas feruntur; deinde ex brachiorum superiore parte sub flexuras; mox per

20 πλεύμονα, [30] ὑπὸ τοῦ ϛήθους, ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ, ἐς τὸ ἀριϛερὸν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἀριϛεροῦ, ἐς τὸ δεξιόν. Ἡ μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἀριϛεροῦ διὰ τοῦ ἥπατος ἐς τὸν νεφρὸν καὶ τὸν ὄρχιν. Ἡ δὲ ἐκ τοῦ δεξιοῦ, ἐς τὸν σπλῆνα καὶ νεφρὸν καὶ ὄρχιν. Ταύτησι δὲ τὸ ϛόμα, αἰδοῖον. Ἀπὸ δὲ τοῦ δεξιοῦ τιτθοῦ, ἐς τὸ ἀριϛερὸν ἰσχίον, ϗ ἐς τὸ σκέλος· καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριϛεροῦ ἐς τὰ δεξιά. Ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς, ἐκ τοῦ ἀριϛεροῦ· καὶ ὄρχις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁ ἀριϛερός. Αἱ παχύ-

21 ταται τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι. [31] Τέσσαρα ζεύγεά εἰσιν ἐν τῷ σώματι· [32] ϗ αἱ μὲν αὐτέων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς [33] τὰ ἰσχία ἀφικνέονται, καὶ ἐς τὰ σκέλεα· ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων, ἐπὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω, ϗ ἐς τοὺς πόδας ἀφήκει. [34] Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ, καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. Αἱ δὲ δεύτεραι φλέβες ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ ὦτα διὰ τοῦ αὐχένος, σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν, ἑκατέρωθεν φέρουσι παρὰ τὰς ψόας ἐς τοὺς ὄρχιας, καὶ ἐς τοὺς

22 μηρούς. [35] Καὶ διὰ ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος· ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ἐπὶ τὰ σφυρὰ τὰ ἔσωθεν, καὶ τοὺς πόδας. Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ποιέεσθαι πρὸς τὰς ὀδύνας τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν, καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔσωθεν. Αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων, [36] διὰ τοῦ αὐχένος ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας· ἔπειτα ξυμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα· ϗ ἀφικνέονται, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ [37] ἀριϛερὰ, ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸν σπλῆνα, ϗ ἐς τὸν νεφρόν. Ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριϛερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν, ϗ ἐς τὸ ἧπαρ, ϗ ἐς τὸν νεφρόν. Τελευτῶσι δὲ ἐς τὸν ἀρχὸν αὗται ἀμφότεραι. Αἱ δὲ τέταρται ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς ϗ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα, ϗ ὑπὸ τὰς κληῖδας. Ἔπειτα [38] ὑπὲρ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν ὑπὸ τὰς

Variæ Lectiones.

30 Ὑπὸ τοῦ ϛήθεος, Imperial. Sambuc. Ibidem, ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ omittit Calvus.

31 In MSC. Reg. δ, τι δ'. ζεύγεά εἰσι φλεβῶν ἐν τῷ σώματι, *quod quatuor sint venarum paria in corpore* legitur; quam lectionem notat Imp. Samb.

32 Sic Imp. Sambuci, pro αἱ.

33 Ἀφικνέονται, ex MSC. Servin. legit, quam lectionem secutus sum, pro ἀφικνέεται.

34 In MSC. Imp. & Sambuc. ad marginem scriptum, Ζήτημα ἀναγκαῖον ἐς τὰς φλεβοτομίας, ὅθεν χρὴ ποιεῖν τὴν ἀποκένωσιν, *quæstio necessaria ad venæ sectionem, unde facienda sit evacuatio*, sive inanitio, in MSC. Reg. ὅθεν χρὴ φλεβοτομεῖν τοὺς ἰσχιαδικοὺς, καὶ τοὺς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος ἀλγοῦντας, *unde oporteat sanguinem emittere ischiadicis, & iis, qui aliis corporis partibus ægrotant.* Paulo infra, φέρουσι, φέρονται, Servin. MSC. habet.

35 Sic legimus cum Servino, quæ lectio deprompta esse videtur ex Libr. περὶ φύσιος ἀνθρώπου, ubi quoque, διὰ ἰγνύων legitur. Editi vero codd. legunt, καὶ ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔξωθεν.

36 Διὰ τοῦ αὐχένος ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας, MSC. Serv. quam lectionem probamus. Editi codd. ἐπὶ legunt.

37 Ἀριϛερὰ ἐκ τοῦ πλεύμονος, Legit Servin codex.

38 Ὑπὲρ τῶν βραχιόνων. MSC. Servin, quem sequimur; ἀπὸ editi codd. Pro συγκαμπτὰς, MSC. Reg. συγκαμπτάς habet.

τὰς συγκαμπάς· ἔπειτα διὰ τῶν πήχεων ἐς τοὺς καρποὺς, καὶ τοὺς δακτύλους. Ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τῶν δακτύλων, [39] διὰ τῶν 23
στηθέων τῶν χειρῶν, καὶ τῶν πήχεων, ἐς τὰς συγκαμπάς· διὰ δὲ τῶν βραχιόνων καὶ τοῦ κάτωθεν μέρεος, ἐς τὰς μασχάλας, [40] καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν, ἡ μὲν ἐς τὸν σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ, ἐς τὸ ἧπαρ· [41] ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. [42] Καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλεβῶν, οὕτω πεφύκασιν. [43] Εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες ἀνὰ τὸ σῶμα πολλαί τε καὶ παντοῖαι, δι' ὧν ἡ τροφὴ τῷ σώματι ἔρχεται. Φέρουσι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν παχειῶν φλεβῶν, ἐς τὴν κοιλίην καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω, καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτάτω, καὶ ἐς ἀλλήλας διαδιδόασιν, αἵ τε ἔσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν ἔσω· τὰς οὖν φλεβοτομίας ποιέεσθαι χρὴ, κατὰ τούσδε τοὺς τρόπους. Ἐπιτηδεύειν δὲ δεῖ 24
τὰς τομὰς, [44] ὡς προσωτάτω ταμεῖν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα ξυλλέγεσθαι. Οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα ἥτε μεταβολὴ γίνοιτο μεγάλη ἐξαπίνης, καὶ τὸ ἔθος μεταστήσειας ἂν, ὥστε μηκέτι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι.

cubitos in primas palmæ partes & digitos. Postea rursus ex digitis per manuum volas & cubitos ad flexuras; per brachia vero inferiore etiam ex parte ad axillas, & ex costis superiore parte, una quidem ad lienem pervenit, altera vero ad jecur: deinde supra ventrem ambæ in pudendum desinunt. Et crassissimæ quidem venæ ad hunc modum a natura se habent. Multæ autem & cujusvis generis venæ ex ventre per corpus feruntur, per quas alimentum corpori affertur. Tendunt autem & a crassis venis in ventrem & reliquum corpus, tum ab exterioribus, tum ab interioribus, & inter se mutuo internæ foras, & externæ intro, distribuunt. Ad eos igitur modos venæ sectiones faciendæ: danda est autem opera, ut quam maxime procul a locis, in quibus dolores fieri, & sanguis colligi solet, sectiones faciamus. Sic enim minime magna repente mutatio continget, & translata consuetudine efficiet, ut ne amplius in eundem locum colligatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Περὶ τῆς φλεβὸς ἡπατίτιδος καὶ τοῦ διαφράγματος, καὶ τῶν νεύρων.

Ἡ [45] δὲ ἡπατῖτις ἐν ὀσφύϊ μέχρι τοῦ 25
μεγάλου σπονδύλου, κάτωθεν καὶ σπονδύλοισι προσδιδοῖ, ἐντεῦθεν [46] μετέωρος, 26
(δι' ἥπατος) καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην, καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα ἐς κληΐδας. Ἐντεῦθεν δὲ, αἱ μὲν ἐς τράχηλον, αἱ δ' ἐπ' ὠμοπλάτας· αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, παρὰ σπονδύλους καὶ πλευρὰς, ἀποκλίνουσιν· ἐξ ἀριστερῶν μὲν, μία ἐγγὺς κληΐδων· ἐκ δεξιῶν δὲ, ἐπί τι [47] αὐτῇ χωρίον· ἄλλη 27
δὲ ἑκατέρωθεν ἀποκαμφθεῖσα. Ἄλλη δὲ 28
σμικρὸν κατώτερον ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε, προσέδωκε τῇσι πλευρῇσιν, ἔς τ' ἂν τῇ ἐπ' αὐτέης τῆς καρδίης προστύχῃ, ἐπικαμπτομένη ἐς τὰ ἀριστερά.

CAPUT VI.

De vena jecoraria, septo transverso, ac nervis.

JEcoraria autem per lumbos ad magnam usque vertebram deorsum fertur, & vertebris se adjicit, indeque sublata (per jecur) & per septum transversum cor petit; & hæc quidem recta ad claviculas (tendit.) Hinc vero partim ad cervicem, partim ad scapulas, quædam etiam inferius paulo reflexæ juxta vertebras & costas declinant: a sinistris quidem una prope claviculas, a dextris vero in aliquem ibidem locum. Alia vero utrinque reflexa, alia paulo inferius deflexa, ubi illa quidem deficit, costis se adjicit, donec ei, quæ ab ipso corde procedit, ad sinistra deflexa se adjunxerit.

VARIÆ LECTIONES.

39 Καὶ τῶν πήχεων, καὶ τῶν χειρῶν, legit Fevr.
40 Καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων, pro καὶ ἐκ τῶν πλευρέων, legimus ex Servino cum Lindeno.
41 Ἔπειτα ὑπὸ τῆς γαστρὸς, habet Fevreus.
42 Sic Servin. editi codd. παχεῖαι, *crassæ*.
43 Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ἀπὸ τῆς κοιλίης, *sunt autem & quæ a ventre venæ* &c. Serv. MSG.
44 Ὡς προσωτάτω τάμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων legimus ex Servino, τῶν non habent editi codices. Ibidem pro μεμαθήκασι, cod. Flor. μελαθήκασι habet, quæ lectio etiam adscribitur in codd. Reg.
45 Hæc omnia usque ad illa verba (δύο δὲ παχέες τόνοι, *duo autem crassi nervi*) a Galeno in fine VI. de Plac. Hippocrat. & Plat. verbotenus citantur sub Hippocratis nomine; ut quis hac ratione credere queat, librum hunc Hippoc. germanum esse: sed cum eadem in II. Epid. Sect. IV. habeantur, inde potius, tanquam ex loco vere Hippocratico, Galenum sumpsisse, atque hunc librum, veluti compagem quandam, hinc inde ab aliquo posteriorum conflatum fuisse putamus una cum Hieronym. Merc.
46 Sic legimus cum Cornario ex Libr. II. Epidem. Codices editi, δι' ἥπατος, non legunt.
47 Ita legitur in libr. II. Epidem. quod recepimus, pro αὐτῆς, *ipsius*. Galenus vero libr. VI. de Hippoc. & Platon. placitis, ταύτης legit. Cornarius autem αὐτέων, *ipsarum*, legisse videtur. Ibidem ἄλλη δὲ σμικρὸν κατώτερον ἀποκαμφθεῖσα.

Deorsum vero demissa secundum vertebras descendit, donec eo perveniat, unde se sublimem erigit, costis adhærescens, & reliquis omnibus, utrinque singulis per se sola propagines mittens; a corde quidem in aliquem locum, ad sinistra magis deflectit: postea arteriæ se submittit, quousque consumpta fuerit, eoque pervenerit, unde jecoraria sublimis emersit. Quo antequam perveniat, ad extremas duas costas bifariam scinditur, & altera pars hinc, altera inde ad vertebras progressa consumitur. Altera vero recta ex corde claviculas petens, supra arteriam evadit, indeque quemadmodum quæ ad lumbos arteriæ subtensa est, in jecur insilit, & modo quidem ad portas & lobum, modo vero in reliquum deinceps excurrit, paulo infra septum transversum. Septum autem transversum ita hepati adhærescit, ut facile non separetur. Duplices autem venæ a claviculis, alteræ hinc, alteræ inde, sub pectus ad pectinem tendunt. Quonam vero inde (ferantur,) nondum novi. At septum transversum ad vertebram infra costas situm habet ea parte, qua renes ex arteria utrinque consurgunt. Arteriæ vero ex his enascuntur, quæ utraque ex parte nervum habent: eaque in parte cum ea, quæ a corde recurrit, jecoraria desinit. A jecoraria autem per septum transversum duæ maximæ (venæ) hinc una, illinc altera, sublimes feruntur; multifidæ autem per septum transversum sunt, eamque complexæ adhærent. Supra vero septum quodammodo magis conspicuæ cernuntur. Duo autem crassi nervi ex cerebro sub magnæ vertebræ os superne, & ad gulam magis, ab utraque arteriæ parte uterque progressus, in se velut in unum coëunt. Deinde vertebræ, & septum transversum ibi, exoriuntur, ubi desinunt. Quidam tamen ambigui, & ab hac communione ad jecur & lienem ferri videntur. Alius nervus utrinque a vertebris ad claviculam secundum spinam, ex obliquo vertebrarum ostendi-

Ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω, ″ ἐπὶ σπονδύλους
29 καταβαίνει, ἐς τ' ἂν ἀφίκηται, ″ [48] ὅθεν
ἤρξατο μετεωρίζεσθαι· ἀποδιδοῦσα τῇσι
30 πλευρῇσι, ″ [49] καὶ τῇσιν ἐπιλοίποις
ἁπάσαις· καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποσχίδας παρ' 35
ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. Ἀπὸ μὲν τῆς
καρδίης ἐπί τι χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι
μᾶλλον ἐοῦσα. Ἔπειτα ὑποκάτω τῆς ἀρ-
31 τηρίης, ″ [50] ἐς τ' ἂν καταναλωθῇ, καὶ
ἔλθῃ ὅθεν ἡ ἡπατῖτις ἐμετεωρίσθη. Πρό-
τερον δὲ πρὶν ἐνταῦθα ἐλθεῖν, παρὰ τὰς
ἐσχάτας δύο πλευρὰς, ἐδιχώθη. Καὶ ἡ
μὲν ἔνθα· ἡ δ' ἔνθα τῶν σπονδύλων ἐλ-
θοῦσα, κατηναλώθη· ἡ δὲ εὐθεῖα ἀπὸ
καρδίης πρὸς κληΐδας τείνουσα, ἄνωθεν τῆς
ἀρτηρίης ἐςὶ, καὶ ἀπὸ ταύτης, ὥσπερ καὶ 40
32 παρ' ὀσφὺν ″ [51] κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης,
ἀίσσει ἐς τὸ ἧπαρ. Ἡ μὲν ἐπὶ πύλας
33 καὶ λοβὸν, ἡ δὲ ἐς τὸ ἄλλο ″ [52] ἑξῆς
ἀφορμήκει σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν. Φρέ-
νες δὲ προσπεφύκασι τῷ ἥπατι, ἃς οὐ ῥᾴ-
διον χωρίσαι. Δισσαὶ δ' ἀπὸ κληΐδων, αἱ
μὲν ἔνθεν, αἱ δὲ ἔνθεν ὑπὸ ςῆθος ἐς ἦ-
τρον. Ὅποι δὲ ἐντεῦθεν, οὔπω οἶδα. Φρέ-
34 νες δὲ ″ [53] κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν κάτω
τῶν πλευρέων, ᾗ νεφρὸς ἐξ ἀρτηρίης ταύ-
35 τῃ ″ [54] ἀμφιβεβήκει. Αἱ δὲ ἀρτηρίαι
ἐκ τουτέου ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν,
36 ἀρτηρίῃσι ″ [55] τόνον ἔχουσαι. Ταύτῃ 45
τῇ παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης, ἡ ἡπα-
τῖτις ἔληγεν. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡπατίτιδος διὰ
τῶν φρενῶν αἱ μέγισται δύο, ἡ μὲν ἔνθεν,
ἡ δὲ ἔθεν φέρονται μετέωροι, πολυσχιδεῖς
δὲ διὰ τῶν φρενῶν εἰσὶν, ἀμφὶ ταύταις,
καὶ πεφύκασιν. Ἄνωθεν δὲ φρενῶν αὗται
δὴ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. Δύο δὲ παχεῖς
τόνοι ἀπ' ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀςέον τοῦ με-
γάλου σπονδύλου ἄνωθεν, καὶ πρὸς τοῦ ςο-
μάχου μᾶλλον ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης πα-
ρελθὼν ἑκάτερος, εἰς ἑαυτὸν [56] ἦλθεν ἴκε-
37 λος ἑνί. ″ Ἔπειτα οἱ σπόνδυλοι καὶ ″ φρένες, 61
πεφύκασιν ἐνταῦθα, οὗ ἐτελεύτων. Καί τινες
ἐνδοιαςοὶ πρὸς ἧπαρ καὶ σπλῆνα, ἀπὸ τούτου
τοῦ κοινωνήματος ἐδόκεον τείνειν. [57] Ἄλλος
τόνος ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν κατὰ κληΐδα σπονδύ-
38 λων περὶ ῥάχιν παρέτεινεν ″ ἐκ πλαγίου σπονδύ-
λων,

VARIÆ LECTIONES.

48 Sic lego cum Foesio ex Galeno, quam lectionem secutus est Cornarius. καὶ ἔνθεν, *& inde* habent vulgati codd.

49 Τῇσιν ἐπίλοιποι ἁπάσαις, legunt quædam exemplaria MSC. ex Galeno.

50 Ἐς τ' ἂν καταναλωθῇ καὶ ἔλθῃ κλ. lego ex MSC. Servin. vulgata exemplaria, καὶ ἔλθῃ non habent.

51 Κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης, καὶ ἀπὸ ταύτης, vulgata exemplaria habent; nos vero Cornarii lectionem amplexi sumus ex Libr. II. Epid. ubi καὶ ἀπὸ ταύτης, non legitur.

52 Ἑξῆς ἀφορμὴ κ' εἰς σμικρὸν, legunt vulgati codd. Nos autem ex Galeno & Libr. II. Epidem. ἀφορμήκει σμικρὸν legimus cum Foesio.

53 Τὸν κάτω τῶν πλευρέων, legunt exemplaria MSC. ex Galeno & Libr. II. Epidem.

54 Ἀμφιβεβήκοι vulgata legunt exemplaria; nos vero cum Foesio ἀμφιβεβήκει, ex Libr. II. Epid. restituimus.

55 Τρόπον ἔχουσαι, pro τόνον ἔχουσαι, quædam legunt exemplaria.

56 Hanc lectionem secuti sunt omnes interpretes, vulgata exemplaria, ἦλθον, legunt, ut & MSC. Reg. Ibidem, ἔπειτα οὗ οἱ σφόνδυλοι καὶ φρένες πεφύκασιν, ἐνταῦθα ἐτελεύτων quædam legunt exemplaria. Alia, ᾗ pro οὗ, quam lectionem cum interpretibus sequimur.

57 Hic locus paulo aliter Libro II. Epid. legitur, hisce verbis: ἄλλος τόνος ἐκ τῶν ἑκατέρωθεν, σπονδύλων παρὰ ῥάχιν παρέτεινεν ἐκ πλαγίου σπονδύλων. Infra ἐκ πλαγίου σπονδύλων, legimus ex eodem Libr. II. Epidemiorum, quod viæ nervorum securitatem indicat, potius quam ἐκ πλαγίου σπονδύλου, ut habent exemplaria omnia.

λων, καὶ τῇσι πλευρῇσιν ἀπένεμεν. [58] "Ὥσπερ αἱ φλέβες αὗται οὗτοι διὰ φρενῶν ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν." Ὅθεν 39 δὲ αὗται ἐξέλιπον ἐν τουτέοισιν τόποις, αὖθις ἔνθεν φρένες ἐξεπεφύκεσαν ἀπὸ τούτου ξυνεχέες ἐόντες, κατὰ μέσον κάτωθεν ἀρτηρίης, τὸ ἐπίλοιπον, παρὰ σπονδύλους [59] ἀπεδίδουν," ὥσπερ αἱ φλέ- 40 βες μέχρι καταναλώθησαν πᾶν [60] διελθόντες τὸ ἱερὸν ὀςέον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τ. τῶν ὀςέων, κ. νεύρων, κ. σαρκὸς, κ. φλεβῶν, κ. δέρματος χρείας· κ. περὶ τ. τῶν φλεβῶν διαδόσεως.

ΤΑ ὄςεα τῷ σώματι ςάσιν, καὶ ὀρθότητα, καὶ εἶδος παρέχονται· τὰ δὲ νεῦρα, κάμψιν καὶ ξύντασιν, καὶ ἔκτασιν· αἱ δὲ σάρκες καὶ τὸ δέρμα [61] πάντων" ξύνδεσιν, καὶ ξύνταξιν. Αἱ 41 φλέβες διὰ τοῦ σώματος κεχυμέναι πνεῦμα, καὶ ῥεῦμα, καὶ κίνησιν παρέχονται, ἀπὸ μιῆς πολλαὶ διαβλαςάνουσαι· καὶ αὕτη μὲν ἡ μία" ὅθεν [62] ἦρκται, 42 καὶ ᾗ τετελεύτηκεν, οὐκ οἶδα. Κύκλου γὰρ γεγεννημένου, ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη. Τὰς δ' ἀποφυάδας αὐτῆς, ὅθεν ἤρτηνται, καὶ ᾗ παύονται τοῦ σώματος, κ. ὡς ἡ μίη ταύτῃσιν ὁμολογέει," καὶ ἐν 43 ὁποίοισι τόποισι [63] τέτανται τοῦ σώματος, ἐγὼ δηλώσω. Περὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸ μέσον ἐκ πλαγίου περίκειται ἡ φλὲψ αὐτὴ πλατεῖα. Καὶ λεπτὴ, οὐ πολύαιμος. Τῷ γὰρ ἐγκεφάλῳ κατὰ τὰς ἁρμονίας ἐνεῤῥίζωκε πολλὰ καὶ λεπτὰ φλέβια, καὶ περὶ τὴν ὅλην κεφαλὴν" [64] ἐκτετάρσωται μέχρι 44 τοῦ μετώπου, καὶ τῶν κροτάφων." [65] 45 Αὐτὴ δὲ ἀπιθύνεται ἐς τοὔπισθεν τῆς κεφαλῆς ἐκτὸς παρὰ τῆς ἀκάνθης τὸ δέρμα. Ἐντεῦθεν δὲ [66] καθίεται παρὰ τὴν ἔξωθεν καὶ τὴν εἴσωθεν φλέβα τῶν ἐν τῇσι

tur, & coſtis diſtribuitur. Atque ii, non ſecus ac venæ ipſæ, per ſeptum transverſum ad meſenterium pertendere mihi videntur. Ubi autem hæ deficiunt, rurſus ab eo loco unde ſeptum exoritur, ab eo continui ac cohærentes, per medium infra arteriam, quod eſt reliquum ad vertebras, quemadmodum venæ, emittunt, quoad os ſacrum totum percurrentes, ibi conſumpti condantur.

CAPUT VII.

De oſſium, nervorum, carnis, venarum, & cutis uſu; ac de diſtributione venarum.

OSſa corpori ſtabilitatem, & rectitudinem, atque formam præbent; nervi flexionem, contractionem, & diſtentionem: carnes autem, & cutis omnium colligationem, ac connexionem. Venæ per corpus diffuſæ ſpiritum, & fluxionem, atque motum exhibent, ab una multæ ſurgunt propagines. Atque hæc una unde oriatur, & ubi deſinat, non ſcio. Circulo enim facto, principium non invenitur. Ipſius autem rami, unde pendeant, & qua corporis parte deſinant, & quod una illa his conſentiat, & in quibus corporis locis extenſi ſint, ego declarabo. Enimvero circum caput ad medium, ex obliquo vena, lata ipſa & tenuis, non multi ſanguinis circumſita eſt: in cerebrum enim ad futuras, multæ & tenues venulæ radices egerunt, & circum caput totum ad frontem uſque, & tempora dilatantur. Ipſa vero retro caput, exteriore parte, ſecundum ſpinæ cutem recta tendit; inde autem juxta exteriorem & interiorem venam, ex his quæ in ſingulis ſunt,

Variæ Lectiones.

58 Quædam exemplaria & Servini cod. ὥσπερ αἱ φλέβες οὗτοι legunt, quam lectionem ſequuntur Calvus & Cornarius. Nos vero hunc locum e Libr. II. Epid. emendavimus; etſi illic pro αὗται, οὗτως legitur. Rurſus quod ſequitur, variam habet lectionem: & quoniam id aſpectum & oculos fugit, admodum in obſcuro poſitum eſt. In quo codd. impreſſos cum Foeſio, ſecutus ſum, nec inſolens admodum lectio mihi viſa eſt, ſi ἐν τουτέοισιν τόποις, aut χωρίοις addas. Interim pro ἀπὸ, τούτου vitioſe prius legebatur; quam lectionem notante Foeſio, nullo ſuo magno merito ſecutus eſt Corn.

59 Ἀπεδίδου prius legebatur; ἀπεδίδουν vero melius ſcribitur Libr. II. Epid. quam lectionem recepimus cum Foeſio, & in contextum intulimus.

60. Sic legimus, ſecuti pluralitatem codd. tam MSC. quam editorum; & quidem multo melius, quam Libro II. Epid. ubi διελθοῦσαι ἐς τὸ ἱερὸν ὀςέον.

61 Ita lego cum Foeſio. Σύνταξιν, *contentionem* legit Calvus, quam lectionem habet cod. Servini, per ξύνταξιν, intelligo, auctore Foeſio, *connexionem.*

62 ἦρται, prius legebatur; nos vero interpretum lectionem amplexi ſumus. ἤρτηται, cod. Medic.

63 Sic codex Servini, quem ſequimur, pro τέτακται, quod ſecutus eſſe videtur Cornar.

64 Ἐκτετεσσάρωται, quod eſt in quatuor partes diſtribuuntur (quod *quadrifiniuntur* dixit Calvus) legunt quædam exemplaria. Verum Foeſius ἐκτετάρσωται, *dilatantur*, reponit, quam lectionem ſequimur. Cornarius, ἐκτέταται, *extenduntur*, hoc in loco legit.

65 Αὐτὴ δὲ ἀπιθύνεται legimus, cum interpretibus, pro ἀπιθύνται.

66 Καθίεται, editi codd. Servin. vero ex MSC. cod. καθιεῖται legit. Καθιεται vel καθεῖται Æmil. Port. quam lectionem ſequimur.

ſunt, demittitur; ultra aures vero diviſa, a gena extrinſecus fertur; craſſa quidem. Ab hac multæ & tenues ad linguam procedunt, præter eam, quæ ſub linguam, aut ſub maxillares dentes fertur: ipſa autem craſſa per claviculam, ſubter ſcapulas deſcendit; eaque parte ab ipſa pullulat, vena humeralis appellata, per nervum, qui ſummo humero ſupponitur. Hæc autem ſanguine fluit, & redundat, ruptaque & divulſa ægre curatur: altera ſiquidem ex parte nervo lato connectitur; altera vero cartilago eſt. Medium vero horum locum ipſa continet, & pellicula ſpumoſa. Quum igitur locus non ſit carnoſus, facile rumpitur & carnem circum naſci non contingit. Quod ſi hanc in partem ſanguis ſuffundatur, locum amplum nactus, non diſcedit, ſed indureſcit; induratus vero morbum & dolorem creat, hæc quidem, qua prius dixi, permeat: illa vero ſub ſcapulis, crebris & tenuibus, ac implicatis inter ſe venis, ſub mammas propagines emittit, & per humeralem venam, cartilaginem declinans, ipſa ſubter diſtributa, ad brachium tendit, muſculum ad ſiniſtram habens. Dextra autem ipſa circa humerum ſcinditur, & cubiti ſuperiorem partem; inde vero cubitum utrinque penetrans: poſtea rurſus ad carpum manus fertur; indeque jam defluens, per totam manum errabunda radices agit.

σφαγῇσι· πέρην δὲ τῆς ἀκοῆς ὑποσχισθεῖ-
46 σα ἀπὸ τῆς γένυος, " [67] ἔξωθεν τοίνυν
παχείη. Ἀπὸ δὲ ταύτης ἐς τὴν γλῶσσαν
πολλαὶ καὶ λεπταί· [68] πλὴν ἡ ὑπὸ τὴν
γλῶσσαν, ἡ ὑπὸ τοὺς γομφίους· αὐτὴ
δὲ παχείη διὰ τῆς κληΐδος καθήκει ὑπὸ
τὴν ὠμοπλάτην· καὶ ταύτῃ ἀπ' αὐτῆς
βεβλάστηκε φλὲψ διὰ τοῦ νεύρου τοῦ ὑπὸ
47 τὴν ἐπωμίδα, " [69] ἡ ἐπωμιαίη ὀνομαζο-
μένη. Αὕτη δὲ αἱμόῤῥους, καὶ αἱμα-
τώδης, καὶ δυσίητος ἢν ῥαγῇ, ἢ σπασθῇ·
48 " [70] τῇ μὲν γὰρ αὐτέη νεῦρον περιέχει
49 πλατύ· τῇ δὲ χόνδρος. " Τὸ δὲ [71] με-
ταξὺ αὐτῶν, αὐτή τε ξυνέχει, καὶ ὑμὴν
ἀφρώδης. Ἀσάρκου οὖν ἐόντος τοῦ τό-
που, ῥηϊδίως ῥήγνυται, οὐκ ἔχουσα περι-
φύεσθαι σάρκας. Ἤν τε ὑποδράμῃ ἐς
τὸ αἷμα τοῦτο μέρος ἐπιτυχὸν εὐρυχω-
ρίης, οὐκ ἔχει ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ σκλη-
50 ροῦται. Σκληρυνθὲν δὲ, " [72] νοῦσον καὶ
πόνον παρέχει· αὐτὴ μὲν περαίνει, ἣ
πρότερον εἶπον. Ἡ δὲ ὑπὸ τὴν ὠμοπλά-
την ἀποβεβλάστηκεν ὑπὸ τοῖσι μαζοῖσι, πυ-
κνῇσι, καὶ λεπτῇσι, καὶ ἐπηλλαγμένῃσι φλε-
ψί· [73] καὶ διὰ τῆς ἐπωμιαίης παραλλάσ-
51 σουσα τὸν χόνδρον, " [74] αὐτέην νέρθεν
ὑπονεμομένη, ἐς τὸν βραχίονα τείνει, τὸν
μῦν ἐν ἀριστερᾷ ἔχουσα. Ἡ δὲ δεξιὴ,
σχίζεται αὐτὴ περὶ τὸν ὦμον, καὶ τοῦ
ἀγκῶνος τὴν ἄνω μοῖραν· τὸ δ' ἐντεῦθεν
διαπέφυκε τοῦ ἀγκῶνος ἑκατέρωθεν·
ἔπειτα αὖθις παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χει-
ρός· ἐντεῦθεν δὲ ἤδη ἀποῤῥέουσα, δι' ὅλου
ἀνὰ τὴν χεῖρα πολυπλανῶς ἐῤῥίζωται.

CAPUT VIII.

De vena principe, ac pulmonis affectibus.

At vero vena princeps, quæ ſecundum ſpinam ſparſa, per dorſum, jugulum, & guttur, in cor inferitur, ex ſeſe venam inſignis magnitudinis & multa oſcula habentem circa cor emittit; inde vero ad os procedens, fiſtulam facit, quæ arteria per pulmonem permeans nominatur, paucum quidem ſanguinem, ſed multum ſpiritum continens. Nam propter viſ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ ἀρχαίης φλεβὸς, καὶ τῶν τοῦ πλεύμονος παθῶν.

Ἡ δ' ἀρχαίη φλὲψ ἡ νεμομένη περὶ τὴν ἄκανθαν, διὰ δὲ τοῦ μεταφρένου τῆς σφαγῆς, καὶ τοῦ βρόγχου, ἐμπέφυκεν ἐς τὴν καρδίην· ἀφ' ἑωϋτῆς φλέβα εὐμεγέθεα, πολύστομον κατὰ τὴν καρδίην· ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὸ στόμα ἐστυρίγγωκεν, ἡ περ ἀρτηρίη, διὰ τοῦ πνεύμονος ὀνομάζεται, ὀλίγαιμός τε καὶ πλευματώδης. Ἐν γὰρ εὐρυχωρίῃ καὶ ἀραιώσει σπλάγ-

VARIÆ LECTIONES.

67 Ἔξωθεν τείνει παχείη, *forinſecus tendit craſſa*, legit Cornarius; nos autem nihil immutavimus, pluralitatem codd. ſecuti.

68 Sic legunt omnia ferme exemplaria. Πλὴν ὑπὸ τὴν γλῶσσαν MSC. Servin. legit dempto ἡ.

69 Sic legimus cum Corn. editi vero codd. τῆς ἐπωμιαίης, pro quo cod. MSC. Reg. quidam, ἐπωμιδίης, quam lectionem Imp. Samb. notat.

70 Τῇ μὲν γὰρ αὐτέην νεῦρον περιέχει πλατὺ, *ab altera enim parte, nervus latus ipſam ambit*, legit Cornar. quæ lectio habetur in codd. MSC. Servini.

71 Μεταξὺ τῶν, non ſine vitio legunt quædam exemplaria.

72 Νοῦσον παρέχει, καὶ πόνον δίδωσι, *morbum exhibet, & dolorem dat.* MSC. quædam Regia habent: νοῦσον καὶ πόνον δίδωσι, *morbum & dolorem dat.* Fevreus & Servin. legunt.

73 Καὶ διὰ ἐπωμίης, eodem ſenſu Imper. Samb.

74 Αὐτὴν νέρθεν ὑπονεμομένη, *ipſam ſubter attingens* legiſſe videtur Cornarius ex quibuſdam exemplaribus. αὐτέην legimus ex Servin. codd. pro αὐτήν.

' σπλάγχνου πολλαχῆ μὲν τοῦ πνεύμονος ὀχετεύεται· χονδρώδης δὲ τοὺς ἄλλους πεποίηται. " [75] διὸ δὴ καὶ ἤν τι ἐς ταύτας 52 κατηνέχθη τὰς διόδους τοῦ πνεύμονος, τῶν ἀήθων, ἢ ἐν τῷ ποτῷ, ἢ ἐν τῇ τοῦ πνεύματός τε καὶ αἵματος διόδῳ· ἅτε τῶν φλεβῶν τοιουτέων ἐουσέων, καὶ τοῦ σπλάγχνου σπογγοειδέος, πολύ τε ὑγρὸν δυναμένου δέξασθαι ἄνω τὲ πεφυκότος· τῶν γὰρ [76] εἰσιόντων ὑγρῶν νόμος καθέστηκεν· ἔτι τε τὸ αἷμα διὰ τῶν φλεβῶν τουτέων, οὐ πολὺ περισφύγγεται, καὶ ' οὐ ταχέως χωρέον, οὐκ ἐξάγει τὰ ἐμπίπτοντα· οὐχ ὑπεξαγομένων δὲ αὐτῶν, ἀλλ' ἐμμενόντων, γίνεται πῶρος. " [77] Οὕτως 53 δὲ ἀπολλύεται τὸ πλησιάζον τῆς τροφῆς ταύτῃ ἐούσης τῆς προσαγωγῆς τοῦ λάρυγγος, καὶ πρὸς τὰ ἔξω. Ἐγκαταλαμβανομένων δὲ τῶν διόδων ὑπὸ τοῦ πώρου, ταχύπνοιά τε καὶ δύσπνοια ἴσχει. Τῶν δὲ μὴ δυναμένων " [78] τὴν φύσην ἐξεῖναι τῇδε 54 οὐδ' εὐπόρως ἐχόντων κατασπᾶν· ἐκ δὴ τοιουτέων αἱ τοιαῦται νοῦσοι γίνονται· οἷον ἄσθματα, [79] καὶ ξηραὶ φθινάδες. Ἢν δὲ ἐν ' αὐτοῖσι ξυνιστάμενον πλέον τὸ ὑγρὸν κρατήσῃ, ὥς τε μὴ δύνασθαι παχυνθὲν ῥαγῆναι, καὶ σαπρὸν τὸν πνεύμονα ποιέει, καὶ τὰ πλησιάζοντα, καὶ γίνονται ἔμπυοί τε καὶ φθινώδεες· γίνεται δὲ τὰ νουσήματα ταῦτα, καὶ δι' ἄλλας αἰτίας. Ἐντεῦθέν τε ἡ φλὲψ αὕτη κατέχει τὸν πνεύμονα, καὶ διὰ τῶν λοβῶν τῶν δύο τῶν μεγάλων τῶν ἔσω τετραμμένων ὑπὸ τὰς φρένας, ἐπιτέταται τῇ ἀκάνθῃ, λευκὴ καὶ νευρώδης, διαπέμπουσα φλέβια, διὰ τοῦ
62 ἄλλου σώματος πεπυκνωμένου· ' [80] ἐντεῦθεν δὲ διά τε τῶν σπονδύλων πυκνοῖσι φλεβίοισιν ἐς τὸν νωτιαῖον μυελὸν " [81] ἐγκισ- 55 σεύεται.

ceris amplitudinem & raritatem, multis quidem locis per pulmonem derivatur; 52 cætera vero cartilaginea facta est. Quare si quid sane vel in potu, vel in spiritus, ac sanguinis transitu, non consuetum ad has pulmonis vias delatum fuerit; nimirum quum venæ ejusmodi sint, & viscus ad instar spongiæ, multum humorem capere possit, ac sursum natura procedat; hæc enim lex est humoribus ingredientibus constituta: prætereaque non multus sanguis per has venas constringitur, neque cito procedens, ea, quæ illabuntur educit; his autem non subductis, sed 53 intus remanentibus, callosa durities concrescit. Sic autem deperit alimenti accessus, quum hac parte laryngis aditus, etiam ad externas partes sit. Atque interceptis a callosa duritie transitibus, velox & difficilis spiratio corripit; quum 54 hi spiritum neque per hanc viam emittere, neque facile attrahere queant; ex talibus sane hi morbi oriuntur, quales sunt anhelationes, & tabes siccæ. Si vero consistens in his humoris copia superet, ita ut crassatus humor foras resolvi haud possit, & putridum pulmonem vicinasque partes facit, evaduntque suppurati & tabidi. Hujusmodi autem morbi ex aliis etiam causis oriuntur. Inde autem vena hæc pulmonem occupat, & per duas magnas fibras intro conversas, sub septo transverso ad spinam extenditur, alba & nervosa, per reliquum condensatum corpus venulas emittens; indeque per vertebras crebris venulis in spinalem medullam hederæ in modum 55 convoluta inseritur.

Variæ Lectiones.

75 Διὸ καὶ ἤν τι, *quare si quid* legit Imper. Samb. omisso δὴ *sane*, *profecto*.

76 Ἐσιόντων Imp. Samb. Ald. vero ἰθόντων, vitiose.

77 Sic Cornarius pro οὗτος *hic*, quod habent exemplaria, & ταύτης pro ταύτῃ.

78 Τὴν φύσιν ἐξεῖναι τῇδε οὐκ εὐπόρως, legunt exempl. Nos autem Foesium secuti sumus, quam lectionem notat Martin. φύσιν legens.

79 Καὶ ξηραὶ φθινάδες, *& sicci tabifici*, scilicet morbi Imp. Samb. & Cod. Med. Florent. legunt, pro καὶ ξηραὶ φθινάδες. Infra pro παγῆναι, legimus ῥαγῆναι, amplexi sententiam Doctissimi Viri Dan. Trilleri, cujus aureus liber de observationibus Criticis in varios auctores sero in manus nostras incidit, & cùm jam magna pars hujus voluminis typis esset impressa, quod quidem nostro adscribimus infortunio; non mediocrem enim fructum ex ejus observationibus, atque emendationibus nos cepisse fatemur; & sane, ut ipse adnotavit, inconsentanea videtur vulgata lectio.

80 Ἔνθα, *illic*, vel ἐνταῦθα, eodem significatu habet Cod. MSC. Servin. pro ἔντονα; verum ἐντεῦθεν *indeque* cum Cornario legimus; quamvis ἔντονα Foesio magis arrideat, ut sit, *firmiter* & cum robore in spinalem medullam inseri.

81 Hesych. ἐγκισσεύεται exponit ἐμφύεται, πλέκεται, *inseritur*, *involvitur*. Galenus in Exegesi videtur pro ἐγκισσεύεται, ἐγκίρνευται, *implicatur* legisse. Erotianus ἐγκίσσευται exponit κισσοειδῶς συμπέφυκε, *hami instar coaluit*; vel, *implicite adhæsit*.

CAPUT IX.

Venas omnes ad spinam tendere, earumque distributionem in renes, intestina, & pudenda fieri; unde voluptas, ac titillatio.

Atque aliæ quidem venæ in corpus distributæ, ex omnibus partibus ad spinam contendunt, quarum una quæque, quod tenuissimum est, & purissimum colligens, huc effundit. Ipsa vero, quæ super extenditur per demissos cirrhos in idem cogitur; indeque in renes tenuibus ac fibrosis venis juxta spuriam costam radicibus firmatur; & hinc contendens condensatur: postea etiam ad podicem in nervum abit, musculosque adducentes comprimens, ipsi inseritur; & in vesicam, testes, & adstites, multiplicibus intextis tenuibus & solidis ac fibrosis venis, radices mittit. Inde crassissima & rectissima ipsius pars, retroversa, in caulem abiit, quod est pudendum. In flexione autem in eadem ipsa adaptatur; & per pectinem supra, sub ventris & venæ ipsius cute, prorumpit ad eas, quæ deorsum feruntur, quæque in sese mutuo derivantur; per pudendum autem penetrant venæ crassæ & tenues, & densæ & incurvæ. In fœminis vero, ipsa ad uteros tendit, vesicam & urinæ meatum; indeque recta procedit, & mulieribus quidem circa uteros suspensa est; masculis vero circa testes convolvitur. Ob eam ipsam naturam hæc vena plurimum genituræ comprehendit. A plurimis enim & maxime sinceris partibus nutrita, quum paucum sanguinem contineat, cava, & nervi instar crassa, spirituque referta sit, sub pudendoque contenta pertingentes ad spinam venulas vi adducit. Hæ vero vi adductæ, tanquam cucurbitula in seipsas coactæ, omnia in superiorem venam emittunt. De cæteris autem corporis partibus in hanc confluit, ejus vero pars multo maxima de medulla (velut dictum est) colligitur. Ad id vero voluptas acce-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Πάσας τὰς φλέβας εἰς τὴν ἄκανθαν συντεινούσας, καὶ τὴν αὐτῶν διάδοσιν εἰς νεφρούς, καὶ ἔντερα, καὶ αἰδοῖα γινέσθαι· ὅθεν ἡ ἡδονὴ καὶ γαργαλισμός.

Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι φλέβες ἐν τῷ σώματι τεταγμέναι, ἐκ πάντων τῶν μερῶν συντείνουσαι ἐς τὴν ἄκανθαν, τὸ λεπτότατον καὶ εἰλικρινέστατον ἑκάστη ξυνάγουσα, ἐν-
56 ταῦθ' ἐξερεύγεται. " Αὕτη δὲ ἡ [82] ἐπι-
τεταγμένη διὰ τῶν καθειμένων πλεκτανέων, ἐς ταὐτὸ ξυνάγειν· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐς τοὺς νεφροὺς ἀπερρίζωται, παρὰ τὴν νόθον πλευρὴν, λεπτῇσι καὶ ἰνώδεσι φλεψὶ, καὶ τὸ ἐντεῦθεν συντείνουσα συμπεπύκνωται· ἔπειτα καὶ νενεύρωται πρὸς τὸν ἀρχὸν, πιέσασά τε τοὺς ξυναγωγέας, ἐμπέφυκεν
57 αὐτῷ· τήν τε κύστιν, καὶ τοὺς ὄρχιας, "
καὶ τοὺς [83] παραστάτας ἐῤῥίζωκε, πολυπλόκοισι, λεπτῇσί τε, καὶ στερεῇσι, καὶ ἰνώδεσι φλεψίν. Ἐντεῦθεν αὐτῆς τὸ παχύτατον καὶ ἰθύτατον ἀνάπαλιν τραπὲν, προσκεκαύληκεν, ὅπερ ἐστὶν αἰδοῖον. Ἐν δὲ τῇ ἀνακάμψει, ἐνῆρται ἐς τὰ αὐτὰ ταῦτα· καὶ διὰ τοῦ κτενὸς ἄνω, ὑπὸ τὸ δέρμα τῆς γαστρὸς καὶ τῆς φλεβὸς αὐτέης,
58 " [84] ὥρμηκε πρὸς τὰς κάτω φερούσας, αἳ
ἐς ἀλλήλας ἐποχετεύονται· διαπεφύκασι δὲ καὶ διὰ τοῦ αἰδοίου φλέβες παχεῖαι καὶ λεπταὶ, καὶ πυκναὶ, καὶ καμπύλαι. Τῇσι δὲ θηλείῃσιν, αὐτὴ συντείνει ἐς τὰς μήτρας, ἐς τὴν κύστιν, καὶ ἐς τὴν οὐρήθρην· ἐντεῦθεν δὲ ἰθυπόρηκε, καὶ τῇσι γυναιξὶ μὲν, περὶ τὰς μήτρας ἤρτηται· τοῖσι δὲ ἄρ-
59 ρεσι, περὶ τοὺς ὄρχιας " [85] ἐσπείρωται. Διὰ
ταύτην τὴν φύσιν αὐτὴ ἡ φλὲψ καὶ τὰ γόνιμα πλεῖστα ξυλλαμβάνει. Ἀπὸ γὰρ τῶν πλείστων καὶ εἰλικρινεστάτων μερῶν τρεφομένη, ὀλίγαιμός τε οὖσα καὶ κοίλη καὶ νευρόπαχυς καὶ πνευματώδης, ἐντεινομένη τε ὑπὸ τοῦ αἰδοίου τὰ καθήμενα ἐς τὴν
60 ἄκανθαν φλέβια βιάζεται. " [86] Τὰ δὲ βια-
ζόμενα, ὥσπερ σικύη ἐς ἑωϋτὰ πάντα ἐκδιδοῖ ἐς τὴν ἄνω φλέβα. Συλλείβεται δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων μελῶν σώματος ἐς ταύ-
61 την τὸ δὲ πλεῖστον, ὥσπερ εἴρηται, " [87] ἀπὸ
τοῦ μυελοῦ τοῦτο συναλίζεται. Ἡ δὲ ἡδονὴ του-

Variæ Lectiones.

82 Sic legimus cum Cornario, quam lectionem amplectitur Foesius. Asulana exemplaria, ἡ τεταγμένη, etiam congrue legunt, ut sit velut *constituta*, quod Foesius probat pro ἐπιτεταμένη. vid. Oecon. pro καθειμένων Serv. MSC. habet καθημένων.

83 Παραστάτας τὰς ἐπιδιδυμίδας, *quadam vasa spermatica* exponit Galen. in Exeg. ex libro περὶ φλεβῶν, qui adjectus est libro περὶ μοχλικῶν.

84 Ὡρμήκασι legunt omnia exemplaria. Calvus autem ὥρμηκε aut ὥρμησε, quam lectionem probo cum Foesio.

85 Ἐσπείρωται *disseminatur*; omnes interpretes vertunt, quasi legissent, ἔσπαρται, pro ἐσπείρωται, quod est: *in spiram convoluta est.*

86 Τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα, *quæ vero non sunt vi adducta* legunt interpretes. Nos Cornarium secuti sumus, qui negationem sustulit. Cod. Med. αἰδοῖα βιάζεται, *pudenda vi trahit.*

87 Ἀπὸ τοῦ μυελοῦ τούτου συναλίζεται, *de medulla hac colligitur*. Cornar. legit.

τουτέῳ παραγίνεται, τῆς φλεβὸς ταύτης πληρευμένης τῆς γονῆς. Εἰωθυίης οὖν τὸν ἄλλον χρόνον ὕφαιμου τε εἶναι καὶ πνευματώδεος, πληρευμένης τε καὶ θερμαινομένης, καὶ ξυῤῥέοντος κάτω τοῦ σπέρματος, περισφίγγει τὰ ἐν ἑωϋτῇ. Τὸ δὲ πνεῦμα, τὸ ἐνεὸν, καὶ ἡ παροῦσα βίη, καὶ ἡ θερμότης, καὶ τῶν φλεβίων πανταχόθεν ἡ ξυντονίη γαργαλισμὸν ἐμποιέει. Ἐκείνη δὲ, ἡ ἀφ' ἑωϋτῆς [88] διαβέβλασται, διά τε τοῦ μεταφρένου καὶ τῆς σφαγῆς παρὰ τὴν ἄκανθαν νεμομένη, πολλοῖσι φλεβίοισι τὰς πλευρὰς διαπέπλοχε, καὶ τοὺς σπονδύλους διὰ τῶν σαρκῶν ἐπηλλαγμένως ξυμπεπύκνωκεν, ὥστε τρόφιμός τε καὶ ἔναιμος εἶναι. Αὐτὴ δὲ παρὰ τὸν γλουτὸν ἵεται, διὰ τοῦ μυὸς ὑπὸ τῷ μηρῷ ὑποβρυχίη· πρὸς δὲ τοῦ γλουτοῦ [89] τῇ κοτυλίδι τοῦ 62
μηροῦ παρὰ τὴν κεφαλὴν, ἐστετρύπηκε φλεβὶ, ἥπερ ἀναπνοὴν τῷ μηρῷ παρέχει, ἐκ πέρα τοῦ μηροῦ, παρὰ τὴν πρὸς τὸ γόνυ καμπήν.

dit, quod vena ista genituræ sit plena. Quum ergo per reliquum tempus aliquo sanguine & spiritu abundare soleat, ea plena & calefacta, deorsumque confluente semine, quæ in se habet, constringit. Spiritus autem, qui inest, præsensque vis & caliditas, venularumque undique contentio, titillationem facit. Illa vero, quæ ex se propaginem deduxit, & per dorsum & jugulum secundum spinam distribuitur, venulis multis costas involvit, & vertebras per carnes alternatim condensat, ita ut bene nutrita & sanguine referta sit. Ipsa autem juxta nates progreditur, per musculum sub femore submersa, a natibus vero in coxæ acetabulo juxta caput in venam perforatur, quæ femori spiritum præbet, & ultra femur, flexuram versus, quæ est ad genu, fertur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῆς τῶν φλεβῶν διαδόσεως ἀπὸ τῶν βουβώνων ἐς τὰ τῶν ποδῶν πέρατα, καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἧπαρ.

Ἑτέρην δὲ παρὰ τὸν βουβῶνα καθῆκε πυκινόῤῥιζον, καὶ [90] δυσράπτητον. 63
Ἡ δὲ διὰ τοῦ μυὸς τείνουσα, περί τε τὸ γόνυ ἐσπείρωται, καὶ διὰ τοῦ ὀστέου τοῦ κνημιαίου ἄκρου σεσυρίγγωκε φλέβα, ἣ τρέφει τὸν μυελὸν, καὶ ἐξοχετεύεται διὰ τοῦ νερτάτου τοῦ κνημιαίου, παρὰ τὴν ἔνδεσιν τοῦ ποδός. Αὐτὴ δὲ διὰ τῆς ἐπιγουνίδος ἐς τὸ ἐντὸς διὰ τῆς κνήμης τοῦ μυὸς, βρυχίη τέταται, καὶ ἐμπέπλεχε διὰ τοῦ σφυροῦ, ἐντὸς παχέη καὶ ἔναιμος, καὶ ἐνταῦθα περὶ τὸ σφυρὸν καὶ τὸν τένοντα δυσκρίτους φλέβας [91] 64
μεμήρυκεν. Αὐτὴ δὲ ὑποδεδράμηκε κάτωθεν τοῦ ποδὸς ὑπὸ τὸν ταρσόν· καὶ ἐνταῦθα διαπλέξασα, καὶ ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον ἐνερείσασα, διπλῆν ἔναιμον φλέβα ἄνωθεν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐκ τοῦ ταρσοῦ ἀνακέκαμπται, καὶ πέφανται παχυνθεῖσα παρὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ σφυροῦ, καὶ νέμεται ἄνω παρὰ τοῦ ἀντικνημίου τὴν ἀντιβεβλημένην κερκίδα. Παρὰ δὲ τὴν γαστροκνημίην οἷον [92] σφενδόνην 65
πεποίηται· τὸ δ' ἐντεῦθεν τέταται παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντός. Ἐπιβέβληκε δὲ καὶ τῇ ἐπιγουνατίδι φλέβας, καὶ κατὰ τὸ ἐντὸς

CAPUT X.

De distributione venarum ab inguinibus ad usque pedum extrema, & aliarum ad hepar.

Alteram vero ad inguina demittit, crebris radicibus, & quæ non facile convertitur. Hæc autem per musculum tendit, & circum genu convolvitur, & per ossis tibiæ summam partem venam in fistulam cavat, quæ medullam nutrit, & per infernam tibiam juxta pedis connexionem deducitur. Ipsa vero per genu patellam, ad interna per tibiæ musculum submersa extenditur, & implicatur per malleolum, intus crassa & sanguine referta, hicque circum malleolum & tendinem, ægre discretas venas convolvit. Ipsa vero ad inferiorem pedem sub primam plantam decurrit; hicque implicata, & ad magnum digitum innixa, duplicem venam sanguine refertam, superiore parte sub cute ex prima planta reflectit, & ad malleolum externum crassa apparet, supraque distribuitur juxta oppositum anteriori tibiæ radium. At juxta suram velut fundam facit; inde juxta internam genu partem extenditur. Immittit etiam & in patellæ genu venas, & ad inte-

Variæ Lectiones.

88 Sic Imp. Sambuc. editi codd. διέβλασαι.

89 Ex hoc loco notandum vitiosam esse lectionem Galeni in Exegesi, ubi κοτυληδόνι τοῦ μηροῦ legitur, pro κοτυλίδι.

90 Δυσρέπτελον *morosum*, vitiose Servin. & κνημίου, pro κνημιαίου.

91 Μεμόρηκεν apud Hipp. συνείληκεν *convolvit* Galen. exponit ἀπὸ τῶν μηρυομένων ἐρίων, quare non dubium est vitiatam esse Exegeseos lectionem, & μεμήρυκεν legendum. vid. Oecon. Foes.

92 Σφενδόνη *funda*, tres significationes apud Galenum in Exeg. habet: prima, qua *fundam* notat; secunda, propter similitudinem, *fasciam*, quæ ad elotionem coli utilis sit, forte ad prolapsum intestinum repellendum; tertia, ornamentum quoddam muliebre, de quo Pollux. Eustath. ad Dionys. Περιήγ. v. 7.

riorem patellæ partem, quæ cava eſt, venam involvit; quam ſi quis doleat, celerrime bilioſum ſerum colligit: ipſa vero juxta internam genu cavitatem prorumpit. In poplites vero multas implicatas venas velut ſurculos progignit, quæ inde juxta nervos femoris inferiores extenſæ, etiam in teſtes & in podicem radices emittunt, & circa os ſacrum attenuatæ, conjunctim circumtenduntur. Quæ vero ad interiorem genu partem pervenit, ſurſum juxta internam femoris partem, ad inguen tendit; & per coxendicem ultra ad ſpinam & lumbum foras procedens, craſſa & lata, ſanguineque referta, ſurſum porrigitur ad hepar, & bifidam producens ſanguine plenam, dextrum hepatis lobum ad renem continet. Ipſa vero ſubter hepatis regionem ſubiens, in craſſam venam ſcinditur; reflexa vero in partem hepatis craſſiorem inſeritur; & altera quidem ipſius pars in viſceris ſuperficie adhæreſcens, ubi fel eſt, multis radicibus (tanquam cirrhis) per hepar eſt implicata; altera vero per internam ejus partem, velut per rivos deducta.

66 " τῆς ἐπιγουνατίδος [93] ἐπίκοιλον ἐμπέπλε-
χε φλέβα· ἣν τις εἰ πονήσῃ, τάχιστα ξυνά-
γει χολώδεα ἰχῶρα· διώρμηκε δὲ αὐτὴ κα-
67 τὰ τὸ ἐντὸς καὶ κοῖλον τοῦ γούνατος· " [94] 40
Ἀποκεκάρπωκε δὲ καὶ εἰς τὰς ἰγνύας πολυ-
πλόκους φλέβας· αἱ ἐντεῦθεν παρατείνου-
σαι κατὰ τὰ ὑποκάτω νεῦρα τοῦ μηροῦ, καὶ
κατεῤῥίζωνται ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τὸν ἀρ-
χὸν, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν δὲ ὀστέον λελεπτυσμέ-
ναι, ἑνωμέναι περιτέτανται. Ἡ δὲ ἀφιγμέ-
68 νη " παρὰ τοῦ γούνατος τὸ [95] ἐντὸς, ἄνω
παρὰ τοῦ μηροῦ τὸ ἐντὸς, ἀνίεται ἐς τὸν
βουβῶνα· καὶ διὰ τοῦ ἰσχίου πέρην πρὸς
τὴν ἄκανθαν, καὶ τὴν ψύαν ἐκτὸς ἔχουσα,
69 παχεῖα καὶ πλατεῖα, καὶ ἔναιμος " [96] ἄνω
70 ὤρεκται πρὸς τὸ ἧπαρ, " καὶ [97] δικραίην ἐκ- 45
φύσασα ἔναιμον, κατέχει ἐς τὸν νεφρὸν,
τὸν δεξιὸν λοβὸν τὸν ἡπατιαῖον. Αὕτη δὲ
ὑποκάτω τὰ τοῦ ἥπατος [98] ὑπονησαμένη,
71 ἀπέσχισται ἐς φλέβα παχέην· " [99] ἡ δ' ἀ-
ποκαυφθεῖσα ἐσπέφυκεν ἐς τὸ παχὺ τοῦ
ἥπατος· καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπιπολάζον ἐπὶ
τοῦ σπλάγχνου πέφυκεν, ἐν ᾧπερ ἡ χολὴ,
ἔστι τε πολύῤῥιζος διὰ τοῦ ἥπατος πεπλεκτα-
72 νωμένη· τὸ δὲ διὰ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ " [100]
ὠχέτευται.

CAPUT XI.

De cæterarum venarum, tum infra tum ſupra diſtributione, ac de mutatione coloris in vultu.

DUæ vero venæ inter duos latos lobos ſe explicant; quarum una quidem per vertices & cutem penetrans ex umbilico emergit; altera vero ſuo appreſſu ſpinam & renem attingens, in veſicam pudendumque anchoræ in modum inſita eſt. De coxendice autem aſcendere incipiens, ad imum ventrem multas errabundas venas deduxit, coſtasque & vertebras ad ſpinam annulorum modo con-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῶν τῶν ἄλλων φλεβῶν, εἰς τὸ κάτω τε καὶ ἄνω διαδόσεως, καὶ περὶ τῶν τῶν χρωμάτων ἐν τῷ προσώπῳ μεταβολῆς.

Δύο δὲ ἐκπεπλώκασι φλέβες μεταξὺ
δύο λοβῶν τῶν πλατέων· καὶ μία μὲν
διὰ τῶν κορυφῶν καὶ τοῦ δέρματος δια- 63
σχοῦσα ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀνῆκται· ἡ δὲ
ἑτέρη, πιέσασα ἐς τὴν ἄκανθαν, καὶ ἐς τὸν
73 νεφρὸν " [101] ἠγκυροβολεῖται ἐς τὴν κύστιν
τε καὶ τὸ αἰδοῖον. Ἐκ δὲ τοῦ ἰσχίου ἀρ-
χομένη ἀνιέναι ἐπὶ τὸ ἦτρον πολλὰς ἀπε-
πλάνησε φλέβας, καὶ τάς τε πλευρὰς καὶ
74 τοὺς σπονδύλους, " ἐνεκρίκωσε πρὸς τὴν
ἄκαν-

VARIÆ LECTIONES.

93 Sic interpretes. Calvus vero ἐπὶ κοῖλον, *ad interiora* legit.

94 Hunc locum ſubindicans Erotianus, ἀποκεκάρπωκεν, ἀποβεβλάστηκεν, ἀπογεγέννηκεν, velut *ſtolones emiſit, produxit*, exponit. Galenus in Exeg. ἀποκεκαρπωκὸς, ἀποβεβλαστηκὸς exponit, *quod omni fructu exhauſtum eſt*. Foeſius vero innuit locum corruptum eſſe, & pro his: ἀποκεκάρπωκε & ἀποβεβλάστηκε legendum.

95 Ἐντὸς κοῖλον, *internam cavitatem*, ſcilicet genu, legit Cornar. Pro ἀνιοῦται, legimus ibidem cum Foeſio ἀνίεται: legi etiam poteſt, ἀνιοῦσα. Servin. ἀνῆκται habet:

96 Ἄνω ὤρεκται, legunt omnia exempl. Calvus, ἐρεύγεται, *eructat*, legiſſe videtur, videlicet, in jecur.

97 Διακρίνει, omnia legunt exempl. Nos autem Cornarium ſequimur.

98 Ὑπονησαμένη· τουτέστιν ὑποκολυμβήσασα, ὑπελθοῦσα. Παρὰ ὑπονέειν, ὑπονεῖν, μ. ὑπονήσω, pro ὑπονεύσω, quod uſitatius. Æmil. Portus, quem ſecuti ſumus, cum antea ſcriptum eſſet, ὑπονημησαμένη.

99 Ἣν δ' ἀποκαυθεῖσα ἐσπέφυκεν ἐς τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος, *fiſſa autem ſubaccenſa in partem craſſiorem jecinoris inſeritur*, legit Calvus ex membranis Vaticanis. Cornarius autem ἡ δ' ἀποσχισθεῖσα, *fiſſa vero*. Foeſius, ἡ δὲ ἀποκαμφθεῖσα legit, quem ſecuti ſumus. ἀποκαυληθεῖσα. Cod. Med.

100 Ὠχέτευται, exponit Galenus in Exegeſi, ἐκρύσεις, καὶ διεξόδους κέκληται, *effluvia & tranſitus ſortitum eſt*, quod ſequimur. Cornarius *derivatur*, dixit; Exemplaria vero, ὀχετεύεται vitioſe legunt, alia ὀχετεύεται.

101 Καὶ ἐς τὸν νεφρὸν ἠγκυροβόλησε ἐς τὴν κύστιν τε καὶ τὸ αἰδοῖον, *renemque, in veſicam, pudendaque prorumpit, ancoraſve jacit*, Calvus, quam lectionem deſumſiſſe videtur ex Erotiano, qui, ἠγκυροβόλησε, active legit, & κατήντησεν, *occurrit*, exponit. Cornarius: *In veſicam, pudendumque ancora in modum inſita eſt, velut ancoris jactis inſeritur*, vertit. Editi codd. ἠγκυροβόληται habent, pro quo nos ex Cod. MSC. Med. ἠγκυροβολεῖται legimus, quam lectionem ex MSC. codd. adſcribunt Fevr. & Servinus.

ἄκανθαν, [102] καὶ ταύτας παραφυάδας " 75
[103] ἐνεφλεβοτόμησε, καὶ τὰ ἔντερα, καὶ
τὴν νηδὺν ' ἐνειλίξατο. Καὶ αἱ μὲν ἀπὸ
τοῦ ἤτρου ἔς τε τοὺς μαζοὺς, καὶ ὑπὲρ ἀν-
θερεῶνα καὶ τὰς ἀκρωμίας " [104] ἐπορεξά- 76
μεναι κατεπλάκησαν. Ἡ δ' ἀφιγμένη
παρὰ τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος, καὶ " ἀπο- 77
συριγγώσασα τὴν χολὴν ἄνω, ὑπὸ τὴν ἄκανθαν
νέμεται, διὰ τῶν φρενῶν ὁδὸν ποιησαμένη.
Ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν φλὲψ, τὰ μὲν ἄλ-
λα τὴν αὐτὴν φύσιν, ἐῤῥίζωται τῇ ἐν τοῖσι
δεξιοῖσιν. Ἐκ (δὲ) τῶν ἀριστερῶν ἐς τὸ ἧπαρ
ἀνιοῦσα, οὐκ ἐκβάλλει, ἀλλ' ἐς τὸν σπλῆ-
να ἐμπέφυκε κατὰ τὴν κεφαλὴν τὴν ἐν '
τῷ πάχει αὐτέου. Ἐντεῦθεν δὲ κατεδύσα-
το ἐς τὸ ἐντὸς, " [105] καὶ ἠραχνίωκε τοῦ 78
σπληνὸς ἐναίμοισι φλεβίοισιν. Ὁ δὲ ὅλος
ἐκ τοῦ ἐπιπλόου αἰωρεῖται, τοῖσιν ἐξ ἑωϋ-
τέου φλεβίοισιν " ἐναιματώσας αὐτό. Αἱ 79
δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ σπληνὸς πρὸς τὴν
ἄκανθαν " ἐγχρίπτουσαι, διὰ τῶν φρενῶν 80
διωρμήκασιν. Ἐντεῦθεν δὲ ἄνω καὶ ἡ δεξιὴ καὶ
ἡ ἀριστερὴ, ὑπὸ τὸν πνεύμονα ἐλήλαται.
Αἱ δὲ ἐναίμονες ἐοῦσαι ὑπ' αὐτὸν, καὶ ἐξο-
χετεύονται ἐς αὐτόν. Ὀλίγαιμοι δὲ καὶ
λεπταὶ, αἱ ἀπὸ πνεύμονος ' ἔσωθεν γε-
νόμεναι, τῇ φύσει ἀραιοῦ ἐόντος, ἐς τὴν
καρδίην, ἅτε ὑπ' αὐτοῦ " [106] ἐξαμελγό- 81
μεναι, " [107] ἐγκεχαλίνωνται περὶ τὰ ὦτα 82
αὐτέης, καὶ ἐς τὰ κοῖλα τὰ ἐντὸς διεῤ-
ῥυήκασιν. Ἐμβάλλουσι δὲ καὶ αἱ πρότεραι
καὶ αὗται ἐς αὐτήν. Ἐν γὰρ στενοχω-
ρίῃ τῆς διόδου ἐνίδρυται, ὡς ἐκ παντὸς
τοῦ σώματος " [108] τὰς ἶνας ἔχουσα. Διὸ 83
καὶ παντὸς τοῦ σώματος περὶ τὸν θώρηκα
μάλιστά ἐστιν ἡ αἴσθησις, καὶ τῶν χρω-
μάτων αἱ μεταβολαὶ γίνονται, ταύτης
ἀποσφιγγούσης τὰς φλέβας " [109] καὶ χα- 84
λώσης. Χαλώσης μὲν οὖν, " ἐρυθρὰ τὰ 85
[110] χρώματα γίνονται, καὶ εὔχροα καὶ δια-
φανέα· συναγούσης δὲ, χλωρὰ καὶ πε-
λιδνά. Τὰ τοιαῦτα δὲ παραλλάσσει, ἐκ
τῶν παρεόντων ἑκάστῳ χρωμάτων.

nexuit, & propagines in multas venas transmisit, intestinaque ac ventrem inferiorem involvit. Et hæ quidem ex imo ventre ad mammas, & supra mentum ac summos humeros exporrectæ, connexæ sunt. Quæ vero juxta hepatis crassitudinem pervenit, ubi superius bilem in fistulam coegit, sub spinam distribuitur, via per septum transversum facta. At vero vena, quæ ex sinistris tendit, cætera quidem juxta eandem naturam non secus ac ea, quæ de dextris prodit, radicibus firmatur. Ex sinistris (tamen) ascendens, in hepar non se ingerit, sed in lienem inseritur ad caput, quod in ipsius parte crassa est. Inde intro subit, & lienem sanguinolentis venulis, tanquam araneæ telis intexuit. Totus autem ex omento elevatur, ipsum venulis de se sanguine explens. At quæ de lienis capite ad spinam impingunt, per septum transversum procedunt. Inde vero sursum, tum dextra, tum sinistra, sub pulmonem extenduntur. Quæ autem sanguine refertæ sunt, sub ipsum & in ipsum velut rivi deducuntur. Pauci vero sanguinis & tenues a pulmone intrinsecus exortæ, quum rarus natura sit, in cor, nimirum ab ipso emulctæ, circa ejus auriculas velut fræni injiciuntur, & in cavitates internas defluunt. Quin & hæ priores in ipsum propagines immittunt. In angustia enim transitus intus collocatum est, velut ex omni corpore fibras habens. Quamobrem ex omni corpore potissimum circa thoracem sensus inest, colorumque mutationes contingunt, hoc venas constringente & laxante. Laxante igitur, colores rubicundi fiunt, vividi, & pellucidi; constringente vero, ex virore pallidi & lividi. Verum tales evariant, prout cuique colores adsunt.

Variæ Lectiones.

102 Καὶ τάς τε παραφυάδας, legunt omnia exemplaria: nos vero Fevrei lectionem secuti sumus.

103 Ἐνεφλεβοτόμησε, Erotianus ex Bacchio exponit: ὅ, τι διεῖλεν εἰς πλείους τόπους τὰς φλέβας καὶ οἷον ἐμέρισεν, *quod ad plura loca venas distribuit, & quasi in partes divisit.*

104 Galenus in Exegesi, ἐπορεξάμεναι exponit, ἐπεκταθεῖσαι, *extensæ, in longum porrectæ.* Κατεπλάκησαν, *divagantur*, a verbo καταπλανάω *divagor*, interpretes vertunt, & καταπλανᾶν Hesychio exponitur, διαμαρθὼν, *deerravit*, & κατεπλάκησαν, κατεπλατύνθησαν, exponitur, quod Calvus sequitur, cum *dilatantur*, dixit.

105 Sic Fevr. ex MSG. codd. Maurit. Cordæus vero, ἠραχνίω καὶ τοῦ habet, quam lectionem notant Vatic. membranæ. Hunc locum exponit Galenus in Exegesi, λεπτοῖς ἅμα καὶ πολλοῖς φλεβίοις, ὥσπερ ἀράχνης ὑφάσματα διαπέπλοχε, *tenuibus simul, multisque venulis, cujusmodi sunt aranearum tela, implicavit.* Quædam exemplaria, ἠράχνιν vitiose habent. Ibidem ex Servino ἐναιματώσας, legimus pro ἐναιματώσασα.

106. Hunc locum exprimit Erotianus, cum ἐξαμελγόμεναι, ἐξθηλαζόμεναι, *exuguntur* exponit.

107 Ἐς τὴν καρδίην ἐγκεχαλίνωνται, junctim legisse videtur Cornarius.

108 Exemplaria omnia, τὰς ἡνίας ἔχουσα, legunt. Foesius autem τὰς ἶνας cum Calvo legi mavult. Cornarius ἡνίας *habenas* dixit.

109 Διαχαλώσης, legunt quædam MSC. Regia, quam lectionem ex MSC. notant Fevreus & Servinus.

110 Σώματα, *corpora*, Imp. Sambuc. legit, quæ lectio arridet Foesio.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ, ΥΔΑΤΩΝ, ΤΟΠΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

HIPPOCRATIS DE AERIBUS, AQUIS ET LOCIS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΩι.

Ὁκόσας τὰς δυνάμιας ἡ τοῦ περιέχοντος ἠέρος τε, καὶ τῶν ὑδάτων, καὶ τῶν χωρέων ποικιλία πρὸς τὴν τῆς φύσιος ἀνθρώπου μεταβολήν τε, καὶ τὴν σχημάτησιν τῶν ἠθέων, καὶ τὴν τῶν διαθέσεων γένεσιν ἔχει.

ARGUMENTUM LIBRI.

Quas vires ambientis aëris, aquarum, & regionum varietas ad naturam hominis immutandam, mores formandos, & affectus concitandos habeat.

SECTIO I.

Foesius Sect. III. 63. 280.

Basil. Lat. I. 16. pag. 104.

Basil. Græc 239. pag. 75.

CAPUT I.

Nonnulla quæ ad morborum dignotionem, & præsagitionem summe conferunt.

MEdicinam quicunque vult recte consequi, hæc faciat oportet: primum quidem anni tempora animadvertere, quid horum quodque possit efficere. Non enim quicquam habent simile; sed multum & ipsa a se ipsis, & in suis permutationibus dissentiunt. Deinde vero ventos tum calidos, tum frigidos, maxime quidem omnibus hominibus communes, ac deinceps eos, qui unicuique regioni sunt proprii. Oportet autem & aquarum facultates considerare; quemad-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α′.

Ἔνια τὰ πρὸς τὴν τῶν νόσων διάγνωσίν τε, καὶ πρόγνωσιν ἐσχάτως συμφέροντα.

1 ΙΗΤΡΙΚΗΝ, ” ὅςις βούλεται ὀρθῶς ζητεῖν, τάδε χρὴ ποιέειν· πρῶτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ, τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάςη. Οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐθὲν ’ ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὗταί τε ἑωϋτῶν, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. Ἔπειτα δὲ τὰ πνεύματα, τὰ θερμά τε, καὶ τὰ ψυχρὰ, μάλιςα μὲν τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν, ἔπειτα δὲ, καὶ ἐν ἑκάςῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. Δεῖ δὲ καὶ τῶν ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας· ὥσπερ γὰρ

Variæ Lectiones.

Nulla prorsus dubitatio est, quin hic liber ab Hippocrate scriptus, atque editus fuerit: agit autem generatim de diversis aëris qualitatibus, ventorumque, ac aquarum; de salubri, aut insalubri urbium situ, & gentium moribus pro aëris diversitate.

1 Hic liber communiter inscribitur, *περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, de Aëre, aquis, locis:* quam lectionem amplectitur Galenus; qui tamen libro: *Quod animi mores temperamenta sequantur, περὶ οἰκήσιων, καὶ ὑδάτων, καὶ ὡρῶν, καὶ χωρίων, de habitationibus, & aquis, & anni tempestatibus, & regionibus,* inscribit. Augustinus Galdadinus ait diversam se invenisse inscriptionem in suo MSC. cod. quæ talis est: *περὶ ἀέρων, τόπων, ὑδάτων, καιρῶν, ἀνέμων, ἀστέρων, de aëre, locis, aquis, temporibus, ventis, stellis.* Alia præterea hujus libri apud Erotianum est, inscriptio, videlicet, *περὶ τόπων, καὶ ὑδάτων, de aquis & locis.* Quid igitur in tanta rerum ambiguitate sentiendum? peritioribus dijudicandum relinquam.

γὰρ ἐν τῷ σόματι διαφέρουσι, καὶ ἐν τῷ σαθμῷ· οὕτω καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάσου. Ὥσε ἐς πόλιν ἐπειδὰν ἀφίκηταί τις, ἧς ἄπειρός ἐσι, διαφροντίσαι χρὴ τὴν θέσιν αὐτέης, ὅκως κέεται, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. Οὐ γὰρ τωὐτὸ δύναται, ἥτις πρὸς βορέην κέεται, καὶ ἥτις πρὸς νότον· οὐδ᾽ ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, οὐδ᾽ ἥτις πρὸς δύνοντα. Ταῦτα δὲ ἐνθυμέεσθαι ὡς κάλλισα, καὶ τῶν ὑδάτων πέρι, ὡς ἔχουσι, καὶ πότερον ἑλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν, [2] ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ μετεώρων, καὶ ἐκ πετρωδέων, εἴτε ἁλυκοῖσι [3] καὶ ἀτεράμνοισι. Καὶ τὴν γῆν πότερον ψιλή τε καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐσὶ καὶ πνιγηρὴ, εἴτε μετέωρος, καὶ ψυχρή. Καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων ὁκοίῃ ἥδονται· πότερον φιλοπόται, καὶ ἀρισηταὶ, καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι, [4] καὶ οὐκ ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι· καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκασα. Εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τίς καλῶς· μάλισα μὲν πάντα· εἰ δὲ μὴ, τά γε πλεῖσα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ᾖ, οὔτε νουσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοίη τίς ἐσιν· ὥσε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θεραπείῃ τῶν νούσων, μηδὲ διαμαρτάνειν· ἃ εἰκός ἐσι γίγνεσθαι, ἢν μήτις ταῦτα πρότερον εἰδὼς προφρων τὶς ᾖ. Περὶ ἑκάσου δὲ χρόνου προσιόντος, καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἂν, ὁκόσα τε νουσήματα μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν κατασχήσειν, ἢ θέρεος, ἢ χειμῶνος· ὁκόσα τε ἴδια ἑκάσῳ κίνδυνος γίγνεσθαι ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. Εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄσρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκασον τουτέων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. Οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος, καὶ προγινώσκων τοὺς καιροὺς, μάλισ᾽ ἂν εἰδείη περὶ ἑκάσου, καὶ τὰ πλεῖσα τυγχάνει τῆς ὑγιείης, καὶ κατ᾽ ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχισα ἐν τῇ τέχνῃ. Εἰ δὲ δοκέοι τίς ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μετασαίη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν, ὅτι οὐκ ἐλάχισον μέρος συμβάλλεται ἀσρονομίη ἐς ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖ-

modum enim gustu ac pondere differunt: ita & facultas cujusque multum discrepat. Quare quum quis ad urbem sibi ignotam pervenerit, hunc ejus situm considerare oportet, quomodo & ad ventos, & ad Solis ortum jaceat. Non enim æquales vires habet, quæ ad septentrionem; & quæ ad austrum; neque quæ ad exorientem solem, & quæ ad occidentem sita est. Hæc autem quam optime animadvertenda sunt, & quales sint circum eam aquæ, num palustribus utantur ac mollibus; an duris &
2 ex sublimi aut saxoso loco scaturientibus; & an salsis & concocta difficilibus. Terra etiam inspicienda, nudane sit, & aquis careat, an densa & irrigua; & an cavo in loco sita sit, & suffocata; an vero sublimis & frigida. Hominum quoque victus ratio, quanam maxime delectentur, inspicienda, an potatores, lurcones, & otio dediti; an exercitationibus & laboribus gau-
3 deant; & non edaces sint & a potu sibi temperent: & ex his singula considerare oportet. Hæc enim præcipue quidem omnia, aut certe plurima probe si quis noverit, quum ad urbem sibi ignotam pervenerit, eum neque morbi regioni familiares, neque communium, quæ sit natura, latere poterit; ut neque in morborum curatione hæsitare, neque aberrare possit (quæ contingere par est, si quis hæc prius provide non noverit.) Qui vero noverit, is cujusque temporis impendentis & anni statum prædicet, & quoslibet morbos, tam
4 æstate, quam hyeme urbem communiter invasuros; tum omnes proprios, qui cuique ex victus mutatione impendere debeant. Qui enim temporum mutationes, astrorumque ortus, & occasus, quo pacto horum quæque eveniant, observaverit, is utique futurum anni statum prævidere poterit. Hac ratione investigando, qui tempora prænoverit, is maxime cujusque naturam cognoverit, & plerumque sanitas illi succedet, minimumque in arte a recta via aberraverit. Quod si cui ista ad meteororum speculationem pertinere videantur, is si a sententia discesserit, facile intelliget ad ar-
5 tem medicam Astronomiam ipsam non minimum, sed plurimum potius, confer- re;

VARIÆ LECTIONES.

2 *Σκληροῖσί τε, καὶ ὠμοῖσι, καὶ ἐκ μετεώρων, an duris, cruditoe, & ex sublimibus*, scilicet aquis, legit Imper. Sambuc.

3 Ἀτέραμνον Hesychio exponitur, τὸ μὴ ἐνδιδοῦν, *quod non cedit durum*. Suidæ autem σκληρὸν, δυσμετάβλητον, *durum, quod non facile mutatur*; unde ἀτέραμνα dicuntur, quasi ἀκατανόητα, *indomita* ea cibaria, quæ concoqui non possunt, neque in coctura intumescunt, veluti semina quædam cerealia. Galenus enim in Exegesi, τὰ δυσκατέργαστα, καὶ σκληρὰ, exponit ἀτέραμνα, id est: *quæ difficilia ad conficiendum & dura.* Cæterum hic notat Hipp. duras aquas esse, quæ longo tempore in ventre resident, eumque aggravant; ideoque concoctu difficiles sunt, & non facile permeabiles.

4 *Καὶ οὐκ ἐδωδοὶ, καὶ ἄποτοι, & non edaces, & non potatores* legimus cum Calvo; sententia enim hanc emendationem requirere videbatur, ut οὐκ, *non*, legatur: superius namque de lurconibus & bibacibus verba fecerat; quibus deinde opponit temperatos homines, & laboribus deditos.

re; quippe quum una cum anni temporibus hominum ventriculi mutationem subeant. Quonam autem pacto quæ diximus singula consideranda & exploranda sint, luculenter exponam.

CAPUT II.

De civitatum natura pro ratione situs & ventorum, quibus ipse perflantur.

QUæ civitas ventis calidis est exposita, iis videlicet, qui inter brumalem solem orientem & occidentem perflant, & huic hi venti sunt peculiares; a septentrionalibus autem ventis protecta est; huic civitati copiosas aquas & subsalsas, easque sublimes, æstate quidem calidas; hyeme vero frigidas esse necesse est. Et urbes quidem, quæ soli & ventis probe sunt expositæ, & aquis probis utuntur, eæ quidem hujusmodi mutationes minus sentiunt; quæ vero aquis palustribus ac lacustribus utuntur, neque probe ventis ac soli sunt expositæ, eæ magis. Ac siquidem æstas sicca fuerit, morbi celerius desinunt; sin vero pluviosa, diuturni sunt, phagedænasque ex quavis causa in ulceribus suboriri est consentaneum. Et homines, qui hanc incolunt civitatem, capita humida, & pituitosa habere par est, ventresque ipsorum crebro perturbari pituita a capite defluente. Et ipsorum corpora, plurimum imbecilliora esse. Neque ad edendum, aut bibendum idoneos esse; nam qui capita debilia habent,

σον ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσι, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν. Ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῆς τῶν πόλεων φύσιος κατὰ τὴν θέσιν τε, καὶ τὰ πρὸς ἃ κεῖνται πνεύματα.

Ητις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κέεται τὰ θερμά· ταῦτα δ' ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν· καὶ αὐτέῃ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύνομα· τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων σκέπη· ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ, τά τε ὕδατα πολλὰ
6 καὶ ὕφαλα, [5] καὶ ἀνάγκη εἶναι μετέωρα, τοῦ μὲν θέρεος, θερμά· [6] τοῦ δὲ
7 χειμῶνος, ψυχρά. Καὶ ὁκόσαι μὲν τῶν 452
πόλεων κέονταί γε καλῶς τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν πνευμάτων, ὕδασί τε χρῶνται ἀγαθοῖσιν· αὗται μὲν ἧσσον αἰσθάνονται τῶν τοιουτέων μεταβολέων, ὁκόσαι δὲ ὕδασί τε ἑλείοισι χρέονται καὶ λιμνώδεσι, κέονταί τε μὴ καλῶς τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ἡλίου, αὗται δὲ μᾶλλον. Κὴν μὲν τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται θᾶσσον παύονται αἱ νοῦσοι· ἢν
8 δὲ ἔπομβρον, πολυχρόνιοι γίγνονται, καὶ φαγεδαίνας [7] εἰκὸς ἐγγίνεσθαι ἀπὸ πάσης προφάσιος, ἢν ἕλκος [8] ἐγγένηται. Τούς τε ἀνθρώπους τὴν αὐτὴν πόλιν οἰκοῦντας, τὰς κεφαλὰς ὑγρὰς ἔχειν καὶ φλεγματώδεας, τάς τε κοιλίας αὐτέων πυκνὰ ἐκταράσσεσθαι, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ φλέγματος ἐπικαταῤῥέοντος. Τά τε πρὸς εἴδεα ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτέων ἀτονώτερα εἶναι. Ἐσθίειν δ' οὐκ ἀγαθοὺς εἶναι, οὐδὲ πίνειν· ὁκόσοι μὲν γὰρ κεφαλὰς ἀσθενέας,

VARIÆ LECTIONES.

5 *Καὶ ἀνάγκη εἶναι μετέωρα, & sunt necessario sublimes*, affirmative legimus cum Lud. Septalio; verbum siquidem, *μετέωρον*, aquis attributum, significat eas, quæ ex edito loco prope terræ superficiem effluunt, non quæ ex profundis scatebris erumpunt, ut quidam contendunt. Enimvero hanc significationem Gal. in suo commentario confirmat, & ipsa ratio demonstrat; siquidem aquæ e summa terra scaturientes, æstate calidæ; hyeme autem frigidæ sunt: quod ambientis aëris, & circumjectæ terræ naturam referant; contra vero, quæ profundos habent fontes, æstate frigidæ, hyeme calidæ inveniuntur: quod quidem ipsissima experientia deprehendi potest. Vulgati codices, *μὴ μετέωρα, non sublimes* legunt; Zuingerus vulgatam lectionem non recepit, qui pro *μὴ non*, *κάρτα valde* scilicet sublimes legit.

6 Ex hisce verbis, *τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχρὰ, hyeme autem frigidas* esse necesse est, quæ sequuntur, usque ad illa verba: *καὶ λειεντερίαι, καὶ ὕδρωπες κ. λ.* ea non habentur, neque in Aldino, neque in Germanicis editionibus, quæ asteriscum apponunt. Præterea notandum post hæc verba, *τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχρὰ*, Adrianum Alemanum in com. suo in Libr. hunc de aëribus, aquis & locis, Parisiis excuso anno 1557. ex Jacobo Goupylo hæc verba subjunxisse: *καὶ ὅσα πολέμια, ἀνθρώποισιν ἐόντα νούσους ποικίλους ἐπιφορέει: & quæcunque hominibus infesta quum sint, varios morbos inferunt.* Quæ, etsi sensum planiorem faciunt, non tamen in contextum inferenda sunt, quum nulla codicis MSC. auctoritas adstipuletur; id quod tamen Lindenus fecit: hæc itaque adnotasse satis habuimus, unicuique suum arbitrium relinquentes.

7 *Καὶ φαγεδαίνας κοινῶς ἐγγίνεσθαι ἀπὸ πάσης προφάσιος, & phagedænas communiter ex quavis causa &c.* prius legebatur; ut vero concinna esset verborum structura, Cornar. & Foes. sequuti sumus.

8 Post verbum, *ἐγγένηται*, in vulgatis scriptum erat, *τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχροῦ, hyeme vero frigida.* Quæ verba neque cum antecedentibus, neque cum sequentibus ullum habent nexum, & prorsus absona sunt; ac præterea illa Foesius suspecta judicavit, neque in August. Galdadini cod. inveniri testatur Septalius: quam ob rem illa cum Lindeno ex textu Græco rejecimus. Exemplaria sequentia paulo aliter legunt hoc modo: *τούς τε ἀνθρώπους τὰς κεφαλὰς ὑγρὰς ἔχειν*, omissis verbis, *τὴν αὐτὴν πόλιν οἰκοῦντας*, id est: *qui hanc incolunt civitatem*.

νέας ἔχουσιν, οὐκ ἂν εἴησαν ἀγαθοὶ πίνειν· ἡ γὰρ κραιπάλη μᾶλλον [9] πιέζει. Νουσήματά τε τάδε ἐπιχώρια εἶναι· πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας νοσερὰς καὶ ῥοώδεας εἶναι· ἔπειτα πολλὰς ἀτόκους ὑπὸ νόσου, καὶ οὐ φύσει, ἐκτιτρώσκεσθαί τε πυκνά. Τοῖσί τε παιδίοισιν ἐπιπίπτειν σπασμοὺς, καὶ ἄσθματα, ἃ " νομίζουσιν [10] τὸ παιδίον ποιέειν, καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι " τοῖσι δὲ ἀνδράσι δυσεντερίας, καὶ διαῤῥοίας, καὶ ἠπιάλους, καὶ πυρετοὺς πολυχρονίους χειμερινοὺς, καὶ ἐπινυκτίδας πολλὰς, καὶ αἱμοῤῥοΐδας ἐν τῇ ἕδρῃ. Πλευρίτιδες δὲ, καὶ περιπνευμονίαι, καὶ καῦσοι, καὶ ὁκόσα ὀξέα νουσήματα νομίζονται, οὐκ ἐγγίνονται πολλά. " [11] οὐ γὰρ οἷόν τε, ὅκου ἂν κοιλίαι ὑγραὶ ἔωσι, τὰς νούσους ταύτας ἰσχύειν. Ὀφθαλμίαι τε ἐγγίνονται ὑγραὶ, καὶ οὐ χαλεπαὶ, ὀλιγοχρόνιοι· ἢν μήτι κατάσχῃ νούσημα πάγκοινον ἐκ μεταβολῆς· καὶ ὁκόταν τὰ πεντήκοντα ἔτεα ὑπερβάλλωσι, κατάῤῥοοι ἐπιγενόμενοι ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου παραπλήκτους ποιέουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὁκόταν ἐξαίφνης ἡλιωθέωσι τὴν κεφαλὴν, ἢ ῥιγώσωσι. " Ταῦτα μὲν τὰ νουσήματα αὐτέοισιν ἐπιχώριά ἐστι· χωρὶς δὲ, ἤν τι πάγκοινον κατάσχῃ νούσημα ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων, καὶ τουτέου μετέχουσιν. Ὁκόσαι δ'
453 ἀντικέονται " τουτέων πρὸς τὰ πνεύματα τὰ ψυχρὰ μεταξὺ τῶν δυσμῶν τῶν θερινῶν τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς θερινῆς· καὶ αὐτῇσι ταῦτα τὰ πνεύματα ἐπιχώριά ἐστι· τοῦ δὲ νότου καὶ τῶν θερινῶν πνευμάτων σκέπη· ὧδε ἔχει περὶ τῶν πόλεων τουτέων. Πρῶτον μὲν τὰ ὕδατα τὰ σκληρά τε καὶ ψυχρὰ, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος γλυκαίνεται. Τοὺς δὲ ἀνθρώπους εὐτόνους τε " καὶ [12] σκελιφροὺς ἀνάγκη εἶναι· τούς τε πλείους " τὰς κοιλίας ἀτεράμνους ἔχειν, καὶ σκληρὰς τὰς κάτω· τὰς δὲ ἄνω εὐροωτέρας· χολώδεάς τε μᾶλλον ἢ φλεγματίας εἶναι. Τὰς δὲ κεφαλὰς ὑγιηρὰς ἔχουσι καὶ σκληράς· ῥηγματίαι τέ εἰσιν ἐπὶ τὸ

haud strenui sunt potores: crapula namque magis eos gravat. Morbi vero hi ipsis vernaculi sunt; primum quidem mulieres morbis, & fluxionibus obnoxiæ sunt: deinde multæ ex morbo, non natura, sunt steriles, & frequenter abortiunt. Pueris vero superve-
9 niunt convulsiones, & anhelationes,
10 quas puerilem affectum efficere, & sacrum esse existimant: viris autem intestinorum difficultates, & alvi profluvia, & febres quercerae, & hybernæ diuturnæ, pustulæque multæ nocturnæ, & hæmorrhoides in sede. Pleuritides autem, & peripneumoniæ, & febres ardentes,
11 & quicunque morbi acuti censentur, haud crebro excitantur; non enim fieri potest, ut ubi alvi liquidæ sunt, ii morbis invalescant. Lippitudines insuper oboriuntur humidæ, neque molestæ, neque diuturnæ: nisi ex temporum mutationibus morbus aliquis omnibus communis occupet. Ac ubi quinquagesimum annum transgressi fuerint, defluxiones ex capite super-
12 veniunt, quæ homines paralyticos faciunt, ubi caput derepente insolatum, aut frigore correptum fuerit. Hi quidem morbi sunt iis familiares: præterquam quod si quis universalis occupaverit morbus ex temporum anni mutatione, hujus etiam participes erunt. Quæcunque autem urbes iis ex opposito sitæ sunt ad ventos frigidos, inter occasum solis æstivum, & orientem æstivum; ipsisque ii venti sunt patrii: ab austro vero, & calidis ventis sunt protectæ; de iis urbibus sic res se habet. Primum quidem aquæ tum duræ, tum frigidæ magna ex parte dulcescunt. Ho-
13 mines vero & robustos, ac siccos esse
14 necesse est: & plerosque ventres inferiores duros, & siccos habere; superiores autem fluidiores: biliososque magis, quam pituitosos esse. Capita vero sana habent, & dura; & plerumque vasa ipsis

VARIÆ LECTIONES.

9 Post πιέζει, hæc adduntur in Charterii editione, οἱ ταύτης πόλιος ἄνθρωποι μὴ πολὺν χρόνον βιῶν δύνανται, *hujus civitatis homines diu vivere haud possunt.* Ibidem, καὶ ἃ legunt Asulana exemplaria, quæ lectio maximam varietatem efficit; nam si sine ea legamus, postquam pueris convulsiones, & anhelationes supervenire dixisset, subderet ex iis duobus unum morbum substitui, qui παιδίον dicitur, & sacer habetur, quam notionem sequuti sunt Zuingerus & Corn. qua de re videantur doctissimi Septalii commentarii. Ibidem τιτρώσκεσθαί τε πυκνὰ habent Asulan. exemplar.

10 Hic notat Mercurialis legi quibusdam in exemplaribus τὰ παιδία ποιέειν, *morbos hosce pueris familiares esse, &* τό, τι θεῖον ποιέειν, *divinos censeri*, quam lectionem adhibuisse videtur Cornarius. Sed vulgata lectio retinenda est; constat enim ex Gal. Comment. in sent. 4. Libr. VI. Epid. Sect. I. παιδίον, vocari, κατ' ἐξοχὴν Epilepsiam, & ab eo locum istum spectari. Denique cum is morbus pueris præcipue, & frequenter admodum paulo ante in lucem editis accidat, factum est, ut Græcis, præter alia hujusmodi nomina, παιδίον νόσημα, *puerorum morbus* diceretur: ob quam causam nomina pueris ante septimum diem non imponi solitum fuisse Antiquis testatur Aristoteles ultimo cap VII. de Historia Animal. quem locum fortasse respiciens Galenus, παιδίον vocat ἐπιληψίαν. Ibidem post χειμερινοὺς, addit Charterius, νυκτερινοὺς, id est: *nocturnas*, contra tamen omnium codd. fidem.

11 Galen. comment. ad Aph. 33. libr. VI. hunc locum adducit ex hoc libro.

12 Σκελιφροὺς exponitur Galeno ξηροὺς προσεσταλμένους, *siccos, graciles.* Zuingerus autem *erectos & exuccos*, dixit.

rumpuntur. Morbi autem populares ipsis sunt, & pleuritides multæ, & qui censentur morbi acuti. Necesse autem est ita se habere, quum ventres eorum duri sint. Suppurati quoque multi fiunt ex quavis occasione: hujus autem rei causa est corporis distensio, ac vasorum durities. Siccitas enim, & aquæ frigiditas, vasorum rupturas efficere solent. Edaces autem tales naturas esse necesse est, & non multum bibaces: non enim fieri potest eos simul esse multum voraces, multumque bibaces. Lippitudines autem his oboriri per temporis intervalla necesse est; duras tamen, & vehementes adeo fieri, ut statim oculi rumpantur. Sanguinis item ex naribus eruptiones junioribus triginta annis vehementes æstate generantur. Morbi etiam sacri appellati: pauci quidem; verum vehementes (contingunt.) Hos vero longioris vitæ magis, quam alios homines esse par est; iisque ulcera citra inflammationem suboriri, neque exasperari. Moresque magis agrestes, quam benigni. Ac viris quidem hi morbi vernaculi sunt; prætерquam si quis omnibus communis ex temporum mutatione accidat. Ex mulieribus autem, primum quidem multæ siccæ & adstrictæ fiunt propter aquas, quæ sunt duræ, crudæ, & frigidæ; purgationes enim mensium non contingunt idoneæ, sed paucæ, & pravæ; deinde difficulter pariunt, neque valde abortiunt. Quum vero pepererint, pueros nutrire non possunt. Lac enim ab aquarum duritie, cruditateque extinguitur. Tabes etiam frequentes a partu contingunt; præ violentia enim ruptiones, ac divulsiones habent. Pueris autem hydropes in testibus fiunt, quamdiu parvi fuerint; qui deinde ætate procedente evanescunt. Pubescunt autem sero in hac civitate: & de calidis quidem ventis, frigidisque, & urbibus ad hos sitis, hoc modo, velut ante dictum est, se res habet. At quæ civitates ad ventos

15 πλῆθος. Νουσεύματα δὲ αὐτέοισιν [13] ἐπιδημεῖ, αἵ πλευρίτιδές τε πολλαί, αἵ τε ὀξεῖαι νομιζόμεναι νοῦσοι. Ἀνάγκη δὲ ὧδε ἔχειν, ὁκόταν κοιλίαι σκληραὶ ἔωσιν. Ἔμπυοί τε πολλοὶ γίνονται ἀπὸ πάσης προφάσιος· τουτέου δὲ αἴτιόν ἐςι τοῦ σώματος ἡ ἔντασις, καὶ ἡ σκληρότης τῆς κοιλίης. Ἡ γὰρ ξηρότης ῥηγματίας ποιέει εἶναι, καὶ τοῦ ὕδατος ἡ ψυχρότης. Ἐδωδοὺς δὲ ἀνάγκη τὰς τοιαύτας φύσιας εἶναι, καὶ οὐ πολυπότας· οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα πολυβόρους τε εἶναι καὶ πολυπότας. Ὀφθαλμίας τε γίγνεσθαι μὲν διαχρόνους· γίγνεσθαι δὲ σκληρὰς καὶ ἰσχυράς, καὶ εὐθέως ῥήγνυσθαι τὰ ὄμματα. Αἱμοῤῥοίας δὲ ἐκ τῶν ῥινέων τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων γίγνεσθαι ἰσχυρὰς τοῦ θέρεος. Τάτε ἱερὰ νοσεύματα καλεύμενα· ὀλίγα μὲν ταῦτα, ἰσχυρὰ δέ. Μακροβίους δὲ τοὺς ἀνθρώπους τουτέους μᾶλλον εἰκὸς εἶναι ἑτέρων· τάτε ἕλκεα [14] οὐ φλεγματώδεα ἐγ-
16 γίγνεσθαι, οὐδὲ ἀγριοῦσθαι. Τάτε
17 ἤθεα ἀγριώτερα ἢ ἡμερώτερα. Τοῖσι μὲν ἀνδράσι ταῦτα τὰ νουσήματα ἐπιχώριά ἐςι· καὶ χωρὶς ἤν τι πάγκοινον κατάσχῃ ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων. Τῇσι δὲ γυναι-
18 ξὶ, πρῶτον μὲν [15] στρυφναὶ πολλαὶ γίγνονται διὰ τὰ ὕδατα ὄντα σκληρά τε καὶ ἀτέραμνα, καὶ ψυχρά· αἱ γὰρ καθάρσιες οὐκ ἐπιγίνονται τῶν ἐπιμηνίων ἐπιτήδειαι, ἀλλὰ ὀλίγαι καὶ πονηραί· ἔπειτα τίκτουσι χαλεπῶς, ἐκτιτρώσκουσί τε οὐ σφόδρα. Ὁκόταν δὲ τέκωσι, τὰ παιδία ἀδύνατοι τρέφειν εἰσί. Τὸ γὰρ γάλα ἀποσβέννυται ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς σκληρότητος καὶ ἀτεραμνίης. Φθίσιές τε γίγνονται συχναὶ ἀπὸ τῶν τοκετῶν· ὑπὸ γὰρ βίης ῥήγματα ἔχουσι, καὶ σπάσματα. Τοῖσι δὲ παιδίοισιν ὕδρωπες ἐγγίνονται ἐν τοῖσιν ὄρχεσιν, ἕως μικρὰ ᾖ· ἔπειτα προϊούσης τῆς ἡλικίης ἀφανίζονται. ἡβῶσί τε ὀψὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει· περὶ μὲν οὖν τῶν θερμῶν πνευμάτων, καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν πόλεων τουτέων, ὧδε ἔχει, ὡς προείρηται. [16] Ὁκόσαι δὲ κέονται πρὸς τὰ πνεύ-

Variæ Lectiones.

13 Ἐπιδημεῖται πλευρίτιδες, legunt vulgata exemplaria; alia ἐπιδήμια. Basil. cod. ἐπιδημεῖ, τὰ πλευρίτιδες, parum concinne, quam tamen lectionem retinere voluit Foesius. Nos itaque cum Lindeno legimus, ἐπιδημεῖ, αἱ πλευρίτιδές τε.

14 Οὐ φλεγματώδεα, *absque magna inflammatione* cum Zuingero diximus; qua dictione sæpe utitur Hippocrates, & probat Foesius; in hunc sensum φλεγματώδεα ἕλκεα, *inflammata ulcera* dicuntur Hipp. in Coac. Prænot. ubi tamen *pituitosa ulcera*, vertunt interpretes male, siquidem φλέγμα, Galeno exponitur in Exegesi, οὐ μόνον τὸν χυμὸν τοῦτον τὸν λευκὸν, καὶ ψυχρόν· ἀλλὰ καὶ τὴν φλόγωσιν δηλοῖ, id est: *non solum humorem hunc album, & frigidum; sed & inflammationem significat.*

15 Στρυφναὶ legunt exemplaria quædam. Στιφραὶ Galenus in Exegesi exponit ξηραὶ, προσεσταλμέναι, *aridæ, contractæ*; ubi certe existimandum est Galen. στρυφναὶ legisse, & hunc locum indicasse. Erotianus vero στριφνοὺς legisse videtur. στριφναὶ Foesius probat, ut πυκναὶ καὶ στερεαὶ indicentur, quæ sunt *densæ & compactæ*, aut solidæ & compactæ, ac propterea ad conceptum inhabiles ob mensium defectum. Ibidem pro ἐκτιτρώσκουσι Ald. habet τιτρώσκουσι.

16 Sic legimmus ex Gadaldini codice antiquo: cæterum vulgata exemplaria ὁκόσαι δὲ κέονται πρὸς τὰ πνεύματα μεταξὺ, pessime autem & superflue, ut cuique licet conspicere. Alemanus legit hoc modo: ὁκόσαι μὲν πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κέονται πρὸς τὰ πνεύματα μεταξύ. *Quæ quidem ad ortus solis sitæ sunt ad ventos inter æstivos solis exortus, & hybernos* &c. vid. Septal. comment. pag. 123.

πνεύματα μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατο-
λέων τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν χειμερινῶν, καὶ
ὁκόσαι τὸ ἐναντίον τουτέων, ὧδε ἔχει περὶ
αὐτέων. Ὁκόσαι μὲν πρὸς τὰς ἀνατολὰς
τοῦ ἡλίου κέονται, ταύτας εἰκὸς εἶναι ὑ-
γιεινοτέρας τῶν πρὸς τὰς ἄρκτους ἐστραμ-
μένων, καὶ τῶν πρὸς τὰ θερμὰ, ἢν
καὶ στάδιον τὸ μεταξὺ ᾖ. Πρότερον μὲν
γὰρ μετριώτερον ἔχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ
ψυχρόν· ἔπειτα τὰ ὕδατα, ὁκόσα πρὸς
τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολάς ἐστιν, ταῦτα λαμ-
πρά τε εἶναι ἀνάγκη, καὶ εὐώδη, καὶ μα-
λακὰ, καὶ ἐρατεινὰ ἐγγίγνεσθαι ἐν ταύτῃ
τῇ πόλει. Ὁ γὰρ ἥλιος κωλύει ἀνίσχων
καὶ καταλάμπων· τὸ γὰρ ἑωθινὸν ἑκά-
στοτε αὐτὸς ὁ ἠὴρ [17] ἐπίσχει ὡς ἐπὶ 19
τὸ πολύ. [18] Τάτε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων
εὔχροά τε καὶ ἀνθηρά ἐστι μᾶλλον, ἢ ἄλ-
λα, ἢν μή τις νοῦσος κωλύῃ· λαμ- 20
πρόφωνοί τε οἱ ἄνθρωποι, ὀργήν τε καὶ ξύνε-
σιν βελτίους εἰσὶν τῶν πρὸς βορέην· εἴπερ
καὶ τὰ ἄλλα, τὰ ἐμφυόμενα, ἀμείνω ἐστίν. Ἔοι-
κέ τε μάλιστα ἡ οὕτω κειμένη πόλις, ἦρι
κατὰ τὴν μετριότητα τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ
ψυχροῦ· τά τε νοσεύματα ἐλάσσω μὲν γί-
νεται καὶ ἀσθενέστερα· ἔοικε δὲ τοῖς ἐν ταῖς
πόλεσιν γενομένοις νοσεύμασι, ταῖς πρὸς
τὰ θερμὰ τὰ πνεύματα ἐστραμμένῃσιν. Αἵ
τε γυναῖκες αὐτόθι, ἐναρικύμονές εἰσι
σφόδρα, καὶ τίκτουσι ῥηϊδίως· περὶ
μὲν τουτέων ὧδε ἔχει. Ὁκόσαι δὲ πρὸς
τὰς δύσιας κέονται, καὶ αὐτέῃσίν ἐστι σκέ-
πη τῶν πνευμάτων τῶν ἀπὸ τῆς ἠοῦς
πνεόντων, τάτε θερμὰ πνεύματα παραῤ-
ῥεῖ, καὶ τὰ ψυχρὰ ἀπὸ τῶν ἄρκτων,
ἀνάγκη ταύτας τὰς πόλιας θέσιν κέεσθαι
νοσερωτάτην. Πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὕδα-
τα οὐ λαμπρά· αἴτιον δὲ, ὅτι ὁ ἠὴρ
τὸ ἑωθινὸν κατέχει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅσ-
τις τῷ ὕδατι ἐγκαταμιγνύμενος τὸ λαμ-
πρὸν ἀφανίζει· ὁ γὰρ ἥλιος, πρὶν ἄνω
ἀρθῆναι, οὐκ ἐπιλάμπει. Τοῦ δὲ θέ-
ρεος, ἕωθεν μὲν αὖραι ψυχραὶ πνέουσι,
καὶ δρόσοι πίπτουσιν· τὸ δὲ λοιπὸν ἥ-
λιος ἐγκαταδύνων· ὥστε μάλιστα διέψει
τοὺς ἀνθρώπους. Διὸ καὶ ἀχρόους τε εἰκὸς
εἶναι καὶ ἀῤῥώστους, τῶν τε νοσευμάτων
πάντων μετέχειν μέρος τῶν προειρημένων
οὐδὲν αὐτέοις ἀποκέκριται. Βαρυφώνους
τε εἰκὸς εἶναι καὶ βραγχώδεας διὰ τὸν ἠέρα,

qui ſunt inter æſtivos ac hybernos ſolis exortus, ſitæ ſunt, & quæ his contrario modo ſe habent, de iis ita res eſt. Quæcunque quidem ad orientem Solem ſitæ ſunt, eas æquum eſt ſalubriores eſſe iis, quæ ad ſeptentrionem converſæ ſunt, & iis, quæ ad calidos ventos obverſæ ſunt, etiamſi ſtadium ſolum interſit. Primum enim moderatius ſe habent calor, & frigus: deinde aquas, quæ ad Solis ortus ſunt, omnes limpidas eſſe neceſſe eſt, & odoratas, & molles, & amabiles in hac urbe ſuboriri. Sol enim exurgens, & illuſtrans eas caſtigat; matutinum enim tempus ubique occupat ipſe aër, ut plurimum. Et hominum formæ bene coloratæ ſunt, & floridæ magis, quam aliæ, niſi quis morbus prohibeat; & clara voce præditi ſunt homines; & ad iram, & intelligentiam præſtantiores ſunt iis, qui ſiti ſunt ad ſeptentrionem; ſiquidem & reliqua, quæ in ea naſcuntur, meliora ſunt. Et civitas, quæ hoc modo ſita eſt, veri maxime ſimilis eſt, quod ad caloris frigoriſque temperationem; & morbi quidem pauciores, & mitiores generantur, ſimileſque ſunt morbis, qui in civitatibus oriuntur ad ventos calidos converſis. Et mulieres hic valde fœcundæ ſunt, & facile pariunt, & de his quidem ita ſe res habet. Quæcunque vero ad occaſum ſitæ, & a ventis ab oriente ſpirantibus obtectæ, tum calidis ventis leviter perflantur, tum frigidis ab urſis (ſeu ſeptentrione) neceſſe eſt, eas urbes ſitu morboſiſſimo eſſe præditas. Primum enim aquæ minime ſunt limpidæ; cauſa vero eſt, quod matutinum tempus ut plurimum occupet nebuloſus aër, qui aquæ immixtus, ejus ſplendorem obſcurat: non enim Sol, niſi in altum evectus, ſplendeſcit. Æſtate autem, mane quidem auræ ſpirant frigidæ, & ros decidit; cæterum Sol ad ipſas occidens, homines quam maxime percoquit. Quare & homines decolores, ac infirmos eſſe par eſt, & omnibus prædictis morbis participare eos nihil prohibet. Gravi etiam voce præditos eſſe, & raucos, conſenta-

Variæ Lectiones.

17 Κατέχει, aut ἐπέχει, *occupat*, *tenet* videtur legiſſe Cornarius pro ἐπιχεῖ; quam lectionem ſecuti ſumus, leviſſime immutatam in ἐπίσχει, eodem ſignificatu, videlicet, matutino plerumque tempore ubique nebuloſum, & craſſum aërem obtinere, qui ſæpe ἀὴρ, *aër* ſimpliciter ab Hippocrate dicitur, ut Erotianus animadvertit. Senſus autem hujuſmodi eſt: ſolem exſurgentem calore ſuo ſtatim aquis craſſitiem ac impuritatem detrahere, atque abſumere, quam craſſior aër ac nebula, quæ plerumque matutino tempore obtinet, inferre potuerit. Vulgata autem Foeſii verſio, *diluculum enim ipſe aër ut plurimum ſemper aſſundit*, nullum commodum habet ſenſum; niſi pro diluculo, craſſum aërem matutinum intellexerit, præter communem vocabuli ſignificationem. Notavit autem Lud. Septalius, qui peculiarem in hunc librum Commentarium ſcripſit, in hoc Hipp. loco expoſitores omnes hallucinatos fuiſſe.

18 Τά τε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων εὔχροά τε καὶ ἀνθηρά ἐστι μᾶλλον, ἢν μή τις νοῦσος ἄλλη κωλύῃ, *& hominum formæ bene coloratæ ſunt, ſi non quis alius morbus prohibeat* legunt vulgata exemplaria.

neum ut plurimum propter aërem, qui eſt, impurus iſtic, ac morboſus eſt. Neque enim ab aquilonibus valde expurgatur; non enim perſeverant ii venti; qui vero perſeverant, & ipſis incumbunt, aquoſiſſimi ſunt; quoniam tales ſunt venti ab occidente perflantes. Similis autem eſt autumno maxime ſitus hujus civitatis ſecundum diei mutationes, eo quod magnum intercedat diſcrimen inter matutinum tempus & veſpertinum. De ventis quidem, qui commodi ſint, & qui incommodi, ita ſeres habet.

CAPUT III.

De natura paluſtrium & lacuſtrium aquarum, & earum, quæ e fontibus ſcaturiunt.

CÆterum de reliquis aquis commemorare volo, quæ morboſæ, & quæ ſaluberrimæ ſint: & quæ mala ab aquis fieri conſentaneum ſit, & quæ bona; plurimum enim conferunt ad ſanitatem. Quæcunque igitur paluſtres ſunt, & ſtabiles, & lacuſtres, eas neceſſe eſt, æſtate calidas eſſe, & craſſas, & fœtidas; quum enim non perfluant, & aqua pluvia nova ſemper accedat, & Sol eas exurat, neceſſe eſt, & decolores, & pravas, & bilioſas eſſe. Hyeme vero glaciatas, & frigidas, & turbatas, tum a nive, tum a glacie, adeoque maxime pituitam gignere, & raucedines excitare. Bibentibus autem ſplenes ſemper eſſe magnos, plenos & compreſſos; & ventres duros, & tenues, & calidos. Humeros vero, & jugula, & faciem extenuari; in ſplenem enim carnes colliqueſcunt, qua ratione graciles evadunt. Tales vero edaces, & ſiticuloſos eſſe par eſt, ventresque tum ſuperiores, tum inferiores ſicciſſimos

ὅτι ἀκάθαρτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτόθι γίγνεται, καὶ νοσώδης. Οὔτε γὰρ ὑπὸ τῶν βορείων ἐκκρίνεται σφόδρα· οὐ 454
γὰρ προσέχουσι τὰ πνεύματα· ἃ δὲ προσέχουσιν αὐτέοισιν καὶ προσκεῖνται, ὑδα-
20 τεινότατά ἐςιν· [19] " ἐπεὶ τοιαῦτα τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα. Ἔοικέν τῷ μετοπώρῳ μάλιςα ἡ θέσις, ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος κατὰ τὰς τῆς ἡμέρης μεταβολὰς, ὅτι πολὺ τὸ μέσον γίγνεται τοῦ τε ἑωθινοῦ, καὶ τοῦ πρὸς τὴν δείλην. Περὶ μὲν πνευμάτων, ἅτέ ἐςιν ἐπιτήδεια, καὶ ἀνεπιτήδεια, ὧδε ἔχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γ´.

Περὶ φύσιος τῶν ἑλωδέων τε, καὶ τῶν λιμναίων ὑδάτων, καὶ τῶν ἐκ πηγέων.

ΠΕρὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑδάτων βούλομαι διηγήσασθαι, ἅτε ἐςὶ νοσώδεα, καὶ ἃ ὑγιεινότατα· καὶ ὁκόσα ἀφ' ὕδατος κακὰ εἰκὸς γίνεσθαι, καὶ ὅσα ἀγαθά· πλεῖςον
21 γὰρ μέρος ξυμβάλλεται ἐς τὴν ὑγιείην. " Ὁκόσα μὲν οὖν ἐςὶν ἑλώδεα, καὶ ςάσιμα καὶ λιμναῖα, ταῦτα ἀνάγκη τοῦ μὲν θέρους εἶναι θερμὰ, καὶ παχέα, καὶ ὀδμὴν ἔ-
22 χοντα, ἅτε οὐκ ἀπόῤῥυτα ἐόντα, " ἀλλὰ τοῦ τε ὀμβρίου ὕδατος [20] ἐπιφερομένου αἰεὶ νέου, τοῦ τε ἡλίου καίοντος, ἀνάγκη ἄχροά τε εἶναι, καὶ πονηρὰ, καὶ χολώδεα. Τοῦ δὲ χειμῶνος, παγετώδεά τε
23 καὶ ψυχρὰ, " καὶ [21] τεθολωμένα, ὑπό τε χιόνος καὶ παγετῶν, ὥςε φλεγματωδέ-
24 ςατα εἶναι " καὶ βραγχωδέςατα. Τοῖσι δὲ πίνουσι σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶ-
25 ναι, " καὶ [22] μεμυωμένους· καὶ τὰς γαςέρας σκληράς τε καὶ λεπτὰς, καὶ θερμάς. Τοὺς δὲ ὤμους, καὶ τὰς κληῖδας, καὶ τὸ πρόσωπον [23] καταλελεπτύσθαι· ἐς γὰρ τὸν σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται, διότι ἰσχνοί εἰσιν. Ἐδωδούς τε εἶναι τοὺς τοιου-
26 τέους καὶ διψηρούς· " τάς τε κοιλίας [24] ξηροτάτας τε καὶ τὰς ἄνω καὶ τὰς κάτω ἔχειν,

VARIÆ LECTIONES.

19 Ἐπεὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικεν, εἴτε μεθοπώρῳ μάλιςα ἡ θέσις ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος κατὰ τάς τε ἡμέρης μεταβολὰς, ὅτι πολὺ τὸ μέσον γίγνεται τοῦτε ἑωθινοῦ, καὶ τοῦ πρὸς τὴν δείλην legunt Germànica & Aldina exemplaria. Zuingerus autem putat legendum eſſe hoc modo: εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικεν τῷ μεθοπώρῳ μάλιςα· ἥτε θέσις κ. λ. *Occidentales autem venti ſimiles ſunt Autumno; hujusmodi ergo civitatis ſitus, ſi ad diei partium mutationes conferatur* &c. Quarum lectionum varietates haud probantur Septalio, tum quod unicam faciant ſententiam, tum quod referant dictionem ἔοικεν ad verba præcedentia; ſequentia autem cum verbo deſtituantur, nullum omnino habent ſenſum, ut videre eſt in Calvi, Cornariique verſionibus; verum hæc iis, qui vel mediocrem Græcæ linguæ cognitionem habent, ſunt manifeſta. Minus etiam probatur Zuingeri lectio hanc ob rationem, quod punctum poſt dictionem μάλιςα ponat, disjungens ſententiam a ſententia. Qua de re conf. Septalii, viri ſane doctiſſimi comment. pag. 144. ubi plura.

20 Sic legimus cum Calvo; vulgata exemplaria ἐπιτρεφομένου habent.

21 Quædam exemplaria vitioſe legunt τεθυλωμένα. Ibidem εἶναι καὶ βραγχωδέςατα non habent Aldina exempl.

22 Μεμυωμένους, velut μεμυκότας dici exiſtimat Foeſ. quam dictionem Galenus μεμολυσμένους, ἔνιοι μὲν τοὺς κατεψυγμένους, ἔνιοι δὲ τοὺς ἐσκιῤῥωμένους καὶ λιθώδεις ᾠήθησαν, *quidam refrigeratos, quidam autem induratos, & lapideos putaverunt*; Septalius interpretatur *plenos*, ſive *obſtructos*, ut Galen. in comment. intellexit.

23 Quidam codd. legunt καταλελεπλοῦσθαι, *attenuari*.

24 Θερμοτάτας *calidiſſimos* legiſſe videtur Cornarius, quem in verſione ſequitur Alemanus, contra tamen ſui textus fidem; ſiquidem ξηροτάτας habet *ſicciſſimos*.

ἔχειν, ὥστε τῶν φαρμάκων ἰσχυροτέρων
δεῖσθαι· " τοῦτο μὲν τὸ νούσημα αὐτέοισιν 27
ξύντροφόν ἐστι, καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος.
Πρὸς δὲ τουτέοισιν οἱ ὕδρωπές τε καὶ πλεῖ-
στοι γίνονται καὶ θανατωδέστατοι· τοῦ γὰρ
θέρεος δυσεντερίαι τε πολλαὶ ἐμπίπτουσι,
καὶ διάῤῥοιαι, καὶ πυρετοὶ τε τεταρταῖοί τε
καὶ πολυχρόνιοι. Ταῦτα δὲ τὰ νοσεύματα
μηκυνθέντα τὰς τοιαύτας φύσιας ἐς ὕδρω-
πας καθίστησι, καὶ ἀποκτείνει· ταῦτα μὲν
20 αὐτέοισι τοῦ θέρεος γίγνεται· τοῦ δὲ
χειμῶνος, τοῖσι νεωτέροισι μὲν περιπνευ-
μονίαι τε καὶ μανιώδη νοσεύματα· τοῖσι
δὲ πρεσβυτέροισι καῦσοι διὰ τὴν τῆς κοι-
λίης σκληρότητα. Τῇσι δὲ γυναιξὶν οἰ-
δήματα ἐγγίνεται, καὶ φλέγμα λευκὸν, καὶ
ἐν γαστρὶ ἴσχουσι μόλις, καὶ τίκτουσι χα-
λεπῶς, μεγάλα τε τὰ ἔμβρυα καὶ οἰδέοντα·
ἔπειτα ἐν τῇσι τροφῇσι φθινώδεά τε καὶ πο-
νηρὰ γίγνεται· ἥ τε κάθαρσις τῇσι γυ-
ναιξὶν οὐκ ἐπιγίνεται χρηστὴ μετὰ τὸν τό-
25 κον. Τοῖσι δὲ παιδίοισι κῆλαι ἐπι-
γίγνονται· μάλιστα μὲν τοῖσιν ἀνδράσι κιρ-
σοὶ, καὶ ἕλκεα ἐν τῇσι κνήμησιν. Ὥστε
τὰς τοιαύτας φύσιας οὐχ οἷόν τε μακρο-
βίους εἶναι· ἀλλὰ προγηράσκειν τοῦ χρό-
νου τοῦ ἱκνευμένου. Ἔτι δὲ αἱ γυναῖκες
δοκέουσιν ἔχειν ἐν γαστρὶ, καὶ ὁκόταν ὁ τό-
κος ᾖ, ἀφανίζεται τὸ πλήρωμα τῆς γα-
στρός· " [25] τοῦτο δὲ γίγνεται ὑπὸ ὑδέρου, 28
ὁκόταν ὑδρωπιήσωσιν αἱ ὑστέραι· τὰ μὲν
τοιαῦτα ὕδατα νομίζω μοχθηρὰ εἶναι πρὸς
ἅπαν χρῆμα. Δεύτερα δὲ, ὅσων εἶεν αἱ
30 πηγαὶ ἐκ πετρέων (σκληρὰ γὰρ ἀνάγ-
κη εἶναι) ἢ εἴτε ὅκου θερμὰ ὕδατά ἐ-
στιν, ἢ σίδηρος γίγνεται, ἢ χαλκὸς, ἢ
ἄργυρος, ἢ χρυσὸς, ἢ θεῖον, ἢ στυπτη-
ρία, ἢ ἄσφαλτον, ἢ νίτρον. Ταῦτα γὰρ
πάντα ὑπὸ βίης γίνονται τοῦ θερμοῦ· οὐ
τοίνυν ἐκ τοιαύτης γῆς ὕδατα ἀγαθὰ γί-
νεται, ἀλλὰ σκληρά τε καὶ καυσώδεα,
(ἃ καὶ) διουρέεται χαλεπὰ, καὶ πρὸς
τὴν διαχώρησιν " ἐναντία [26] ἐστίν. " Ἀ- 29-30
ριστα δὲ, ὁκόσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥέει
καὶ [27] λόφων γεηρῶν· αὐτά τε γὰρ ἐ-
35 στι γλυκέα, καὶ λευκὰ, καὶ τὸν οἶ-
νον φέρειν ὀλίγον οἷά τέ ἐστι. Τοῦ δὲ
χειμῶνος θερμὰ γίνεται· τοῦ δὲ θέρους,
ψυχρά· οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἐκ βαθυτάτων
πηγέων. Μάλιστα δὲ ἐπαινεῖν, ὧν τὰ
ῥεύματα πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐῤ-
ῥώγασι, καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς θερινάς.
ἀνάγκη γὰρ λαμπρότερα εἶναι, καὶ εὐώ-
δεα, καὶ κοῦφα. Ὁκόσα δέ ἐστιν ἁλυ-

habere, ut medicamentis vehementioribus opus habeant: atque hoc vitium tum æſtate, tum hyeme ipſis eſt conſuetum. Ad hæc autem ipſis etiam hydropes plurimi maximeque lethales generantur; æſtate enim dyſenteriæ multæ incidunt, & diarrhœæ, & quartanæ febres & diuturnæ. Hi autem morbi protracti, ejusmodi naturas ad hydropas deducunt, & perimunt: & hi quidem (morbi) ipſis æſtate oriuntur. Hyeme vero junioribus quidem peripneumoniæ, & furores morbi; ſenioribus autem febres ardentes propter ventris duriciem. Mulieribus vero tumores oboriuntur, & pituita alba, & in ventre vix concipiunt, & difficulter pariunt fœtus magnos, & tumidos; qui deinde in educatione contabeſcunt, ac deteriores evadunt: neque purgatio in mulieribus poſt partum commoda contingit. Pueris vero herniæ ſuperveniunt; potiſſimum quidem & viris varices, & ulcera in tibiis. Proindeque ejusmodi naturæ longevæ eſſe non poſſunt; ſed ante debitum tempus ſeneſcunt. Præterea vero mulieres conceptum ſe in utero habere putant, & quum partus inſtant, ventris moles evaneſcit: hoc autem contingit ob hydropem, cum eo uteri laborarint, & has quidem aquas exiſtimo ad omnem rem perniciofas eſſe. Secundo vero loco, eas quarum fontes ex petris ſcaturiunt (duras enim eſſe oportet) aut iſtic, ubi calidæ aquæ exiſtunt, aut ferrum naſcitur, aut aes, aut argentum, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum. Hæc enim omnia caloris vi generantur. non itaque ex ejusmodi terra bonæ aquæ naſcuntur, ſed duræ, atque æſtuoſæ, (quæque) difficile minguntur, & alvi egeſtioni contrariæ ſunt. Optimæ vero ſunt, quæcunque ex ſublimibus locis, & terreis collibus fluunt: hæ enim & dulces ſunt, & albæ, modicumque vinum ferre queunt. Hyeme vero calidæ fiunt; æſtate vero frigidæ; ita enim ex profundiſſimis fontibus ſcaturiunt. Maxime vero eas laudare oportet, quarum fluxus ad Solis exortus erumpunt, & maxime ad æſtivos. Eas namque limpidiores, leves, ac boni odoris eſſe neceſſe eſt. Quæcunque vero ſunt ſalſæ, & indo-

mitæ,

VARIÆ LECTIONES.

25 *Τοῦτο δὲ γίγνεται ὁκόταν ὑδρωπιήσωσιν αἱ ὑστέραι, hoc autem contingit, ubi uteri hydrope laborarint* legit cod. Gadaldini, quem ſecutus eſt Septal. ſecluſis verbis, ὑπὸ ὑδέρου.

26 Sic legimus ex quibusdam MSC. codd. cum εἶναι habeant editi codd.

27 *Λόφων ξηρῶν aridis collibus*, ex hoc loco legiſſe videtur Athenæus obſervante Foeſio.

mitæ, & duræ, non omni quidem ad bibendum bonæ sunt: aliquibus tamen naturis, & morbis tales aquæ in potu, quandoque commodæ sunt, de quibus statim dicam. Atque de his ita se res habet; quarum quidem fontes ad orientem spectant, hæ certe omnium optimæ sunt. Secundariæ vero, quæ inter æstivos solis exortus, & occasus emergunt; & magis, quæ ad exortus. Tertiæ vero, quæ inter occasus æstivos, & hybernos scaturiunt. Pessimæ vero, quæ ad austrum, & quæ inter hybernum Solis exortum, & occasum: & hæ quidem ad australes partes valde pravæ sunt; ad boreales vero meliores. His autem hoc modo uti convenit: quicunque sanus est, & valet, nullum discrimen faciat, sed semper eam, quæ præsens est, bibat. Quicunque vero morbi causa vult commodissimam (aquam) bibere, is si ita fecerit, maxime sanitatem assequetur. Quorum quidem ventres duri sunt, & ad hoc, ut succendantur idonei; iis quidem dulcissimæ, & levissimæ, & limpidissimæ conferunt. Quorum vero molles (inferiores) ventres, & humidi, & pituitosi sunt, iis durissimæ, crudissimæ, & subsalsæ conveniunt; sic enim resiccari maxime possunt. Quæcunque enim aquæ coctu sunt optimæ, & facile liquescunt, eæ & ventrem maxime laxare, & eliquare possunt; quæ vero sunt indomitæ, & duræ, & maxime coctu difficiles, eæ magis constringunt ventrem, & resiccant. At vero falluntur aliqui homines de aquis salsis propter imperitiam, propterea quod ad eas alvum solvere existimant salsa esse dejectoria; maxime enim contrariæ sunt alvi dejectioni: sunt enim crudæ, & coqui nequeunt. Quare venter ab ipsis magis adstringitur, quam eliquatur; & de fontanis quidem aquis sic se res habet.

31 κα, καὶ ἀτέραμνα, καὶ σκληρὰ, [28] τῷ μὲν παντὶ πίνειν οὐκ ἀγαθά· εἰσὶ δ' ἔνιαι φύσιες καὶ νοσεύματα, εἰς ἃ ἐπιτήδειά ἐστι τὰ τοιαῦτα ὕδατα πινόμενα, περὶ ὧν φράσω αὐτίκα. Ἔχει δὲ καὶ περὶ τουτέων ὧδε· ὁκόσων μὲν αἱ πηγαὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἔχουσιν, ταῦτα μὲν ἄριστα αὐτὰ ἑωϋτέων ἐστιν. Δεύτερα δὲ τῶν τὰ μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων ἐστὶ τοῦ ἡλίου, καὶ δύσεων· καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τὰς ἀνατολάς. Τρίτα δὲ τὰ μεταξὺ τῶν δυσμέων τῶν θερινῶν καὶ τῶν χειμερινῶν. Φαυλότατα δὲ τὰ πρὸς τὸν νότον,

32 καὶ τὰ μεταξὺ [29] χειμερινῆς ἀνατολῆς καὶ δύσιος· καὶ ταῦτα τοῖσι μὲν νοτίοισι πάνυ πονηρά· τοῖσι δὲ βορέοισιν ἀμείνω. Τουτέοισι δὲ πρέπει ὧδε χρέεσθαι· ὅστις μὲν ὑγιαίνει τε καὶ ἔῤῥωται, μηδὲν διακρίνειν, ἀλλὰ πίνειν αἰεὶ τὸ παρεόν. Ὅστις δὲ νούσου εἵνεκα βούλεται τὸ ἐπιτηδειότατον πίνειν, ὧδε ἂν ποιέων μάλιστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης. Ὁκόσων μὲν αἱ κοιλίαι σκληραί εἰσιν, καὶ ξυγκαίειν ἀγαθαὶ [30] εἰσι, τουτέοισι μὲν τὰ γλυκύτατα ξυμφέρει, καὶ κουφότατα, καὶ λαμπρότατα. Ὁκόσων δὲ μαλθακαὶ αἱ νηδύες, καὶ ὑγραὶ εἰσι, καὶ φλεγματώδεες, τουτέοισι δὲ τὰ σκληρότατα καὶ ἀτεραμνότατα καὶ τὰ ὑφαλικά· οὕτω γὰρ ἂν ξηραίνοιτο μάλιστα. Ὁκόσα γὰρ ὕδατά

33 ἐστιν ἕψειν ἄριστα, [31] καὶ ταχερώτατα, ταῦτα καὶ τὴν κοιλίην διαλύειν εἰκὸς μάλιστα, καὶ διατήκειν. Ὁκόσα δὲ ἐστιν ἀτέραμνα, καὶ σκληρὰ, καὶ ἥκιστα ἕψειν ἀγαθὰ, ταῦτα δὲ ξυνίστησι μᾶλλον τὰς κοιλίας καὶ ξηραίνει. Ἀλλὰ γὰρ ψευσάμενοί εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων πέρι δι' ἀπειρίην, καὶ ὅτι νομίζεται διαχωρητικὰ [32] εἶναι τὰ ἁλυκά· τὰ δὲ ἐναντιώτατά ἐστιν πρὸς τὴν διαχώρησιν· ἀτέραμνα γὰρ καὶ ἀνέψανα. Ὥστε καὶ τὴν κοιλίην ὑπ' αὐτέων στύφεσθαι μᾶλλον ἢ τήκεσθαι· καὶ περὶ μὲν τῶν πηγέων ὑδάτων ὧδε ἔχει.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

28 Sic legimus cum Cornario: Τὰ μὲν πάντα πίνειν mavult Foesius, quæ lectio probatur.

29 Θερινῆς vulgata habent exemplaria in hoc loco; nos vero Septalium sequimur, qui ex cod. MSC. Gadaldini χειμερινῆς legit, commodiori sane sensu.

30 Εἰσὶ legunt quædam exempl. pro εἶναι, atque id nos recepimus, ut verborum structura secum consentiret; præterea hic recommendantur aquæ salsæ, quæ vi resiccandi alvos præditæ sunt; siquidem post earum usum longum, absterfis humidioribus excrementis, mucosa colluvie expiata, alvus exsiccatur, & adstringitur.

31 Τὰ κειρώτατα *maxime permeabiles* vitiose legunt Germanica & Aldina exemplaria. Zuingerus autem τηκτικώτατα, *ad eliquandum, emolliendumve maxime sunt opportuna* interpretatur active; cujus rei rationem reddit, quod quæcunque extra corpus ad elixandas carnes, ad emollienda, macerandave quævis alia maxime conferunt, ea in corpore quoque id ipsum præstare verisimile est. Quæ lectio suspecta est Foesio, qui ταχερώτατα legendum esse censet, ut aquæ molles, ac veluti coctione eliquatæ ac emollitæ dicantur, quæ facile concoquantur ac resolvantur, velut ταχερὸν *delicatum* ac maceratum. Eamque lectionem magis confirmat, quod his aquis postea τὰ ἀτέραμνα καὶ σκληρὰ, *crudas & duras* aquas opponit; quam lectionem secuti sumus. Cornarius τηκτότατα passive vertit, *quæ facile coquuntur*, & eliquescunt, nec in hypochondriis diu hærent, quibus opponuntur τὰ ἀνέψανα, *incoctilia*. Septalius tamen Aldi lectionem, utpote multo meliorem, sequi mavult, quod & vera sit, & optimum sensum habeat.

32 Sic omnino legendum esse duximus ex MSC. cod. veteri, referente Mercuriale cum Zuingero, cum in aliis non legerentur illa verba: εἶναι τὰ ἁλυκά, ut non de aquis solum, sed de salsis in genere loquatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῶν ὀμβρίων τε, καὶ τῶν ἀπὸ χιόνος, καὶ κρυστάλλου ὑδάτων.

ΠΕρὶ δὲ τῶν ὀμβρίων, καὶ ὁκόσα ἀπὸ
χιόνος, φράσω ὅκως ἔχει. " Τὰ 34
μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα, καὶ γλυκύτατά
ἐςὶ, καὶ λεπτότατα, καὶ λαμπρότατα.
" Τήν τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ 35
ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τότε λεπτότατον καὶ κουφότατον. Δῆλον δὲ αἱ ἅλες ποιέουσι· τὸ μὲν γὰρ ἁλμυρὸν λείπεται αὐτέου ὑπὸ παχέος καὶ βάρεος, καὶ γίγνεται ἅλες· τὸ δὲ λεπτότατον ὁ ἥλιος ἀναρπάζει ὑπὸ κουφότητος. Ἀνάγει δὲ τὸ τοιοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν ὑδάτων μόνον τῶν λιμναίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐξ ἁπάντων, ἐν ὁκόσοισιν ὑγρόν τί ἐςιν· ἔνεςι δὲ ἐν παντὶ χρήματι. Καὶ ἐξ αὐτέων τῶν ἀνθρώπων ἄγει τὸ λεπτότατον τῆς ἰκμάδος, καὶ κουφότατον. Τεκμήριον δὲ μέγιςον, ὅταν ἄνθρωπος ἐν ἡλίῳ βαδίζῃ, ἢ καθίζῃ ἱμάτιον ἔχων. Ὁκόσα μὲν τοῦ χρωτὸς ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, οὐχ ἱδρώῃ ἄν· ὁ γὰρ ἥλιος ἀναρπάζει τὸ προφαινόμενον τοῦ ἱδρῶτος. Ὁκόσα δὲ ὑπὸ τοῦ ἱματίου ἐσκέπαςαι, ἢ ὑπ᾿ ἄλλου του, ἱδροῖ· ἐξάγεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ βιάζεται· σώζεται δὲ ὑπὸ τῆς σκέπης, ὥςε μὴ ἀφανίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου· ὁκόταν δὲ εἰς σκιὴν ἀφίκηται, ἅπαν τὸ σῶμα ὁμοίως διΐει· οὐ γὰρ ἔτι ὁ ἥλιος ἐπιλάμπει. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ σήπεται τῶν ὑδάτων τάχιςα ταῦτα· καὶ ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν τὸ ὄμβριον, ὅτι ἀπὸ πλείςων ξυνῆκται, καὶ συμμέμικται, ὥςε σήπεσθαι τάχιςα. Ἔτι δὲ πρὸς τουτέοισιν ἐπειδὰν ἁρπασθῇ καὶ μετεωρισθῇ περιφερόμενον, καὶ καταμεμιγμένον ἐς τὸν ἠέρα, τὸ μὲν θολερὸν αὐτέου καὶ νυκτοειδὲς, ἐκκρίνεται καὶ ἐξίςαται, καὶ γίγνεται ἠὴρ, καὶ ὀμίχλη· τὸ δὲ λεπτότατον καὶ κουφότατον αὐτέου, λείπεται καὶ γλυκαίνεται, ὑπὸ τοῦ ἡλίου καιόμενόν τε καὶ ἑψόμενον· γίγνεται δὲ καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἑψόμενα αἰεὶ γλυκέα. Ἕως μὲν οὖν διεσκεδασμένον ᾖ, καὶ μήπω ξυνεςήκῃ, φέρεται μετέωρον. Ὁκόταν δέ κου ἀθροισθῇ, καὶ ξυνςραφῇ ἐς τὸ αὐτὸ, ὑπὸ ἀνέμων ἀλλήλοισιν ἐναντιωθέντων ἐξαίφνης, τότε καταῤῥήγνυται ᾗ ἂν τύχῃ πλεῖςον ξυςραφέν· Τότε γὰρ ἐοικὸς τοῦτο μᾶλλον γίνεσθαι· ὁκόταν τὰ νέφεα μὴ ὑπὸ ἀνέμου ςάσιν ἔχοντος, ὡρμημένα ἐόντα καὶ χωρέοντα, ἐξαίφνης ἀντικόψῃ πνεῦμα ἐναντίον, καὶ ἕτερα νέφεα· ἐνταῦθα μὲν πρῶτον αὐτέου ξυςρέφεται· τὰ δὲ ὄπισθεν ἐπιφέρεταί τε, καὶ οὕτω παχύνεται, καὶ με-

CAPUT IV.

De aquis pluvialibus, & e nive, aut glacie ortis.

DE pluvialibus autem, & quæ a nive fiunt, quomodo se habeant, dicam. Quæ igitur pluviales sunt, levissimæ & dulcissimæ sunt, & tenuissimæ, & limpidissimæ. Primum enim Sol quod tenuissimum & levissimum est in aqua, educit, & sursum rapit. Manifestum autem hoc mare facit; siquidem quod salsum est, isthic relinquitur, ob crassitiem & gravitatem, & fit sal: quod autem tenuissimum est, Sol sursum rapit, ob levitatem. Sursum autem tale quid educit, non ex aquis solum lacustribus, sed etiam e mari, & ex omnibus, in quibus aliquid humoris inest: (inest autem omnibus in rebus.) Quin & ex ipsis hominibus tenuissimum, & levissimum humorem educit. Maximum vero hujus rei indicium sumere licet, ubi homo in Sole ambulaverit, aut sederit veste indutus, quascumque corporis partes Sol aspexerit, eæ non exudant: Sol enim, quicquid apparet sudoris, sursum rapit. Quod vero sub veste contegitur, aut sub alia re, sudorem emittit; per vim enim elicitur a Sole, & exprimitur sudor; servatur autem a tegumentis, ne disperdatur a Sole: quum vero in umbram venerit, totum corpus similiter sudore perfluit; non enim Sol amplius affulget. Propter hoc autem, ex aquis eæ citissime putrescunt: & odorem pravum habet aqua pluvialis, eo quod ex plurimis collecta est, ac permixta, ita ut celerrime putrescat. Ad hæc vero, quum ejusmodi aquæ raptæ sunt, & in sublime evectæ circumferuntur, aërique permixtæ sunt, quod turbidum est in eis, ac tenebricosum excernitur, & secedit, & fit aër, & nebula: quod vero tenuissimum, & levissimum, relinquitur, & dulcescit, dum a sole uritur ac coquitur. Quin & alia omnia, dum coquuntur, semper dulcia evadunt. Dum igitur dispersa, necdum collecta, fuerit, in sublime fertur. Ubi vero coacervata, ac simul derepente a ventis inter se contrariis in se coacta, fuerit; tunc deorsum prorumpit, qua parte plurima collecta sit. Tunc enim hoc magis fieri par est, quum nebulas a vento stabilitatem non habente concitatas, ac impulsas derepente repercutit ventus contrarius, & aliæ nubes; ac tunc quidem prior ipsius pars colligitur; quæ vero posterius sunt, insuper accedunt, & sic crassiores, & nigrio-

griores evadunt, magisque condensantur, ac pondere deorsum feruntur, & imbres oriuntur. Atque hæ quidem aquæ hac ratione, optimæ sunt: verum opus est, ut excoquantur, & excolentur; sin minus, odorem pravum habent, & raucitates, & vocis gravitatem, & tusses bibentibus adesse par est. Quæ vero ex nive, aut glacie fiunt, omnes pravæ: quum enim semel concreverint, non amplius in pristinam naturam restituuntur: sed quod quidem in ipsis & clarum, & leve, & dulce est, excernitur ac evanescit; quod vero turbidissimum & ponderosissimum, relinquitur. Id vero hoc modo noveris. Si enim volueris hyemis tempore vasculum aquæ certa mensura affusa, sub dio ponere, ut congeletur maxime; deinde postridie in locum calidum delatum sinere, quo maxime liquescat glacies; quumque soluta fuerit, iterum aquam metiaris; aquam multo pauciorem comperies: hoc signum est, a congelatione id, quod levissimum est, & tenuissimum, evanescere ac exiccari: non autem quod gravissimum & crassissimum est; id enim contingere non potest. Hac igitur ratione eas aquas censeo, quæ ex nive, & glacie sunt, & quæ has sequuntur, ad res omnes esse pessimas. Atque de pluvialibus quidem aquis, & quæ ex nive, & glacie fiunt, sic se res habet.

λαίνεται, ϗ ξυςρέφεται ἐς τὸ αὐτὸ, ϗ ὑπο
βάρεος καταῤῥήγνυται, ϗ ὄμβροι γίνονται.
36 Ταῦτα μὲν [33] ἐςιν ἄριςα κατὰ τὸ
εἰκὸς· δεῖται δὲ ἀφέψεσθαι, καὶ [34]
37 ἀποσήθεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ὀδμὴν ἴσ-
χει πονηρὴν, καὶ βράγχους, καὶ βῆχας,
καὶ βαρυφωνίην, τοῖσι πίνουσι προΐςα-
σθαι. Τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυςάλ-
38 λων, πονηρὰ πάντα· ὁκόταν γὰρ
ἅπαξ παγῇ, οὐκ ἔτι ἐς τὴν ἀρχαίην
φύσιν καθίςαται, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτέου
λαμπρὸν, ϗ κοῦφον ϗ γλυκὺ, ἐκκρίνε-
ται ϗ ἀφανίζεται· τὸ δὲ θολωδέςατον, ϗ
ςαθμωδέςατον λείπεται. Γνοίης δ' ἂν ὧδε.
Εἰ γὰρ βούλει, ὅταν οἱ χειμῶνες, ἀγ-
γεῖον, μέτρῳ ἐγχέας ὕδωρ, θεῖναι ἐς
τὴν αἰθρίην, ἵνα πήξεται μάλιςα· ἔπει-
τα τῇ ὑςεραίῃ εἰσενεγκὼν εἰς ἀλέαν,
ὅπου χαλάσῃ μάλιςα ὁ παγετός· ὁκόταν
δὲ λυθῇ, ἀναμετρεῖν τὸ ὕδωρ, εὑρήσεις
39 ἔλασσον συχνῷ· τοῦτο τεκμήριον· ὅτι
ὑπὸ τῆς πήξιος ἀφανίζεται, καὶ [35] ἀνα-
ξηραίνεται τὸ κουφότατον καὶ λεπτότατον,
οὐ τὸ βαρύτατον καὶ παχύτατον· οὐ
γὰρ ἂν δύναιτο. Ταύτῃ οὖν νομίζω
πονηρότατα ταῦτα τὰ ὕδατα εἶναι τὰ
ἀπὸ χιόνος καὶ κρυςάλλου, καὶ τὰ του-
τέοισιν ἑπόμενα πρὸς ἅπαντα χρήματα.
Περὶ μὲν οὖν ὀμβρίων ὑδάτων, καὶ τῶν
ἀπὸ χιόνος καὶ κρυςάλλων, οὕτως ἔχει.

CAPUT V.

De noxis ex pravarum aquarum potu prodeuntibus.

CAlculo vero maxime laborant homines, & ex renum affectibus, & urinæ stillicidio, & coxendicum morbo corripiuntur, & herniæ generantur, ubi aquas omnigenas bibunt, & de fluminibus magnis, in quæ flumina alia influunt; & de stagno, in quod rivuli multi, & omnis generis deveniunt: & qui aquis advectitiis ex longinquo allatis, non vero ex propinquo, utuntur. Non enim fieri potest alteram alteri aquam similem esse; sed aliæ quidem dulces sunt, aliæ salsæ, & aluminosæ, aliæ ex calidis effluunt. Eæ vero simul permixtæ inter se dissident: & quæ valentissima est, semper vincit. Prævalet autem non semper eadem, sed alias alia. Sed & ex ventis huic quidem bo-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ βλαβῶν τῶν ἐκ τῶν οὐκ ἀγαθῶν ὑδάτων.

ΛΙθιῶσι δὲ μάλιςα ἄνθρωποι, καὶ ὑπὸ νεφριτίδων, καὶ ςραγγουρίης ἁλίσκονται, καὶ ἰσχιάδων, καὶ κῆλαι γίνονται, ὅκου ὕδατα πίνουσι παντοδαπώτατα, καὶ ἀπὸ ποταμῶν μεγάλων εἰς οὓς ποταμοὺς ἕτεροι ἐμβάλλουσι· καὶ ἀπὸ λίμνης, εἰς ἣν ῥεύματα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἀφικνεῦνται· καὶ ὁκόσοι ὕδασιν ἐπακτοῖσι χρέονται διὰ μακροῦ ἀγομένοισι, καὶ μὴ ἐκ βραχέος. Οὐ γὰρ οἷόν τε ἕτερον ἑτέρῳ ἐοικέναι ὕδωρ· ἀλλὰ τὰ μὲν γλυκέα εἶναι· τὰ δὲ ἁλυκά τε καὶ ςυπτηριώδεα· τὰ δὲ ἀπὸ θερμῶν ῥέειν. Ξυμμισγόμενα δὲ ταῦτα ἐς ταὐτὸν ἀλλήλοισι ςασιάζει, καὶ κρατέει ἀεὶ τὸ ἰσχυρότατον. Ἰσχύει δὲ οὐκ ἀεὶ τωὐτὸ, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο. Καὶ τὰ πνεύματα· τῷ μὲν γὰρ βορέης τὴν

VARIÆ LECTIONES.

33 Οὐκ ἔςιν legunt quædam exemplaria.

34 Lud. Septalius ἀποσήπεσθαι legit, & id verbum exponit *vindicare a putrefactione*, quod non improbandum est; verum nos ἀποσήθεσθαι cum Foesio legimus. Baccius Baldinus *defæcare* satis bene transtulit; potest enim aqua defæcari, & pura reddi, absque eo, quod percoletur, veluti si elixata, sub dio exponatur, inque aliud vas transfundatur, aliove artificio simili. vid. Marian. comment. pag. m 95.

35 Asulana exemplaria, & Vaticanæ membranæ non habent ἀναξηραίνεσθαι, quod non legit Calvus.

τὴν ἰσχὺν παρέχεται· τῷ δὲ ὁ νότος· καὶ τῶν λοιπῶν πέρι ὠϋτὸς λόγος. Ὑφίςασθαι οὖν τοῖσι τοιουτέοισιν ἀνάγκη ἐν τοῖσιν ἀγγείοισιν ἰλὺν ϰ ψάμμον· ϰ ἀπὸ τουτέων πινομένων τὰ νουσήματα γίνεται τὰ προειρημένα· ὅτι δὲ οὐχ ἅπασιν, ἑξῆς φράσω. Ὁκόσων μὲν ἥτε κοιλίη, εὔροός τε καὶ ὑγιηρής ἐςιν, καὶ ἡ κύςις μὴ πυρετώδης, " μηδὲ ὁ ςόμαχος ' τῆς κύςιος [36] συμπέφρακται λίην· οὗτοι μὲν διουρεῦσι ῥηϊδίως, καὶ ἐν τῇ κύςει οὐδὲν ξυςρέφεται. Ὁκόσων δὲ ἂν ἡ κοιλίη πυρετώδης ᾖ, ἀνάγκη καὶ τὴν κύςιν τὠυτὸ πάσχειν. Ὁκόταν γὰρ θερμανθῇ μᾶλλον τῆς φύσιος, ἐφλέγμηνεν αὐτῆς ὁ ςόμαχος. Ὁκόταν δὲ ταύτη πάθῃ, τὸ οὖρον οὐκ ἀφίησιν, ἀλλ' ἐν ἑωϋτέῳ ξυνέψει, καὶ ξυγκαίει· καὶ τὸ μὲν λεπτότατον αὐτέου ἀποκρίνεται, καὶ τὸ καθαρώτατον διϊεῖ καὶ ἐξουρέεται· τὸ δὲ παχύτατον καὶ θολωδέςατον ξυςρέφεται· καὶ συμπήγνυται· τὸ μὲν πρῶτον μικρόν· ἔπειτα δὲ μεῖζον γίνεται. Κυλινδεύμενον γὰρ ὑπὸ τοῦ οὔρου, ὅ, τι ἂν ξυνίςηται παχὺ, ξυναρμόζει πρὸς ἑωϋτό· καὶ οὕτως αὔξεταί τε καὶ πωροῦται· καὶ ὁκόταν οὐρέῃ, πρὸς τὸν ςόμαχον τῆς κύςιος προσπίπτει ὑπὸ τοῦ οὔρου βιαζόμενον, καὶ κωλύει οὐρέειν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρήν. Ὥςε τὰ αἰδοῖα τρίβουσι καὶ ἕλκουσι τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα· δοκέει γὰρ αὐτέοισι τὸ αἴτιον ἐνταῦθα εἶναι τῆς οὐρήσιος. Τεκμήριον δὲ ὅτι οὕτως ἔχει· τὸ γὰρ οὖρον λαμπρότατον οὐρέουσιν οἱ

451 λιθιῶντες πρὸς τὸν γινόμενον ὀῤῥόν· ὅτι τὸ παχύτατον καὶ [37] θολωδέςατον, αὐτέου μένει " καὶ συςρέφεται. Καὶ τὰ μὲν πλεῖςα οὕτω λιθιᾷ. Γίνεται δὲ παισὶ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος, ἢν μὴ ὑγιηρὸν ᾖ, ἀλλὰ θερμόν τε λίην καὶ χολῶδες. Τὴν γὰρ κοιλίην διαθερμαίνει καὶ τὴν κύςιν· ὥςε τὸ οὖρον ξυγκαιόμενον ταῦτα ' πάσχειν. Καί φημι ἄμεινον εἶναι τοῖσι παιδίοισι τὸν οἶνον ὡς ὑδαρέςατον διδόναι· ἧσσον γὰρ τὰς φλέβας ξυγκαίει ϰ συναυαίνει. " [38] Τοῖσι δὲ θήλεσι λίθοι γίγνονται οὐχ ὁμοίως· ὁ γὰρ οὐρητὴρ βραχύς ἐςιν ὁ τῆς κύςιος, καὶ εὐρὺς· ὥςε βιάζεσθαι τὸ οὖρον ῥηϊδίως. Οὔτε γὰρ τῇ χειρὶ τρίβει τὸ αἰδοῖον, ὥσπερ τὸ ἄρσεν, οὔτε ἅπτεται τοῦ

reas, præbet robur; illi vero Auster: & de reliquis eadem est ratio. Ex talibus igitur necesse est limum & arenam in vasis subsidere; & ab iis epotis morbi prædicti creantur: quod autem non omnibus, deinceps dicam. Quorum quidem alvus fluida, & sana est, & vesica non ardens, neque vero os ve-

40 sicæ valde obstructum est; ii quidem facile urinam expellunt, & in vesica nihil colligitur. Quibus vero alvus fervida fuerit, necesse est & vesicam idem pati. Quum enim magis quam pro natura fuerit calefacta, inflammatur os ipsius. Quum vero hæc patitur, urinam non dimittit, sed in se ipsa concoquit, & adurit: & quod quidem in ea tenuissimum, secernitur; quodque purissimum, transit, & emingitur; quod vero crassissimum, & turbidissimum est, colligitur, & concrescit: primo quidem minore copia; deinde vero majore. Dum enim volutatur ab urina, quicquid crassum collectum fuerit, ad se ipsum adaptat; sicque augescit, & in tofum durescit: & quum mingit, ad vesicæ collum allabitur, ab urina impulsum, & urinæ emissionem impedit, vehementemque dolorem excitat. Quare pudenda confricant, & trahunt pueri calculosi: videtur enim ipsis causa mictionis eo loco esse. Signum autem, quod hoc ita se habeat, hoc est; quod qui calculo laborant, urinam limpidissimam reddant instar seri: quia id quod crassissimum, & turbidissimum est, ist-

41 hic manet, & coalescit. Et sane plerique hoc modo lapidem contrahunt. Generatur etiam in pueris a lacte, si non salubre id fuerit, sed calidum valde, ac biliosum. Ventrem enim concalefacit, & vesicam; unde urina, dum aduritur, hæc patitur. Ac dico melius esse pueris vinum quam aquosissimum dare; minus enim venas adurit, & resiccat.

42 Mulieribus autem calculi non similiter contingunt: meatus enim vesicæ brevis est, & amplus; ita ut facile urina impellatur. Neque enim manu pudendum, ut masculi, fricant, neque contingunt urinarum

mea-

Variæ Lectiones.

36 Sic ex cod. Gadaldin. restituimus, quæ lectio Foesio, aliisque placet, a verbo ξυμφράττω *obstruo* deducta. Cornarius videtur legisse ξυμπίμπραται, *coardescit*, quam lectionem probat Lindenus. Exemplaria quædam ξυμπέπρακται legunt, quæ asteriscum apponunt, suspectæ lectionis notam.

37 Χολωδέςατον *biliosissimum* legunt vulgata exemplaria: verum nos θολωδέςατον *turbidissimum* cum Foesio legimus, quicquid in contrarium adducat Prosper Martianus in suo doctissimo commentar. asserens vitium non esse in litera, cum non sit inconveniens, ubi caloris adest excessus, biliosum succum vigere, qui exustionem passus, crassus reddatur; quandoquidem lapidis vesicæ causam in infantibus lac biliosum statuit Hippocrates ipse, vide Martiani comment.

38 Ita legit cod. Gadaldini. Vulgata exemplaria legunt: τοῖσι δὲ θήλεσι αἰδοίοις γίνεται οὐχ ὁμοίως, id est: *mulieribus autem pudendis non similiter contingit*. Calvus longe aliam videtur esse secutus lectionem.

meatum; ad pudenda enim perforatus est: maribus autem non perforatus; & quia meatus urinarii sunt ampli, ac etiam plus eæ mingunt, quam pueri. Et de his quidem sic res se habet, aut iis quamproxime accedit.

CAPUT VI.

De morbis tempestatum anni, & quæ tempestates pharmacis commodæ.

DE annis autem hoc modo consideratione adhibita, quis discernat, qualisnam annus sit futurus, morbosusne, an salubris. Si enim secundum rationem fiant signa in astris, occidentibus ac orientibus: & in autumno aquæ decidant, hyemsque sit moderata, & neque valde tepens, neque præter modum frigida, & vere, & æstate tempestivæ aquæ eveniant: sic sane saluberrimum esse annum consentaneum est. Si vero hyems quidem sicca sit, & aquilonaris, ver autem pluviosum, & australe, necesse est æstatem febriculosam fieri, & lippitudines inducere. Quum enim æstus derepente supervenit, ac terra humida est a vernis imbribus & ab austro, necesse est æstum conduplicatum esse, & a terra irrigua ac calida, & a sole adurente; quum ventres in hominibus nondum constricti sint, neque cerebrum resiccatum. Non enim fieri potest, quum ver tale fuerit, quin & corpus & caro nimiò humore diffluant; adeo ut febres acutissimæ in omnes irruant; maxime autem in pituitosos. Et difficultates intestinorum par est fieri, & mulieribus,

43 οὐρητῆρος· " ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντέ-
τρηνται, [39] οἱ δὲ ἄνδρες οὐκ εὐθὺ τέ-
τρηνται· καὶ διότι οἱ οὐρητῆρές εἰσιν εὐ-
ρεῖς, καὶ οὐρέουσι πλεῖον, ἢ οἱ παῖδες. Πε-
ρὶ μὲν οὖν τουτέων ὧδε ἔχει, ἢ ὅτι του-
τέων ἐγγύτατα. 45

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Περὶ νοσευμάτων τῶν ὡρέων τοῦ ἔτεος, καὶ τίνες ὧραι τοῖσι φαρμάκοισιν ἐπιτήδειαι.

44 "ΠΕρὶ [40] δὲ ἐτῶν ὧδε ἄν τις ἐνθυμεύ-
μενος διαγινώσκῃ, ὁκοῖόν τι μέλ-
λειν ἔσεσθαι τὸ ἔτος, εἴτε νοσερὸν εἴτε
45 ὑγιηρόν. " Ἢν μὲν γὰρ κατὰ λόγον [41]
γίνηται τὰ σημεῖα [42] ἐπὶ τοῖσιν ἄστροισι,
δύνουσί τε καὶ ἐπιτέλλουσιν· ἔν τε τῷ
μετοπώρῳ ὕδατα γένηται, καὶ ὁ χειμὼν
μέτριος, καὶ μήτε λίην εὔδιος, μήτε ὑ-
περβάλλων τὸν καιρὸν τῷ ψύχει, ἔν τε τῷ
ἦρι ὕδατα γένηται ὡραῖα, καὶ ἐν τῷ 452
θέρει· οὕτω τὸ ἔτος ὑγιεινότατον εἰκὸς
46 εἶναι. " Ἢν δὲ ὁ μὲν χειμὼν [43] αὐ-
χμηρὸς καὶ βόρειος γένηται· τὸ δὲ ἦρ
ἔπομβρον καὶ νότιον, [44] ἀνάγκη τὸ θέρος
47 πυρετῶδες [45] εἶναι, " καὶ ὀφθαλμίας ἐμ-
ποιεῖν. Ὁκόταν γὰρ τὸ πνῖγος ἐπιγένηται
ἐξαίφνης, τῆς τε γῆς ὑγρῆς ἐούσης ὑπὸ τῶν
48 ὄμβρων τῶν ἐαρινῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ νότου, " ἀ-
νάγκη [46] διπλόον τε καῦμα εἶναι, ἀπό τε
τῆς γῆς, διαβρόχου ἐούσης καὶ θερμῆς, καὶ 5
49 ὑπὸ τοῦ ἡλίου καίοντος· " τῶν τε κοιλιῶν μὴ
[47] ξυνεστηκουσῶν τοῖσιν ἀνθρώποισι, μήτε τοῦ
ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου. Οὐ γὰρ οἷόν τε
50 τοῦ ἦρος τοιουτέου ὄντος, " μὴ οὐ [48] πλα-
δᾷν τὸ σῶμα καὶ τὴν σάρκα, ὥστε τοὺς πυρε-
τοὺς [49] ἐπιπίπτειν ὀξυτάτους ἅπασι· μάλι-
στα δὲ τοῖσι φλεγματίῃσι. Καὶ τὰς δυσεντε-
ρίας εἰκός ἐστι γίγνεσθαι καὶ τῇσι γυναιξὶ,
καὶ

VARIÆ LECTIONES.

39 Hic variant exemplaria; quædam enim omittunt verba illa: *οἱ δὲ ἄνδρες οὐκ εὐθὺ τέτρηνται*, *mares autem perforati non recta sunt*: quæ nos addidimus ex cod. Gadaldini, & pro *καὶ πίνουσι πλεῖον*, id est: *& plus bibunt*, cum Septalio legimus *καὶ οὐρέουσι πλεῖον*, *& plus mingunt*, quæ lectio consentanea est, auctorisque menti magis respondet. Alia *καὶ διότι οἱ οὐρητῆρες οὐκ εὐρεῖς*, *& quia meatus non sunt lati*, negative legunt, cum affirmative legendum sit.

40 *Περὶ δὲ ὡρέων*, i. e. *de anni autem temporibus* legit Cod. Gadaldini. At Zuingerus, omissis primis verbis *περὶ δὲ ἐτῶν*, incipit tractationem hoc modo: *οὕτω δὲ ἄν τις*, *hoc autem modo siquis &c.* quæ lectio in Asulanis & MSC. Regiis codd. adscripta reperitur.

41 *Τέχναι* MSC. quædam legunt.

42 *Ταῦτα ἐπὶ τοῖσιν* Linden. legit ex quibusdam codd.

43 Pro *αὐχμηρὸς* Zuingerus *ξηρὸς* legit ex quibusdam MSC. codd. Vaticanis.

44 *Κατὰ τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί· τοῖσι δὲ παισὶ, καὶ γυναιξὶ πυρετοί*, *per æstatem ophthalmiæ generantur siccæ, pueris autem, & mulieribus febres* Zuingerus legit.

45 *Εἶναι* pro *γίγνεσθαι* ex Servino restituimus. Sequentem sententiam aliter profert Gadaldini codex, qui *καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας* legit; quemadmodum habetur Aph. 11. Sect. III. meliori sane sensu; nos vero nihil immutamus, quamvis aliter legisse hunc locum videntur interpretes ex Galeno. Hæc infra distinctius leguntur.

46 *Διάπλοον* legunt vulgati codd. vitiose pro *διπλόον*; Galenus tamen *διπλοῦν* legit, quam lectionem notat Servinus.

47 *Τῶν τε κοιλιῶν μὴ ξυνεστηκουσῶν τοῖς ἀνθρώποις, μήτε τοῦ ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου*, *ventribus in hominibus non constrictis, neque exsiccato cerebro*, hæc verba superflua esse judicat Zuingerus; verum constat ea Galenum legisse.

48 Galenus *συντήκεσθαι* *colliquari* legit pro *πλαδᾷν*, cujus loco in quibusdam MSC. *φλυδᾷν* *humectari* legitur, quemadmodum interpretatur in Exegesi Galeni.

49 *Συνεμπίπτειν*, id est: *incidere* legit Galenus.

" [50] καὶ τοῖσιν ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροτάτοισι. 51
" Καὶ ἢν μὲν ἐπὶ κυνὸς ἐπιτολῇ ὕδωρ 52
ἐπιγένηται, καὶ χειμὼν, καὶ οἱ ἐτησίαι
πνεύσωσιν, ἐλπὶς παύσασθαι, καὶ τὸ με-
τόπωρον ὑγιηρὸν γενέσθαι· ἢν δὲ μὴ,
κίνδυνος θανάτους τε γενέσθαι τοῖσι παι-
δίοισι καὶ τῇσι γυναιξίν· τοῖσι δὲ πρεσ-
βύτῃσιν ἥκιστα· τούς τε περιγενομένους,
εἰς τεταρταίους ἀποτελευτᾷν, καὶ ἐκ τῶν
τεταρταίων ἐς ὕδρωπας." Ἢν δ' ὁ μὲν χει- 53
μὼν νότιος γένηται, καὶ ἔπομβρος, καὶ [51]
εὔδιος· τὸ δὲ ἦρ βόρειόν τε καὶ αὐχμη-
ρὸν καὶ χειμέριον· πρῶτον μὲν τὰς γυ-
ναῖκας, ὁκόσαι ἂν τύχωσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσαι,
καὶ ὁ τόκος αὐτέῃσιν ἢ [52] " πρὸς τῷ ἦ- 54
ρι, ἐκτιτρώσκεσθαι· ὁκόσαι δ' ἂν καὶ τέ-
κωσιν, ἀκρατέα τὰ παιδία τίκτειν, καὶ νο-
σώδεα, ὥστε ἢ αὐτίκα ἀπόλλυσθαι, [53] ἢ
ζῆσαι λεπτά τε ἐόντα, καὶ ἀσθενέα, καὶ
νοσώδεα· ταῦτα μὲν τῇσι γυναιξίν. Τοῖσι
δὲ λοιποῖσι δυσεντερίας, καὶ ὀφθαλμίας
ξηρὰς, καὶ ἐνίοισι καταῤῥόους, ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς ἐπὶ τὸν πνεύμονα." Τοῖσι μὲν 55
οὖν φλεγματίῃσι τὰς δυσεντερίας εἰκὸς γί-
γνεσθαι· καὶ τῇσι γυναιξὶν φλέγματος
ἐπικαταῤῥυέντος ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ
τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος. Τοῖσι δὲ χο-
λώδεσιν, " [54] ὀφθαλμίας ξηρὰς διὰ τὴν 56
θερμότητα καὶ ξηρότητα τῆς σαρκός·
" [55] τοῖσι δὲ ἄγαν πρεσβυτέροισι καταῤῥόους 57
διὰ τὴν [56] ἀραιότητα καὶ τὴν [57] ἔκτηξιν τῶν
φλεβῶν· [58] ὥστε ἐξαίφνης τοὺς μὲν ἀπόλ-
λυσθαι, [59] τοὺς δὲ παραπλήκτους γίνε-
σθαι, τὰ δεξιά, ἢ τὰ ἀριστερά." Ὁκό- 58
ταν γὰρ τοῦ χειμῶνος ἐόντος νοτίου, [60]
καὶ ἐπόμβρου, καὶ θερμοῦ τὸ σῶμα μὴ
ξυνίσταται, μηδὲ φλέβες· τοῦ ἦρος ἐπι-
γενομένου βορείου, καὶ αὐχμηροῦ καὶ ψυ-
χροῦ, ὁ ἐγκέφαλος, ὁπηνίκα αὐτὸν [61] ἔδει

& viris humidioribus. Et siquidem sub canis exortum ingruat pluvia, ac tempestas, & Etesiæ spiraverint, spes est cessationis, & autumnum salubrem fore: sin minus, periculum est, ne & pueri & mulieres moriantur; minime vero senes; & ne qui superstites evaserint, in quartanas desinant, & ex quartanis in hydropas. Si vero hyems austrina fiat, & pluviosa, & tepens; ver autem boreale, & siccum, & frigidum: primum quidem mulieres, quæ utero gestant, & quibus ad ver partus instat, abortum facturas esse (verisimile est) quæ vero etiam pepererint, adeo imbecilles, ac morbosos pueros parituras, ita ut statim pereant, aut tenues, & debiles, ac morbosi vivant: atque hæc quidem mulieribus. Reliquis vero dysenterias, & lippitudines siccas, & aliquibus defluxiones a capite in pulmones. Pituitosis igitur dysenterias fieri verisimile est; & mulieribus pituita a cerebro defluente propter naturæ humiditatem. Biliosis vero lippitudines siccas, propter carnis caliditatem, & siccitatem: valde autem senibus defluxiones propter raritatem, & eliquationem venarum; adeo ut aliqui quidem derepente intereant, aliqui vero resoluti, aut dextra, aut sinistra parte fiant. Quum enim hyems sit australis, & pluviosa, ac calida, & corpus non adstringatur, neque venæ; vere accedente boreali sicco, ac frigido, cerebrum quod una cum vere dissolvi, ac purgari a gravedine, & raucedine oportebat, tunc densatur, ac cogitur; proinde-

VARIÆ LECTIONES.

50 Sic legimus ex Galeno. Editi codd. legunt καὶ εἴδεσι τοῖς ὑγροτάτοισι, *& habitibus humidioribus*, quam lectionem sequitur Zuingerus. Septalius vero contra sui contextus fidem transtulit *& viris*, scilicet *humidioribus*; cum tamen εἴδεσι in contextu reliquerit.

51 ἴνδιος expungunt quidam, ut superfluum, cujus sententiæ Monardarus fuit Libr. I. Epist. 2. & Libr. IX. Epist. I. qui ἰνδῖος utroque in loco legendum esse putat, penultima circumflexa, quæ vox *humidum* significat, vel εὔδιος, *procellosum*. Utraque enim significatio sensui Hipp. optime quadrat: non εὔδιος.

52 ἢ πρὸς τῷ ἦρι disjunctim legunt codd. vulgati; interpretes autem, quos secuti sumus, conjunctim.

53 Ita emendavimus ex Æmilio Porto a verbo ζάω, *vivo*, legi etiam potest ζῶσαι a verbo poetico ζώω; in editis codd. ξῶσι prius legebatur, quæ lectio stare potest, si ἀπόλλυνται legamus cum Charterio.

54 Ὀφθαλμίας ξηρὰς, *ophthalmia sicca*, legunt vulgata exemplaria; nos vero Galeni Lectionem amplexi sumus.

55 Codd. Aldin. & Basil. legunt τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, *senibus autem* &c. Nos Galeni lectionem sequimur, quam amplectitur Cornarius.

56 ἀμρότητα quidam codd. male legunt.

57 Ita apud Galenum legitur; quam lectionem sequitur Cornarius. Codd. vulgati ἔκτασιν *extensionem*, *distensionem*.

58 Ὥστε ἐξαίφνης τοὺς μὲν ἀπόλλυσθαι, *ita ut aliqui quidem repente intereant* legit Zuingerus, quem sequimur; quemadmodum legisse videtur III. Aphorismor. Ὥστε ἐξαίφνης τοὺς μὲν ὑπὸ φρενίτιδος ἀπόλλυσθαι, id est: *adeo ut aliqui derepente pereant ex phrenitide* legunt vulgata exemplaria; verum, si rem paulo curatius perpendamus, & phrenitidis naturam consideremus, non facile intelligere possumus, quomodo phrenitis valde senibus supervenire possit, in quibus maxime abundas pituita morbos diuturnos inducens, ut sunt paralysis, hemiplexia aliique morbi, a serosa colluvie oriundos.

59 Τὰς δὲ παραπληγίας γίνεσθαι, id est *levior enim apoplexia fit* legit Galenus comment. 12. Aphorism. Sect. III.

60 Καὶ ἐπόμβρου, *& pluviosa* hyems non habetur in edit. codd. nos vero hanc lectionem in contextum intulimus cum Septalio ex quodam codice MSC. Octaviani Ferrarii. Alia exemplaria διαβρόχου, *madida*, habent.

61 Ἔδει pro ἴδει quidam codd. habent, quæ lectio adscribitur in codd. MSC. Gadaldini. Cornarius ξυνίζῃ legisse videtur.

que derepente æstate accedente, & ardore, ac mutatione contingente, hi morbi incidunt: & intestinorum lævitates, & hydropes fere reliquis morbis desinentibus superveniunt; quum non queant facile ventres resiccari. Si autem æstas pluviosa sit, & austrina, similisque sequatur autumnus, necesse est hyemem morbosam esse, & iis, qui pituita abundant, & qui quadragesimum annum excesserunt, febres ardentes fieri verisimile est: biliosis vero pleuritides, & peripneumonias. Si vero æstas sicca fuerit, & aquilonaris, sequens vero autumnus pluviosus, ac austrinus; capitis dolores sub hyemem fieri par est, & cerebri corruptiones, ac præterea raucedines, gravedines, & tusses, quibusdam etiam tabes. Quod si borealis sit, neque sub canem, neque sub arcturum pluviosus, pituitosis natura confert, & maxime natura humidis, & mulieribus. Biliosis autem infestissimum hoc tempus est: valde enim exiccantur, superveniuntque eis lippitudines siccæ, & febres acutæ, & diuturnæ, quibusdam etiam melancholiæ. Siquidem quod humidissimum, & aquosissimum in bile est, resiccatur & consumitur: crassissimum vero, & acerrimum relinquitur; quod in sanguine eadem quoque ratione accidit, unde hi morbi illis accidunt. Pituitosis autem hæc omnia commoda sunt; exiccantur enim, & ad hyemem superflua humiditate minime diffluentes, sed resiccati perveniunt. (Si vero hyems borealis sit, & sicca, ver autem austrinum, & pluviosum, æstate lippitudines fieri vehementes; pueris vero, & mulieribus febres

ἅμα τῷ ἦρι διαλύεσθαι, καὶ καθαί-
ρεσθαι ὑπό τε κορύζης καὶ βράγχων, [62] τη-
νικαῦτα πήγνυταί τε καὶ ξυνίσταται· ὥστε
ἐξαίφνης τοῦ θέρεος ἐπιγενομένου, καὶ τοῦ
καύματος, καὶ τῆς μεταβολῆς ἐπιγενομέ-
νης, ταῦτα τὰ νοσεύματα ἐπιπίπτειν, [63] καὶ
λειεντερίαι, καὶ [64] ὕδρωπες ἐπιγίγνονται, καὶ
τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασι· οὐ γὰρ ἀποξη-
59 ραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως. Ἢν δὲ τὸ θέ-
60 ρος ἔπομβρον γένηται, καὶ νότιον, καὶ τὸ
φθινόπωρον [65] ὡσαύτως, χειμῶνα ἀνάγκη
νοσερὸν εἶναι, [66] καὶ τοῖσι φλεγματίῃσι, καὶ
τοῖσι γεραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων
καύσους γίγνεσθαι εἰκός· τοῖσι δὲ χολώ-
δεσιν πλευρίτιδας, καὶ περιπλευμονίας.
61 Ἢν [67] δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ
βόρειον, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νό-
τιον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα, καὶ
σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνε-
σθαι, καὶ προσέτι βράγχους, καὶ κορύζας,
62 καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιας. Ἢν
δὲ βόρειόν τε ᾖ, καὶ ἄνυδρον, καὶ [68] μήτε
ὑπὸ κύνα ἔπομβρον, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ,
τοῖσι μὲν φλεγματίῃσι φύσει ξυμφέροι,
μάλιστα καὶ τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας, καὶ
τῇσι γυναιξίν. Τοῖσι δὲ χολώδεσι τοῦτο
πολεμιώτατον γίνεται· λίην γὰρ ἀναξη-
63 ραίνονται, καὶ ὀφθαλμίαι αὐτέοισιν ἐπι-
γίγνονται [69] ξηραί, καὶ πυρετοὶ ὀξέες, καὶ
πολυχρόνιοι· ἐνίοισι καὶ μελαγχολίαι.
64 Τῆς γὰρ χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ
ὑδαρέστατον, [70] ἀποξηραίνεται καὶ ἀναλί-
σκεται· τὸ δὲ παχύτατον καὶ δριμύτατον
λείπεται· καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐ-
τὸν λόγον· ἀφ᾽ ὧν ταῦτα τὰ νοσεύματα αὐ-
τέοισι γίγνεται. Τοῖσι δὲ φλεγματίῃσι
65 πάντα ταῦτα τὰ ἀρωγά ἐστιν· ἀποξηραίνον-
ται γάρ, καὶ ἐς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται,
[71] οὐ πλαδῶντες, ἀλλὰ ἀναξηραινόμενοι.
([72] Ἢν δὲ ὁ χειμὼν βόρειος γένηται καὶ ξη-
ρός,

VARIÆ LECTIONES.

62 Τηνικαῦτα ἅμα τῷ ἦρι πήγνυταί τε καὶ ξυνίσταται *tunc simul cum vere stabilitur ac costringitur*, legit Cornarius.

63 Hic finem habent interposita a capite secundo, post quæ ea, quæ adjungit Foesius, conveniunt cum iis, quæ Imp. Sambuci codex illis verbis, τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχρὰ subjungit hoc modo: ἐόντα πολέμια ἀνθρώποισιν ἐόντα, νούσους ποικίλους ἐπιφορέει, καὶ γὰρ λειεντερίαι, quæ verba similiter a Fevreo adscribuntur.

64 Ὕδρωπες ἐπιγίγνονται καὶ τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασι legimus cum Imp. Sambuc. quod Græcæ constructioni convenit, & ordini. Evulgati codices ὕδρωπες τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασι ἐπιγίγνονται.

65 Sic legimus ex Galeno cum interpretibus. Ὡσαύτως *eodem modo* non habent editi codices.

66 Καὶ τοῖσι φλεγματίῃσι suspectum videtur; propterea quod non adscribitur a Galeno.

67 Ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν, καὶ βόρειον· τὸ δὲ μετόπωρον ἔπομβρον καὶ βόρειον legit cod. Gadaldini; quam lectionem quidam amplexi sunt. Alia exemplaria φύσας *flatus* legunt, quam lectionem secutus est Calvus.

68 Observandum est Aldinum codicem non habere hæc verba: μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον, *neque sub canem pluviosus*, sed legere καὶ μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ ἔπομβρος, *neque sub arcturum pluviosus*; quæ lectio arridet Septalio, ut intelligatur de Autumno, cum arcturi solummodo fiat mentio, a cujus exortu Autumnus inchoat. Præterea refert Doctiss. Septalius inveniri in cod. quodam emendato Octav. Ferrarii καὶ μήτε ἐπὶ τῷ κυνὶ, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ ἔπομβρον, *& neque post caniculam, neque post arcturum pluviosus*. Vid. ejusdem comment. pag. 363.

69 ἰσχυραὶ *graves* lippitudines legit Mercurial. ex Vet. cod. quam lectionem notat Zuingerus in margine.

70 Sic restituimus ex Galeno supra comment. 14. Aphor. III. ubi hanc referens sententiam, illis duabus dictionibus utitur, videlicet ἀποξηραίνεται, καὶ ἀναλίσκεται, pro quibus vulgata exemplaria legunt ἀναλοῦται.

71 Ita legunt interpretes ex Galeno, quem sequimur. Codd. sane hunc locum mendose legunt hoc modo: ὑπὸ ἄλλων ἐς ἄλλα, id est, *sub aliis in alia*.

72 Ἢν δὲ ὁ χειμὼν usque ad πυρετοί inclusive a quibusdam omittuntur, quod initio hujus capitis eadem præscripta sint, cum aliqua tamen diversitate.

ρὸς, τὸ δὲ ἦρ νότιον καὶ ἔπομβρον, κατὰ τὸ
θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί· τοῖσι
76 δὲ παισὶ καὶ γυναιξὶν, πυρετοί.) Κατὰ 66
ταῦτά τις [73] ἐννοεύμενος καὶ σκοπούμενος,
προειδείη ἂν τὰ πλεῖστα τῶν μελλόντων ἔσε-
σθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων. Φυλάσσεσθαι
δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων
τὰς μεγίστας, καὶ μήτε φάρμακον διδόναι
ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ, τι ἐς κοιλίην, μή-
τε τέμνειν, πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέ-
κα, ἢ καὶ πλείονες· μέγιστα δέ εἰσιν αἱ
δέκα. Καὶ ἐπικινδυνώταται ἡλίου τροπαὶ
ἀμφότεραι, καὶ μᾶλλον θεριναί· καὶ ἰση-
μεριναὶ νομιζόμεναι εἶναι ἀμφότεραι, μᾶλ-
λον δὲ αἱ μετοπωριναί. Δεῖ δὲ καὶ τῶν
ἄστρων τὰς ἐπιτολὰς φυλάσσεσθαι, καὶ μά-
λιστα τοῦ κυνός· ἔπειτα ἀρκτούρου, καὶ ἐπὶ
πληϊάδων δύσει. Τάτε γὰρ νοσεύματα μά-
λιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν κρίνεται·
καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει· τὰ δὲ λήγει· 67
[74] τὰ δὲ ἄλλα πάντα μεθίσταται εἰς ἕτε-
ρον εἶδος, καὶ ἑτέρην κατάστασιν· περὶ μὲν
τουτέων οὕτως ἔχει.

congruum est.) Hæc igitur si quis mente concipiet, & considerabit, is præcognoscet plurima omnino, quæ ex hujusmodi mutationibus sint futura. Præcipue autem observare oportet maximas anni temporum mutationes, ut neque medicamentum purgans libenter exhibeamus, neque uramus partes circa ventrem, neque secemus, priusquam prætereant dies decem, aut plures: ut plurimum autem decem sufficient. At periculosissima sunt etiam ambo solstitia, maxime vero æstivum; periculosum etiam æquinoctium utrumque, magis vero autumnale. Oportet autem, & astrorum exortus considerare, præcipue Canis; deinde Arcturi, & Vergiliarum occasum. Morbi enim in hisce maxime diebus judicantur, aliique perimunt, alii vero desinunt; reliqui vero omnes in aliam speciem, aliumque statum, transmutantur; & circa hæc quidem ita se habet.

SECTIO II.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ φύσιος τῆς Ἀσίης τε, καὶ τῆς μεγίστης Λιβύης καὶ Αἰγύπτου, καὶ τῶν ἐκείνας τὰς χώρας οἰκεόντων.

ΒΟύλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς
Εὐρώπης δεῖξαι, ὁκόσον διαφέρουσιν
ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα, καὶ περὶ τῶν ἐθ-
νῶν τῆς μορφῆς, τί διαλλάσσει, καὶ μη-
θὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. Περὶ μὲν οὖν ἁπάν-
των, πολὺς ἂν εἴη λόγος· περὶ δὲ τῶν
μεγίστων, καὶ πλεῖστον διαφερόντων, ἐρέω ὥς
μοι δοκέει ἔχειν. [75] Τὴν Ἀσίην δὲ πλεῖστον 68
διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης ἐς τὰς φύ-
σιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυο-
μένων καὶ τῶν ἀνθρώπων. Πολυ γὰρ καλ-
λίονα, καὶ μείζονα πάντα γίγνεται ἐν τῇ
Ἀσίῃ· ἥτε χώρη τῆς χώρης ἡμερωτέρη,
[76] καὶ τὰ ἤθεα τῶν ἀνθρώπων [77] ἠ- 69
μεώτερα, καὶ εὐεργότερα. Τὸ δὲ αἴτιον
τουτέων ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων· ὅτι τοῦ ἡλίου
ἐν μέσῳ τῶν ἀνατολῶν κεῖται πρὸς τὴν ἠῶ,

CAPUT VII.

De Asiæ, maximæque Libiæ & Ægypti natura, ac eorum, qui illas incolunt regiones.

DE Asia vero & Europa demonstrare volo, quantum inter se per omnia differant, & de gentium formis quid, distent, nihilque inter se simile habeant. De omnibus certe longa foret oratio; verum de præcipuis & plurimum inter se differentibus, ut se res habere mihi videtur, dicam. Asiam (autem) ab Europa plurimum differre dico secundum naturas, tum eorum omnium, quæ e terra producuntur, tum etiam hominum. Longe enim pulchriora uberioraque omnia in Asia gignuntur; regioque ipsa hac nostra mitior, & hominum mores humaniores & benigniores. Quorum quidem causa, est tempestatum anni temperatio; quum in medio solis exortu ad auroram sit exposita,

 a fri-

VARIÆ LECTIONES.

73 Sic restituimus ex Mercur. quæ recta esse videtur lectio, pro vulgato ὁ νοεόμενος.

74 Λήει pro λήγει legunt quædam exemplaria MSC. & Vaticana.

75 Τὴν Ἀσίην δὲ πλεῖστον legimus cum Galeno; δὲ non habent editi codd.

76 Καὶ τὰ ἔθνεα vulgata exemplaria; nos vero secuti sumus Galenum.

77 Sic Galeni Libr. Quod animi mores temperamenta sequantur; editi codd. ἠπιώτερα, καὶ εὐεργότερα. Ἀεργότερα legendum censet Martianus, ideo quod Asiani segnes essent, & pigri; quam lectionem sequitur Lindenus. Notandum venit Hippocratem hac voce intelligere Asianos corpore cultiores esse, cum omnia præstent, quæ illis pulchritudinem & bonam habitudinem conciliant; sunt enim luxui maxime dediti. εὐεργετικώτερα Gadaldini codex, quæ lectio arridet.

a frigore & calore procul remota. Incrementum autem & moderationem omnium maxime præbet, quum nihil sit, quod violenter excedat, sed omnium sit æquabilis potestas. Neque tamen ubique per totam Asiam ad eundem modum hæc se habent; sed quæ quidem regio in medio caloris & frigoris sita est, ea certe feracissima est, & arboribus maxime consita, & maxime tepens, aquisque optime fruitur & cœlestibus & ex terra provenientibus. Neque enim calore admodum exuritur, neque squaloribus & aquarum penuria resiccatur, neque frigore aduritur. Sed & humida, & irrigua tum ob multos imbres, tum nives; multaque illic sua tempestivitate nasci par est, quæ ex seminibus, quæque ex terræ plantis proveniunt, quorum fructibus homines fruuntur, & agrestibus domesticos facientes, & pro commoditate sua transplantantes. Pecora etiam ibi enutrita abundare vel maxime æquum est, crebriusque parere, & optime educari. Hominesque habitiores esse, ac specie pulcherrimos, & magnitudinis eximiæ, formaque & corporum proceritate non admodum inter se differre: & hanc regionem verisimile est, quam proximam esse natura, & moderatione anni temporibus. Virilis autem animus, ærumnarum & laborum tolerantia atque audacia, in hujusmodi naturis innasci nequit, neque si patrium, neque si externum fuerit: verum in ipsis libidinem dominari necesse est; ideoque multiplices in feris partus gignuntur. Atque de Ægyptiis ac Libycis ad hunc quidem modum se res habere videtur.

τοῦτε ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πορρωτέρω.
Τὴν δὲ αὔξησιν, καὶ ἡμερότητα παρέχει
πλεῖστον ἁπάντων, ὁκόταν μηδὲν ᾖ ἐπικρα-
τοῦν βιαίως, ἀλλὰ παντὸς ἰσομοιρίη δυνα-
στεύῃ. Ἔχει δὲ κατὰ τὴν Ἀσίην οὐ παν-
ταχῇ ὁμοίως· ἀλλ' ὅση μὲν τῆς χώρης
ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυ-
χροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτάτη ἐστὶν, καὶ εὐ-
δενδροτάτη, καὶ εὐδιεστάτη, [78] καὶ ὕδασι
μάλιστα κέχρηται, τοῖσί τε οὐρανίοισι,
καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. Οὔτε γὰρ ὑπὸ
τοῦ θερμοῦ ἐκκέκαυται λίην, οὔτε ὑπὸ αὐ-
70 χμῶν καὶ ἀνυδρίης [79] ἀνεξήρανται, [80] οὔ-
τε ὑπὸ ψύχεος πέπτεται. Νοτία τε καὶ
διάβροχός ἐστιν ὑπό τε ὄμβρων πολλῶν καὶ
χιόνος· τά τε ὡραῖα αὐτόθι πολλὰ ἐοι-
κὸς γίγνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ σπερμάτων,
καὶ ὁκόσα αὐτὴ ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτὰ, ὧν
τοῖσι καρποῖσι χρέονται ἄνθρωποι, ἡμε-
ροῦντες ἐξ ἀγρίων, καὶ εἰς ἐπιτήδειον
μεταφυτέοντες. Τά τε ἐντρεφόμενα
κτήνεα εὐθηνεῖν εἰκὸς, καὶ μάλιστα τί-
κτειν τε πυκνότατα, καὶ ἐκτρέφειν κάλ-
λιστα. Τούς τε ἀνθρώπους εὐτραφέας
εἶναι, καὶ τὰ εἴδεα καλλίστους, καὶ με-
γέθη [81] μεγίστους· καὶ ἥκιστα διαφό-
ρους ἐς τά τε εἴδεα αὐτέων, καὶ τὰ με-
γέθεα· εἰκός τε τὴν χώρην ταύτην
προσεγγύτατα εἶναι τοῦ κατὰ τὴν φύ-
σιν, καὶ τὴν μετριότητα τῶν ὡρέων.
71 Τὸ δὲ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ [82] ταλαί-
πωρον, καὶ τὸ ἔμπονον, καὶ τὸ θυ-
μοειδὲς, οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύ-
72 σει ἐγγίγνεσθαι, [83] μήτε ὁμοφύλου,
μήτε ἀλλοφύλου· ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν
ἀνάγκη κρατέειν· διότι πολύμορφα γί-
γνεται τὰ ἐν τοῖσι θηρίοισι. Περὶ μὲν
οὖν Αἰγυπτίων, καὶ Λιβύων, οὕτως ἔ-
χειν μοι δοκέει.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

78 Καὶ ὕδασι καλλίστοισι κέχρηται, *& optimis aquis utitur*, legitur in quibusdam MSC. codd.

79 Ita restituimus ex Galeno, ut respondeat præcedenti verbo ἐκκέκαυται. Vulgata exemplaria ἀνεξηραίνεται.

80 Οὔτε ὑπὸ ψύχεος πέπτεται legit Galenus, si modo vera est lectio. Πέπτεται pro βεβιασμένα restituimus ex MSC. codd. Vaticanis, quam lectionem notat Zuinger.

81 Post μεγίστους Adrianus Alemanus addit: καὶ τὰς φωνὰς *constat voce præstantes*, sine tamen ullius codicis auctoritate; quem tamen secutus est Cardanus.

82 Ταλαίπωρον cum Galeno legimus pro ἀταλαίπωρον; quam lectionem secuti sunt interpretes: ubi notandum Galenum τὸ ἔμπονον omisisse; cum tamen ταλαίπωρον & ἔμπονον recte junguntur.

83 Οὔτε ὁμοφύλου, οὔτε ἀλλοφύλου legitur apud Galen. vitiose tamen. Idem quoque ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν ἀνάγκην κρατέειν legit, quam lectionem sequimur; ἀνάγκη enim omittunt editi codd.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῆς λοιπῶν χωρῶν τῆς Ἀσίης ἀπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀνατολῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης· καὶ περὶ τῆς ἐν Φάσει Μακροκεφάλων.

ΠΕρὶ δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ τοῦ ἡλίου 73 τῶν ἀνατολέων τῶν [84] θερινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης (οὗτος γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἀσίης) ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. Τὰ δὲ ἔθνεα ταῦτα, ταύτῃ διάφορα αὐτὰ ἑωϋτέων μᾶλλόν ἐςι τῶν προδιηγημένων, διὰ τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων, καὶ τῆς χώρης τὴν φύσιν. Ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὴν γῆν ὁμοίως, ἅπερ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίςας μεταβολὰς ποιέονται καὶ πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη, καὶ ἀνωμαλωτάτη ἐςίν· καὶ εὑρήσεις ὄρη τε πλεῖςα, καὶ δασέα, καὶ πεδία, καὶ λειμῶνας ἐόντας. Ὅκου δὲ αἱ ὧραι μὴ μεγάλα ἀλλάσσουσιν, ἐκείνοις ἡ χώρη ὁμαλωτάτη ἐςίν. Οὕτω δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, εἴτις βούλεται ἐνθυμέεσθαι. 74 Εἰσὶ γὰρ φύσιες, αἱ μὲν ὄρεσιν ἐοικυῖαι, [85] δενδρώδεσί τε καὶ ἐφύδροισιν· αἱ δὲ λεπτοῖσί τε καὶ ἀνύδροισιν· αἱ δὲ, [86] λειμακεςέροισί τε 75 καὶ ἑλώδεσιν· αἱ δὲ πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ. Αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν, εἰσὶ διάφοροι. Ἢν δὲ διάφοροι ἔωσι μετὰ σφῶν αὐτέων, διαφοραὶ καὶ πλείονες γίνονται τοῖσιν εἴδεσι. Καὶ ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων, παραλείψω. Ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει, ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτέων ὡς ἔχει· καὶ πρῶτον περὶ τῶν μακροκεφάλων· τουτέων γὰρ οὐκ ἔςιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν. Τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τοῦ μήκους τῆς κεφαλῆς· νῦν δὲ, καὶ ἡ φύσις ξυμβάλλεται τῷ νόμῳ. Τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν, γενναιοτάτους ἡγέονται. Ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε. Τὸ παιδίον ὁκόταν γένηται, τάχιςα τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦσαν μαλακοῦ ἐόντος, ἀναπλάσσουσι τῇσι χέρσιν, καὶ ἀναγκάζου-

CAPUT VIII.

De cæteris regionibus Asiæ ab Oriente Sole ad Mæotidem paludem; ac de Macrocephalis, qui accolunt Phasin.

DE his vero, qui sunt ad æstivi solis ortus dextram ad Meotidem usque paludem (quæ est Europæ atque Asiæ terminus) se res habet ad hunc modum. Hæ quidem gentes, quum propter anni tempestatum mutationes, tum ob regionis naturam, longe magis inter se differunt, quam quæ ante sunt enarratæ. Eadem namque terrarum ratio videtur, quæ & reliquorum hominum. Ubi namque anni tempora maximas & creberrimas mutationes faciunt, illic agrestis admodum, & maxime inæqualis regio est; montesque plurimos & densos, campos item & prata invenias. At ubi anni tempora non admodum variant, illic regio maxime æqualis est. Ad eundm vero modum se in hominibus habet, si quis animum advertat. Sunt enim quædam naturæ, montibus sylvosis, atque bene aquosis similes; quædam vero tenuibus & inaquosis; quædam etiam pratorum & paludum naturam referunt; quædam etiam ad planitiei, nudæque & siccæ terræ naturam accedunt. Anni enim tempora, quæ formarum naturam variant, inter se differunt; quumque inter se diversa sint, varias & multiplices formas producunt. Ac eas quidem gentes, quæ parum inter se differunt, prætermittam. Quæ vero plurimum aut natura, aut institutis inter se discrepant, de his quemadmodum se habeant, dicam; primumque de Mecrocephalis, quum his nulla alia gens capita similia habeat. Ac initio quidem institutum longitudinis capitis causa fuisse videtur. Nunc vero & natura etiam ad institutum accedit. Longissima enim habentes capita, generosissimos existimant. Hujusmodi autem est institutum. Quum primum editus est infans, caput ejus adhuc tenellum & molle manibus effingunt, & in longitudinem

Variæ Lectiones.

84 Sic habetur in Gadaldini cod. cum non ad hybernum solis ortum positam esse Mæotidem constet; sed ad ortum æstivum citra tropicum cancri, & versus arcticum polum; id quod unicuique, in Geographia vel minime versato, patere potest. Vulgata exemplaria *χειμερινῶν hyberni*, scilicet solis ortus, legunt.

85 *Δενδρώδεσί τε καὶ ἀφύδροισι* legisse videtur Calvus, quam lectionem secutus est Zuingerus, qui transfert *aquosis*. Cornarius vero *ἀφύδροισι asperis locis* vertit, cum tamen *aqua carentibus* significet. Nos itaque *ἐφύδροισι bene aquosis similes* legimus, hanc maxime ob rationem; quod fieri nequeat regionem esse montanam, aquisque carentem, quæ etiam nuda non sit; quare, cum dicat eandem esse nemoribus, sylvisque refertam, signum est nullo modo siccam, & aquis carentem esse; siquidem in sicca regione, neque arbores nascuntur, neque vivunt.

86 Sic legimus cum Foesio a verbo *λειμαξ pratum*, hinc *λειμακέςερος herbidior*, aut *viridior in modum prati*. Editi codices vitiose legunt *λειμακεςέροις*, quemadmodum & Galeni vulgata exemplaria.

tudinem adolescere cogunt, vinculis & idoneis instrumentis adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur, & longitudo augeatur. Hoc institutum primum hujusmodi naturæ dedit initium: successu vero temporis in naturam abiit, ut proinde instituto nil amplius opus esset. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus provenit, ex sanis quidem sanum, & ex morbosis morbosum. Si igitur ex calvis calvi gignuntur, ex cæsiis cæsii, & ex distortis ut plurimum distorti, eademque in cæteris formis valet ratio; quid prohibet cur non etiam ex Macrocephalo Macrocephalus gignatur? nunc autem similiter ut antea non nascuntur, obsolescente per hominum incuriam instituto. Ac de his quidem sic sentio. Jam vero de his, qui Phasim accolunt. Regio illa est palustris, calidaque, ac aquosa & densa: imbribusque copiosis & vehementibus fere semper perfunditur. Hominesque in paludibus vitam degunt, & domos ligneas & arundineas in aquis fabrefactas habent: raro urbes & emporia adeunt; verum navigiis ex ligno uno cavatis sursum ac deorsum navigant: quum fossas aqueas habeant plurimas. Aquas enim bibunt calidas, stagnantesque, sole putrefactas, & imbribus auctas. Ipseque Phasis præ cæteris fluminibus maxime stagnans est, & lentissime decurrit; fructusque omnes, qui illic nascuntur, nullum incrementum accipiunt, effoeminati sunt, & præ aquarum copia imperfecti: ideoque non maturescunt. Aër quoque multum caliginosus ab aquis sublatus hanc regionem occupat. His sane de causis Phasiani corporis formam a cæteris hominibus longe diversam habent. Proceritate enim magni, & corpulentia valde excedunt; neque articulus ullus, neque vena comparet; luteoque sunt colore velut morbo regio detenti; quumque aëre utantur minime puro, sed caliginoso & maxime humido, gravissimam præ aliis omnibus vocem edunt.

σιν ἐς τὸ μῆκος αὔξεσθαι, [87] δέσματα 77
προσφέροντες καὶ τεχνήματα ἐπιτήδεια, ὑφ'
ὧν τὸ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦ-
ται, τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. Αὐτὸς τὴν
ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο ὥστε τοιαύτην
τὴν φύσιν γενέσθαι· τοῦ δὲ χρόνου προϊόν-
τος, ἐν φύσει ἐγένετο, ὥστε τὸν νόμον μη-
76 κέτι ἀναγκάζειν. Ὁ γὰρ γόνος πανταχό-
χόθεν ἔρχεται τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν
ὑγιηρῶν, ὑγιηρὸς, ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσε-
ρός. Εἰ οὖν γίγνονται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν,
φαλακροὶ· καὶ ἐκ γλαυκῶν, γλαυκοὶ· καὶ ἐκ
διεστραμμένων, στρεβλοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος,
καὶ περὶ τῆς ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λόγος·
τί κωλύει καὶ ἐκ μακροκεφάλου μακροκέφα-
77 λον γίγνεσθαι; νῦν δὲ ὁμοίως οὐκέτι γί-
γνονται, [88] ὡς πρότερον. Ὁ γὰρ νόμος
οὐκ ἔτι ἰσχύει, διὰ τὴν [89] ἀμέλειαν τῶν
ἀνθρώπων. Περὶ μὲν οὖν τουτέων, οὕτως
μοι δοκέει. Περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει. Ἡ χώ-
ρη ἐκείνη ἑλώδης ἐστὶ, καὶ θερμὴ, καὶ ὑδα-
τεινὴ, καὶ δασεῖα· ὄμβροι τε αὐτόθι γί-
γνονται πᾶσαν ὥρην, πολλοί τε καὶ ἰ-
σχυροί. Ἥτε δίαιτα τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἐν
τοῖσιν ἕλεσίν ἐστιν, τά τε οἰκήματα ξύ-
λινα καὶ καλάμινα ἐν ὕδασι μεμηχα-
νημένα· ὀλίγῃ τε χρέονται βαδίσει κα-
78 τὰ τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ
μονοξύλοισι [90] διαπλέουσιν ἄνω καὶ κά-
τω· διώρυγες γὰρ πολλαί εἰσιν. Τὰ δὲ
ὕδατα θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε
τοῦ ἡλίου σηπόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων
ἐπαυξόμενα. Αὐτός τε ὁ Φάσις στα-
σιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν, καὶ
ῥέων ἠπιώτατα· οἵτε καρποὶ γινόμενοι
79 [91] αὐτόθι πάντες [92] ἀναλδέες εἰ-
σὶ, κατατεθηλυσμένοι, καὶ ἀτελέες ὑπὸ
πολυπληθείης τοῦ ὕδατος· διὸ καὶ οὐ πε-
80 παίνονται. Ἠήρ τε πουλὺς κατέχει
τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. Διὰ ταύ-
τας δὴ τὰς προφάσιας, τὰ εἴδεα ἀπηλ-
λαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν
οἱ Φασιηνοί. Τά τε γὰρ μεγέθη με-
γάλοι· τὰ πάχεα δ' ὑπερπαχέες· ἄρ-
θρόν τε κατάδηλον οὐδὲν, οὐδὲ φλέψ·
τήν τε χροιὴν [93] ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσ-
περ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι· φθέγγονταί τε
βαρύτατον ἀνθρώπων, τῷ ἠέρι χρεώμενοι
81 οὐ λαμπρῷ, ἀλλὰ γνοφώδει τε καὶ
διε-

VARIÆ LECTIONES.

87 Δέσματα προσφέροντες legit Imperialis Sambuc. pro δεσμά τε, quam lectionem sequimur.

88 Quædam exemplaria pro ὡς reponunt ἤ.

89 Codex Gadaldini διὰ τὴν ὁμιλίαν τῶν ἀνθρώπων legit hoc sensu: *nunc autem similiter non nascuntur, quemadmodum prius; lege hominum per consuetudinem non amplius durante:* quasi vellet jam ab hujusmodi peculiaribus figuris capitum immutatos & imminutos, quod cum iis gentibus aliæ sint commixtæ. Quæ lectio, quamvis non improbetur (hoc enim quandoque evenire solet) tamen prior retinenda. vid. Septal. pag 411.

90 Διαπλώουσιν videtur legisse Calvus, quæ lectio in quibusdam MSC. adscribitur, pro qua Foes. διαπλέουσιν, aut διαπλώουσιν legere mavult, idque sequimur.

91 Αὐτόθι quidam codd. pro αὐτίοι, quam lectionem sequimur.

92 Ἀναλκέες *invalidi* scilicet fructus, legunt quidam codd. quam lectionem notat Zuingerus; verum ἀναλδέες *non crescentes* ex Erotiano, & Galeno melius legitur, ut sit, quod non alitur, non augetur. vid. Foesium in Hipp. Oeconom. verbo ἀναλδής.

93 Ὑπόχρων *pallidum* præter rationem legit Baccius.

[94] διερῷ. Πρὸς ταλαιπωρέειν τε τὸ σῶμα ἀργότεροι πεφύκασιν, αἵ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν, οὔτε πρὸς τὸ πνῖγος, οὔτε πρὸς τὸ ψύχος. Τά τε πνεύματα πολλὰ νότια, πλὴν [95] αὔρης μιῆς ἐπιχωρίης, αὕτη δὲ πνέει ἐνίοτε βίαιος, καὶ χαλεπὴ, καὶ θερμὴ, καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσιν τοῦτο τὸ πνεῦμα. Ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνεῖται· ὁκόταν δὲ πνέῃ, ἀσθενὴς καὶ βληχρός.

Sunt etiam ad corporis exercitationem natura segniores, annique tempestates, quod ad æstum aut frigus, non multum variant. Venti iis plurimi sunt austrini, potissimum unus ejus regionis peculiaris, qui interdum violentior, molestior & calidior spirat, quem Cenchrona nominant. Boreas vero non admodum huc pervenit; quod si aliquando spiret, debilis tamen & valde lenis est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Διὰ τί οἱ Ἀσιηνοὶ ἄθυμοί τε καὶ ἀνανδρειεῖς

ΠΕρὶ " [96] μὲν τῆς φύσιος, καὶ τῆς δια- 82
φορῆς, καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ
Ἀσίῃ, καὶ τῇ Εὐρώπῃ, οὕτως ἔχει. " [97] 83
Περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων, καὶ
τῆς ἀνανδρείης, ὅτι [98] ἀπολεμώτεροί εἰσιν
τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοὶ, καὶ ἡμερώτεροι
τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ με-
γάλας τὰς μεταβολὰς ποιεύμεναι, οὔτε
ἐπὶ τὸ θερμὸν, οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, ἀλ-
λὰ παραπλήσιαι· οὐ γὰρ γίγνονται ἐκπλή-
ξιες τῆς γνώμης, οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ
τοῦ σώματος. Ἀφ' ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν
ἀγριοῦσθαί τε, [99] καὶ τοῦ γνώμονος, καὶ
(τοῦ) θερμοῦ μετέχειν μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ αὐ-
τέῳ ἀεὶ ὄντα. Αἱ γὰρ μεταβολαί εἰσι τῶν
πάντων, [100] ἀεί τε ἐγείρουσι τὴν γνώμην 84
τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐῶσιν ἀτρεμίζειν.
Διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας,
[101] " ἄναλκες εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀσιηνὸν, 85
καὶ προσέτι διὰ τοὺς νόμους. Τῆς γὰρ
Ἀσίης τὰ πολλὰ βασιλεύεται. Ὅκου δὲ
μὴ αὐτοὶ ἑωϋτέων εἰσὶ καρτεροὶ ἄνθρωποι,
μηδὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, οὐ
περὶ τουτέου αὐτέοισιν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅπως
τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν, ἀλλ' ὅκως μὴ δό-
ξωσι μάχιμοι εἶναι. Οἱ γὰρ κίνδυνοι οὐχ
ὅμοιοί εἰσιν. Τοὺς μὲν γὰρ στρατεύεσθαι
εἰκὸς, καὶ ταλαιπωρέειν, καὶ ἀποθνήσκειν
ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν, ἀπό τε
παιδίων καὶ γυναικὸς ἐόντας, καὶ τῶν λοι-

CAPUT IX.

Cur Asiani timidi sint ac imbelles.

DE natura quidem, ac differentia & forma eorum, qui Asiam & Europam incolunt, ita habet. Quod autem ad animi ignaviam & mollitiem attinet, cur Asiatici Europæis minus bellicosi sint, & moribus lenioribus, anni tempestates in causa sunt, quæ non magnas, tum ad calorem tum ad frigus, permutationes faciunt, verum similes permanent; unde neque mentis validæ perturbationes fiunt, neque corpus vehementer a suo statu dimovetur. Ex quibus iram exasperari, ac prudentiæ & caloris compotes fieri magis æquum est, quam si eodem semper statu permaneant. Mutationes enim inter omnia hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Quas ob causas mihi Asiaticorum genus imbelle videtur, atque adhuc amplius propter leges. Multo enim maxima Asiæ pars regum imperio regitur. Ubi vero homines sui potestatem non habent, neque sui juris sunt, sed dominis subditi, ii rerum bellicarum nullam curam habent, sed ut ne bellicosi videantur. Neque enim æqualia pericula impendent. Hos siquidem pro dominis in militiam proficisci, & labores tolerare, mortemque oppetere necesse est, relictis domi liberis, uxore, ac reli-

VARIÆ LECTIONES.

94 Sic legunt omnia exemplaria; sed λιβερῷ pro διερῷ Erotianum legisse existimat Foesius, facili admodum mutatione, ut aërem tenebricosum, & sua densitate nigrum intelligat: quam lectionem innuere videtur Hesych. qui λιβερὸν, σκοτεινὸν, μέλαν, δίυγρον exponit.

95 Solœcismum hic esse innuit Martianus, cum πνεῦμα neutrum non conveniat cum adjectivis fœmininis, nisi forte intelligas aliud substantivum πνοή; quare non inepte αὔρας legit Servin. cod.

96 Καὶ περὶ quædam exemplaria legunt; quod autem sequitur, καὶ τῇ εὐρώπῃ expungendum esse censet Septalius, quod nulla superius de Europæis gentibus mentio facta fuerit, ac descriptio; nisi quis Phasianos in Europa posuerit, quos tamen Xenophon Expedit. Cyri 4. Strabo, & Ptolemæus in Asia locarunt.

97 Hic locus longe aliter apud Galen. legitur Libr. Quod animi mores &c. & vitiose in nostris exempl.

98 Ἀπολεμώτατοι in quibusdam exemplaribus vitiose legitur pro ἀπολεμώτεροι.

99 Καὶ τοῦ ἀγνώμονος, καὶ θυμοειδέος μετέχειν μᾶλλον, & *de inhumanitate, & iracundia participare magis* legit Gedaldini codex: Zuingerus θυμοῦ, *intelligentia* pro θερμοῦ *calori* legit, quam lectionem secutus est Baccius. Nos sequimur vulgatam, quæ non nisi magna urgente necessitate immutari debet.

100 Αἵ τε ἐγείρουσι τὴν γνώμην κ. λ. legunt exemplaria quædam, quam lectionem secutus est Lindenus, & Cornarius pro ἀεί τε. Asulana exemplaria ἰῶσαι pro ἰῶσι.

101 Ἄναλκες exponit Erotianus τὸ ἄνανδρον καὶ ἀδύνατον, *imbelle, & imbecillum*, ubi notat Foesius in Oecon. melius scribi τὸ ἀβοήθητον, *inaudire*, quod est sine auxilio; ἄλκη enim apud Hippocrat. ἡ βοήθεια dicitur *auxilium*.

quis amicis. Quod si probe ac viriliter se gesserint, inde dominis opes augentur & crescunt, ipsi pericula & cædes pro fructu nanciscuntur. Deinde vero ab his hujuscemodi hominum animos mansuescere necesse est, & propter inertiam bellicam, & propter otium; ita ut si quis etiam natura virilis sit & animosus, ejus animus a legibus invertatur. Cujus rei hoc magnum est indicium, quod quicunque in Asia Græci ac Barbari dominis minime sunt subditi, sed liberi, & sui laboris quæstum faciunt, ii omnium bellicosissimi sunt. Sibi enim ipsis pericula subeunt: & ut fortitudinis præmia reportant, ita ignaviæ pœnas luunt. Asiaticos autem plurimum inter se differre, & hos quidem generosiores, illos vero degeneres esse comperies. Quorum quidem causa ad anni tempestatum mutationes, quemadmodum antea diximus, referenda est. Atque sic quidem de his, qui Asiam incolunt.

CAPUT X.

De Europa, ac primum de natura, moribus, victu, & forma Scytharum.

IN Europa autem gens est Scythica, quæ Mæotim paludem incolit, & a reliquis gentibus plurimum differt, Sauromatæ appellantur. Eorum fœminæ equitant, arcu utuntur, & ex equo jaculantur, & cum hostibus bellum gerunt, quamdiu virgines sunt; neque ante virginitatem deponunt, quam tres hostes interfecerint; neque prius cum viris congrediuntur, quam sacra Diis patrio more peregerint. Quod siqua sibi virum delegerit, equitatu soluta est, nisi communis expeditionis necessitas ingruat. Dextram autem mammam non habent: puellis enim adhuc infantibus, æreo instrumento, ad id fabricato & candente, dextræ mammæ admoto, eam matres exurunt, ne incrementum accipiat, sed ad dextrum humerum & brachium omnis vis ac ro-

τῶν φίλων. Καὶ ὁκόσα μὲν ἂν χρηςὰ, καὶ ἀνδρεῖα ἐργάσωνται, οἱ δεσπόται ἀπ' αὐτέων αὔξονταί τε καὶ ἐκφύονται, τοὺς δὲ κινδύνους, καὶ θανάτους αὐτοὶ καρποῦνται. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοισιν τῶν
86 τοιούτων ἀνθρώπων, ἀνάγκη [102] ἡμεροῦσθαι τὴν ὀργὴν ὑπό τε [103] ἀπολεμίης καὶ ἀεργίης· ὥςε καὶ εἴτις φύσει πέφυκεν ἀνδρεῖος καὶ εὔψυχος, ἀποτρέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων. Μέγα δὲ τεκμήριον τουτέων, ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες, ἢ βάρβαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ' αὐτονομοί εἰσι, καὶ ἑωϋτέοισιν ταλαιπορεῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοί εἰσι πάντων. Τοὺς γὰρ κινδύνους ἑωϋτέων πέρι κινδυνεύουσιν· καὶ τῆς ἀνδρείης αὐτέοι τὰ ἆθλα φέρονται, καὶ τῆς δειλίης
87 τὴν ζημίην ὡσαύτως. Εὑρήσεις δὲ καὶ τοὺς Ἀσιηνοὺς διαφέροντας αὐτοὺς ἑωϋτέων, τοὺς μὲν βελτίονας, τοὺς δὲ φαυλοτέρους ἐόντας· τουτέων δὲ αἱ μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὡρέων, ὥσπέρ μοι εἴρηται ἐν τοῖς προτέροισι. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, οὕτως ἔχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Περὶ τ͂ Εὐρώπης, κ͵ πρῶτον περὶ τ͂ φύσεώς τε, κ͵ τῶν ἠθέων, κ͵ τῆς διαίτης, κ͵ τῆς τῶν Σκυθέων μορφῆς.

ΕΝ δὲ τῇ Εὐρώπῃ ἐςιν ἔθνος Σκυ- 78
θικὸν, ὃ περὶ τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων, Σαυρομάται καλεῦνται. Τουτέων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε, κ͵ τοξεύουσιν, κ͵ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων, κ͵ μάχονται τοῖς πολεμίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἔωσιν· οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ, μέχρις ἂν τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι, καὶ οὐ πρότερον συνοικέου-
88 σιν, ἤπερ [104] τὰ ἱερὰ θύωσι τὰ ἐν τῷ νόμῳ. Ἣ δ' ἂν ἄνδρα ἑωϋτῇ ἄρηται, παύεται ἱππαζομένη, ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοίνου ςρατείης. Τὸν δεξιὸν δὲ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν· παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις, αἱ μητέρες χάλκεον τε-
89 τεχνημένον, καὶ [105] ἐπ' αὐτῷ τουτέῳ διάπυρον ποιέουσαι, πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασιν τὸν δεξιὸν, καὶ ἐπικαίεται, ὥςε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον, καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν, καὶ τὸ πλῆ-

VARIÆ LECTIONES.

102 Ita legimus cum Zuingero, & quidem multo meliori sensu; siquidem vulg. codd. hanc particulam sic legunt: *ἔτι δὲ πρὸς τούτοισιν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό τε πολεμίων καὶ ἀργίης, præterea vero præter hanc rem hujusmodi, hominum terram necesse est desolari ob bellica, & otium.* Ubi facile apparet lapsum exscribentium ἡμεροῦσθαι in ἐρημοῦσθαι, & ὀργὴν in γῆν.

103 Sic supra laudatus Zuinger. Alia exemplaria πολεμίων καὶ ἀργίης, *inertiam bellicam* vertit Cornarius, quam lectionem præfert Aldi editio, & codex Octav. Ferrarii. ex quo non paucas variantes scriptiones collegit Doctiss. Septalius.

104 Vulgati codd. ἤπερ τὰ ἱερὰ θύουσι τῷ ἐν νόμῳ legunt; nos vero Æmil. Porti emendationem sequimur, ubi pro τῷ, τὰ habetur.

105 Ἢ ἴσως ἐπ' αὐτέῳ τουτέῳ διάπυρον ποιέουσαι legunt quædam exempl. Vaticana.

πλῆθος ἐκδιδόναι. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Σκυ-
θέων τῆς μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὐτοῖσιν ἐοίκα-
σι, ϰ̀ οὐδαμῶς ἄλλοις, ὠὐτὸς λόγος, καὶ
περὶ τῶν Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ
τοῦ θερμοῦ εἰσὶ βεβιασμένοι· οἱ δ' ἀπὸ
τοῦ ψυχροῦ. Ἡ δὲ Σκυθέων ἐρημίη κα-
λευμένη, πεδιάς ἐςι, " καὶ [106] λειμακώ- 90
δης, " καὶ [107] ψιλὴ, καὶ ἔνυδρος μετρίως. 91
Ποταμοὶ γάρ εἰσι μεγάλοι, οἳ ἐξοχετεύου-
σι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων· ἐνταῦθα καὶ
οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ κα-
λεῦνται, ὅτι οὐκ ἔςιν οἰκήματα, ἀλλ' ἐν
ἁμάξαις οἰκεῦσιν· αἱ δὲ ἅμαξαί εἰσιν, αἱ
μὲν ἐλάχιςαι τετράκυκλοι, αἱ δὲ ἑξάκυκλοι.
" Αὗται δὲ [108] πίλοισι περιπεφραγμέναι, εἰσὶ 92
δὲ ϰ̀ τετεχνασμέναι, ὥσπερ οἰκήματα, τὰ
μὲν ἁπλᾶ, τὰ δὲ τριπλᾶ· " ταῦτα δὲ καὶ 93
[109] ςεγνὰ πρὸς ὕδωρ, καὶ πρὸς χιόνα, καὶ
πρὸς τὰ πνεύματα. Τὰς δὲ ἁμάξας ἕλ-
κουσι ζεύγεα, τὰς μὲν δύο, τὰς δὲ, τρία
βοῶν κέρως ἄτερ· οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα
ὑπὸ ψύχεος. Ἐν ταύταις μὲν οὖν ταῖς ἁ-
μάξαις (αἱ) γυναῖκες διαιτεῦνται· αὐτοὶ δ' ἐφ'
ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες· ἕπονται δὲ αὐ-
τέοις, " καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα, καὶ αἱ βό- 94
ες, καὶ οἱ ἵπποι· μένουσι δ' ἐν τῷ αὐτέῳ
τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρῃ ὠὐτέοι-
σι τοῖς κτήνεσιν ὁ χόρτος· ὁκόταν δὲ μη-
κέτι, εἰς ἑτέρην χώρην [110] ἔρχονται. Αὐ-
τοὶ δ' ἐσθίουσι κρέα ἑφθὰ, καὶ πίνουσι
γάλα ἵππων, " καὶ ἱππάκην τρώγουσιν, 95
τοῦτο δ' ἐςὶ τυρὸς ἵππων· τὰ μὲν εἰς τὴν
δίαιταν αὐτέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νό-
μους, περί τε τῶν ὡρέων καὶ τῆς μορφῆς,
ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώ-
πων τὸ Σκυθικὸν γένος, καὶ ἔοικεν αὐτὸ
ἑωϋτέῳ, ὥσπερ τὸ Αἰγύπτιον. Καὶ ἥκιςα
πολύγονόν ἐςιν, καὶ ἡ χώρη ἐλάχιςα θη-
ρία τρέφει κατὰ μέγεθος ϰ̀ πλῆθος. Κεῖ-
ται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις, καὶ τοῖς
ὄρεσιν τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει·
ὅ, τε ἥλιος τελευτῶν ἐγγύτατα γίγνεται,
ὁκόταν ἐπὶ τὰς θερινὰς ἔλθῃ περιόδους,
καὶ τότε ὀλίγον χρόνον θερμαίνει· καὶ οὐ
σφόδρα τὰ [111] διαπνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν
θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλι-
γάκις καὶ ἀσθενέα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων
ἀεὶ πνέουσιν πνεύματα ψυχρὰ ἀπό τε χιό-
νος, καὶ κρυςάλλων, καὶ ὑδάτων πολλῶν,
οὐδέποτε δὲ τὰ ὄρεα ἐκλείπει· ἀπὸ του-
τέων δὲ δυσοίκητά ἐςιν. [112] Ἠήρ τε κατέ-
χει πουλὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία, καὶ ἐν

bur deferatur. De reliquis autem Scythis, quod forma inter se sint similes, & neutiquam aliis, eadem ratio, quæ de Ægyptiis habenda est, nisi quod hi calore, illi frigore urgentur. At vero solitudo Scythica appellata, in planitie sita est, & pratis abundat, nuda arboribus, & modice aquosa est. Magni enim fluvii aquam ex campis per rivos deducunt; in hac itaque Scythæ, Nomades dicti, degunt, quod domos nullas habeant; sed in curribus habitent, quorum vel minimi quatuor, reliqui sex rotis aguntur. Hi autem, compactis villis obducti, & ad instar domorum fabricati sunt, alii quidem simplici, alii etiam triplici tabulato; ipsique in angustum coarctati adversus aquam, nivem ac ventos. Currus trahunt, alios quidem duo boum paria sine cornibus, alios tria; namque hi præ frigore cornua non habent. His igitur in curribus mulieres degunt; ipsi vero viri in equis vehuntur: eos sequuntur pecorum greges, & boves, & equi; tamdiuque uno in loco subsistunt; quoad ipsis pecoribus pabulum sufficit, quo deficiente, ad aliam regionem commigrant. Carnibus coctis vescuntur, & lacte equino in potu utuntur, & hippace, hoc est, caseo equino, victitant. Ac de eorum victus ratione & institutis hactenus quidem dictum est, simulque de anni temporibus, quodque Scythica gens forma multum a reliquis hominibus diversa est, sibi ipsi similis, non secus ac Ægypitii. Minime fœcunda est ea gens, ipsaque regio minimas feras alit, & magnitudine, & numero. Sub ipsis enim Ursis Riphæisque montibus, unde Boreas spirat, est posita; solque quum ad extremam conversionem æstivam venerit, proxime accedit, & tunc quidem exiguo tempore calefacit: neque venti ex calidis locis spirantes, nisi rari ac debiles, huc admodum perveniunt; sed venti frigidi ab Ursis, nive, glacie, & multis aquis, perpetuo spirant, neque unquam montes deserunt; unde non nisi ægre habitari possunt. Aërque densus tota die campos occupat, ipsique in humidis locis

Variæ Lectiones.

106 Λιμακώδης vulgata exemplaria.

107 Aldina & Vaticana exempl. ὑψηλὴ *sublimis* legunt, quam lectionem secuti sunt Calvus, & Cornarius, & Zuingerus, quæ lectio stare potest cum infra πεδία μετέωρα καὶ ψιλὰ esse dicat.

108 Πηλῷ *luto* obdurati, legisse videtur Cornarius pro πιλοῖς, quam lectionem secutus est Calvus. Πίλοισι legit Erotianus substantive, quamvis πιλοῖς etiam ferri possit adjective, quod πιλωτοῖς exponit Hesych. Erotianum secuti sumus.

109 Σθενὰ quasi σθεναρὰ videtur legisse Cornarius, qui *robur*, dixit.

110 Μετέρχονται *consectantur* legunt quædam exemplaria, idque notat Zuingerus.

111 Pro διαπνεύματα quidam codd. πνεύματα.

112 Ὀμίχλη *nebula*, *caligo*, in quibusdam codd. MSC. reperitur, sed hoc videtur esse interpretatio, explicans, quid dictio ἠὴρ significet.

cis degunt. Quare perpetua fere illis est hyems; æstas vero paucissimis diebus, neque his admodum magna. Planities enim illis sublimis est & nuda, neque montibus cincta, sed sub Ursis ibidem acclivis. Neque feræ illic magnæ, sed quæ sub terra abscondi possint, nascuntur. Hyems enim & terræ nuditas prohibet, quamquam & apricis & tectis locis caret. Nam neque magnæ, neque vehementes sunt anni temporum mutationes, sed similes & parum differentes; unde & formas inter se similes habent. Eodem etiam victu semper & amictu utuntur æstate ac hyeme, aëremque humidum & crassum attrahunt, & aquas ex nivibus & glacie bibunt; nullaque corporis exercitatione utuntur, quum vel corpus, vel animus exerceri nequeat, ubi mutationes non sunt vehementes. Has ob causas eos habitu esse crasso & carnoso necesse est: articulis vero humidis & enervatis, & ventribus valde humidis; omnium tamen maxime inferiore alvo. In hac enim regione, natura, & tempestatum anni constitutione, alvus resiccari nequit; sed propter pinguedinem & carnis glabritiem, forma inter se sunt similes, tum mares maribus, tum fœminæ fœminis. Quum enim anni tempora similiter se habeant, nullæ corruptiones, neque vitia in seminis conformatione contingunt, nisi violento aliquo casu, aut morbo id accidat. Eorum autem humiditatis magnum apponam argumentum. Scythas enim plerosque, ac præcipue Nomadas, humeris, brachiis, primis manuum juncturis, pectoribus, coxendicibus, & lumbis exustis esse comperies, nullam sane aliam ob causam, quam naturæ humiditatem & mollitiem. Nam neque arcus intendere, neque humero jaculum contorquere, ob humiditatem ac mollitiem possunt. Quum vero uruntur, ex articulis humoris copia resiccatur, eorumque corpora validiora, habitiora, & firmioribus articulis redduntur; fluida vero fiunt & lata: primum quidem quod fasciis non involvantur, quemadmodum fieri solet in

[113] νοτίοισι διαιτεῦνται. Ὥςε τὸν μὲν χειμῶνα ἀεὶ εἶναι. Τὸ δὲ θέρος ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ λίην. Μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ, καὶ οὐκ ἐςεφάνωνται
96 ὄρεσιν, ἀλλ' [114] ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. Καὶ τὰ θηρία οὐ γίγνεται μεγάλα, ἀλλ' οἷά τέ ἐςιν ὑπὸ γῆν σκεπάζεσθαι. Ὁ γὰρ χειμὼν κωλύει, καὶ τῆς γῆς ἡ ψιλότης, καί τοι οὐκ ἔςιν ἀλέα, οὐδὲ σκέπη. Αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι, οὐδὲ ἰσχυραὶ, ἀλλ' ὅμοιαι, καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διότι καὶ τὰ εἴδεα ὅμοια αὐτὰ ἑωϋτέοισιν εἰσί. Σίτῳ τε [115] χρέονται ἀεὶ ὁμοίως, ἐσθῆτί τε τῇ αὐτέῃ, καὶ θέρεος, καὶ χειμῶνος· τόν τε ἠέρα ὑδατεινὸν ἕλκοντες καὶ παχὺν, τά τε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ παγετῶν, τοῦ τε ταλαιπώρου ἀπεόντος· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ σῶμα ταλαιπωρέεσθαι, οὐδὲ τὴν ψυχὴν, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί. Διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας, τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐςὶ καὶ σαρκώδεα·
97 καὶ [116] τὰ ἄρθρα ὑγρὰ, καὶ ἄτονα· αἵ τε κοιλίαι ὑγρόταται· [117] πασέων δὲ κοιλιῶν αἱ κάτω. Οὐ γὰρ οἷόν τε νηδὺν ἀναξηραίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ χώρῃ, καὶ φύσει, καὶ ὥρης καταςάσει· ἀλλὰ διὰ πιμελήν τε καὶ ψιλὴν τὴν σάρκα, τάτε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισι, τάτε ἄρσενα τοῖσιν ἄρσεσιν, καὶ τὰ θήλεα τοῖσι θήλεσι. Τῶν γὰρ ὡρέων παραπλησίων ἐουσέων, φθοραὶ οὐκ ἐγγίγνονται,
98 οὐδὲ κακώσιες ἐν τῇ τοῦ [118] γόνου [119] ξυμπήξει, ἢν μή τινος ἀνάγκης βιαίου [120] τύχῃ, ἢ νούσου. Μέγα δὲ τεκμήριον ἐς τὴν 79
ὑγρότητα παρέξομαι. Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἅπαντας (δὲ) ὅσοι Νομάδες, εὑρήσεις κεκαυμένους τούς τε ὤμους, καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρέων, καὶ τὰ ςήθεα, καὶ τὰ ἰσχία, καὶ τὴν ὀσφῦν, δι' ἄλλ' οὐδὲν, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος, καὶ τὴν μαλακίην. Οὐ γὰρ δύνανται, οὔτε τοῖσι τόξοισι ξυντείνειν, οὔτε τῷ ἀκοντίῳ ἐμπίπλειν τῷ ὤμῳ, ὑπὸ ὑγρότητος, καὶ ἀτονίης. Ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ, καὶ εὐτονώτερα μᾶλλον γίνεται, καὶ τροφιμώτερα, καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα
99 μᾶλλον· [121] ῥοικὰ δὲ γίγνεται καὶ πλατέα· πρῶτον μὲν, ὅτι οὐ σπαργανοῦνται, ὥσπερ

Variæ Lectiones.

113 Quidam codd. ὑγροῖς legunt; sed hoc videtur Scholion esse primæ lectionis ἐν νότοισι.

114 Ἀνάντης quidam codd. alii ἡ αὐτὴ, Ald. vero exemplar. ἡ ἀντὴ. Alii ἀνάιδη vitiose tamen legunt.

115 Χρεόμεναι legunt Aldina exemplaria pro χρέονται.

116 Sic legunt omnia exemplaria: ἄναρθρα tamen legendum esse mavult Foesius, ut præ humiditate ac crassitie minime articuli & juncturæ conspiciantur, aut appareant, quod antea dixit ἄρθρον κατάδηλον οὐδέν. Quidam νωθρὰ legunt ad τὰ εἴδεα referentes.

117 Καὶ πασέων κοιλιῶν αἱ κάτω, *& omnium cavitatum, inferiores maxime*, Septalius legit, πασέων δὲ κοιλιῶν. Lindenus.

118 Calvus ἐν τῇ τοῦ σώματος ξυμπήξει, id est, *cum corpus conformatur, compingiturve* legit. Vitiose quædam exemplaria τόνου pro γόνου legunt.

119 Ξυμπήξει aut ξυμμίξει, *compactionem* aut *mixturam* legisse videtur Cornarius, aut utramque lectionem adhibuisse. Calv. ἐν τῇ τοῦ σώματος ξυμπήξει legit.

120 Βίῃ τύχῃ ἂν legendum censet Foes. βιαίου τύχης editi cod.

121 Ῥοικὰ, καμπύλα *incurva* legisse videtur Galenus, quam lectionem secutus est Calvus, *distorta & incurva* exponens; est enim ῥοικὸν τὸ εἶναι νεῦον καὶ ςραβὸν, ὃ καὶ ῥοιβὸν λέγεται. idque apud Ionas significare annotatur ex Corintho; cujus significationem amplissimam dedit Foesius in voce Ῥαιβός.

100 περ ἐν Αἰγύπτῳ, [122] οὐδὲ νομίζουσιν διὰ
τὴν ἱππασίην, ὅκως ἂν εὔεδροι ἐῶσιν· ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἕδρην. Τά τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἂν οὐχ οἷά τε ἐφ' ἵππου ὀχέεσθαι, τὸ πολὺ τοῦ χρόνου κάθηται ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταναστάσιας, καὶ περιελάσιας. Τὰ δὲ θήλεα θαυμαστὸν οἷον ῥοϊκὰ εἶναι τὰ εἴδεα.
101 Πυῤῥόν δὲ τὸ γένος ἐστὶν τὸ Σκυθικὸν διὰ
τὸ ψῦχος, οὐκ ἐπιγενομένου ὀξέος τοῦ ἡλίου· ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος, ἡ λευκότης ἐπικαίεται, καὶ γίγνεται πυῤῥή. Πολύγονον δὲ οὐχ οἷόν τε εἶναι φύσιν τοιαύτην. Οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἐπιθυμίη τῆς μίξιος γίγνεται πολλὴ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος, καὶ τῆς κοιλίης τὴν μαλθακότητά τε καὶ τὴν ψυχρότητα· ἀπὸ τῶν ἥκιστα εἰκὸς εἶναι ἄνδρα οἷόν τε λαγνεύειν· καὶ ἔτι ὑπὸ τῶν ἵππων ἀεὶ κοπτόμενοι, ἀσθενεῖς γίγνονται εἰς τὴν μίξιν. Τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ προφάσιες γίγνονται· τῇσι δὲ γυναιξὶν, ἥτε πιότης τῆς σαρκὸς, καὶ ὑγρότης. Οὐ γὰρ δύνανται ἔτι συναρπάζειν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. Οὔτε γὰρ ἐπιμήνιος κάθαρσις αὐτέῃσιν γίγνεται, ὡς χρεών ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγον, καὶ διὰ χρόνου· τό τε στόμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται, καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον. Αὗταί τε ἀταλαίπωροι καὶ πιειραὶ, καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ, καὶ μαλακαί· καὶ ὑπὸ τουτέων τῶν ἀναγκαίων οὐ πολύγονόν ἐστιν τὸ γένος τὸ Σκυθικόν. Μέγα δὲ τεκμή-
102 ῥιον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν· οὐ γὰρ
[123] φθάνουσι παρὰ ἄνδρα ἀφικνεύμεναι, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι διὰ τὴν ταλαιπωρίην, καὶ ἰσχνότητα τῆς σαρκός.

100 Ægypto, neque vero id curant equitatio-
nis causa, ut ad equitandum meliores reddantur; deinde vero ob vitam sedentariam. Ex his namque mares, quoad equis vehi nequeunt, longo tempore in curribus sedent, parumque propter locorum transmutationes & peragrationes inambulant. At mulieres stupendum in modum
101 habitu sunt corporis fluxo. Gens autem
Scythica propter frigus fulvo est colore, quum ad eos sol vehemens non accedat; a frigore autem albedo exuritur, fitque fulva. Fœcunda vero ejusmodi natura esse non potest. Neque enim viri multa coëundi cupiditate tenentur ob corporis humiditatem, ventrisque mollitiem, & frigiditatem; ex quibus viros quam minime venerem exercere posse par est: eo accedit, quod perpetua equitatione fracti, ad coitum imbecilles redduntur. Atque eæ quidem in viris causæ sunt (infœcunditatis;) in mulieribus vero, carnis pinguedo, & humiditas. Neque enim uteri genitale semen ad se rapere queunt. Neque eis ut decet menstrua purgatio, sed parcior & longiore tempore contingit; ipsumque uteri os præ pinguedine concluditur, semenque genitale haud suscipit. Ipsæque nulla corporis exercitatione utuntur, & præpingues sunt, earumque ventres frigidi & molles: ex quibus necessario consequitur non admodum fœcundam esse Scy-
102 tharum gentem. Cujus rei magnam conje-
cturam præbent famulæ, quæ quum virorum congressum non appetant; tamen propter exercitationem & carnis gracillitatem concipiunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Διατὶ εὐνουχίαι γίγνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθεσιν, καὶ πρὸς τὸ λαγνεύειν ἀκικστοί εἰσι.

Ἔτι τε πρὸς τουτέοισιν [124] εὐνουχίαι γίγνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθῃσι, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται, καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέ-

CAPUT XI.

Cur multi Scytharum Eunuchi, ac ad coitum impotentes.

AD hæc quoque plerique Scythæ eunuchi fiunt, & munia muliebria obeunt, ac velut mulieres factitant & lo-

 quuntur,

Variæ Lectiones.

122 Οὐδὲ νομίζουσι, διὰ τὴν ἱππασίην, ὅκως ἂν ἔνεδροι ἔωσι legunt exemplaria: ubi notandum est interpretes fuisse ancipites, quid sibi vellet illis primis verbis οὐδὲ νομίζουσι; cum tamen referretur ad proxime dicta, & esset intelligendum θεὸν σταργανοῦσθαι. — Cum etiam non intelligerent, quid nomine ἔνεδρος sibi vellet Hippocrat. male interpretati sunt: cum alioqui loco ἔνεδρος legi debeat εὔεδρος; facilis autem fuit lapsus mutata solum litera ν in υ, quod facile fieri potest ob maximam, quam habent inter se, similitudinem. vid. Septal. comment. pag. 467. Foesius vero aliam secutus est notionem. vid. ejus Oecon. voce Ἔνεδρ.

123 Χαίρουσι *gaudent* pro φθάνουσι *appetunt*, legisse videtur Calvus, & Cornarius sublata negatione οὐ.

124 Hoc loco Hipp. non usitato nomine utitur, quod est εὐνοῦχος; sed alio apud ipsum fere solum, & Aristotelem usurpato εὐνουχίας, quod potest esse adjectivum, & latine esse *Spadonius*: aut certe substantivum est, & aliquo modo a nomine εὐνοῦχος distinguitur. Quod insinuasse videtur Aristot. in Problem. cum dicit: οἷον συμβαίνει τοῖς εὐνούχοις, καὶ εὐνουχίαις: unde in veteri Lexico Græco Latino traditum est εὐνουχίαν testes habere posse, sed inutiles, quod effœminatus sit: εὐνοῦχον vero *coëratum* & *castratum* intelligi. vid. Septal. comment. pag. 473.

quuntur, vocanturque hi evirati. Ac regionis quidem incolæ causam Deo acceptam referunt, & hujusmodi homines reverentur & colunt, sibi quique timentes, ne quid tale contingat. At mea quidem sententia hi omnes affectus divini sunt, ut & reliqui omnes; nullusque altero divinior aut humanior est, sed divini omnes; quum horum quisque suam naturam habeat, neque quicquam citra naturam fiat: & quomodo hic affectus mihi contingere videatur, enarrabo. Ex equitatione eos prehendunt diuturnæ ex defluxione in articulos affectiones; nimirum quum semper pendeant ex equis eorum pedes. Deinde qui vehementer ægrotant, claudicant, iisque coxendices contrahuntur. Hac autem ratione sibi medentur: a principio morbi utramque venam post aures incidunt; quumque sanguis effluxerit, præ imbellicitate somno corripiuntur & obdormiscunt; deinde aliqui quidem sani expergiscuntur, quidam vero minime. Ac mihi quidem videntur hac curatione se ipsos perdere. Juxta aures enim venæ sunt, quas si quis incidat, ii, quibus secantur, steriles fiunt. Has igitur venas mihi secare videntur. Postea vero ubi ad uxorem accedunt, neque cum iis rem habere possunt, primum nil suspicantur, sed quiescunt; quum autem bis, ter, aut sæpius id tentantes, nihil profecerint, Deum, in quem causam conferunt, se offendisse existimantes, muliebri stola amicti, suam ignaviam accusant; & cum mulieribus victitantes, earum opera tractant. Qua affectione tentantur opulentissimi quique Scythæ; minime vero infimi, sed generosissimi, & qui ad maximas opes per equitationem ascenderunt; pauperes autem, quia non equitant, minus. Cæterum oportebat, si hæc affectio cæteris divinior esset, ut non generosissimos & opulentissimos Scythas solos, sed omnes ex æquo invaderet; idque potius eos, qui paucas opes possident, neque honorem exhibent, si modo Dii hominum cultu gaudent, & pro eo his beneficia conferunt. Divites enim, quum opibus abundent, Diis sæpe sacra facere, & donaria

103 γονται τε ὁμοίως, καλεῦνταί τε οἱ τοιοῦτοι [125] ἀνανδριεῖς. Οἱ μὲν ἐπιχώριοι τὴν αἰτίην προστιθέασι Θεῷ, καὶ σέβονται τουτέους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσκυνέουσι, δεδοικότες περί τε ἑωυτέων ἕκαστοι. Ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ ταῦτα τὰ πάθεα θεῖα εἶναι, καὶ τἄλλα πάντα· καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου θειότερον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα· ἕκαστον δὲ ἔχει φύσιν τῶν τοιουτέων, καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται· καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὥς μοι δοκέει γίγνεσθαι, φράσω. Ὑπὸ τῆς ἱπ-
104 πασίης αὐτέους " [126] κέδματα λαμβάνει, ἅτε αἰεὶ [127] κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσίν. Ἔπειτα ἀποχωλοῦνται, καὶ
105 [128] ἑλκοῦνται τὰ ἰσχία," οἳ ἂν σφόδρα νοσήσωσιν. Ἰῶνται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόταν ἄρχηται ἡ νοῦσος, ὄπισθεν τοῦ ὠτὸς ἑκατέρην φλέβα τάμνουσιν· ὅταν δὲ ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ὕπνος ὑπολαμβάνει ὑπὸ ἀσθενείας, καὶ καθεύδουσιν· ἔπειτα ἀνεγείρονται, οἱ μέν τινες ὑγιεῖς ἐόντες, οἱ δ' οὔ. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκέει ἐν ταύτῃ τῇ ἰήσει διαφθείρε-
106 σθαι. Εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες, ἃς ἐάν τις ἐπιτάμῃ, ἄγονοι γίνονται οἱ ἐπιτμηθέντες. Ταύτας τοίνυν μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐπιτάμνειν. Οἱ δὲ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὰν ἀφίκωνται παρὰ γυναῖκα, καὶ μὴ οἷοί τε ὦσι χρῆσθαι σφίσιν αὐτοῖς, τὸ πρῶτον οὐκ ἐνθυμεῦνται, ἀλλ' ἡσυχίην ἔχουσιν· ὁκόταν δὲ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πειρωμένοισιν, μηδὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνει, νομίσαντές τι ἡμαρτηκέναι τῷ Θεῷ, ὃν ἐπαιτιῶνται, ἐνδύονται στολὴν γυναικείην καταγνόντες ἑωυτέων ἀνανδρείην, γυναικίζουσί τε, καὶ ἐργάζονται μετὰ τῶν γυναικῶν, ἃ καὶ ἐκεῖναι. Τοῦτο δὲ πάσχουσιν Σκυθέων οἱ πλούσιοι, οὐχ οἱ κάκιστοι, ἀλλ' οἱ εὐγενέστατοι, καὶ ἰσχὺν πλείστην κεκτημένοι διὰ τὴν ἱππασίην· οἱ δὲ πένητες, ἧσσον· οὐ γὰρ ἱππάζονται. Καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ θειότερον τοῦτο τὸ νόσευμα τῶν λοιπῶν ἐστὶν, οὐ τοῖς γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων, καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις προσπίπτειν μούνοις, ἀλλὰ τοῖσιν ἅπασιν ὁμοίως· καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, οὐ τιμωμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἀντὶ τουτέων χάριτας ἀποδιδοῦσιν. Εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς, καὶ ἀνατιθέναι

VARIÆ LECTIONES.

125 Ἐνάρεας pro ἀνανδριεῖς ex Herodoto in Thalia legit vult Mercurial. libr. III. Var. lect. cap. 7. quod Scytharum vates Androgynos faciat Herodotus, & ἐνάρεας dici scribat. Ἀνδριεῖς & σέβονται vitiose legunt Asulana exempl.

126 Κέδματα exponit Galenus in Exegesi, τὰς ἐκ ῥεύματος χρονίους διαθέσεις, ἤτοι περὶ τὰ ἄρθρα σύμπαντα, ἢ ἐξαιρέτως περὶ τὰ κατ' ἰσχίον, *diuturnos ex defluxione affectus, qui scilicet circa articulos omnes, aut præcipue circa coxam fiunt.* Erotianus autem κεδματώδεα exponit τὰς χρονίας περὶ τὰ ἄρθρα διαθέσεις *diuturnos circa articulos affectus.* Suid. etiam κέδματα exponit τὰ χρόνια ἀλγήματα *diuturnos* (articulorum) *dolores.* Doctissimus D. W. Trillerus in suis observat. criticis hanc vocem derivat ab Hebr. קדם Kédhem, *antiquum, priscum, inveteratum*, unde קדומים Kedhomim, *antiquitates.* Hesych. enim κέδματα illa exponit per χρονιωτέρας διαθέσεις. Plura vid. in Foes. Oec. voce Κέδματα.

127 Sic legimus cum Foesio; vulgata exemplaria κρεμαμένων *pendentibus*, scilicet ex equis eorum pedibus.

128 Vitium hic esse manifestum faciunt Aldina exemplaria, quæ asteriscum ponunt: & pro ἕλκονται cum Æmil. Porto ἑλκοῦνται reponimus.

τιθέναι ἀναθήματα ὄντων χρημάτων, καὶ τιμᾷν· τοὺς δὲ πένητας, ἧσσον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν· ἔπειτα καὶ ἐπιμεμφομένους, ὅτι οὐ διδόασιν χρήματα αὐτέοισιν· ὥστε τῶν τοιουτέων ἁμαρτιῶν τὰς ζημίας, τοὺς ὀλίγα κεκτημένους φέρειν μᾶλλον, ἢ τοὺς πλουσίους. Ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα, θεῖα μὲν καὶ ταῦτά ἐστιν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις, γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα. Καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος [129] τοῖσι Σκύθησι γίγνεται, οἵην εἴρηκα. Ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. Ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων, καὶ ἰσχιάδων, καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, καὶ λαγνεύειν κάκιστοί εἰσι. Ταῦτα δὲ τοῖσι Σκύθῃσι πρόσεστι, καὶ εὐνουχοειδέστατοί εἰ-
107 σιν ἀνθρώπων, διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι [130] ἀναξυρίδας ἔχουσιν ἀεὶ, καὶ εἰσιν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου, ὥστε μήτε χειρὶ ἅπτεσθαι τοῦ αἰδοίου, ὑπό τε τοῦ ψύχεος, καὶ τοῦ κόπου ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἱμέρου, καὶ τῆς μίξιος, καὶ
108 μηδὲν παρακινεῖν πρότερον, ἢ [131] ἀνανδρωθῆναι. Περὶ μὲν οὖν τῶν Σκυθέων οὕτως ἔχει τοῦ γένεος.

offerre, eosque colere æquum est; pauperes vero minus, quum nihil habeant; qui etiam eos incusant, quod eis opes non suppeditent; ac proinde qui pauca possident, suorum scelerum pœnas luere potius quam divites, videantur. Verum (quemadmodum jam ante dixi) hæc quidem divina sunt, perinde ut reliqua, & secundum naturam quæque accidunt. Et hic quidem morbus, ob eam quam dixi causam, Scythis contingit. Quin & in reliquis hominibus ad eundem se habet modum. Ubi enim plurimum & creberrime homines equitant, ibi plurimi diuturnis in articulos defluxionibus, ischiadibus, & podagris corripiuntur, & ad venerem exercendam ineptissimi sunt. Hæc autem Scythis adsunt, & ob eas causas hominum
107 ineptissimi ad coitum redduntur, tum etiam quod feminalia semper gestant, & in equis magnam temporis partem degunt, ut neque manu tractare pudenda liceat, ac præ frigore & lassitudine voluptatis & coitus obliviscantur, nilque aliud pen-
108 si habent, quam ut virilitate priventur. Hactenus itaque de Scytharum gente.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ φύσιος τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔθνεος κατὰ τὰς τῶν ὡρέων τε, καὶ χωρέων, καὶ τῶν ὑδάτων μεταλλαγάς.

Τὸ δὲ λοιπὸν γένος τὸ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διάφορον αὐτὸ ἑωϋτῷ ἐστι, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ κατὰ τὰς μορφὰς, διὰ τὰς μεταλλαγὰς τῶν ὡρέων, ὅτι μεγάλαι γίγνονται καὶ πυκναί· καὶ θάλπη τε ἰσχυρὰ, καὶ χειμῶνες καρτεροί· καὶ ὄμβροι πολλοὶ, καὶ αὖθις αὐχμοὶ πολυχρόνιοι, καὶ πνεύματα, ἐξ ὧν μεταβολαὶ πολλαὶ
109 καὶ παντοδαπαί. Ἀπὸ τουτέων [132] εἰκὸς αἰσθάνεσθαι, καὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ συμπήξει τοῦ [133] γόνου ἄλλην, καὶ μὴ

CAPUT XII.

De reliquorum Europæ populorum natura, pro tempestatum anni, regionum, & aquarum varietate.

At reliquum in Europa hominum genus, tum magnitudine, tum forma, inter se est dissimile, propter magnas & crebras, quæ fiunt, anni temporum mutationes. Habent enim calores vehementes, & hyemes acres, ac imbres multos, rursusque siccitatem diuturnam, & ventos multos, ex quibus multæ & omnis
109 generis mutationes contingunt. Ex his par est aliam percipi generationem in seminis conformatione, neque ex eodem ean-

VARIÆ LECTIONES.

129 Τοῖς Σκύθαις, legunt editi codd. verum nos ut infra legimus.

130 Sic ex melioribus MSC. legimus, pro quo ἀναξηρίδας quædam exemplaria habent. Ἀναξυρὶς *feminale* significat, aut femorale seu subligaculum: *braccam* denotare scribit Eustath. & quod Romani βραχίον dicunt, ἐκ τοῦ ἀνασύρεσθαι mutato σ in ξ. Athenæus libr. III. ex Libr. I. Histor. Herodoti ἀναξύριδας, σκυτίνας ponit, quæ pro *soleis coriaceis* sumi videntur; verum hic *braccas* denotat Scythis proprias; quibus virilia veluti constricta, & coarctata, sui muneris admoneri non possunt. Itaque languida primum redduntur; mox etiam accedente articularium dolorum curatione inepta penitus evirantur: hinc fit, ut Pistores & cæteri, quorum partes pudendæ subligaculis non obteguntur; sed liberius pendent, crassos & bene nutritos habeant testes. Cardanus hunc locum de cauteriorum perustione accepit; quæ lectio inniti videtur superius dictis ab Hipp. ubi mentio fit de Scythis & Nomadibus, quorum plures humeros, brachiaque, exusta habent, manuumque juncturas, pectora, coxas, & lumbos: nullam sane ob rationem, quam ob naturæ humiditatem, & mollitiem, qua præditi sunt. Vide Septal. & Cardan. comment. & Salmasium ad Æl. Lamprid. pag. 977. ubi plura occurrunt de hujus vocis significatione.

131 Sic & Imp. Sambuc. ἀνδρωθῆναι *in virum mutari* vitiose Aldus, & Calvus.

132 Εἰκός ἐστι γίνεσθαι legunt quædam exempl. MSC. quam lectionem in contextum intulit Lindenus. Alia ἐγγίνεσθαι adscribunt.

133 Sic omnes vulgati codd. pro quo Aldus τόνου.

eandem esse, vel æstate vel hyeme, vel pluvioso, vel sicco tempore. Eaque de causa, ut existimo, Europæi magis quam Asiatici forma inter se variant, & per singulas urbes, magnitudine maxime inter se dissident. Plures enim corruptiones circa seminis concretionem contingunt, ubi crebræ fiunt anni temporum mutationes, quam si eædem sint & similes. Eadem autem est de moribus ratio. Ferocia, asperitas, & audacia hujusmodi naturæ innascitur; frequentes enim mentis emotiones morum ferociam inducunt; lenitatem autem & comitatem evellunt. Quocirca eos, qui Europam incolunt, magnanimos magis, quam Asiaticos esse censeo. Rerum siquidem uno se habentium modo æquabilitas socordiam ingenerat; mutatio vero, corpus & animum ad laborem excitat. Quinetiam socordia & quiete ignavia crescit; exercitatione vero & laboribus, magnanimitas. Hanc ob causam bellicosiores sunt, qui Europam incolunt, jam etiam propter leges, quoniam Regum imperio non parent, ut Asiatici. Qui enim Regibus subjiciuntur, eos timidissimos esse necesse est, & velut antea a nobis dictum est, servitute pressi animi, neque lubenter sese temere pro alieno imperio periculis objiciunt. Hi vero suis legibus viventes, sibi non aliis pericula subeunt, & magna animi alacritate volentes ad gravia quæque feruntur, quum pro re gesta victoriæ præmia sint accepturi; ita leges ad animi magnitudinem plurimum faciunt. De Europa igitur & Asia in universum sic se res habet. Sunt autem & in Europa gentes, tum magnitudine, tum forma, tum magnanimitate inter se differentes. Varietatis causæ eædem, quæ supra dictæ sunt, quasque jam manifestius aperiam. Quicunque regionem quidem montanam, asperam, altam, & aquis carentem incolunt, & anni temporum mutatio-

τῷ αὐτῷ τὴν αὐτέην γίγνεσθαι, ἔν τε τῷ
θέρει, καὶ τῷ χειμῶνι· [134] μηδὲ ἐν ἐπομ-
110 βρίῃ, καὶ αὐχμῷ. Διότι τὰ εἴδεα
[135] διηλλάχθη νομίζω, τῶν Εὐρωπαίων
μᾶλλον, ἢ τῶν Ἀσιηνῶν· καὶ τὰ μεγέ-
θη [136] διαφορώτατα αὐτὰ ἑωϋτοῖσιν εἶναι
111 κατὰ πόλιν ἑκάστην. Αἱ γὰρ φθοραὶ
πλείονες ἐγγίγνονται τοῦ [137] γόνου ἐν τῇ
ξυμπήξει, ἐν ταῖς μεταλλαγαῖς τῶν ὡρέων
πυκναῖς ἐούσαις, ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι
καὶ ὁμοίῃσιν. Περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐ-
112 τὸς λόγος. Τό, τε ἄγριον, καὶ τὸ [138] ἀ-
μείλικτον, καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοι-
αύτῃ φύσει ἐγγίγνεται· αἱ γὰρ ἐκπλή-
ξιες πυκναὶ γιγνόμεναι, τῆς γνώμης τὴν
ἀγριότητα ἐντιθέασιν· τὸ δὲ ἥμερόν τε,
113 καὶ ἤπιον ἀμαυροῦσιν. [139] Διότι εὐψυ-
χοτέρους νομίζω τοὺς [140] Εὐρώπην οἰκοῦν-
τας εἶναι, ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην. Ἐν μὲν
γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίως, αἱ ῥαθυμίαι
114 ἔνεισιν· ἐν δὲ τῷ [141] μεταβαλλομένῳ,
αἱ ταλαιπωρίαι τῷ σώματι, καὶ τῇ ψυ-
χῇ. Καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης,
ἡ δειλίη αὔξεται· ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπω-
ρίης καὶ τῶν πόνων, αἱ ἀνδρεῖαι. Διὰ
τοῦτό εἰσι μαχιμώτεροι οἱ τὴν Εὐρώπην
οἰκοῦντες, καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ
βασιλεύονται, ὥσπερ οἱ Ἀσιηνοί. Ὅκου
γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δειλοτά-
τους εἶναι· εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον,
αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδούλωνται, καὶ οὐ βού-
λονται παρακινδυνεύειν ἑκόντες εἰκῆ, ὑπὲρ
ἀλλοτρίης δυνάμιος. Οὗτοι δὲ αὐτόνομοι,
ὑπὲρ αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους [142] αἱ-
ρεῦνται, καὶ οὐκ ἄλλων, προθυμεῦνται ἑ-
κόντες, καὶ ἐς τὸ δεινὸν ἔρχονται, τὰ
γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοὶ φέρονται· οὕ-
τως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν εὐψυχίην ἐρ-
γάζονται. Τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ ἅ-
παν, οὕτως ἔχει περί τε τῆς Εὐρώπης,
καὶ τῆς Ἀσίης. Ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ
Εὐρώπῃ φῦλα διάφορα ἕτερα [143] ἑτέρων,
καὶ τὰ μεγέθεα, καὶ τὰς μορφὰς, καὶ τὰς
ἀνδρείας. Τὰ δὲ διαλλάσσοντα ταῦτά
ἐστιν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον εἴρηται,
115 ἔτι δὲ σαφέστερον φράζω. Ὁκόσοι μὲν
χώρην ὀρεινήν τε οἰκοῦσι τρηχείην καὶ
[144] ὑψηλὴν, καὶ ἄνυδρον, καὶ αἱ μεταβο-
λαὶ

VARIÆ LECTIONES.

134 Μηδὲν ἐς ἐπομβρῇ Aldina exemplaria.

135 Διηλλάχθαι νομίζω legunt quædam exemplar. Alia διηλλάχθαι.

136 Διαφορώματα Servin. ex MSC. codd. & pro αὐτὰ ἑωϋτοῖσιν Æmil. Port. legendum esse censet αὐτὰ ἑωϋτῶν.

137 Τόνου *tensionem* pro γόνου Asulana exempl. & Calvus legunt.

138 Sic Imperial. Sambuci cod. quam lectionem notat Lind. Foesius autem ἄμικτον *insociabile*, pro ἀμίαντον *incorruptum* legit, quod notat Æmil. Portus ex Galen. Libro. *Quod animi mores &c.* ubi tamen ἄμικτον vitiose legitur. Zuingerus vero ἀμείλικτον *implacabile* ex quibusdam MSC. codd. legit. vide Septal. comment. pag. 489

139 Καὶ ὅ, τι vitiose in Asulan. exempl. habetur pro Διότι.

140 Hic notat Zuinger. in margine ex quibusdam. MSC. codd. legi τὴν Εὐρώπην.

141 Καταβαλλομένων vitiose legunt Ald. exempl.

142 Αἱρεῦντες quædam MSC. notante Zuingero.

143 Ἑτέρων pro ἑτέροις Æmil. Port. quod recepimus.

144 Impressi codd. Græci. ὑψηλὴν καὶ ἔνυδρον, *altam aquis abundantem*, Cornar. autem ψιλὴν *nudam*, *non sylvosam*, & ἄνυδρον *non aquosam* pro ἔνυδρον *aquis abundantem* legisse videtur, quæ lectio verisimilior nobis visa est. Nam regio montosa & alta, sicca est, & homines in ea regione degentes sunt robustiores, & ferociores.

λαὶ αὐτέοισι γίγνονται τῶν [145] ὡρέων μέ-
γα δὲ διάφοροι· ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα με-
γάλα εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον, καὶ
τὸ ἀνδρεῖον εὖ πεφυκότα, κ) τό, τε ἄγριον,
καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ
ἥκιστα ἔχουσιν. Ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία, κ)
λειμακώδεα, κ) πνιγηρὰ (οἰκέουσι) κ) τῶν θερ-
μῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσιν,
ἢ τῶν ψυχρῶν, ὕδασί τε [146] χρέωνται
θερμοῖσιν· οὗτοι δὲ μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν
εἴησαν, " [147] οὐδὲ κανονίαι· ἐς [148] εὖρος
40 δὲ πεφυκότες, ' καὶ σαρκώδεες, καὶ μελα-
νότριχες, καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον, ἢ
λευκότεροι· φλεγματίαι δὲ ἧσσον, ἢ χο-
λώδεες. Τό, τε ἀνδρεῖον, καὶ ταλαίπω-
ρον ἐν τῇ ψυχῇ, φύσει μὲν " οὐκ ἂν
[149] ὁμοίως ἐνείη· [150] νόμος δὲ προσγενό-
μενος ἀπεργάσοιτ' ἄν. Καὶ εἰ μὲν ποτα-
μοὶ ἐνείησαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵ τινες ἐκ τῆς
χώρης ἐξοχετεύουσιν τό, τε στάσιμον, καὶ
τὸ ὄμβριον· οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε εἴησαν κ)
λαμπροί. Εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴη-
σαν, τὰ δὲ ὕδατα [151] κρηναῖά τε καὶ στά-
σιμα πίνοιεν καὶ [152] ὀδώδεα, ἀνάγκη τὰ
45 ' τοιαῦτα " τῆς [153] γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι
καὶ σπληνός. Ὁκόσοι δὲ ὑψηλήν τε οἰ-
κέουσι χώρην, " καὶ [154] λείην, καὶ ἀνε-
μώδεα, καὶ ἔνυδρον· εἴη ἂν εἴδεα μεγάλα,
κ) ἑωϋτοῖσι παραπλήσια, καὶ ἀνορθότερα,
κ) ἠπιώτεραι αἱ γνῶμαι. " Ὁκόσοι [155] λε-
πτά τε κ) ἄνυδρα, καὶ ψιλά, " [156] ταῖς δὲ
μεταβολαῖς τὸν ὡρέων οὐκ [157] εὔκρητα ἔχει
ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκὸς σκλη-
ρά τε εἶναι, καὶ ἔντονα, καὶ ξανθότερα,
81 ἢ μελάντερα· καὶ τὰ ἤθη, " καὶ τὰς
ὀργὰς αὐθάδεάς τε καὶ ἰδιογνώμονας. Ὁ-
κου γὰρ μεταβολαί εἰσι πυκνόταται τῶν
ὡρέων, καὶ πλεῖστον διάφοροι αὗται. [158] ἑωϋ-

nes habent admodum differentes; illic
(enim) hominum formas magnas esse par
est, tum ad laborem, tum ad robur a na-
tura optime esse comparatas, at agresti-
bus & ferinis moribus ejusmodi naturæ
non parum sunt præditæ. At qui loca
concava, herbosa & æstuosa (habitant,) qui-
que ventis calidis magis quam frigidis per-
flantur, & aquis utuntur calidis: hi ma-
gni quidem esse non possunt, neque re-
116 cti & ventre substricto; in amplam vero
corporis molem a natura producuntur,
corpore sunt carnoso, & capillis nigris,
colore potius nigro quam candido, &
minus pituitosi quam biliosi. At animi
117 robore & laborum tolerantia, non æque
a natura valent; sed accedens vitæ insti-
tutum id efficere potest. Quod si flu-
mina ea in regione sint, quæ stagnantes
& pluvias aquas educant; ii incolumes
degunt, ac nitidi. Sin vero nulla sint
flumina, aquasque fontanas statarias &
male olentes bibant, has ventri & lie-
ni noxias esse necesse est. Qui vero
118 regionem altam, planam, ventis per-
flatam & aquosam incolunt; ii corpo-
119 ris habitu sunt prægrandi, inter se si-
miles, & erecti, & animo mansuetio-
re. At qui macra, & aquis caren-
120 tia & nuda loca tenent, neque tem-
121 peratas habent anni temporum mutatio-
nes; hac in regione homines duro &
robusto corporis habitu esse par est, &
colore flavo potius quam nigro, moribus
122 & animi appetitionibus sibi nimis placen-
tes superbos, & in concepta opinione
permanentes. Ubi enim anni tempo-
rum mutationes, tum crebræ, tum plu-
rimum

VARIÆ LECTIONES.

145 Galenus post ὡρέων sententiam finit; deinde orditur μέγα δὲ διάφοροι ἐνταῦθα κλ.

146 Sic legimus ex Galeno; editi codd. χρέωνται θερμοῖς.

147 Οὐδ' εὐμήκεες *neque proceri* legit Galen. quæ lectio quamvis vera sit, tamen vulgatam retinendam censemus; quare suspicandum est tanquam Glossema adscriptum fuisse ab aliquo Scriptore, ut denotaret, quid sit κανονίαι Hippoc. familiaris vox. Εὐμήκεες Merc. in margine adscribit; quod Glossema etiam esse videtur; vulgatam lectionem sequimur, quamvis κακονίαι legerit Galenus in Exegesi, ut & apud Erotianum, qui Epicli μακρούς καὶ εὐμεγέθεις *longos & proceros* dictos κακονίας scribit. Calvus κοινωνίαι legisse videtur. Foes. in Oecon. voce κανονίαι.

148 Εὐρέες δὲ Galen.

149 Ὁμοίως ἔχειν legunt quædam exemplar. & Galen.

150 Νόμος δὲ προσγενόμενος ὑπεργάσεται Galen. ubi νόμον exprimit τὴν νόμιμον ἐν ἑκάστῃ χώρα τοῦ βίου διαγωγὴν, ἣν δὴ καὶ τροφὴν, καὶ παιδείαν, καὶ συνήθειαν ἐπιχώριον ὀνομάζομεν, *vita institutum, educationem, vivendi modum, mores vernaculos, & patriam consuetudinem vocamus.*

151 Φρεατιαῖα *puteales* aquas legisse videtur Cornarius; Zuingerus autem λιμναῖα *palustres* legit; quam lectionem probat Septalius *lacustres* vertens; nos autem nihil immutavimus, multitudinem codd. secuti, qui uno quasi consensu κρηναῖα legunt.

152 Ἐδώδεα perperam legunt Aldina exemplaria.

153 Πρὸς γαστρὸς ἄτεια εἶναι, καὶ σπλῆνα Ald. exempl. Imper. autem Sambuci cod. pro σπλήνος adscribit σπλῆνοι.

154 Pro καὶ λείην Galenus καὶ λισσὴν *lævem, planam, æquabilem* legit, quasi λίαν ἴσην significat, ut τρηχείῃ *aspera* opponatur. Quod sequitur sic legit Galenus, Εἶεν ἂν εἴδεα μεγάλοι, καὶ ἑωϋτοῖσι παραπλήσιοι, καὶ ἀνανδρότεραι δὲ καὶ ἡμερώτεραι τούτων αἱ γνῶμαι, id est: *ingenti (corpore) præditi sunt, & sibi ipsis similes sunt, minus strenui ac magnanimi; sed animo mansuetiores ac humaniores cernuntur.*

155 Λυπρὰ Galen. legisse videtur, cum λυπρὰ ψιλὰ καὶ ξηρὰ χωρία *nuda & arida loca*, exponit.

156 Τῇσι μεταβολῇσι τῶν ὡρέων, οὐκ εὔκρητα ἔχει τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα, ἀλλὰ σκληρὰ καὶ ἔντονα, καὶ ξανθότερα, οἷς μελαντότερα εἶναι τὰ εἴδεα, καὶ τὰς ὁρμὰς αὐθαδέας τε, καὶ ἰδιογνώμονας, id est, *anni mutationibus ægre discerni possunt eorum species; dura sunt, robusta, flava: quibus nigra sunt, impetus animi habent audaces, & obstinatos* legit Galenus Libr. Quod animi mores &c. ubi notandum nos cum Galen. οὐκ εὔκρητα ἔχει legisse pro οὐ κέκρηται.

157 Sic legit magna codicum pars, quam lectionem retinuimus. Quidam codd. οὐ κέκρηται *non sunt permixta* legunt; εὔκρητα autem vitiose legunt Galeni exempl.

158 Ita Æmil. Portus, vel ἑωϋτῶν; editi codd. ἑωϋτέοισιν.

rimum inter se differunt; ibi & formas, & mores, & naturas plurimum diversas comperias. Atque hæ quidem maximæ causæ sunt, cur naturæ permutentur; deinde etiam regio, in qua quis nutritur, & aquæ. Magna enim ex parte hominum formas, & mores, regionis naturam imitari reperias. Ubi enim terra pinguis est, & mollis, & aquosa; aquæ vero valde sublimes, ita ut æstate sint calidæ, & hyeme frigidæ, quæque ad anni tempora probe habet: ibi homines carnosi sunt, articulis non discreti, humidi, labores non ferentes, ac ut plurimum pravi animi. Quin etiam segnes sunt & somnolenti, & ad artes crassi, neque subtiles, neque acuti. Ast ubi regio nuda est, non munita (arboribus) & aspera, quæque hyeme prematur, & sole exuratur; ibi enim duros, robustos, articulis discretos, nervosos & hirsutos homines cernas: & qui ad aliquid agendum natura sunt industrii & vigilantes. Quique mores & affectus habent superbos, & pertinaces, magisque feritatis quam lenitatis participes; eosque ad artes acutiores & solertiores, & ad res bellicas gerendas meliores deprehendas. Quin & reliqua omnia, quæ e terra producuntur, terræ ipsius naturam sequuntur. Atque maxime quidem contrariæ naturæ & formæ sic se habent: ex quibus conjectura ducta, si reliqua consideres, minime aberrabis.

τέῃσιν· ἐκεῖ καὶ τὰ εἴδεα, καὶ τὰ ἤθεα, καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις πλεῖστον διαφερούσας. Μέγισαι μὲν οὖν εἰσὶν αὗται τῆς φύσιος διαλλαγαί. Ἔπειτα δὲ καὶ
123 ἡ χώρη, ἐν ᾗ [159] ἄν τις τρέφεται,
124 καὶ τὰ ὕδατα. [160] Εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος, τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα, καὶ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων, καὶ
125 τοὺς τρόπους. Ὅκου μὲν γὰρ ἡ γῆ [161] πιειρὰ καὶ μαλθακὴ, καὶ ἔνυδρος·
126 [162] καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα, ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος, καὶ χειμῶνος ψυχρὰ, καὶ τῶν ὡρέων [163] καλῶς κέεται· ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεές εἰσι, καὶ ἄναρθροι, καὶ ὑγροὶ, καὶ [164] ἀταλαίπωροι, καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ,
127 ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Τό, τε γὰρ ῥάθυμον, καὶ τὸ ὑπνηρόν ἐστιν ἐν αὐτέοισιν ἰδεῖν, ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, οὐ λεπτοὶ, οὐδ' ὀξέες. Ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε,
128 καὶ [165] ἀνώχυρος, καὶ τρηχείη, καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη· ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε
129 καὶ [166] ἰσχυροὺς, καὶ διηρθρωμένους,
130 καὶ [167] ἐντόνους, καὶ δασέας ἴδοις· τό, τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἔνθεν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ, καὶ τὸ ἄγρυπνον. Τά τε ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς, αὐθάδεας, καὶ ἰδιογνώμονας, τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας, ἢ τοῦ ἡμέρου· ἔς τε τὰς τέχνας, ὀξυτέρους τε καὶ συνετωτέρους,
131 καὶ [168] ἐς τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις. Καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. Αἱ μὲν οὖν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι, ἔχουσιν οὕτως. Ἀπὸ δὲ τουτέων τεκμαιρόμενος, τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐχ ἁμαρτήσῃ.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

159 Calvus ex quibusdam exemplaribus minus recte legit ἐν ᾗ ἀντιστρέφεται.

160 Galen. libr. Quod animi mores &c. istud hunc in modum legit: εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα, καὶ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους, id est: *comperies hominum & formas & mores regionis naturam ut plurimum imitari.*

161 Πιθηρὰ nullo plane sensu legunt omnia exemplaria; nos vero πιειρὰ legimus, pro quo πικρὰ vitiose apud Galenum legitur. Alia etiam exemplaria πιηρὰ legunt, quod Ionicum est, pro πιειρὰ, ad quod accedit Galeni lectio; facilis enim est lapsus a πιηρὰ in πικρά. Foes. in notis.

162 Καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα ἔχουσα, *sublimibusque aquis subjectum*, scilicet solum, legit Galen. Notandum venit Martian. in suo comment. hunc locum negative legisse, μὴ κάρτα μετέωρα, *non sublimes*, aquæ, hanc maxime ob causam, quod Hipp. hoc toto libro μετέωρον vocitet id, quod est in profundis; sic etiam ipsum ὕδατα μετέωρα interpretari inquit: ἐκ βαθυτάτων πηγέων, *ex profundis scatebris.* Vide Martiani comment. pag. 163.

163 Baccius ex quibus MSC. exempl. κακῶς *male* legisse videtur. Galeni exempl. habent καλῶς *probe*: attamen interpretes in margine annotarunt κακῶς *male*, esse legendum. Cæterum autem hic notandum venit Doctissimum virum D. W. Trillerum in suis Observ. Critic. pag. 177. ναρκώδεες *torpidos* pro σαρκώδεες *carnosos* legisse; verum non immutare vulgatam lectionem ausi sumus, propterea quod, illa omnium editorum & MSC. exemplarium auctoritate confirmetur; & cæteroqui carnosi esse possint homines, articulis non discreti propter obesitatem corporis, & carnis mollitiem, atque humiditatem habere; unde ad laborem inepti sint.

164 Ταλαίπωροι pro ἀταλαίπωροι vitiose apud Galenum legitur.

165 Καὶ ἀνώχυρος *difficilis accessu* vertit Calvus; nos vero *non munitam* vertimus cum Charterio: composita enim est ex dictione ἀν negante, & verbo ἐχυρόω *munio*.

166 ἰσχνοὺς omnia exemplaria; verum Galen. ἰσχυροὺς *fortes* legit. Libr. Quod animi mores &c. facilis autem fuit lapsus a dictione ἰσχυροὺς ad ἰσχνοὺς; quomodocunque legatur, semper vera erit Hippoc. sententia.

167 Καὶ ἐντόνους, καὶ δασέας ἴδοις, τό τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἐνεὸν ἐν τῇ φύσει legunt Galen. exempl. quæ secuti sumus. ἴδοις non habeat vulgati codd.

168 Καὶ τὰ πολέμιον idem.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ.

HIPPOCRATIS DE FLATIBUS LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩΙ ΒΙΒΛΙΩΙ.

Τὰς φύσας, τὰς μὲν ἔξω, λεπτοτέρας, ἤτοι τὸν περιέχοντα ἠέρα· τὰς δὲ ἔσω παχυτέρας, ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διατρεχούσας, ἁπάσας τῶν πλείστων νοσημάτων αἰτίας ἐξηγεῖται, ἔνθα οἱ πολλαπλάσιοι τῶν νουσέων ἐμφαίνονται τρόποι.

ARGUMENTUM LIBRI.

Flatus, tum externos, tenuiores, sive aërem ambientem; tum internos crassiores corpus permeantes. Omnes plurimorum morborum causas explicat; ubi multiplices generationis morborum modi advertuntur.

Basil. Græc. 277. pag. 117. — Foesius Sect. III. 78. 295. — Basil. Lat. II. 23. pag. 117.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὴν ἰητρικὴν τοῖσιν ἰητροῖσιν ἐπίπονον, καὶ τοῖσιν ἰδιώτησιν ξυνὸν ἀγαθόν· τὴν δόξην μεγίστην δύναμιν ἔχειν· ὅ, τι λυπέει τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο νοῦσον εἶναι· τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰήματα· τί ἰητρική· τί ὁ ἄριστος ἰητρός.

CAPUT I.

Medicinam Medicis laboriosam, plebejis hominibus commune bonum esse; opinionem vim maximam habere: quicquid molestum, id morbum esse; contrariorum contraria esse remedia. Quid Medicina; quis Medicus optimus.

45 ΙΣΙ " τινες τῶν τεχνέων, αἳ τοῖσι μὲν κεκτημένοισίν εἰσιν ἐπίπονοι· τοῖσι δὲ χρεομένοισιν, ὀνηΐστοι· καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτῃσι ξυνὸν ἀγαθόν· [1] τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν ἐπὶ σφᾶς, λυπηραί. 1 Τῶν δὲ δὴ τοιουτέων ἐστὶ τεχνέων, καὶ ἣν οἱ Ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν. " Ὁ [2] μὲν γὰρ ἰητρὸς ὁρέει τὰ δεινὰ, θιγγάνει τε ἀη- 2

Unt quædam artes, quæ possessoribus quidem suis multum laboris exhibent; utentibus vero jucundæ ac utiles sunt: & plebejis quidem ipsis commune bonum conferunt; his autem, qui eas tractant, plane molestæ. Ex quarum artium numero est, quam Græci Medicinam appellant. Medicus enim gravia ac periculosa intuetur, &

Variæ Lectiones.

Hic libellus, qui περὶ φυσῶν, *sive* de Flatibus *inscribitur, ab Erotiano inter* αἰτιολογικὰ *&* φυσικὰ *recensitus; etsi a multis Hippocrati adimatur; ipsius tamen doctrinam & Erotianus & Galenus Hippocrate dignam existimarunt, & magni fecerunt, eidemque auctori tribuerunt. Mercurialis vero censur. Oper. Hipp. destinatum putat sectæ Pneumaticorum spiritui omnium causam tribuentium.*

1 Τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισι σφᾶς, legunt editi codd. Nos sequimur cod. Med. & Servin. lect. ἐπὶ addentes.

2 Οὕτως μὲν γὰρ ἰητρός, *sic enim medicus* legit Servin. cod. Hæc sententia a Gregorio Nazianzeno in libr. Apolog. & in Epitaphio Cæsarii, ut Hippocr. citatur; unde elici potest, etiam ab aliis, quam a Medicis, hunc librum pro Hippocratico habitum fuisse. *Mercurial.*

& molesta contrectat, ac ex aliorum calamitatibus proprias sibi demetit molestias. Ægrotantes vero artis opera maximis malis, morbis, laboribus, dolore & morte liberantur. His enim omnibus Medicina manifestam medelam adhibere deprehenditur. Hujus autem artis vilia nosse difficile; seria vero facile. Ac vilia quidem ipsis Medicis, vulgo autem minime sunt cognita; cum mentis quidem non corporis opera sint. Quæcunque quidem manuum operam postulant, ad ea consuetudine est perveniendum. Est enim manuum usus, optimus docendi magister. At obscurissimos & maxime difficiles morbos, opinio magis quam ars judicat: etsi in his plurimum ab imperitia peritia differt. Ex quibus sane unum hoc est; quænam sit morborum causa, & ex quo principio ac veluti fonte corporis vitia oriantur. Si quis enim morbi causam noverit, is poterit corpori conducentia offerre, contraria morbo opponens. Hæc enim ars Medica maxime secundum naturam est. Exempli causa, fames morbus est. Quicquid enim hominem vexat, id morbus appellatur. Quodnam igitur famis est remedium? hoc quod famem sedat. Id autem cibus est, hoc igitur illi medendum est. Rursus quoque sitim potio sedat. Plenitudinem itidem evacuatio sanat; evacuationem vero plenitudo: laborem otium; otium labor. Atque ut uno verbo dicam, contrariorum contraria sunt remedia. Medicina enim additio est & subtractio; & eorum quidem, quæ exuperant subtractio: eorum vero, quæ deficiunt, additio. Qui vero istud optime facit, is optimus Medicus est, quique plurimum abest ab eo præstando, is plurimum in arte deficiet. Atque hæc quidem præter institutum futuri sermonis dicta sunt.

δέων, καὶ ἐπ᾽ ἀλλοτρίῃσιν ξυμφορῇσιν
ἰδίας καρποῦται λύπας. Οἱ δὲ νουσέον-
τες ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν
διὰ τὴν τέχνην, νούσων, πόνων, λύ- 118
πης, θανάτου. Πᾶσι γὰρ τουτέοισιν
ἄντικρυς ἰητρικὴ εὑρίσκεται ἀκεστορίς. Ταύ-
της δὲ τῆς τέχνης τὰ μὲν φλαῦρα,
χαλεπὸν γνῶναι· τὰ δὲ σπουδαῖα, ῥηΐ-
3 διον. Καὶ τὰ μὲν φλαῦρα [3] τοῖσιν
ἰητροῖσι, καὶ οὐ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. Οὐ
γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα εἰ-
4 σιν. [4] Ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ,
χρὴ συνεθισθῆναι. Τὸ γὰρ ἔθος τῇσι
5 χερσὶ [5] κάλλιστον διδασκαλεῖον.
Περὶ δὲ τῶν ἀφανεστάτων, καὶ χαλεπω-
τάτων νουσημάτων, δόξῃ μᾶλλον, ἢ
τέχνῃ κρίνεται· διαφέρει δὲ ἐν αὐτέοισι
πλεῖστον, ἡ πείρη τῆς ἀπειρίης. Ἓν
δή τι τῶν τοιουτέων ἐστὶ, τόδε· τί πο-
τε τὸ αἴτιόν ἐστι τῶν νούσων, καὶ τίς
ἀρχὴ, καὶ πηγὴ γίνεται τῶν ἐν τῷ
6 σώματι κακῶν. Εἰ γάρ τις εἰδείη
τὴν αἰτίην [6] τοῦ νουσήματος, [7] οἷός τ᾽
ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῷ
σώματι, ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπιστάμενος τὰ
νουσήματα. Αὕτη γὰρ [8] ἡ ἰητρικὴ
μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. Αὐτίκα
γὰρ λιμὸς, νοῦσός ἐστιν. Ὅ, τι γὰρ
ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέε-
ται νοῦσος. Τί οὖν λιμοῦ φάρμακον;
ὅ, τι παύει λιμόν. Τοῦτο δ᾽ ἐστὶ βρῶσις,
τούτῳ ἄρα [9] ἐκεῖνο ἰητέον. Αὖθις αὖ
δίψην ἔπαυσε πόσις. Πάλιν αὖ, πλη-
σμονὴν ἰῆται κένωσις· κένωσιν δὲ, πλη-
σμονή· πόνον δὲ, ἀπονίη· ἀπονίην δὲ,
7 πόνος. Ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ, τὰ
8 ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα. Ἰη-
τρικὴ γάρ ἐστι, πρόσθεσις καὶ ἀφαίρε-
σις· [10] ἀφαίρεσις μὲν τῶν ὑπερβαλ-
λόντων· πρόσθεσις δὲ τῶν ἐλλειπόντων.
Ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων, ἄριστος
ἰητρὸς, ὁ δὲ τουτέου πλεῖστον ἀπηλλαγ-
μένος, πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχ-
νης. Τὰ μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λό-
γου τοῦ μέλλοντος εἴρηται.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

3 *Τοῖσιν ἰητροῖσι μούνοισιν εὖ εἰδέναι medicis solis licet cognoscere*, quædam MSC. Reg. quam lectionem secutus est Calvus.

4 Hic locus apud Galenum paulo aliter profertur hisce verbis: *ὁκόσα χειρουργῆσαι δεῖ, συνεθισθῆναι χρὴ πάρος quæcunque manu administrare opus est, iis consuescere prius oportet.* Libr. VIII. de Administ. Anat. cap. 4. Quam lectionem amplectitur Lindenus.

5 *Μέγιστον διδασκαλεῖον* legunt quædam MSC. Reg. *κάλλιστον διδασκαλικὸν* Lind. *διδασκάλιον* Fevr. & Servin. ex MSC.

6 *Τοῦ σώματος* vitiose legunt exempl. quædam Regia. *Σῶμα* & *νούσημα* in MSC. Hipp. sæpe confunduntur inter se.

7 Sic legimus cum Aldinis exemplaribus, & quidem melius, quam in vulgatis exemplaribus, quæ hunc locum sic proferunt: *οἷός τ᾽ ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐκ τῶν ἐναντίων.*

8 Ἡ non adscribitur in cod. MSC. Servin.

9 Hæc sententia sic legit Fevr. *ἐκεῖνο τοῦτο ἰητέον.*

10 Galenus in Isagoge & libr. II. Meth. medendi hæc adducit hisce verbis: *πρόσθεσις μὲν τῶν ἐλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ τῶν πλεονεζόντων*, id est: *additio eorum, quæ deficiunt; ablatio vero eorum, quæ exuperant.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τῶν ἁπασῶν νούσων καὶ τὸν ἕνα τρόπον, καὶ μίαν ἰδέην εἶναι καὶ αἰτίην· τρεῖς τροφαί· τί πνεῦμα· τί ἀήρ· τί φῦσα· τί ἄνεμος· περὶ μεγίστης χρείης τοῦ ἠέρος, τοῦ τε βίου, καὶ τῶν νουσέων αἰτίου.

Τῶν δὲ δὴ νούσων ἀπασέων, ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτός· ὁ δὲ τόπος διαφέρει. Δοκέει μὲν οὖν [11] τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλήλοισιν ἐοικέναι, διὰ τὴν ἀλλοιότητα καὶ ἀνομοιότητα τῶν τόπων. Ἔστι δὲ μία τῶν νουσέων [12] ἀπασῶν καὶ ἰδέη, καὶ αἰτίη ἡ αὐτή· τίς δ' ἐστὶν αὕτη, διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου φράσαι πειρήσομαι. 9 Τὰ [13] γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀπὸ τρισσέων τροφῶν τρέφονται· ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι ταῦτα [14] τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτὰ, πνεύματα. Πνεύματα δὲ, τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι φῦσαι καλέονται, τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων, ἀήρ. Οὗτος δὲ μέγιστός ἐστιν ἐν ἅπασι τῶν συμπτωμάτων δυνάστης· ἄξιον δὲ αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν δύναμιν. Ἄνεμος γάρ ἐστιν ἠέρος ῥεῦμα, καὶ χεῦμα. Ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνασπᾶται [15] πρόῤῥιζα γίνεται διὰ τὴν βίην τοῦ πνεύματος· τό, τε πέλαγος κυμαίνεται· ὁλκάδες τε ἄπειροι τῷ μεγέθει, ἐς ὕψος διαῤῥίπτονται. Τοιαύτην μὲν [16] οὖν ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν. Ἀλλὰ μὴν ἐστί γε τῇ μὲν ὄψει ἀφανής· τῷ δὲ λογισμῷ, φανερός. Τί γὰρ ἄνευ τουτέου γένοιτο ἄν; ἢ τίνος οὗτος ἄπεστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἅπαν γὰρ τὸ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, πνεύματος [17] συμπλέον ἐστί. Τοῦτο καὶ χειμῶνος, καὶ θέρεος αἴτιον· ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον· ἐν δὲ τῷ θέρει, πρηῢ καὶ γαληνόν. Ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης, καὶ [18] ἀστέρων ὁδὸς διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι. Τῷ γὰρ πυρὶ, τὸ πνεῦμα τροφή· τοῦ δὲ πνεύματος τὸ πῦρ στερηθὲν, οὐκ ἂν δύναιτο ζώειν. Ὥστε καὶ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον ἀέναον ἐόντα, 10 ὁ ἀὴρ ἀέναος καὶ λεπτὸς ἐὼν, τὸ εἶναι

CAPUT II.

Morborum omnium modum unum, unamque speciem, & causam esse triplex alimentum. Quid spiritus; quid aër; quid flatus; quid ventus. De aëris usu necessario, vitæ, & morborum authoris.

Morborum autem omnium idem modus; locus vero diversus est. Morbi igitur ob locorum varietatem & dissimilitudinem, nihil inter se habere simile videntur. Est tamen una & eadem omnium morborum forma & causa, quam procedente oratione quænam sit declarare conabor. Hominum enim & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur; horum autem nutrimentorum hæc sunt nomina, cibus, potus, spiritus. Ac spiritus quidem, qui in corporibus insunt, flatus nominantur; qui vero extra corpora sunt, aër. Hic autem maximus in omnibus, quæ corpori accidunt auctor, ac dominus est; ac illius vim inspicere operæ pretium videtur. Ventus enim est aëris fluxus & effusio. Quum igitur copiosus aër vehementem fluxum fecerit, tum & arbores vi spiritus e terra radicitus evelluntur, mare æstu fluctuat, & immensæ naves onerariæ in altum jactantur. Hanc igitur vim in ista obtinet. Qui etsi oculis minime cernitur; ratiocinatione tamen conspicuus est. Quid enim sine hoc fit tandem? aut a quonam hic abest? aut cui non præsens est? Quicquid enim inter cœlum & terram interjacet, id omne spiritu plenum est, idque hyemis & æstatis causa est: per hyemem quidem condensatum & frigidum; per æstatem vero lene & tranquillum. Quin etiam solis, lunæ & astrorum viam spiritus dirigit. Igni enim spiritus nutrimentum est, eoque privatus ignis vivere non potest. Atque adeo perennem solis cursum, aër perennis & tenuis esse facit.

Variæ Lectiones.

11 *Μὴ τὰ νουσήματα* Imper. Samb.
12 *Ἀπασῶν omnium* deest in MSC. cod. Servini.
13 Notat Foesius M. Tull. Ciceronem hunc locum expressisse libr. II. de Nat Deorum: *Nam cum tribus rebus animantium vita teneatur, cibo, potione, spiritu, ad hæc omnia percipienda os est aptissimum, quod adjunctis naribus spiritu augetur.*
14 *Ταῦτα ὀνόματα* deleto *τὰ* MSC. Servini.
15 *Πρόῤῥιζα radicitus* omittunt codd. Medic. & Servin.
16 *Τοιαύτην μὲν ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν hanc vim in ista obtinet* legit MSC. cod. Servin.
17 *Συμπλέον* Cod. Med. & Servin. ex MSC.
18 *Ἀστέρων* editi codd. nos Servini lectionem magis Ionicam secuti sumus. Lucretius libr. V. hanc etjam causam indicavit, aëris scilicet motu & impetu Solem & Lunam converti, & in orbem rapi.

facit. Quin & in mari quandam esse spiritus communionem cuivis est manifestum. Neque enim natantia animantia sine spiritu vivere possent. Quonam autem alio pacto illum participarent, si non per aquam & ex aqua spiritum attraherent? Et lunæ in eo sedes est, ac fundamentum, hicque terræ vehiculum, neque quicquam spiritu est vacuum. Atque hæc quidem causa, cur in cæteris aër tantum possit, dicta est. Mortalibus autem hic tum vitæ, tum morborum ægrotis causa est. Tantaque est omnibus corporibus spiritus necessitas, ut omnibus aliis & cibis & potu abstinens homo, duos tamen, tres vel plures dies vitam degere possit: si vero quis spiritus in corpus vias interceperit, exiguo diei spatio enecet (corpus illud oportet;) adeo necessarius est usus spiritus in corpore. Ad hæc quoque quum omnes alias actiones homines intermittunt, quod mutationibus innumeris vita sit referta; ab hac tamen sola actione nunquam desistunt mortalia animantia, quin modo inspirent, modo expirent. Quod igitur omnibus animantibus cum aëre maxima intercedat communio, dictum est. Huic quoque orationi subjiciendum, morbos unquam vix aliunde quam inde oriri posse, quum is (spiritus) aut copiosior, aut parcior, aut etiam plenior, (aut) & morbidis inquinamentis infectus in corpus subierit. De tota re igitur hæc mihi sufficere videntur.

[19] παρέχεται. Ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πε-
λάγους, ὅτι μέθεξιν ἔχει τοῦ πνεύματος,
παντί που δῆλον. Οὐ γὰρ ἄν ποτε τὰ πλωτὰ
ζῶα ζώειν ἐδύνατο, μὴ μετέχοντα πνεύματος.
Μετέχοιεν δὲ [20] πως " ἂν ἄλλως, ἀλλ' ἢ
διὰ τοῦ ὕδατος [21] ἢ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα
11 τὸν ἀέρα; " [22] καὶ τῇ μήνῃ ἐπὶ τουτέου τό
βάθρον, οὗτός γε τῆς γῆς ὄχημα, κενεόν
τε οὐδέν ἐστιν τούτου. Διότι μὲν τοῖσιν
ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔῤῥωται, εἴρηται. Τοῖσι
δ' αὖ θνητοῖσιν οὗτος αἴτιος τοῦτε βίου,
καὶ τῶν νουσέων τοῖσι νοσέουσι. Τοσαύτη
δὲ τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι τοῦ
πνεύματος ἐοῦσα, ὥστε τῶν μὲν ἄλλων
ἁπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ σι-
τίων, καὶ ποτῶν δύναιτ' ἂν ἡμέρας δύο,
καὶ τρεῖς, καὶ πλείονας διάγειν· ἢν δέ
τις [23] ἐπιλάβοι τὰς τοῦ πνεύματος εἰς τὸ
σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης,
12 ἀπόλλοιτο ἂν " ὡς μεγίστης χρείης [24] ἐού-
σης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος ἔτι τοίνυν
τὰ μὲν ἄλλα πάντα διαλείπουσιν ἄνθρω-
13 ποι πρήσσοντες, " ὁ γὰρ βίος μεταβο-
λέων [25] πλέως ἐστί. Τοῦτο δὲ μοῦνον ἀεὶ
διατελέουσιν ἅπαντα τὰ θνητὰ ζῶα πρήσ-
σοντα, τοτὲ μὲν ἐμπνέοντα, τοτὲ δὲ ἐκ-
πνέοντα. Ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη
ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστὶν, εἴρη-
ται. Μετὰ τοῦτο τοίνυν εὐθέως ῥητέον,
ὅτι οὐκ ἄλλοθέν [26] ποθεν εἰκός ἐστι γί-
γνεσθαι τὰς ἀῤῥωστίας μάλιστα, ἢ ἐντεῦθεν·
ὅταν τοῦτο (πνεῦμα) ᾖ πλέον, ἢ ἔλασ-
14 σον, ἢ καὶ ἀθροώτερον, " (ἢ) καὶ [27] μεμιη-
σμένον νοσεροῖσι μιάσμασιν ἐς τὸ σῶμα
15 ἐσέλθῃ. " περὶ μὲν οὖν [28] ὅλου τοῦ πρήγ-
ματος, ἀρκεῖ μοι ταῦτα.

ΚΕΦΑ-

VARIÆ LECTIONES.

19 Pro τὸ εἶναι παρέχεται videtur legendum τὸ ἀεὶ περιέρχεται vel παρέπεται, *comitatur* vel περιχέεται *circumfunditur*, & tunc subaudiendum κατά. Zuing. in com. pag. 292. Nos vero nihil immutamus pluralitatem codd. secuti. Ibidem ἔχει πνεύματος Aldus legit omisso τοῦ.

20 Μετέχοιεν δ' ἂν ἄλλως, Imp. Sambuc. omisso πῶς, quam lectionem notat Fevr. ex MSC. codd. ubi notandum cod. Medic. habere μετέχειν pro μετέχοιεν.

21 Κἂκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα τὸν ἀέρα, legunt Ald. exempl. & Servin. ex MSC. codd.

22 Καὶ μὴν ὅτι γῆ τουτέου βάθρον legunt MSC. Reg. ut terra sit aëris fundamentum, & ejusdem veluti receptaculum; quam lectionem notat Goupylus. Aldina exemplaria suspectam faciunt lectionem, quæ asteriscum apponunt. Βάθρον vulgata exempl. omnia hoc in loco habent, pro quo nos restituimus βάθρον ex Imper. Sambuc. Servin. vero ex MSC. codd. βάραθρον. Fevreus βάραθρον.

23 Ἢν δέ τις ἐπιλαμβάνοι τὰς τοῦ πνεύματος ἐς τὸ σῶμα διεξόδους Servin. MSC. codd.

24 Ὡς μεγίστης χρείης ἐνεούσης legunt quædam exemplaria Regia.

25 Ὁ γὰρ βίος μεταβολέων ἀνάπλεός ἐστι MSC. Reg. quædam legunt.

26 Πόθεν *unde* desideratur in cod. MSC. Servin.

27 Ἢ μεμιησμένον legunt quædam exemplaria Reg. utramque lectionem adhibuimus. Hunc locum spectasse mihi videtur Erotianus, qui μεμιασμένον exponit λοιμῶδες γεγονὸς, id est: *pestilentia infectum.* Apud Hesych μεμιασμένα μεμολυσμένα καὶ μεμιγμένα exponuntur, *fœdata, inquinata & permixta.* Vide Foes. Oecon. voce Μεμιασμένον. Cod. MSC. Medic. μεμιγμένον *permixtum* legit.

28 Ὅλου τουτέου τοῦ πρήγματος Imperial. Sambuc. & MSC. quædam Reg.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Τὸν ἠέρα αἴτιον εἶναι ἁπασῶν τῶν νουσέων, καὶ πυρετῶν· πυρετὸν φησι πάσῃσι νούσοισιν ἐφεδρεύειν, καὶ ταὐτὸν δισσὸν, τὸν μὲν κοινὸν, τὸν δὲ ἴδιον· τί ἐστιν ἀμφότερος· τοὺς ἐρευγμοὺς τε, καὶ τὰς φρίκας, καὶ τὰ ῥίγεα ἀπὸ τοῦ πνεύματος γίνεσθαι.

ΜΕτὰ δὲ ταῦτα, πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τῷ λόγῳ πορευθεὶς, ἐπιδείξω τὰ νοσήματα τουτέου ἀπόγονά τε, καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. Πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου νουσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ·
119 τοῦτο γὰρ τὸ νούσημα πᾶσιν ἐφεδρεύει τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι, μάλιστα δὲ
16 φλεγμονῇ. " Δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προσκόμματα· ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβῶν, καὶ πυρετὸς ἕπεται· ἔστι δὲ δισσὰ [29] εἴδεα πυρετῶν (ὡς ταύτῃ διελθεῖν) ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καλεόμενος λοιμός· ὁ δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν ἰδίην, τοῖσι πονηρῶς διαιτεομένοισι γινόμενος. Ἀμφοτέρων δὲ τουτέων, αἴτιος
17 ὁ ἀήρ. " Ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς διὰ τοῦτο τοιοῦτός ἐστιν, [30] ὅτι τὸ πνεῦμα
18 τωὐτὸ πάντες ἕλκουσιν· " [31] ὁμοίου δὲ ὁμοίῳ τοῦ πνεύματος τῷ σώματι μιχθέντος, ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται.
19 " Ἀλλ' ἴσως φήσει τις, διατί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι, ἀλλ' ἔθνει τινὶ αὐτέων [32] ἐμπεριπίπτουσιν αἱ τοιαῦται νοῦσοι; διότι, φαίην ἂν, διαφέρει σῶμα σώματος, καὶ φύσις φύσιος, καὶ τροφὴ τροφῆς. Οὐ γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων ταὐτὰ, οὔτ' ἀνάρμοστα, οὔτ' εὐάρμοστά ἐστιν, ἀλλ' ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. Ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιουτέοισι πλησθῇ [33] μιάσμασιν, ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμιά ἐστιν, ἄνθρωποι τότε νουσέουσιν. Ὅταν δὲ ἑτέρῳ τινὶ
20 ἔθνει ζώων ὁ ἀὴρ ἀνάρμοστος ῇ, " τὸ [34] νούσημα κεῖνα νουσέουσιν. [35] Αἱ μὲν οὖν δημόσιαι οὖσαι τῶν νουσέων εἴρηνται· καὶ ὅ, τι, καὶ ὅκως, καὶ οἷσι, καὶ ἀφ' οὗ γίνονται. Τὸν δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν γινόμενον πυρετὸν, διέξειμί σοι. Πο-

CAPUT III.

Aërem omnium morborum, & febrium causam esse; febrem omnium morborum comitem, eamque duplicem, communem & privatam: quid utraque. A spiritu eructationes, horrores, & rigores.

DEinceps autem ad opera ipsa oratione progressus morbos omnes istius sobolem esse, & ab hoc oriundos demonstrabo. Ac primum a febre maxime communi morbo exordium ducam; hic enim morbus omnium aliorum morborum, præcipue vero inflammationis, comes est. Quod indicant sequentia offendicula; mox enim cum inflammatione inguinum tumor & febris consequitur: febrium autem duo sunt genera (ut id quoque hic attingam) unum quidem omnibus commune, pestis appellatur; alterum vero ob pravam victus rationem privatam pravo victu utentibus contingens. Horum autem utriusque aër auctor est. Communis igitur febris ideo talis est, quod eundem omnes spiritum attrahunt: & simili spiritu, corpori similiter permixto, similes oriuntur febres. At forte objiciat quispiam, cur igitur non omnibus animantibus; sed alicui ipsorum generi ejusmodi morbi contingunt? Quod (dixerim), corpus a corpore, natura a natura, & alimentum ab alimento differt. Neque enim omni animantium generi eadem sunt commoda aut incommoda, sed alia aliis conveniunt. Quum igitur aër inquinamentis hujusmodi, quæ hominum naturæ adversantur, plenus fuerit, tum homines ægrotant. Quum vero alteri cuidam animantium generi aër incommodus fuerit, tunc illud genus morbo corripitur. Quinam igitur populares sint morbi, & quare, & quomodo, & quibus, & unde oriantur, dictum. Febrem autem, quæ ex pravo victu oritur, tibi deinceps exponam. Est autem

VARIÆ LECTIONES.

29 Ἐθνέα legunt vulgata exemplaria: nos autem ex Imp. Sambuco εἴδεα restituimus, quam lectionem secuti sunt interpretes, qui tamen nullum hujus emendationis monitum dederunt; nisi quis ἔθνος pro γένος intelligat.

30 Ὅτι τὸ πνεῦμα ταὐτὸ πάντες ἔχουσιν, id est, *quod eundem omnes spiritum habent*, ex MSC. codd. Servin. prior tamen lectio præferenda est, ut intelligatur de spiritu attracto.

31 Ὁμοίου δὲ ὁμοίῳ, quædam exemplaria legunt, pro ὁμοίῳ δὲ ὁμοίως, quæ lectio nobis probatur.

32 Περιπίπτουσιν legunt quædam exemplaria eodem significatu.

33 Μιάσματος ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμιόν ἐστι legit Servin. ex MSC.

34 Τὸ νούσημα κεῖνο νουσέουσιν legit Mercurialis cum Asulanis exemplaribus: nos secuti sumus codd. pluralita[illegible]

35 Αἱ μὲν οὖν δημόσιαί εἰσι, ex MSC. quibusdam exempl. legit Servin.

autem hujusmodi prava victus ratio; primum quidem cum quis copiosiores cibos, aut liquidos, aut siccos corpori exhibeat, quam ipsum ferre possit, neque labore aliquo ciborum copiam compensat; deinde quum varios & dissimiles inter se cibos assumit. Dissimilia enim seditionem movent, & alia citius, alia tardius concoquuntur. Ac cum multis cibis multum etiam spiritum ingeri necesse est. Nam cum omnibus his, quæ eduntur aut bibuntur, spiritus aut copiosior, aut paucior in corpus subit. Atque id inde manifestum est, quod eructationes plerisque post assumptos cibos & potus accidunt; nimirum quum inclusus aër recurrat, ubi bullas, in quibus latet, perfregerit. Quando igitur corpus cibis expletum fuerit, tum spiritus quoque magna copia accedit, diutius immorantibus cibis; cibi autem, quum præ multitudine spiritus transire nequeunt, diutius immorantur. Obstructo autem inferiore ventre, in universum corpus flatus percurrunt, & ad sanguine refertas corporis partes illapsi, eas refrigerant. Ac refrigeratis his locis, in quibus fontes & radices sanguinis continentur, per universum corpus horror penetrat. Universo autem sanguine perfrigerato, totum corpus horret. Hanc igitur ob causam, primum horrores ante febres oriuntur: & quo majore copia & frigiditate flatus irruperint, talis quoque rigor consequitur, a pluribus quidem & frigidioribus, vehementior; a paucioribus vero minusque frigidis, minus quoque vehemens. Cum horroribus autem corporis quoque tremores ad hunc modum contingunt. Sanguis enim præsentem horrorem fugiens concurrit, ac per totum corpus ad maxime calidas partes penetrat. Atque hi sunt ejus saltus. Desiliente autem ab extremis corporis partibus sanguine, & viscera, & carnes contremiscunt. Quædam enim corporis partes copioso sanguine refertæ; aliæ vero exangues fiunt. Atque exangues quidem ob frigus minime conquiescunt, sed con-

νηρὴ δέ ἐστιν ἡ τοιήδε δίαιτα· τοῦτο μὲν οὖν,
ὅταν τις πλείονας τροφὰς, ἢ ὑγρὰς, ἢ ξηρὰς
δίδωσι τῷ σώματι, ἢ τὸ σῶμα δύ-
21 ναται φέρειν, καὶ πόνον μηδένα τῷ
πλήθει τῶν [36] τροφῶν ἀντιτίθησι· τοῦ-
το δὲ ὅταν ποικίλας, καὶ ἀνομοίους ἀλ-
λήλησιν ἐσπέμπῃ τροφάς. Τὰ γὰρ
ἀνόμοια στασιάζει, καὶ τὰ μὲν θᾶσσον,
τὰ δὲ σχολαίτερον πέσσεται. Μετὰ δὲ
πολλῶν σιτίων ἀνάγκη, καὶ πολλὸν πνεῦμα
εἰσιέναι. Μετὰ πάντων γὰρ τῶν ἐσθιο-
μένων καὶ πινομένων, εἴσεισι πνεῦμα ἐς τὸ
σῶμα, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. Φανερὸν
δὲ τοῦτο, τῷ δέ ἐστιν· ἐρευγμοὶ γὰρ
γίγνονται μετὰ τὰ σιτία, καὶ τὰ πο-
τὰ τοῖσι πλείστοισιν· ἀνατρέχει γὰρ ὁ
κατακλεισθεὶς ἀὴρ, ὁκόταν ἀναῤῥήξῃ τὰς
πομφόλυγας, ἐν ᾗσι κρύπτεται. [37] Ὅ-
τε οὖν τὸ σῶμα σιτίων πλησθῇ, καὶ
πνεύματος πλησμονὴ ἐπὶ πλεῖον γίγνε-
ται, τῶν σιτίων χρονιζομένων· χρονί-
22 ζεται δὲ τὰ σιτία, διὰ πλῆθος οὐ
[38] δυναμένου (τοῦ πνώματος) διεξελθεῖν.
Ἐμφραχθείσης δὲ τῆς κάτω κοιλίης, εἰς
23 ὅλον τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φῦσαι. [39] Προ-
σπεσοῦσαι δὲ (πρὸς) τὰ ἐναιμότατα τοῦ
24 σώματος, ἔψυξαν. Τουτέων δὲ τῶν
τόπων ψυχθέντων, ὅκου αἱ πηγαὶ καὶ αἱ
ῥίζαι τοῦ αἵματός εἰσι, διὰ παντὸς τοῦ
[40] σώματος ἡ φρίκη διῆλθεν. Ἅπαν-
τος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος, ἅπαν τὸ
σῶμα φρίσσει. Διὰ τοῦτο μὲν οὖν πρῶ-
τον, αἱ φρῖκαι γίνονται πρὸ τῶν πυρε-
τῶν· ὅκως δ' ἂν ὁρμήσωσιν αἱ φῦσαι
πλήθει καὶ ψυχρότητι, [41] τοιοῦτον γί-
γνεται καὶ ῥῖγος, ἀπὸ μὲν πλειόνων καὶ
ψυχροτέρων, ἰσχυρότερον· ἀπὸ δὲ ἐλασ-
σόνων καὶ ἧσσόν τι ψυχρῶν, ἧσσον
25 [42] ἰσχυρόν. Ἐν δὲ τῇσι φρίκῃσι καὶ
οἱ τρόμοι τοῦ σώματος, κατὰ τόνδε γί-
γνονται τὸν τρόπον. Τὸ αἷμα φοβεόμε-
νον τὴν παροῦσαν φρίκην συντρέχει,
καὶ διέξεισι κατὰ παντὸς τοῦ σώματος
ἐς τὰ θερμότατα. Αὗται μὲν οὖν αἱ
ἅλλαι. Καθαλλομένου δὲ τοῦ αἵματος
ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος, [43] ἐς
τὰ σπλάγχνα τρομέουσι, καὶ αἱ σάρκες.
Τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος γίγνεται πο-
λύαιμα· τὰ δὲ ἄναιμα. Τὰ μὲν οὖν
26 ἄναιμα διὰ τὴν ψύξιν [44] οὐκ ἀτρο-
μέουσιν,

Variæ Lectiones.

36 Τροφῶν ἀντιτεθῇ quædam MSC. Reg. quam lectionem notat Zuing.

37 Ὅταν οὖν τὸ σῶμα, id est: *quum igitur corpus* &c. Servin. codex, & alia exempl. legunt.

38 Sic membranæ MSC. Regiæ; vulgata vero exempl. δυναμένου διελθεῖν habent.

39 Προσπεσοῦσαι δὲ πρὸς τὰ ἐναιμότατα τοῦ σώματος legunt quædam membranæ MSC. Regiæ, quam lectionem amplectimur; πρὸς deest in evulgatis codicibus.

40 Αἵματος pro σώματος legit Servin. deinde ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος. Ibidem ἡ φρίκη usque ad φρίσσει Medic. cod. legit ἔψυξαν· τουτέων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων ἅπαν τὸ σῶμα φρίσσει, id est: *refrigerantur; his autem locis frigefactis totum corpus inhorrescit.*

41 Τοιοῦτον γίγνεται καὶ φρῖκος, id est: *talis quoque horror consequitur*, Cod. Med. & Servin. MSC.

42 Ἀνισχυρότερον Imp. Sambuc.

43 Ἐς τὰ σπλάγχνα τρέμουσι ex MSC. Servin.

44 Sic Foesium secuti legimus, pro quo οὐ τρεμέουσι *non tremunt*, legunt omnes interpretes. Lindenus autem οὐκ ἂν τρομέουσι.

μένουσιν, ἀλλὰ πάλλονται· τὸ γὰρ θερμὸν ἐξ αὐτέων [45] ἐκλέλοιπε. Τὰ δὲ πολύαιμα, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος τρέμουσι, καὶ φλεγμονὰς ἐμποιέει· οὐ γὰρ δύναται πολλὸν γινόμενον ἀτρεμίζειν.

cutiuntur, quod eas calor destituerit. Quæ vero sanguine replentur, ob sanguinis copiam contremiscunt, & inflammationes excitant: neque enim fieri potest, ut sanguinis copia conquiescat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τίνα τὰ συμπλώματα πρὸ τῶν πυρετῶν γίγνονται· χάσμαι καὶ τῶν ἄρθρων διαλύσιες· ἅμα δὲ τῷ πυρετῷ οἱ τῆς κεφαλῆς πόνοι, καὶ ἱδρῶτες, καὶ οἱ ἀμφὶ τοὺς κροτάφους σφυγμοί.

Χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν, ὅτε πολὺς ἢ ὁ ἀὴρ ἀθροισθεὶς, [46] ἀθρόον τε ἄνωθεν διεξιὼν, ἐξεμόχλευσε, καὶ διέστησε τὸ στόμα· ταύτῃ γὰρ εὐδιέξοδός ἐστιν. Ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς, ἑψομένου τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου, διεισι διὰ τοῦ στόματος ὁ ἀὴρ ξυνεστραμμένος, καὶ βίῃ φερόμενος. Καὶ τάτε ἄρθρα διαλύονται πρὸ τῶν πυρετῶν. Χλιαινόμενα γὰρ τὰ νεῦρα διΐστανται. [47] Ὁκόταν δὲ συναλισθῇ ἀθροισθὲν τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ, ὁ ψύξας τὸ αἷμα, κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος, [48] διάπυρος δὲ καὶ μύδρος γενόμενος, ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην ἐνειργάσατο· συνεργὸν δὲ αὐτῷ τὸ αἷμά ἐστι. Τήκεται γὰρ πυρούμενον, καὶ γίγνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. Τοῦ δὲ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος, οἱ ἱδρῶτες γίγνονται. Τὸ δὲ πνεῦμα συνιστάμενον, ἐς ὕδωρ ἔρχεται, καὶ διὰ τῶν πόρων διεξελθὸν, ἔξω περαιοῦται, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅν περ ἀπὸ τῶν ἑψομένων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπανιὼν, ἢν ἔχῃ στερέωμα πρὸς ὅ, τι χρὴ προσπίπτειν, παχύνεται, καὶ πυκνοῦται, καὶ σταγόνες [49] ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τῶν σωμάτων, οἷσιν ἂν ὁ ἀτμὸς προσπίπτῃ. Πόνοι δὲ τῆς κεφαλῆς ἅμα τῷ πυρετῷ γίγνονται, διὰ τόδε. Στενοχωρίη τῇσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵματος γίγνεται, [50] πεπλήρωνται γὰρ ἠέρος· πλησθεῖσαι δὲ καὶ πρησθεῖσαι, τὸν

CAPUT IV.

Quæ symptomata febres vel præcedunt, oscitationes, articulorum exolutiones; vel comitantur, capitis dolores, sudores, temporum pulsationes.

Oscitationes autem febres præcedunt,
27 quum copiosus aër coacervatus fuerit, confertimque ad superiora erumpens, instar cunei os emovet, ac diducit; quod hac ei facillimus exitus pateat. Quemadmodum enim ab aqua in lebetibus ebulliente, vapor copiosus
28 evehitur; sic corpore concalefacto, aër
29 coacervatus & vi quadam delatus, per os erumpit. Articuli quoque ante febres exolvuntur. Calefacti enim nervi diducuntur. Coacto autem cumulatim plurimo sanguine, aër ipse, qui sanguinem refrigeravit, a
30 calore superatus, rursus incalescit, incensusque ac velut igneus factus, in toto corpore calorem excitat; ad id
31 etiam adjuvante ipso sanguine. Quod enim incensum est, liquatur, ex eoque spiritus oritur; spiritu autem ad corporis meatus irrumpente, sudores fiunt. Coactus autem spiritus in aquam abit, & per meatus subiens, ad eundem modum foras erumpit, quo a ferventibus aquis sublatus vapor, si ad solidum quiddam impingere compellatur, incrassescit ac condensatur, guttæque ab his corporibus, in quæ vapor impegit, decidunt. Capitis autem dolores una cum febre hanc ob causam oriuntur. Sanguinis in capite viis angustia contin-
32 git, quod aëre repletæ sint; eæque repletæ ac incalefactæ capiti dolorem affe-

VARIÆ LECTIONES.

45 Ἐκλέλειπε *defecerit* Cornarius legisse videtur.

46 Ἔπειτα ἀθρόως τὸ ἄνωθεν διεξιὸν ἀνεμόχλευσε, καὶ διέστησε τὸ στόμα legunt exemplaria Reg. MSC.

47 Ὁκόταν δὴ συναλισθῇ ἀθροισθὲν τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, *quum sane cumulatim congregatus fuerit sanguis*, legit ex MSC. cod. Servinus.

48 Διάπυρος δὲ καὶ ἀδρὸς γενόμενος, *incensus vero, ac crassus factus* legunt quædam MSC. Reg. καὶ desideratur in MSC. Servin.

49 Ἐμπίπτουσιν MSC. cod. Servini habet.

50 Πεπλήρωνται γὰρ ἠέρος αἱ φλέβες, id est: *repleta enim sunt aëre vena*, legunt MSC. quædam Reg. quo in loco πρησθεῖσαι ἐμφυσηθεῖσαι, inflatæ & distentæ venæ dici videntur, quod φρῆσαι φυσῆσαι Hesychio exponatur, & πεπρησμένοι οἱ ἐμφυσημένοι *inflati & distenti* dicantur: verum apud Hesychium πρῆξαι vitiose scribitur. Aldina exemplaria προσθεῖσαι quoque vitiose legunt. Quidam pro πρῆσαι, φλέξαι *incalefacta* legunt, quam lectionem probamus.

afferunt. Sanguis enim vi coactus, quum calidus sit, per angustam viam transire celeriter nequit: multa enim ei impedimento sunt obstacula, & obstructiones. Eamque sane ob causam pulsationes circa tempora contingunt. Ad hunc ergo modum, quem dixi, febres contingunt, & cum febribus dolores & ægritudines.

CAPUT V.

Volvulos, convolvulos, tormina, aliosque inhærentes morbos a flatibus oriri, ut & fluxiones & hæmorrhagias pectoris, & rupturas; doloresque a flatibus fotu calido mitigari.

Aliorum autem morborum quales sunt volvuli, aut intestinorum convolutiones, aut tormina, aut alii inhærentes morbi, flatibus causam adscribendam, omnibus existimo notum esse. Horum enim omnium spiritus trajectio causa est. Hic enim, ubi ad loca tenera, inassueta, nec prius attacta incubuit, ad instar spiculi infixi carnes subit, & interdum quidem ad præcordia, interdum etiam ad ilia, quandoque vero ad utramque partem irrumpit. Eam sane ob causam etiam foris adhibitis calidis fomentis, dolorem lenire conantur. Rarefacta enim cute per fomenti calorem, spiritus extra corpus pervadit, ac proinde dolorem quies quædam consequitur. Ac fortasse dixerit quispiam: quomodo ergo fluxus a flatibus contingunt? aut quonam modo sanguinis eruptionum circa pectus causa sunt? Hæc autem istis de causis fieri me declaraturum existimo. Quum capitis venæ aëre repletæ fuerint, primum quidem caput urgentibus fla-

33 πόνον ἐμποιέουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ. [51] Βίῃ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον, διὰ στενῆς ὁδοῦ, θερμὸν ἐὸν, οὐ δύναται περαιοῦσθαι ταχέως· πολλὰ γὰρ ἐμποδὼν ἐστιν αὐτῷ κωλύματα, καὶ ἐμφράγματα. Διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίγνονται ἀμφὶ τοὺς κροτάφους. Οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔφην, γίγνονται, καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νουσήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Εἰλεοὺς, εἰλήματα, στρόφους, καὶ ἕτερα ἀποστηρίγματα ἀπὸ τῶν φυσῶν γίγνεσθαι, ὥσπερ καὶ τὰ ῥεύματα, καὶ τὰς περὶ τὰ στέρνα αἱμοῤῥαγίας, καὶ τὰ ῥήγματα· καὶ τοὺς διὰ τὰς φύσας πόνους τοῖσι πυριήμασι μαλθάσσεσθαι.

Τῶν δὲ ἄλλων ἀῤῥωστημάτων, ὁκόσοι μὲν
34 ἂν εἰλεοὶ εἴεν, ἢ [52] εἰλήματα,
35 ἢ στρόφοι, ἢ ἕτερα [53] ἀποστηρίγματα, φύσας εἶναι αἴτια, ἅπασιν ἡγέομαι φανερὸν εἶναι. Πάντων γὰρ τῶν
36 τοιουτέων αἰτίη, τοῦ πνεύματος, ἡ [54] διόδευσις. Τοῦτο γὰρ, ὁκόταν προσπέσῃ πρὸς τόπους ἁπαλοὺς, καὶ ἀήθεας, καὶ ἀθίκτους, ὥσπερ τόξευμα ἐγκείμενον διαδῦνον διὰ τῆς σαρκὸς προσπίπτει, ποτὲ μὲν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, ποτὲ δὲ πρὸς τὰς λαπάρας, ποτὲ δὲ, ἐς ἀμφότερα. Διὸ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυριήμασι πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν πόνον.
37 [55] Ἀραιουμένου γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυριήματος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος, ὥστε παῦλάν τινα γενέσθαι τῶν πόνων. Ἴσως δ' ἄν τις εἴποι· πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ τὰς φύσας; ἢ τίνα τρόπον τῶν αἱμοῤῥαγιῶν τῶν περὶ τὰ στέρνα τοῦτο αἴτιόν ἐστιν· οἶμαι δὲ καὶ ταῦτα δη-
38 λώσειν, διὰ ταῦτα γινόμενα. [56] Ὅταν περὶ τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται

Variæ Lectiones.

51 Sic Servin. quod magis Ionicum pro βίᾳ & ὠθεύμενον καὶ βιαζόμενον, id est: *intrusus coactusque* (sanguis) legunt quædam exemplaria MSC. Reg.

52 Εἰλήματα fixi sunt dolores, & veluti clavi muro impacti: quapropter *conclusiones* reddidimus; consentiente vocis origine, quam *arcesso* ab εἰλεῖσθαι, quod Phavorinus ait ἴσον εἶναι ἐν τοῖς τοιούτοις τῷ συγκλείεσθαι *tantumdem esse in talibus ac concludi.* Hesych. εἰλέουσι· συγκλείουσι, συνέχουσι; & mox: εἰλεοῦνται· συγκλείονται. *Lind.* Select. Med. IV. §. 14. Quædam MSC. Regia ἐνειλήματα velut ἐνειλήματα legunt. Corn. *agitationes intestinorum* vertit.

53 Foësius in sua Oeconomia ἀναῤῥήγματα legendum esse contendit, aut pro ἕτερα ἀποστηρίγματα, legendum ἐς τὰ στέρνα ἀναῤῥήγματα. quod de his venarum in pectore ruptionibus postea agatur, quas a flatibus fieri docet. Zuingerus autem ad ἐμφάσιν attendens *infixiones* vertit. Linden. Select. Med. IV. §. 16. *infixus* (*abscessus*) vertit, pro eo, quod Græcis est ἀποστήματα. *Eadem* inquit Zuingerus *ratio vocis* ἀποστηρίγματος (a verbo στηρίζω *inhæreo, figo*) quæ ἀποστήματος; nisi, quod illud in præsentia de flatu, hoc de humore abscedente affertur. Vide Zuinger. comment. pag. 300.

54 Διάγνωσις legitur vitiose in MSC. codd. Reg. forte pro διόγκωσις *inflatio.* Asulana exemplaria διέδοσις legunt, forte pro διάδοσις, quod *transmissionem* significat.

55 Interpretes hunc locum perperam distinguunt, & τοῦ πυριήματος τὸ πνεῦμα simul jungunt. In codd Med. ab ἀραιουμένου usque ad τῶν πόνων inclusive omnia desunt.

56 Ὅτι *quando* legunt exemplaria Regia, & Vaticana, & Aldina.

ῥύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων. " Ἔπει- 39
τα [57] ἐνειλεῖται τὸ πνεῦμα [58] κατὰ
τὸ αἷμα διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν·
τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος, διὰ τῶν
φλεβῶν ἐκθλίβεται. " Τοῦτο δὴ τὸ ὑγρὸν, 40
ὅταν [59] ἀθροισθῇ, ῥεῖ δι' ἄλλων πό-
ρων· ὅκου δ' ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ
σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νοῦσος.
Ἐπὴν μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ὄψιν ἔλθῃ, ταύ-
της ὁ πόνος· ἢν δὲ ἐς τὰς ἀκοὰς, ἐν-
ταῦθ' ἡ νοῦσος· ἢν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας, κό-
ρυζα γίνεται· ἢν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βράγ-
χος καλέεται. Τὸ γὰρ φλέγμα δρι-
μέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν προ-
σπέσῃ ἐς ἀήθεας τόπους, ἑλκοῖ. Τῇ
δὲ φάρυγγι ἁπαλῇ ἐούσῃ καὶ [60] τὸ
ῥεῦμα προσπῖπτον, τραχύτητα ἐργάζεται.
Τὸ γὰρ πνεῦμα [61] τὸ διαπνεόμενον διὰ
τῆς φάρυγγος, ἐς τὰ στέρνα βαδίζει, καὶ
πάλιν ἐξέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης.
" Ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ τῷ πνεύματι τὸ 41
ῥεῦμα κάτωθεν ἰὸν τῷ [62] ἀνιόντι, [63] βὴξ
ἐπιγίγνεται, καὶ ἀναῤῥίπτεται ἄνω τὸ φλέ-
γμα. Τουτέων δὲ τοιουτέων ὄντων, ἡ
φάρυγξ ἑλκοῦται, καὶ τρηχύνεται, καὶ θερ-
μαίνεται· καὶ ἕλκει τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς
ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα· " ἡ δὲ κεφαλὴ πά- 42
λιν παρὰ τοῦ ἄλλου σώματος λαμβάνου-
σα, ταύτῃ δίδωσιν. " Ὁκόταν γοῦν 43
ἐθισθῇ τὸ ῥεῦμα οὕτως ῥέειν, καὶ [64] χα-
ραδρωθέωσιν οἱ πόροι, διαδίδωσι δὴ καὶ ἐς
τὰ στέρνα. Δριμὺ δὲ ὂν τὸ φλέγμα
προσπῖπτόν τε τῇ σαρκὶ, ἑλκοῖ καὶ ἀναῤ-
ῥηγνύει τὰς φλέβας. Ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ
τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον, χρονιζόμε-
νον καὶ σηπόμενον, γίνεται πύον, καὶ οὔ-
τε ἄνω δύναται ἀνελθεῖν, οὔτε κάτω ὑ-
πελθεῖν. Ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πο-
ρείη, προσάντης τις οὖσα " ὑγρῷ πρήγ- 44
ματι [65] καὶ ἑτέρῳ παντὶ βάρος ἔχον-
τι· κάτω δὲ κωλύει φραγμὸς ὁ τῶν
φρενῶν. " [66] Διότι δή ποτε τὸ ῥεῦμα τὸ 45

tibus gravatur. Deinde ſpiritus in ſanguine propter viarum anguſtiam intus convolvitur; quod vero ſanguinis eſt tenuiſſimum, per venas eliditur. Hoc ſane humidum, ubi coacervatum fuerit, per alios meatus effluit; quumque confertum ad aliquam corporis partem pervenerit, ibi morbus conſtituitur. Ubi igitur ad oculos venerit, ii laborant: ſi ad aures, ibi morbus eſt; ſi ad nares, gravedo exoritur; ſi ad pectus, raucedo appellatur. Pituita namque acribus humoribus permixta, ubi in loca minime aſſueta irruperit, ea exulcerat. Quum vero ad fauces teneras etiam fluxio ingruit, eas exaſperat. Spiritus enim per fauces reſpiratione attractus, ad pectus fertur, ac rurſus per eandem viam effertur. At ubi deorſum delata fluxio ſpiritui aſcendenti occurrerit, tuſſis ſupervenit, & pituita ſuperne repellitur. Quibus ita ſe habentibus, fauces exulcerantur, & exaſperantur, & incenduntur; calefactæ vero humorem ex capite attrahunt: caput autem rurſus a reliquo corpore aſſumens, iis transmittit. Quum igitur hunc in modum fluxio effluere conſueverit, meatusque velut in torrentis alveum excavati fuerint, ad pectus quoque transfundunt. Acris autem quum fuerit pituita, in carnem irrumpens, venas exulcerat & refringit. Sanguis vero in alienum locum effuſus, mora computreſcens in pus convertitur, neque ſurſum conſcendere, neque infra ſubire poteſt. Neque enim naturæ humidæ, ut neque aliis rebus, quæ gravitatem habent, facilis eſt ſurſum via, quum acclivis ſit; infra autem ſubire ſeptum transverſum vetat. Quam ſane ob cauſam fluxionem interdum ci-

VARIÆ LECTIONES.

57 Ἐπειλεῖ legunt membranæ Regiæ, & cod. Medic.

58 Quædam exemplaria καὶ τὸ αἷμα pro κατὰ τὸ αἷμα.

59 Hæc ſententia ſic habetur in MSC. Regiis: τοῦτο δὴ τὸ ὑγρὸν, ὅταν ἀθροισθῇ πολὺ, ῥεῖ δι' ἄλλων, id eſt: *hoc ſane humidum, ubi coacervatum fuerit copioſum, per alios meatus effluit.*

60 Γὰρ *enim* pro τὸ Imp. Sambuc. cod.

61 Τὸ delet Imp. Samb.

62 Sic Imp. Samb. κατιόντι Vatican. & Ald. exemplar, quam lectionem ſecutus eſt Calvus. Cornar. vero τὸ πνεῦμα κατιὸν τῷ ῥεύματι κάτωθεν ἰόντι, *ſpiritus ingrediens in fluxum, qui infra eſt* &c. legiſſe videtur. In MSC. autem Regiis τὸ ῥεῦμα κάτωθεν ἰὸν habetur, ut τῷ ἀνιόντι πνεύματι decidens pituita occurrat, quæ tuſſim gignat; quæ lectio nobis probatur, cum deſcendens pituita aſcendenti ſpiritui occurrerit, & in eum inciderit.

63 Βὴξ καὶ δύσπνοια ἐπιγίνεται, καὶ ἀναχρέμπτεται ἄνω τὸ φλέγμα, id eſt: *tuſſis & ſpiritus difficultas gignitur, & pituita ſurſum repellitur*, legunt membranæ Regiæ, quæ lectio probatur.

64 Sic Servin. cod. legit, quod Galen. in Exegeſi exponit διέκροον ἔχωσιν *effluvium & exitum habeant*; Cornarius *meatus implentur* dixit non æque ſignificanter. Zuing. autem multo melius *cum lacunoſi facti fuerint meatus*, vertit; eos intelligens, qui lacunæ, aut paludis inſtar, excrementoſos corporis humores, velut in alveum recipiant. Attamen noſtris in exempl. vitioſe χαραδραθέωσιν pro χαραδρωθέωσιν legitur. Vitioſa etiam ſunt Erotiani exempl. quæ χαραδρωθῶσιν legunt. Vide Foeſii Oecon. voce Χαράδρα.

65 Ὑγρῷ πρήγματι πορεύεσθαι, *humori* legunt codd. MSC. Reg. quam lectionem ſecutus eſt Cornarius.

66 Διατὶ δὴ πότε τὸ πνεῦμα τὸ ἄνευ ῥεύματος ἀναῤῥήγνυται, id eſt: *cæterum qua de cauſa contingit ſpiritum citra fluxum venas rumpere?* legit Zuingerus, qui locum corruptum eſſe contendit, id quod demonſtrat repetitio ejusdem vocis ἀναῤῥηγνύμενον & ἀναῤῥήγνυται; quarum poſterior prioris mendoſæ correctio fuit. Nos nihil immutavimus codd. ſecuti pluralitatem cum cæteris interpretibus, ſiquidem Foeſius notat Hipp. familiarem eſſe lectionem, & probatiſſimam.

tra spiritum perrumpi contingit, & partim sponte quidem, partim vero ob dolores: ac sponte quidem, quum aër ultro in venas subiens, sanguinis vias coarctat. Compressus enim sanguis, sua copia, qua maxime impressionem fecerit, venas perrumpit. Ubi vero sanguinis copia effusa fuerit, in his etiam dolores spiritu venas complent; (affectum enim locum spiritum continere necesse est) aliaque dictis similia contingunt.

CAPUT VI.

A flatibus rupturas, hydropem, & apoplexiam procreari.

AT vero ruptiones has ob causas contingunt; quum vi quadam a se invicem carnes divelluntur, & in ipsam divulsionem spiritus subierit, hic dolorem affert. Quod si flatus per carnes perrumpentes, corporis meatus rarefecerint: eos humiditas consequitur, cui viam aër antea struxit. Corpore autem madore perfuso, carnes quidem colliquescunt, & tumores ad suras descendunt; & morbus hic hydrops dicitur. Quod autem hujus morbi causa sit flatus, id maximum est argumentum, quod jam perniciose affecti quidam, aqua evacuata, plane sint liberati. Aqua certe, simul atque e ventre erumpit, multa videtur: paulum autem morata, imminuitur. Cur vero hoc fiat, satis manifestum est: quod quæ quidem subito erumpit aqua, aëre plena est; aër autem tumorem facit ingentem. Quum autem spiritus decesserit, eadem plane aqua relinquitur; quæ sane quidem pauca esse videtur, quum tamen æqualis sit. Est & hoc aliud ejus rei indicium. Nam venter penitus vacuatus, non tres elabentur dies, & rursus implebitur. Quidnam igitur aliud quam spiritus impleat? quidve aliud tam cito implere possit? Neque enim tanta potus copia in corpus ingesta est, ac neque carnes, quæ colliquescent, in causa esse possunt;

ἄνευ πνεύματος (ἀναῤῥηγνύμενον) ἀναῤῥήγνυται, τὸ μὲν αὐτόματον, τὸ δὲ διὰ πόνους· αὐτόματον μὲν οὖν, ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ εἰσελθὼν εἰς τὰς φλέβας, στενοχωρίην ποιήσῃ τῇσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. Τό, τε γὰρ πιεζόμενον τὸ [67] αἷμα πολὺ γενόμενον, ἀναῤῥηγνύει
46 τοὺς πόρους, " ᾗ ἂν ὡς τὰ μάλιστα
[68] βρίσῃ. Ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμοῤῥαγήσαν, καὶ τούτοισιν οἱ πόνοι πνεύματος ἐνέπλησαν τὰς φλέβας· (ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα) τἄλλα τοῖσιν εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛʹ.

Διὰ τὰς φύσας τὰ ῥήγματά τε καὶ τὸν ὕδρωπα, καὶ τὴν ἀποπληξίαν γίνεσθαι.

47 "ΤΑ δὲ [69] ῥήγματα γίνεται διὰ τάδε·
ὁκόταν ὑπὸ βίης διαστέωσιν αἱ σάρκες ἀπ' ἀλλήλων, ἐς δε τὴν διάστασιν ὑποδράμῃ πνεῦμα, [70] τοῦτο τὸν πόνον παρέχει. Ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν· [71] ἕπεται δὲ τῇσι φυσήσιν ὑγρασίη, ᾗ τὴν ὁδὸν ὁ ἀὴρ ἀπηργάσατο. Διαβρόχου δὲ γενομένου τοῦ σώματος, ὑπεκτήκονται μὲν αἱ σάρκες, οἰδήματα δ' ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει· καὶ λέγεται τὸ τοιοῦτον νούσημα, ὕδρωψ. Μέγιστον δὲ σημεῖον, ὅτι φῦσαι τοῦ νουσήματός εἰσιν αἴτιαι, τόδε ἐστίν· ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες,
48 " [72] ἐκλύθησαν καὶ ἐκενώθεσαν τοῦ ὕδατος.
Παραυτίκα μὲν οὖν τὸ ἐξιὸν ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ πολὺ φαίνεται· χρονιζόμενον δὲ,
49 ἔλασσον γίνεται. " [73] Διατί δὴ γί-
γνεται, καὶ τοῦτο δῆλον· ὅτι παραυτίκα μὲν τὸ ὕδωρ, ἠέρος πλῆρές ἐστιν· ὁ δὲ ἀὴρ, ὄγκον παρέχεται μέγαν. Ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, ὑπολείπεται τὸ ὕδωρ αὐτό· διὸ δὴ φαίνεται μὲν μικρὸν ἐὸν, ἔστι δὲ ἴσον. Ἄλλο δὲ αὐτῶν τόδε σημεῖον. Κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης, οὐ τρεῖς ἡμέραι διέλθωσι, καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. Τί οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ πληρῶσαν, ἀλλ' ἢ τὸ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο ταχέως ἐξεπλήρωσεν; οὐ
50 γὰρ δή που ποτὸν ἴσως τοσοῦτον " ἐσῆλ-
θεν [74] ἐς τὸ σῶμα, καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ὑπάρχουσιν αἴτιαι [75] ἀποτακησόμεναι· λείπε-

VARIÆ LECTIONES.

67 Τοῦ σώματος legit cod. Med. & pro αἷμα, πνεῦμα legisse aut subintellexisse videtur Zuingerus.

68 Sic legunt meliora exemplaria, etsi βαρυνθῇ leg. Asul. exempl. & Vatic. βρίσει Imper. Sambuc. Erotian. in Onomastico βρίσῃ exponit βαρύνῃ, *onerat.*

69 Τὰ δὲ ῥήγματα πάντα γίνεται, *at vero ruptiones omnes fiunt*, quædam legunt exemplar.

70 Τοῦτον Cornar. leg.

71 Ἕπεται δὲ τῇσι φύσησιν ὑγρασίη, ᾗ τὴν κλ. emendatius legimus ex Servin. codic. pro vulgo ἕπεται δὲ τῇσι φύσησιν ὑγρασίη, ἧς τὴν.

72 Ἐκλύθησαν Imp. Sambuc. cod.

73 Διὰ τί οὖν γίγνεται Vatic. & Ald. exempl.

74 Καὶ ἐς τὸ σῶμα legunt exempl. Reg. Vatic. & Medic. quam lectionem secutus est Calv.

75 Asulana exemplaria hic asteriscum ponunt denotantem vitiatam esse lectionem. Ibidem οὐδεὶς non habetur in codice Mediceo.

λείπεται γὰρ ὀστέα, καὶ νεῦρα, καὶ ἶνες, ἀφ' ὧν οὐδενὸς οὐδεμίη δύναιτ' ἂν
121 αὔξησις ὕδατος γεγενῆσθαι. Τὸ μὲν οὖν αἴτιον τοῦ ὕδρωπος ἤδη εἴρηται. Αἱ δὲ ἀποπληξίαι γίνονται καὶ αὗται διὰ τὰς φύσας· ὅταν γὰρ αἱ φῦσαι, ψυχραὶ οὖσαι καὶ πολλαὶ, διαδύνωσι, καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας· ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα γίνεται τοῦ σώματος. Ἢν μὲν οὖν πολλαὶ φῦσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διατρέχωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται· ἢν δὲ ἐν μέρει τινὶ, τοῦτο τὸ μέρος. Καὶ, ἢν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὗται, παύεται ἡ νοῦσος· ἢν δὲ παραμένωσι, παραμένει. Ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, χασμῶνται συνεχῶς.

quum ossa supersint, & nervi, & fibræ, ex quibus haud quidem tanta aquæ copia provenire potest: atque hydropis quidem causa jam dicta est. Fiunt quoque apoplexiæ, eæque sanguinis flatulenti culpa: nimirum quando is frigidior & copiosior existens in carnes se insinuaverit, easque inflarit; stupidæ enim fiunt istæ corporis partes. Siquidem igitur plurimum sanguinis flatulenti totum cerebri corpus permeaverit, totus homo fit attonitus: si vero partem aliquam, pars illa. Atque ubi quidem flatus illi disscesserint, morbus cessat: ubi vero permanserint, permanet (& morbus.) Hæc autem ita se habere continuæ oscitationes indicant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Διὰ τὰς φύσας γίνεσθαι τὴν ἱερὴν νόσον· τὰ αὐτῆς αἴτια, καὶ συμπτώματα, καὶ διάστασις. Τὸ ἐν καθεστηκότι σχήματι αἷμα, ἐς φρόνησιν ξυμβάλλειν· ἐξαλλάσσοντος δὲ αὐτοῦ, μεταπίπτειν καὶ τὸ φρόνημα, καὶ τὴν μέθην τε, καὶ τὰ ἐνύπνια, καὶ τὴν τοῦ σώματος διαστροφὴν ποιέειν.

CAPUT VII.

A flatibus morbum sacrum procreari: ejus causæ, symptomata, discessio. Sanguinem commoderatum prudentiam efficere; perturbatum vero imprudentiam, ebrietatem, insomnia, corporis subversionem.

Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν ἱερὴν καλεομένην νοῦσον τοῦτο εἶναι τὸ παρεχόμενον. Οἷσι δὲ λόγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα, τούτοισιν αὐτέοισι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείσειν πειράσομαι. Ἡγέομαι δὲ ἔμπροσθεν, μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν ἂν, ἢ τὸ αἷμα. Τοῦτο δὲ, ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σχήματι μένῃ, μένει καὶ ἡ φρόνησις· ἐξαλλάσσοντος δὲ τοῦ αἵματος, [76] μεταπίπτει καὶ τὸ φρόνημα. Ὅτι δὲ ταῦθ' ὧδ' ἔχει, πολλὰ τὰ μαρτυρέοντα. Πρῶτον μὲν, ὅπερ ἅπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, οὗτος μαρτυρεῖ τοῖσιν εἰρημένοισιν.
51 Ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε τὸ αἷμα ψύχεται· φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν. Ψυχθέντος δὲ τοῦ αἵματος, νωθρότεραι γίνονται αἱ διέξοδοι. Δῆλον δέ· ῥέπει γὰρ τὰ σώματα, καὶ βαρύνεται (πάντα γὰρ τὰ βαρέα πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι)
52 καὶ τὰ ὄμματα [77] κλείεται, καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦ-

Ac mea quidem opinione, hi (flatus) etiam morbum sacrum vulgo dictum producere videntur. Quibus autem rationibus adductus sum, iisdem etiam auditores persuadere conabor. Imprimis autem in animum induco, ex iis, quæ in corpore insunt, nihil magis ad prudentiam conferre, quam sanguinem. Is namque ubi in constanti figura persistit, prudentia etiam constat: permutato vero sanguine, simul quoque prudentia concidit. Quod hæc autem ita se habeant, multa sunt testimonia. Ac primum quidem somnus, qui animantibus omnibus communis est, quæ dicta sunt confirmat. Somnus enim ubi corpus corripuerit, tum sanguis refrigeratur; nam natura somnus refrigerare solet. Perfrigerato autem sanguine, languidiores fiunt ejus meatus. Id vero inde fit manifestum, quod corpora sua gravitate inclinentur (quum gravia omnia ad imum ferri natura soleant) & oculi clauduntur, & prudentia permutatur,

Variæ Lectiones.

76 Pro μεταπίπτει cod. Med. ἐξαλλάσσει legit. Infra τῷ σώματι τοίσιμα pro τῷ σώματι ὁ ὕπνος legunt Aldin. exemplaria.

77 Κλείεται Servin. cod. pro καίεται, quod habetur in editis exempl. συγκλείεται Membranæ autem Regiæ legunt: nos priorem lectionem secuti sumus.

tatur: opiniones etiam diversæ mentem occupant, quæ profecto insomnia appellantur. Rursus vero in temulentis per ebrietatem aucto repente sanguine, percelluntur animi, animorumque cogitationes, & malorum præsentium obliti, futurorum bonorum optimam spem concipiunt. Multa etiam ejusmodi commemorare possem, in quibus sanguinis permutationes animi prudentiam immutant. Perturbato igitur in totum sanguine, prorsus quoque prudentia deperit.
53 Affectus enim, & cognitiones a consuetudine contingunt. Quum vero a solita consuetudine discedimus, prudentia nobis tollitur. At sacrum morbum sic fieri censeo; tum cum multus spiritus per omne corpus omni sanguini permixtus fuerit, multæ obstructiones fiunt multifariam per venas. Quum igitur in crassiores & sanguine abundantes venas copiosus aër irruit, progressusque immoratur, sanguinis transitus inhibetur;
54 atque hic quidem sistitur, ibi vero tardius permeat, alibi autem citius. Ex qua sane per corpus pervadentis sanguinis inæqualitate, omnigenæ inæqualitates contingunt. Totum enim corpus undique contrahitur, & corporis partes perturbantur,
55 sanguine ipso tumultui, ac perturbationi subveniente: & ex sanguinis perversione,
56 variæ etiam undique corporis perversiones oriuntur. Sub id vero tempus, nihil omnino sentiunt, neque quæ dicuntur audiunt, neque quæ fiunt vident, neque ullos dolores sentiunt. Sic enim conturbatus aër, simul quoque sanguinem conturbavit & infecit: quin etiam spumæ per os non sine causa effluunt; per jugulares enim venas aër subiens, penetrat quidem ipse, secumque id quod in sanguine est tenuissimum subvehit; humidum vero illius permixtione albescit. Aër enim purus, per tenues membranas pellucidus apparet; eamque sane ob causam spumæ omnes albæ conspiciuntur. Qui

ται· δόξαι δὲ τινες ἕτεραι ἐνδιατρίβουσιν, ἃ δὴ ἐνύπνια καλέονται. Πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι, πλέονος ἐξαίφνης γενομένου τοῦ αἵματος, μεταπίπ]ουσιν αἱ ψυχαὶ, καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες, τῶν δὲ μελλόντων εὐέλπιδες ἀγαθῶν. Ἔχοιμοι δ' ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν, ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαὶ τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. Ἢν μὲν οὖν παντελῶς ἅπαν ἀναταραχθῇ τὸ αἷμα, παντελῶς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται.
53 Τὰ γὰρ [78] παθήματα, καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα, ἐθίσματά ἐστιν. Ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος [79] μεταςαίημεν, ἀναίρεται ἡμῖν ἡ φρόνησις. Φημὶ δὲ τὴν ἱερὴν νοῦσον ὧδε γίνεσθαι· ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παντὶ τῷ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνονται πολλαχῇ ἀνὰ τὰς φλέβας. Ἐπειδὰν οὖν ἐς τὰς παχείας, καὶ πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βρίσῃ, βρίσας δὲ μένῃ, κωλύεται τὸ αἷμα διεξιέναι·
54 τῇ μὲν οὖν [80] ἕςηκε, τῇ δὲ νωθρῶς [81] διεξέρχεται, τῇ δὲ [82] θᾶσσον. Ἀνομοίης δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος διὰ τοῦ σώματος γενομένης, παντοῖαι ἀνομοιότητες. Πᾶν γὰρ τὸ σῶμα πανταχόθεν ἕλκεται, καὶ τετάρακται τὰ μέρη
55 [83] τοῦ σώματος, ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ, καὶ ταράχῳ τοῦ αἵματος·
56 ὑπὸ δὲ [84] τῆς διαςροφῆς τοῦ αἵματος, αἱ διαςροφαὶ τοῦ σώματος παντοίως γίνονται. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἀναίσθητοι πάντων εἰσὶ, κωφοί τε τῶν λεγομένων, καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων, ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους. Οὕτω γὰρ ὁ ἀὴρ ταραχθεὶς, ἀνετάραξε, καὶ τὸ αἷμα, καὶ ἐμίηνε· καὶ ἀφροὶ διὰ τοῦ ςόματος ἀνατρέχουσιν εἰκότως· διὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν διαδύνων ὁ ἀὴρ, ἔρχεται μὲν αὐτὸς, ἀνάγει δὲ μεθ' ὠυτοῦ τὸ λεπτότατον τοῦ αἵματος· τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ περιμισγόμενον λευκοῦται. Διὰ λεπ]ῶν γὰρ ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ, διαφαίνεται· διὸ δὴ λευκοὶ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. [85] Πότε

VARIÆ LECTIONES.

78 *Μαθήματα scientia* exempl. Reg. verum prior sententia stare potest.

79 Sic Æmil. Port. vulgo μεταςαίημεν, fortasse μεταςέωμεν fuerat Ionico more.

80 Ἐνέςηκε legunt Vatic. membranæ, & Ald. exemplaria.

81 Ἐξέρχεται legit Servin. ex MSC. verum prior lectio magis arridet.

82 Pro θᾶσσον, Cornarius μᾶλλον legisse videtur.

83 Hic locus aliter apud Cornarium distinguitur, & τοῦ σώματος ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ καὶ ταράχῳ τοῦ αἵματος, id est: *nimirum corpore partes suas ad tumultum ac conturbationem sanguinis subministrante* legitur. Quæ est lectio Ald. & Vatic. exemplar. Membranæ Regiæ, τὰ ὑπηρετοῦντα habent. ὑπηρετοῦντα τὰ μέρη *suas partes corporis conturbationi sanguinis subveniant* legit Goupylus.

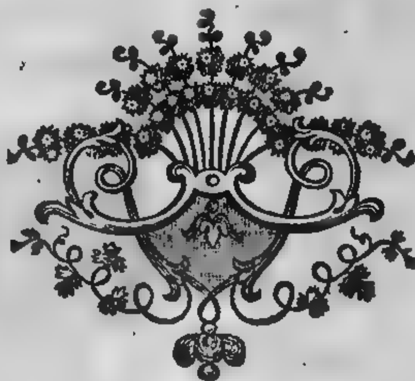
84 Τῆς ταραχῆς *turbatione* Membranæ Reg.

85 Πότε μὲν οὖν exempl. habent omnia. πότε tantum habetur in cod. Servin. ibidem καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος Cornarius vertit *maxime accedente hyeme*, quasi maxime omnium solvantur affecti morbo sacro eo tempore; quod ut est maxime falsum, sic etiam a verborum serie non parum abest. Itaque multo melius Calvus τοῦ χειμῶνος *molestiam* interpretatus erat, quamvis proprie ea dictio *fluctuationem & turbationem* denotet, ἀπὸ τοῦ χειμάζεσθαι; quando scilicet naves a ventis in mari agitatæ, magno periculo huc illuc impelluntur, & fluctuant. *Mercurialis* in notis. Infra σφαγίδων pro σφαγιτίδων legit cod. Med.

τε μὲν οὖν παύονται τῆς νούσου, καὶ 57
τοῦ παρεόντος χειμῶνος, οἱ ὑπὸ τοῦ
νουσήματος ἁλισκόμενοι, ἐγὼ φράσω. Ὁ-
κόταν γυμνασθὲν ὑπὸ τῶν πόνων τὸ σῶμα
θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ αἷμα·
τὸ δὲ αἷμα θερμανθὲν, ἐξεθέρμανε τὰς
φύσας. Αὗται δὲ [86] θερμανθεῖσαι 58
διαλύονται, καὶ διαλύουσι τὴν ξύστασιν
τοῦ αἵματος· αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι με-
τὰ τοῦ πνεύματος, αἱ δὲ μετὰ τοῦ
φλέγματος. Ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀ-
φροῦ, καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος, καὶ
γαλήνης ἐν τῷ σώματι [87] γενομέ-
νης, πέπαυται τὸ νούσημα. Φαίνονται
οὖν αἱ φῦσαι δὴ [88] πάντων τουτέων 59
(νουσημάτων) πολυτροπώτεραι αἰτίαι οὖ-
σαι· τὰ δ' ἄλλα πάντα, συναίτια καὶ
μεταίτια. Τὸ δὲ αἴτιον τῶν νούσων
ἐὸν, τοῦτο ἐπιδέδεικταί μοι, ὑπε- 60
σχόμην δὲ τὸ αἴτιον [89] τῶν νουσημάτων
φράσαι. Ἐπέδειξα δὲ τὸ πνεῦμα, καὶ
ἐν τοῖσιν ἄλλοισι πρήγμασι δυναστεῦον,
καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. Ἤγα-
γον δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ γνώρισμα, καὶ
τῶν νουσημάτων, καὶ [90] τῶν ἀῤῥωστημά-
των, ἐν οἷσιν ἀληθὴς [91] ὑπόθεσις
ἐφάνη. Ἀμφὶ δὲ τῶν (ἄλλων) ἀῤ- 61
ῥωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν
ὁ λόγος γένοιτο, ἂν ἀτρεκέστερος [92] δὲ οὐ-
δὲν ἧττον, οὐδὲ πιστότερος.

igitur hoc morbo corripiuntur, quandonam morbo & præsenti tempestate liberentur, ego enarrabo. Quum laboribus exercitatum corpus incaluerit, incalescit etiam sanguis; sanguis autem calefactus flatus quoque calefacit. Ii vero calefacti dissolvuntur, & sanguinem coactum simul dissolvunt, partimque cum spiritu, partim cum pituita foras prodeunt. At ubi deferbuit spuma, & sanguis conquievit, tranquillitasque in corpore oborta est, morbus cessat. Horum igitur sane omnium (morborum) multis modis flatus causæ esse videntur; cætera vero omnia vel adjuvantis, vel consequentis causæ rationem habere. Hæc vero esse morborum causa nobis est demonstrata, quod me declaraturum receperam. Spiritum autem cum in aliis rebus, tum vel maxime in animantium corporibus plurimum posse demonstravi. Orationem vero ad morborum & ægritudinum cognitionem perduxi, in quibus hoc argumentum verum esse apparuit. Quod si reliquas ægritudines oratione persequi vellim, prolixior sane foret oratio, nihilo tamen minus aut veritatis aut fidei habitura.

ΙΠΠΟ-

VARIÆ LECTIONES.

86 Διαθερμανθεῖσαι, *percalefacti* legunt MSC. Reg. membr.

87 Γενομένου Servin. ex MSC.

88 Membranæ Reg. πάντων τούτων τῶν νουσημάτων legunt, quam lectionem probamus, & pro διὰ, δὴ. Editi codices διὰ πάντων τούτων, *horum igitur omnium* habent, omisso νουσημάτων *morborum*.

89 Τῶν νουσημάτων φράσαι [illegible] legunt MSC. Reg.

90 Καὶ τῶν ὑποδειγμάτων legunt quædam exempla, quam lectionem notat Zuingerus.

91 Ἡ ὑπόθεσις ex MSC. leg. Serv.

92 Ἀτρεκέστερος δὲ οὐδὲν ἂν εἴη, οὐδὲ πιστότερος, *ut nihilo majorem aut veritatem, aut fidem habitura sit oratio.* Legunt exempl. Reg.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΕΡΗΣ ΝΟΥΣΟΥ, ΒΙΒΛΙΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBO SACRO LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩΙ ΒΙΒΛΙΩΙ.

Ἱερῆς νούσου ἐξήγησις, ὄνομα, φύσις, ὑποκείμενον, τόπος, αἰτίαι, εἰσβολὴ, συμπτώματα, σημεῖα, ἴασις, καὶ πολλὰ τὰ προβλήματα συγγράφονται.

ARGUMENTUM LIBRI.

Sacri morbi explicatio, nomen, natura, ſubjectum, ſedes, cauſæ, inſultus, ſymptomata, ſigna, curatio, ac multa problemata deſcribuntur.

Basil. Lat. III. 345. pag. 172. — Foesius Sect. III. 84. 301. — Basil. Græc. pag. 122.

CAPUT I.

Sacrum morbum cæteris morbis neque diviniorem, neque ſacratiorem eſſe; idque nomen tum ab imperitia & admiratione, tum a magorum, expiatorum, circulatorum & oſtentatorum ficta pietate ortum habuiſſe.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὴν ἱερὴν νοῦσον οὐδὲ τῶν ἄλλων θειοτέρην εἶναι νούσων, οὐδὲ ἱερωτέρην· καὶ τοῦτο τοὔνομα ὑπὸ τῆς ἀπειρίας τε, καὶ θαυμασιότητος γεγένεσθαι, ἔτι καὶ ὑπὸ τῆς μάγων τε καὶ καθαρτῶν, ἀγυρτῶν, καὶ ἀλαζόνων προσποιήτης θεοσεβείας.

DE Morbo, quem ſacrum dicunt, ſic ſe res habet. Nihil quicquam aliis morbis divinus aut ſacratius eſſe mihi videtur; ſed eandem, ex qua reliqui morbi oriuntur, naturam habet. Homines vero ex imperitia & admiratione ei naturam & cauſam divinam eſſe cenſuerunt, quod nulla in re reliquis morbis ſit ſimilis.

1 ΠΕΡΙ " μὲν τῆς ἱερῆς νούσου καλεομένης, ὧδ' ἔχει. Οὐδέν τί μοι δοκέει τῶν ἄλλων θειοτέρη εἶναι νούσων, οὐδὲ ἱερωτέρη· [1] ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχειν, ἣν καὶ τὰ λοιπὰ νουσήματα, ὅθεν γίγνεται. Φύσιν δὲ αὐτῇ καὶ πρόφασιν οἱ ἄνθρωποι ἐνόμισαν θεῖον εἶναι, ὑπὸ ἀπειρίης καὶ θαυμασιότητος, ὅτι οὐδὲν ἔοικεν ἑτέρῃσι νούσοισι. " [2] Καὶ

VARIÆ LECTIONES.

■ *Præſens liber, etiamſi aliquid incompta antiquitatis ſapiat, doctrinam tamen continet Aſclepiadum ſchola dogmatibus conſentientem, ut merito inter Hippocratis opera adnumeratus fuerit: imo Galenus Hipp. libr. cenſor acerrimus hunc librum citat Libr. I. Prognoſtic. & com. in VI. Epid. tanquam Hippocratis dogmatibus refertum. Sunt alii, quibus placeat Philotini eſſe, ſub cujus titulo in antiquis nonnullis manuſcriptis codicibus invenitur. Cal. Aurelianus eum tanquam Hippocratis germanum citat. Qui vero cenſuram vulgatis græcis propoſuerint ex Galeni ſententia, quam tamen explicatam nuſpiam habemus, germanum Hipp. minime faciunt, quod neque Hippocratica ſententiarum gravitas, neque tractandi ratio in ipſo eluceat. Hiſce non obſtantibus Erotianus ejusdem, tanquam Hippocratis partus pluries meminit. De Morbo ſacro inſcribitur, quia de Epilepſia tractat, quam morbum Sacrum appellavit antiquitas.*

1 Ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει, καὶ τὰ λοιπὰ νουσήματα, ὅθεν γίνεται· Φύσιν δὲ αὐτὴ καὶ πρόφασιν. Οἱ δ' ἄνθρωποι ἐνόμισαν θεῖόν τι πρῆγμα ὑπὸ ἀπειρίης. Imp. MSG. N. IV. id eſt: *Sed naturam quidem habet, ac reliqui morbi, unde proficiſcitur: naturam ipſe & cauſam habet: ſed homines præ inſcitia divinam rem eſſe arbitrati ſunt.*

" [2] Καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀπορίην αὐτοῖσι τοῦ μὴ γινώσκειν, τὸ θεῖον αὐτῇ διασώζεται· κατὰ δὲ τὴν εὐπορίην τοῦ τρόπου τῆς ἰήσιος ἰῶνται· ἀπολύονται γὰρ ἢ καθαρμοῖσιν ἢ ἐπαοιδῇσιν. Εἰ δὲ διὰ τὸ θαυμάσιον, θεῖον νομιεῖται, πολλὰ τὰ ἱερὰ νουσήματα ἔσαι, καὶ οὐχὶ ἕν· ὡς ἐγὼ ἀποδείξω ἕτερα οὐδὲν ἧσσον ἐόντα θαυμάσια, οὐδὲ τερατώδεα, ἃ οὐδεὶς νομίζει ἱερὰ εἶναι. Τοῦτο μὲν γὰρ οἱ πυρετοὶ οἱ ἀμφημερινοὶ, καὶ οἱ τριταῖοι, καὶ οἱ τεταρταῖοι, οὐδὲν ἧσσόν μοι δοκέουσιν ἱεροὶ εἶναι, καὶ ὑπὸ Θεοῦ γίγνεσθαι ταύτης τῆς νούσου, κἂν οὐ θαυμάσιον ἔχωσι. Τοῦτο δὲ ὁρέω μαινομένους ἀνθρώπους, καὶ παραφρονέοντας ἀπὸ μηδεμιῆς προφάσιος ἐμφανέος, καὶ πολλά τε ἅμα καὶ ἄκαιρα ποιέοντας. Ἔν τε τῷ ὕπνῳ οἶδα πολλοὺς οἰμώζοντας καὶ βοῶντας· τοὺς δὲ καὶ πνιγομένους, τοὺς δὲ καὶ ἀναΐσσοντάς τε, καὶ φεύγοντας ἔξω, καὶ παραφρονέοντας, " μέχρις ἂν [3] ἐξεγειρέωνται· (3) ἔπειτα δὲ καὶ ὑγιέας ἐόντας, καὶ φρονέοντας, ὥσπερ [4] τὸ πρότερον. Ἐόντας τε αὐτοὺς ὠχρούς τε καὶ ἀσθενέας· καὶ ταῦτα οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. Ἄλλα τε πολλά ἐστι καὶ παντοδαπὰ, ὧν [5] περὶ ἑκάστου λέγειν, πολὺς ἂν εἴη λόγος. Ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν οἱ πρῶτοι τοῦτο τὸ νούσημα [6] ἀφιερώσαντες τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι, οἷοι καὶ νῦν εἰσὶ μάγοι τε, καὶ καθάρται, καὶ ἀγύρται, " καὶ [7] ἀλαζόνες, (4) ὁκόσοι δὴ προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες εἶναι, καὶ πλέον τὶ εἰδέναι. " Οὗτοι τοίνυν [8] παραμπεχόμενοι, (5) καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμηχανίης, τὸ μὴ ἴσχειν ὅ, τι προσενέγκαντες ὠφελήσουσιν, ὡς μὴ κατάδηλοι ἔωσιν, οὐδὲν ἐπιστάμενοι, ἱερὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι.

2 Et per consilii inopiam, quod (morbum) non cognoscunt, illi divinitatem asservant; at per facile parabilem curationis modum ei medentur: expiationibus enim aut incantationibus ab eo liberantur. Quod si propter admirationem divinus censeatur, multi morbi sacri erunt, & non unus; quemadmodum ego alios demonstrabo nihil minus admirabiles, neque minus prodigiosos, quos nemo sacros esse existimat. Primum enim febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ nihil minus sacræ esse, neque minus quam hic morbus a Deo fieri mihi videntur, quamvis admirationem nullam habeant. Deinde vero insania laborantes homines, ac desipientes ex nulla manifesta causa, tum multa, tum simul intempestiva facere video. Vidi etiam multos in somno lugentes & vociferantes; quosdam etiam suffocari, quosdam exilire, & foras fu-
3 gere, ac desipere, quod ad expergiscantur; postea vero sanos esse, & ut antea resipiscere, eosque pallidos ac debiles: atque hæc non semel, sed sæpenumero. Aliique multi sunt & varii morbi, quorum quodque recensere, prolixa foret oratio. Mihi certe videntur, qui primi hunc morbum sacrum fecerunt, ejusce esse homines, quales nunc sunt Magi, & expiatores, & circulatores
4 ac ostentatores quidam, qui se valde pios esse, plurimumque scire simulant. Hi quippe divinitate imperitiam suam obve-
5 lantes & promoventes, quum nihil haberent, quod oblatum prodesset, ne prorsus ignari esse proderentur, sacram hanc esse affectionem pronunciarunt.

Variæ Lectiones.

2 Sic legunt omnia exemplaria. Calvus tamen ἀπειρίῃ legisse videtur, ut cognitionis imperitiam, aut inscitiam intelligat. Sed ἀπορίῃ & εὐπορίῃ inter se sunt opposita. ἀπορίη autem hic mentis & consilii inopiam significare videtur; ideoque ἀπειρίη *imperitia* rectius diceretur.

3 Ἐξεγείρωνται legunt Aldina exemplaria & Vaticana. Hunc locum subindicare mihi videtur Erotianus, cum ἀναΐσσοντος, *irruentis* exponit. ἀΐσσειν enim idem est, quod *irruere*.

4 Imper. Sambuc. & Fevr. καὶ pro τὸ substituunt. Ibidem Aldina & Vaticana exemplaria*, ἀλλὰ & πολλά ἐστι habent.

5 Ὡς περὶ ἑκάστου λέγειν legimus ex Imper. Sambuc. pro ὧν ἑκάστου.

6 Ἀφιερώσαντες αὐτοὶ τοιοῦτοι, Imper. Samb.

7 Ἀλαζὼν *ostentatorem* & *jactatorem* significat. Hesichio ὑπερήφανος, ψεύστης, ἢ ἐπὶ ἄλης ζῶν exponitur; *qui vagando victum quæritat*, hoc est ἀγύρτης, *aut circulator, vaniloquus aut impostor*. Quidam malunt deducere ab α. epitat. & λάζομαι, (*Sumo*) ut sic dicatur, qui sibi multum assumit, tribuitque. Xenoph. Præd. libr. II. ἀλαζόνας dici scribit de iis, qui se ditiores esse simulant, & magis strenuos, quam revera sint, & quæ polliceantur minime præstent. Suid. autem scribit, ἰδίως δὲ, ἀλαζόνας τοὺς ψεύστας ἐκάλουν, ἐπεὶ λέγειν ἐπαγγέλλονται, περὶ ὧν μὴ ἴσασιν, id est: *proprie autem* ἀλαζόνας *vocant mendaces, quia profitentur se dicturos de rebus, quas ignorant*.

8 Παραμπίσχομαι, idem quod παραμπίσχω aut περιαμπίσχω, *obvelo, obtego, obduco, involvo*. Apud Erotianum παραμπισχόμενοι exponitur, *contecti*. Ducitur autem παρὰ τὴν ἀμπεχόνην, quæ est integumentum.

CAPUT II.

Epilepsiæ curationem a Magis & expiatoribus institutam; prognosi, diæta & expiationibus (non autem medicamentis) perfici. Neque Deum morbi hujus auctorem, neque morbum sacrum esse prodit; propulsisque expiationibus & incantamentis, preces, templa, & sacrificia Deo digna probat.

ATque additis idoneis rationibus tutam sibi curationem proposuerunt, oblatis expiationibus & incantationibus, balneisque abstinere jubentes, & multis cibis ad hominum laborantium esum ineptis. Ac marinis quidem, mullo, melanuro, mugili, & anguilla: hi enim pisces præcipue periculosi sunt. Ex carnibus vero, caprina, cervina, suilla & canina; hæ namque carnes alvum maxime conturbant. Ex volucribus, gallo, turture, & otide, prætereaque his, quæ valentissimæ esse censentur. Ex oleribus autem, mentha, allio, & cæpa: nihil enim acre infirmo conducit. Vestimentum etiam nigrum haud induere (præceperunt;) niger enim color lethalis: neque in pelle caprina decumbere, neque eam gestare; neque pedem pedi, neque manum manui superimponere: hæc enim omnia (curationis) impedimenta esse. Quæ omnia divinitatis gratia addunt, velut amplius quiddam scientes, & alias causas proferentes, quo si convalescat (æger,) eorum gloriæ & solertiæ attribuatur; sin vero moriatur, in tuto positæ sint ipsorum defensiones, & occasionem dicendi habeant, se non in causa, sed Deos esse: neque enim medicamentum aliquod edendum aut bibendum exhibuerunt; neque balneis excoxerunt, ut in causa esse videantur. Ego vero censeo Libycorum mediterraneam regionem incolentium, neminem sanum esse, quod caprinis pellibus & carnibus utantur, quum neque stratum, neque vestimentum, neque calceamentum aliud habeant, quod non sit ca-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τὴν ἐπιλεψίας θεραπείαν ὑπὸ τῶν μάγων τε καὶ καθαρτῶν τεταγμένην, τῇ προγνώσει τε καὶ διαίτῃ, καὶ τοῖς καθαρμοῖς καταπράττεσθαι. Μήτε τὸν Θεὸν τοῦ νοσήματος ἐκείνου ἄιτιον· μήτε ἱερὴν νοῦσον εἶναι δηλοῖ· τῶν δὲ καθαρμῶν τε καὶ ἐπαοιδῶν ἀτεχμένων, τὰς εὐχάς τε καὶ ἱκεσίας, καὶ θυσίας, καὶ τὰ ἱερὰ δοκιμάζει τοῦ Θεοῦ ἄξια.

ΚΑΙ λόγους ἐπιλέξαντες ἐπιτηδείους, τὴν
ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν ἑωυτοῖσι, καθαρμοὺς προσφέροντες καὶ
ἐπαοιδὰς, λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες, καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν, καὶ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν. Θαλασσίων μὲν, τρίγλης, καὶ μελανούρου, κε-
6 στρέος, ἐγχέλυος· οὗτοι γὰρ οἱ ἰχθύες
εἰσὶν ἐπικαιρότατοι. Κρεῶν δὲ, αἰγείου, καὶ
7 ἐλαφείου, καὶ χοιρείων, καὶ κυνός· ταῦ-
τα γὰρ κρεῶν [9] ταρακτικώτατά ἐστι τῆς
κοιλίης. Ὀρνίθων δὲ, ἀλεκτρυόνος, καὶ
8 τρυγόνος, [10] ὠτίδος, ἔτι δὲ ὅσα νομίζεται ἰσχυρότατα εἶναι. λαχάνων δὲ μίνθης, σκορόδου καὶ κρομμύου· δριμὺ γὰρ ἀσθενέοντι οὐδὲν ξυμφέρει. Ἱμάτιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν· θανατῶδες γὰρ τὸ μέλαν· μηδὲ ἐν αἰγείῳ κατακέεσθαι δέρματι, μηδὲ φορέειν, μηδὲ πόδα ἐπὶ ποδὶ ἔχειν, μηδὲ χεῖρα ἐπὶ χειρί· ταῦτα γὰρ πάντα, κωλύματα εἶναι. Ταῦτα δὲ πάντα τοῦ θείου εἵνεκεν προστιθέασιν, ὡς πλέον τι εἰδότες, καὶ ἄλλας προφάσιας προλέγοντες, ὅκως εἰ μὲν ὑγιὴς γένοιτο, αὐτῶν ἡ δόξα εἴη καὶ ἡ δεξιότης· εἰ δὲ ἀποθάνοι, ἐν ἀσφαλεῖ καθισταῖντο αὐτῶν αἱ ἀπολογίαι, καὶ ἔχοιεν πρόφασιν, ὡς [11] οὐκ αἴτιοί εἰσιν αὐτοὶ, ἀλλ' οἱ θεοί· οὔτε γὰρ φαγέειν οὔτε πιέειν ἔδοσαν φάρμακον οὐδὲν· οὔτε λουτροῖσι καθήψησαν, ὥστε δοκέειν αἴτιον εἶναι. Ἐγὼ δὲ δοκέω Λιβύων τῶν τὴν μεσόγειον οἰκεόντων, οὐδένα ὑγιαίνειν, [12] ὅτι ἐν αἰγείοισι δέρμασι κατακέονται, καὶ κρέασι αἰγείοισι χρῶνται, ἐπεὶ οὐκ ἔχουσι οὔτε στρῶμα, οὔτε ἱμάτιον, οὔτε ὑπόδημα, ὅ, τι μὴ αἴγειόν ἐστιν.

Οὐ

VARIÆ LECTIONES.

9 Τερατικώτατα legunt Aldina, & Medicea exemplaria: & asteriscum apponunt, vitii notam, hanc fortassis ob causam istam particulam omisit Calvus, quod vitiata in suis codicibus inveniretur.

10 Ὀτίδος legit Galenus in Exegesi, & τοῦ ὀρνέου aviculam exponit, scribitque ab Aristotele ὠτίδα dici: Xenophon in primo Cyri expeditionis ὀτίδα per o. scribit. Utramque lectionem agnoscit Erotianus; sed apud eum vitiose ὀτίδα καὶ ὠτίδας scribitur, pro ὀτίδος καὶ ὠτίδος. vid. Foes. in Oecon. voce Ὀτίδες. & Aldrov. lib. XIII. Ornith. c. 12.

11 Οὐδὲν, deleto οὐκ Imper. Sambuc. οὐκέτι Codex Mediceus habet.

12 Ὅτι ἐπ' αἰγείοισι δέρμασι κατακέονται Imp. Samb. aliter & male habebat Aldus. κατακέονται & χρῶνται desunt in Codice Mediceo, qui pro ἐπεὶ οὐκ ἔχουσι legit ἀνάγκη οὐκ ἔχουσι.

9 Οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς " ἄλλο[13] πρόβατον οὐ-
δὲν, ἢ αἶγες καὶ βόες. Εἰ δὲ ταῦτα προσ-
10 φερόμενα καὶ ἐσθιόμενα "[14] τὴν νοῦσον
αὔξει, καὶ μὴ ἐσθιόμενα ἰῆται, οὐκ ἔστιν ἄρα
ὁ θεὸς αἴτιος οὐδενὸς, οὐδὲ οἱ καθαρμοὶ ὠ-
φελέουσιν, ἀλλὰ τὰ ἐδέσματα τὰ ἰώμενά
45 τέ καὶ βλάπτοντα, τοῦ δὲ θείου ἀφανίζε-
ται ἡ δύναμις. Οὕτως οὖν ἔμοιγε δοκέουσιν
οἵτινες τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐγχειρέουσιν ἰῆσθαι
ταῦτα τὰ νουσήματα, οὔτε ἱερὰ νομίζειν εἶ-
ναι, οὔτε θεῖα. Ὅκου γὰρ ὑπὸ καθαρμῶν
τοιούτων μετάστατα γίνεται, καὶ ὑπὸ θερα-
πείης τοιῆσδε, τί κωλύει καὶ ὑφ' ἑτέρων τε-
χνημάτων ὁμοίων τουτοισιν ἀπογίνεσθαι τοῖσ-
ιν ἀνθρώποισι, καὶ προσπίπτειν; ὥστε μη-
κέτι τὸ Θεῖον αἴτιον εἶναι, ἀλλά τι ἀνθρώ-
πινον. Ὅστις γὰρ οἷός τε περικαθαίρων καὶ
123 μαγεύων ἐπάγειν τοιοῦτον πάθος, οὗτος
κἂν ἐπάγῃ ἕτερα τεχνησάμενος· πάντως
κἂν τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ Θεῖον[15] ἀπόλυε-
ται. Τοιαῦτα λέγοντες καὶ μεμηχανευ-
μένοι προσποιέονται[16] πλέον τι εἰδέναι, καὶ
ἀνθρώπους ἐξαπατέουσι, προστιθέμενοι τού-
τοισιν ἁγνείας τε καὶ καθαρότητας, ὅτε
πουλὺ αὐτοῖσι τοῦ λόγου ἐς τὸ θεῖον ἀφή-
κει. καὶ τὸ δαιμόνιον. Καί τοι ἔμοιγε οὐ πε-
5 ρὶ[17] εὐσεβείης δοκέουσι τοὺς λόγους ποιέ-
εσθαι, ὡς οἴονται, ἀλλὰ περὶ δυσσεβείης
μᾶλλον, καὶ ὡς οἱ Θεοὶ οὐκ εἰσί· τό, τε
εὐσεβὲς καὶ Θεῖον αὐτῶν ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιόν
11 ἐστιν, ὡς ἐγὼ διδάξω. Εἰ γὰρ[18] σελήνην
τε καθαιρεῖν, καὶ ἥλιον ἀφανίζειν, χειμῶ-
νά τε καὶ εὐδίην ποιέειν, καὶ ὄμβρους, καὶ
αὐχμοὺς, καὶ θάλασσαν ἄφορον, καὶ γῆν, καὶ
τἄλλα τὰ τοιουτότροπα πάντα ἐπιδέχονται
ἐπίστασθαι, εἴτε καὶ ἐκ τελετέων, εἴτε καὶ ἐξ
ἄλλης τινὸς γνώμης, ἢ μελέτης φασὶν οἷοί
10 τε εἶναι, οἱ ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, δυσσε-
βέειν ἔμοιγε δοκέουσι, καὶ Θεοὺς οὔτε εἶναι
νομίζειν, οὔτε ὄντας ἰσχύειν οὐδέν· οὔτε
12 εἴργεσθαι ἂν οὐδενὸς τῶν ἐσχάτων " ποιέον-
τας. Ὧν[19] ἕνεκά γε, πῶς οὐ δεινοὶ ἄρ'
αὐτοῖσίν εἰσιν; εἰ γὰρ ἄνθρωπος μαγεύων
τε καὶ θύων, σελήνην τε καθαιρήσει, καὶ ἥ-
λιον ἀφανίσει, καὶ χειμῶνα καὶ εὐδίην ποιή-
σει, οὐκ ἂν ἔγωγέ τι Θεῖον νομίσαιμι τού-
των εἶναι, ἀλλ' ἀνθρώπινον· εἰ δὴ τοῦ

prinum. Non enim alia ulla ipsis sunt pecora, quam capræ & boves. Si autem hæc oblata & comesta morbum augent, & non comesta medentur, nullius sane Deus auctor est, neque expiationes juvant, sed quæ eduntur, medentur & lædunt, numinis vero vis evanescit. Sic igitur mihi videntur hi, qui hoc modo hos morbos curare aggrediuntur, neque sacros ipsos esse, neque divinos arbitrari. Ubi enim talibus expiationibus, ac tali curatione tollantur, quid vetat etiam aliis artibus similibus illarum, & discedere ab hominibus & accedere? Quare non Deus amplius auctor est, sed aliquid humanum. Quisquis enim lustrationibus, & magicis incantamentis talem affectionem abigere valuerit, is etiam aliis artibus depellet; eaque ratione divina vis penitus avertitur. Talia dicentes ac excogitantes, amplius quid se scire simulant, & homines decipiunt, proponentes his lustrationes, ac purificationes; quum multa ipsorum verba ad Deum ac numen referantur. Atqui mihi sane non de pietate verba facere videntur, ut ipsi putant, sed potius de impietate, & quod Dei non sunt: pietasque, ac divinitas ipsorum impia est ac scelesta, quemadmodum ego docebo. Si enim lunam deducere, & solem obscurare, tempestatemque, ac serenitatem inducere, & pluvias, ac siccitates, & mare sterile, ac terram facere, & alia hujuscemodi omnia se scire profitentur, sive ex sacrorum mysteriis, sive ex alia quadam professione, aut meditatione hanc potentiam jactent; qui talia studio habent, impii sane mihi esse videntur, neque Deos esse putare; neque si sint, quicquam posse, neque ullum extremum malum facientes coërcere. Cujus rei gratia, quomodo non ipsis infesti sint? Si enim homo incantamentis, ac sacrificiis utens, & lunam detrahet; & solem obscurabit, & tempestatem, ac serenitatem faciet, non utique ego horum quicquam divinum esse censuerim, sed humanum; si sane divinitatis potentia ab humana voluntate superetur, & in servitutem redacta sit. Fortassis autem hæc

 non

Variæ Lectiones.

13 Πρόβατον non προβάτιον hic cum Galeno legimus Com. I. in lib. de Articulis, qua notione omne pecudum genus intellexisse videtur Hippocrates. Peculiariter & κατ' ἐξοχὴν ovem significat. Προβάτιον autem *ovicula*. Aristoph. in Plut. exponitur.

14 Τίκτει τὲ καὶ αὔξει legunt exemplaria Vaticana. Lindenus pro τίκτει restituit νίκτει.

15 Ἀπολύεται Imp. Samb. atque ita legimus. Editi codd. ἀπόλλυται *deperditur* habent.

16 Πλέον delet Imp. Samb. & pro καθαρότητας, Codex Med. καθαρότητος habet.

17 Εὐσεβείης μᾶλλον δοκέουσι Aldus; sed μᾶλλον *magis* delet Imperial. Samb. quam lectionem secuti sumus.

18 Καθαιρεῖν σελήνην est *Lunam dejicere*, deturbare, cœlo deducere, ut loquitur Virgil. Bucol. Eclog. VIII. v. 69. hoc est, deorsum elicere. Lucianus in Dialogo Amoris & Veneris, τὴν σελήνην δὲ καθαιρεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, *Lunam cœlo deducis*. Est autem Lunam cœlo deducere, ejus lumen abolere, quod magicis incantationibus se facturas pollicentur Sagæ, de quibus eamdem phrasim usurpat Plutarchus in connubialibus Præcept. ἂν δέ τις ἐπαγγέλληται καταιρεῖν τὴν σελήνην. Vid. Foes. in Oecon.

19 Ἕνεκά γε delet Imper. Sambuc. & Cornar. & substituunt δὲ τάδε. Hic omnia exemplaria ποιέοντες ad superiora referunt. Sed ποιέοντας legit Foesius, & hanc Lectionem prætulimus. Huic loco asteriscum apponunt Ald. exemplaria. Vaticanæ membranæ post ποιέοντες distinguunt, ut & reliqua exemplaria; deinde ἂν ἕνεκά γε legunt, quam lectionem sequitur Codex Medic.

non ita se habent, sed homines, victus indigi, multa & varia moliuntur, & versute agunt, tum in alia omnia, tum in hunc morbum, in singulis affectionis speciebus causam Deo adscribentes: non enim semel, sed multoties eadem ab ipsis commemorantur. Si enim capram imitentur, si balatum edant, si quæ dextris partibus convellantur, Matrem deorum causam esse ajunt. Si vero acutiorem & vehementiorem sonum emittat (æger,) hunc equo assimilant, & Neptunum auctorem esse dicunt. Si vero etiam aliquid stercoris emittat, quod sæpe quibusdam contingit præ morbo coactis, Hecates Enodiæ appellatio additur. Si autem tenuibus & crebrius dejiciat, velut aviculæ, Apollo Nomius. Si vero spumam ex ore demittat, ac pedibus calcitret, Mars causam habet. Quicunque porro pavores noctu ingruunt, timores, deliria, proruptiones a lecto, terriculamenta, ac fugæ foras, Hecates insidias esse dicunt, & heroum insultus, expiamentisque utuntur ac incantamentis, & scelestissimum ac impiissimum, meo sane judicio, faciunt numen. Expiant enim morbo correptos, sanguine & aliis similibus sceleribus inquinatos, aut facinorosos, aut ab hominibus veneno infectos, aut qui scelestum aliquod facinus perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, sacrificare, ac precari, & ad templa ferentes, Diis supplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt; verum expiant, & partim expiationes in terra occultant, partim in mare projiciunt, & partim ad montes deferunt, ubi nemo attingat, neque conculcet. Oportebat autem ea ad templa deferre, ac Deo reddere; si quidem Deus est auctor. Non tamen ego puto hominis corpus a Deo inquinari, sordidissimum a purissimo; verum etiamsi con-

Θείου ἡ δύναμις ὑπὸ ἀνθρώπου γνώμης κρατέεται καὶ δεδούλωται. Ἴσως δὲ οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα, ἀλλ' ἄνθρωποι, βίου δεόμενοι, πολλὰ καὶ παντοῖα τεχνέονται καὶ ποικίλλουσιν, ἔς τε τ' ἄλλα πάντα, καὶ ἐς τὴν νοῦσον ταύτην, ἑκάστῳ εἴδει τοῦ πάθεος Θεῷ τὴν αἰτίην προστιθέντες· οὐ γὰρ καθάπαξ, ἀλλὰ πλεονάκις ταῦτα [20] μέμνηνται.
13 Κἢν μὲν γὰρ αἶγα μιμῶνται, " κἢν [21] βληχῶνται, κἢν τὰ δεξιὰ σπῶνται, μητέρα Θεῶν φασὶν αἰτίην εἶναι. Ἢν δὲ ὀξύτερον καὶ εὐτονώτερον φθέγγηται, ἵππῳ εἰκάζουσι, καὶ φασὶ Ποσειδῶνα αἴτιον εἶναι. Ἢν δὲ καὶ τῆς κόπρου τι παρίῃ, ὃ πολλάκις τισὶ
14 γίνεται ὑπὸ τῆς νούσου βιαζομένοισιν, [22] " Ἐ-
15 νοδίου πρόσκειται ἡ προσωνυμίη. " Ἢν δὲ λεπτότερον καὶ πυκνότερον, οἷον ὄρνιθες, Ἀπόλλων Νόμιος. Ἢν δὲ ἀφρὸν ἐκ τοῦ στόματος ἀφίῃ, καὶ τοῖσι ποσὶ λακτίζῃ, Ἄρης τὴν αἰτίην ἔχει. Ὁκόσα δὲ δείματα νυκτὸς παρίσταται, καὶ φόβοι, καὶ παράνοιαι, καὶ ἀναπηδήσιες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ φόβητρα, καὶ φεύξιες ἔξω, Ἑκάτης φασὶν εἶναι ἐπιβουλὰς, καὶ ἡρώων ἐφόδους, καθαρμοῖσί τε χρέονται
16 καὶ ἐπαοιδῇσι, καὶ ἀνοσιώτατόν γε " καὶ [23] ἀθεώτατον ποιέουσιν, ὡς ἔμοιγε δοκέει τὸ Θεῖον. Καθαίρουσι γὰρ τοὺς ἐχομένους τῇ νούσῳ, αἵμασι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοιού-
17 τοισι μιάσμασιν [24] ἔχοντας, " ἢ ἀλάστορας, ἢ [25] πεφαρμαγμένους ὑπὸ ἀνθρώπων, ἤ τι ἔργον ἀνόσιον [26] εἰργασμένους, οὓς ἐχρῆν τἀναντία τούτοισι ποιέειν. Θύειν τε καὶ εὔχεσθαι, καὶ εἰς τὰ ἱερὰ φέροντας, ἱκετεύειν τοὺς Θεούς. Νῦν δὲ τούτων μὲν ποιέουσιν οὐδὲν· καθαίρουσι δὲ, καὶ τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν γῇ κρύπτουσι· τὰ δὲ ἐς θάλασσαν ἐμβάλλουσι· τὰ δὲ ἐς τὰ οὔρεα ἀποφέρουσιν, ὅπη μηδεὶς ἅψηται, μηδὲ ἐπιβήσηται. Τὰ δ' ἐχρῆν ἐς τὰ ἱερὰ φέροντας, τῷ Θεῷ ἀποδοῦναι, εἰ δὴ Θεός γε ἐστὶν αἴτιος. Οὐ μέν τοι ἔγωγε ἀξιῶ ὑπὸ Θεοῦ, ἀνθρώ-
18 που σῶμα μιαίνεσθαι, " τὸ [27] ὑποκηρότατον ὑπὸ τοῦ ἁγνοτάτου· ἀλλὰ κἢν τυγχάνῃ

VARIÆ LECTIONES.

20 Μεμίηνται Imper. Samb.

21 Βρύχωνται habet Ald. quod exponit, Imper. Sambuc. βαρὺ καὶ ἀσαφὲς, καὶ ἀδιάρθρωτον φθέγγωνται. Βληχῶνται legisse videtur Cornar. pro βρύχωνται, quam lectionem secuti sumus; ut sit, *balatum* edant, quod βληχᾶσθαι, sit ovium, ut apud Aristophanem in Pluto, βληχώμενά τε προβατίων αἰγῶν τε κιναβρώντων μέλη. Hinc Eustath. a βῆ derivat βληχὴ, includens ει & nomen ἦχος, ut βληχὴ sit ὁ τοῦ βῆ ἦχος. Verum Aristophanes in Vespis ad puerulorum vagitus transtulit, τὰ δὲ παιδάρια συγκύπτονθ' ἅμα βληχᾶται. Alioqui sane βρυχῶνται legendum esset; est & βρυχανᾶσθαι Nicandro *ejulare*, ut Schol. exponit. Hesychio quoque βρυχανώμενοι, φωνοῦντες ἢ χασμώμενοι explicantur, *vocem edentes, aut oscitantes.* Vid. Foes. Oecon.

22 Ἐν ὁδίης οὐ πρόσκειται vitiose legunt Aldina exemplaria: forte vero ἐνοδίης πρόσκειται ἡ προσωνυμίη legi potest, quod Diana & Proserpina ἐνοδία dicta sit; de his plura vid. apud Foes. in Oecon. ἐνοδίης Cod. Med.

23 Ἀντίθεον pro ἀθεώτατον, legisse videtur Erotianus. ἀντίθεον autem velut Deo oppositum & adversarium intelligit, velut ἀντίας θεοῦ; etsi τὸν βλάβης ὑπονοούμενον αἴτιον ἔσεσθαι ἄνθρωπον *hominem, quem damni alieni auctorem, futurum suspicamur*, exponit Erotianus. Vid. Foes. Oeconom.

24 Ἐχομένους Imp. Cornar. ἄλαστα appellatur Dæmon infestus, qui mala ἄλαστα infert. Eustath. vero *Jovem* ἀλάστορα dici scribit, vel quod vindex sit iis, qui mala ἄλαστα passi sunt: vel quod eum latere nemo possit, vel quod ipse sit infestus dæmon. Dicitur enim de homine pernicioso & pestilenti, qui quasi pestis est, & internecio aliorum. Dem. pro cor. Pausan. in Achaicis. Galeno in Exegesi ἀλάστορες exponuntur αὐτοί τε οἱ ἄνθρωποι, οἱ τὰ ἀλιτήρια ἐργασάμενοι, καὶ οἱ τιμωροὶ αὐτῶν δαίμονες, id est: *in ipsi homines, qui talia perpetrant, ob quæ cruciari mereantur, & vindices Dei, qui eos persequuntur.*

25 Sic & Imperial. Sambucus. πεφραγμένος Aldina legunt exemplaria.

26 Εἰργασμένους, οὓς Imp. Samb. Post φέροντας usque ad τῷ Θεῷ ἀποδοῦναι exclusive, omnia desunt in Cod. Med.

27 pro ὑποκηρότατον, Codex Med. ἐπικηρότατον.

χάνῃ ὑπὸ ἑτέρου μεμιασμένον, ἤ τι πεπονθὸς, ἐθέλοι ἂν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καθαίρεσθαι, καὶ ἁγνίζεσθαι μᾶλλον, ἢ μιαίνεσθαι. Τὰ γοῦν μέγιστα τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἀνοσιώτατα, τὸ Θεῖόν ἐστι, τὸ [28] καθαῖρον καὶ ἁγνίζον, καὶ ἔρυμα γενόμενον ἡμῖν· αὐτοί τε ὅρους τοῖσι Θεοῖσι τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν 19 τεμενέων ἀποδείκνυμενοι, ὡς ἂν μηδεὶς ὑπερβαίνοι, εἰ μὴ [29] ἁγνεύοι, εἰσιόντες τε περιρραινόμεθα, οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ' εἴ τι καὶ πρότερον ἔχομεν μύσος, τοῦτο ἀπαγνιούμενοι. Καὶ περὶ μὲν τῶν καθαρμῶν οὕτω μοι δοκέει ἔχειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γ'.

21 Ἡ τῆς ἱερῆς νούσου φύσις ἡ γένεσις· καὶ αἰτίαι ὡς τῶν λοιπῶν νουσημάτων, ὁ χυμὸς φλεγματώδης, οὐ χολώδης, καὶ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τὸ γένος· ἡ τῶν φλεβῶν ἀνάδοσις· ἀκρατὲς τὸ μέρος, καὶ ναρκή.

ΤΟ δὲ νούσημα τοῦτο, οὐδέν τί μοι δοκέει θειότερον εἶναι τῶν λοιπῶν· ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει, ἣν καὶ τ' ἄλλα νουσήματα· καὶ πρόφασιν, ὅθεν ἕκαστα γίνεται. Φύσιν δὲ τοῦτο καὶ πρόφασιν, ἀπὸ ταὐτοῦ τὸ θεῖον γίνεσθαι, ἀφ' ὅτου καὶ τἄλλα πάντα· καὶ ἰητὸν εἶναι, καὶ οὐδὲν ἧσσον ἑτέρων, ὅτι [30] ἂν μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου πολλοῦ καταβεβιασμένον ἔῃ, ὥς τε ἤδη εἶναι ἰσχυρότερον τῶν φαρμάκων τῶν προσφερομένων. Ἄρχεται δὲ ὥσπερ καὶ τἄλλα νουσήματα κατὰ γένος. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ φλεγματώδεος φλεγματώδης, καὶ ἐκ χολώδεος χολώδης γίνεται, καὶ ἐκ φθινώδεος φθινώδης, καὶ ἐκ σπληνώδεος σπληνώδης· τί κωλύει, ὅτου πατὴρ καὶ μήτηρ εἴχετο τούτῳ τῷ νουσήματι, τούτῳ [31] καὶ ἐκ τῶν ἐγγόνων ἔχεσθαι τινά; ὡς ὁ γόνος ἔρχεται πάντοθεν τοῦ σώματος, 20 [32] ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν, ὑγιηρὸς ἀπό τε τῶν νοσερῶν νοσερός. Ἕτερον δὲ μέγα τεκμήριον, ὅτι οὐδὲν θειότερόν ἐστι τῶν λοιπῶν νουσημάτων· τοῖσι γὰρ φλεγματώδεσι φύσει γίνεται· τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὐ προσπίπτει. Καίτοι εἰ θειότερόν ἐστι τῶν ἄλλων, τοῖσιν
124 ἅπασιν ὁμοίως ἔδει γίνεσθαι τὴν νοῦσον ταύτην· καὶ μὴ διακρίνειν, μήτε χολώδεα, μήτε φλεγματώδεα. Ἀλλὰ γὰρ αὐτοῖσιν αἴτιος ὁ ἐγκέφαλος τούτου τοῦ πάθεος, ὥσ-

tingat ab alio inquinari, aut quid perpeti, cupiet utique a Deo purgari, ac purificari magis, quam inquinari. Deus itaque est, qui maxima ac sceleratissima peccata lustrat & expiat, refugium factus nobis; ipsique terminos templorum ac delubrorum Diis designamus, ut nullus, qui non purus sit, eos transcendat; & ingressi respergimur, non ut inquinemur: sed si quod etiam prius scelus habeamus, purificemur. Ac de expiationibus quidem sic se res habere mihi videtur.

CAPUT III.

Sacri morbi natura seu ortus: causæ ut reliquorum morborum. Humor pituitosus, non biliosus, cerebrum, genus: venarum distributio; partis impotentia, & torpor.

HIc vero morbus nulla re divinior reliquis mihi esse videtur; sed naturam habet, quam etiam alii morbi; & causam, unde singuli gignuntur. Naturam autem illius & causam, ab eodem divinam fieri, a quo & cætera omnia; & sanabilis esse mihi videtur nihilominus quam alii, nisi jam multo tempore invaluerit, ut fortior sit medicamentis, quæ adhibentur. Incipit autem velut etiam alii morbi secundum genus. Si enim ex pituitoso, pituitosus, ex bilioso, biliosus gignitur; & ex tabido, tabidus, & ex lienoso, lienosus: quid prohibet, ut cujus pater & mater hoc morbo correpti fuerint, eo etiam (posterorum) ac nepotum aliquis corripiatur? Quum nempe genitura ab omnibus corporis partibus procedat, a sanis sana, a morbosis morbosa. Aliud porro signum magnum est, quod nihilo divinior reliquis sit morbis; pituitosis enim natura oboritur; biliosis vero non accidit. Atqui si divinior sit reliquis, similiter omnibus morbum hunc incidere oporteret; neque inter biliosos ac pituitosos discrimen facere. Sed enim ipsis cerebrum, hujus affectionis, ut

 etiam

Variæ Lectiones.

28 Καθαῖρον ἁγνίζον legit Imper. Samb. deleto καί. vitiose ἔρημα legunt ibidem Aldina exemplaria. ἔρυμα autem pro ἔρμα legendum, quod *fulcrum* & *stabilimentum*; & ἀσφάλισμα aut ἀσφάλεια exponitur Suidæ.

29 Sic & Imperial. Samb. ἁγνεύει Aldus. Ibidem ὑπερβαίνοι ex MSC. legit Servinus & εἰ μὴ pro ἢ μή, quam lectionem amplectimur. Ibidem pro ἀλλ' ἔτι Cod. Med. ἀλλ' ἔτι habet.

30 Sic & Imp. Samb. ἂν non habebat Aldus.

31 Καὶ ἐκ τῶν ἐγγόνων ἔχεσθαι τινά legit Imp. Samb. quæ lectio nobis probatur. ἐκ desideratur in Asul. exemplaribus.

32 Exemplaria Vaticana & Fevreus hunc locum ita legunt: ἢν μὲν οὖν ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν, ὑγιηρός· εἰ δὲ ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσερός. Codex vero Mediceus legit: ἢν μὲν οὖν ἀπὸ ὑγιηρῶν ὑγιηρός· εἰ δ' ἐκ νοσερῶν, νοσερός.

etiam aliorum maximorum morborum, causa est. Quo vero modo, & ex qua causa fiat, ego manifeste docebo. Cerebrum hominis, quemadmodum etiam cæteris omnibus animalibus, duplex est: medium autem ipsius dividit membrana tenuis. Quapropter non semper eadem capitis pars dolet; sed sigillatim alterutra, aliquando vero totum (caput.) Sed & venæ in ipsum tendunt ex universo corpore, multæ & tenues; duæ vero crassæ, altera ab hepate, altera a liene. Et quæ quidem ab hepate venit, hoc modo se habet. Altera quidem venæ pars deorsum tendit, per partes ad dexteram, juxta ipsum renem ac lumbum, ad internam femoris partem, & pertingit ad pedem, & vocatur vena cava. Altera vero sursum tendit per venas dextras, ac pulmonem; distribuitur autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquum vero sursum fertur per claviculam in dextram cervicis partem, (&) ad ipsius cutem, ita ut conspicua sit. Juxta aurem vero occultatur, atque hic finditur. Et crassissima quidem, ac maxima, & valde cava ipsius pars in cerebrum desinit; alia vero pars in aurem dextram, quæ venula tenuis est; alia autem in oculum dextrum; alia in ipsum nasum. Atque sic quidem venæ ab hepate se habent. Tendit autem & a liene vena in sinistra sursum ac deorsum, velut ab hepate; verum tenuior & imbecillior. In has autem venas etiam majorem spiritus copiam inducimus; hæ enim corporis nostri spiracula sunt, quæ aërem in seipsas trahunt, & in reliquum corpus, ac venulas derivant, refrigerantque, ac rursus emittunt: non enim possibile est spiritum consistere, sed sursum meat ac deorsum. Si enim alicubi constiterit, ac interceptus fuerit; impotens redditur illa pars, ubi constiterit. Cujus rei signum hoc est: quum enim desidenti, aut decumbenti venulæ compressæ fuerint, ut spiritus a vena non permeet, statim torpor occupat. Ac de venis quidem reliquis sic se habet.

περ καὶ τῶν ἄλλων νουσημάτων τῶν μεγίστων. Ὁτέῳ δὲ τρόπῳ, καὶ ἐξ οἵης προφάσιος γίνεται, ἐγὼ φράσω σαφέως. Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐστὶ διπλόος, ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι ζώοισιν ἅπασι· τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ διαιρέει μήνιγξ λεπτή. Διότι οὐκ ἀεὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς κεφαλῆς ἀλγέει, ἀλλ' ἐν μέρει ἑκάτερον· ὁτὲ δὲ ἅπασα. Καὶ φλέβες τε εἰς αὐτὸν τείνουσιν ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος, πολλαὶ καὶ λεπταί· δύο δὲ παχεῖαι, ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ σπληνός. Καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ὧδ' ἔχει. Τὸ μέντοι τῆς φλεβὸς κάτω τείνει, διὰ τοῦ ἐπὶ δεξιὰ παρ' αὐτὸν τὸν νεφρὸν καὶ τὴν [33] ψύην, ἐς τὸ ἐντὸς τοῦ μηροῦ, καὶ καθήκει ἐς τὸν πόδα, καὶ καλέεται κοίλη φλέψ· ἡ δὲ ἑτέρη, ἄνω τείνει διὰ φλεβῶν τῶν δεξιῶν, καὶ τοῦ πνεύμονος. Ἀπέσχισται δὲ καὶ ἐς τὴν καρδίην, καὶ ἐς τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. Τὸ δὲ λοιπὸν, ἄνω φέρει διὰ τῆς κληΐδος ἐς τὰ δεξιὰ τοῦ αὐχένος, (καὶ) αὐτοῦ τὸ δέρμα, ὥστε κατάδηλός ἐστι. Παρὰ δὲ τὸ οὖς κρύπτεται, καὶ ἐνταῦθα σχίζεται. Καὶ τὸ μὲν παχύτατον, καὶ μέγιστον, καὶ κοιλότατον, ἐς τὸν ἐγκέφαλον τελευτᾷ· τὸ δὲ ἐς τὸ οὖς τὸ δεξιὸν, φλέβιον λεπτόν· τὸ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιόν· τὸ δὲ ἐς τὸν μυκτῆρα. Ἀπὸ μὲν τοῦ ἥπατος, οὕτως ἔχει τῶν φλεβῶν. Διατέταται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς φλὲψ, εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ κάτω καὶ ἄνω, ὥσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος· λεπτοτέρη δὲ καὶ ἀσθενεστέρη. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φλέβας καὶ [34] ἐσαγόμεθα τὸ πουλὺ τοῦ πνεύματος· αὗται γὰρ ἡμέων εἰσὶν ἀναπνοαὶ τοῦ σώματος, τὸν ἠέρα εἰς σφᾶς ἕλκουσαι, καὶ ἐς τὸ σῶμα τὸ λοιπὸν ὀχετεύουσαι, καὶ κατὰ τὰ φλέβια, καὶ ἀναψύχουσι, καὶ πάλιν ἀφιᾶσιν· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ πνεῦμα στῆναι, ἀλλὰ χωρέει ἄνω καὶ κάτω. Ἢν γὰρ στῇ που, καὶ ἀποληφθῇ, ἀκρατὲς γίνεται ἐκεῖνο τὸ μέρος, [35] καθ' ὃ ἂν στῇ. Τεκμήριον δὲ, ὁκόταν γὰρ καθημένῳ, ἢ κατακειμένῳ φλέβια πιεσθῇ, ὥστε τὸ πνεῦμα μὴ διεξιέναι ἀπὸ τῆς φλεβὸς, εὐθὺς νάρκη ἔχει. Περὶ μὲν τῶν φλεβῶν τῶν λοιπῶν, οὕτως ἔχει.

ΚΕΦΑ-

Variæ Lectiones.

33 ψόαν pro ψύην legit cod. Medic. ibidem legunt exemplaria vulgata, ἐς αὐτὸ τὸ δέρμα; verum prior lectio ex Imp. Sambuco probatur.

34 Ἐσαγόμεθα ex MSC. legit Servinus, ἡμέων ibidem legit Cod. Med. pro ἡμῖν.

35 Pro ὅπου, καθ' ὃ legit Fevreus quod probamus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Πῶς ἡ ἐπιληψία τοῦ ἐμβρύου ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντος φύηται, καὶ ἡ κεφαλὴ ὑγιεινὴ, ἢ νοσερὰ γένηται. Αἱ καθαρθέντος ἐμβρύου ὠφέλειαι, καὶ μὴ καθαρθέντος βλάβαι· καταῤῥοικαὶ τῶν ἀπὸ φλέγματος διαθέσεις, καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ συμπτώματα, ἀφωνία, ἀφροσύνη, τῶν χειρῶν ἀκρατία, ὀφθαλμῶν διαστροφὴ, ἀφρὸς, πνὶξ, κόπρος, λάκτισις.

Ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται τοῖσι μὲν φλεγματίησιν· τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὔ. Ἄρχεται δὲ φύεσθαι ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντος· καθαίρεται γὰρ καὶ ἀνθέει, ὥσπερ τἄλλα μέρεα πρὶν γενέσθαι, ὁ ἐγκέφαλος. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ καθάρσει, ἢν μὲν καλῶς καὶ μετρίως καθαρθῇ, καὶ μήτε πλεῖον μήτε ἔλασσον τοῦ δέοντος ἀποῤῥυῇ, [36] οὗτος ὑγιεινοτάτην τὴν κεφαλὴν ἔχει. Ἢν δὲ πλείων ἀπὸ παντὸς τοῦ ἐγκεφάλου γένηται ἡ ἀπότηξις, νοσώδεά τε τὴν κεφαλὴν ἕξει αὐξάμενος καὶ ἤχου πλέην, καὶ οὔτε ἥλιον, οὔτε ψῦχος ἀνέξεται. Ἢν δὲ ἀπὸ ἑνός τινος γένηται, ἢ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ, ἢ οὔατος, ἢ φλὲψ τὶς συνισχνανθῇ, ἐκεῖνος κακοῦται οὕτως, ὁκοίως ἂν καὶ τῆς ἀποτήξιος ἔχῃ. Ἢν δὲ κάθαρσις μὴ ἐπιγένηται, ἀλλὰ ξυστραφῇ τῷ ἐγκεφάλῳ, οὕτως ἀνάγκη φλεγματώδεα εἶναι. Καὶ ὁκόσοισι μὲν παιδίοισιν ἐοῦσιν ἐξανθέει ἕλκεα ἐς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὰ οὔατα, καὶ ἐς τὸν ἄλλον χρῶτα, καὶ σιαλώδεα γένηται, καὶ μυξόῤῥοα, ταῦτα μὲν ῥήϊστα διάγει προϊούσης τῆς ἡλικίης. Ἐνταῦθα γὰρ ἀφίει καὶ καθαίρεται τὸ φλέγμα, ὃ ἐχρῆν ἐς τὴν μήτρην καθαρθῆναι· καὶ τὰ οὕτω καθαρθέντα, οὐκ ἐπίληπτα γίνεται ταύτῃ τῇ νούσῳ ὡς ἐπιτοπολύ. Ὁκόσα δὲ καθαρά ἐστι, καὶ [37] μήθ' ἕλκος μηδὲν, μήτε μύξα, μήτε σίαλον προέρχεται μηδέν· μήτε ἐν τῇσι μήτρῃσι πεποίηται τὴν κάθαρσιν, τοῖσι τοιούτοισιν ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἁλίσκεσθαι ὑπὸ ταύτης τῆς νούσου. Ἢν δὲ ἐπὶ τὴν καρδίην ποιήσηται ὁ κατάῤῥους, τὴν πορείην, παλμὸς ἐπιλαμβάνει, καὶ ἄσθματα, καὶ τὰ στήθεα διαφθείρεται, ἔνιοι δὲ καὶ κυφοὶ γίνονται. Ὁκόταν γὰρ ἐπικατέλθῃ τὸ φλέγμα ψυχρὸν ἐπὶ τὸν πνεύμονα, ἢ ἐπὶ τὴν καρδίην, ἀποψύχεται τὸ αἷμα· αἱ δὲ φλέβες πρὸς βίην ψυχόμεναι, πρὸς τῷ πνεύμονι, καὶ τῇ καρδίῃ πηδῶσι· καὶ ἡ καρδίη πάλλεται, ὥστε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης τὰ ἄσθματα

CAPUT IV.

Quomodo epilepsia fœtui in utero, & caput sanum, ac ægrum oboriatur. Purgati fœtus in utero commoda, non purgati læsiones. Catarrhoicæ ex pituita affectiones, ac epilepsiæ symptomata, vocis suppressio, desipientia, manuum impotentia, oculorum distortio, spuma, suffocatio, stercus, calcitratio.

At vero is morbus pituitosis oboritur, biliosis minime. Incipit autem fieri quum adhuc fœtus in utero est; purgatur enim, & adolescit cerebrum, ut etiam aliæ partes, priusquam in lucem edantur. In hac autem purgatione, si quidem probe ac moderate purgatum fuerit, & neque plus neque minus quam oporteat defluxerit, hic (fœtus) maxime sanum caput habet. Si autem amplior colliquatio a toto cerebro facta fuerit, morbosum caput augescens (fœtus), habebit, sonitu plenum, & neque solem, neque frigus tolerabit. Si vero ab una aliqua parte (colliquatio) contigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut vena aliqua simul gracilis facta fuerit, ille sic male afficitur, prout sane colliquatio contigerit. Si vero purgatio non succedat, sed in cerebro cogatur, hoc modo (fœtus) pituitosos esse necesse est. Et quibuscunque, dum pueri sunt, erumpunt ulcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus, & qui salivosi fiunt, ac mucosi, hi ipsi progressu ætatis facillime degunt. Hic enim abit, ac purgatur pituita, quam in utero purgari oportebat: & qui sic purgati fuerint, comitiali morbo fere non corripiuntur. Qui vero puri sunt, & neque ulcus ullum, neque mucus, neque saliva ulla prodit: neque in uteris purgationem fecerunt, periculum est, ne ipsi hoc morbo corripiantur. Si autem ad cor progressum fecerit defluxus, palpitatio corripit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur, nonnulli etiam incurvi fiunt. Quum enim pituita frigida ad pulmonem, aut ad cor descenderit, perfrigeratur sanguis; venæ autem violenter perfrigeratæ, ad pulmonem & cor assiliunt, & cor palpitat, ut hinc necessario anhelationes, &

VARIÆ LECTIONES.

36 Οὗτος Imp. Corn. sic etiam legimus. οὕτως edita exempl. Ibidem κεφαλὴν ἔχει αὐξάμενος legit God. Med.

37 Μὴ ἕλκος Aldina legunt exemplaria.

& erecta cervice spiratio eveniant. Non enim spiritum suscipere potest, donec, quod influxit, id a sanguine superatum & calefactum, in venas diffusum fuerit. Deinde & palpitatio, & anhelatio sedatur; sedatur autem prout ejus copia fuerit: si enim amplius influxerit, tardius; sin minus, citius: &, si quidem crebriores fuerint defluxus, crebrius comitiali morbo corripitur; sin minus, rarius. Hæc itaque perpetitur, si ad pulmonem, & cor defluxio processerit: si vero in ventrem, alvi profluvia prehendunt. Si vero ab his viis exclusus fuerit, & in venas, quas dixi, defluxum fecerit, mutus fit, & suffocatur, & spuma ex ore effluit, & dentes inter se constringuntur, & manus convelluntur, & oculi distorquentur, & nihil intelligunt; aliquibus etiam stercus deorsum secedit. Atque hæc aliquando in sinistra, aliquando in dextra parte, aliquando utrinque contingunt. Quomodo vero singula hæc perpetiatur, ego narrabo. Mutus quidem est, quum pituita derepente in venas delapsa, aërem excluserit, & non admiserit, neque in cerebrum, neque in venas cavas, neque in ventriculos, sed interceperit respirationem. Quum enim accipit homo per os & nares spiritum, primum quidem ad cerebrum venit; deinde vero in ventriculum magna ex parte: pars etiam ad pulmonem, & pars ad venas. Ex his vero ad reliquas partes per venas dispergitur: & quantum quidem ejus ad ventriculum venit, perfrigerat, & nihil aliud confert. Idem præstat & qui ad pulmonem venit. Qui vero ad venas (pervenit) aër, confert se ad ventriculos ingressus, & ad cerebrum. Atque sic sapientiam & motum membris exhibet. Quare ubi fuerit exclusus a venis aër præ pituita, eumque non susceperint, mutum ac desipientem hominem reddunt. At vero manus impotentes fiunt, ac convelluntur, quum sanguis quiescit, neque diffunditur, ut solebat. Oculi quoque distorquentur, aëre a venis excluso, & exiliunt. Spuma vero per os prodit ex pulmone: quum enim spiritus in ipsum minime subit, spumescit, & ebullit velut moriens. Stercus vero subducitur, dum violenter

ἐπιπίπτειν, καὶ τὴν ὀρθόπνοιην. Οὐ γὰρ δέ-
21 χεσθαι τὸ πνεῦμα ἐθέλει, μέχρις ἂν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ [38] αἵματος τὸ ἐπιῤῥυὲν, καὶ διαθερμανθὲν διαχυθῇ ἐς τὰς φλέβας. Ἔπειτα παύεται τοῦ παλμοῦ καὶ τοῦ ἄσθματος· παύεται δὲ ὅκως ἂν τοῦ πλήθεος ἔχῃ· ἢν μὲν γὰρ πλέον ἐπικαταῤῥυῇ, σχολαίτερον· ἢν δὲ ἔλασσον, θᾶσσον· καὶ ἢν μὲν πυκνότεροι ἔωσιν οἱ κατάῤῥοι, πυκνότερα ἐπίληπτος γίνεται· [39] ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερα. Ταῦτα μὲν οὖν πάσχει, ἢν ἐπὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίην ἴῃ· ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην, διάῤῥοιαι λαμβάνουσιν. Ἢν δὲ τουτέων μὲν τῶν ὁδῶν ἀποκλεισθῇ, εἰς δὲ τὰς φλέβας, ἃς προείρηκα, τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἄφωνός τε γίνεται καὶ πνίγεται, καὶ ἀφρὸς ἐκ τοῦ
22 στόματος ἐκρέει, καὶ οἱ ὀδόντες [40] συνηρείκασι, καὶ αἱ χεῖρες συσπῶνται, καὶ τὰ ὄμματα διαστρέφονται, καὶ οὐδὲν φρονέουσιν· ἐνίοισι καὶ ὑποχωρέει ἡ κόπρος κάτω. Καὶ ταῦτα γίνεται, ὁτὲ μὲν [41] ἐπ᾽ ἀριστερὰ· ὁτὲ δὲ ἐς τὰ δεξιὰ· ὁτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. Ὅκως δὲ τούτων ἕκαστον πάσχει, ἐγὼ φράσω. Ἄφωνος μὲν ἐστιν, ὁκόταν ἐξαίφνης τὸ [42] φλέγμα ἐπικατελθὸν ἐς τὰς φλέβας, ἀποκλείσῃ τὸν ἠέρα, καὶ μὴ παραδέχηται, μήτε ἐς τὸν ἐγκέφαλον, μήτε ἐς τὰς φλέβας τὰς κοίλας, μήτε ἐς τὰς κοιλίας, ἀλλ᾽ ἐπιλάβῃ τὴν ἀναπνοήν. Ὅταν γὰρ ἐπιλάβῃ ἄνθρωπος κατὰ τὸ στόμα καὶ τοὺς μυκτῆρας τὸ πνεῦμα, πρῶτον μὲν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἔρχεται· ἔπειτα δὲ ἐς τὴν κοιλίην τὸ πλεῖστον μέρος· τὸ δὲ ἐπὶ τὸν πνεύμονα· τὸ δὲ ἐπὶ τὰς φλέβας. Ἐκ τουτέων δὲ [43] σκίδναται ἐς τὰ λοιπὰ μέρεα κατὰ τὰς φλέβας· καὶ ὅσον ἐς μὲν τὴν κοιλίην, διαψύχει καὶ ἄλλό τι οὐδὲν ξυμβάλλεται. Τοῦτο δ᾽ ἐς τὸν πνεύμονα. ὁ δὲ ἐς τὰς φλέβας ἠὴρ, ξυμβάλλεται ἐς τὰς κοιλίας εἰσιὼν, καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον. Καὶ οὕτω τὴν φρόνησιν καὶ τὴν κίνησιν τοῖσι μέλεσι παρέχει. Ὥστε ἐπειδὰν ἀποκλεισθῶσιν αἱ φλέβες τοῦ ἠέρος, ὑπὸ τοῦ φλέγματος, καὶ μὴ παραδέχωνται, ἄφωνον καθιστᾶσι καὶ ἄφρονα τὸν ἄνθρωπον. Αἱ δὲ χεῖρες ἀκρατέες γίνονται καὶ σπῶνται, τοῦ αἵματος ἀτρεμίσαντος, καὶ μὴ [44] διαχεομένου ὥσπερ εἰώθει. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ διαστρέφονται, τῶν φλεβίων ἀποκλειομένων
23-24 τοῦ ἠέρος, καὶ [45] σφύζονται. Ἀφρὸς δὲ ἐκ τοῦ στόματος προέρχεται, ἐκ τοῦ πνεύ-

VARIÆ LECTIONES.

38 Sic & Imp. Cornarii. τοῦ φλέγματος plerumque omnia exemplaria habent. πνεύματος Serv. ex MSC. legit.

39 Ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερα, id est: *sin minus, rarius*, hæc verba omittuntur in Codice Mediceo. Ibidem, ἴῃ Imper. Sambuc. & Servinus, & μάβουσι pro λαμβάνουσιν Aldina exemplaria.

40 Sic ex Foesio legimus, pro συνήρικασι, etsi a συνείρω aptissime deduci possit, quod, *cohærere dentes*, recte dixit Calvus. vid. Foes. Oecon.

41 Ἐς loco ἐπ᾽ Imp. Samb. & MSC. Imp.

42 Τὸ Πνεῦμα Imper. Samb. pro φλέγμα, quam lectionem simul habet Codex Med. ἠέρα Imper. Sambuc.

43 Σκορπίζεται Imper. Samb. & ibidem pro τοῦτο δ᾽ ἐς Imper. Cornar. ταὐτὸ δὲ τὸ.

44 Pro διαχεομένου Aldina Exemplaria διαδεχομένου legunt.

45 Sic legunt publicata exemplaria. Calvus autem ἠέρος τῶν σφυζόντων legit, ac forte σφίγγονται, legendum esse putat Foes.

πνεύμονος. Ὅταν γὰρ τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς ἑωυτὸν, ἀφρέει καὶ ἀναβλύει, ὥσπερ ἀποθνήσκων. Ἡ δὲ κόπρος ὑπέρχεται, ὑπὸ βίης πνιγομένου. Πνίγεται δὲ, τοῦ ἥπατος καὶ τῆς κοιλίης ἄνω πρὸς τὰς φρένας προσπεπτωκότων, καὶ τοῦ στομάχου τῆς γαστρὸς ἀπειλημμένου. Προσπίπτει δὲ, ὁκόταν τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς τὸ στόμα ὅσον εἰώθει. Λακτίζει δὲ τοῖσι ποσὶν, ὁκόταν ὁ ἠὴρ ἀποκλεισθῇ ἐν τοῖσι [46] μέλεσι, καὶ μὴ οἷός τε ἔῃ διεκδῦναι ἔξω, ὑπὸ τοῦ φλέγματος. Ἀΐσσων δὲ διὰ τοῦ αἵματος ἄνω καὶ κάτω, σπασμὸν ἐμποιέει καὶ ὀδύνην· διὸ λακτίζει. Ταῦτα δὲ πάσχει πάντα, ὁκόταν τὸ φλέγμα ψυχρὸν παραῤῥυῇ ἐς τὸ αἷμα θερμὸν ἐόν· ἀποψύχει γὰρ καὶ ἵστησι τὸ αἷμα. Κἢν μὲν τὸ ῥεῦμα πουλὺ ἔῃ καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκτείνει. Κρατέει γὰρ τοῦ αἵματος τῷ ψύχει, καὶ πήγνυσιν. Ἢν δὲ ἔλασσον ἔῃ, τὸ μὲν παραυτίκα κρατέει, ἀποφράξαν τὴν ἀναπνοήν. Ἔπειτα τῷ χρόνῳ, ὁκόταν σκιδνασθῇ κατὰ τὰς φλέβας, καὶ μιγῇ τῷ αἵματι πολλῷ ἐόντι, καὶ θερμῷ, ἢν κρατηθῇ οὕτως, ἐδέξαντο τὸν ἠέρα αἱ φλέβες, καὶ ἐφρόνησαν.

suffocatur. Suffocatur autem, hepate & ventre sursum ad septum transversum irruentibus, & ventriculi osculo concluso. Irrumpit autem, quum tantum spiritus os non ingreditur, quantum solebat. Cal-
25 citrat autem pedibus, quum aër in membris conclusus fuerit, & foras præ pituita penetrare non valuerit. Exiliens vero per
26 sanguinem sursum ac deorsum, convulsionem ac dolorem inducit, proptereaque calcitrat. At hæc omnia patitur, quum pituita frigida in sanguinem calidum defluxerit: perfrigerat enim & sistit sanguinem. Et, si quidem fluxus multus fuerit ac crassus, statim occidit. Vincit enim sanguinem frigore & congelat. Si vero potior fuerit, in præsentia quidem superat, & respirationem intercipit. Deinde temporis progressu, quum dispersus fuerit per venas, & copioso sanguini ac calido permixtus fuerit, si ita superetur, venæ aërem suscipiunt, (ægrique) resipiscunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Διὰ τί τὰ παιδία ἐπίληπτα μᾶλλον ἢ τέλειοι· τουτέων αἰτίαι τε καὶ συμπτώματα. Διὰ τί πρεσβῦται ἐπίληπτοι ταχυτέρως ἀποθνήσκουσιν, ἢ παράπληκτοι ποιοῦνται. Πότε ἐπιληψία γίνεται, πότε ἀνίατός ἐστι· αἱ αἶγαι ἐπιληπτικαὶ ποιοῦνται.

ΚΑΙ ὁκόσα μὲν παιδία σμικρὰ κατάληπτα γίνεται τῇ νούσῳ ταύτῃ, τὰ πολλὰ ἀποθνήσκει, ἢν πουλὺ τὸ ῥεῦμα ἐπιγένηται, καὶ νότιον ἔῃ. Τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα, οὐ δύναται παραδέχεσθαι τὸ φλέγμα ὑπὸ πάχεος καὶ πλήθεος· ἀλλ' ἀποψύχεται καὶ πήγνυται τὸ αἷμα, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. [47] Ἢν δὲ, ὀλίγον ἐὸν, ἐς ἀμφοτέρας τὰς φλέβας τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἢ ἐς τὰς ἐπὶ θάτερα, περιγίνεται ἐπίσημα ἐόντα. Ἢ γὰρ στόμα παρασπᾶται, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ αὐχὴν, ἢ χεὶρ, ὁκόθεν αὐτὸ τὸ φλέβιον, πληρωθὲν τοῦ φλέγματος, κρατηθῇ, καὶ [48] ἀπισχανθῇ. Τούτῳ οὖν τῷ φλεβίῳ ἀνάγκη ἀσθενέστερον εἶναι, καὶ ἐνδεέστερον τοῦτο τοῦ σώματος τὸ βλαβέν. Ἐς δὲ τὸν πλείονα χρόνον ὠφελέει ὡς ἐπιτοπολύ· οὐ γὰρ ἔτι ἐπίληπτον γίνεται, ἢν ἅπαξ

CAPUT V.

Cur pueri epileptici potius, quam adulti; causæ & effectus. Curque seniores epileptici celerius intereant, aut attoni fiant. Quando epilepsia oriatur: quando incurabilis. Capræ epilepsia corripiuntur.

ET quicunque pueri parvi hoc morbo corripiuntur, plerumque intereunt, si copiosa fluxio ingruerit, eaque humida sit. Quum enim venæ tenues sint, pituitam præ crassitudine ac copia recipere nequeunt; sed perfrigeratur ac condensatur sanguis, & sic moriuntur. Si vero, modica
27 quum sit, in utrasque venas defluxum fecerit, aut in alterius partis, superstites evadunt, notam (ex morbo) præ se ferentes. Aut enim os contrahitur, aut oculus, aut cervix, aut manus, ubicunque sane venula, pituita repleta, superata & attenuata, fuerit. Hanc itaque venam necesse est debiliorem esse, & hanc corporis partem læsam, infirmiorem. Verum ad longius tempus plerumque prodest; non enim amplius morbo epileptico prehenditur, si semel notam im-

Variæ Lectiones.

46 Σκέλεσι pro μέλεσι vitiose legunt Ald. & Vatic. Exempl.
47 Istud ad φλέγμα referunt interpretes. Serv. autem ad πνεῦμα. Foesio aptissime referri ad ῥεῦμα videtur, cujus lectionem amplexi sumus. Καὶ ἐπ' ἀμφοτέρας Imperial. Samb. cod. legit.
48 Sic Imper. Samb. Vulgati codices ἀπισχνωθῇ.

impressam susceperit. Quapropter necessario etiam reliquæ venæ male afficiuntur, ac partim simul gracilescunt; ut aërem quidem suscipiant, pituitæ autem defluxus non amplius similiter illabatur. Debiliora tamen similiter membra esse par est, venis male affectis. Quibuscunque autem non plene adultis, & valde modica (pituita) defluxerit, & ea in dextras partes, hi citra notam convalescunt: verum periculum est, ne morbus foveatur, ac simul augescat, nisi idoneis remediis curentur. Pueris igitur sic evenit, aut quam proximo huic modo: seniores vero, quum inciderit, neque enecat, neque contorquet; nam & venæ cavæ sunt, & sanguine calido refertæ. Quapropter neque superare pituita potest, neque perfrigerare sanguinem, ut congelet ipsum: sed ipsa superatur, ac sanguini celeriter permiscetur; atque sic venæ aërem suscipiunt, & intelligentia redit, signaque prædicta propter virium robur minus imprimuntur. At vero valde senes, quum hic morbus incesserit, propterea enecat, aut paraplecticos facit, quia venæ vacuæ sunt redditæ, & sanguis modicus, tenuis, & aquosus inest. Si igitur multum defluxerit, & hyemis tempus fuerit, occidit: suffocat enim spiracula, & sanguinem congelat, si in utramque partem fluxio decidat; si vero in alteram paraplecticam tantum facit eam. Non enim potest sanguis pituitam superare, quum tenuis sit, frigidusque ac modicus; sed ipse superatus congelatur, ut impotentes fiant illæ partes, in quibus sanguis fuerit corruptus. Ad dextras autem magis defluit, quam ad sinistras; quia venæ ampliores sunt, & plures quam in sinistris: ab hepate enim tendunt, & a liene. Defluit autem, & eliquatur pueris maxime, quibus sane caput fuerit percalefactum, sive a sole, sive ab igne, sive etiam derepente inhorruerit cerebrum; ac tunc quidem pituita secernitur. Eliquatur etenim calore, ac cerebri diffusione; secernitur autem a frigore ac concretione; sicque defluxio fit. Et nonnullis quidem (defluxionis) causa hæc est; alias vero etiam ubi derepente post aquilonares ventos Auster successerit, compactum ac debile cerebrum derepente solvit ac laxat, ut pituita redundet, sicque defluxionem faciat. Defluit insuper (&) ex obscuro metu oborto, si timuerint quidem aut aliquo vo-

28 ἐπισημανθῇ. Διὰ τόδε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται, καὶ μέρος τὶ συνισχναίνονται· ὡς τὸν μὲν ἠέρα δέχεσθαι, τὸ δὲ τοῦ φλέγματος κατάῤῥοον, μηκέτι ὁμοίως παραῤῥέειν. Ἀσθενέστερα μέντοι ὁμοίως τὰ μέλεα εἰκὸς εἶναι,
29 τῶν φλεβῶν [49] κακωθεισέων. Ὁκόσοισι δ' οὐ τελείοισί τε, καὶ πάνυ ὀλίγον παραῤῥυῇ, καὶ ἐς τὰ δεξιὰ, ἀσήμως περιγίγνονται· κίνδυνος δὲ ξυντραφῆναι καὶ ξυναυξηθῆναι, ἢν μὴ θεραπευθῶσι τοῖσιν ἐπιτηδείοισι. Τοῖσι μὲν οὖν παιδίοισιν οὕτω γίνεται, ἢ ὅ, τι τούτων ἐγγυτάτω· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους οὐκ ἀποκτείνει, ὁκόταν ἐπιγένηται, οὐδὲ διαστρέφει· αἵ τε γὰρ φλέβες εἰσὶ κοῖλαι, καὶ αἵματος μεσταὶ θερμοῦ. Διότι οὐδὲ δύναται ἐπικρατῆσαι τὸ φλέγμα, οὐδ' ἀποψύξαι τὸ αἷμα, ὥστε καὶ πῆξαι· ἀλλ' αὐτὸ κρατέεται, καὶ καταμίγνυται τῷ αἵματι ταχέως· καὶ οὕτω παραδέχονται αἱ φλέβες τὸν ἠέρα, καὶ τὸ φρόνημα γίνεται, τά τε σημήϊα τὰ προειρημένα, ἧσσον ἐπιλαμβάνει διὰ τὴν ἰσχύν. Τοῖσι δὲ πρεσβυτάτοισιν, ὁκόταν ἐπιγένηται τοῦτο τὸ νούσημα, διὰ τοῦτο ἀποκτείνει, ἢ παράπληκτον ποιέει, ὅτι αἱ φλέβες κεκένωνται, καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον τέ ἐστι, καὶ λεπτὸν, καὶ ὑδαρές. Ἢν μὲν οὖν πουλὺ καταῤῥυῇ, καὶ χειμῶνος ᾖ καιρὸς, ἀποκτείνει· ἀπέπνιξε γὰρ τὰς ἀναπνοὰς, καὶ ἀπέπηξε τὸ αἷμα, ἢν ἐπ' ἀμφότερα ὁ κατάῤῥοος γένηται· ἢν δὲ ἐπὶ θάτερα, μοῦνον παράπληκτον ποιέει. Οὐ γὰρ δύναται τὸ αἷμα ἐπικρατῆσαι τοῦ φλέγματος, λεπτὸν ἐὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ ὀλίγον· ἀλλ' αὐτὸ κρατηθὲν ἐπάγη, ὥστε ἀκρατέα εἶναι ἐκεῖνα, καθ' ἃ τὸ αἷμα διαφθαρῇ. Ἐς δὲ τὰ δεξιὰ μᾶλλον καταῤ- 126
ῥέει, ἢ ἐς τὰ ἀριστερά· ὅτι αἱ φλέβες εἰσὶ κοιλότεραι καὶ πλείονες, ἢ ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσιν· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἥπατος τείνουσι καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνός. Ἐπικαταῤῥέει δὲ, καὶ ἀποτήκεται τοῖσι μὲν παιδίοισι μάλιστα, οἷσι δ' ἂν διαθερμανθῇ ἡ κεφαλὴ, ἤν τε ὑπὸ ἡλίου, ἤν τε ὑπὸ πυρὸς, ἤν τε ἐξαπίνης φρίξῃ ὁ ἐγκέφαλος· καὶ τότε ἀποκρίνεται τὸ φλέγμα. Ἀποτήκεται μὲν γὰρ ἐκ τῆς θέρμης, καὶ διαχύσιος τοῦ ἐγκεφάλου· ἀποκρίνεται δὲ ἀπὸ τῆς ψύξιός τε καὶ ξυστάσιος· καὶ οὕτως ἐπικαταῤῥέει. Τοῖσι μὲν αὕτη ἡ πρόφασις γίνεται· τοῖσι δὲ καὶ ἐπειδὰν ἐξαπίνης μετὰ βόρεια πνεύματα νότος μεταβάλῃ, ξυνεστηκότα τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἀσθενέοντα ἔλυσε καὶ ἐχάλασεν ἐξαίφνης, ὥστε πλημμυρεῖν τὸ φλέγμα, καὶ οὕτω τὸν κατάῤῥοον ποιέεται. Ἐπικαταῤῥέει δὲ ἐξ ἀδήλου φόβου γινομένου, ἢν δείσῃ μὲν ἢ βοήσαν-

VARIÆ LECTIONES.

49 Κακωθεισίων Imp. Samb. cod. legit pro κακωθεισέων, quod sequimur, utpote magis Ionicum, & δ' οὐ τελείοισί τε· καὶ πάνυ idem legit. Galenus ἀτελέσισί τε. Δ' ἀτελείοισί τε Imp. Corn. Sed τέλειοι dicuntur, qui sunt extra pubertatem, & ad annum XXV. pervenerunt, Aphorism. 7. libr. V. hæc lectio probabilior est. Foesius in not.

σαντος τινὸς, ἢ καὶ μεζαξὺ κλαίων, μὴ οἷός τε ἔῃ τὸ πνεῦμα ταχέως ἀναλαβεῖν· οἷα γίνεται παιδίοισι πολλάκις. Ὅ, τι ἂν τουτέων αὐτῶν γίνηται, εὐθὺς ἔφριξε τὸ σῶμα, καὶ ἄφωνος γενόμενος, τὸ πνεῦμα οὐχ εἵλκυσεν· ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἠρέμησε, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ξυνέστη, καὶ τὸ αἷμα ἔστη, καὶ οὕτως ἀπεκρίθη, καὶ ἐπικαταῤῥέει τὸ φλέγμα. Τοῖσι μὲν παιδίοισιν αὗται αἱ προφάσιες τῆς ἐπιλήψιός εἰσι τὴν ἀρχήν. Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι χειμὼν πολεμιώτατός ἐστιν· ὅταν γὰρ παρὰ πυρὶ πολλῷ διαθερμανθῇ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειτα ἐν ψύχει γένηται, καὶ ῥιγώσῃ, καὶ ἐκ ψύχεος εἰς ἀλέην ἔλθῃ, καὶ παρὰ πῦρ καθίσῃ· καὶ αὐτὸ τοῦτο πάσχει· καὶ οὕτως ἐπίληπτος γίνεται κατὰ τὰ προειρημένα. Κίνδυνος δὲ πουλὺς καὶ ἦρος παθέειν, [50] ταὐτὸ τοῦτο, ἢν ἡλιαθῇ ἡ κεφαλή· τοῦ δὲ θέρος ἥκιστα, οὐ γὰρ γίνονται μεταβολαὶ ἐξαπιναῖοι. Ὁκόταν δὲ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, οὐκ ἔτι ἡ νοῦσος αὕτη ἐπιλαμβάνει, ἢν μὴ ἐκ παιδίου σύντροφος ἔῃ, ἀλλ' ἢ ὀλίγους, ἢ οὐδένα· αἱ γὰρ φλέβες μεσταί εἰσιν αἵματος, καὶ ὁ ἐγκέφαλος συνέστηκεν, " καὶ ἐστι στρυφνὸς, " ὥστε οὐκ ἐπικαταῤῥέει ἐπὶ τὰς φλέβας. [51] Ἢν δ' ἐπικαταῤῥυῇ, τοῦ αἵματος οὐκ ἐπικρατέει, πολλοῦ καὶ θερμοῦ ἐόντος. Ὧ δὲ ἀπὸ παιδίου συνηύξηται, καὶ [52] συντέτροφεν, ἔθος πεποίηκεν ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τοῦτο πάσχειν, καὶ ἐπίληπτον ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι νοτίοισιν, ἥ τε ἀπάλλαξις χαλεπὴ γίνεται· ὁ γὰρ ἐγκέφαλος ὑγρότερος γίνεται τῆς φύσιος, καὶ πλημμυρεῖ ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὥστε τοὺς μὲν καταῤῥόους πυκνοτέρους γίνεσθαι, ἐκκριθῆναι δὲ μηκέτι οἷόν τε εἶναι τὸ φλέγμα, μὴ δὲ ἀναξηρανθῆναι τὸν ἐγκέφαλον· ἀλλὰ διαβρέχεσθαι, καὶ εἶναι ὑγρόν. " Γνοίη δ' ἄν τις τόδε μάλιστα, τοῖσι προβάτοισι, τοῖσι καταλήπτοισι γινομένοισιν ὑπὸ τῆς νούσου ταύτης, καὶ μάλιστα τῇσιν αἰξίν· αὗται γὰρ πυκνότατα λαμβάνονται. Ἢν διακόψῃς τὴν κεφαλὴν, εὑρήσεις τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸν ἐόντα, καὶ ἱδρῶτος περίπλεων, καὶ κακὸν ὄζοντα. Καὶ ἐν τούτῳ δηλονότι γνώσῃ, ὅτι οὐχ ὁ Θεὸς τὸ σῶμα λυμαίνεται, ἀλλ' ἡ νοῦσος. Οὕτω δ' ἔχει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. Ὁκόταν γὰρ ὁ χρόνος γένηται τῇ νούσῳ, οὐκ ἔτι ἰήσιμος γίνεται· διεσθίεται γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τοῦ φλέγματος, καὶ τήκεται· τὸ δὲ ἀποτηκόμενον, ὕδωρ γίνεται, καὶ περιέχει τὸν ἐγκέφαλον ἐκτὸς, καὶ περικλύζει, καὶ διὰ τοῦτο πυκνότερον ἐπίληπτοι γίνονται καὶ ῥᾷον. Διὸ δὴ πουλυχρόνιος ἡ νοῦσος, ὅτι τὸ ἐπιῤῥέον, λεπτόν ἐστι ὑπὸ πολυπληθίης, καὶ εὐθὺς κρατέεται ὑπὸ τοῦ αἵματος, καὶ διαθερμαίνεται.

ciferante, aut inter plorandum, spiritum cito revocare non potuerint; id quod pueris frequenter contingit. Quidquid sane horum ipsorum acciderit, statim inhorrescit corpus, & æger, mutus factus, spiritum non trahit; sed spiritus conquiescit, & cerebrum concrescit, & sanguis sistitur, sicque secernitur, ac defluit pituita. At pueris quidem hæ per initia sacri morbi causæ sunt. Grandioribus autem natu hyems infestissima est: quum enim ad multum ignem (senex) caput & cerebrum percalefecerit, deinde in frigore versatus fuerit, ac inhorruerit, & ex frigore ad teporem accesserit, & ad ignem sederit; idem quoque hoc patitur; atque sic morbo sacro prehenditur, velut ante commemoratum est. Periculum vero multum est, ut & vere id ipsum patiatur, si caput fuerit insolatum; minime autem æstate, non enim fiunt repentinæ mutationes. Postquam vero viginti anni præterierint, non amplius hic morbus corripit, præterquam paucos, aut nullum, nisi puero familiaris fuerit:
30 venæ enim sanguine plenæ sunt, & cere-
31 brum compactum est ac durum, ita ut non defluat in venas. Si vero defluxerit, sanguinem non superat, qui jam multus ac calidus est. In quo vero una a puero increvit ac adolevit, in eo consuetudinem fecit, ut in mutationibus ventorum patiatur, & ut plurimum morbo sacro corripiatur, præcipue Australi tempestate, ac liberatio difficile contingit: cerebrum enim humidius quam pro natura fit, & pituita exundat, ita ut defluxiones frequentiores fiant, neque amplius possit pituita excerni, neque cerebrum resiccari; sed irriguum & humidum esse (necesse est.) Cogno-
32 verit autem hoc ipsum, qui voluerit, & maxime ex ovibus hoc morbo correptis, & præsertim capris; hæ enim frequentissime corripiuntur. Si enim caput ipsarum dissecueris, cerebrum humidum esse, & sudore exuberans, ac male olens deprehendes. Et ex hoc nimirum cognosces, non Deum, sed morbum corpus lædere. Sic vero se res habet etiam in homine. Quum enim diuturnitatem adeptus fuerit morbus, non amplius curabilis est: cerebrum enim eroditur a pituita, ac colliquatur; quod vero colliquatur, aqua fit, & foris cerebrum ambit, & circumalluit, & propterea frequentius ac facilius morbo hoc corripiuntur. Propterea vero diuturnus est morbus, quia id, quod affluit, tenue est præ copia, & statim superatur a sanguine, ac incalescit.

Variæ Lectiones.

50 Ταὐτὸ Impet. Samb. & [illegible] idem pro [illegible]. Atque ita legimus cum Fevreo.

51 [illegible] legisse videtur Calvus.

52 Συνέτραφεν editi Codices.

CAPUT VI.

Quando epileptici epilepsiam praenoscant: hujus causas ventos esse, Australem & Borealem.

QUicunque vero morbo jam assueti sunt, se correpturos iri praenoscunt, & ex hominum frequentia fugiunt; si domus ipsorum prope fuerit, domum: sin vero minus, in locum maxime solitarium, ubi quam paucissimi ipsos cadentes visuri sint; statimque se contegunt: idque faciunt prae pudore affectionis, non prae timore, ut multi putant, numinis. At vero pueri primum quidem ob insuetudinem, ubicunque sors tulerit, concidunt. Quum autem saepius a morbo corripiuntur, ubi praesenserint, ad matres, aut ad alium maxime notum, propter affectionis metum, terroremque confugiunt: verecundari enim pueri nondum sciunt. In mutationibus autem ventorum propterea morbo sacro corripi censeo, maxime quidem Austrinis, deinde vero etiam Aquilonaribus, postea etiam reliquis ventis. Hi autem sunt, qui vehementissimi ex ipsis sunt, & inter se tum statione, tum viribus maxime contrarii. Etenim Aquilo cogit aërem, & quod turbulentum ac nubilosum est, excernit, & illustriorem ac pellucidum facit. Eodem modo etiam alii omnes (venti) ex mari, ac aliis aquis orientes. Ex omnibus enim rebus, atque ex ipsis hominibus humiditatem & quod tenebrosum est, expellunt: quapropter saluberrimus omnium ventorum (Aquilo) est. Auster autem contraria huic facit. Primum enim incipit aërem compactum liquare, ac diffundere: quapropter etiam non statim vehementer spirat, sed primum lenis est, quoniam aërem statim superare non potest, qui jamdudum densus est & compactus; sed temporis progressu ipsum dissolvit. Idem etiam ipsum per terram efficit, & per mare, fluviosque ac fontes, & puteos, & quae ex terra nascuntur, & quibus humor inest. Est autem in omni re; in alia plus, in alia minus. Omnia autem haec ventum hunc sentiunt, & ex splendidis tenebrosa fiunt, & ex frigidis calida, & ex siccis humida. Et quaecunque in domibus vasa juxta terram sunt vino plena, aut alio quopiam liquore, ea omnia Austrum sentiunt, & formam in aliam speciem transmutant.. Solem ve-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Πότε προγιγνώσκωσι τὴν ἐπιληψίαν οἱ ἐπιληπτικοί· ταύτης αἰτίους εἶναι τούς τε νότους ἀνέμους, καὶ τὸν βορέαν.

ΟΚόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νούσῳ, προγινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι, καὶ φεύγουσι ἐκ τῶν ἀνθρώπων· ἢν μὲν ἐγγὺς αὐτῶν ὁ οἶκος ἔῃ, οἴκαδε· ἢν δὲ μὴ, ἐς τὸ ἐρημότατον, ὅπῃ μέλλουσιν ὄψεσθαι αὐτὸν ἐλάχιστοι πεσόντα· εὐθύς τε ἐγκαλύπτεται· τοῦτο δὲ ποιέει ὑπ' αἰσχύνης τοῦ πάθεος, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου. Τὰ δὲ παιδάρια τὸ μὲν πρῶτον πίπτουσιν ὅπῃ ἂν τύχωσιν ὑπὸ ἀηθίης. Ὅταν δὲ πλεονάκις κατάληπτοι γίνωνται, ἐπειδὰν προαισθῶνται, φεύγουσι παρὰ τὰς μητέρας, ἢ παρὰ ἄλλον, ὅν τινα μάλιστα γινώσκουσιν, ὑπὸ δέους καὶ φόβου τῆς πάθης· τὸ γὰρ αἰσχύνεσθαι, παῖδες ὄντες, οὔπω γινώσκουσιν. Ἐν δὲ τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων, διὰ τάδε φημὶ ἐπιλήπτους γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τοῖσι νοτίοισιν, ἔπειτα καὶ τοῖσι βορείοισιν, ἔπειτα καὶ τοῖσι λοιποῖσι πνεύμασι. Ταῦτα δέ ἐστιν, ὅσα τῶν πνευμάτων ἰσχυρότατά ἐστι, καὶ ἀλλήλοισιν ἐναντιώτατα κατὰ τὴν στάσιν καὶ κατὰ τὴν δύναμιν. Ὁ μὲν γὰρ βορέης ξυνίστησι τὸν ἠέρα, καὶ τὸ θολερόν τε καὶ τὸ [53] νεφῶδες ἐκκρίνει, καὶ λαμπρότερον καὶ διαφανέα ποιέει. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, 127 καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀρξάμενα, καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων. Ἐκκρίνει γὰρ ἐξ ἁπάντων τὴν νοτίδα, καὶ τὸ δνοφερὸν, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων· διὸ καὶ ὑγιεινότατός ἐστι τῶν ἀνέμων. Ὁ δὲ νότος τἀναντία τούτῳ ἐργάζεται. Πρῶτον μὲν γὰρ ἄρχεται τὸν ἠέρα ξυνεστεῶτα τήκειν καὶ διαχέειν· καθότι καὶ οὐκ εὐθὺς πνέει 33 μέγας, ἀλλὰ [54] λαγανίζει πρῶτον, ὅτι οὐ δύναται ἐπικρατῆσαι τοῦ ἠέρος αὐτίκα, τοῦ πρόσθεν πυκνοῦ τε ἐόντος, καὶ ξυνεστηκότος, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ διαλύει. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν γῆν ἐργάζεται, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τοὺς ποταμοὺς, καὶ τὰς κρήνας, καὶ τὰ φρέατα, καὶ ὅσα φύεται, καὶ ἐν οἷσιν ὑγρὸν ἔνεστιν. Ἔστι δ' ἐν παντὶ ἐν μὲν τῷ πλέον, ἐν δὲ τῷ, ἔλασσον. Ἅπαντα δὲ ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ πνεύματος τούτου, καὶ ἔκ τε λαμπρῶν, δνοφερέα γίνεται· ἔκ τε ψυχρῶν, θερμά· καὶ ἐκ ξηρῶν, νοτώδεα. Ὁκόσα τε ἐν οἰκήμασι κεράμια κατὰ γῆς ἐστι 34 [55] μεστὰ οἴνου, ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, πάντα ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ νότου, καὶ διαλλάσσει τὴν μορφὴν εἰς ἕτερον εἶδος. Τὸν δὲ ἥλιον

VARIÆ LECTIONES.

53 Sic legunt vulgata exemplar. νεφρῶδες. Aldina pro ἀρξάμενα, Codex Mediceus legit ἐξάρμενα.

54 Λαγανίζει ὅτι πρῶτον Imp. Samb. additque ὑγιεῖ χρηματίζει· λάγανον γὰρ εἶδος πλακοῦντος.

55 Μεστὰ οἴνου lego cum Foesio. Vulgata exemplaria μετὰ οἴνου habent.

ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἄςρα πουλὺ ἀμβλυωπότερα καθίςησι τῆς Φύσιος. "Ὅτε οὖν καὶ τούτων, οὕτω μεγάλων ἐόντων, καὶ ἰσχυρῶν τοσοῦτον ἐπικρατέει, καὶ τὸ σῶμα ποιέει αἰσθάνεσθαι, καὶ μεταβάλλειν ἐκ τῶν ἀνέμων τούτων " ἐν [56] τῇσι μεταλλαγῇσιν ἀνάγκη ' τοῖσι μὲν νοτίοισι λύεσθαί τε " καὶ [57] φλυδᾷν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τὰς φλέβας χαλαρωτέρας εἶναι· τοῖσι δὲ βορείοισι, ξυνίςασθαι τὸ [58] ὑγιηρότατον τοῦ ἐγκεφάλου. Τὸ δὲ νοσερώτατον καὶ ὑγρότατον, ἐκκρίνεσθαι, καὶ περικλύζειν ἔξωθεν· καὶ οὕτω τοὺς καταῤῥόους ἐπιγίνεσθαι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τούτων. Οὕτως ἡ νοῦσος αὕτη γίνεται, καὶ θάλλει ἀπὸ τῶν προσιόντων τε καὶ ἀπιόντων· " καὶ οὐδέν ἐςιν [59] ἀπορωτέρη τῶν ἄλλων, οὔτε ἰῆσθαι, οὔτε γνῶναι, οὔτε θειοτέρη, ἢ ' ὡς αἱ ἄλλαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ὅθεν ἐγκέφαλος ὁ μὲν ὑγιεῖς τὰς ἐνεργείας ποιεῖ, ὁ δὲ καὶ τὰ κακουργήματα· ἐκεῖνον μὲν πρῶτον ἁπάντων τοὺς ἐπιληπτικοὺς πάσχειν παροξυσμούς. Ἐπιληψίαν, ὡς ἄλλας τοὺς νούσους, ἀπ' αὐτέων αἰτιῶν γένεσθαι, μηδὲ τῶν λοιπῶν εἶναι θειοτέραν.

Εἰδέναι δὲ χρὴ ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῖν αἱ ἡδοναὶ γίνονται, καὶ αἱ εὐφροσύναι, καὶ γέλωτες καὶ παιδιαὶ, ἢ ἐντεῦθεν· καὶ λῦπαι, καὶ ἀνίαι, καὶ δυσφροσύναι, καὶ κλαυθμοί. Καὶ τούτῳ φρονεῦμεν μάλιςα, καὶ νοεῦμεν· καὶ βλέπομεν, καὶ ἀκούομεν, καὶ γινώσκομεν τά τε αἰσχρὰ, καὶ τὰ καλὰ· καὶ τὰ κακὰ, καὶ ἀγαθά· καὶ ἡδέα, καὶ ἀηδέα· τὰ μὲν, νόμῳ διακρίνοντες, τὰ δὲ, τῷ συμφέροντι αἰσθανόμενοι. Τῷ δὲ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀηδίας τοῖσι ' καιροῖσι διαγινώσκοντες· καὶ οὐ [60] ταυτὰ ἀρέσκει ἡμῖν· τῷ δὲ αὐτῷ τούτῳ καὶ μαινόμεθα καὶ παραφρονέομεν, καὶ δείματα καὶ φόβοι παρίςανται ἡμῖν, τὰ μὲν νύκτωρ, τὰ δὲ μεθ' ἡμέρην, καὶ ἐνύπνια, καὶ πλάνοι ἄκαιροι· καὶ φροντίδες οὐχ ἱκνούμεναι, καὶ ἀγνωσίη τῶν καθεςεώτων, καὶ ἀηθίη, καὶ ἀπειρίη. Καὶ ταῦτα πάσχομεν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάντα, ὅταν οὗτος μὴ ὑγιαίνῃ· ἀλλ' ἢ θερμότερος τῆς φύσιος γένηται, ἢ ψυχρότερος, ἢ ὑγρότερος, ἢ ξηρότερος, ' ἤ τι ἄλλο πεπόνθῃ πάθος παρὰ τὴν φύσιν, ὃ μὴ εἰώθῃ. " Καὶ μαινόμεθα μὲν ὑπὸ ὑγρότητος· ὁκόταν γὰρ ὑγρότερος τῆς φύσιος ἔῃ,

ro, & lunam, ac sidera multo hebetiora, quam ex natura sint, reddit. Quum igitur etiam his, quæ adeo magna sunt ac valida, tantopere dominetur, & corpus sentire compellat, ut ex horum ventorum al-
35 terationibus transmutetur; necesse est ab
36 Australibus (ventis) quidem dissolvi ac humescere cerebrum, venasque laxiores reddi; ab Aquilonibus vero, quod in cerebro maxime sanum est, in unum compelli. Quod vero maxime morbosum, ac humidum est, excerni, & foris circumalluere; atque sic defluxus in horum ventorum mutationibus invenire. Sic morbus hic oritur, & viget, tum ab accedentibus,
37 tum a decedentibus; nihiloque ejus curatio aut cognitio reliquis est difficilior, neque magis quàm cæteri divinus est.

CAPUT VII.

Unde cerebrum tum functiones sanas, tum actiones depravatas moliatur: idem omnium primum epilepticos insultus pati; epilepsiam ab iisdem caussis procreari, a quibus cæteri morbi, nec iis esse diviniorem.

At homines nosse oportet, quod ex nulla alia nobis parte voluptates contingunt, & lætitiæ, & risus, & lusus, quam ex illa; itemque mœrores, & anxietates, tristitiæque ac ejulatus, & querelæ. Et hac sapimus maxime, ac intelligimus, & videmus, & audimus, & cognoscimus turpia, & honesta; mala, & bona; jucunda, & injucunda; partim quidem consuetudine discernente, partim vero utilitate percipiente. Eadem voluptates, & molestias temporibus dignoscente, neque eadem nobis placent: eadem & insanimus, & deliramus, & terrores, & timores nobis ingruunt, partim noctu, partim interdiu, & insomnia & errores intempestivi, & curæ inanes, ac rerum præsentium ignoratio, desuetudo, & imperitia. Atque hæc omnia perpetimur a cerebro, quum sanum non fuerit; sed aut calidius natura fiat, aut frigidius, aut humidius, aut siccius, aut aliud quid perpetiatur præter naturam & consuetudi-
38 nem. Et insanimus quidem ab humiditate: quum enim humidius natura fuerit,

 ne-

VARIÆ LECTIONES.

56 Ἐν τῇσι μεταβολῇσι *mutationibus* legunt Vaticana exemplaria. & pro νοτίοισι Cod. Med. νηπίοισι *pueris*.

57 Ita legimus ex Foesio pro φλειδᾷν, quem locum subindicare mihi videtur Galenus, cum φλυδᾷν, ὑγραίνεσθαι, μυδᾷν explicat. Vide Foesium in Oeconomia.

58 Ὑγρότερον Imper Samb. Infra ἀπὸ τῶν προσιόντων τε καὶ ἀπιόντων leg. Cod. Med.

59 Ἀπορωτέρη vitiose legunt Aldina exemplaria.

60 Ταυτὰ Imper. Cornar. pro ταῦτα: quæ lectio melior, eamque nos in contextum intulimus.

necesse est agitari; ubi vero movetur affectio, necesse est neque visum quiescere, neque auditum; sed alias aliud videre, & audire: & linguam talia dicere, qualia singulis momentis viderit, ac audierit. Quanto vero tempore cerebrum quieverit, tanto etiam homo sapit. Fit autem corruptio cerebri a pituita, & bile. Utrumque autem hoc modo dignosces. Qui enim a pituita insaniunt, quieti sunt, neque vociferantur, neque tumultuantur; qui vero a bile, clamosi sunt, & malefici, & minime quieti, semper aliquid intempestivum faciunt. Si igitur assidue insaniant, hæ ipsis sunt causæ. Quod si terrores ac timores adsunt, a cerebri transmutatione (id contingit.) Transmutatur autem, dum calescit; calescit autem a bile, ubi in cerebrum impetum fecerit ex corpore per venas sanguinem deferentes; & metus circumstat, donec rursus redierit in venas ac corpus, deinde sedatur. Angitur autem, & intempestive jactatur, dum cerebrum perfrigeratur, & præter consuetudinem cogitur. Hoc vero a pituita patitur; ab hac autem affectione etiam obliviosus evadit. Etenim noctu clamat & vociferatur, si quando derepente cerebrum percalefiat. Hoc autem perpetiuntur biliosi (pituitosi enim non percalefiunt,) quum sane sanguis copiosus ad cerebrum pervenerit, & efferbuerit; venit autem multus per venas prædictas. Quum contigerit, ut homo videat insomnium horrendum, & in metu fuerit, ut etiam si vigilet: tunc magis facies inceditur, & oculi rubescunt, quum timuerit, mensque aliquid mali perpetrare cogitat, sic etiam ipsi in somno contingit. Ubi vero expergefactus fuerit, & resipuerit, atque sanguis rursus in venas prædictas dispersus fuerit, cessat. Propterea judico cerebrum in homine vim plurimam habere. Hoc enim est nobis eorum, quæ ab aëre fiunt, interpres, si sanum fuerit. Prudentiam autem ipsi exhibet aër. Oculi vero, & aures, & lingua, & manus, & pedes, qualia cerebrum cognoscit, talia subministrant. Prudentia namque toti corpori contingit, prout aëre participarit. Ad intelligentiam vero internuncius est cerebrum. Quum enim homo spiritum in seipsum atraxerit, primum quidem ad cerebrum pervenit: & sic ad reliquum corpus aër dispergitur, relinquens in cerebro suum ipsius vigo-

ἀνάγκη κινέεσθαι· κινευμένου δὲ τοῦ πάθεος, μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν, μήτε τὴν ἀκοὴν· ἀλλ' ἄλλό τε ἄλλο ὁρᾷν καὶ ἀκούειν· τήν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι, οἷα ἂν βλέπῃ τε καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε. Ὁκόσον δ' ἂν ἀτρεμήσῃ ὁ ἐγκέφαλος χρόνον, τοσοῦτον καὶ φρονέει ὁ ἄνθρωπος. Γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου, ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς. Γνώσῃ δὲ ἑκάτερα, ὧδε. Οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τέ εἰσι, καὶ οὐ [61] βοῶσιν, οὐδὲ θορυβέουσιν·
39 οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, κεκράκται, καὶ κακοῦργοι, καὶ οὐκ ἀτρεμαῖοι, [62] ἀεί τι ἄκαιρον δρῶντες. Ἢν μὲν οὖν ξυνεχέως μαίνωνται, αὗται αὐτοῖσιν αἱ προφάσιές εἰσιν. Ἢν δὲ δείματα καὶ φόβοι παριστῶνται, ὑπὸ μεταστάσιος τοῦ ἐγκεφάλου. Μεθίσταται δὲ, θερμαινόμενος· θερμαίνεται δὲ ὑπὸ τῆς χολῆς,
40 ὁκόταν ὁρμήσῃ ἐπὶ ἐγκέφαλον κατὰ τὰς φλέβας τὰς αἱματίτιδας ἐκ τοῦ σώματος· καὶ φόβος παρέστηκε, μέχρις ἀπέλθῃ πάλιν ἐπὶ τὰς φλέβας, καὶ τὸ σῶμα, ἔπειτα πέπαυ-
41 ται. [63] Ἀνιᾶται δὲ, καὶ ἀσᾶται παρὰ καιρὸν, ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ξυνισταμένου παρὰ τὸ ἔθος. Τοῦτο δὲ ὑπὸ φλέγματος πάσχει· ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ πάθεος καὶ ἐπιλήθεται. [64] Καὶ νύκτωρ δὲ βοᾷ, καὶ κέκραγεν, ὁκόταν ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται. Τοῦτο δὲ πάσχουσι οἱ χολώδεες· (οἱ φλεγματώδεες δὲ οὐ διαθερμαίνονται) ἐπὴν [65] δὴ τὸ αἷμα ἐπέλθῃ πουλὺ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐπιζέσῃ· ἔρχεται δὲ κατὰ τὰς φλέβας πουλὺ τὰς προειρημένας. Ὁκόταν τυγχάνῃ ὁ ἄνθρωπος ὁρέων ἐνύπνιον φοβερὸν, καὶ ἐν τῷ φόβῳ ἔῃ, ὥσπερ οὖν καὶ εἰ
42 ἐγρηγόρει· τότε μᾶλλον τὸ πρόσωπον φλογίᾳ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρεύθονται, ὁκόταν φοβῆται, καὶ ἡ γνώμη ἐπινοεῖ τι κακὸν ἐργάσασθαι, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει. Ὁκόταν δὲ ἐπέγρηται, καὶ καταφρονήσῃ, καὶ τὸ αἷμα πάλιν ἀποσκεδασθῇ εἰς τὰς 128
φλέβας τὰς προειρημένας, πέπαυται. Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Οὗτος γὰρ ἡμῖν ἐστὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἠέρος γινομένων ἑρμηνεὺς, ἢν ὑγιαίνων τυγχάνῃ. Τὴν δὲ φρόνησιν αὐτῷ ὁ ἠὴρ παρέχεται. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ ὦατα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετοῦσι. Γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέσχῃ τοῦ ἠέρος. Ἐς δὲ τὴν σύνεσιν, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. Ὁκόταν γὰρ σπάσῃ τὸ πνεῦμα ὁ ἄνθρωπος ἐς ἑωυτὸν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον πρῶτον ἀφικνέεται· καὶ οὕτως ἐς τὸ λοιπὸν σῶμα σκίδναται ὁ ἠὴρ, [66] καταλελοιπὼν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἑωυτοῦ τὴν

VARIÆ LECTIONES.

61 Βοαταὶ Imp. Sambuc. & MSC. Imperial.
62 Εἶτα legunt Aldina exemplaria.
63 Ἀσῖται Imper. Sambuc.
64 Καὶ νύκτωρ Imper. Samb. cod.
65 Sic Imp. Corn. editi Codices δὲ legunt.
66 Ita Imper. Samb. Editi codd. καταλιπών.

τὴν ἀκμὴν, καὶ ὅ, τι ἂν ἔῃ φρόνιμόν τε καὶ γνώμην ἔχον. Εἰ γὰρ ἐς τὸ σῶμα πρῶτον ἀφικνέεται, καὶ ὕςερον ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ' ἐν τῇσι σαρξὶ, καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ καταλελοιπὼς τὴν διάγνωσιν ἐς, τὸν ἐγκέφαλον ἂν [67] ἴῃ, θερμος ἔτι ἐὼν, κ̓ οὐχὶ ἀκραιφνὴς, ἀλλ' ἐπιμεμιγμένος τῇ ἰκμάδι τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν κ̓ τοῦ αἵματος, ὥςε μηκέτι εἶναι ἀκριβής. Διότι φημὶ τὸν ἐκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνεύοντα τὴν ξύνεσιν. Αἱ δὲ [68] φρένες ἄλλως οὔνομα ἔχουσι, τῇ τύχῃ κεκτημένον, καὶ τῷ νόμῳ, τῷ δὲ ὄντι οὐκ, οὐδὲ τῇ φύσει. Οὐδὲ οἶδα ἔγωγε, τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥςε φρονέειν τε ' κ̓ νοεῖν· πλὴν, εἴ τι ὁ ἄνθρωπος ὑπερχαρῇ ἐξ ἀδοκήτου, ἢ ἀνιαθείη, πηδῶσι " καὶ ἄλσιν παρέχουσιν 43
ὑπὸ λεπτότητος· καὶ, ὅτι ἀνατέτανται μάλιςα ἐν τῷ σώματι· κ̓ κοιλίην οὐκ ἔχουσι, [69] ἐς ἥν τινα δέδαξαθαι χρὴ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν προσπίπτον· ἀλλ' ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων τεθορύβηνται διὰ τὴν ἀσθενείην τῆς φύσιος· ἐπεὶ αἰσθάνονταί γε οὐδενὸς πρότερον τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀλλὰ μάτην τοῦτο τὸ οὔνομα ἔχουσιν, κ̓ τὴν αἰτίην· ὥσπερ τὰ πρὸς τῇ καρδίῃ, ' ἅπερ ὦτα καλέεται, οὐδὲν ἐς τὴν ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. " Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, 44
καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτό ἐςι, καὶ τὸ φροντίζον. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ σπᾶται μὲν ὥσπερ αἱ φρένες, καὶ μᾶλλον διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. Ἐξ ἅπαντος γὰρ τοῦ σώματος φλέβες ἐς αὐτὴν συντείνουσι, καὶ συγκλείσεις ἔχει, ὥςε αἰσθάνεσθαι, ἤν [70] τις πόνος " ἢ σύςασις γίνηται τῷ ἀν- 45
θρώπῳ. Ἀνάγκη [71] δὲ καὶ ἀνιώμενον φρίσσειν τὸ σῶμα, καὶ συντείνεσθαι· καὶ [72] ὑπερχαίροντα τὸ αὐτο ' τοῦτ πάσχειν. Διότι ἡ καρδίη αἰσθάνεταί τε μάλιςα, κ̓ αἱ φρένες· τῆς μέντοι φρονήσιος οὐδετέρῳ μέτεςιν· ἀλλὰ πάντων τουτέων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιός ἐςιν. Ὥσπερ οὖν καὶ τῆς φρονήσιος καὶ τοῦ ἠέρος πρῶτος αἰσθάνεται ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων· οὕτως κ̓, ἤν τις μεταβολὴ [73] ἰσχυροτέρη γένηται ἐν τῷ ἠέρι, ὑπὸ τῶν ὡρέων, καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ διάφορος γίνεται ἐν τῷ ἠέρι. Ὁ γὰρ ἐγκέφαλος διὰ τοῦτο πρῶτος αἰσθάνεται, διότι ' κ̓ τὰ νουσήματα " ἐς αὐτὸν [74] ἐμπί- 46
πτειν φημὶ ὀξύτατα, κ̓ μέγιςα, κ̓ θανατωδέςατα, κ̓ δυσκριτώτατα τοῖσι ἀπείροισι.

rem, & quidquid prudentiæ ac mentis habuit. Si enim in corpus primum perveniret, & poſterius in cerebrum, relicto in carnibus ac venis judicio, ad cerebrum jam calidus perveniret, & non ſincerus, ſed permixtus humori ex carnibus & ſanguine, ut non amplius exacte purus eſſet. Quapropter dico cerebrum, intelligentiæ internuncium eſſe. At præcordia alias fortuitum nomen per conſuetudinem ſortiuntur, non revera, neque a natura. Neque ego ſane novi, quam vim habeant præcordia, ut ſapiant & intelligant; præterquam ſi homo ex improviſo nimio gaudio perfundatur, aut triſtitia afficiatur, (tunc ſane) exiliunt, & palpitationem exhibent præ tenuitate: & quod diſtenta ſunt maxime in corpore; & ventriculum non habent, ad quem aut bonum, aut malum illapſum excipiant; ſed ab utriſque his turbantur propter naturæ imbecillitatem: nam nullum ſane prius ſentiunt ex his, quæ in corpore inſunt, ſed fruſtra hoc nomen & cauſam habent: quemadmodum quæ ad cor ſitæ ſunt, aures appellantur, quum nihil conferant ad auditum. Porro quidam dicunt nos corde ſapere, & id eſſe quod angitur, & quod curam gerit. Verum hoc non ita ſe habet, ſed contrahitur quidem velut præcordia, & magis etiam easdem ob cauſas. Ex omni enim corpore venæ ad ipſum tendunt, illicque clauduntur, ut ſentiat, ſi quis dolor, aut collectio homini contingat. Neceſſe eſt enim & dum angitur, inhorrere corpus ac diſtendi: & ſiquis nimio gaudio perfundatur, idem pati. Quapropter cor quidem & præcordia maxime ſentiunt: prudentia tamen minime participant; ſed omnium horum cerebrum cauſa eſt. Quemadmodum igitur etiam prudentiam ac aërem omnium primum ex his, quæ in corpore inſunt, percipit cerebrum; ſic etiam, ſi qua mutatio vehementior in aëre contingat, per anni tempora, etiam ipſum a ſeipſo in aëre diverſum redditur. Cerebrum enim propterea primum ſentit, quoniam & morbos in ipſum incidere cenſeo acutiſſimos, maximos, perniciosiſſimos & ſolutu difficillimos inexpertis. Hic

Variæ Lectiones.

67 Sic Imper. Cornar. vulgata exemplaria εἴῃ legunt.
68 Septum transverſum, ſive præcordia, Græce φρένες, quo nomine etiam *mens*, *animus* vocabatur, quod ibi a quibusdam cogitationis, & animi ſedes poneretur; hanc opinionem refutat Hippocrates hoc loco, qui mentem & cogitationem in cerebro locat, non autem in ſepto tranſverſo. Quia licet (Martianus ait) dum homo improviſo gaudio perfunditur, aut triſtatur, ſeptum transverſum ante alia membra exilit, & anxietatem, ſeu potius palpitationem facit: id inquit Hipp. non evenit, eo quod ſit primum gaudii & triſtitiæ inſtrumentum; ſed quia eſt membrum tenue, unde ſtatim alteratur; & maxime extentum eſt, ut facile toti corpori conſentiat: & denique quia non habet cavitatem, in qua proprias affectiones contineat, & quoquo pacto celet, ne ſtatim conſpicuæ fiant, & toti corpori communicentur.
69 Εἰς ἥν τινα δέξασθαι χρὴ, alii Codices.
70 Τὶ Imperial. Samb. deleto τίς.
71 Δὲ deleto γὰρ Imper. Samb. quod ſequimur.
72 Ὑπερχαίρων ex MSC. legit Servin.
73 Ἰσχυρότερον *robuſtiſſimum*, exemplaria quædam.
74 Ἐμπίπτει φημὶ legunt Vatic. & Ald. exempl.

Hic vero morbus, qui facer appellatur, ab iisdem caufis oritur, a quibus etiam reliqui, ab accedentibus (nimirum) ac decedentibus, velut frigore, fole, ventis, quæ & transmutantur, & nunquam quiefcunt. Hæc autem funt divina, ita ut nequaquam hunc morbum ab aliis fecernendo, diviniorem ipfis exiftimare (oporteat;) fed omnes divinos, omnesque humanos effe. Naturam autem ac vim in fe unusquisque habet, & nullus auxilii, ac remedii expers eft; & plerique his ipfis curantur, a quibus etiam nafcuntur. Alterum enim alteri nutrimentum eft, alteri vero pernicies. Hoc itaque Medicum noffe oportet, & temporis occafionem in fingulis dignofcere, quod huic quidem alimentum dabit, & augebit; illi vero detrahet, & minuet. Oportet autem, tum in hoc morbo, tum in reliquis omnibus, non augere morbos, fed feftinare, ut ipfos profligemus, id quod adverfiffimum eft morbo exhibendo, & non quod amicum & familiare; a familiari enim & confueto viget ac augefcit: ab adverfo vero & hoftili perit & diffipatur. Quisquis autem talem mutationem in hominibus novit, & humidum ac ficcum facere poteft (hominem,) calidum item, ac frigidum per diætam; hic utique & hunc morbum fanaverit, fi occafionem eorum, quæ conferunt, pernofcet, citra expiamenta, ac magicas artes, citraque omnem aliam illiberalem hujusmodi profeffionem.

Αὕτη δὲ ἡ νοῦσος, ἡ ἱερὴ καλεομένη,
[75] ἀπὸ τῶν αὐτῶν προφασίων γίνεται,
ἀφ' ὧν καὶ αἱ λοιπαὶ, ἀπὸ τῶν προσιόν-
των καὶ ἀπιόντων, οἷον ψύξιος, ἡλίου,
47 πνευμάτων, " μεταβαλλομένων τε καὶ μη-
δέποτε ἀτρεμιζόντων. Ταῦτα δ' ἐστὶ θεῖα,
ὥστε μηδὲν, διακρίνοντα τὸ νούσημα, θειότε-
ρον τῶν λοιπῶν νουσημάτων νομίζειν, ἀλλὰ
πάντα θεῖα ' καὶ ἀνθρώπινα πάντα. Φύ-
σιν δὲ ἔχειν ἕκαστον καὶ δύναμιν ἐν ἑωυτῷ,
48 καὶ οὐδὲν ἄπορόν ἐστιν οὐδὲ ἀμήχανον' " ἀ-
κεστά τε τὰ πλεῖστά ἐστιν αὐτοῖσι τού-
τοισιν, ἀφ' ὅτων καὶ γίνεται. "Ετερον
49 γὰρ ἑτέρῳ τροφή ἐστι, " [76] τῷ δὲ κάκω-
σις. Τοῦτο οὖν δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίστασθαι,
50 καὶ τὸν καιρὸν διαγινώσκειν ἑκάστου, " ὡς
ἂν τῷ μὲν [77] ἀποδώσει τὴν τροφὴν καὶ
αὐξήσει· τῷ δὲ ἀφαιρήσει καὶ μειώσει.
51 " Χρὴ δὲ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ καὶ ἐν
τῇσιν ἄλλῃσιν ἁπάσῃσι, μὴ αὔξειν τὰ νου-
σήματα, ἀλλὰ σπεύδειν ' τρύχειν, προ-
σφέροντας τῇ νούσῳ τὸ πολεμιώτατον ἑκά-
στῃ, [78] καὶ μὴ τὸ φίλον καὶ σύνηθες· ὑπὸ
μὲν γὰρ τῆς συνηθείης θάλλει καὶ αὔξε-
52 ται· ὑπὸ δὲ τοῦ πολεμίου. " [79] φθίνει
53 καὶ ἀμαυροῦται. " Ὅστις δὲ ἐπίσταται ἐν
ἀνθρώποισι τὴν τοιαύτην μεταβολὴν, καὶ
δύναται ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ποιέειν, καὶ θερ-
μὸν καὶ ψυχρὸν ὑπὸ διαίτης τὸν ἄνθρω-
πον· οὗτος καὶ ταύτην τὴν νοῦσον ἰῷτο
ἂν, εἰ τοὺς καιροὺς διαγινώσκει τῶν ξυμ-
φερόντων, ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγευμά-
των, καὶ ' πάσης ἄλλης βαναυσίης τοι-
αύτης.

VARIÆ LECTIONES.

75 Sic Imp. Samb. cod. pro vulgo ἐκ τῶν αὐτῶν. Infra ἀκεστὰ τὰ ἰατὰ exponit Galenus in Exegefi, τὰ ἰάσιμα, Erotianus: *curabiles*, aut *fanabiles morbos.*

76 Τὸ δὲ κάκωσις, legunt Exempl. Vatic. & Aldin.

77 Ἀπολύσει, Imper. Cornar. *folvet, expellet.* MSC. Codex Imp. n. 4. habet, ὡς ἂν τῷ μὲν ἀποδώσει τὴν τροφὴν, καὶ αὐξήσει, τῷ δὲ ἀφαιρήσει καὶ κακώσει: quæ lectio, omiffo verbo κακώσει, multo melior aliis omnibus vulgatis lectionibus videtur, & a nobis textui inferta eft: editi vero codices, nullo fenfu legunt, ὡς ἂν τό μεν ἀποδώσει τροφῇ καὶ αὐξήσει, τὸ δὲ ἀφαιρέσει καὶ μειώσει, *quod alterum quidem per alimentum abfolvet & augebit, alterum vero detrahet & minuet.*

78 Καὶ μὴ Imper. Sambuc. quod fequimur. καὶ vulgo non habetur.

79 Φθίνει exponit Galenus in Exegefi συντήκεται, ἰσχναίνεται, μειοῦται, id eft: *colliquefcit, attenuatur, minuitur,*